Cumhuriyet

YILLIK'89

1 OCAK 1988 / 31 ARALIK 1988

Cumhuriyet

YILLIK'89

1 OCAK 1988 / 31 ARALIK 1988

Cumhuriyet
YILLIK'89

Ofset Hazırlık : Çağdaş Yayıncılık ve Basın Sanayi A.Ş.
Dizgi-Baskı : Cumhuriyet Maatbacılık ve Gazetecilik T.A.Ş.
Kapak Düzeni : Bülent Erkmen

Nisan 1989, İstanbul

Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş.
Türk Ocağı Caddesi, 39/41, Cağaloğlu 34334, İstanbul
Telefon: 512 05 05 (20 hat)

ARİF KEMAL
RED TÜRKÜLERİ II
Tüm plakçılarda
[illegible]

Cumhuriyet

FAKSİMİLEDE SON AŞAMA
Pitney Bowes
[illegible]

64. Yıl: Sayı: 22757 Kurucusu: Yunus Nadi 250 TL. [illegible] 1 Ocak 1988 Cuma

Memur ve emekli maaşları yüzde 30-45 arttı

Memura doping

Kim ne kadar maaş alacak?

Görev	Derece	1987/2 net Aylık (TL)	1988/1 Aylık (TL)	% Artış
Genel Müdür	1/4	340.540	460 177	35.2
Genel Müdür Yrd.	1/1	230.500	300 521	30.9
Daire Başkanı	1/1	258.640	344 140	33.0
Servis Şefi	5/1	84.050	110 816	31.8
Memur	15/1	64.734	84 799	30.9
İl Valisi	1/4	435.801	609 047	39.7
Kaymakam	1/4	340.751	468 120	37.3
Kaymakam	6/1	210.440	305 215	45.0
Rektör (Prof.)	1/4	561.339	755 597	34.6
Profesör	1/4	363.120	508 757	40.1
Doçent	1/4	334.304	468 153	40.0
Yardımcı Doçent	3/1	244.074	342 443	39.7
Okutman	7/1	143.215	196 78'	37.4
Başmühendis	1/4	241.617	316 106	30.8
Mühendis	7/1	151.938	201 481	32.6
Tekniker	3/1	164.415	215 434	31.0
Teknisyen	5/1	89.979	120 164	33.5
Öğretmen	1/4	194.501	256 432	31.8
Öğretmen	3/1	144.340	192 875	33.6
Öğretmen	6/1	103.033	141 677	38.3
Öğretmen	9/1	96.908	132 849	37.0
Uzman doktor	1/4	306.025	405 674	32.6
Uzman doktor	6/1	222.327	299 746	34.8
Doktor	8/3	105.450	262 911	34.4
Psikolog	8/1	127.700	159 984	33.1
Sağlık memuru	3/1	138.930	179 824	30.5

Maaş katsayısı:
70'ten 84'e çıktı

Yan ödeme:
22'den 28'e çıktı

Yakacak yardımı:
40 binden 53 bin liraya çıktı.

Asgari geçim indirimi:
6 bin liradan 12 bin liraya

Vergi oranı:
5 milyon liraya kadar yüzde 25

Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin'in dün açıkladığı yeni katsayı ve yakacak yardımı ile memur maaşlarındaki net artış yüzde 30 ile yüzde 45 arasında oldu. Yeni düzenleme sonucu yüzde 45'le en yüksek zammı kaymakamlar aldı. İlkokul mezunu memurun zammı ise yüzde 30.9'da kaldı.

Emekli aylıklarının hesaplanmasında da yeni katsayı esas alınacak. İşçi emeklisinin yakacak yardımı 45 bin lira olarak belirleniyor. 25 yıllık hizmet süresi için emekli aylığı bağlama oranı, yüzde 70'ten yüzde 75'e çıkarıldı. 25 yılın üzerindeki her bir hizmet yılı için maaşa 1 puan eklenecek.

84 katsayıya göre memur maaşları

Derece	Kademeler 1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	71 000	74 340	77 684	81 028	—	—	—	—	—
2	61 800	64 865	67 930	71 000	74 340	77 684	—	—	—
3	54 276	56 783	59 292	61 800	64 865	67 930	71 000	74 340	—
4	48 423	50 374	52 325	54 276	56 783	59 292	61 800	64 865	67 930
5	43 467	45 079	46 751	48 423	50 374	52 325	54 276	56 783	59 292
6	39 229	40 620	42 014	43 467	45 079	46 751	48 423	50 374	52 325
7	35 883	36 998	38 112	39 229	40 620	42 014	43 467	45 079	46 751
8	33 375	34 212	35 047	35 883	36 998	38 112	39 229	40 620	42 014
9	30 867	31 703	32 539	33 375	34 212	35 047	35 883	36 998	38 112
10	29 195	29 752	30 309	30 867	31 703	32 539	33 375	34 212	35 047
11	27 523	28 081	28 637	29 195	29 752	30 309	30 867	31 703	32 539
12	26 687	26 966	27 245	27 523	28 081	28 637	29 195	29 752	30 309
13	25 851	26 130	26 408	26 687	26 966	27 245	27 527	28 081	28 637
14	25 015	25 294	25 545	25 851	26 130	26 408	26 687	26 966	27 245
15	24 179	24 458	24 736	25 015	25 294	25 545	25 851	26 130	26 408

[illegible]

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin, 1988 yılının ilk yarısı için memur maaşlarının net yüzde 30 yüzde 45 arasında değişen oranlarda arttırıldığını açıkladı. Alptemoçin, maaş katsayısının 70'ten 84'e, yan ödeme katsayısının 22'den 28'e, net olarak ödenen yakacak yardımı tutarının da 40 bin liradan 53 bin liraya yükseltildiğini bildirdi. En düşük devlet memuru maaşı 84 bin 799 lira, Başbakanlık müsteşarının aldığı en yüksek devlet memuru maaşı 708 bin lira oldu. Milletvekillerinin net maaşı da 1 milyon 133 bin 462 liraya yükseldi. Memur ve rütbe emeklilerinin aylıkları da aynı oranda arttırıldı. Maliye ve Gümrük Bakanı Alptemoçin, katsayı, yan ödeme ve yakacak yardımı artışlarıyla memur maaşlarında sağlanan artışa ek olarak aylık 6 bin lira olarak uygulanan asgari geçim indiriminin 12 bin liraya yükseltilmesiyle [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)



Eskiye güle güle [illegible] (Fotoğraflar: Uygar Gürhan, Süleyman Saniac, Esat Pisa, Behzat Şahin)

Gıdaya KDV geldi. Gelir Vergisi'nin yüzde 25'lik dilimi 5 milyon liraya çıktı

Vergide 'acı-tatlı' paket

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Paketin Anlamı

ANKARA — Güvenoyu almasından sonra Özal hükümetinin "ilk icraatı" yeni bir vergi paketi açmak oluyor. Açılan paket seçim sonrasındaki zamlarla birlikte düşünüldüğünde Özal'ın "ikinci iktidar döneminde" enflasyonu daha ciddiye aldığını ve bunu düşürmek için "zamlarla vergileri ortak araç olarak kullandığını" gösteriyor.

Nedir yeni vergi paketinin özü ve bu paket memur mu [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

KDV'de yeni düzen:
Temel gıda maddelerinde sıfır olan KDV yüzde 3'e çıktı. Otomobil, buzdolabı, çamaşır makinesi, kürk, kozmetik gibi lüks tüketime yüzde 15, gazete, kitap, ilaca yüzde 8 KDV geldi.

Gelir vergisi dilimleri:
Gelir vergisinde yüzde 25 olan ilk 3 milyon liralık dilim 5 milyon liraya çıktı. 5-10 milyon arasında yüzde 30, 10-20 milyon lira arasında yüzde 35 gelir vergisi alınacak. Devlet tahvili ve Hazine bonosunun sıfır olan vergisi yüzde 5 oldu.

Taşıt vergileri:
Motorlu taşıt vergisi binek otolarında yüzde 66.7, minibüs, otobüs, traktör ve kamyonlarda yüzde 50 arttı. Taşıt alım vergisi binek otolarında yüzde 25, 3.5 ton taşıma kapasitesindeki draçlarda yüzde 100 arttırıldı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Yeni vergi paketi dün açıklandı ve yürürlüğe girdi. Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin tarafından yeni vergi paketi ile öncelikle Katma Değer Vergisi yeniden düzenlendi ve bugüne kadar KDV alınmayan temel gıda maddelerine yüzde 3 oranında KDV getirildi. Gelir vergisi dilimleri de yeniden düzenlendi. Yeni düzenlemeyle yüzde 25 gelir vergisi alınan 3 milyonluk ilk dilim 5 milyon liraya çıkarıldı. Taşıt alım vergileri arttırıldı. Vergi paketi Resmi Gazete'nin dünkü mükerrer sayısında da yayımlandı.

Vergi düzenlemeleri ile Motorlu Taşıt Vergisi, binek otolarında yüzde 66.7 değerlerinde 50 arttırıldı. Taşıt Alım Vergisi de binek otolarında yüzde 25, 3.5 ton taşıma kapasiteli araçlarda da yüzde 100 arttırıldı.

Katma Değer Vergisi'ndeki yeni düzenlemeyle temel gıda maddelerinde bugüne kadar sıfır olan KDV yüzde 3 olarak belirlenirken, gazete, kitap, dergi yüzde 5 olan KDV yüzde 8'e çıkarıldı. Otomobil, beyaz eşya, kürk, kozmetik, kristal, buzdolabı, çamaşır makinesi gibi mallardan alınan yüzde 12 KDV ise yüzde 15'e çıktı.

Katma Değer Vergisi oranlarında yapılan değişiklikten sonra bugünden itibaren geçerli olacak vergi oranları mallara göre şöyle:

Kurusoğan, kuru sarımsak, kuru üzüm, kütlü pamuk, fındık, tahıl, antepfıstığı, kabuklu çamfıstığı, mercan köşk, meyan balı, meyan hulasası, anason, defne yaprağı, kekik, sumak yaprağı, mazı, mahleb, palamut, çiğdem, kitre, haşhaş tohumu, kendir tohumu, zerdali çekirdeği, kabak çekirdeği, işlenmemiş ayçekirdeği, şeker pancarı, naturel vena topu, tiftik, faiz, finansal kira hizmetleri, küçük ve büyükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları dahil ve etleri, ha[illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

Büyük ikramiye İstanbul ve Mersin'e

5 milyara 2 ortak

Milli Piyango'nun yılbaşı özel çekilişi dün Ankara'da yapıldı. 5 milyar liralık büyük ikramiye İstanbul (Aksaray) ve Mersin'de satılan yarım biletlere isabet ederken, 1 milyarlık ikramiyeler Burdur, İstanbul, Antalya ve İzmir'de satılan çeyrek biletlere çıktı. 500 milyonluk 2 ikramiye ise Sakarya, İstanbul, Adana ve İzmir'de satılan yarım biletlerin oldu.

5 MİLYAR
3332370 (Mersin, İstanbul-Aksaray)

1 MİLYAR
5107420 (Burdur, İstanbul, Antalya, İzmir)

500 MİLYON
1305680 (Sakarya, İstanbul)
5175930 (Adana, İzmir)

AMORTİ
0 ve 6

Tam liste 6. Sayfada

Yeni Yılınız Kutlu Olsun
Cumhuriyet

Uyuşturucu kaçakçılarının İsviçre'deki hesaplarında adı geçen şirket ve işadamları

Kaçakçıların para işleri

Uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı için İtalya'da tutuklu bulunan Sabit Tırnovalı'nın hesabından birçok şirket ve kişiye binlerce dolar para gönderildiği ortaya çıktı. 'Sarı Avni' lakabıyla bilinen Avni Karadurmuş'un İsviçre'deki banka hesabında birçok Türk denizcilik şirketinin adı geçiyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İtalya'da uyuşturucu madde kaçakçılığı suçundan tutuklu bulunan **Sabit Tırnovalı**'nın İsviçre'deki "**Trade Development Bank**"taki "**138591 RT**" hesabından [illegible] "**UNKA Pazarlama İhracat ve İthalat Şirketi**"nin Akbank İstanbul Galata Şubesi'ndeki hesabına [illegible] dolar gönderildiği belirlendi. UNKA Pazarlama İthalat ve İhracat Şirketi'nin Türkiye İmar Bankası'nın İstanbul [illegible] hesabına Tırnovalı tarafından [illegible] dolar transfer edildiği de anlaşıldı.

Kamuoyunda "**Sarı Avni**" diye tanınan [illegible] kaçakçısı **Avni Karadurmuş**'un İsviçre'deki banka hesaplarında "**Perkam Deniz Nakliyat**", "**Nesuan Shipping**", "**Gençler Denizcilik**", "**Egut Tur**", "**SUTAŞ**" gibi taşımacılık şirketleri ile **Yaşar Kıvanç, Ersen Gürsel, Ugur Sağlam, Mehmet Kurt, Ahmet İster, Ceyhan Bektaş, Bülent Demirsoy, Mahmut Can Özer, Bülent Erdoğan, Sabit Tırnovalı, Selik Türker, Ahmet Küçükbaş, I. Tarhan, Erdem Yener**,

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz: Çağırırlarsa Bulgaristan'a giderim

Bulgaristan'la yumuşama mı?



AYSEL VE ÖZALLAR — Başbakan Turgut Özal tarafından basına tanıtılan Aysel Özgür TV'den de naklen yayımlanan basın toplantısı süresince ağladı. Bir ara Semra Özal'ın da gözyaşlarını tutamadığı görüldü. Başbakan Özal "Semra bütün gece ağladı. Anne olmayan bilmez" dedi. (Fotoğraf: Rıza Özel)

'Yeniden Doğmak'ı 'Belene' izleyecek

Yayından kaldırılan "Yeniden Doğmak" TRT'ye 237 milyona mal oldu. Halen çekimleri süren "Belene" ise 400 milyona mal olacak

Kültür Servisi — 237 milyon liraya mal olan "**Yeniden Doğmak**" adlı TV dizisinin [illegible] "**Bulgar zulmü**"nü konu alan "**Belene**" [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

***TV** dizisi "Yeniden Doğmak"'ın yayından kaldırılması karşılığında Türkiye'ye gönderilen ve 5 yıldır ailesinden ayrı yaşayan Aysel Özgür'ü, dün Başbakan Turgut Özal basına tanıttı. Özal, konunun Balkan Konferansı'na götürüleceğini söyledi.*

Dışişleri Bakanı Yılmaz da çağrılması halinde Sofya'ya gideceğini söyledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Bulgaristan'dan Türk [illegible] Aysel Özgür'ün "**Yeniden Doğmak**" adlı TV dizisinin [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

88 için umutlu mesajlar

Evren: *Her alanda silahsızlanmanın gerçekleşmesini umut ediyoruz.*

Özal: *Hoşgörü toplumun tüm kesimlerine dalga dalga yayılıyor.*

İnönü: *Yeni yılda baskıların azalacağını, enflasyonun düşeceğini umuyoruz.*

Demirel: *1983 rejiminin güdümlü niteliğini, 1987 seçimleriyle ortadan kaldırmak gerek.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Liderler, yeni yıl için mesajlar yayımladılar. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, [illegible] Başbakan **Turgut** [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Yeni Yıla Girerken...

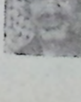
[illegible]

"Peki, siyasal iktidar halkın sırtına bunca yükü yüklerken, seçimleri nasıl kazanıyor?" diye sorulabilir. [illegible]

• • •

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

■ **ABD, İsrail, Ürdün üçgeni** *İsrail Dışişleri Bakanı Şimon Peres, ABD ve Ürdün'le Ortadoğu için uluslararası konferans düzenlenmesine ilişkin bir belge üzerinde anlaştıklarını belirtti.* *3. Sayfada*



■ **'Düşmanımla görüşeceğim' FKÖ** *lideri Yaser Arafat, Newsweek'e verdiği demeçte, İsrail-Filistin sorununa kalıcı bir çözüm bulmayı başarmak amacıyla düşmanıyla görüşeceğini açıkladı.* *3. Sayfada*

■ **Türk fotoğrafına yeni yaklaşımlar** *Yıldız Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü, 'Türk Fotoğrafında Yeni Yaklaşımlar' başlığı konusunda öncü bir çalışmayı daha gerçekleştirdi.* *4. Sayfada*

■ **5 milyar çıkmadı diye üzülmeyin** *Kurduğunuz hayalleri, elinizdeki kazandığınızı bırakarak gerçekleştirebilirsiniz.* *Ekonomide*

■ **88'in favorileri** *Uzmanlar, 1988'de yatırımcılara hisse senedi ve özel sektör tahvili, altın ve döviz yatırım fonlarını önerdiler.* *Ekonomide*

■ **Yılın sporcusu Naim** *1987 yılının Türk sporunda üzücü, sevindirici, düşündürücü olayları.* *Sporda*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İsviçre Hesabı

İsviçre'de banka hesapları gizlidir. Bu yüzden, para kaçırmak isteyen doğru İsviçre bankalarına koşar. Bu bankalardan bilgi isteyemezsiniz, vermezler.

Vermezler, ama İtalyan polisi bir yolunu bulup "Sarı Avni" diye bilinen Avni Karadurmuş (Musullulu) ile uyuşturucu madde kaçakçılığından İtalya'da tutuklu Sabit Tırnovalı ve Co[illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Japon Gülü

İLHAN SELÇUK *1 ocak*

Unutmuştum onu.

Dün mutfağın penceresinden baktığımda gördüm; Japon gülü çiçek açmış.

Duvarın dibinde, arsız sarmaşığın nefti kuytuluğunda, mavi çamın dibinde, incecik yapraksız dallarında, tanımsız güzelliğiyle bana gülümsüyordu Japon gülü.

Bir kuş pencerenin pervazına kondu, bir kibritin alevi parladı, bir bulutun gölgesi yere vurdu. O an anımsadım. Annemin bahçesinden on iki yıl önce alıp getirmiştik. Kar, kış, fırtına, don, yaz, güz, sıcak, kurak demeden yeni toprağına tutunmuştu. Kimsecikler ilgilenmese de kendi kendine yeterdi.

Unutulurdu bütün sene; aralık ayında, yıl sonuna doğru, tomurcuklanıverirdi, insanı şaşırtarak...

Bilmem ki çoktan toprağa karışmış annem mi yeni yılımı Japon gülüyle kutlamak isterdi?

★

Gül edebiyatın baş çiçeğidir.

Aşkı simgeler.

Ama öyle çok kullanılmıştır ki bir taksi şoförünün teybinde çok çalınmaktan cızırdayan arabesk şarkıyı da çağrıştırabilir. Az buçuk edebiyatla ilgili bir kimsenin aklına hemen gül üzerine şiirler geliverir: *"Gülü tarife ne hacet, ne çiçektir biliriz"; ama bellek zayıflamışsa, aç bir antolojiyi, seç seçebildiğini...*

Yahya Kemal'den:
Hafız'ın kabri olan bahçede bir gül varmış
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle
Enderunlu Vasıf'tan:
O gül endam bir al şâle bürünsün yürüsün
Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün
Naili'den:
Baharı neyleriz o gülzar-ı gonca-femin
Gülüp açılması bin nevbahara değmez mi
Ahmet Haşim'den:
Ateş doludur tutma yanarsın
Karşında şu gül-gûn piyale

Divan edebiyatının gözdesi gülün dostları da belli değil mi:

Bülbül, aşk, diken, ahu, bade, şarap, kadeh, gonca sözcükleri çağrışım zincirinin halkalarıyla kolayca eklemlenir güle; katmerli güller, kokulu güller, gonca güller, dikenli güller baharda açılıverirler.

Japon gülü, bunlardan uzakta yaşar.

★

Çoğu baharda doğa aldanır, ağaçlar erken çiçeklenir, ortalık donansa da insanın yüreğine kuşku düşer; çünkü kış, kar, don, soğuk geri dönerse vurgunu yiyen sapır sapır dökülecek, renkli cümbüş düş kırıklığı yaratacaktır.

Japon gülünün böyle bir aldanışı yok; çünkü kış kıyamette gülümsüyor.

Kimi çiçek zorda açar.

Kayalık dağ yamacında, kızgın çöl kuraklığında, pis kokulu bataklıkta, uiu bir ormanın güneş girmeyen kuytuluğunda, hiç umulmadık bir yerde rastladığın çiçek, zindanın dibinde bembeyaz dişleriyle gülümseyen umut gibidir.

Japon gülünün açması için ne ağaçların dallarına su yürümesine ne toprağın buram buram bahar kokmasına ne doğanın içten içe kıpırdanmasına gerek var.

Zor günlerin çiçeği Japon gülü.

Belki de bunun için onu çok seviyorum, yeni yıla girerken yine açtığını görünce bir sevindim, bir sevindim; elimi salladım pencereden:

Merhaba Japon gülü!

★

Kimi insan Japon gülü gibidir.

En zor günleri bekler açmak için, karanlık, soğuk, fırtına, tipi vız gelir.

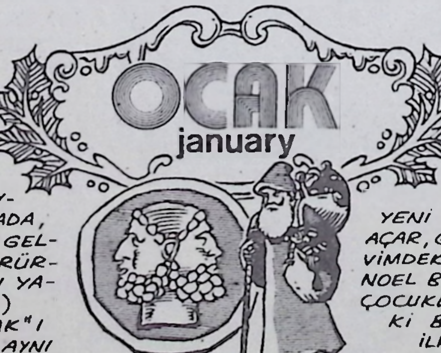
O kişiyi ne kışın geri dönmesi korkutur ne kırağı çalması ne don tutması...

Heeeey!.. Yurdumun Japon gülleri...

Hepinize merhaba!

YILIN İLK AYI..

1926'DA BUGÜN, TÜRKİYE'DE MİLADÎ TAKVİM KULLANILMAYA BAŞLANMIŞTI. DAHA ÖNCE YÜRÜRLÜKTE OLAN HİCRÎ TAKVİM, AY'IN HAREKETLERİNE GÖRE DÜZENLENMİŞTİ VE İLK AYI "MUHARREM"Dİ.
OCAK AYI İSE "KÂNUNUSANİ" ADIYLA ANILIYORDU. "KÂNUN" ARAPÇADA, ATEŞ YAKILAN OCAK ANLAMINA GELMEKTEDİR. YİRMİ YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRECEK OLAN 4696 SAYILI YASA, KÂNUNUSANİ (İKİNCİ KÂNUN) ADINI KALDIRIYOR, YERİNE "OCAK"I GETİRİYORDU. BÖYLECE ANLAMI AYNI KALIYORDU..



BATIDA KULLANILAN MİLADÎ TAKVİMİN İLK AYI; İNGİLİZCE JANUARY, FRANSIZCA JANIVER, İTALYANCA GENNAIO, ALMANCA JANUAR, HEP AYNI KÖKTEN, ESKİ ROMA TANRISI JANUS'UN ADINDAN GELMEKTEDİR. BU TANRININ GÖREVİ KAPICILIKMIŞ. İNANIŞA GÖRE HER YENİ GÜN, ÖBÜR DÜNYANIN KAPILARINI AÇAR, GECELERİ KAPARMIŞ. BU DURUM, TAKVİMDEKİ YILIN AÇILIŞINA UYARLANMIŞ. NOEL BABA İSE, YENİ YILA GİRİLİRKEN ÇOCUKLARA ARMAĞANLAR GETİREN ESKİ BİR AZİZİN SİMGESİ OLARAK İLK AYDA EN ÇOK ANILAN KİŞİDİR..

PKK'cılar bir binbaşı ile üç eri öldürdüler

Şırnak'ta dört şehit

2 ocak

SİİRT (Cumhuriyet) — Siirt'in Şırnak ilçesi Kayaboyun köyü yakınlarında çıkan çatışmada bir binbaşı ile üç er şehit oldu. Yoğun kar ve tipi altında PKK'cı teröristlerle çıkan çatışmada komando Binbaşı **Ergin Soner** ile komando Çavuş **Mustafa Kayaş** komando erleri **Hüseyin Dikmen** ve **Hakan Elmas** olay yerinde yaşamlarını yitirdiler. Çatışmada üç terörist öldürüldü, biri ise sağ olarak ele geçirildi.

Cumhuriyet muhabirinin edindiği bilgiye göre, Şırnak'a bağlı Kayaboyun köyüne baskın düzenlemek isteyen ve sayılarının 20 kadar olduğu sanılan PKK militanları, köy korucularının müdahalesiyle karşılaşınca çatışma çıktı. Silah sesleri üzerine olay yerine gelen Binbaşı Ergin Soner komutasındaki güvenlik kuvvetleri de teröristlerle çatışmaya başladı. Önceki gün sabah saatlerinde başlayan ve yaklaşık 5 saat kadar süren çatışmada, teröristlerin çemberi yararak Mardin yönüne doğru kaçtıkları belirlendi. Hava koşulları nedeniyle bölgeye iniş yapamayan helikopterler dün bölgeye indirilerek operasyon başlatıldı.

El-Fetih'in ilk eyleminin 23. yılında Filistinliler sokağa döküldü

İsrail'de 'El-Fetih' alarmı

2 ocak

Dış Haberler Servisi — Filistin Kurtuluş Örgütü içindeki en büyük grup olan **Yaser Arafat'n** lideri olduğu **"El Fetih"** grubunun İsrail'e 1 Ocak 1965'te düzenlediği ilk eylemin yıldönümü nedeniyle, dün İsrail, işgal altında tuttuğu bölgelerde ve Kudüs'ün doğu bölgelerinde çok geniş güvenlik önlemleri aldı. Filistinliler ise yıldönümü nedeniyle protesto gösterileri düzenlerken İsrail, olay çıkmaması halinde, tutuklu bulunan Filistinlilerin serbest bırakılacağını açıkladı.

Gösterilerin İsrail işgali altındaki Batı Şeria ile Gazze şeridinde Filistinlilerin yaşadığı Doğu Kudüs'te yoğun biçimde sürdüğü, İsrail askerlerinin zırhlı araçlar ile yerleşim merkezlerinin çeşitli yerlerinde mevzilendikleri bildiriliyor. El Fetih'in ilk eyleminin yıldönümü nedeniyle bir bildiri yayımlayan örgüt, Filistinlileri daha etkin gösterilere çağırdı.

Bu arada, işgal altındaki bölgelerin askeri sorumlusu Tümgeneral **Amram Mitzna,** bu yıldönümünün olaysız geçmesi durumunda, Gazze ve Batı Şeria'da son bir ay içinde meydana gelen olaylarda tutuklanan Filistinlilerin bırakılacağını söyledi.

Tunus'ta af

2 ocak

TUNUS (AA) —Tunus Cumhurbaşkanı **Zeynel Abidin Bin Ali,** aralarında İslamcı ve komünistlerin de bulunduğu 405 tutukluyu affetti. Tunus resmi haber ajansından yayımlanan cumhurbaşkanlığı bildirisinde, aftan, eski Cumhurbaşkanı **Habib Burgiba** hükümetinin ekmeğin fiyatının iki katına çıkarılması kararına tepki olarak başlayan kanlı gösterilerde tutuklananların da yararlanacağı belirtildi.

Yasadışı Müslüman Eğitim Hareketi, Komünist Gençlik Hareketi ile Komünist İşçiler Partisi üyeleri de aftan yararlanabilecekler.

Cumhurbaşkanı Bin Ali, aralık ayı içinde 600'den fazlasını Müslüman militanların oluşturduğu 2.487 kişiyi daha affetmişti. Son afların, Burgiba'nın 7 kasımda yaşlılık nedeniyle görevden alınmasından sonra siyasi havayı yumuşatmak amacıyla ilan edildiği belirtiliyor.

Bin Ali, iki hafta önce de Müslüman lider **Ali Laaridh**'in idam cezasını ömür boyu ağır çalışma cezasına çevirmişti.

Tunus İnsan Hakları Birliği Sözcüsü, afın olumlu bir girişim olduğunu, bunu bir genel affın izleyeceğini umduklarını söyledi.



IMF ve Dünya Bankası'na laboratuvar olduk

Özelleştirme zor

ŞEBNEM ATİYAS *2 ocak*

NEW YORK — Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası çevreleri,Türkiye'de son yıllarda gündeme gelen KİT'leri özelleştirme çabalarını hem kendileri hem de Türkiye açısından **"tipik örnek"** olarak nitelendiriyorlar. IMF ve Dünya Bankası tarafından **"iyi bir deneme süreci"** olarak tanımlanan Türkiye'de, KİT özelleştirmesi çabalarının **"Türkiye'yi iyi bir laboratuvar"** durumuna getirdiği belirtildi.

IMF içinde tartışılan ve **"Özelleştirme ve Kamu Kuruluşları"** adını taşıyan raporu hazırlayanlardan Ali Mansoor, özelleştirmenin bir ekonomik politikanın temel planı olamayacağını, eğer böyle bir özellik taşırsa özelleştirme çabalarının başlangıçta kaybetme riski getireceğini belirtiyor. Harvard Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada, **"Özelleştirme, Türkiye için olduğu kadar Dünya Bankası için de yeni denenmemiş bir konuydu.Türkiye, özelleştirme programı uygulayacaklarım belirten üye ülkelere mali ve teknik destek vermeye niyetlenen Dünya Bankası politikasının denenmesi için iyi bir laboratuvar durumuna geldi"** denildi.

Harvard Üniversitesi'nin yaptığı çalışmada, Türkiye'nin özelleştirme programında karşılaştığı engeller şöyle sıralanıyor:

1- Siyasi belirsizlik — Uygulanması yıllar sürecek olan özelleştirmenin ilk gereği, bu zaman süresince ülkenin siyasi istikrarının korunmasıdır. Bütünlük taşıyan bir özelleştirme programı bu süreç boyunca siyasi istikrar ve sürekli aynı siyasal iktidar görüşlerinin benimsenmesini gerektirir.

2- Makroekonomik yetersizlik — Özelleştirmenin özel sektör açısından çekici olması için fiyat istikrarı pozitif, ancak çok yüksek olmayan faiz hadleri, gerçekçi döviz kuru ve rekabeti özendiren bir ekonomi politikası gerekmektedir. Makroekonomik olarak bu sayılan dengeler kurulamazsa, özelleştirme özel sektör için çekiciliğini yitirir.

3- Sermaye piyasasının yetersizliği — Türkiye'nin sermaye piyasası geleneksel olarak zayıf olmuştur. Örgütlü bir borsa daha yeni yeni oluşmaktadır. Standart muhasebe ve denetim sistemleri mevcut değildir. Mali araçlar çok sınırlıdır. Kısa dönem banka kredileri en önemli araçlardan biridir. 1987'de enflasyon oranının ve faiz hadlerinin yüksek olması ve bunun doğurduğu belirsizlik, hisse senedi piyasalarının özelleştirmeyi nedenli omuzlayabileceği sorusunu yaratmıştır.

IMF'de yapılan tartışmalarda, özelleştirmenin tanıtıldığı gibi **"sihirli bir çözüm"** olmadığına dikkat çekiliyor. Özelleştirmenin sadece devletten özel mülkiyete bir aktarma olarak kaldığı sürece gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi hayal kırıklığı yaratacak sonuçlara neden olduğu bildiriliyor. Buna karşılık, ister kamu, ister özel olsun, kuruluşların rekabete açılmasının çok daha birincil bir önemde olduğu kaydediliyor.

Şubat 1987'de IMF içinde dağıtılan ve halen tartışılmakta olan **"Özelleştirme ve Kamu Teşebbüsleri"** (Privatization and Public Enterprises) adlı çalışmada, bu görüş şöyle özetlenmekte:

"Özelleştirme, aktif rekabeti arttırdığı, mevcut özendirme ve kontrol sistemlerini geliştirdiği sürece desteklenmelidir. Özelleştirme, kamu sektöründen özel sektöre bir el değiştirmeden ibaret olursa, sadece çok sınırlı bazı kazançlar elde edilir."

Özelleştirme yoluyla etkinliğin arttırılması çabaları önemli bir tartışmayı gündeme getiriyor: Özelleştirme için temel neden olarak görülen verimlilik artışının nereden kaynaklandığı.

Özelleştirmenin yaratacağı verimliliğin piyasaların ne kadar rekabetçi bir ortama kavuşturulabileceği ile sınırlı olduğunu belirten IMF uzmanları, pazar rekabetini sınırlayan faktörler olarak şunları sıralıyorlar:

1) Kamu kuruluşlarının varlıkları çoğunlukla piyasanın bozukluğundan kaynaklanır. Bu durumda piyasayı rekabete açmak pek yarar sağlamayabilir, hatta zararlı bile olabilir.

2) Rekabet, kuruluşların birbirlerini sübvanse ettiği durumlarda uygun olmayabilir, bu durumlarda özel sektör sadece kâr eden etkinlikleri devralmak isteyecektir, buna karşılık zarar eden faaliyetler kamu sektörüne kalacaktır, zarar faaliyetinin devreden çıkarılmasının sosyal olarak sakıncalı olduğu durumlarda bütçeye ek yük binecektir.

3) Son olarak rekabet, devletin düzenleyici rolünü yerine getireceği mekanizmaların hayata geçirilmesindeki zorluklardan ötürü kısıtlanabilir.

IMF'de sürmekte olan tartışmada başlangıçta endüstrileşmiş ve gelişmekte olan ülkelerde özelleştirme girişimlerinde uygulamada karşılaşılan sorunlar başta geliyor. Şöyle:

1) Kuruluşun varlığının değerlendirilmesi, satıştan önce kamu kuruluşu için bir pazar fiyatı saptanması çok zor.

2) Özelleştirilen kamu kuruluşlarının kime, ne ölçüde pazarlanacağı.

3) Gelişmekte olan ülkeler açısından özelleştirmede en önemli engel, finansman.

Büyük sermaye piyasaları olmayan az gelişmiş ülkelerde, özellikle hisse senedi mülkiyetinin bir elde yoğunlaşmaması da isteniyorsa, kuruluşun kime satılacağı en önemli sorun haline geliyor.

Terim olarak ilk kez Webster sözlüğünün 1983 baskısında yer aldığı belirtilen özelleştirme, bugün kullanılan anlamıyla 1970'lerin ortalarında ortaya çıkan bazı ekonomik gelişmelerin bir sonucu olarak **"moda"** haline geldi. İlk özelleştirme girişimleri, sanayileşmiş ülkelerde başladı. Kamu sektörü 1960'larda ve 70'lerin başlarında toplumsal ve ekonomik istikrarın önemli bir öğesi olarak değerlendirilirken, 1970'lerin ortalarındaki petrol krizinden sonra **"günah keçisi"** oldu.

Krizin atlatılması çok yavaş sürerken, kabahatli kamu sektörlerinde üretkenlik ve etkinlik konuları sorgulanmaya başlandı. Başta İngiltere ve ABD -

seçimlere denk geldiğinden- özelleştirmeyi öne çıkardılar.

Zarar eden kuruluşlar, hükümet kaynaklarını emmekteydiler. Zararlarını ya hükümetten aldıkları doğrudan fonlarla ya da hükümet garantili borçlarla kapatmaya çalışan bu kuruluşlar, hükümete sürekli artı yük durumundaydılar. Ayrıca daha geniş düzeydeki ekonomik sorunlar, hükümetlere kamu sektörü politikalarını sorgulama zorunluluğu getirmişti. Özellikle özelleştirme, hükümetlerin ticaret ve sanayi içindeki sorumluluklarından kurtarmanın bir yolu olarak ortaya çıktı.

1980 sonrasında özelleştirme yoluyla devlet mülkü kuruluşların sayılarının azaltılacağı görüşü ilk başta IMF ve Dünya Bankası'nca desteklendi. İlk beş yıllık süreç için IMF, bu desteği stand-by kredilerini 1.7 milyar dolara, Dünya Bankası ise 1.6 milyar dolara çıkararak gösterdi. Daha sonra yalnızca banka içinde dağıtılan bir raporda, **"Hükümet ve banka, kamu sektörünün azaltılması, etkinliğinin artırılması konusunda anlaştılar"** şeklinde ifade edildi.

1983'te Özal'ın seçimleri almasının ardından Dünya Bankası, Ankara'ya bir grup üst düzey görevli gönderdi. Bu grup, bakanlar ve Özal ile ayrı ayrı görüştüler, görüşmenin ürünü, Türkiye'de sanayi sektörünün yeniden şekillendirilmesi için uygulanacak bir dizi reformu içeren genişletilmiş bir Dünya Bankası programının ortaya çıkarılmasıydı. Dünya Bankası'nda yine benzer bir raporda bu görüşmeler özetlenirken, programda yer alan özelleştirilmenin önemi şöyle kaydedildi: **"Hükümetle yapılan bütün görüşmelerde, her ne kadar daha geniş çaplı bir programla ilgilendiklerini belli ettilerse de, özelleştirmeye en yüksek önceliği verdiklerini gösterdiler."**

Harvard Üniversitesi'nde yapılan çalışmaya göre: **"Bu koşullarda Türkiye, özelleştirme programları uygulayacaklarını içtenlikle belirten üye ülkelere mali ve teknik destek vermek yönündeki yeni Dünya Bankası politikasının denenmesi için iyi laboratuvar durumuna geldi."**



Taraf Olmak Olmamak

OKTAY AKBAL *2 Ocak*

Atatürk ne demişti: "Ben bitaraf değilim bir tarafım"... Sayın Evren de şöyle buyurmuş: "Bir insanın tarafken tarafsız olmasının en zor iş olduğunu biliyorum."

Meclis Başkanlık Divanı'nın Çankaya'da kabul edilmesi sırasında söylemiş bu sözleri... Bakmış karşısında üç SHP'li ve iki DYP'li var, gerisi hep ANAP'lı, bu öğüdü vermiş: "Sizler ayrı ayrı taraflardansınız, buraya girdikten sonra o tarafı bırakıp tarafsız olabilmek hakikaten güçtür, ama bunu başarabileceğinize inanıyorum."

Meclisin ilk açıldığı gün taraflardan biri öteki taraftan görev arkadaşının suratına yumruk indirmedi mi? Gerçekten güç 'taraf' olmak! Hele ardında 290'dan çok adamın varsa, hele hele başkanlık koltuğunda da yumruğunu attıktan sonra seni kutlar gibi elini sıkan bir lider oturuyorsa!..

Sayın Evren nerden biliyor acaba diye düşündüm, 'tarafken tarafsız olmanın en zor iş' olduğunu? Kendisi hangi taraftan? Devlet Başkanlarının tarafsız olması gerekir sanıyordum. Partiler dışı bir başkan ne diye taraf olsun? Eski Cumhurbaşkanları -ki Meclıste seçilirlerdi- Atatürk, İnönü, Bayar bir tarafın insanlarıydılar. Atatürk, İnönü CHP'nin, Bayar DP'nin genel başkanlarıydılar. Daha sonraki başkanlar 'tarafsız'dılar, daha doğrusu bir partinin üyesi değillerdi. Gürsel askerdi, Sunay askerdi, Korutürk askerdi. Evren de asker... Bu kişiler, partiler karşısında tarafsızdılar. Tarafsız olmak, davranmak zorundaydılar.

Sayın Evren 'tarafsız olmanın zorluğunu' iyi biliyor. Nerden, nasıl biliyor? Kendisinin yer aldığı taraf 1983'te Sunalp'in kurduğu MDP idi. Öyle bir kanı uyandırmıştı. Hele seçim öncesinde yaptığı konuşmada açık açık MDP'yi tutmuş, Özal'ın ANAP'ını da kötülemişti. Oysa seçim Evren'in tuttuğu tarafın yenilgisiyle sonuçlandı. O kadar ki Sunalp'in iktidar adayı MDP'si Mecliste üçüncü parti olmuştu ancak!..

'Tarafsız olmak en zor iştir'... Ama gerekli midir tarafsız olmak, zorla tarafsız davranmaya çalışmak? Atatürk bir 'taraf'tı, İnönü bir 'taraf'tı. CHP'nin temsil ettiği çağdaş uygarlıktan, halkçılıktan, sürekli devrimcilikten yanaydılar. Bu ulusu ileri bir yaşam düzeyine, demokrasiye, gerçek özgürlüğe, tam bağımsızlığa kavuşturmak isteyenlerin tarafındaydılar, o tarafın öncüleriydiler...

Bir Devlet Başkanı 'tarafsız' olabilir mi, olmalı mı? Bence olmamalı... Türkiye gibi geri kalmış bir ülkenin baş kişisinin en önemli görevi ulusunu çağdaş uygarlığa yetiştirmek, demokrasinin gereklerini yerine getir-

mek, Atatürk Cumhuriyeti'nin temel ilkelerini geliştirmek, devrimci atılımları hızla sürdürmektir. Bu da bir 'taraf'ta yer almakla olur. O taraf da, ilericilerin, gerçek Atatürk devrimcilerinin yanıdır. Atatürk 'ben bir tarafım' derken, "İdare-i maslahatçılar devrimci olamazlar" derken bunu anlatmak istemiştir.

Sayın Evren 'tarafsız kalmanın güçlüğünü' belirtirken Türkiye'de gericilerle ilericiler arasındaki, açıkçası Atatürk devriminden yana olanlarla bu devrime ta başından beri karşı çıkanlar arasındaki kimi zaman açık açık, kimi zaman sinsi sinsi sürdürülen savaşımda 'tarafsız' kaldığını mı anlatmak ister? Hangi yanda yer alacağını bilmemenin ya da yer aldığı tarafı açıkça belirtememenin sıkıntısını mı?...

Yedi yıldır en büyük görevin başında görüyoruz Sayın Evren'i... Seçimle gelmedi bu göreve, bir tepeden el koyma eylemiyle gerçekleştirildi Sayın Evren'in devletin başı olması... Biz böyle durumlara öteden beri alışkınız. Ne var ki Sayın Evren'in hangi 'taraf'ta yer aldığını bir türlü bilemedik, öğrenemedik. Sık sık Atatürkçülüğü övmüştür, herkesten Atatürk 'ilke ve inkılâplarına' bağlı olmalarını istemiştir. Ama sözüyle eylemi çok farklı olmuştur. Bu ülkenin gerçek Atatürk ilke ve devrimlerine (dikkat edin, inkılâp değil, devrim) gerçekten inananların, savunanların zor durumlara itilmelerine seyirci kalmıştır, hatta meydanlarda verdiği söylevlerde adalet önünde yargılanan çağdaş uygarlık ve devrimci atılımları savunan kesimi de sık sık suçlamıştır. Evet 'tarafsız olmak güçtür' hele kendini bir 'taraf'a daha yakın buluyorsanız!..

Bir devlet başkanı kendini şu ya da bu partiye yakın bulabilir. Ama her şeyden önce halkına yakın olması gerekmez mi? Halkının yararını, halkının iyiliğini istemek, halktan yana hizmet veren bir iktidarı -o hangi partinin iktidarı olursa olsun- desteklemek...

Yılbaşından bir gün önceki 'Cumhuriyet'te 'Mutfakta Hüzün Yılı' başlıklı bir yazı var. Bir yıl önceki mutfak gideri yıl sonunda yüzde 53 artış göstermiş. Ama yurttaşlarımızın büyük bölümünün kazancı bir yılda böyle bir artışa ulaşmadı! İşkencelerin acılığı ortada, dış ve iç politikaların yanlışlıkları ortada!... Bir Devlet Başkanı bütün bunları görüp hâlâ 'ben yansızım' diyebilir mi?

Sayın Evren niye 'Nedir bu işkence söylentileri?' diye sormaz? Yüksek Denetleme Kurulu'na bu işkence sorununu niye inceletmez? Milletvekilleri çıkıyor 'bana işkence yaptılar, hayalarımı sıktılar, elektrik verdiler' diye bağırıyor. Başbakan ise, Erdal Beye 'örnek ver' diyebiliyor! 'Sayın Evren'in 'tarafsız olmak güçtür' diyeceği yerde 'ben halktan yanayım, demokrasiden yanayım, insan haklarının savunulmasından yanayım' demesini beklerdik. Yalnız söz olarak değil, uygulamada da eylemde de...

Erdal Sidar'la briç meraklılarının bilinmeyen dünyasında

"Briç hayatın ta kendisidir.."

YALÇIN PEKŞEN *2 ocak*

Erdal Sidar, ülkemizde hayli meraklısı (hatta hastaları) olan briç oyununa gönül vermişlerden biri... "Briç Dünyası" adlı bir dergi yayımlayarak, bir yandan briç öğretirken, kendi sözlerine göre, 'Aynı zamanda öğreniyor. Çünkü "Bricin ucu bucağı yok" ve "Ben bu işi öğrendim" demek her babayiğidin harcı değil... Sidar'la bu hafta fazla bilinmeyen briç dünyasına girmek istedik...

— Sayın Erdal Sidar, önce şunu söyleyeyim... Briç konusunda fazla bir bilgim yok. Ancak rasgele bir kâğıt oyunu olmadığını anlayacak kadar biraz okudum, çok az oynadım ve için zorluğu karşısında bıraktım. Efendim, briç nedir ve diğer kâğıt oyunlarından farkı nedir?

— Briç kısa ve öz tanımıyla, dünyanın en renkli mantık oyunudur. Sibernetik biliminin düzenlediği oyunlar teorisinde bricin yeri "eksik bilgili oyunlar" kategorisidir. Örneğin zar, barbut gibi oyunlar bütünüyle bilgisiz oyunlardır. Her şey şansa bağlıdır. Buna karşılık satranç tam bilgili bir oyundur. Her şey apaçık ortadadır. Şansın hiç rolü yoktur. Buna karşılık briç eksik bilgili oyundur. Çok az şey ortadadır, çok şeyi çözmeniz gerekir. Çözümleyeceğiniz şeyler o kadar çoktur ki... Masaya konsantre olacaksınız... Ortağınızı ve rakibinizi iyi tanıyacaksınız. Özellikle ortağınızla aynı anda, aynı şeyleri düşünüyor olacaksınız. Çok iyi bir kart tekniğiniz olacak. Tabii bütün bunlar birinci sınıf standart oyuncuların tanımına uygun şeyler... Bunların dışında çok çalışkan olmak gerekiyor. Disiplinli olmak gerekiyor. Şunu söyleyebilirim, briç masasında iyi bir briççinin beyninin her hücresi çalışmalıdır.

10-15 yıl çalışmak...

— O zaman büyük bir zaman ayırmak gerekiyor bu işe...

— Zaman konusu şöyle: Ortalama bir oyuncunun belli bir standarta gelmesi için en az 10-15 yıl çok sıkı bir şekilde çalışması gerekir...

— Günde kaç saat ayırarak?..

— Temel eğitim için bir kere altı aylık bir kursu takip etmek, yabancı yayınları izlemek, ünlü oyuncuların nasıl oynadığı falan devamlı okumak gerekiyor. Dışarda briç üzerine yazılmış kitap sayısı aşağı yukarı 10 binin üzerindedir. Bunun yanında en az 50-60 tane periyodik yayın vardır.

— Neredeyse üniversite eğitimi gibi bir şey... Erdal Bey bu kadar çaba, bu kadar zaman harcamak bir oyun için değer mi diyorum... Alt tarafı bir oyun değil mi?..

Hayatın ta kendisi

— Hayır. Sadece oyun değil. Briç hayatın ta kendisidir. İnsanın kendi kendini tatmin olayı var. Çok güzel bir uğraştır ve insanı mutlu eder. Amacımız mutlu olmak değil mi zaten... 50 yaşında bir insanı düşünün. Emekli. Briçle ilgilense dünyası değişebilir. Uluslararası düzeyde kariyer getirebilir, saygınlık kazandırır. İkincisi; profesyonelseniz bu işten para da kazanabilirsiniz.

— Ama kaybedebilirsiniz de...
— Hayır, kaybetmek yoktur.
— Neden? Her oyunu kazanmanız mümkün mü?
— Zaten bu oyun, para için oynanmaz Yalçın Bey. Yani kumar olarak... Daha doğrusu kahvelerde falan oynanır da benim bahsettiğim o değil... Kitap yazarak, ders vererek, eğitim merkezlerinde vb. bulunarak Türkiye'de geçimini sağlayan hem de ayda 1-1.5 milyon lira kadar kazanarak sağlayanlar var.
— Ayrıca kumar olarak oynanmıyor mu?
— Her oyun kumar olarak oynanabilir... İstediğiniz her oyunu kumar olarak oynayabilirsiniz. Satrancı da oynarsınız... Şurada bir bilmece sorarsanız parasına... Bu da bir kumardır.
— Gerçek bir briççi işi kumara dökmez mi diyorsunuz?..
— Şimdi parti brici parasına da oynanabilir. Oynanıyor kulüplerde, kahvelerde. Ben turnuva bricinden bahsediyorum... Turnuvada para dönmez... Sadece kazanmak ve kaybetmek vardır.

Briç ve yaşam

— "Briç hayatın kendisidir" dediniz. Bunu biraz açar mısınız?
— Şöyle: Hayat bir ihtimaller karmaşasıdır. Siz hayatın içinde bu ihtimallerden bazılarını tercih ederek çıkıyorsunuz. Briçte de aynısı vardır. Bir sürü ihtimal vardır. Siz bunlardan birini seçiyorsunuz ve her şeye hazırlıklı olmanız lazım... Tıpkı hayatta olduğu gibi. Rakiplerinizi yenmek veya sizi yenmesine engel olmak. Hayat da bu değil mi? Bunun için bazı şeyleri riske edeceksiniz. Briçte de vardır, hayatta da... Ve bunları yapabilecek cesaret lazım. Bir sürü tuzak vardır briçte. Hayatta olduğu gibi...
— Anladığım kadarıyla çok karmaşık bir oyun. Hatta üzerinde kitaplar yazılıyor. Bir yerde okumuştum. Bu kitaplardan birinin yazarı, "Yine de her şeyi bilmiyorum" demiş...
Bu kadar karışık bir oyunu ilk kim bulmuş... Yani tarihçesini soruyorum.
— Bricin tarihi çok eski değil. İlk defa 1870'li yıllarda Osmanlı-Rus Savaşı sırasında İstanbul'da bulunan İngiliz askerleri tarafından oynanmış... Hatta bununla ilgili bir mektup var yanımda... İngilizler bununla ilgili bir doküman istiyorlar bizden. Bulabilirseniz bize yollayın diyorlar.
— O halde İngilizler bulmuş...

Bizim köprü mü?

— İngilizler bulmuş, ama bizi ilgilendiren tarafı bir İngiliz oyunu olarak bilinmesine karşın, ilk defa İngiltere'de değil, İstanbul'da oynanmış. Askerler herhalde can sıkıntısından kendilerine bir oyun yapmışlar. Tabii şimdiki briçten çok farklı... İsmi de Galata Köprüsü'nden geliyor zaten... Briç köprü demek ya...
— Bu köprü, bizim köprü mü yani?..
— Evet, bizim Galata Köprüsü... Briç literatüründe geçiyor bu.
— Peki Erdal Bey, bu oyunda şansın hiç rolü yok mudur?
— Kontrat briç oyununda, yani turnuva biçiminde şans faktörü çok azdır. Çünkü bütün müsabıklar aynı eli oynarlar. Mühim olan nasıl oynandığıdır.

— Peki, brici hiç bilmeyen biri için biraz anlatır mısınız?..
— 52 kâğıtla oynanıyor malum... 4 kişiye 13'er kâğıt, tek tek dağıtılıyor. İki basamaklı bir oyun. Birinci aşamasında deklerasyon vardır. Herkes sırasıyla elinin kuvvetine, renklerinin dağılımına göre konuşur. Konuşma kalıpları vardır. Bu kalıpların bazı prensipleri vardır. Ona göre konuşulur. Deklerasyonlar bitince ya sizde ya rakibinizde kalır kontrat... Böylece ikinci aşamaya gelinir. İkinci aşamada bir taraf hücum oynarken, diğer taraf savunma yapar ve kontratı batırmaya çalışır.
— Yani siz şu kadar el alacağım diyorsunuz ortağınızla beraber. Karşı taraf da buna engel olmaya çalışıyor...
— Evet. Deklerasyonun amacı budur. Herkese 13 kart dağıtıldığına göre bir oyunda 13 el var demektir. Örneğin siz kontratı 3 sanzatuya bağlamışsanız, bu 13 elin 9'unu alacağım diyorsunuz... Alabilirseniz kontratı yapmış oluyorsunuz. Alamazsanız batmış oluyorsunuz. Karşı taraf kazanmış oluyor. Böyle bir savaş...

Ne kazandırır?

— Briç oynamak ne kazandırır insana?.. Parayı kastetmiyorum. Düşünce sisteminde yaptığı değişiklikler olarak?
— Olaylara çok geniş boyutlarda bakabilme yeteneğini sağlar. İkincisi esneklik kazandırıyor. Mesela ortağınıza istemeden yaptığı bir hatadan dolayı kızmamayı öğreniyorsunuz. Hoşgörüyü geliştiriyor.
— Buna karşılık briçe merak salıp, hastalananlar var.. diye duyuyoruz. Nedir briç hastalarının durumu?..
— Briçte resmen kronik olanlar var. O tip insanlar artık ortak bulmakta zorluk çekiyorlar. Başkalarının kendileri kadar iyi oynadığına inanmadıkları için...
— Genellikle erkekler oynuyor sanıyorum.
— Bayanlar da var. Bilhassa karı-koca merak salmışsa ortak olabiliyorlar. Çok ilginç bir olay anlatılır bu konuda. İngiltere'de bir turnuvada karı-koca ortak oynuyorlar ve birinciliğe gidiyorlar. Tam o sırada adam yanlış bir el oynuyor. Kadın fırlıyor yerinden... "O kâğıdı nasıl çıkarsın" falan. Kadın o anda boşanma kararı veriyor ve boşanıyorlar. Aradan iki yıl geçiyor. Birbirlerini hiç görmemişler. Bir yerde tesadüfen karşılaşıyorlar. Kadın dayanamayıp erkeğin yanına geliyor ve ilk sözü ne oluyor biliyor musunuz?..
— Barışalım mı?..

Türklerin durumu

— Hayır, ilk sözü "Seni hâlâ anlayamıyorum, nasıl olur da pik dönmezsin" diyor. Briç böyle bir oyun işte... Kaptırdınız mı kendinizi, o anda gözünüz hiçbir şeyi görmez. Eviniz yanıyor deseler duymazsınız...
— Türklerin durumu nedir uluslararası alanda?..
— Bizde briç, 64'te Türkiye Briç Federasyonu'nun kurulmasıyla resmileşiyor. Avrupa standartlarına göre bricimizin yeri... Bir kere Avrupa onunculuğumuz var. Ondan sonra hep geri sıralarda yer aldık...
— Allah'tan öyle olmuş. Yoksa bizim millette ne ev kalırdı, ne bark. Yangınlardan...

Menderes Havaalanı'na iniş yapamayarak pas geçen Alman uçağı İzmir yakınlarında düştü

Beklenen kaza: 16 ölü

ENİS BERBEROĞLU - HÜSEYİN ERCİYES

3 ocak

İZMİR-BONN — Lufthansa'nın yan kuruluşu olan Condor Havayolları'na ait Boeing 737-200 tipi bir charter yolcu uçağı Stuttgart-İzmir seferini yaparken, dün tartışması süren Adnan Menderes Havaalanı'nı pas geçtikten sonra Seferihisar yakınlarındaki Beyler köyü civarında düştü. Bir Türk işadamının sahibi bulunduğu Avrupa Uçak Seyahat Şirketi'nin charter seferleri için kiraladığı uçakta bulunan 11 Türk yolcu ile 5 Alman mürettebatın öldüğü bildirildi. Ulaştırma Bakanı **Ekrem Pakdemirli** kaza üzerine Ankara'dan İzmir'e geldi ve Vali **Vecdi Gönül** ile birlikte olay yerine gitti.

Bonn muhabirimiz Enis Berberoğlu'nun haberine göre, Selahattin Yetmişbir'in sahibi bulunduğu Avrupa Uçak Seyahat Şirketi'nin Condor'dan kiraladığı uçak dün yerel saatle 15.40 sıralarında Stuttgart'tan İzmir'e hareket etti. İzmir büromuz da uçağın saat 19.50 sıralarında Menderes Havaalanı uçuş kulesi ile temasa geçtiğini bildirdi. Kuleden iniş izni isteyen yolcu uçağının Alman pilotu alçalmaya başladı. Ancak kule alanda kalkışa hazır bir uçak olduğu için Stuttgart'tan gelen uçağa gerekli iniş iznini vermedi. Bunun üzerine pilotun iniş takımlarını açıp alana yöneldiği an **"pas"** geçtiği öğrenildi. Uçağın daha sonra saat 20.00 sıralarında Seferihisar'ın Beyler köyü yakınlarında dağlık bir araziye belirlenemeyen bir nedenle düştüğü anlaşıldı. Kazaya teknik bir aksaklığın yol açtığı sanılıyor.

Bölgenin sarp ve kayalık olması nedeniyle kurtarma birlikleri kaza yerine güçlükle ulaşabildi, ilk anda ölen 16 kişiden 9'unun cesedi bulundu.

Uçakta bulunan yolcuların listesi şöyle:

Necla Demirel, Ethem Delimanlar, Mustafa Olur, Muhlis Yıldız, Tülay Yıldız, Mübeccel Özcan, Hüseyin Vidinli, Tansu Akçit, Zeki Özaktaş, Faruk Şimşek, Sabri Yetmişbir (23).

Seferihisar Cumhuriyet Savcısı Mehmet Demir uçağın enkazının ve cesetlerin geniş bir alana yayıldığını bildirdi. Demir, **"Cesetlerin bu kadar geniş bir alana dağılması uçağın havada infilak etmiş olabileceğini de düşündürüyor"** dedi. Beyler köyü Muhtarı Osman Polat da şunları anlattı:

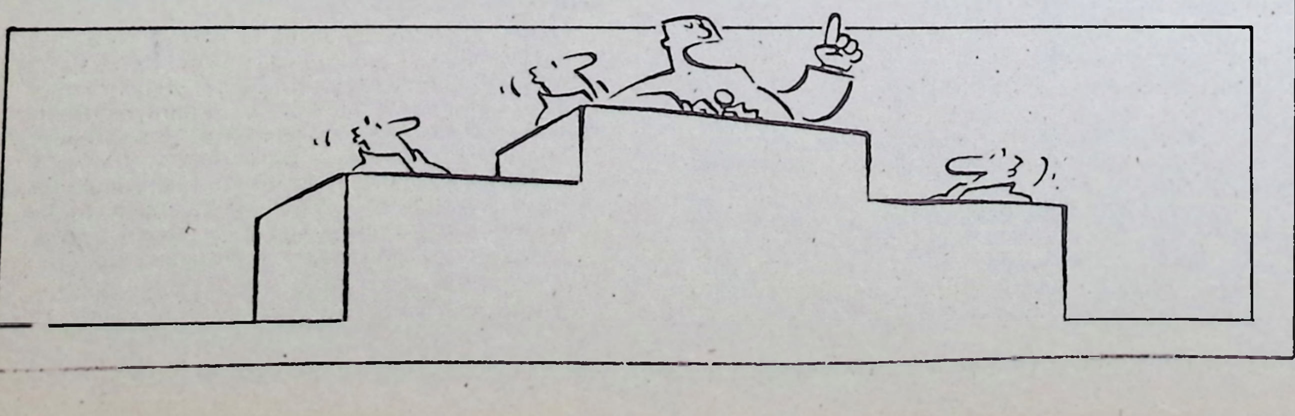
"Yağmur yağıyordu, bir patlama duydum. Patlamayla birlikte öyle bir ışık yayıldı ki köy gündüz gibi aydınlandı. Ne olduğunu anlamaya çalışırken arkadaşlardan biri 'uçak düştü' dedi. Hemen olay yerine 100 kişiyi yardım için gönderdim. Arkadaşlar uçağın Salmanlar Tümen tepesi mevkiinde düştüğünü söylediler; uçak iki çam ağacını kesmiş ve büyük bir çukur açmış. İlk patlamadan sonra birkaç patlama daha duyuldu."

Ulaştırma Bakanı **Ekrem Pakdemirli** kazanın duyulması üzerine özel bir uçakla Ankara'dan İzmir'e geldi, daha sonra Vali Vecdi Gönül ile birlikte olay yerine giden Pakdemirli, **"Henüz fazla bir şey bilmiyoruz. Kara kutu bulununca düşme sebebi anlaşılacak. Yolcu sayısının azlığı tek tesellimiz. Yine de olaydan büyük üzüntü duyduk"** dedi.

Uçak kazası Federal Alman televizyonlarında birinci haber olarak yayımlandı. Bonn muhabirimiz **Enis Berberoğlu**'nun bildirdiğine göre Avrupa Uçak Seyahat Şirketi, Lufthansa'nın yan kuruluşu olan Condor Havayolları firmasından charter seferleri için uçak kiralıyor. Nitekim kiralanan ve İzmir'de düşen uçakta oğul Sabri Yirmibir'in (23) gözlemci olarak bulunduğu öğrenildi. Bu uçağın Alman mürettebatından 2'sinin pilot 3'ünün de hostes olduğu belirtildi.

Başbakan Turgut Özal tarafından 17 kasımda hizmete açılan eski adıyla Cumaovası, yeni adıyla Adnan Menderes Havalimanı'na inişlerde pilotlar tedirgin oluyor. Özellikle lodos ve sağanak yağmurlu havalarda inilmesi gereken 17-35 sayılı pist başında alçalma ve hassas yaklaşma aygıtları bulunmayışının uçuş emniyeti açısından tehlike yarattığı bildiriliyor.

Nitekim bu alana 7 tarifeli uçağın iniş yapmadan geri dönmesi, "bazı yetkililerce **"pilot korkusuna"** bağlanıyor. Bazı ilgililer de havaalanındaki teknik aygıt yetersizliğini neden gösteriyor. Menderes Havaalanı'nın tüm teknik donatımını Japon NEC firması yapmıştı. Türk Hava Yolları pilotlarının iddialarına göre bölümlerinden birini oluşturan İLS sistemi tam olarak bölgeye uygulanamamıştı. Bunun yanında yaklaşık bir kilometre ötede askeri havaalanı olmasının sivil uçakların manevra yapmasına izin vermediği öne sürülüyor. Pilotlar ayrıca Menderes Havaalanı'nın dağlar ve diğer havaalanı nedeniyle pas geçmeye elverişli olmadığını açıklamışlardı.



İzmir'deki 2. kaza

3 ocak

Haber Merkezi — Dünkü kaza İzmir'de meydana gelen ikinci uçak kazası oluyor. 24 Ocak 1974'te Türk Hava Yolları'na ait "Van" uçağı İzmir'de düşmüş, 62 kişi ölmüştü. Türkiye'deki bugüne kadar meydana gelen önemli uçak kazaları şöyle sıralanıyor:

1950 yılı martında "BAL" uçağı Ankara'ya düştü, 11 kişi öldü. 1953'te Ankara'da 7 kişi, 1954'te Çanakkale'de 4 kişi, aynı yıl Adana'da 32 kişi, 1962'de Ankara üzerinde iki uçağın çarpışması sonucu 87 kişi, 1964'te Ankara'da 3, yine 1960'lı yıllardaki kazalarda ise Pamukova'da 1 kişi, Toroslar'da 11 kişi öldü.

21 Ocak 1972'de "Marmara" uçağı Adana yakınında düştü, bir hostes öldü. 26 Ocak 1974'te İzmir yakınlarında düşen Van uçağında 62 kişi, 29 Ocak 1975'te Ambarlı yakınında düşen "Bursa" uçağında 41 kişi, 1976 yılında Isparta yakınlarında düşen "Antalya" uçağında 154 kişi yaşamını yitirdi. 23 Aralık 1979'da Ankara Esenboğa Havaalanı yakınlarında dağa çarpan uçakta 39 kişi öldü, 24 Ocak 1983'te Esenboğa'da piste çakılan "Afyon" uçağında da 46 kişi ölmüştü.

Marmara Bölgesi kirlilik yatağı oldu

CEM HAMULOĞLU *3 ocak*

Türkiye'deki sanayi tesislerinin yüzde 30'unun bulunduğu Marmara Bölgesi, tehlike sinyalleri veriyor.

BÜ Çevre Bilimleri Enstitüsü'nden Doç. Dr. **Orhan Yenigün, "Marmara Bölgesi'nin en kirli yerleri akarsu ve göller"** saptamasıyla, büyük kentlerde yaşanan hava ve gürültü kirliliğinin yanı sıra, bölgedeki su kirliliğine de dikkat çekiyor. Doç. Yenigün, bu kirliliğin nedenlerini şöyle özetliyor:

"Sanayi tesislerinin önemli bir çoğunluğunda atık arıtma sistemleri bulunmuyor. Olanlar ise çökeltme havuzları dediğimiz kimyasal arıtma tesisleri. Oysa bu atıkların biyolojik arıtmadan geçmesi gerekiyor. Bu sistemi kullananların sayısı ise çok az. Kanalizasyon sistemleri de çok yetersiz. Ya direkt olarak sulara boşaltılıyor ya da foseptik çukurlarında toplanıyor. Modern dünyada kanalizasyondan kaynaklanan kirlilik, belediyelerin arıtma sistemlerinden geçtikten sonra alıcı ortama bırakılır. Ama Türkiye'de bu uygulama ne yazık ki hiçbir yerde yok."

Doç. Dr. Orhan Yenigün, çevrenin kolay kirlenmesine karşın doğada ne kadar zor temizlendiğini, İzmit Körfezi'nden verdiği bir örnekle şöyle vurguluyor:

"Körfezin doğu ucu açık lağım görünümünde. Bu kirliliğin temizlenmesi uzun zaman alacak. Çünkü tüm kirli atıkların bundan sonra körfeze verilmediğini varsaysak bile, doğa, körfezi 10 yıldan önce temizleyemez. Bu da, pratikte imkânsız olduğuna göre, temizlenme süresi çok daha uzun olacaktır diyebiliriz."

Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Başkanlığı'nı da yapan İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, **"İstanbul, Marmara Bölgesi'nin en kirli yeri"** saptamasını yaptıktan sonra şöyle diyor:

"Kirletme oranlarını belirledikten sonra sulu atıklarını bırakan sanayi tesislerine en ağır cezaları vermeye başladık. Bu cezaların toplamı bazı aylar 1 milyar liraya kadar yükseldi. Bu durum üzerine fabrikaların çoğu arıtma tesislerini yapmaya başladı." İstanbul'daki sanayi tesislerinin denetimindeki bir başka uygulamayı ise İSKİ Genel Müdürü **Atom Damalı**, şöyle özetliyor:

"İSKİ'nin yaptığı 6 arıtma tesisi 1990'da tamamlanacak. Her fabrikanın kendi arıtma sistemini kurmasına gerek kalmadan biz kendi sistemimizde bu arıtmayı yapmayı düşünüyoruz. Bunun için de sanayicilerden, kirlettikleri oranda sisteme katılım payı alıyoruz."

6 yerde alarm

• **Trakya Bölgesi:** Ergene Çayı, Trakya'daki tekstil ve gıda ağırlıklı sanayinin tüm kirliliğini taşıyor. Meriç Nehri'ndeki kirliliğin sorumlusu ise yalnızca Türkiye değil. Çünkü Meriç, Türkiye sınırlarına kirlenmiş olarak giriyor.

• **Bursa ve çevresi:** Buradaki en önemli kirli kaynak Nilüfer Çayı. Bursa-Mudanya yolunda bulunan büyük sanayi sitesinin tüm atıkları, Nilüfer Çayı'yla Marmara Denizi'ne taşınıyor. Nilüfer Çayı'nda çevredeki sanayi tesislerinden atılan ağır metaller bulunuyor.

• **Apollont Gölü:** Gölde derinlik azalması var. Kirletici kaynaklar ise Osmaneli ve Emet çayları. Bu iki çay daha sonra birleşerek Mustafa Kemal Paşa Çayı adını alıyor. Çevredeki Etibank işletmelerinden atılan bor ve arsenik ile linyit işletmelerinden karışan kömür kirliliği, göldeki ekolojik dengeyi bozuyor.

• **Simav Çayı:** Bigadiç ve çevresindeki bor işletmelerinin artıklarını topluyor. Çayda yüksek konsantrasyondaki borun yanında arsenik de tehlike yaratıyor. Sayısal olarak verildiğinde, Simav'da bulunan bor konsantrasyonu bazen 3-4 mg/lt'ye kadar çıkabiliyor. Dünya standartlarının saptadığı oran ise yalnızca 0.05 mg/lt. Dünya içme suyu standartlarında 0.05 mg/lt olan arsenik konsantrasyonu oranı ise bazı yerlerde 0.2 mg/lt'ye kadar çıkıyor.

• **Manyas Gölü:** Bandırma ile Manyas Gölü arasındaki sanayi kirliliği, kuzeyden Sığırcı Deresi ile göle taşınıyor. Güneyden ise Kocadere, gölü kirletiyor. Manyas Gölü'nde derinlik kaybı bulunuyor. Bu da, gölün bataklığa dönüşmesi tehlikesini beraberinde getiriyor.

• **Marmara Denizi:** İzmit Körfezi, Marmara Denizi'nin en kirli bölgesi. Özellikle doğu ucu çok kirli. Gemlik Körfezi'nde su sirkülasyonu çok az olduğu için çevredeki zeytinyağı fabrikalarının atıkları olduğu gibi duruyor. Bandırma Körfezi'ni ise arıtmadan geçirilmeden boşaltılan Etibank işletmeleri ile gübre fabrikaları kirletiyor.

Basına yeni ceza paketi

4 ocak

ANKARA (AA) — Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve çeşitli kanunlarda değişiklik öngören "**paket kanun**" taslakları, bugün Başbakanlığa sevk edilecek. Bunlar arasında, kamuoyunda "**Muzır Yasası**" olarak anılan "**Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu**" da bulunuyor.

Adalet Bakanı M.Oltan Sungurlu, hazırlanan taslakta hapis cezasına yer verilmediğini bildirdi. Sungurlu, AA muhabirinin sorusuna karşılık para cezalarının en az 50 milyon lira olacağını söyledi. Adalet Bakanı'nın verdiği bilgiye göre, "**müstehcen neşriyat**"ta da "**Muzır Yasası**"na paralel düzenlemeler yapılacak.

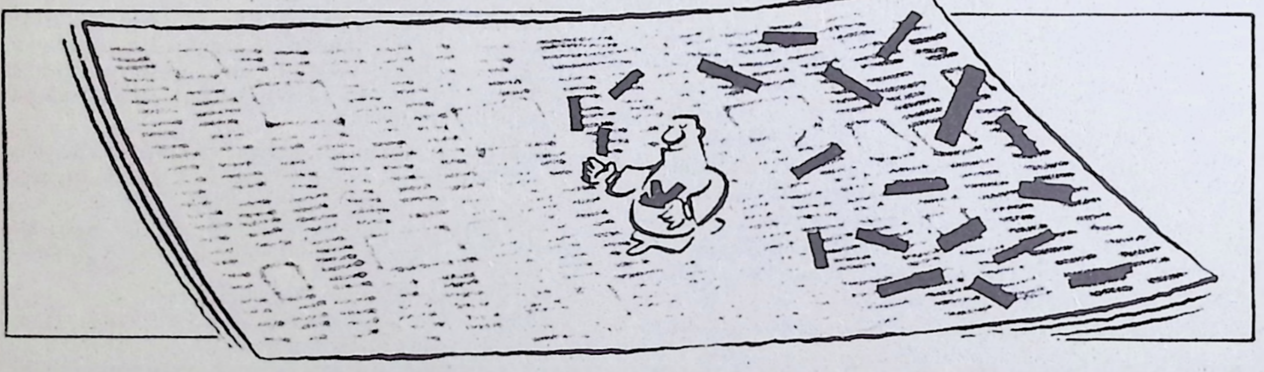
"**Yalan haber**" konusunda bir tasarı taslağı hazırlandığını bildiren bakanın verdiği bilgiye göre, Başbakanlığa sunulacak metinde, "**yalan haber**"in niteliği ve unsurları üzerinde hâkime geniş takdir hakkı tanınıyor.

Adalet Bakanı, yalan haber konusundaki metinde esas itibarıyla 5 ila 10 milyon lira arasında para cezasının öngörüldüğünü ve bir oranda hapis cezasına yer verilip verilmemesi üzerinde düşünüldüğünü kaydetti.

Adalet Bakanı Sungurlu, Başbakanlığa yarın sunulacak yasa taslaklarından birisinin de "**adalet fonu**" kurulmasına ilişkin olduğunu açıkladı. Bu fonla, bütçe imkânlarının yetişmediği adalet hizmetlerini zamanında yapmanın esas alındığını anlatan Bakan, "**Geçen yıl adli hizmetlerde paralı dosya uygulamasını başlattık. Bu uygulamanın yasal dayanağı olmadığı öne sürüldü. Şimdi yasal çerçeveyi çizmiş olacağız**" dedi.

Adalet Bakanı, kurulacak fonla ilk yıllarda 15-20 milyar, sonraki yıllarda 40 milyar lira kadar gelir sağlanacağının düşünüldüğünü belirtti.

Adalet Bakanı M.Oltan Sungurlu'nun verdiği bilgiye göre, yarın Başbakanlığa sunulacak paket kanunlar arasında adliyenin yükünü azaltmak amacıyla bazı kanunlardaki cezaların idari cezaya çevrilmesine ilişkin kanun taslağı da yer alıyor. Bu taslak trafik, orman ve sigorta mevzuatı gibi konularda yeni düzenlemeler getiriyor. Sungurlu, kanun taslağındaki temel esprinin, "**cezanın hâkim yerine, memur tarafından verilmesi**" olduğunu söyledi. Bu değişiklik yürürlüğe girdiği takdirde mahkemelerin yükünün yüzde 20 oranında azalacağı tahmin ediliyor.



'Bıçak Gibi Bir Yasa!'

OKAY GÖNENSİN *4 ocak*

Yeni bir basın yasasının hazırlandığına ilişkin söylentiler bir süredir siyaset ve basın kulislerinde dolaşıyordu. Cüneyt Arcayürek dünkü yazısında, deneyimli bir siyasetçinin ağzından söylentileri kesinleştirdi: "Bıçak gibi bir yasa geliyor..." *Ve dün Adalet Bakanı Oltan Sungurlu hazırlanmakta olan taslak hakkında ilk resmi açıklamayı yaptı. Müstehcen yayınlarla ilgili yasa maddelerinde ve Muzır Yasası'nda değişiklik yapılması öngörülüyordu, ama söz konusu yasaların* "çağdaşlaştırılacağına" *ilişkin bir belirti görülmüyor, tam tersine bakan para cezalarında tabanın 50 milyona çıkarılmasından söz ediyordu. Yani dış dünyada Türkiye'nin hak etmediği nitelemelere uğramasına yol açan Muzır Yasası, daha da ağırlaşarak kalacak, milyarlara varan muzır cezaları surecek. Muzır Yasası'yla, küçükleri ve toplumu koruyacaklarını sananlara en güzel yanıtı, bu yasayı uygulamakla yükümlü olan bir yargıç geçen hafta vermişti:* "Türk toplumu engin hoşgörüsü ile ileri medeniyet seviyelerini aşabilecek yapıdadır. Medeniyet seviyeleri ise yasakların genişletilmesi ile elde edilemez.." *Adalet Bakanı Sungurlu'nun* "bıçak gibi müjde"*lerinden ikincisi de* "yalan haber"*le ilgili bir taslağın da hazırlanmış olduğu. Bakanın verdiği bilgiye bakılırsa bu taslak* "bıçak"*tan çok* "balta" *gibi duruyor: 1- Yalan haberin niteliği ve unsurları hakkında hâkime geniş takdir hakkı tanınacaktır. 2- Yalan haberin para cezası 5-10 milyon lira olacaktır. 3- Hapis cezası konusunda düşünülmektedir,* "teknisyenler konuyu bir defa daha gözden geçirmektedirler." *Bu üç unsur da basının kafasını koparmak*

için nasıl bir baltanın bilendiğini açıkça göstermektedir. Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) Batı dünyasında en yaygın ve en etkin gazeteciler örgütüdür ve IPI, bütün dünyada basın özgürlüğünün korunması, geliştirilmesi için çaba göstermektedir. IPI'nın son bülteninde, ne yazık ki Türkiye yine genişçe bir yer kaplamaktadır. Ve IPI bu yılki genel kurulunu, mayıs başında İstanbul'da yapacaktır. Ve Batı'nın önde gelen yüzlerce gazetecisini daha ağır bir muzır yasası, ağır bir yalan haber yasası karşılayacaktır. Ve bu insanlar, Türkiye'nin demokrasi yolunda yürüdüğü inancıyla gelmeye hazırlanmaktadırlar; karşılarında tersine giden bir Türkiye'nin belirtilerini görmeleri ne ülkemize yarar ne de iktidara...

Yalnızca yasa taslağı biçiminde gelmeyor "balta..." Son vergi paketinden yine kültüre, kitaba ve basına "ceza" çıktı: Kitap ve gazetede yüzde 5 olan KDV yüzde 8'e yükseltildi. "Buna neden gerek duydu?" sorusunun yanıtını aradığımızda "kitaba ve gazetelere ceza olsun" dışında bir yanıt bulmak çok güç... Hele ki Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerin tümünde, basında KDV'yi sıfıra indirme çalışması sürerken...

★

Haftalık iki haber dergisi, dün son sayılarını yayımladıklarını duyurarak basın yayın yaşamımızın durumunu herkese hatırlattılar. Yeni Gündem 96, Akis de 38. sayılarında yayın yaşamlarına son verdiler. Sorunlar belli: Maliyetlerin yüksekliği, ilan gelirlerinin azlığı, okuyucunun iyice azlığı... Her alanda daha çok yayına ihtiyacımız varken var olanların kaybolması ülkemiz ve insanımız açısından üzücü...

Yeni Gündem ve Akis yayınına son verdi

4 ocak

Haber Merkezi — Yeni Gündem ve Akis dergileri ekonomik koşulların ağırlığı nedeniyle yayınlarına son verdiler.

Son ekonomik kararlarla kâğıt fiyatları ve öteki girdilerde gerçekleştirilen yüksek oranlı zamların getirdiği maliyet artışını karşılamayan Yeni Gündem 96., Akis ise 38. sayılarını son sayıları olarak yayımladılar. Yeni Gündem Dergisi'nin **"son mutfak"** başlığı ile yayımlanan yazısında, yayına son verme kararının nedenleri anlatılırken **"Dergimizi artık çıkaramayışımızın sebebi, olağanüstü artan maliyetleriyle bu ürünün yaşamasını sağlayacak geliri elde edebileceğimiz kadar satamayışımız"** denildi. Yeni Gündem haftalık haber dergisinin kapanmasından sonra yeni bir süreli yayın çıkarma kararının alındığı belirtilen yazıda **"bu dergiyi çıkaramıyorsak başka dergi çıkaracağız"** denilerek okurlardan yeni derginin duyurusunun beklenmesi isteniyor. Derginin Genel Yönetmeni Murat Belge **"Yeni Dönem"** başlığı ile yazdığı son yazısında ise yayına son verme kararını şöyle anlattı:

"Artan maliyetler yani ekonomik nedenler biçim değiştirmeye karar vermemizde etkili oldu. Ama sebep yalnız ekonomik zorlama değildi. Artık platform dergisi değil, kapitalist yapılanma karşısında bütün solun haberden kopmadan düşünce ve alternatif çözüm üretme çabasının dergisi olmayı amaçlıyoruz. Bunun gerektirdiği hazırlık çalışmalarını en fazla iki ay içinde tamamlayarak yeni biçimimizle karşınızda olacağız."

38. sayısını yayımlayan Akis Dergisi'nde de **"yeni yılda yeni bir yayın organı"** çıkarma amaçlarını açıklayan bir veda yazısı yayımlandı.

Bir muhalefet dergisi olarak **"ağır ilan ambargolarına ve kâğıt zamlarına karşı bir savaşım verildiği"** belirtildi.

Nükleer Politikamız...

HASAN CEMAL *5 ocak*

Türkiye'nin dış politikada ilginç bir döneme doğru yöneldiği biliniyor. Bu açıdan özellikle Ankara'nın bugüne değin izlemiş olduğu nükleer politikanın gündemde kendini belli edeceği anlaşılıyor. Washington ve NATO kaynaklı isteklerin Özal hükümetini gittikçe sıkıştıracağına ilişkin belirtiler çoğalmaktadır. Bu diplomatik kıskaç öyle görülüyor ki gün geçtikçe daha çok belirginleşecektir.

Neden?

Ufuk Güldemir'in Washington'dan bildirdiğine göre bunun iki nedeni var. Birincisi, Türkiye'nin coğrafi konumunun uygunluğuymuş; ikincisi de Türk kamuoyunun uysallığı imiş. Washington Politika İncelemeleri Enstitüsü'nün Ulusal Güvenlik Programı Müdürü William Arkin aynen şöyle diyor:

"Washington, Almanya ve İspanya veya İngiltere ile ilgili bir nükleer programda daha öneriyi götürmeden önce, bu ülkelerin kamuoylarını dikkate alıyor. Yani kamuoyu bir unsur. Oysa Türkiye'ye bir öneri götürürken, kamuoyunun değil, Türk yetkililerinin ne düşüneceğini göz önüne alıyor. Nitekim zaman içinde Yunanistan'daki nükleer silahlar ve askeri varlık da yavaş yavaş Türk topraklarına kayacak. Bunun için özel kararlara gerek yok. Yunanistan'da zaten bir tane olan nükleer topçu birliği ve tek nükleer hava üssü moderleştirilmeyeceği için, silinip gidecek. Oysa Türkiye'de sürekli modernizasyon var. Ayrıca Türkiye'de sadece İncirlik'te değil, Türk üslerinde de nükleer depolar var. Balıkesir, Erhaç, Mürted ve Eskişehir'de. Türk kamuoyu diye bir unsur bulunmadığı için herkes gözünü Türkiye'ye dikmiş. Tabii Türkiye'nin bir de coğrafik dezavantajı var. Türkiye'nin Sovyetler'le ortak sınırı var: İran-Irak savaşına komşu ve Körfez'e en yakın Amerikan üslerine sahip. Bu bakımlardan da Pentagon, Türkiye'yi önümüzdeki yıl-

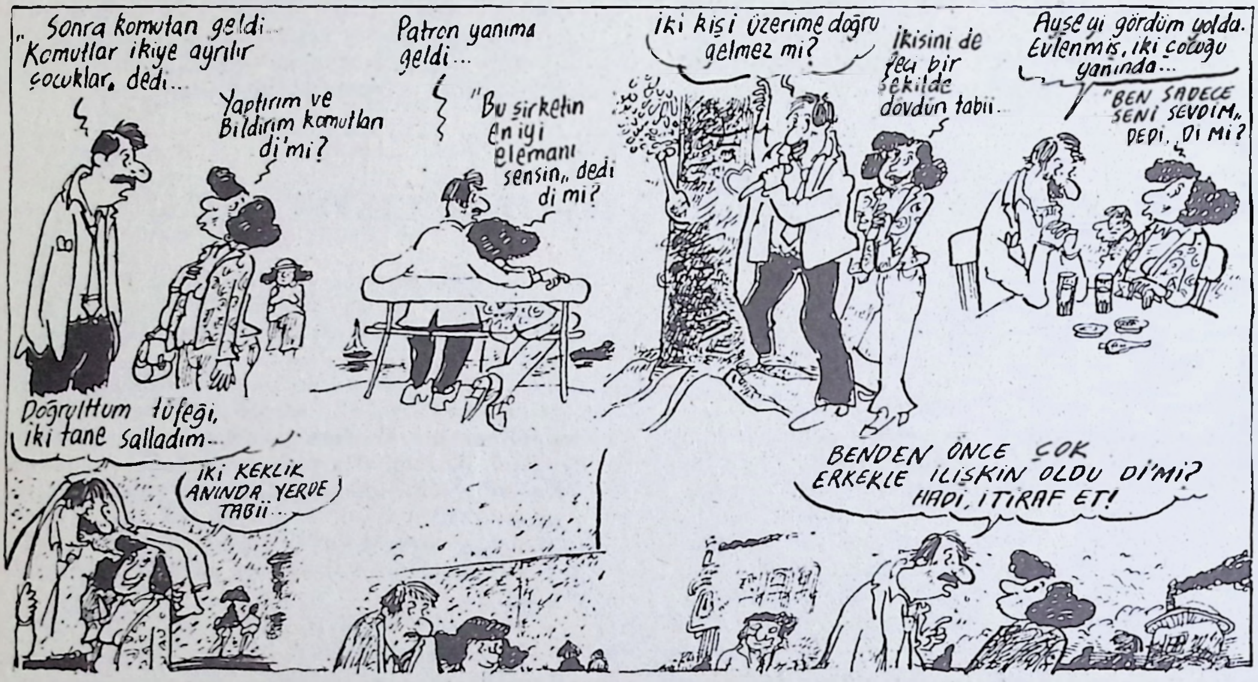
larda Ortadoğu ve nükleer kontenjanlarda potansiyel ortak olarak görüyor. Genel olarak Türkiye'ye nükleer baskıların artacağını düşünüyorum."

Bu sözlere eklenecek başka bir şey olduğunu sanmıyoruz. Türkiye'nin nükleer alanda gitgide daha sıklaşan bir diplomatik kıskaca alınacağı rahatlıkla söylenebilir.

Ankara bu durumda ne yapacaktır?

Daha şimdiden kapalı kapılar arkasında çalışmaların sürdürüldüğü, değişik seçeneklerin ele alındığı tartışıldığı biliniyor. Ulusal güvenliğimiz açısından yaşamsal önem taşıyan bir konuda ne olup bittiğini ya da biteceğini öğrenmek hakkına Türk kamuoyu sahiptir. Böylesine bir konuda nihai kararlar, yalnız kapalı kapılar arkasında verilemez; kamuoyu ve parlamento kesinlikle devre dışı bırakılamaz.

Ülkemizin ulusal güvenliğini en yakından ilgilendiren nükleer politikada hem iktidar hem de muhalefet kanatlarının duyarlı ve uyanık olmalarını diliyoruz.



Tiyatro araştırma laboratuvarı

DİKMEN GÜRÜN UÇARER *5 ocak*

Şehir Tiyatroları bünyesinde **Beklan Algan** yönetiminde kurulma çalışmaları yürütülen **"Tiyatro Araştırma Laboratuvarı"** 7 aralıktan başlayarak 4 gün süreyle aşamalı seçmeler için aday başvurularını kabul etti. Ülkemizde ilk kez başlatılan araştırma laboratuvarı ile ilgili olarak Beklan Algan, **"Geçmişi çok derinlere varan kuramsal bir yapının içinde böyle dinamik bir olayı yaratmaya karar vermek, Türk tiyatrosu açısından anlamsal olarak çok önemli. Ne yapılacak, nerelere varılacak başka bir sorun. Köklenmiş bir yapı içinde dinamizme kapıları açmak, aynı zamanda dışarıdaki benzeri tiyatrolara da örnek olabilecek bir girişimdir"** diyor.

Bu çalışmayı **"tiyatronun kendi yaratıcısı, öz benliğini arayışı"** şekline yorumlayan Algan'a göre laboratuvar, tiyatronun gereksiniminden çıkıyor ortaya. **"Diğer sanat dallarının ve iletişim organlarının var olmadığı yerdeki kimliğini arıyor tiyatro. Kendi öz benliğine dönüyor."** Diğer ülkelerde de bu tür araştırmaların, ülkelerin kendi koşulları içinde yürütüldüğünü ve tiyatroyu var eden değişik öğelerin (yazar, yönetmen, oyuncu, dekoratör, ışıkçı gibi) birbirleriyle ilişkilerinin incelendiğini belirtiyor. Bu arada Beklan ve **Ayla Algan**'ın, **Eugenio Barba** ile tiyatro antropolojisi üstüne çalışmalarını anımsıyoruz. Tiyatroyu bir bilime dönüştürebilme olanakları üstüne çalışan Barba gibi Beklan Algan da oyuncunun yeni estetikler yaratabileceği görüşünde:

"Tiyatroyu var eden öğeleri alıp incelediğimiz ve bunların içinde tiyatroyu yeni baştan tanımlamaya kalktığımız zaman, öğeler arasındaki dengeyi yeniden kurmak gibi bir sorunla karşılaşıyoruz ve bu sorun, bizi 'ne olmazsa tiyatro olmaz' gibi bir başka soruna götürüyor. Bir noktada olayı bağlıyor ve 'oyuncu ve onu izleyen kişi olmazsa tiyatro da olmaz' diyoruz. Seyirci ve oyuncuyu (alıcı ve gönderici) çıkış noktası olarak aldık mı, yukarıda sözünü ettiğimiz diğer öğeleri bunların çevresine bezeyebiliyoruz." Bu noktadan hareketle araştırma laboratuvarında, öncelikle oyuncuya yönelmek gerektiğini vurguluyor Beklan Algan: **"Oyuncu kimdir, çağdaş anlayış içinde nasıl bir oyuncu niteliği var edilmelidir?"**

Deneme ve laboratuvar tiyatrosu arasındaki fark-

lılıklarla ilgili soruyu da şöyle yanıtlıyor Beklan Algan: **"Bizim laboratuvar dediğimiz çalışma alanımızda, çağdaş insanı tanımlayacak bir düşünsel altyapının incelenmesinin yanı sıra tiyatrodaki çağdaş oyuncudan başlayarak, diğer öğelerin de bu inceleme kapsamında paralelliklerine, kuramdan eyleme, eylemden kurama gidip gelen ilişkilerine bakmak zorundayız. Deneme tiyatrosu son 30-40 yıldır Batı dünyasında çok bol yapılmış ve 80'li yıllara doğru sönmeye başlamıştır. Tiyatronun öğelerini ayrı ayrı incelemekten daha çok, bir oyunu yazanla onu kuran arasındaki ilişki üzerine yoğunlaştırmıştır. Yazarın yeri nerede, sahne üstünde var olan öğelerin yeri nerede gibi bir tartışmaya açıktır, ama bu ayırımı bir metodoloji çerçevesinde veya bilimsel anlamda yapmak durumunda değildir deneme tiyatrosu."**

Bizde deneme tiyatrosunun patlayıp sönen parıltılar olduğu ve bu nedenle tiyatroda deneme konusunun, tartışma platformuna bile sürüklenmediği bir ortamda laboratuvar tiyatrosunun amacının çok iyi belirlenmesi gerektiği üstünde duruyor Beklan Algan:

"Biz, bildiğimiz şeyleri en iyi şekilde toparlayıp ortaya koyan bir kurum olarak, bir çalışma alanı olarak var değiliz. Kesinlikle böyle bir anlamımız yok.

Yanlış olur bizden böyle bir şey beklemek. Biz, tiyatroyu var eden birtakım öğeleri, yeni baştan inceleyip, değişik kesimlerde denemek ve olumlu olumsuz noktaları ayırmak gibi bir çaba içersindeyiz. Kuruluşumuzun amacı burada yatıyor."

Kemanı Heifetz gibi çalmak

FİLİZ ALİ *6 ocak*

Kemancı **Jascha Heifetz**'in ölümüyle müzik tarihinde bir sayfa daha kapandı. Jascha Heifetz (d. 2 Şubat 1901, Viyana, Rusya Ö. 10 Aralık 1987, Los Angeles, ABD) 86 yaşındaydı öldüğünde. Son birkaç yıldır artrit yüzünden keman çalmayı bırakmak zorunda kalmıştı bu ünlü kemancı.

Nicolo Paganini'den bu yana hiçbir keman ustası Heifetz kadar hayranlık toplamamıştı dünyada. Yeni yetişen kemancıların tek amaçları ve sürekli gördükleri düş, Heifetz gibi çalabilmekti kemanı. **"New York Times"** gazetesinin 12 Aralık 1987 tarihli sayısında ünlü müzik eleştirmeni **Harold Schonberg**, Heifetz'le ilgili yazısında, sanatçının başka ünlü kemancıları nasıl etkilediğini anekdotlarla gayet açık ve esprili biçimde anlatıyor. Anekdotların ilki, Heifetz'in 27 Ekim 1917'de Carnegie Hall'da verdiği ilk ABD resitalinde dinleyiciler arasındaki bir konuşmayı naklediyor. Heifetz 16 yaşında o zaman. Dinleyiciler arasında piyanist **Leopold Godowsky** ile kemancı **Mischa Elman** da var. Konser ilerledikçe Mischa Elman'ı ter basıyor. Mendiliyle alnını silerken Godowsky'ye **"salon amma da sıcak"** diye fısıldıyor Elman. Godowsky'nin yanıtı kısa ve acımasız: **"Piyanistler için o kadar da sıcak değil.."**

Heifetz keman öğrenmeye üç yaşında başlamış. İlk hocası babası. Beş yaşında Vilna'daki Krallık Müzik Okulu'na giren Jascha üç yıl sonra bu okulu bitirmiş. Babası, oğlunu St. Petersburg'a götürüp orada ünlü keman pedagogu **Leopold Auer**'e dinletmeyi aklına koymuş. Auer'i ilk başta çocuğu dinlemeye razı etmek epey zor olmuş. Evlatlarını harika çocuk sanan ana babalardan illallah demiş anlaşılan Auer. Ancak Jascha'yı dinlemeye sonunda razı olunca hayretini hiç gizlememiş ünlü pedagog. **"Şimdiye kadar böyle bir yetenek duymadım"** diyen Auer, Heifetz'i hemen koruması altına almış.

İlk defa 1911'de 10 yaşında Berlin'de, Berlin Filarmoni Orkestrası'yla ciddi konser hayatına başlayan Heifetz, o tarihten başlayarak Rusya dışında tanınmaya başlamış.

Schonberg'in yazısında anlattığı ikinci anekdot Berlin konserleriyle ilgili. Zamanın ünlü müzik kritiği **Arthur Abell**, Heifetz'i bu konserlerde dinleyerek hayran kalıyor ve bir akşam evine yemeğe çağırıyor. Yemeğe o sırada Berlin'de bulunan başka ünlü kemancılar da davetli. Heifetz yemeğe yanında kemanıyla birlikte geliyor. İstek üzerine hiç nazlanmadan bir şeyler çalabileceğini, ancak piyanistinin olmadığını söylüyor. Konukladan biri hemen **"Ben size eşlik edebilirim"** diyor. Bu konuk **Fritz Kreisler**'den başkası değil. Birlikte (yani piyanoda Kreisler, kemanda Heifetz) **Mendelssohn**'un Keman Konçertosunu çaldıktan sonra, o zamanlar dünyanın en sevilen, en beğenilen kemancısı olan Fritz Kreisler, konuklara dönerek **"Evet beyler, artık kemanlarımızı kırmanın zamanı geldi galiba"** diyor.

Çoğumuz **Beethoven, Brahms,** Mendelsshon keman konçertolarını Heifetz'den dinleyerek büyülendik gelişme yıllarımızda. Bir kemancıyı çok beğendik mi **"Heifetz gibi çalıyor vallahi"** derdik. Heifetz gibi çalmak müzisyenliğin doruğuna ulaşmaktı. Kemancı **Itzhak Periman** ise, **"Hatırladığım ilk keman sesi Heifetz'indi. Kimse onun gibi çalamazdı. Akıp giden, güçlü ve renkli bir keman sesiydi bu. Hiçbirimizin onun düzeyine erişebileceğimizi sanmıyorum"** diyerek Heifetz'in tekliğini vurguluyor.

Heifetz, dünyanın dolaşmadık yerini bırakmadı hayatı boyunca. 1917 yılından başlayarak keman repertuarının neredeyse tümünü plağa aldı. Yine de hiçbir zaman kendini **"tepe"** de hissetmedi. Hatta bir konuşmasında der ki: **"Tırmanabileceğim en yüksek noktaya ulaştım diyemem hiçbir zaman. Tırmanmaya hep devam ediyorum. Doruğa ulaştım dediğinizde gidebileceğiniz tek yön aşağıya doğru inişe geçmek olabilir. Başarınıza inandığınız zaman sıradanlaşmak tehlikesiyle burun buruna gelirsiniz."**

Heifetz, klasik ve romantik repertuarın ustası olarak bilinse de uzun ömrü boyunca çağdaş bestecilere keman konçertoları ısmarlamış ve bu eserlerle, bestecilerini tanıtmak için çaba göstermiştir. Diskografisinde **William Walton**'un, **Louis Gruenberg**'in, **Erich Wolfgang Korngold**'un, **Mario Castelnuovo-Tedesco**'nun keman konçertoları yer alır.

Sibelius, Glazunov, Prokofiev, Çaykovski, Mendelssohn, Beethoven ve **Brahms** konçertolarının plakları ise bu eserlerin unutulmaz yorumları olarak tarihe geçecektir.

Liberal Soygun...

UĞUR MUMCU *6 ocak*

Bugün "çokuluslu" değil, ama çokoğullu" bir dosya açacağız. "Kozanoğlu-Çavuşoğlu Şirketler Grubu" ile ilgili yayınlarımızı şöyle bir anımsayın... Pendik Tersanesi ile ilgili yayınlar... Sonra Hisarbank ve daha sonra "Güçlü Gazetecilik ve Yayıncılık" ve buna benzer şirketler ve Güneş gazetesi ve iflas.

Ömer Çavuşoğlu ve Ahmet Kozanoğlu'nun mali oligarşi ve banka sistemindeki serüvenlerinin ara başlıklarıdır bunlar...

Geçenlerde bu köşede açıklamıştık; Kozanoğlu-Çavuşoğlu'nun Anadolu Bankası'ndaki "donuk" daha doğrusu "batık kredi" tutarı 638 milyon 511 bin liraydı.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun "1984 yılı Ziraat Bankası" raporunun 314'üncü sayfasında, Ömer ve Ahmet biraderlerimizin bu devlet bankasına taktıkları borç tutarı yazılmış...

Ne kadarmış Çavuşoğlu-Kozanoğlu ikilisinin Ziraat Bankası'na "nakit" borçları?

11 milyar, 89 milyon, 528 bin 644 lira...

"Teminat mektubu riski?"

O da 14 milyar, 713 milyon, 264 bin 691 lira...

Toplam?

Toplam; 25 milyar, 802 milyon, 793 bin 335 lıra...

Gelelim işin gazetecilik cephesine...

Güneş Gazetesi, Kozanoğlu-Çavuşoğlu ikilisinin kurduğu "Güçlü Gazetecilik Şirketi"nce çıkarılmıştı.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu raporundan bir alıntı yaparak bu konuya da açıklık getirelim:

"...Güçlü Gazetecilik"ten alacaklı durumda olan şirketlerden bazılarının hiçbir faaliyette bulunmaması, Güçlü Gazetecilik ile dolaylı krediler dışında da borç-alacak ilişkisinin olması, Güçlü Gazetecilik'e aktarılan kredilerin genellikle ayrı bir hesapta izlenmemesi, kayıtların düzenli tutulmaması nedenleri ile aracı şirketlerle kullandırılan kredi rakamları üzerinde tereddüt vardır."

Raporda, bu milyarlık borçlar için ilgili şirketin "bankaca kabul edilemeyecek teklifler getirdiği" de kaydedilmektedir.

23.11.1983 tarihinde ne kadarmış Güçlü adlı şirketin borcu?

4 milyar, 893 milyon, 553 bin, 311 liraymış.

Nasıl ödenecekmiş bu milyarlık borç?

Bu sorunun yanıtını rapordan alıntı yaparak öğrenelim:

"...Bu aşamadan sonra bankaca hiçbir işlem yapılmamış olup, sadece Güneş Gazetesi'ne verilen reklam bedelleri bankanın alacağına mahsup edilmektedir." (Ekim 1984-Haziran 1985 tarihleri arasında borca mahsup edilen reklam bedeli tutarı 23.081.417 liradır).

Borçlu şirketin banka ile yaptığı anlaşmaya göre bu borç, 18 aylık bir ödeme planına bağlanmıştır.

1988 yılı sonunda 4 milyar, 832 milyon, 553 bin 311 liralık borcun 313 milyon, 251 bin 380 lirası faizsiz, 401 milyon, 129 bin 530 lirasının da faizli olarak ödenmesi kararlaştırılmıştır.

Yüksek Denetleme Kurulu'nun bu raporu, 1986 yılında TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu'na sunulmuşsa da banka hesaplarını inceleme yetkisi bu komisyondan alınmıştır.

Bu yetki, Bütçe ve Plan Komisyonu'na devredilmiştir. Erken seçimler nedeniyle de Bütçe Yasası hazırlanamadığından bu rapor henüz Bütçe ve Plan Komisyonu'nda da görüşülmemiş, dolayısıyla da rapor TBMM denetiminden geçmemiştir.

Yüksek Denetleme Kurulu raporunda, "Gruba verilmiş olan kredilerin çoğunun akıbetinden endişe edildiği" de kaydedilmektedir.

Dönek Marksistlerimizin "Tek tek basaraktan, bade süzerekten" savundukları "liberal soygun düzeni" budur işte.

Marksizmden kesin dönüş yapmış bu "ex-Marksist" ve "neo-liberallere" şu "arabesk kapitalizmi" çağdaşlık adına halka yutturabilmek için bir "liberal görev" daha düşüyor:

Yolsuzluk belgelerinin yayınını önlemek ve bu yayınları yapanları cezaevlerine sokmak isteyen yeni Basın Yasası tasarısını elbirliği ile savunmak.

Haydi bre arslanlar, lıberal tosunlar ve tosuncuklar!

Demokratlık da Zor...

MEHMED KEMAL *6 ocak*

Dünyanın hangi ülkesi olursa olsun, bir ansiklopediyi açıp bir Türk şairi ararsanız Nazım Hikmet adına rastlarsınız. Nazım Hikmet adı hemen hemen bütün dillere girmiş, şiirleri bütün dillere çevrilmiştir. Kimse bunun tersini söyleyemez.

Başımdan geçmiştir; gezilerde iken vapurda, trende, uçakta, otobüste hangi yabancı ile tanışsam, Türk olduğumu söylediğimde, *"Ha, Nazım Hikmet!.."* demiş, yakınlık göstermiştir. Bize gelince; Nazım Hikmet adından gocunanlar çoktur. Hele övecek olursanız karşınızda dikilirler.

Mehmet Ali Aybar'ın anılarını okuyorum. Türkiye İşçi Partisi'nin Meclise girdiği dönemde zehir hafiye denilen bir İçişleri Bakanı vardı. Politik geleceğini, dağarcığında hiçbir şey olmadığı için solculara çatmakta arardı. Mecliste solculuk üstüne ne denli ağır konuşmalar yapmışsa, bu konuşmaları bir kitapta toplamıştır. Kitapta toplamıştır diyorum, kendisi toplamamıştır. Bir yazara toplatmıştır. Bu yazar da daha sonra bir ülke için casusluk yaptı diye tutuklanmış, hapse mahkûm olmuş, davası Yargıtay'la, askeri mahkeme arasında gidip gelmiştir. Büyük lokma yemeli, ama büyük laf etmemelidir. Casusluk suçu ceza yasalarımıza göre vatan hainliğı-

dir. Suç kesinleşirse, hainlik de kesinleşir, işbirlikçileri üstüne de hainlik gölgesi düşer. Şimdiki holdingler hesabına çalışan zehir hafiye, İçişleri Bakanı iken bir gece Mecliste solcu milletvekilleri için gizli bir saldırı düzenledi. Nazım Hikmet'i vatan haini göstererek partisinden milletvekillerini kışkırttı, Mecliste kaş göz yaran, tabanca kabzası ile baş kıran saldırılara geçti. *"Solcuların soluk alışlarını bile izliyoruz'* diyerek övündü. İsmet Paşa da bunları kınarken, *"Eşkıyanın yarın sabaha ne yapacağı bilinmez'* dedi. Eşkıya, kolluk güçleriyle Meclis aratan zehir hafiye idi.

Meclis aranmış, saldırıya geçen milletvekilleri susturulmuş, olay esefle karşılanmış, muhalefet lideri İsmet Paşa bir konuşma yaparak olayları kınamış, işler durulur gibi olmuştu. Ama Başbakan Demirel yaptığı bir konuşma ile bardağı taşıran damla oluvermişti. Ona göre Nazım Hikmet vatan haini idi. Konuşması özetle şöyleydi:

"...*Olay, hükümet temsilcisine karşıdan laf atılarak başlamıştır. Olayın sonu belli. Olay Nazım Hikmet'in; o Nazım Hikmet ki, Türk yargıcı ve Türk mahkemesi tarafından vatan haini ilan edilmiştir. Bir üye burada çıkıyor (Çetin Altan), cumhuriyeti, onun temel dayanağı olan Türk adliyesini, onun verdiği kararları, hepsini hiçe sayarak, 'Nazım Hikmet büyük vatan şairidir' diyor. Bunun adına ne derler? Bunun adına büyük kışkırtma derler. Kışkırtma derler bunun adına. Ondan sonra olay büyüyor. Böyle şeyleri yapmayın! Türk parlamentosunun tutanaklarına geçen 45 yıl içinde Nazım Hikmet'e hain diyen yüzlerce sayfa bulursunuz. Ama Türk parlamentosunun tutanaklarında, esefle söyleyelim ki, Nazım Hikmet'i büyük vatan şairi diye tanıtan ilk cümle dün tutanaklara geçmiştir.*"

Bunları o yıllarda söyleyen o dönemin başbakanı Demirel'dir. Bugün bakıyoruz, Sayın Demirel demokratlığa soyunuyor. Hükümet programını bir süre önce eleştirirken demokrasiyi (herkes için demokrasiyi) öyle içtenlikle savundu ki, çok kişiyi hayran bıraktı. Gazeteler konuşmasına, futbolcular gibi yıldız verirlerken en çok yıldızı ona yağdırmışlardır. Belki, geçmişi bilmedikleri için bu yıldızları verirken de haklıdırlar. Ama görülüyor ki ülkemizde demokratlığa soyunmak da zordur. Bir zamanlar şöyle söyleyen, bir zamanlar söylediklerini unutup böyle söyleyenler inandırıcı olmazlar.

Çok yakın arkadaşı İhsan Sabri Çağlayangil'e sorsun Demirel, Nazım Hikmet şiirleri ile vatan haini midir? Erişilmez Kurtuluş Savaşı Destanı'nı yazmış bir şaire vatan haini denilebilir mi? Bir insan erdeme ermiş, doğruyu gözlemiş, demokratlığa soyunmuş ise, eski sözleri anımsatıldığında yanılgılarını da açık yürekle söyleyebilmelidir. Bir gün şöyle davranır, bir gün böyle davranırsa, demokratlığı da sırıtır.

Bizde demokrat olmak da kolay değil!..



Banka Batırmanın Anlamı!..

İLHAN SELÇUK *7 ocak*

1860-1900 yılları arasında ABD'de 676.000 yeni buluşa patent verildi.

Amerika'nın yaratıcı gücüdür bu; dışa dönük yüzünde Filipinler'den Honduras'a kadar iki okyanus arasında acımasız bir sömürü düzenini yürütmesi madalyanın öteki yüzüdür.

Türkiye, 1950'de Cumhurbaşkanı Bayar'ın deyişiyle, "Küçük Amerika" olmaya özendi.

Özenti sürüyor.

Ancak bizim yaratıcı gücümüz nerede? Yeni buluşlar bir yana, bilimi üniversitelerde izlemekten yoksunuz. Teknolojiyi de Anadolu halkını sömürmek yolunda kullanılacak bir araç gibi değerlendirmiyor muyuz?

Ülkemizin burjuvası, gelişen sermaye sınıfımız demektir, ama nasıl palazlanıyor?

★

"Burjuva devrimi" tarihin en büyük olaylarından biridir, insanlığın aydınlığa doğru bir aşamasıdır; ama kimi ülkede gecikmelidir, saatini şaşırıp treni kaçırmış yolcu gibidir.

Türkiye tarihinde burjuva devrimi, küçük burjuva eylemleriyle 19'uncu yüzyılda uç verdi. Ulusal niteliğiyle 20'nci yüzyılın ilk çeyreğinde bağımsız cumhuriyetin kurulmasında öncülük işlevini yerine getirdi, ancak sıra büyük burjuvanın yaratılmasına gelince, en büyük güçlük ortaya çıktı. Çünkü Türki-

ye'de sermayeci, Batıda olduğu gibi, yaratıcı gücü temsil etmiyordu; dış destekle ayakta durabiliyor, alabildiğine borçlanıyor, ancak iç pazarını sömürebiliyordu, *"dışa açılma"* ya da *"ihracat patlaması"* deyimleri kimseyi aldatmasın; bizimki gibi bir ülkede *"dışa açılma"* da iç pazarı sömürmek anlamına gelir, çünkü Amerikan Doları'nı 1000 liraya çıkarıp ihracatçı 20 şirkete 1500 liradan ödeyen , satan devlet yabancı ekonomilere değer transfer ederek faturasını halka çıkarmakta, parasını da sermaye sınıfına aktarmaktadır.

★

Yerli sermaye sınıfının palazlanmasında aşırı biçimde kullanılan bir yöntem de banka batırmaktır.

Banka batırmanın kaba şeması çarpıcıdır. Devlet desteğini arkasına alan ya da bir devlet bankasını ele geçiren sermaye grubu, büyük reklamlarla halktan para toplar; yüklü bir *"mevduat"* oluşturulduktan sonra, sıra bunları *"kredi"* adı altında yakınlara, ortaklara, akrabalara, yoldaşlara dağıtmaya gelir. Kredi adı altında dağıtılan *"mevduat"* bir süre sonra, *"donmuş kredi"* veya *"batık kredi"*ye dönüşür. En sonunda devlet işe el koyar; batan bankayı *"kurtarma operasyonu"* gündeme girer.

Nedir kurtarma operasyonu?

Banka tasfiye edilir. Veya daha büyük bir kamu bankasıyla birleştirilir; borçları devlet öder, alacakları defterden siler. Batık bankadan milyarlık kredileri yürütmüş olan sermaye grupları biraz daha palazlanırlar, sermaye sınıfı da biraz daha güçlenip şişer.

1960-1980 arasında 22 banka ya tasfiye edilmiş ya da büyük bankalarla birleştirilmiştir. 1980'lerde de 6 banka aynı yöntemle defterden silinmiştir.

★

Anadolu Bankası ile Emlak Kredi Bankası'nın birleştirileceğini gazeteler yazıyorlar.

1980'lerde Anadolu Bankası'nın başına getirilen Bülent Şemiler, Özal'ın Amerika'dan getirttiği *"harika çocuklar"*dan biridir, ama Anadolu Bankası'nı kurtaramamıştır. Zaten bu sistem içinde olacakları keşfetmek için falcılığa da gerek yoktur. Şimdi Anadolu Bankası'nın batık kredilerini Emlak Kredi Bankası üstlenecektir; kredi dağıtımında ödüllendirilmiş sözde işadamları paraların üstünde oturmuşlardır; borçları devlet ödeyecektir.

Türkiye'de burjuva sınıfı devlet gücüyle palazlanıyor.

Ancak Özal'ın yakını *"harika çocuk"* Şemiler'in Emlak Kredi Bankası Genel Müdürlüğü'ne atanması neden? Batan bankanın müdürünün ödüllendirilmesi nerede görülmüştür? Amerikan iş dünyasında ve serbest piyasada bu kural mı geçerli?

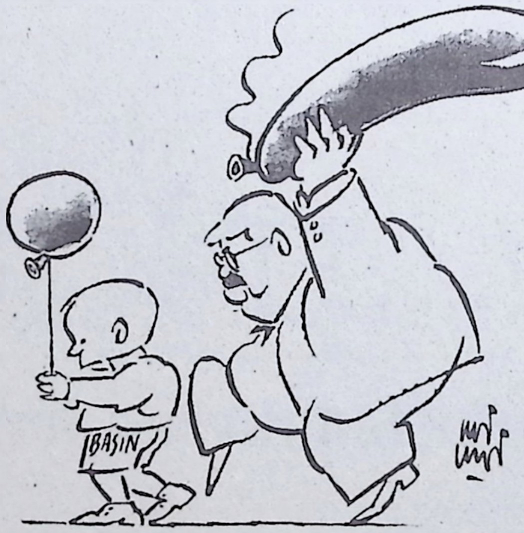
Kâğıda yine zam

7 ocak

Haber Merkezi — Gazete kâğıdına bir ay içinde ikinci zam yapıldı. SEKA, gazete kâğıdının fiyatını ortalama yüzde 6 zamla tonunu 600 bin liradan 636 bin liraya çıkardı. 86 sonunda 266 bin lira olan gazete kâğıdı böylece 12 ay içinde toplam yüzde 139 oranında zam görmüş oldu.

SEKA, seçimlerden bir gün sonra 1 aralıkta yaptığı yüzde 46'lık zammın üzerinden çok geçmeden ikinci zammı da dün uygulamaya koydu. 86 sonunda 266 bin lira olan gazete kâğıdının tonu 5 ekimde 410 bin 500 liralık düzeye çıkmıştı. Bu, 87 aralık başında yüzde 46.20'lik bir artışla 600 bin liraya yükselmişti. Gazete kâğıdının fiyatı böylece 12 ayda yüzde 139 oranında arttı. Gazete kâğıdının bir aylık artış oranı ise yüzde 55'i buldu.

SEKA'nın başta gazete kâğıdı, diğer kâğıt türleri ve kartonlara yaptığı zam, bu sabahtan geçerli olacak. Zamma, maliyetleri yükselten çeşitli girdi fiyatlarındaki artışlar gerekçe gösterildi.



İstanbul'da resmi hayat kadını sayısı yalnızca 650, bunun çok üstündeki gerçek rakam ise ekonomik sıkıntılarla birlikte artıyor

Fuhuş, enflasyona endeksli

ESAT PALA *7 ocak*

"Özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde" diyor eski bir emniyet müdürü, **"İstanbul'da sokak köşelerindeki kimi kadınlar erkeklere daha ısrarlı teklifler yaparlar."** Muhafazakâr politikacılar, iktidarın ekonomik başarısızlığını vurgularken, aynı örneği getiriyorlar: **"Bu ekonomik politikalar yüzünden ikti-**

darının döneminde hayat kadını sayısı şu kadarken şu kadar oldu."

Son erken genel seçimlerde **Necmettin Erbakan**'ın **"İstanbul'da 500 bin hayat kadını var"** savı ve ertesi gün Emniyet Genel Müdürü **Saffet Arıken Bedük**'ün **"İstanbul'da genel kadın sayısı 650'dir"** yolundaki açıklaması, bunun en son örneği. Dünyanın en eski mesleğinin günümüz İstanbul'undaki icraatlarının ne durumda olduğuna, bu mesleği seçenlerin sayıları ve seçim nedenlerine baktığımızda neler görebiliriz?

İki ayrı genelev mahallesi var İstanbul'da. Ruhsatlı ev sayısı ise 43. Asayiş Şubesi Ahlak Masası yetkilileri, vesikalı 530 hayat kadınının bulunduğunu belirtiyorlar. Bu, resmi rakam. Kayıtlara geçmeyen hayat kadını sayısının bunun çok çok üstünde olduğu tahmin ediliyor. Ekonomik sıkıntı ve enflasyonda **"bu yola düşenlerin"** daha da arttığını kimse reddetmiyor. Özellikle belsoğukluğu, frengi ve AIDS gibi hastalıklara karşı haftada iki kez sağlık kontrolünden geçiriliyor hayat kadınları...

Resmi verilere karşın, kayıtlara geçmeyen ve fuhuşu gizli olarak yapan kadın sayısının sadece İstanbul'da 100 bin dolayında olduğu adını saklayan resmi yetkililer tarafından belirtiliyor. Gizli fuhuş yapan kadınlarla ilgili sayı ve teorilerin sık sık tartışmalara yol açmasından dolayı adını vermekten çekinen bir emniyet yetkisiline göre, tam sayıyı bulmak çok zor. Bunun nedeni ise İstanbul nüfusunun büyüklüğü nedeniyle gizlenip iz kaybettirme kolaylığı ileri sürülüyor. Bu konuyla ilgili bir başka neden ise, fuhuş suçunu saptamanın zorluğu. İstanbul'da fuhuş sektörünü gizli olarak işleten kadınların manken olmak isteyenler, film çevirememiş -artist olmaya soyunmuş genç kızlar-evden kaçanlar, uvertür şarkıcılar, ailesinden, kocasından fırsat buldukça ortaya çıkan evli kadınlar olduğu ileri sürülüyor.

Türkiye çapında gizli fuhuşla ilgili tahminler ise 500 binkadının varlığını kabul ediyor. 1983 yılında bir haber ajansı tarafından verilen 230 bin kadın rakamının hiçbir yetkilinin tepkisini almaması göz önünde bulundurulduğunda, gizli fuhuşa katılan kadın sayısının dört yılda hızla yükseldiği ileri sürülüyor.

Ahlak Masası yetkilileri, 1987 ocak ve ağustos aylarını kapsayan 8 aylık dönemde **"risk grubu"** diye tanımlanan genel kadınlar, sürekli fuhuş yaptıkları belirlenen, homoseksüeller ve konsomatrisler olmak üzere 2 bin kişinin genel sağlık kontrolünden geçirildiğini, daha çok AIDS virüsünün olup olmadığını araştırdıklarını söylüyorlar. Ortaya çıkan sonuç o kadar kötü değil. Yine de polis kayıtlarına, iki kadında AIDS virüsüne rastlandığı geçirilmiş.

Hayat kadını olabilmenin de yasalara göre bazı koşulları var. Örneğin, 21 yaşından küçük ve evli olmamak, Türk vatandaşı olmak gibi... Yabancı uyrukluların ve homoseksüellerin vesikalı hayat kadını olarak çalışmaları yasak Türkiye'de...

Fuhuşla başa çıkmak başlı başına bir sorun... Bu yüzden İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentlerde **'Fuhuşla Mücadele Komisyonları"** bulunuyor. Sağlık Bakanlığı'ndan bir görevli, polis, doktor ve belediyeden yetkililerin oluşturduğu bu komisyonun görevleri, daha çok halk sağlığının korunması amacını taşıyor. Genelevlerin denetimi, hayat kadınlarının buralara giriş ve çıkış izinleri, sağlık koşullarının incelenmesi ve kontrolleri yapmak Fuhuşla Mücadele Komisyonu'nun başlıca görevlerinden...

Türk ceza kanunlarına göre, fuhuş olayında ciddi bir yaptırım yok. **"Fuhşiyata Tahrik ve Kişisel Şikâyete Bağlı Suçlar"** olmak üzere, TCK'nın 435 ve 436. maddeleri, sanıklara bazı yaptırımları öngörüyor. Ancak bunlar da kısa süreli tutukluluk ve para cezalarından öteye gidemiyor.

Büyük rakamlarla olmasa da her yıl fuhuştan yakalananların sayısında bir artış olduğu gözleniyor. 1986 yılında 231'i evde, 35'i otelde 266 fuhuş olayına el kondu. Fuhuşa aracılık etmekten 155 kişi, fuhuş yaptığı belirlenen 503 kadınla toplam 658 kişi hakkında TCK'nın 435 ve 436. maddelerine karşı gelmekten dosya açıldı.

1987 yılı içinde ise, 274 ev ve otelde fuhuş yapıldığı belirlendi. Ahlak Masası görevlilerinin **"baskın"**ları sonucu, fuhuş ve buna aracılık etmekten 677 kişi gözaltına alındı, yasal işlem gördü.

Polisin yanı sıra adliyeye de iletilen **"fuhuş olayları"** hiç de azımsanacak kadar değil... 1980-83 yılları arasında Türkiye'de 1730 dava açılmış. Fuhuştan yargılanan sanık sayısı ise 3261. 1984-86 yılları arasında ise artış var. Fuhuştan açılan dava sayısı 2013, sanık sayısı ise 3751.

Bu arada, **"fuhuş sektörü"**nden yeterince nasibini alanlar sadece hayat kadınları ve bunlara aracılık yapanlar değil... Bir de **"homoseksüeller"** var. Üstelik epey müşterilerinin olduğu da dikkat çekiyor. 1987 yılı son rakamlarına göre, İstanbul'daki homoseksüel sayısının halk arasında bilinen rakamların çok altında olduğu gözüküyor polis kayıtlarında... **"Piyasa"**'da çalışan homoseksüel sayısı sadece toplam 270.

Fuhuşun yapıldığı yer açısından evlerin yanı sıra otellerin de önemli bir yer kapsadığı çıkıyor ortaya... İstanbul'da toplam 736 otel içinde yaklaşık 15 tanesinin fuhuşa **"mekân"** oluşturduğu saptanmış. Otellerde fuhuş yapıldığı belirlenirse, polis tarafından kapatılarak mühürleniyor. Bir haftadan 90 güne kadar kapatma cezası verilebiliyor otellere...

Otel fuhşunun en çok görüldüğü semtler, Laleli, Aksaray, Sultanahmet, Beyoğlu ve Şişli gibi "müşteri ve otelin" bol olduğu bölgeler.

Protokol savaşını Özal kazandı

8 Ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan **Turgut Özal**'ın konsey üyelerinin devlet protokolünde kendisinden sonra yer alması isteği gerçekleşti. Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri, devlet protokolünde Başbakan'dan sonra yer almalarına ilişkin önerilerinin Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** tarafından da uygun bulunduğunu açıkladılar. SHP Genel Sekreteri **Fikri Sağlar**, konsey üyelerinin protokolden tamamen çıkarılmaları gerektiğini savundu. DYP Genel Başkan Yardımcısı **Mehmet Dülger**, **"Madem başbakanı onların önüne geçirebiliyorlar, başkalarını da sıray-**

la öne geçirebilirler" dedi.

Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri **Nurettin Ersin, Tahsin Şahinkaya, Nejat Tümer** ve **Sedat Celasun** dün ortak bir açıklama yaparak, devlet protokolündeki yerlerinin başbakandan sonra gelmesine ilişkin önerilerinin Cumhurbaşkanı Evren tarafından da uygun bulunduğunu bildirdiler. Konsey üyelerinin açıklaması şöyle:

"Bugüne kadar devam eden ve devlet protokolündeki yerlerimiz, yüce halkımızın özlem ve istekleri doğrultusunda gerçekleştirilen bir harekâtın ve daha sonra gelişmelerin özelliğinden kaynaklanıyordu. Demokratik parlamenter sistemin bütün kurum ve kurallarıyla işlemeye başladığı bir ortamda, artık devlet protokolündeki yerlerimizin de değişmesi gerektiği düşüncesindeydik. Demokrasinin erdemine yürekten inanmış ve bu sistemi vazgeçilmez bir hayat tarzı olarak benimsemiş bizler, bazı sıkıntıları ve yanlış değerlendirmeleri önlemek için, devlet protokolündeki yerlerimizin Sayın Başbakan'dan sonra gelmesine ilişkin teklifimizi Sayın Cumhurbaşkanımıza arzettik. Sayın Cumhurbaşkanımız da bu teklifimizi uygun buldular."

Konsey üyelerinin isteğiyle gerçekleşen bu değişiklik protokolde yer alan ilgililere bildirilecek. Böylece protokolde Cumhurbaşkanı Evren birinci sırada, TBMM Başkanı **Yıldırım Akbulut** ikinci sırada, Başbakan Turgut Özal üçüncü sırada, konsey üyeleri dördüncü sırada yer alacaklar. Konsey üyeleri bugüne kadar devlet protokolünde Cumhurbaşkanı ve TBMM Başkanı'ndan sonra yer alıyorlardı.

Böylece Başbakan Turgut Özal'ın protokolde konsey üyelerinin önüne geçme isteği gerçekleşmiş oldu. Özal, protokolde konsey üyelerinden sonra yer almasından duyduğu sıkıntıyı çeşitli biçimlerde dile getirmişti.

Değişiklikten sonra bu kez de konsey üyeleri, anamuhalefet lideri **Erdal İnönü**'den önce geliyor. Protokolde altıncı sırada Genelkurmay Başkanı ve ardından da anamuhalefet partisi lideri bulunuyor.

Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri **Ali Baransel**, Cumhuriyet muhabirinin sorusu üzerine, **"Evren'in protokol değişikliği konusunda ima yolu ile de olsa dışarıdan herhangi bir telkin veya istekte bulunmadığını"** söyledi. Baransel, **"Sayın konsey üyeleri açıklamalarında da net bir biçimde ortaya koydukları gerekçelerle bu karara varmışlardır. Bu kararlarını üç gün önce Sayın Cumhurbaşkanımıza bildirerek, onay almışlardır"** dedi.

SHP Genel Sekreteri Fikri Sağar, Başbakan'ın protokolde üçüncü sıraya gelmesiyle sorunun bir ölçüde çözüldüğünü belirterek, **"Konsey üyeliği anayasada bulunmasına rağmen ne olduğu belli olmayan bir kurumdur"** dedi. Sağlar, protokol değişikliğini şöyle değerlendirdi:

"Anamuhalefet partisi genel başkanı ve başbakan birbirlerinden ayrılmazlar. Bu demokrasinin ve geleneklerimizin bir gereğidir. Arasına konsey üyelerinin girmesi demokrasimiz açısından da üzüntü vericidir. Dolayısıyla protokolde Başbakan'dan sonra anamuhalefet partisi liderinin yer alınası, konsey üyelerinin siyasilerden de geri gitmesi lazım, ayrıca protokolde parlamenterler, generalerden önce yer almalıdırlar."

DYP Genel Başkan Yardımcısı **Mehmet Dülger, "Bu birinci adım. Sonra yavaş yavaş geriye gidecekler."** diyerek **"Başbakan'ın yerini bulmasından dolayı memnunuz. Ama konsey üyelerinin devlet protokolünde yerinin olmaması gerekir"** biçiminde konuştu.

Reklam patlaması

8 ocak

Ekonomi Servisi — Reklam harcamaları bir yılda yüzde 110 artarak 174 milyar 158 milyon liraya yükseldi. Aralık ayında 18.1 milyar lira olarak gerçekleşen reklam harcamalarında geçen yıl en büyük payı toplam 87.4 milyar lira ile televizyon aldı. TRT'nin geçen yıl radyo ile birlikte elde ettiği reklam geliri 90.1 milyar lirayı buldu. Geçen yıl basının reklam pastasından aldığı pay da 84 milyar lira oldu.

Birleşim Araştırma Merkezi'nin verilerine göre 1987 yılında televizyonda en çok reklam harcamasını deterjan sabun sektörü yaptı. Bu sektörü banka, sigorta ve bisküvi şekerleme sektörleri izledi. Televizyon reklam harcamalarında önceki yıl da bu üç sektör ilk üç sırayı almıştı.

Geçen yıl basına en çok ilan veren sektör de, önceki yıl olduğu gibi yine banka, sigorta sektörü oldu. Bu sektörü, tekstil, yün giyim, mağaza grubu ve inşaat sektörü izledi. Önceki yıl basına en çok ilan veren sektörler arasında elektronik aletler ile otomotiv sanayii bulunuyordu.

Radyo reklamlarında harcama sıralaması ise gerek hacim, gerekse sektör bakımından bir değişiklik göstermedi. Geçen yıl radyoya 3.5 milyar liralık reklamın en çok bölümünü banka, sigorta, gıda maddeleri ve deterjan sabun sektörleri verdi.

Uluslararası Af Örgütü'nün raporu:

Türkiye'de çocuklara da işkence var

EDİP EMİL ÖYMEN *8 ocak*

LONDRA — Uluslararası Af Örgütü tarafından yayımlanan bir raporda çocuklara da siyasal nitelikli işkence yapıldığı öne sürüldü. Çeşitli ülkelerde çocukların cezaevine konduklari, işkenceye tabi tutuldukları, yetim bırakıldıkları ve bazen de öldürüldükleri kaydedildi.

Raporda Türkiye'den de örnekler verilerek **Kemal Bilget** adlı bir öğretmenin ocak 1987'de mahkemede

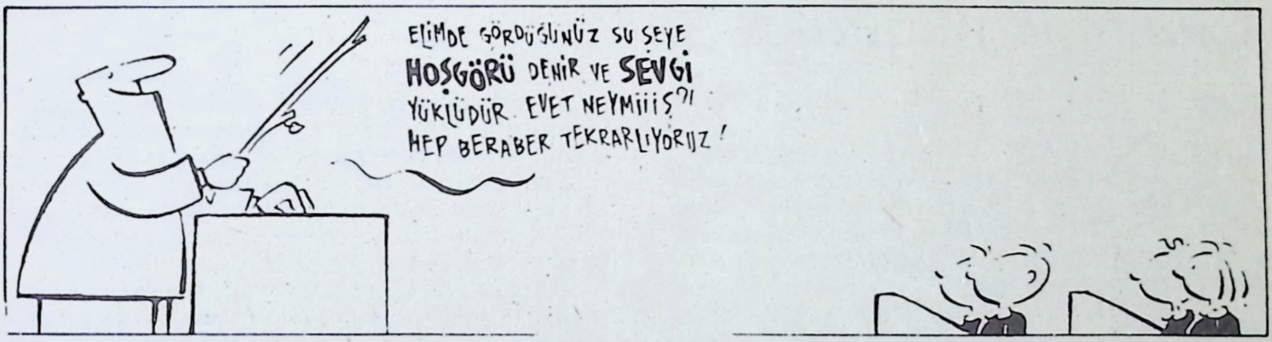
verdiği ifade aktarıldı. Öğretmenin, **"Fiziksel işkenceden de ağır olarak, insanlık için çok daha acımasız ve utanç verici olan ruhi işkenceye tabi tutuldum. İki yaşındaki kızımın önünde, işkence odasında, 'eğer konuşmazsan, kızına da işkence yapacağız' dediler. Kızımın, annesinin İstanbul'da bir karakolda işkence sırasındaki haykırışlarını duyarak ağlamasını önleyememenin acısını yaşadım"** şeklindeki ifadesi raporda yer aldı.

Raporda, **"Türkiye'de başka çocuklara da işkence yapıldı. Jandarmaların nisan 1987'de dört çocuğun ağızlarına cereyan vererek kanama ve yaraya yol açtıkları bildirildi. Çocuklar, Kürt gerillaların eylemde bulundukları Güneydoğu Anadolu'da bir köyde yaşıyorlardı. Polisin köydeki bütün erkekleri toplayarak dövdükleri de belirtildi"** dendi.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Johannesburg'da 1985'te doktor ve sosyal çalışmacıların katıldıkları bir toplantıda konuşan bir hukukçunun, **"Çocukların gece boyunca duyduğum çığlıkları aklımdan hiç çıkmayacak"** şeklinde konuştuğu aktarıldı.

Uluslararası Af Örgütü raporunda, **"Masumiyet ve zayıflık, devletin gücünü kötüye kullanmasını engellemiyor"** denilerek diğer ülkelerden örnekler veriliyor. Örneğin Güney Afrika'da ilan edilen olağanüstü durum uygulaması uyarınca binlerce çocuğun tutuklandığı, bunlardan bazılarının henüz 7 yaşında olduğu ifade ediliyor. Birmanya'da Nur Cihan adlı bir kız çocuğunun 1 yaşındayken, annesinin ülkeye izinsiz girdiği iddiasıyla cezaevine konması üzerine birlikte hapse girdiği ve aradan 30 yıl geçtiği halde hâlâ cezaevinde olduğu belirtiliyor. Etiyopya'da ise Ammonissa İssa adlı bir çocuğun, doğumundan bu yana 7 yıldır annesiyle birlikte cezaevinde olduğunun saptandığı kaydediliyor.

Raporda, Şili, İsrail işgali altındaki Gazze ve Batı Şeria, Uganda, Irak gibi çeşitli ülkelerden de örnekler yer alıyor.



Çöpçü...

ALİ SİRMEN *8 ocak*

Bandırma'nın okullarından birinde acaba şu günlerde bir öğretmen öğrencilerine Kanuni'nin Almanya seferini anlatıyor mudur? Bandırma'nın okullarından birinde şu günlerde acaba bir öğretmen, "İşte çocuklar bir zamanlar atalarımız Almanya içlerinde at oynatırlardı. Biz böyle büyük bir ulusuz" diye gençlere moral şırınga ediyor mudur?

Bandırma'nın okullarından birinde, acaba eleştirinin, kuşkunun kurdu beynine düşmüş bir öğrenci, öğretmenin bu sözleri karşısında, "Ya şimdi? Almanya'nın sokaklarını süpürmek, çöpünü toplamak bize düşmedi mi? Bunlar yetmiyormuş gibi bir de tehlikeli Alman çöplerini ülkemizde barındırmayı kabullenmiyor muyuz?" diye düşünmüyor mudur? Ve de gözleri ufka dalan çocuk, "acaba tehlikeli Alman artıkları nereye depolanacak" diye kendi kendine sormuyor mudur?

Çocuk bu düşüncelerini dile getirse, millete ümmetin katıldığı, milliyetçi muhafazakâr Türkiye'de bozgunculukla suçlanabilecektir. Oysa delikanlı haklıdır. Kanuni'nin torunları, artık bir zamanlar dedelerinin at oynattığı ülkelerin çöpçüleri, artıkçıları durumuna düşmüşlerdir. Ve düşkünlüğün kompleksini de ana kronik bir şişinmeyle gidermeye çalışmaktadırlar.

Kanuni dönemi fetihler, savaşlar dönemiydi. Zafer ve şan askeri başarılardan geçiyordu. Ve fetihle şişinmek ayıp değil, doğaldı.

Ne var ki çağımızda durum değişmiş, artık şan ve onur uygarlıkta, teknolojide, üretimde, insanca yaşamada alınan yolla belirlenmeye başlamıştır.

İşte böyle bir ortamda geçmişiyle övünen toplumumuz artık açıkça Batı'nın çöpçüsü, nükleer silah deposu, istenmeyen gürültüsünün atıldığı bir diyar haline gelmiş bulunuyor. Anadolu'nun dört bir yanından yaban ellere göçenler, gelişmiş Avrupa ülkelerinin sokaklarını temizliyor, pis işlerini yapıyorlar. Onlar artık "en alttakiler"i oluşturuyor. Ama bir yandan görülmemiş kalkınma söylencesini pompalayan düzene bu da yetmiyor; NATO'nun gürültülü uçaklarını deneme uçuşları için Konya öneriliyor, Bandırma'nın Belediye Başkanı, Almanların tehlikeli artıklarını depolamak için istekte bulunuyor.

Kullanamayıp değerlendiremediğimiz, sermayemizin sömürmeyi bile beceremediği el emeğini dışarıya sattığımız yetmiyormuş gibi, suyumuzu, soluduğumuz havayı, ağacımızı, yeşilimizi de satmaya hazır duruma geldik artık.

Yeni düzende döviz için satılmayacak hiçbir şey yoktur.

İki milyar kazanmayı kuran Bandırma Belediye Başkanı, Alman yasalarının izin vermemesi yüzünden o ülke toprağında depolanamayan "tehlikeli ve az tehlikeli" artıkları kendi topraklarında depolamak istiyor.

Belediye Başkanı Hasan Sur'a sormak gerek. Bu artıklar çevreyi kirletmeyecek, insan sağlığı ve doğa için tehlike oluşturmayacak olsa elin adamı onları neden kendi topraklarında depolanmasın da binlerce kilometre öteye göndersin?

Ama muhafazakâr mukaddesatçı Türkiye'de bu tür düşünceye yer yoktur. Artık ülkemizde tek kutsal şey dövizdir. Döviz için her şey satılabilir, her şey...

Demokrasilerde kutsal olan ve dokunulmazlığı insan haklarıyla güvenceye alınmış bulunan insan, kutsal değildir Türkiyemizde. Batı'dan gelen yurttaş, düşünceleri; hoşa gitmiyorsa, hoyratça karşılanır, işkenceye sokulur, saçları kesilip hapse tıkılır. Batı'dan gelen Türk yazarı yazdıkları hoşa gitmiyorsa "neden geliyor" diye suçlanır. Ama Almanın tehlikeli çöpü baştacı edilir. Çünkü o döviz getirecektir.

Bir Yunanlı tarih profesörü olan Mitri Kitsikis, Atatürk'ten söz ederken "Olağanüstü bir düş gücü vardı. 1918'e Avrupa'nın hasta adamı olan ülkeden 20 yıl içinde Ortadoğu ve Balkanlar'ın en güçlü devletinin çıkabileceğini daha o günlerde gördü ve bunu gerçekleştirdi" diyordu.

Atatürk'ten 50 yıl sonra bu ülkeyi Batı'nın çöp, artık, gürültü fazlası deposu ve çöpçülerini yetiştiren bir diyar haline getirmeye çalışanlar, şimdi geçmişin zaferlerinin türküleri ve gerçekte kalkınma olmayan ur gibi hastalıklı büyümenin sözde büyülü masallarıyla avutmaya kalkıyorlar toplumu.

Ne demeli bilmem ki?

Çankaya'ya Giden Yol?..

9 ocak

1989 yılına daha epey zaman var. İki sene, Türkiye gibi bir ülkede hiç beklenmedik siyasal değişikliklerin gündeme girmesi için yeterli zamandır. Buna karşın Başbakan Özal'ın biraz da "gayri ciddi" denebilecek biçimde cumhurbaşkanlığı tartışmasını başlatmasının anlamı nedir?

Ciddiyetten biraz uzak başlatılsa da olayın boyutlarının ciddi olduğu görmezlikten gelinemez.

Çünkü bugün Türkiye'nin bir cumhurbaşkanı vardır, Çankaya'da oturmaktadır. İvedi seçimle Meclisin üçte ikiye yakın çoğunluğunu kazanmış bulunan Başbakanın, kendisini şimdiden cumhurbaşkanı ilan etmesi gibi bir havanın doğmasında sakıncalar yok mudur? Bu davranış nezaket kuralları ve devlet muaşereti dışında, Çankaya'yı hafifletmek gibi bir amaca mı dönüktür? Yoksa bir başka amaç mı söz konusudur?

Eğer Sayın Özal, bugün geldiği noktadan daha yüksekte bir hedefi gözüne kestiriyorsa ve amacına ulaşmak yolunda kamuoyu oluşturmak için Çankaya tartışmasını gündeme getirmişse, biraz acele etmemiş midir? Bu gibi konularda ya bilinçli bir girişim ya da siyasal hırsların ağır basmasıyla sabırsızlık söz konusudur.

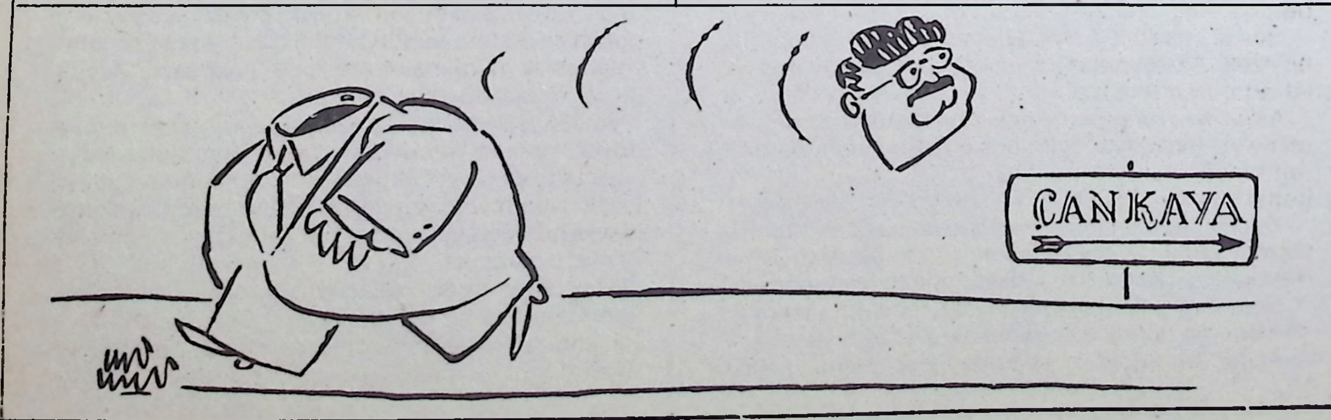
Ancak zamanlama yanlış bile olsa, girişim ciddiyetten uzak bir üslupla da yapılsa, olayın ardındaki gerçekte ciddi boyutlar bulunduğu kesindir.

Çünkü Sayın Özal, yalnız Çankaya'ya talip olduğunu açıklamakla kalmıyor, Türkiye'de cumhuriyetin ilanından beri geçerli olan anayasal sistemi değiştirecek bir öneri ortaya atıyor.

*Bilindiği gibi ülkemizde cumhurbaşkanının tarafsızlığı ve sorumsuzluğu üzerine oturtulmuş bir sistem geçerlidir. ABD ile Latin Amerika ülkeleri başkanlık sistemini benimsemişlerdir. Fransa'da ise, yarı-başkanlık denebilecek bir durum söz konusudur. Sayın Özal, cumhurbaşkanını halkın seçmesi önerisini getirirken, hiç kuşkusuz 12 Eylül'de uç veren **"etkili ve yetkili devlet başkanı"** formülünü düşünmektedir. Ne var ki bu formülün, sağlam demokratik geleneklere bağlı ABD ve Fransa'dan gayri, uygulandığı ülkelerde toplumu baskı rejimlerine açık tutan sakıncalar taşıdığı unutulmamalıdır.*

*Türkiye'de **"tarafsız ve sorumsuz cumhurbaşkanı"** geleneği, cumhuriyetle birlikte devletin kurumsallığının bir simgesine dönüşmüştür. Bu sistemin değiştirilmesi için ciddi gerekçelere dayanmak gerekir; ama Sayın Özal'ın hem Çankaya'da hem Başbakanlık Konutu'nda etkinleşmesi için kişisel tasarım yapılıyorsa, ortaya başka bir sorun çıkar.*

★ ★ ★



Polisin nişanlısına 'eş olamaz' raporu verildi

Evliliğe solculuk engeli

ÖNDER BALOĞLU *9 ocak*

İstanbul ili içinde polis memuru olarak görev yapmakta olan **Mehmet Eriten**'in nişanlısı **Sevim Kütahyalı** için, ailesi **"sol sempatizanı olduğu"** iddiası ile **"polis eşi olamaz"** kararı verildi.

Olay polis memuru Mehmet Eriten'in, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne, **"Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü"** gereğince 1987 haziranında evlenmek için yaptığı başvuru ile gelişti. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün 30.7.1987 gün ve Per. Şb. Atama İşl. Ks 3/A 10578 sayılı işlemi ile polis memuru Eriten'e verilen yanıtta, nişanlısı Sevim Kütahyalı'nın polis eşi olamayacağı ve dolayısıyla evlenme izninin verilmediği bildirildi. Bu karar üzerine memur Mehmet Eriten, nişanlısı hakkında verilen işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması için İstanbul 5 Nolu İdare Mahkemesi'ne başvurdu. İdare Mahkemesi'nin 25 Kasım 1987 tarihinde İstanbul Valiliği'nden istediği savunmayı eski İstanbul Valisi **Nevzat Ayaz** verdi.

İstanbul 5 Nolu İdare Mahkemesi'ne gönderilen ve Nevzat Ayaz'ın imzasını taşıyan 4 Aralık 1987 tarih ve 987/1046-183 sayılı savunma yazısında Sevim Kütahyalı'nın polis eşi olamayacağı belirtilerek son bölümünde aynen şöyle denildi:

"Polis eşi olacak kişiler hakkında güvenlik soruşturması yapılması yönetmelik gereğidir. Davacı polis memuru her ne kadar nişanlısı hakkındaki tahkikatın nüfusa kayıtlı olduğu yer zabıtasınca yapıldığını ifade etmekte ise de bu beyanının hilafı hakikat olduğu, zira yapılan güvenlik soruşturmaları kişinin hem nüfusa kayıtlı olduğu yerden hem de ikamet etmekte olduğu yer zabıtasınca gizlilikle yapılmaktadır.

Davacının nişanlısı olan Sevim Kütahyalı'nın halen Eskişehir ilinde ikamet ettiği, çevrelerinde ailece sol ideolojik sempatizanı olarak tanındıkları, bir başkası ile nişanlı iken ayrıldıkları, yine kardeşlerinin 12 Eylül 1980 öncesi duvarlara sol içerikli yazı yazmak, yasadışı Dev-Genç örgütü adına para toplamak suçlarından haklarında kanuni işlem yapıldığı anlaşıldığından, polis eşi olması sakıncalı görülmüştür.

Belirtilen nedenlerden dolayı davacının yasal dayanaklardan yoksun bulunan tüm istemlerinin reddine karar verilmesini arzederim."

Tüzük ne diyor?

24.4.1979 gün ve 16618 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü, Bakanlar Kurulu'nun 26.7.1983 ve 83/6883 sayılı kararı ile aynen geçerli kalmış, ancak 5.9.1983 gün ve 18156 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklik ile 4. maddenin 7. fıkrası şöyle belirlenmişti:

"İdareye haber vermeden ya da bunun üzerine yapılacak soruşturmaya ilişkin iki aylık süreyi beklemeden evlenenler hakkında disiplin kovuşturması ve kıdem tenzili cihetine gidilir."

Polis memuru Mehmet Eriten'in bu değişiklik üzerine İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne evlenme izni için başvurduğu, ancak nişanlısı için verilen **"polis eşi olamaz"** kararı üzerine idare mahkemesinde dava açtığı öğrenildi.

İstanbul'da ev tutan genç nişanlılar, evlenebilmek için mahkemenin vereceği kararı bekliyor.

Hırs!

ALİ SİRMEN *9 ocak*

Çağımız insanını başarıya götüren etkenler arasında hırsın rolünü yadsıyamayız. Gerçekten, "Bir lokma bir hırka" görüşü artık tarihe karıştı. Günümüzün çok boyutlu karmaşık toplumunda, hırslı olmak ayıp değil, düpedüz erdem. Politikada da durum böyle. Siz hiç hırslı olmayan politikacı gördünüz mü? Kişioğlu, hırsı olmasa o girift labirente neden dalsın?

Hırs politikacı için de devlet adamı için de zorunlu bir özellik. Tarihin bütün önderleri, bütün büyük devlet adamları hırslıydılar.

Ama aynı hırs, politikacı için felaketi hazırlayan etken de olabiliyor. Tarihin büyük bozgununa uğramış, sonu düş kırıklığıyla bitmiş liderlerinin de hepsi hırslıydılar.

Yeteneğin, zekânın, kişiliğin sınırlarının ötesine taşmayan hırs, motivasyon öğesi oluyor. Ama yeteneksiz muhterislerde ise aynı hırs yıkımı getiriyor.

Demek ki politikada hırsın dozunu ayarlamak yaşamsal bir önem taşıyor.

Ancak burada ayarlanacak dozun da nesnel olmadığını, kişiden kişiye değiştiğini söylemek gerek. Çünkü kişilerin yetenekleri ve boyutları da değişik. Öyle ya! Herhalde Atatürk'ün hırsının dozu ile ondan çok sonra aynı görevde bulunan kişilerin hırslarının dozu aynı olmamalı. Çünkü kişiliklerinin boyutları yeteneklerinin sınırları değişik.

Son günlerde Sayın Özal'ın girişimlerine bakınca bu gerçeğin önemi bir kez daha anlaşılıyor.

Yanlış anlaşılmasın! Sayın Özal yeteneksiz bir kişi değil. Politikasını beğenseniz de beğenmeseniz de, dünya görüşüne yandaş da olsanız, karşıt da onu yeteneksiz muhterisler arasında sayarsanız büyük bir yanılgıya düşmüş olursunuz.

Ancak Sayın Özal'da aksayan yan, hırsının yine de yadsınmaz yeteneğinin boyutlarını aşmasıdır.

Üçte bir oy oranı ile üçte iki çoğunluğu sağlayan Özal, ülkeyi sanki gerçekten halkın yarıdan çok fazlası kendinden yanaymış gibi yönetmek hırsına kapılmış bulunuyor.

Demokrasiye dar gelen anayasayı bile beğenmeyen Özal, parlamentarizmi bir yana iterek, daha başkancı bir sistemin tohumlarını atmaya hazırlanıyor.

ANAP içindeki sağlam liderliğiyle yetinmeyen Turgut Bey, yalnız partisini değil, Türkiye Cumhuriyeti'ni de Özal hanedanlığının yönetimine sokmaya hazırlanıyor.

Dört yıllık başbakanlığından sonra, önünde, seçim sisteminin azizliğiyle de olsa, açılmış yeni bir beş yıl dönemle doymayan Sayın Özal, şimdi Başbakanlıktan Çankaya'ya tırmanmaya çalışıyor.

Başbakan'ın bu yeni hanedan cumhuriyeti hırsı açık seçik ortaya konunca, içinde bulunduğu çıkmaz da daha kolay anlaşılıyor. Sayın Özal'ın konumu da ardındaki güçler de kişiliği de yeteneklerinin sınırı da böylesi bir hırsı gerçekleştirmeye yetmeyecektir.

Nitekim Özal politikasının son günlerdeki görünümü de bu görüşü kanıtlamaktadır. Sayın Özal kafasındaki hedefe doğru, kendinden emin, planlı bir biçimde yürüdüğünü sanırken, şaşkın bir politikanın garip yöntemlerini de sergiliyor ve var olan, çözüm bekleyen sorunları görmezden gelip, bir yana bırakarak gerçek dışı sorunlarla boğuşmaya kalkıyor.

Bugün ülkemizde bir numaralı sorun olan enflasyon, Sayın Özal'ı pek ilgilendirmez görünüyor. Batı Trakya'da Yunan toprakları üzerinde yaşayan Türk asıllı azınlığın varlığının yatsınması gibi akıl almaz bir tutum da Özal'ın hiç dikkatini çekmiyor. Kabinesi içindeki bir bakan hakkında ayyuka çıkmış yolsuzluk söylentilerinin yarın ne büyük çalkantılara yol açabileceğini hiç düşünmüyor Sayın Özal. Buna karşılık Başbakan'ı ilgilendiren, sürekli kâğıt zamlarıyla ümüğüne bindiği basının sesini hepten kesmek için demokrasi iie bağdaşmasına olanak bulunmayan yasalar çıkarmak ya da Çankaya'daki nöbet değişimine daha iki yıl olduğu halde şimdiden o makamı ve düzeni yaz boz tahtasına çevirecek alicengiz formülleri sunmak.

Var olan sorunları görmezden gelirken, yapay sorunlar yaratmak çabası garip bir yöntem. Hele Türkiye gibi demokrasisi de ekonomik yapısı da kırılgan, toplumsal yapısı patlamaya elverişli bir ülkede bu yöntem daha büyük tehlikeler doğurabilir.

Aklın yolu, Türkiye'de işbaşında olan iktidarın günün ivedi sorunlarına çözüm bulmak için kolları sıvamasıyken, hiç de akılsız bir kişi olmayan Sayın Başbakan'ın bu yolun tam tersi yönde ilerlemesi ancak hırsının kendi olanaklarının boyutunu aşmış olmasıyla açıklanabilir.

Sayın Özal böylesi bir durumun ne gibi sonuçlar doğurabileceği konusunda hem Türkiyemizde, hem dünyadaki zengin örneklere bir gözatabilse ve hırsını biraz gemleyebilse, herhalde kendisi için de ülkemiz için de çok yararlı bir iş yapmış olacaktır.

Anadolu Bankası ve Tekbank birleşti

9 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye Emlak Kredi Bankası ile Anadolu Bankası'nın birleştirilmelerine ilişkin kararname Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yeni bankanın adı Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi (Konutbank) oldu. Yeni bankanın sermayesi de 225 milyar lira olarak belirlenirken, genel müdürlüğüne **Bülent Şemiler** atandı. Konutbank, ağırlıklı olarak konut ve dış ticaret sektörlerinin finansmanı alanında faaliyet gösterecek.

Yönetim merkezi İstanbul olarak belirlenen Konutbank'ın yüzde 97'lik hissesinin Hazine'ye ait olduğu, geri kalan yüzde 3 oranındaki hisselerinin de yine Hazine, kamu kuruluşları, mesleki kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiliklere verilmesi öngörüldü.

Kararnameyle, Anadolu Bankası ile Türkiye Emlek Kredi Bankası'nın bütün aktif ve pasifleri, borçları ve alacakları ile yükümlülükleri de yeni bankaya devredildi.

Kararnameye göre, Emlak Kredi Bankası ile Anadolu Bankası'nın personelinin özlük haklarından herhangi bir kayıp söz konusu olmayacak. Her iki bankanın da tüm şubeleri ve personeli yeni kurulan bankaya devredilecek.

Oluşturulan yeni bankanın yönetimine Bülent Şemiler ekibi hâkim olurken, Emlak Kredi Bankası'nın eski üst düzey yöneticilerinin ise tasfiye edildikleri görüldü.

Emlak Kredi Bankası'nın üst yönetimine görev verilmezken, Anadolu Bankası'nın Genel Müdür Yardımcıları **Cüneyt Ülsever** ile **Yalçın Sayın** yeni bankada da genel müdür yardımcılığı görevine getirildiler. Bankanın yönetim kurulu üyeliklerine de önümüzdeki günlerde Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı'na atanması beklenen Başbakanlık Danışmanı **Bülent Gültekin,** Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkan Yardımcısı **Mehmet Okutan** ve Prof. **Osman Okyar** atandı.

Emlak Kredi Bankası ile Anadolu Bankası'nın birleştirilmesi formülü, ekonomi yönetiminden sorumlu bazı bürokratlar tarafından, **"Hasta banka, sağlam bankayı yuttu"** biçiminde yorumlandı. Edinilen bilgilere göre, Bülent Şemiler Anadolu Bankası Genel Müdürlüğü görevine atandığı günden itibaren, mali bünyesi iyice bozuk olan Anadolu Bankası'nın Emlak Kredi Bankası ile birleştirilmesini istiyordu.

Anadolu Bankası ile Emlak Kredi Bankası'nın birleştirilmesinden sonra diğer kamu bankalarının reorganizasyonun da gündeme geleceği belirtildi. Edinilen bilgilere göre, kamudaki banka sayısının azaltılması öngörülüyor. Şimdiki durumda mevcut kamu bankalarından sadecede Ziraat Bankası ile Halk Bankası'nın statülerini aynen korunması, Etibank, Denizcilik Bankası ve Sümerbank'ın ise yeniden düzenlenmeleri öngörülüyor.

Denizcilik Bankası'nın da donuk krediler nedeniyle Anadolu Bankası gibi mali bünyesinin iyice zayıfladığı belirtildi. Bu bankanın tasfiye edilmesi veya Etibank ve Sümerbank'ın bankacılık birimleriyle birleştirilerek daha güçlü yeni bir bankaya dönüştürülmesi düşünülüyor.

Bu arada, Konutbank Genel Müdürü **Bülent Şemiler**, birleşmenin gerekli olduğunu söyledi ve şöyle konuştu:" **Ekonomik kaynakların daha rasyonel kullanılması, ticari ahlak ve sosyal adalet için bankala-**

rın birleştirilmesi şartı."

Türkiye Emlak Kredi Bankası ile Anadolu Bankası'nın birleştirilmesiyle, bankacılık alanında sermaye, aktif ve şube ağı açısından dış dünya ile rekabet edebilir bir güç yaratıldığı bildirildi.

Türkiye Emlak Kredi Bankası'ndan **(Konutbank)** yapılan yazılı açıklamada, bu birleşmenin, 1930'lardan bu yana kamu bankacılık sektöründe yapılan **"ilk ciddi reform"** olduğu kaydedildi.

Kararın, KİT'ler için öngörülen **"özerklik, ekonominin kurallarına uygun olarak yönetilme, verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda çalışma, bu suretle daha fazla yatırım kaynakları yaratma"** hedeflerine uygun bir operasyon olduğu ifade edilen açıklamada, 1987 yılı sonu itibarıyla iki bankanın bilançolarının ayrı ayrı kamuoyuna duyurulacağı, bu tarihten sonra konsolide bilanço düzenleneceği ayrıca, mudi ve müşterilerin ellerindeki mevduat sertifikası, cüzdan ve çeklerin, her iki bankanın tüm şubelerinde geçerli kalacağına da işaret edildi.

Bu arada iki bankanın birleştirilmesi bankaların çalışanları arasında huzursuzluk yarattı. Emlak Kredi Bankası personeli işten atılma korkusu yaşarken, Anadolu Bankası personeli de statülerinin değişmesinden dolayı maaşlarında bir kaybın meydana gelmesinden kuşku duyuyorlar. Konutbank Genel Müdürü Bülent Şemiler ise önceki gün yaptığı açıklamada, personel çıkarma yoluna gitmeyeceklerini, hatta yeni şubeler açacaklarını söylemişti.

Banka kurtaran arazi

FÜSUN ÖZBİLGEN *9 ocak*

Emlak Kredi Bankası ile birleştirilen Anadolu Bankası'nın, seçimlerden önce temeli Başbakan **Turgut Özal** tarafından atılan **Anatepe** projesinin arazisini, hisseleri bankaya ait Anatek Şirketi'ne satmış gibi göstererek büyük zararlarla kapanan 1987 yılı bilançosunu kâğıt üzerinde kâra dönüştürdüğü öğrenildi. Anatepe'yi inşa edecek Eksan firmasının ortaklarından Eska'nın sahibi **Selim Edes**, satış işleminden kendilerine bilgi verilmediğini belirtirken, Anadolu Bankası yetkilileri, **"Şirketin hisseleri bize ait olduğu için olayda Anatepe'yi ilgilendiren bir sorun çıkacağını zannetmiyoruz"** şeklinde konuştular. Bu arada arazisi satılmış gibi gösterilen Anatepe projesi ile ilgili satış fiyatlarının da açıklanacağı ilan kampanyasının, önümüzdeki hafta içinde başlatılacağı öğrenildi.

Küçükbakkalköy'deki Karaman Çiftçiliği'nde inşa edilecek 26 bin konutluk Anatepe'de en küçük ve ucuz 61 metrekarelik konutların satış fiyatının peşin 16.7 milyon lira, 177 metrekarelik lüks konutların fiyatlarının da peşin 62 milyon lira olacağı belirtiliyor. Bu araziye yıllar önce İsotaş Şirketi aracılığı ile konut yapmak üzere para toplanmış ancak tek çivi çakılmamış, daha sonra Büyükşehir Yapı Kooperatifi tarafından 40 bin konutluk proje hazırlanmış, ancak arazi Büyükşehir'in olamamış. Arazi, ipotek karşılığı borcunu ödeyemeyen **Kemal Ilıcak** tarafından Yapı Kredi Bankası'na devredilmiş bu arada arazi üzerindeki Hazine davası sonuçlanmış ve arazinin büyük bölümünün Hazine'ye ait olduğu ortaya çıkmıştı. Arazi, Hazine'ye devredilmesine karşın Yapı Kredi Bankası 1986 yılında bu araziyi kendi bilançosunda göstererek kârlı görünmüştü. Karaman Çiftliği'nin Hazine'ye geçmesinden sonra arazi bir devlet bankası olan Anadolu Bankası'na 20 milyar lira değer karşılığı satılmış gösterilmişti. Anadolu Bankası da arazide, Anatepe'yi kurmak üzere planlar hazırlamış ve 26 bin konutluk uydukentin temeli, seçimlerden önce 1 milyara yaklaşan masraflı bir büyük törenle Başbakan **Turgut Özal** tarafından atılmıştı.

Törenler yapılarak temel atılmasına karşın Anatepe'nin maliyeti ve satış hesapları bugüne kadar ortaya çıkarılmamış ve satışa sunulmamıştı. Ancak bazı şubelerde müşterilerden 2 milyon lira bloke hesap alınarak ilerde açıklanacak peşinat oranlarına göre para yatıracakları bildirilmişti. Anatepe'ye ilişkin maliyet ve satış fiyatları hesaplarının yeni tamamlandığı ve önümüzdeki hafta satış fiyatlarının ilanlarla kamuoyuna açıklanacağı bildiriliyor. Ancak bu arada Anadolu Bankası, Hazine'den aldığı araziyi daha önce 1 milyar lira borç ve 2 milyar batık para ile devraldığı Anadolu Teks Şirketi'nin üzerine 150 milyara yakın bir satış bedeli karşılığı devretti.

Anadolu Bankası'nın 1987 yılında görünen zararının 110 milyar lira olduğu, 20 milyar liraya aldığı araziyi 150 milyara satmış göstererek 130 milyar lira kâğıt üzerinde kâr etmiş göründüğü ve böylece zarardan kurtularak yine kâğıt üzerinde kâra geçtiği öğrenildi. Bankanın isminin açıklanmasını istemeyen yetkilileri olayı doğruladılar ve şöyle konuştular:

"Anadolu Teks Şirketi'nin yüzde 90'ın üzerinde hissesi, bankamıza ait olduğu için araziyi bu şirkete devretmemizde Anatepe'nin yapımı açısından bir sakınca yoktur. Bu şirket daha önce verilen batık krediler karşılığı bankamızın devraldığı, isminden ve inşaat izninden başka bir fonksiyonu olmayan bir şirkettir. Şimdi şirketi canlandıracağız ve inşaat işini yine Anadolu Bankası olarak biz üstleneceğiz. Zaten Anadolu Bankası da Emlak Kredi Bankası ile birleşiyor ve Anatepe bu birleşen bankanın yatırımı olacak. Bildiğiniz gibi Genel Müdürümüz Bülent Şemiler, Anadolu Bankası'nın yöneticiliğine banka batık bir halde iken geldi ve bu batık bankayı kurtarmak için devletten sermaye transferi istedi. Hazine de sermaye koyamayacağı için bu araziyi Anadolu Bankası'na vererek bankanın kurtarılmasına katkıda bulunmuş oldu. Bankamız şimdi bu araziyi inşaat izni bulunan kendisine ait bir şirkete devrederek bankanın üstlendiği bu Anatepe projesinin gerçekleşmesini sağlayacak."

Banka yetkilileri Bankalar Kanunu'na göre bankaların uğraşması yasak olan konut alım satımı işlemini Anadolu Bankası'nın yapabilmesi için özel olarak kararname çıkarıldığını bu nedenle arazinin bir şirkete devredilmesine neden gerek duyulduğu yolundaki sorumuza yanıt verirken de bankayı **"kârlı göstermek için"** bu yola başvurduklarını söylediler.

Öte yandan Anatepe inşaatı işini üstlenen Eksan şirketinin yarı hissedarı bulunan Eska şirketinin yö-

neticisi **Selim Edes**, satış işlemini bildiğini, ancak bu satış ile ilgili olarak kendi firmalarına resmen bir bildirimde bulunulmadığını belirtti. Anadolu Teks'in batık bir firma olması nedeniyle alacaklıların şimdi satın almış göründüğü 150 milyar liralık Anatepe arazisi üzerine haciz koydurmaları durumunda, inşaatını üstlendikleri bu projenin geleceğinin ne olacağını sorduğumuz Selim Edes, **"Bize bir bilgi vermediler ama herhalde hukuki bir tarafını bulmuşlardır"** dedi.

Böylece yıllardan beri üzerine inşaat yapılmadan spekülasyon konusu olmaya devam eden Küçükbakkalköy'deki Karaman Çiftliği arazisi iki yıldır iki ayrı bankanın bilançosunu kurtararak bu kez de banka kurtarma olayına alet oldu.

İsrail'in 20 yıldır işgal altında tuttuğu Batı Şeria'da öfkeyle dolu bir kuşak yetişti

Genç Filistinlilerin isyanı

NAZIM GÜVENÇ *9 ocak*

Tamtamına bir ay önce, geçen yıl 9 aralıkta Cebaliye Filistin Mülteci kampının gençleri öfkeyle sokağa indiler, dört arkadaşları bir kamyon kazasında can vermişti. Gerçi onlara çarpan İsrailli şoför derhal tutuklanmıştı, ama Filistinli gençler olayın olağan bir trafik kazasından çok, bir gün önce Gazze'de öldürülen bir İsrailli işadamının öcünü almak için bilerek meydana geldiğine inanıyorlardı.

Protesto gösterileri bir çığ gibi büyüdü kısa zamanda ve Gazze Şeridi'nin kuzeyindeki bu küçük mülteci kampından başkalarına da sıçradı. Bir iki gün içinde 1967 savaşından beri İsrail'in işgali altında bulunan Gazze ve Batı Şeria toprakları öfkeli Filistinli gençlerin kitlesel direniş eylemlerine sahne oldu. Olay, artık sıradan ve mevzii bir protesto gösterisi olmaktan çıkmış, işgal altındaki tüm topraklarda İsrail varlığına karşı bir öfke patlaması haline dönüşmüştü.

İsrail askerleri buna alışılmışın, beklenenin de ötesinde bir şiddetle müdahale ettiler. Birkaç gün içinde yirmiden fazla Filistinli, İsrail askerlerinin açtığı ateş sonucu ölürken yüzlercesi de tutuklandı. Ölü sayısı, geçen bir ay içinde süren olaylarda 40'a kadar yükseldi. Mülteci kampları İsrail askeri birliklerince kuşatıldı, kamplara giriş çıkış yasağı kondu. Sadece günde bir saat sokağa çıkma izni tanındı. Birleşmiş Milletler'e bağlı yardım ekiplerinin bile kamplara girmesi yasaklandı.

Gözaltına alınan bine yakın Filistinlinin alelacele yargılanıp ceza yağdırılması, hele dokuz kişinin sınır dışı edilmesine karar verilmesi İsrail aleyhinde oluşan uluslararası kamuoyu için bardağı taşıran damlalardı. O kadar ki Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin, İsrail'i, söz konusu dokuz Filistinliyi sınır dışı etmekten vazgeçmeye çağıran kararına ABD bile -ilk taslak metninin bir ölçüde yumuşatılmasını sağladıktan sonra- katılmak durumunda kalmıştı. 1982'den bu yana ABD'nin ilk kez İsrail aleyhinde oy kullandığına tanık olunuyordu.

İşgal altındaki topraklarda daha önceleri de birçok protesto gösterisi yapılmış, tutuklamalar, kurşunlamalar, sınır dışı etmeler o zaman da İsrail yetkililerinin karşılık verme biçimi olmuştu. Sözgelimi Doğu Kudüs'teki Bin-Zeit Üniversitesi öğrenci konseyinin seçimle belirlenmiş bir lideri **Mervan Barguti**, geçen yıl nisan ayında patlak veren olaylardan sonra 14 mayısta Ürdün'e sürülmüştü. O günlerde de yüzlerce Filistinli öğrenci hapse atılmış, biri ölmüş, üniversite dört ay süreyle kapatılmıştı. Ama ne o ne de daha önceki protesto olayları bu denli yankı uyandırmıştı.

Bu seferki büyük patlamanın ayırt edici özelliği sadece uluslararası kamuoyunun İsrail aleyhinde net bir tavır alması ya da ABD'nin bile İsrail'i bu kez tek başına bırakması değildi. Bunların yanı sıra asıl dikkati çeken ve yirmi yıldan beri ilk kez tanık olunan bir gelişme daha oldu. İsrail'in 1967 savaşı öncesindeki sınırları içinde yaşayan Araplar da, Gazze ve Batı Şeria'daki, Kudüs'teki Filistinliler ile eylemli bir dayanışma içine girdiler. 21 aralık günü gerçekleştirdikleri genel grev bu dayanışmanın en somut belirtisiydi. Bu grev, İsrail basınınca Gazze ve Batı Şeria'da meydana gelen kanlı olaylardan **"çok daha ciddi"** olarak nitelendi.

İsrail yetkililerini oldukça kaygılandıran bir başka olgu da gerek üniversitelerde gerekse dışında basit protesto yürüyüşlerinden silahlı sabotaja varan eylemlere katılanların çok büyük çoğunluğunu gençlerin oluşturması. 1967'de doğanlar bugün 20 yaşlarını sürüyorlar. Tümü de işgal koşullarında, ağır bir baskı altında yetiştiler. İsrailliler bu topraklara Yahudi kolonileri yerleştirme çabası içindeler, ama matematik olarak umutsuz bir çaba bu. Daracık Gazze Şeridi'nde askerler dışında yerleşik İsrailli sayısı topu topu iki bin kadar. Yani nüfusun yüzde 0.4'ü. Ama toprakların yüzde 10'una sahipler.

29 aralık tarihli **Le Monde** gazetesi, Gazze'nin görevden alınan 79 yaşındaki Belediye Başkanı **Reşad Sava**'nın şu sözlerini aktarıyor:

"İsrailliler de biliyorlar ki 2000 yılında Gazze'nin nüfusu bir milyon olacak. O zaman ne yapacaklar? İsraillilerde biraz kafa olsaydı gözlerini açarlardı. Genç kuşak, nüfusun yüzde 60'ını oluşturan genç kuşak bütünüyle sahipsizdir, her gün aşağılanıyor, ama artık ordudan korkmuyor. İnanın buna, bu isyanlar kendiliğinden oldu, FKÖ'nün ya da İslami Cihad'ın parmağı olup olmayacağı değil, bir daha ne zaman olacağıdır."

Gerçekte İsrail yetkilileri de durumun bilincinde. İsrail ordusundan bir komutan, **"İşgal altındaki topraklarda yaşayan her genç potansiyel bir teröristtir"** diyor. İsrail Genelkurmay Başkan Yardımcısı **Dan Somron** bu görüşe şunu ekliyor: **"İsrail için bu topraklardaki sorun bir sivil ayaklanmayı önlemektir. En büyük tehlike halkın ayaklanmasıdır."**

Evren: Orduyu iç politika tartışmalarına çekmeyelim

10 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanları, Cumhurbaşkanı **Kenan Evren'e** Genelkurmay Başkanı'nın atanması ile başlayan Milli Savunma Bakanlığı'nın konumu ve komutanların protokoldeki yerleri gibi konularla süren **"ordu ile ilgili tartışmalardan rahatsız olduklarını"** ilettiler. Cumhurbaşkanı Kenan Evren de dün, Basın Müşavirliği aracılığıyla bir açıklama yaparak, **"ordunun sıkıntısını"** dile getirdi. Cumhurbaşkanı Evren, **"Türk Silahlı Kuvvetleri'ni bilerek veya bilmeyerek, iç politika tartışmalarının içine çekebilecek tutum ve davranışlardan kaçınılması"** dileğini belirtti.

Çeşitli çevrelerden edinilen bilgiye göre, Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanları bir süredir devam eden ordu ile tartışmaları yakından izliyorlar. Komutanlar, Genelkurmay Başkanı'nın ve Kara Kuvvetleri Komutanı'nın atanmaları, Milli Savunma Bakanlığı'nın konumu, protokol konusundaki kamuoyunda süregelen tartışmalardan rahatsızlık duydular. Son olarak protokol tartışmaları sırasında SHP'nin yaklaşımı ve **"Genelkurmay Başkanı ile Meteoroloji Genel Müdürü'nün bir kefeye konması"** komutanların rahatsızlığını arttırdı.

Hem Genelkurmay Başkanı hem de kuvvet komutanları, bu gelişmelerden duydukları **"rahatsızlığı"** çeşitli sohbetlerde Cumhurbaşkanı Evren'e ilettiler. SHP Genel Sekreteri **Fikri Sağlar'ın** protokol düzenlemesi konusundaki açıklaması, ordunun rahatsızlığını arttırınca, Cumhurbaşkanı Evren, **"Türk Silahlı Kuvvetleri'nin duygu ve düşüncelerini kamuoyuna açıklama"** gereğini duydu.

Cumhurbaşkanı Evren'in bu açıklamayı iki dayanağı dikkate alarak yaptığı da öğrenildi. Bu iki dayanak da, **"Cumhurbaşkanı Evren'in Türk Silahlı Kuvvetleri'nden gelen biri olarak ordunun içini iyi bilmesi"** ve **"Cumhurbaşkanı'nın anayasa gereği başkomutan sıfatını taşıması"** oldu.

Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanlarının Cumhurbaşkanı Evren'e sıkıntılarını dile getirirken, **"ordunun politika dışı tutulmasını"** istedikleri de öğrenildi. Edinilen bilgiye göre komutanlar, Cumhurbaşkanı Evren'e politik tartışma değerlendirmelerinden uzak kalmak arzusunda olduklarını belirttiler.

Cumhurbaşkanı Evren, **"ordunun sıkıntısını dile getiren"** açıklamasını, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri **Ali Baransel** aracığıyla yaptı. Komutanların dilekleri doğrultusunda, Cumhurbaşkanı Evren'in **"TSK'nın iç politika tartışmalarından uzak tutulması dileğini"** belirttiği açıklamada, Baransel şöyle dedi:

"Hangi kişi ve kuruluştan gelirse gelsin, Türk Silahlı Kuvvetleri'ne ilişkin görüş, düşünce ve değerlendirmelerde çok dikkatli ve titiz olunması gerektiğini daima vurgulayan Sayın Cumhurbaşkanımız, yasalarla belirlenmiş konumu ve görevleri çerçevesinde büyük bir feragat ve fedakârlıkla yurdun dört bir köşesinde hizmet yürüten bu kutsal ocağı bilerek veya bilmeyerek iç politika tartışmaların içine çekebilecek tutum ve davranışların sakıncalarına dikkat çekmişlerdir.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin demokratik parlamenter sistemin bütün kurum ve kurallarıyla işlemesi ve uygulanması konusundaki duyarlılığının, hiçbir kurum ve kuruluştan az olmadığını belirten Sayın Cumhurbaşkanımız, devlet protokolünde Genelkurmay Başkanı'nın yeriyle, Başbakanlık'a bağlı bir genel müdürlüğün yeri arasında bir fark bulunmaması gerektiği görüşünü savunan ve orgenerallerin de yerlerinin değişmesini isteyen çevrelerin, bu yaklaşımlarıyla neyi amaçladıklarını anlamakta zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir.

Sayın Cumhurbaşkanı bu tür tutum ve davranışları ülke yararlarıyla, bağdaştırmanın mümkün olamayacağını hatırlatarak, hiçbir girişimin silahlı kuvvetlerin milletin gönlündeki yerini değiştirmeye yetmeyeceğini belirtmişlerdir."

Almanya'da 'Kürt sorunu'

ENİS BERBEROĞLU *10 ocak*

BONN — Federal Almanya'da yaşayan ve sayıları 350-400 bin dolayında tahmin edilen Kürt topluluğu üzerine oynanan oyunlara bir yenisi eklendi. Federal Alman Kızılhaçı ile bu kurumun 3 yıldır maddi yönden desteklediği Bonn Kürt Enstitüsü arasında görüş ayrılığı çıktı. Kızılhaç, **"çalışmalarından memnun olmadığı"** enstitünün Alman Anayasayı Koruma Örgütü'nün 1986 yılı raporunda **"radikal"** gruplar arasında saydığı KOMKAR ile ortaklaşa çalışmasını istedi. Enstitü bu isteği reddedince taraflar arasındaki ilişkiler gerginleşti.

Alman Kızılhaçı bir yandan enstitüyü **"radikal"** gruplarla çalışmaya iterken, diğer yandan da Almanya'da yaşayan Kürtlerin sosyal danışmanlığına talip oldu. Ülkede var olan sisteme göre 3 büyük sosyal danışmanlık kuruluşu, Almanya'da yaşayan yabancılara verilecek hizmetleri paylaşmış durumda. Türkler ve Kürtler, bu çerçevede AWO adlı bir kuruluşun sosyal danışmanlık hizmetinden yararlanıyor. AWO, 1.5 milyon Türk vatandaşı için yılda ortalama 25 milyon mark tutarında harcama yapıyor ve bu tutarda bir devlet yardımı alıyor. Kızılhaç, 1986 yılı haziran ayın sonunda Federal Çalışma Bakanlığı'na yaptığı bir başvuruda, Kürtlerin Türklerden ayrı bir **"halk topluluğu"** olarak değerlendirilmesini istedi ve bu topluluğun sosyal danışmanlık hizmetine talip oldu.

Kızılhaç'ın henüz kabul görmeyen bu önerisi gerçekleşseydi, kurum yılda yaklaşık 6 milyon mark tutan bir devlet yardımına hak kazanacaktı. Bonn'daki Türk gözlemcilere göre Kızılhaç, amacına ulaşmak

için Almanya'daki Türk ve Kürt toplulukları arasındaki farkın altını çizmeye çalıştı, Kürt örgütlerinden bu yönde yardım istedi.

1983 yılı eylül ayında kurulan Bonn Kürt Enstitüsü'nü 1984 yılından itibaren mali yönden desteklemeye başlayan Alman Kızılhaçı'nın bu politika değişikliğine ne gibi gelişmeler neden oldu? Türk ve Kürt çevrelerinden edinilen bilgiye göre, olayların perde arkası şöyle yaşandı:

• 12 Haziran 1984 günü Türkiye'nin Federal Almanya Büyükelçisi **Oktay İşcen,** Alman Kızılhaçı'nı ziyaret ederek kurum başkanı Prens **Botho Zu Sayn-Wittengstein-Hohenstein** ile görüştü. İşçen prensten, kurumun Kürt Enstitüsü'ne mali yardım yapmamasını istedi, ancak bu isteğine olumlu yanıt alamadı.

• 1985 yılı yaz aylarında KOMKAR ve UDK (Union Demokratisches Kurdistan-Demokratik Kürdistan Birliği) Alman Kızılhaçı ve Kürt Enstitüsü'ne işbirliği önerdiler. Enstitü bu öneriyi kabul etmedi.

• Alman Kızılhaçı Genel Sekreterliği yetkilisi Döwelign, enstitünün KOMKAR ve UDK ile işbirliği konusundaki tavrını açıklığa kavuşturmasını istedi.

• Alman Kızılhaç yetkilileri, Döweling başkanlığında 1985 kasım ayında Köln'de KOMKAR merkezinde yapılan bir toplantıda, **"işbirliği olanaklarını"** araştırdılar. Döweling, bu toplantıdan sonra enstitüye şu öneride bulundu: **"Kürt Enstitüsü yayınlarında KOMKAR örgüt olarak yer alamasa bile, KOMKAR yöneticileri imzalarıyla katkıda bulunmalıdırlar. Başlangıç aşaması için böyle bir yayın işbirliği zorunlu görülüyor."** Enstitü bu öneriyi de reddetti.

• Enstitü, Kızılhaç ile ilişkilerinde **"Türk-Kürt"** veya Kürtler arası bir ayrışmaya yol açacak politika izlemek istemediğini vurguladı. **"İnsani değerlerin, politik amaçlardan daha yüce olduğunu"** savunan enstitü, bu nedenle hiçbir Türk veya Kürt politik örgütü ile işbirliğine yanaşmak istemediğini yineledi.

Dil Derneği aklandı

10 ocak

ANKARA (ANKA) — Ankara 3'üncü İdare Mahkemesi, Ankara Valiliği'nin faaliyetini yasakladığı Dil Derneği'nin "Kurulması Yasak Dernekler"den olmadığına karar verdi ve valilik işlemini iptal etti. Ankara, 3'üncü İdare Mahkemesi, Dil Derneği tarafından valilik işleminin iptali için açılan davada, Dil Derneği kurucularının anayasanın dernek kurma özgürlüğünden yararlanarak Atatürk'ün başlattığı Dil Devrimi'ni sürdürmek, Türk dilinin gelişmesine ve özleşmesine katkıda bulunmak ve bu doğrultudan etkinlikler göstermek için bir araya gelmiş olduklarını kabul etti. İdare Mahkemesi, iptal davası sonucunda Dil Derneği'nin devletin ülke ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozma, temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırma, dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratma gibi anayasa ve Dernekler Yasası'nın 5'inci maddesi ile yasaklanmış bulunan konularda etkinlik göstermediği kararına vardı.

Valiliğin, Dil Derneği'nin 2876 sayılı yasa ile Türk Dil Kurumu'na verilen görevi bu kurumun elinden aldığı şeklindeki savını da haklı bulmayan mahkemenin söz konusu kararında, **"Faaliyeti durdurulan davacı dernek 2876 sayılı kanunla Türk Dil Kurumu'na verilen görevi onun elinden almamakta, fakat Türk Dili'nin gelişmesi ve özleşmesine katkıda bulunmak amacıyla, bu doğrultuda etkinlikler göstermek üzere kurulmuş bulunmaktadır"** denildi.

İnsan Hakları...

HASAN CEMAL *10 ocak*

İnsan hakları alanında olumlu bir adım: Özal hükümeti, *"Avrupa Konseyi İşkence ve Kötü Muamele ile Mücadele Sözleşmesi"*ni imzalamayı kararlaştırdı. Sözleşme geçen 26 kasımda Avrupa Konseyi'nde imzaya açıldığı zaman 21 üye ülkeden yalnızca Türkiye ile İrlanda'nın imzalamaktan kaçınmaları haklı eleştirilere neden olmuştu.

Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi 21 ülkede işkence ve kötü muamelenin derhal ve yerinde izlenmesini öngörmektedir. Bu alanda kendiliğinden işleyecek bir mekanizma, ayrıcalıklı koşullara sahip olacaktır. 21 ülkeden birer hukukçu ya da *"yüksek ahlaklı"* temsilciden oluşacak sürekli bir komisyon, sözleşmeye taraf olan bir ülkede işkence ve kötü muamele yapıldığına ilişkin bir kanıya vardığında, herhangi bir ön izne gerek duymaksızın o ülkeye derhal bir heyet gönderebilecektir. Söz konusu ülke, o heyetin ilgili ceza ya da tutukevlerinde serbestçe çalışmasını sağlamakla ve istenilen bilgileri vermekle yükümlü tutulacaktır. Bu heyet, hükümlü ve tutuklularla yanlarında üçüncü bir kişi olmaksızın görüşmek hakkına da sahip olacaktır. Herhangi bir üye ülke, bir somut olayda bu otomatik mekanizmanın işleyişini engellerse, o zaman ilgili komisyon, üçte ikilik çoğunlukla vereceği bir kararla o ülkeyi teşhir edebilecektir. Sözleşmenin, işkence ve kötü muameleye karşı verilecek savaşımda etkili bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir.

Özal hükümeti geçen yıl Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na bireysel başvuru hakkını -bazı çekincelerle de olsa- kabul etmiş ve ilgili sözleşmeyi imzalamıştı. Bu kez de işkence ve kötü muameleyle mücadele sözleşmesini benimsemesi, bu çerçevede yeni bir olumlu adım sayılmalıdır.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, hükümetinin kararını açıklarken, *"Hükümetimiz insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunması ve daha da geliştiril-*

mesi hususunda her türlü gayreti gösteriyor" demiştir.

Biz bu konuda şimdilik Sayın Yılmaz kadar iyimser olamıyoruz. Özal hükümetinin temel hak ve özgürlüklere ilişkin olarak yeterli çabayı sergilediği kanısında değiliz. Hatta yer yer Avrupa Konseyi üyeliğimizle hiç bağdaşmayacak tutumlarda ısrar ettiğine, adımlar attığına tanık olmaktayız.

"Yalan haber yasası" buna çarpıcı bir örnek değil midir?

Bir başka hazin örnek de dünkü Cumhuriyet'in manşetinde yer alıyordu: *Evliliğe ideolojik engel.*

Bir polis memurunun nişanlısıyla evlenmesine idare şu gerekçeyle karşı çıkabilmiştir:

"Davacının nişanlısı olan Sevim Kütahyalı'nın halen Eskişehir ilinde ikâmet ettiği, çevrelerinde ailece sol ideolojik sempatizanı olarak tanındıkları, bir başkası ile nişanlı iken ayrıldıkları, yine kardeşlerinin 12 Eylül 1980 öncesi duvarlara sol içerikli yazı yazmak, yasa dışı Dev-Genç örgütü adına para toplamak suçlarından haklarında kanuni işlem yapıldığı anlaşıldığından, polis eşi olması sakıncalı görülmüştür."

İnsan haklarıyla ilgili sözleşmelere atılan imzaların kâğıt üstünde kalmaması dileğiyle.

"Basına kırgınlığımız yok" diyen Özal:

'Yalan haberin tanımını mahkemeler yapacak'

10 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Basın Yasası'nda yapılması düşünülen değişiklik sonrasında **"Yalan haberin tanımını mahkemelerin yapacağını"** söyledi. İşçilere ek zam verilmesi konusunda **"bakarız"** diyen Başbakan, süper emekliler ile çalışanlar arasında meydana gelen ücret dengesizliğinin giderilmesi için formül aradıklarını açıkladı.

Başbakan Turgut Özal, önceki akşam gazetecilerle sohbet ederken, Basın Yasası'nda yapılması düşünülen değişikliğin basınla ilişkilerine bağlanamayacağını belirterek, **"Basına kırgınlığımız yok"** dedi. **"Yalan haberin tanımını ben yapacak değilim, tanımı mahkemeler yapacak"** biçiminde konuşan Başbakan, Muzır Neşriyat Yasası'nın basında etkili olduğunu savunarak şunları söyledi: **"Cezalar yüksek olunca muzır yayın durur diye düşünmüştüm. Şimdi yapmıyorlar"**

Enflasyonun 1987 yılında rekor düzeyde olduğunun yazılmasından yakınan Başbakan, **"Yıllık ortalama rakamları yüksek değil. Ama gazeteler hiç bundan bahsetmedi"** dedi. **"Bundan sonra ortalama enflasyon rakamları daha yüksek olacağı için gazeteler hep bu rakamları kullanacak"** diyen Özal, sözlerini **"Sizin manşetler, yüzde 60'lardan bahsetmiyor. Ortalamalardan hiç bahsetmiyorsunuz. Ben hem yıllık rakamı, hem de yıllık ortalama rakımı veriyorum. Siz bu sene ortalamadan bahsedeceksiniz. Onu yazacaksınız"** biçiminde sürdürdü. Özal, aralık ayından 1988 yılına yüzde 23 oranında bir enflasyon oranının sarkacağının belirtilmesi üzerine, **"Ortalamaları alırsanız öyle olur. İki rakamı da verip, ikisini de değerlendirelim"** karşılığını verdi.

Süper emekliler ile çalışanlar arasında meydana gelen ücret dengesizliği için Özal, **"Bu konuya bir bakacağımızı söyleyebilirim. Hemen şöyle ya da böyle yapacağım diyemem. Bu konu o gün Bakanlar Kurulu'nda da konuşuldu. İyi bir inceleme yapılması gerekir. Kimyese ne fazla ümit ne de ters ümit veremeyiz. Emekliler bağırıp duruyorlardı"** biçiminde konuştu. İşçilere ek zam verilmesi yönünde toplusözleşme düzenine müdahale edemeyeceğini savunan başbakan, **"Benim toplusözleşmelere müdahale etmem başka sonuçlar getirir. Yalnız şu son şeyler çıksın bakarız"** demekle yetindi.

Bulgaristan'daki Türkler sorununun çözümü doğrultusunda yoğun çaba harcadıklarını vurgulayan Özal, sorunun birkaç kişinin gelmesiyle çözümlenemeyeceğini, o nedenle **"başka formüller üzerinde durduklarını"** söyledi. Özal, **"Bazı çalışmalarımız var, ama daha açıklanacak düzeyde değil"** dedi.

Başbakanlık Basın Merkezi, dün Başbakan Turgut Özal'ın Davos gezisi programında değişiklik yapıldığını açıkladı. Özal'ın Davos programına Zürih'in de eklendiği belirtilen açıklamada, Başbakanın 26 ocakta Zürih'te Türk-İsviçre bankacılarının ortaklaşa düzenledikleri bir toplantıya katılacağı, ardından 28 ocakta Davos'a geçeceği ifade edildi.

Yalan haber

PROF. DR. FARUK EREM *10 ocak*

Doğru olmadığını bilerek yalan haber yayımlamak suç sayılmalı mıdır? Her memlekette bu yola sapan gazetelere rastlanıyor. Hatta bazı memleketlerin gazetecilik lisanında, belli maksatlara ulaşmak için yalan habere **"nokta ateşi"** adı verilmektedir. Bir Amerikalı gazeteci bu usul hakkında şöyle demişti: **"Ben bir haberi neşredersem bu yalan da olsa bir haberdir. Bu haber tekzip edilince onu da neşrederim. Çünkü bu da bir haberdir."** Bu anlayışta olan gazetelerin bir memleket hizmeti gördüklerinden hakkı ile şüphe edilebilir.

"Gazetecilik bir sanat değil, bir stratejidir" sözünü de kabul etmemek lazımdır. Bu formül gazetecilikte yalanın mubah sayılacağına, yalanın bir strateji

oyunundan ibaret bulunduğuna işaret etmek ister.

Yalan haber neşretmek gerek milletlerarası münasebetlerde, gerek iç yayın alanında tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Bir telgrafın tahrif edilmesi 1870 Fransız - Alman harbinin patlamasına neden olmuştu. Yalan haberler bir memleketin iç bünyesinde tahripkâr tesirler doğurabilir. Sosyal sınıflar veya zümreler arasında kin ve nefret duygularının uyanmasında, kökleşmesinde yalan haberlerin hissesi büyüktür.

Bu konuda mevcut yabancı kanunlar üç grupta toplanabilir. Birinci grup kanunlar yalan haber neşrini suç saymış, fakat bu suçun meydana gelmiş sayılması için iki şart koşmuşlardır: Haberin bir zarar tevlidine müsait bulunması ve kötü niyetli yayımlanmış olması. İlk defa Fransa 1845'te **"halkı telaşlandırmaya ve devlete sadakatini sarsmaya yönelik"** yalan haber neşrini suç saymıştır. Fakat müphem olan bu metin, gazeteciler aleyhinde haksız davaların açtırılması neticesini doğurdu. 1881 Fransız Basın Kanunu yalan haber suçunun sahasını daralttı ve suçun teşekkülü için haberin, ammenin sükununu bozmuş veya bozabilecek mahiyette olması (6 Mayıs 1944 tarihli tadil) ve kötü niyetle yayımlanmış bulunması şartlarını getirdi. Fakat bu metin tesirsiz kalmıştır. Çünkü **"kötü niyeti"**'n ispatı pek güçtür ve yalan haberin amme sükununu doğrudan doğruya bozucu veya bozabilecek olmasının tayini, keyfi takdirlere elverişli bir mefhumdur.

İkinci grup kanunlar yalan haberi daha sert ve kati bir şekilde cezalandırırlar. Bu kanunlar nazarında **"kötü niyet"** suçun unsuru değildir. Yalan haberin ammenin sükununu bozmak tehlikesi arz etmiş olması kâfidir. Böyle bir haberi neşredenin **"kötü niyeti"**'i mevcut farzolunur.

Üçüncü grup, yalan haberi suç saymayan kanunlardır. Bu kanunların tatbik edildiği memleketlerde yalan haber, umumi ceza kanununun suç saydığı (mesela hakaret, sövme, şantaj gibi) bir fiil teşkil etmediği müddetçe cezayı müstelzim değildir. Bu memleketlerde şöyle düşünülmektedir: Halen yalan haber, eskisi kadar zararlı sayılmaz. Çünkü haber alma ve haber yayma vasıtaları modern gazetecilikte çok gelişmiştir. Bir sabah gazetesinde çıkan yanlış bir haberi, bir akşam gazetesi, akşam gazetesinde çıkan bir haberi, bir sabah gazetesi düzeltebilir. Eğer haber kasten uydurulmuş ise bu hususta genel kanun hükümleri kâfidir. Kaldı ki kötü niyetli olmayan neşriyatı cezalandırmaya ve kötü niyeti de ispata imkân olmadığına göre, müessir olmayacak, tatbik edilmeyecek bir kanun yapmamak daha doğrudur.

Eğer **"cevap hakkı"** makul bir yasal düzene getirilirse yeterlidir. Kaldı ki kötü niyetli yalan habere karşı **"tazminat"** ve ayrıca **"ceza davası"** önleyici olabilir. Bunları genel hükümlerle sağlamak mümkündür.

Yalan haberin suç sayılmamasında isabet vardır. Fakat yalan haberin muayyen gayeler için sistemli bir şekilde bir çeşit mücadele silahı olarak kullanılması da doğru değildir. Yalan haberi suç saymamak, basın hürriyetini zedelememek için yapılan bir feragatin ifadesidir. Bir memlekette suç sayılan hususlar üzerinde değil, suç sayılmamış hususlar üzerinde de durmak lazımdır. Çünkü bir fiilin suç sayılmamasında derin manalar saklı olabilir. Basın ahlakı, kanunlarla düzeltilemez. Her memlekette basın, kendi kendini geliştirmiştir. Bir yazarın şu tümcesini tekrarda fayda görmekteyiz. Basın hürriyetinin kötüye kullanılmasına karşı tek bir çare vardır: Basın hürriyeti.

Şeriat Devleti

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞLU *10 ocak*

Artık herkes biliyor; şeriat devleti demek; İran'da, Suudi Arabistan'da ve öteki birçok İslam ülkesinde olduğu gibi, toplumun her yönden dinsel kurallarla yönetilmesi ve bağlanması demektir. Böyle bir toplumda din yalnız vicdanımızda, özel yaşamımızda, Tanrı ile olan ruhsal ilişkimizde değil, günlük yaşamımızın, maddi hayatımızın her evresinde, her ilişkisinde, düzenleyici ve değişmez kurallarıyla, egemendir. Bu kurallar Tanrısal kaynaklı olduğu için, kullar bunları değiştiremez. Bunların içinde hukuk başta gelmektedir. Böyle olunca toplum, 1400 yıl öne Tanrı tarafından konulmuş olan hukuk kurallarına göre yönetilmelidir; inanç ve ibadet kuralları ile hukuk kuralları arasında -şeriatçılara göre- herhangi bir ayrım yoktur. Bunların hepsi Tanrı'nın buyruğu olduğu için, 1400 yıl önce gökten nasıl indirilmişse yine öyle uygulanmalıdır.

Üsküdar'dan Sayın Nezih Uzel bu konular üzerindeki düşüncelerini bana yollamış olduğu bir mektupta şöyle açıklıyor: **"Genellikle kapalı bir devre olarak süregelen Türk fikir hayatının en kısa bir dönem içinde uluslararası alana açılması başlıca emelimizdir. Dolayısıyla (5 Nisan 1987 tarihli) makalenizin uluslararası yayın organlarından birinde tümüyle yer almasını arzu ediyor ve bu hususta müsaadenizi rica ediyorum. Paris'te bulunan ve bilhassa İslami neşriyatla yakından ilgilenen bir arkadaşıma mektup yazdım. Zannederim kendisi bana yardımcı olacaktır. Dinin dünya işlerinden ayrılması, Hıristiyanlık gibi 'İsa'nın hakkı İsa'ya, Sezar'ın hakkı Sezar'a diyen bir din olayında dahi İngiltere Kralı II. Henri'nin Centerbury Başpiskoposu Thomas Beckett'i öldürtmesinden bu yana 900 yıl devam etti. İslam gibi 'kulların her şeyine' karışan bir din de ne kadar sürer acaba?'**

Bu konuyu dogmatık değil bilimsel ve akılcı açıdan ele aldığı için Sayın Nezih Uzel'e teşekkürlerimi sunar ve sözünü ettiği makalemi istediği dile çevirtebileceğini bildiririm. Nezih Uzel'in hakkı var. Batı uluslarının dinde reform yaparak ve rönesans çağını açarak Hıristiyanlığın ortaçağ karanlığına son verme, yani din işleriyle dünya işlerini ayırma savaşımı çok kanlı oldu ve uzun yüzyılar sürdür. Hıristiyanlığın kutsal kitabında: **"Evlenmekle eşlerin ruhları birleşir. Tanrı'nın birleştirdiğini kul ayıramaz"** kuralı yazılıdır. Din reformunu yapmış olan Hıristiyan ülkelerde, yani Protestanlıkta bu kural kaldırılarak, belirli bazı nedenlerin varlığı durumunda mahkeme, yani devlet organları, kısacası **"kul"** durumunda bulunan yargıç tarafından boşanmaya karar verilebileceği kuralı kondu. Katolik toplumlar bu kuralı **"dinsel**

ilkelere ve kutsal kitaba aykırı" bularak kabul etmediler. Protestanlığın getirmiş olduğu daha birçok değişiklikleri de "kâfirlik, dinsizlik" sayarak reddettiler. Oysa evlenme ve boşanma, işleri, öte dünyayı (ahreti) değil bu dünyayı ilgilendiren işlerdendi. Nitekim durumun böyle olduğunu Katolik toplumlar da anlamaya başladı ve sonunda Katolik İtalya devleti, halkın geniş bir kesiminin istemesi ve bu istemde direnmesi üzerine, boşanma yasağının kaldırılıp kaldırılmaması konusunu bundan on yıl kadar öne halkoylamasına sundu; Katolik kilisesinin en yüksek mercii ve merkezi olan Papalığın çok sert karşı koymasına ve İtalya'daki bütün kiliselerde bütün Katolik rahipler aracılığıyla yaptırdığı propagandaya rağmen, Katolik İtalyan halkı büyük çoğunlukla boşanma yasağının kaldırılması için oy verdi ve böylece İtalyan Yurttaşlar Yasası (Medeni Kanunu) değiştirilerek ona, boşanma kurallarıyla ilgili maddeler eklendi.

Gerek 400 yıl önceki reformasyon ile gerek 10 yıl önceki halkoylaması ile kutsal kitapta yazılı "boşanma yasağı" kuralının değiştirilmesi, bunu gerçekleştiren Protestan ve Katolik toplumların Hıristiyanlıktan ayrılıp "dinsiz" olmaları sonucunu doğurmadı. Bunun tersini savunmak, Hıristiyan ortaçağına dönüşü savunmaktır.

Tıpkı bunun gibi, çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin din ve ibadet işleriyle dünya işlerini hepten ayırıp kutsal kitabımız Kuran'daki dinsel hukuk kuralları yerine, değişen çağların gereksinmelerine göre değiştirilebilen ussal (akılcı) hukuk kurallarını koyması ve bunları uygulaması da Türk halkının "dinsiz" olması sonucunu doğurmamıştır ve doğurmaz. Bunun tersini savunmak, İslam ortaçağı karanlığında direnmek demektir. Ülkemizde bu gibilere gerici (mürteci) denilmesinin nedeni budur.

Sayın Nezih Uzel, mektubuna ekli başka bir kâğıtta da şöyle diyor: **"Bu görüşün (dünya) ve (ahret)i birbirinden ayırmayı amaç edindiği ve 'din ile devlet' ayrılığını savunmaya çalıştığı kesin. Böyle bir durumda Türkiye Cumhuriyeti'nin bir İslam devleti sayılıp sayılmayacağını merak ediyor ve konunun (fikir özgürlüğüne sahip) ülkelerde tartışılmasını istiyorum."**

Böyle bir tartışma elbette çok yararlı olur. Tartışılsın. Ben şu kadarını ekleyeyim ki artık çağımızda nasıl "Katolik Fransa Cumhuriyeti", "Protestan İngiltere Krallığı" denmiyorsa, "İslam Türkiye Cumhuriyeti" de denemez. Çünkü "İslam" olan varlık, topraklarında başka din ve inançlara bağlı insanların da yaşamakta olduğu devlet değil, devletin Islam inanışına bağlı uyruklardır. Bu gerçeği bizim "şeriatçı"lara öğretmek ve kabul ettirmek, Hıristiyanlıkta olduğu gibi 900 yıl sürmeyecektir ve Atatürk devriminin getirdiği "laiklik", yani din ve dünya işlerinin ayrılması ilkesi çok daha kısa bir zamanda bütün Müslüman toplumlarınca kabul edilecektir. Hıristiyan toplumlar karşısında bağımsız olarak yaşamak olanağı ancak böyle sağlanacaktır.

Ankara'dan Sayın Mükerrem Can da mektubunda, yukarıda belirttiğim konulara değindikten sonra şunları ekliyor: **"Her sıkıldığımız, bunaldığımız dönemde orduyu, her şeye karşın, bir kurtarıcı olarak düşünebiliyordum. İtiraf edeyim ki şimdi artık kendimiz için değil, ama çocuklarım ve daha pek küçük olan torunlarım için korkuyor ve hiçbir kurtuluş umudu görmüyorum. Kaç yüzyılda bir gelen bir dahi, bir Atatürk bir daha gelmez. Her şeyimizi borçlu olduğumuz Atatürkümüze dil uzatılırken, kendi çıkarları için her şeye göz yumanlar varken, 1950'lerden beri gericilere her türlü ödün verilirken, (muhtaç olduğumuz kudreti) nerede, nasıl bulabiliriz?"**

Bu acı haykırışa karşı derim ki merak etmeyiniz, Atatürkçülük ölmeyecek ve onu öldürmek isteyenler amaçlarına ulaşamayacaktır. Fransızların şöyle bir atasözü vardır: **"Bütün servetini yitiren kişi önemli bir şey yitirmiştir; sağlığını yitiren, çok şey yitirmiştir, onurunu yitiren, pek çok şeyini yitirmiştir, umudunu yitiren kişi ise her şeyini yitirmiştir."**

Birinci Dünya Savaşı'nda Fransız topraklarında Paris'e doğru ilerleyen Alman ordularını yenerek savaşın sonucunu belirleyen Mareşal Foch'un (Foş) şu sözü bir karta basılmış olarak uzun yıllardan beri masamın camının altında durur: **"Bir tek meziyetim vardır: Hiçbir zaman umutsuzluğa kapılmam."**

Eğer Gazi Mustafa Kemal, Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında şeriatçı iç isyancıların kendi karargâhına kadar sızdığı, Yunanlıların Polatlı'ya kadar ilerleyip Ankara kapılarına dayandığı zamanlarda bir an umutsuzluğa kapılsaydı bugünkü bağımsız Türkiye olmazdı. Şimdi bizi yeniden İslam ortaçağının karanlığına sürüklemek isteyenler var. Ama İslamın kitabı Kuranı Kerim'de bile **"Her gecenin gündüzü"** olduğu yazılır. Atatürk yalnız bir Türk milliyetçisi değil, İslam ortaçağına akılcı ve ışıklı ilk pencereyi açan Müslüman liderdir. Bu pencere kapanmayacak ve bu ışık sönmeyecektir. Bunu savunmak için **"muhtaç olduğumuz kudret"**i soruyorsanız o, sizlerde, bizlerde, çocuk ve torunlarımızın **"asil kanlarında"**dır.

"Bulutlar Nereye Gider" Londra'da?

AHMET TAN *10 ocak*

LONDRA — "Dünya balesi içinde Türk balesinin yeri nedir?" sorusuna ne yanıt verilebilir?

Bu soruyu soran yabancı ise, kendisine **"nazik iltifatından"** dolayı teşekkür edilir.

Türkiye'nin Latin alfabesi kullandığını duyunca şaşıran, birden fazla kadınla evlenilemediğini öğrenince afallayan **"öteki yabancılardan"** farklı olduğu için de kutlanır.

Ama yabancı, bu soruyu hınzırlık için de sormuş olabilir. Ülkemizdeki **"orijinallikleri"** biliyordur. Sahneye konulan özgün bale yapıtlarının içinde bir zamanlar, **"ideolojik koku"** arandığından haberi vardır.

Benzetmek gibi olmasın; Türk balesi, Türk matbaacılığından bile daha şansızdır. Türkler, Gutenberg'in matbaasıyla 200 yıl sonra merhabalaşmıştır. Oysaki 16. yüzyıldan beri Avrupa'da bilinen ve sahnelenen balenin Misak-ı Milli sınırlarından içeri buyur edilmesi, 1936'da Atatürk'ün emriyle ol-

muştur.

Demek ki bu sanat kolunda 400 yıllık bir rötarımız var.

Bu geriden gidişe bir de Batı'nın gözündeki **"Türklük imajı"** eklenince, bir Avrupalıya Türk balesinden söz etmek, köre fil tarifinden farksız.

Türk tütünü, Türk lokumu, Türk halısı, hadi hadi Türk otomobili. Hepsi iyi de ardından bir de Türk balesi...

Ne münasebet yani?

Hem de İngiltere'de...

Müziğin, operanın, balenin, tiyatronun, kısacası çağdaş sanatın tüm küçük dallarını **"ben yarattım"** diyenlerin yarıştığı ülkede...

Duygu Aykal, Devlet Opera ve Balesi koregrafı. Aslında Aykal'a, Devlet Opera ve Balesi'nin **"merkez valisi"** demek daha uygun olur. Çünkü, kendisine birinci dereceden memur aylığı ödenip, buna karşılık **"hiçbir iş yapmaması"** istenen ve **"sanat bürokratı"** ilan edilenlerden...

Oysa ki Aykal'ın yetişmesi için devlet para pul, kendisi de ter dökmüştür.

11 yaşında girdiği Devlet Konservatuvarı'ndan mezun olup yarışma sınavlarını kazanıp, Federal Almanya'da, Fransa'da, İngiltere'de ülkenin en önde gelen isimleriyle çalışıp eğitimini tamamlamak, Duygu Aykal'ın yıllarına, devletin dövizlerine mal olmuştur.

Aykal, **"sanatsal rüştünü"** kanıtlamış, 5 yıl koreoloji, dans kompozisyonu eğitimi gördüğü Londra'da çağdaş balenin ustalarından Leonid Massine'in asistanlığını yapmıştır.

Ankara Devlet Konservatuvarı, İngiltere'de Royal Bale Okulu, Koreoloji Enstitüsü, Batı Almanya'da Essen Bale Okulu'ndaki, Fransa'daki Paris Opera ve Konservatuvarı'ndaki çalışmaları ve diplomaları duvarda.

1973'te Türkiye'ye döndükten sonra sahnelediği **"Çoğul"**, **"Oluşum"**, **"Bulutlar Nereye Gider?"**, **"İnsan... İnsan"** baleleri; Türkiye'de yapılan en iyi modern bale örnekleri olarak anılarda.

Duygu Aykal, **"tam maaşlı işsizlik"** canına tak ettiği için mi, 40 yaşına varmadan ayağı kolu kırık hale getirilmesinden duyduğu dehşetten mi, yoksa Sayın **Turgut Özal**'ın **"Dışarıya açılalım"** çağrısı nedeniyle mi ne, **"1963'ten bu yana koregrafisini yaptığı, ürettiği balelerin filmlerini, video bantlarını, notalarını koltuğuna alıp İngiltere'ye geldi.**

Amacı, "Türk balesi pazarlamak..."

Londra'daki bale topluluklarının direktörlerinin ve repertuar yöneticilerinin önüne, **"Made in Turkey"** damgalı bale yapıtlarını döktü.

Aykal'ın yaptığı düpedüz **"Rolls Roycelular mahallesinde Anadol satmaya kalkmak..."**

İki kamyon yükü limon alırken bile binbir türlü duraksama geçiren, garantiler isteyen İngilizler, **"bu değişik ihraç ürünümüze"** büyük ilgi gösterdiler.

Londra City Bale Topluluğu'nun bir yöneticisi, **"Sahiden Misis Aykal, Türkiye dışında hiç bale sahneye koymadı mı, Türk balesi sergilemedi mi?"** diye şaşkınlığını ortaya koyuyor.

İngilizler kontratı imzaladılar. Topluluk, ekim ayındaki yeni repertuarına, Aykal'ın **"Bulatlar Nereye Gider?"** adlı balesini aldı.

Duygu Aykal, ağustosta Londra'ya yeniden gelerek balesinin hazırlık çalışmalarını yürütecek. **(İngiltere Mektubu, 7 Haziran 1982, Cumhuriyet)**

Dünyanın en şık erkeği Lanvin, çekiciliğin sırrını açıklıyor:

Moda değil, hava!

NECLÂ SEYHUN *10 ocak*

"Kim unutabilir Casablanca filminde sırtında trençkotla Bogart'ı?" diyor **Bernard Lanvin. "O ne hava!.."**

Evet, ne havaydı o! Dünyanın en şık erkeği değildi Humprey Bogart. Şıklıkla uzaktan yakından ilgisi yoktu hatta. Ama sıradan bir trençkotu ondan daha havalı kim giydi, kim giyiyor, kim giyebilir ki?

Ölümünden bunca yıl sonra bile, trençkot denince, akla o geliyor.

Bir kıyafete böylesine damgasını vurmak, dünyanın en şık erkeğinden "şıklık" konusunda bir otoriteden, hâlâ saygı dolu övgüler almak herkesin harcı değil.

Kim bu Bernard Lanvin? Ünlü kadın modacısı **Jeanne Lanvin**'in küçük yeğeni. Kadın ve erkek Lanvin Modaevi'nin Lanvin parfümlerinin bugünkü sahibi. Karısı eski manken **Maryll Lanvin,** Lanvin Modaevi'nin hazır giyim stilisti. Moda ile içli dışlı bir kişi Bernard Lanvin, 52 yaşında. Bir delikanlı havasında. Yakışıklı, güvenli ve şık elbette tepeden tırnağa... Ne fazla ne de eksik. Tam dozunda.

Son zamanlarda yazdığı bir kitapta nasıl **"tam dozunda şık"** olunacağının sırlarını açıklıyor. Aşırıya, gösterişe kaçmadan.

Her gün en şık erkek kıyafetlerini yaratan, dünyanın en şık erkeği **"hava"**nın şıklıktan öte bir şey olduğunu Bogart örneği ile vurguluyor.

Bernard Lanvin, aradan geçen yıllara karşın şıklıklarından hiçbir şey kaybetmeyen kişiler arasında ünlü yıldız Gary Grant ve **Fred Astaire**'i de sayıyor. Bugünkü gözle de şık buluyor onları.

İlginç bir listesi var Bernard Lanvin'in. **"Dünyanın en şık giyinen 10 erkeği"** onun görüşü ile başka. Yaşayan, yaşamayan kişiler var içinde. Listenin favorilerinden bizde tanınanlar arasında **Gary Cooper, Comte Hubret de Givenchy** (ünlü modacı), Gary Grant, Lord Mountbatten, Duc de Windsor var.

"Geçmiş özlemiyle yanıp tutuşan biri değilim" diyor Bernard Lanvin. **"Ama geçmişin çekiciliğini yadsımanın da bir gereği yok."** 21. yüzyıla yaklaştığımız şu günlerde gitgide geriye döndüğümüz, geçmişten bir şeyler aradığımız da bir gerçek.

Kendi zevkini biraz klasik ve **"tutucu"** bulan Bernard Lanvin giyim konusunda da diyor ki:

"Blazerlere özel bir tutkum var. Blazer rahat ve şık bir kıyafettir. Yaz kış giyilebilir. Gömlek ve kravatla olduğu kadar, balıkçı yakalı bir süeterle de harika

olur. Ben 6 düğmeli kruvaze olanlarını tercih ederim. Blazerin tüm fantezisi de düğmelerindedir. 6 ya da 4 düğmeli. Düğmeler okside metal de olabilir. Ama ben çizgili blazerlere, armalarla bezenenlere kesinlikle karşıyım.

Paltoları biraz vücuda oturmuş severim. İyi bir palto, çok iyi dikilmiş bir ceketin uzunu sayılabilir. Kruvaze, düz renk, bej, lacivert ya da koyu gri, benim için ideal.

Çizgili elbiseler diplomat, banker ya da gangster kıyafeti. (Amerikan filmlerinde böyle kıyafetler siyah bir gömlek ve beyaz bir kravatla, iki renkli pabuçlarla kullanılır.)

Ben, ince çizgili düz bir kostüme 'evet' derim. Kostüm kruvaze olursa, çizgiler birbirini tutmaz. Ama kalın çizgi, yakada bir karanfil, asla!"

Bernard Lanvin'in şık bir erkek için **"çok makul"** diye nitelendirdiği bir gardrop listesi var. Neler bulunmalı iyi giyinen bir erkeğin gardrobunda?

- Gri ya da bej bir pantolonla giyilebilecek aynı renk bir kumaştar bir blazer.
- Gri flanelden bir kostüm.
- Lacivert ya da çok koyu gri yün ya da kaşmir bir takım.
- Bir prince-de-Galles takım.
- Spor bir kıyafet, tweed ya da shetlanddan.
- Bir smokin.

Yaz için bu gardroba sakız rengi bir kostümle bir ya da iki sirsakır ceket ekleyebilirsiniz.

İşte Bernard Lanvin'in listesi. İçinde paltosu, yağmurluğu, gömleği, pabucu yok elbet. Bunlar yalnızca kostümler. Daha neler ve neler gerekli şık bir erkek için.

Ama... Bernard Lanvin'in kitabında söylediği gibi açıklanması olanaksız, tüm kuralları altüst eden bir şey daha var: Çekicilik. Ne fizikle ilgisi var, ne de giydiklerimizle. Anlatılamaz bir şey, bir **"hava."**

Parayla, pulla dünyanın en şık mağazalarından alınamayacak şey de o hava işte!

Yeni İstekler

CÜNEYT ARCAYÜREK *11 ocak*

ANKARA — Protokol tartışması kimi taşları yerinden oynattı. Kulis kaynıyor.

Dört eski Milli Güvenlik Konseyi üyesinin protokoldeki sırayı Başbakan'a vermesi "özveri" sınırından çıkıyor. Şimdi eski MGK üyesi "Dörtler'in" devlet yönetimindeki yeri araştırılıyor. Hatta ana muhalefetin nerede olduğu sorusu, güncel hale geldiği için ön plana çıkan Demirel'e göre, "Dörtler'i koyacak yer bulunamıyor artık. Cumhurbaşkanlığı Konseyi'ni oluşturanlar 'fuzuli' hale gelmiş." Cumhurbaşkanı seçimiyle ilgili yeni arayışlar başlamış, anayasa delik deşik. "Bunalım dönemi" diye nitelediği "12 Eylül son gelişmelerle artık iflas etmiş."

Daha ileri giden irdelemeler yapılıyor. Madem ki dörtlerin protokoldeki yeri tartışılıyor, istekleri doğrultusunda yeni düzenlemeler yapılıyor; öyleyse "görevleri de sona erdi." Niçin hâlâ devlet hayatında işlevi olan bir kurummuş gibi gösteriliyorlar? Yeni eğilim, bu noktadan başlıyor.

Kulise göre, 12 Eylül ve 12 Eylül'ü simgeleyen işlevlerin sona erdiğini biçimsel de olsa kanıtlamanın zamanı geldi. Bugün açıkça söylenmeyen, ama ileriki günlerde ortaya çıkacağı anlaşılan önemli sorunlar, yeni tartışmalar, uç veriyor.

Bütün bunlar yakın gelecekte "tarihsel bir dönemin" hatası ve sevabıyla ortaya geleceği izlenimini veriyor. Bir bakıma Demirel'in bugünkü yaklaşımları bu belirtinin önemli işaretleri.

Anayasaya göre silahlı kuvvetlerin başı olmasına karşın komutanların protokol tartışmalarından "rahatsız" oldukları Köşk'ün açıklaması da eleştirilere konu oluyor. Dedikleri şu: Cumhurbaşkanı ordunun başkomutanı olabilir; ne var ki Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı bir kurum olduğuna göre, Köşk yerine Özal bu konuda üstüne düşeni neden yapmamıştır? Mantıksal bir sonuç da çıkarılıyor. Acaba komutanlar sözü edilen rahatsızlıklarını niçin Başbakan'a iletmediler?

Tabii gündeme hemen başka konular geriyor. Protokol rahatsızlığının ilk belirti olduğu, orduda başka kaygıların özenle izlendiği haberleri yaygınlaşıyor. Son açıklamanın, Genelkurmay'ı Milli Savunma Bakanlığı'na bağlamayı öngören Başbakan'ın niyetlerini şimdiden karşılamaya yönelik ilk uyarıymış gibi kimi yorumlar yapılıyor. Bugünkü bilgiler, silahlı kuvvetlerin Özal'ın düşüncesi doğrultusunda bir yapısal değişikliğe yanlı olmadığını gösterir nitelikte. Ancak Başbakan yakın çevrelerden güvenilir kaynaklara verilen bilgiler ise, Özal'ın bütünüyle bu tartışmalardan rahatsızlık duyduğunu, "duyarlı" konuların sürekli "kaşınarak" yara edilmesine yanlı olmadığını gösteriyor.

Buna karşın Demirel, "dünyanın hiçbir ülkesinde Türkiye'de olduğu gibi Genelkurmay'ın adeta bağımsız bir konumda" olmadığını söylüyor. Bu da gösteriyor ki protokol tartışması olası gelişmelere gebe görünüyor. 1982 Anayasası'na doğru kayıyor. Anayasanın dünden bugüne yapılan tartışma ve uygulamalarla "iflas ettiğini" öne sürenler, daha önemli değişiklikler için -Demirel'in önerdiği gibi-Özal'ın Meclise önerilerle gelmesini istiyor.

Dörtler'in yaptığı gibi, kişisel özveri bildirimleriyle protokol düzenlemesini devlet anlayışına uygun görmeyenler ortaya ciddi bir istek atıyor. Protokolün günlük gazete tartışmalarıyla değil, devlet eliyle yeni baştan günün koşullarına göre düzenlenmesi zamanının geldiğini öne sürüyorlar. Hükümette böylesine ciddi ve demokratik anlayışa uygun bir göstergenin ortaya çıkmasıyla ilgili hiçbir hazırlık görülmüyor. Onca tartışma ortasında devlet protokolünde bile hükümette yaprak kıpırdamıyor.

Bu arada ana muhalefetin siyasal gündemde "yeri" araştırılıyor. Genel Başkan İnönü'nün rahatsızlığı ile başlayan "ana muhalefet boşluğu" her gün giderek kendini daha çok hissettiriyor. Genel Sekreter Sağlar'ın ana muhalefetin protokoldeki yerini ararken anlamsız benzetmelerle kimi çevrelere hak verdirecek, hatta bir açıklamaya gidecek bir

polemik konusu açması, günün önemli gelişmelerinde bir ana muhalefet partisine yaraşmayacak, tadı kaçan irdelemeler yapması parti içinde ve dışındaki kulislerde yadırganır hale geliyor.

Hastalık elbette önemli mazeret. Ancak SHP, organlarıyla bir bütün. Çeşitli kurulları önemli kademeleriyle SHP'nin geleceğe dönük günlük sorunları İnönü'nün yokluğunda ele alıp politika saptaması gerektiğini söyleyenler, partide bir başıboşluğun son hatalara neden olduğunu belirtiyorlar. Bugün parti meclisi toplanacak. Salı günü Meclis açılacak. Genel merkezin günlük olaylara karşı kadrosal bir çalışmayla "tavır koyması" gerektiğine inananlar Mecliste hangi ana politikaların izleneceğini bile bilemediklerinden yakınıyorlar. Meclis kadrosu, genel merkezin saptayacağı ana politikalarla yola çıkmayı bekler görünüyor. Bu nedenle suskun. Hatta Fikri Sağlar'ın açıklamalarına koşut başka irdemelerin yapılmasının partide iç bünyede "genel başkanlık" sorunu gibi görülebileceği kaygısıyla geri planda durmayı yeğlediklerini söyleyenler bulunuyor.

Kısacası Çankaya'nın son açıklaması öteden beri beklenen 12 Eylül ve sonrasıyla ilgili olası tartışmaların ilk ışığını veriyor. Protokolle açılan yapısal önemli değişiklikler bir yumak olmuş, şimdi herkes bu yumağın çözülmesiyle ortaya çıkacak önemli gelişmeleri bekliyor.

Ana muhalefet boşluğunun bir ölçüde giderilmesi için İnönü'nün hastalığı bir an önce atlatıp, başkente dönmesine dua ediliyor.

İşimiz duaya kaldıysa?..

Kışlaya gece baskını

AHMET KURT / SÜLEYMAN SARILAR
11 ocak

KOCAELİ/İSTANBUL — Yasadışı TİKKO örgütü mensubu olduğu bildirilen bir grup terörist, Kocaeli'nin Kandıra ilçesindeki 197. Piyade Alayı deposunu basarak silah gasp ettikten sonra, kaçtıkları İstanbul'da güvenlik kuvvetleriyle çalıştılar. Polis memuru **Hasan Danacı**'yı şehit eden teröristler, izlerini kaybettirdiler. Bakırköy Bağcılar'da meydana gelen çatışmadan sonra yörede geniş çaplı operasyonlara girişildi. Teröristler, eylemleri sırasında Kandıra'da, Güneş Gazetesi muhabirlerinin içinde bulunduğu arabayı da gasp ettiler.

Teröristlerin eylemleri şöyle gelişti:

İzmit Kandıra arasında 41 AR 772 plakalı 131 Murat ve 41 AR 413 plakalı sarı renkli 131 Kartal marka taksilere müşteri gibi binen teröristler, bir süre sonra taksi şoförlerini etkisiz hale getirdiler ve bağlayarak araçlarına el koydular. Baskın olayı, gece yarısından sonra gerçekleşti. Teröristler eylemlerinden sonra izlerini kaybettirdiler. Gasp edilen iki araç, daha sonra Kandıra yakınlarında terk edilmiş olarak bulundu.

Yörede operasyonlar sürerken, dün gece saat 21.50 sıralarında İstanbul'dan olayı izlemek üzere Kandıra'ya gelen Güneş Gazetesi muhabirleri **Mehmet Ceylan** ile **Hıdır Karadağ**'ın içinde bulundukları 34 L 8557 plakalı Honda marka kiralık otomobil, Akçaova Köyü yakınlarında 2'si silahlı üç terörist tarafından durduruldu. Oto içindekileri dışarıya çıkaran ve yüzleri maskeli olduğu bildirilen teröristler, otomobili otomatik vitesli olduğu için kullanamadılar. Bunun üzerine otonun şoförünü tekrar içeriye alan teröristler, gazetecileri serbest bırakarak, şoför Cemil Durkan'ı rehin alıp, izlerini kaybettirdiler.

Teröristler saat 01.30 sıralarında İstanbul Bakırköy Bağcılar'da polis tarafından sıkıştırıldılar. Çıkan çatışma sonunda, bir polis memuru şehit oldu, teröristler gece karanlığından yararlanarak yine kaçmayı başardılar. Teröristlerin Kandıra'da el koydukları Güneş Gazetesi'nin kiralık otusu da Bağcılar'da terk edilmiş olarak bulundu. Polis çevrede geniş çaplı operasyona girişti.

Kocaeli Valisi İhsan Dede, Cumhuriyet muhabirine yaptığı açıklamada, teröristlerin gece kışlaya yaptığı baskın sırasında depoya **"TİKKO Bölge Komutanlığı"** diye yazdığını açıkladı.

Kütahya'dan İstanbul'a giderken Kocaeli Valisi **İhsan Dede**'den olayı haber alan İçişleri Bakanı Dr. Mustafa Kalemli, valiliğe gelerek ilgililerden bilgi aldı. Kalemli, Kocaeli Valiliği'nde dün öğlen saatlerindeki toplantıdan sonra şu açıklamayı yaptı:

"Dün gece (önceki gece) 24.00-03.00 saatleri arasında 10 kişilik bir grup Kandıra yolu üzerinde iki vasıtayı kiralamışlar, müşteri gibi bindikleri vasıtaların şoförlerini bir süre gittikten sonra durdurarak etkisiz hale getirip, yolda bağlayıp bırakmışlar. Daha sonra 26. Piyade Alayı Nöbetçi Koğuşu'na gelen kişiler, nöbetçi erleri etkisiz hale getirerek gasp eylemini gerçekleştirmişlerdir. Erleri öldürme olayının olmadığı bu gasp eyleminde, erlere ait birkaç silah elde etmişlerdir. Olayın duyulmasından sonra emniyet, jandarma ve kolorduya ait görevliler olayın üzerine giderek sıkı takibata başlamışlardır. Akçaova yolunda vasıtalardan biri terk edilmiş olarak bulundu. Vasıtada bazı dokümanlar ile kişileri bağlama işleminde kullandıkları bazı takım ve edevatlar bulunmuştur. Olayı yasadışı bir örgüt üstlenmiştir. Sıkı takibe alınan olayın soruşturması kolordu ve güvenlik güçleri tarafından yürütülmektedir.

GENELKURMAY'IN AÇIKLAMASI

Genelkurmay Genel Sekreterliği dün öğleden sonra yaptığı açıklamada terörist grubun 8 tüfekle, 2 tabancayı alarak kaçtığını bildirdi. Açıklama aynen şöyle:

"9 ocak gecesi İzmit'te 2 taksiyi gasp eden 10 kişilik terörist bir gruptan silahlı ve maskeli 8 kişi, Kandıra bölgesinde piyade alayı kışlasından birkaç kilometre uzakta bulunan müfrez bir askeri depodaki nöbetçiyi etkisiz hale getirerek, hizmet için depo dışında, başka bir binada bulundurulan 8 tüfek ile 2 tabancayı alarak kaçmışlardır.

Olayda kullanılan gasp edilmiş 2 araçtan birisi, Kandıra-Şile karayolunda kaza yapmış ve terk edilmiş olarak, diğeri de Kandıra kavşağı üzerinde bulunmuştur.

Olay üzerine başlatılan soruşturma ve araştırmalar devam etmektedir.''

OPERASYON

Olayın öğrenilmesinden sonra bölgede geniş bir operasyon başlatılarak arama yapıldı. Kandıra giriş ve çıkışı tutularak kimlik kontrolü yapılırken, Şile ve Kefken yolunda yoğun aramalar yapıldı. Teröristlerin kaçma olasılığına karşı Ankara, İstanbul ve Sakarya kent merkezlerinde de kontroller yapıldığı görüldü. Bu arada İstanbul'da 41 plakalı araçlar özellikle durdurularak aranırken, bir aracın durmayarak kaçtığı öne sürüldü.

Demirel: Konsey üyeleri ne iş yaparlar?

11 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel düzenlediği basın toplantısında, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyelerinin anayasayla tayin edilen görevlerinin sona erdiğini öne sürerek, **"Niçin, Türkiye yeniden temelli senatörlük gibi bir durumu tartışmayla karşı karşıyadır. Konsey üyelerinin geçen 5 yıldaki fonksiyonları nedir, şimdiki fonksiyonları nedir? Türkiye devletine hangi hizmette bulunuyorlar? Bu açıklanmalıdır. Niçin Türkiye birtakım kimseleri hatır için senelerdir sırtında taşıyacaktır?"** dedi. DYP lideri, Batı Trakya'daki Türk dernekleri için Yunan Yargıtayı'nın verdiği kararın anlaşmalara aykırı davranışları âdet haline getirdiğini söyledi. **"Yunanistan, bu hareketlere devam ettiği takdirde, bu ülkeyle bir yere varılamaz, böyle bir ortamda, böyle bir Yunanistan ile oturup görüşmede yarar görmüyorum"** dedi.

Basın toplantısında daha sonra gazetecilerin çeşitli sorularını yanıtlayan Demirel, Cumhurbaşkanı adayı olmayı düşünmediğini ve hiç aklından geçirmediğini kaydetti. Demirel'e yöneltilen sorular ve yanıtları şöyle:

— Cumhurbaşkanlığı seçimine 23 ay süre var. Şimdiden bu konu, Türkiye'nin gündeminde üst sıralara oturtuldu. Niçin iki yıl önceden bu konu ortaya atıldı? Bunun bilinen ve bilinmeyen gerekçeleri sizce nelerdir?

DEMİREL — Konunun hükümet seviyesinde tartışılmaya başlanmasının bir sebebi olsa gerek. Türkiye bir seçim kanunu yapmış, yüzde 36 oyla yüzde 65 milletvekili çıkarmış. 292 milletvekili ile istediğini cumhurbaşkanı yapabilir. O zaman Türkiye'de %36'nın oyuyla cumhurbaşkanı seçilmiş olacaktır. Birinci rahatsızlık budur. Yüzde 36 ile yüzde 65 milletvekili alırsanız bunun sancıları olur. Eğer yüzde 36 oy, Türkiye'de cumhurbaşkanı seçmeye yetiyorsa, onun milleti temsil edip etmeyeceği iddiaları olabilecektir. Bu, daha bugünden kaygılara sebep olmuştur. Aslına bakarsanız Türkiye'de cumhurbaşkanının nasıl seçileceği belli, 1980'de yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminde parlamento cumhurbaşkanını seçememiş. Niye seçememiş, aslında cumhurbaşkanını seçmemiş, aslında cumhurbaşkanını seçemeyen parlamento değil, 1961 Anayasası'nın o maddesidir. Ama kusur parlamentoya yazılmıştır.

1982 Anayasası tedbir getirmiş. Cumhurbaşkanı seçilemezse salt çoğunluk bulunamazsa parlamento feshedilir, yeniden seçime gidilir demiştir. Yani cumhurbaşkanının seçimini halka bırakmıştır. Cumhurbaşkanını halk seçsin demek cazip bir şeydir, halkın elinden bir hak alınmamış ki. Bir düzen kurulmuş, bu düzende cumhurbaşkanını, Millet Meclisi'nin seçeceği varsayılmış, bunun bir nedeni olması lazım. Cumhurbaşkanını halk seçer. Millet Meclisi'ni de halk seçer, Meclisten çıkan bir hükümet olur, bir de seçilmiş cumhurbaşkanı olur, işte burada sürtüşme olur. Halkın seçtiği cumhurbaşkanı, **'Halkı ben temsil ediyorum'** derse, hükümet **'İktidar biziz'** derse, cumhurbaşkanı **'Ben sizden daha çok oy aldım'** derse, o zaman bu sistemin içinden nasıl çıkılır? Cumhurbaşkanını halka seçtirtmek isteniyorsa, o zaman hükümet şeklinde değişiklik yapmak gerekir. Ya halkın seçtiği cumhurbaşkanı hükümeti de seçmelidir ki, bu başkanlık sistemidir. Böyle bir sisteme gittiğimiz takdirde devletin çatısını yeniden organize etmek lazımdır. Halkın seçtiği cumhurbaşkanı hükümeti seçmesin, yine meclis bulunsun Fransa'da olduğu gibi, o zaman yine yetkiler dengesini yeniden yapmak lazım. Bu da bir başka sistemdir. Türkiye 1982 Anayasası'nı iktidarın başlattığı bir tartışmaya açmış bulunuyor. 5 yıl içinde sistemin tümünü tartışmaya kalkmak anayasanın tümünü tartışmaktır. Türkiye tartışmadan anayasa yapıyor. Türkiye bu tartışmayı uzun müddet sürdürmemelidir. Sürdürürse organlarını askıya alır. Çankaya'yı her gün tartışamazsınız. Çankaya bugün boş değildir. Boşmuş gibi her gün tartışmaya bırakamazsınız. Bu tartışma hükümetçe Meclise getirilmelidir. Türkiye sistemi mi değişecek, halk rıza gösteriyorsa o da düşünülebilir.

Türkiye tarafsız devlet başkanı ve taraf olan icra sistemi benimsemiştir. Devletin tekniğini bozarsanız Türkiye uzun seneler anayasa ve rejim tartışması yapar.

— Cumhurbaşkanını halk seçtiği takdirde siz de aday olmayı düşünür müsünüz?

DEMİREL — Ben Türkiye Cumhuriyeti'nin bir vatandaşı olmayı her şeyin üzerinde tutuyorum. İzzet ve ikbal kavramı yoktur. Milletimin refah ve saadet içinde olmasını, halkın mutlu olmasının mücadelesi içindeyim. Hiç düşünmedim, aklımdan da geçirmedim. Onun için da gayet rahatım.

— Cumhurbaşkanlığı Konseyi'nin protokoldeki konumları değişti. Kendileri önerdiler. Sayın Cumhurbaşkanı onayladı. Bu onayı ve Cumhurbaşkanının bu konuda yapılan yorumlar tepkisini nasıl karşılıyorsunuz?

DEMİREL — Ne biçim bir ülkedir ki bu herkes protokoldeki yerini kendisi tayin ediyor? Konsey üyelerinin yerleri Başbakandan önce doğru idiyse, burada kalmaları lazım. Demek ki bunlar doğru değilmiş ki eleştiriye uğruyoruz, buradan çekilelim, nereye gideceksiniz buradan çekilip Başbakanın arkası da boş değil zaten. Böyle bir şey görülmemiştir. Türkiye'de hâlâ birtakım kimseler var. Bunlar kendilerinde kuvvet vehmediyorlar. İstedikleri yerde durma hakkını da kendilerinde görüyorlar. Milli Güvenlik Konseyi'nin eski üyeleri, komutanları, bulundukları yer-

lerinden önemlisi anayasanın ikinci maddesinde tarif edilen görevleri bitmiştir. Niçin Türkiye yeniden temelli senatörlük gibi bir durumu tartışmayla karşı karşıyadır? Konsey üyelerinin geçen 5 yıldaki fonksiyonları nedir, şimdiki fonksiyonları nedir? Türkiye devletine hangi hizmette bulunuyorlar. Bu açıklanmalıdır. Niçin Türkiye birtakım kimseleri hatır için senelerdir sırtında taşıyacaktır. Bu konunun tartışılmasından ne hassasiyeti doğar? Türkiye bu korkulardan da kurtarılmalıdır. Bu muhterem kişilerin hangi hizmeti gördüğünü millete açıklamanın zamanı gelmiştir. Eğer Cumhurbaşkanının etrafında bir kabine oluşturuluyorsa, bir ülkenin iki hükümeti olmaz."

Demirel, hükümetteki bir üye hakkında öne sürülen iddialar konusundaki bir soruyu yanıtlarken, **"Ortada iddialar bulunduğunu, ancak bu iddialar ispatlanıncaya kadar o kişiyi masum saymak gerektiğini"** söyledi. Demirel, bakanlığın başındaki o kişinin bu çeşit iddialarla karşı karşıya kalmasının talihsizlik olduğunu bildirdi.

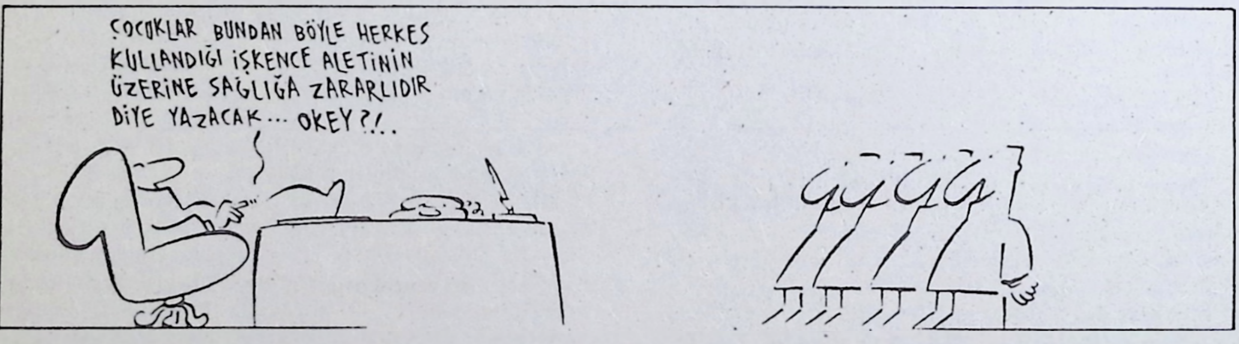
Türkiye'den işkence sözleşmesine imza

12 ocak

BRÜKSEL (Cumhuriyet) — Türkiye'nin Avrupa Konseyi nezdindeki daimi temsilcisi Büyükelçi **Filiz Dinçmen,** Ankara'nın geçen hafta imzalayacağını duyurduğu **"İşkence ve Kötü Muamele ile Mücadele Sözleşmesi"**'ni dün Strasbourg'da resmen parafe eti. Konsey Genel Sekreteri **Marcellino Oreja**'nın da hazır bulunduğu imza töreninden sonra Türkiye, söz konusu sözleşmeyi imzalayan 20. ülke oldu. Bu durumda, İrlanda dışındaki bütün Avrupa Konseyi üyeleri "İşkence Sözleşmesini" onaylamış bulunuyor. Ancak sözleşmenin pratikte uygulamaya girebilmesi için TBMM'nin de diğer üye ülke meclisleri için olduğu gibi anlaşmayı oylayarak kabul etmesi gerekiyor. Bunun ne zaman gerçekleşeceği ise şimdilik belli değil. Öte yandan Ankara temsilcisi Filiz Dinçmen dün sözleşmeyi imzalarken herhangi bir "çekince" getirmedi. Fakat Strasbourg'daki gözlemcilere göre, TBMM'deki oylamada bazı sınırlamaların getirilmesi mümkün.

Bilindiği gibi, **"İşkence ve Kötü Muamele ile Mücadele Sözleşmesi"**, Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerden herhangi birinde işkence yapıldığı kanısı uyandığı takdirde, bu ülkeye hemen ve habersiz biçimde bir araştırma komisyonu gönderilmesini öngörüyor. **"Diplomatik muafiyete"** sahip olacak bu komisyon üyelerinin, söz konusu ülkede istedikleri karakol ya da hapishaneyi ziyaret etmeleri ve üçüncü bir şahıs olmadan tutuklularla konuşmaları serbest olacak. bu ülke bir kısıtlama tedbiri aldığı takdirde ise komisyon üçte iki çoğunlukla karar alarak o üye devleti **"teşhir"** edebilecek.

İşkence ile mücadelede "çok ileri bir adım" olarak nitelenen sözleşme geçen 26 kasımda üye ülkelerin imzasına açılmış, ancak bu tarihte Türkiye ve İrlanda "İşkence ve Kötü Muamele ile Mücadele Sözleşmesini" imzalamamışlardı. Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın geçen hafta sözleşmeyi Türkiye'nin de imzalayacağını resmen açıklaması ise Avrupa Konseyi'nde sevinçle karşılanmış ve Strasbourg'da, "demokrasi yolunda ileri bir adım" olarak nitelendirilmişti.



İTÜ Radyosu neden susturuldu?

ŞENAY KALKAN *12 ocak*

"Burası frekans modülasyonlu kanal 42.99.6 Mhz İstanbul Teknik Üniversitesi Radyosu. İyi akşamlar dileyerek yayınımıza başlıyoruz. Bu akşamki yayınımızda..."

Evet, birçoğumuzun cumartesileri dışında her akşam, deyim yerindeyse **"iki eli kanda olsa"** dinlediği İTÜ Radyosu yayına bu anonsla başlıyordu. Saat 19.00-21.00 arasında yayın başındaki anonstan sonra hiç kesilmeden süren bu müzik şöleninden tam dört yıldır yoksunuz. Her ne kadar İTÜ'nün Maçka'daki binasının üst katındaki yayının yapıldığı küçük odanın yerinde yeller esiyorsa da radyonun 3 bin plaklık ve kasetlik arşivi ve vericileri sağlam. YÖK'ten sonra bütün kürsüler gibi Yüksek Frekans Tekniği Kürsüsü de kaldırılıp yerine Elektronik ve Haberleşme Bölümü Elektronik Ana Bilim Dalı kuruldu, radyonun vericileri ve arşivi Ayazağa Kampusu'na taşındı, ama yayının önünde ciddi bir teknik engel yok. En önemli engel, birkaç yıl önce **"istisnalar"** bölümünden İTÜ Radyosu çıkarılarak yeniden düzenlenen TRT

yasası. Neden mi? Kimse bilmiyor. Kimse sadece müzik yayını yapan bir okul radyosuna neden izin verilmediğini anlamıyor.

Bir anda bütün dikkatleri üzerine çeken, alel acele yapılan yasa değişikliğiyle yayını kesilen İTÜ Radyosu, 1946'da yayına başlamıştı. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Maçka'daki binasından her akşam radyosunun kanalını 42.99.6 Mhz'ye ayarlayan tiryakiler yaratmış, 60'lı yıllarda FM yayınına başlamasıyla da dinleyici sayısını birkaç misline çıkarmıştı. Hatta artık haftalık programını içeren bir kitapçık basılıyor ve abonelerine yollanıyordu. İTÜ Yüksek Frekans Tekniği Kürsüsü'nün, başta kürsü başkanları olmak üzere hemen bütün öğrencilerinin gönüllü olarak yürüttükleri yayınlar dinleyiciler arasında da radyoda doğrudan çalışmak isteyen gönüllüler oluşturmuştu. Örneğin gazetemiz müzik yazarı **Filiz Ali**, kısa bir süre İTÜ Radyosu için programlar yapmış, Şehir Tiyatroları sanatçısı **Cüneyt Türel** de gönüllü spikerlik yapmak istemişti.

Neydi bu radyonun özelliği? Kimilerine göre **"hiçbir özelliği yoktu."** İki saat boyunca hiçbir şekilde kesilmeyen ve kaliteli müzik yayımlayan bir radyoydu. Dinleyici sayısı hızla yükseliyordu. Müzikle ilgili ya da sadece dinleyici herkesin her fırsatta övdüğü tek yayın, TRT radyolarının tek rakibi olmuştu. Derken 12 Eylül geldi! Bütün her şey gibi İTÜ Radyosu'nun da **"ne olur ne olmaz?"** denilip yayınına ara verdi. 1981'de **"hiçbir sakınca görülmediği"** için yayın yeniden başladı. Başlangıçta sadece klasik müzik yayımlayan radyo artık caz müziğine, gitar festivallerine de yer veriyordu. Artık göz yumulamaz hale gelmişti yani. Kimse TRT'nin yayın tekelini bozamazdı.

PKK'nın kanlı bilançosu

ENİS BERBEROĞLU *12 ocak*

BONN — Federal Almanya'nın başkentinde bir basın toplantısı düzenleyen PKK'ya bağlı Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK) sözcüsü Paris'te ölü bulunan Alman diplomatı konusunda Türk devletine yönelik suçlamalarda bulundu, **"Bu komplonun ardında MİT-CIA işbirliği vardır"** dedi. Batı Alman Suç Dairesi de PKK'nın güvenliği tehdit eden bir örgüt olduğunu bildirdi.

ERNK sözcüsü, MİT'in Almanya'da 20 Aralık 1987 tarihinde ERNK adını kullanarak sahte bir bildiri dağıttığını öne sürdü ve Türk devletinin 1987'de PKK karşısında uğradığı **"acı yenilgiler"** üzerine telaşlandığını ileri sürdü.

Sözcü ayrıca, 1987 yılı eylemlerinin dökümünü şöyle yaptı:

"Düzenlenen 90 gerilla saldırısında 10 Türk subayı, 72 asker, 235 köy koruyucusu ve MİT ajanı öldürüldü. Bir subay, 22 asker, 105 köy korucusu ve MİT ajanı yaralandı. Milyonlarca liralık maddi hasara yol açan bu saldırılarda sadece 18 gerillamız ölmüştür. Yılbaşı gecesi düzenlenen bir baskında bizzat Özel Ordu Komutanı Hulusi Sayın'ın komutasındaki bir birlik dağıtılmıştır."

Federal Alman Suç Dairesi bir açıklama yaparak, PKK militanlarının Federal Almanya'da 1987 yılı içinde bir cinayet, iki kez adam öldürmeye teşebbüs, üç kez adam yaralama, dört kez soygun, tehdit ve şantaj gibi suçlar işlediklerini bildirdi.

Bu arada Bonn Kürt Enstitüsü'nün hesaplarında yolsuzluk yapıldığı iddiası ortaya atıldı. Ancak enstitü saymanı Klaus Thüsing, hesaplarda hiçbir usulsüzlük olmadığını açıkladı. Alman basınında yer alan iddialara göre, enstitünün geçen yıl bastığı İnciller ve düzenlenen gecelerin gelirlerine ilişkin yolsuzluk iddiaları savcılığa yansıdı. Enstitü Başkanı **Yekta Geylani** de yolsuzluk iddialarını yalanladı. Enstitünün genel kurulu 30 ocakta yapılacak.

Cumhuriyet'e 8 ödül daha

12 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin Yılın Gazetecileri Yarışması sonuçlandı. Cumhuriyet çalışanlarından 8 arkadaşımız ürünleriyle çeşitli alanlarda yılın gazetecisi seçildiler. Yönetim Kurulu Özel Onur Ödülü **"Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü yolundaki çabaları"** nedeniyle yazarımız Mustafa Ekmekçi'ye verildi. Gazetemizden Celal Başlangıç, Kâmil Masaracı, Nüvit Tokdemir, Halil Nebiler, Zeki Saral, Tuncay Özkan ve Hasan Uysal'ın ödül aldığı yarışmada 252 ürün değerlendirildi.

19 şubatta Ankara'da Dedeman Oteli'nde düzenlenecek geleneksel basın gecesinde ödüllerini alacak yılın gazetecileri şöyle sıralanıyor:

HABER: Güldal Kızıldemir, Nadire Mater (Söz), **"Tıp adına cinayet"**, Hulki Cevizoğlu (Hürriyet) **"Keçeciler'in fetva önerisi"**, Türkân Buğdaycı - Ali Ekeyılmaz (Günaydın) **"50 bin liraya bir oy."**

HABER-RÖPORTAJ: Hasan Uysal (Cumhuriyet) **"Ayşe'ye geçici ecnebi belgesi"**, Atilla Sertel (Güneş) **"Domatesin öyküsü."**

RÖPORTAJ: Ramazan Öztürk (Sabah) **"Cehennemde 45 gün"**, Osman Arkangil (Bulvar) **"Cezaevi, işkence ve ötesi"** Engin Ardıç (Nokta) **"Epestrefe - Bir Rum düğünü."**

İNCELEME ARAŞTIRMA: Celal Başlangıç (Cumhuriyet) **"Güneydoğu Anadolu"**, Soner Gürel (Milliyet) **"İşkence tarihinden sayfalar"**, Halil Nebiler (Cumhuriyet) **"Pasaport Yarası."**

KARİKATÜR: Nezih Danyal (Gün) **"Gün Dergisi karikatürleri"**, Kâmil Masaracı (Cumhuriyet) **"Çizgilik."**

FOTOĞRAF: İsmail Dükel (Yeni Asır) **"Papatyalar Pınarcık'ta acılı analara lolipop ciklet dağıttı"**, Taşkın Şenol (Günaydın) **"Jandarmadan 11 yaşındaki kelepçeli çocuğa tokat"**, Nebil Özgentürk (Günaydın) **"Kamyon altında iki kardeş."**

TRT: Davut Yıldız **(Köyümüz, Köylümüz programı yapımcısı)** Sevim Canbaz **(spiker).**

SPOR HABERİ: Umut Cevit (Hürriyet) **"Oy uğruna futbolu harcadılar"**, Nüvit Tokdemir (Cumhuriyet) **"Başbakanı da aldattılar"**, Turgay Esmer (Yeni Asır) **"Küme düşecek takımı ANAP belirledi."**

SPOR FOTOĞRAFI: Halil Hüner (Güneş) "Futbol silahların gölgesinde", Münir Bağıraçık (Milliyet) **"Futbol sahasına gecekondu yaptılar"**, Tayfun Bayındır (Hürriyet) **"İşte gol."**

ÖZENDİRME ÖDÜLLERİ

Fatma Yazıcı (2000'e Doğru) **"Toplatılan Sayılar Özel Ödülü"**, Celal Demirbilek (Hürriyet) **"Skandal skandal"**, Zeki Saral (Cumhuriyet) **"Ulan Kadıgil devlet memuru"**, Cengiz Göktaş (Tan) **"23 Nisan değil ANAP mitingi"**, Tuncay Özkan (Cumhuriyet) **"Milletvekilinin tarihi eser vurgunu"**, Cemil Ciğerim (Bizim Ordu) **"Gözleri kanlı kanlı."**

Kâğıt zammı, artan maliyetler ve siyasal baskılar yayıncıları zora soktu

Yayın dünyası felç

YALÇIN ÇAKIR *13 ocak*

Türkiye'de kitap üretimi, satımı ve okuyan insan sayısında son 40 yılın en sıkıntılı günleri yaşanıyor. Yayıncı ve kitabevi sahipleri, yayın dünyasının **"kâğıt zammı ve sürekli artan maliyetler"** nedeniyle **"kriz"** içinde olduğunu belirtiyorlar. Yapılan araştırmalara göre 12 Mart 1970 sonrası da benzeri sıkıntıların yaşandığı yayın dünyasında, 1945 yılında potansiyel okur başına 10.2 kitap üretilirken, bu sayı günümüzde 5.3'e düştü. Kitap okuyan insan sayısının, antidemokratik ortam ve kitabın siyasi baskı aracı haline getirilmesinden dolayı azaldığı görüşünde birleşen yayıncılar yaptıkları işi, **"mayınlı tarlada yürümek"** ve **"kültür savaşımı vermek"** sözleriyle açıklıyorlar.

Kâğıda dayalı yayın sektöründe gazetelerin yaşadığı sıkıntıların yanı sıra davalar, toplatma, yasaklama ve müsaderelerle karşı karşıya kalan **"kitap"** son yılların en düşük yüzdelerine ulaştı. Devletin bir fon oluşturarak yayın sektörünü destekleyebileceğini belirten kitap üreticileri, **"üretim-tüketim-okur oranı"**ndaki düşüşün gelecek kuşaklara etkisini de **"ürkütücü"** olarak tanımlıyorlar. Bu konuda son 40 yılı içeren bir araştırma yapan yayıncı-yazar **Özkan Taner**, ortaya çıkan tabloyu, **"Gelirde ve ekonomide gelişmeler, on misli artan eğitimli insan sayısı, teknolojide sıçramalar ve okurluk düzeyinde yarı yarıya gerileme"** sözleriyle özetliyor.

12 Mart döneminin uzun vadeli bir kitap düşmanlığı başlattığını, 12 Eylül'le birlikte kitap okuyan insan sayısında önemli düşüşler olduğunu vurgulayan Taner'in, araştırması, **"Kitapta kara tablo mu?"** başlığını taşıyor. Yıllardır süre gelen bilinçli uygulamalar sonucu artık daha az kitap okunduğu görüşünü savunan Taner'in verilerine göre, 1945'te kitap başına ortalama baskı sayısı bin 500 iken, bu sayı günümüzde 3 bine yükseliyor. Kırk yılda yalnızca iki misli bir artış oluyor. Buna karşın potansiyel okur olarak alınan lise ve daha yüksekokul mezunu sayısı 4 yüz binden, 4 milyona yükseliyor. 1945'te potansiyel okur başına 10.2 kitap üretilirken, 40 yıl sonra bu sayı 5.3'e düşüyor. Dünya kıyaslamasında Türkiye, milyon kişi başına kitap üretimi bakımından 1962'de 23. ülke iken 1977'de 33. sıraya iniyor. Taner bu tabloları, **"şaşırtıcı ve başarılması güç görünen büyük bir gerileme"** sözleriyle açıklıyor. Yayın sektörünün kendi iç sorunlarının önemine de değinen **Özkan Taner**, araştırmasının sonuç bölümünde, **"Siyasi iktidarın niteliği, okurluk düzeyinin belirleyicisidir"** görüşüne yer veriyor.

Kitap konusu açıldığında öncelikle hukuksal engel ve uygulamaları gündeme getiren yayıncılar, bir başka önemli engel olan kâğıt zammının sık sık ve bilinçli olarak yapıldığını öne sürüyorlar. Yayıncı yazar **Muzaffer İlhan Erdost**, 12 Eylül öncesi birkaç baskı yapıp satan kitapların şimdi depolarda beklediğini belirterek şunları söylüyor:

"12 Mart ve 12 Eylül sonralarında, yani kısmi özgürlük ortamlarında kitaplarımız özellikle Anadolu'da pazarlanamıyor. Bunun bir nedeni siyasal iktidarın baskısıdır. Kâğıda yapılan zam enflasyonun göstergesi olmakla birlikte yayınevlerinin maddi gücünü de giderek zayıflatıyor. Yayın sayısı kadar, yayınların niteliği de bozuluyor. Kitap ticari bir nesne değildir. Bu tür yayınların ticari zorlukları yayınevlerinin prangası gibidir. Zammın en olumsuz yanı düşüncenin, bir sözcükle kültürel birikimlerin taşıyıcısı olan kâğıdın toplumsal yönünün bilinçli olarak ihmal edilmesidir."

Erdost, devletin fonlar aracılığıyla yayın sektörüne destek olması gerektiğini belirtiyor. 12 Eylül 1980 sonrası 133 bin 607 kitabı imha edilen **Süleyman Ege**, zam, kâğıt ve dağıtım sorunlarından önce hukuksal eylemlerin düzeltilmesi gerektiğini belirtiyor. Ege, **"Baskı ve terör rejimleriyle birlikte kitap okuru ve tüketiminde azalma oluyor"** diyor. Yıllardır okul kitabı ve kültürel yayınlar basımını gerçekleştiren İnkılâp Yayınevi sahibi **Nazar Fikri**, içinde bulundukları durumu, **"Roman ve benzeri kitap alanların sayısı yüzde 1'lere düştü"** diyerek anlatmaya çalışıyor. Fikri, kâğıt zammına ilişkin olarak şöyle konuşuyor:

"Kâğıt zammının böylesine artışı kitap satışını çok düşürdü. Şu anda yalnızca aspirin gibi çok gerekli olan örneğin test kitapları satılıyor. Kitabın durumu çok kötü. Kitap üretenlere kâğıt tahsisi olmalı."

"Sayın Özal'ı Allah başımızdan eksik etmesin" diyen Tekin Yayınları sahibi **Kemal Karatekin**, bu sözünün gerekçesini, **"Çünkü başka şey söylersem buraya iki tane polis gelir. Kâğıda zam yaparken dikkat etsinler, beyinler gidiyor sonra. Sonunda kaz gibi oluruz. Anadolu artık kitap okumuyor. Eskiden 2-3 kitap alan bir memur hiç kitap alamıyor. Durum bu"** sözleriyle anlatıyor.

Öte yandan son yıllarda kimi yayınlarda da büyük artışlar dikkati çekiyor. Çoğunluğu okullara tavsiye edilen kitaplar listesinde yer alan ve dinsel eserlerden oluşan bu yayınların yanı sıra, sağda da solda da ortak şikâyet **"siyasal baskı"** konusunda yoğunlaşıyor. Daha çok dinsel içerikli kitap tanıtımlarının yer aldığı bir dergide yapılan araştırmada, kitap satmaması, **"Elli milyonluk Türkiye'de hâlâ yayınlarımızın tirajı 4-5 binde ise hitap ettiğimiz okuyucunun kimliğini tam anlamıyla bilme-**

memizin rolü çok büyüktür" deniyor. Bir söyleşide de Şamil Yayınları sorumlusu **Duran Kömürcü**, yaptığı işi **"Bizim açımızdan mayınlı tarlada dolaşmak yayıncılıktan daha zor değildir"** diye anlatıyor. Dinsel içerikli kitap tanıtımlarının yapıldığı **"yeni yayınlar"** bölümünün girişinde ise şu fıkra yer alıyor:

"Diktatör Franco, halkın kendisine karşı tepkisi üzerine yakın çevresine sorar, 'Bunlara bana karşı olmayı kim öğretti?', 'Kitaplar' **cevabını alır. Franco emreder,** 'Kâğıda zam yapın.'"

NATO bizi ne kadar koruyacak?

UFUK GÜLDEMİR *14 ocak*

WASHINGTON — ABD'nin önümüzdeki 20 yıl içinde Türkiye'ye bakışını şekillendirecek, **"Uzun Vadeli Strateji"** raporunu hazırlayan komisyonun başkanları, Türkiye'ye yapılacak bir saldırının ittifakın topyekûn savaşa sürüklenmesine yol açacak karşılık gerektirmediği kanısında olduklarını açıkladılar.

ABD Savunma Bakan Yardımcısı **Fred Ikle** ve Prof. **Albert Wohlstetter**, Washington'da düzenledikleri ortak basın toplantısında NATO'nun **"az gelişmiş"** üyelerine gelecek saldırıya, **Wohlstetter, "Türkiye'ye karşı harekete geçmiş tankları durdurmak uğruna ABD'de yaşayan herkesin imha olacağını bile bile güdümlü füzeleri ateşleyeceğimizi söylesek kendinizi daha mı iyi hissedersiniz?"** sorusunu ortaya attı.

Ikle'ın **"NATO'daki müttefiklerimize, Latin Amerika'da işler kötü giderse bunun NATO Avrupası'nda ciddi yansımaları olacağını anlattık"** cümlesi ise Küba füze krizi sırasındaki olayları çağrıştırdı. Washington'daki Reagan-Gorbaçov zirvesinde ABD'nin Nikaragua sorununu açıp Sovyetler'in bu ülkeye silah yığmasından yakınması üzerine, Sovyetler'in Türkiye'yi çağrıştıracak bazı cümleler sarfettiği iddiaları, bir süre önce Washington'daki Avrupalı diplomatik çevrelerde tedirginlik yaratmıştı.

"Raporda kullanılan dilden NATO anlaşmasının 5. maddesinin yani 'birimize yapılan saldırı hepimize yapılmış sayılır' **maddesinin Türkiye saldırıya uğrarsa işleyeceği konusunda kuşkularınız olduğu izlenimi uyanıyor. Bu izlenim doğru mu?"** sorusuna Ikle şöyle yanıt verdi:

"Hayır. Burada kastettiğimiz şu: Bir Sovyet saldırısına vereceğimiz karşılık intihara yol açacak düzeyde sonuçlar getirir. Yani Sovyetler merkeze ya da kanatlara saldırırsa NATO'nun buna karşılık vermesi, kendisinin topyekûn imhasıyla sonuçlanır. Eğer NATO'nun politikası buysa ki, ki biz bu olmasın diyoruz, o zaman NATO'nun garantileri bir kenara bırakılmalıdır. Bunu önermemizin nedeni de şu: Ancak topyekûn imha getirmeyecek bir mukabele, caydırıcılığın sürekliliğini sağlar. İşte bu yüzden raporda ayrım gözden bir mukabele stratejisi öneriyoruz."

Prof. Wohlstetter ise aynı soruyu şöyle yanıtladı:

"NATO anlaşmasının beşinci maddesinin çok gerekli olduğunu yadsımıyoruz. Fakat aşırı örneklere gittiğimizde, yani örneğin NATO'nun 16 üyesi birden saldırıya uğrarsa o zaman bu saldırı NATO Antlaşması'nın beşinci maddesinin geçerliliğinin ölçüsü olamaz. Oysa eğer ittifakın zayıf ve kenarda kalmış bir üyesi saldırıya uğrarsa bu madde sınanır. Diyoruz ki böyle bir durumda sadece Amerika değil Avrupalılar da yardıma koşmaya gönüllü olmalıdır. Bu soru kafamızı çok meşgul ediyor. Sovyet stratejisine bakarsak, Avrupa'yı imha etmek gibi bir amaç görmüyoruz, belki bazı bölümlerini işgal, ama imha değil. Ayrıca tüm düşmanlarına birden saldırmıyorlar. Örneğin Polonya'ya saldırdılar, sonra Finlandiya'ya saldırdılar. Düşünüyoruz ki seferberlik dönemi stratejisi birlik ve bütünlüğü parçalamaya yönelik olacağı için onlar da böyle yapabilir."

Wohlstetter'in buradaki yanıtında kapalı bir dille, Sovyetler'in Türkiye'ye saldırısının, ittifakın tamamında Türkiye'nin yardımına koşma isteği yaratmayabileceği, dolayısıyla "ittifak koalisyonunun" bozulabileceği, SSCB'nin de bu bütünlüğü bozmaya yönelik hedefler seçebileceği anlatılıyor.

Prof. Wohlstetter, bu yorumundan sonra sözlerini şöyle sürdürdü:

"Eğer biz şu anda NATO yemeğinde konuşma yapıyor olsaydık, elbette bu tür tezler ortaya atılmazdı, ama ciddi politikalardan bahsediyorsak o zaman 'bir Sovyet saldırısına sorumluca bir yöntemle mukabele etmek gerek' cümlesini mutlaka sarfetmemiz gerekiyor. Yani orantılı bir karşılık vermek gerekiyor. Eğer örneğin tıpkı 1946'da olduğu gibi Türkiye'ye olası bir saldırı tehdidi belirirse, tanklar harekete geçerse, sırf bunu durdurmak uğruna, ABD'de yaşayan herkesin imha olacağını bile bile Sovyetler'e füze saldırısı başlatmamız gerektiğini söylesem kendinizi daha mı iyi hissedersiniz? Hayır hissetmemelisiniz." ABD Savunma Bakan Yardımcısı Ikle de şöyle konuştu:

"NATO savunma konularını izleyenler bilir ki NATO savunmasının önemli bir unsuru ABD'nin sağlayacağı destek birlikleridir. Bunlar merkez veya kanatlara gelir. Elbette bunu yürürlüğe koymak için ittifakın ortak kararına gereksinme var. Her şeyden önce destek birliklerinin gideceği ülkenin bunu kabul etmesi lazım. Ama nasıl olsa nükleer caydırıcılık var diye Avrupalıların destek birliklerini davet ve bu konuda gerekli önlemleri almaktan kaçınması, mukabele yeteneğini köreltiyor."

Bir Yunanlı gazeteci komisyon başkanlarına şu soruyu yöneltti:

"Basra Körfezi'nin savunulmasında güney kanadının stratejik önemini vurguluyorsunuz, ama kanat üyeleri arasında sorunlar var. İttifaktan bu sorunların çözümüne katkı bekler miydiniz?"

Ikle'ın, bu soruya **"kesinlikle"** diye yanıt vermesi üzerine Yunanlı gazeteci şöyle devam etti:

"Bir körfez krizi sırasında eğer Yunanistan ve İspanya'dan destek kıtaları gelmezse Türkiye'nin rolü kısıtlanacak. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?"

Wohlstetter bu soruyu şöyle karşıladı:

"Türkiye ve Yunanistan birbirlerinin savunması için hayati ülkelerdir. Ve sık sık bu gerçeğin onlara hatırlatılması gerektiğini düşünüyoruz. Güney kanatta ayrıca bir de İspanya sorunu var. İspanyol Savunma Bakanı NATO'daki görevlerinin kendi hava sahasını korumaktan ibaret olduğunu söylüyor ve ABD yapısı F-16 uçaklarının çekilmesini istiyor. Böyle diyerek biraz önce Türk basın mensuplarınca yöneltilen sorulardaki endişeleri haklı çıkarıyor. Çünkü Torrejon Hava Üssü, Doğu Akdeniz Türkiye ve Yunanistan'ın savunması için elzem-

dir. Ben bu örneği, ittifakın varlık nedeninin zaman içinde yavaş yavaş yok olmaya başladığının göstergesi olarak alıyorum."

Ikle, raporda Körfez kapsamında Türkiye'den bahsederken Türkiye'nin öngörülen misyonu yerine getireceğinden neden şüphe duymadıklarını da bir soru üzerine şöyle anlattı:

"Brüksel'de bu konuda görüşmeler oldu. Çünkü Körfez'de hem bizim hem diğer müttefiklerimizin gemileri var. Krizin durumuna göre, kontenjanlara göre bir ittifak kararı çıkabilir. Diyelim ki Körfez'in kuzey bölgelerine aniden bir saldırı oldu, o zaman ittifak toplanıp bir karar alabilir. Türklerin de o bölgede hayati menfaatleri olduğu muhakkak. Türkiye coğrafi konumu nedeniyle Sovyetler'in olası bir Körfez saldırısı planı dolayısıyla belli derecede dikkat ve tedirginlik içinde. Çünkü Sovyetler tüm ittifakın bulaşmasını gerektirmeyecek sınırlı cepheler açabilirler."

Hacizli ekonomi

SÜLEYMAN SARILAR *14 ocak*

Piyasadaki nakit sıkıntısına, bankaların batırdıkları kredileri geri alma telaşı da eklenince, geçen yıl işadamları için, **"bol hacizli"** bir yol oldu. Küçük ve orta çaplı işletmelerle dargelirlilerin 500 bin liranın altındaki borçları icra dairelerinde takip edilirken, büyük paralar için ticaret mahkemelerinde yapılan **"ihtiyati haciz"** istemleri adeta patladı. Haciz istemlerinin sayısındaki artışa paralel olarak borç miktarları da milyon sınırlarını aştı ve hacizler yaşandı.

İstanbul Ticaret Mahkemeleri de geçen yıl haciz davalarıyla doldu taştı. İstanbul'da ihtiyati haciz istemlerini inceleyen beş Asliye Ticaret Mahkemesi'ne geçen yıl her ay ortalama 250 dolayında ihtiyati haciz istemi başvurusu yapıldı. 1986 yılında 11 bine yakın ihtiyati haciz istemini karara bağlayan ticaret mahkemeleri, geçen yıl yüzde 50'ye yaklaşan bir artışla 15 bin 161 ihtiyati haciz istemi inceledi.

İstanbul Ticaret Mahkemeleri kayıtlarına göre, ocak 1986'da 780 olan toplam ihtiyati haciz istemi geçen yılın aynı ayında 1101'e yükseldi. Haciz istemleri nisan ayından itibaren artmaya başlayarak mayıs ayında 1244'e, haziranda 1329'a, temmuzda 1398'e, ağustosta ise 1400'e ulaştı. İhtiyati haciz istemleri eylül ayında kredi alacakları nedeniyle bankaların devreye girmesiyle 1510'a yükseldi. Ekim 1987'de 1403'e düşen haciz istemleri, kasım 1987'de 1395, aralık 1987'de de 1498 oldu.

Ticaret mahkemeleri yetkilileri, geçen yıl ihtiyati haciz istemlerinin bir önceki yıla oranla önemli ölçüde arttığına dikkat çekerek, 15 bini aşan ihtiyati haciz kararının 500 bin liranın üstündeki alacakları kapsadığını, daha az alacakların ise icra yoluyla tahsiline gidildiğini belirttiler.

Geçen yıl Türk iş dünyasının içinde bulunduğu ödeme güçlüğünden etkilenen orta ve küçük işletmeler, hacizlerle karşı karşıya kalırken, şirketler grubundan banka kredileriyle kurulan holdinglere kadar büyük işletmelerle ünlü işadamları da hacizler yaşadı. Başta Anadolu Bankası olmak üzere pek çok özel ve kamu bankası, vadesinde ödenmeyen milyarlık kredi alacakları nedeniyle holdinglere, büyük firmalarla işadamlarına haciz kararları çıkarttılar. Yalılar, katlar, bürolar haczedildi, gemiler, TIR'lar, otomobiller, telefonlar, teleksler bağlandı.

Daha önce de aynı şekilde hacizlerle karşı karşıya kalan ve battı batacak söylentileri uzun zamandır süren **Erdoğan Demirören**, bankalardan aldığı kredilerle gemi filosu oluşturan Sönmez Holding sahibi **Hilmi Sönmez** gibi ünlü işadamlarına uygulanan hacizler, geçen dönemin milletvekili **Sabit Batumlu**'dan, sinema sanatçısı **Hülya Avşar'a, Hazet Holding** ve **Aslan Nakliyat**'tan **Okumuş Holding**'e kadar uzandı. Bu arada bankaların devreye girmesiyle birlikte haciz miktarları da rekor düzeye ulaştı. Bankalar 20-30 milyar gibi kredi alacaklarını vadesinde ödemeyen holdingler hakkında ihtiyati haciz kararları alırken, zor duruma düşen holdinglerle yapılan görüşmeler sonucunda bu krediler belirli bir ödeme planına bağlandı.

Borçlarını ödeyemeyen orta ve küçük işletmeler de kapanmak zorunda kaldı, hacizle karşı karşıya kalan küçük esnaf ise iflas etti.

Ekonominin bir parçası durumuna gelen hacizler giderek bir artış gösterirken, dar gelirli yurttaşlar da hacizle karşı karşıya kaldı. Ticaret mahkemesi yetkilileri 500 bin liranın altındaki alacaklar için uygulanan icra takiplerinin çok daha yüksek düzeyde olduğunu belirterek, karşılıksız çek ve ödenmeyen senetlerden dolayı 30 bin dolayında kişiye icra takibi yapıldığını belirttiler.

Konutbank Genel Müdürü Şemiler:

Devlet hem dövüp hem de sevmemeli

MERAL TAMER *15 ocak*

Anadolu Bankası ile Emlak Bankası'nın birleştirilmesiyle **"doğan"** Konutbank'm Maslak'taki Genel Müdürlüğü'nde (eski Anadolu Bankası Genel Müdürlüğü) Genel Müdür Bülent Şemiler'le son gelişmeleri konuşuyoruz:

— Neden birleştiniz?

ŞEMİLER — Büyümek ve ihtisaslaşmak için. Bu birleşme sonucu Ziraat Bankası ve İş Bankası'nın ardından Türkiye'nin üçüncü büyük bankası doğdu. (Akbank'ı da geride bırakarak.)

— Ama ekonomi kulislerinde, hatta bürokrasinin bazı kesimlerinde bu birleşmenin Anadolu Bankası'nın kurtarılması için düzenlendiği söyleniyor...

ŞEMİLER — Anadolu Bankası'nın kurtarılması için birleşmeye gerek var mı? Hükümet bir bankayı kurtarmak istediğinde, buraya çeşitli fonlar aktarabilir, ya

da diğer bazı kamu bankalarından bir kısım nakit kaydırabilir... Kurtarmak için birleşmeye gerek yoktu. Ama ben zaten Anadolu Bankası'nın başına gelirken bana verilen görevin sadece bu bankanın genel müdürlüğü olmayıp, kamu bankalarının reorganizasyonu olduğunu sanıyorum. Yani 14 ay önceden bu proje vardı...

— Pekiyi neden bu kadar gecikti?

ŞEMİLER — Ben 14 ay uğraştım. Elimden gelen çabayı harcadım. Ama araya referandum, Başbakan'ın hastalığı, erken seçimler falan girdi. Siyasal tercihler ağır bastı. Ben umudumu kesmemiştim, ama benim dışımda herkes bu birleşmeye artık **"olmaz"** gözüyle bakıyorlardı. Hatta bana **"Üzülme sen elinden geleni yaptın"** falan diyorlardı. Ama ben yılmadım, inatla savunduğum fikrin peşinde koştum ve nihayet 2 kamu bankası birleşti. Bu, Türkiye için ilk örnektir ve emsal teşkil edecektir. Kaldı ki banka birleşmeleri ülkemizde yeni olduğu halde dünyada sık sık uygulanmaktadır. Hatta son olarak Sovyetler Birliği'ndeki iki banka (Dış Ticaret ve Dış Ekonomik İlişkiler Bankaları) 25 aralık tarihinde birleşmişlerdir.

— Birleşmeyi neden bu kadar savunuyorsunuz? Daha büyük bir bankanın başında olmak için istiyor diyenler var...

ŞEMİLER — Ben kamu bankalarının reorganizasyonu çerçevesinde bu birleşmeyi savunuyorum. İlk fikrim sadece bu iki bankanın değil, Etibank, Sümerbank ve Denizcilik Bankası'nın da aynı çatı altında toplanmasıydı. Ama onlar gerçekleşmedi. Bakın, devlet bir bütündür. Bir eliyle döverken diğer eliyle sevmemelidir. Biz burada Anadolu Bankası döneminde bir borçlunun yakasına yapışırken, arkamızı döndüğümüzde onun bir başka devlet bankasından kredi aldığını görürsek, bu olmaz.

Biz kötü alacaklarımızın bir listesini çıkarıp, diğer bankalara ve hatta belediye ve defterdarlığa yollamayı düşünüyoruz. Diğer bankalar da bize yollarsa, yani bankalar, belediye ve defterdarlık gibi devletin çeşitli organları, hatta özel bankalar arasında böyle bir haberleşme ağı kurulursa, devletin bir eliyle döverken diğeriyle sevmesi engellenmiş olur. Bana kredisini ödeyemeyen müşterim, Bedrettin Dalan'dan da ihale alamamalı, vergi defterleri de didik didik edilmelidir.

— Bu birleşmeden sonra gücünüzün arttığını siz söylediniz.Pekiyi, ya bu güç sizin döneminizde ya da sizden sonra kötüye kullanılıp daha büyük çapta geri dönmeyecek krediler verilirse...

ŞEMİLER — Ben burada bunun mümkün olmayacağı bir sistem kurmaya çalışıyorum. Bir kredi konusu için kimse yukarıdan bu bankaya telefon edemez; ricayla, hatırla buradan kredi verilemez. Hatta bu kararı ben bile veremem. Bu karar çeşitli kademelerden geçer, incelenir, en az 10 imza gereklidir. Eğer alttan beri olumsuz görüş belirtilmiş bir müşteri varsa ve çeşitli kademelerdeki 8-10 kişi olumsuz görüş belirtmişlerse hangi genel müdür olursa olsun, o işin sorumluluğunu üzerine alıp da **"ben bu krediyi verdim"** diyemez.

— Yani siz, çeşitli kontrol mekanizmalarını içeren bir sistem kurulduğu takdirde Türkiye'de hatırla, gönülle, emirle, ricayla kredi verilmesinin önüne geçilebileceği kanısındasınız... Biraz iyimser düşünmüyor musunuz?

ŞEMİLER — Sadece kontrol mekanizmalarına değil, bu bankaya aldığım personele de güveniyorum. Burada topladığımız insanlar, onun bunun hatırı, gönlüyle bulundukları mevkilere gelmiş kişiler değildir, yani kimseye minnet borçları yok. Buna karşılık hepsi buradan ayrıldıklarında, en az burada kaldıkları kadar maaş ve sorumluluk alabilecek düzeydeler. O yüzden kadroma da güveniyorum.



Vuralhan olayında yeni halka

UĞUR MUMCU *16 ocak*

Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın kardeşi ve iki Alman ortağınca kiralanan Çanakkale'deki bir maden ocağının kira bedelinin Dışişleri Bakanlığı İdari Daire Başkanı Uğurtan Akıncı'nın eşinin ortağı Orhan Çekiç tarafından ödendiği ortaya çıktı.

Bakan Ercan Vuralhan'ın Federal Almanya'da yaşayan kardeşi Erkan Vuralhan'ın Heinrick Gerhard Benner ve Heinz Georg Becker adlı iki Alman işadamı ile birlikte Çanakkale'de kiraladıkları kömür madeni ile ilgili kira bedelleri, Orhan Çekiç imzası ile düzenlenmiş bonolar ile ödendi. Orhan Çekiç'in Dışişleri Bakanlığı İdari Daire Başkanı Uğurtan Akıncı'nın eşinin ortağı olduğu saptandı.

Ercan Vuralhan'ın milletvekili seçilmek üzere ayrıldığı Dışişleri Bakanlığı İdari Daire Başkanlığı'na atanan Akıncı, "Eşinin şirkete ortak olmasının suç sayılamayacağını" söyledi.

Uğurtan Akıncı, bu göreve gelmeden önce Frankfurt'ta başkonsolos olarak görev yapmaktaydı.

Erkan Vuralhan, iki Alman ortağı ile birlikte, Kamil Gebeloğlu adlı İzmir'de oturan Siirtli bir işadamı ile İzmir 14. Noterliği'nde 5 Eylül 1985 tarihinde bir kira sözleşmesi imzalayarak, Çanakkale ili Ye-

nice ilçesi Kovancı, Öğmen, Canbaz köyleri hudutları içinde kömür madeninin yirmi yıl süre ile işletme hakkını satın aldılar.

Kamil Gebeloğlu'na kira bedelleri 2.2.1986 günü biri 50, öteki de 25 milyonluk iki bono ile ödendi.

Bonoyu Orhan Çekiç ödedi. Bonoda kefil olarak "Datakor Bilgi İşlem, İthalat, İhracat ve Müşavirlik Şirketi" gösterildi.

Orhan Çekiç, "Datakor" ve "Datakom" adlı biri limited biri anonim iki şirkette ortak olarak görünüyor. İstanbul'daki "Datakom Bilgisayar Sistemleri İthalat ve İharcat Anonim Şirketi" ortakları arasında Ayla Akıncı da yer alıyor. Ercan Vuralhan'dan sonra Dışişleri Bakanlığı İdari Daire Başkanlığı görevine atanan Uğurtan Akıncı'nın eşi Ayla Akıncı şirkette 5 milyon TL.'lik 500 paya sahip bulunuyor.

Eşinin bir şirkette ortaklığı bulunduğu konusundaki bir soruya Dışişleri Bakanlığı İdari İşler Daire Başkanı Uğurtan Akıncı'nın verdiği yanıt şöyle:

"Bakanlıktan istifa eden bir arkadaşımız vardı. Şefik Onat diye. Şirket kurmak istiyordu. Şirket kuracağız kompütür ithal edeceğiz. Eşiniz de hissedar olur mu dediler. Biz de, ona şimdi hatırlayamadığım bir meblağ verdik. Bu meblağ işte üçte bir veya yarısına tekabül ediyordu. Orhan Çekiç diye kompütür işinden anlayan, daha önce de orada çalışmış birisi vardı. Bizim fazla tanımadığımız bir zat o. Biz bu Şefik Onat arkadaşımıza çok itimat ettiğimizden, kendisi de hakikaten fevkalade kabiliyetli olduğundan ona güvendik. Fakat ortaklardan bir tanesi olan bu Orhan Çekiç saçma hareket edince ben, Şefik Onat Bey, kardeşi, vesaire ayrıldık. En fazla 4-5 ay şirketin içinde bulunduk, hissedar olarak gözüktük ve ayrıldık şirketten. Yani o faraziyeden hareketle bir fikir bulunuyorsa yanlış olmasın diye tashih etmek istiyorum.

Yani o zaman ben yurtdışına tayin oluyordum, tayinden önceydi bu. Hatırladığım kadarıyla. Yani dün çok geç telefon etti (Uğur Mumcu) ve hadiseyi kavrayamadığım için, kendisine eşim oradan üç dört ay sonra ayrıldı diyemedim. Bir münasebet kuramadım. Bana o kadar eski ki ve kıymet ifade etmeyen bir hadise ki... Bir şey anlattı bana. Onları dinledim. Sormadı da kendisi. Siz benim hal tercümemi istediğinizi öğrenince bugün. dün de Uğur Mumcu bey bana bu şirketten bahsedince bir bağ kurdum, yani ben şirketin sonradan ne yaptığını, ne işe girdiğini biz, hiç bilmiyoruz. Bunun şahidi de var, tabiatıyla belgesi de vardır. Yani benim için hiç kıymet ifade etmeyen, senelerce önce bir aralık para koyup sonradan eşimin ayrıldığı bir şirket bu. Eğer bunun üzerinde bir dedikodu veya bir fikir ifşa edilecekse, benim yahut eşimin dahil olmadığını bu suretle vurgulamak isterim. Maalesef, olmadığım hadiselere çekiliyorum. Yani bu yanlışı düzeltmek isterim. Eğer böyle bir şey yazılacaksa. Hani bizim bu şirkette hiçbir ilgimizin olmadığını. Anlatabiliyor muyum? Yalnız işte biraz önce size belirtmiş olduğum gaye etrafında kurulup, üç beş ay eşinin dahil olduğunu ondan sonra da parasını alıp bu işten ayrıldığını ifade etmek istiyorum."



Başkentin ilk mescitli lisesi

TUNCAY ÖZKAN *16 ocak*

ANKARA — Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın yönetmeliklerinde yer almamasına karşın, Yahyalar Mehmet Akif Ersoy Lisesi'nde mescit açıldı. Ankara'nın ilk mescitli lisesi, Yahyalar Merkez Camisi'nin 20 metre uzağında bulunuyor. Lisenin 4. katındaki bir sınıf namaz kılınabilmesi amacıyla mescit haline getirildi. Okulda kendilerini stajyer ilkokul öğretmeni olarak tanıtan Cumhuriyet muhabirleri, mescite namaz kılmak üzere alındılar. Konuya ilişkin sorularımız üzerine Bakan **Hasan Celal Güzel**, "bu tür tartışmalı konulara girmek istemediğini" belirtti.

Cumhuriyet muhabirlerini mescite götüren bir öğretmen, **"Bu zamanda okula gelinip, namaz kılmak istiyorum denir mi kardeşim? Beni buraya Hasanoğlan'dan bu nedenle sürdüler. Okullarda mescit böyle sorulur mu?"** dedi.

Mescitin duvarlarında herhangi bir resim ve yazının olmaması dikkati çekti. Yerde bulunan halı yeşil ve kırmızı renklerden dokunmuştu. Mescitin pencerelerinde de herhangi bir örtü yoktu. Mescitten çıktıktan sonra okuldan ayrılmakta olan Cumhuriyet muhabirlerine okul öğretmenleri, **"Allah kabul etsin"** dediler. Okulda lise 1. sınıflarının bulunduğu katta yer alan mescitin yanında 1-C ve 1-D sınıfları yer alıyor.

Yahyalar 72. sokaktaki Mehmet Akif Ersoy Lisesi'nin karşı kaldırımında Yahyalar Merkez Camisi şerifi bulunuyor. Bir bakanlık yetkilisi, okullarda mescit bulunması konusunda şunları söyledi:

"Bizim özel okullar yönetmeliğimizde bu konuda bir madde var. Burada amaç, ibadet etmek isteyenlere imkân vermek. Ancak çevrede bir caminin bulunmaması ve ibadet olanağının olmaması gibi durumları göz önüne alıyoruz. Ancak ortaöğretim kurumlarımızda bu konuyla ilgili bir yönetmelik veya başka bir şey yok. Özellikle dersliklerin bozulup mescit yapılmasına ve yakında bir cami varken böyle bir işlemin olmasını hoş karşılamıyoruz."

Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı Hasan Celal Güzel, okullarda mescit bulunması hakkında konunun tartışmalara neden olduğuna değinerek, **"Böyle tartışmalı konuların içine girmek istemiyorum"** dedi.

Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde geçmiş dönemlerde de tartışma konusu olan okul mescitleri, eski Bakan **Metin Emiroğlu**'nun göreve başlamasından kısa bir süre sonra **"ilkokullarda mescit açılması"** şeklinde gündeme gelmişti. Ancak kamuoyunda çıkan tartışmalar, söz konusu yönetmelikten ilgili maddenin çıkarılmasına neden olmuştu. Sonra yeniden düzenlenen ilkokullar yönetmeliğine konulan bir maddeyle okullarda mescit açılmasına **"gizli"** bir şekilde olanak tanındı.

Bu maddeye göre okullarda **"sosyal hizmet"** amacıyla kullanılacak birimlerin açılmasına, çıkartılacak **"özel bir yönetmelikle"** izin veriliyor. Bakanlık tarafından bu konuyla ilgili olarak yayımlanacak yönetmelik gizli tutulabilecek.

Yargıtay: Dövmek işkence değil

16 ocak

ANKARA (ANKA) — Yargıtay Ceza Genel Kurulu, güvenlik görevlilerinin, sanıkları itirafa zorlamak için uyguladıkları kötü muameleleri **"işkence"**, **"zalimane"**, **"haysiyet kırıcı"** ve **"gayri insani"** muameleler şeklinde sınıflandırarak, **"sanığın bir hafta iş ve gücüne engel olacak şekilde dövülmesinin işkence kapsamına girmediğine"** karar verdi. Yargıtay, bu gerekçeyle, dövme suçundan yargılanan komiser muavini Hasan Kılıç hakkında verilen 10 ay hapis cezasını onayladı.

Hasan Kılıç, iki yıl önce Üsküdar Merkez Karakolu'nda görevliyken, hizmetçi olarak çalıştığı evde hırsızlık yaptığı iddiasıyla karakola getirilen Habibe Başkurt'u cürmünü söyletmek amacıyla, bir hafta iş ve gücünden olacak şekilde, kaba etlerinden sopayla dövdüğü gerekçesiyle mahkeme önüne çıkarılmıştı.

Yenimahalle Asliye Ceza Mahkemesi bir eylemin işkence sayılabilmesi için en az **"10-15 günlük doktor raporu alınmasını zorunlu kılması gerektiğine"** karar vermişti.

Dövme suçundan yargılanan komiser muavini Hasan Kılıç hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün temyiz incelemesini yapan Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 1987/8-126 E ve 1987/423 K sayılı kararında, TCK'nın 243'üncü maddesiyle, sanıklara cürmünü söyletmek için işkence eden, zalimane, gayri insani ve haysiyet kırıcı muamelelerde bulunan görevlilerin 5 yıla kadar hapis cezasına çarptırılmalarının öngörüldüğü anımsatıldı. Kararda daha sonra, sanıkları itirafa zorlama amacına yönelik kötü muameleler, **"doktrin ve mahkeme içtihatlarına göre"** şu şekilde sınıflandırıldı:

— **İşkence: Bir kimseye maddi ve manevi mahiyette eza verici hareketler.**

— İnsani olmayan muameleler: İnsanlık kişiliğini ve duygusunu önemli derecede incitici fiiller.

— **Zalimane muameleler: Mağdura yapılan maddi ve manevi ıstırap verici her türlü muameleler.**

— Haysiyet kırıcı hareketler: Bir kimsenin namus, şöhret veya haysiyetine saldırı niteliğinde olan fiiller.

Yargıtay'ın kararında, herhangi kötü muamelenin bunlardan hargisinin kapsamına gireceğinin yargıcın takdirine bırakıldığı belirterek, sanığın bir hafta iş ve gücüne engel olacak şekilde dövülmesinin işkence sayılmayıp, gayri insani ve haysiyet kırıcı muamele niteliği taşıdığı görüşüne yer verildi.

Öğretmen Dünyası Yayınları sahibi Ayhan Sarıhan'ın gözaltına alındığı Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde işkence gördüğü iddiaları üzerine Yenimahalle Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan ve geçen aralık ayında sonuçlandırılan davada yargıç Ali Karahan, işkence suçunun oluşması için basit dövmenin yeterli olmayıp, en az **"10-15 günlük doktor raporu alınmasının zorunlu olduğuna"** karar vermiş ve işkence sanığı polis memurları Ali Kaymakçı ile Mustafa Özcihan'ı beraat ettirmişti.

Abidin Dino açıklıyor:

Tonguç'un vasiyeti

SABETAY VAROL *17 ocak*

PARİS — Köy enstitülerinin kuruluş yıldönümü dolayısıyla Cumhuriyet'te çıkan yazı ve haberler üzerine **Abidin Dino**, muhabirimizi telefonla arayarak, **Sebahattin Eyuboğlu**'yla köy enstitülerinin kurucularından **Tonguç**'un ölümü üzerine aralarında geçen bir yazışmayı iletti. Mektup değerli eğitimcinin ölümünden sonra, şimdi olduğu gibi o tarihte Fransa'da yaşayan Güzin ve Abidin Dino'nun Sebahattin Eyuboğlu'na hitaben kaleme aldıkları bir çeşit başsağlığı dileğine yanıt niteliği taşıyor. Eyuboğlu, bu mektupta Tonguç'la ölümünden bir kaç gün önce olan bir anısını dile getiriyor. Abidin Dino, 1960"tan sonra geçen görüşme sırasında Tonguç tarafından söylenen sözlerin "vasiyet" olarak algılanabileceğine işaret ederek sözlerin bugün için de güncelliğini koruduğunu söylüyor.

Abidin Dino'nun telefondaki sözleri şöyleydi:

"Geçenlerde, bir dosya içinde sıkışıp kalmış önemli bir mektup buldum. Bu mektup Sebahattin Eyuboğlu'nun. Pek seyrek mektuplaşırdık, fakat Tonguç'un ölümü üzerine eşim ve ben, arkadaşımıza acımızı ilettik hemen. Söylemeye hacet var mı, bizce çok büyük bir adamdı Tonguç. Sebahattin Eyuboğlu'nun verdiği karşılık ilginç, hatta ilginçin ötesinde bir önem taşıyordu. Ölümünden bir kaç gün önce Tonguç'un neredeyse "vasiyeti" sayılabilecek, geleceğe dönük sözlerini akratıyordu dostumuz.

Affedin, mektubun başında bizlere yönelen sözleri "sansür" etmiyorum, bu övgülerin sadece eski bir dostun sevgisinden ibaret olduğu besbelli..."

Sebahattin Eyuboğlu'nun Tonguç'un ölümünden sonra Abidin ve Güzin Dino'ya hitaben yazdığı mektup şu şekilde:

"Kardeşler,

Paris'in göbeğinden Tonguç'un ölümüne bu kadar candan vahlanmanıza hiç de şaşmadım. Onunkine benzer bir yüreğin sizde de çarptığını biliyordum. Bununla beraber ortak mektubunuz içime aydınlık getirdi. Temiz insanların ölümü de hayatları gibi, birleştirici, yeni hız yeni umut verici oluyor. Oysa, size insanların ölümü dünyamızı saran karanlıklara bir karanlık daha eklemekten başka bir işe yaramıyor. Mektubunuz Tonguç'un ışıklı ölümüne ışık kattı.

Ölümünden on gün kadar önce Jean-Jacques Peyromet (o dönemde UNICEF'in Türkiye sorumlusu sanatsever ve yazar) ile Ankara'ya gitmiş ve onun otomobiliyle Tonguç'u Hasanoğlan'a götürmüştüm. İkimiz de Hasanoğlan'ı on dört yıldır görmemiştik. Yanımızdaki iki anlayışlı dost bilmem bizim orada geçirdiğimiz saatlerin nelerle yüklü olduğunu anladılar mı? Tonguç'un yüreği her halde gümbür gümbürdü. Yine de Kanadalı bir UNESCO'cuya benim şunları tercüme etmemi söylüyordu: Köy enstitülerinin en büyük kusuru kız öğrencilerin azlığıydı. Zamanla daha iyi anladım ki Anadolu'da ilk öğretimin daha çok kadından yana gitmesi gerek. Aile sözde patriyarkal, ama yoksulluktan baba, hep uzaklarda: Çocuklara her bilgiyi ana veriyor verse verse. Bilgisizlikse en çok anada. Her yıl çocuk doğuruyor: Dokuz çocuktan üçü yaşıyor. Ananın gücü dağılıp gidiyor, yirmi beş yaşında yaşlı kadın hali alıyor...

Tonguç en sevinçli günlerinden birinde bu acı gerçek üstünde duruyordu: Bunu belirtmek için anlattım.

Orada yapmayı düşündüğünüz bilimsel yayınlar elbette çok yararlı olur. Jean Jacques'la bir kitap gönderdim. Başka şeyler de göndereceğim. Gazetelerde çıkan yazılar da işe yarayabilecek.

Enstitülerin eski hızına yeniden kavuşmasını hemen herkes istiyor: Ama çatlak sesler de çıkıyor. Bazı CHP'liler, örneğin Banguoğlu bir yandan köy enstitülerini överken, bir yandan da yaptığı budamaları göstermeye çalışıyor: Sol esintiler ve öğretmenin bir zanaat adamı olması gibi ütopyalar temizlenmiş.

Gerçek durum şu: Köy enstitüleri sağlam temellere dayandıkları için, on dört yıllık sürekli budamalara, inat için de olsa, yaşamışlar: Tembel yıkıcıların gözlerinden uzakta kuruluş özellikleri ister istemez sürdüregelmişler. Yeniden eskisi gibi işlemeye başlayabilirler, ana ilkelerinin devletçe yeniden benimsenmesi şartıyla tabii. Bu ilkeler de kısaca şunlar:

1) Köy enstitülerinde eğitim ve öğretim verimli iş hayatıyla bir arada, birbiri içinde yürütülecek.

2) Her enstitü, köye yolladığı öğretmeni sıkı, sürekli şekilde destekleyecek.

3) Enstitülerin eğitim, öğretim ve iş programlarında çevrenin ve bölgenin gerçekleri, ihtiyaçları göz önünde tutulacak.

4) Kız-erkek öğrenciler bir arada okuyacak.

İşte, enstitünün yasaklara uğrayan tarafları da bunlardı zaten. Bunlara dönülmedikçe köy enstitülerine dönülmüş olunmaz. Bunları fantezi sanan bir çok okur-yazarlar, 'Canım köye bir öğretmen gitsin, nasıl öğretmen olursa olsun' diyorlar hâlâ. Kötü niyetliler de tabii bunların arkasında yıkıcı maksatlar arıyorlar. Milletlerarası eğitim otoritelerinin bu ilkeleri desteklemesi çok yerinde olur bu sırada.

Burada hürriyet sevincini tatmaya devam ediyoruz. Bunu da orduya borçlu olmamıza şaşmıyorum. Hem memleket gerçeklerine hem de yeni dünyaya çevrik insanlar daha çok orduda yetişiyor. Milli Birlik Komitesi şimdilik basından da üniversitelerden de daha ileri, daha gerçekçi ve daha idealist görünüyor. Gördüğü iş, verdiği ders yürütülmezse kabahat komitede olmayacak bence.

İkinizi candan ve Tonguç adına kucaklarım kardeşler. Sabah."

Abidin Dino, mektubu ilettikten sonra sözlerini şöyle tamamladı:

"Gördüğünüz gibi mektubun sonu da ilginç, Sebahattin tazesi tazesine 27 Mayıs'ı değerlendirmiş... Hayret, 27 Mayıs'ı bunca savunan büyük bir aydın olan Eyuboğlu, 27 Mayısçılar tarafından üniversiteden ilk atılacakların başında olacaktı.

İlletimizdir bu, dostumuz kim, düşmanımız kim, memleketi seven kim, memlekete düşman kim, iş işten geçtikten sonra biraz geç anlıyoruz hep."

SHP'li 4 milletvekili bölgeyi dolaşarak araştırma yaptı

G.Doğu raporu

18 ocak

ADANA/ANKARA (Cumhuriyet) — SHP'nin Güneydoğu milletvekillerinin **"Hükümet Programına Karşı Doğu ve Güneydoğu Gerçeği"** başlığıyla genel merkez için hazırladıkları araştırma raporunda, halkın bölgede güven ortamından yoksun huzursuz bir halde bulunduğu öne sürülerek, **"ihbarcılığın"** bir müessese haline getirildiği, can güvenliğinin koruculara bırakılmasının devletin otoritesini zayıflattığı savunuldu. Raporda, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınmasına yönelik yatırımların Özal hükümeti döneminde gerilediği de belirtildi.

SHP Genel Sekreteri **Fikri Sağlar,** Doğu ve Güneydoğu sorunlarıyla işkence ve insan hakları konusunda araştırma yapacak iki komisyonun kurulacağını açıkladı. Sağlar'ın verdiği bilgiye göre, parti grubuna bugün genel merkezden gönderilecek bir yazıyla Doğu ve Güneydoğu sorunlarını araştıracak komisyon için 7 milletvekilinin belirlenmesi istenecek. SHP'nin ayrıca, işkence ve insan haklarıyla ilgili araştırma yapacak bir komisyon daha kuracağı bildirildi.

SHP Milletvekilleri **Adnan Ekmen** (Mardin), **Mehmet Kahraman** (Diyarbakır), **İbrahim Aksoy** (Malatya) ve **Cumhur Keskin**'in (Hakkari) imzalarını taşıyan **"Hükümet Programına Karşı Doğu ve Güneydoğu Gerçeği"** başlıklı araştırma raporu Genel Başkan **Erdal İnönü**'nün isteği üzerine hazırlandı.

SHP'li 4 milletvekilinin bölgeyi dolaşarak hazırladıkları raporda, Özal hükümetinin programı ile icraatının büyük ölçüde yer yer çeliştiği sergileniyor. Bazı ekonomik ve eğitime dönük tesislerle okulların karakol olarak kullanıldığı görüşüne yer veriliyor. Daha önceki hükümetlerin bu bölge insanlarını ekonomik açıdan güçlendirmelerine dönük yatırımların daha da durdurulduğu anlatılan raporda şöyle deniliyor:

"Daha önceki hükümetler döneminde yapılan birçok tesisin hiçbiri faaliyete geçirilmemiştir. Örneğin Gercüş Sümerbank Ayakkabı Fabrikası askeri kışla olarak kullanılmaktadır. Diyarbakır Sigara ve Rakı Fabrikaları, Yüksekova Et Kombinası üretime geçirilmemişlerdir. Özal hükümeti döneminde bu bölgeye yapılan yatırımlar, genel güvenlik amacına yöneliktir. Askeri tesisler, polis lojmanları, karakollar, tabur ve bölük binaları bunların başında gelmektedir."

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde eğitim ve sağlık tesislerinin büyük bir bölümünün karakol olarak kullanıldığı, 1983'ten bu yana çoğu köy ilkokulunda bu yüzden eğitim ve öğretim yapılamadığı anlatılan raporda, **"Doğu ve Güneydoğu'da halk huzursuzdur, güven ortamı yoktur. Devlet vatandaşa kuşku ile bakmaktadır. Bu durum halkın devlete olan güvenini yok etmiştir"** deniliyor.

Özal hükümeti döneminde **"ihbarcılığın"** bir müessese haline getirildiği, aralarında ihtilaf olan aile, aşiret ve herkesin birbiri hakkında gerçekdışı ihbarda bulunduğu, bu yüzden kan davalarının yeniden canlanma yolunda olduğu savunulan raporda, bölge insanının can güvenliklerinin koruculara bırakılmasıyla, devletin otoritesinin zayıflatıldığı görüşüne yer verilerek şöyle deniliyor:

"Haklarında gıyabi tutuklama kararı bulunan adi suçlulardan dahi devlet medet umar olmuştur. Bu insanlar seçimlerde ANAP lehine kullanılmıştır. Böylelikle devlet, kanun kaçaklarına sığınmış gibi bir izlenim yaratmıştır.

Feodal yapının egemen olduğu yerlerde bir kabile ya da bir aşiret, daha atik davranıp köy koruculuğunu kabul etmiş ise devlet olanaklarını da yanına alarak karşısındakileri alt etme yollarını da aramaktadır. Böylece aşiretler arasındaki ihtilaflar daha da büyümekte, bölgede huzur ve güven ortamı, hükümet eliyle tamamen bozulmaktadır. Olağanüstü hal bölgesinde ruhsatlı silah taşıma yasasıyla halk silahlandırılıp tehlikeli bir oyun oynanmaktadır. Köy koruculuğu ihtiyari olmaktan çıkarılmış, mecburilik sistemi uygulanmaktadır. Korucu olmak istemeyen köylülere her türlü baskı yapılmakta, korucu olmak istemeyen köyler de göçe zorlanmaktadır. Gercüş'ün Üçyol'a bağlı köylerinde birçok kişi köyden taşınmak zorunda bırakılmıştır. İdil'in 100 haneli Beğendi köyü, herhangi bir olay olmadığı halde boşaltılmıştır. Bu boşaltma işlemi yapılırken her aileye yalnız 9 bin lira ve biraz yiyecek yardımı yapılmıştır. Dargeçit kasabasına bağlı Ormaniçi, Kuşluca köyleri ile Dilek mezrasındaki yurttaşlar, baskı sonucu köylerini terk etmek zorunda bırakılmışlardır."

Olağanüstü hal bölgesinde çoğu köyde gece sokağa çıkma yasağının uygulandığı da anlatılan raporda **"karanlık çöktükten sonra evinden çıkan köylüye jandarmaca hiçbir ihtar yapılmadan ateş açılmaktadır"** deniliyor.

Evren Cezayir'de

18 ocak

ANKARA/CEZAYİR (Cumhuriyet) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün dört günlük resmi bir ziyaret için Cezayir'e geldi. Evren'i, Bumedyen Havaalanı'nda, Cezayir Devlet Başkanı **Çadli Bincedid** karşıladı. Evren, havaalanında verdiği demeçte, **"Türkiye'den Cezayir'e cumhurbaşkanı düzeyinde ilk resmi ziyareti gerçekleştirmekten büyük memnuniyet duymaktayım"** dedi.

Cumhurbaşkanı Evren ve beraberindeki heyet Esenboğa Havalimanı'ndan askeri törenle uğurlandı. Törende, TBMM Başkanı **Yıldırım Akbulut**, Başbakan **Turgut Özal**, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi **Nurettin Ersin**, Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay**, bazı bakanlar ve yargı organları başkanları bulundular. Cumhurbaşkanı Evren'le birlikte Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, Devlet Bakanı ve Türkiye Cezayir Karma Komisyonu Başkanı **Kâzım Oksay**, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı **Nüzhet Kandemir** ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı **Yavuz Cane-**

vi ve Dışişleri Bakanlığı'ndan ilgili ünitelerin başkanları da Cezayir'e gittiler.

Evren Esenboğa Havalimanı'nda yaptığı açıklamada, **"ziyaretinin iki ülke arasında her alanda gelişmesini arzuladığımız ilişkilere yeni bir hız verme ve mevcut işbirliğine de daha somut bir muhteva kazandırma bakımından yararlı olmasını"** diledi.

EVREN'İN SOHBETİ

Cumhurbaşkanı Evren uçakta gazetecilerle sohbet etti ve kurulmakta olan Basın Konseyi'nin protokoldeki yeri ile ilgili soruyu gülerek **"Nerede olursa olsun, başımızın üstünde yeri var basının"** cümlesiyle cevaplandırdı. Evren, protokolden hiçbir zaman hoşlanmadığını belirtti ve protokol kıyafeti konusundaki düşüncelerini Harbiye'den mezun olmasından sonraki dönemlere ait bazı hatıralarla birlikte anlattı. Bu arada, Meclis Başkanı **Akbulut**'la bir sohbet sırasında milletvekillerine smokin yapılsın diye bir direktif vermediğini anlatan Evren, şöyle konuştu:

"Bu sohbet tarzında bir konuşma idi. Hatta (lojman yaptırdınız) dedim ve smokin de yaptırabileceğini belirttim, (mutlaka yapılsın demedim). Esasen böyle bir yetkim de yok. Fakat sanki direktif vermişim gibi aksettirildi" dedi.

Evren, THY uçağı ile hava sahalarından geçtiği Yunanistan, İtalya ve Fransa cumhurbaşkanlarına birer mesaj gönderdi.

Evren'i getiren THY uçağı TSİ 14.10'da Cezayir Bumedyen Havaalanı'na indi. Evren'i burada Cezayir Halk Cumhuriyeti Başkanı Çadli Bincedid, 21 top atışının yapıldığı törenle karşıladı.

Evren, beraberindeki heyetle ikametine tahsis edilen El Mithak Devlet Konukevi'ne gitti. Daha sonra Cezayir şehrinin eski kısmı Kasbah'ı ziyaret eden Evren, akşam üzeri Cezayir Cumhurbaşkanı Bincedid ile başbaşa bir görüşme yaptı. Bincedid akşam da Evren'e bir yemek verdi.

İki ülke arasındaki resmi görüşmeler bugün başlayacak. Evren, sabah Şehitler Abidesi'ne çelenk koyacak, akşam üzeri Ghardaia kentine geçecek.

Cezayir'in Üç Yüzü

OKAY GÖNENSİN *18 ocak*

CEZAYİR — Çocuklar, çocuklar... Her yanda yüzlerce çocuk ellerinde okul çantaları bağırıyor, el çırpıyor koşuyor... Cezayir'in eski kenti Kasbah'ı dolaşıyoruz... Dolaşırken çocuklar da okul çıkışı buldukları bu eğlenceyle son derece keyifli daracık sokaklarda koşuşup Türkleri takip ediyorlar... Zaten Cezayir'de her yer çocuk, her evin kapısının önünde 5-6 çocuk. Çocukların kucaklarında yine kendilerinden daha küçük çocuklar, sokaklarda da sanki bu kentte sadece çocuklar ve gençler yaşıyormuş gibi bir manzara. Yaşlı insan görmek oldukça güç. Resmi istatistiklerde söylenenin bu kadar açık seçik görüldüğü durumlar çok az olmalı. Petrolüne, çeşitli yeraltı zenginliklerine karşın yolsuzluk çemberini kıramayan Cezayir'de nüfus artışı hızı yüzde 3'ün üstünde. Çünkü kürtaj ve doğum kontrolü yok. Her kadın 35 yaşına kadar ortalama 7 doğum yapıyor, sonuçta nüfusun üçte ikisi 25 yaşın altında.

Kasbah, Cezayir'in uzak tarihe dönük yüzü. Önce Osmanlı denizcileri gelip buraya bir kale kurmuşlar, sonra yanına bir saray, sonra da kent oluşmuş. İki kişinin yan yana güç yürüdüğü merdivenli sokaklar, iç içe evler, tipik Kuzey Afrika... Dükkânları, camileri, insanlarıyla Cezayir'in bir yüzü. Bu bölgenin restorasyonu, elde kalanların korunması için çeşitli girişimler olmuş, tepedeki kalenin restorasyonunu Polonyalılar almış, parasal sorunlardan ilerleyememişler.. Halen içlerinde yaşanılan evlerin bulunduğu bölgenin restorasyon planlarını bir Türk grup yapmış, ama o işi İtalyanlar almış... Kasbah'dan biraz daha aşağıya limana doğru inince her şeyiyle Fransız mimarisi egemen. Burası da Cezayir'in yakın tarihe dönük yüzü. Ve sonra yukarıya doğru set set tırmanan kentin çevresini hızla kuşatan bildiğimiz çirkin beton yığınları, bu da Cezayir'in geleceğe dönük yüzü.

★

Cezayir'in uzak tarihe dönük yüzünü iyimserlikle anımsatacak bir belgenin kopyasını getirdi Türk heyeti. 1827'de Fransız kuşatması ve baskısı sırasında ne yapılacağını sormuş o dönemdeki beylerin adlarıyla "Dayılar" İstanbul'a, Saraydan gönderilen cevabi takrirde de uzun uzun Cezayirliler övülmüş... Bu belge geçmişe doğru sempatik bir moral olacak kuşkusuz...

★

Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve Türk heyetinin bu gezisinin ekonomik ilişkiler açısından anlamı Cezayir için sıvılaştırılmış doğal gaz satışına indirgenebilir. Nitekim başka isteklere rağmen doğal gaz tesislerini gezdirmeyi özellikle isteyenler onlar, bugün de gezinin o bölümü başlayacak. Türkiye açısından ise Cezayir'in daralan alım gücüyle dışsatımın daralma eğilimine çözüm bulmak. Cezayir şu anda her aldığı malı 1 yıl vadeli alıyor, bu da zaten burayla düşük kâr oranlarıyla çalışan Türk dışsatımcıları için hiç de cazip değil. Bu durumda TC Merkez Bankası kredi mekanizmaları çalışıyor ve geçen yılki 150 milyon dolarlık düzey tutturuluyor. 1988 için görüşülen miktar 350 milyon dolar... Bu konuda karar ve anlaşma bu ayın sonunda toplantılarına başlayacak olan Karma Ekonomik Komisyonca belirlenecek, ancak kısa vadede fazla iyimserlik görülmüyor. Türkiye açısından önemli bir proje de Borusan'ın aldığı 60 milyon dolarlık boru fabrikası ihalesi, ancak bunun da finasman sorunu henüz çözülmüş değil.

★

Cezayir üç yüzünü de koruyarak açılmaya çalışıyor ve Cezayirliler bu perspektif içinde Türkiye ile ilişkileri geliştirmenin önemli olduğu kanısında olduklarını belli ediyorlar...

Demokrasi kazandı

19 ocak

Dış Haberler Servisi — Arjantin'de isyancı Yarbay **Aldo Rico**, üç gün süren direnmesinden sonra dün teslim oldu.

Arjantin haber ajansı **Noticias Argentinas**'ın, yüksek düzeyde bir askeri yetkiliye dayanarak verdiği habere göre, ülkenin kuzeyinde Monte Caseros'taki 4. Piyade Alayı'nda üslenen Rico, alayın çevresini kuşatan hükümet birliklerine teslim oldu.

Ajans, alaydaki diğer askerlerin de silahlarını bıraktıklarını belirtti. Ancak haberi veren yüksek düzeyde yetkilinin adını açıklamadı.

Devlet Başkanlığı sözcüsü **İgnacio Lopez** de bu haberin ardından yaptığı resmi açıklamada, Rico'nun teslim olduğunu doğruladı.

AP'nin haberine göre 5. Ordu Komutanı General **Humberto Ferrucci** yaptığı açıklamada Rico'nun dün 3. Piyade Alayı Komutanı Albay Colotti'ye teslim olduğunu bildirdi. Yarbay Rico, geçen yıl da hükümete karşı ayaklanmış ve sonunda teslim olmuştu.

Arjantin'deki gelişmeler konusunda çelişkili haberler geldi. Dün akşama doğru gelen ilk haberlerde Arjantin Cumhurbaşkanı **Raul Alfonsin**'in Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand'la yaptığı telefon konuşmasında, Rico'nun teslim olduğunu söylediği bildirildi. Ancak daha sonra yapılan açıklamada bu haber yalanlandı.

Cumhurbaşkanı Raul Alfonsin'in Fransa Cumhurbaşkanı Mitterrand'la yaptığı telefon konuşmasında, Rico'nun teslim olduğunu söylemediği, şartlı teslim önerisinde bulunduğunu, ancak bu önerinin kabul edilmediğini bildirdiği, Buenos Aires'te başkanlık sözcüsü tarafından açıklandı.

Sözcü, Rico'nun teslim olmak için süre istediğini, ancak genelkurmayın bu süreyi kabul edilemez bularak reddettiğini ve Rico'nun sığındığı Monte Caseros'ta çarpışmaların sürdüğünü belirtti.

Bu açıklamadan bir süre sonra yapılan yeni açıklamada ise Yarbay Rico'nun teslim olduğu bildirildi.

Geçen hafta perşembe günü göz hapsinde tutulduğu evinden kaçan ve cumartesi gününden beri ülkenin kuzeyinde Monte Caseros'ta 4. Piyade Alayı'nın üssünde bulunan Rico'nun üç gün süren ayaklanması, ciddi boyutlara ulaşmış ve Cumhurbaşkanı Raul Alfonsin İsveç'e yapacağı geziyi ertelemişti.

Rico'nun başlattığı ayaklanma kısa sürede diğer bazı garnizonlara da sıçradı. Monte Caseros'a 140 km. uzaklıktaki Mercedes'te üslenen 12. Piyade Alayı'ndaki subayların çoğunluğu da önceki gece Rico'ya katıldılar.

Başkentin 800 km. batısındaki **San Luis**'deki 161'inci birlikte çıkan isyan da kan akıtılmadan bastırıldı.

Başkentin 1600 km. kuzeybatısındaki **Tucuman**'da da 19'uncu Piyade Alayı'nın komutanı Yarbay Angel Leon'un teslim olduğu bildirildi.

Bu arada Rico'nun safına geçen Rio Turbio'daki 35. Mekanize Piyade Alayı'nın da teslim olduğu haber verildi.

Dün akşam Yarbay Rico yandaşları ile hükümet birlikleri arasında topçu ateşi ve çeşitli silahların kullanıldığı çarpışmalar meydana geldiği ve Rico'nun umudunu yitirince teslim olduğu bildiriliyor.

Cumhurbaşkanı Raul Alfonsin önceki gün silahlı kuvvetlere Rico'nun isyanının bastırılması emrini vermişti. Alfonsin verdiği emirde **"Hava, deniz ve kara kuvvetlerinin işbirliği yaparak, ordu içinde disiplinin sağlanması ve demokratik kurumların korunması için isyanı bastırmalarını"** istemişti.

Bu emir üzerine, 2 bin kişilik bir askeri birlik, Yarbay Rico ile yaklaşık 300 adamının sığındığı 4. Piyade Alayı'nın üssünü kuşatmıştı.

İsyancılar, Genelkurmay Başkanı General **Dante Caridi**'nin istifasını istiyorlardı. Yarbay Rico, general Caridi'yi, geçen nisandaki ayaklanma sırasında verdiği sözleri tutmamak ve ordunun saygınlığını sağlayamamakla suçluyordu.

Yarbay Rico, geçen yıl nisanda ayaklanma teşebbüsünün bastırılmasından sonra Buenos Aires'te ev hapsinde tutuluyordu. Geçen hafta perşembe günü Rico'nun askeri cezaevine nakledileceği açıklanmıştı. Rico, bunun üzerine kaçarak Monte Caseros'taki 4. Piyade Alayı'na sığınmış ve isyan bayrağını açmıştı.

At-Ot Sentezi

MAHMUT T. ÖNGÖREN *19 ocak*

At mı otu yemiş, yoksa ot mu atı? Günlerdir bu sorunun yanıtı aranmakta... TRT bir âlem oldu! Bir TRT yapımcısının, adının açıklanmaması koşuluyla bana verdiği bilgiye göre, 3 milyarın üzerine çıkan harcamalarla hazırlanmış "Kuruluş"u televizyondan da yayımlanan açıklamasında öven TRT Genel Müdürü Tunca Toskay, "Çekimde şu sayıda at, şu miktarda ot kullanıldığını" söyleyerek, TRT Televizyonu'nun altyapı oluşturduğunu ve böylece de yirminci kuruluş yılında büyük bir başarıya ulaştığını vurguladı.

Gözlerime ve kulaklarıma inanamadım. TRT Televizyonu'nun ne gibi bir yoklukta ve ne gibi sorunlarla ilk yayına başladığını iyi bilenler ve o günleri yaşayanlar arasındayım. TRT Televizyonu'nun ilk günlerinde ne atımız ne de otumuz vardı. Şimdi ata da, ota da sahip olan TRT'nin eriştiği büyük başarıyı kutlarım. Hatta "Kuruluş"un çekiminde atları tam 100 kamyonla taşımışlar. Yine Sayın Toskay'ın TV haberlerindeki açıklamasından öğrendik bunu da. Atları 100 kamyonla taşıyan TRT Televizyonu'nu yirminci kuruluş yıldönümünde bir kez daha kutluyorum. Ama merak ettiğim bir başka nokta var. Acaba otları kaç kamyon taşıdı? Yoksa otlar taşınmadı mı? Eğer otların nasıl taşındığını TRT yönetimi kamuoyundan saklıyorsa, televizyonun altyapısının gerektiği biçimde kurulmamış olduğunu belirtmek zorunda kalacağım.

Belirtmek zorunda olduğum bir başka nokta da şu: "Kuruluş" adlı atlı ve otlu TV dizisi de TV tarafından adamakıllı "kurulamamış". Ne öyküsünde ne senaryosunda ne yönetiminde ne karşılıklı konuşmalarında ne de genelde oyunculuk düzeyinde iş var. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunu böyle yetersiz bir "en büyük filmle" anlatan TRT Televizyonu'na, yirminci kuruluş yıldönümünde yazıklar olsun. Bu diziyi yapanlara da...

Sanırım, TRT yetkilileri de bunun ayırdındalar ki, televizyonun kuruluş yıldönümünde hep attan ve ottan söz ediyorlar. Salt kaç kamyon, kaç giysi, kaç figüran kullandıklarını açıklayarak övünüyorlar. "Kuruluş"un sanatsal yanı üzerinde hiç durmuyorlar. "Televizyonun yirminci yıldönümünde yerli dramaların anlatım biçimine, senaryo yazım tekniğine, sanatsal yanına şöyle yenilikler getirdik, böyle yenilikler kazandırdık" diyebilen bir TRT yöneticisi daha çıkmadı bugüne dek. Bu da onların içtenliğini gösterir! Çünkü ne "Kuruluş"ta ne de diğer dizilerde ("Gecenin Öteki Yüzü"nün dışında) sanat kaygısı var. Üstelik, TRT yöneticilerinin atı da, otu da yirmi yıllık televizyona kazandırılmış önemli bir "altyapı" sanmalarına gelince, TRT'nin bugün içinde bulunduğu korkunç durum ortaya çıkıyor.

Hiç atla, otla vs. ile altyapı olur mu? Soralım bakalım Sayın Toskay'a, "Niçin 'Kuruluş' dizisinin filmleri TRT'de yıkanmadı da, İngiltere'ye gönderilerek milyarlarca lira harcandı?" Toskay'ın yanıtını bilmem, ama benimki çok basit. Gerçek altyapısı yirminci yılında da kurulamamış olan TRT Televizyonu'nun renkli film yıkamaya yarayan aygıtları henüz yoktur. Kendi çektiği renkli filmlerin banyosu ile ilgili altyapıyı kuramayan ve bu nedenle, en küçük sanatsal bir kırıntıya bile sahip olmayan "Kuruntu" ile tarihimize çok büyük bir haksızlık eden TRT yönetimi, milyarların üzerindeki dövizi yurtdışına atmakta bir sakınca görmüyor.

Ama haksızlık etmeyelim. Yirminci kuruluş yıldönümünde TRT, "Kuruluş" dizisi ile yine de büyük bir altyapı kurmayı başarmıştır. Atlı ve otlu bir altyapı ile ancak Türk-İslam sentezine uygun yerli dizileri üretebilecek düzeyde bir TRT'ye en sonunda kavuştuk. Türk-İslam sentezine at ve ot çok yakışır. Atlı ve otlu TRT'yi bir kez daha kutlarım!

Mecliste 'Kürt' tartışması

20 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP İstanbul Milletvekili **Mehmet Ali Eren,** dün Meclis kürsüsünden, **"Kürt sorunu"**nu dile getirince genel kurul karıştı. ANAP'lılar sıra kapaklarını vurarak Eren'i protesto ederken, ANAP'lı **Onursal Şeref Bozkurt** kürsüye yürüdü. ANAP'lı **Ülkü Söylemezoğlu** ise SHP'lilere ve kürsüye ayrı ayrı tükürdü. İçişleri Bakanı Kalemli, söz alarak anayasanın 2. maddesini ve milletvekili andını şiirsel bir dille okuyunca bu kez SHP'liler Bakana tepki gösterdiler. SHP'li **Cüneyt Canver,** ANAP'lı Bozkurt'a **"Dalkavuk"** dedi. Bozkurt ise Canver'in seviyesine inmeyeceğini bildirdi.

SHP'li Mehmet Ali Eren, gündem dışı söz alarak, Türkiye'nin ciddi sıkıntıları olduğunu ve bu sıkıntıların başında, çoksesli, sorunlarını tartışan bir toplum olamama sıkıntısının geldiğini söyledi. Bugün kamuoyunu sürekli meşgul eden toplumsal yaralardan birisinin de Kürt sorunu olduğuna işaret eden Eren, uzun yıllar tabu gözü ile bakılan bu sorunun, basın ve aydınlar tarafından tartışılmaya başlanmasını olumlu bir gelişme olarak niteledi. Eren, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Parlamento bu tabuyu yıkmak zorundadır. Kürt sorununu bütün yönleri ile ele alarak, gerçekçi çözüm önerileri üreterek, sorunu tüm detayları ile tartışmalıdır. Aksi takdirde Türkiye'de demokrasi vesayet altında tutulmaktan kurtulamayacaktır. Bugüne kadar soruna doğru yaklaşım gösterilmemiş ve Kürtlerin varlığı sürekli yadsınmıştır. Bu insanlarımıza hep kuşku ile bakılmış, farklı siyasal ve ekonomik uygulamaya tabi tutulmuşlardır. Bu bölge bugüne kadar mahrumiyet bölgesi olarak bırakılmış, kendi dillerini konuşmaları ve yazım dili yasaklanmıştır. Doğu'da en basit bir olaydan tüm bölge halkı sorumlu tutulmuş ve köylüler çoluk-çocuk, yaşlı-genç ayrımı yapılmaksızın göz altına alınıp işkence ve her türlü kötü muameleye maruz kalmışlardır. Bölgede asimilasyon var gücü ile devam ettirilerek isimler değiştirilmekte, vatandaşlar çocuklarına özgürce isim verememektedirler. Yakalanan sanıkların infazı olay yerinde yapılmaktadır. Tunceli Sıkıyönetim Komutan Yardımcısı Osman Çitim'in yayınladığı genelge bunun en somut delilidir. Bölge valiliği vatandaşları güvenilir- güvenilmez olarak ayırıp güvenilir aşiret mensuplarının silahlandırılarak, köy koruculuğu adı altında yeni bir güvenlik sistemi oluşturup halkı kendi kendisini korumaya zorlamaktadır."

Eren'in konuşması sırasında ANAP'lılar sürekli olarak sıra kapaklarına vurdular. ANAP'lı Şeref Bozkurt sürekli ayağa fırlayarak SHP sözcüsüne bağırdı. Ülkü Söylemezoğlu ise gerek kürsüye gerekse SHP sıralarına dönerek tükürdü ve **"Tuhhh Allah belanızı versin"** diye bağırdı. Eski Sanayi Bakanı **Cahit Aral**'ın da Eren'e sinirli şekilde laf attığı görüldü.

Eren konuşmasında daha sonra azınlıklara baskı yapan Yunanistan ve Bulgaristan'ın tutumunu da kınadığını belirterek **"Ülkemizdeki azınlıklara baskı yapılıyorsa kınıyorum"** dedi. ANAP'lılar bu sözleri yuh çekerek karşıladılar. Bu arada DYP'lilerin de sıra kapaklarına vurdukları görüldü. Eren, yurttaşlıktan çıkarılanların ailelerine pasaport verilip verilmeyeceğini sorunca, ANAP'lılar yeniden yuh çektiler.

Eren'e yanıt vermek üzere söz alan İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli, SHP milletvekilinin Meclis çatısı altında söylenmemesi gereken iddiaları ve kavramları dile getirdiğini belirterek, bu üyeye başkanlık divanının müsamaha göstermesini esefle karşıladığını söyledi. Kalemli, şöyle devam etti:

"Sayın milletvekili hiçbir şeyin tabu olmadığını ifade ettiler. Aynen katılıyorum. Bu konular, bu Mecliste her dönemde enine boyuna tartışılmıştır. Kendi

dillerinin konuşulması gerektiği, gruptan, azınlıklardan bahsedilir. Bunların hepsi mücerret kavranlardır. Anayasanın 2. maddesini okuyorum."

Kalemli, "Türkiye Cumhuriyeti devletinin bölünmez bir bütün olduğu, dilinin Türkçe olduğu, bayrağının ayyıldızlı albayrak olduğunu" ayrı bölümler şeklinde okudukça ANAP'lılardan şiddetli alkışlar aldı. SHP'liler "Şiir mi okuyorsun?" diye bakana laf attılar. Milletvekili andını da okuyan Kalemli, birtakım beyanlarla bu bölgedeki sorunların çözülemeyeceğini söyledi. Kalemli, "Atatürk'ün kürsüsünü birtakım kişi, çevre ve ideolojilere selam söylemek için kullanmak kimseye yakışan bir davranış değildir. Bu kürsü bu kabil açık istismarlara alet edilmemelidir" dedi.

SHP milletvekilinin TBMM Genel Kurulu'nda Kürt sorununa ilişkin konuşması sırasında, ANAP'ın Doğulu bazı milletvekillerinin kuliste oturmaları dikkati çekti. Kuliste oturan milletvekilleri, konuşmadan önceden haberleri olmadığını belirtirlerken, ANAP Diyarbakır Milletvekili Nurettin Dilek, "Bizim böyle bir meselemiz yok. Bizim meselemiz, geri kalmışlıktır ve planlar doğrultusunda bunu tamamlamaktır. Misak-ı Milli sınırları içerisinde hepimiz aynıyız" dedi.

Eren'in konuşmasının ANAP'lı milletvekillerini huzursuz ettiği gözlendi. Genellikle "berbat, rezalet" nitelemelerini kullanan ANAP'lılar, muhalefet milletvekillerinin yapısının bu konuşmayla bir kez daha açığa çıktığı görüşünü ve muhalefet milletvekillerinin, "önyargılı, saplantılı" olduklarının belli olduğunu öne sürdüler.

SHP'den son anda istifa edip ANAP'tan Mardin Milletvekili seçilen Nurettin Yılmaz, SHP kulisinde konuşmadan sonra Mehmet Ali Eren'le birlikte oturarak sohbet etti. Doğu ve Güneydoğu kökenli başka bazı SHP milletvekillerinin de katıldığı sohbet sırasında neşeli olduğu dikkati çeken Yılmaz, gazetecilerin, "ANAP'lıların konuşmaya tepkisini nasıl değerlendirdiğine" ilişkin sorusu üzerine "Herkesin kendi anlayışı, SHP'den de tepki gösterenler vardı. SHP'lilerin birçoğu hareketlere, laf atmalara karşı suskun kaldılar. Önce onlar nasıl karşılamışlar, sorun" dedi.

SHP Genel Başkanı İnönü, Eren'in konuşmasıyla ilgili olarak gazetecilerin sorularını yanıtlarken, konuşmada geçen azınlık sözünün yanlış kullanıldığını bildirdi. İnönü, SHP'nin Vuralhan olayını gündemde tuttuğuna da dikkati çekerek, Eren'in konuşmasından hoşnutsuzluğunu, "Konunun bu arada gündeme getirilmesi ve yanlış anlaşılacak bir dille anlatılması tahilsizlik olmuştur" diye dile getirdi.

Türkiye'de Müslüman azınlık olmadığını konuşmadan sonra görüştüğü Eren'in de kabul ettiğini belirten Erdal İnönü, konuşmanın amacının Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde vatandaşların uğradığı haksızlıkları dile getirmek olduğunu söyledi. İnönü, benzeri bir konuşmadan ötürü eski MKYK üyesi Turgut Atalay'ın partiden ihraç edildiğinin anımsatılması üzerine "Aynı şey değil, milletvekili olarak istediklerini söylerler. Parti ile açıkça bir çelişki olursa disiplin söz konusu olur. Söylediklerinde parti programına ve Atatürk ilkelerine aykırı bir şey yok" dedi.

Erdal İnönü, Eren'den sözlerinin yanlış anlaşılan bölümleriyle ilgili açıklama yapmasını istediğini de belirterek "sizce bir Kürt sorunu var mı?" sorusunu "Benim kabul ettiğim şey Doğu ve Güneydoğu'da haksız uyulamalar olduğudur. Kürt sorunu diye anayasa çerçevesinin dışına çıkacak biçimde ortaya koymak yanlış" diye yanıtladı. İnönü, Eren'in amacını iyi ifade edemediğini, ANAP grubunun da fırsat kolladığı için yanlış kullandığı azınlık kelimesini kullanarak Vuralhan, sorununu unutturmak istediğini kaydetti.

Eren'in konuşması için önceden grup yönetiminin onayını almadığı belirtildi.

Özal: Eski güç odakları hizaya gelecek

20 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal ANAP grubunda Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ı savundu. Özal, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Vuralhan hakkındaki yolsuzluk iddialarını içeren dosyayı kendisine verdiğini anlatarak, Cumhurbaşkanı'nın "Ben iddialarda hiçbir ciddi taraf göremedim. Ama, siz istiyorsanız buyurun" dediğini kaydetti.

Özal, devletin bazı kuruluşlarında iç kavgalardan dolayı bazı kişilerin ihbarlarda bulunduğunu belirterek, bu şekilde, ihbarda bulunanları ve devletin gizli belgelerini başka kişilere verenleri affetmenin mümkün olmadığını bildirdi. Özal, "Bizi itham edenler çok şerefli de biz şerefsiziz. Böyle şey olmaz. Biz onlardan daha şerefliyiz" diye konuştu.

Özal, ANAP grubunda Ercan Vuralhan'ın konuşmasından sonra söz alarak, dış temsilciliklere yönelik terörün önlenmesinde zırhlı araç alımının büyük rol oynadığına dikkati çekti ve "Bu terorizm bu şekilde önlenmiştir. Dışarıya adam gitmek istemiyor. Eğer bu tedbirler alınmasaydı biz dışarıya sefir göndermekte güçlük çekerdik" diyerek Vuralhan'ı savundu. Vuralhan'ın bazı çevrelerce istifasının istendiğine de dikkati çeken Özal, Vurahlan hakkındaki iddiaları gündeme getiren bazı yazarların Türkiye'de kendilerine göre bir idare kurmak istediklerini öne sürdü. Özal, "Yorumları gördüm. Hemen 'Efendim istifa et' denildi. Nereye istifa edecek? Sen neyi ispat ettin?" diye sordu. Başbakan Özal, eski bazı güç odaklarının eski güçlerinde olmadıklarını da belirterek, "O güç odakları hizaya geleceklerdir, hepsi hizaya geleceklerdir. Çünkü bu milletin seçtiği adamları biz güçlü sayıyoruz" şeklinde konuştu.

Özal, Vuralhan hakkındaki iddiaların seçimlerden hemen sonra ortaya atıldığını, sorunun aslını öğrenmeden yorumlardan neticeye ulaşmak isteyen bazı kişilerin bulunduğunu söyledi. Geçen hafta Cumhurbaşkanı Kenan Evren ile yaptığı haftalık görüşmede Evren'in yazarımız Uğur Mumcu'nun kendisine ilettiği belgeleri verdiğini anlattı. Cumhurbaşkanı Evren'in kendisine "ben iddialarda hiçbir ciddi taraf

göremedim" dediğini açıklayan Özal, Köşk'ten çıkışta basına, bu konuda hiçbir şey söylemediği halde ertesi gün gazetelerde **"Cumhurbaşkanının iddiaları incelettirdiği ve ciddi gördüğü"** şeklinde haberler çıktığını kaydetti.

Özal, bu yöndeki haberlerin aynı gün Evren tarafından yalanlandığına dikkati çekerek, şöyle konuştu:

"Meselenin enteresan tarafı şudur: Vuralhan'ın dediği gibi bizim devletimizde maalesef bazı yerler -biz bunun son 3-4 senedir farkındayız- kendi içlerindeki eski kavgalarından dolayı birbiri aleyhine vesika vermek, yahut da onun yerine göz dikmişse onu kötülemek için ihbarda bulunmayı muhalefet sanıyorlar. Huzurunuzda ifade ediyorum, bu şekilde ihbarda bulunanları hiçbir şekilde affetmek mümkün değildir. Devletin vesikalarını başka yerlere verenleri affetmek mümkün değildir. Gerekli ne tedbir varsa teker teker alacağız."

Özal, ANAP'lıların alkışları ile kesilen konuşmasında, çelik yeleklerin 1982 yılında alındığını, test raporunun ise 1984 tarihli olduğunu belirterek, **"Yahu kardeşim, çelik yelekler alınmış, alınırken de her türlü incelemesi yapılmış, 1984 raporunu kimi kandırmak üzere gazetenizde neşrediyorsunuz?"** diye sordu.

Özal, Vuralhan'ın o dönemde Dışişleri Bakanlığı'nda 4 ya da 5. sıradan bir görevli olduğunu da belirterek, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Rapor 1984'ündür. Ama ortaya bir laf atalım, çamur atalım, temizleyemesinler. Hadise bundan ibarettir. Peki diğerlerine hiçbir şey sormuyorsun. Eğer bir şey varsa, yukarıya doğru iki tane bakan geçmiş, İlter Türkmen'le Vahit Halefoğlu, onun altında müsteşarı, onun altında müsteşar yardımcıları, onun altında genel müdürler var. Niye Ercan Vuralhan üzerinde duruyorsun?"

Özal, Cumhurbaşkanı Evren'den aldığı dosyayı incelettireceğini ve itham edenleri ortaya çıkaracağını belirterek, **"Yani bizi itham edenler, çok şerefli de biz şerefsiziz, böyle şey olmaz. Biz onlardan daha şerefliyiz"** dedi. Ve ANAP grubunun alkışlarını aldı.

Özal, ABD'li avukatın zırhlı araçların alındığı şirketin bazı problemleri olduğunu raporunda yazdığını da belirterek, avukatın raporunun üzerine gidildiğini, Dışişleri Bakanlığı'nın şirketten ek teminat istediğini ve firmanın maddi durumunun araştırıldığını, söz konusu firmanın vergi makamlarından vergi alarak 2 milyon dolarlık teminat verdiğini anlattı.

1984 yılından itibaren dış temsilciliklerde alınan koruma tedbirleri nedeniyle terör hareketlerinin önlendiğini de anlatan Özal, **"Dış teşkilatımızda büyük çapta korku yaratan bu terorizm bu şekilde önlenmiştir"** dedi.

Özal, Türkiye'de bazı kişilerin, **"kendilerine göre bir idare"** kurmak istediklerini ve karşılarında tek güç olarak ANAP'ı gördüklerini öne sürerek, şöyle konuştu:

"Bunun gerisinde söylenen Ercan'ın hadisesi değildir. Bunun gerisinde hedef alınan ANAP iktidarıdır. Çünkü yorumları gördüm. Hemen 'efendim istifa et' denildi, nereye istifa edecek? Sen neyi ispat ettin? Ama bu işin gerisini bırakmayacağız. Sayın Yavuztürk de tayin edildiği zaman gene aynı yazarın yazıları çıkıyordu. Keban Holding'le ilgili... Aynı yazar yazıyordu. Bunun arkasında birtakım kasıtlar vardır. Ama, biz bunların hiçbirisine aldırmıyoruz, hiçbirine de aldırmayacağız. Ve gereken yerlerde de her türlü mücadeleyi yapacağız. Türkiye, geçen dönemlerde zor dönemlerden geçmiştir. Demokrasi bir taraftan yerli yerine oturuyor, bir taraftan Türkiye dışarıya açılıyor. Bir taraftan büyük bir siyasi değişiklik olmuş, yani zelzele değil, yer kayması gibi bir şey olmuş, ANAP gibi yepyeni bir iktidar gelmiş. Eski iktidarlar, onların devamı olanlar bu memlekette istedikleri reyi alamamışlar, onların da kızgınlığı var, kabul etmek lazım, bazı güç odakları var, eski güç odakları gücünde değiller artık. Onu da çok iyi biliyoruz. O güç odakları da hizaya geleceklerdir. Hepsi hizaya gelecektir. Çünkü bizim seçim beyannamemizde de söylediğimiz gibi, biz, bu milletin seçtiği adamları, onları, sadece onları güçlü sayıyoruz. Demokrasinin temelinde de bu vardır. Eğer seçilmişlere itibar edilmezse, ondan sonra başkaları bu boşluğu doldurmaya çalışırlar. Türkiye o dönemlere, o yıllara hiçbir şekilde gitmeyecektir."

Özal, yanlış haberde ısrar etmenin doğru olmadığını da belirterek, basın yasa tasarısı hazırlanırken bu konuya da dikkat edeceklerini bildirdi. Özal, muhalefetle iktidarın aynı gemide olduklarını da belirterek, **"İktidarı batıracağım diye geminin altını delmeye kalkarsanız, siz de gidersiniz"** dedi.

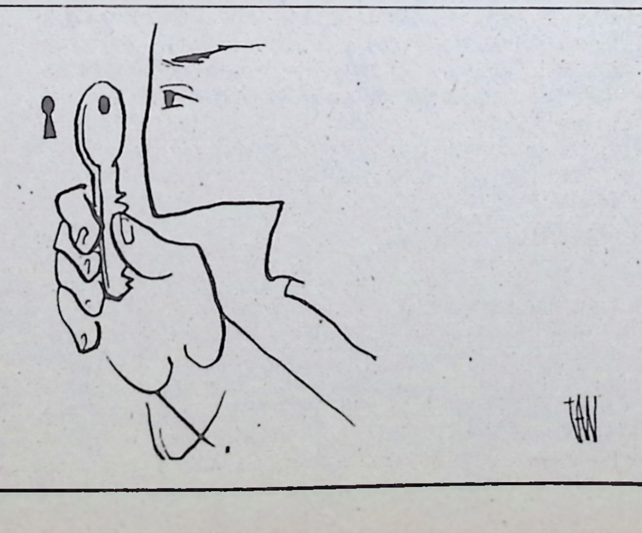
Özal, Türkiye'nin düzlüğe çıkacağını, ancak izlenen yolun **"güllük gülistanlık"** olmadığını belirterek, ANAP'ın başka alternatifi olmadığını söyledi. Özal **"Ya bu deveyi güdeceğiz, ya da bu deveyi güdeceğiz. Bütünü ile yük ve sorumluluk bizim omuzlarımızdadır"** dedi.

Özal bazı işveren çevrelerinin hazırladıkları raporların da yanlış olduğunu belirterek, muhalefet partileri ile ilişkide olan iki öğretim görevlisinin hazırladığı borç krizi raporunu örnek olarak verdi. Gerçek dışı raporların hiçbir anlamı olmadığını belirten Özal, **"Durumumuzu olduğundan kötü göstermeye kimsenin hakkı yoktur"** şeklinde konuştu.

İhracatın yapısının değiştiğini anlatan Özal, Türkiye'ye yabancı sermayenin önümüzdeki dönem daha da artarak geleceğini vurguladı ve **"Ortadoğu'da en büyük ve en istikrarlı ülke Türkiye'dir"** dedi.

Özal, döviz ve altın borsasına gidileceğini de açıklayarak **"Bu iş tamamen serbest olacak. Bazıları karşı çıkıyor. Hayır inanmıyorum, sistem daha serbest olmalıdır"** dedi.

Turistlerin Türkiye'yi alışveriş edecek bir ülke olarak gördüklerini belirten Özal, konuşmasını, **"Ya bu deveyi güdeceğiz, ya da bu deveyi güdeceğiz"** diyerek tamamladı.



RESMİ TARİH
LA HISTORIA OFFICAL

Cumhuriyet

FAKSİMİLEDE SON AŞAMA
PitneyBowes

64. Yıl: Sayı: 22776 Kurucusu: Yunus Nadi 250 TL. 20 Ocak 1988 Çarşamba

Vuralhan olayı büyüyor

Evren ve Özal'ı eleştirdi

İnönü: İşin peşini bırakmayız

Paslaşıyorlar *Devletin yüksek kademeleri Vuralhan konusuna bizim gösterdiğimiz ciddi yaklaşımı göstermiyor. Adeta bir paslaşma halinde, bu konunun önemini yavaş yavaş küçültecek bir yaklaşım içinde.*

Ciddiyetsiz yaklaşım *Konu Başbakan'a intikal etmiş. Başbakansa devletin resmi müfettişlerine konuyu vermemiş. Bir iki tanıdığına "Şu konuyu inceleyin, bana getirin" demiş. Böyle yaklaşım gayri ciddi* **13. Sayfada**

SHP'Lİ KIRLI: VURALHAN DUBLÖR KULLANMASIN **13. Sayfada**



ÖZAL/VURALHAN — Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan, yazarımız Uğur Mumcu'nun kendisine yönelttiği iddialar hakkında ANAP grubunda bilgi verdi. Vuralhan, belgeleri Dışişleri Bakanlığı dışına çıkaranları devlet suçu işlemekle itham ederek, "Eğer bir devlet kuruluşu bu kadar kevgir haline gelmişse derhal tedbir almak lazımdır" dedi. Vuralhan'dan sonra kürsüye çıkan Özal da bakanını savundu. (Fotoğraf: Rıza Ezer)

Bakanını savundu

Özal: Eski güç odakları hizaya gelecek

Bunun gerisinde hedef alınan ANAP iktidarıdır. Çünkü yorumları gördüm. Hemen "efendim istifa et" denildi. Nereye istifa edecek? Sen neyi ispat ettin? Batı güç odakları var, eski güç odakları gücünde değiller artık. Onu da çok iyi biliyorum. O güç odakları da hizaya geleceklerdir. Hepsi hizaya gelecektir. **13. Sayfada**



ANAP grubuna bilgi verdi:

Vuralhan savunmada

Komisyonda yoktum *1982'de yapılan zırhlı makam taşıtı alımında ben Dışişleri Bakanlığı'nın ilgili dairesinde ikinci sorumlu durumunda olarak bu komisyonda yer almadım. Ondan sonraki 1983 yılındaki komisyonda görev aldım. 1986 yılı sonuna kadar devam ettim. Ben ayrıldıktan sonra da aynı usullerle bu alımlara devam edilmiştir.*

Devlet suçu *Bu evrakları bakanlığımızın dışına çıkaranlar büyük bir devlet suçu işlemiş bulunmaktadırlar. Bunlar hakkında gerekli işlemler yapılacaktır. Eğer bir devlet kuruluşu bu kadar kevgir haline gelmişse derhal tedbir almak lazımdır.*

Görevi sürdüreceğim *Sayın Başbakanın ve sizlerin teveccühü devam ettiği sürece ben görevimi sürdüreceğim.*

Yakınlarım iş yapmadı *Benim yakın çevremden hiç kimse ne Milli Savunma Bakanlığı'ndan ne de Dışişleri Bakanlığı'ndan hiçbir iş almamıştır.*

Açıklığa kavuşan iki nokta

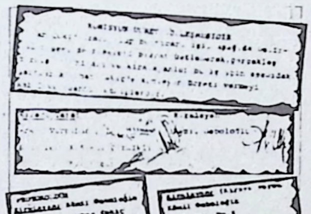
1 Orhan Çekiç maden ocağı komisyoncusu

ÇEKİÇ NE YAPTI?

Komisyon *Erkan Vuralhan ile Kâmil Gebeloğlu Çanakkale'deki madenin devri için anlaşırlarken, Orhan Çekiç'in aracı olmasını ve Çekiç'e yüzde 5 komisyonu sözleşmeye bağladılar.*

Protokol *Orhan Çekiç daha sonra Erkan Vuralhan ve Alman ortaklarının işletemedikleri madeni Kâmil Gebeloğlu'ndan kiraladı. 50 milyon ödemeyi üstlendi.* **UĞUR MUMCU'nun haberi 13. Sayfada**

PROTOKOL VE KOMİSYON ÜCRET SÖZLEŞMESİ'NİN TAM METNİ **13. Sayfada**



İŞTE BELGELER — Orhan Çekiç'in Erkan Vuralhan'ın maden kiralaması olayına karışmadığını iddia etmesine ve "ispatlarlarsa Uğur Mumcu'nun evinin önünde kendimi asarım" demesine karşın, Gebeloğlu ile protokol imzaladığı ve Vuralhan ile Gebeloğlu anlaşmasında komisyoncu olduğu belgelerle ortaya çıktı.

2 Schütte: Otelin de ortağıydım

SCHÜTTE'NİN AĞZINDAN

Vuralhan *Ercan Vuralhan'ın bakanlığına sevindim. Bizimle çok sıkı pazarlık etmişti. Kaldı ki Vuralhan tek başına karar vermemişti.*

İncekum *İbrahim Öznur hiçbir zaman Schuca'da çalışmadı. Ben İncekum'daki otelin ortağıydım. Türkiye için kendimi tehlikeye attım.*

Zırhlı araç *Zırhlı araçlar ve çelik yelekler hem Türk hem Alman makamlarınca denendi. Biz eksiksiz iş yaptık. Salzer Security rapor veremez.* **ERİŞ BERBEROĞLU'nun haberi 13. Sayfada**

TİTAŞ: SCHÜTTE ORTAK DEĞİL **13. Sayfada**

Oto kuyruğu 14 ay

Peşinat artıyor, bekleme süresi uzuyor

Otomobilin adı	Kaç ay bekleniyor?	Peşinat (TL)
Doğan	14	2.5 milyon
Şahin Kartal	13	2.0 milyon
Serçe	12	1.5 milyon
Renault 12 TX	14	1.5 milyon
Renault 12 TSW	14	1.5 milyon
Renault 9 [illegible] Broadway	[illegible]	2.0 milyon
Ford Taunus 1.6 L	7	1.0 milyon
Ford Taunus 2000 [illegible]	8	2.0 milyon

KDV, *benzin zammı, vergilerin artışı ile birlikte otomobil kuyruklarının biteceği beklenirken, tam tersi oldu ve otomobil almak isteyenlerin bekleme süreleri 14 aya çıktı. Otomotiv üreticisi firmalar uzayan kuyruklarda bekleyen vatandaşa 1 yıl daha sabır önerirken, ithalat kapısının açılmasına da karşı çıkıyor.* **Orta Sayfada**

Evren: Demokrasi için ek önlem yok

Mecliste 'Kürt' tartışması

SHP *İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Eren, TBMM Genel Kurulu'nda gündem dışı yaptığı konuşmada Türkiye'de Kürt sorunu bulunduğunu, Meclisin bu konudaki tabuyu yıkmak zorunda olduğunu ve Kürtlere baskı yapıldığını söyledi.*

ANAP *milletvekilleri, SHP'li Eren'in konuşmasını sıra kapaklarını vurarak protesto ettiler. Ülkü Söylemezoğlu SHP sıralarına ve kürsüye doğru tükürerek "Allah belanızı versin" diye bağırdı.*

Bakan *Kalemli bu konuşmayı talihsizlik olarak niteleyerek anayasanın 2. maddesini ayrı bölümler halinde okudu. SHP'liler "şiir mi okuyorsun?" diye laf attılar.* **7. Sayfada**



Parlamentodan

Demirel: Bugün iki Türkiye var

İnönü: TRT ANAP'ın sesi

SHP *Genel Başkanı İnönü, TRT'de 'İcraatın İçinden' programıyla ANAP propagandası yapıldığını, buna karşılık 'Muhalefetin İçinden' gibi bir programla dengenin sağlanacağını söyledi.* **7. Sayfada**

PTT'den açıkgözlülük

PTT *Genel Müdürlüğü'nün 1959 yılında uygulayıp, 1961'de yargı kararları sonucunda vazgeçtiği "telefon sabit tesis ücreti" uygulamasını bu kez "yıllık sabit ücret" adı altında yeniden uygulamaya kalkışması tepki yarattı. Eskişehir Barosu, 5 milyon aboneden yılda yaklaşık 80 milyar lira alınacak uygulama için mahkemeye gidiyor*

ÖNDER BALOĞLU

AT HEYETİ ANKARA'DA **13. Sayfada**

Doğalgaz

OKAY GÖNENSİN

Bankerzedelere faiz darbesi

1982 *banker batağında para kaptıran bankerzedelerin, ana paralarına yürütülen gecikme faizlerinin ödenmesi de tehlikeye düştü. İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi verdiği bir kararla batık banker Avşaroğlu'nun alacaklarına faiz ödenmemesini kararlaştırdı.*

Sıra cetvelinin yayın tarihinden 3 gün sonra yapılan başvuru sonucunda alınan karara mahkemenin bir üyesi muhalif kaldı. Muhalif Hulusi Tosuner, alınan kararın tasfiye kurulunun ...

SÜLEYMAN SARILAR

Gerçek ve Demokrasi...

Arkadaşımız Uğur Mumcu her zaman yaptığı gibi yine gazetecilik görevini yerine getirmektedir. Belli bir konuda dört yıldan beri sabırla bir iz sürmektedir. Bir kuyumcu titizliğiyle devam ettirdiği araştırmalarının ürünleri olgunlaştıkça, haber ve yazı olarak gazetemizde kamuoyunun dikkatine sunulmakta ve yankı bulmaktadır.

Belge ve bilgiler, Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın çevresinde ilginç bir ilişkiler yumağını sergilemeye başlamıştır. Mumcu, yakaladığı ipuçlarıyla yumağı çözmek yolunda yeni adımlar atmaktadır.

Cumhuriyet ve Uğur Mumcu neyi amaçlamaktadır? Bu sorunun bir tek karşılığı vardır: Gerçeği yakalamak ve ortaya çıkarmak!

Ercan Vuralhan'la ilgili olarak bazı belge ve bilgilere dayalı iddialar ciddi bulunduğu için, daha Özal hükümeti kurulmadan önce, bu konu

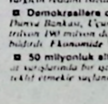
HASAN CEMAL

■ **Asi yarbay tutuklandı** *Arjantin halkı rahat nefes aldı. Yarbay Rico ile birlikte yaklaşık 150 askerin tutuklandığı bildirildi.* **1. Sayfada**

■ **Sosyalist program ılımlı** *Fransa'da başkanlık seçimleri yaklaşırken, partiler programlarını açıklıyor.* **3. Sayfada**

■ **'Av Zamanı' Berlin'de yarışacak** *Erden Kıral'ın yeni filmi "Av Zamanı", 12-23 şubat günleri arasında otuz sekizincisi yapılacak olan Uluslararası Berlin Film Şenliği'nin resmi bölümünde yarışacak.* **4. Sayfada**

■ **KİT'ler iştah kabartıyor** *Eski milletvekilleri, dağıtılacak yönetim ve danışma kurulu üyeliklerinin peşine düştü.* **Orta Sayfada**



■ **Babıali'nin Pravdası davası** ... **Orta Sayfada**

■ **Demokrasilere dış borç tehdidi** *Dünya Bankası, Üçüncü Dünya borçlarının 1 trilyon 190 milyon dolara tırmandığını bildirdi.* **Ekonomide**

■ **50 milyonluk altılıda şike kokusu** ... **Sporda**

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yalan-1...

Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın yakın arkadaşı işadamı Orhan Çekiç, pazar günü Ankara'da düzenlediği basın toplantısında önce şöyle konuşmuştu:

— İşte belge diye sunulan bonolar ipotek etmek üzere aldığım arsa karşılığında, teminat olarak Sayın Gebeloğlu'na verdiğim bonolardır; yoksa ne madenle ve ne de Sayın Er...

Akdeniz'de büyük tehlike!

VAHAP ŞEHİTOĞLU *21 ocak*

MERSİN — Akdeniz Gübre Sanayii'ndeki 75 dönümlük dev havuzun, önceki gün patlaması sonucu 100 bin metre küpü aşkın atık suyun denize karışması üzerine bölgede balık avlanması yasaklandı. Yaklaşık 500 dekar ekili alan da fosfat asit artıklarıyla kirlendi. Deniz suyuyla toprağın bozulma PH dengesi yeniden sağlanıncaya kadar ürün yetiştirilemeyecek.

Akdeniz Gübre Sanayi (Akgübre) çevresindeki toprak ve deniz suyundaki kirlenmeyle ilgili çeşitli çalışmalar sürdürülürken, uzmanlar çevreye yayılan fosfat asitin suyun ve toprağın PH dengesini bozduğunu söylediler. Asitik ortam yaratan fosfat asit artıklarının balıklarda öldürücü gücü çok fazla olurken, çabuk yoğunlaşan bir asit türü olması nedeniyle etkisini de hemen göstereceğine işaret ettiler. Uzmanlar, çevreye yayılan artıkların sebzelerin kurumasına yol açacağını, kirlenen alanlarda yeniden ürün yetiştirilebilmesi için toprağın bozulan PH dengesinin yeniden dengelenmesi gerektiğini belirttiler.

İçel İl Sağlık Müdürlüğü Çevre Kurulu, dün olağanüstü toplanarak konuyla ilgili alınacak acil önlemleri görüşürken. Akgübre açıklarında denizden alınan su örnekleri de incelenmek üzere ODTÜ Erdemli Deniz Bilimleri Enstitüsü'ne gönderildi. İçel İl Sağlık Müdürü **Yılmaz Aksoy,** ODTÜ'de yapılacak inceleme sonuçlarının, bu haftadan önce alınamayacağını söyledi.

İçel Vali Vekili **Rahmi Yıldız,** konuyla ilgili açıklamasında, İl Sağlık Müdürlüğü ekipleri ile tarım ve balıkçılık uzmanlarının olay yerinde incelemelerde bulunduğunu belirterek, **"Çevrenin kimyasal artıklarla kirlenmesi üzerine ilk tedbir olarak fabrikanın kurulu olduğu Karaduvar sahillerinde 500 metre yarıçapındaki alanda avlanma yasağı getirildi. İkinci emre kadar bu alanlarda, avlanma yasağı sürecek. Araştırmalarımızın sonucu umduğumuzdan fazla bir şey çıkarsa alınan tedbirleri genişleteceğiz. Bu arada üzülerek belirteyim ki vatandaşların sebzeleri de malıvoldu. Vatandaşların zararları fabrika tarafından karşılanacak"** dedi.

Akgübre Sanayi A.Ş. Genel Müdürü **Cumhur Çorumluoğlu,** atık su deposunun patlamasıyla ilgili olarak dün bir basın toplantısı düzenledi. Gazetecilere fabrikayı gezdirip, patlayan depoyu da gösteren Çorumluoğlu, kum setin zayıflaması sonucu deponun patladığını belirterek, **"Çevre sağlığı açısından İçel Valiliği gerekli tedbirleri aldı. Ekili alanlardaki zararları karşılaşacağız. Taşan atık suların, çevreye pek zarar vermeyeceği kanısındayız. Teknik ekiplerimiz çalışıyor. Toprağın PH dengesini sağlamak için sular altında kalan ekili arazilere toprak döktüreceğiz"** diye konuştu.

PH DENGESİ NEDİR

Akdeniz Gübre Sanayi atık su deposunun patlamasıyla gündeme gelen toprağın dengesinin bozulduğu haberi üzerine uzmanlar teknik bir kavram olan **"PH dengesi"**ni şöyle açıkladılar:

"Herhangi bir çözeltideki hidrojen iyonu konsantrasyondur. Bu konsantrasyonun fazla olması PH'ı düşürür, az olması ise yükseltir. bir başka deyimle düşük PH asitlik ortam, yüksek PH bazik ortamı belirtir. H_3PO_4, bu çok kolay iyonlaşır. Kolay iyonlaşması ortama çabuk hidrojen verilmesini sağlar. Yani suyun ve toprağın PH'ım düşürmüş olur. PH düşünce asitlik ortam doğar. PH'ın 7 olması ortamın nötr olmasını gerektirir. Bu ortamda ne asitlik ve ne de baziklik vardır. Bu artıklarla deniz suyuyla çevredeki toprağın PH'ı 7'den düşük olacaktır. Bu da tarım ve denizdeki balıklar için elverişli bir ortam değildir. bu nedenle bir an önce toprağın PH dengesi sağlanmalıdır. Toprağın PH dengesini sağlayacak başka bir toprağın da buraya dökülmeden önce PH'ının ölçülmesi gerekir."

Türk-İş'in Büyük Yanılgısı

ŞÜKRAN KETENCİ *21 ocak*

"Türk-İş siyasal iktidar ile anlaşma yolunu seçip, yasalarda değişiklik yapılarak güçlü sendikacılık sağlanacağı inancı içinde ise büyük bir yanılgı içindedir. Türk sendikacılığının gücünü tabanında araması, yasal desteklerden kurtulmasının zamanı geldiği kanaatindeyim..."

DETAB'ın Bursa'da düzenlediği seminerde, "Türk sendikacılığında beklenen gelişmeler" konulu tebliğinde, Prof. Metin Kutal'ın yaptığı bu saptama, seminerde hazır bulunan Türk-İş üyesi sendika başkanlarını iğne batmış gibi tedirgin etti. Yine de söz aldıklarında ilginç itiraflarda bulundular. Türk Metal Başkanı Mustafa Özbek, hükümetin işçilerin yaşamını etkileyen karar ve düzenlemelerinde Türk-İş'in görüşüne dahi başvurmak gereğini duymadığını, en son sözleşmeli personel özelleştirme ile ilgili kararnameleri de gazete haberlerinden okumak durumunda kaldıklarından yakınırken, "Biz sendikacılar hükümet ile bunalan, patlamaya hazır işçi arasında hep tampon vazifesi gördük. Yıprandık. Bizden sonra ne olur bilemem. Gelecek için bunlar hoş gelişmeler değil" diyordu.

Daha sonra söz alan Kamu İşveren Sendikası Genel Sekreteri Naci Önsal'ın hükümete yönelik uyarısı ise daha da ilginçti. Önsal, yasada değişiklik yapılmazsa 2000 civarında deneyli sendikacının gelecek yıl sonuna kadar görevden ayrılmak zorunda kalacağını anımsatıyor. "Hükümet böylesine bir boşluğu, çalkantıyı göze alamaz. Sosyal barış için bu büyük tehlikedir. Yasal düzenleme gerekir" saptaması ile profesyonel sendikacılarımızın yüreklerine su serpiyordu.

Çay arası sohbetlerinde, "Boşuna korkuyorsunuz, işverenler sizden vazgeçebilir mi? Özal sizden iyisini mi bulacak?" sataşmaları ister istemez sendikacılar arasında biraz özeleştiri kokan tartışmaları geliştirdi. Türk-İş'in seçimler sonrası izlediği bekleme politikasının dozunun kaçtığı, başkanlar kurulunda herkesin bu politikayı onaylayan bir pasiflik içinde olduğu, Özal'a adeta yalvaran bu politika ile kendilerinin dahi kurtulamayacakları kabul edildi.

Sendikacılar "Şu halimize bakın, hocalar, işverenler bile bizi geçti. Bize uyarıda bulunuyorlar..." hayıflanmaları arasında, tabanda karşılaştıkları tepkilerden örnekler vermeye koyuldular. Kimileri bu politikayı sürdürürlerse, Özal'ın beklenen yasa değişikliklerini dahi yapmayacağını söylüyor. Kimisi "Özal yasa değişikliğini yapsa, bizi kurtarsa da, bu sefer işçinin tepkisinden, öfkesinden gideriz. Silkelenip, ciddi bir şeyler yapıp, ciddi bir şeyler koparamazsak, bunca yıllık deneyim, profesyonellik bir işe yaramaz. İşçi bizi temelli, toptan silkeler..." diye yorum yapıyordu.

Şube yönetimlerinden gelen ve gerçekten Türk-İş'in izlediği politikadan huzursuzluk duyanlar ise, işçinin çok öfkeli olduğunu anlatıyorlar. Öfkeli taban da yeniden "Türk-İş'ten artık hayır gelmez. İstifa edelim, kopalım. Yeni sendikalar, konfederasyon kuralım..." görüşlerinin ağır basmaya başladığını vurguluyorlar. Bugünün Türkiyesinde bunun işçiye bedelinin ne kadar ağır olacağını anlatarak, toplu istifaları güçlükle önlemeye uğraştıklarını açıklıyorlar.

Türk-İş Başkanlar Kurulu'nda yönetimin bekleme politikasının zımmen onay görmesinden bu yana bir hafta geçti. Yönetimin umutla beklediği olumlu haberlerin geleceği hükümet kanadından ne "ek zam" benzeri bir ücretlerdeki kayıp giderilmesi konusunda, ne de yasalara ilişkin iyimser haber, ışık sızıntısı yok. Gele gele KİT'lerde çalışan sekiz yüz binlerin ve KİT'ler sayesinde ayakta duran sendikacıların yüreğini hoplatan, özelleştirme ve sözleşmeli personel kararnameleri geldi. Bir kez daha olayı süper haber gazetelerden okudular. Bir kez daha işçiler işlerini, sendikacılar üyelerini kaybetme kaygısını yaşadılar.

Adnan Kahveci'nin özelleştirmede işçilerin işlerini kaybetmeyeceklerini açıklaması, kararnamede sadece memurlardan söz edilmesi artık kimse için güvence değil. Özal hükümetinin bir darbesini daha yediklerinin bilincindeler. İşçiler daha çok izlenen bekleme politikası nedeni ile kendi sendikaları ve Türk-İş yönetimine kızgın. Onların öfkesinden kurtulmak isteyen sendikacılar da sorumlu hedef olarak üst yönetimlerini gösteriyorlar.

Gözlemimiz o ki büyük sendika başkanlarının, Türk-İş yönetiminin durumu, kendilerinin sandığından çok daha zor zaman sandıklarından çok daha büyük bir hızla aleyhlerine geçiyor. Bakalım bu son büyük yanılgı, iktidarla iktidara rağmen anlaşma çabası, yalvaran sendikacılık anlayışı ne kadar daha geçerli olacak? Çok sıkışınca çöküntüden usta manevralarla sıyrılmaya kalkışıldığında, altında kimler kalacak?

45 bin ton çay gömülecek

Radyasyonlu çaya mezar aranıyor

CEMİL CİĞERİM *23 ocak*

SAMSUN — Bakanlar Kurulu'nun radyasyonlu çayların gömülerek imhası konusunda aldığı karar üzerine 1986 ürünü 44 bin 773 ton kuru çaya yer aranmaya başlandı. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. Dr. **Atilla Özmen**'in **"Radyasyonlu çaylar Artvin ya da Hopa'da veya her ikisinde birden terk edilmiş ve eski olduğu öne sürülen maden ocaklarına gömülecek ve üstüne toprak örtülerek imha edilecek"** şeklindeki açıklaması üzerine Artvin Valisi **Emrullah Zeybek,** kendilerine bu konuda henüz bir emir gelmediğini söyledi.

Vali Emrullah Zeybek, Bakanlar Kurulu'nun radyasyonlu çayları imha konusunda aldığı karar üzerine, bazı ilçe kaymakamları ile ön toplantı yaptığını, ancak çayların gömüleceği yer konusunda kesin kararı jeologların verebileceğini söyleyerek **"Bizde kullanılmayan maden ocağı Bakırköy'de bulunmaktadır. Bu köydeki orman da Bakır İşletmesi Murgul'a taşınmadan önce bacalarından çıkan sülfirik asit nedeniyle kel hale gelmiştir. Ancak radyasyonlu çayların da buraya gömülmesi bile bize göre sakıncalıdır. Çünkü su kaynaklarına sızma olabilir. Çoruh nehrinin kotundan aşağılarda bir yer bulunursa onu bilemem. Ancak yine de kararı bölgeye gelecek olan jeologlar verecektir"** dedi.

Artvin Valisi Zeybek, Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. Dr. Özmen'in **"Başka bir yer aranması da söz konusu olabilir"** şeklindeki açıklamasını da anımsatarak **"Radyasyonlu çaylara mezar yeri Artvin ya da Hopa olmayabilir de"** dedi.

ARTVİN BELEDİYE BAŞKANI: KURBAN BİZ Mİ SEÇİLDİK

Artvin Belediye Başkanı **Kadir Halvaşi** de Bakırköy'deki eski maden ocağının 1966'dan bu yana kullanılmadığını, Bakır İşletmesi'nin 1946'dan sonra Murgul'a taşınması ile de Bakırköy'deki eski maden ocağının bulunduğu alandaki ormanların yeşerdiğini, tabiat harikası bir köye radyasyonlu çayların gömülmesinin doğaya büyük zarar olacağını söyledi. Başkan Halvaşi, Murgul'daki maden potasının döküldüğü yerin 30-40 yıldan bu yana kullanıldığını ve halen dolmadığını ve bu alana radyasyonlu çayların gömülmesinin uygun olabileceğini bildirdi. Kadir Halvaşi, radyasyonlu çayların Artvin'e gömülmesi konusunda TAEK Başkanı'nın görüş bildirmesini de eleştirerek **"Kurban biz mi seçildik"** dedi. Belediye Başkanı Halvaşi, Bakırköy'ün Artvin merkeze bağlı 15

dakika uzaktaki bir köy olduğunu da sözlerine ekledi.

Radyasyonlu olduğu için Çay-Kur'a ait depolarda 30'ar kiloluk 1.5 milyon adet torba içinde bekletilen yaklaşık 45 bin ton kuru çayın Rize'den, gömülerek imha edileceği yere nakli için de en az 10 tonluk bir kamyonun 4500 sefer yapması gerekiyor. Radyasyonlu çayların gömülmesi için bulunacak maden ocağında da çaylar açılacak olan 2 metrelik derinliği bulunan kuyulara gömülecek ve üzeri de 20 santimetrelik toprak tabakasıyla örtülecek.

Çay-Kur Genel Müdürlüğü yetkilileri de eski genel müdür **Yılmaz Telatar'ın akibetine uğramamak için radyasyonlu çaylar konusunda basma bilgi vermekten kaçınırken, Çay-Kur Genel Müdürü Nejat Ural** da radyasyonlu çayların imhası konusunda bakanlık düzeyindeki toplantılara katılmak üzere Ankara'ya gitti. Radyasyonlu çayları gömme işlemini TAEK'in mi yoksa Çay-Kur'un mu yapacağı konusu henüz kesinlik kazanmadı. İmha işlemini Çay-Kur personelinin yapması halinde ise yüzlerce personelin radyasyondan koruyucu özel giysilerle eğitilmesi gerekiyor.

Öte yandan Rize Ziraat Odası Başkanı **Muhittin Türüt** de hükümeti, radyasyon konusunda gösterdiği duyarsızlıktan dolayı suçladı. Türüt, Karadeniz Bölgesi insanlarının Çernobil olayından ne kadar radyasyon aldığının tespit edilmesi için insanlar üzerinde ölçüm yapabilen cihazların bölgeye getirilmesini istedi. Türüt, **"Çernobil olayından sonra radyasyon bulutu, yağan yağmur sonrası bölgemiz insanını etkilerken, yetkililer sadece çaydaki radyasyonu tehlikeli buluyorlar. Bu, Karadeniz insanına önem verilmediğinin bir göstergesidir. Çayda radyasyon olduğuna göre bölgede yaşayan insanlarda da radyasyon var demektir. Radyasyonlu çaylar gömülerek tehlikesiz hale getirilebilir. İnsanlarımız da radyasyondan etkilendi. Bu tehlike nasıl önlenecek? Bizdeki radyasyonun kendilerine bulaşmaması için bizleri de gömecek değiller ya"** dedi.

Çankaya belgeleri kavgası

23 ocak

İstanbul Haber Servisi — 2000'e Doğru Dergisi Sorumlu Müdürü **Fatma Yazıcı'nın** Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi'nde saklanan Atatürk'e ait bilgi ve belgelerin bir kopyasını emekli deniz albay **Hayati Tezel'den** toplam 100 milyonluk sahte çeklerle satın alması olayı adliyelik oldu. Çeklerin sahteliğinin anlaşılması üzerine ortaya çıkan olaydan sonra **"çek hırsızlığı, sahte çek düzenlemek ve dolandırıcılık"** savıyla çıkarıldığı nöbetçi mahkemede serbest bırakılan Fatma Yazıcı, daha sonra dergi sahibi Kemal Arslantürkoğlu ve belgelerin satın alındığı Hayati Tezel'le birlikte gizli olduğu ileri sürülen belgelerle ilgili olarak tekrar emniyete götürüldü. Daha sonra ifadeleri alınmak üzere serbest bırakıldılar.

Öte yandan düzenlediği basın toplantısında belgeleri satın almakla basın görevi yaptıklarını belirten Doğu Perinçek, belgelerin daha önce Amerikalı ve Japonlarla bir Türk gazetesine satıldığını öne sürdü.

Yaklaşık 50 yıldır Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi'nde saklanan ve halka açıklanmayan Atatürk Arşivi'nin 2000'e Doğru Dergisi'nce emekli albay Hayati Tezel'den satın alındığı Tezel'e verilen çeklerin sahteliğinin anlaşılmasıyla ortaya çıktı. Olayın emniyete bildirilmesi üzerine çeklerle ilgili olarak 2000'e Doğru Dergisi Sorumlu Müdürü Fatma Yazıcı, dergi sahibi Kamil Arslantürkoğlu ve emekli albay Hayati Tezel ifadeleri için Eminönü Emniyet Amirliği'ne götürüldü. Bu arada konuyla ilgili olarak bir basın toplantısı düzenleyen Doğu Perinçek, Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde yıllardır saklanan Atatürk Arşivi'nin bir kopyasını emekli albay Hayati Tezel'den sahte çek karşılığında aldıklarını söyledi. Arşivi, Süleyman Dönmez adıyla düzenlenen sahte ve karşılıksız toplam 100 milyonluk 4 ayrı çek karşılığında Hollanda Türkoloji Araştırma Derneği adına aldıklarını belirten Perinçek, bunu yaparken basın görevi yaptıklarını ileri sürdü. Belgelerin ele geçirilmesinde güvenmedikleri için polisle işbirliği yapmadıklarını vurgulayan Perinçek, aynı belgelerin birer kopyasının Tezel tarafından Amerikalı ve Japonlarla bir Türk gazetesine de satıldığını iddia etti. Perinçek 3 kilometre uzunluğundaki pozitif filmlere çekilmiş olan belgeleri 2000'e Doğu Dergisi deposunda sakladıklarını söyledi ve belgeleri inceledikçe önemli bulduklarını yayımlayacaklarını ifade etti. Perinçek, amaçlarının bu zamana kadar halka açıklanmayan Atatürk Arşivi'nin halka açıklanması olduğunu söyledi.

Öte yandan, Fatma Yazıcı, Kamil Arslantürkoğlu ve Hayati Tezel dün akşam üstü savcılığa sevk edildiler. Savcılık ifadesinde kendi dediklerinin yazılmadığını ve bu nedenle tutanağı imzalamayacağını belirten Yazıcı, savcı Recep Yaşaroğlu'nu Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na şikâyet edeceğini bildirdi. **Çek hırsızlığı, sahte çek tanzimi ve dolandırıcılık, savıyla nöbetçi mahkemeye sevk edilen Yazıcı** serbest bırakıldı. Yazıcı, Arslantürkoğlu ve Hayati Tezel mahkemenin sonuçlanmasından hemen sonra tekrar Eminönü Emniyet Amirliği'ne götürüldü. Yazıcı, Arslantürkoğlu ve Tezel'in gizliliği ileri sürülen Atatürk arşiviyle ilgili olarak emniyete alındığı öğrenildi.

Ancak Yazıcı, Arslantürkoğlu ve Tezel bir süre sonra serbest bırakıldı.

Hayati Tezel ise ifadelerinde ve açıklamalarında belgelerin gizli olmadığını ve kendisinden kitap olarak basmak üzere Fatma Yazıcı tarafından 100 milyon lira karşılığında satın alındığını söyledi. Belgeleri binbaşı rütbesindeyken, izinli olarak Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nden aldığını belirten Tezel, dolandırıldığını savundu. Tezel, Atatürk'le ilgili olarak araştırma yapan herkese belgelerinin açık olduğunu belirtti ve daha önce birçok kuruma önemli belgeleri bağışladığını söyledi.

8 yılda fiyatlar 20'ye katlandı

24 ocak

Ekonomi Servisi — Türkiye'nin gündemine **"zamları sokan"** 24 Ocak Kararları sekizinci yılına girdi. 24 Ocak 1980'de Süleyman Demirel'in Başbakan, şu anda başbakan olan Turgut Özal'ın da başbakan yardımcılığını yürüttüğü dönemde alınan kararlar özellikle dar ve sabit gelirlilere **"ekonomik düşünme alışkanlığını"** kazandırdı. Her yıl belli aralıklarla açılan **"ekonomik paket"**ten çıkan zamlar aynı kesimin günlük yaşantısının vazgeçilmez birer parçası haline geldiler.

Aradan geçen sekiz yıla şöyle bir bakıldığında, gıda maddeleri fiyatları, ev bakımı, sağlık giderleri, ulaşım ve haberleşme hizmetleri ücretleri, akaryakıt-yakacak ürünleri fiyatlarının çoğunlukla 20 katın üstünde bir artış gösterdiği görülüyor. 1980'li yıllarda geçerli bulunan fiyatlara bakıldığında, insanda ister istemez bir **"yabancılaşma"** baş gösteriyor. Örneğin, 24 Ocak 1980'de gazete ve küçük jeton ücreti 5 lira, yumurtanın adedi 6 lira, 5 numara fuel-oilin litresi 6 lira ve İstanbul'da banliyö tren fiyatı 2.5 liraydı. Günümüzde bir kutu kibritin 40 lira, bir cikletin 25 liradan satıldığı düşünüldüğünde değişen fiyatları zamanla nasıl **"kanıksadığımız"** anlaşılıyor.

Yukarıda saydığımız mal grupları içinde tek tek ürün ve hizmet fiyat ücretleri göz önüne alındığında, kamu sektörünün fiyat artış sıralamasında yine önde gittiği, özel sektörün de onu pek yakından izlediği görülüyor. Devlet Demiryolları'nın İstanbul banliyö bilet fiyatı sekiz yılda 79 katlık artışla 2.5 liradan 200 liraya, Türk Hava Yolları'nın İstanbul-Ankara arası uçuş ücreti 39 katlık artışla 1500 liradan 60 bin liraya yükseldi. Yine bir kamu kuruluşu olan Tekel, filtreli sigaranın paket fiyatını 15 liradan 250 liraya, Birinci sigarasının paketini ise "3" liradan 120 liraya çıkardı. Özal hükümetinin dünya piyasalarında düşen petrol fiyatlarından yararlanarak petrol ürünleri fiyatlarını uzun bir süreden sonra geçen yıl sonlarında büyük oranda arttırmasına rağmen sekiz yıl içinde petrol ürünleri fiyatlarındaki artış, KİT ürünleri fiyat artışından hiç de geri kalmadı. Süper benzinin litre fiyatı 15 kat, motorinin litre fiyatı 29 kat, fuel-oilin litresi 33 kat, 12 kg'lık tüpgazın fiyatı da 27 kat artış gösterdi.

Temel gıda maddelerindeki fiyatlar da sekiz yıl içinde tek ve çift haneli rakamdan giderek dört haneli rakamlara yükseldiler. 6 lira olan yumurtanın adedi 82 liraya, 35 lira olan kiloluk ayçiçek yağı 1050 liraya kadar yükseldi. 24 Ocak Kararlarının ardından günümüze kadar devam eden periyodik zamlar, dar ve sabit gelirlinin beslenmesine ayırdığı gelirinin bir bölümünü sürekli kemirirken fiyat artışları kültürel ve sosyal ihtiyaçlara büyük darbe vurdu. Gazete fiyatları, SEKA'nın artık kısa aralıklarla yaptığı zamların da **"yardımıyla"** 5 liradan 200 liraya tırmanırken, sinemaya gitmek de giderek zorlaştı. Sinemaya giriş ücreti ortalama olarak 41 katlık artışla 35 liradan 1500 liraya çıktı.

8 yıl sonra gene mi 24 Ocak

OSMAN ULAGAY *24 ocak*

Bugün 24 ocak. Türkiye ekonomisi için bir dönüm noktası olan ünlü "24 Ocak Kararları"nın üzerinden tam sekiz yıl geçmiş. Yeniliklerle, heyecanlarla, iniş çıkışlarla ve "ekonomik beyin yıkama"yla geçen sekiz yıl. Bu sekiz yıl geçmesine geçmiş de acaba ekonomimiz bu sekiz yıl içinde nereden nereye gelmiş? Özal, Türkiye ekonomisini bu sekiz yıl içinde umduğu noktaya getirebilmiş mi? Yoksa durumumuzu biraz düzeltip aslında yerimizde mi saymışız?

Geçen çarşamba günü Business International toplantısında Başbakan Özal'ı dinlerken bu sorular geldi aklıma. Bu yıl ve önümüzdeki yıllarda ekonomide yapmayı amaçladıklarını sıralarken satırbaşlarıyla şunları söylüyordu Sayın Başbakan:

- Önümüzdeki iki üç yılda en önemli problemimiz enflasyondur. Enflasyona karşı amansız bir savaş vereceğiz.
- Hemen seçimlerden sonra yaptığımız fiyat ayarlamalarını enflasyonla savaşta gerekli olduğu için yaptık; ekonominin şartları gerektirdikçe yeni zamlar da yapabiliriz.
- İşsizlik önemli bir sorundur. İşsizlik artışını önlemek için yüzde 7 büyüme hızını tutturmak gerekir, ama biz önümüzdeki dönemde yüzde 5'i aşmamaya çalışacağız.
- İç tasarrufları mutlaka arttırmamız gerekiyor. Bu amaçla gönüllü tasarrufların yanı sıra zorunlu tasarrufa da başvuracağız, vergi gelirlerini arttırarak tasarruf oranını yüzde 30'a çıkartacağız.
- Kamu yatırımlarını azaltacağız, önümüzdeki iki üç yılda yeni proje almayacağız, devlet altyapı dışında yatırıma girmeyecek.
- Cari işlemler açığındaki düzelme devam edecek, üç yıl içinde açık sıfırlanacak ve yeni dış borç alma gereği kalmayacak.

Şöyle bir düşündüm. Sekiz yıl önce söylenenlere ne kadar benziyordu. Sayın Özal'ın bugün söyledikleri, geleceğe dönük vaatleri. Enflasyon gene baş sorun, gene ekonomiyi daraltıp disipline almaktan, bütçeyi denkleştirmekten, vergi gelirlerini arttırmaktan, iç tasarrufları yükseltmekten, kamu harcamalarını kısmaktan söz etmiş Sayın Özal. Aynı gün başka bir yerde yaptığı konuşmada da belediyelere "ayağınızı yorganınıza göre uzatın" uyarısında bulunmuş. Ekonominin hemen her alanında "fren yapmaktan" söz ediliyor.

O halde sekiz yıl boşuna mı harcandı?

En karamsar bir kimsenin bile bu soruyu "evet" diye yanıtlaması sanırım olanaksız. Sekiz yılda Türkiye'de ekonomiyle ilgili pek çok şey değişti. Pek çok şey öğrenildi. Çağdaş dünya ekonomisi içinde

yer almanın ön koşulu sayılabilecek pek çok adım atıldı.

Bir benzetme yapmak gerekirse arızalı otomobil biraz acemice de olsa onarıldı, işlemeyen aksamı işler hale getirildi, ödünç benzin temin edildi ve yeniden anayola çıkartılarak sefere kondu. Bazı aksesuarlar eklenerek biraz daha modern bir otomobil görüntüsüne bürünmesi sağlandı.

Ne var ki temelde bu gene aynı otomobildi. Biraz hızlı gideyim dediğinizde hemen su kaynatıveriyor, kendinden üstün rakiplere kapıştırmaya çalıştığınızda isyan ediyordu. Üstelik arabanın geliri benzin parasını çıkartmaya yetmiyor. Ödünç benzinle çalışmaya devam ediyordu. Sürgit bu şekilde çalışması, hele hele güçlü rakiplerle yarışması olanaksızdı.

İSTİKRARA KAVUŞTUK MU?

Gerçekten de Türkiye sekiz yıl önce durma noktasına gelmiş olan ekonomisini yeniden çalıştıracak dış kaynağı bulmuş, ihracatını ve döviz gelirlerini arttırarak aksatmadan dış borç ödemiş; artan dış kredi itibarı sayesinde yeniden borçlanarak sanayiini işletmeyi, önemli altyapı yatırımlarına girişmeyi, büyümeyi hızlandırmayı başarmıştı. Kamu yatırımlarıyla konut yatırımları ekonomiyi canlandırmış, **"büyük Türkiye"** hayalinden yeniden söz edilir olmuştu.

Bütün bunlar gerçekti. Ancak bunlara bakarak Türkiye ekonomisinin sağlıklı bir yapıya kavuştuğunu, sekiz yıldır tekrarlanan **"istikrar"** hedefine vardığını, hızlı ve dengeli büyümeyi güvenceye aldığını söylemek ne yazık ki olanaksızdı. Sekiz yılda önemli gerçek gelir kayıplarına uğrayan ücretli maaşlı, dar gelirli kesimlerin bekledikleri ışık bir türlü belirmezken devletin iki yakası bir araya gelmiyor, iç tasarruflar yatırımlara yetmiyor, enflasyon önlenemiyor. Hızla artan iç ve dış borçlar yarınları da tehlikeye sokuyordu.

Bu sonucun doğmasında önemli halka, 1980'den bu yana büyük ölçüde sermaye birikimi olanağına kavuşan sermaye kesimlerinin yatırım çabasının yetersiz kalmış olmasıydı. Konut ve turizm dışında özel sektör daha çok tamamlama modernleştirme yatırımlarına yöneliyor, özellikle ihracatı besleyecek büyük yeni yatırımlara fazla itibar etmiyordu. Bu koşullarda yatırım yapmak ve ekonomiyi canlandırmak görevi kamu kesimine kalıyor, bu süreç ise kamu açıklarını büyütüp enflasyonu besliyordu. Altyapı ve konut yatırımlarıyla ihracatı arttırmak da mümkün değildi.

IMF'SİZ IMF REÇETESİ

Sekiz yıl önce 24 ocakta başlatılan programla ekonomiyi buraya kadar getiren Özal da değirmenin sürgit taşıma suyla dönmeyeceğini sanırım artık görüyor, bu nedenle **"iç tasarrufları arttırma"** ve **"dış borçlanmayı sınırlama"** hedeflerini öne çıkartıyordu. Özal, bıçak sırtındaki döviz dengesini de düşünerek kamu harcamalarını ve büyümeyi sınırlandırmak zorunda kalıyor, **"IMF'siz bir IMF reçetesi"** uygulamak için hazırlık yapıyordu. Yeniden daralmaya zorlanan bir ekonomide iç tasarrufu arttırmanın ve ihracatı besleyecek yatırımları gerçekleştirmenin kolay olmayacağı ise açıktı.

Özal oldukça şanslı fakat zor bir sekiz yıl geçirerek otomobili buraya kadar getirmişti. Ama asıl zor yol galiba şimdi başlıyordu ve bu yolda ilerlemek için gerçek anlamda yapı değişikliğine uğramış bir otomobile ihtiyaç vardı. Bir yandan zorunlu daralmaya giderken diğer yandan otomobili yenilemek ise en azından epeyi vakit alacağa benziyordu.

Türkiye artık dünyanın en zengin tablet koleksiyonuna sahip

Tabletlerin yolculuğu 70 yılda tamamlandı

GÜNSELİ ÖNAL *25 ocak.*

ANKARA — Osmanlı Devleti'nin izniyle temizlenmek ve onarılmak üzere Almanya'ya gönderilen **"Hitit tabletleri"**nin bu yolculuğu, 70 yılda tamamlandı. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü **Nurettin Yardımcı, "Doğu Almanya'ya gönderilen 10 bin 400 tabletin tümünün geri verilmesiyle Türkiye'nin dünyanın en zengin Hitit tableti koleksiyonuna sahip ülke durumuna geldiğini"** söyledi.

Hitit tabletlerinin yarısına yakın bölümünün Doğu Almanya'da okunduğunu ve bu konuda 60 ciltlik yayın yapıldığını bildiren Yardımcı, geri kalan tabletlerin okunması için önümüzdeki hafta bir bilim kurulu oluşturulacağını kaydetti. Tabletlerin, Hitit uygarlığına ilişkin tüm bilgileri içerdiğini vurgulayan Yardımcı, **"Tabletlerin okunmasıyla çok yeni bilgiler çıkacaktır. Tarih bir derya ve bazı şeyler hâlâ karanlık"** dedi.

Hitit tabletlerinin 70 yıl önce başlayan serüvenini anlatmasını istediğimiz Yardımcı, **"Bu serüvenin başlangıcı bir garip"** diye niteliyor. **"Bir ülke eserini veriyor ve sonra peşini bırakıyor. Az değil, 10 bin 400 tane. Değeri bana göre milyarlar eder. Ülkemizde yaşamış bir uygarlığın her şeyini bildiren eserleri gönderip, peşini bırakın. Olacak şey değil"** diyen Yardımcı, Hitit tabletlerinin başından geçenleri anlatmayı şöyle sürdürdü:

"Temizlik ve onarımları tamamlanan tabletler, 1924 yılından itibaren İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne iade edilmeye başlandı. 1942 yılına kadar fasılalarla, 3 bini geri geldi. Sonra geri gelme işlemi duruyor ve tabletler savaştan sonra Doğu Berlin Müzesi'nde kalıyor. Doğu Almanlar bunu adeta bir harp ganimeti olarak görüyorlar. Yeterince takip edilmediği için, Alman müzesinde teşhir ediliyor, okunuyor."

Doğu Almanya ile diyaloğun, bu tarihten sonra koptuğunu bildiren Yardımcı, 1980 yılında tabletlerin peşine yeniden düşüldüğünü söylüyor. Dışişleri Bakanlığı kanalıyla tabletlerin geri istenmesine karşın, bir sonuç alınamadığını belirten Yardımcı, konunun 1983'te **"gayri meşru yollarla gitmiş eserlerin iadesi"** konusunda UNESCO'ya bağlı olarak hükümetler arası oluşturulan komitenin İstanbul'da yapılan toplantısında yeniden gündeme getirildiğini belirterek şunları söyledi:

"Kongrenin başkanı Lübnanlı bir elçi idi. Bir gün öğle yemeğinde konuyu bizzat anlattım. 'Bırakın ça-

lınmış eserleri, biz izinli gitmiş eserleri geri alamıyoruz' **dedim. Hayretler içinde kaldı ve kongrenin açılışında bu hayretini herkese anlattı."**

Yardımcı, Doğu Almanya'nın Hitit tabletlerini geri vermesi için geçen yıl UNESCO'ya da başvurduklarını belirterek **"Bunun üzerine Almanlarla diyalog yeniden başladı. Aslında diyaloğumuz vardı, ama bir türlü 'evet' "cevabını alamıyorduk"** dedi. Yardımcı, tabletlerin geri verilmesiyle sonuçlanan son adımın geçen yıl İstanbul'da toplanan 34. Uluslararası Assiriyoloji Kongresi'nde atıldığını söyledi. **"Bu sırada karşı taraf da çözülmüştü. Diplomatik yollarla tabletleri geri verecekleri hissi de uyanmıştı bizde"** diyen Yardımcı, kongrede başvurduğu ufak bir kurnazlığın işe yaradığını anlattı:

"Kapanış gününden bir gün önce, kongreye katılan Doğu Alman Cumhuriyeti Bilimler Akademisi üyesi Prof. Dr. Horst Klengel ile koridorda konuştum. 'Bu tabletleri vermemeniz, bütün dünya için acı kayıp, Artık vermeniz gerek' **dedim. Klengel de** 'Tabletleri vermeye niyetliyiz artık' **dedi. Bu sözlerini bir not olarak yazıp altını imzalamasını istedim, sonra inkâr etmesin diye. Çünkü bu sözlerini yazılı olarak teyit etmesini istiyordum. Söylediklerini not kâğıdına yazdı. Aldım cebime koydum. Kongrenin kapanış oturumunda bu kâğıdı kürsüden okudum. Sonra da, daha detaylı bilgi vermesini isteyerek kürsüye çağırdım. Biraz tereddüt geçirdi. Kürsüde de** 'Bütün gayretimi göstereceğim ve tabletleri geri vereceğiz' **dedi."**

Klengel'in bu açıklamasının, kongreye katılan konuklar tarafından uzun süre alkışlandığını söleyen Yarımcı, Almanya'ya dönüşünden sonra Klengel'den bir mesaj aldıklarını ve tabletlerin geri verilmesi konusunda bir toplantıya çağrıldıklarını kaydetti. Yardımcı, kendi başkanlığında, Dışişleri Bakanlığı Kültür İşleri Müdürü Elçi **Erdoğan Aytun, İstanbul Arkeoloji Müzesi tablet uzmanlarından Veysel Donbaz** ve bir hukuk müşavirinden oluşan heyetin üç gün süren toplantısından sonra, tabletlerin tümünün geri verilmesine karar verildiğini belirtti.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde koruma altına alınan tabletler, Çorum'un Sungurlu ilçesi, Boğazköy mevkiindeki Hititlerin başşehri Hattuşaş'ta Alman arkeologların 1906-1912 yılları arasında yaptığı kazılar sırasında çıkarılmıştı.



Hangi sistem alınacak?

F-16 tartışması

26 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türk montajı F-16'lara takılacak elektronik harp sistem donanımları ile ilgili seçimin gecikmesi ve ilk 40 adet F-16 uçağına takılması planlanan ALR-69 sisteminin teknolojik gelişmelerin gerisinde olması tartışmalara yol açıyor. Öte yandan, ABD'nin General Dynamics firması ile sağlanan anlaşma uyarınca, kullanıma hazır olarak Türkiye'ye gelecek olan 4 adet F-16 da dün Mürted Havaalanı'na öğleden sonra indi.

Türkiye, 1983 yılında aktif ve pasif olarak adlandırılan ALR-69 ve ALQ-131 programlarından oluşan bir elektronik harp sisteminin alınmasını planlamış, ancak aradan geçen süre içerisinde teknolojideki gelişmeler, Türkiye'yi bu seçimini yeniden gözden geçirmek zorunda bırakmıştı. Uzmanlar, ALR-69 sisteminin, belirli bir açıdan yaklaşan düşman uçağına karsı bir **"kör nokta"** taşıdığı için, yani görmediği atış sahasının geniş olması nedeniyle işlevsiz kalmasının en önemli sakıncası olduğunu belirttiler. Uzmanlar, sistemin diğer sakıncalarım ise şöyle özetlediler:

a) Harici olarak uçağa yerleştirilen bu sistem bomba istasyonlarından birinin iptalini gerektiriyor. Böylece uçağın taşıyacağı bomba sayısı azalıyor.

b) Sistem ekstra yakıt istasyonlarından birinin yerine takılabiliyor. Ama bu da uçağın menzilinin kısalmasına neden oluyor.

c) Sistem özellikle, potansiyel 'Batı tehdidi' karşısında istenen performansı gösteremiyor. Yunanistan'ın elinde bulunan 'Puls Dophler' radarları karşısında etkisiz kalıyor.

Türkiye, elektronik harp donanımları ile ilgili olarak ABD Hava Kuvvetleri'nin F-16 savaş uçaklarının dahili entegre sistemlerinin geliştirilmesi için yürüttüğü çalışmayı yakından izliyor. ABD Hava Kuvvetleri'nin halen geliştirmeye çalıştığı sistemin adı ise **"ASPJ"**. Ancak ABD'nin bu sistemi üçüncü ülkelere

vermesi uzak bir olasılık olarak değerlendiriliyor. Türkiye, tüm bu nedenlerle elektronik harp donanım sistemleri için teklif veren firmalardan özellikle ABD'nin Loral firmasının geliştirmekte olduğu **"Rapport-3"** ve İngilizlerin Marconi firmasının **"Zeus"** sistemi üzerinde duruyor.

F-16'ların elektronik harp donanımları ile ilgili seçim, Milliyet Gazetesi yazarlarından **Mehmet Ali Birand** ile Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan** arasında tartışma konusu oldu. Mehmet Ali Birand, ilk 43 adet F-16'ya takılması planlanan ALR-69 sisteminin demode olduğunu belirterek, şubat ayına kadar bu sistem için yanıt verilmediği takdirde Türkiye'nin 5 milyar lira ödemesi gerektiğini bildirmişti. Birand, bu sistemin yeğlenmesi halinde ise 80-100 milyar liranın eski bir sistem için harcanmış olacağını söylemişti. Milli Savunma Bakanı Vuralhan ise, Mehmet Ali Birand'ın bu sistem ile ilgili sözlerinin gerçeği yansıtmadığını ve kaynağın rakip bir firma olduğunu belirtmiş, **"Mali portresi gerçekten büyük olan böyle bir proje somut verilere dayanmadan acele karar oluşturmak uygun olmaz"** demişti.

Eski Milli Savunma Bakanlarından **Zeki Yavuztürk,** 1987 yılının ekim ayında ilk 40 F-16 uçağı için bu sistemin alınacağını, ancak daha sonraki F-16 için **"geliştirilmekte olan sistemlerin"** takılacağını açıklamıştı.

35'i kadın 66 köylü tutuklu

Alpagut'ta maden sancısı

LEVENT GENÇELLİ *28 ocak*

MUSTAFAKEMALPAŞA — 35'i kadın 66 kişinin tutuklanmasına yol açan **"maden ocağı baskını"**nın ardından, Mustafakemalpaşa'nın Devecikonağı nahiyesine bağlı Alpagut köyünde dram yaşanıyor.

22 ocaktaki baskın sonrasında cezaevine düşen 35 kadının 64 çocuğu, köylülerin **"imece"** yöntemiyle buldukları çözümlerle aç kalmaktan kurtarılmaya çalışılıyor. Köyün 3 bin dönümlük ekili arazisinin 1500 dönümünü, maden ocağının yol açtığı heyalan yutmuş. Ocağa 4 kilometre uzaklıktaki bölümlerdeki kaymalar olanca hızıyla sürüyor. **"Heyelan"** nedeniyle açılan çukurlar yer yer adam boyuna ulaşmış.

4 yıl önce madenci **Nurullah Ercan**'ın, işletmesini devraldığı Bükköy Madencilik Limited Şirketi'nin, **"Size iş yok"** dediği Alpagut köylüleri, kamyonlarına iş bulamamanın yanı sıra şimdi de aç kalma tehlikesi ile karşı karşıyalar. Köyde, 80 kamyon **"işsizlik"** nedeniyle yatarken, kayan topraklarından ürün alamayanların senetlerine de protestoların yağdığı bildirildi.

Alpagut köyünde, **"maden ocağı baskını"**ndan en fazla etkilenenler çocuklar. Köydeki 7 çift, **"baskına karıştıkları"** gerekçesiyle tutuklanınca, 24 çocuk, anne ve babasız kaldı. Cezaevindeki 13 kadının kocaları ise toplam 40 çocuğa diğer köylülerin yardımıyla bakmaya çalışıyor.

Mustafakemalpaşa'nın en eski köyü olan Alpagut sokakları, şu günlerde anne ve babalarını arayan çocukların ağlamalarıyla çınlıyor. 250 haneli köy, muhtar Ahmet Atik'in **"olumsuz"** tutumlarıyla ikiye bölünmüş durumda. Köydeki 4 kahveden üçünde, Atik'e lanetler yağarken, amca -torunun işlettiği büyük kahvede, muhtarın yakınları ve ocaktan iş alabilinler, konuşmaktan çekiniyorlar ve gazetecilerden kaçan 22 yıllık köy muhtarının haklı olduğunu savunuyorlar.

Beldenin en verimli kömür yataklarının üzerinde kurulu bulunan Alpagut köyündeki gerilim sürerken ocak nedeniyle Bükköy, Kurşunlu ve Yenice köylerinde de 5 yıl içinde Alpagut'takine benzer olayların olacağı iddia ediliyor. MTA'nın yaptığı ölçümler sonucu bu köylere ait, 1400 hektarlık bölümde 18 milyon tonluk kömür rezervi saptanmış. Ocağın, işletme hakkı da Bolu, Kütahya, Nevşehir ve Konya'da büyük ocakları bulunan Nurullah Ercan'a verilmiş. Şirket 1 yıl içinde günde 500 kamyonluk üretime geçmeyi planlıyor. Ancak çevre köylerin kurdukları **"S.S. Devecikonak ve Çevre Köyleri Taşıyıcılar Kooperatifi"** kamyonlarına iş vermeyeceğini de ilan ediyor.

Köy muhtarı Ahmet Atik'in, maden ocağından çıkan kömürleri tek başına taşıma yolundaki çabalarıyla ikiye bölünen ve her an yeni olaylara gebe Alpagut köyünde **"muhtarla tartışıp da isimleri arananlar listesine girmeyen"** tek kişi yok. Köylüler, muhtarın **"köy kütüğü"**nden, tartıştıklarının isimlerini seçerek jandarmaya verdiğini savunuyorlar.

Madenin yavaş yavaş topraklarını yuttuğunu gören ve çiftçiliğin yapılamayacağını anladıktan sonra köylüleri kooperatif çatısı altında toplamaya çalışan S.S. Devecikonak ve Çevre Köyleri Taşıyıcılar Kooperatifi Başkanı **Ahmet Gündoğan,** çıkan kavganın sadece, **"taşınma sorunu"**ndan kaynaklanmadığını savunuyor. Gündoğan'a göre, maden sahibinin, **"vergi kaçırma"** ve toprakları **"yok pahasına ele geçirme"** isteği, köydeki olayları doğurmuş. Kooperatif Başkanı, **Maden ocağı sahibi, bizden faturasız mal taşımamızı istiyor. Kooperatifi kurduktan sonra açıkça iş vermeyeceğini söyledi. Bize sürekli,** "Kooperatifinizi feshedin, iş vereyim' **diyor. Bugünlerde Alpagut'ta meydana gelen olayların benzerleri yakında Bükköy, Kurşunlu ve Yenice köylerinde de olacak. Maden ocağı sahibi insafa gelmezse bölgede geçim hayal"** şeklinde konuşuyor.

Örgütlendikten sonra, **'aç kalma'**nın tehlikesini adım adım yaşayan Alpagutluların gözünde, 22 ocaktan bu yana uyku yok. Köylüler, her an gelecek jandarmaları bekliyorlar. Bu arada, jandarmanın, **'arananlar'** arasında bulunanların yakınlarına baskı yaptığı iddiası da köylüler tarafından ortaya atıldı. Köylüler, jandarmanın köy içinde yaptığı operasyonlar sırasında listeyi tamamlamak için çaba sarfettiğini ve **'muhtarın listesine'** girenlerin yakınlarını **'rehin'** alabileceğini söylediğini de iddia ettiler. Bu iddia jandarmanın üst düzey yöneticileri tarafından reddedildi. Ancak olaylardan sonra ilçe jandarma bölük komutanlığına gazeteciler alınmadı ve bilgi de verilmedi.

. Baskın sırasında ocakta bulunan maden işleticisi Nurullah Ercan, köylülerin sözlerinde durmadıkları için iş alamadıklarını savunmuştu. Önceki gün Ankara'ya giden Ercan, işletmesinden çıkan malı istediğine taşıtabileceğini de söylemişti.

Bükköy Madencilik Şirketi'nin İşletme Müdürü maden mühendisi **Fahrettin Şoplan** ise, olaylarla kendilerinin hiçbir ilgisi bulunmadığını savundu. Şoplan, **"Nurullah bey, sırtında kömür taşıyarak bu yere geldi. Kimsenin tehditlerine boyun eğmez ve malını da istediğine taşıtır. Yönetmelikler bize, 'bakanlık adına' istimlak yetkisi veriyor. Biz kömürü çıkartırız, gerekirse de köyleri yok ederiz"** şeklinde konuştu.

"Toplu halde mala zarar vermek", "iş hürriyetini engellemek" suçlarıyla tutuklanan 15 yaşındaki Birgül Cengiz isimli kız çocuğunun tutuklanmasına, **"yaşı tutmadığı"** gerekçesiyle yapılan itiraz sonrasında serbest bırakıldığı da öğrenildi.

6 yılda 14 bin kişi öldürüldü

28 ocak

CENEVRE (AA) — Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun yıllık raporunda, İran'daki **Humeyni** rejimi ajanları tarafından 1981-1987 yılları arasında, 14.028 kişinin öldürüldüğü açıklandı.

Raporu hazırlayan İran raportörü **Reynaldo Galinda,** Tahran yönetiminin izin vermemesi yüzünden, İran'daki insan hakları ihlallerini 3 yıldan bu yana yerinde inceleyemediğini, ancak kasım ayında Humeyni karşıtı **Halkın Mücahitleri** örgütünün kendisine, öldürülen 14.028 kişinin isimlerini ve diğer bilgileri içeren bir liste gönderdiğini bildirdi.

Listede, 1986 ve 1987 yıllarında işkencede ölen 60 kişi ile daha önce adları hiçbir yerde açıklanmamış 2.000 kişinin de bulunduğunu belirten **Galinda,** İran hükümetinden listedeki isimler konusunda bilgi vermesini istedi.

Halkın Mücahitleri'nin raportöre verdiği listede ayrıca, siyasi tutuklu oldukları açıklanan, ancak İran'da gizlice idam edilen 36 kişinin adları da yer alıyor.

Raportör, Iran'daki işkence konusundaki bilgileri de, 1981-1983 yılları arasında Tahran'daki Evin Hapishanesi'nde **"İslamiyete aykırı davranışları"** nedeniyle yatan **Fereydum Giylani'**den aldı.

Giylani, hapishanede kaldığı süre içinde, 7-8 kişinin kendisini gözlerini bağladıktan sonra kablo ve çubuklarla dövdüğünü ve vücudunun her tarafını tekmelediğini, daha sonra da ayaklarının altına tümüyle şişinceye kadar sopayla vurduklarını anlatıyor.

Galinda'nın raporunda, İran'daki Bahailerin çektiklerine de yer veriliyor ve bu dinden olanların mallarının ellerinden alındığını ticaret yapmalarının da yasaklandığı kaydediliyor. Rapora göre, binlere Bahai, okullardan ve memuriyetten atılıyor.

Dayak atma emri aldık

29 ocak

KUDÜS (AP) — İsrail'in işgal altında bulunan Batı Şeria ve Gazze'de ordunun Filistinlilere karşı uyguladığı **"dayak politikası"** ülke içinde ve dışında tepkilere yol açıyor. İsrail basını, bu politikanın gerçekte ordu yetkililerinin emriyle uygulandığını ve hükümetin tutumuna ters düştüğünü yazarken, bir günlük gazetede genç bir askerin söz konusu politikaya ilişkin olarak anlattıkları geniş yankı uyandırdı.

Hadashot adlı gazetede, adı saklı tutulan ve Gazze'de görev yaptığı belirtilen 20 yaşındaki bir asker, birliğinin Arap ailelerin evlerine rasgele girmek ve sorgu sırasında gençleri dövmek üzere emir aldığını anlattı. Asker, Arapların bazılarının özel bir sorgulama merkezine götürüldüğünü ve dayağa daha da ağırlaştırılmış olarak bir merkezde devam edildiğini, yediği dayaktan hastanelik olan, sakat kalan pek çok Arap gencinin bulunduğunu vurguladı.

Söz konusu İsrailli asker gazeteye yaptığı açıklamanın bir yerinde de şunları söylüyordu: **"Sokağa çıkma yasağı sırasında Araplara varlığımızı hissettirmek ve gövde gösterisi yapmak üzere kapıya vurmak, içeri girip erkekleri dışarı çıkartmak emri almıştık. Erkekleri birbirlerinden ayırıyor, daha sonra da özellikle genç olanlara dayak atıyorduk."**

Kimliği açıklanmayan ve 20 yaşında olduğu belirtilen İsrailli asker sözlerini şöyle sürdürüyor: **"Hemen hemen her eve giriyorduk. Erkekleri dışarı çıkartıp yüzleri duvara dönük halde sorguluyorduk. Bir yandan da dövüyorduk. Erkekler acı içinde çığlık atarken onların sesini duyan kadınlar da haykırıyorlardı."**

İsrailli asker, çok sayıda birliğin "dayak atma emri"ne tepki duyduğunu, ama kimsenin emre karşı gelmeyi göze almadığını da sözlerine ekledi.

İsrail askeri yetkilileri ise dayak atma emrinin sadece direniş gösteren Filistinlilere yönelik bir uygulama olduğunu söylediler. Aynı çevreler, dayak olayına adı karışan İsrailli askerler hakkında soruşturma açılacağını da belirttiler.

Yahudi Savunma Birliği adlı aşırı sağcı örgütün lideri ve İsrail Parlamentosu üyesi **Meir Kahane** ise Başbakan İzak Şamir'i yalancılıkla suçladı ve ordunun **"bilinçli bir dayak politikası izlediğini"** söyledi. Bu tavrı desteklediğini vurgulayan Kahane, **"Filistinlileri öldürmek yerine onlara dayak atmalıyız. Tüm Arapların ülkemizden dışarıya atılmasını istiyorum"** dedi. Kahane, seçimlerden zaferle çıkacağını da iddia ederek **"Filistinlilerin attığı her taş bana verilecek bir oy demektir"** şeklinde konuştu.

DOSTLAR BÜRO
Daktilo, hesap ve kasa makineleri satış ve tamiri

Cumhuriyet

FERHAT TUNÇ
Ayışığı yana yana...
Pek yakında tüm plak ve kasetçilerde

64. Yıl: Sayı: 22787 Kurucusu: Yunus Nadi 250 TL. 31 Ocak 1988 Pazar

Türk ve Yunan başbakanları 10 yıl sonra ilk kez bir araya geldi

Davos'ta diyalog arayışı

Özal ve Papandreu, dün iki kez bir araya geldi. Birinci buluşma, Yunan Başbakanı'nın verdiği kokteylde; ötekisi ise Dünya Ekonomik Forumu toplantılarının yapıldığı Davos Belediye Sarayı'nda gerçekleşti. Papandreu'nun, Özal'la el sıkışmasına gazeteciler büyük ilgi gösterdi.

Davos'tan kısa kısa...

DAVOS (Cumhuriyet) — Semra Özal günlerini genellikle otelin dışında geçiriyor. Hele de kar yağdıktan sonra yürüyüşe çıkması, kızağa binmesi çok seviyor. Örneğin dün sabah eşi Başbakan Özal, ekonomiyle ilgili son durumu gözden geçirirken Semra Özal, Davos'taki papatyalarıyla atların çektiği bir kızağa binip kentin kenarında dolaştı.

Davos toplantılarının bir özelliği "beyin fırtınası" olarak nitelenen yuvarlak masa toplantıları. Burada dünyanın her türlü ekonomik sorunu açıkça tartışılıyor. Önceki gün Başbakan Özal ile Devlet Ba-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Başbakan Özal "görüşmede pek çok konunun ele alındığını, umitli olduğunu" söylerken, Yunan Hükümet Sözcüsü Rubatiis, görüşmelerin "çok olumlu bir havada" gerçekleştiğini vurguladı. İki başbakan, bugun yeniden bir araya gelecekler.

STELYO BERBERAKİS'İN haberi 11. Sayfada

YUNAN EGE BAKANLIĞI GENEL SEKRETERİ İSTİFA ETTİ
11. Sayfada

DAVOS'tan YALÇIN DOĞAN

'Tanrıdan Sonra Komşu Gelir'

İki başbakanın kokteyl salonunda buluşmaları gerçekten görülmeye değer. Bir yandan Yunan müziği, bir yandan Türk mezelerinin tıpkısı Yunan mezeleri ve nefes aldırmayan gazeteci ordusu...

DAVOS — On yıllık bir aradan sonra iki başbakanın buluşmasının sabahında... Hele de dört yıldır "zeytin dalı" uzatıp bu buluşmanın gerçekleşeceği günü göz... Ve de buluşma gününün sabahında en son hazırlıklar tamamlanmışken siz başbakan olsanız, yani öyle bir konumda bulunsanız görüşmeden birkaç saat önce ne konuşurdunuz?

Bilemediniz. Turgut Özal Papandreu'yla buluşmadan birkaç saat önce çevresiyle sohbet ederken, bu görüşmeyi sohbet konularının arkalarına saklıyor. Özal dün sabah "ekonomik sorunlarla" ilgileniyor, ardından Vuralhan olayına teğet geçiyor.

"Bu bizim Cengiz Tuncer ne yapmış böyle" diyerek Vuralhan aleyhinde demeç veren ANAP Genel Başkan Yardımcısı Tuncer'in kulaklarını çınlatıyor. Ardından ekonomiyle ilgileniyor. Eko-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)



KOKTEYLDE SOHBET — Başbakan Turgut Özal dün ilk olarak Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun verdiği kokteyle katıldı. İki başbakan kokteylde yan yana koltuklara oturdular ve sohbet ettiler. Kokteyle bulunan ... Yunan rakısı 'Ouzo' içildi. (Fotoğraf: AA)

SHP ve DYP, Milli Savunma Bakanı'nın düşürülmesi için iki ayrı gensoru önergesi verdi

Vuralhan'a çifte gensoru

Köşk'ten anlamlı açıklama

Evren baştan itibaren hassas

Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nden Vuralhan olayı ile ilgili olarak yapılan açıklamada "Sayın Cumhurbaşkanımız soruşturma yapma yetkisinin Devlet Denetleme Kurulu'na tanınmadığını ifade etmişlerdir" denildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nden dün Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan olayıyla ilgili olarak yapılan açıklamada, "Sayın Cumhurbaşkanımız, soruşturma yapma yetkisinin Devlet Denetleme Kurulu'na tanınmadığını ifade etmişlerdir" denildi. Açıklamada Cumhurbaşkanının Vuralhan'a ilişkin belgelere ilk andan itibaren hassasiyet gösterdiği belirtildi, ...

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

OZAL, "EVREN BELGELERİ CİDDİ BULMADI" DEMİŞTİ 8. Sayfada



CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

İki Gelişme

Köşk'ün asıl sıkıntısı, Özal'ın ANAP grubunda söylediği "Cumhurbaşkanı, Mumcu'nun belgelerini ciddi bulmadığını söyleyerek bana verdi" cümlesiydi. Cumhurbaşkanlığı, Özal'ın bu sözlerini "uygun biçimde" yalanlamak istiyordu.

8. Sayfada

SHP önergesinden: *Türk Silahlı Kuvvetlerimiz'in siyasi yönetim merci olan, içeriye ve dışarıya karşı saygınlığında hiçbir gölge bulunmaması mutlak bir zorunluluk olan Milli Savunma Bakanlığı'nın Sayın Ercan Vuralhan'ın siyasi sorumluluğuna emanet edilmesi, artık kabul edilebilir olmaktan kesinlikle çıkmıştır.*

DYP önergesinden: *Kamuoyunda böylesine itham ve eleştiriye muhatap bir bakanın görevlerini hakkıyla ve tartışmasız bir biçimde yerine getirebilmesi mümkün değildir. Sayın Bakanın görevine devam etmesi halinde ileride milli çıkarlarımızı zedeleyici birtakım tartışmaların başlayabileceği ciddi endişesini taşımaktayız.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP ve DYP, Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın bakanlıktan düşürülmesi için hazırladıkları iki ayrı gensoru önergesini dün TBMM Başkanlığı'na sundular.

Dün sabah 31 DYP milletvekilinin imzaladığı gensoru önergesi, grup başkan vekilleri Köksal Toptan ve Vefa Tanır tarafından basına açıklandı. 26 imza ile TBMM Başkanlığı'na öğleden sonra sunulan SHP'nin gensoru önergesindeki gerekçeler ise grup başkan vekilleri Deniz Baykal ve Hikmet Çetin tarafından anlatıldı.

DYP'lilerin Vuralhan hakkındaki gensoru önergesi dün TBMM Başkanlığına sunuldu. DYP grup başkan vekilleri Köksal Toptan ve Vefa Tanır düzenledikleri basın toplantısında önergelerini açıkladılar ve son çare olarak bu yola başvurmak zorunda kaldıklarını bildirdiler.

DYP'nin gensoru önergesinde

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

TUNCER: ANAP'TA ÇATLAK SES YOK
8. Sayfada

General Rogers:

NATO savunması zayıfladı

INF *Antlaşması nedeniyle "kaz sancıları" çektiğini söyleyen General Rogers, orta menzilli füzelerin ortadan kaldırılmasından sonra yeterli kısa menzilli füzelere kaldırılması ...*

UFUK GÜLDEMİR

WASHINGTON — ... Bernard Rogers ...

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

ABD YAKLAŞIMI SEÇ KİPRİLİYOR
Arka Sayfada



TOPLANTI — ...

"Yeşil Ev"de yaşam farklı.. Çünkü slogan farklı:

"Farklı olan burayu.."

Taksim Lamartin Caddesi'ndeki 29 nolu apartmanın en üst katında "radikallerimiz" yaşıyor... Bu evi önce çevreciler, sonra ateistler, eşcinseller, travestiler ve en sonunda hayat kadınları keşfetmiş... Onların ardından da polisler tarafından keşfedilmiş... İçeride yaşam oldukça "karışık..."

YALÇIN PEKŞEN

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Sigara, içki ve elektrik fiyatları ikinci kez artacak

Zam dalgası kapıda

Tekel: *İkinci zamla filtreli sigaraların 450 veya 500 liraya, Yeni Rakı'nın da 5 bin liraya yükseltilmesi düşünülüyor.*

Elektrik: *Son akaryakıt zammı da dikkate alınarak belirlenecek elektrik zammının yüzde 8-10 düzeyinde gerçekleşmesi bekleniyor.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Akaryakıt fiyatlarına yapılan ... TEK ... Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) ve Tekel'in ...

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

REAGAN'A ÖZELLEŞTİRME RAPORU Arka Sayfada

Dövize Davos'tan önlem

Bankalar sorumlu

İki önlem bir ceza: *Dövizdeki kritik artış hükümet çevrelerini alarma geçirdi. Kısa dönemde piyasadan para çekerek döviz talebinin kırılması düşünülüyor. Uzun dönemde ise Bankalar Kanunu değişecek. Bunun nedeni, döviz krizine piyasadan büyük ölçüde döviz toplayan bir bankanın neden olduğunun saptanması. Bu bankaya, dolar olarak ödenecek bir devlet borcuna ödeme cezası verildi.*

DAVOS (Cumhuriyet) — ...

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

Atina'dan

Çağdaş bir Oaisseus

NEDİM GÜRSEL

Çağdaş bir Odisseus düşünün. Ertinnularin bir denizden bir başka denize, bir lehlikeden bir başkasına savrulduğu yaşlı ve yorgun bir adam. Angelopulos'un "Sitere Yolculuk" adlı filminde anlattığı Yunanlıdır bu.

Roma'dan

'Cacao Meraviliao'

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Bir ay kadar önce, İtalyan balkalları birdenbire, "Cacao Meraviliao" adında bir şarkı tutturdu.

Paris'ten

Avangard boyacı

SABETAY VAROL

Çinci hükumetinin 'en sol' üyesi sayılan Çalışma Bakanı Philippe Seguin, bir ara işçilerle çözüm olarak sporu... gibi ... meydekleri ...

New York'tan

En alternatif

ŞEBNEM ATİYAS

New York'ta, alternatif basının en üstü olduğu iddiasıyla bir dergi yayımlanmaya başladı. Adı, Utne. Sorveysede "harika" anlamına geliyor.

Stockholm'den

Adam neden çıldırdı?

YAVUZ BAYDAR

6 ay önceyine kadar dairesinden pek çıkmayan, sessiz yaşlı durulmayan, 45 40 yaşlarında bir adamdı.

Helsinki'den

Sauna, yaşamaktır

ZAFER ARAPKİRLİ

Çoğunlukla ter atmak için kullanıldığını bildiğimiz sauna, Finlinin yaşamının ...

6. Sayfada



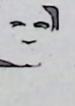
İyi Pazarlar.
Cumhuriyet Dergi
Cumhuriyet

Ekonomide Ne Olacak?

Ekonomiye ilgili olarak gerek Davos'tan gerekse iş dünyasından ... yöneliyor ...

HASAN CEMAL

- **Londra-Paris işbirliği** *Thatcher Mitterrand zirvesi sonunda iki ülkenin savunma işbirliği konusunda daha yoğun çaba harcaması gerektiği belirtildi.* 3. Sayfada
- **Filistin kampına baskın** *Kudüs yakınındaki Şafa mülteci kampına baskın yapan İsrail askerleri 64 Filistinliyi döverek yaraladılar ve ekmeklere gaz döktüler.* 3. Sayfada
- **Kuruluşunun 20. yılında TRT televizyonu** *Bugün 20. kuruluş yıldönümünü kutlayan TRT televizyonu yayın hayatına nasıl ve hangi şartlarda başladı?* 4. Sayfada
- **En iyi yönetmen Louis Malle** *Fransız sinema eleştirmenleri 1987'nin en iyilerini seçti. 1988 Sinema Ödülleri ...* 5. Sayfada
- **Retrospektif resim sergisi** *Ressam Malik Aksel olumunun birinci yıldönümü dolayısıyla şubat sonu İstanbul AKM'de açılacak bir retrospektif sergiyle anılacak.* Sayfada
- **Futbol ligi** *1. Futbol Ligi'nin tek karşılaşmasında Beşiktaş ve Karşıyaka İstanbul'da 1-1 berabere kaldılar.* Spor'da
- **Tuzla Piyade Okulu'na ateş** ... 11. Sayfada
- **Finlandiya başkan arıyor** ... Arka Sayfada



GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Geç Olsa da...

...

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Davos'ta diyalog arayışı

STELYO BERBERAKİS *31 ocak*

DAVOS — 10 yıllık bir aradan sonra, Türk ve Yunan Başbakanları ilk kez bir araya geldi. Başbakan **Turgut Özal** ve Yunanistan Başbakanı **Andreas Papandreu,** dün Davos'ta önce Yunan Başbakanı'nın kokteylinde, daha sonra da Davos belediye binasında birlikte oldular. 1.5 saat süren belediye binasındaki görüşmelerden sonra Başbakan Özal **"Her konuyu görüştük, konuşmamız oldukça iyi geçti, ümitliyim"** derken Yunan Hükümet Sözcüsü **Yannis Rubattis** de **"Görüşme çok olumlu bir havada geçti"** şeklinde konuştu. Görüşmelerde **"'her konunun ele alındığı, herhangi bir çözüm arayışında bulunulmadığı",** bununla birlikte tarafların **"karşılıklı iyi niyetlerini saptadıkları"** bildirildi. Tarafların görüşmeye **"mütevazı beklentilerle girdikleri"** belirtilirken, masaya oturup bir diyalog başlatmış olmalarının bile başlı başına önemli olduğu vurgulandı. Özal ve Papandreu, bir gündem belirlemeksizin bu sabah yeniden buluşacaklar. Türk ve Yunan heyetleri de ortak bildiri metnini hazırlamak için sabah 9'da bir araya gelecekler.

Önceki gün Yunanistan Başbakanı Papandreu, Türk heyetinin kaldığı çeşitli otellere ve gazetecilere dün öğleyin düzenlediği kokteyl için davetiye gönderdi. Aynı davetiyenin diplomatik kanallarla Başbakan Turgut Özal'a da iletildiği öğrenildi. Özal'ın kaldığı otelde verilen kokteyle Davos'ta bulunan Türk ve Yunan heyetleriyle Türk, Yunan ve çok sayıda yabancı gazeteci ve televizyon ekipleri katıldı. Televizyon ve gazeteci ordusunun kokteylin verildiği salonu kapladığı ve kokteylin başlamasından itibaren heyetlerin birbirlerine karşı karşılıklı iyi niyet sözleri söyledikleri gözlendi.

Kokteylin başlama saatinden birkaç dakika sonra Başbakan Turgut Özal'ın kaldığı odadan asansörle aşağı inerek kokteyl salonuna yürüdüğü görüldü. Yunan heyetinden bazı ilgililer, Özal'ın salona girmekte olduğunu Papandreu'ya bildirdiler. Papandreu da, Özal'ın tarafına doğru yürüdü ve salonun ortasında her iki başbakan müthiş bir kalabalık içinde el sıkıştı. Gazete ve televizyon ekiplerinin büyük kuşatması altında gerçekleşen el sıkışmaya, aslında **"el sıkışmak"** demek değil, el sıkışma başarısını göstermek demek daha doğru olur.

Her iki başbakan kendilerine ayrılan koltuklara doğru yürürken, etraflarındaki gazeteci çemberinin de ilerlediği ve kokteyl için hazırlanan tabakların bir bölümü masanın devrilmesi sonucu yere düştü, çok sayıda tabak parçalandı.

Dışişleri Müsteşarı **Nüzhet Kandemir,** bu fırsatı kaçırmayarak Papandreu'ya döndü ve **"Sayın Başbakan tabakların kırılması hayra alamettir"** deyince Papandreu, **"Evet doğru"** karşılığını verdi.

Daha sonra da Özal ve Papandreu, salonun bir köşesinde kendilerine ayrılan koltuklara oturdular. Aynı anda tarafların resmi görüşmelere katılacak yetkilileri de iki başbakan tarafından birbirlerine tanıştırıldı. Dolayısıyla herkesin gözü önünde bir sohbet başladı.

Ancak Papandreu ile Özal'ın otururken son derece yavaş konuşmaları, kalabalıktan yüksek sesler çıkması, kokteylde çalınan Yunan müziğine eklenince konuşmalardan herhangi bir şey duymak mümkün olmadı. Sohbet devam ederken bir Yunan orkestrası **"buzuki"** yani Yunan çalgısıyla Türkçe parçalar seslendirdi. Bunlar arasında **"Şinanay yavrum şinanay"** ile **"Çiftetelli"** dikkat çekti. Yunanlılar, Türk melodilerini seslendirirken bir iki Yunanlı hanımın kendilerini tutamayarak göbek attıkları gözlendi.

Papandreu ile Özal sohbet ederken görüşmelere katılmayacak olan, fakat Davos'ta hazır bulunan Türk ve Yunan heyetinin diğer üyeleri zaman zaman iki başbakan tarafından birbirlerine tanıştırıldı.

Kokteylde 40 dakika kalan Özal, Papandreu tarafından salonun kapısına kadar uğurlandı.

BELEDİYE BİNASINDA

Bu buluşmadan yaklaşık bir saat sonra her iki başbakan Davos'un belediye binasında yeniden bir araya geldi. Ancak buradaki buluşma **"sadece kamuoyuna dönük"** bir buluşma niteliği taşınmaktan öteye geçmedi. Görüşmenin görüntüsünü televizyon ve fotoğrafçılara verebilmek amacıyla iki başbakan belediye binasında buluştu.

Kongre salonuna gerek Türk, gerek Yunan tarafından hiçbir televizyon ekibinin akredite edilmeyişi, buna ek olarak yine her iki taraftan çok az sayıda gazetecinin sempozyuma akreditasyonu yapılabildiğinden, televizyon ekipleri ve fotoğrafçılara bir olanak sağlamak amacıyla Özal ile Papandreu **"poz vermek"** üzere belediye binasına geldi.

Belediye binasına önce Papandreu, bir dakika sonra da Özal geldi. Yoğun kar yağışı nedeniyle geliş ve gidişte arabaların son derece dikkatli kullanıldığı görüldü. Binanın ikinci katındaki toplantı salonunda iki başbakan ayakta el sıkıştılar ve bir süre fotoğrafların çekilmesi, televizyonun görüntüyü alması için el sıkışmış durumda poz verdiler. Toplantı salonuna iki başbakan aynı anda girerken kapıdan girişte Papandreu'nun Özal'a öncelik tanıdığı görüldü. Fotoğrafların çekilmesinden sonra salondan çıkışta bu kez Papandreu'nun Özal'a yeniden yol verdiği gözlendi. Aynı asansöre binen iki başbakan, kapıda bekleyen arabalara binerek kongre salonuna gittiler.

Dünkü görüşmeden önce Özal ve Papandreu Davos Belediye Sarayı'nda Belediye Başkanı Dr. Landamann tarafından karşılandı.

Kongre salonunda iki taraftan da çok az sayıda gazetecinin girme izni olmasından dolayı burada herhangi bir **"televizyon ve gazeteci kuşatması"** olmadı. Toplantıya Türk tarafından Başbakan Özal'la birlikte Dışişleri Müsteşarı **Nüzhet Kandemir** ve Başbakanlık Dışişleri Danışmanı **Cem Duna** katıldı. Yunan tarafından ise Dışişleri Bakanı **Papulias** ile Papandreu'nun dış politika danışmanı **Kiryos Roudousakis** Yunan Başbakanına eşlik etti.

NELER GÖRÜŞÜLDÜ

1.5 saat süren görüşmelerden sonra taraflar herhangi bir açıklama yapmaktan kaçındılar. Sağlanan bilgilere göre, görüşmelerin bugün de devam etmesi konusunda varılan anlaşma üzerine taraflar, herhangi bir açıklama yapılmaması için aralarında görüş birliğine vardılar. Görüşmenin, Turgut Özal'ın **"Dünya Ekonomik Forumu"**'nda önceden planlanan konuşma saati geldiği için değil, görüşmenin dünkü gün-

demi tamamlandığı için 1.5 saatte sona erdiği belirlendi.

Sağlanan bilgilere göre, görüşmede ortaya **"bir tıkanıklık"** çıkmadı. Ancak taraflar, herhangi bir konuda **"bir çözüm arayışına girmediler."** Her iki taraf aralarındaki sorunların çözümü için **"iyi niyetli olduklarını"** belirttiler. Bundan hareketle görüşmede, Ege sorunu, Kıbrıs sorunu, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na tam üyeliği gibi ana sorunlar üzerinde durulduğu öğrenildi.

Türk tarafı görüşmeye herhangi bir gündem sunmadı. Bununla beraber Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin başlaması için Başbakan Özal, Papandreu'ya **"Turizm, spor, basın ve işadamlarının karşılıklı görüşmelerini ve bu konularda işbirliğine gidilmesini"** önerdi.

Buna karşılık Papandreu, Kıbrıs ve Ege gibi iki ana konuyu gündeme getirdi. Türk tarafı ise Türkiye'nin AT'ye tam üyelik başvurusu karşısında Yunanistan'ın nasıl bir tutum alacağı konusunda meraklarını gidermeye çalıştı.

Her iki başbakan, görüşmenin sonunda bugün yerel saatle 11.00'de yeniden bir araya gelme kararına vardılar. Bugünkü buluşmanın yeniden herhangi bir gündem belirlenmeden gerçekleştirilmesi yönünde karara varıldı.

Görüşmelerden sonra kendisine yöneltilen çeşitli soruları yanıtsız bırakan Başbakan Özal, **"Her konuda görüştük. Ben ümitliyim. Oldukça iyi görüşmeler yaptık"** demekle yetindi.

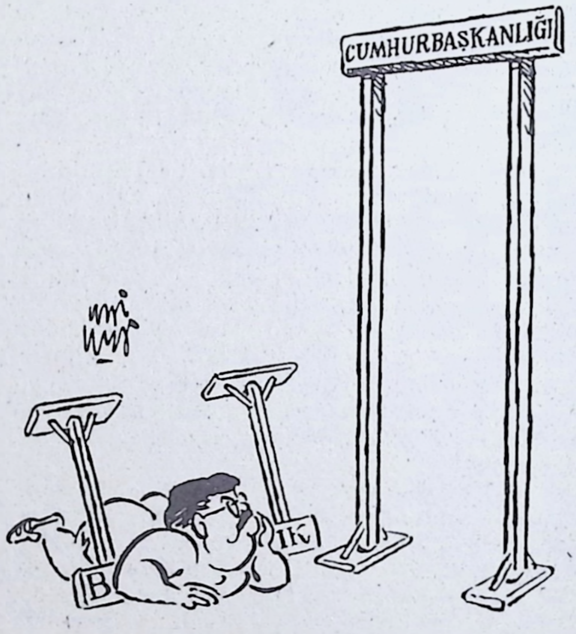
Yapılan değerlendirmelere ve gözlemlere göre, her iki başbakanın bugün yeniden bir araya gelmeleri **"olumlu"** değerlendirildi. Eğer önceden öngörüldüğü gibi buluşma sadece dünkü toplantı ile sınırlı kalmış ve bugün yeniden görüşmek için anlaşmaya varılmamış olsa idi, o zaman görüşmelerde **"kesin bir tıkanıklığın ortaya çıktığı"** söylenebilecekti. Ancak, bugün yeniden buluşmanın taraflar arasında **"herhangi bir çözüm arayışı"** anlamına gelmediğine de dikkat çekildi.

Görüşmenin iki ülke arasında bir diyaloğu başlatmış olmasından dolayı taraflar memnuniyetlerini belirttiler. Ancak bunun ötesinde herhangi bir değerlendirme yapmaktan kaçındılar.

Bugünkü görüşmelerden sonra tarafların kamuoyuna bir açıklama yapmaları bekleniyor, yapılan açıklamanın ortak bir basın toplantısı biçiminde olup olmayacağı sorusuna Başbakan Özal, **"Duruma göre olabilir de olmayabilir de"** karşılığını verdi.

Başbakan Özal ile Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun Davos Belediye Sarayı'nda yaklaşık bir saat süren baş başa görüşmelerinin ardından bir açıklama yapan Yunan Hükümet Sözcüsü Yannis Rubattis, **"Görüşme çok olumlu bir havada geçti"** dedi. Rubattis ayrıca Özal ve Papandreu'nun bugün Davos'ta ikinci kez TSİ 11.00'de buluşacaklarını da sözlerine ekledi.

Rubattis, dün akşam üzeri basına yaptığı açıklamada bugünkü görüşmenin heyetler halinde olacağını, bunun ardından da ortak bir bildiri yayımlanacağını bildirdi. Öte yandan Papandreu'nun, Özal'la bugünkü ikinci görüşmesinden sonra bir de basın toplantısı düzenleyeceği belirtildi.



TRT Televizyonu ilk yayına nasıl başladı?

Onlarsız "ilk TV" düşünülemez

MAHMUT T.ÖNGÖREN *31 ocak*

1 Mayıs 1964 günü kurulan ilk TRT yönetimi, ilk TV yayınının başlatıldığı 31 Ocak 1968 gününe dek dört değerli yılı kapsayan süre içinde TV konusunda bilimsel, düzenli ve ayrıntılı hiçbir hazırlık çalışması yaptırmamış... Elde, TRT'nin kuruluşundan önce Batı Almanya'da teknik yardım çerçevesinde alınmış eleman yetiştirmeye yarayan çok küçük bir TV stüdyo donanımı var. Burada, dışarıda TV kursu görmüş çok az sayıdaki TRT elemanları TRT yönetiminin ilgisinden yoksun bir anlayışla ve ancak kişisel çabalarıyla **"kapalı devre"** çalışmaları yaparak kendilerini, çok uzaklardaymış gibi görünen ilk yayına hazırlıyorlar.

Birden ufukta **"ilk yayın"**'ın ışıkları beliriyor. Çünkü Almanlar şimdi bir de stüdyo donanımı ile yayın yapılmasını sağlayabilecek bir **"TV vericisi"** hibe ediyorlar. Acaba Türkiye'de ilk TV yayını renkli mi kurulmalı? İlk yayınlar ne gibi izlenceleri içermeli? TRT'nin ilk TV teknik biriminin düzeni ne olmalı? Çok karmaşık bir yapıya sahip TV izlence ve film yapımcılığının ilkeleri, biçimi ve düzeni nasıl sağlanmalı? İlk TRT yönetiminin, TRT'nin ilk dört yılı içinde bu konularda yaptırdığı hiçbir çalışma yok. Elde, derme çatma bir TV elemanı yetiştirme stüdyo donanımı var ya! Bir de hibe edilen vericiyle teknik bakımdan yayın yapma fırsatı doğdu ya! O halde başlasın **"ilk yayın"**, çalsın sazlar, oynasın kızlar... ilk TRT yönetiminin felsefesi buydu. Günümüzdekinin de aynı değil mi?

Ama kimler alacak bu işin sorumluluğunu? Kimler yüklenecek ilk izlenceleri hazırlama işini? İlk TRT yönetiminin ilk TV birimine karşı tutumu ne olacak? Bu soruların hiçbirinin yanıtı düşünülmemiş... İlk TRT yönetimi ilk TV birimine şunu şöyle yapın bunu böyle diyebilecek durumda değil... Ancak 6 Ekim 1967 günü beni, ilk TV birimini **"yayına geçirmek ve ilk izlenceleri hazırlatmak, hatta ilk filmleri (olmayan) seçmek"**le görevlendiriyor. Günümüzün deyişiyle, sanki **"bir süper adam"** yaratılıyor. Bir kişi tüm bunlardan ve diğer yayın ve izlence işlerinden sorumlu olabilir mi? Eh, başlangıçtır. Her başlangıç bunlar olur. Ama daha önce TRT yönetimi şimdi bize yardımcı olabilecek hazırlıkların hiç olmazsa bir bölümünü kâğıt üzerinde hazırlatmış olsa iyi olmaz mıydı? Olurdu, ama olmamış işte.

Peki, ilk televizyonun bütçesi ne kadar? Belli değil... İlk yayın günü ne gün olsun? Almanların verdiği vericinin Ankara'daki Dededoruk tepesine takıldığı gün! Hangi gün takılacak tepeye bu verici? Teknik işlerden sorumlu **Fahrettin Işıkçı** ile izliyoruz verici yapımını, bir yandan da bu olağanüstü sıkışık günlerde yapılabilecek hazırlıkları yapmaya çalışıyoruz. Kimlerle mi? İşte bu sorunun yanıtı önemli. TRT yönetimi durmuş durmuş, 31 ocaktan ancak üç ay önce teknik ve program elemanlarının, Almanların ve İngilizlerin gözetiminde ilk kez yetiştirilmesi için ilk kursları açmayı akıl etmiş. Bu kursları bitirecek olan ilk program ve teknik elemanlarını hemen ilk TV yayınına süreceğiz. Tek güvencemiz, büyük çoğunluğunu hiç tanımadığımız bu gençlerin enerjisi, coşkusu ve hırsı olacak... Acaba onların bu yanına seslenebilir miyim?

Galiba bunu başarıyorum. Hepsine sonsuz teşekkür borçluyum. Yoksa pervanesi, dümeni, rotası belli olmayan bu gemiyi yüzdüremezdik. Bize hiç olmazsa rota ver diye TRT Genel Müdürlüğü'ne sormaya da gerek kalmamıştı. Bir üst düzey TRT yöneticisinin kalkıp da **"Yahu, ilk gün hangi konuda izlence yayımlayacaksınız?"** diye merak ettiğini bile anımsamıyorum. **"Haftada kaç gün yayın yapabilirsiniz?"** Soran yok. Bizi aşan kimi konularda yardım istemek için, bir TRT Yönetim Kurulu üyesini İstanbul'da yakalamak amacıyla Dolmabahçe'deki futbol maçına gitmek zorunda kalınca, bu işi ya bizim yapabileceğimize ya da **"bizim yapabileceğimize"** inanmaktan başka çarem kalmadığı da anlaşıldı. Sonunda hiç de yabana atılmayacak bir ekip çalışmasıyla, o günlerde TRT'nin sahip olduğu **"özerklik"** anlayışına yaraşır bir **"ilk TV"** sunuldu. O günlerdeki TRT yönetiminin yetersizliğine ve bizim kendi kusurlarımıza, eksiklerimize, yanlışlarımıza ve yine aynı günlerde **'Televizyonu biz getirdik"** diyen Süleyman Demirel hükümetinin TRT ve TV üzerindeki baskılarına karşın... İlk televizyonun yankıları hâlâ sürüyor.

O ilk günlerin yükünü paylaşan ilk TV'ci arkadaşlarıma, artık aramızda bulunmayan sevgili **Adem Yavuz**'a, ilk katkılarıyla ilk televizyonumuzu zenginleştiren ve arkada tatlı anılar bırakan **Ali Özoğuz, Semih Tuğrul, Örsan Öymen, Zafer Celasun, Erkan Yücel, Atilla Arsoy** ve **Afet İnan** ile **Enver Ziya Karal** ve diğer dostlarımıza ve gerek TRT'de gerek şimdi yardımı, katkısı, mücadelesi, sevgisi ve dostluğu ile her zaman onur duyduğum **Emin Galip Sandalcı**'ya, bir de ilk yılları hâlâ unutamadıklarını belirten ilk TV izleyicilerine bu daracık köşeye sığdıramayacağım teşekkürlerimle... Onlarsız bir **"ilk TV"** düşünülemez.

Alnı Açık Yaşayanlar...

MUSTAFA EKMEKÇİ *31 ocak*

Binali Seferoğlu anlatmıştı: Binali'nin anası şöyle demiş:

— Kuzunun kulağındaki en, kurda vız gelir!

Buradaki "en", işaret demek; koyunları, kuzuları belirlemek için işaretler koyarlar. Kimi kuzuların kulağını dağlayarak kulağında yırtık ya da delik açarlar. Tüylerinin değişik renklerle boyandığı da olur. Kuzular yaylaktan dönünce, onları ayırıp eve götürmek kolaylaşır. Ama bu kurda vız gelir!

Binali'nin anası bir Doğu Anadolu kadını, bilge kadın. Binali'ye:

— Siz, istediğinizce çırpının; emperyalizm, egemen güçler yapacağını yapar! demek istiyor...

Geçenlerde Abece dergisinden Ali Bozkurt, Binali Seferoğlu, Bilim ve Sanat'tan İlhan Alkan, bir de Yusuf Çetin, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin İzmir Caddesi'ndeki Elgin Sokak'ta açılan lokalinde oturmuş konuşuyorduk. Binali, TÖB-DER dönemiyle ilgili anılarını anlatıyordu. TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt'la, bir gün Erzurum'a gitmişler. Binali de TÖB-DER'in Genel Sekreter Yardımcısı. Konuşma yaptıkları salon pek kalabalık değilmiş. Öğretmenler uzaktan uzaktan bakıyorlar, köşlere çekiyorlarmış. 4-5 kişilik bir güvenlik görevlisi de orada bir köşede durup izlemişler konuşmaları. Onlar görevli oldukları için yüzleri de pek gülmüyormuş. Ali Bozkurt, çekinen, uzak duran öğretmenlere seslenerek şöyle demiş:

— Korkmayın arkadaşlar, ne korkuyorsunuz? Sizi buradan öteye sürecek değiller ya; sizi sürseler sürseler Edirne'ye sürerler. Sizler yoksul çocuklarısınız. Yoksulların çocukları ya öğretmen olur ya polis ya da imam!

Konuşmaları bitirmişler, ikisi de Ankara'ya dönmek için garaja gitmişler. Otobüs yazıhanesindeki çocuk, Binali Seferoğlu'na:

— Sizin biletiniz alındı demiş.

— Kim aldı?

— Şu karşıdaki polisler aldılar...

Binali Seferoğlu polislerin yanına gitmiş. Onlar, konuşmaları izleyen görevli polislermiş.

— Niçin bizim biletimizi aldınız?

— Görevli olarak sizin konuşmalarınızı dinledik, demiş polislerden biri, konuşmalarınız çok hoşumuza gitti. 'Bu da bizden olsun' diye biletlerinizi biz aldık...

Ali Bozkurt da, Binali Seferoğlu da çok duygulanmışlar bu olaya.

12 Eylül, öğretmenin sırtına balyoz gibi indi.

TÖB-DER yöneticileri çok ağır cezalara çarptırıldılar. Cezalandırılanların sayısı elliyi buluyordu. Ilk verilen ağır cezaları Askeri Yargıtay bozdu. Yargıtay'ın bozması üzerine dokuz yıllıklar sekiz yıla indi. TÖB-DER yöneticilerinden çoğu Çanakkale Cezaevi'nde yatıp cezalarını bitirdiler.

TÖB-DER yöneticilerinin, öğretmenlerin savunmalarını 12 Eylül dönemi başlar başlamaz açılan davalarda, savunman olarak Halit Çelenk, İlhan Dişçi, Şükrü Gürel, Gürfer Karadeniz üstlendiler. Halit Çelenk'in ağırlığını taşıyan savunmanın sonucunda şöyle deniyordu:

"Davamızdaki sorun, ülkedeki genel özgürlük ve demokratik haklarla ilgili bir sorundur. Biz de bu sorunda en geniş hak ve özgürlüklerden yana olduğumuzu her zaman söyledik, söylüyoruz ve söyleyeceğiz. Asıl, özgürlüklere düşman olanlar ve insanlara özgürlükleri layık bulmayanlar suçlu olmalıdır.

Biz, düşünce ve anlayışlarımız nedeniyle insanlık düşmanı faşizmin cinayetlerine karşı sessiz kalmadığımız için;

Üyelerimizin hakkını, hukukunu, ekmeğini kararlılıkla korumaya çalıştığımız için;

Daha örgütlü ve daha güçlü mücadele vermek amacıyla sendikal haklar talebini savunup, bu uğurda yasal çalışmalar yaptığımız için;

Çarpık, akıldışı, bilime aykırı eğitim sistemi yerine akılcı, bilimsel, yararlı, insan ve yurt gerçeğine uygun bir eğitim sistemi isteyip bunun ilkelerini araştırmaya çalıştığımız için;

İnsan hak ve özgürlüklerini, bilimi, kültürü inançla savunduğumuz için;

Emperyalizme, faşizme, şovenizme karşı olduğumuz için;

Suçlandığımız TCK. 141/1 maddesini ihlal etmek suçunu işlediğimiz inancındayız.

Bize isnat edilen suçu işlemedik.

Yargılanmamız boyunca ve bu savunmamızdan dolayı açıklamaya çalışarak, savunma olanaklarımızın alabildiğine kısıtlı olduğu şu koşullarda suçsuzluğumuzu kanıtlamaya çalıştık.

Yukarıdan beri açıklamaya çalıştığımız gibi, yurtseverlik ve demokratik görevlerimizi, geri bıraktırılmış bir ülkenin aydın ve ilerici öğretmenleri olarak yerine getirmeye çalıştık. Bunun için suçlanıyoruz.

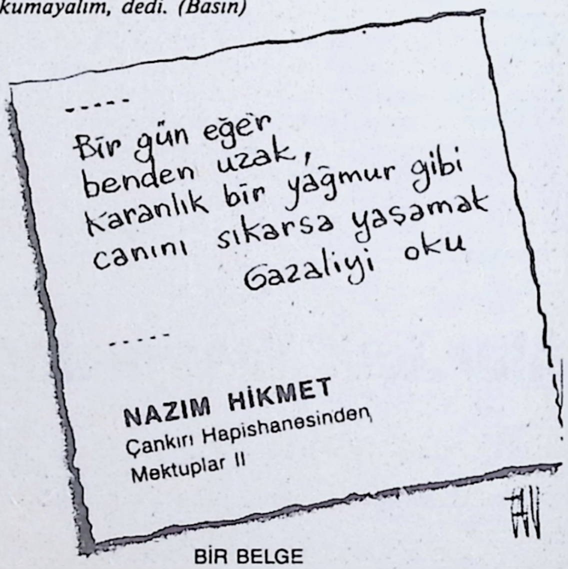
Öğretmenlerin ve halkının yüzüne bakamayan öğretmenler olmaktansa; aç, işsiz, mahpusta ve sürgünde yaşamak, ama onurlu ve alnı açık yaşamak daha güzel olsa gerek.

Derneğimizin kapatılma isteminin reddine ve beraatimize karar verilmesini dileriz. 30.10.1981."

Abece dergisinin TÖB-DER davasını kitaplaştırmak için çalıştığını öğrendim. İlginç bir belge olacak bu...

Abece dergisinin cuma günü Türk-İş salonunda düzenlediği "Öğretmenlerin Örgütlenmesi" konulu açıkoturuma gelenler çok kalabalıktı. Gençlerden çok orta yaşlılar doldurmuştu salonu. Anadolu'nun dört bir yanından öğretmenler gelmişti. Orada yapılan konuşmalar Abece dergisi mart sayısında yayımlanacak. Öğretmenlerin örgütlenmesi önemli bir adım.

Sol'a çatan Mehmet Keçeciler, neden Gazali'yi okumayalım, dedi. (Basın)



BİR BELGE



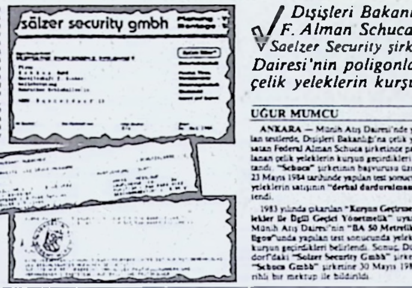
FERHAT TUNÇ
Ayışığı yana yana...
Tüm plak ve kasetçilerde.
Sel Plak ve Kasetçilik, İMÇ 6. Blok No: 6217
Tel: 527 23 96

Cumhuriyet
64. Yıl: Sayı: 22794 — Kurucusu: Yunus Nadi — 250 TL. (KDV dahil) 7 Şubat 1988 Pazar

GEÇMİŞ ZAMAN OLUR Kİ
Sara Ertuğrul Korle

Schuca şirketine gizli rapor: Çelik yelekler kurşun geçiriyor, satışı derhal durdurun

Yeleklere çürük raporu



Schuca şirketinin isteği üzerine çelik yelekleri deneyen Saelzer Security şirketi, 10 metreden 9 mm'lik kurşunla yapılan atışlarda yeleklerin delindiğini saptadı ve satışların derhal durdurulmasını istedi. Yanda, Saelzer şirketinin Schuca firmasına gönderdiği gizli rapordan bölümler

√ *Dışişleri Bakanlığı'na çelik yelek satan F. Alman Schuca şirketinin istemi üzerine Saelzer Security şirketi tarafından Münih Atış Dairesi'nin poligonlarında yapılan testlerde çelik yeleklerin kurşun geçirdikleri belirlendi.*

√ *Saelzer Security şirketinden Schuca şirketine gönderilen gizli raporda, 10 metre uzaklıktan 9 mm'lik mermi ile yapılan testlerde çelik yeleklerin delindiği belirtildi ve satışların derhal durdurulması istendi.*

UĞUR MUMCU

ANKARA — Münih Atış Dairesi'nde yapılan testlerde, Dışişleri Bakanlığı'na çelik yelek satan Federal Alman Schuca şirketince pazarlanan çelik yeleklerin kurşun geçirdikleri saptandı. "Schuca" şirketinin başvurusu üzerine 23 Mayıs 1984 tarihinde yapılan test sonucunda yeleklerin satışının "derhal durdurulması" istendi.

1983 yılında çıkarılan "Kurşun Geçirmez Yelekler ile İlgili Geçici Yönetmelik" uyarınca Münih Atış Dairesi'nin "BA 50 Metrelik Poligon"unda yapılan test sonucunda yeleklerin kurşun geçirdikleri belirlendi. Sonuç, Düsseldorf'daki "Sälzer Security GmbH" şirketince "Schuca GmbH" şirketine 30 Mayıs 1984 tarihli bir mektup ile bildirildi.

Mektupta, yapılan testlerde, mermilerin çoğunun çelik yeleği delip geçtiği, bu yüzden yelek satışlarının "derhal durdurulması" istendi.

Yapılan testlerin sonucunda elde edilen teknik bulgular, raporda şu biçimde tanımlandı:

"Kullanım süresi ve palastiline mermi giriş derinliği palastizitesin yukarıda adı geçen yönetmeliğin 3.1.3.2 maddesinde belirtilen kontrol mekanizmasıyla yapılan test sonucunda giriş derinliği 25 mm +/- 3 mm. olarak tespit edilmiştir.

Atış sırasında yelek üzerinde ortaya çıkacak basıncın tespiti için PB şirketinin Piezo Resistivi maddesi kullanılmıştır. Bunun üst frekans sınırı 300 Khz olup, basınç ölçüm sınırları 0 ile 70 bardır.

Sinyallerin hafızaya alınması kredisine Floppy-Disk Drive bağlı olan dijital bir osilograf ile gerçekleştirildi."

Bu teknik koşullarla yapılan deney sonucunda 90 derece atış açısından 10 metre uzaklıktan yapılan atışlarda yeleklerin kurşun geçirdikleri saptandı. 25 derecelik açıdan yapılan atışlarda da yeleklerin kurşun geçirdikleri belirlendi.

Münih Atış Dairesi uzmanlarınca yapılan bu test sonunda düzenlenen rapor, ilgili dairede "1 M-0800R82" sayılı protokole bağlanarak dosyasına kondu.

Bilindiği gibi, Cumhurbaşkanlığı'na Schuca şirketinden alınan zırhlı aracın camı kendiliğinden çatlamış, bu yüzden araç Cumhurbaşkanlığınca Schuca şirketine geri gönderilmiştir.

Federal Almanya'da "Beykoz" adlı bir şirketi işleten Dr. Schütte ve Thienen'in Münih Atış Dairesi'nin test raporunu vermesinden bir süre sonra, "Schuca" adlı şirketi, bir başka Alman işadamına devretmişlerdi.

Dr. Schütte ve Thienen, 1982 yılında, Bonn Büyükelçiliğimiz Kançılarya memuru emekli Astsubay Osman Öznur ve Dışişleri Bakanlığı eski İdari ve Mali İşler Daire Başkanı Ercan Vuralhan ile birlikte "Titaş" adlı şirkete de ortak olmuşlardı. Çelik yeleklerin alımında Türk uzmanlarının görüş alıp almadıkları bilinmiyor.

VURALHAN'IN GAZETEMIZ ALEYHİNE AÇTIĞI DAVA 17 MART'TA BAŞLIYOR
13. Sayfada

Halit Narin önce davranıp açıklama yaptı, Bakan Aykut'u kızdırdı

Ek zam kavgası

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Ek Zam Dersi

ANKARA — "Brüt on bin liralık ek zam" yüzde 70'lere vuran enflasyonda komikleşiyor. İşçiler için "acı bir sürpriz" olan on bin liralık brüt ek zam "Çalışma Bakanı-TİSK ve Türk-İş üçgeninde sambadan rumbaya" dönüşüyor. Bakın nasıl.

Hükümetin kurulmasıyla birlikte arka arkaya patlayan zamların hemen ertesinde gündeme "ek zam" geliyor. TİSK ve Türk-İş, Başbakan Özal ve Çalışma Bakanı Aykut ile ocak ayı başında görüşüyor. Görüşmelerden "ek zam yok" kararı çıkıyor.

Bununla birlikte, İmren Aykut çevreyi kollamayı sürdürüyor ve Özal'ın Davos'a hareketinden önceki cumartesi günü kendisiyle İstanbul'da buluşuyor. Odada Kaya Erdem, Kurtcebe Alptemoçin ve Kazım Oksay bulunuyor. İmren Aykut, andan üç

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Çalışma Bakanı İmren Aykut, TİSK yöneticilerini suçladı, "Ben Türk-İş'le görüşmeden açıklama yapıldı" dedi, ama TİSK de Kamu İşveren Sendikaları da ek zam kararının Bakanın bilgisi dahilinde alındığını söylüyorlar. Kavga, açıklamayı kimin yapması gerektiği kavgasına dönüştü.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ek zammın "açıklanması" konusundaki tartışma, tam bir kördüğüme dönüştü. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, kendisinin ek zam konusunda Türk-İş ile görüşmeden, TİSK Başkanı Halit Narin'in açıklama yaptığını ileri sürüyor. Oysa gerek Narin ve gerekse Kamu İşveren Sendikaları'nın açıkça "ek zam kararının İmren Aykut'un bilgisi altında alındığını" vurguladıkları saptandı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut'un yakınmalarını, ek

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

İstikrar önlemleri 13 şubatta açıklanacak

Ekonomiye yeni paket



Özal hükümeti, 24 Ocak Kararları'nın aksayan yanlarının 1982'den bu yana yapılan müdahalelerle giderilmemesi üzerine yeni bir "istikrar önlemleri paketi" hazırladı. Paketin 13 şubatta 1988 bütçesi ile birlikte açıklanması bekleniyor.

NELER VAR?

İhracatta uygulanan yapay teşvikler kaldırılarak yerine daha özendirici, köklü teşvikler getirilecek.
Kamu yatırımları ayıklanarak bitirilmesine öncelik verilenler tamamlanacak.
Yabancı sermayenin gelişi daha da özendirilecek.
Özelleştirme ve firmaların halka açılışı hızlandırılacak.
Vergi sisteminde yeni düzenlemeler yapılacak. KDV yaygınlaştırılacak.

BARIŞ KUDAR

İZMİR — 2. Turgut Özal hükümetinin 24 Ocak Kararları'nın aksayan yanlarının 1982'den bu yana yapılan müdahalelerle giderilememesi üzerine hazırladığı yeni "istikrar tedbirleri paketi"ni 13 şubat günü, 1988 bütçesi ile birlikte açıklaması bekleniyor. Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in paketin tümünün açıklanması isteni döviz spekülasyonu ve TL'den kaçışın hızlanması nedeniyle para-kredi politikasındaki şok operasyonunun öne alınmasıyla geri kaldı. 13 şubat günü, 1988 bütçesi ile birlikte açıklanması beklenen yeni "istikrar tedbirleri paketi"nde yeni vergi düzenlemelerinin yer aldığı, ihracat teşviklerinin kaldırılarak yerine daha özendirici köklü teşvikler getirileceği, yatırımların ayıklanarak bitirilmesine öncelik verilenlerin vergi gelirleri ile tamamlanması, yabancı sermayenin gelişini daha da özendirecek önlemler alınması, özelleştirmenin ve firmaların halka açılışını hızlandırıcı tedbirler getirildiği öğrenildi. Yeni "istikrar tedbirleri"nin bir hafta süreyle eleştirilere açık tutulacağı ve ilk kez 21-22 şubatta İzmir'de düzenlenecek "Ekonomik Forum"da basın önünde savunulacağı bildirildi. "Ekonomik Forum"a Başbakan Turgut Özal'ın yanı sıra ekono-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

İZMİR'den
HİKMET ÇETİNKAYA

Hasta Komada

Ege'li sanayici ve işadamları "istikrar önlemleri"nin açıklanmasından önce ivedilikle alınmasını istedikleri önlemleri bir rapor halinde Ankara'ya gönderdiler. Raporda "devletin gerçek ve sağlam gelir kaynaklarına dayanılarak hizmet vermesi" önkoşul olarak görülüyor.

İZMİR — Başbakan Turgut Özal, ekonominin aksayan yönlerini düzeltmek amacıyla hazırlattığı yeni "istikrar önlemleri"nin ilk paket olan "para kredi politikası"nı 4 şubat günü açıkladı. İstikrar önlemleri paketinin ikinci bölümü 13 şubat cumartesi günü açıklanacak. Ekonomi paketi bir hafta süreyle kamuoyu önünde tartışmaya açılacak. Sorunlar 21-22 şubat günleri İzmir'de düzenlenecek olan "Ekonomi Forum"da sa-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Serbest piyasada döviz ve altın yükseldi

Hareketli bir gün geçiren Tahtakale'de dolar bir ara 1330 liraya kadar yükseldi, 1300 lirayla günü kapattı. Alman Markı 770, Cumhuriyet Altını ise 140 bin liradan alıcı buldu.

Ekonomi Servisi — Tahtakale'de dün döviz fiyatları önceki güne göre artış gösterdi. Serbest piyasada bir ara önceki güne göre 55 liralık bir artışla 1330 liradan satılan ABD Doları, gün sonunda önceki güne göre 25 lira değer kazanarak 1300 liradan alıcı buldu. Federal Alman Markı ise bir ara 800 liraya çıktıktan sonra günü 10 liralık bir artışla 770 liradan kapadı. Kapalıçarşı'da Cumhuriyet Altını da 4 bin lira değer kazanarak 140 bin liraya çıktı. Tahtakale çevreleri dün televizyon çekimleri olması nedeniyle "ayaklı borsa"nın rahatça toplanabildiğini ve daha önceki günlerde yüksek fiyattan döviz alan işlemcilerin zararlarını azaltmak

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

İnönü, 4 şubat kararlarını eleştirdi:

Özal inançlarını yemeye başladı

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Çeşitleme!..

ANKARA — "Muhteşem Süleyman Sergisi" Londra'da açılacak, bir İngiliz gazetesi ek çıkaracakmış, bir yazarını gönderdi. Başka konularda da ilaveler. Sordum İngilize:

— Siz Batılılar yüzde 60 enflasyonu alkışlar mısınız?
— Hayır, dedi.
— Siz Batılılar yüzde 10 işsizliği alkışlar mısınız?
— Hayır.
— Siz Batılılar asgari ücret 43 dolar olursa alkışlar mısınız?
— Hayır.
— Siz Batılılar ülkenizde dış borçlar dört yılda iki katına çıkarsa, bunun yüzde 20'si de kısa

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Müflis tüccarı *Çözüm olarak getirilen önlemler, panik içindeki müflis bir tüccarın oraya buraya başvurarak, iflasını geciktirmek için bilinçsiz ve amaçsızca her kaynaktan yüksek fiyatlar ödeyerek borçlanmasıdır. Özal, dış dünyaya ve halkımıza borçlanarak, iflasını geciktirmeye çalışmaktadır.*

İstanbul Haber Servisi — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü dün İstanbul'da bir basın toplantısı düzenleyerek "4 Şubat kararları" ve Özal hükümetinin son mali politikasını eleştirdi. İnönü, Başbakan Özal tarafından açıklanan kararları, "Devir darboğazına girildiğinin resmen kabul edildiğinin bir ifadesi" olarak niteledi. SHP Genel Başkanı, "Özal hükümeti, ekonomik sorunları çözü-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Çağdaş saatler zamanın değerini yeniden kanıtlıyor...

Bir "Chopard" saatimiz eksikti

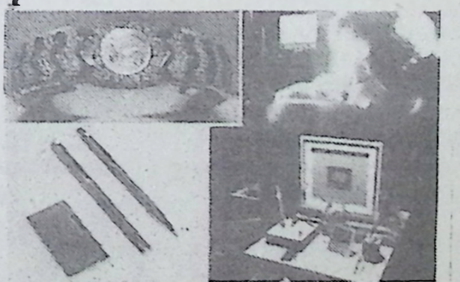
KASAŞ'tan "orta halli" bir saat alırsanız... zaman masrafınız yılda 1.300.000, ayda 108.000, günde 3560, saatte 148 TL., günde 20 kez saate bakarsanız zamanı her öğrenişiniz size 178 liraya mal oluyor... Eskiler "Vakit nakittir" derken günümüzün saatlerini mi düşünüyorlardı acaba?

YALÇIN PEKŞEN

Diyelim ki 45 yaşında kafanıza bozuldu, "Chopard" marka bir saat almaya karar verdiniz... Sorun değil. Ülkemizde artık her şey bulunuyor ya, bunlar da bulunuyor... Rumeli caddesi üzerindeki "KASAŞ bizim mekânımızdır." Satış Müdürü Ali Çelebi, sizi "çelebi" bir tavırla karşılayacak, zarif bir masaya oturtacak ve "orta halli" bir Chopard'ı önünüze koyacaktır. Fiyatını sorarsanız şöyle söyleyecektir: "45 milyon efendim."

İnsan ömrünü ortalama 70 yıl ka

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)



KOLDAKİ SERVET — Chopard marka saatin 492 adet pırlantası sığdırabilmek endişesi yüzünden diğer işaretlere yer kalmamış. Caran d'Ache marka çakmak ve kalemler. Yan yazmaktan başka işlere varıyor. Caran d'Ache marka kalemlerle çok güzel yürek resmi çiziliyor.

Mübarek, barış planını anlattı

Mısır Devlet Başkanı ile Evren başkanlığındaki Türk heyeti arasında yapılan resmi görüşmelerde, uluslararası konferansın Ortadoğu barışı için "geçerli bir yol" olduğu bildirildi. Mübarek dün Türkiye'den ayrıldı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek, Ankara'ya yaptığı 20 saatlik ziyareti dün tamamlayarak ülkesine döndü. Yapılan resmi görüşmelerde Ortadoğu konusunun ele alındığı bildirildi. Taraflar, özellikle işgal altındaki topraklarda son zamanlarda meydana gelen olaylardan sonra, bölgede barışın sağlanmasının "muhtevi ve aciliyet artırdığı" ve uluslararası barış konferansının Ortadoğu sorununun çözümü için geçerli bir yol olduğu konusunda görüş birliğine vardılar. Taraflar ayrıca, böyle bir kon-

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

Romadan

Carmen'in aşkı

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Alberto Moravia'nın, 80'lik bu ünlü yazarın gencecik karısı Carmen Llera, "Georgette" adlı bir kitap yazdı.

Paris'ten

Öğretmenlerin haklı telaşı

SABETAY VAROL

1960'lı yıllarda oldukça saygın bir meslek olan öğretmenlik son yıllarda iyice gözden düşüyor.

Bubao'dan

Şatoları sunmak...

MİNE G. SAULNIER

Eski ya da sanat değeri taşıyan şato ve kaleleri onararak ülkeyi bir devlet konaklama tesisi ağıyla donatmak fikri, 1926'da turizm danışmanı bir soyludan çıkmış.

Stockholm'den

Bazıları çok mu geri?

YAVUZ BAYDAR

Nükleer silahların ortadan kaldırılması ve yeryüzünde kalıcı barışın sağlanması yönünde çaba göstermek amacıyla 3 yıl kadar önce oluşturulan "6 Ülke Girişimi" bu sürecin dışında mı kalıyor?

Köln'den

Almanya'nın geçmişi

ULYA UÇER

Alman TV'sinin tanınmış ustalarından Werner Höfer'in Nazi geçmişi, o dönemde yazdığı ateşli Hitler'ci yazılar ortalığa dökülünce Almanya birden karışıverdi.

Oslo'dan

Giyinik bir model

FİRUZ KUTAL

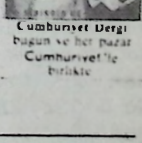
Torhild Grogaard, 1980'den bu yana resim atölyelerinde çalışan profesyonel bir model.

Zürih'ten

Beyazı özler olduk

DOĞAN ABALIOĞLU

İsviçre hazır, dağ otelleri hazır, dağ otellerine çıkmak üzere sırtlarında kayaklarıyla kış turistleri hazır, ama kar yok. **7. Sayfada**



Cumhuriyet Dergi bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

"4 Şubat" Dersleri...

İnsanlar gibi toplumlar da yaşayarak öğrenirler; her acı deneyimden çıkarılabilecek yararlı dersler vardır.

"4 Şubat Kararları"nın yakında beliren dersleri gözardı etmekten kaçınmalıyız.

Hükümetin son kararları, basında çeşitli sözcük ve deyimlerle yorumlandı; "ekonomide sıkıyönetim" bunlardan birisidir. Yönetimin piyasaya "eli sopalı" bir zaptiye gibi daldığı da söylenmiştir. "Devlet müdahaleciliği"nin son kararlarda çok yüksek dozda olduğu su götürmez.

Demek ki "serbest piyasa her sorunu çözer" gibi ilkel, çağdışı ve modası geçmiş bir görüşün doğru olmadığını anlamak için Türkiye'nin 1980'leri boydan bo- ya aşması gerekiyordu.

"4 Şubat Kararları"ndan çıkarılacak ilk ve yararlı ders budur.

Gerçekte, 24 Ocak 1980'den bu yana hükümetler her zaman ekonomiye müdahale ettiler, ama bu kez gerçek, tartışılamayacak boyutlarıyla ortaya çıkmış ve belgelenmiştir.

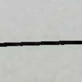
Yine şu günlerde çalışanlar kesiminde bir fırtına söz konusudur.

29 Kasım seçimlerinden sonra hükümetin yaptığı trilyonluk zamlar bir çeşit dolaylı vergi içe-

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

■ **Panama diktatörü sıkıştı** *Kokain kaçakçılığı ile suçlanan Panama Genelkurmay Başkanı Noriega, "ABD komplo hazırlıyor" dedi. 3. Sayfada*
■ **Kuruluş** *Senaryo ve film, boylarından çok daha büyük bir işe kalkıyor. Müslümanlığa ve Türklüğe ideolojik yaklaşım. 4. Sayfada*
■ **'Toros Canavarı'** *Uzun süredir ekranlarda görünmeyen Levent Kırca, şu sıralar Aziz Nesin'in 'Toros Canavarı' adlı oyununu İstanbul 'Moda Sineması'nda sergiliyor. 5. Sayfada*



Levent Kırca

■ **Sesini kaybeden topluluk** *70'li yılların ünlü topluluğu Supertramp ve eski üyesi Roger Hodgson'ın yeni albümleri. 5. Sayfada*
■ **Cezaevleri 'kıpır kıpır'** *Diyarbakır, Sağmalcılar, Eskişehir, Mersin'de yine huzursuzluk. Orta Sayfada*
■ **Yatırımcının haftalık rehberi** *Hisse senetleri %9 değer kaybetti. Dolar %3.2 değer yitirdi. Mark %3.1 kaybettirdi. Altın %5.2 zarar ettirdi. Ekonomide*
■ **Beyaz eldivenli kadın** *Modanın eski sevgilisi eldiven, özlemle dolu bir dönüş yapıyor. Arka Sayfada*
■ **Sigara içme, havuç ye!..** *Sağlık Bakanı Akarcalı, sigara bırakma kampanyasının güleryüzlü bir kampanya olacağını belirtti. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Çelik Yelek...

Dışişleri Bakanı Sayın Mesut Yılmaz, DYP Milletvekili Murat Sökmenoğlu'nun çelik yelekler ile ilgili soru önergesini yanıtlarken şunları söylüyor:

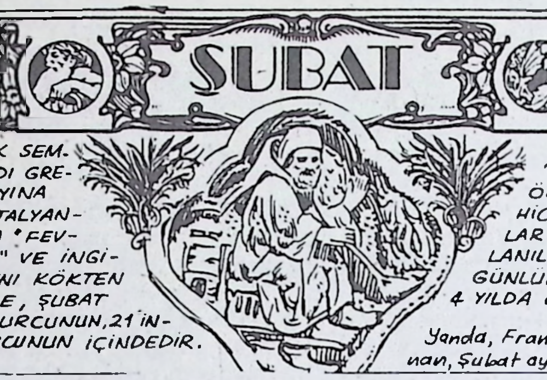
— Çelik yelekler denenmiş ve bakanlığımca öngörülen can güvenliğine uygun oldukları testler sonunda tesbit edilmiştir.

Çelik yelekler ile ilgili belgeyi yayımlamak için ben de bu açık

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

EN KISA AY..

MİLATTAN ÖNCE 45 YILINDAN BERİ, TAKVİMİN EN KISA AYI OLAN ŞUBAT YÜRÜRLÜKTEDİR. ESKİ ROMA'NIN TEMİZLİK VE SAFLIK SEMBOLÜ OLAN FEBRUUS'UN ADI GREGORİEN TAKVİMİNİN İKİNCİ AYINA VERİLMİŞTİ. BU NEDENLE, İTALYANCA "FEBBRAIO", FRANSIZCA "FEVRIER", ALMANCA "FEBRUAR" VE İNGİLİZCE "FEBRUARY" HEP AYNI KÖKTEN GELMEKTEDİR. ASTROLOJİDE, ŞUBAT AYI, 20'ŞİNE DEK KOVA BURCUNUN, 21'İNDEN SONRA DA BALIK BURCUNUN İÇİNDEDİR.



TÜRKÇE'DE KULLANILAN "ŞUBAT", SÜRYANİCE KÖKENLİ BİR AY ADIDIR. SÖZ KONUSU TAKVİME GÖRE ŞUBAT, YILIN 5. AYIYDI. SÜRYANİLER DE BU ADI İBRANİ TAKVİMİNDEKİ "SEBAT"TAN ALMIŞTI. 1926'DAN ÖNCE, TÜRKİYE'DE KULLANILAN HİCRİ TAKVİM 354 GÜNDÜ VE AYLAR 28-29 ÇEKİYORDU. ŞİMDİ KULLANILAN MİLADİ TAKVİME GÖRE, 28 GÜNLÜK TEK AY ŞUBATTIR. ANCAK, HER 4 YILDA BİR, 29 GÜN OLMAKTADIR..

Yanda, Fransa'daki Amiens Katedrali'nde bulunan, Şubat ayı sembolü, ısınan yaşlı adam görülüyor.

Tanilli'den kitap yasağına tepki

'Türkiye'de demokrasi yoktur'

HADİ ULUENGİN *1 Şubat*

BRÜKSEL — Strasbourg'dan telefonla kendisiyle görüştüğümüz Doç. **Server Tanilli, "Nasıl Bir Demokrasi İstiyoruz"** adlı kitabının yasaklanması ve bölücülük yaptığı iddiasıyla hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 142/3. maddesi uyarınca dava açılması üzerine şu açıklamayı yaptı:

"Kitabım, demokrasi kavramına ve demokrasinin Türkiye'ye özgü sorunlarına çağdaş ve yurtsever bir açıdan yaklaşan bir kitaptır. Bilimsel soğukkanlılıkla yazılmıştır. Bu arada, ister istemez tabuların da üzerine yürüdüm. Ama öyle görünüyor ki, Türkiye burjuvazisi için, üzerinde konuşulmaması gereken konular vardır. Doğaldır ki, demokrasiyi tekelci sermayenin anladığı biçimde değil, çağdaş ölçüler içinde görüp, ona göre görecek, çizecek, yazacak ve hareket edeceğiz. Yasakların üstüne yürümek, engelleri yıkmak, aydınlık görevimizdir. Bu kitabın yasaklanması da gösteriyor ki, Türkiye'de demokrasi yoktur. Çünkü en başta düşünce özgürlüğü yoktur. Türkiye'de demokrasiye dönüldü diyenlerin ne denli hayasızca yalan söylediklerinin de bir kanıtıdır bu yasaklama. Ülkemizde icazetli değil, ama çağdaş bir demokrasinin kurulabilmesi için, bütün öteki aydınlara katılarak verdiğim mücadeleyi sürdüreceğimin yeryüzünde teşhiri için yeni bir fırsat vermiştir bana. Onu kullanacağım. Karanlık güçlere karşı verilen kıran kırana bir mücadeledir bu, sürdüreceğim, yalnız değilim. Yanımda demokrasiye gönül vermiş koskoca bir aydınlar ordusu var. Emekçiler var. Önemli olan da bu ordudur."

"Özgürlük Savaşçıları"

ERGUN BALCI *1 şubat*

Başkan *Reagan*, deyim yerinde ise elmalarla armutları birbirine karıştırmaya çok meraklıdır. Geçen hafta yaptığı geleneksel *"Birliğin Durumu"* konuşmasında ABD Başkanı, Nikaragua, Afganistan ve Angola'da *"özgürlük savaşçılarını"* desteklemeye devam edeceklerini söyledi. Böylece, kendi yarattığı kavram kargaşasını sürdürmekte kararlı olduğunu gösterdi.

Afganistan'da, Nikaragua'da ve Angola'da yönetime karşı mücadele eden gruplar arasında *"özgürlük savaşçısı"* tanımına sadece Afgan mücahitleri hak kazanmıştır. Aslında mücahitlere grup demek de doğru olmaz. Çünkü Afgan halkının büyük çoğunluğunun temsilcisidirler. Halen Pakistan'da 3, İran'da da 2 milyon Afganlı göçmen bulunuyor. Yani ülke nüfusunun yaklaşık üçte biri. Ayrıca kırsal bölgeler de mücahitlerin denetimindedir. Mücahitler gerçek anlamda özgürlük savaşçılarıdır. Feodal ilişkilerden kurtulamamış, ulusal bütünlüğü sağlayamamış olabilirler. Fakat yabancı bir işgal ordusu ile bu ordunun ülke içindeki işbirlikçilerine karşı Vietnam halkını aratmayan bir inat ve cesaretle savaşmaktadırlar.

Ama Angola'da *Jonas Savimbi* liderliğindeki UNİTA örgütü ve hele Nikaragua'daki Contralar için aynı şey söylenebilir mi? Bunlara özgürlük savaşçısı denebilir mi?..

Angola'da UNİTA örgütü, ABD ile diğer Batılı ülkelerden, özellikle siyah insanın en büyük düşmanı ırkçı Güney Afrika rejiminden aldığı yardımlarla merkezi hükümete karşı savaşı sürdürmektedir. Jonas Savimbi'nin isyanı, haksızlığa karşı bir ayaklanma olmayıp, salt iktidar hırsından kaynaklanmaktadır. Portekiz ülkeye 1974 yılında bağımsızlığını verdikten sonra Sovyetler'in desteklediği *Augistino Neto*'nun liderliğindeki *"Halk Cephesi"* Zaire yanlısı *Ulusal Cephe* ve ABD ile Güney Afrika tarafından desteklenen Jonas Savimbi'nin lideri olduğu UNİTA (Ulusal Birlik) arasında iktidar mücadelesi başlamıştı. Halk Cephesi, iki rakibini yenilgiye uğrata-

rak başkent Luanda'ya hâkim olmuştu. Savimbi, bundan sonra ülkenin güneyine çekilerek ABD ve Irkçı Güney Afrika rejiminin yardımıyla merkezi hükümete karşı gerilla savaşını başlatmıştır. İstediği, özgürlük değil, iktidardır. Bu amacına ulaşabilmek için de ırkçı Güney Afrika rejimi ile işbirliği yaparak kendi ırkına karşı en büyük ihaneti gerçekleştirmektedir.

Başkan Reagan'ın her fırsatta övgü ile söz ettiği Nikaragua'daki Contralar da çok ilginç *"özgürlük savaşçıları"*dır. Bu savaşçıların şimdiye dek en parlak başarıları, silahsız köylüleri öldürmek, kadınların ırzına geçmek ve ekinleri yakmak olmuştur. Bir de Nikaragua birlikleri ile karşılaştıklarında son derece hızlı biçimde kaçma başarısını gösterdiklerini belirtmek gerekiyor. Çoğunu eski diktatör Somoza'nın ulusal muhafızlarının oluşturduğu bu eşkıya sürüsünün, ülkeye yol açtığı yıkım ise iç karartıcıdır. Nikaragua Devlet Başkanı *Daniel Ortega*'ya göre, Contralar şimdiye dek, büyük çoğunluğu kadın, çocuk ve sivillerden oluşan 25 bin kişiyi öldürmüşler ve ülke ekonomisine 3.5 milyar dolarlık zarar vermişlerdir.

Daniel Ortega, *"Contralar'a, daha fazla yardım, daha fazla yıkım ve ölüm anlamına gelir"* diyor.

"Artemio Cruz'un Ölümü" romanının Meksikalı ünlü yazarı ve öğretim üyesi Carlos Fuentes, "ABD'nin Nikaragua politikası ulusal güvenlik kaygısından değil, ulusal güvensizlikten kaynaklanıyor" diye yazıyor.

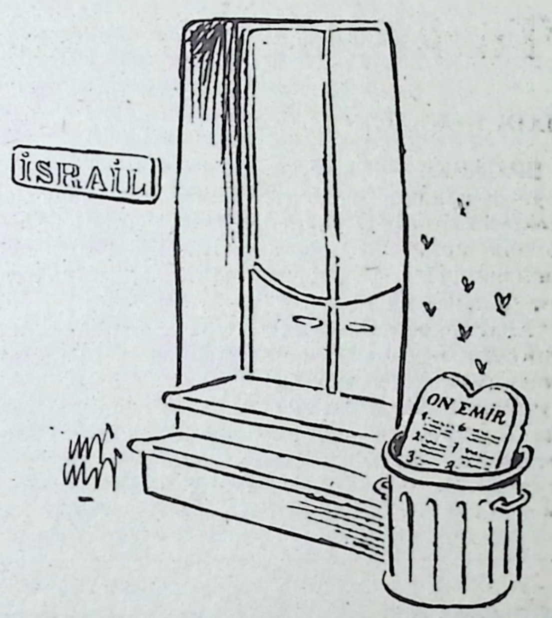
Nikaragua'da kuşkusuz her şey mükemmel değil. Bir dizi eksiklikler var. Bazı hatalar yapılmış; hâlâ da yapılıyor. Hangi devrimden sonra işler hemen tıkır tıkır yoluna girmiştir ki?

Ama Sandinist yönetim tüm zorluklara karşın, halkı kalkındırmak, yaşam düzeyini yükseltmek için çabalıyor. Hastane yapıyor, yol yapıyor, okul yapıyor Reagan'ın Managua hükümetinin komünist olduğunu ileri sürmesine karşın orta sınıfa dokunulmamış; özel teşebbüs faaliyet göstermekte devam ediyor. ABD tehdidi olmasa, hükümet içeride başvurmak zorunda kaldığı bazı otoriter uygulamaları da herhalde terk eder.

Ancak Reagan, sonuna kadar mücadele etmekte kararlı. Çünkü, Nikaragua, ABD'nin *"arka bahçesinde"*, Washington'un egemenliğine meydan okuyarak, bağımsız politikaya yönelmiştir. Bu suç, cezasız kaldığı takdirde, bölgede çok tehlikeli bir örnek oluşturabilir.

Merak etmeyin, Nikaragua'da son sözü özgürlük savaşçıları söyleyecektir. Ama bu özgürlük savaşçıları, çoğunluğu kiralık katillerden oluşan Contralar değil, Nikaragua halkıdır.

Başan Reagan ise yarattığı kavram kargaşasına herhalde kendisi bile inanmıyordur.



Türkiye, Stinger füzesi üretecek

EVREN DEĞER *1 şubat*

ANKARA — Türkiye, haziran ayından itibaren **"Stinger füzesi"** üretimine başlayacak. Üretim için Federal Almanya, Hollanda ve Türkiye ortaklaşa bir konsorsiyum oluşturacak. Stinger füzesi üretimine ilişkin ön mutabakat ise, (memorandum) mart ayında imzalanacak. Yerden havaya doğru atılan bu füzeler, tek asker tarafından uçan hedeflere karşı kullanılıyor.

Stinger füzesi üretimi için oluşturulacak konsorsiyumun başını Federal Almanya'nın Dornier firması çekiyor. Konsorsiyumda Türkiye'yi Makine Kimya Endüstrisi Kurumu (MKE) ve Aselsan temsil edecek. MKE'den edinilen bilgilere göre, Stinger füzesi üretiminde görev alacak servis elemanları halen Almanya'da Dornier firmasında hazırlık çalışmaları yapıyor.

MKE'den bir yetkili, füzelerin yüzde 40'a yakın bir bölümünü Türkiye'nin üreteceğini söyledi. Aynı yetkili, füzeler için yakıt ve çeşitli parçalar üretileceğini ve bu parçaların Federal Almanya'da monte edileceğini de bildirdi. Yetkili, **"Ne kadar yedek parça üretirsek, o kadar füze alabileceğiz. Füze sistemi için parça üretmeyenler, bu sistemden alamayacaklar"** dedi.

Teknolojisi ABD'ye ait olan Stinger füzesi sistemi omuzdan atılan bir sistem. Tek asker tarafından kullanılan Stinger füzesi sistemi **"güdümlü füze sistemleri"** sınıfında yer alıyor. Bu sistemde füzeler yerden havaya doğru atılıyor.

Edinilen bilgilere göre, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin elinde 408 adet Stinger Post füze sistemi var. Bu sistemi Türkiye'nin, önümüzdeki 5 yıl içerisinde kademeli olarak arttırması ve 1982 yılında 2 bin 112 rakamına ulaşılması hedefleniyor.

Hava savunması için de, 1989 yılından başlayarak, 1992 yılına kadar bu sistemden 240 adet alınması planlanıyor.

Ekonominin kurmayları ile Kahveci ve Yusuf Özal arasında görüş ayrılığı çıktı

Faiz kavgası

BİLAL ÇETİN *2 şubat*

ANKARA — Döviz spekülasyonunu önlemek için alınması öngörülen yeni ekonomik önlemler üzerinde ekonomi yönetiminde görüş ayrılığı patlak verdi. Ekonomiden sorumlu Devlet Bakanları **Yusuf Özal** ve **Adnan Kahveci**'nin Merkez Bankası'nın serbestiyi geçici bir süre kaldırıp faizleri yükseltme önerisine karşı çıktıkları bildirildi. Bu konudaki son karar, Başbakan **Turgut Özal**'ın Ankara'ya dönüşünden sonra kesinleşecek.

Alınacak kararların Türk parasına olan talebi arttırarak döviz talebini kırmak yönünde olacağını belirten ilgililer, bunun için de kısa vadede en etkili önlemin faiz oranlarının yükseltilmesi olduğunu ifade ettiler.

Faiz oranlarının yükseltilmesi konusunda görüş birliği içinde olan ekonomi yönetimi, bunun için uygulanacak yöntem üzerinde anlaşamıyor.

Edinilen bilgiye göre, Merkez Bankası geçici bir süre faizleri belirleme yetkisinin kendisine verilmesini istiyor.

Devlet Bakanları Yusuf Özal ile Adnan Kahveci ise, ekonomide müdahaleciliğin en aza indirilmesine paralel olarak faiz oranlarının da tümüyle serbest bırakılması gerektiğini savunuyorlar.

Konuya ilişkin olarak Davos'ta Başbakan Turgut Özal'ın başkanlığında yapılan toplantılarda da kesin bir karar çıkmadığı belirlendi. Önceki gün Ankara'ya dönen Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu,** döviz sorunuyla ilgili olarak ivedilikle alınması gerekli önlemler konusunda uzmanlarla bir dizi toplantı yaptı.

Merkez Bankası teknik kadrosu önceki gün Rüşdü Saracoğlu'nun başkanlığında yedi saat süren bir toplantı yaptı. Dün sabah da süren Merkez Bankası'ndaki bu toplantıdan sonra Rüşdü Saracoğlu, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**'le görüştü. Bu arada, Kaya Erdem'in konuyla ilgili olarak Davos'u arayarak Başbakan Turgut Özal'la da bir telefon görüşmesi yaptığı öğrenildi. Devlet Bakanı Adnan Kahveci'nin de Davos'u arayarak faiz konusundaki görüşünü Başbakan Turgut Özal'a aktarmış olabileceği belirtiliyor. Ankara'da iki günden beri süren çalışmalarla ilgili olarak bilgi veren bir yetkili, alınacak önlemlerin ekonomi üzerinde ne gibi olumlu veya olumsuz etkiler yapabileceğinin tartışıldığını söyledi. Aynı yetkili, **"Yapılacak parasal düzenlemelerin banka sisteminde fazla hasar yapmamasına da dikkat edilmesi gerekiyor. Yoksa öyle önlemler alırsınız ki, 15-20 gün içinde döviz fiyatlarında istikrar sağlanır, hatta kurlar düşmeye bile başlar. Ancak o zaman da bazı bankaların batma tehlikesi ortaya çıkar"** dedi.

Düşünülen önlemler arasında, faiz düzenlemesinin en etkili yol olduğunu belirten bir yetkili, bazı bankaların mevduat munzam karşılık oranlarının yükseltilmesini önerdiklerini belirterek, halen yüzde 14 olan munzam karşılık oranlarının **"şimdilik"** değiştirilmemesi gerektiğini kaydetti.

Dövize ilişkin olarak kambiyo mevzuatında da bazı düzenlemelere gidilebileceği belirtilerek, bunun için de bankalar için öngörülen zorunlu kur riski oranının değiştirilebileceği bildirildi. Buna göre, halen alt sınırı yüzde 90, üst sınırı da yüzde 110 olan kur riski oranının üst sınırı yüzde 100'le sınırlandırılabilecek. Bu durumda bankaların ellerinde nakit döviz tutma olanağı daraltılacak.

Merkez Bankası'nın yeni önlemlerle ilgili teknik hazırlıklarını sürdüreceği ve faiz dışında alınacak kararları olgunlaştıracağı, faiz kararının ise, Başbakan Turgut Özal'ın dönüşünden sonra kesinleşeceği ifade edildi.

Merkez Bankası İdare Meclisi'nin bugün Rüşdü Saracoğlu'nun başbakanlığında toplanacağı öğrenildi. Başbakan Özal'ın toplantıya kadar faizler konusunda kesin kararını vermesi durumunda yeni faizler bugünkü toplantının sonunda açıklanacak.

Türkiye dış borç tehlikesi ile karşı karşıya kalabilir

IMF'nin gizli raporu

UFUK GÜLDEMİR *2 şubat*

WASHINGTON — Uluslararası Para Fonu, (IMF) uzmanlarınca icra kuruluna sunulan gizli bir raporda Türkiye'nin artan kısa vadeli borçlarının yarattığı tehlikeye dikkat çekildi ve **"Türk yetkilileri abartıldığını düşünüyor, ama kısa vadeli dış borçların gidişinde tehlike var"** denildi. Kasım 1987 seçimleri öncesinde Türkiye'nin ekonomisini inceleyen ve 1986 yılı ile 1987 yılının ilk çeyreğini kapsayan gizli raporda dış borç geri ödemeleri konusunda **"alarm zilleri"** çalınmasına karşın, IMF'nin resmi yetkilileri Türkiye'ye **"güvenin"** sürdüğünü belirtmekten kaçınmıyorlar.

Seçim öncesinde Türkiye'ye gelerek Hazine, Merkez Bankası ve Maliye Bakanlığı yetkilileriyle görüşmeler yapan IMF uzmanlarının hazırladıkları 40 sayfalık raporda özellikle kısa vadeli borçların Türkiye'nin toplam döviz gelirlerine olan oranı üzerinde duruldu. Raporda kısa vadeli borçlar ve içerdiği tehlikeler konusunda özetle şu görüşlere yer verildi.

"Kısa vadeli dış borçlardaki geniş ve kararlı yükseliş potansiyel açıdan tehlikeli. Türk yetkililer bu görüşün abartıldığı kanısında, çünkü kısa vadeli borçlara dahil olan döviz mevduat hesapları ve Dresdner Bankası dövizlerinin liraya çevrilmek amacı dışında hesaptan çekilmeyeceğini düşünüyor. Bizim bu ba-

kış açısı ile sorunlarımız var. Birincisi her ne kadar Türk vatandaşlarının döviz hesapları konusundaki istikrarlı davranışı göz önünde bulundurulsa da, daha uzmanlaşmış para politikaları değerlendirmeleri sonucunda döviz hesaplarından ani çekiş tehlikesi, Türk yetkililerinin sandığından daha fazla. Dış borçlar konusunda, üzerinde durulan senaryolara göre Türkiye'nin dış borç ödemeleri üzerindeki endişeleri gidermek için çok iyimser gelişmelere ihtiyaç var. Eğer dış gelişmeler olumsuz olursa borç servisi ciddi sorun haline gelebilir."

İHRACAT DA SORUNLU

IMF raporunda 1991 yılına kadar olan dönem için yapılan projeksiyonda ihracat rakamlarında önemli ölçüde artış olmaması halinde doğacak sorunlar şöyle anlatıldı:

"Her ne kadar Türkiye yabancı sermaye musluklarını açmayı başarmış olsa da dış borç ödemelerinin döviz gelirlerine oranı ve kısa vadeli borçları da kesin bir şekilde arttı. Eğer ihracat aynı diklikte tırmanmazsa Türkiye dış uyum ile yeni iş sahaları açmak ikilemini yaratacağı sorunlarla yüz yüze kalacak. Yeniden yapılanmanın hazırlamakta olduğuna ilişkin cesaretlendirici işaretler var."

İhracattaki artışın iç tasarruf ve ithal mallara rakip kaliteli ürünlerin teşviki ile bütünleştirilmesi gerektiğini savunan IMF raporunda rekabete dayalı ihracat sektörünün ancak esnek kur politikalarının kararlılığı ile mümkün olabileceği vurgulandı.

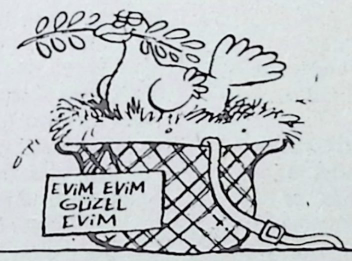
IMF'nin, Türk yetkililerini dış borçlar ve döviz hesaplarının yaratabileceği tehdidi fazla ciddiye almamakla suçladığı raporda, **"Yüksek dış borç düzeyi ve gelecekteki borç ödemelerinin sorun yaratmaması için basiretli siyasi kararlara gereksinme var"** denildi. Enflasyon oranının hesaplanmasında en güvenilir kaynak olarak "toptan eşya endeksinin" gösterildiği raporda, enflasyon oranının düşürülmesi zorunluluğu da vurgulandı ve enflasyonla mücadele için "daha hırslı bir program uygulanabilirdi" denildi.

Döviz mevduatlarının, liraya alternatif dolaşım araçları ortaya çıkarmasından yakınılan raporda, bu sorunun **"giderek artan tehlikesine"** işaret edildi.

Kamu sektörünün performansını **"hayali kırıcı"** olduğunun ileri sürüldüğü raporda, genişlemeden yerel yönetim harcamaları ve bütçe dışı fonlar sorumlu tutuldu. Harcamalarda kararlı kısıtlamalara gidilmesi gereken dönemlerde, fonların "sosyal içeriğinin" sert karar alınmasını önlediğinden de yakınıldı.

GÜVEN SÜRÜYOR

1986'dan 1987'nin ilk çeyreğine kadar olan dönemi inceleyen IMF raporunda dış borç konusunda alarm zilleri çalmasına karşılık, Cumhuriyet'in sorularını yanıtlayan IMF mensuplarında Türkiye'ye karşı **"güvenin"** sürdüğü de görüldü. Bir IMF mensubu **"Türk yetkililerin son aylarda aldıkları kararların"** raporda dikkat çekilen tehditleri azalttığını kaydederken, **"Önümüzdeki haziran ayına kadar belirli bir toparlanma beklendiğini"** kaydetti. Bir başka IMF yetkilisi, **"Türkiye'nin şu anda Hazine, Merkez Bankası ve Devlet Planlama'da son 10 yılın en iyi kadrosuna sahip olduğunu"** belirtirken, bu kadronun yatırımların kısılması konusunda **"fikir birliğine vardığının"** altını çizdi. Aynı kaynak, şaka ile karşılık **"Tahtakale'nin batırılması gerektiği"** sözcüklerini telaffuz ederken, bu alanda da bir düzenleme beklentisi içinde bulunulduğunu ima etmiş oldu.



Sosyalist Parti kuruldu

2 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Çalışmaları bir süreden bu yana süren Sosyalist Parti'nin kuruluş beyannamesi İçişleri Bakanlığı'na dün teslim edildi. Sosyalist Parti'nin programında, Türkiye'nin NATO'dan çıkacağı ve kadınların da erkekler gibi askerlik yapacağı belirtildi. Millet Meclisi başkanının aynı zamanda devlet başkanı olarak görev yapacağına işaret edilen parti programında, hayatta bulunduğu dönemde hiçbir devlet görevlisinin heykelinin dikilemeyeceği de kaydedildi.

Sosyalist Parti'nin 4 klasör halinde hazırlanan kuruluş beyannamesi, **Nusret Senem, Ali Kalan, Yalçın Büyükdağlı, Hasan Arabacı, Hıdır Hokka, Ali Karşılayan, Mehpare Yılmaz, Hulki Kolan, Ayhan Yeniyurt, Şadiye Yeniyurt** ve **İbrahim Yılmaz** tarafından İçişleri Bakanlığı'na getirilerek, saat 11.30'da Bakanlık Genel Sekreteri **Ahmet Özyurt**'a teslim edildi. Özyurt, Sosyalist Parti'nin resmen kurulduğunu gösteren alındı belgesini, **"Hayırlı uğurlu olsun"** diyerek kurucu üye Nusret Senem'e verdi. Özyurt, parti kuruluş beyannamesinde yer alan belgelerin birer kopyasının Anayasa Mahkemesi ile Cumhuriyet Başsavcılığı'na incelenmek üzere gönderileceğini söyledi.

Sosyalist Parti'nin programında, parti ambleminin **"emekçinin elindeki güneş"**, parti marşının da **"1 Ma-**

yıs marşı" olduğu belirtilerek, partinin 12 Eylül 1980 öncesinde kurulan sosyalist partilerden herhangi birinin devamı olmadığı kaydedildi. Programda daha sonra özetle şu görüşlere yer verildi:

"• Demokratik halk iktidarı, Millet Meclisi ve bütün kademelerde yerel meclisler aracılığıyla kullanılır. Meclisler doğrudan, genel, çok seçenekli özgür seçimlerle belirlenir. 18 yaşını bitirmiş bütün yurttaşlar seçme ve seçilme özgürlüğüne sahiptir. Millet Meclisi toplantıları başından sonuna kadar televizyondan yayımlanır. Milletvekillerinin ve Meclis üyelerinin aylıkları hiçbir şekilde en yüksek işçi ücretinin üzerinde olamaz.

• Millet Meclisi Başkanı aynı zamanda devlet başkanıdır. Başbakan ve bakanları Millet Meclisi seçer. Hükümet, Millet Meclisine karşı sorumludur. Devlet başkanlığı ve parti başkanlığı görevleri aynı kişide birleşemez. Hayatta bulunduğu dönemde hiçbir devlet görevlisinin heykeli dikilemez; kentlere, kasabalara, köylere ve kamu kurumlarına ismi verilemez, kamu kurumlarında resmi asılamaz.

• Yönetimde halka zorluk yaratan formaliteler kaldırılacak, hizmetten yararlanmak basitleştirilecek. Yerel yönetimlerin ve kamu kuruluşlarının hesapları halkın inceleme ve denetimine açık olacaktır.

• Askerler dahil herkes bütün kamu mercilerine ve ordu kurumlarına tek başına ve toplu olarak dilekçe vermek hakkına sahiptir. Dilekçelere en geç 15 gün içinde gerekçeli yanıt verilir.

• Tüm çalışanların örgütlenme, sendika kurma, grev, dayanışma grevi, emekçilere yapılan haksızlıkları düzeltmenin bir aracı olarak değerlendirilir. Lokavt yasaktır.

• Devlet bütün yurttaşlarına yaşama ve geçinme olanaklarını, yeteneğine göre bir işte çalışma hakkını garanti eder.

• Yurttaşlar, sosyalizm döneminde emeklerinin ürünü olan mülkiyet ve özel girişim haklarına sahiplerdir.

• Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz. İnsan onuruna aykırı cezalar konamaz. İdam cezası kaldırılacaktır. Cezalar hafifletilecek, insanca koşullar sağlanacaktır.

• NATO'dan çıkılacak, başka bir askeri ittifaka katılınmayacak, topraklarımız üzerinde yabancı üs ve asker bulunmasına izin verilmeyecek, bilinen ve bilinmeyen askeri anlaşmalardan ayrılınacaktır. Avrupa dahil herhangi bir kapitalist bütünleşme içinde yer alınmayacaktır.

• Askerlik geneldir, yurt savunması kadınlar dahil her yurttaşın görevidir. Askerlik kadın ve erkek için 6 aydır. Askerlik hizmetini görenlere, işçiler kadar ücret verilir. Ordu, Millet Meclisi'nin emrindedir, halkın hizmetindedir, üretime ve hizmetlere katkıda bulunacaktır.

• Hiç kimseye devleti, var olan toplumsal düzeni eleştirdiği, yeni bir toplum düzeni isteği için ceza verilemez. Devlet eleştireni korur ve eleştiriyi özendirir. Herkes duvarlara yazı, resim asarak düşüncesini ve eleştirisini açıklamakta özgürdür."

İçişleri Bakanlığı'na verilen beyannamede 84 kurucu üyenin de imzası yer aldı. Kurucu üyelerin büyük çoğunluğunun işçi ve sendikacı olduğu gözlenirken; aralarında iki avukat bir gazeteci bir müteahhit ve bir yazarın bulunduğu görüldü.

Parti yönetiminde kimlerin yer alacağı, bugün düzenlenecek bir basın toplantısında açıklanacak.

Sosyalist Parti'nin 84 kurucu üyesinin adları ve meslekleri şöyle:

"**Akif Yılmaz** (işçi-DİSK Bölge Temsilci Yardımcısı), **İsmet Öğütçü** (işçi), **Hasan Mırık** (işçi-eski Çağdaş Maden-İş yöneticisi), **Doğan Gürz** (işçi), **Yalçın Büyükdağlı** (mimar-mühendis), **Ali Tokgöz** (işçi), **Mehmet Ulusoy** (fizikçi), **Özdemir Köroğlu** (işçi), **Mahmut Sarıkaya** (işçi-eski İleri Maden-İş yöneticisi), **İbrahim Şahin** (işçi), **Özcan Gülelçe** (ekonomist), **Hasan Ortatepe** (işçi-Darphane işyeri baştemsilcisi), **Hasan Arabacı** (emekli öğretmen-eski TÖS Genel Yönetim Kurulu üyesi), **Salim Yaşar** (işçi-eski Sinama Emekçileri Sendikası yöneticisi), **Hulki Kolak** (işçi), **Hıdır Hokka** (işçi), **Atilla Aytemur** (arkeolog), **Gürbüz Çuhadar** (esnaf), **Muzaffer Erdoğdu** (yayıncı), **Mehpare Yılmaz** (işçi), **Hasan Dere** (işçi), **Hıdır Özcan** (işletmeci), **Ferit İlsever** (makine mühendisi), **Emine Sağlam** (muhasebeci), **Seyit Soydan** (eski İleri Maden-İş yöneticisi), **Vecihi Timuroğlu** (yazar-şair), **Ali Kalan** (avukat), **Mehmet Alanbel** (muhasebeci), **Hüseyin Gökalp** (işçi), **Uğur Özcan** (müteahhit), **Ziya Tatar** (emekli öğretmen), **Ali Doğan** (işçi), **Mehmet Halil Gülçe** (esnaf), **Ramazan Çatık** (marangoz), **İsmail Durna** (serbest), **Nadir Eğinler** (işçi), **Ahmet Seyran** (işçi), **İsmail Kara** (çiftçi), **Çetin Çağlayan** (işçi), **Yusuf Cacim** (işçi), **Mihail Topçuoğlu** (işçi), **Şadiye Yeniyurt** (ev kadını), **Yavuz Aloğan** (ekonomist), **Feyyaz Kurşuncu** (yayıncı), **Nusret Senem** (avukat), **Zekai Günal** (işçi), **Mehmet Emin Akgün** (işçi), **Rahmi Nallar** (esnaf), **Kamil Yakar** (esnaf), **Hüseyin Bayındır** (esnaf), **Ayhan Yeniyurt** (işçi), **Servet Gökçen** (işçi), **Halil Göçen** (esnaf), **Yusuf Çelik** (esnaf), **Ali Yağrı** (işçi) **Kamer Karahan** (işçi), **Ekrem Çalış** (emekli öğretmen), **H.Ali Karşılayan** (gazeteci), **Şahin Onuş** (işçi), **Nihat Hoşgit** (işçi), **Ahmet Ballı** (işçi), **Adnan Obay** (işçi), **Ferit Işık** (inşaat mühendisi), **Yusuf Arıkanoğlu** (esnaf), **İbrahim Eryılmaz** (çiftçi), **Tekin Ulgur** (muhasebeci), **Alaaddin Oğuz** (işçi-Gerze Belediyesi işçileri baştemsilcisi), **Vahdet Şimşek** (işçi), **Derviş Güneş** (işçi), **Şükran Taşçı** (işçi), **Sadık Ekiz** (işçi), **İsmet Karakul** (işçi), **Hüseyin Akar** (serbest), **Osman Kuruca** (muhabeci), **Halil Alkan** (işçi), **Mustafa Birçek** (işçi), **Mehmet Akkoç** (esnaf), **Cengiz Varol** (işçi), **Hüseyin Şakacı** (işçi), **Remzi Çelik** (işçi), **Muharrem Pire** (ressam), **Nevzat Kuloğlu** (muhasebeci), **Nazmi Metin** (işçi), **Kahraman Taşgın** (işçi), **Güney Aslan** (gazeteci)."

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** Sosyalist Parti'nin kurulmasını olumlu karşıladığını söyledi. İnönü **"Partinizden yeni partiye katılacak olan var mı?"** sorusuna şu karşılığı verdi:

"Ben her siyasi fikrin kendi partisini kurmasını demokrasi anlayışının içinde olduğunu her zaman söylüyorum. Türkiye'de bizim solumuzda partiler kurulmasını ben istiyorum. Bu partilerin siyasal görüşlerine uyan insanlar oraya giderler. Kimse durduramaz, durdurmaya da çalışmamalıdır. Her fikir açıkça söylenmeli ve kendi taraftarlarını bulmalıdır ki, tartışma kör dövüşü halinden çıksın, fikirlerin tartışması şeklinde yapılsın ve sonuç alınsın. Karanlıkta vuruşmak yerine, aydınlıkta mücadele etmek yoludur."

ANKA'nın haberine göre ANAP Genel Başkan Başyardımcısı **Mehmet Keçeciler** ise yeni kurulan partinin geçmişte sosyalist parti adıyla kurulanlar gibi

olmamasını temenni ettiğini belirterek, **"Çünkü geçmişte sosyalist parti adıyla kurulan birçok partinin kurucusu ara dönemlerde yurtdışına kaçınca orada partisi olduklarını açıkladılar"** dedi. ANAP Genel Başkan Yardımcılarından **Eyüp Aşık** da Sosyalist Parti'nin gelecek seçimlere dek örgütlenemeyeceğini iddia etti ve **"Türkiye'de o sosyalist bolluğu nerede, Türkiye'de bu kadar yok"** dedi.

Adalet Bakanına yolsuzluk suçlaması

ABD'de yeni skandal

2 şubat

WASHINGTON (AA) — ABD Adalet Bakanı Edwin Meese aleyhinde ortaya çıkan bazı yeni iddialar, bir skandal söylentisinin daha başgöstermesine yol açtı. Çeşitli yolsuzluk iddialarıyla suçlanan Meese'in durumunu araştıran bağımsız müfettiş **James Mckay**'ın hazırladığı son rapora göre, Adalet Bakanı'nın yakın çalışma arkadaşı ve yardımcısı **Robert Mallack,** Meese'e 1985 yılında gönderdiği bir notta, yüksek düzeyde bir İsrailli yetkiliye rüşvet verilmesini önerdi.

Mckay, raporunda Mallack'ın, Irak'ta inşa edilmesi planlanan bir petrol boru hattına İsrail'in saldırmasının garanti altına alınması amacıyla İsrailli yetkiliye rüşvet önerdiğini, ancak açıklamak zorunda olduğu halde Meese'in, Mallack'ın notunu gizli tuttuğunu kaydetti.

Amerikan kanunları, Amerikan yetkililerinin hangi sebeple olursa olsun yabancılara rüşvet vermesini yasaklıyor. Amerikan finansmanıyla Irak'ta inşa edilmesi planlanan petrol boru hattı projesi gerçekleşmemişti.

Mallack'ın rüşvet önerisinin, Meese'in onayıyla İsrailli yetkiliye iletilip iletilmediği bilinmiyor. ABD'de yayımlanan **The Los Angeles Times** gazetesi, söz konusu İsrail yetkilisinin, Dışişleri Bakanı **Şimon Peres** olduğunu ileri sürmüştü.

Meese hakkındaki iddiaların yaygınlaşması üzerine Başkan **Reagan** adına yapılan açıklamada, Reagan'ın yakın çalışma arkadaşı olan Edwin Meese'e güveninin tam olduğu bildirildi. Beyaz Saray Sözcüsü **Marlin Fitzwater,** Meese'in Adalet Bakanlığı'ndaki başarısının ortada olduğunu ve kendisini suçlayan hiçbir iddianın kanıtlanamadığını belirtti.

Başkan Reagan'ın en yakın çalışma arkadaşlarından olan Edwin Meese'e, özellikle karanlık bir kisi olarak nitelenen yardımcısı Mallack ile ilişkileri nedeniyle suçlamalar yöneltiliyor.

Meese hakkında soruşturulmakta olan iddialar şunlar:

- Mallack vasıtasıyla Savunma Bakanlıı ile iş yapan firmalardan Wedtech Corp'a verilen 32 milyon dolarlık bir ihaleden çıkar sağlamak.
- Yine Mallack'ın tanıştırdığı Franklyn Chinn isimli bankerden rüşvet almak.
- İhale için çok sayıda telefon şirketiyle görüşürken, şirketlerden birinin ortağı olmak ve bu şirkete çıkar sağlamak.

Gözlemciler, hakkındaki yolsuzluk iddiaları araştırılan Meese aleyhinde dava açılabileceğini bildiriyorlar.

Plakette "dini propaganda" sakıncası görüldü

İsa'nın sözlerine sansür

ASUMAN ABACIOĞLU *2 şubat*

İZMİR — Bir yandan Ege ve Akdeniz kıyı kesiminde binlerce yatak kapasiteli yabancı ortaklarla kurulan beş yıldızlı tatil köyleri, oteller; öte yandan Efes antik kentine 5 kilometre uzaklıktaki Pamucak'a **"Hıristiyanların hac merkezi"** haline getirilmesi için öngörülen 1 trilyonluk turizm yatırımı... Bu konuda Vatikan'la sıcak ilişkiler, demeçler.

Ve tüm bunlar olup biterken, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın genelgesi:

"Efes'teki Saint John Kilisesi ve Yedi Kiliseler'in bulunduğu diğer yerlerdeki İsa'nın sözlerini içeren plaketlerin ivedi kaldırılması."

Bir süre önce turizmle ilgili çeşitli kuruluşlara gönderdiği resmi yazılarla, **"Türkiye'deki dini turizmi geliştirmek amacıyla dini merkezleri belirlemek ve bunların tanıtımını yapmak"** istediklerini bildiren Kültür ve Turizm Bakanlığı, bunun tam tersi bir tutum içine girdi. Ege Bölgesi'nde Hıristiyan dünyasının önemli dini merkezlerinden İzmir, Efes, Sart, Alaşehir, Akhisar, Bergama ve Denizli'deki Yedi Kiliseler'e asılması için Uluslararası Hıristiyan Kiliseler Birliği tarafından getirilen ve İncil'den o yöreyle ilgili sözler içeren Türkçe ve İngilizce bronz plaketler, **"dini propaganda"** yapıldığı gerekçesiyle sakıncalı bulunarak İçişleri Bakanlığı'nın uyarısı sonucu Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın emriyle kaldırıldı.

Her yıl binlerce Hıristiyanın ziyaret ettiği ve onarımı hâlâ devam eden Efes'teki Saint John Kilisesi'nde bir süredir asılı duran plaketlerden biri, ilk kaldırılan plaket oldu. Bakanlığın, il turizm müdürlüklerine gönderdiği ilk yazının ardından, diğer kiliselerde plaketlerin hâlâ yerinde durduğu ve kaldırılması gerektiği çeşitli yazılarla yinelendi.

Bakanlık yetkililerinden alınan bilgiye göre, İçişleri Bakanlığı, bronz plaketler ile Yehova Şahitleri'nin propagandasının yapıldığını ve bunun sakıncalı olduğunu bildirdi. İzmir Kültür ve Turizm Müdürü **Ayla Karamete,** plaketlerin **"dini propaganda"** yapılması gerekçesiyle sakıncalı olduğuna dair Kültür ve

Turizm Bakanlığı'nın resmi yazı gönderdiğini ve plaketlerin kaldırılması istediğini belirterek, **"bu bir hükümet politikasıdır"** dedi.

Uluslararası Hıristiyan Kiliseler Birliği tarafından 1982, 1985 ve 1987 yıllarında yapılan ziyaretler sırasında getirilen yedi plaketin bazısı yerlerine asılırken, diğerleri uzun süre depolarda tutulmuşlardı. En son getirilen iki plaket Denizli'deki Laodicea ve Alaşehir'deki Philadelphia yerleşim yerlerindeki kilise kalıntılarının duvarlarına asılmışlardı. Kiliseler Birliği'nin yöneticisi Christian Krauter, plaketlerin yerlerine asılmasının Yedi Kiliseler'e yapılan ziyaretlerin artmasını sağlayacağını belirterek, plaketlerin fotoğraflarının bülten ve dini gazetelerle bütün Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerine dağıtılacağını bildirmişti.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, Saint John Kilisesi, Meryemana Kilisesi ve Meryemana'nın yaşadığına inanılan Bülbüldağı'ndaki eve 5 kilometre uzaklıktaki Pamucak'ın dev bir projeyle daha çekici bir duruma getirilmesini planlarken, İsa'nın sözlerine sansür koymasını **"anlaşılmaz bir çelişki"** olarak nitelendiren Tercüman Rehberler Derneği Başkanı Şenduran Doğansoy, Yehova Şahitliği'nin Yedi Kiliseler ile ilgili olmadığını vurgulayarak, **"Doğuda Ani'de, Akdamar'da Ermeni kiliselerini gezdiriyoruz. Meryemana'da törenler düzenliyoruz. Üstelik Türkiye'de bütün kiliseler açık. Bu nasıl tutumdur, anlamak mümkün değil"** dedi.

Manyas'a Haliç modeli

ÜLKER GÖKTÜRK *2 şubat*

GÜnden güne kirlenmekte olan dünyanın saygılı doğal kuşcennetlerinden Manyas-Kuşcenneti'ni kurtarmak için **"Haliç harekâtı"** yapılmasının zorunlu olduğu bildirildi.

İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**'ın isteği üzerine, Manyas gölü - Kuşcenneti'nde çevre kirlenmesini inceleyen Boğaziçi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Atık ve Kirlenme Denetim Araştırma Grubu, bir rapor hazırladı. Bu raporda, Manyas gölü civarındaki faaliyetlerin, gölü her gün biraz daha kirlettiği vurgulandı. Çevre kirliliğinin ve bilinçsiz kullanımın aynı şekilde devam etmesi halinde Kuşcenneti'nin büyük zararlar göreceğine işaret edilen raporda, Manyas gölüne bir **"Haliç harekâtı"** yapılması istendi.

Araştırma Grubu Başkanı Doç. Dr. **Kriton Curi** tarafından, **Bedrettin Dalan**'a sunulan raporda gölün endüstriyel, evsel atık sulardan ve yağmurların sürükledikleri maddelerden günden güne kirlendiği belirtilerek şu noktalara dikkat çekildi:

- Havzada bulunan hiçbir endüstriyel kuruluşun veya yerleşim biriminin teknik açıdan yeterli arıtma birimi yoktur.
- Derelerden alınan örnekler, söz konusu derelerin **"açık kanalizasyon"**'a dönüştüğünü göstermektedir.
- **"Kapma numune"** prensibine uygun olarak habersiz alınan örneklerde yapılan analiz sonuçlarına göre, kirlenmeye karşı acil tedbir alınması gerekmektedir.
- Göl civarındaki birçok yerleşim merkezinin atık suları göle veya göle akan derelere hiçbir arıtmaya tabi tutulmadan atılmaktadır. Son zamanlarda birçok köyde bulunan foseptiklerin terk edilip yerine kanalizasyon yapılması, göle giden atık su miktarını önemli bir şekilde arttırmıştır.
- Manyas gölü etrafında gerçekleşen plansız ve programsız endüstrileşme sonucunda göle, çok miktarda atık su akıtılmaktadır. Fabrikaların birçoğu kurulmaları için gereken izinleri almadan faaliyete geçmiştir. Yine söz konusu fabrikaların birçoğu belediye sınırları dışında olduğundan, çevreyi kirletmelerini önlemek için belediye yetkililerince hiçbir işlem yapılamamaktadır.
- Kirlenmede, gölün havzasında kurulan mandıra ve tavuk çiftlikleri de etkili olmaktadır. Bunlardan kaynaklanan hayvan pisliği ve sızıntı sulardan başka peynir vs. imalatından kaynaklanan atıklar da çevreyi kirletmektedir.
- Manyas gölü havzasında kullanılan kimyasal maddelerin miktarı oldukça fazladır. Örneğin 1984 yılında kullanılan kimyasal maddelerin toplam ağırlığı 119 bin 193 kilogramdır.
- Manyas gölü civarında ağaçlandırma, gereken seviyede olmadığı için toprak erozyona uğramakta, bunun sonucunda göle taşınan toprak suları bulandırmaktan başka, derinliğin de azalmasına yol açmaktadır.
- Eski Fransız maden kuyularından beslenen Sarısu deresi kaynağından itibaren kirlidir.

Boğaziçi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Atık ve Kirlenme Denetimi Araştırma grubu üyelerinden Dr. **Atilla Akkoyunlu**, Doç. Dr. **Fahir Borak**, Doç. Dr. **Kriton Curi** ve öğretim görevlisi **Günay Kocasoy**'dan oluşan ekibin hazırladığı raporda, durumun düzeltilmesi için yapılan önerilerin bazıları ise şöyle:

"Manyas gölü ve havzası, çevresel açıdan özel statülü koruma alanı ilan edilmeli, yeni tesis kurulması yasaklanmalıdır. Yeni yönetmelik hazırlanmadığı takdirde, İSKİ tarafından hazırlanan ve Resmi Gazete'de yayımlanan 'İçme ve Kullanma Suyu Temin Edilen ve Edilecek Olan Yüzeysel Su Kaynaklarını Kirletmeye Karşı Korunması Hakkındaki Yönetmelik' uygulanmalı.

Gölün etrafında ve dereler boyunca bir kolektör yapılmalı, bütün atık sular bu kolektöre verilmeli, bu sistemle toplanan sular arıtıldıktan sonra tercihen Marmara Denizi'ne akıtılmalıdır.

Mevcut fabrikalar atık sularını önarıtmaya tabi tuttuktan sonra kanalizasyona akıtmalıdır. Köylerin foseptiklerini iptal ederek inşa ettikleri yeni kanalizasyon ile atık sularını dereye - göle dökmeleri yasaklanmalıdır.

Etibank tesislerinde gerektiği gibi yağmur drenaj sistemi olmamasından kaynaklanan kirlenmenin önlenmesi için drenaj sistemi yapılmalıdır. Ayrıca bu tesisin en önemli atığı olan 'şlam'ın Marmara Denizi'ne kontrolsüz bir şekilde akıtılması durdurulmalıdır."

Özal ve Papandreu ülkelerine dönüşte aynı sözü söylediler:

Çok iyi iş yaptık

3 şubat

ANKARA/ATİNA (Cumhuriyet) — Başbakan **Turgut Özal** ve Yunanistan Başbakanı **Andreas Papandreu** Davos'ta iki ülke ilişkilerinde yeni bir dönem açan görüşmelerinden sonra dün ülkelerine döndüler. Ankara'daki karşılamada Yunanistan Büyükelçisi **Sotiris Konstantopoulos** Atina'da ise Türkiye Büyükelçisi **Nazmi Akıman** da hazır bulundu. Her iki Başbakan dönüşlerinde yaptıkları açıklamada, **"Davos'ta iyi iş yaptıklarını"** belirttiler. Özal, **"İyi bir iş yapmış olduğumuz kanaatiyle Ankara'ya dönmüş bulunuyorum"** derken Papandreu da elde edilen sonuçların beklentilerinin ötesinde olduğunu söyledi ve bu sonuçları **"çok önemli"** olarak niteledi. Başbakan Özal, Davos zirvesi hakkında bilgi verirken, **"Gerginlik artık yumuşama dönemine girmiştir. Bu gelişmeler iki ülkeyi daha iyi duruma getirecektir"** dedi. Davos görüşmelerinin esas itibarıyla gizli olmadığını ve özel bir anlaşmaya varılmadığını belirten Özal, Papandreu ile varılan mutabakat çerçevesinde kurulacak ortak komitelerin başkanlarının bir ay içinde seçileceğini söyledi.

Başbakan Özal'ı getiren uçak saat 18.55 sıralarında Ankara'ya indi, Özal'ı Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, ANAP Genel Başkan Başyardımcısı **Mehmet Keçeciler** karşıladı. Karşılamada bazı bakanlar, Ankara Valisi Saffet Arıkan Bedük, YÖK Başkanı **İhsan Doğramacı** ile ANAP'lı bazı milletvekilleri de bulundu. Özal'ı karşılayanlar arasında Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisi **Sotiris Konstantopoulos** da vardı. Başbakan Özal'ın uçağının Ankara'ya varmasından önce salonda müsteşarı ile dolaşan Yunan Büyükelçisi'nin ancak Devlet Bakanı **Adnan Kahveci**'nin müdahalesinden sonra şeref salonuna geçmesi dikkati çekti.

Başbakan Özal şeref salonunda bir süre dinlendikten sonra, basın mensuplarına Davos zirvesi ile ilgili bilgi verdi. Özal, Yunanistan Başbakanı Papandreu ile görüşmeleri **"iyi bir atmosfer"** içinde gerçekleştirdiklerini belirtti ve **"Her iki taraf da iyi niyetini gösterdi. Ancak görüşmelerde aramızdaki sorunların çözümüne girmedik. Bizler iki ülke arasında buzları eritmek, halkları yaklaştırmak ve bir güven ortamı oluşturmak için altyapı oluşturduk"** dedi.

Başbakan Özal, Yunanistan ile Türkiye arasındaki sorunların çözümünün zaman istediğini belirtirken de **"30 yıldır birikmiş olan meselelerimiz var. Çözüm sabır, cesaret ve sıkı gayret istiyor"** diye konuştu. Davos'ta kurulmasına karar verilen iki komitenin başkanlarının bu ay içerisinde belirleneceğini belirten Özal şöyle devam etti:

"Ayrıca Yunanistan Başbakanı ile NATO zirvesinde yeniden bir araya geleceğiz. Bu yıl tarihi henüz saptanmamış olmakla birlikte Yunanistan'a gideceğim. Gerginlik artık yumuşama ortamına girmiştir. Bu gelişmeler iki ülkeyi daha iyi duruma götürecektir."

Başbakan Özal basın mensuplarının sorularını ise şöyle yanıtladı:

SORU — **Sayın Başbakan geçmiş deneyimlere dayalı olarak bu kez daha umutlu olmamızı gerekli kılan nedir?**

ÖZAL — Biz bu atmosferi Davos'ta yaşadık. Bizimle beraber basın mensuplarımız da yaşadı. Sanıyorum, şöyle bir anlayış olması gerekir, meseleler kavgacı yolla çözülemez. Sorunlar konuşma ile çözülür. İnsanlara Allah konuşma imkânı vermiş, lisan vermiş, bununla çözülebilir. Bu toplantının gayesi de budur. Bugüne kadar hep aynı kanaati ileri sürdük. Bugün bu kanaatin paylaşıldığını görmekten memnunum. Tabii ümitliyim. Ümitsiz olarak meseleler, pesimist davranışla çözülmez. Optimist olmak lazım.

SORU — **Davos zirvesi konusunda muhalefet partilerine bilgi vermeniz söz konusu mu?**

ÖZAL — Görüşmeler gizli değildir. Özel anlaşma yapılmamıştır. Görüşmeler sonucunda çıkan müşterek bildiri aşağı yukarı bütünüyle görüşmeleri özetler. Gizli saklı herhangi bir şey söz konusu değil. Ama ben usulen, sadece usulen değil, gerek ana muhalefet partisine gerekse diğer muhalefet partisi liderlerine bu görüşmelerdeki havayı benim izlenimlerimi belki özel olarak gördüğüm konuları aktarabilirim. Bu konuda bilgi verebilirim.

SORU — **Gümülcine olaylarına Yunanistan'ın yaklaşımı nasıl oldu?**

ÖZAL — Detaya girmek istemiyorum. Bu konularda bir nevi gözden geçirme yapmışızdır. Ama detaylı müzakere yapılmamıştır. Onların bu konudaki görüşü, bazı provokasyonlar olduğu mahiyetindedir. Bize de bazı haberler, başlangıçta abartmalı geldi. Sonradan tahkik ettik, o söylenen haberlerin olmadığı anlaşıldı. Tabii provokasyon olup olmadığını bilmemiz mümkün değil. Onlar daha iyi bilir.

İki ülke arasındaki meselelerin devamını istemeyen birçok başka ülke ya da güçler olabilir. Ama önemli olan böyle ülkelerin olması değildir. Başka menfaatler, başka ülkeler kendi menfaatlerini düşünür. Bunu tabii karşılamak gerekir. Önemli olan bu konulardaki iki ülkenin istismara müsaade etmemeleridir.

SORU — **DYP Genel Başkanı Demirel, sizin, Papandreu'ya Yunanistan'da yaklaşan seçimlerde dış yardım yaptığınızı iddia etti. Bu konuda görüşünüz nedir?**

ÖZAL — Ben Sayın Demirel'in siyasi tecrübesini biliyorum. O siyasi tecrübesine dayanarak böyle bir söz söylemiş olabilir. Papandreu'nun böyle bir düşüncesi var mı, yok mu, bu bizim meselemiz değil diye düşünüyorum. Yunanistan'da seçimi şu kazanmış, bu kazanmış bu bizim meselemiz değildir. Bu, Yunan milletinin meselesidir. O kadar uzun düşünmeye de lüzum yoktur diye bir kanaatım var.

PAPANDREU ATİNA'DA

Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu da dün yerel saatle Zürih'ten 15.45'te Atina'ya vardı, Papandreu'yu havaalanında karşılayanlar arasında Türkiye'nin Atina Büyükelçisi **Nazmi Akıman** da bulundu. Havaalanı pistinden misafir salonuna kadar Büyükelçi Akıman ile birlikte yürüyen Papandreu daha sonra havaalanı binası çıkışında toplanan kalabalık tarafından alkışlandı. Büyükelçi Akıman, Atina'daki Türk gazetecilere **"Sayın Papandreu bana Davos'taki görüşmelerden son derece memnun olduğunu belirterek çok iyi iş yaptık dedi"** şeklinde konuştu.

Papandreu, Atina'ya dönerken uçakta gazetecilerin soruları üzerine elde edilen sonuçları **"çok önemli"** olarak niteledi. Bu sonuçların beklentilerinin ötesinde olduğunu söyledi.

Davos'ta konuşulanların gerçekleştirilmesi için Özal'ın 3.5 yıllık zaman süreci gerektiği şeklindeki görüşüne ka-

tıldığını belirten Papandreu, **"Ancak yine de bu süre oluşturulacak heyetlerin çalışma şartlarına bağlıdır"** dedi.
Papandreu, iki ülke halkının ister sorunlar çözülsün, ister çözülmesin, ister çözümü geciksin, anlamaları gerektiği şeyin bir savaştan kaçınmak olduğunu söyledi. Yunanistan Başbakanı şunları söyledi:
"Sayın Özal ile görüşmemiz Avrupa güvenliğine de katkıda bulunacaktır, buna inanıyorum. Avrupa'dan bir tehlike beşiği yok oluyor. Bu da bütün Avrupa'nın yararınadır. Bu, benim bile arzularımın ötesinde olan olumlu bir katkıdır."
"Davos'taki gelişmelerin Yunan-Amerikan ilişkilerine nasıl bir etki yapacağı" sorusuna ise Papandreu şu cevabı verdi:
"Bir ülkenin hiçbir garanti almadan topraklarında yabancı üsler bulundurması imkânsızdır. Barış yolunda ilerlememiz iyiye işarettir. Ancak barış için anlaşma başka, ülkenin savunması başka şeydir. Yunanistan'daki Amerikan üslerinin ikametini sürdürmeleri için gerekçeleri olmalıdır."
Yunanistan Başbakanı, Özal ile görüşmeleri hakkında kuvvet komutanları ile siyasi parti liderlerine önümüzdeki hafta, parlamentoya da mart ayı içinde bilgi vereceğini söyledi.



Ya herru



Ya merru

Davos

UĞUR MUMCU *3 şubat*

Türkiye ve Yunanistan arasında Davos'ta başlayan "diyalog" elbette yararlı olmuştur. Barış için atılan her adımın iki ülke halklarınca desteklenmesi gerekir.
Davos'ta karşılaşan iki başbakandan biri ülkesinde cuntalara karşı kavga vermiş, bu yüzden cezaevine girmiş bir tanınmış siyasetçi ve öğretim üyesidir. Adı, Andreas Papandreu.
Öteki, bir askeri ihtilalin lider kadrosunca başbakan ve yardımcılığına atanmış bir eski bürokrat ve işveren sendikası başkanıdır. Adı, Turgut Özal.
Ve bu "ikili tablo"ya bir "portre" daha ekleniyor: Bern Büyükelçimiz Sayın Haydar Saltık...
Saltık, Özal'ı başbakan yardımcılığına oturtan askeri konseyin genel sekreteridir.
Türkiye, Yunanistan karşısındaki büyük kozunu bu askeri dönemde elinden kaçırmıştır.
Koz, Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşüne Türkiye'nin "evet" demesiydi. O zamanki NATO Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı Rogers'ın girişimleri ile alınan bu ödün, Türkiye'yi, Yunanistan karşısında, Kıbrıs ve Ege gibi sorunlarda "pazarlık gücü"nden yoksun bırakmış ve "diplomatik manevra alanını" iyice daraltmıştı.
Davos, bu "dar manevra alanı"nın adıdır.
Bu alanda, 12 Eylül askeri hükümetinin başbakan yardımcısı ve konsey genel sekreteri emekli orgeneral, elden geldiğince, Türk-Yunan diyaloğunu açmaya çalıştılar. İşleri güç. Yitirilmiş bir kozdan sonra pazarlık masasına oturup ne yapacaklar?
Konu, Papandreu açısından hiç de güç değil.
"Elde var bir" diye Davos'a gelmiş Yunan Başbakanı... Gelmiş, çünkü Yunanistan, NATO'nun askeri kanadına Türkiye'de generaller yönetimi sırasında dönmüş. Bu bakımdan güncel bir sorunu yok...
Papandreu açısından öncelikli sorun, Yunan Silahlı Kuvvetlerinin "cuntacı eğilimlerden arınması"ydı... Bunun için başlangıçta gerçekte olmadığını bildiği "Türk tehlikesi"nden söz edip ordu icindeki "şoven akımları" denetimi altında tuttu. Ardı ardına yaptığı "tasfiyeler" ile silahlı kuvvetleri, sivil hükümetin emrine soktu.

Bundan sonrası Papandreu için kolaydı. Nasıl olsa Yunanistan, NATO'nun askeri kanadına dönmüştü. Ege ve Kıbrıs gibi sorunlar yanında bir de Yunanistan'daki Türk azınlığı konusunda somut, elle tutulur bir çözüm getirmeden "barışçı lider" görüntüsü içine girmek, iç siyasetteki 'manevra alanı"nı oldukça genişletecekti. Bir de tabii, Washington'da "uyumlu lider" notu da alacaktı.

Bunlar hep Papandreu'nun kazanç hanesine yazılması gereken olumlu puanlardı.
Bu işten en çok kazançlı çıkacak olanlar, "Türk ve Yunan işadamları"dır. Davos toplantısından sonra, belki de Türk ve Yunan işadamları arasındaki ticari ilişkiler daha da yoğunlaşır.

Bu işadamı yakınlaşmasından çok büyük diplomatik sonuçlar beklemek çok yersiz bir iyimserlik olur. Olur, çünkü buna benzer bir yakınlaşma 1971 yılı temmuz ayında da yaşanmış, Türk ve Yunan işadamları o tarihlerde Atina ve Ankara'daki iki askeri cuntanın zorlamasıyla bir araya gelerek 27 Temmuz 1971 günü İstanbul'da bir de bildiri yayımlamışlardı. Sonra ne oldu?
Sonra Yunan adalarına, Lozan Antlaşması'na aykırı olarak silahlar yerleştirildi. 1974 yılında Kıbrıs'taki Sampson darbesi yaşandı, arkasından Türk Si-

lahlı Kuvvetleri adadaki Türkleri soykırımdan kurtarabilmek için Kıbrıs'a çıktı. Daha sonra fır hattı, Ege'deki petrol aramaları gibi sorunlar yaşandı.

O günden bugüne hiçbir sorun çözülmedi.

Batı Trakya'daki Türklerin içler acısı çileleri yaşanırken, Davos toplantısı yapıldı.

Somut çözüm nedir? Davos için can alıcı sorun budur.



Türk-ABD ortak yatırımlarında yolsuzluk iddiaları ortaya atıldı

ABD'nin rüşvet raporu

UFUK GÜLDEMİR *4 şubat*

WASHINGTON — ABD Dışişleri Bakanlığı'nın, Kongre'nin isteği üzerine **"Türk-ABD ortak yatırım anlaşmaları"**nda rüşvet iddialarına ilişkin bir rapor hazırlayarak Temsilciler Meclisi Avrupa ve Ortadoğu Alt Komitesi'ne gönderdiği ortaya çıktı.

"Gizli" damgası taşıdığı için komite direktörlüğünün açıklamayacağını bildirdiği rapor, komitenin danışmanlar direktörü **Micheal Van Düşen** tarafından verilen bilgiye göre **"kasada saklanıyor."**

Raporun varlığı, bir Kongre üyesinin **"ABD'nin Türkiye'ye yaptığı güvenlik yardımında irtikap (yolsuzluk) ve Türk-ABD ortak yapımlarında rüşvet olaylarına ilişkin raporun Kongre'ye henüz intikal edip etmediğini"** araştıran yazılı sorusu üzerine ortaya çıktı.

Temsilciler Meclisi Dışişleri Komitesi tarafından yayımlanan 1988-1989 mali yılı dış yardım oturumları raporunda bir kongre üyesinin Dışişleri Bakanlığı'ndan yazılı olarak cevalandırılmasını istediği soruya şöyle yanıt verildi:

"Kongre tarafından kabul edilen devamlılık yasasına konulan bir madde, ABD'nin Türkiye'ye yaptığı güvenlik yardımında irtikap suçlamaları konusunda yönetimi Kongre'ye rapor vermekle yükümlü tutuyor. Raporun Türk-ABD ortak yapımlarında resmi şahısların rüşvet aldığı iddialarını temel aldığı anlaşılıyor."

Yönetimden bu raporun istenmesini gerektiren olaylar zincirine Aydın Corporation tarafından yapılan bazı suçlamaların yol açtığı belirtildikten sonra şu sorular sıralanıyor:

- Rapor Kongre'ye öngörülen tarihte teslim edilecek mi?
- Rapor halen hangi aşamada?
- Bu iddiaları doğrulayan kanıtlar elde edildi mi?
- İrtikapın yaygın olduğunu belgeleyen kanıt var mı?

Soruların kaleme alınış tarzından, Dışişleri Bakanlığı'na bu soruyu yönelten ve bunu komite raporuna geçirten üyenin, zaten sorularının yanıtları konusunda belli bir fikre sahip olduğu ve dışişlerini, bu sorularla, bir an önce yasanın öngördüğü raporu Kongre'ye yollaması için baskı altına almayı amaçladığı anlaşılıyor. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın da **"böylesine hassas bir konuda"** devamlılık yasasına eklenen bir madde ile rapor vermek mecburiyetinde kalmasının **"Dışişleri'nin üst düzey çevrelerinde tepki uyandırdığı"** kaydediliyor.

Nitekim Dışişleri Bakanlığı'ndan bu yazılı soruya verilen yanıtta **"Amerikan yönetiminin Kongre'nin devamlılık yasasına eklediği bir madde ile hazırlamak zorunda kaldığı rapora ilişkin yükümlülüklerin yerine getirildiği"** bildiriliyor.

Bu yanıttan ABD Dışişleri'nin böyle bir rapor ha-

zırlayarak Kongre'ye gönderdiği sonucu çıkıyor. Nitekim Temsilciler Meclisi Avrupa ve Ortadoğu Alt Komitesi Danışmanlar Direktörü Van Düşen, raporun komiteye geldiğini doğruluyor.

Cumhuriyet'in konuya ilişkin görüşlerini almak ve **"Hangi Türk-ABD ortak yatırımlarının kastedildiği"** sorusuna yanıt aramak üzere aradığı Aydın Corporation'ın Yönetim Kurulu Başkanı **Aydın Hâkimoğlu**, **"Olayla hiçbir ilgileri olmadığını"** söyledi. Hâkimoğlu'nun eşi **Geraldine Hâkimoğlu** ise, **"Biz hiçbir zaman böyle suçlamalarda bulunmadık. Devletleştirme ile ilgili bazı sorunlar oldu ama onlar çözüldü. Bu rapor bizim üstümüzde. Anlaşılan Kongre'de bileri sorun yaratmak istiyor"** dedi.

Aydın Hâkimoğlu ise, **"Türk Silahlı Kuvvetleri'nde rüşvet huyu bulunmadığını"** belirtti ve bu tür iddiaların Yunan İstihbarat Servisi tarafından ortaya atıldığını ileri sürdü. Hâkimoğlu sözlerini şöyle tamamladı:

"Sayın Özal Başbakan Yardımcısı iken bizi de Türkiye'de yatırım yapmaya çağırdı. O zaman çalışmalara başladık. Sayın Tahsin Şahinkaya zamanında alınan bazı kararlar ondan sonra yerine gelen tarafından uygulanmadığı için yatırımımız gerçekleşmedi."

Dayak...

HASAN CEMAL *4 şubat*

"Silahsız sivillerin vurulmasına ve dövülmesine ilişkin tiksindirici karara dayanan bir politika..."

Amerikan *The Washington Post* gazetesi İsrail'in işgal altındaki topraklarda Filistinli göstericilere karşı uyguladığı *"dayak atma"* politikasını işte böyle niteliyor.

İsrail'in bu gerçekten *tiksindirici* politikasını günlerdir televizyon ekranlarında izliyoruz. Pazartesi akşamı 32. Gün programında başarılı ve çarpıcı bir biçimde sergilendiği gibi tekmelenen, yumruklanan ve ağızları burunları kan içinde bırakılan gencecik insanların çoğunun yaşları 20'nin altında. Acımasızca çullanıyor üstlerine İsrail askerleri, sille tokat, yumruk tekme. Ve birkaç saniyede, kan içinde kalıyor gencecik insanlar.

Ancak Filistinlilerin isyanı devam ediyor. Yahudi devleti bu insanlık dışı uygulamayla Filistinlileri fizikman belki eziyor, ama direnişlerini kıramıyor, içlerindeki özgürlük ateşini söndüremiyor. Filistinli dayak yiyor, kanlar içinde kalıyor, ama ertesi gün yüzlercesi yine sokaklara dökülüyor. Tiksindirici politikanın mimarı, İşçi Partili Savunma Bakanı İzak Rabin; *"gösteriler duruncaya kadar dayak politikasına devam"* diyebiliyor hâlâ.

Söylediklerine gerçekten inanıyor mu?

Yaşamlarından başka yitirecek bir şeyleri kalmamış insanların dayakla sindirilebileceğini sanıyor mu?

Bunu bilemeyiz.

Ama bize öyle geliyor ki İsrail yetkililerinin politikası büyük ölçüde çaresizlikten kaynaklanmaktadır.

İşgal altındaki topraklarda yaklaşık sekiz hafta önce başlayan Filistin ayaklanması İsrail'in politikasına en ağır darbeyi vurmuştur. İsrail yetkililerinin içine düştüğü çıkmazı iyi değerlendirebilmek için ayaklanmanın bazı özelliklerine göz atmak gerekiyor.

Önce, Filistinliler adeta ölüme meydan okumaktadırlar. Olayın başlarında BBC'nin muhabiri Gazze'den gönderdiği haberde, *"Filistinliler görülmemiş bir öfke ile saldırıyorlar. Askerlerin ateş açması, onları ürkütmüyor"* diyordu.

Gösterilerin diğer bir özelliği, eylemlerin tabandan gelen ve kendiliğinden gelişen bir halk hareketi niteliğini taşımasıdır. Belirli liderlere bağlı olmadığından, İsrail, şimdiye dek sayısız Filistinliyi hapse atmasına karşın ayaklanmayı bastıramamıştır.

Ve son olarak, gösteriler İsrail'de yaşayan Araplara da yayılmıştır. Tel Aviv hükümeti ise daha ılımlı politikadan yana olan Dışişleri Bakanı Şimon Peres ile, sertlikten vazgeçmeyen Başbakan İzak Şamir arasında bölünmüştür.

Yahudi devleti böylece kurulduğundan bu yana belki de en büyük bunalımın içine düşmüştür. FKÖ lideri Yaser Arafat, İsrail yetkililerinin kendisinden cezaevlerindeki Filistinlilerin serbest bırakılması karşılığında, gösterilerin durdurulmasında yardımcı olmasını istediklerini açıklamıştır.

Aslında gerçek şu ki, İsrail yetkilileri, olayın boyutlarını tam olarak kavrayamadıkları gibi, uzun vadeli bir politikadan da yoksun gözükmektedirler.

Filistin bunalımı dayakla, göstericilere ateş açmakla ya da gizli pazarlıklarla çözümlenebilecek bir sorun değildir. Gazze şeridinde 650 bin, Batı Şeria'da ise 800 bin Filistinli yaşıyor. Buna İsrail'de yaşayan 700 bin Arabı da ekleyin; yaklaşık 2 milyon 200 bin Arap, 3.5 milyon İsraillinin egemenliği altında bulunuyor. İsrail, nüfusu hızla artan 2.2 milyon Arabı daha ne kadar baskı altında tutabilir ve bu uğraş sırasında içe dönük demokrasisini ne ölçüde koruyabilir?

Sorunun özü budur.

İsrail'in, bir bakıma Ortadoğu'nun Güney Afrikası'na dönüşebilecek bir yörüngeye doğru yol aldığı söylenebilir. Gazze ve Batı Şeria'da Filistinliler en ilkel koşullarda yaşarken, en verimli topraklarda Yahudiler için yerleşim bölgeleri kurulmuştur. İsrail ekonomisi, gitgide daha çok Filistinlilerin ucuz emeğine dayanmaktadır. On binlerce Filistinli her sabah Gazze'den İsrail'e çalışmaya gitmekte, akşamları ise tekrar kamplara dönmektedirler. Filistinli işçilerin Tel Aviv ve diğer kentlerde yerleşmesine izin verilmemektedir. Sözün kısası, bazı açılardan ırkçı Güney Afrika'daki uygulamanın bir benzerine tanık olunuyor İsrail'de.

İşte İsrail yetkililerinin asıl düşünmesi gereken sorunlar bunlardır. Ama Tel Aviv'de bu çapta bir siyaset adamı henüz sahnede gözükmüyor.

Başbakan Özal, dün gazetecilere yaptığı açıkla-

mada şöyle demiştir:

"Bütün dünyanın gözleri önünde meydana gelen bir facia vardır. Kendisini ileri ülkeler safında gösteren İsrail'in hâlâ insan hak ve hürriyetlerine tecavüze devam etmesinden azap duymamak mümkün değil."

Haklıdır Sayın Özal.

Zorbalık, çaresizlikten kaynaklanır. İnsan haklarını hiçe sayan zulüm çıkmaz sokaktır. Filistinliler kendi kaderlerini tayin edebilmeli, Batı Şeria ve Gazze'de kendi devletine sahip olabilmelidirler.

Başka yol yoktur!

İsrail: Dayağa devam

4 şubat

KUDÜS (AP) — İşgal altındaki Batı Şeria'da çıkan yeni çatışmalarda, bir Filistinli gösterici yaralandı, 20 Filistinli de İsrail askerleri tarafından dövüldü. Gazze şeridinde de 12 Filistinli bir İsrail askeri mahkemesi tarafından yargılanmadan 6 ay hapse mahkûm edildi. İsrail'in işgal altındaki topraklarda uyguladığı olağanüstü durum yasasına göre, Arap göstericiler yargılanmadan 6 ay hapse mahkûm edilebiliyor.

Savunma Bakanı **İzak Rabin,** İsrail televizyonunca düzenlenen bir söyleşide, **"barış önünde en büyük engeli, işgal altındaki topraklarda yaşayan Araplarla görüşmeleri başlatma sorununun oluşturduğunu"** söyledi. Rabin sözlerini şöyle sürdürdü:

"Böyle bir diyaloğu başlatabilecek kişiye tüm iyi dileklerimi sunarım."

Ancak aynı programda konuşan askeri yorumcu **Zeev Schiff** işgal altındaki topraklarda diyalog kurulacak bir Arap liderin bulunmadığını söyledi. Schiff şöyle konuştu: **"Yerel liderleri hapse tıktıktan sonra bir günde böyle bir lider yaratamazsınız."**

İzak Rabin, ABD tarafından Ortadoğu bunalımı konusunda başlatılan yeni diplomatik girişimi olumlu karşıladığını söyledikten sonra şöyle devam etti: **"Ancak İsrail'in en büyük sorunu, Filistinliler ve Ürdün'le diyalog başlatılması konusudur."**

İsrail Başbakanı İzak Şamir de İsrail işgali altındaki Batı Şeria ve Gazze'de yerleşme merkezleri kurmaya devam etmekte kararlı olduklarını bildirdi. Batı Şeria'nın kuzeybatısındaki Nili kolonisindeki ağaç dikme töreninde konuşan Şamir, Arap topraklarında kurulan Yahudi yerleşme merkezlerinin "büyütüleceğini ve arttırılacağını" söyledi.

İşgal altındaki topraklardaki huzursuzluk ise devam ediyor. Batı Şeria'da iki İsrailli kadın, Filistinlilerin attıkları taşlarla yaralanırken **Tulkanem** kentinde Filistinli göstericilere ateş açan İsrail askerleri 21 yaşındaki bir genci yaraladılar, 20 Filistinli'yi de dövdüler. BM kaynaklarına göre işgal altındaki topraklarda yaklaşık iki ay önce gösterilerin başlamasından bu yana İsrailli askerler tarafından öldürülen Filistinlilerin sayısı 41'i buldu. Olayların devam etmesi üzerine, Batı Şeria'da sokağa çıkma yasağının kapsamı genişletildi. Bu arada 4 üniversite ile 800 ilk ve ortaokul da İsrail otoriteleri tarafından kapatıldı.

AA'nın, Kahire kaynaklı haberine göre, Mısır'ın öldürülen Devlet Başkanı **Enver Sedat'**ın kabinesinde dışişleri bakanı olan **İsmail Fehmi,** Türkiye'nin Filistin sorununun çözümünde çok daha etkili bir rol oynayabileceğini söyledi.

İsmail Fehmi, AA'ya verdiği demeçte, Ortadoğu sorununa kısa dönemde çözüm bulunacağını sanmadığını, bulunacak çözümün de adil olabilmesi için ABD'nin, Ortadoğu barışına yönelik çabalardan soyutlanması gerektiğini savundu.

Enver Sedat'ın, Kudüs'e yaptığı sürpriz ziyarete kadar Mısır Dışişleri Bakanlığı görevini sürdüren, ancak Kudüs ziyaretini gereksiz bir ödün olarak nitelediği için görevinden istifa eden İsmail Fehmi, bölgedeki son gelişmeler hakkında görüşlerini açıklarken, İsrail'in işgal altında tuttuğu Arap topraklarında iki aya yakın bir süredir devam eden olayların **"içeriden ve kendiliğinden başlayan bir devrim"** olduğunu kaydetti.

Primler 300 milyarı aştı

Sigortacılar keyifli

ESER ATİLLA *4 şubat*

Sigorta şirketleri, 1987 yılında prim istihsallerini yaklaşık yüzde 57.8 arttırdılar. 1986 yılında toplam 191 milyar liralık prim istihsali gerçekleştiren Türk sigorta şirketleri, bu rakamı geçen yıl (Hür, Birlik ve İstanbul Umum dışında) 302 milyar liraya yükselttiler. 1986'da toplam 3.1 milyar liralık prim toplayan Hür, Birlik ve İstanbul Umum'un aynı miktarda prim toplaması durumunda toplam prim artışı yüzde 60'ı buluyor.

Sigorta şirketlerinin prim artışları yüzde 40 ila yüzde 131 arasında değişti. Doğan Sigorta'nın primlerinde azalma kaydedildi. Firmaların kesinleşmeyen 1987 rakamlarına göre en yüksek primi Anadolu Sigorta topladı. 1986 yılında 28 milyar liralık prim istihsali gerçekleştiren Anadolu Sigorta'nın 1987 yılındaki istihsali yaklaşık 50 milyar lira olarak gerçekleşti. Bu rakamla, 1986 yılında olduğu gibi, geçen yıl da cirosu en yüksek şirket Anadolu Sigorta oldu. Bu firmayı, yine 1986 yılında 24 milyar liralık primle ikinci sırada bulunan Ray Sigorta izledi. Ray Sigorta, primlerini yaklaşık yüzde 37.5 arttırarak 33 milyar liraya yükseltti.

Şark Sigorta da, yine 1986 yılında olduğu gibi üçüncü sırada yer aldı. Şark Sigorta'nın prim istih-

sali 18 milyar liradan, yüzde 71.9 artışla 32.5 milyar liraya yükseldi.

Primlerini en çok arttıran firma ise yüzde 131 ile Atlantik Sigorta oldu. Bu firma, 1986 yılında 865 milyon lira olarak gerçekleştirdiği prim istihsalini geçen yıl 2 milyar liraya yükseltti. Prim artış hızı olarak bu firmayı yüzde 114'lük artışla Batı Sigorta izledi. Batı Sigorta'nın 1986 yılında 3.8 milyar lira olan prim istihsali 8.2 milyar liraya yükseldi.

Sigorta şirketleri, 1988 yılında prim istihsallerini büyük ölçüde arttırmayı planlıyorlar. Buna göre, en yüksek artışı yüzde 700 ile yakın geçmişte İktisat Bankası'nın satın aldığı Emek Sigorta hedefliyor. Diğer firmaların prim artış hedefleri yüzde 50-80 dolayında bulunuyor.

1988'DE "ÇETİN REKABET"

Sigorta şirketlerinin yöneticileri, 1988 yılının genellikle **"çetin rekabet"** içinde geçeceğini ifade ettiler. Yöneticiler, sektörde kurulması muhtemel yeni sigorta şirketlerinin yanı sıra, uygulamaya konulacak yeni tür sigorta hizmetlerinin bu rekabeti arttıracağını kaydettiler. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Başkanı ve Şark Sigorta Genel Müdürü **Cemal Zağralı,** sigorta sektörünün hızla gelişmekte olduğunu kaydederek, **1988, rekabet içinde geçecek güç bir yıl olacak"** dedi.

İlaç işverenlerinin "süpermarkette ilaç satışı" görüşü tartışılıyor

Markette ilaca tepki

GÜNDÜZ İMŞİR - ÜLKER GÖKTÜRK *4 şubat*

Ülkemizde, İlaç ve Kimya Endüstrisi İşverenler Sendikası, bazı ilaçların süpermarket ve parfümerilerde reçetesiz olarak satılmasını isterken, bu uygulamayı yıllardır sürdüren ABD'de, reçetesiz alınabilen ilaçların (Over the Counter) kullanımında ortaya çıkan sakıncalar, duyulan kaygılar; uzmanlar ve tıp otoriteleri tarafından tartışılıyor.

İlaç ve Kimya Endüstrisi İşverenler Sendikası'nın konuyla ilgili raporu, ülkemizde halk sağlığı açısından ele alınırken, uzmanlar yapılan teklifte **"ticari kaygının ağır bastığı"** görüşünde birleşiyor.

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. **Cemal Kasım Güven,** Türkiye'de ilaç firmalarının zaten büyük bir kâr dönüşümü içerisinde olduğunu vurgulayarak, **"Bu öneriyle birlikte ilk akla gelen şey, firmaların ilaç kullanımını arttırarak, kârlarını çoğaltmaktır"** dedi.

"Türkiye'de ilaç sanayünde dönen rezalet, dünyanın hiçbir yerinde yok" diye konuşan Prof. Dr. Güven, görüşlerini şöyle açıkladı:

"İlacın, eczaneler dışında satılmasına karşıyım. Her şeyden önce, hangi ilaçların reçetesiz satılacağı problemi var. Sendikanın önerisinde yer alan ilaç gruplarından bazıları, bugün yeşil reçeteyle satılıyor. İlaçların çeşitli yan etkileri bulunurken, bunların serbestçe satılması istenmeyen sonuçlar doğurur. Bilinçsiz kullanımın da bir sürü tehlikesi var. Sendikanın bu önerisinin altında ilacın sürümünü arttırmak, kâr yapısını çoğaltmak yatıyor."

Öte yandan reçetesiz ilaçların ABD ve İngiltere'de yıllardır **"Drong Store"** adı verilen büyük süpermarketlerde yaygın olarak satıldığına dikkati çeken İstanbul İl Sağlık Müdürü **Temel Dağoğlu,** sendikanın teklifiyle ilgili olarak şunları söyledi: **"Ancak bu süpermarketlerde büyük ecza reyonları vardır. Ve bu reyonların başında da yine eczacılık eğitimi görmüş kişiler bulunur. İlaçların saklanması da son derece iyi şartlarda sağlanmaktadır. Bu reyonların bir bölümünde de yine reçeteli satılan ilaçlar verilmektedir. Ancak Türkiye İlaç ve Kimya Endüstrisi İşverenleri Sendikası'nın raporunda görüldüğü gibi, reçetesiz satılan ilaçların kapsamları bu kadar geniş boyutlu değildir. Listede önerilen ilaçların hemen hepsinin peynir ekmek gibi satılması da özellikle bizim gibi ülkeler için geçerli olamaz. Zaten diğer ülkelerde oluyor diye hemen bizim ülkemizde de uygulamaya koymak bence yanlış bir düşünce. Reçetesiz ilaç satılması gündeme gelecek olursa, ilaçlar arasında bir seçim yapılıp kendi ülkemizin şartlarına göre uygulanır. Ancak yine de bu ilaçların başında eczacılık eğitimi görmüş kişilerin yer almasında yarar vardır."**

Sendikanın raporu üzerine görüşlerine başvurduğumuz İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Farmakoloji Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. **Lütfiye Eroğlu** ise, ülkemizde reçetesiz alınması istenen ilaçların ABD'deki uygulamayla paralellik gösterdiğini belirterek, konunun bu ülkede dahi tartışmaya açık olduğunu bildirdi. Doç. Dr. Eroğlu, ABD'deki uygulamanın yol açtığı sakıncaları konu başlıklarıyla şöyle özetledi:

- Reçetesiz alınabilen ilaçlar, bireyin tanısını kendisinin koyup kendisini tedavi ettiği ilaçlar olarak tanımlandığı için, doktor kontrolü dışında alınmakta, bu da tehlikeli sonuçlar doğurmaktadır.
- Bu ilaçlar, bireyin var olan başka bir hastalığını ağırlaştırabilmekte, doktor önerisiyle kullandığı diğer ilaçların etkisini değiştirebilmektedir.
- İlaçların çoğu, genelde birden çok etkin madde taşıdığı için, hasta bu etkin maddeleri ve etkilerini ilacın kullanım amacından ve isminden çıkartamamaktadır. Örneğin soğuk algınlığına karşı kullanılan ilaçların çoğunda aspirin bulunmaktadır. Hasta, aspirinin peptik ülserini azdıracağını bilebilir ve onu ağrı kesici olarak kullanmaktan sakınabilir. Ancak soğuk algınlığına karşı bir ilacın içinde de aspirinin olabileceğini bilemez.

Bu arada Türkiye İlaç ve Kimya Endüstrisi İşverenler Sendikası'nın sessiz sedasız **"ilacın eczane dışında satılmasını"** yasaklayan 6197 sayılı yasanın değişmesi yolundaki imalı teklif önerisi İstanbul Ecza Odası tarafından büyük tepkiyle karşılandı. Sendikanın AT'yi bahane ederek Türkiye'deki anormal boyutlara varan ilaç israfını daha da körüklemeye yönelik bir girişim içinde bulunmasını büyük üzüntüyle karşıladıklarını belirten İstanbul Ecza Odası Başkanı **Adnan Günüşen** de şunları söyledi:

"Öncelikle şu iyice bilinmelidir ki; Türkiye'nin sağlıklı bir ilaç politikasına varabilmesi için, özellikle maddi çıkarlar bir yana bırakılmalı, ilaçla ilgili ku-

ruluşlar bir araya gelip, konuyu halk sağlığı açısından değerlendirmelidir. Üreticiler tarafından daha önce zararsız olarak çıkartılan birçok ilacın daha sonra halkımız tarafından kullanılınca, yan etkileri görülmüştür.

Biz, İstanbul Eczacılar Odası olarak bu işe başından beri karşıyız. Hatta halk sağlığı bakımından büyük faciaya dönüşebilecek bu teklifin, kanunlaşmaması için her türlü tedbiri aldık. Bunun için de sonuna kadar mücadeleye hazırız."



Komik ek zam: 10 bin brüt

5 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ek zam ayda brüt 10 bin lira olarak belirlendi. Ek zam formülüne göre toplusözleşmeleri 1 Ocak 1989'da biten özel sektör işyerlerinde çalışan işçilere brüt 120 bin liralık ek zam, iki taksitte ödenecek. Kamu işyerlerinde ise, sözleşmesi 28 Şubat 1989'da biten işçilere toplam brüt 140 bin lira verilecek. Sözleşmelerin özel sektörde ocak 1989, kamu sektöründe 28 Şubat 1989 öncesinde biten işyerlerinde ise, bu tarihlerden geriye her ay için 10 bin lira düşülecek ve ona göre ek zam uygulanacak. Özel sektörde, sözleşmeleri geçen ocak ayında ve bu ay biten sözleşmeler için ek zam uygulaması yapılmayacak. Kamu kesiminde de, sözleşmeleri önümüzdeki temmuz ayına kadar biten işyerlerinde çalışan 274 bin işçiye ek zam uygulanmayacak. Ek zam, kapsam içine giren tüm kamu kuruluşlarında uygulanacak. Ancak TİSK Başkanı **Halit Narin**, alınan ek zam kararının **"tavsiye"** niteliğinde olduğunu açıklarken, TİSK Genel Sekreteri **Kubilay Atasoy**, bu kararın özel sektörde uygulanmaması halinde bir yaptırımı olmadığını söyledi. Buna göre ek zammı, özel sektörde, isteyen işveren uygulayacak. Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** ise, ek zam formülü kararının kendilerine sorulmadığını belirterek, **"Bizim sadakaya ihtiyacımız yoktur"** dedi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **İmren Aykut** ile TİSK Genel Başkanı **Halit Narin**'in dün yaptıkları yemekli görüşmeden sonra **"ek zam"** formülü kesinlik kazandı. Bu görüşmeden sonra Halit Narin'in yaptığı açıklamaya göre, özel sektörde ek zam formülünün ana hatları şöyle:

"Özel sektörde toplusözleşmeleri 1 Ocak 1989 tarihinde biten işçilere 1 Ocak 1988 başlangıç tarihi olarak kabul edilerek, 120 bin lira brüt ek zam iki ayrı taksitte ödenecek. Ancak sözleşme 1 Aralık 1988'de bitmişse, ek zam 110 bin, kasım 1988'de bitmişse 100 bin liraya inecek. Dolayısıyla ocak 1989'dan geriye her ay için 120 bin liradan 10'ar bin lira inilecek. Ancak alınan karar uyarınca, toplusözleşmeleri ocak 1988 ya da şubat 1988'de bitmiş işçiler için bu uygulama söz konusu olmayacak. Yapılan açıklamalara göre, ocak ve şubat 1988'de sözleşmesi biten işyerleri için toplu pazarlık masasına oturulduğu için bir ek zam yapmaya gerek duyulmadı. TİSK yetkilileri, toplusözleşmeleri mart 1988'de bitmiş olanlar için iki aylık yani 20 bin liralık ek zammı ödeyebileceklerini bildirdiler."

Kamu işveren sendikaları Kamu-İş ve TÜHİS Genel Sekreterleri **Naci Önsal** ve **Metin Yılmaz**'ın açıklamalarına göre kamudaki uygulama da şöyle olacak:

"Kamuda toplusözleşmeleri 28 Şubat 1989 tarihinde biten işçilere 1 Ocak 1988 başlangıç kabul edilerek 140 bin lira brüt ek zam iki taksitte verilecek. Ancak ek zam, sözleşme 1 Şubat 1989'da bitecekse 130 bin, 1 Ocak 1989'da bitecekse 120 bin liraya inecek. Kamu sektöründe temmuz 1988'e değin sözleşmeleri biten işyerleri için ek zam uygulamasına gidilmeyecek. Bu durumda örneğin sözleşmesi mayıs ayında bitecek olan bir kamu işyerinde çalışan işçiler ek zam formülü gereği ödenmesi gereken toplam 50 bin lira verilmeyecek. Sözleşmeleri 1988 temmuz ayından sonra biten kamu sektörü işçileri için ek zam geçerli olacak. Bu durumda işçilere ilk taksit olarak mart 1988'de brüt 50 bin liralık toptan bir ödeme yapılması bekleniyor.

Bu sisteme birkaç örnek verelim:

— Çay-Kur Genel Müdürlüğü'nde imzalanan toplusözleşme 1 Ocak 1989 tarihinde bitecek. Bu durumda Çay-Kur'da çalışan işçiler brüt 120 bin lirayı iki taksitte alacaklar.

— THY'deki sözleşme, 1 Kasım 1988 tarihinde biteceğinden, THY'de çalışan işçilere 28 Şubat 1989'dan 4 ay eksik, yani brüt 100 bin liralık ek zam ödenecek.

— Milli Savunma Bakanlığı işyerlerindeki toplusözleşme, 28 Şubat 1989'da biteceği için, buradaki işçilere brüt 140 bin lira ek zam verilecek.

— SEKA'da toplusözleşme 1 Haziran 1988'de biteceği için, burada ek zam söz konusu olmayacak.

Bu ek zam, TİSK'e üye olan sendikaların bağlı bulunduğu işyerlerinde ve kamu sektöründe uygulana-

cak. TİSK'e bağlı bulunmayan işyerlerini ise, ek zam hiçbir zaman bağlamayacak. Ancak, TİSK'e bağlı işyerlerinde de ek zam uygulamasının ne oranda yaşama geçirileceği de bir tartışma konusu olarak ortaya çıkıyor. TİSK Genel Başkanı Halit Narin, ek zam sistemini açıkladıktan sonra, bu uygulamanın "Bir tavsiye kararı" olmaktan öteye gitmeyeceğini birkaç kez vurguladı. Narin, konuya ilişkin şunları söyledi:

"Bu kararı hükümetin mali imkânlarıyla, özel teşebbüsün mali imkânlarını zorlamayacağını ve kaynaklarının bulunduğuna inanıldığı bir noktada size açıklıyoruz. Bunu, bütün işyerlerinin verebileceğini ümit etmekteyiz. Ama bazı sektörlerde bunun verilemeyeceğini de düşünebilirsiniz. Çünkü biz karar almadık. Tavsiye kararı aldık. Türk-İş bundan hiç memnun olmayacaktır. Çünkü küçük rakamdır diye düşünecektir. Ama haklıdır. Ama bundan daha fazla bir imkân işverenlere, kamuya yüklemek imkânını bulamadık."

EK ZAMDAN KİMLER, HANGİ ORANDA YARARLANACAK?

Cumhuriyet'in yaptığı araştırmaya göre, ek zamdan Türk-İş'e bağlı sendikaların üyelerinin çalıştığı özellikle çok sayıda işçinin bulunduğu kamu sektöründeki işyerleri ile bazı özel sektör işyerleri şöyle:

140 bin liradan yararlanacak işyerleri: Spor-Toto, Karayolları, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Devlet Havalimanları, Tekel, TCDD, PTT, Milli Savunma Bakanlığı işyerleri, TEK, DSİ, İller Bankası, Elektrik İşleri Etüd İdaresi, Vakıflar Bankası.

120 bin liradan yararlanacak işyerleri: Çaykur, Zirai Donatım Kurumu, MKE, ORÜS, Etibank, Türkiye Denizcilik İşletmeleri, Karadeniz Bakır, Şeker Fabrikaları, Divriği Demir Çelik İşletmeleri, Tüpraş, TPAO, Petrol-İş'in örgütlü olduğu Kiplas'a bağlı işyerleri.

100 bin liradan yararlanacak işyerleri: THY, USAŞ, Teksif'in örgütlü olduğu Sümerbank'a bağlı işyerleri, Sümerbank'ın deri işletmeleri.

90 bin liradan yararlanacak işyerleri: Petkim, Aliağa.

Ek zamdan yararlanamayacak işyerleri: Çimse-İş'in örgütlü olduğu çimento fabrikaları, Gimma, SSK Genel Müdürlüğü'ne bağlı hastaneler, Tarım-İş'in örgütlü olduğu Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı işyerleri, Türkiye Kömür İşletmeleri, Maden Tetkik Arama Enstitüsü, Türkiye Taşkömürü Kurumu, SEKA.

TÜRK-İŞ'İN TEPKİSİ

Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**, ek zam formülünü Cumhuriyet'e eleştirirken şunları söyledi:

"Bizim, 1987 enflasyonu altında ezilen işçilerimiz için isteklerimiz vardır. Bu karar alınırken, Türk-İş'in görüşü alınmadı. Hiçbir şekilde müzakere etmedik. Bizim sadakaya ihtiyacımız yoktur. Biz bu kararın TİSK'in ve Sayın Halit Narin'in tavsiye kararı olduğuna inanıyoruz. Bu karar alınırken bize sorulmadı. Bakanlıktan da bize bir şey iletilmedi. Bu karar çok gülünç. Zekât gibi bir şey istemiyoruz."

İnsan Hakları Derneği'ne mahkûmiyet

5 şubat

ANKARA (ANKA) — Dernekler Yasası'na muhalefet ettikleri iddiasıyla haklarında dava açılan İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi Yönetim Kurulu üyeleri **Hasan Şahin, Hüsnü Öndül** ve **Fevzi Argün** ile şube eski başkanı **Güngör Aydın** ve yönetim kurulu eski üyesi **Taner Özbenli**, 3'er ay hapis cezasına mahkûm oluyorlar. Sanıkların cezası daha sonra 27 bin lira para cezasına dönüştürüldü ve bu cezanın tecil edilmesi kararlaştırıldı.

İHD Ankara Şubesi'nin 16 Ocak 1988 tarihinde yapılan genel kuruluna kadar görev yapan ilk yönetim kurulunun yaptığı bir basın açıklaması, Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından **"bildiri"** olarak değerlendirilmiş ve **"önceden izin alınmadığı"** gerekçe gösterilerek dava açılmıştı.

Bu arada yargılama sürerken, ortak bir savunma yapan sanıklar, suçlamayı reddederek, davanın "bildiri yayımlama ve gerekli koşula uymama" iddiasıyla açılmasının görünüşte bir neden olduğunu, suçlamanın gerçekte açıklamanın içeriğine yöneldiğini belirttiler ve şu görüşleri dile getirdiler:

"Bütün temel hak ve özgürlükler gibi, derneklere ve genelde örgütlenme hakkına ilişkin olarak yürürlükteki anayasa ve yasalarda var olan sınırlı özgürlüklerin bile, uygulamada, kullanımında dar bir çerçeveye oturtulmak istendiği anlaşılmaktadır. Var olan sınırlı hak ve özgürlük kullanımlarının, uygulamada daha da azaltılması amaçlanmaktadır."

İslam Tapınımlarının Kimi Benzerleri

MELİH CEVDET ANDAY *5 şubat*

Atatürk'ün arşivinde bulunan ve şimdi İKİ BİNE DOĞRU dergisinin ele geçirdiği belgelerden birini görüp okuma olanağını ben de buldum. Bu belge, 1937 yılında Meksiko maslahatgüzarımız olan Bay Tahsin'in (soyadını imzasından okuyamadım) Aztek ve Peru'daki İnka kalıntıları ve gelenekleri üzerinde yaptığı incelemeleri içermektedir. Bay Tahsin bu incelemeleri parça parça Atatürk'e gönderiyor, Atatürk de bunları arşivinde koruma altına aldırıyor. Konumuzun ilginç yanı, güneşe tapan Azteklerin tapınım törenleri ile İslamın tapınım biçimleri arasındaki çarpıcı benzerliktir. Gerçekte eski dinsel inançların kimi değişikliklerle yeni dinlerde sürüp gittiğini bilimsel araştırmalar açık seçik göstermiştir. Fakat her yeni din,

bu sürekliliği görmezden gelerek işe yeni baştan başladığı kanısını uyandırmakta yarar ummuştur. Diyebiliriz ki, İslamiyet bir ölçüde bu geleneğin dışında kalmayı başarmış ve kendisinden önceki dinleri (elbette tek tanrılı dinleri) saygın tutmaya özellikle önem vermiştir. Ancak Colomb öncesi Amerika kabilelerinin inanç varlıklarında saptanan, söz konusu sürekliliği destekleyici nitelikteki görünüşler, gene de şaşırtıcı sayılsa yeridir.

Bay Tahsin raporunun anlam ve niteliğini şu sözlerle belirtiyor: **"Ortaasya'daki ecdadımız gibi güneş kültüne salik olan Meksika yerlilerinin güneşe tazim ayinlerini ne suretle yapmakta oldukları ve İslam dininde yazılı bir manası olmayan secdenin güneş kültünde çok derin bir manası olduğuna, vesaireye dair mühim malumat ve izahatı havi rapor."**

Bay Tahsin ortaya koyduğu bu benzerliklerin bilimsel açıklamalarına girmeye kalkmamıştır, kalkamazdı da. Çünkü sosyal antropoloji yeni bir bilimdir ve mitosun insanlık tarihindeki yerini biz ancak şimdi şimdi öğrenmeye başlıyoruz. Ama "ezan, abdest, secde" gibi İslami tapınım biçimleri üzerinde hiç kafa yorulmamış olduğu göz önüne alınırsa, Aztek kültündeki benzer törenler gene düşündürücüdür. Ama Asya Türklerinin güneş kültü ile İslami tapınım biçimleri arasındaki etki ilişkisi sorunu kolay açıklanamaz; konu, bu durumda, İslam öncesi Arap inanç varlıkları açısından ele alınsa daha yerinde olurdu. Belki böyle bir araştırma gene de benzer sonuçlara götürürdü bizi. Bu soruları ve sorunları bir yana bırakarak, ben Meksiko maslahatgüzarımızın, o zaman bulunduğu ülkedeki bu tür yerli inanç üstüne düşmesini ve bu inançlarla İslami tapınım biçimleri arasında ilişki kurmaya kalkmasını gene de beğenilecek bir çaba olarak görüyorum. Bay Tahsin raporunun sonunda Atatürk'ten bir ricada bulunuyordu diyor ki: **"— Meksiko'da üç seneye yakın bir zamandan beri devam eden tetkikatımın nihayete ermiş olduğunu arz eyler ve bundan böyle burada fazla kalmaktan hiçbir fayda hasıl olmayacağı cihetle Meksika'da dil ve tarihimiz hakkında elde ettiğim mühim ve esaslı netayici cenup Amerika'da bulacağıma emin olduğum lengüistik ve istorik malumatla itmam ve ikmal etmekliğim zınımmda elyevm açık bulunan Rio de Janeiro maslahatgüzarlığına tayin ve izamıma lütuf ve inayet buyurmalarım..."**

Maslahatgüzarımızın Meksiko'da görevli iken ilk kez karşılaştığı bir güneşe tapma töreninde ne denli şaşırdığını anlamamak elde değil: Yerliler nısfiye ve kudüme benzer çalgılar eşliğinde bir Mevlevi devranı gerçekleştiriyorlar. Müzik, hüseyni ve hicazkâr-ı kürdi çeşnisindedir. Yoksa Mevlânâ Celaleddin Rumi, Horasan'da doğmuş olması muhtemel bulunan yolculukları sırasında güneşe tapma törenini görmüştü de kendi tarikatında bundan mı esinlenmişti? Bu tür görüşler karşısında konuşmak pek kolay olmasa gerekir. Neden derseniz, Mevlevi ayininin Mevlânâ'nın ölümünden sonra kurulduğu söylenir. Ama bir gün onun da çarşıdan geçerken bir demirci dükkânından gelen örs çekiç sesine uyarak dönmeğe başladığı anlatılır.

Bay Tahsin o törende Mevlevi külahı ile de karşılaşıyor; bunların fotoğrafını çekmiş, karşılaştırmağa yardımcı olur düşüncesi ile raporuna eklemiş. Yukatan ve Guatemala'da yaşayan ve Maya topluluğundan olan Kişe (kişi demek) ve Kakşikel kabilelerinin güneş tapınımları sırasında Tun ya da Kutun adını verdikleri kutsal bir dümbelek kullandıklarını görmek de elbet kudümü akla getirecektir. Aztek dilindeki kimi Türkçe sözcükler de bu bağlantıları kurmakta sanki yardımcı olmaktadır. Törenin yapıldığı parkın adı "Çapul Tepek" imiş, ("çapul" bizde "yağma", Aztek dilinde "çekirge") ki, "çekirge tepe" anlamına geliyor.

Başka bir yerdeki bir töreni de gören Bay Tahsin bize şu bilgileri vermektedir: Meksiko kentine 52 kilometre uzaklıktaki Teo tituakan güneş piramitinde, 200.000 kişiyi alacak kadar geniş bir alanın ortasında bulunan paviyonun merkezinde yanan kutsal ateş çevresinde tapınanlar kollarını güneşe doğru uzatarak tıpkı Mevleviler gibi dönmektedirler.

Dünyanın bir ucunda Mevlevi ayinleri ile karşılaşmak şaşırtıcı olsa gerekir. Dünyamız ne gizler saklıyor!

Bay Tahsin, Azteklerin güneşi yüceltme töreni sırasında bir tür reverans jestini yaptıklarını fotoğrafla saptamış ve bu hareketi, haklı olarak namazdaki "rükû" ile benzeştirmiştir. Öyle ise, yılda bir ziyret edilen Teotihuakan güneş piramiti neden "Kâbe"yi anıştırmasın! Teoti (Tanrı), Hua (var), ve Kan (yer) sözcüklerinden oluşan bu söz "Tanrılara tapınılan yer" anlamında, elbette Kâbe'nin öteki adı olan "Beytullah"ı aklımıza getirecektir. Hiç kuşkusuz Teotihuakan güneş piramiti ile Kahire'deki piramitler arasında büyük benzerlikler vardır, bunu yatsımak olanaksızdır. Asya ve Afrika'daki, birçok kavim gibi, eski zamanlarda Yemen, Hicaz, Suriye ve Irak Araplarının güneş kültüne bağlı oldukları ve Sayın Muhammed'in atalarından birinin güneşin kulu anlamına gelen "Abdüşşems" adını taşımış olması ve en az 3.000 - 4.000 yıl önce yapılmış olan Kâbe'nin başlangıçta güneş kültü için kullanıldığı düşünülebilir. Konumuzun ağırlık noktası da budur: İnançlar, kimi biçimsel ve anlamsal değişikliklere uğrayarak süregitmişlerdir. Aztekler gibi, Bhutanlıların kalkanlarının ay biçiminde olması, bunların güneş kültü yanında Aya da taptıklarını gösterir. Bizim bayrağımızdaki ayın böyle eski bir inançtan geldiği neden düşünülmesin! Bir de Türk bayrağındaki kırmızı rengin "şeref, haysiyet" kavramını simgelediği hesaba katılırsa bundan elbette birtakım sonuçlar çıkarılmağa çalışılacaktır.

"Tavaf" konusuna gelen Bay Tahsin, şu gözlemini belirtiyor: "Teotihuakan pramiti çevresindeki büyük alanda Azteklerle öteki yerli kabilelerden yüzlerce gencin yeşil mısır dalları tutarak birbirlerinin ardı sıra ağır adımlarla yürümekte ve güneşe şükranlarını sunmak üzere kendi dillerinde ilahiler okuyarak törenin yapıldığı yerde dönmekteydiler." Böyle bir görünü, Müslüman hacıların Kâbe çevresindeki "tavaf"larına benzetilmez olur mu hiç?

Secde konusuna gelince... Bay Tahsin şöyle diyor: "Müslümanların günde beş vakit kıldıkları namazda yere kapanarak yaptıkları secde jestinin anlamından haberleri yoktur. Müslümanların secdeyi, tazim maksadiyle Allahın ayaklarına kapanmak suretiyle yaptıkları tasavvura bile imkân yoktur. Çünkü Müslümanların tanıdığı Allah el, ayak ve vücuttan münezzehtir."

Şimdi şu bilgilere bir göz atalım: Eskiden Peru yetkililerin (İnkaların) uyguladıkları bayramlara ilişkin oldukça güçlü ve güvenilir açıklamalar kalmış bulunmaktadır. Buna dayanarak biliyoruz ki, genellikle Kuşko kentinde uygulanan ve "raymi" adı ile anılan

güneşe tapma bayramlarında, hükümdarlar, prensler ve halktan kurulu bir topluluk, ayakları çıplak olarak fecir zamanından önce Kuşko alanlarından birinde toplanır ve dağların üzerinde güneşin ilk ışınları görününce hep birlikte yere çöküp bu ışınları öperlermiş... Amaç; yeri değil, güneş ışınlarını öpmek.

Şimdi ezan konusuna gelelim... Bilindiğine göre, yüksek bir yerden seslenerek tapınıma çağırmak, yani ezan okuma âdeti, İspanyollar gelmeden önce bölgede varmış. "Tsatsi Tepetı" (sesli tepeler) denilen tepelerden insanlar dinsel törene çağırılırlarmış. Bununla Müslümanların müezzinler tarafından ibadete çağrılmaları arasında tam bir benzerlik vardır. Bunun gibi, Peru bölgesindeki güneşe tapan kabilelerde abdest alma geleneği de vardır. Dinsel ziyaretlerden önce Titikaka adındaki kutsal gölün suyunda yıkanırlardı. Elbet yalnızca bu örnek üzerinde durarak Müslümanlık ile İnka dini arasında ilişki kurmak doğru olmaz. Çünkü yıkanmanın (abdest) bütün dinlerde önemli bir yeri vardır. Bunun gibi oruç da yaygın bir tapınma yöntemidir.

1937 yılında Meksiko maslahatgüzarlığı görevini yürütmüş olan Bay Tahsin'in, Atatürk'e yolladığı bu raporları yalnızca ilginç bulmakla kalmadım, bunlar bana diplomatlarımızın pek azının bu tür merakları olduğunu da düşündürdü.

• *Bu konunun ayrıntılarını merak edenler "Saçak" dergisinin 1988 şubat sayısına başvurabilirler.*

İdamlıklara umut

CANAN GEDİK *5 şubat*

ANKARA — ANAP Ankara Milletvekili ve Adalet Komisyonu Başkanı **Alpaslan Pehlivanlı** ve arkadasları tarafından hazırlanan yasa önerisi ile idamlıklara **"yeni bir umut kapısı"** açıldı. İnflaz Yasası'nda değişiklik yapan yasa önerisi Mecliste bir yıl içinde görüşülmeyen idam cezalarının müebbet hapse dönüştürülmesini öngörüyor. Bugün Meclis Başkanlığı'na sunulması beklenen yasa önerisi ile uzun süredir Adalet Komisyonu'nda bekleyen 187 idam hükümlüsüne de kurtuluş yolu açılıyor.

Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu**'nun **"Meclis gündeminde bekleyen idam dosyalarına bir çözüm bulmak gerekir"** sözü üzerine Adalet Komisyonu Başkanı Alpaslan Pehlivanlı ve arkadaşları İnfaz Yasası üzerinde çalışmaya başladılar. Pehlivanlı ve arkadaşları tarafından hazırlanan yasa önerisi ile 647 sayılı cezaların infazı hakkındaki yasanın bazı maddelerini değiştiren yasada değişiklik yapılıyor. Edinilen bilgiye göre bu yasanın **"TBMM'de kabul edilmeyen idam cezaları"** hükmüne süre sınırı getiriliyor.

Buna göre Mecliste bir yıl içinde görüşülmeyen idam cezalarının infazında kamu yararı görülmüş sayılacak. İnfazında kamu yararı görülmeyen idam cezaları doğrudan müebbet hapse dönüşecek. İnfaz Yasası'nda daha önce yapılan değişiklik uyarınca cezası müebbete çevrilen idam hükümlüsü 30 yıl hapis yatacak.

Önerinin diğer bir maddesiyle de Adalet Komisyonu gündeminde bulunan 187 idam dosyasına çözüm getiriliyor. Önerinin bir geçici maddesiyle halen komisyon gündeminde bulunan idam dosyaları için iki aylık bir süre tanınıyor. İki ay içinde komisyonda görüşülmeyecek idam cezaları müebbet hapse dönümüş sayılacak.

Adalet Komisyonu Başkanı Pehlivanlı infaz edilmeyen idam cezalarının Mecliste bekletilmesinin kamuoyu vicdanını rahatsız ettiğini belirtti. Pehlivanlı, ANAP'ın hukuken idam cezalarının kaldırılmasını düşünmediğini kaydederek şunları söyledi:

"Esasen mahkeme aşamasında hiçbir şekilde taraf olmayan Meclisin idam cezalarının uygulanmasında devreye sokulmasını yanlış buluyorum. Ancak anayasamız, Meclise bu görevi veriyor. Geçmiş yasama yılından bu yana 187 idam dosyası gündemde bulunuyor. Eğer idam cezasının infazında kamu yararı görülmemişse meselenin adalet ölçüleri içerisinde sonuca bağlanması gerekir. Bu nedenle Meclisin görüşülmesinde yarar görmediği idam dosyalarını müebbete çevirerek sorunu çözümleme yoluna gittik. Bunun için geçmiş dönemde çıkan İnfaz Yasası'na bir süre getirmek gerekliydi. Öyle durumlar olabilir ki ülkenin siyasi ve sosyal koşulları ile kamu vicdanı idam cezasının infazını gerektirebilir. Bir yıllık süre içinde bu dosyalar görüşülür ve karara bağlanır. Fakat müebbet hapse dönüşmüş sayılır."

8 yılda 19 kez değiştirildi

5 şubat

Ekonomi Servisi — Türkiye'de uzun yıllar yüzde 4-6.5 arasında seyreden mevduat faizlerinde ilk ciddi artış yüzde 22 ile 1978 yılında gerçekleşti. Bu yıl için enflasyon ise yüzde 48.8 olarak belirlenmişti. 1980 yılına gelindiğinde, 24 Ocak Kararları'nın bir uzantısı sayılan **"temmuz bankacılığı"** ile faizler yükseldi. 8 yıl içinde faiz oranları 19 kez değiştirildi. En çok değişiklik 1986 ve 1987 yıllarında 5'er kez değişiklikle gerçekleşti. Faizlerin 1980 yılında ilan edilen temmuz bankacılığından bugüne geçirdiği aşamalar şöyle özetlenebilir:

4 Haziran 1980: 1 Temmuz 1980'den geçerli olmak üzere **"temmuz bankacılığı"** olarak bilinen serbest faiz dönemine geçme kararı alındı. Aynı tarihten itibaren bankalar, bir **"centilmenlik anlaşması"** yaparak 1 yıl vadeli mevduata yüzde 33 faiz uygulamaya başladılar.

1 Şubat 1981: Ziraat ve İş Bankası'nın 6 ay vadeli mevduata yüzde 50 faiz uygulamasına başlama kararına diğer bankalar da katıldı.

1 Ocak 1982: 6 aylık vadeli paraya yüzde 50, 1 yıl vadeliye yüzde 42 faiz uygulamasına devam kararı

alındı.

1 Ocak 1983: 6 ay vadeli mevduatın faizi yüzde 40'a indirildi. 1 yıl vadelinin faizi de yüzde 45'e çıkarıldı.

1 Temmuz 1983: 6 ay vadeli mevduatın faizi yüzde 35'e, 1 yıl vadelinin faizi de yüzde 40'a indirildi.

19 Aralık 1983: Özal hükümetinin ilk icraatı, 3 ay vadeli mevduat faizini yüzde 49'a çıkarmak oldu. Bunun yıllık net getirisi yüzde 52'ye geliyordu. 6 ay vadelinin faizi yüzde 47'ye, 1 yıl vadeli faiz de yüzde 45'e çıkarıldı.

1 Mart 1984: 1 ay ihbarlı mevduat uygulaması getirildi ve yıllık faizi de yüzde 43 olarak belirlendi. Diğer tasarruf mevduatı türlerinin faizleri aynı kaldı.

1 Temmuz 1985: 1 ay ihbarlı mevduatın faizi yüzde 35'e, 3 ay vadelinin faizi yüzde 48'e indirildi. 6 ay vadeli mevduatın faizi yüzde 52'ye, 1 yıl vadelinin faizi ise yüzde 56'ya çıkarıldı.

1 Ağustos 1985: 6 ay vadeli mevduatın faizi yüzde 50'ye, 1 yıl vadelininki de yüzde 55'e indirildi. diğer mevduat türlerine uygulanan faiz değişmedi.

1 Mart 1986: 3 ay vadeli mevduatın faizi yüzde 44'e, 6 ay vadelinin faizi yüzde 48'e indirildi. Diğerleri değişmedi.

1 Mayıs 1986: Vadesiz mevduatın faizi yüzde 5'ten yüzde 11.67'ye çıkarıldı. 3 ay vadelinin faizi yüzde 42'ye, 6 ay vadeli mevduatın faizi yüzde 45'e, 1 yıl vadelinin faizi de yüzde 52'ye indirildi.

7 Haziran 1986: 1 ay ihbarlı mevduatın faizi yüzde 30'a, 3 ay vadelinin faizi yüzde 40'a indirildi. Diğer mevduat faizleri değişmedi.

1 Ağustos 1986: Vadesiz mevduat faizi yüzde 10'a indirildi. Diğerleri değişmedi.

29 Ekim 1986: 3 ay vadeli mevduatın faizi yüzde 36'ya, 6 ay vadelinin faizi yüzde 41'e, 1 yıl vadelinin faizi yüzde 48'e indirildi. Vadesiz hesapta serbest pazarlık uygulaması getirildi. Bu hesapta faizin yüzde 26.2'ye kadar çıkabilmesi olanağı tanındı.

1 Ocak 1987: 1 ay ihbarlı mevduatın faizi yüzde 28'e, 3 ay vadelinin faizi yüzde 35'e, 6 ay vadelinin faizi yüzde 39'a ve 1 yıl vadeli mevduatın faizi de yüzde 45'e indirildi.

6 Şubat 1987: 6 ay vadeli mevduatın faizi yüzde 38'e, 1 yıl vadelinin faizi de yüzde 43'e indirildi. Diğerleri değişmedi.

1 Temmuz 1987: 1 yıllık mevduat faizi ve 10 milyon liranın üstündeki mevduat sertifikası faizleri serbest bırakıldı. Bankalar bir **"centilmenlik anlaşmasına"** giderek 1 yıllık mevduat faizini yüzde 48 olarak belirlediler. Diğer mevduat türlerine uygulanan faiz oranı aynı kaldı.

12 Eylül 1987: Bankalar arasındaki **"centilmenlik anlaşması"** bozuldu. Kamu bankaları ve küçük bankalar 1 yıllık vadeli hesaplarda faiz tavanını yüzde 55'e çıkardılar. Özel büyük bankalar ise 1 yıllık mevduat faizini yüzde 50'ye yükselttiler.

29 Ekim 1987: Bazı kamu bankaları ve küçük bankalar 1 yıllık vadeli mevduata uyguladıkları faiz tavanını yüzde 55'ten yüzde 57'ye çıkardılar. Mevduatın yüzde 75'ini elinde bulunduran Ziraat, İş, Yapı ve Kredi, Vakıflar Bankası ve Akbank yıllık vadeli mevduatta faizi yüzde 52'de tutma kararı aldılar. 10 milyon liranın üstündeki mevduat sertifikasına uygulanan faiz ise bankalar ile müşteriler arasındaki pazarlık sonucu yüzde 56-64 arasına yükseldi.

1964 kararnamesi kaldırıldı

İlk somut adım Ankara'dan

6 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Davos'ta Türk ve Yunan Başbakanlarının buluşmasıyla iki ülke arasında sağlanan yumuşamadan sonra Ankara beklenen ilk siyasi jestini yaptı ve 1964 kararnamesini yürürlükten kaldırdı. Bilindiği gibi söz konusu kararname, Yunan uyruklu kişilerin Türkiye'deki taşınmaz malları üzerindeki haklarını donduruyordu. Böylece Türkiye'de taşınmaz malları bulunan Yunan uyruklular diğer yabancılarla aynı haklara sahip olacaklar.

Dışişleri Bakanlığı'ndan dün konu ile ilgili olarak yapılan açıklamada, 1964 kararnamesinin kaldırılma kararında **"zamanla değişen koşulların"** göz önüne alındığı bildirildi. Açıklamada ayrıca kararnamenin yürürlükten kaldırılmasının **"iki ülke arasında oluşturulmaya çalışılan ortama daha uygun düştüğü"** bildirildi.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **İnal Batu, "Karar geriye dönük değildir. Yarından (bugün) itibaren yürürlüğe girecektir"** dedi. Dışişleri çevreleri de 1964 kararnamesini kaldırma kararının geriye dönük olmayışının sürpriz olarak karşılanmayacağını sandıklarını belirterek, **"Bu konu herhalde Davos'ta konuşulmuştu"** diye görüş belirttiler.

Dışişleri Bakanlığı'nın konu ile ilgili olarak dünkü açıklaması aynen şöyleydi:

"1964 yılında Yunan uyrukluların Türkiye'deki taşınmaz malları üzerindeki temliki tasarrufta bulunma haklarını kısıtlayan bir kararname kabul edilmişti. Zamanla değişen koşullar dikkate alınarak anılan kararnamenin yürürlükten kaldırılmasına ilişkin inceleme ve çalışmalar bir süreden beri ilgili makamlar arasında işbirliği halinde yürütülmekteydi. Söz konusu çalışma sonucunda bu defa, anılan kararnamenin Resmi Gazete'de yayımlanacağı 6 Şubat 1988 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılması kararlaştırılmış bulunmaktadır. Bu suretle, Türkiye'de taşınmaz malları bulunan Yunan uyruklular mallarına tasarruf bakımından diğer yabancılarla aynı statüye getirilmiştir. Kararnamenin yürürlükten kaldırılmasının iki ülke arasında bugün oluşturulmaya çalışılan ortama daha uygun düştüğü de bir gerçektir."

Hatırlanacağı gibi Başbakan Özal, Davos'ta Türk basınına verdiği demeçlerde, söz konusu kararnamenin kaldırılacağını bildirmiş, ancak tarih konusunda bir açıklamada bulunmamıştı. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu** da hafta içinde yaptığı basın toplantısında aynı hususları tekrarlamıştı.

Hükümetin 1964 kararnamesini böyle çabuk bir şekilde kaldırmaya karar vermesi, Ankara'daki diplomatik gözlemcileri hazırlıksız yakaladı. Gözlemciler genellikle kaldırma kararına aşamalı olarak giden ba-

zı **"sinyallerin"** belirmesini bekliyorlardı.

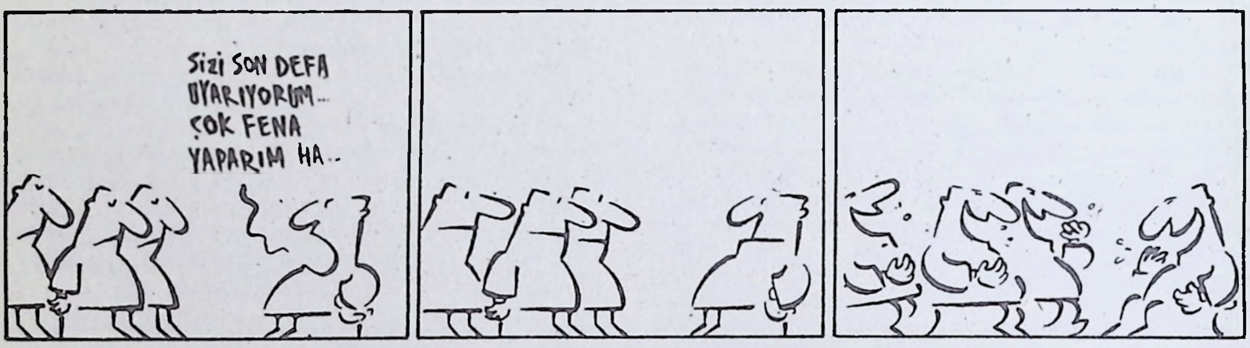
Başbakan Özal'ın bu jestinden sonra gözler bu kez Atina'ya döndü. Atina'nın karşı jestinin vize veya AT uyum anlaşması konusunda olması bekleniyor. Bilindiği gibi Başbakan Özal zeytin dalı politikası çerçevesinde Yunanlı vatandaşlara uygulanan turistik vize şartını kaldırmış, ancak Başbakan Papandreu bu jeste karşılık vermemişti.

Gözlemciler şu aşamada, Yunanistan'ın bugüne kadar Türkiye aleyhinde bir siyasi koz olarak kullandığı ve imzalamamakta direttiği uyum anlaşmasını imzalamasının daha büyük bir olasılık olduğunu belirtiyorlar. Nedenini ise, uyum anlaşmasının aslında teknik bir anlaşma olmasına ve siyasi açıdan herhangi bir önem taşımamasına bağlıyorlar. Bir diğer neden ise, Papandreu'nun bugüne kadar 1964 kararnamesinin kaldırılmasını uyum anlaşmasının imzalanmasına ön koşul olarak ileri sürmesi olarak gösteriliyor.

İstanbul'daki Yunanistan Başkonsolosu **Leonidas Cyrisantopoulos**, Yunan vatandaşlarının satışını engelleyen 1964 tarihli kararnamenin kaldırılmasının, **"Türkiye'de mal varlığı bulunan tüm Yunanlıların sorununa çözüm getirmesi halinde olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebileceğini"** söyledi.

Cyrisantopoulos, 1964 tarihli kararnamenin kaldırılmasını öngören kararı görüp incelemeden bu konuda yorumda bulunamayacağını belirtti.

Yunanistan'ın İstanbul Başkonsolosu'nun verdiği bilgiye göre, 1964 yılından itibaren Türkiye'yi terk eden 12 bin Yunan vatandaşından 10 bini, geride mal varlıkları bıraktı. Leonidas Cyrisantopoulos, kararın Resmi Gazete'de yürürlüğe girmesinin ardından, Türkiye'de değeri yüksek mal varlıkları bulunan bazı Yunan vatandaşlarının gelip hakkını arayacağını söyledi. Cyrisantopoulos, Türkiye'de mal varlıklarını bırakarak Yunanistan'a göç etmiş olan ölmüş Yunan vatandaşlarının mirasçılarının da haklarını arayacağını tahmin ettiğini ifade etti.



Schuca şirketine gizli rapor:
Çelik yelekler kurşun geçiriyor, satışı derhal durunun

Yeleklere çürük raporu

UĞUR MUMCU *7 şubat*

ANKARA — Münih Atış Dairesi'nde yapılan testlerde, Dışişleri Bakanlığı'na çelik yelek satan Federal Alman Schuca şirketince pazarlanan çelik yeleklerin kurşun geçirdikleri saptandı. **"Schuca"** şirketinin başvurusu üzerine 23 Mayıs 1984 tarihinde yapılan test sonucunda yeleklerin satışının **"derhal durdurulması"** istendi.

1983 yılında çıkarılan **"Kurşun Geçirmez Yelekler ile İlgili Geçici Yönetmelik"** uyarınca Münih Atış Dairesi'nin **"BA 50 Metrelik Poligon"**unda yapılan test sonucunda yeleklerin kurşun geçirdikleri belirlendi. Sonuç Düsseldorf'taki **"Solzer Security Gmbh"** şirketince **"Schuca Gmbh"** şirketine 30 Mayıs 1984 tarihli bir mektup ile bildirildi.

Mektupta, yapılan testlerde, mermilerin çoğunun çelik yeleği delip geçtiği, bu yüzden yelek satışlarının **"derhal durdurulması"** istendi.

Yapılan testlerin sonucunda elde edilen teknik bulgular, raporda şu biçimde tanımlandı:

"Kullanım süresi ve palastiline mermi giriş derinliği palastizitenin yukarıda adı geçen yönetmeliğin 3.1-3.2 maddesinde belirtilen kontrol mekanizmasıyla yapılan test sonucunda giriş derinliği 25 mm +/- 3 mm. olarak tespit edilmiştir.

Atış sırasında yelek üzerinde ortaya çıkacak basıncın tespiti için PB şirketinin Piezo Resistivi maddesi kullanılmıştır. Bunun üst frekans sınırı 300 Khz olup, basınç ölçüm sınırları 0 ile 70 bardır.

Sinyallerin hafızaya alınması kendisine Flopy-Disk Drive bağlı olan dijital bir osilograf ile gerçekleştirildi."

Bu teknik koşullarla yapılan deney sonucunda 90 derece atış açısından 10 metre uzaklıktan yapılan atışlarda yeleklerin kurşun geçirdikleri saptandı. 25 derecelik açıdan yapılan atışlarda da yeleklerin kurşun geçirdikleri belirlendi.

Münih Atış Dairesi uzmanlarınca yapılan bu test sonunda düzenlenen rapor, ilgili dairede **'1/M-0800R82'** sayılı protokole bağlanarak dosyasına kondu.

Bilindiği gibi, Cumhurbaşkanlığına Schuca şirketinden alınan zırhlı aracın camı kendiliğinden çatlamış, bu yüzden araç, Cumhurbaşkanlığınca Schuca şirketine geri gönderilmişti.

Federal Almanya'da **"Baykuş"** adlı bir seks oteli işleten Dr. **Schutte** ve **Thienen**'in Münih Atış Dairesi'nin test raporunu vermesinden bir süre sonra **"Schuca"** adlı şirketi, bir başka Alman işadamına devretmişlerdi.

Dr. Schutte ve Thienen, 1982 yılında, Bonn Büyükelçiliğimiz Kançılarya memuru emekli astsubay **Osman Öznur** ve Dışişleri Bakanlığı eski İdari ve Mali İşler Daire Başkanı **Ercan Vuralhan** ile birlikte **"Titaş"** adlı şirkete de ortak olmuşlardı. Çelik yeleklerin alımında Türk uzmanlarının görev alıp almadıkları bilinmiyor.

Basın Konseyi Yüksek Kurulu oluştu

7 şubat

İstanbul Haber Servisi — Basın Konseyi Temsilciler Kurulu, 9 kişilik Yüksek Kurul'u belirledi.

Kurulma çalışmaları son aşamaya gelen Basın Konseyi'nin geçen ay belirlenen Temsilciler Kurulu üyeleri dün, Burhan Felek Konferans Salonu'nda Yüksek Kurul'un 9 üyesini seçmek için bir araya geldiler. Çalışma Grubu adına toplantının açılış konuşmasını yapan **Yurdakul Fincancı**, sözleşmeye imza atanların sayısının 530'dan 591'e yükseldiğini belirterek, **"Üye arkadaşların sayısı ne kadar hızla artarsa, Basın Konseyi'nin o kadar hızla güçleneceğine inanıyoruz"** dedi.

Toplantıya konuk olarak katılan İngiltere Basın Konseyi Direktörü **Kenneth Morgan** da, konseyin kuruluş çalışmalarından memnunluk duyduğunu belirterek başladığı konuşmasında, **"Bir yandan basın özgürlüğünün korunması ve geliştirilmesi gerekirken bir yandan da sorumlu basın yaratılması gerektiğini"** anlattı.

Çalışma grubu üyelerinin **Oktay Ekşi**'nin sözleşmedeki bazı maddelere açıklık getirilmesi için önerilerde bulunduğu ve önerilerinin oy çokluğuyla kabul edildiği temsilciler kurulu toplantısında Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı **Aziz Nesin** de bir konuşma yaptı.

Konuşmalar sonrasında yapılan seçimlere basın dışından gösterilen 21 aday arasından 3, basın içindense 23 aday arasından 6 kişi Yüksek Kurul üyeliğine seçildi.

Yüksek Kurul'a seçilen üyeler şunlar:

Basın içi: Oktay Ekşi, Orhan Erinç, İsmail Sivri, Doğan Heper, Güngör Mengi, Nazlı Ilıcak.

Basın dışı: Prof. Dr. İlhan Akın, Prof. Dr. Faruk Erem ve Yıldız Kenter.

THY'de yeni uçak alımı

Uçak tipinde karar Özal'ın

İDRİS AKYÜZ *7 şubat*

THY, yeni uçak alımı için kolları sıvadı. 1988'de Uzakdoğu ve Amerika seferlerine başlamayı planlayan THY yönetimi, bu hatlarda uçabilecek **"uzun menzilli"** uçak tipini saptayacak ve **"fizibilitesini"** hazırlayacak bir komisyon kurdu. Daha önceki uçak alımlarında, politika olarak Avrupa üretimi Airbus tipini seçen THY'nin, bu kez Amerika'nın Boeing-747 uçaklarını tercih edeceği belirtiliyor.

"Master plan" kapsamında bu yıl **New York, Sidney** ve **Tokyo** seferlerine başlayacak olan THY'nin, bu hatlarda uçacak kapasitede **"uzun menzilli"** uçak tipini belirlemek amacıyla oluşturduğu 7 kişilik komisyon çalışmalarına başladı. Alınan bilgiye göre, komisyon, THY bünyesinde hangi tipin daha uygun olduğunu belirleyecek ve bu konuda bir **"fizibilite"** hazırlayacak. Daha sonra, bir **"öneri paketi"** haline getirilecek olan çalışma, Ulaştırma Bakanlığı kanalıyla hükümete sunulacak. Hükümet, öneri paketini inceledikten sonra, alınacak uçak tipini belirleyecek. Ancak **"tip"** belirlemesinde son kararı Başbakan Özal'ın vereceği bildiriliyor.

THY'nin **"Over seas"** (okyanus ötesi) uçuşlar için almayı düşündüğü uçakları üreten yabancı firmaların başında, Boeing Company ve McDonell Douglas geliyor. Bugün dünyada **"uzun menzilli"** uçuş yapan uçaklar arasında Boeing'in ürettiği B-747'leri ile McDonnell Douglas'ın üretim aşamasındaki MD-11 tipi uçakları bulunuyor. THY teknik yetkilileri ve pilotları, Boeing tarafından yeni üretilen ve önümüzdeki günlerde ilk uçuşlarına başlayacak olan B-747/400 tipi 350-600 kişilik "jumbo"lar ile McDonnell'in MD-11'lerinin modern teknolojinin birer **"harikası"** olduklarını belirtiyorlar. Aynı ilgililer, alınacak uçaklarla, THY'nin uluslararası sivil havacılık alanında rekabet gücünün daha çok artacağını söylüyorlar.

Boeing Company Türkiye Satış Müdürü **Jim Moss**, daha önce THY'ye **"uzun menzilli"** uçaklar satabilmek için bir yıldan beri hükümet yetkilileriyle temaslarını sürdürdüklerini ve B-747/400'ler için öneride bulunacaklarını belirtmişti.

Bu arada, New York, Sidney ve Tokyo seferleri için, bir taraftan uçak alımlarıyla ilgili çalışmalara başlayan THY, diğer taraftan da bu ülkelerdeki uçuşlar için gerekli **"izinler"**'i alabilme uğraşı veriyor. Bu konuda bir THY üst yetkilisi, **"Sadece uçak almakla iş bitmiyor. En önemli sorun, gidilecek ülke ile ilgili uçuş izni almak. Örneğin Japonya bu konuda çok titizlik gösteriyor. Bu izinlerin alınmasında da yine hükümet söz sahibidir. Altyapı olarak biz bu hatlarda uçmaya hazırız"** diyor.

Alınan bilgiye göre THY, uzak hatlar için almayı düşündüğü **"uzun menzilli"** uçak tipinde bu kez Amerika'yı tercih edecek. Çeşitli çevreler, daha önce

THY'nin modernizasyonu projesi çerçevesinde, İngiltere, Fransa, İspanya ve Federal Almanya ortak yapımı Airbus uçaklarının tercih edilmesinin Amerika'yı **"hoşnutsuz'** kıldığını belirterek bu kez ABD'nin **"gönlünü almak için"**, özellikle Boeing-747/400 uçaklarının seçileceğini öne sürüyorlar.

Bu arada Londra muhabirimiz **Edip Emil Öymen'**in bildirdiğine göre, bir yıla yakın bir süre önce Türkiye'de kurulan **"Charter"** (dolmuş uçağı) şirketi Talia Havayolları, çok uluslu bir havacılık kuruluşu olan Guinness Peat Aviation'dan (GPA) 6 adet son model Boeing-737 yolcu uçağı kiraladı. 180 milyon dolar kadar tutan kira sözleşmesi Londra'da imzalandı. Talia, ilk uçağını bu yıl alacak. İlk kez özel bir Türk uçak şirketi, bu ölçüde bir uluslararası anlaşmaya girmiş oluyor.

Bütçe açığı 2.2 trilyon

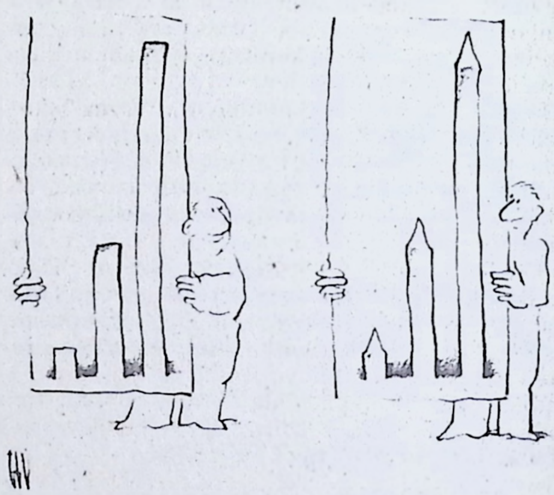
8 şubat

ANKARA (ANKA) — 1987 yılı konsolide bütçe açığı 2 trilyon 157 milyar lira olarak belirlendi.

ANKA'nın Maliye ve Gümrük Bakanlığı'ndan edindiği geçici verilere göre, geçen yıl konsolide bütçe gelirleri 1986'ya göre yüzde 47.4 oranında büyüyerek 10 trilyon 540 milyar liraya yükseldi. Harcamalar ise yüzde 52.8'lik bir çoğalmayla 12 trilyon 697 milyar liraya ulaştı. Böylece, bütçe açığı 2 trilyon 157 milyar liralık açık vererek 1986 yılına göre yüzde 86.3 oranında arttı.

1986 yılında konsolide bütçe gelirleri 7 trilyon 153 milyar lira, harcamalar 8 trilyon 311 milyar lira olarak gerçekleşmişti.

Bu arada, 1987 yılı konsolide bütçe gelirlerinin yüzde 86.1'ini temsil eden 9 trilyon 79 milyar liralık bölümünün vergi gelirlerinden oluştuğu öğrenildi. Vergi dışı normal gelirlerin ise 867 milyar, özel gelir ve fonların 594 milyar lira olarak gerçekleştiği belirlendi.



21 trilyonluk bütçenin büyük bölümü borç ödemelerine gidecek

Borç yılı

8 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Yüksek Planlama Kurulu (YPK), 1988 yılı ekonomik program ve bütçesi üzerindeki çalışmalarını bugün tamamlıyor. Bütçe tasarısının önümüzdeki hafta TBMM'ye sunulacağı bildirildi. 21 trilyon liralık bütçenin büyük bölümü borç faizlerine ayrılıyor. Edinilen bilgilere göre, YPK toplantılarında 21 trilyon liraya bağlanan 1988 yılı konsolide bütçesinden transfer harcamaları için toplam 10.4 trilyon liralık ödenek ayrıldı. 10.4 trilyon liranın da yaklaşık 5.5 trilyon liralık kısmının iç ve dış borç faizlerinin ödenmesine harcanacağı belirtildi.

Yatırımlar için bütçeden ayrılan pay, reel olarak azaltılırken ağırlığın borç ödemelerine kaydığı gözlendi. 1988 yılı ekonomik programında kalkınma hızının yüzde 5'te tutulması hedeflenirken, toptan eşya fiyatlarındaki yılbaşı - yılsonu artış oranının yüzde 32'ye çekilmesi öngörüldü. Bu durumda yıllık enflasyon oranının da yüzde 40 düzeyinde olacağı belirtildi.

1988 yılı programına göre, 1988 yılında yüzde 5'lik büyüme hızının, finansmanı ve dış borçların düzenli biçimde ödenebilmesi için en az 4.5 milyar dolar tutarında yeni dış kredi bulunması gerekiyor.

Programa göre, 1988 yılında 2.8 milyar doları faiz 3.5 milyar doları anapara ve 400 milyon dolar da IMF ödemesi olmak üzere toplam 6.7 milyar dolar dış borç ödemesi yapılacak.

1988 yılında toplam ithalat 16.4 milyar dolar, toplam ihracat 12.3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşecek. Programa göre, 1987'de 2 milyar 150 milyon dolar olan işçi dövizi girişi bu yıl 2.3 milyar dolara yükselecek. Ayrıca, turizmden 1.6 milyar dolar döviz girdisi elde edilecek. Cari işlemler döviz açığının ise 900 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmesi bekleniyor.

Ödemeler dengesi tahminlerine göre 1988 yılında bulunması gerekli 4.5 milyar dolarlık yeni dış kredinin 1.2 milyar dolarının işler durumdaki proje kredilerinden karşılanacağı belirtildi.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkilileri, dış kredi görüşmelerinin sürdüğünü belirterek, 1.2 milyar dolarlık proje kredisine ek olarak 2.3 milyar dolar tutarında program kredisi üzerinde ön anlaşmaların da yapıldığını belirttiler. Geri kalan 1 milyar dolarlık açığın ise yıl içinde rahatlıkla kapatılabileceği bildirildi.

Trakya Döküm kahvelerde ilanla eleman arıyor

Köylerde işçi pazarı

YAVUZ ŞİMŞEK *8 şubat*

LÜLEBURGAZ — Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan**'ın seçim dönemindeki otel faturalarını ödeyen Trakya Döküm'den Otomobil-İş'e üye 237 işçinin çıkarılmasının ardından, çevre köylerde **"işçi pazarı"** kuruldu. Soyak Şirketler Grubu'na bağlı Trakya Döküm'ün Irak'la yılda 1300 tonluk fittings (boru bağlantı elemanları) dışsatım anlaşmasının bulunduğu, bu yüzden üretime başlanabilmesi için yoğun çaba harcandığı öğrenildi. Uzak, yakın demeksizin, 10 gündür Lüleburgaz, Muratlı, Çorlu ve Saray köylerini dolaşan **"ekip"**lerin özellikle ANAP'lı muhtarlarla ilişki kurarak **"cazip koşullarla"** işçi bulmaya çalıştıkları belirtildi.

Otomobil-İş Sefaköy Şube Başkanı **Yavuz Tekin, "işçi bulma ekiplerinde"** işyeri yetkilileri, ANAP'lı muhtarlar ve Türk-Metal Çerkezköy şube yöneticilerinin yer aldığını öne sürdü. Trakya Döküm'den bir yetkili, yeni işçi bulmak için **"personel servisi görevlilerinin"** köyleri dolaştıklarını, ancak ayrım yapmaksızın tüm muhtarlarla görüştüklerini söyledi. Türk-Metal Sendikası Çerkezköy Şube Başkanı **Halil Manisalıgil** ise, **"Bizim üyelerimizin çoğu köy kökenlidir. Bu yüzden her zaman köylere gideriz. Bu ziyaretlerimiz sırasında Trakya Döküm'e işçi alınacağı kendilerine bildirilen köylüler, bizden fabrika hakkında açıklayıcı bilgi istediler. Biz de bildiklerimizi anlattık."**

Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası (MESS) ile bu yaz sonunda başlayacak grup toplu iş sözleşmeleri görüşmeleri öncesinde, metal işkolunda örgütlü sendikalar arasında hızlanan yetki mücadelesi, Trakya Döküm'de, ilginç gelişmelere yol açtı. Lüleburgaz'a bağlı Büyük Karıştıran köyü yakınında kurulu Trakya Döküm Sanayii ve Ticaret AŞ'nin, 310 çalışanından 284'ü, 1987 sonlarında 4 yıldır üyesi bulundukları Türk-Metal'den ayrılarak Otomobil-İş'e üye oldular. Ancak işçilerin üyeliklerinin 18 ocakta yasa gereği işverene bildirilmesinden birkaç saat sonra 9 işçi hiçbir gerekçe gösterilmeksizin tazminatlarının ödeneceği belirtilerek işten çıkarıldı. Aynı gün işyerinde baskıların yoğunlaştığını belirten işçiler işyeri yetkililerinin tek tek ya da gruplar halinde kendileri ile görüşerek **"solcu ve terörist"** olarak nitelendirdikleri Otomobil-İş'ten ayrılıp yeniden Türk Metal'e üye olmalarını istediklerini öne sürdüler. Ayrıca sendika değişikliğinin gerçekleştirilmesi için iki gün boyunca işyerinde noter bekletildiğini de söylediler. Bu girişimlerin sonuçsuz kalması üzerine taraflar arasındaki gerginlik artarken ertesi gün iki işçinin daha iş akitleri tazminatsız feshedildi.

KAHVEYE ASILAN İLANLAR

Bu gelişmelerin ardından işçiler 20 ocak sabahı **"iş güvenceleri bulunmadığı ve çeşitli sendikal baskılarla karşılaştıklarını"** belirterek işbaşı yapmadılar. Otomobil-Iş yöneticilerinin işçilerle yaptıkları görüşmelerin ardından bir gün sonra işbaşı yapılması kararlaştırıldı. Ertesi gün işyerine gelen işçiler yasadışı greve katıldıkları gerekçesiyle iş akitlerinin feshedildiğine ilişkin fabrika kapısına asılmış yazılı bildirimlerle karşılaştılar. 21 ocaktan bu yana işbaşı yaptırılmayan ve işten çıkarıldıklarına ilişkin tek tek noter bildirimi yapılan işçiler sendikal baskılara karşı daha önceki başvurularının sonucunu beklerken Trakya Döküm yetkilileri yeni işçi aramaya başladılar. İşyeri yetkililerinin işten çıkarılanların köyleri ile Lüleburgaz ve Çorlu ilçe merkezlerindeki girişimleri, karşı çalışmaların etkisiyle, sonuçsuz kaldı. Bunun üzerine daha uzak köylere yönelen işçi bulma ekipleri muhtarlarla görüşürken işe alınacaklara sağlanacak hakları bildiren yazılı ilanlar verdiler. Köylerdeki kahvehanelere asılan ilanlarda işe başvuracakların **"asgari ilkokul mezunu, askerliğini yapmış ve 35 yaşını geçmemiş olmaları"** istendi.

Önceki gün gittiğimiz Göçerler köyündeki genç köylülerin tümünde Trakya Döküm'ün işçi adaylarına yaptığı yazılı açıklamalara rastladık. Köy muhtarı Basri Aydın daha birçok köyde Trakya Döküm'e işçi arandığının bildirildiğini belirterek, **"Biz işçilere verilecek hakları gösteren ilanları kahvehanelere dağıttık. Bizim köyden 30 kişi bana başvurdu. İki minibüs tutup fabrikaya gittik. Burada herkes işe giriş formları doldurdu. Bunları incelediler. 22 kişinin uygun olduğunu söylediler. Yakında işbaşı yapılacağını bildirdiler. Ben hesapladım. Aylık 75-80 bin liraya geliyor. Temiz para, vergi iadeleri de var. Bu paraya bu iş yapılır"** dedi.

Yıldız Üniversitesi Öğrenci Derneği üyeleri yakınıyor

Biz potansiyel suçlu değiliz

LALE FİLOĞLU *8 şubat*

Üniversitelerin kültür ve sanat etkinlikleri hangi boyutlarda? Gençler, yaşamlarının şekillendiği üniversite yıllarında yeterince sinemaya, tiyatroya gidebiliyorlar mı, hiç değilse ilgi duydukları konularda açılan sergileri gezebiliyorlar mı, ya da en azından okullarında düzenlenen bir resitali, gençliği konu alan bir paneli izleyebiliyorlar mı? Kısaca, öğrencileri düşünmeye yöneltecek etkinliklerin ne kadarı üniversitenin sınırları içinde gerçekleştirilebiliyor ve bu etkinliklere öğrencilerin katılımı ne ölçüde oluyor?

Bütün bunları öğrenebilmek için üniversiteler arasında uzunca gezintilere çıkıyoruz. **"Üniversiteler"** turumuzun ilk durağı Yıldız Üniversitesi. Tarihten esintiler taşıyan geniş bahçesi, PTT'si, Sümerbank'ı, berberi, bankası, serası, kantini, kırtasiyesi ve yemekhanesiyle diğer birçok üniversiteye göre daha şanslı olduğu kabul edilen Yıldız Üniversitesi, özellikle son yıllarda kültür ve sanat etkinliklerini daha geniş alan-

lara yaymayı başarabilmiş bir üniversite. Üniversitenin halen devam eden sanatsal etkinlikleri arasında, müzik, resim, fotoğraf, karikatür, tiyatro, halk dansları, paneller ve açıkoturumlar yer alıyor. Üniversitenin Kültür, Basın ve Dış İlişkiler Bölümü'nde görevli olan **Tomur Atagök, Mehmet Beyhan** ve **Ömer Orhun**, sergi, açıkoturum ve sempozyum düzenlemenin yanı sıra üniversitenin diğer sanatsal etkinliklerini de yürütüyorlar.

Güzel Sanatlar Bölümü öğretim üyesi Tomur Atagök, sürdürdükleri etkinliklerin amacını şöyle dile getiriyor: **"Bizim amacımız öğrencileri sanata yaklaştırmak, sanatın tadına varmalarını sağlamak. Onlar bu tadı kazandıklarında, kendi yaşamları içinde yeni alışkanıklara sahip olarak okul dışı etkinliklerini sürdürecekler."**

Yıldız Üniversitesi'nde sürekli sergiler açılırken, konserler verilirken, üniversitenin 16.400 öğrencisinden kaçı bu etkinlikleri izleyebiliyor? Bu soruyu yönelttiğimiz öğrencilerden büyük çoğunluğu kültürel çalışmaları izleyemediklerini, hatta birçoğundan haberleri bile olmadığını söylüyor. Öğrencilerin hemen hepsi de ortak bir dertten, zamansızlıktan yakınıp YÖK'ün, öğrencileri arka arkaya yapılan vizeler ve finallerle boğduğunu ve yaşamlarında ders çalışmanın ve sınavlara girmenin dışında fazla bir şeye yer kalmadığını belirtiyorlar. Yıldız Üniversitesi Makine Bölümü öğrencisi ve okulun müzik kolunda görevli olan **Müge Ertutmaz** ise YÖK'ün sınav politikasının yanı sıra öğrencilerin ilgisizliğinin de bu konuda etken olduğunu söylüyor. İşte Müge Ertutmaz'ın verdiği örneklerden birkaçı: **"Karikatür kolumuz kuruldu, inanır mısınız bir buçuk hafta boyunca okulun her yerine afişler astık. Ancak bir öğrenci bile başvuruda bulunmadı. Müzik kolu kuruluyor; gidip haber veriyoruz, gelin bir dinleyin konserleri diyoruz, ama yine salondaki öğrenci sayısı 50'yi geçmiyor."**

Öğrencilerin okul çalışmalarını izleyemeyişini Güzel Sanatlar Bölümü öğretim üyesi Doç. Mehmet Bayhan neye bağlıyor? Bayhan'a göre ne YÖK ne de 12 Eylül dönemi bu ilgisizliğin nedeni. Bayhan, öğrencilerin ilgisizliğinden söz ederken **"Bunun nedeni doğrudankişilerin hareketsizliği, toplumun pasifliği, kısaca ülkelerin genel kültür yapısı. Bir fotoğraf sergisine 300 kişi, resim sergisine ise 1500 kişi gelir. Ancak Zeki Müren sergi açarsa uzun kuyruklar oluşur"** diyor.

Okul yönetiminin ve sanat kollarının yanı sıra Öğrenci Derneği'nin sosyal, kültürel etkinliklere katılımı ne ölçüde gerçekleşebiliyor, derneğin kültürel etkinliklerle ilgili olarak okul yönetiminden istedikleri yeterince karşılanabiliyor mu? Bu konuda görüştüğümüz Öğrenci Derneği Başkanı **Okan Bayram**, okullarının kültür ve sanat etkinliklerinde bir ilerlemenin söz konusu olduğunu belirttikten sonra şöyle devam ediyor: **"Ancak bütün bunlar kulüpler tarafından yönetiliyor. Özellikle dernek üyelerinin isteklerine yanıt verilmiyor. Evet, paneller düzenleniyor, sergiler açılıyor, ancak bunlar yapılırken öğrenciler aktif olarak çalışmıyor. Derneğimiz, daha çok yeni. Henüz bu konularda bizim fazla bir etkinliğimiz yok. Ancak dernek üyesi olmayan bir öğrenci de örneğin gençlikle ilgili bir panele konuşmacı olarak katılmıyor."**

Öğrenci Derneği üyesi **Gökhan Aktaş** da derneğin sosyal, kültürel etkinliklerini sürdürebilmesi için çalışabilecekleri bir yerin verilmesini istiyor. Aktaş, **"15 kişilik bir tiyatro kolumuz var, ancak çalışabileceğimiz bir yer yok. Böyle bir yer istediğimizde bize, Dernekler Yasası'nda yer verilecek diye bir maddenin olmadığını söylüyorlar. Ancak biz de 'verilmez' diye bir maddenin olmadığını belirtiyoruz. Derneğin düzenlediği, türkülerin okunacağı, şiirlerin söyleneceği bir gece için Konferans Salonu açılıyor, ancak rock konseri, içkili geceler için yemekhane kullanılıyor. Biz pop müzikli gecelere karşı değiliz, ama bu tür ayrımları da kabul etmiyoruz"** diyor.

Bu arada dernek üyeleri, öğrenci olmadığı halde öğrenciler arasında dolaşan ve sürekli kendilerini izleyen, çakmakçı ya da çaycı görünümündeki kişilerin varlığından yakınarak şöyle diyorlar: **"Bizim etkinliklerimiz baştan engelleniyor, çünkü bize baştan potansiyel suçlu olarak bakılıyor."**

Suçsuz 'terörist'ler

HALİL NEBİLER *9 şubat*

"Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz."

Anayasanın 38/4. maddesinde yer alan ve evrensel hukuk belgelerinde **"masumluk karinesi"** olarak bilinen bu hükme karşın, ülkemizde binlerce kişi kamuoyuna **"suçlu"** olarak tanıtıldı. Polis tarafından basın organları ve TRT aracılığıyla kamuoyuna suçlu olarak tanıtılan kişilerden birçoğunun daha sonra serbest bırakılmaları, birçok tartışmayı da beraberinde getirdi. Son olarak Kandıra'daki askeri silah deposu baskınının faili diye basına fotoğrafları dağıtılan, gözaltına alınıp daha sonra serbest bırakılan **Kâzım Yüksel** olayı, bu tartışmayı yeniden gündeme getirdi.

1980 sonrasında yoğun olarak izlenen gözaltına alma haberlerine bakıldığında polis tarafından çeşitli suçların failleri olarak adları açıklanan, çeşitli **"suç aletleri"** ile **"teşhir"** edilen kişilerin önemli bir bölümü, sevk edildikleri savcılıklar veya çıkarıldıkları mahkemelerce ya serbest bırakıldılar veya üzerlerine atılan suçların ancak bir bölümünden mahkûm oldular.

Elde edilen bilgilere göre, son 12 yıl içinde güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınan 630 bin kişiden 105 bini hakkında savcılıklardan takipsizlik veya tutuklanmalarına yer olmadığı kararı verildi ve bu kişiler salıverildiler. Gözaltına alınanların yaklaşık 200 bin kişilik bir bölümü olaylarla ilgisi olmadığı gerekçesiyle polisler tarafından serbest bırakıldı. Genelkurmay Başkanlığı'nca 1987 yılının nisan ayında yapılan bir açıklamaya göre, sıkıyönetim ilan edildiği 26 Aralık 1978 tarihinden 1 Mart 1986 tarihine kadar 76 bin 136 kişi tutuklandı. Aynı dönemde bir yıldan fazla cezaya çarptırılanların sayısı ise 22 bin 963 olarak açıklanmıştı. Öte yandan, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 15/5. maddesi 19.9.1980 tarih ve 2301 sayılı yasayla değiştirilerek gözaltı süresi bu tarihte 30 güne çıkarıldı. Aynı yasa maddesi üzerinde

7.11.1980 tarihinde yapılan ikinci değişiklikle, gözaltında tutulma süresi 90 güne çıkarıldı. 3 Eylül 1981 tarih ve 2515 sayılı yasayla bu madde üçüncü kez değiştirildi ve gözaltı süresi 45 güne düşürüldü. Öngörülen bu sürelerin genellikle sonunda, siyasi polis veya asayiş polisi tarafından yapılan basın açıklamalarında, gözaltında tutulanlar henüz yargılanmadan kesin bir dille suçlu ilan ediliyorlardı. Bu arada yüzlerce işkence savı ortaya çıktı, bir bölümü kanıtlandı ve mahkemelerce çok sayıda emniyet görevlisine ceza verildi.

Eldeki bu sayılara karşın, suçlu ilan edildikten sonra kovuşturmaya veya tutuklanmaya yer olmadığı kararları sonucu serbest kalan kişilerin sayısı bilinemiyor ve bu konuda bir tahmin yürütülemiyor. Suçlu ilan edilmekten dolayı mağdur olan, bir daha onarılamaz biçimde onurları kırılan kişiler konusunda ceza avukatlarının verdikleri yanıtlar da genellikle, **"Benim müvekkillerimin yüzde 70-80'i bu durumda"** biçiminde oluyor.

TEŞHİRE KARŞI BİR DAVA

Üniversite öğrencisi **Yüksel Dönmez,** 8 Mayıs 1986 sabahı polisler tarafından, kaldığı yurttan alınarak götürüldü. Altı gün sonra, 14 Mayıs 1986 günü TV'de 20.30 haberlerini izleyen milyonlarca kişi Dönmez'i **"silahlı çete üyesi"** olarak tanıdı. Yine milyonlarca kişi ertesi gün gazetelerde Yüksel Dönmez'i **"terörist"** olarak gördü.

Dönmez, ekranda görünmesinden iki gün sonra DGM Savcılığı'na çıkıyor ve serbest bırakılıyordu. Yüksel Dönmez hakkında 30 Haziran 1986 gün ve 1986/45 sayılı takipsizlik kararı verildi.

Yüksel Sönmez, kendisine yapılanları sineye çekmedi. Avukat **Hüsnü Öndül**'e gitti. Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi'ne 3 Temmuz 1986 tarihli dilekçe ile başvurdu ve TRT aleyhine dava açarak manevi tazminat talebinde bulundu.

Davaya karşı TRT kurumu adına avukat **Zeliha Suzan Arat** yanıt verdi. Yanıtta, Yüksel Dönmez'in görüntüsünün ekrandan verilmesine karşın adının okunmadığı yer alıyor, daha sonra şöyle deniliyordu:

"TRT Haber Merkezi, bu haberleri ya Genelkurmay Başkanlığı Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi'nden gönderilen açıklamalar olarak ya da sıkıyönetim uygulanmayan illerde valiler veya emniyet müdürlüklerinin açıklamalarına dayanarak yayımlamaktadır. Devletin resmi kurumları olan valilik ve emniyet müdürlüklerinin bu tür açıklamalarını ayrıca haberin doğruluğu yönünden tetkik etmeye gerek duyulmamaktadır."

Bu görüşü, Dönmez'in avukatı Hüsnü Öndül şöyle değerlendiriyordu:

"Davalı kurum sık sık valilik ve emniyet müdürlüğünün açıklamalarını yayımladıklarını savunarak sorumluluktan kurtulmaya çalışmaktadır. Diyoruz ki; Türkiye padişahlık ülkesi değildir. Diyoruz ki; değil valilik ve emniyet müdürlüğü, Cumhurbaşkanı da dahil hiç kimse hiç kimseyi kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça suçlu sayamaz, ilan edemez. Anayasa hükmüdür bu ve herkes uymakla yükümlüdür."

Dava, idare mahkemesi yerine asliye hukuk mahkemesine açıldığı için görev yönünden reddedilmişti. Böylece sonuç almanın zorluğunu, çekingenliği, yeniden gözaltına alınma korkusunu yenemeyen binlerce kişi arasından dava açabilen bir kişi de davasından sonuç alamıyordu.

Bu tür haberlerin görüntülerinde TRT Televizyonu bir süredir ya sadece suç aleti olarak teşhir edilen malzemenin görüntüsünü veriyor, ya da görüntüye giren kişilerin yüzleri çeşitli tekniklerle kapatılıyor. Bu uygulamayla ilgili olarak arkadaşımız **Günseli Önal,** TRT Haber Dairesi Başkanı **Cafer Demiral** ile konuştu. Demiral'ın Önal'a verdiği yanıt şöyle:

"İki senedir bu uygulamayı yapıyoruz. Yakalandıklarında henüz sorgu aşamasında oldukları için yüzlerini vermiyoruz. Polis geleneksel olarak yakaladık diye açıklıyor bunları. Ama sonra cumhuriyet savcılığına gidiyorlar, bazıları serbest bırakılıyor. Eğer yüzlerini ve kimliklerini açıklarsak, sonra da haberi sürdürmek lazım. Ama tabii ki bu mümkün değil. Rencide etmemek için yüzlerini vermemek lazım.

İki yıl önce kızın biri şikâyetçi olmuştu. İki gün sonra serbest bırakılmış galiba, ama ailesi, kendisi müşkül durumda kalmış. Yakalananların arasında görüldüğü için herkes TV'de gördü. Tuhaf bir durum bu. O zaman biz de yüzlerini göstermeyelim dedik."

Yıllarca süren uygulama, Yüksel Dönmez'in yanlış mahkemeye açtığı ve görev yönünden reddedilen davası sayesinde 1987 yılından itibaren böylece son buluyordu.

HUKUKÇULAR NE DİYOR?

Uzun bir geçmişi olan **"teşhir"**'e hukuk ve hukukçular nasıl bakıyorlar? Polis, hukuken ne yapması gerekirken ne yapıyor?

Avukat **Fikret İlkiz,** anayasanın, **"Kişilerin suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz"** hükmünü anımsatarak şunları söylüyordu:

"Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası, şahıs masuniyetinin korunmasını yasal bir görev olarak polise yüklemiştir. İşlenmiş bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası ve diğer kanunlardaki yazılı görevleri yapmak da polisin görevidir. Ancak yasalar hiçbir organ veya kişiye, suçluluğu hükmen sabit olmadan bir kişinin kamuoyuna 'suçlu' olarak tanıtılmasını yasal bir yetki veya görev olarak tanımamıştır. Tam aksine, böyle bir durum karşısında, yasal olarak şahıs masuniyetini korumakla yükümlü olanlar kişi hak ve hürriyetlerini ihlal etmiş olurlar."

Avukat Ergin Cinmen de teşhire karşı çıkıyordu. Anayasanın 138/3 ve 3. maddelerinin, **"Hiçbir makam, merci veya kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz"** hükmünü içerdiğini belirten Cinmen, yasal durumu özetleyerek şu görüşü savunuyordu:

"Şimdi bu yasal ve anayasal düzenlemeye göre fiili durum nedir? Açıkça beyan edelim ki, yürütme yargının en başından, bu organa bağlı olan emniyet teşkilatına kadarki görevliler bu hükümleri nedense yok sayıyorlar. Yasaların kaynağı olan Mecliste daha yeni başlamış ceza soruşturmaları için görüşler sunulabiliyor. Bunu Cumhurbaşkanımız ve Başbakanımız müteaddit defalar yaptı. Oysa bunun anayasada yerinin olmadığı açık ve net bir şekilde biliniyor. Tabii en yetkili organlar anayasanın 138. maddesini yok sayarlarsa, emniyet teşkilatı da Basın Yasası'nın ve anayasanın bu hükmünü ihlal etmekte hiçbir sakınca duymaz. 1980 yılından beri TV'nin 20.00 haberleri ortada: ...polisin yaptığı bir seri operasyon neticesi şu kadar militan silahları ve kitaplarıyla birlikte ele geçti...

Silahları ve kitaplarıyla birlikte ele geçen militanlara daha sonra bir bakıyoruz ki; ya takipsizlik kararı alarak haklarında dava bile açılmamış ya da savcılık veya hâkimlikteki ilk beyanları sonucu tahliye olmuşlar veya son soruşturma sonucunda beraat etmişler. Tabii tahliye veya beraatler aynı TV'den yayımlanmıyor.

Olan masum insanların, çevrelerinin husumetine maruz bırakılması oluyor, işlerinden olması oluyor; bazen de o gece TV başında bulunan yargıcın TV görüntüsünden etkilenmesi oluyor."

Ergin Cinmen, gerek anayasanın, gerekse Basın Yasası'nın böylesi yayınları yargıçlara tavsiye ve telkin olarak gördüğünü de belirtiyordu.

Avukat **Nebi Barlas, "Benim müvekkillerimin yüzde 70-80'i basın ve televizyon yoluyla teşhir edildi. Salıverildikten, beraat ettikten veya atılan suçların sadece bir bölümünden hüküm giyip tahliye olduktan sonra hiçbiri hakkında yeni durumla ilgili yeni yayın yapılmadı"** diyerek başlıyor teşhirle ilgili tepkilerini dile getirmeye. Şöyle sürdürüyordu Barlas:

"Haklarında hiçbir kesinleşmiş hüküm yokken onları teşhir etmek insanların şeref, meslek, onur ve gelecekleri ile oynamak açısından sakıncalı bir durum. İddianamelerde bile yer almayan suçlar polis tarafından basına anlatıldı. Örneğin Akrep Nalan diye tanıtılan Nalan Gürateş, polisin basına verdiği bilgilere göre 36 cinayetten sorumlu tutuluyordu. Böyle tanıtıldı, böyle teşhir edildi. Oysa Nalan Gürateş'le ilgili iddianamede hiçbir eylem yok. Tek bir eylem bile... Nalan, 168/2'den yargılandı. Dosyada olmayan bir iddiadan."

Avukat **Turgut Kazan** da, polisin gözaltına aldığı kişileri suçlu diye teşhir etmesini görevi kötüye kullanma olarak yorumluyordu. Teşhiri kişilik haklarına saldırı sayan Turgut Kazan şunları söylüyordu:

"Birtakım operasyonlarda ele geçmiş insanların basın ve televizyon aracılığıyla teşhir edilmeleri kişilik haklarına saldırı sayılır. Toplumumuz bu tür davranışları her gün yaşıyor. Soruşturmayı yürüten güvenlik güçleri (kendi takdirlerine göre) gazete ve TV muhabirlerini çağırıp açıklamalar yapıyor. Yakalanan sanıkların resimleri ve filmleri çekiliyor, hepsi insafsızca suçlu ilan ediliyor.

Bu davranış açıkça hukuka aykırıdır ve insanların haklarını korumakla görevli kolluk güçlerince yapılması çok acıdır.

Bir yandan, biz kişi onurunu korumak amacıyla yalan haber tasarısı hazırlıyoruz diyorlar, öte yandan devlet eliyle kişi onurunu hiçe sayıyorlar."

"Her türlü tedbiri alırız, tabii canı yanan olursa kendileri bilir"

Özal, bankaları yine uyardı

9 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Faiz konusunda dün bütün gün süren görüşmelerde kesin bir sonuca varılamadı. Başbakan Özal'ın kararını bugün vermesi bekleniyor. Özal, döviz spekülasyonu konusunda bankaları Davos'a gidişinde olduğu gibi dönüşünde de uyardı ve **"Bankalar kaidelere uymazlarsa o vakit her türlü tedbiri alırız. Tabii canı yanan olursa kendileri bilir"** dedi. Özal, mevduat faizinde yetkinin Merkez Bankası'nda olduğunu, ancak birtakım tedbirler alabileceklerini söyledi ve **"hatta bunu bankalar arasında ayrım yaparak da alabiliriz"** diye konuştu. Faiz konusu gündüz yapılan görüşmelerden sonra gece de Başbakan Özal'ın ekonomik kurmayları ile yaptığı toplantıda ele alındı, ancak görüş ayrılığının giderilemediği bildirildi.

Başbakan Özal, Davos dönüşünde döviz spekülatifi yapıldığı kanaatinde olduklarını bildirdi ve gazetecilerin sorusu üzerine bu konuda şunları söyledi:

"Gerekli her türlü tedbir alınır. Biz konunun spekülatif yapıldığı kanaatindeyiz. Açık seçik ifade ediyorum, bankalar bir basit ticari müessese değildir. Orada milletin parası devletin dövizi vardır, o paralar ne kendilerinin parasıdır ne de kendilerinin dövizidir. Belirli kaideler içerisinde oynamak mecburiyetindedirler. O kailedere uymazlarsa o vakit her türlü tedbirleri alırız. Tabii canı yanan olursa kendileri bilir."

Özal mevduat faizleri ile ilgili soruyu da şöyle yanıtladı:

"Merkez Bankası Başkanı'na yetki verilmiştir, o zaman konuyu o halledecektir. Tabii yapılanlar hakkında bizim bilgimiz olacaktır. Birtakım tedbirler alabiliriz. Hatta bunu bankalar arasında ayrım yaparak da alabiliriz."

Bu arada, dün saat 14.00'te toplanan Merkez Bankası İdare Meclisi, faizler, munzam karşılıklar ve disponibilite oranlarının belirlenmesini Başkan Rüşdü Saracoğlu'nun yetkisine verdi. Toplantıda, İdare Meclisi görüşünün de Başbakan Özal'a Saracoğlu tarafından iletilmesi kararlaştırıldı.

Başbakan Özal, Davos dönüşünde ayağının tozuyla ekonomik kurmaylarını topladı. Başbakanlık Konutu'nda akşam saat 21.00'de başlayan toplantı gece 23.30'a kadar sürdü. Toplantıya Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**, Devlet Bakanı **Yusuf Özal**, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı **Yavuz Canevi**, ile Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu** katıldı. Toplantıda ağırlıklı olarak faiz tartışması ele alınırken döviz spekülasyonu ile ilgili olarak bankaların tutumları da değerlendirildi.

Faizler konusundaki görüş ayrılığının bu toplantıda giderilemediği, Merkez Bankası Başkanı Rüşdü Saracoğlu'nun serbest faiz yerine güdümlü yüksek faiz konusundaki ısrarını yinelediği öğrenildi. Başbakan Turgut Özal'ın ise bu toplantıda kesin fikrini açıklamadığı ve kararı bugüne bıraktığı bildirildi.

İlgili çevreler, Başbakan Özal'ın da serbest ve yüksek faizden yana tercihini yapmasının daha güçlü bir olasılık olduğunu belirtiyorlar.

Bu arada, basın mensuplarının sorularını yanıtlayan Devlet Bakanı Adnan Kahveci, hükümetin, kısa vadeli mevduata daha yüksek faiz verilmesinden yana olduğunu söyledi. Kahveci, şöyle konuştu:

"Bir yıl önce kısa vadelinin zamanlamasını yaptık. Bu konudaki kararı, yıllık faiz belirlediğimizde vermiştik. Bankalar, bir yıl üzerindeki faizleri arttırmak istemiyorlar. Bakış açıları şu: Enflasyonun bir mik-

FERHAT TUNÇ
Ayışığı yana yana...

Cumhuriyet

GEÇMİŞ ZAMAN OLUR Kİ...
Prenses Mevhibe Celalettin'in anıları

64. Yıl: Sayı: 22796 Kurucusu: Yunus Nadi 250 TL 9 Şubat 1988 Salı

Suçsuz 'terörist'ler

Emniyetin 12 Eylül'den bu yana TV ve gazetelerde 'çete üyesi' diye teşhir ettiği binlerce kişiden çoğu 'suçsuz' bulundu.



Avukatlar: Polis, anayasayı hiçe sayıyor

Son 12 yıl içinde güvenlik güçleri 630 bin kişiyi gözaltına aldı. Bunlardan 200 bini, "olaylarla ilgisi olmadığı" için polisçe serbest bırakıldı. 105 bini hakkında savcılıklardan takipsizlik kararı verildi. Sıkıyönetim rakamlarına göre aralık 78'den mart 86'ya kadar 76 bin kişi tutuklandı. Ama bu tutuklulardan 22 bini 1 yılın üstünde cezaya çarptırıldı.

Üniversite öğrencisi Yüksel Dönmez, 8 Mayıs 1986'da gözaltına alındı altı gün sonra kendini gazetecilerin önünde buldu. Aynı gün TV'de 20.30 haberlerini izleyenler Dönmez'i "silahlı çete üyesi" olarak tanıdılar. Ama Dönmez birkaç gün sonra mahkemeden aldığı "takipsizlik" kararıyla salıverildi. Dönmez TRT'yi dava etti, ama tazminat kazanamadı.

HALİL NEBİLER

"Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz."

Anayasanın 38/4. maddesinde yer alan ve evrensel hukuk belgelerinde "masumluk karinesi" olarak bilinen bu hükme karşın, ülkemizde binlerce kişi kamuoyuna "suçlu" olarak tanıtıldı. Polis tarafından basın organları ve TRT aracılığıyla kamuoyuna suçlu olarak tanıtılan kişilerden bu çoğunun daha sonra serbest bırakılmaları, birçok tartışmayı da beraberinde getirdi. Son olarak Kandıra'daki askeri silah deposu baskınının faili diye basına fotoğrafları dağıtılan, gözaltına alınıp daha sonra serbest bırakılan Kâzım Yüksel olayı, bu tartışmayı yeniden gündeme getirdi.

1980 sonrasında yoğun olarak izlenen gözaltına alma haberlerine bakıldığında, polis tarafından çeşitli suçların failleri olarak adları açıklanan, çeşitli "suç aletleri" ile "teşhir" edilen kişilerin önemli bir bölümü, sevk edildikleri savcılıklar veya çıkarıldıkları mahkemelerce ya serbest bırakıldılar veya üzerlerine atılan suçların ancak bir bölümünden mahküm oldular.

Elde edilen bilgilere göre, son 12 yıl içinde güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınan 630 bin kişiden 105 bini hakkında savcılıklardan takipsizlik veya tutuklanmalarına yer olmadığı kararı verildi ve bu kişiler salıverildiler. Gözaltına alınanların yaklaşık 200 bin kişilik bir bölümü olaylarla ilgisi olmadığı gerekçesiyle polisler tarafından serbest bırakıldı. Genelkurmay Başkanlığı'nca 1987 yılının nisan ayında yapılan bir açıklamaya göre, sıkıyönetim ilan edildiği 26 Aralık 1978 tarihinden 1 Mart 1986 tarihine kadar 76 bin 136 kişi tutuklandı. Aynı dönemde bir yıldan fazla cezaya çarptırılanların sayısı ise 22 bin 963 olarak açıklanmıştı. Öte yandan, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 15/5. maddesi 19.9.1980 tarih ve 2301 sayılı yasayla değiştirilerek gözaltı süresi bu tarihte 30 gü-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

DGM'DE YARGIÇ-SAVCI SÜRTÜŞMESİ 7. Sayfada

NASIL TEŞHİR EDİLİYORLAR?

Önde 'suç' aletleri, arkada 'militanlar'

İstanbul Haber Servisi — [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)



"DİŞİ MİLİTANLAR" — Polis, teşhir sırasında kadınların da olmasını sağlıyordu. Çünkü içinde kadınların bulunduğu fotoğrafların gazetelerde yayımlanma şansı daha yüksek oluyordu.

İŞTE SUÇSUZ TERÖRİSTLERDEN BİRKAÇI



"SUÇ" ALETLERİ Polisin ünlü teşhir odasında bir tek özellik hakim: Önde bir masa ve masanın üstünde "suç aletleri". Bu fotoğrafta Ruhi Su plakları ve hatıra kartları da karşı olmayan bir çok kitap da "suç" aleti olarak basında yayımlandı. Arkadaki suçlular ise birkaç gün sonra mahkemece serbest bırakılacaklar.

Asiye, durduk yerde nasıl 'Nataşa' oldu?

İstanbul Haber Servisi — [illegible]

"TKP/İlerici Gençler örgütünün üyesi [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

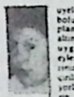
10 bin liralık brüt parayı tartışacaklar

Türk-İş'te ek zam sıkıntısı

Türk-İş'in yarın yapılacak Başkanlar Kurulu toplantısında TİSK ve hükümetin verdiği 10 bin lira brüt ek zammın alınıp alınmaması tartışılacak. Toplantı öncesi Türk-Metal Başkanı Özbek, genel grev önerirken, Şevket Yılmaz "Peşinen konuşmak istemiyorum" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Başkanlar Kurulu, son gelişmeler üzerine uygulanacak politikanın belirlenmesi amacıyla yarın olağanüstü toplanıyor. [illegible]

Bakan Aykut ek zam pişmanı



Çalışma Bakanı İmren Aykut, ek zam için "araya girdiğine pişman olduğunu belirterek, "Bana ne' derdim. 'İşim değil', der otururdum. Ne olur ne de veren kişiyim. İşçi arkadaşlara bu şeyler yapılsın istedim" diye konuştu. 10. Sayfada

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Dolar 23 lira yükseldi

Tahtakale tırmanışta

Tahtakale'de 1323 liradan satılan doların bankalar arasındaki fiyatı 1370 liraya kadar çıktı. Mark, Tahtakale'de 775 liradan satıldı.

Ekonomi Servisi — Tahtakale'de dün döviz fiyatları değer kazandı. Serbest döviz piyasasında dün ABD Doları cumartesi gününe göre 23 liralık bir artışla 1323 liradan alıcı bulurken, Federal Alman Markı 5 liralık bir artışla 775 liradan satıldı. Dolarin Merkez Bankası efektif satış kuru ile serbest piyasa fiyatı arasındaki fark yüzde 14.7'e çıktı. [illegible]

Tahtakale'de dün sabah dolar 1315, mark ise 775 liradan açıldı. Daha sonra alıcıların piyasaya girmesi üzerine saat 14.00 civarında dolar 1323 lirada sabitleşti ve günü bu değerde bitirdi. Mark da günü 775 liradan kapadı. Böylece dolar cumartesi gününe göre 23 lira değer kazandı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

SAĞLAM BANKA TARTIŞMASI 6. Sayfada

VERGİDE CEZA ÇAĞI 6. Sayfada

ABD Dışişlerinden Doğu Anadolu değerlendirmesi

Türk toprağı zamanla değiş tokuş olacak

Doğu Anadolu *Eğer Sovyetler, Türk birlikleri arasındaki teması kesemezse NATO yetişene kadar savunma bütünlüğü korunabilir. En iyimser bir senaryoda dahi Türk savunmasının zaman ile toprağı değiş tokuş edeceğine inanıyoruz.*

Yunanistan *Türkiye'yi baş tehdit ilan etmekle NATO'ya bütünlüğünden çok şey kaybettirdi. Türk birliklerinin Yunanistan'a saldırı amaçlı konuşlandırıldıklarına inanmak için neden yok. Yunanistan'da Türkiye'ye yakın askeri yoğunlaşma var.*

UĞUR GELDİMİR

WASHINGTON — [illegible]

"Türkiye de 335 milik Sovyet [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Ekonomide Diyalog...

[illegible]

Kandemir Atina yolcusu

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Konuk yazar

Davos Sonrası

İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL

Türkiye ile Yunanistan arasında büyük sorun var. [illegible] KIBRIS [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

SHP'li Çetin araştırma önergesi verdi

Pahalılık Meclise geliyor

SHP, *enflasyonun hükümetin kontrolünden çıktığını belirterek, hayat pahalılığı için Meclis araştırması istedi. Hikmet Çetin'in hazırladığı önergede Türkiye'de üç haneli enflasyon rakamlarına gidildiği görüşü savunuldu.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP, enflasyon ve hayat pahalılığı için Meclis araştırması açılmasını istedi. SHP milletvekillerince hazırlanan araştırma önergesi, dün TBMM Başkanlığı'na verildi.

SHP Grup Başkanvekili Hikmet Çetin tarafından hazırlanan [illegible] den çıktığı ve Türkiye'nin, tarihinin en uzun enflasyon dönemini yaşadığı belirtildi.

Özal ve ANAP [illegible]

"Enflasyon ve hayat pahalılığı bu derece yüksek ve sürekli olursa, ekonomik çöküntü yanında ahlak bunalımı da kaçınılmaz sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Hükümet yıllardır büyük özveriye katlanmış, bu politikalara bedelini ödemiş, ama sonuç alınamamıştır. Başbakan enflasyon ve hayat pahalılığı konusunda 8 yıldan beri aynı şeyleri tekrarlamakta, ancak soruna çare bulamamaktadır. Şimdi yeniden 8 yıl sonrasına, yani başa dönmektedir.

Böylesine sürekli ve hızlı enflasyonun hayat pahalılığının ekonomik ve toplumsal yaşamda yarattığı etkilerin sol açabileceği bunalımlara [illegible]

Yasalarla ilgili son kararlar bu gerçeğin hükümetçe de artık kabul edildiğini göstermektedir. Bu durumda Türkiye enflasyonda hızla 3 rakamlı günlere doğru gitmektedir. Enflasyon hükümetin kontrolünden çıkmıştır. Yüksek enflasyon nedeniyle gelir dağılımı sürekli bozulmakta, dar ve sabit gelirli halkımız yoksullaşmakta ve bireysel yoksulluk giderek toplumsal yoksulluğa dönüşmektedir."

ÖZAL, İNÖNÜ VE DEMİREL'E DAVOS'U ANLATTI Orta Sayfada

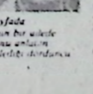
Aktürk-Dündar Kılıç bağlantısı

[illegible]

Orta Sayfada

■ **İsrail vahşeti** *Filistinli bir çocuk, İsrail askerleri tarafından dövülerek öldürüldü. Arafat, ayaklanmanın kontrolleri altında yapıldığını söyledi.* 3. Sayfada

■ **Eksiksiz bir sinema şöleni** *Akira Kurosawa'nın yönettiği "Gölge Samuray" adlı film, 1980 Cannes Film Şenliği'nde Altın Palmiye almış ve iki dalda da Oscar'a aday gösterilmişti.* TV 1'de 4. Sayfada



■ **Tiyatro** *Çarık Russası'nın bir ailede simgeleşen toplumsal çöküşünü anlatan "Sanatçılar" AST'ın sahnelediği dördüncü Gorki oyunu.* 5. Sayfada

■ **Centilmen faiz başka bahara** [illegible] *Ekonomide*

■ **Yağa yüzde 40 zam** *[illegible] ithal edilen hibrit tohumlarından beklenen sonuçlar alınamayınca yağ sıkıntısı piyasada kendini hissettirmeye başladı.* *Ekonomide*

■ **Özel eğitim milyona vurdu** *Türk ve yabancı okullara kayıtlara başladı. Giriş sınavı Anadolu liselerinden ayrı olarak 18 haziranda yapılacak.* Arka Sayfada

■ **Resimde çağ açanlar** *55 yıl sonra "D Grubu" ve "Müstakiller" sanatçıları [illegible]* Arka Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Destekçi...

[illegible]

tar düşeceğini düşündükleri için, bir yılın üzerindeki vadeli hesaplara fazla yüksek faiz vermiyorlar. Onun için, bundan sonra daha kısa vadeliye serbestlik yolu açılıyor."

Ziraat Bankası'nın, hükümetin faizlerle ilgili kararını belirledikten sonra bir yıllık mevduata uyguladığı faizi yüzde 62'ye çıkarması bekleniyor. Ziraat Bankası Genel Müdürü Coşkun Ulusoy'un, Merkez Bankası'nın faizlerle ilgili kararını açıkladıktan sonra, yeni faiz oranını yüzde 62 olarak ilan etmeyi kararlaştırdığı belirtiliyor.

Buna göre, mevduat faizlerindeki yeni düzenlemelere paralel olarak mevduat munzam karşılık oranlarının da değiştirilmesi öngörüldü. Halen yüzde 14 olan zorunlu karşılık oranının yüzde 18 ya da yüzde 20'ye çıkarılması düşünülüyor. Bu düzenlemenin para arzını daraltacağı gibi, kredi maliyetlerini de büyük ölçüde arttıracağı bildirildi.

Bu arada, Akbank Yönetim Kurulu Başkanı Erol Sabancı, dün Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem ve Merkez Bankası Başkanı Rüşdü Saracoğlu ile ayrı ayrı görüştü. Sabancı'nın, gerek Kaya Erdem gerekse Saracoğlu ile yaptığı görüşmelerde ağırlıklı olarak döviz spekülasyonu ve bankaların sorumlulukları üzerinde durulduğu belirlendi.

Zorunlu tasarruf da gözünü işçiye dikti

IŞIK KANSU *9 şubat*

ANKARA — Hükümetin hazırladığı **"zorunlu tasarruf tasarısı"** yasalaştığı takdirde, brüt ücreti 100 bin lira bir işçi, bir ayda, yarım kilo et, 250 gram beyazpeynir ya da 9 yumurta, 1 ekmek, 250 gram peynir, 250 gram siyah zeytin, 1 paket makarnadan oluşan besin kalemlerinden vazgeçecek. Zorunlu tasarruf, işverenlerce **"işçilik maliyetinden"** sayıldığı takdirde, işçi ve işverenlerden kesilmesi gereken toplam yüzde 5'lik payın tümünün işçiye yüklenmesi gündeme gelebilecek.

Hükümetçe TBMM'ye sunulan zorunlu tasarruf yasa tasarısının geçici maddesi, 10'dan fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde çalışan işçilerin, tasarruf kesintisine tabi tutulması gereken ücretlerinin, yeni bir toplu iş sözleşmesi yapılıncaya kadar yüzde 2 oranında arttırılmasını öngörüyor. Toplu iş sözleşmesi olmayan işyerlerinde de işçilerin cari hizmet akdi ile belirlenen ücretlerine yine yüzde 2 oranında zam yapılması hükme bağlanıyor.

Başta TİSK olmak üzere işveren kesimi bu geçici maddeye **"İşverenlere ek bir yük getiriyor"** gerekçesiyle karşı çıkıyorlar. Ancak yasa tasarısında işçiler için en az yüzde 2 tasarruf öngörüldüğünden, işçilerin yeni ücretleri belirlendiğinde, işverenlerin geçici madde uyarınca yaptıkları yüzde 2'lik artışı yeni ücret zammından düşecekleri kesinlik kazanıyor. Bu durumda, toplusözleşme öncesinde yapılan yüzde 2'lik zam, toplusözleşme sonrası işçinin **"gider"** hanesine yazılacak.

Sendikal çevreler, zorunlu tasarruf gereği işçi ve işverenden kesilen en az toplam yüzde 5'lik keseneğin, işverenler tarafından **"işçilik maliyeti"**nde bir unsur ve dolayısıyla yeni ücret zamları belirlenirken, tüm zorunlu tasarruf kesintilerinin işçinin ücretlerine yansıtılabileceği olasılığına dikkat çekiyorlar.

İŞÇİ NEDEN VAZGEÇECEK?

Zorunlu tasarrufun, hiçbir vergi ve kesintiye uğramayacağı göz önüne alındığında, brüt 100 bin lira ücreti olan bir işçi ayda 2 bin lira zorunlu tasarruf kesintisi ödeyecek. Bu durumda, 100 bin lira alan işçi, bir ayda şu besin kalemlerinden vazgeçecek:

"— **Yarım kilo et, 250 gram beyaz peynir** ya da

— **1 kilo beyaz peynir, 1 tane ekmek, 1 tane yumurta** ya da

— **9 yumurta, 1 ekmek, 250 gram peynir, 250 gram siyah zeytin, 1 paket makarna** veya

— **Yarım kilo beyaz peynir, yarım kilo siyah zeytin, 1 ekmek, 1 yumurta.**"

Kurt Waldheim, 'Tarihçiler Komisyonu' raporuna meydan okudu:

İstifa etmeyeceğim

10 şubat

Dış Haberler Servisi — Avusturya Cumhurbaşkanı'nın geçmişiyle ilgili iddiaları aydınlatmak göreviyle oluşturulan uluslararası komisyonun hazırladığı raporun yankıları sürüyor. Cumhurbaşkanı **Kurt Waldheim,** raporun hakkındaki **"savaş suçlarına doğrudan katılmadı, ama olup bitenden haberi vardı"** biçimindeki yargısını reddederek eski tavrını sürdürdü ve görevinden istifa etmeyeceğini açıkladı. Buna karşılık koalisyon hükümetinde Waldheim'la ilgili olarak görüş ayrılığı çıktığı öğrenildi.

AP'nin haberine göre tarihçilerden oluşan altı kişilik uluslararası komisyonun önceki gün Avusturya hükümetine sunduğu raporun yer yer basına yansımasının ardından Cumhurbaşkanı Kurt Waldheim aynı gece Viyana televizyonundan bir konuşma yaparak hakkındaki iddiaları bir kez daha yalanladı ve istifa etmeyeceğini söyledi. Raporun şimdiki siyasal konumunu etkileyemeyeceğini vurgulayan Waldheim sözlerini şöyle sürdürdü:

"Görevimi, tüm bilgi ve deneyimlerimi ülkemin hizmetine koymak olarak görüyorum. Böyle davranmaya devam edeceğim."

AA'nın haberine göre Avusturya Başbakanı **Franz Vranitzky, "ahlaken suçlu"** olup olmadığı sorusunu, ancak Waldheim'ın kendisinin yanıtlayabileceğini söyledi.

Vranitzky, Bakanlar Kurulu toplantısından sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, **"Cumhurbaşkanlı-**

ğından ayrılıp ayrılmamak gibi kararları, konuyla ilgili kişinin alması gerekir" dedi. Vranitzky, **"Kendimi, cumhurbaşkanının ne yapıp yapmaması gerektiği konusunda kamuoyu önünde açıklama yapmaya yetkili hissetmiyorum"** şeklinde konuştu.

Bu arada Waldheim'in Birinci Dünya Savaşı'ndaki faaliyetlerine ilişkin rapor basına dün açıklandı.

6 kişilik tarihçi komisyonunun hazırladığı raporda, Waldheim'in, Alman Ordusu'nda istihbarat subayı olarak Balkanlar'da görev yaptığı sırada Nazi savaş suçlarına doğrudan karışmadığı belirtiliyor. Ancak cumhurbaşkanının, Yunanistan'dan sürülen Yahudiler'in akıbetini bilmediği yönündeki açıklamalarının **"inandırıcı"** olmadığı vurgulanıyor.

Waldheim'ın, Nazilerin Balkanlar'da yürüttüğü kanlı kampanya hakkında **"derin ve kapsamlı bilgisi"** olduğu sonucuna varılan raporda, Waldheim'ın **"adil olmadığını düşündüğü hiçbir emre karşı çıktığına"** dair bir bilgiye rastlanmadığı kaydediliyor. Raporda, **"Tam tersine Waldheim yasadışı eylemlere uyarak emirlerin uygulanmasını kolaylaştırdı"** deniliyor.

"Genelde, bir kişinin görevli olduğu bölgede insan haklarının ihlal edildiğini bilmesi ve adaletsizliğe karşı çıkmaması bile suç oluşturur" denilen raporda, **"Waldheim kesinlikle düşük rütbeli bir masa subayı değildi"** ifadesi kullanıldı.

2 bin kişi açlık grevinde

ZİYA AKSOY *10 şubat*

DİYARBAKIR — Askeri cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlü 2 bin kişi, cezaevi koşullarını ve yakınlarıyla Kürtçe konuşturulmamalarını protesto etmek amacıyla, dün süresiz açlık grevine başladı.

150 kişiden oluşan tutuklu ve hükümlü yakınları da bu durumu protesto etmek için, cezaevinden SHP il binasına kadar toplu halde yürüdü. Yürüyüş sırasında polisin yürüyüşü engellemeye çalıştığı ve video çekimi yaptığı gözlendi. SHP İl Başkanı **Haşim Özkoyuncu**, daha önce partisinden 4 milletvekilinin Diyarbakır'a gelerek cezaevi yetkilileri ve 7. Kolordu Komutanıyla görüşmek istediklerini, ancak görüşmenin gerçekleştirilemediğini söyledi.

Özkoyuncu, cezaevi şartlarının düzelmemesi nedeniyle cezaevinde bulunan bütün tutuklu ve hükümlülerin süresiz açlık grevine başladığını ve 150 kadar tutuklu yakınının partiye gelerek durumlarıyla ilgilenmelerini istediklerini belirterek şöyle dedi:

"Urfa'dan getirilen bir hükümlünün geçen cuma günü öldüğü biçiminde söylenti var. Bu hükümlünün adı Mustafa Keser'dir. Ancak henüz kesin olarak saptayamadık, araştırıyoruz."

SHP İl Başkanı Haşim Özkoyuncu, Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki soruna acilen çözüm getirilmesini de istedi.

Kredi faizi yüzde 120

A.YILDIRIM *10 şubat*

Mevduat faizlerinden sonra kredi faizleri de yükseldi. Büyük özel bankalar kredi faizlerini 10-15 puan arasında arttırdılar. Yeni kredi faiz oranları çıplak yüzde 75-83 arasında değişiyor. Bu oranlarla, kredinin kullanıcıya yıllık maliyeti ise yüzde 118-120'ye yükseldi. Merkez Bankası, 10 milyon liranın üstündeki mevduat sertifikalarının faizini yeniden mevduat faizine bağlayarak sınırlandırdı.

Kredi faizlerinin arttırılması üzerine görüşlerini aldığımız İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı **Nurullah Gezgin**, özkaynakları yüksek enflasyon karşısında gittikçe eriyen bir sanayinin yeni faiz oranları karşısında, **"yaşamını sürdürüp sürdüremeyeceğinin"** gündeme geleceğini söyledi. **Gezgin, "Bu yüksek faiz bir kanser gibi ekonomiyi yiyecek"** dedi.

5 şubatta alınan karar uyarınca disponibilite oranının yüzde 22'den yüzde 27'ye, munzam karşılıkların yüzde 14'ten yüzde 16'ya çıkarılması ve mevduat faizlerinin vadesine göre değişik oranlarda arttırılmasından sonra maliyet hesabı yapan bankalar kredi faizlerini en az 12 puan yükselttiler. Kredi faizlerini İş Bankası yüzde 63'ten 77'ye, Akbank yüzde 63'ten 75'e Garanti Bankası yüzde 68'den 78'e, Pamukbank da yüzde 68'den yüzde 83'e çıkardılar. Bankalar bu oranların üzerinden yüzde 2 de komisyon alıyorlar. Fon kesintisi ve vergilerle birlikte kredinin kullanıcısına maliyeti yılda yüzde 115-120 arasında değişiyor.

Bu arada, 10 milyon liranın üstündeki mevduat sertifikası faizinin serbestçe belirlenmesi uygulamasına, mevduat faizinde üst sınırı belirleme yetkisinin yeniden Merkez Bankası'na bırakılmasına paralel olarak son verildi. Sertifikalar için de aynı vadelerdeki mevduat için geçerli olan faiz oranı uygulanacak. Tebliğ uyarınca daha önce düzenlenmiş mevduat sertifikalarına uygulanan faiz oranları, vade sonuna kadar geçerli olacak.



Adnan Hoca'ya 1 yıl hapis

10 şubat

İstanbul Haber Servisi — Robert Koleji ve Özel Dost Lisesi öğrencileriyle yaptığı toplantılarda, **"Şahsi nüfuz ve çıkar sağlamak amacıyla din ve dini duyguları istismar edici propaganda yapmak"** savıyla yargılanan **Adnan Oktar** (Adnan Hoca) bir yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. Aynı davada yayın yoluyla milli duyguları zayıflatıcı propaganda yaptıkları öne sürülen Bulvar Gazetesi sahibi **Nazlı Ilıcak** ve Sorumlu Müdürü **Akın Kamacıoğlu** ise beraat etti.

Laikliğe aykırı davranışlarda bulunduğu ileri sürülen Adnan Oktar hakkında İstanbul DGM'de iki ayrı dava açılmıştı. Adnan Oktar bu davalardan birinde Özel Dost Lisesi din öğretmeni **Ahmet Uçar** aracılığıyla **Robert Koleji** ve **Özel Dost Lisesi** öğrencilerine şahsi nüfuz ve çıkar sağlamak amacıyla din ve dini duyguları istismar edici propaganda yapmaktan 2-5 yıl arasında hapsi isteniyordu. Adnan Oktar, diğer davada ise 23 Haziran 1986 tarihli Bulvar Gazetesi'nde yayımlanan, **"Adnan Hoca ve müritleri ile gençler tartıştı. Adnan Hoca'ya niçin inandık"** başlıklı yazıda, **"Milli duyguları zayıflatıcı propaganda yapıldığı"** savıyla yargılanıyordu. Bu davada sanıkların TCK'nın 142/3. maddesince 15 yıla kadar hapisleri isteniyordu. Yargılama süresince 2 dava birleştirilirken Adnan Oktar 7 ay tutuklu 10 günde Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde kalmış, daha sonra mahkemece tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştı.

İstanbul DGM'deki dünkü duruşmada sanık avukatları eski savunmalarını yinelediler ve müvekkillerinin beraatlarını istediler.

Daha sonra kararını açıklayan mahkeme heyeti Adnan Oktar'ın, **"Şahsi nüfuz ve menfaat temin etmek maksadıyla dince mukaddes sayılan şeyleri alet ederek propaganda yaptığı"** anlaşıldığından TCK'nın 163/4. maddesince iki yıl ağır hapis cezasına çarptırdı. Oktar'ın, suçu işlediği sırada akli dengesinin yerinde olmadığının Adli Tıp raporuyla belirlendiğini belirten mahkeme heyeti, bu cezayı yarı oranında indirerek 1 yıl ağır hapis cezasına dönüştürdü. Din öğretmeni **Ahmet Uçar** ise kanıt yetersizliğinden beraat etti. Mahkeme heyeti, Adnan Oktar ile **Nazlı Ilıcak** ve **Akın Kamacıoğlu**'nun yayın yoluyla milli duyguları zayıflatıcı propaganda yapmak suçundan da beraatlarını kararlaştırdı.

Almanya'da Türk tugayı tartışması

11 şubat

BONN (Cumhuriyet) — Federal Almanya'da NATO emrinde bir Türk tugayı kurulması ve bu ülkede yaşayan Türklerden oluşan diğer bir tugayın da paralel biçimde eğitilmesi önerisi yeniden gündeme geldi.

1995 yılından itibaren gerileyeceği tahmin edilen nüfus nedeniyle Federal Alman Ordusu'nun bu tarihten itibaren askere alınacak genç bulmada zorlanacağı kuşkusu Bonn'da egemen. Federal Savunma Bakanlığı bu amaçla ülkede yaşayan ve AT üyesi ülkelerin vatandaşlarının askerliklerini Almanya'da yapmalarına izin verecek bir çalışma başlattı. Türkiye'ye yapılan ilk gayri resmi öneri, Almanya'da yaşayan Türk gençlerinin **"Atatürk Tugayı"** adı verilecek özel bir tugayda askerlik hizmetini tamamlamaları yönünde oldu. Ancak Türk tarafı, **"lejyoner"** imajına yol açabilecek böyle bir uygulamaya peşinen karşı çıktı. Federal Alman önerisinde yer alan ve bu ülkede askerlik yapacak Türk gençlerinin bedel ücretlerinin Türkiye'ye ödenmesi yolundaki bir diğer unsur ise olumlu karşılandı. Olası bir **"orta yol"** olarak, Türkiye'den gelecek bir tugayın Federal Alman topraklarında konuşlandırılması, gurbetçilerden oluşacak bir diğer tugayın da yine Türk komutanlarca eğitimi görülüyor. Böyle bir durumda, söz konusu ikinci tugayda askerlik yapacak olan Türkler, ayda 1200 mark kazanacaklar, ayrıca Federal Alman vatandaşlığına geçmeleri kolaylaşacak.

'Dönüş Gemisi'

FKÖ, Türkiye'den gemi istedi

SEMİH İDİZ *12 şubat*

ANKARA — Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) Ankara Temsilciliği'nin Dışişleri Bakanlığı'na başvurarak Türk hükümetinden bir gemi istediği öğrenildi. FKÖ Temsilciliği'nin bu girişiminin, Yunanistan'ın Pire Limanı'nda 200 Filistinli'yi İsrail'e götürmek için bekleyen **"Dönüş Gemisi"**'nin kalkışının gecikmesiyle ilgili olduğu tahmin ediliyor. Dışişleri Bakanlığı, FKÖ Temsilcisi **Abu Firas**'ın gemi talebini diplomatik bir dille geri çevirdi. Abu Firas'a Türkiye'nin **"Böyle bir imkânı bulunmadığı"** bildirildi.

Güvenilir kaynaklardan edinilen bilgiye göre, FKÖ Ankara Temsilcisi Abu Firas, gemi konusunda bir yandan Dışişleri nezdinde girişimde bulunurken, diğer yandan denizcilik çevrelerine yakın kaynaklara ve kimi gazetecilere **"uygun bir acente bulunması"** konusunda başvurdu.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu**, Abu Firas'ın Dışişleri'ndeki girişimini doğrulayarak,

"Kendisine böyle bir imkânın bulunmadığı bildirildi" demekle yetindi. FKÖ Temsilcisi ise kendisi ile temasa geçen Cumhuriyet muhabirine, bir gemi aramakta olduklarına ilişkin haberlerin doğru olmadığını söyledi.

Güvenilir kaynaklar, Ankara'nın söz konusu girişimden **"rahatsızlık"** duyduğunu söyleyerek, **"Yunanistan'ın Pire Limanı'ndan kendilerini Hayfa'ya götürecek olan gemiye Filistinlilerin sloganlar ve protestolar ile bindiklerini TRT'den herkes izledi. Devlet olarak aynı şeylerin Türkiye'de cereyan etmesini isteyeceğimizi tahmin etmiyoruz"** diye konuştular.

Dışişleri çevreleri ise konu ile ilgili olarak şu görüşlere yer verdiler:

"Türkiye, Filistin halkının haklı davasına desteğini çeşitli vesilelerle ve en etkin şekilde göstermiştir. Bu konudaki düşüncelerini hem uluslararası platformlarda hem de bizzat İsrail'e bildirmiş ve bildirmeye devam edecektir. Bunun yanı sıra, işgal altındaki Arap topraklarında yaşayan Filistinlilere yiyecek yardımında bulunmaktadır. Böylece üstüne düşen, ister siyasi olsun ister insani, görevlerini yerine getirmiştir."

Bu arada İsrail tarafından sınır dışı edilen 200 Filistinliyi geri götürmek için kiralanan Yunanistan bandıralı geminin, Filistinli yolcular ile bunları destekleyen 200 ünlü şahsiyet ve 200 gazetecinin binmiş olmasına rağmen halen Pire Limanı'ndan kalkmaması bir merak konusu oluşturuyor.

DİSK için Özal'a ikinci başvuru

12 şubat

İş-Sendika Servisi — DİSK ve bağlı sendikaların 500 milyar lirayı aşkın mal varlığının geri verilmesi için Başbakan **Turgut Özal**'a yapılan başvuru yinelendi. Av. **Rasim Öz,** Başbakan Özal'a dün yaptığı yazılı başvuruda konuya ilişkin 3 Temmuz 1987 tarihli dilekçelerine yanıt verilmediğini belirterek, **"DİSK'in 500 bin üyesi ve yaklaşık 2.5 milyonluk aile çevresini ve tüm Türkiye kamuoyunu doğrudan ilgilendiren bu başvurumuza 7 aydan beri cevap verme gereğinin duyulmaması verilecek bir cevabınızın bulunamayacağının göstergesidir. Ayrıca işçi haklarına bakışınızın bir başka göstergesini ve aynı zamanda anayasa hükmünün** (madde 74) **ihlali suçunu oluşturmaktadır"** dedi.

Av. Öz'ün dilekçesinde DİSK ve bağlı sendikaların mal varlığının **"Kayyumların keyfi tasarruflarına terk edildiği"** vurgulanarak, DİSK ve sendikaların faaliyetini durduran MGK'nın 7 nolu kararı ve Sıkıyönetim Komutanlığı bildirilerinin **"bu kurumlar ortadan kalktığından"** bir hüküm taşımadığı belirtildi. Yargılama süresi içinde DİSK ve sendikalarının faaliyetlerinin durdurulmasına ilişkin herhangi bir tedbir kararı verilmediği hatırlatıldı. Konfederasyon ve sendikaların faaliyetlerinin durdurulmasını düzenleyen 2821 Sayılı Sendikalar Yasası'nın geçici 5. maddesinin 7.5.1983 tarihinde yürürlüğe girdiğine işaret edildi.

DİSK hakkındaki suçlamaların tümünün bu yasanın bulunmadığı 12 Eylül 1980 tarihinden önceki dönemlere ilişkin olduğu hatırlatıldı ve şöyle denildi: **"Kanunların geriye doğru hüküm ifade etmeyeceği genel bir hukuk kuralı ve anayasanın 38. maddesinin buyurucu hükmü gereğidir. Kaldı ki 2821 sayılı yasanın geçici 5. maddesi hükmü, bir cezai yaptırım niteliğinde olduğundan bir yargı kararı olmadan böyle bir hükmün uygulanmasına olanak yoktur."**

Av. Rasim Öz'ün dilekçesinde **"2821 ve 2822 sayılı yasaların tümü ile uluslararası antlaşmalara, ILO ilkelerine ve anayasaya açıkça aykırı"** olduğu belirtilerek, 2821 sayılı yasanın geçici 5. maddesinin yürürlük tarihi itibarıyla DİSK ve mensuplarına uygulanamayacağı görüşü savunuldu. DİSK'in kuruluşunun 21. yıldönümünün yarın kutlanacağını hatırlatan Av. Rasim Öz, dilekçesinde **"DİSK ve sendikaların tüm mal varlığının asıl hak sahiplerine teslim edilmesinin sağlanması"** isteğini yineledi.

Pusuda ve Ötesi

MÜŞERREF HEKİMOĞLU *12 şubat*

Kimi zaman Fransızca bilmediğime çok üzülürüm. Fransız Kültür Merkezi'ndeki konferansları, filmleri, oyunları yeteri kadar izleyemediğim için... Kültür merkezi güzel çalışıyor doğrusu. Özellikle iyi bir müdür ya da kültürel konulara ilgi duyan bir büyükelçi döneminde, Türk-Fransız kültürel ilişkilerinde çiçekler açar. Şimdiki büyükelçinin kültürel konulara ilgi duyduğu söylenemez, ama kültür merkezinde iyi bir grup çalışıyor. Bir görevi sevgiyle, coşkuyla yapmak, her dalda güzel bir olay bence. Çok durağan ortamlarda bile ürün vermek olanağı var.

"Pusuda"adlı oyunu Fransız sanatçılardan izlerken bunu düşündüm geçen akşam. Yalnız oyunu seyretmedim, başka düşüncelere, yorumlara da vardım. Paris'te genç bir tiyatro topluluğu, Türkçe bir oyun sahnelerken neden Cahit Atay'ın "Pusuda"sını seçmiş dersiniz Seçim bir Türk gencinden kaynaklanıyor. Belki de duygusal nedenlerden. Mehmet Tepe, Silifkeli bir genç, lise öğrencisiyken sahneye çıkıyor, Pusuda oyununda rol alıyor. Sonra İstanbul'a üniversiteye geliyor, Fransız dili ve edebiyatı okuyor, bir tatilde Paris'e gidiyor, Paris'in kültür yaşamı delikanlıyı çok etkiliyor, bu yaşama dalıyor birden. Önce konservatuvar öğrenimi, sonra Karagöz üzerine master, İtalya'nın ünlü Commedia Del'Arte Tiyatrosu üzerine master yapan Fransız arkadaşlar, derken Pusuda geliyor gündeme.

Seyrederken ağzım açık kaldı. Cahit Atay'ın 1960'lı yıllarda Devlet Tiyatroları'nda sahnelenen oyununu tanıyamadım nerdeyse. François Kergourlay ve arkadaşları büyük emek vermiş. O üç kişilik oyuna çok güzel, sıcak, insancıl boyutlar katmışlar. Büyük coşkuyla oynuyor, o coşkuyu seyircilere de yansıtıyorlar. Tiyatro olayı da bu aslında. Bir oyun iyi araştırılarak, incelenerek çağdaş yorumlarla başka bir düzeye varıyor hemen. Yoksa rastgele bir sahne ürünü, örneklerini sık sık görüyoruz.

Yazık, yalnız bir gece gösterildi Pusuda. Bence daha çok kişi seyretmeliydi. Tiyatro sanatçıları, yöneticiler, özellikle konservatuvar öğretmenleri ve de öğrencileri... Herkes biraz ders, biraz örnek alabilirdi. Devlet Tiyatroları'ndan çok az kişi gördüm seyirciler arasında. Sanatına sevgisini, saygısını ve de coşkusunu yitirmeyen bir grup, oyunu seyrettiler, Fransız sanatçılarla söyleşiler yaptılar. Fransız Kültür Merkezi yöneticileri alt katta, sergi salonunda güzel bir yemek hazırlamışlar. Duvarlarda Shakespeare oyunlarından güzel fotoğraflar, yanımızda genç Fransız oyuncular, saatler çok çabuk geçti. Macide Tanır'ın, Gülgün Kutlu'nun, Ergin Orbey'in, Ayberk Çölok'un ya da yazar Nazlı Eray'ın gözlerindeki parıltıyı seyretmek de çok hoştu doğrusu. Her şeyi ilgiyle sordular, tüm ayrıntıları öğrenmek istediler, sonra da özeleştirilere yöneldiler belki.

Mehmet Tepe'yi tanımak ayrıca sevindirdi beni. Silifke'den Paris'e bir fırlayış. Pusuda bir liselinin düşünü en güzel biçimde gerçekleştiriyor. Çantasında Fransız basınında yer alan olumlu yazılar, gözleri parlayarak anlatıyor: Oyun nasıl hazırlandı, nasıl oynandı, nasıl ilgi topladı, nasıl desteklendi, galası nasıl geçti, Türkiye'ye nasıl geldi, masal gibi dinliyor insan. Ancak masal yazmak kolay değil. Pusuda'yı Paris'teki ünlü tiyatrocular beğeniyor, Gérard Philippe Tiyatrosu sahnesini açıyor, Kültür Bakanlığı'nın parasal desteği sağlanıyor ve ufuklar parlıyor giderek. Mehmet Tepe ve arkadaşları, Cumalı'nın "Derya Gülü"nü sahnelemeye hazırlanıyorlar şimdi. Türk-Fransız ilişkilerinde bir gül daha açacak.

Fransa'da, Fransız oyuncularının Türk oyunları oynaması güzel bir olay kuşkusuz. Uzun süredir yaşanmamış bir olay. Ama Mehmet Tepe konuşurken gülüşü soldu birden. Gérard Philippe Tiyatrosu'ndaki galaya Paris elçiliğimizden, görevlilerden hiç kimse gelmemiş meğer. Ülkemizi tanıtalım diyoruz; gönüllü tanıtmacılara hiç ilgi göstermiyoruz, akıl alır şey değil!.. Bu bir; bence bu tür olayları izlemek bir yana desteklemek gerekir. Bu iki; nasıl oluşur bilmiyorum, ama bu oyun Fransızca konuşulan ülkelerde de Fransa'da gördüğü ilgiyi toplayabilir, hatta İstanbul Festivali'ne katılabilir. Güzel bir oyun, her zaman, her yerde ilgi toplar.

O gece Turizm ve Kültür Bakanı Tınaz Titiz'in kulakları çınladı mı acaba? Sayın bakanı çok anımsadım. Fransız Kültür Bakanlığı'nın belli uygulamalarından örnek alamaz mıyız, diye düşündüm. Konservatuvarı bitiren genç aktörlere ya da çalgıcılara iki yıl belli bir ücret veriyor bakanlık. Onlar da yeteneklerini kanıtlayacak girişimler yapıyorlar. Parasal olanakları sınırlı kuruluşlarda çalışarak sanat yaşamına taze kan getiriyorlar. Konservatuvardan söz ederken de yüreğim çok sızladı doğrusu. Fransa'da her kentte, neredeyse her kasabada bir konservatuvar var. Konservatuvarların seçkin öğrencileri Paris'e yöneliyor giderek. Dallarında sivriliyorlar, sanat dünyasında da parlıyorlar. Sözün kısası yıldızlar rastgele doğmuyor. İyi bir eğitim, öğrenim, iyi bir ortam, sanat ve kültür yaşamında belli bir düzey gerektiriyor.

Bir de ülkemizi düşünelim. Cumhuriyetimizin kuruluşundan beri kaç konservatuvar açıldı, o konservatuvarların niceliği nedir, niteliği nedir? Şu aralık bütçeler daralıyor, ama eğitim ve kültür ile ilgili bütçeleri olabildiği kadar geniş tutmak gerekiyor bence. Elbet bütçeleri de çağdaş biçimde değerlendirmek, arabesk ortamı değiştirecek bir yöntem gerekiyor. Çünkü tüm yozlaşmaya karşın umut solmuyor, toplumda da çağdışılığa değil, çağdaşlığa dönük bir beklenti var.

* * *

Döne döne aynı şeyi vurguluyorum, ama ne yapayım? Sokağın gürültüsünü, çamurunu sanat olaylarında unutuyorum her zaman. Siyasal sahnenin tutarsızlığını, çağdışı oyunların tekrarını, belli şarkıların eskimişliğini güzel bir olayla aşabiliyorum. Eski dönem kurmay başkanı, emekli Orgeneral Necdet Üruğ ile ilgili raporu da bu doğrultuda bir senaryo gibi karşılıyorum. Özellikle zamanlaması bana hayli ilginç geldi. Kulis iyi aydınlanırsa sahne daha da ilginç olacağa benzer. Işıklara büyük görev düşüyor.

Dr. Ziya Özel'in yıllardır bilinen zakkumla kansere tedavi çalışması yankı uyandırdı

TRT'nin 'kanser' haberi şaşırttı

12 şubat

Haber Merkezi — Televizyonda dün gece yayımlanan **"Bir Türk doktoru kansere karşı ilaç geliştirdi"** haberi, kamuoyunda büyük yankı uyandırdı. Muğla Devlet Hastanesi'nde 15 yıl önce başlattığı çalışmalarını İstanbul'da sürdüren operatör Dr. **Ziya Özel**'in, zakkum bitkisinden ürettiği ilaçla yaptığı öne sürülen tedavi yöntemi, bilim çevrelerince büyük tepkiyle karşılandı. Kanser uzmanları, bilime dayanmayan böyle bir çalışmanın TRT'de ilk haber olarak yayımlanmasını **"sorumsuzluk"** olarak nitelendirdiler.

TRT ve gazetelere telefon eden binlerce kişi, kansere karşı böyle bir tedavi yöntemine umutla bakarken, birçok kişi de, böyle bir haberin Mecliste Vuralhan gensorusundan öne alınmasını, **"Vuralhan olayını unutturmaya yönelik kurnazca bir girişim olarak"** de-

ğerlendirdiler.

TRT'nin televizyon ve radyo haberlerinde görülmemiş boyutlarda sunulan ve Vuralhan gensorusunu gölgeleyen bir Türk doktorunun kansere karşı ilaç geliştirdiği haberi binlerce kişiyi etkiledi. Haberde, **"İlacın yurtdışında ve Türkiye'de yapılan laboratuvar incelemelerinde kansere karşı kullanılabilir nitelikte olduğunun belirtildiği"** öne sürüldü. Ayrıca, ilacın çok sayıdaki hasta üzerindeki uygulamalarında da olumlu sonuç alındığı vurgulandı.

TRT muhabiri **Bülent Güllapoğlu**'nun geçen pazar ve pazartesi günü Dr. Ziya Özel'in Gayrettepe'deki muayenehanesinde çektiği programda, **"Ziya Özel adlı Türk doktoru, NO adını verdiği ilacı Akdeniz ülkelerinde yetişen zakkum bitkisinden elde etti. İlacın yurtdışında çok sayıda laboratuvarda yapılan incelemesinde anti-tümör etkisi bulunduğu, toksit olmadığı ve immün sistemiyle etki yaptığı, immünmediyatör olduğu belirtildi. İstanbul Üniversitesi Beyinsel Tıp Araştırma Merkezi'nde (DETAM) yapılan araştırmalarda benzer sonuçlara varıldı. Dr. Ziya Özel, çok sayıda hasta üzerinde denediği ilaçtan olumlu sonuçlar aldı"** denildi.

Dr. Özel, TV röportajında, 1962'de Muğla Devlet Hastanesi'ndeki çalışmaları sırasında, kanserli hastalarda bazı coğrafi özellikler belirlediğini anlattı ve **"Kansere yakalanan kişilerin oturdukları yerlerde rakımın 600 metrenin üzerinde olduğu dikkatimi çekti"** dedi.

Dr. Özel şöyle konuştu:

"Buna da bitki örtüsünün neden olabileceğini düşündüm. Çevrede en fazla zakkum çiçeği vardı. Yörede de (azgın yara) diye tabir edilen cilt kanserini zakkumun yapraklarıyla tedavi etmeye çalıştıklarını gördüm. Bu bitkinin toksit olup olmadığını araştırdım. Ege'den Akdeniz'e kadar çeşitli yerlerde zakkumlarda aktivite testi yaptım ve kıraç alanlardakilerin daha aktif olduklarını belirledim."

Programda, **"şifa bulduklarını"** anlatan birçok hasta da konuştu. Prof. Dr. **Sevim Büyükdevrim de,** kısa adı NO olan ilacın üzerindeki çalışmaların DETAM'da sürdüğünü belirterek, **"İlaç çok küçük dozlarda uygulandığı zaman kanserin gelişimini durdurmakta ve geriletmektedir"** dedi.

Özal, Mısır'a 'şok tedavi' önerdi

Peşin parayla ihracat hayal

AHMET TAN *14 şubat*

KAHİRE — Mısır ve Türkiye birbirlerini yeni fark etmişler gibi heyecan içindeler. Belki de bu **"heyecan"** nedeniyle Türk heyetinin "100 kişilik kafile" ile **"Akdeniz komşusuna"** yaptığı bu haftasonu seferini iki taraf da farklı yorumluyor.

Yorum farkı, en belirgin biçimde Mısır Başbakanı **Atıf Sıtkı**'nın Özal onuruna verdiği yemekteki konuşmasında su yüzüne çıktı:

"18 yıldan beri Mısır'ı ziyaret eden ilk Türk Başbakanısınız. Başkan Mübarek'in Mayıs 1985'te Türkiye'ye, Cumhurbaşkanı Evren'in Ocak 1986'da Mısır'a yaptığı ziyaretler 70 yıldan beri iki ülke arasında ilk kez gerçekleştirildi" dedikten sonra, **"Filistin sorunu konusunda Mübarek planını Türkiye'nin desteklemesini takdirle karşılıyoruz."** dedi.

Oysa ki Başbakan Özal'ın uçağı havadayken, **"Mübarek planım destekliyoruz diye bir açıklamamız söz konusu değil. Biz Mübarek planım inceliyoruz. Bir süre inceleyeceğiz"** demişti.

Mısır Başbakam'nın planı desteklediğimizi söylemesi, destek için takdirlerini arz etmesi yemekte serin bir hava estirdi. Ancak birbirlerine belli etmemeye çalıştılar. Nitekim Özal, meslektaşını yanıtlamak üzere yaptığı konuşmada **"destek"** sözünü düzeltmedi. Özal'ın tutumuna ve daha sonra konuştuğumuz uçaktaki yetkilinin sözlerine bakılırsa, böyle bir düzeltme **"gerekmiyor"**.

Çünkü destek sözü yorum farkından doğuyor.

Peki bu yorum farkını düzeltmek gerekmiyor mu? Kaynak, düzeltmek gerekmediği kanısında.

Zira, Mübarek planına karşı çıkılmadıkça Mısırlılara göre bu, destek anlamı taşıyor.

Nitekim Mısır Başbakanı da bu tutumu şöyle açıklıyor:

"Türkiye'nin desteğini takdirle karşılıyoruz. Türkiye'nin bu tutumu Başkan Mübarek'in Filistin halkının direnişinin desteklenmesiyle soruna adil ve kapsamlı bir çözüm bulunması için çaba harcanması prensibinden ileri gelmektedir."

Bu yaklaşıma göre de Türkiye de bu prensibe karşı çıkmadığı sürece **"Mübarek planına"** destek vermektedir.

Uluslararası güncel siyasetle ilgili iki ülke arasındaki yorum farkı bu.

İkinci yorum farkı ise 100 kişilik Türk kafilesinin amacı ile ilgilidir. **"Amaç"** kafilenin üçte ikisinin sanayici ve ihracatçılardan oluşmasında yatıyor. Ayrıca Başbakan Özal ve Devlet Bakanı **Kahveci**'nin sık sık belirttikleri şu sözlerde:

"Artan ekonomik ilişkiler, siyasi barışa yardım eder."

Oysa ki Mısırlılar, ekonomik ilişkilerin güçlenmesini bekleyecek kadar sabırlı olmak istemiyorlar. Siyasi barış için siyasi adımlar atılmasını bekliyorlar.

Kafiledeki **"üçte iki çoğunluk"** ise Çin Seddi'nden İzlanda'ya, Hind Okyanusu ülkelerinden Amerika'ya kadar mal satmak için her kapıyı çalmış ve bunda da başarılar kaydetmiş Türk işadamları, **"karşı sahili"** ihmal ettiklerini birden fark etmiş olmalılar. Belki bir bağlantı yaparız beklentisiyle, Başbakan Özal'ın Kahire uçağında dolarla yer aldılar (gazeteciler gibi). Ancak işadamlarımız onuruna Mısır Başbakanı'nın verdiği yemek göstermiştir ki, Türklerin **"amacına"** hüsnü kabul gösterilmektedir ama beklentilerine **"hayır"**.

Çünkü Devlet Bakanı Kahveci'nin de **"tespit ve itiraf ettiği üzere"**, **"Adamların peşin parayla Türkiye'den mal alacak mecalleri yoktur."**

Niye mi?

Yine Başbakan Özal'a yakın kaynağın ifadesiyle,

Mısır, **"Türkiye'nin 10 yıl önceki durumunu yaşamaktadır, borç içindedir, çıkış yolu aramaktadır."**

Daha somut bir ifadeyle Mısır'ın dış borcu 44 milyar dolardır ve yine Kahveci'nin belirttiğine göre, sadece bu yıl ödemek zorunda oldukları dış borç faizi, (evet yalnız faizi) 4.5 milyar dolardır.

Mısır'ın yıllık toplam ihracat geliri ise 4 milyar doları ancak buluyor. (Rakamları gören işadamlarının ağzından dökülen **"beterin beteri var"** sözü boşuna değil).

Mısır 50 milyonluk koca bir pazar. Ama pazarda dolaşanların alım gücü çok düşük. Türkiye'nin geçen yıl buraya sattığı 145 milyon dolarlık mal büyük başarı. Yeni bağlantılar yapmak çabasındaki işadamlarının moralini bozmamaya çalışarak, Kahveci bunu şöyle ifade ediyor:

"Eğer kredili mal satmak isterseniz, Mısır 10 milyar dolarlık bir piyasa."

Ama işadamları verdiklerini alabilir mi? Uluslararası **"kredi barometrelerine"** göre biraz zor.

Çünkü geçen günlerde OECD'nin 17 ülkesi 8 milyar dolarlık alacağını ertelemek zorunda kaldı. 10 yıllık ertelemenin 5 yılı ödemesiz dönem. Ayrıca vadesi gecikmiş borçlar içinde Arap ülkelerine de 4.5 milyar dolarlık borç var.

Bu durumda Türkiye'nin geçen yıl yaptığı 145 milyon dolarlık mal satışı büyük başarı. Mısır, Türkiye'ye 15 milyon dolarlık mal satmış. Aradaki bu dengesizliği Mısır gidermek istiyor. Geçen hafta boyunca Kahire'de yürütülen karma ekonomik komisyonunda konuşulanlar bu dengesizliği gidermek amacında. İmzalanan protokol de bunun için. Ama Mısır'ın Türkiye'ye satabileceği pek malı olmadığı da bir gerçek.

Şöyle ki işadamlarına dağıtılan bir listede Mısır'ın satabileceği mallara bir göz atmak **"durumun nezaketini"** sergilemeye yeter:

— Mango (Armut, kavun, bağdat hurması bir meyve), karpuz, taze sarmısak, taze fasulye, bamya, yolcu vagonu, çimento, tuz, alçı, ispirtolu içki..."

Belirttiğimiz gibi Mısır'ın bizim işadamlarımızın beklentilerine **"ehlen ve sehlen"** demekle yetiniyorlar. Öyle ki Mısır Başbakanı'nın, işadamları için verilen yemeğin bizim Tokat-Çorum Astsubay Orduevi'ni andıran bir yerde verilmesi, çorbanın cacık sıcaklığında olması, 8 kişilik masaya bir küçük kâse cacık konulup yanına iki kaşık bırakılmasına, elmaların çamurlarını peçeteleriyle temizlemek zorunda kalmalarına ve garsonların 65 yaş sınırını aşmış oldukları için servis sırasında üstlerine yağ damlatmalarına falan fazla aldırmadılar. Ancak böyle bir yemekte en azından tanışmak üzere birkaç Mısırlı işadamının bulunmamasını fevkalade düşündürücü buldular. Bu durum Özal'ın **"önce ticaret gelişsin, siyaset sonra gelişir"** stratejisinin Mısırlılarca pek doğrulanmadığını ortaya koyuyordu.

Dünkü resmi görüşmelerde Özal, Mısır Başbakanı'ndan Mısır ekonomisi hakkında bilgi aldı ve 1975'ten sonra Türkiye'nin ekonomi deneyimini anlattı. Bu arada Özal, zorluklar içinde bulunan Mısırlılara ekonomide **"şok tedavisi"** önerdi. Sübvansiyonların kaldırılmasını, gerçekçi döviz politikası uygulanmasını tavsiye eden Özal, ayrıca uluslararası kuruluşlara olan borçlarını ertelemek durumunda bulunan Mısırlılara bu konunun **"inceliklerini"** kendi deneyimleri ışığında anlattı. İki ülke başbakanlarının başkanlığındaki görüşmelerde askeri işbirliği üzerinde de duruldu. Özellikle subay eğitiminde işbirliği olanakları gözden geçirildi.

Ortak yatırım projeleri konusunda Türk Eximbank'ın desteği ele alındı. Ayrıca, imzalanacak olan deniz ulaşım anlaşması, turizm alanındaki işbirliği, Türkiye'deki konut teknolojisinin Mısır'a transferi üzerinde duruldu.

Özal daha sonra Mısır Başbakanı'na, Türkiye'nin buğday fazlası ile Mısır'ın petrolünün piyasa fiyatları üzerinden değiş-tokuşunun mümkün olabileceğini belirtti, bu konuyu düşünmesini istedi.

Ayrıca Mısır Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı **Abu Gazala**, Savunma Sanayii Geliştirme Destekleme İdaresi Başkanı Vahit Erdem'le ayrı bir toplantı yaptı. Bu toplantıda, savunma alanındaki işbirliği olanakları değerlendirildi. Bu alandaki çalışmalar, gelecek hafta Kahire'yi ziyaret edecek olan Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay** ile ele alınacak.

Miles Davis'in 'görünmez' rolü

YAVUZ BAYDAR *14 şubat*

STOCKHOLM — Miles Davis, "Tutu"yu da aştı. Üstelik, geçmiş yılların üstünü örttüğü tutkularına **"çifte dönüş"** yaparak gerçekleştirdi bu müziksel aşma eylemini. 1980'lerden gelecek yüzyıllara miras kalacak en önemli müzik yapıtlarından biri olan **"Tutu"**'da bizleri, içinde ürkünç ve gizemli seslerin **"tüttüğü"** bir ritimler ve melodiler ormanının ortasında bırakmış olan ünlü trompetçi, yeni çıkardığı albümü **"Siesta"** ile gezintisini başka bir mekânda, bir İspanyol kentinin buğulu, **"yapışkan"** sokaklarında sürdürüyor. **"Tutu"**'nun yaratılış ve yapımında büyük emeği geçen bas gitarist **Marcus Miller**'ın Davis'le ikinci işbirliğinin ürünü olan **"Siesta"**, bir film müziği. Yönetmen **Mary Lambert**'in albümle aynı adı taşıyan filmi, **"erotik gerilim"** ya da **"cinsel ürperti"** diye tanımlanabilecek türün en ilginç örneklerinden biri. **Ellen Barkin, Jodie Foster, Martin Sheen, Isabella Rosselinni** ve **Grace Jones**'un çeşitli rolleri üstlendikleri **"Siesta"**, kahramanının kendisini bir gün başka bir kişinin kanları içinde bularak uyanması, bu duruma nasıl düştüğünü anımsamaması ile başlıyor. Gerçekle büyü arasında, yaşam-ölüm ekseninde bir **"arayış"** olarak gelişiyor. **"Siesta"**, kendine özgü bir havası olan, bir **"ambiance"** filmi. Bunda, Miles Davis'in gerçekötesi güzelliğe sahip müziğinin büyük payı var. Başka bir deyişle, Davis'in notaları **"görülmeyen"** bir rol üstleniyor filmde.

"Siesta", Davis'in geçmiş yıllara **"ikili dönüş"**ünden birini simgeliyor. Bu, Davis'in 30 yıllık bir aradan sonra yaptığı ikinci film müziği. Ünlü usta, bir zamanların yaygın deyişiyle **"yumurta kabukları üstünde gezinir gibi"** trompet çaldığı, **"karanlıklar prensi"** sıfatıyla varoluşçuluk sonrası Avrupasında anıtlaştığı yıllarda, Yeni Dalga'nın parlayan yönetme-

lerinden **Louis Malle** ile çalışmış, özgün adı **"Darağacına Giden Asansör"** olan, bizde **"Ölüm Asansörü"** adı altında gösterilen o unutulmaz ürperti filmini hüzün yüklü sololarıyla ölümsüzleştirmişti. Etkisi öyle büyük olmuştu ki, **"Bu film sanki Miles için yapılmış"** diyenler bile çıkmıştı.

Ölüm Asansörü"nün mekânı Paris'ti. 30 yıl sonra **"Siesta"** ile bir İspanyol kentinde, Madrid'deyiz. İspanya sözcüğü, Miles Davis hayranlarına pek yabancı gelmiyor olmalı. Bundan yine 30 yıl kadar önce Davis radyoda bir melodi duyacak, bir hafta boyunca bu melodi peşini bırakmayacaktı. **"İşgalden"** kurtulmanın çaresini derhal **Gil Evans'ı** bulmakta ve stüdyoya girerek melodiyi yorumlamakta buldu. Kendi deyişiyle **"Pes ve zayıf çalındığında güçlenen, tiz ve güçlü çalındığında kırılganlaşan"** bu melodi **Rodrigo'ya** aitti ve **"Concierto de Aranjuez"** ana temasıydı. 1959 yılında çıkan **"Sketches of Spain"** adlı klasik albümü, Davis'in flamenko ruhu ile kenetlenmesinin de belgesi olacaktı.

"Siesta"da yer alan parçalarda, 30 yıl öncesinin o ölümsüz yapıtına egemen olan zaman dışı güzelliği baştan sona bulmak mümkün. Arada belirgin bir fark var yine de: Davis'in deyişiyle, **"Sketches of Spain"** de **"dev bir gitara dönüşmüş olan"** Gil Evans Orkestrası'nın yerini, **"stüdyo sihirbazı"** Marcus Miller'ın bas gitarı, elektronik tuşluları, nefeslileri ve ritim makineleri almış durumda. Trompet dışındaki çalgıların hemen tümünü çalan Miller'ın, albümdeki bestelerin biri hariç tümünde imzası var. Yalnızca bir beste, **"Theme for Augustine"** tek başına Davis'e ait. Gitarda **John Scofield** ve **Earl Klugh**, davulda **Omar Hakim** ve flütte **James Walker** da bir iki parçaya katkıda bulunuyor.

Miller'in tuşlularla ilk saniyelerden itibaren yarattığı buğulu, tılsımlı, **"terli"**, soru işaretleri ile dolu atmosfer, son saniyelere dek egemenliği elden bırakmıyor. Davis'in trompetine büyük özgürlük tanıyor bu esnek, katmanlarla dolu **"müzik fonu"**. Miller, Davis'i İspanyol kentinde adeta arabası ile dolaştırıyor; trompetiyle flaşlı resimler çekmesine, zaman zaman da yorumlar, **"altyazılar"** eklenmesine olanaklar açıyor. Albümdeki parçaların bazıları, şaşırtıcı biçimde, **"Sketches of Spain"**de yer alan ve flamenko sözlüğündeki karşılığı **"mersiye"** olan **"saeta"** ile yine sözlükteki karşılığı **"yalnızlık türküsü"** olan **"solea"** ile ruhsal coşku ve müziksel zenginlik açılarından benzerlikler taşıyor.

"Siesta", bir caz albümü değil. Caz kavramını **"zenci"** sözcüğü gibi aşağılayıcı bulduğu için bir kenara iten, sınır tanımayan bir **"dünya müzisyeninin"** albümü. **"Siesta"**, film müziği türünün dar kalıplarına da sığmıyor. 1950'lerin tarzına, edasına göndermeler yapan yanıyla **"Tutu"**dan da çok farklı olduğunu da belirtmekte yarar var. Miles Davis'in niteliksiz ürün çıkarmayacağını bilenler, ünlü caz davulcusu **Max Roach'un "Miles istese de bayağı müzik çalamaz. Buna muktedir değildir"** sözlerini de anımsayarak tadına bakmalılar bu enfes 33'lüğün. Çağımız müziğine etkisi **Picasso'nun** resme etkisi ile kıyaslanan bu 62 yaşındaki müzik ustasının yaz aylarında İstanbul göklerinde görünecek olması da **"Siesta"**nın dinlenmesini hemen hemen gerekli kılıyor.

"Siesta" bir ara-çalışma olarak da görülebilir. Çünkü önümüzdeki aylarda Miles Davis imzalı yeni bir albüm bekleniyor. Her zaman müziğin en genç ve en cesurlarıyla çalışmayı şiar edinmiş olan Davis, bu kez yeni siyah müziğin en **"sofistike"** temsilcilerinden Cameo topluluğunun lideri **Larry Blackmon'la** birlikte, merakla beklenen stüdyo kayıtları yapıyor. Ayrıca bu yeni albümde, Miles ile **Prince'in** geçen yıl yaptıkları ortak çalışmanın bazı ürünlerinin de yer alacağı söyleniyor.

'Elveda sigara' kampanyası başladı

14 şubat

İstanbul Haber Servisi — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Bülent Akarcalı**, dün İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda düzenlenen müzik şölenine katılan yaklaşık 5 bin kişiye ant içirerek, **"Elveda sigara, merhaba yaşam"** kampanyasını başlattı. Kampanyanın açılış konuşmasında Türkiye'nin en önemli sağlık sorununun gençler arasında hızla yaygınlaşan ve tehlikeli boyutlara erişen sigara tüketimi olduğunu belirten Akarcalı, **"Bataklıkları kurutamazsanız, sivrisineklerle mücadele edemezsiniz"** dedi. Kampanya töreni sırasında bakanlığın üstünde **"Sigara sağlığa zararlıdır"** yazılı kültablalarının daire içinde sıralandığı alana Beşiktaş Belediyesi'ne bağlı ekipler tarafından toplanan boş sigara kutuları yerleştirildi. Kampanyaya katılan sanatçılardan halk müziği sanatçısı **Belkıs Akkale**'nin bu daire içine girerek sigara kutularını ezmesi törene katılan vatandaşlar tarafından alkış yağmuruna tutuldu.

Elveda sigara, merhaba yaşam kampanyasına Bülent Akarcalı'nın yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanı **Mustafa Tınaz Titiz**, İstanbul Valisi **Cahit Bayar**, hastane başhekimleri, doktorlar, Şişli Belediye Başkanı **Mehmet Emin Sungur**, Eminönü Belediye Başkanı **Hikmet Bozanoğlu**, İstanbul İl Sağlık Müdürü **Temel Dağoğlu** ve diğer yetkililer katıldı.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, Akarcalı'ya gönderdiği mesajda, kendisinin de sigara içtiği, bıraktığı, tekrar başladığı dönemler olduğunu belirterek, **"Tecrübeler göstermiştir ki, içki, sigara, uyuşturucu madde ve kumar alışkanlığının terk edilmesi, tamamen bir irade meselesidir. Eğer kişi gerçekten güçlü bir iradeye sahipse, her zaman için bu kötü alışkanlıklardan kurtulabilir"** dedi. Evren, bu tür alışkanlıkların terk edilmesi için başlatılan çalışmaların kesintisiz sürdürülmesini istedi.

Sigarayı bırakma kampanyasının **"polemiklere boğulmamasını"** isteyen Başbakan **Turgut Özal** ise yayımladığı mesajda, şu görüşlere yer verdi:

"Sigara bir-iki kişinin değil, herkesin sorunudur. Bu sorunu küçümseyemeyiz. Daha öncelikli sorunlar var diye erteleyemeyiz. Sigara ile mücadele edenleri yalnız bırakmamalı, bu amansız ve sinsi düşmanı yenmek için hep birlikte gayret etmeliyiz. Biz tir-

yakilere sigarayı bırakın diye ısrar etmiyoruz. 'Sigarayı bırakamıyorsanız, zararlarını azaltmaya ve içmeyenleri korumaya yardımcı olun' **diyoruz.**"

Öte yandan, sigara yüzünden Samsun Devlet Hastanesi'nde bacakları kesilen **İbrahim Selim, Besim Mırık, Cemal Torul, Nurettin Elçi** ve **Veysel Türk, "Sigara yüzünden yaşam boyunca acılar içinde olacağız. Sigarayı bırakma kampanyasını yürekten destekliyoruz. Artık sigaranın zararları tartışılmıyor. İşte bizim halimiz. Bizim gibi niceleri bu durumda"** dediler.

Tekel Genel Müdür Yardımcısı **Atilla Soy,** kampanya konusunda bir çalışmaları olmayacağını, sigaraların üzerinde kampanya lehine olan **"Sigara sağlığa zararlıdır"** ibarelerinin bulunduğunu bildirdi.

Türkiye'yi MFÖ temsil edecek

Eurovision Türkiye finalinde olay

14 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Eurovision Şarkı Yarışması'nın Türkiye finalini Mazhar Fuat Özkan üçlüsünün bestelediği **"Sufi" (Hey ya Hey)** adlı **parça kazanırken yarışmayı izlemek için Arı Stüdyosu'na girmeye çalışan bir gruba ateş açıldı. Bir jandarma erinin olay sırasında gruba engel olmak istediği ve açtığı ateş sonucu bir öğrencinin ayağından yaralandığı bildirildi. İrlanda'nın başkenti Dublin'de 30 nisanda yapılacak Eurovision Şarkı Yarışması'nda Türkiye'yi ikinci kez temsil etme hakkını kazanan Mazhar Fuat Özkan üçlüsü, sonucun kendileri için "sürpriz"** olduğunu belirttiler. Üçlüden Mazhar Alanson, **"Bunun katıldıkları son yarışma"** olduğunu söyledikten sonra, **"Artık tamam"** dedi.

Alınan bilgiye göre, Eurovision Şarkı Yarışması Türkiye finalindeki olay şu şekilde gelişti:

Arı Stüdyosu'nda şarkı yarışması yapılırken, saat 21.00-21.30 sıralarında stüdyonun arka kapısına gelen bir grup, yarışmayı izlemek ve imza almak için içeri girmek istedi. Ancak Bahçelievler Deneme Lisesi öğrencilerinden oluşan 15 kişilik gruba, güvenlik güçleri tarafından engel olundu. Bu sırada jandarma eri **İbrahim Kaner**'in üç el ateş ettiği ve ikinci sınıf öğrencilerinden Metin Akduman'ın (17) ayağından yaralandığı bildirildi. Sol ayağından yaralanan Metin Akduman, daha sonra Ankara Gazi Üniversitesi Hastanesi'ne kaldırıldı ve ortopedi bölümünde tedavi altına alındı.

Olayın görgü tanıklarından **Levent Kargılıoğlu,** olayı anlatırken, **"Sahnenin arkasında sanatçılardan imza almak için toplanmış bir kalabalık vardı. Birden ateş açıldı. Biz Metin'i alarak hastaneye götürdük"** dedi. Cumhuriyet muhabirlerinin uyarısı üzerine olaydan haberdar edilen ve o sırada Arı Stüdyosu'nda yarışmayı izleyen Ankara Valisi Saffet Arıkan Bedük olay yerine gelerek bilgi aldı. Bedük'e Valilik Basın Müşaviri **Hıdır Aslan** tarafından verilen notta, **"Stüdyo arkası nöbetçi jandarma İbrahim Kaner saat 20.00'de üç el ateş etti. Metin Akduman Deneme Lisesi ikinci sınıf öğrencisi (17) yaşında, yaralandı. Hayati tehlike yok"** deniliyordu.

1988 Eurovision Şarkı Yarışması Türkiye finalinde Mazhar Fuat Özkan üçlüsü kendi besteleri olan Sufi (Hey ya Hey) adlı parçayla birinci oldu. Topluluk, yarışmadan sonra aldıkları birinciliğin Mazhar Alanson'un 38. doğum gününe denk geldiğini ve birinciliklerinin güzel bir armağan olduğunu bildirdiler. Alanson, Eurovision Şarkı Yarışması'na artık bundan sonra katılmayacaklarını belirtti ve **"Artık tamam"** dedi.

Yarışmanın çok çekişmeli geçtiğini belirten MFÖ, birinciliklerinin kendileri için sürpriz olduğunu vurguladılar ve favorilerinden birinin **'12'den"** adlı parçayı söyleyen **Grup Denk** olduğunu söylediler. Üçlü şunları söyledi:

"Tabii, biz kendimiz de birinci olmak istiyorduk. Selçuk Başar'ın parçası Zik Zak da yakalayıcıydı. Bütün arkadaşların parçaları başarılıydı. Fakat en iyisi Sufi'ydi."

141, 142 ve 163'ün 8 yıllık faturası

70 bin sanık

SÜLEYMAN SARILAR *15 şubat*

Türkiye'de yıllardır kaldırılması gerektiği tartışılan TCK'nın 141. 142. ve 163. maddelerinden dolayı, 1980 yılından bu yana yalnızca sivil mahkemelerde açılan 9 bin 508 davada toplam 14 bin 855 kişi yargılandı, zaman aşımına kadar izlenmesi gereken 3 bin 160 da soruşturma açıldı. Ceza Yasası'nda yapılacak değişikliklerin tartışıldığı şu günlerde 141. 142. ve 163. maddelerden dolayı, 12 Eylül'den sonra sıkıyönetim askeri mahkemelerindeki binlerce sanıklı davalarda yargılanan sanık sayısının ise 55 bine yaklaştığı belirtiliyor. 1980'den sonra sivil ve askeri mahkemelerde 70 bine yakın sanık 141. 142. ve 163. maddelere aykırı davrandıkları savıyla yargıç önüne çıkartıldılar.

1980'den sonra sivil mahkemelerde TCY'nin 141. 142. ve 163. maddelerinden dolayı açılan dava ve sanık sayıları, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nden kesin olarak belirlendi. Sıkıyönetim mahkemelerindeki yargılamalara ilişkin bilgilerin alınması amacıyla üç ay önce Milli Savunma Bakanlığı, Askeri Adalet İşleri Başkanlığı'na yazılı başvuruda bulunmamıza karşın, tek tek sıkıyönetim bölgelerinden toplanan bilgiler **"övünülecek bir konu olmadığı"** gerekçesiyle gazetemize verilmedi. Milli

Savunma Bakanlığı'nın üst düzey bir yetkilisine, başvurumuz sonucu toplanan dokümanların neden verilmediğini sorduğumuzda, **"Ne kadar insanı tutukladığımızı ve yargıladığımızı açıklamak övünülecek bir konu değil. Bu Türkiye'nin yüz karası"** yanıtını aldık.

Sıkıyönetim yargılamalarıyla ilgili son veriler saptanamadığı halde, 1987 yılında yapılan bir açıklamada, 1978-1987 yılları arasında sıkıyönetim mahkemelerine 46 bin 196 dava dosyası geldiği belirtilmişti. Açıklamaya göre, bu dosyalardan 45 bin 388'i sonuçlandı. Tutuklanan 76 bin 316 kişiden 47 bin 988'i cezalandırıldı. Açıklamada 480 kişinin ölüm, 683 kişinin ömür boyu, 973 kişinin 20 yıldan fazla, iki bin 502 kişinin 10-20 yıl arasında, kalanlarının da çeşitli hapis cezalarına mahkûm edildiği de belirtilmişti. Sıkıyönetim mahkemelerinde 1986'dan bu yana davaların birçoğu sonuçlanırken, TCY'nin 141. 142. ve 163. maddelerinden sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanan sanık sayısının 50 bini aştığı belirtiliyor.

Sıkıyönetim mahkemelerinin yanı sıra aynı dönemde sivil mahkemelerde de 141. 142. ve 163. maddelerle ilgili davalar açıldı. 1980'den bu yana sivil mahkemelerde TCY'nin 141. ve 142. maddelerine aykırı davrandıkları savıyla, 1392 davada 3614 kişi yargılandı. Aynı dönemde yine sivil mahkemelerde açılan 8116 davada 11 bin 241 sanık **"laikliğe aykırı propaganda yapmak"** suçundan 163. maddeye göre yargıç karşısına çıkarıldı. Yine 141. ve 142. maddelere aykırı davrandıkları savıyla 3142 kişi, 163. maddeye aykırı davranmaktan da 18 kişi hakkında zaman aşımına kadar izlenmesi gereken soruşturma açıldı. Sivil mahkemelerde açılan davalar genellikle bireysel eylemleri kapsarken özellikle 163. maddeden dolayı yargılananların büyük çoğunluğu beraat etti, 141. ve 142'den açılan davalarda ise mahkûmiyet kararları verildi.

Sivil mahkemelerdeki davalar kişisel suçlamalarla ilgiliyken, sıkıyönetim mahkemelerinde açılan davalarda ise örgüt ya da dernek gibi kuruluşların yöneticileri ve üyeleri toplu olarak yargılandı. 12 Eylül'den sonra kapatılan derneklerin birçoğunun yöneticileri TCY'nin 141. 142. maddelerinden yargılanırken, 163. maddeden yargılananlar arasında en kalabalık grubu kapatılan Milli Selamet Partisi yöneticileri oluşturdu.

163. maddeden yargılananlar arasında MSP Genel Başkanı **Necmettin Erbakan** ile bakanlar, milletvekilleri ve parti yöneticilerinin adlarına rastlanırken, aynı maddeden yargılananlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- Eski Devlet Bakanı **Hasan Aksay,** İstanbul DGM'de 163. maddeye aykırı davranmaktan yargılandı ve beraat etti.
- Milli Gazete yazarı **Sadık Albayrak,** bir yazısında laikliğe aykırı propaganda yapmaktan yargılandı.
- Eski dansöz **Leyla Sayar,** tövbekâr olduktan sonra **"tekkesinde hastaları şifalı elleriyle tedavi etmeye"** başlayınca 163. maddeden yargılandı ve mahkûm oldu.
- Adnan Hoca, **"aşırı poranoyak"** bulunarak Bakırköy Akıl Hastanesi'ne yatırılsa da Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerine **"laikliğe aykırı propaganda yapmaktan"** dolayı 163. maddeden yargılanmaktan kurtulamadı. Adnan Hoca, Bulvar'da çıkan bir söyleşiden dolayı da 1 yıl ceza aldı.
- Vahdet-ül İslam adlı dini örgüt kurdukları savıyla yargılanan İmam Hatip Lisesi öğrencileri yargılama sonucunda kanıt yetersizliğinden beraat ettiler.
- Ali Rıza Demircan, **"İslamda Cinsel Hayat"** adlı kitabından yargılandı ve beraat etti.

163. maddeyle ilgili yargılamalarda sanıkların yüzde 70'i kanıt yetersizliğinden beraat ederken, DGM'lerin kurulmasından sonra 141, 142 ve 163. maddelerle ilgili suçlar bu mahkemelerde görülmeye başlandı. 163. maddeyle ilgili açılan davaların yüzde 70'i beraatle sonuçlanırken 141. 142. maddelerden dolayı sanıkların da yüzde 70'i cezalandırıldı. Özellikle sıkıyönetim mahkemelerinde açılan davaların yüzde 80'ine yakın bölümü 141 142 ve bunları izleyen maddelere aykırı davranıldığı suçlamalarıyla açıldı.

"Sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü" diye başlayan ve **"komünistlik"** suçlamasıyla yargıç önüne çıkartılan insanlar arasında, yasal olarak kurulmuş birçok dernek, sendika, birlik ve oda yöneticisi yer aldı. DİSK gibi Türkiye'nin en büyük işçi sendikalarından biri, Tabipler Birliği gibi doktorların meslek odaları, KÖY-KOOP gibi kooperatifler hakkında 141. 142. maddelerden dolayı dava açılırken, Mecliste temsil edilen TİP gibi birçok siyasal parti ve yöneticileri de aynı suçlamalardan **"nasiplerini"** aldılar.

- Kapatılan TİP Genel Başkanı **Behice Boran** ve parti yöneticileri, **Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'**nde yargılandılar. Behice Boran sekiz yıl dokuz ay hapse mahkûm edildi.
- Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP) Genel Başkanı **Doğu Perinçek** ve 24 arkadaşı sıkıyönetim askeri mahkemesinde yargılandılar ve çeşitli cezalar aldılar.
- TÖB-DER Genel Başkanı **Gültekin Gazioğlu'**nun da aralarında bulunduğu 58 sanık, Ankara'da yargılandılar ve mahkûm oldular.
- KÖY-KOOP davasında Genel Başkan **Nedim Tarhan** ile birlikte yedi sanık askeri mahkemede yargılandılar.
- CHP hükümetinin bakanlarından **Şerafettin Elçi,** Ankara'da 141/3 maddesi gereğince yargılandı ve cezalandırıldı.
- 1477 sanıklı DİSK davasında Genel Başkan **Abdullah Baştürk,** Genel Sekreter **Fehmi Işıklar** ile yürütme kurulu üyelerinin de bulunduğu 264 sanık İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde 141. maddeye aykırı davrandıkları savıyla 1-15 yıl arasında hapis cezalarına çarptırıldılar.
- Barış Derneği davası beş yıl sonra sonuçlandı ve 71 sanıktan 31'i beraat etti. Genel Başkanı **Mahmut Dikerdem** ve **Reha İsvan** dörder yıl ikişer aya mahkûm oldular. Aynı davada **Erdal Atabek, Ali Sirmen, Jülide Gülizar, Vedat Türkali, Genco Erkal, Halit Çelenk, Sadun Aren, Erkan Oyal, Ataman Tangör** ve **Turgut Kazan** gibi çok sayıda sanatçı, yazar, gazeteci, bilimadamı, doktor, avukat, öğretim görevlisi de yargılandı. Tabipler Birliği davasında Genel Başkanı **Erdal Atabek'**le birlikte çok sayıda yönetici 141 ve 142'den dolayı yargıç önüne çıkarıldı.
- TKP, TDKP, THKP, MLSPB gibi birçok yasal olmayan örgüt yöneticileri ve üyeleriyle binlerce sanık yargılandı ve mahkûm oldu.
- Politika Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü **Tamer Kayaş,** 142'den 7.5 yılı 1980'den sonra olmak üzere toplam 13 yıl hapse mahkûm edildi. 5 yıl 7 ay cezaevinde kaldı.

° Doç. **İsmail Beşikçi** de 141 142'den nasibini aldı ve yıllarca cezaevinde kaldı.

Yıllardır TCY'den çıkartılması tartışılan ve düşünce özgürlüğünü mahkûm ettiği savunulan, anayasaya aykırı olduğu öne sürülen 141. 142. ve 163. maddelerin kaldırılması son günlerde TCY'de yapılacak değişiklik çalışmaları sırasında yeniden gündeme geldi. Sol partilerle birlikte sağdaki parti yöneticileri de örneğin **Süleyman Demirel, "Komünizmle mücadele için var olduklarını söyleyen" Alpaslan Türkeş** ve **Necmettin Erbakan**'a varıncaya kadar tüm siyasal parti yöneticileri 141, 142 ve 163. maddelerin Ceza Yasası'ndan çıkartılması konusunda görüş birliğinde olduklarını açıkladılar. Başbakan **Turgut Özal** da bu maddelerin kaldırılmasından yanaydı. Ancak Özal'a göre, **"Türk toplumu henüz bu maddelerin kaldırılacağı düzeye gelmemişti. Komünist parti de kurulabilirdi, ama daha vakit vardı."**

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** ise demokrasinin yasaksız olması gerektiğini belirterek, her türlü düşüncenin serbestçe örgütlenmesinden yana olduklarını açıklamıştı.

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** ise genel seçimler ve referandum sırasında yaptığı konuşmalarda **"Yasaksız Türkiye"**'yi anlatırken bu maddelerin kalkabileceğini, komünist partisi kurulabileceğini herkesin istemesi halinde kendilerinin karşı çıkmayacaklarını söylemişti.

RP Genel Başkanı **Necmettin Erbakan** ile MÇP Genel Başkanı **Alpaslan Türkeş** de aynı doğrultuda konuşmalar yapmışlardı.

Hukukçuların büyük çoğunluğu ise **"Düşüncenin cezalandırılamayacağını"** vurgulayarak bu maddelerin kaldırılması gerektiğini belirtiyorlar. Hukukçular, üyesi olmaya hazırlandığımız AT ülkelerinde bu tür yasakların bulunmadığına dikkat çekerek, Almanya'da komünist partisi yasağı olduğunu anımsatıp **"Ama prensipte hiçbir AT ülkesinde böyle yasaklar söz konusu değil. AT'ye üye olmak istiyorsak ekonominin yanında yasalarımızı da AT ölçülerine uydurmalıyız"** diyorlar.

Büyük Şirketlerle Kooperatifleri Baltalamak

YALÇIN DOĞAN *15 şubat*

Sendikaların 1960'lı, 1970'li yıllardaki görkemli etkinliği artık iyiden iyiye eriyor. Getirilen yasal ve anayasal sınırlamalar sendikaların etkinliğini ortadan kaldırmakta bire bir. Ancak, ortada **"biz sendikayız"** diye dolanan Türk-İş'in de her geçen gün, attığı her adımla kendi kendini bitirmesi, sözü edilen yasal ve anayasal düzenlemelere eklenince, sendikaların etkinliği iyice hafifliyor.

Türkiye'de 1980'li yılların sonunda sendikacılık kör topal düzene karşı takla atarken, toplumda yeni bir güç beliriyor. Yeni bir dalga toplumu yavaş yavaş sarmaya başlıyor:

Kooperatifçilik... Toplumun kooperatifler yoluyla örgütlenmesi ve sesini duyurmaya başlaması...

1982 Anayasası'nı tek bir kavramla özetlemek mümkün olsa, herhalde böyle bir anayasaya vurulacak tek bir damga bulunurdu:

"Örgütlenme özgürlüğünü yok etmek"... Toplumun herhangi bir kesiminin kendi amacı yönünde örgütlenmesi 1982 Anayasası'yla sonuna dek engelleniyor. Her türlü örgütlenme özgürlüğünün yok edildiği bir ortamda, 1980'li yılların sonunda Türkiye kendine yeni bir **"örgütlenme modeli"** oluşturuyor: Kooperatif yoluyla örgütlenmek... Bir yandan toplumsal örgütlenme yolunda adım atmak, bir yandan da örgütlenmenin somut sonuçlarından yararlanmak...

Kooperatifleşme yoluyla örgütlenmenin başını şu sırada **"konut kooperatifleri"** çekiyor. Toplum, hem konut edinme amacıyla bir kooperatif çevresinde örgütleniyor, hem de aynı kooperatifin kuruluş amacı olarak üyelerini sonuçta ev sahibi kılıyor. Ev sahibi olmak için bir araya gelenler, toplumda yavaş yavaş bir güç oluşturmaya başlıyor. Siyasal iktidara tepki, konut kooperatifçiliği modeliyle boy atıyor. Konut edinme, insanlarının en önemli gereksinimleri, siyasal iktidarın niteliğini öğrenmeye kaynaklık ediyor. Konut kooperatifine üye olmak, siyasal çarkın günlük yaşamda nasıl işlediğinin en çarpıcı göstergesine dönüşüyor. Onca yolsuzluğu, onca çalıp çırpmayı, insanlar konut edinme sürecinde yaşayarak görüyor. Kooperatifler yoluyla sıradan insanların bilinçlenmesi hızlanıyor.

İşte, bunun için de ANAP iktidarı konut kooperatiflerinin önünü tıkamaya çalışıyor. Konut kooperatiflerinin işlerini güçleştirmek amacıyla yeni uygulamalara geçiyor. Bir yandan kooperatiflerdeki bilinçlenme sürecini saptırmaya, öte yandan da kooperatifler yerine **"büyük yapı şirketlerini devreye sokarak"** kooperatifleri baltalamaya çaba harcıyor.

ANAP iktidarı daha dört yıl öncesinden en büyük propaganda araçlarından birini konut edindirme alanında ortaya koyuyor. Toplu Konut Fonu'nu kurarak topluma umut pompalıyor. Şimdi 1984 yılından bu yana Toplu Konut Fonu rakamlarına bir göz atalım:

1984-1987 arasında fon gelirlerinin toplamı bir trilyon 140 milyar lira. Fon dört yılda toplam bir trilyon 740 milyar liralık kredi açıyor. Bunun bir trilyon 80 milyar lirasını fiilen toplu konut kredisi olarak ödüyor. 1988'de ise 600 milyar lira kredi açmayı öngörüyor.

"Toplu Konut" adıyla kurulan fon, dört yıl içinde başka kaynakları besler hale geliyor. Toplu konuttan önce yüzde otuz oranında bütçeye, sonra da yüzde on oranında **"Fak-Fuk-Fon"**'a kaynak aktarılıyor. Yani, yozlaşma konut için toplanan paraların başka amaçla kullanılmaya başlamasıyla netleşiyor.

1988 yılında Toplu Konut Fonu gelirinin 750 milyar lira dolayında gerçekleşeceği açıklanıyor. Bunun yüzde kırkı fon dışına aktarılacağına göre (yüzde on Fak-Fuk-Fon'a ve yüzde otuz bütçeye), fon-

daki para 450 milyar liraya inecek. Oysa 600 milyar lira kredi açacağı açıklandığına göre, fon bu yıl bu krediyi açamayacak. Bu kadar basit ve yalın.

Ama, bir yandan da dört yıldır süren ünlü propaganda var. **"Toplu konut yoluyla her memurumuzu, işçimizi konut sahibi yapmak"** propagandası...

Uygulamaya bakılırsa, Toplu Konut İdaresi'nin belirlenen ilkelerin dışına çıktığı ortada. Fon yönetimi şu anda ne yapıyor?.. Kendi arsaları üzerinde kendi hazırladığı projelerle **"büyük inşaat şirketlerini"** besliyor ve onlara ihale ediyor konut yapımlarını. İşte, örneği Ankara Eryaman projesindeki ya da İstanbul Halkalı'daki projeler gibi, hem konut projelerini kendi hazırlıyor, hem de projelerin yüzde yüzü **"Toplu Konut Fonu"** tarafından finanse ediliyor.

Yani, kooperatifleri baltalayarak, kendi finans kaynaklarıyla büyük şirketlere destek oluyor. Kooperatifleşmenin önüne geçmek amacıyla elindeki fon kaynaklarını doğrudan doğruya büyük şirketlere aktarıyor.

Büyük şirketlerin ne arsa sorunu var, ne kredi sorunu. İkisini de devlet karşılıyor. Buna karşılık kooperatifler, ortalama yüzde 30-40 oranında kredilendirilen bir sistemle aynı alanda yarışıyor.

Büyük şirketlere destek, kooperatiflere köstek... İşte, **"Toplu Konut Fonu"**nun bugün geldiği noktadaki işlevi bu. Kooperatifleri baltalayarak, onları **"güçsüz ve işe yaramaz"** olarak damgalamak, onlardan halkın umudunu kesmek... Buna karşılık, her türlü krediyi açarak ve arsa vererek büyük şirketlerle kol kola girmek...

Sendikaların iğdiş edildiği bir toplumda, kooperatifleri **"yeni bir tehlike"** olarak gören ANAP iktidarı, kendine göre önlemleri almakta gecikmiyor.

Serbest bölge ile "dış ticaret" başladı

'Biz-bize' ihracat

UFUK TEKİN *15 şubat*

MERSİN — Mersin serbest bölgesine ilk ihracat İzdaş Holding tarafından yapıldı. Yine bir Türk firması olan Gama'ya sattığı demir karşılığında İzdaş Holding, bu "ihracat"tan vergi iadesi almaya hak kazandı.

ANAP İzmir eski İl Başkanı **Atilla Yurtçu'**nun holdinginden demir alan Gama firması, Mersin serbest bölgesinde yapmakta olduğu inşaatına, kendi ürettiği hazır betonu satarak "kendi kendine ithalat ve ihracat"ı gerçekleştirdi.

Yerli firmaların "birbirlerine ve kendi kendilerine yaptıkları ithalat, ihracat ve vergi iadesi" zinciri sürerken, Mersin serbest bölge aracılığıyla ilk kez yurtdışından döviz girişi de bir Amerikan firmasından sağlandı.

İzdaş Holding'e bağlı İzmir Demir Çelik Şirketi, bölgede yatırım yapan Gama firmasına 145 ton demir satarak karşılığında 37 bin 117 dolar döviz ve ihracatta vergi iadesi aldı. İzmir Demir Çelik Şirketi Genel Müdürü **Esat Özalp,** serbest bölgeye giren her mala ihracat, bölgeden Türkiye'ye giren mallara da ithalat işlemi uyguladığını belirterek, **"Ortada bir ihracat işlemi olduğuna göre vergi iadesi almamız bir haktır. İşlem ihracat olduğu için KDV de ödemedik"** dedi.

Gama hazır beton firması ise serbest bölgede yatırıma giren kendi firmasının inşaatı için sağladığı 4825 metreküp hazır beton satışı karşılığında 157.892 dolar döviz aldı.

Gama firmasının yetkilisi **İzzet Yenen,** hazır beton satışı karşılığında vergi iadesi alamadıklarından yakınarak, **"Hazır beton, ihracatta vergi iadesine giren mallar arasında olmadığı için vergi iadesi ödenmedi. Bu konuda hem bizim hem de diğer alıcı firmaların yaptığı başvurular, yetkililer tarafından dikkate alınmadı. İade alsaydık malı daha ucuza verirdik"** dedi.

Gama hazır beton firması ayrıca Mersin serbest bölgesinde yatırıma giren Yekta Dış Ticaret, Cihaner Dericilik ve Türkas firmalarına sattığı hazır beton karşılığında da toplam 285 bin 573 dolar döviz sağladı.

Sigarayı bırak, ama önce Fener'i

TANER KUTLAY *15 şubat*

ESKİŞEHİR — Kampanya gereği her zararlı tiryakiliğe sataşmak moda oldu ya... Niye Fenerbahçe olmasın diye, sormak gereğini duyduk, Eskişehir'deki **"kör uçuşu"**'da gördükten sonra...

Sezonun yarısı geçilmiş, hâlâ Fenerbahçe'de kimin nerede nasıl oynayacağı **"sınama yanılma yöntemiyle"** araştırılıyorsa, o takımın maç kazanacağı olasılığıyla bu soğukta gidiş-dönüş 650 kilometre yol çekilir mi? O taraftara yazık değil mi? **"Uğraşmayın bizimle katliam çıkar"** diye bas bas haykırıyor bu taraftar. Maç başlamadan önce **"Her zaman her yerde en büyük Fener"** diye bağırıyor, karşı tribünden **"Her zaman, her yerde dört yiyen Fener"** diye cevap alıyor ve o maçı da yenik bitiriyor. Yengi alması için hiçbir haklı neden de yok. Farklı yenilmesi için bir sürü neden var.

O zaman bu çilekeş, bu rengine âşık taraftara, **"İstiyorsan sigarayı bırak tabii, ama sağlığın için ne olur önce Fener'i"** diye öğüt versek çok mu çizmeyi aşmış oluruz?

Beyler hâlâ kongre ve koltuk pazarlığında. Cser-

nai hâlâ elindeki malzemeyi tanıyamamış. Kafasındaki modele göre futbolcuları dolap beygiri gibi bir oraya bir buraya söndürüp duruyor. Takımın doğru dürüst bir oyun planı, hücum anlayışı yok. Bir hafta 4-4-2, öbür hafta garip bir 3-5-2. Ama taraftar eriyor, utanıyor, yerin dibine geçiyor ve kahroluyor. Sayın sağlık uzmanlarına soruyoruz: Hangisi daha çabuk öldürür, hangisi daha çok süründürür?

Bütçe zam yüklü

16 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — 1988 mali yılı konsolide bütçe tasarısı dün TBMM Başkanlığı'na sunuldu. Maliye ve Gümrük Bakanı **Kurtcebe Alptemoçin**, bütçenin 2 trilyon 465 milyar lira açıkla bağlandığını belirterek, **"Ancak 1988 bütçe tasarısı geçen yıl bütçelerine göre daha samimi hazırlanmıştır"** dedi. Alptemoçin, akaryakıt, içki ve sigaraya vergi ve fon zammı öngören tasarıların TBMM'ye sunulduğunu söyledi.

Alptemoçin, dün bütçe tasarısının TBMM'ye sunulması dolayısıyla düzenlediği basın toplantısında, 1986 ve 1987 yılı bütçe gerçekleşmelerine ilişkin bilgi verdi ve 1988 bütçe tasarısının ana hatlarını açıkladı.

Alptemoçin'in verdiği bilgiye göre, 1988 bütçe tasarısında personel giderleri için 4 trilyon 340 milyar, diğer cari giderler için 2.7 trilyon, yatırımlar için 3 trilyon 465 milyar liralık ödenek ayrılması öngörüldü. Bütçenin en önemli gider kalemini ise transfer ödenekleri oluşturuyor. Alptemoçin'in verdiği bilgiye göre, transfer ödenekleri toplam bütçe ödeneklerinin yüzde 49.6'sını oluşturuyor. 10 trilyon 335 milyar liralık transfer ödeneğinin 5 trilyon 445 milyar lirası iç ve dış borçların faiz ödemelerine ayrılacak. 1988 yılında iç borçlar için 3 trilyon 184 milyar lira, dış borçlar için de 2 trilyon 261 milyar lira tutarında faiz ödemesi yapılacak. Bütçeden ayrıca, emekli memur ve ücretlilere 800 milyar lira, ihracatçılara da 440 milyar lira tutarında vergi iadesi ödeneği ayrıldı. Transfer ödenekleri içinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılacak ekonomik yardımla ilgili olarak da 50 milyar lira ödenek ayrıldı.

Alptemoçin, 20 trilyon 840 milyar liralık harcama bütçesinin 15 trilyon 100 milyar lirasının vergi gelirleriyle, 1.5 trilyon lirasının vergi dışı normal gelirlerle, 1.6 trilyon lirasının fonlardan yapılacak aktarmalarla, 175 milyar lirasının da katma bütçe gelirleriyle finanse edileceğini bildirdi. Geri kalan 2 trilyon 445 milyar liralık faiz ödemesinin yanı sıra, devletin 2 trilyon 516 milyar lirası dış borç, 1 trilyon 343 milyar lirası da iç borç olmak üzere toplam 3 trilyon 859 milyar liralık bütçe açığı ve borç anapara ödemelerinin finansmanı için de toplam 6 trilyon 365 milyar lira tutarında yeni borçlanma yapılması gerekiyor. Alptemoçin, bu finansman ihtiyacının 2 trilyon 40 milyar liralık kısmının dış kredilerden, 4 trilyon 325 milyar lirasının da iç borçlanmadan karşılanacağını kaydetti.

Alptemoçin, bütçe tasarısında daha başlangıçta 2 trilyon 465 milyar liralık açık olmasının bu yıl bütçenin geçen yılların bütçelerine göre daha samimi biçimde hazırlanmış olmasına bağladı. Alptemoçin, eskiden dış proje kredilerinin bütçe dışında tutulduğunu, bu yıl ise dış proje kredilerinin de bütçe içine alındığını söyledi. Alptemoçin, bu konuda bir başka örnek olarak da, **"geçen yılın bütçesinde vergi iadeleri için sadece 400 milyar lira ödenek vardı, gerçekleşme bunun çok üzerinde oldu"** dedi. Alptemoçin, **"Hükümetinizin geçen yıl hazırladığı bütçe samimi değil miydi?"** biçimindeki soruya, **"Ben geçen yılki bütçe samimi değildi demek istemedim. Bütün bütçeler samimidir. Ama bu yıl, geçen yılın gerçekleşmeleri büyük ölçüde belli olduğu için rakamlar daha gerçekçidir"** karşılığını verdi.

Maliye ve Gümrük Bakanı Alptemoçin, açıklamasında ayrıca, akaryakıt tüketim vergisinin arttırılmasına ilişkin yasa tasarısı ile içki ve sigaradan eğitim ve sağlık fonu kesilmesine ilişkin tasarıların Başbakanlığa sunulduğunu bildirdi.

Alptemoçin, akaryakıt tüketim vergisi oranının yüzde 9'dan yüzde 21'e çıkarılmasının öngörüldüğünü söyledi. Bu durumda tasarının yasalaşması halinde akaryakıt fiyatları yeniden ayarlanacak. Yüzde 12'lik vergi artışı fiyatlara aynen yansıtılırken, döviz kurlarındaki artışlarla birlikte zam oranının yüzde 15'i geçeceği bekleniyor.

Alptemoçin'in verdiği bilgiye göre, hazırlanan bir başka tasarı ile de yerli filtreli sigaralardan paket başına 40 lira, ithal sigaralardan da 100 lira eğitim ve sağlık fonu kesintisi yapılması öngörülüyor. İçkilerdeki fon kesintisi ise şişe başına 100 lira ile 600 lira arasındaki değişecek. 35'lik rakıdan 200 lira, 70'lik rakıdan da 400 lira fon alınacak.

Alptemoçin, içki ve sigara fiyatlarına fon kesintileri nedeniyle ne kadar zam yapılacağı konusuna Tekel idaresinin karar vereceğini söyledi.

Alptemoçin, akaryakıt tüketim vergisi artışı ve fon kesintilerinden yaklaşık 500 milyar liralık kaynak beklendiğini sözlerine ekledi.

VERGİ DENETİMLERİ

Etkin ve yaygın vergi denetimlerine hız kazandırılacağım yineleyen Maliye ve Gümrük Bakanı Alptemoçin, **"Bu yıl çok önemli vergi artışları sağlanacağını tahmin ediyorum"** dedi.

Bu yıl Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Kocaeli ve Adana illerinde çapraz vergi kontrollerinin başlayacağını da bildiren Alptemoçin şöyle devam etti:

"1984'ten beri vergi tahsilatını arttırabilmek ve belge düzenini yerleştirmek için adım adım bir politika geliştirdik. Çok sayıda yeni kontrol elemanı aldık. Ancak bu elemanlarımızı hemen piyasaya sürmedik, önce yoğun bir eğitime aldık. Şimdi bu elemanlardan faydalanmaya başlıyoruz."

ÖDENEK DAĞILIMI

TBMM'ye sunulan tasarıya göre, genel bütçe ödeneklerinden en büyük payı, borç faizi ödemeleri nedeniyle Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı aldı. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, geçen yıl 10.9 trilyon liralık genel bütçe ödeneğinden 3 trilyon 24.8 milyar lira pay almıştı. Müsteşarlık bu yıl ise 20 trilyon 665 milyar liralık genel bütçe ödeneğinin 7 trilyon

436.2 milyar lirasını aldı. Hazine'yi, 5 trilyon 775.9 milyar liralık payla Maliye ve Gümrük Bakanlığı, 2 trilyon 405 milyar liralık payla da Milli Savunma Bakanlığı izledi. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bütçedeki payı 928.6 milyar liradan 1 trilyon 797.4 milyar liraya, Sağlık Bakanlığı'nın payı da 304.4 milyar liradan 565.1 milyar liraya yükseltildi.

BÜTÇE KOMİSYONU

Öte yandan Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin, 1988 mali yılı bütçe yasa tasarısını 24 şubat çarşamba günü TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'na sunacak.

Plan ve Bütçe Komisyonu'nun yarın yapacağı toplantıda, bütçenin görüşülme takvimi belirlenecek. Komisyon başkanlığınca hazırlanan taslağa göre, Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin, 24 şubat çarşamba günü bütçeyi komisyona sunacak. Bütçenin tümü üzerindeki görüşmelere de 29 şubat pazartesi günü başlanacak.

Ahmet Coşar yılın hukukçusu

16 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türk Hukuk Kurumu, 1987-88 yılının hukukçusunu Yargıtay Birinci Başkanı **Ahmet Coşar** olarak belirledi.

Türk Hukuk Kurumu, Ahmet Coşar'ın 1987-88 yılının hukukçusu seçilmesinin nedenini şöyle açıkladı:

"Ahmet Coşar, yürürlükteki yasaların ve onların uygulanmasının en önemli aksaklıklarını ve bunların düzeltilmesi çarelerini üstün bir başarıyla belirten, toplumumuzun hukuksal sorunları üzerine, sadece engin deneyim sahibi müspet bir hukukçu olarak değil, bir hukuk felsefecisi, bir hukuk sosyoloğu ve çağdaş çoğulcu demokrasinin ilkelerini gönülden benimsemiş bir hukuk adamı yeteneğini gösterdiği; bütün bunların yanında ve ötesinde - yüksek makamları işgal eden kişilerin, gerçekleri dile getirme konusunda kendilerini kaptırdıkları ürkekliğe yer vermeyerek, yaralar üzerine çekinmeden tam bir yüreklilikle parmak bastığı '1987-88 adli yılı açış konuşması' ile yılın hukukçusu olarak seçilmeye hak kazanmıştır."

Güneş de Doğar...

Prof. Dr. TOKTAMIŞ ATEŞ *16 şubat*

Ulusların yazgılarında yıldızın parladığı anlar da vardır, karardığı anlar da. Tarihe bir göz attığımız zaman, yıldızın parlaması çoğu kez başarılı bir önderin geniş kitleleri aydınlatan haleleri biçiminde karşımıza çıkar. Yıldızın kararması ise yine bir önderin salt kendi çevresini aydınlatan sahte ışıklarının gerisinde olur. Ama aslında ulusların yazgısını belirleyen o önderler değil, toplumların nesnel koşullarıdır. Önderler o nesnel koşulların ürünüdürler, ama kimi zaman o nesnel koşulları çok önemli ölçüde etkilerler. Örneğin 1. Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'nda yeterli siyasal ve kültürel birikim ve kadro olmasaydı, bir Mustafa Kemal ortaya çıkamazdı. Ancak bir Mustafa Kemal olmasaydı, Osmanlı'nın çürümüş karanlığından, Türkiye Cumhuriyeti'nin aydınlığına ulaşılabilinir miydi?

Toplumların nesnel koşullarındaki değişimler, kimi zaman inanılmaz bir hız kazanır. Bir yandan teknik gelişme artar, bir yandan doğanın kullanımı zenginleşirken; insanlar arasında iletişim kanalları ve olanaklarının çoğalması, yepyeni yapılara yol açar. Yeni toplumsal sınıflar ya da katmanlar görülür. Mülkiyet yapısı alt üst olur, yepyeni bir bölüşüm oluşur.

Tüm bu gelişmeler karşısında devlet, tarafsız bir kurum değildir. Devlet gücünü elinde tutanlar, yani en azından yasama ve yürütme gücünü elinde bulunduranlar, toplumun nesnel koşullarının bir ürünüdürler ve bunların değişimine engel olamazlar. Ancak bir ölçüde saptırabilir ya da geciktirebilirler. Fakat bu da, onların devlet gücünü elde ediş biçimlerine bağlıdır. Yani, zorbalıkla mı iktidar olmuşlardır, babadan oğula geçen bir iktidar mı söz konusudur, ya da özgür bir seçimle mi iktidara gelinmiştir...

Yukarıda değindiklerim sanıyorum biraz kuramsal ve bir gazete okuru için anlaşılması güç oldu. Fakat bunları Türkiye örneği çerçevesinde somutlaştırırsak, sanıyorum anlaşılması çok daha kolay olacaktır.

Türkiye 1970'li yıllara son derece hızla değişen bir toplumsal ve ekonomik yapıyla girdi. Ancak o günlerde bir yetkili ağzın söylediği gibi, toplumsal gelişme, ekonomik gelişmenin çok ilerisinde idi (*). Zira ulusumuzun yazgısında yıldızın parladığı bir dönem olan 27 Mayıs ruhunun getirdiği 1961 Anayasası çerçevesinde, insanlar yazıyor, çiziyor, dernekleşiyor, örgütleniyor, eğitiliyor ve bilinçleniyordu ve bu insanlar yepyeni istemlerle, taleplerle ortaya çıkıyorlardı. Bu gelişime 1961 Anayasası'nın özgürlükleri içinde engel olmak mümkün değildi.

Devlet, daha 1960'lı yılların sonlarında solun üzerinden koruyucu kanatlarını çekmiş, solu sokağa itmeye başlamıştı (*). Bu arada kimi etnik ayrılıkçı akımlar da sol olarak sunulmaya çalışılıyordu ve nihayet sonsuz özverili, yurtsever ve yiğit bazı gençlerin; iyi niyet ve hayalperestliğinden kaynaklanan gelişmeler, istenen müdahale fırsatını yarattı. 12 Mart 1971'de Türkiye'de egemen ekonomik güç, hükümeti elinde bulunduruyordu, ama bürokrasiyi ele geçirememişti. Bu nedenle, getirilen kısıtlamalar sınırlı kaldı. Hızlı toplumsal gelişme frenlenemedi.

Türkiye'nin yazgısı çok önemli ölçüde, OPEC'in petrol zammı ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve bunu izleyen ABD ambargosuyla belirlendi. Yıldız, hızla kararmaya başlamıştı. Zira tüm dışsatım gelirlerini zorlayan bir petrol faturası ve silahlı kuvvetlerimizin gerekli araç ve gereci, ikinci-üçüncü ellerden çok pahalı

bir biçimde sağlamak zorunda kalması, beklenmeyen gelişmelerdi ve bir yokluk dönemi başladı. Elektrik, gaz, yağ vs. derken, sigara ve çay bulunmaz oldu. Oysa depolar doluydu. Fakat devlet çarkı dönmez olmuştu!..

Gerçekten devlet çarkları dönmez olmuş; sokak, anarşi ve terörün egemenliğine terk edilmişti. Yüzyılların getirdiği bir alışkanlıkla, devlet güçlerine ve yasalara saygılı Türk halkı, devletin teröre engel olamamasının hayret ve dehşetini yaşadı. Tüm ülke sıkıyönetim altındayken, sokaklar kan gölüne döndü. İnsanlar korku ve endişe içinde gündelik yaşamlarını sürdürmeye çabalarken, orada burada kurtarılmış bölgeler türedi.

12 Eylül'e bu koşullar altında gelindi ve nasıl oldu hâlâ bilinmez, birkaç haftada terörün kökü kazındı. Ardından yeni bir anayasa ve Türkiye'nin toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamını düzenleyen tüm yasaların kısıtlayıcı yönde değişimi geldi.

12 Eylül yönetiminin "emaneti" Sayın Sunalp'ın temsil ettiği "tutucu bürokratik" anlayışa devredeceğini sananlar çok yanıldılar. Emanet, olayın dış boyutlarını düşünenlerin beklediği üzere Sayın Özal'ın temsil ettiği "tutucu-pseude liberal", ya da "ABD'ci-İslamcı" anlayışa, altın bir tepsi içinde sunuldu ve iç destek, dış destek ve devlet olanaklarıyla, bu yapının uzun yıllar değiştirilemeyeceği varsayıldı.

Gerçekten 1983'ten sonra oy oranı sürekli olarak düşse de 1984 yerel seçimlerinde, 1986 kısmi seçimlerde ve 1987 genel seçimlerinde Sayın Özal iktidarını sürdürdü. Ancak ortadan kaldırılmak istenen, zihinlerden silinmek istenen şeyler de silinemedi. Devlet tekelindeki sesli ve görüntülü kitle iletişim araçlarının yıllarca süren tek yanlı propagandasına karşın, toplumun genel değer yargılarını tümüyle değiştirmek mümkün olmadı. Dünyanın değişik bölgelerinde yapılan araştırmalar, gelir düşerken, insanların siyasete ilgilerinin azaldığını gösterirken; Türk halkının siyasete olan ilgisi azalmadı.

SONUÇ

Devlet, "sosyal devlet" olma özelliğini hızla yitirirken, bu yapının mimarları da geri adımlar atmaya başladılar. Aslında devletin sosyal devlet niteliğinden uzaklaşmasından çok daha vahim olmak üzere, devletin "hukuk devleti" olma özelliği de tehlikeye girdi. Nasıl oluştuğu hatırlanan bir parlamento çoğunluğunun çıkardığı kanunlara dayanan bir "kanun devleti", hukuk devletinin yerini almaya başladı. "Biz yaptık oldu..." zihniyeti egemen kılınmaya çalışıldı.

Fakat başaramadılar. Evet başaramadılar.

Terör korkusuyla susan insanlar konuşmaya başladı... Gençler hak aramaya, işçiler grev yapmaya başladılar. Toplumsal tepkiler dile gelmeye başladı. Başlayacaktı elbette; çünkü insanlar koyun değildir. Çünkü insanlar bilgisayar ekranlarındaki rakamlar hiç değildir. Çünkü insanların korku ve endişeleri olduğu gibi inançları ve heyecanları da vardır. Çünkü insanlar düşünürler, konuşurlar, tartışırlar, bilinçlenirler ve örgütlenirler. Çünkü insanlar, eninde sonunda iktidar yolunu aramaya başlarlar ve işte o zaman, en koyu karanlıklar arasından, "GÜNEŞ DE DOĞAR!.."

(*) Bu yetkili ağzın ne denli bilinçli olduğunu hâlâ merak ederim.
(*) Bu konularda Sayın Aybar'ın son günlerde yayımlanan TİP Tarihi I, dikkatle incelenmelidir.

Evren, Kars'ta anayasa oylamasını eleştirenlere kızdı

'Yine oylansa da ağızları kapansa'

MEHMET GÜLTEKİN *16 şubat*

ARPAÇAY/KARS — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** Kars'ın Arpaçay ilçesinde halka hitaben yaptığı konuşmada anayasayı eleştirenlere yanıt vererek "**Gönül arzu ediyor ki keşke şimdi demokratik sisteme geçtik, bu anayasayı bir defa daha memlekete millete sunsak. İmkânı yok tabii. Bu kanun meselesi. Fakat keşke böyle bir şey olsa da bir daha bu anayasayı oylasak, o zaman onların ağzı büsbütün kapansa**" dedi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren Kars'tan Arpaçay'a karayolu ile giderken Akçalar köyünde yol üzerinde toplanan köylülerle konuştu. 90 yaşının üzerinde olan **Ayşe Dündar,** Evren'e "**6 yetimim var. Yerim yok, yurdum yok. Ev ve toprak istiyorum**" deyince Kars Valisi **Hakkı Borataş** Ayşe Dündar'a, Fak-Fuk-Fon'dan yardım yapıldığını ve üç ayda bir de 13 bin lira para verildiğini söyledi. Evren, Ayşe Dündar'ın bu sözlerinden duygulanarak, "**Benim burada toprağım olsa veririm. Ben para göndereyim, toprak alın**" diye konuştu.

Akçalar köyü ilkokulunu da gezen Evren, sınıflardaki öğrencilere de sorular sordu. Öğrencilerin sorularına yanıt verememesine üzülen Cumhurbaşkanı Evren, öğretmenlerden konuları öğrencilerin anlayacağı şekilde anlatmalarını istedi. Akçalar köyünde vatandaşlar Evren'e hayvanlarının aç kaldığını, açlıktan öldüklerini söylediler ve Evren, köyde aralarında lise mezunlarının da bulunduğu biçki-dikiş kursu öğrencileri ile konuştu. Ticaret Lisesi mezunu olduğunu söyleyen **Nahriye Eren** İş ve İşçi Bulma Kurumu sınavına katıldığını, bu sınavda başırılı olduğunu, ancak tayin emrinin birkaç ay sonra geldiğini, bu kez de kendisini işe almadıklarını söyledi. Evren de üzüntüsünü, "**Hep böyle yapıyorlar. Geç gönderiyorlar**" diye belirtti.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren Arpaçay'da halka hitaben yaptığı konuşmada Kars'ın özel bir yeri olduğunu, 1982 Anayasası oylamasında evet oylarının yüzde 92'yi geçtiğini belirterek şunları söyledi:

"**Anayasa oylamasında Arpaçaylılar yüzde 100 evet demişlerdi. Kars ili içinde ise yüzde 91'in üzerinde evet denildi. O zaman size teşekkür edememiştim, ama şimdi teşekkür etmeye geldim. Yüzde 91.5, haydi ben ona yüzde 92 diyeyim. Anayasa yüzde 92 ile kabul edilmesine rağmen normal demokratik parlamenter sisteme geçtikten sonra anayasaya taarruzlar, sataşmalar başladı.** 'Bu anayasa demokratik değildir', 'Bu anayasa bize göre değildir' **dediler. Mütemadiyen gördünüz, dinlediniz. Yüzde 8 aleyhte veren, yüzde 92'nin üzerine çıktı nerdeyse. O zaman zorla bu anayasayı**

kabul ettirdiler. Askeri bir idare vardı. Askeri idare nedeniyle herkes evet demek zorunda kaldı. Sizlere sorarım. Gelip de sizlere, 'Bu anayasaya evet diyeceksiniz, demezseniz sizlere şöyle yaparım, böyle yaparım' diye söyleyen oldu mu?"

Bu konuşmadan sonra Arpaçay hükümet konağı önünde toplanan yurttaşlar hep bir ağızdan **"Hayır paşam"** diye bağırdılar.

Huzur ve güvene de değinen Cumhurbaşkanı Kenan Evren, yurttaşlardan yasalara saygılı olmalarını istedi. Evren konuşmasının bir bölümünde ülkemizin **"Çok kritik bir yörede"** olduğuna dikkati çekerek şöyle devam etti:

"Çok kritik bir yöredeyiz. Stratejik konumumuz çok kritiktir. Bundan dolayıdır ki, bize göz dikenler çoktur. O göz dikenler de bizi içimizden yıkmaya çalışmaktadırlar. Bunun için bizi içimizden yıkmak isteyenlere fırsatı vermeyelim. Bu birlik ve beraberliğimizi, kardeşliğimizi daima muhafaza edelim. Eğer öyle olursak bizi bugüne kadar nasıl yıkamamışlarsa, nasıl devirememişlerse bundan sonra da yıkamayacaklardır, deviremeyeceklerdir. Türkiye günden güne daima ileriye doğru gidecektir. Bundan hiç şüpheniz olmasın. Bu birlik, beraberlik ve kardeşliğinizi bozmayasınız. Bu yöremizde çok iyi huzur ve güven var. 1980'den beri hemen hemen önemli ideolojik hadise olmamıştır. Burada kötü olaylar olduğundan dolayı bunu size söylemiyorum, ama burayı yine karıştırmak isteyebilirler. Dikkatli olmalısınız diye söylüyorum."

Cumhurbaşkanı Evren Arpaçay hükümet alanında kendisini eksi 25 derece soğuk altında saatlerce bekleyen yurttaşlara hitaben yaptığı konuşmayı şöyle tamamladı:

"Mesela aynı dine mensup olduğumuz halde ayrı ayrı tarikatlara mensup olmamızı bile bir vesile ihdas ederler. Halkımızı birbirine düşürmeye çalışırlar. Sakın olaki bu oyuna gelmeyin. Zaten anayasamız da, kanunlarımız da bunda herkesi, bütün vatandaşlarımızı serbest kılmıştır. İsteyen istediği ibadeti yapar. İsteyen ibadetini yerine getirir, isteyen getirmez. İster o tarikattan ister bu mezheptendir. Hangisinden olursa olsun anayasamız buna karışmaz. Karışmadığına göre, o sinsice çalışmalarla aranıza girip bu birlik ve beraberliğimizi bozmak isteyeceklerdir."

Evren'den 'MİT Raporu'na sert çıkış

Çamur atmak cezasız kalmayacak

MEHMET GÜLTEKİN *17 şubat*

GÖLE/KARS — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** son günlerde bazı çevrelerce askerlere karşı bir karalama kampanyası yürütüldüğünü ifade ederek, **"En yüksek makamlara kadar çıkmış, en yüksek komuta kademesini işgal etmiş şerefli arkadaşlarımızı lekeleme kampanyası başladı"** dedi.

Evren, **"Bunların altında yatan maksatları iyi bilmemiz lazım, o makamlara kadar yükselmiş, vatanı, milleti için hayatını feda edecek arkadaşlarımıza bu çamuru sıçratmak isteyenler elbette bulunacak ve gerekli cezalara da çarptırılacaklardır. Bundan hiç şüphe etmiyorum"** diye konuştu.

Kars'ın Göle ilçesinde yapılmakta olan Kış-88 tatbikatını izlemek üzere dün karayoluyla Göle'ye gelen Cumhurbaşkanı Evren, tatbikatı izledikten sonra yapımı yeni tamamlanan hükümet binasının açılışını yaptı. Törende vatandaşlara hitabeden Evren, **"Bizi muhtelif kamplara bölmek isteyenlerden Arpaçay'da bahsetmiştim. Bugün de bunun başka bir örneğini vereceğim"** dedi.

Ülkede **"asker, sivil ayrımı"** kışkırtması yapanlarla mücadele edilmesi gerektiğini kaydeden Evren, şunları söyledi:

"Ne demektir sivil kanat, asker kanat? Hepimiz bu vatanın evladıyız. Bugün üzerimizde bir üniforma var, yarın üniforma yok. Bugün üzerimizde üniforma yok, yarın var. O halde asker kişi, sivil kişi, filan diye memleketi milleti böyle parça parça bölmek isteyenlerle mücadele etmek görevimizdir. Sakın ola ki sizler de böyle haince yapılan kışkırtmalara kanmayınız."

Türk milletinin kanında yatan hasletlerin başında asker millet olmanın geldiğini de belirten Evren, **"Vatana kendisini adamış, vatan için canını feda etmeye amade askerlerden ne isterler bilemem"** dedi.

Son günlerde askerlere karşı **"taarruzlar"** başladığına da değinen Cumhurbaşkanı Kenan Evren, **"En yüksek makamlara çıkmış, en yüksek komuta kademesini işgal etmiş o şerefli arkadaşlarımızı lekeleme kampanyası başladı. Bunların altında yatan maksadı iyi bilmeniz lazım"** diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Evren, bu konularda daha söylenecek çok söz bulunduğunu da belirterek, **"Ama şimdilik bu kadarıyla iktifa ediyorum. Zamanı gelecek bunun hakkında daha başka konuşmalarım da olacaktır"** dedi.

Evren, zaman zaman alkışlarla kesilen konuşmasında Göle'de yapılmakta olan Kış-88 tatbikatına da değinerek bu sene kışın çok çetin geçtiğini hatırlattı ve **"Çadır içinde eksi 38 derecede, teçhizatları mükemmel olduğu için, hastalanan asker olmadı"** diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Evren, daha sonra 152 milyon liraya mal olan yeni hükümet konağını hizmete açtı. Başbakan **Turgut Özal** da, bu nedenle Kars Valisi **Hakkı Borataş**'a bir kutlama telgrafı yolladı.

Cumhurbaşkanı Evren, Göle ilçesinde hükümet konağının açılışını yaptıktan sonra helikopterle Erzurum'a geçti. Valiliği ziyaret eden Evren'e ilin sorunları hakkında bilgi sunuldu. 9. Kolordu Karargâhını da ziyaret eden Evren, daha sonra Doğu Anadolu Gazeteciler Cemiyeti'ne geldi ve burada düzenlenen **"Doğu'da Evren konulu"** resim sergisini gezdi. Evren akşam da Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'ın verdiği yemeğe katıldı. Yemeğe önce alınmayan basın mensupları daha sonra fotoğraf makinelerini dışarda bırakmak şartıyla alındılar. Ancak bazı basın mensuplarının yemeğe katılmadan ay-

rıldığı gözlendi. Bilindiği gibi Cumhurbaşkanı Evren önceki gün Kars'ın Göle ilçesinde verilen akşam yemeğinde Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan ile fotoğraflarının çekilmesi sırasında, **"Ne diye birden hareketlendiniz? Bundan sonra fotoğraf makinelerinizi dışarda bıraktıracağım"** demişti.

Dün gece Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay**'ın orduevinde verdiği kokteyle katılan Evren Erzurum'da kaldı. Evren, bugün özel bir uçakla Ankara'ya dönecek.

Aybar ve Nesin'e Kürt davası

17 şubat

İstanbul Haber Servisi — Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı **Aziz Nesin** ve eski TİP Genel Başkanı **Mehmet Ali Aybar** ile 2000'e Doğru dergisi sorumlu Yazı İşleri Müdürü **Fatma Yazıcı**'nın, **"yayın yoluyla milli duyguları zayıflatıp yok etmek"** savıyla yargılanmalarına başlandı. TCY'nin 142/3-6. maddesi gereğince 7.5-15 yıl arasında ağır hapis istemiyle yargılanan sanıklar, devletin bütünlüğünü korumanın milletin bütünlüğünü korumak anlamına gelmeyeceğini vurgulayarak, **"Türkiye'de Kürt yoktur demenin gerçeği inkâr etmek olduğunu"** söylediler.

Aziz Nesin ve M. Ali Aybar hakkında 2000'e Doğru dergisinin 32. sayısındaki **"Kürt sorununa çözüm: Kritik karar"** başlıklı yazı içinde yer alan açıklamalarında anayasanın 3. maddesinde yer alan **"Türkiye ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür"** ilkesine aykırı geldikleri ileri sürülerek dava açılmıştı. Fatma Yazıcı'nın da derginin sorumlu yazı işleri müdürü olması nedeniyle sanık olduğu davada, sanıkların TCY'nin 146/3-6. maddesi gereğince cezalandırılmaları isteniyor.

İstanbul DGM'de dünkü ilk duruşmada sanıkların sorguları yapıldı. Fatma Yazıcı sorgusunda, Prof. **Kayıhan İçel** tarafından hazırlanan bilirkişi raporunun **"kasıtlı ve gerçeğe aykırı"** olarak hazırlandığını belirterek, bilirkişi raporunu ve suçlamaları reddetti. Yazıcı, **"Bu davada vatandaşlık haklarını kullanarak görüşlerini açıklamak veya çeşitli faaliyetlerde bulunmak konusunda bir suç iddia ediliyorsa, bizim buradaki milli duygularımız zayıflatılmış demektir. Anayasanın söz konusu maddesi tersine çevrilerek biz burada suçlanmaktayız. İddiaları kesinlikle kabul etmiyorum. Milli duygular savcılık iddianamesinde ırkçılık olarak anlaşılmaktadır"** dedi.

İfadesinde, **"sorunun Türkiye'de Kürt var mı, yok mu noktasında düğümlendiğini"** belirten Aziz Nesin ise Kürtlerin varlığının bir gerçek olduğunu savunarak, **"Yasalar Türkiye'de Kürt yoktur diyor. Yasalar mantığa ve bilime aykırı olamazlar. Siz de biliyorsunuz ki Türkiye'de Kürt vardır. Dünyanın her yerinde vardır"** dedi.

Bir vatandaş olarak anayasının 3. maddesinin değiştirilmesinden yana olduğunu belirten Nesin, özetle şunları söyledi:

"Devletin bütünlüğünün korunması demek, milletin bütünlüğü demek değildir. Kürtlere yok demek, var olan bir şeyi inkâr etmek, gerçeğe aykırı davranmak demektir. Kürtlerin bağımsızlığı, şu anlamda siyasal anlamda değil, kültürel anlamda bağımsızlığın tanınması gerekir. Bu insanlar, sen Türksün demekle Türk olmaz. Türkiye'nin siyasal bütünlüğü içinde değişik halklar vardır. Türkiye'de siyasal iktidarlar bu konunun konuşulmasını istemiyorlar, Kürt sorunu halka yayılsın istemiyorlar. Bu davayı da yanlış açtılar. Burada anlattıklarımız kamuoyuna yansıyacak, gazetelerde yayımlanacak ve iktidarın Kürt politikalarına aykırı bir şey olacak. Bu davayı keşke kendileri açısından açmamış olsalardı."

M. Ali Aybar da, **"Türkiye'de hâlâ gerçekleri söylediği için insanlar yargılanıyorlar"** diyerek başladığı sorgusunda, **"Türkiye uygarlık kervanında geri kalmıştır. Gerçeğe ters düşülerek uygar olunmaz. Biz burada Kürtler vardır dediğimiz için yargılanıyoruz. Halbuki devletin kurumu olan Devlet İstatistik Enstitüsü, daha 1956 yılında yayımladığı bir bültende ana dili Kürtçe olanların sayısının milyonları bulduğunu ve sıralamada ikinci sırada bulunduğunu söylüyor. Türkiye'de Kürtler vardır. Hatta tam 17 tane etnik grup vardır"** dedi.

Kalabalık bir izleyici kitlesinin bulunduğu duruşma, savcı **Bülban Akbaş**'ın esas hakkındaki görüşünü bildirmesi için 8 Mart 1988 tarihine ertelendi.

200 dava daha

50 milyar isteniyor

ALİ TEVFİK BERBER *18 şubat*

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası'nda bazı maddelerin Anayasa Mahkemesi'nce iptaline ilişkin yasanın Resmi Gazete'de yayımlandığı 1987 yılının aralık ayından bu yana toplam 7 yayın organına 31 ayrı davada yaklaşık 7 milyar lira para cezasına çarptırılan sanıklarca temyiz edilen bu cezaların onanması bekleniyor. Yargıtay'ca onanan cezaların sanıklarca ödenmemesi durumunda, cezalar hapse dönüştürülecek. Karar aşamasındaki yaklaşık 200 dava dosyasındaki istenen para cezalarının toplamı 50 milyar lirayı buluyor.

Anayasa Mahkemesi'nin Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası'nın bazı maddelerini iptal eden 13 Şubat 1987 tarihli kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasından sonra muzır davalarda verilen para cezalarının miktarı giderek artıyor. Büyük çoğunluğu İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nce verilen kararlarda, 3 ay gibi bir sürede 7 yayın organı, 31 ayrı davada toplam 7 milyar 6 milyon 629 bin 645 lira para cezasına çarptırıldı. Muzır yargılamalarda çeşitli ya-

yın organları hakkındaki 18 davada ise beraat kararı verildi. Cezalandırılan yayın organları arasında Playboy dergisi hakkında şimdiye kadar hiçbir davada beraat kararı verilmezken, toplam 11 ayrı davada 3 milyar 855 milyon 494 bin 362 lira rekor para cezası verildi. Tan gazetesiyle ilgili 9 ayrı muzır dava beraat kararıyla sonuçlanırken 8 ayrı davada toplam 757 milyon 288 bin 734 lira para cezası verildi. **"Küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır etki yaratacak nitelikte yayın yaptıkları"**savıyla yargılanan yayın organlarından **Bravo dergisi** 7 ayrı davada 1 milyar 343 milyon 779 bin 999 lira, **Sabah gazetesi** 2 davada 735 milyon 982 bin 800 lira, **Süper gazete** bir davada 77 milyon 291 bin 250 lira, **Haftanın Sesi** bir davada 20 milyon 812 bin 500 lira para cezasına çarptırıldılar.

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan ve karar aşamasında yaklaşık 200'e yakın dava dosyası bulunurken, bu davalarda istenen para cezalarının miktarı 50 milyar liraya yaklaşıyor. Bu davalar arasında Tan gazetesi 60'a yakın davayla en fazla muzır davaya sahip olma rekorunu elinde tutuyor. Yalnız Tan gazetesi için istenen para cezalarının toplamı 10 milyarı bulurken Playboy, Bravo ve Playmen gibi dergiler hakkında açılmış yaklaşık 30 davada ise 20 milyara yakın para cezası verilmesi bekleniyor.

Bugüne kadar sonuçlanan 31 davada, cezalar sanıklarca temyiz edildi. Yargıtay'ca onanması beklenen bu kararlarla ilgili yaklaşık 7 milyar liralık para cezasının onanması durumunda, sanıklar cezalarını 24 eşit taksitte ödemeye başlayacak. Sanıkların cezalarını ödememesi durumunda ise para cezaları hapse dönüşecek.

Bu arada görüşlerini aldığımız avukatlar, muzır yasalarla ilgili Meclise sunulacak yasa tasarısı sonucunun beklenmesi için Yargıtay'ın bu cezaların onanmasını geciktireceğini ifade ettiler.

Muzıra 3 milyar

18 şubat

İstanbul Haber Servisi — Muzır Yasası'nda cezaları azaltacak yasa önerisinin hükümet gündeminden çıkarılmasından sonra muzır davalarında birbiri ardına para cezaları yağmaya başladı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, dün de Playboy dergisinin altı sayısına toplam 2 milyar 792 milyon 885 bin 411 lira para cezası verdi. Dün 281 milyon 416 bin 666 lira para cezası alan **Mahmut Nejat Bayramoğlu**, bu cezaların gelecek kuşaklar tarafından **"ibretle"** inceleneceğini belirterek **"yayın dünyasının mahvedilmek istendiğini"** söyledi.

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'ndeki dünkü duruşmalarda, Playboy dergisinin altı sayısı hakkında Muzır Kurulu raporlarıyla açılan davalar sonuçlandı. Duruşmaya katılan Mahmut Nejat Bayramoğlu, yargıcın yasa değişikliğini beklemeden ceza vermesini eleştirerek **"Bir süredir ara verilen cezalara yeniden başlandı. Ben cezaların azaltılmasını değil kaldırılmasını istiyorum"** dedi. Bayramoğlu, yargıcı reddederek TBMM'nin bir an önce dünya önünde Türkiye'yi rezil eden Muzır YAsası'nı iptal etmesi gerektiğini söyledi. Bayramoğlu **Playboy dünyanın birçok ülkesinde yayımlanan bir dergidir. Türkiye'den başka hiçbir ülkede de cezalandırılmamaktadır. Halkın ar ve haya duygularını rencide ettiğine kim karar veriyor? Halkın duyguları her zaman değişmiyor mu?"** dedi.

Yasanın bu tür yayınlara bir sürü kısıtlamalar getirdiğini, poşet içinde satılmak zorunda kaldıklarını, reklam veremediklerini ve devletin daha çok vergi aldığını anımsatan Nejat Bayramoğlu, gelecek kuşakların milyarlık para cezalarını ibretle ve gülerek inceleyeceklerini söyledi.

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin dün sonuçlandırdığı muzır davalarında verilen cezalar şöyle:

- **Playboy'**un şubat 1987 tarihli sayısından dolayı sahibi ve sorumlu müdürü **Mahmut Nejat Bayramoğlu'**na 281 milyon 416 bin 666 lira.
- **Playboy'** nisan 1987 sayısı nedeniyle yeni sahibi **Necati Erdem'**e 287 milyon 958 bin 333, sorumlu müdür **Celal Metin Zeynioğlu'**na 143 milyon 979 bin 166 lira.
- **Playboy** mayıs sayısı için **Necati Erdem'**e 385 milyon 416 bin 666, **Celal Metin Zeynioğlu'**na 192 milyon 708 bin 333 lira.
- **Playboy** haziran 1987 sayısında **Necati Erdem'**e 353 milyon 645 bin 833, **Celal Metin Zeynioğlu'**na 176 milyon 822 bin 916 lira.
- **Playboy** temmuz 1987 sayısı nedeniyle **Necati Erdem'**e 336 milyon 114 bin 583, **Celal Metin Zeynioğlu'**na 166 milyon 057 bin 291 lira.
- **Playboy** ağustos 1987 sayısı için **Necati Erdem'**e 314 milyon 510 bin 416, **Celal Metin Zeynioğlu'**na 152 milyon 255 bin 208 lira.

Mahkeme altıda bir oranında indirim yaparak hesapladığı bu cezaların 24 eşit taksitte alınmasını, sanıkların aynı yayınları sürdürdükleri gerekçesiyle ertelenmemesini ve söz konusu dergilerin zoralımla imhasını kararlaştırdı.



Zakkum için etik komite kuruluyor

Bir zehirlenme de Mersin'de

18 şubat

Haber Merkezi — Zakkumdan zehirlenme olaylarına bir yenisi daha eklendi. İstanbul'da bir kişinin ölmesi, bir kişinin de zehirlenmesinden sonra, Mersin'de de bir kadının kanserden şüphelendiği için zakkum suyu içerek zehirlendiği bildirildi. Bu arada Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bugün zakkum ile ilgili bir açıklama yapacak. Kurulması kararlaştırılan etik komite için de YÖK'ten ve TÜBİTAK'tan 2'şer üye istendiği öğrenildi.

İstanbul'daki zakkumdan zehirlenme olaylarından sonra Mersin'de de **Münire Bozbey** (40) iyi gelir düşüncesiyle 4 gün önce zakkum yapraklarını kaynatarak suyunu içti. Fenalaşan Münire Bozbey, Mersin Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak midesi yıkandı ve taburcu edildi. Ancak Münire Bozbey dün yeniden fenalaşınca bu kez müşahede altına alındı. Doktorlar hastanın durumunun iyi olduğunu ancak bir süre daha kontrol altında tutulacağını söylediler. İstanbul'da önceki gün zakkumdan zehirlenen kişinin tedavisi sürerken, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın bugün zakkumla ilgili bir açıklama yapacağı bildirildi. Bu arada kurulması kararlaştırılan etik komite için YÖK'ten ve TÜBİTAK'dan 2'şer üye istendiği öğrenildi.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Bülent Akarcalı** zakkumdan ölen kişi ile ilgili soruşturma başlatılıp başlatılmadığını soran gazetecilere **"hastaneye ölü olarak gelen kişiyi adli tıp otopsiye aldı, biz de sonuncu bekliyoruz"** dedi. Akarcalı bu sabah yazılı bir açıklama yapacağını bildirdi.

Bu arada AA'nın edindiği bilgiye göre, etik komiteye YÖK'ten ve TÜBİTAK'dan 2'şer üye istendi. Komitede ayrıca İlaç Ruhsatlandırma Komisyonu'ndan bir üye ve bakanlıktan da bir hastenede fiilen çalışan doktor olmak üzere 3 üye yer alacak. Bakanlığın doktor olmayan üyesi idari açıdan bakanlığı temsil edecek.



Muhteşem Süleyman Sergisi Londra'da

18 şubat

LONDRA (Cumhuriyet) — Muhteşem Süleyman Sergisi dün gece **British Museum**'da görkemli bir törenle açıldı. Gal Prensesi Diana tarafından açılan sergide Başbakan **Turgut Özal**'ın eşi **Semra Özal** da bulundu. Prens Charles ve Diana serginin resmen açılışından önce 130 parçanın gösterime sunulduğu sergiyi gezdiler. Prenses Diana'nın sergiyi gezerken sık sık eşine dönerek, **"şahane, eşsiz, bu ne muhteşem bir sergi"** dediği duyuldu. Charles da Kültür ve Turizm Bakanı Titiz'e sergiyi oluşturan eserlerin birbirinden güzel olduğunu söyledi. Daha sonra serginin resmen açılışı yapıldı. Prenses Diana burada yaptığı konuşmada ise, **"Bu muhteşem serginin Londra'da açılmasından mutluluk duyuyoruz"** dedi.

Prenses Diana konuşmasını şöyle sürdürdü;

"Osmanlı tarihinde sanat ve edebiyatın büyük koruyucusu Kanuni Sultan Süleyman'ın bu renkli ve gözalıcı yaşamını sergileyen eserlerini Türk hükümetinin büyük cömertliği sayesinde burada görmekten büyük mutluluk duyuyoruz. Böylesine sergiler milletlerin birbirlerinin tarihlerine ve kültürlerine olan saygılarını arttırmalarında en iyi araçtır. Böylesine bir serginin açılışına katkıda bulunanları kutlarım."

Diana'dan sonra Semra Özal da bir konuşma yaptı. Özal, Türk milletinin zengin kültürel mirasını sergileyen Muhteşem Süleyman Sergisi'ni, İngiliz ulusuna sunmaktan kıvanç duyduğunu söyledi.

İngiliz davetlilerin yanı sıra Türkiye'nin önde gelen işadamları da bu özel açılış töreninde hazır bulundular. Türk işadamları arasında Şevket Sabancı, Selahattin Beyazıt, Vehbi Koç'un damadı İnanç Kıraç da göze çarpıyordu. Muhteşem Süleyman Sergisi'nin açılış töreninden sonra verilen resepsiyona Prens Charles ve Prenses Diana katılmadı. Bu arada Semra Özal'ın kraliyet çiftini Türkiye'ye davet ettiği öğrenildi. Serginin Londra sosyetesinin büyük ilgisini ve beğenisini kazandığı bildirildi.

Sergi dolayısıyla gerek British Museum, gerekse Londra, Camridge ve Oxford'daki sanat, kültür ve

bilim kurumları çok sayıda ve türde etkinliklere sahne olacak. British Museum'da konferans, dia ve film gösterilerinin yanı sıra öğretmen ve öğrenciler için özel seminer ve gösteriler yapılacak. Londra'da gelecek hafta **Mimar Sinan**'ın sanatını yansıtan fotoğraflardan oluşan bir sergi açılacak, konferans verilecek. Türk Halk Dansları Topluluğu'nun Londra ve diğer kentlerdeki gösterilerinin yanı sıra tanınmış piyanist **İdil Biret** London Philarmonia Orkestrası eşliğinde bir konser verecek. Cambridge ve Oxford'daki sergiler ve konferanslarla Kanuni dönemi irdelenecek. Nisan ayında ise Türkiye'nin ülke dışında ilk kez düzenlediği sanayi sergisi Londra'da açılacak.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ısmarlanan ve BBC de dahil, Türk ve İngiliz kuruluşlarının mali katkısıyla gerçekleştirilen, yetkin bir senaryo ve çekimle gerçekleştirilen **"Kanuni Sultan Süleyman"** filmi de 4 mart günü BBC'de gösterilecek. Ayrıca her gün British Museum'da sürekli gösterilecek.

ABD'nin dört büyük kentinden sonra bu kez İngiltere'nin başkenti Londra'daki British Museum'da açılan sergide paha biçilemeyen 130 eser yer alıyor.

54 kitaba gözaltı

19 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Sol ve Onur yayınevlerine ait 54 adet sol içerikli kitaba Ankara Cumhuriyet Basın Savcılığı tarafından incelenmek üzere el konuldu. Dün İlhan İlhan Kitabevi'ne gelen Emniyet Güvenlik Şubesi Basın Bürosu elemanı 3 polis, içinde **"Kapital, Doğanın Diyalektiği, Felsefenin Temel İlkeleri, Darwin'in İnsanlığın Türeyişi ve İlhan İlhan"** adlı kitapların da bulunduğu 54 adet kitabı incelenmek üzere alıp götürdü.

Kitapların incelenmesi kararının 17 Şubat 1988 tarih ve 13/1092 sayılı kararın Basın Savcılığı tarafından alındığı öğrenildi. Yıllardır baskıları yapılan ve yasa kitaplar listesinde bulunmayan çok sayıda kitap, bu kararla yeniden incelenmeye alındı.

Ankara Cumhuriyet Basın Savcılığı tarafından incelenmeye alınmasına karar verilen kitaplar ve yazarları şunlar:

"Karl Marx; Kapital 1-2. ciltleri, 1844 El Yazmaları, Felsefenin Sefaleti, Ücretli Emek ve Sermaye, Ücret Fiyat ve Kâr, Fransa'da Sınıf Savaşımları 1848-1850, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı,

Friedrich Engels; Anti-Dühring, Doğanın Diyalektiği, Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm, Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu,

Marx-Engels; Seçme Yapıtlar 1-2-3. ciltler, Doğu Sorunu, Alman İdeolojisi, Komünist Manifestonun Doğuşu, Felsefe İncelemeleri, Nüfus Sorunu ve Malthus,

Marx-Engels-V.I. Lenin: İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Anarşizm ve Anarko Sendikalizm, Kadın ve Aile, **Vladmir İlyiç Lenin;** Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar, Emperyalizm, Sosyalizm ve Savaş, Emperyalizm, Sosyalizm ve Savaş, Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları,

Stalin; Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu,

Felsefe Ekonomi Politik ve Bilimsel Sosyalizm; Felsefenin Başlangıç İlkeleri (Politzer), Felsefenin Temel İlkeleri (Politzer), Ekonomi Politik (Nikitin), Sosyalizmin Ekonomi Sözlüğü (Solus), Marksist Ekonomi Politiğin İlkeleri (Leontiev), Sosyalizmin Alfabesi (Huberman), Toplumbilim (Osipov), Komünist Enternasyonalde Faşizmin Tahilili (Lewerenz), İlkel Köleci ve Feodal Toplum (Zubritski), Kapitalist Toplum (Zubritski), İnsanın Türeyişi (Darwin), Seksüel Seçme (Darwin), Albert Einstein (Infield), Rölotivitenin Alfabesi (Russel), Mukaddime 1. cilt (İbn-i Haldun), Emeğin ve Emekçinin Tarihi (Brizon), Okulun Toplumsal İşlevi (Szaniawski), Bütün Yapıtları Seçmeler (Hegel), Hapishane Defterleri (Gramsci), Dünya Bunalımı (Fidel Castro), Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri (Rozaliyev), Türkiye'de Faşist Alman Propagandası (Glasneck), Kemal Atatürk ve Çağdaş Türkiye (Glasneck), Osmanlı İmparatorluğu'nun Yarı Sömürgeleşmesi (Noviçev), Türkiye'nin Siyasal Rejimi (Taha Parla), İdamın Günlüğü (Osman Balcıgil), Cezaevi Cezaevi (Neyyire Özkan), İdam Gecesi Anıları (Halit Çelenk), İlhan İlhan (Muzaffer İlhan Erdost), Şemdinli Röportajı (Muzaffer İlhan Erdost), Bilim ile Yazın Arasında (Muzaffer İlhan Erdost).

Göltaş'ın, tonuna 10 mark ödediği çöp için, D.Almanlar üste 1000 mark alıyor

Alman çöpünde 'çifte kazık'

SEMRA SOMERSAN *19 şubat*

Alman çöpünü ithal eden Türk firmaların bundan çok yüksek kazançlar sağlayabileceği öne sürülüyor. Stuttgart Üniversitesi Katı Atıklar Kürsüsü Başkanı **Prof. Oktay Tabasaran, "Doğu Almanya, Federal Almanya'dan yakmak yoluyla imha için aldığı çöplerin tonundan 1000 mark kazanıyor. Türkiye'nin Alman çöplerini ithal edip bunun karşılığında Almanlara para ödenmesine pek anlam veremedim"** şeklinde konuştu.

Yakın zamanda çöp konusunda bir inceleme yapmak üzere Federal Almanya'ya giden çöp uzmanı Doç. **Kriton Curi** de Doğu Almanya ve Fransa'nın ithal ettikleri Alman çöpleri için giderek daha yüksek

fiyatlar istemeleri sonucu Almanların Türkiye gibi yeni pazarlar aradıklarına dikkat çekti.

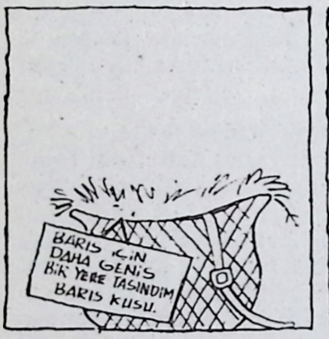
Stuttgart Üniversitesi Çevre Kürsüsü profesörlerinden **Dr. Edip Erenler, "Almanya'da fabrikaların çöpünü depolayan kuruluşlar ton başına 200-300 mark para alıyor. Eger Göltaş Çimento Fabrikası ithal ettiği sanayi atıkları için gerçekten 10 mark ödüyorsa çifte enayilik ediyor. Hem Almanların yakınlarında görmek bile istemedikleri zehirli çöplerle kendi bulunduğu çevreyi kirletiyor, insan sağlığını tehdit ediyor hem de buna karşılık para ödüyor. İnanılacak şey değil"** şeklinde konuştu.

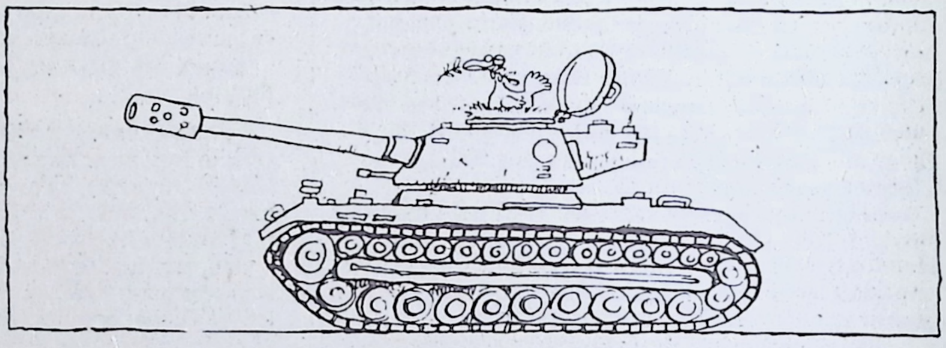
Şevket Demirel'in Isparta'daki Göltaş Çimento Fabrikası'na **"katı yakıt"** adı altında ithal ettiği Alman sanayi atıklarının tonuna 10 mark ödediğine 18 ocak tarihli gazetemizin bu konudaki haberinde değinilmişti. Fabrika Müdürü **Yılmaz Kasap** kendisi ile Göltaş'ta ocak ayı içinde yaptığımız görüşmede, ithalatı yapan aracı Alman ETE firmasınca bununla ilgili olarak hazırlanmış bir belge de vermişti.

Belge, Göltaş'ın ETE'ye **"katı yakıt"**ın 1581 tonu için 15 bin 810 mark ödediğini gösteriyordu. Ancak bazı uzmanlar Alman sanayi atıklarının **"bedelsiz ithalat"** olarak getirtilebileceğine işaret ediyorlar.

Ancak ETE'nin Türk ortaklarından **Mazhar Mühür**'ün de bulunduğu görüşmede Mühür, **"Bu değersiz bir mal değil ki bedava gelsin"** şeklinde konuşmuştu.

Göltaş'a sanayi atıklarını ihraç eden ana firmanın ismi WEBER'di. WEBER'in Halkla İlişkiler Müdürü **Manuel Pinto** kendisi ile yaptığımız telefon görüşmesinde, **"ETE'yi, ortakları Türkiye'yi tanıdığı için aracı firma olarak kullandıklarını"** açıklıyor ve "katı yakıt"ın sadece Türkiye'ye getirilme masraflarını kendilerinin ödediğini belirtiyordu.





İşte ABD İnsan Hakları Raporu

CÜNEYT ARCAYÜREK *20 şubat*

ANKARA — ABD yönetiminin hazırladığı **"İnsan Hakları 1987"** raporunun, Türkiye ile ilgili kimi bölümleri geçenlerde yayımlandı. Bu rapor, özellikle Türkiye'nin bütünlüğüne karşı olumsuz yargıları içermesi nedeniyle hemen her çevrede değişik tepkiler uyandırdı. Aslında ABD raporu, uzun bir metindi ve Türkiye'de sadece Güneydoğu sorununu değil, hemen her siyasal, sosyal ve ekonomik konuyu inceleyip irdeliyordu. Raporun bir belge niteliği taşıyan Türkiye ile ilgili 23 safyalık bölümünün tam metnini aşağıda bulacaksınız:

"Türkiye, çok partili parlamenter sisteme ve güçlü bir cumhurbaşkanlığına sahip bir cumhuriyettir. 1987'de Türkiye bütünüyle işleyen bir demokrasiye dönüşünü tamamlamıştır. 6 Eylül'de yapılan bir halkoylaması ile 1982 Anayasası'nın geçici bir hükmüyle siyaset yasağı konmuş bulunan eski politikacıların tüm siyasi hakları iade edilmiştir. Evvelce yasaklı olan politikacılar hakkında halkoylaması öncesi faaliyetleri nedeniyle mevcut iddialar kaldırılmıştır. Başbakan Turgut Özal, erken genel seçime gitmiş, bu seçimler 29 Kasım'da yapılmıştır. Bu milli seçim 1980'den bu yana, önde gelen tüm siyasi liderleri de içine alan ilk seçimi oluşturmuştur. Başbakan Özal'ın Anavatan Partisi, 7 yasal siyasi parti arasında seçimi kazanmıştır.

Türk milli polisi şehirlerde, jandarma ise kırsal bölgelerde kamu düzenini sağlamakla görevlidir. 19 temmuzda hükümet, son 5 ilden de sıkıyönetimi kaldırmıştır. Halihazırda 9 ilde (İstanbul ile Güneydoğu'da hükümetin Kürt gerillalarla karşı karşıya bulunduğu 8 il), sivil yöneticilere sıkıyönetim komutanlarının bazı yetkilerinin bahşedildiği olağanüstü hal mevcuttur. Buna ilaveten, özel yetkilerle donatılmış bir "süper vali", Türkiye'nin Güneydoğusu'nda (olağanüstü hal bulunan 8 Güneydoğu ili de dahil olmak üzere) 12 valinin faaliyetlerini denetlemek ve koordine etmektedir.

1980'den bu yana Türkiye, devlet sektörünün hâkim olduğu kapalı bir ekonomiden, serbest piyasa ve ihracata dönük bir ekonomiye doğru gitmektedir. Enflasyon ve işsizlik oranları hâlâ yüksek olmakla birlikte, hükümetin yapısal ayarlama programı çerçevesinde, ekonomide önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Nisan ayında Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na tam üyelik müracaatında bulunmuştur.

1987 yılında insan haklarına riayet alanındaki iyileşme devam etmiştir. Temmuz 1987'de sıkıyönetimin kalkması, eylüldeki halkoylamasıyla kalkan siyasi yasaklar ve son zamanlarda mahkeme kararlarıyla basın özgürlüğünde mevcut birçok sınırlama kalkmıştır. Ocak ayında hükümet; ilke olarak, Türk vatan-

daşlarının Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmaları hakkını kabul etmiştir. Bununla birlikte hükümet şimdi de kararları bağlayıcı olan Avrupa İnsan Hakları Divanı'na başvuru hakkını kabul etme durumundadır. Ocak 1988'de Türkiye, İşkence ve Gayri İnsani ya da Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzalamış, benzeri bir BM sözleşmesini imzalama niyetini açıklamıştır. Türk hükümeti bu sözleşmeyi imzalamakla, insan hakları örgütlerinin uzun zamandır savunduğu bir adım olan, insanların hürriyetlerinden yoksun bırakıldıkları yerlerin resmi bir biçimde dışarıdan denetlenmesini ilk kez kabul etmiş bulunmaktadır. Avrupa Topluluğu'na tam üyelik müracaatı da insan hakları uygulamalarının genel Batı Avrupa normlarına uydurulması hususunda ek bir teşvik oluşturmuştur.

Hükümet, tutuklulara işkence yapmakla suçlanan çok sayıda kişi hakkında takibat açmıştır. Yeni Ceza Yasası taslağında işkence suçlarının cezaları arttırılmıştır. Hükümet ayrıca yeni binalar inşa etmek ve cezaevinde yatanların isteklerine cevap vermek suretiyle cezaevi koşullarını iyileştirmektedir. Bununla birlikte, hükümetin şimdiye kadar harcadığı çabalara rağmen, ciddi ve müteaddit işkence vakalarına ilişkin bilgiler gelmeye devam etmektedir.

Bazı azınlık sorunları devam etmektedir. Anayasa, tüm Türk vatandaşlarını Türk olarak mütalaa etmekte, ancak Lozan Antlaşması (1923) ile gayri Müslim azınlıklara tanınan özel statü hariç olmak üzere Türkiye, etnik azınlıkların varlığını yasal olarak kabul etmemektedir.

1982 Anayasası ile işçi sendikaları ve derneklerin, siyasi faaliyette bulunmaları veya siyasi partilerle organik ilişki veya bağ kurmaları yasaklanmıştır.

İNSAN HAKLARINA SAYGI

BÖLÜM 1: Kişisel Bütünlüğe Saygı

a. Siyasi Cinayet.

1987 yılında hükümet kuvvetlerinin siyasi saikle herhangi birini öldürdüğü hususunda hiçbir iddia vaki olmamıştır. Ekim ayında İstanbul'da bir teröristin attığı bomba, bir kişiyi öldürmüştür. Ayrıca ağustos ayında İstanbul'da bir polis karakoluna vaki saldırı sonucunda bir polis memuru hayatını kaybetmiştir.

b. Kayıplar

Hükümet kuvvetlerince sebebiyet verilen herhangi bir kayıp olayı bilinmemektedir.

c. İşkence ya da Diğer Zalimane, Gayri İnsanı veya Küçültücü Muamele veya Ceza.

Ocak 1988'de Türkiye, İşkencenin ve Gayri İnsani ya da Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzalamış ve benzeri bir BM sözleşmesini de imzalama niyetini açıklamıştır. Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne katılınmakla, Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerden oluşan bir uluslararası komitenin herhangi bir zamanında, Türk hükümetine haber verilmesini müteakip, kişilerin hürriyetlerinden yoksun bırakıldıkları yerleri (polis merkezleri, sivil ve askeri cezaevleri, akıl hastaneleri) ziyaret edebilmesine cevaz verilmektedir. Hükümet, Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzalama niyetini açıkladığı sırada, Türkiye'nin işkencenin ortadan kaldırılması arzusundaki ciddiyetini vurgulamıştır.

Anayasada, "Hiç kimsenin işkenceye veya insan haysiyetiyle bağdaşmayan kötü muameleye tabi tutulamayacağı" belirtilmekle birlikte, gerek Türk basını gerek yabancı izleme grupları, sürekli olarak, tutukluların ilk sorgulama veya tutukluluk sırasında kötü muamele ve işkenceye maruz kaldıklarını iddia etmişlerdir. Uluslararası Af Örgütü, Eylül 1987'deki İşkence Dosyası'nda, işkencenin "yaygın" ve "sistematik" olduğunu ileri sürmüş, "Kasım 1983'te sivil bir hükümetin işbaşına gelmesinden bu yana geçen yaklaşık 4 yıl boyunca, işkencenin önlenmesi hususunda hiçbir etkin önlem alınmadığını" iddia etmiştir. Raporda, işkence metotlarına, işkence merkezlerine, cinsel istismar ve gözaltında ölüm vakalarına yer verilmiştir. Helsinki İzleme Komitesi, son raporunda, "İşkencenin Türkiye'de hâlâ geniş ölçüde uygulandığı" sonucuna varmaktadır. Bununla birlikte raporda; ilk tutukluluk dönemi hariç olmak üzere, cezaevlerinde istismar ve işkencenin önemli ölçüde azaldığına işaret edilmektedir.

İşkence iddialarının bazıları; zanlıyı yıldırmak amacıyla veya şahsi düşmanlık nedeniyle polisin kişilere kaba davrandığı, polis sertliği olarak tanımlanabilecek muamele vakalarına ilişkindir. Diğer vakalarda, kötü muamelenin sistematik işkenceyi içerdiği anlaşılmaktadır. Çok sayıdaki iddianın hemen hepsi ilk gözaltı döneminden, zanlıya henüz suç isnat edilmediği ve zanlının bir avukatla temas edemediği süreden kaynaklanmaktadır. Birçok vaka, doktor raporları ile belgelenmiştir. Daha geniş basın hürriyeti sayesinde, mağdurların fotoğrafları, metotların tarifi ve işkence yapıldığı ileri sürülen yerlerin şemaları dahil olmak üzere, işkence vakalarının basında geniş şekilde işlenmesi mümkün olmuştur.

Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzalamadan önce dahi hükümet, işkenceyi takbih etmiş, işkencecileri derhal ve ciddi biçimde cezalandırmakla işkenceyi ortadan kaldırma hususundaki azmini ifade etmiştir. Kasım seçimlerini müteakip, Türk milli polisinin başı olarak görev yapan, yeni atanan Emniyet Genel Müdürü, işkence uygulamasını açıkça takbih etmiş ve bunu ortadan kaldırmayı vaat etmiştir. Hükümet, işkence iddialarının araştırılmasında ve zanlıların adalete tesliminde gayretli olmuştur. Soruşturma ve yargılamaların sayısı konusunda kesin rakamlar mevcut bulunmamakla birlikte, işkenceden hüküm giyenler, basında sürekli olarak yer almaktadır. Örneğin ekim ayında bir adli tıp kurulunca Bingöl'de bir mahkûmun işkence sonucu öldüğünün tespit edilmesi üzerine hükümet, içlerinde bir subayın da bulunduğu bazı askeri personel aleyhinde soruşturma başlatmıştır. Bu subay, daha sonra bir başka davada işkenceden hüküm giymiştir. Bununla birlikte, uluslararası insan hakları örgütleri, birçok işkence iddiasının tam olarak soruşturulmadığını ve hüküm giyen bazı işkencecilerin dava henüz Yargıtay aşamasında iken dahi görevlerine devam ettiklerini iddia etmektedirler.

Türkiye Barolar Birliği de dahil olmak üzere; gerek Türk gerek yabancı insan hakları savunucuları, işkencenin veya işkence iddialarının önlenmesinde en etkili yolun gözaltı süresinde zanlının avukatıyla temasına izin verilmesi olduğunu ileri sürmektedirler. Ceza Kanunu tasarılarında bu husus öngörülmektedir. Yeni Ceza Kanunu, işkence suçunun cezasının arttırılmasını öngörmektedir. Mevcut yasada, işkence ile adam öldürme cinayet olarak sınıflandırılmakta, 8 yıl hapis ile cezalandırılmaktadır. Ölüm ile sonuçlanmayan işkence ise 3 ila 5 yıl arasında hapis ile cezalan-

dırılmaktadır. 1986'da bu suçun cezasını 5 ila 10 yıla çıkaran bir kanun tasarısı Mecliste ret edilmiştir. Yeni Ceza Kanunu tasarısında, işkence ile adam öldürmenin cezası 16 yıla çıkarılmaktadır.

Ağustos ayında, mahkûmların giriştikleri yaygın açlık grevleri ile buna paralel olarak mahkûm yakınları ve akrabalarının gösterilerini müteakip, Türk basın mensuplarına ilk kez olarak cezaevlerini ziyaret etme ve cezaevi şartlarını geniş biçimde işleme izni verilmiştir. Basının konuya gösterdiği bu ilgi sonucunda, birçok cezaevinde şartların iyileştiği anlaşılmaktadır. Hükümet, mahkûmların birçok talebini karşılamış ve şartları iyileştirmek için yeni binalar inşa etmeye başlamıştır. Eylül ayında Adalet Bakanı, son 3 yıl içerisinde yeni 93 adet cezaevi binasının yapımıyla cezaevi şartlarının büyük ölçüde iyileştiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte Türkiye'de, cezaevleri de dahil olmak üzere kamu kuruluşlarının çoğu, nispi azgelişmişliğin sonucu olarak, birçok gelişmiş ülkelerle mukayese edildiğinde, hâlâ standartların altında bulunmaktadır.

d. Keyfi Tutuklama, Gözaltı, Sürgün veya Zorunlu Çalıştırma (angarya)

Suç işlerken yakalanma gibi sınırlı bazı haller dışında bir sanık tutuklanacak ise bir hâkimin savcıya tutuklama emri vermesi gereklidir. Ancak polis veya savcı, nezarete alınan şahısları kimseyle görüştürmeden ve suç isnat etmeden 24 saat süreyle gözaltında tutabilmektedir. Mahkeme emriyle bu süre 15 güne kadar uzaltılabilmektedir. Üç veya daha fazla kişi tarafından, "toplu işlenen suçlar" halinde, mahkeme kararı olmadan 15 günlük gözaltı mümkündür.

Olağanüstü halin hüküm sürdüğü 9 ilde vali (veya süper vali) bir kişinin suç isnat edilmeden 30 güne kadar gözaltında tutulmasına yetki verebilir. Olağanüstü halde; yetkililerin, zanlıları gözaltına almak için hâkim kararına ihtiyaçları yoktur. Resmen nezarete alınan bir şahıs, isnat olunan suçların kendisine tebliği için savcı önüne çıkartılır. Savcı, dava açmaya karar verirse gözaltındaki şahıs hâkim tarafından sorgulanır ve derhal bir avukat tutmasına izin verilir.

Parlamento 1986'da, sanıkların avukat ile derhal görüşmelerini öngören bir yasa tasarısını ret etmiştir. Ceza Kanunu'da, gözaltına alınan bir şahsa avukat tutma hakkı verecek şekilde değişiklik getiren bir öneri halen tartışılmaktadır. Gözaltındaki kişinin kefalet ödeyerek serbest kalma hakkı yoktur; ancak sorgu hâkimi sanığı uygun bir garanti gösterdiği takdirde geçici olarak serbest bırakabilir veya mahkeme, sanığın kaçabileceğine veya delilleri yok edebileceğine kani ise önleyici mahiyette tutuklanmasına karar verebilir. Anayasa, tutukluların hızlı karar, sorgulama ve yargılama talep etme hakkını tanımaktadır. Her halükârda yetkililer, gözaltına alınan bir şahsı, suçlanana veya serbest bırakılana kadar kimse ile görüştürmeden belirli bir süre tutabilmektedirler. 1975 tarihli Polis Yetkileri Yasası'na göre, normal olarak gözaltındaki şahsın en yakın akrabalarının "en kısa süre içinde" durumdan haberdar kılınması gerekmektedir.

Parlamento, 15 nisanda kabul ettiği bir yasayla, 1986 tarihli İnfaz Yasası'nın Türk yargı makamlarının, halk arasında iç sürgün olarak bilinen, "güvenlik gözetimi cezası" vermelerini mümkün kılan bir maddesini iptal etmiştir.

Anayasada zorunlu çalışma uygulaması mevcut değildir.

e. Adil Yargılamadan Mahrumiyet

Sanıkların normal olarak aleni mahkeme edilme kararı mevcuttur. Askeri cezaevleri ve askeri mahaller gibi yerlerde yapılan bazı mahkemelerde, halkın mahkemeyi izlemek için izin alması gereklidir, ancak bu izin rutin bir şekilde verilmektedir. Türkiye'nin büyük çoğunlukla Müslüman olmasına rağmen mahkeme sistemi ve adli usullerinden İtalyan (ceza) ve İsviçre (medeni) kanunları model olarak alınmıştır. Medeni hukuk uygulayan pek çok ülkedekinin aksine, halktan teşkil edilen jüriler tarafından verilen mahkeme kararları, Türk adli sisteminin bir parçasını oluşturmamaktadır.

Anayasada, hâkimlerin görevlerinin ifasında bağımsız olacakları ve görevleri süresince teminat altında bulunacakları belirtilmiştir. Ayrıca; anayasa, hâkimlere herhangi bir makamın görevleri ile ilgili olarak emir vermesini veya tavsiyede bulunmasını yasaklamıştır. Anayasa Mahkemesi'nin 1985 Polis Yetki ve Selahiyetleri Kanunu'nun baskıcı nitelikte olduğu düşünülen iki hükmünü iptal etmesi, mahkemelerin bağımsızlığının bir göstergesi olmuştur. Mahkemeler ayrıca, ifade özgürlüğü ile ilgili olarak yargılanan pek çok sanığı serbest bırakmıştır.

Kamu savcıları keza bağımsızdırlar; bir davanın açılıp açılmaması tamamen onların kararına bağlıdır. Keza, işkence iddialarının soruşturulmasını takip etmek de savcılara kalmıştır. Cumhurbaşkanı tarafından atanan ve içlerinde Adalet Bakanı'nın da yer aldığı Yüksek Hâkimler ve Savcılar Kurulu, yüksek mahkemeler için hâkim ve savcıları seçer ve alt mahkemelerde görevli olanları denetler.

Uyuşturucu kaçakçıları ile birlikte, devletin güvenliğine karşı suç işleyenler ve terorizm suçu isnat edilen sanıklar, 8 Devlet Güvenlik Mahkemesi'nden birinde yargılanırlar. Bu mahkemelerdeki hâkimler normal sivi mahkemelerde başkanlık yapan hâkimler gibi aynı delil standartlarına itibar ederler. Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nde üç sivil hâkim başkanlık yapar. Mahkeme başkanı olarak bir sivil hâkim. Sivil ve askeri mahkemeler, Anayasa ve Olağanüstü Hal Kuralları'na dayalı olarak davaları genellikle aynı usul kuralları ile yürütürler.

Her iki sistemde bir hüküm giyme veya beraat kararı temyiz edilebilir. Eğer bir temyiz mahkemesi, bir alt mahkemenin suçlu bulma kararını geri çevirirse, dava yeniden incelenmek üzere alt mahkemeye geri gönderilir. Şayet alt mahkeme ilk kararında ısrar ederse dava bağlayıcı bir görüş için üst mahkemeye tekrar gönderilir. Bazı davalarda, özellikle idamı içeren davalarda, temyiz için Yargıtay'a veya Askeri Yargıtay'a başvurulması zorunlu ve otomatiktir. Şayet bir ölüm cezası temyiz mahkemesince onaylanırsa, infaz için sırasıyla Bakanlar Kurulu, Parlamento ve nihayet cumhurbaşkanı tarafından onaylanması gerekir.

Mevcut emarelere göre; Güneydoğu'da yargılanan Kürtçe konuşan sanıklar, avukatları ve adli görevliler ile iletişimlerinde kullanılmasına müsaade edilen tek ve resmi dil olan Türkçeye bazı durumlarda tamamen, bazılarında kısmen vakıf olmamaları dolayısı ile çoğunlukla sıkıntı çekmektedirler. Tercüman sağlanmasına rağmen, Kürtçeden Türkçeye yapılan tercümelerin kalitesinin zayıf olduğu bildirilmektedir.

Türk cezaevlerindeki siyasi suçlu sayısına ilişkin tahminler kaynağa ve kaynağın siyasi suçlu tanımına göre büyük ölçüde değişmektedir. Hükümet hiçbir siyasi suçiunun tutuklu olmadığını, ancak pek çok kişinin 1970'lerde terörist eylemler veya görünüşte siyasi amaçlı diğer suçları işlemeleri dolayısıyla hapiste olduklarını belirtmektedir. İnsan hakları örgütleri pek çok kişinin aşağıdaki suçlar nedeniyle mahkûm edildiklerine inanmaktadırlar:

"Yasadışı örgüt üyeliği, bir sınıfın veya bir etnik grubun hegemonyasını amaçlayan propaganda yasağı ve bir İslam devleti kurulmasını savunmak." Onların tahminlerine göre, bu hükümler yüzünden şiddet kullanmadan mahkûm olanların sayısı birkaç yüzdür.

f. Özel Hayat Aile, Ev veya Yazışmaya Keyfi Müdahale

Anayasada bir şahsın ikâmetgâhının dokunulmazlığı ve yazışma ve haberleşmesinin gizliliği vazolunmuştur. Hükümet yetkililerinin özel bir ikâmetgâha girişleri ve özel yazışmaları engelleme veya kontrol etmeleri ancak adli bir müzekkere ile mümkündür.

Ancak halen olağanüstü hal uygulanan dokuz vilayette; vali veya (süper vali) özel ikâmetgâhları veya siyasi partilerin, işyerlerinin, derneklerin ve diğer kuruluşların binalarını bir müzekkere olmaksızın yetkililere aratabilir. Bu yetkililer; kişileri, mektupları, telgrafları ve belgeleri arayabilir, tutabilir veya bunlara el koyabilir.

Muzır Yasası çıkmazda

SÜLEYMAN SARILAR *21 şubat*

"**Muzır**" cezaları rekora gidiyor. Resmi adıyla "**Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu**" ya da bilinen adıyla "**Muzır Yasası**" çıkalıberi basın-yayın organlarına verilen para cezalarının tutarı şimdiden 7 milyar 729 milyon 826 bin 689 lirayı, yani 6 milyon 528 bin 716 doları buldu. Halen karar aşamasında olan ya da süren 200 davada istenen para cezası ise basın dünyasının pek de alışık olmadığı bir büyüklükte: 50 milyar.

Hükmedilen cezalar 8 milyara dayanmış, ufukta bekleyen rakam da 50 milyar olunca, akla ilk gelen soru, cezaların ödenip ödenmeyeceği oluyor. Muhatapları, belki de bu kadar yüksek rakamlara ulaşmasından ötürü cezaları "**komik**" buluyorlar, "**çünkü cezaları ödemeye imkân yok.**" Birçok yayıncı ya da yayın sorumlusu, "**ödeyeceğimize gider hapis yatarız, ayıp başkasının ayıbı**" diyor. Hukukçular da yüksek cezaların "**ödenemez**" olmasından ötürü "**caydırıcılığa da sahip olmadığı**" görüşünde; "**Yüksek para cezaları, caydırıcılığı ortadan kaldırdığı gibi, cezanın anlamını da yok ediyor. Bu mantıksız cezalar nedeniyle hukuk gülünecek bir şey haline geliyor**" diyorlar.

"**Muzır cezaları**" konusunda bir başka önemli nokta da ceza miktarlarının "**ölçüsüz**" olması. Örneğin Avrupa'nın "**en muhafazakâr ülkesi**" olarak bilinen ve kürtajın bile serbest olmadığı Belçika'da bizdekine benzer bir "**Muzır Yasası Maddesi**" var. Bu yasaya göre bir yayın organına verilecek en yüksek para cezası, Türk parasıyla 1 milyon lirayı bile bulmuyor.

Oysa bu alanda Türkiye rekoruna sahip olan **Playboy** dergisinin sadece Mayıs 1987 sayısı 578 milyon lira ceza almış durumda.

"**Muzır**" davalarında geçen aralık ayından başlayarak milyonluk para cezaları verilmeye başlandı. İlk kararları tartışmalar izledi. Derken hükümet yasayı değiştireceğini açıkladı. Değişiklik tasarısında cezalara 50 milyon alt sınırı getiriliyordu. Ancak aralık ayında Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu** tarafından açıklanan tasarı Meclise sevk edilmedi ve hükümet gündeminden de çıkartıldı.

Muzır davalarının çoğunluğuna bakan İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi geçen hafta milyarlık para cezaları vermesinin gerekçesini, "**Yasa tasarısı unutuldu. Önceki cezalar verildiğinde gündemdeydi. Bir süre karar vermedik unutuldu. Şimdi bu kararlarla yeniden gündeme gelir de belki Meclis tarafından düzeltilir**" diye açıklıyordu.

Gerçekten de milyarlık para cezalarıyla Muzır Yasası yeniden gündeme geldi ve tartışılmaya başlandı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi Yargıcı **Osman Şirin**, yasanın düzeltilmesi gerektiğini belirtirken cezaların yüksekliğinden yakınıp, yasaya göre en az verilebilecek cezalara hükmettiğini belirtiyordu.

Cezaların onay beklediği Yargıtay Başkanı **Ahmet Coşar** da cezaların caydırıcı olması gerektiğini vurgulayarak, "**Bu cezalar eğer caydırıcı ise normaldir. Ama bu haliyle caydırıcı oldukları söylenemez**" şeklinde yorumda bulunurken, Türkiye Barolar Birliği Başkanı **Teoman Evren** de cezaların anlamsızlığını belirtiyordu. Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nezih Demirkent, TGS Genel Başkanı **Eren Güvener**, TYS adına **Demirtaş Ceyhun**, Ankara Barosu Başkanı **Mahir Can Ilıcak**, İstanbul Barosu Başkanı **Sulhi Tekinay**, SHP Genel Sekreteri **Fikri Sağlar** ve daha birçok kişi "**cezaların anlamsızlığından**" yakınırken, cezaya çarptırılanlardan **Playmen** dergisi sahibi **Mehmet Yakup Yılmaz** da şunları söyledi:

"Verilen cezayı hayretle karşıladım. Playmen'in cezalandırılan sayısındaki fotoğraflar, plajlarda görmeye alışık olduğumuz görüntülerdi. Bu, cezaların müstehcenlikten başka kaygılarla verildiğini gösteriyor.

Gerçek amaç son günlerde basın üzerinde yaygınlaştırılan baskıların arttırılmasıdır. Başbakanın emir kulu durumundaki Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun objektiflikten uzak raporlarına, bağımsız Türk mahkemelerinin de itibar ediyor olması hepimiz için bir talihsizliktir. Bugüne kadar olduğu gibi Türk basını özgürlüklerine karşı girişilen saldırılardan galip çıkmasını bilecektir. Müstebitler gidecek basın özgürlüğü kalacaktır."

Muzır davalarında yargılanan **Erdal Öz** de söz konusu cezalarla basın özgürlüğünün hedeflendiğini vurguladıktan sonra, bir yayıncı olarak bu cezaları ödeyemeyeceklerini, hapse girmeyi göze aldığını ve ce-

zalarla yayınevlerinin mahvedilmek ve susturulmak istendiğini söyledi. Öz, **"Asıl amaç suskun, sinik bir basın yaratma özlemidir"** dedi.

Yayıncılar kadar cezalardan tedirgin olanların başında hukukçular geliyor. **Prof. Süheyl Donay,** cezaların caydırıcılıktan yoksun olduğunu belirtip **"Cezada amaç caydırıcılıktır"** ilkesini anımsatarak, **"Bu cezalar caydırıcı olamaz"** diyor.

Avukat **Tayfun Akçay** ise cezaları **"Komik"** olarak niteliyor, hukukta mantıksızlığa yer olmadığını, caydırıcı özellik taşımayan cezaların mantıksız olduğunu ve **"hukukun gülünç duruma düşürüldüğünü"** söylüyor. Akçay, **"Yayıncılar cezalarını kendileri belirliyor. Ne kadar çok satarlarsa cezaları o kadar artıyor. Bu hukuk ilkeleriyle bağdaşamaz"** diye konuştu.

Muzır Yasası ve sonuçları tartışılırken, Başbakan **Turgut Özal'ın "cezaları yüksek bulduğunu"** açıklayarak yasada düzenleme yapacaklarını belirtmesinden sonra hazırlanan tasarının neden gündemden çıkartıldığı konusunda ise çeşitli yorumlar yapılıyor. Bazı çevreler **"Hükümetin yasayı elinde koz olarak tuttuğunu"** öne sürerken,, bazıları da **"Mehmet Keçeciler kanadının baskısıyla gündemden çıkartıldığını"** savunuyorlar.



Görgü ve Estetik...

İLHAN SELÇUK *21 şubat*

Kanuni Sultan Süleyman Sergisi'nin Londra'daki açılışında Prens Charles, eşi Prenses Diana ve Başbakan Özal'ın eşi Semra Hanım bir araya geldiler.

Gazetelerin yazdıklarına göre, bu törende önceleri Semra Hanımın adı ve yeri yokmuş: Başbakanımızın son derece girişken eşi, son anda atağa geçmiş:

"— Ben" demiş "Türkiye'nin First Lady'siyim, açılışa katılmak istiyorum."

Protokol sorunları doğmuş bu yüzden; sonra sıkıntılar tatlıya bağlanmış, Semra Hanım Londra'ya uçmuş. Özal ailesinin artık devlet yönetiminde bir "hanedan" oluşturduğu söyleniyor ya, Prens Charles, eşi Prenses, bir de Semra Hanım, kadro tamamlanıyor; ama ne yazık ki evdeki hesap çarşıya uymamış, Semra Hanım düş kırıklığına uğramış. Lady Di, bizim First Lady'mizi "snobe" etmiş; Türkçesi, tepeden bakmış, azımsamış, dışlamış; birlikte fotoğraf çektirmek önerisini de "nazikâne reddetmiş." Oysa bizim Semra Hanım, takılı makılı, vizonlu mizonlu, süslü püslü; Prenses Diana ise sade bir tayyörle açılışa katılmışlar.

Burnu büyük İngiliz'in Kraliyet ailesi, yeni kurulan hanedana burun kıvırmış.

Gazeteler kıyamet koparıyor...

*

Olayı televizyondan ben de izledim, doğrusu Semra Hanım güzel bir görüntü vermiyordu.

Yanlışlığı nereden geliyordu?

Son yıllarda Türkiye'deki mutlu azınlığı para çıldırttı. Bu çevrelerde sultanlığa, soyluluğa, saray yaşamına merak başladı. Kimisi Kapalçarşı'dan eski bir paşa fotoğrafı bulup "babamın dedesi" diye konağın duvarına asıyor; kimisi kızını kibarlık öğretimi görsün diye Avrupa'nın pahalı okullarına yolluyor; kimisi mücevherini alışverişe çıkarken takıyor, kürkünü olur olmaz yerde gösteriş olsun diye giyiyor.

Ve ortaya estetikten yoksun bir hayat biçiminin göstergeleri dökülüyor.

Estetik, güzellik bilimi diye tanımlanır. Ancak buradaki "güzellik" kavramı sığ değildir; sanatsal güzelliğe dönüktür; sıradan kişiye çirkin gelebilecek güzelliğin boyutu da işin içine girer; büyük ressamların yapıtlarında bu anlamda estetiğin ne demek olduğu görsel çarpıcılığıyla vurgulanır.

Kimi zaman takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüş, en pahalı giysilerle donanmış bir "hanfendi" güzelliğe ters düşebilir de işçi tulumu giymiş yaşlı ve solgun bir kadının estetiği dört dörtlüktür. Kimi kral ya da prens; yapay, iğreti, kof, süslü bebektir de alt katmanlardan gümbür gümbür iktidara tırmanmış bir halk adamı, estetiğini kendi biçemiyle yaratır.

Özentiyi bir yana bırakmak, olduğu gibi olmak, doğal kişiliğine ve kültür kökenlerine en yakışır biçemi benimsemek, çağımızda uygar insanın kimliğini belirliyor.

Eski dönemlerde "görgü" yalnız varlıklı kesimlere özgü sayılırdı; çağımızda durum değişti; Osmanlıca'da "adab-ı muaşeret" denen görgü sınıfsallığı çoktan aştı, evrensellik kazandı .Bilim, bilgi, estetik, sanat moda gibi görgü kavramı da demokratlaştı, kitlelerce paylaşıldı. Başbakanın eşi de bu paylaşıma katılabilir, fabrikadaki işçi kadın da...

Ama paylaşmasını bilmek koşuluyla.

İngiltere'de saray var, biz sarayları müze yaptık, orada krallık var, biz padişahlığı yıktık.

Kişi başına ulusal geliri 10.000 dolar olan bir ülkeye kişi başına ulusal geliri 1000 dolar olan yoksul bir halkın "First Lady"si gidiyor: vizonla, takıyla, süsle püsle hava atmaya kalkıyor; çünkü hanedan tutkusuna kapılmıştır.

Aynı gün Türkiye'de Başbakan Özal diyor ki:

"— Bizim gibi ülkelerde tasarruf patlaması olması lazım; halbuki bizde tüketim patlaması var. Tüketimi kısacağız, başka çaremiz yok." (Hürriyet 19.2.1988)

Terslik ortada değil mi?

Özal'dan uyarı: İşinizi küçültün

BARIŞ KUDAR *22 şubat*

İZMİR — Başbakan **Turgut Özal** son günlerde tepkilerini **"yüksek ses"**le dile getiren sanayicilerle yaptığı konuşmada **"işinizi küçültün, kredi talebinizi azaltın"** uyarısında bulundu. İhracata dönük sanayilerin kredilerinin arttırılacağı müjdesini veren Turgut Özal, **"Dış kredi itibarımız söylentilere bağlıdır. Bilmeyenler bu konuya dokunmasınlar. Bunu MİT raporu gibi münakaşa eder olduk"** dedi.

2. Özal hükümetinin aldığı ekonomik kararların anlatılması ve savunulması için Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem** tarafından düzenlettirilen **"Ekonomik Forum 88"** dün Başbakan Turgut Özal'ın konuşmasıyla açılmış oldu. Egeli sanayicilerin geçen hafta içinde **"kredi faiz ve borçlarım ödememe"** kampanyasına başlaması ve tepkilerini dile getirmeleri nedeniyle konuşması büyük bir sabırsızlıkla beklenen Özal, programa göre saat 15.00'te gelmesi gereken Atatürk Kültür Merkezi'ne yaklaşık 1 saat geç geldi. Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis Başkanı **Şinasi Ertan** yaptığı sunuş konuşmasında, **"Sayın Başbakanın yapacağı konuşmalarda kafamızdaki sorulara cevap bulacağımızı sanıyoruz"** dedi.

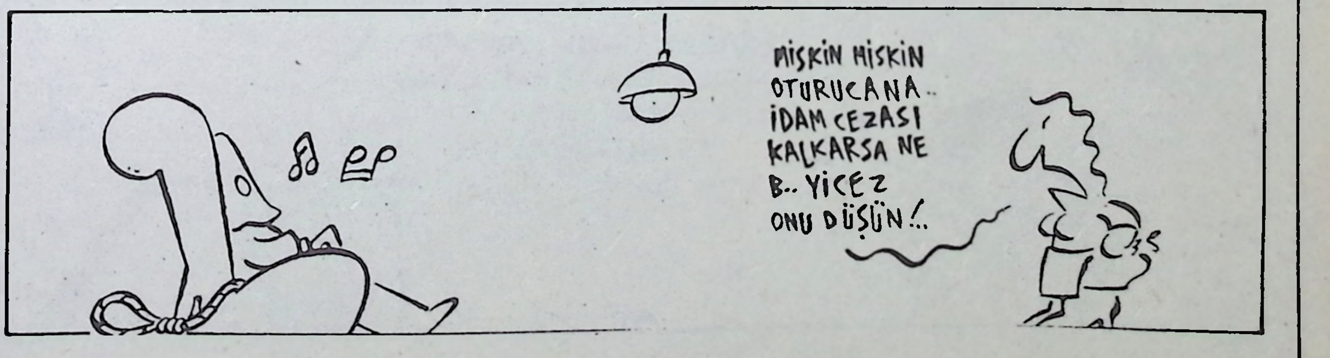
Özal konuşması için hazırlanan kürsü yerine, sahne ortasına konulmuş masaya geçerek, **"Buradan daha rahat konuşurum"** dedi. 1980 öncesi ekonomik gelişmeleri ve sıkıntıları anlatan Özal 1980'den sonra Türkiye'nin yapısal değişiklikler içine girdiğini söyledi. Sorunların büyük bölümünün dış borç ödemelerinin tıkandığı zamanlarda çıktığına işaret eden Özal sorunların çözümünün ödemeler dengesinin sağlanmasıyla olabileceğini belirtti. 1987 ve 1988'deki dış borçların büyük bölümünün 1980 öncesi kısa vadede çözüm olarak getirilen Dövize Çevrilebilir Mevduat hesaplarının oluşturduğuna değinen Özal, **"Bu paralar o zaman 20-25 liraya kullanılmıştır. Ama şimdi Merkez Bankası'na ortalama 600-700 liraya mal olmaktadır"** dedi. Merkez Bankası'nın 4-4.5 milyar doları bulan bu borçların ödenmesi için 2.5 trilyona gereksinimi bulunduğunu anımsatan Özal, **"Bu durumda verilen krediler kısılacaktır. Ya da karşılıksız para basacaktır. Bu, kısa vadeli önlemin bugünkü Türkiye'ye tesiridir"** diye konuştu. 1980 öncesi yaşanan anarşinin ekonomik sıkıntılardan kaynaklandığını bildiren Özal, devletin ve belediyelerin götürdüğü hizmetlerle anarşi yaratılan bölgelerde gelişme sağlandığına işaret ederek **"1980 öncesi görülen bu tür gayretler şimdi parlamentodan okullara, sendikalara kadar yapılıyor. Ama ortam olmadığı için etkili olamıyor"** dedi.

24 Ocak kararlarının **"Türkiye'nin içindeki yangını düzeltmek"** için alındığını kaydeden Özal, **"Bu kararlar 1983'ten sonra daha büyük çapta tatbikata kondu"** diye konuştu. Hükümetin serbest ekonomiye mikro düzeyde değil makro düzeyde müdahale ettiğini bildiren Başbakan Özal, 1 numaralı hedeflerinin ödemeler dengesini sağlamak olduğunu vurgulayarak **"Ödemeler dengesini sağlayamazsak iflah olmayız"** dedi.

Yüksek faiz ile ilgili olarak son günlerde dile getirilen tepkilere değinen Özal, Türkiye'nin darboğazı aştığını yineleyerek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Enflasyon maalesef haraketlenme arttıkça artan bir olgudur. Büyüme hızı enflasyonist baskı yapmaktadır. Yapı değişikliği geçiren Türkiye çalkantılı bir denize benzemektedir. Kalkınma hızını aşağıya doğru çekerken insanlarımızın geçimini enflasyonun altına sokmamak gerekir."

Kentleşmenin hızla sürdüğünü kaydeden Özal köyden kente göçün önüne geçemediklerini vurguladı. Özal 1987 yılına gelirken kalkınma hızının yüzde 8'i bulmasından çekindiklerini ve enflasyonu arttıracağından endişe ettiklerini söyledi.



Bir Bakan Bakıyor

BURHAN ARPAD *23 şubat*

Toplumların yönetim biçimleri ne olursa olsun, bir 'baş kişi' hep gerekmiştir. Çevresinde 'adamları'yla! Baş kişi 'padişah' olabilir, 'kral' olabilir, 'imparator' olabilir, 'cumhurbaşkanı' olabilir!

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında 'baş kişi' yine padişahtı amma, yönetimin çoğu yetkileri Başbakanın, (Sadrazamın) elindeydi. Cumhuriyet Türkiyesi'nde yetkililer Cumhurbaşkanı ve Başbakan arasında tartışma konusu olagelmiştir kimi zaman!

1988 Türkiye Cumhuriyeti'nde başyöneticinin Başbakan Özal olduğunu söylemek durumundayız. Olaylar ve Sayın Özal'ın tutumu bunu gösteriyor. Üstelik Sayın Özal 'dediğim dedik' bir politikacı görünümünde. ANAP'lı yönetimin bakanları görünüm olarak var kişiler. Yönetici ve bakan olarak sadece bakıyorlar. Bakan değil, sıradan bir seyirci durumundalar. Arada bir basın ve televizyonda görünüyorlar.

Cumhuriyet'in 1 şubat günlü sayısında Bayındırlık Bakanı Safa Giray'la yapılmış bir söyleşi var. Genç meslektaş Havva Can'ın sorularını pek kavramış görünen Sayın Giray şaşırtıcı laflar ediyor. Birkaç alıntıyla durumu açıklamak istiyorum. Bir ara dünyanın ferdiyetçiliğe geçtiğini ileri süren Sayın Giray, Türkiye'de değil de Türkiye dışında bir yerlerde Türkiye olaylarına, Türkiye sorunlarına bakarmış gibi.

Evet bir bakan bakıyor. Yirmi birinci yüzyılın dünyada ferdiyetçiliğe (bireyciliğe) geçiş olduğunu söyleyiveriyor: "Batıda eşler ayrı evlerde yaşama biçimini seçiyorlar!" diyebiliyor. Konuşmasının bir başka yerinde, dünya taşımacılığının toplu taşımacılıktan bireyciliğe kaydığını kanıtlamak için, uçak taşımacılığının gittikçe ağır bastığını ileri sürüyor. Bayındırlık Bakanı'nın bütün söyledikleri Türkiye açısında geçersiz ve yanlış.

Türkiye'de eşlerin ayrı evlerde yaşamak değil, tek odada sekiz on kişi yatmak durumunda olduklarını İmar ve İskân Bakanı bilemezse kim bilecek? Ya uçak önerisine ne demeli! Bu konuda bakanın söyledikleri her bakımdan yanlış ve Türkiye gerçekleriyle ters. Önce teknik bilgisizlik. Günümüzde çalışan jetler 150-350 (hatta 450) yolcu taşıyor. DC'ler, Boeingler, Jumbolar, Euro-Jetler gibi. Şehirlerarası otobüslerin ortalama yolcu taşıma kapasitesi 40 kişi olduğuna göre en az yolcu alan bir jet bile 3-4 otobüslük taşımacılık yapabiliyor. Bu sayı daha büyük uçaklarda on otobüse arttırılabilir.

ANAP'ın bakanı, hem de Bayındırlık Bakanı (İmar ve İskân Bakanı) böylesine konuşabiliyorsa bakan değil, seyircidir:

— Merkezi ısıtma sistemi ekonomik midir sizce?

— Değildir. Bu görüş uydurmadır. Merkezi ısıtma yapılan yerleri dikkate alırsak, münferit ısıtmaya dönülse enerji kazancı yüzde 20-30 olur. Havaya savuruyoruz paramızı. Merkezi ısıtma, toplu taşıma iyidir, öyle zannediyoruz. Öğleyin bakanlıktan çıktım, en az 60 tane otobüs saydım. 60 otobüsün içinde ise bir otobüslük adamı yoktu. Eğer ciddi bir etüt yapılsın, bir de otobüslerin tahribatını sayarsak, düşünceleriniz değişir. Bunlar slogandır. Çok başkadır olay aslında.

— Size göre toplu ulaşım da mı ekonomik değildir?

— Gördüğüm 60 otobüsün 60'ı da dolu olsaydı, o zaman toplu taşıma ekonomik olurdu.

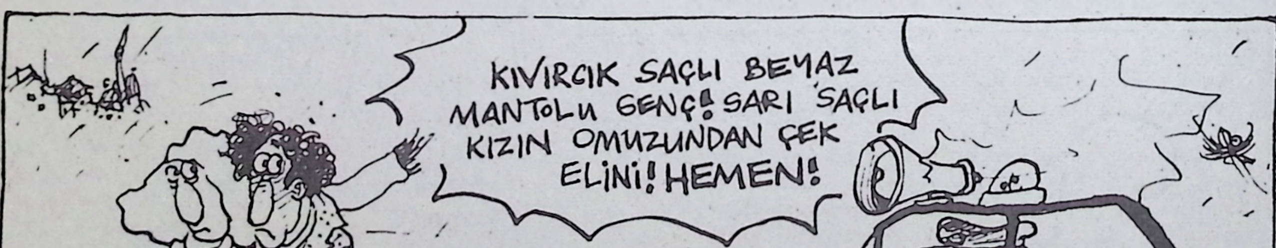
— Metro ekonomik mi sizce?

— Bir metroyu kârlı işletmek, dünyada kimseye nasip olmamıştır. Böyle bir şey yok. Tren dolu giderken otobüse göre kârlıdır. Dünya uçağa gidiyor. Dünya, 21. yüzyılda ferdiyetçiliğe gidiyor. 21. yüzyılın ortalarında dünya nüfusunda azalmalar olacak, dünya robot kullanacak. Karı koca dahi aynı evde oturmayacak. Eğer şartlanmaksa, 'demir ağlarla ördük yurdu baştanbaşa' şarkısını ben söylüyordum. Ben şartlanmalıydım. Bugünün son teknolojisi neyi getirdi, ona bakın. Avrupa trene yatırım yapmıyor. Bir memleketin bütün ulaşımı demiryolu ile olabilir mi sanıyorsunuz?

Giray daha başka konularda inciler saçıyor. Toplu taşımacılıkta kara yolunun, daha doğrusu demiryolu taşımacılığının hiç de verimli olmadığını söylüyor. İnsanlarının yüzde doksanı yoksul Türkiye Cumhuriyeti'nin 'bakan'ı gibi değil, otomotiv endüstrisi holdinglerin koruyucusu gibi konuşuyor.

Bakmak ve görmek ayrı şey.

Ne var ki 1988 Türkiyesi'nde bakan olmak için sadece bakmak yetiyor.



Basın Sorunu

24 şubat

Ülkemizde her alanda sorunlar ağır. Dış ödemeler bir sorun, dış borçlar bir sorun, iç borçlar bir sorun, Avrupa ile ilişkiler bir sorun, Ege bir sorun, Güneydoğu bir sorun, büyük kentler bir sorun, enflasyon bir sorun; saymakla bitmez sorunlar yumağı içinde yaşıyoruz; sorunları alt alta dizmeye kalkışsak, bu köşe yetmez. Son günlerde Vuralhan olayından tutun MİT raporuna kadar sorunlarla başı dertte olan Özal yönetimi, bütün bunların üstüne bir de basın konusunu sorunlaştırmaya kalkışırsa ne demeli?

*Eski kuşaklar "Hikmet'i hükümetten sual olunmaz" derlerdi; ancak Sayın Özal'ın gazetelerin tirajlarına varıncaya dek basına gösterdiği yakın ilginin bir nedeni olmalı değil mi? Başbakan, Gazeteciler Cemiyeti'nin genel kurulu nedeniyle yaptığı konuşmada, basın özgürlüğüne saygının demokrasinin gereği olduğunu vurguladıktan sonra, **"basın hürriyetinin kişinin hak ve özgürlükleriyle sınırlı olduğunu"** hatırlattı.*

Doğrudur.

*Basınımız **"kişinin hak ve özgürlükleri"** üzerinde titizlikle durmalıdır. Bunun için **"İnsan Hakları Sözleşmesi"**'nde sayıp dökülen bütün hak ve özgürlüklerin ülkemizde tam anlamıyla geçerli olabilmesi için siyasal iktidarı denetim ve eleştiri görevini yerine getirmelidir.*

*Ne var ki Sayın Özal **"kişinin hak ve özgürlükleri"** derken, konuyu **devlet ve iktidar karşısındaki kişi** olarak ele almıyor; basın karşısında kişinin hak ve özgürlüklerinden söz açıyor. Bu da olayın ardında bir başka gerçek bulunduğu izlenimini yaratıyor.*

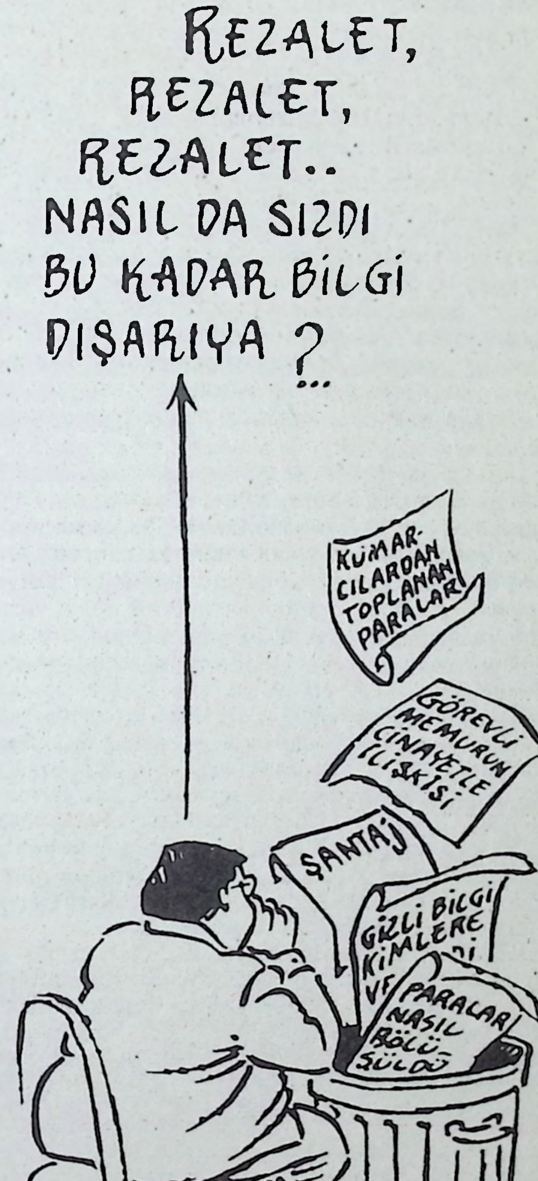
Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Demirkent'in genel kurulu açış konuşmasındaki şu sözler anlamlıdır: "Gördüğümüz kadarıyla basına hemen her gün yeni kısıtlamalar getirilmek istenmektedir. Sanırız ki istenilen özgür bir basın değil, kontrollü bir basındır. Bir tarihlerde basına şal örtülmesini isteyen düşünce yeniden hortlamış görünmektedir."

Daha başka deyişle, Özal hükümeti basını karşısına almak siyasetine eğilimli gözükmekte; böylece her siyasal iktidarın inişe geçtiği anda yaptığını yapmak üzeredir. Gazeteler, artmayan tirajlarına karşın ANAP hükümetinin canını sıkıyorlar; öyle görünüyor ki devlet televizyonunun bütünüyle iktidarın propaganda aracı gibi kullanılması, Sayın Özal'a yetmeyecek...

Peki, nasıl bir basın istiyor Sayın Özal?

Kuşkusuz bu soruya henüz tam açıklık getirilmemiştir, ama çalışan kesimlerin bunca özveri içinde bulunduğu bir toplumda, enflasyon oranı da üç haneli rakamlara tırmanma eğilimi gösterirse, köşeye sıkışan iktidarın basınla uğraşmaya başlaması hayra alamet sayılamaz.

★ ★ ★



KKTC liderleri yeni Rum başkanının açıklamalarına sert tepki gösterdi:

Vasiliu gaflet içinde

İZZET RIZA YALIN *24 şubat*

LEFKOŞA — Güney Kıbrıs Rum liderliğine seçilen **Yeorgios Vasiliu'**nun daha ilk andan uzlaşmaz bir tavır alması ve KKTC lideri **Rauf Denktaş** ile ancak **"kendisinin bütün Kıbrıs'ın Cumhurbaşkanı olduğunu kabul etmesi şartıyla görüşebileceğini** açıklaması Kuzey Kıbrıs'ta sert tepkilere yol açtı. Gerek Rauf Denktaş, gerekse KKTC hükümet yetkilileri verdikleri demeçlerde Vasiliu'yu eleştirdiler. Başbakan **Derviş Eroğlu**, **VAsiliu'nun "Denktaş'ı Başbakanlık sarayında beklerim"** şeklindeki açıklamasının çirkin olduğunu söylerken, Dışişleri ve Savunma Bakanı **Kenan Atakol** da **"Vasiliu gaflet içinde"** dedi.

Makamında görüştüğümüz KKTC Cumhurbaşkanı Kıbrıs sorununun şimdiye dek hep **"iki toplumun lideri"** arasında ele alındığını vurgulayarak geçmişte Makarios ve Kipriyanu ile temaslarının da böyle olduğunu anımsattı. Hiçbir tarafın öteki tarafa kendi unvanını dayatamayacağını belirten Denktaş sözlerini şöyle sürdürdü: **"Ben burada Cumhurbaşkanı olarak oturuyorum. Beni görürsen Cumhurbaşkanı olduğumu kabul edersin gibi bir tutum, aslında beni görme demektir."**

Bilindiği gibi Vasiliu Kıbrıs Rum lideri seçildiği anlaşılır anlaşılmaz yaptığı yazılı açıklamada kendisinin Kıbrıs Cumhurbaşkanı, Kıbrıs Türklerinin de kendisinin tebası olduğunu ileri sürmüş, bu iddiasını önceki gün BBC Radyosuna, Fransız **Libèration** gazetesine verdiği demeçlerde de yinelemişti. Vasiliu son yaptığı açıklamada bu iddiasını daha da ayrıntılandırmış, **"Denktaş'ı Cumhurbaşkanlığı Sarayımda görmekten memnun olurum, kendisine çay ve kahve ikram edebilirim"** demişti. Vasiliu, **Libèration** gazetesine verdiği demeçte ayrıca **"Ozal ile Ankara'da görüşmeye hazır olduğunu"** da söylemişti.

KKTC Başkanı **Derviş Eroğlu,** dün Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'la yaptığı görüşmenin ardından basına verdiği demeçte, **"Vasiliu sadece Rumların Cumhurbaşkanı olduğunu bilmelidir"** dedi. Vasiliu'nun, söz konusu açıklamaları doğrultusunda hareket etmesi halinde Kıbrıs konusunda görüşme ve uzlaşma olanağının kalmayacağını belirtti. Vasiliu'nun bütün Kıbrıs'ın cumhurbaşkanıymış gibi demeçler vermesinin yalnızca görüşmelerin ertelenmesine yol açabileceğini belirten Eroğlu, Rum liderin, Denktaş'ın **"Ledra Palas'ta görüşelim"** çağrısını **"Sarayımda beklerim"** şeklinde yanıtlamasının da **"çirkin"** olduğunu söyledi.

Eroğlu şöyle konuştu:

"Vasiliu, Kıbrıs'ta yaşanan gerçekleri görür, bu gerçekler doğrultusunda hareket ederse Kıbrıs konusuna bir çözüm bulunabilir. Bu, Sayın Vasiliu'nun bundan sonraki beyanlarına ve davranışlarına bağlıdır. Zaman içinde, bu beyanatların seçim heyecanı içinde verilmiş beyanatlar olduğunu bize anlatacak bir davranış içine gireceğini ümit ediyoruz. Girmezse, hükümetimiz oturur ve kararını verir."

KKTC Dışişleri ve Savunma Bakam **Kenan Atakol** da dün verdiği demeçte, Vasiliu'nun **"gaflet içinde"** olduğunu bildirdi.

Güney Kıbrıs'ta yapılan seçimlerin, uzlaşmaz bir kişiyi siyaset sahnesinden uzaklaştırdığını belirten Atakol, ancak onun yerine gelen Vasiliu'nun, daha ilk günden Kipriyanu'nun dayanaksız iddialarını savunmaya başladığını kaydetti.

Atakol, şöyle dedi:

"Seçim sonuçları alınır alınmaz, Vasiliu, Kıbrıs Türklerini kendi tebaası ilan etme gafletine düşmüştür. Bu fevkalade büyük bir gaflettir ve Vasiliu'dan yapıcı bir politika sürdürmesini bekleyenleri hayal kırıklığına uğratmıştır."

Ana muhalefetteki **Cumhuriyetçi Türk Partisi** Genel Başkanı **Özker Özgür,** Vasiliu'nun seçilmesiyle ilgili görüşlerini açıklarken, **"Kıbrıs'ı kıtalararası barış köprüsüne dönüştürmek isteyen barışsever Kıbrıs insanını, Türkü ile Rumu ile Kıbrıs'ta yeni bir sayfanın açılmasının beklentisi içinde olduğunu"** belirti.

Toplumcu Kurtuluş Partisi Genel Başkanı **Mustafa Akıncı** da **"İki toplum arasında güven ortamını oluşturucu girişimlerin zaman yitirilmeden başlatılmasını"** isterken **Atılımcı Halk Partisi** Başkanlar Kurulu üyesi **İsmet Kotak, "İki taraf arasındaki görüşmelerin derhal ve koşulsuz başlamasından yana olduklarını"** açıkladı.

MİT Planı...

UĞUR MUMCU *26 şubat*

*Geçen yıl haziran ayının 17'sinde, Bakanlar Kurulu 281 sayılı "kanun kuvvetinde kararname"*yi çıkarmıştı. Kararname şöyle uzun bir başlık taşıyordu.

— *Memurlar ve diğer kamu görevlileri ve kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun kuvvetinde kararname...*

Bu kararnamenin 7. maddesi *MİT* ile ilgiliydi. 7. madde, Başbakana 657 sayılı Devlet Memurları Yasası ile öteki yasalardaki *sözleşmeli personel* çalıştırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olmaksızın *MİT'te sözleşmeli personel çalıştırılması yetkisi* vermekteydi.

Madde çok ilginçti doğrusu:

— *MİT'te.. (..) Başbakan tarafından belirlenecek uzmanlığı gerektiren alanlarda, Başbakanın onayı ile kadro karşılığı gösterilmek kaydıyla sözleşmeli personel çalıştırılabilir..*

Başbakan tarafından MİT'e yerleştirilecek ayrıcalıklı sözleşmeli personelin "ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri ile diğer hakları" Başbakan tarafından belirlenir.

Oysa 2987 sayılı *"Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı"* Yasası'nın 10'uncu maddesinde MİT'te çalıştırılacak *"sözleşmeli personel"*'in çalışma koşullarının çıkarılacak bir *"yönetmelik"* ile saptanacağı öngörülmektedir.

17 Haziran 1987 tarihli yasa gücünde kararname ile MİT'te kimlerin sözleşmeli personel olarak çalıştırılacakların "Başbakanın belirlemesi" ve bu personele ödenecek aylıkların ne kadar olacağının da yine *başbakan tarafından saptanması* ilkesi getirilmiştir.

Öyle anlaşılıyor ki Özal, kendine göre bir MİT yaratma planı içindedir.

Devletin istihbarat örgütünde, Başbakanın kendisi tarafından seçilmiş ve aylıkları yine Başbakanca belirlenmiş *"ayrıcalıklı personel"* oluşumu işte böyle başlatılmıştır.

Sayın Başbakan, dışsatım kararnamelerini, nasıl kendisine yakın ve kendisini destekleyen *"ayrıcalıklı şirketleri"* korumak ve kollamak için çıkarmışsa, MİT içine *"ayrıcalıklı sözleşmeli personel"* yerleştirmeyi öngören bu yasa gücündeki kararnameyi de yine aynı amaçla hazırlatmıştır.

Başbakan, adlarını tek tek belirleyeceği ve aylıklarını da kendisinin saptayacağı bu *"ayrıcalıklı MİT görevlileri"* aracılığı ile *MİT*'i iyice kendine bağlamak istemiştir.

Kararnamenin *10.* maddesinde *MİT* Müsteşarı için de yeni bir düzenleme getirilmiştir. Maddeye göre müsteşar da *"sözleşmeli olarak"* çalıştırılabilecektir.

Böylece, MİT içindeki sözleşmeli personel arasında da ister istemez, bir ikilik yaratılmıştır:

— *Özal tarafından atananlar... Yönetmelik gereği atananlar...*

Anımsayacaksınız o günlerde bu köşede, satır aralarında *"Özal'ın özel bir MİT kurma planı"*ndan söz etmiş; Başbakan da bu yoldaki söylentileri yalanlamak gereğini duymuştu.

Başbakan bu söylentileri yalanlamıştı ama gelişmeler bizleri doğrulamıştı. Son günlerde adından çok söz edilen *MİT raporu* da *Banker Bako ve DYP* ilişkilerini konu almamış mıydı?

17 Haziran 1987 tarihli kararname *"MİT'te ayrıcalıklı sözleşmeli personel"* ile ilgili madde dışında, ayrıca, Başbakana kamu kuruluşları ile özel şirketlerde *"her türlü inceleme, araştırma, teftiş ve soruşturma yapma"* yetkisi veren bir başka madde daha getirmiştir.

Bütün bunlar, ülkede *"tek adam yönetimi"* kurulması için yapılan hazırlıklar ve atılan adımlardır.

KİT'leri, *"özelleştirme planı"* içine alan Özal, herhalde adlarını tek tek kendisinin saptadığı, aylıklarını yine kendisinin belirlediği *"ayrıcalıklı MİT personelleri"* aracılığı ile MİT'i de *"Özallaştırmak"* istiyor.

Sayın Başbakan, şimdi kendisine bağlı Teftiş Kurulu'nu görevlendirerek, bu olayı zamana bırakmak ve böylece unutturmak istiyor. Basına dava açtırarak da *"hedefi saptırmak"* amacını güdüyor. MİT konusu, TBMM'de görüşülmeli ve şu ünlü *"güvenlik raporları"* başta olmak üzere, MİT'in çalışma yöntemleri ve MİT'teki *"kadrolaşma"* konularında *milletin vekillerine* aydınlatıcı bilgi verilmelidir.

Egemenlik, *"Kayıtsız-Şartsız Milletin* midir? Yoksa MİT'te bu tür raporları hazırlayan *"ayrıcalıklı personel"* arasından seçilmiş *"gizli yargıçlar"*'ın mı? Hukuk devleti miyiz yoksa "polis devleti" mi?

Öğretmen Sıddık Bilgin'in işkence ile öldürüldüğü iddiasını iki er doğruladı

'Cesede 40 kişiyle ateş ettik'

26 şubat

ANKARA (ANKA) — Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Doğanlı köyünde Yüzbaşı **Ali Şahin** komutasında gerçekleştirilen bir operasyonda işkenceyle öldürüldüğü ileri sürülen öğretmen **Sıddık Bilgin** olayının tanığı bazı askerler, bu iddiayı doğrular nitelikte ifade verdiler.

Bilgin'in ölümüyle sonuçlanan olayda görevli aserler, mahkemeye sundukları ifadelerinde Bilgin'in dövülerek öldürüldüğünü, sonra da **"kaçarken vuruldu süsü verilmek"** için **"tarandığını"** ileri sürdüler.

Halen Ankara 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan davada Yüzbaşı Ali Şahin ve astsubaylardan **Mehmet Acar, İbrahim Yıldızgörür,** Teğmen **Ümit Eriş** ile Onbaşı **Suat Akova "memuriyet hudutlarını aşarak adam öldürmek"** iddiasıyla 24-30 yıl arasında hapis cezası istemi ile yargılanıyor.

Olayla ilgili olarak operasyonda görevli bulunan askerlerin ve görgü tanıklarının talimatla ifadeleri alınarak dosyaya konuldu.

BAĞLADILAR. SÜREKLİ VURUYORLARDI

31.7.1985 tarihinde meydana gelen olay sırasında Bingöl İl Jandarma Alay Komutanlığı'nda jandarma eri olarak görev yapan **Abdullah Zekin,** öğretmen Sıddık Bilgin'in araca ellerinden bağlanarak dövüldüğünü ifade etti ve **"2 veya 3 kişi vuruyorlardı. Başlarında bir piyade astsubayı vardı. İsmini bilmiyorum. Öğretmenin sonra bayıldığını söylediler. Ertesi günü kaçarken vurulduğunu duydum"** dedi.

Bingöl iç güvenlik operasyon timinde 722531 plakalı aracın şoförü, tanık **Sakıp Ay** da öğretmen Sıddık Bilgin'in ve diğer gözaltına alınanların sopa ile bazen Yüzbaşı Ali Şahin, bazen de astsubaylar ve çavuşlarca dövüldüğünü ileri sürdü.

ÖLÜ OLARAK YERE YATIRDIK, TARADIK

Sakıp Ay talimatla verdiği ifadesinde şu görüşlere yer verdi:

"İki gün kaldığımız Doğanlı köyünde Sıddık Bilgin devamlı dövüldü. Bayılacak hale geldiğinde su dökülüp ayıltılıyor ve sivil doktor muayene ediyordu. İki gün sonra Sıddık Bilgin'in dayak esnasında titreyerek fenalaştığını, karargâh olarak kullanılan köy okuluna götürüldüğünü ve kısa bir süre sonra öldüğünü öğrendim. Onu başka bir arabaya koydular. Suveren Jandarma Karakolu'na 4-5 km. kala ormanın içinde bir açıklığa gelindiğinde Sıddık Bilgin'in cesedi yüzü koyun yere yatırıldı ve verilen emir üzerine ben de dahil cesede ateş ettik. 40 kişi kadar vardık. Sonra Yüzbaşı Ali Şahin orada bulunanlara yemin ettirerek, 'Bir şey söylemeyin biz bunu vatan, millet için yapıyoruz' diye tembihte bulundu."

Olayın basında yer alması üzerine Eskişehir Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan jandarma çavuşu **Fikret Birge** de talimatla alınan ifadesinde öğretmen Sıddık Bilgin'in dövülerek öldürüldüğünü ve sonradan **"kaçarken vuruldu"** süsü verilmek için cesedinin kendilerince tarandığını yineledi. Birge ifadesinde, Bilgin'in ölümü olayını şöyle anlattı:

"Sıddık'ın ölü olarak alındığı araçta ben de vardım. Ormanlık araziye geldiğimizde ben ve üç arkadaşım emir üzerine Sıddık Bilgin'i ölü olarak araçtan indirdik. 200 metre kadar götürdük. Yüz üstü yere bıraktık. Geri döndük. Önce havaya ihtar ateşi açıldı. Sonra da öğretmen Sıddık Bilgin'in üzerine ateş açtılar. Ceset delik deşik oldu."

Talimatla ifadesi alınan tanıklardan Bingöl İl Jandarma Alay Komutanlığı'nda görevli jandarma çavuşu **Ömer Arıkan** da Sıddık Bilgin dahil hiç kimseye sorgulama sırasında işkence yapılmadığını, dayak atılmadığını ileri sürdü.

Sıddık Bilgin'in kaçarken vurulduğunu öne süren Ömer Arıkan, cesedinin Suveren Jandarma Karakolu yanına gömüldüğünü söyledi. Arıkan, **"Askeri birliklerin ve jandarmanın uygulamalarına göre vurulan teröristler kesinlikle ailelerine teslim edilmiyordu. Nerede vurulmuşsa orada gömülüyordu. Benim bildiğim kadarıyla Sıddık Bilgin'e işkence yapılmamıştır. Dur ihtarına uymaması sonucu vurularak öldürülmüştür"** dedi.

Öğretmen Sıddık Bilgin'i işkenceyle öldürdüğü iddia edilen, halen Erzurum İl Jandarma Alay Komutanlığı'nda bölük komutanı olarak görev yapan Yüzbaşı Ali Şahin ve diğer sanıklarla ilgili davaya Ankara 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde 15 Mart 1988 günü devam edilecek.

Yine zam!

26 şubat

Ekonomi Servisi — Zamlar yeniden hız kazandı. Dayanıklı tüketim malları içinde yer alan beyaz eşyaya yüzde 5.5, gıda maddelerine yüzde 19-21, elektronik ürünlere yüzde 3-9, halıya yüzde 18-21, temizlik ürünlerine yüzde 12-25, inşaat malzemelerine yüzde 10-20 arasında zam yapıldı.

Beyaz eşyada bir yandan vade faizlerinin arttırılması yoluyla taksitli satış fiyatları doğrudan artarken, üretici firmalar satış fiyatlarını da arttırmaya devam ediyorlar. Profilo Holding, AEG ve Profilo marka buzdolabı, çamaşır makinesi ve diğer beyaz eşya ürünleri fiyatlarına 1 marttan geçerli olmak üzere yüzde 5.5 zam yaptı. Gıda maddeleri içinde margarinin fiyatı hafta başında yapılan zamla 50 gramlık paketlerde yüzde 19'luk zamla 320 liradan 380 liraya çıktı. Sana ve Rama margarinlerin fiyatı bu düzeye çıkarken, diğer firmaların da zamlarını açıklamaları bekleniyor. Billur tuz da 750 gramlık tuz fiyatını toptanda 220 liradan 267 liraya çıkardı. Temizlik ürünleri içinde Lever-İş, Omo ve Pril toz-sıvı deterjanlara yüzde 12-25, Turyağ da Vernel yumuşatıcıya yüzde 22 zam yaptı. 260 gramlık Omo toz deterjanın satış fiyatı 690 liradan 775 liraya, yarımlık Pril'in fiyatı 715 liradan 895 liraya, yarımlık Vernel'in fiyatı ise 780 liradan 950 liraya çıktı.

Elektronik ürünler içinde televizyonların fiyatı arttırıldı. ITT Schaub Lorenz marka 56 ekran multi TV'nin fiyatı 695 bin liradan 713 bin liraya, Grundig 56 ekran TV'nin fiyatı 750 bin ve Philips 56 standart TV'nin fiyatı da 784 bin liradan 831 bin liraya yükseldi. Halıda, Gümüşsuyu yılın ikinci zammını 1 marttan itibaren yürürlüğe koyacak. Gümüşsuyu çift mekik süper halının metre kare fiyatı yüzde 18'lik zamla 31 bin liradan 36 bin liraya, tek mekik normal halının metre kare fiyatı da yüzde 21'lik zamla 22 bin liradan 27 bin liraya çıktı.



Atina Belediye Başkanı Evert'in dostluk ziyareti başladı

'Önerileri Özal'a ileteceğim'

NİLAY KARMAN *26 şubat*

Atina Belediye Başkanı **Miltiadis Evert**, Türk-Yunan dostluğunun gelişmesi için, Yunanistan'dan bir dizi yeni önerilerle geldiğini ve bunları Başbakan Özal'a ileteceğini söyledi.

Evert, dün İstanbul'da Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, Vali Cahit Bayar ve Fener Patriği I. Dimitrios'la görüşmesinin ardından Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte, iki ülke arasında tanımlanması gerekin birçok sorun olduğunu ve bunları çözerken kolay olanından zora doğru gitmek gerektiğini ifade etti. Miltiadis Evert ile yaptığımız görüşme şöyle

— Sizce iki ülke arasında çözümlenmesi en kolay sorun hangisidir?

EVERT — Bu sorunlardan ilki, geçmişte Türkiye'deki mallarını kaybedenler, bir diğeri de Kıbrıs'ta kaybolan vatandaşlarımızın akıbetini belirlemek için Uluslararası Kızılhaç Örgütü'yle işbirliği yapılmasıdır sanırım. Kaybolanlar arasında Atinalı hemşehrilerimiz de vardı.

— Kıbrıs sorunu nasıl çözümlenmeye başlanabilir?

EVERT — Bu çözümlenmesi çok zor bir sorun ama sanırım bir yerinden başlamak gerek.

— Bu ziyaretinizde sorunların çözümlenmesi yolunda nasıl bi perspektifiniz var?

EVERT — Ben İstanbul'a geleli henüz 6-7 saat oldu. Daha bunları açıklamak için vaktin erken olduğu kanısındayım.

— Yunanistan, Türkiye'nin AT üyeliğinin kabulü için nasıl bir yardımda bulunabilir?

EVERT — Önerilerimi, Başbakan Turgut Özal'a ve Belediye Başkanı Dalan'a anlatıp açıklamadan gazetecilere söylemem doğru olmaz.

— Ne tür öneriler bunlar?

EVERT — Bunlar, iki ülke arasındaki sorunları en kısa zamanda çözmeye yönelik öneriler. Sadece bu kadarını söyleyebilirim.

— İstanbul'a gelmeden önce getirdiğiniz bu önerilerle ilgili olarak Başbakan Andreas Papandreu ile görüştünüz mü?

EVERT — Hayır, onunla görüşmedim. Ama, Dışişleri Bakanı Papulyas'la görüştüm.

— Dışişleri Bakanı Papulyas'ın herhangi bir önerisi var mıydı?

EVERT — Ziyaretim nedeniyle çok memnun oldu. Biliyorsunuz biz ayrı siyasi partilerden geliyoruz.

26 bin silah için ruhsat başvurusu

CELAL BAŞLANGIÇ *27 şubat*

DİYARBAKIR — Olağanüstü Hal Bölge Valiliği sınırları içindeki 11 ilde yaşayan yurttaşların ellerindeki silahları bulundurma ya da taşıma ruhsatı alabilmeleri için tanınan son başvuru tarihinden bu yana yaklaşık kırk gün geçmesine karşın girişimde bulunan yirmi beş bin kişinin **"incelenmesi"** tamamlanamadığı için ruhsat verilmesi gecikti.

"Cumhuriyet"'in sorularını yanıtlayan Olağanüstü Hal Bölge Valisi **Hayri Kozakçıoğlu, "ruhsat işlemlerinin hızlanamamasının"** nedenlerini **"Bir yandan incelemeleri yaparken, bir yandan da ana prensipleri oluşturuyoruz. İstiyoruz ki uygulama on bir ilin her birinde başka başka olmasın. Ruhsata bağlı silahlar bütün bölgede yeknesak olsun"** diye açıkladı.

18 Ocak 1988'de sona eren taşıma ve bulundurma ruhsatı alabilmek için başvuru tarihine değin çekingen davranan yurttaşların son bir kaç günde girişimlerini hızlandırdıkları belirtildi. Ruhsat hakkı tanınmasının Güneydoğu bölgesindeki dört silahtan ancak birini ortaya çıkardığı, bölgedeki mülki amirlerin yüz bin dolayında başvuru beklemesine karşın, ortaya çıkan silahların yirmi altı binde kaldığı bildirildi.

Yasada gerekli koşulları taşıyan yirmi beş bin yurttaşın yaklaşık yirmi bin silaha ruhsat alabilmesi için yaptıkları başvuruların tamamlanmasının ardından Olağanüstü Hal Bölgesi'ne giren on bir ilin valilikleri, bulundurma ve taşıma ruhsatı almak isteyenlerin "incelenmesi" çalışmalarını başlattı.

Jandarma ve polis karakolları aracığıyla yapılan **"inceleme"**lerde taşıma ve bulundurma ruhsatı verilebilecek kişilerin ayrı ayrı değerlendirilmeleri yapılıyor. Güvenlik güçlerinin çalışmalarında **"bulundurma ruhsatı"** alabilecek kişilerin üzerinde ağırlıkla durulduğu öğrenildi. Özellikle **"taşıma ruhsatı"** alacak kişilerin daha önce bu silahlarla suç işlememiş olması, uyuşturucu alışkanlığının bulunmaması, başka sabıkalarının olmaması gibi unsurlar değerlendiriliyor.

Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu, bölgeye yeni atanan üç valinin görevlerine başlamasından sonra kendilerine çevreyi tanımaları için bir haftalık süre verileceğini, daha sonraki haftalar içinde yapılacak **"bölge valileri toplantısı"**nda ruhsat konusunun değerlendirileceğini; yirmi beş bin kişinin incelenmesinin yanı sıra **"ana prensipler"**in oluşturulduğunu; amaçlarının on bir ilin her birinde başka başka uygulamanın gündeme gelmemesi olduğunu söyledi.

Kozakçıoğlu, **"inceleme"** çalışmalarına ilişkin olarak **"Kısa namlulu silahın taşınacağı yer var, uzun namlulu silahın taşınacağı yer var. Yoksa bize şehrin göbeğinde bir vatandaşın uzun namlulu silah taşımasını uygun görmüyoruz. Öyle bir olay olmayacak zaten. Bunun için inceleme yapılıyor. Yani müracaat eden kişilere gerçekten taşıma ruhsatı verilmesi gerekir mi, gerekmez mi incelemesi de yapılıyor"** dedi.

SİLAHLI YAŞAMA BİÇİMİ

"Cumhuriyet"'in sorularını yanıtlayan Kozakçıoğlu, **"Kaçak silahlara ruhsat olanağı sağlanmasının bölgedeki silah dengesini değiştirip değiştirmediğine"**

ilişkin değerlendirmesini şöyle yaptı:

"Bugüne kadar ruhsata bağlanmamış silahların ruhsata bağlanması olayı bölgedeki silah sayısını değiştirmemiştir. Bu bölgede uzun süre kaymakamlık yaptım. Şunu gördüm ki özellikle kırsal kesimde vatandaşlar evinde ya da işyerinde kısa ya da uzun namlulu, iyi ya da kötü, yeni ya da eski model bir silah bulundurur. Bu, bir alışkanlık meselesidir. Bu, bir yaşama prensibi diyelim. Bu da bölge insanının silaha olan sevgisinden kaynaklanıyor. Bizim vatandaşımız silahı sever, silah bulundurmayı ve taşımayı sever. Bölgede zaten bir miktar silah vardı. Bu silahların bir kısmı ruhsata bağlanmamıştı. Ruhsata bağlanmayınca daima suç konusu olur. Vatandaş da daima suçlu pozisyonuna düşer."

Kozakçıoğlu'na göre kaçak silah bulundurmak, yurttaş-devlet ilişkileriyle yurttaşların yurttaşlarla ilişkilerini şu biçimde etkiliyor:

"Kaçak silah bulunduran ihbar ediliyor. Evler, işyerleri aranıyor. Dolaplar boşaltılıyor. Yatak yorgan kaldırılıyor. Bunun sonucu güvenlik güçleri o ev halkı önünde sevimsiz duruma düşüyor. Evi aranan kişi o köy halkı önünde küçülüyor. Elbet ev halkı, gelen polise ya da jandarmaya kızıyor. Evi aranan kişi kendisini kimin ihbar ettiğini üç aşağı beş yukarı tahmin ediyor. Doğru ya da yanlış olan bu tahmin sonucu yurttaşlar arasında düşmanlık doğuyor. Evi aranan kişi de bu olay üzerine başkalarını ihbar ediyor. Köylüler arasında hava gerginleşiyor."

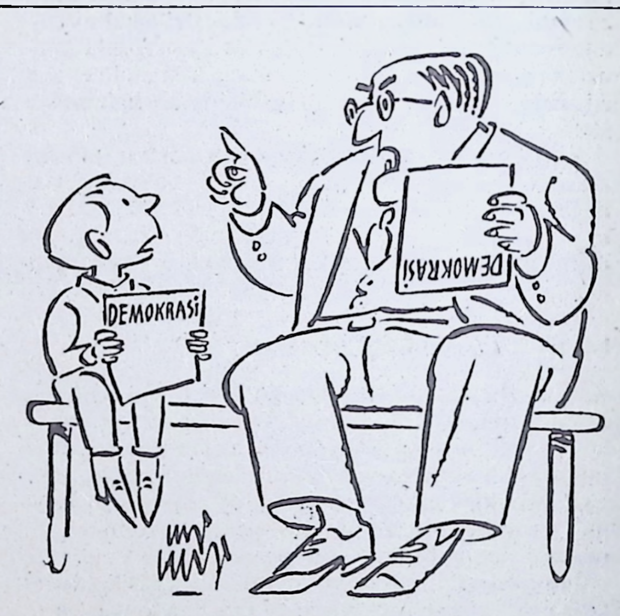
Kozakçıoğlu, bu mekanizmayı anlattıktan sonra değerlendirmesini, **"Daima vatandaşımızı suçlu olarak görüyoruz. Vatandaşımız nerde bir polis, bir jandarma görse silahını saklıyor. Bir saldırıya maruz kalsa acaba bu silahı da kullanabilir miyim diye düşünüyor. İnsanların meşru olarak hem devlet güvenlik güçlerine, hem de diğer kişilere bazen silah kullanma hakları var. Bu, insanın canına, malına, namusuna yönelik bir saldırı olması halinde ister jandarma ister polis olsun, eğer üzerinde silah varsa bu silahını kullanabilir. Bu kişi o silahı zaman zaman kullanıyor. Kullansa bile meşru müdafaadan beraat etse de ruhsatsız silah bulundurmaktan cezalandırılıyor"** diye sürdürdü.

Kozakçıoğlu'nun incelemeleri sırasında kişinin hayatının ciddi bir tehlikeye maruz kalıp kalmayacağı, silah kullanmasını gerektirecek bir yaşam tarzı olup olmadığı gibi unsurların da bulunduğunu; daha önceki ilişkilerinin de inceleneceğini; düşmanlıkları bulunuyorsa taşıma ruhsatı verilmeyip sadece bulundurma ruhsatı verileceğini; amaçlarının **"silahı meşru hale getirmek, bu silahları suçlu pozisyonundan çıkarmak"** olduğunu söyledi.

Son başvuru tarihi olan 18 Ocak 1988'e kadar çok az sayıda başvurunun olması, ancak son birkaç gün içinde başvuruların hızlanması ve 26 bin silaha ruhsat almak için 25 bin kişinin başvurması **"bölgedeki tüm silahlar ortaya çıktı mı?"** sorusunu gündeme getirdi.

Olağanüstü Hal Bölge Valiliği birimleri içinde bulunan bir üst düzey güvenlik görevlisi, ruhsat olayında 100 bine yakın başvuru beklediklerini, ancak bunun gerçekleşmediğini söyledi. Üst düzey görevli, ruhsat olanağı sağlanmasının ancak 4 silahtan birini ortaya çıkardığını belirtirken şu görüşleri dile getirdi:

"Ancak bu ruhsat olayının bir yararı oldu; 26 bin silahın balistik raporları yapıldı. Herhangi bir olayın ruhsatlı mı ruhsatsız mı silahtan çıkan kurşunlarla meydana geldiği daha kolay saptanabilecek."



Tek tip kalktı, yarası sürüyor

SÜLEYMAN SARILAR *27 şubat*

Adalet Bakanlığı'nın yoğun tepkiler nedeniyle kaldırdığı **"tek tip"** uygulamasına gösterilen protestolarda bugüne kadar yüzlerce kişi gözaltına alındı, 19 kişi tutuklanarak DGM'de yargılandı, **"tek tip"**ini mahkemede yırtan 31 sanık üçte biri hücrede olmak üzere toplam 122 ay hapis cezasına çarptırıldı. Cezaevlerindeki uygulamaları protesto etmek amacıyla çok sayıda tutuklu ve hükümlü ile bunların yakınları açlık grevleri yaparken protesto gösterilerine katılanlar polis tarafından yerlerde sürüklenerek dağıtıldı, isteklerini TBMM'ye iletmek isteyen bir grup tutuklu ve hükümlü yakınının Ankara'da polis müdahalesiyle karşılaşması sonucu çıkan olaylarda, İnsan Hakları Derneği kurucularından **Didar Şensoy** yaşamını yitirdi.

Adalet Bakanlığı, cezaevlerinden **"mahkûmların kaçışını önlemek"** amacıyla, 1984 yılında **"tek tip elbise"** uygulaması getirmişti. **"Tek tip"**, siyasi tutuklu ve hükümlülere de uygulanmaya başlanınca ilk tepki sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanan sanıklardan geldi. Bu davalarda yargılanan sanıklar, mavi ince bir kumaştan yapılan **"tek tip"**in insan onuruyla bağdaşmadığını savundular, siyasi tutuklu haklarının tanınmasını istediler ve tek tip giymeyi reddettiler. Sanıklarla cezaevi yönetimleri arasında çatışmaya dönüşen protestolar, geçen yıl ağustos ayında daha da

yaygınlaşarak, cezaevlerinden dışarıya taştı ve tutuklu, hükümlü yakınları protesto gösterileri yapmaya başladılar.

Tutuklu ve hükümlü yakınlarının 1 Ağustos 1987 günü İstanbul Sağmalcılar Cezaevi önünde yaptıkları protesto eylemine polis müdahale ederek kalabalığı zor kullanarak dağıttı. Yaşlı kadınların yerlerde sürüklendiğinin görüldüğü bu dağıtma sırasında polis 19 kişiyi gözaltına alıp İstanbul DGM'ye gönderdi ve bu 19 kişi tutuklanarak **"tek tip"**le tanıştı. Yine tutuklu yakınları 18 Ağustos 1987'de Sultanahmet'te üç günlük açlık grevi yaparken başta Sağmalcılar olmak üzere, Diyarbakır, Adana, Mersin, Eskişehir, Mamak, Sinop ve birçok cezaevinde de açlık grevlerine başlandı. Tutuklular tek tip giymeyi reddettikleri için duruşmalara getirilmeyince, sorguları yapılamadığından davalar da uzadı.

Bu sırada İstanbul DGM'de de siyasi davaların sanıkları tek tipi reddettikleri için duruşmalara getirilmediğinden mahkeme, Adalet Bakanlığı'na, cezaevi müdürlüğüne ve savcılıklara yazılar gönderdi. Bir süre devam eden yazışmalardan da sonuç çıkmayınca, DGM, sanıkların zorla duruşmaya getirilmelerine karar verdi ve sanıklar zorla tek tip giydirilerek sevk zinciri vurulup mahkemelere getirildi. Cezaevi arabasından inmeyen ve protestolarını sürdüren sanıklar jandarma tarafından yerlerde sürüklenerek mahkemeye çıkartıldı. Sanıklar bu kez duruşmada tek tiplerini çıkartıp yırtmaya başladılar.

Yargıçların gözleri önünde jandarmalarla sanıklar arasında meydana gelen boğuşmalar sonucu mahkemeler duruşmada tek tiplerini yırtarak protestolarını sürdüren sanıkları **"mahkeme kurallarına uymadıkları"** gerekçesiyle bir aydan altı aya kadar hapis cezalarına çarptırdılar. Cezalarının üçte biri hücrede geçirilecekti. Sadece İstanbul DGM'de protestoların başlamasından bugüne kadar tek tiplerini duruşmada yırtan 31 sanık toplam 122 ay hapis cezasına çarptırıldı ve cezalarının üçte birini geçirmek üzere hücrelere atıldı.

Sanıklar mahkemelerin yanı sıra cezaevleri yönetimlerinin de disiplin cezalarıyla karşı karşıya kalırken, yakınları da dışarda protestolarını sürdürüyordu. Yürüyüşler, mitingler birbirini izlerken bir grup tutuklu ve hükümlü yakını çareyi TBMM'ye gitmekte buldular. Otobüslerle Ankara'ya gidildiğinde, aileler polisin engeliyle karşılaştı ve çıkan olaylarda İnsan Hakları Derneği kurucularından Didar Şensoy öldü, gazeteciler polis tarafından dövüldü.

Protestolar yaygınlaşıp avukatlar tek tip uygulamasının yasal dayanağı bulunmadığını belirttikleri sırada, 5.7.1967 tarih ve 6/8517 sayılı bakanlar kurulu kararıyla yürürlüğe konulan **"Ceza ve infaz kurumları ile tevkifevlerinin yönetimine ve cezaların infazına dair tüzük"**ün, **"tutuklular kendi elbise, çamaşır, ayakkabı ve çoraplarını giyerler"** şeklindeki 139. maddesinde değişiklik yapıldı. 17.8.1987 tarih ve 87/12046 sayılı bakanlar kurulu kararıyla tüzüğün 139. maddesinin birinci fıkrası, **"Hükümlü ve tutuklulara idareci; iklime uygun, sağlığa ve çalışmaya elverişli elbise, çamaşır, ayakkabı ve çorap verir. Hükümlü ve tutuklularm idarece verilen elbiseleri giymeleri zorunludur"** şeklinde değiştirilerek uygulamaya yasal dayanak oluşturuldu.

Bu tüzük maddesinde yapılan değişiklik üzerine tutuklu ve hükümlü ayırımı yapılmadan cezaevlerindekilere zorunlu olarak tek tip giydirilmesi yoluna gidildi. Ancak bazı cezaevlerinde örneğin Metris'te yönetim hükmü uygulamadı, cezaevindekiler duruşmalara, hastaneye ve öteki yerlere kendi elbiseleriyle gittiler. Bu tüzüğe dayanılarak cezaevlerindekilere zorla tek tip giydirilmesi, reddedenlerin hücreye atılması, duruşmalara sürüklenerek getirilmesi, sanık avukatlarını harekete geçirdi ve tüzüğün iptali için idare mahkemesine dava açıldı. Avukat **Osman Ergin** ve **İbrahim Mavioğlu** tarafından İstanbul İdare Mahkemesi'ne açılan tüzük iptali ve yürütmenin durdurulması davasında, avukatlar tüzüğün anayasaya, insan haklarına ve **"aksi kanıtlanıncaya kadar sanık suçsuzdur"** ilkesine aykırı olduğunu belirttiler. Avukatlar tek tiple sanıklara suçlu damgasının vurulduğunu öne sürerek tüzüğün iptalini istediler.

Ancak avukatların **"insanlık suçu"** olarak niteledikleri tek tip uygulamasının iptali için açılan davada, Adalet Bakanlığı, İdare Mahkemesi'ne yanıt vermeden, uygulamaya son verildiğini açıkladı. Son olarak da Diyarbakır Cezaevi'ndeki tutuklu ve hükümlülerle bunların yakınlarının protestoları ve açlık grevleri nedeniyle Başbakan Özal'ın onayıyla kaldırılan tek tip uygulamasından sonra cezaevlerinin koşullarının iyileştirilmesi için önlemler alınacağı açıklandı. Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu** 22 Şubat 1988 günü tek tip uygulamasının kaldırıldığını belirtirken, tutuklular ve yakınlarıyla avukatlar bu adımı olumlu karşıladılar.

Özal Tahran'a Giderken...

HASAN CEMAL *28 şubat*

Amerika öteden beri Türkiye'nin Ortadoğu'ya dönük olarak da askeri yükümlülükler üstlenmesinden yanadır. Washington bu isteğini değişik kanallardan değişik biçimlerde Ankara'ya sürekli olarak belli etmiştir. Özellikle 1979 sonrası, yani İran'da Şah'ın Humeyni tarafından devrilmesi ve Afganistan'ın Sovyetler'ce işgal edilmesi, ABD'nin bu konudaki girişimlerini yoğunlaştırmıştır.

ABD ile Türkiye arasında 1982'de imzalanan bir *"mutabakat belgesi"* Washington'un bu girişimlerinin çerçevesinde yer almıştır. Bu belge, Doğu Anadolu'da bazı yeni hava üslerinin inşasını ve bazılarının da modernleştirilmesini öngörüyordu. Ancak Türkiye, bu üslerin yalnız *NATO amaçları* için kullanılabileceğinin altını -Washington'un karşı eğilimine rağmen- kalın biçimde çizmeye özen göstermişti.

Amerikan yönetimi bu kadarla yetinmek durumundaydı. Üslerin, Sovyetler'e yönelik *"caydırıcı"* etkisi olacaktı; ayrıca bir kriz anında bölgeye müdahale için bir *"altyapı"* oluşturuyorlardı; günü geldiğinde, Türkiye'nin kapısı çalındığında, hiç olmazsa birçok şey *"hazır"* olacaktı. Ankara *"NATO dışı*

kullanım" için baştan onay vermiyordu, ama Washington da böyle düşünüyordu.

Washington'da, 1983'ün nisan ayında Savunma Bakanı Weinberger'a bu konuda bazı sorular yöneltmiştik. Pentagon'daki bir brifing salonunda NATO başkentlerinden on gazeteciyle sohbeti sırasında *"Körfez Savaşı-Türkiye"* konulu bir sorumu Weinberger şöyle yanıtlamıştı:

"Güneye ya da bir başka yöne doğru bir Sovyet saldırısı halinde, en can alıcı ikmal yollarının üstünde bulunuyor Türkiye. NATO'nun Doğu'daki kalesi konumundadır. NATO üssü olsun, başka türlü üs olsun, bu üslerin kullanımı evsahibi ülkenin iznine bağlıdır. NATO'nun sorumluluk alanı dışındaki bölgelere gelince... NATO ülkeleri birtakım sorunların kendilerine nasıl yansıyacağını bilmelidirler. Körfez bölgesindeki petrol alanlarını örnek olarak verebilirim. Bu bölgelere yapılacak bir müdahale gerçekte, NATO ülkelerinin yaşamsal çıkarlarına yönelik bir saldırı olacaktır. Çünkü Avrupa ülkeleri, NATO ülkeleri olağanüstü biçimde Ortadoğu petrolüne muhtaç durumdadırlar. Pentagon, NATO'nun sorumluluk alanı dışında olup, NATO'yu etkileyebilecek olayları düşünmektedir, bu konularda kafa yormaktadır." (Cumhuriyet; 30 Nisan 1983).

★

Aradan beş yıl geçmiştir, ama Washington'un bu konudaki bakış açısı değişmemiştir; müttefiklerinden özellikle Ortadoğu'ya dönük olarak *"NATO dışı"* katkı beklentisi içindedir. Nitekim Weinberger'ın halefi Carlucci, şubatın 7'sinde Münih'teki *"Wehrkunde"* toplantısında yaptığı konuşmada, bu beklentinin altını bir kez daha çizmiştir.

Amerika'nın en ünlü 13 strateji uzmanı tarafından Pentagon için hazırlanan ve Reagan yönetimine sunulan raporda da Körfez'e ve bu kapsamda Türkiye'ye özel bir yer ayrılmıştır. 1 şubat tarihli, *The Wall Street Journal* gazetesinin bu raporla ilgili başyazısında şu satırlar dikkat çekicidir:

"NATO'nun her şeyden önce kanatlarını, özellikle Körfez'e bitişik olanını güçlendirmesi gerekmektedir. Türkiye'nin özellikle hava savunması açısından desteklenmesi, açık bir öncelik sayılmalıdır. Amerika'nın bölgedeki dostları, olağanüstü bir durumda üs sağlamaları için teşvik edilmelidirler."

★

Albert Wohlstetter, Pentagon raporuna damgasını vurmuş olan ve ABD'nin en önde gelen stratejistlerinden biridir. Washington'da arkadaşımız Ufuk Güldemir'le sohbet ederken, *"Körfez ve Türkiye"* konusunda şunları söylemiştir:

"İran-Irak savaşı, dünyaya Ortadoğu'daki her sorunun Arap-İsrail çatışmasından kaynaklanmadığını öğretti. Körfez'deki uzun vadeli tehdidin dış tehdit olduğunu düşünüyorum. Ama Amerika da bunu binlerce kilometre uzaktan yetişerek tek başına çözemez. Buna karşılık Körfez'de yaşamsal çıkarı olan diğer ülkeler isteksizlik gösteriyor. Başlıca sorun şu: Körfez'de bir kriz olduğunda, zamanında yetişebilmeyi sağlayacak kolaylıklar. Raporun odak noktası budur." (Cumhuriyet; 19 Ocak 1988; sayfa 10).

Aynı sohbette Doğu Akdeniz'in savunmasında İsrail'in rolüne ilişkin bir soruyu da Wohlstetter şöyle yanıtlamıştır:

"Senaryoya göre ve tehdidin niteliğine göre Doğu Akdeniz'in korunmasında rol alabilir; ama Türkiye gibi kilit ülke değil. Suudi Arabistan'ın, Mısır'ın, Türkiye'nin işbirliğini arzu ederiz. Türkiye, Suudi Arabistan'ın savunmasının ana payandasıdır. Eğer Türkiye olmasaydı veya Sovyetler, Türkiye'yi işgal etseydi, Doğu Akdeniz Mısır için çok rahatsız bir yer olurdu. Suudi Arabistan ise var olur muydu bilmiyorum. Önerdiğimiz her şey Türkiye'nin ve dolayısıyla Körfez'in savunmasını güçlendirmek içindir."

★

Ünlü Amerikalı stratejistin sözleri son derece açıktır: Türkiye-Körfez bağlantısını belirgin biçimde kurmaktadır. İkinci olarak, bölgede *"Suudi Arabistan-Mısır-Türkiye üçgeni"* çizmektedir; bu ülkeler arasındaki işbirliğinin önemini vurgulamaktadır.

Bu üç ülke arasında savunma sanayii alanında işbirliği yapılması ülkemizde güncel bir konudur. Hem Savunma Bakanı Vuralhan hem de eski Dışişleri Bakanı Halefoğlu bu işbirliğinin yararından basına verdikleri demeçlerde söz etmektedirler.

Bu arada ilginç bir gelişme, Türk ve Mısır deniz kuvvetlerinin Doğu Akdeniz'in uluslararası sularında ortak tatbikat yapacakları yolunda Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'ın Kahire'de perşembe günü yaptığı açıklama olmuştur. Bunun Pakistan'la geçen yıl Ege'nin uluslararası sularında yapılmış olan ortak tatbikatla pek o kadar benzeştiği öne sürülemez. Türk dış politikası açısından Türk-Mısır ortak manevrasının daha değişik bir anlamı olabilir.

Ortadoğu'nun en önemli iki kavşak noktasında yer alan Türkiye ile Mısır arasında ilişkilerin geliştirilmesi hiç kuşkusuz yerinde bir hedeftir. Ama ne var ki bu işbirliğinin, Doğu Akdeniz'de ortak askeri tatbikata varacak kadar bir boyut kazanması, zihinlerde Türk dış politikasının ana yörüngesine ilişkin soru işaretleri yaratmaktadır.

★

Washington, Türk-Mısır işbirliğinin bu anlamda askeri bir boyuta bürünmesini de kendi bölge politikası açısından isteyebilir. Örneğin, Süveyş Kanalı'nın mayınlardan temizlenmesi konusunda bir zamanlar Türkiye'ye işbirliği önermiş, fakat Ankara buna yanaşmamıştır.

ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle, bu olayı aşağıdaki kapsam içinde Cumhuriyet'e şöyle anlatmıştır:

"Görmemiz gereken bazı gerçekler var. Mesela ben Amerika'nın Sesi Radyosu için bir role istasyonu önerdim, bunun tasvibi Kongre'nin dikkatini çekebilirdi. Olmadı. Geçmişte doğan imkânlar da değerlendirilmedi. Örneğin Lübnan olayları sırasında yaralıları Türkiye'ye getirmek ve burada yakıt ikmali yapabilmek için Türkiye'yi ikna etmek üç ay aldı. Şimdi Kongre'de karşımıza çıkarılan unsur bu. Yani bir olay sırasında Türklerin hemen yardıma koşmayabileceği, isteksizliği. Örneğin, Süveyş Kanalı'ndaki mayınları temizlemek için Türkiye ile işbirliği aradık; o da olmadı. Biz mayınları tek başımıza temizleyemez miydik? Elbette yapardık, ama bu işbirliğinin vereceği işaretler de size yarardı." (Cumhuriyet; Ufuk Güldemir, Cengiz Çandar; 21 Mart 1987; sayfa 13).

Perle, Kongre'den "daha çok askeri yardım geçirebilmek için", Türkiye'den ne gibi jestler beklediklerini açık biçimde dile getirmiştir.

Bir tarihte Süveyş'te mayın temizliğine *"hayır!"* diyebilen Türkiye, bugün Mısır'la ortak bir askeri tatbikata gitmeye acaba neden gerek duymuştur, merak ediyoruz.

Hükümetin bu konuda kamuoyuna doyurucu bir açıklama yapması yerinde olacaktır. Sayın Özal'ın Meclis kulisinde ayaküstü, *"O kadar önemli değil!"* diyerek geçiştirebileceği bir konu değildir bu.

★

Türkiye bugüne değin bölgeye dönük dış politikasını dengeli bir biçimde ve çok yönlü olarak yürütmüştür. Bütün Arap ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmeye çalışırken, aralarındaki anlaşmazlıklara bulaşmamaya çaba göstermiştir. Körfez savaşında ise İran'la Irak arasında *"aktif tarafsızlık"* politikasını, kimi zaman ip cambazlığı yaparak sürdürmüştür. Başbakan Özal'ın bugün başlayacağı Tahran ziyaretiyle, yakında yapacağı Bağdat gezisi bu çerçevede yer almaktadır.

Türkiye'nin Ortadoğu politikası bugüne kadar genel olarak olumlu bir yörüngede seyretmiştir. Ancak öyle anlaşılıyor ki, Ankara bu konuda özellikle Washington kaynaklı isteklerle gittikçe daha çok karşılaşacaktır. INF Antlaşması sonrasının gelişmeleri, Pentagon raporu, açıklamalar ve birçok işaret, *"Türkiye-Körfez"* bağlantısını gündeme getirmektedir.

Doğu Akdeniz'de Türk-Mısır ortak tatbikatı acaba bu çerçevede Washington'a yönelik sembolik bir jest mi?

Bilemiyoruz şimdilik.

★

Türkiye'nin dış politikada genel olarak çok ilginç bir döneme doğru yol aldığı açıktır. Gelişmeler, her alanda hızlanmaktadır.

ABD ile Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nı (SEİA) uzatan ek mektup beklenmedik biçimde, Özal hükümeti tarafından onaylanıvermiştir. Sürpriz açıklama, Dışişleri'nce nedense dün akşam saatlerinde yapılmıştır.

Türk-Amerikan ilişkilerinde hangi olumlu gelişme meydana gelmiştir de Özal hükümeti bugüne değin tuttuğu onayını serbest bırakmıştır?

Bize göre, Ankara'nın şimdiye dek haklı olarak yakındığı bazı konular varlıklarını sürdürüyor. O zaman hangi gerekçeyle ek mektubu askıdan indirmiştir Özal hükümeti?

Davos ruhu... Kıbrıs... Ege... Türk-Bulgar... Türk nükleer politikası... INF Antlaşması...

Her alanda sinyaller yanıp sönmektedir. Soru işaretleri zihinlere çengellerini asmaktadır. Birçok ayrıntı gibi gözüken öğe, bir büyük senaryonun parçası olabilir. Yol ayrımlarına doğru gelinmektedir bazı alanlarda.

Dış politika tartışılmalıdır!

Muhalefet nerede?

Kıbrıs'ta düşen uçakta 15 ölü

28 şubat

Haber Merkezi — Türk-İngiliz ortaklığı Talia Havayolları'nın İstanbul-Ercan seferini yapan Boeing-727 tipi jet yolcu uçağı dün KKTC'de Beşparmak dağlarına çarparak düştü. Kazada, içinde yolcu bulunmayan uçağın altısı Türk, yedisi Yugoslav ve ikisi İngiliz 15 mürettebatından kurtulan olmadı. Kazaya uğrayan uçağın, Ercan Havaalanı'ndan 167 kişilik turist kafilesini alarak bugün Finlandiya'nın Helsinki kentine gitmesi bekleniyordu. Kazayla ilgili arama ve kurtarma çalışmalarının devam ettiği, bu arada parçalanmış olarak bulunan 8 cesedin kimliklerinin ise saptanamadığı bildirildi.

Talia Havayolları'nın İstanbul-Ercan seferini yapan Boeing-727/200 tipi yolcu uçağı dün saat 09.20 sıralarında Atatürk Havaalanı'ndan hareket etti. Yugoslav kaptan pilot **Cedomir Rakic** yönetimindeki uçak, KKTC Ercan Havaalanı için **"ilk yaklaşma"** alçalması yaptığı sırada, henüz belirlenemeyen bir nedenle Girne'nin Beşparmak dağları **"Bufavento"** tepesine çarparak düştü. Kazada içerisinde yolcu bulunmayan uçağın 6'sı Türk, 15 kişilik mürettebatı hayatını yitirdi. Girne'nin 10 kilometre uzaklığındaki sarp kayalık tepelere çarparak ikiye bölünen uçağın, pilot kabininin de bulunduğu ön kısmı, dağların arka tarafına, kuyruk kısmı ise parçalanarak deniz tarafına dağıldı.

Lefkoşa'daki Ercan Havaalanı'na 10 km. uzaklıkta iken uçakla, hava trafik kontrol kulesi arasındaki bağlantının kesildiği belirlendi. Ulaştırma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı **Ayhan Bolay**'ın Anadolu Ajansı'na verdiği bilgiye göre de, kule ile uçak arasındaki son konuşma şu şekilde oldu:

PİLOT — Pisti görerek inmek istiyorum.

KULE — Pisti gördüğünüzü teyit ediniz.

Havanın açık ve güneşli, haberleşmenin de normal olduğu koşullarda, bu konuşmadan sonra uçaktan ses çıkmadı. Daha sonra da, uçağın Girne bölgesindeki Beşparmak dağlarının en yüksek tepesi olan **"Bufavento"**ya çarparak düştüğü anlaşıldı. Girne'deki Türk konsolosluk yetkililerinden alınan bilgiye göre, tepeye çarpan uçak ikiye ayrıldı. Uçağın, pilot kabininin bulunduğu ön kısmı iç tarafa, kuyruk kısmı da deniz tarafında olan kayalık bölgelerde parçalanarak geniş bir alana dağıldı. Uçağın düştüğünün öğrenilmesi üzerine Kıbrıs Türk Barış Komutanlığı'na bağlı helikopterlerle KKTC kurtarma ve güvenlik ekipleri olay bölgesinde arama ve kurtarma çalışmalarına başladılar. Uçağın kuyruk bölümünün bulunduğu tepeye ancak helikopterle ulaşılabildi. İlk aşamada mürettebattan sekizinin cesedi bulundu. Ancak tanınamayacak halde olan cesetlerde kimlik saptaması yapılamadı. Bu arada, uçaktaki Türk mürettebatın yakınlarından bazıları da, dün İstanbul'dan KKTC'ye gittiler.

Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürü **İsmet Erüstün** başta olmak üzere, kazayı araştıracak bir teknik heyet KKTC'ye gitti. Bu incelemeye

JAT Yugoslav Havayolları Genel Müdürü ile uçağın yapımcısı **Boeing Company** ve motorların imalatçısı **Pratt-Whitney** şirketlerinden yetkililer de katılıyor.

Uçağın düşüş nedenini ortaya koyacak olan karakutuları arama çalışmaları da sürdürülüyor.

Talia Havayolları Yönetim Kurulu üyeleri, düzenledikleri basın toplantısında, uçağın teknik açıdan hiçbir sorunu olmadığını söylediler. Yönetim Kurulu üyesi **Eşref Alaçayır,** JAT Yugoslav Havayolları'ndan kiralanan uçağın **"İngiliz Loyd"** şirketine sigortalı olduğunu belirterek, yapımcı firma Boeing Company ile uçağın motorlarını imal eden Pratt-Whitney şirketi teknik yetkililerinin de olay yerinde incelemelerde bulunduklarını bildirdi. Eşref Alaçayır, 1974 yılında imal edilen uçağın değerinin 11 milyon dolar (yaklaşık 13.5 milyar lira) civarında olduğunu söyledi. Alaçayır, kaza nedeninin henüz bilinmediğini, teknik heyetlerin incelenmesi ve karakutuların bulunup çözülmesinden sonra gerçek nedenin anlaşılacağını sözlerine ekledi.

Kazada hayatını kaybeden mürettebatın adları ise şöyle:

Cedomir Rakic, (kaptan pilot Yugoslav), **Dragan Stosic** (pilot-Yugoslav), **Zdranko Stanisavseviç** (uçuş mühendisi-Yugoslav), **Milenko Maric** (uçak bakım teknisyeni-Yugoslav), **Mladenko Glisic** (uçağı bugün Helsinki'ye getirecek olan kaptan pilot-Yugoslav), **Marko Prokopijeviç** (pilot-Yugoslav), **Vladimir Tomiç** (uçuş mühendisi-Yugoslav), **Sharon Simcock** (başhostes-İngiliz), **Mehtap Bükülmez** (hostes-Türk), **Şükran Bayram** (hostes-Türk), **Mine Johnson** (hostes-Türk), **Banu Menşah** (hostes-Türk), **Andrea Pegg** (hostes-İngiliz) ve Kabin Hizmetleri Şefi **Sümer Savaş** ile eşi **Selma Savaş.**

TALIA HAVAYOLLARI

Adını Antalya'dan alan Talia Havayolları, 6 Nisan 1987 günü kuruldu. Hisselerin yüzde 51'ine 5 avukatın ortak olduğu şirketin yüzde 49'una ise bir İngiliz şirketi sahip. Şirketin Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı Amerikalı **John McDaniel,** Genel Müdürlüğü'nü ise **Sedef Baran** yürütüyor. Turist taşımak amacıyla kurulan Talia'nın elinde sadece Yugoslav Havayolları JAT'tan kiralanan bir adet Boeing-727 uçağı bulunuyordu. Şirket önümüzdeki mart ve nisan aylarında İrlanda'daki bir şirketten aynı tip 2 uçak daha kiralamayı planlıyordu. JAT'tan kiralanan ve dün düşen uçağın pilotları ve mühendisleri Yugoslavdı.

Sabah gazetesinde dün yer alan bir haberde, Talia Havayolları'nın kaptan pilotlarından **Yılmaz Temel, "Geçen yıl sonu itibarıyla tek uçakla 1279 saat uçmuş olmanın kendileri için bir övünç kaynağı olduğunu"** söylüyordu.

İmzalı kitaplar koleksiyonu

ATİLLA ÖZKIRIMLI *28 şubat*

Bugün sahaflık da sahaf kitabı da nitelik değiştirdi artık. Sahaflar Çarşısı'ndaki kitapçılarda yeni yayımlanmış her tür kitabı bulabilirsiniz, ama aradığınız eski bir kitabı bulabilmeniz, bir iki kitapçı dışında kuşkuludur. Hem sonra kitap fiyatlarındaki artış, beş on yıl önce yayımlanmış, bugünkü koşullarda bir daha basılması olanaksız kitapları bile sahaf kitabına dönüştürüvermiştir. Kitabevlerinin kırtasiye, oyuncak, plak-kaset satışlarıyla ayakta durmaya çalıştığı, yayıncılığın kitap fuarlarına bel bağladığı bir ortamda yaşamıyor muyuz?

Yine de yetmişe yakın ya da yetmişi aşkın yayınevinin katıldığı Odakule'deki 1. İstanbul Kitap Şenliği'nde, standların kitap alıcılarıyla dolup taşmadığını gördükçe hüzünlenseniz de bütün olumsuzluklara karşın kitabın, kitapçılığın ölmeyeceği duygusuna kapılıyorsunuz ister istemez. Hele bir spor yazarının, **Ergun Hiçyılmaz**'ın kitap tutkusuna tanık olunca...

Bir sahaf Ergun Hiçyılmaz. Önceleri bir hobi olarak başlamış eski kitap toplamaya. Sonra giderek büyümüş iş, arttıkça artmış kitaplar. Günün birinde **"Pera Orient"** adıyla bir sahaf dükkânı açmış Beyoğlu'nda **"Eskinin de eskisini sunar"** sloganıyla. Şimdi ise 1. İstanbul Kitap Şenliği'nde Karamanlıca bir **"Ziyafetname"**den 1793 tarihli Ermenice **"Sofuluk Ahlakı"**na, **Birgivi**'nin **"Vasiyetname"**sinden **Hikmet Kıvılcım(lı)**'nın Marksizm Bibliyoteği dizisinde yer alan bir kitaba kadar ilginç örnekler sergiliyor. Ama asıl önemlisi, eskilikten öte bir koleksiyon değeri taşıyan **"imzalı kitaplar"**ını görmek gerek Hiçyılmaz'ın.

Bunlar, yazarlarının dostlarına, yakınlarına imzaladıkları kitaplar. Evlerdeki kitaplıkların bu değerli armağanları, el değiştirmiş zamanla, sonra da satılmış başka kitaplarla birlikte. (Son yıllarda imza günlerinin yaygınlaşması gelecekte bir imzalı kitap enflasyonu yaşanacağını düşündürüyor insana.)

Örnekse; edebiyat tarihçisi **Agâh Sırrı Levend,** ilk ve tek romanı **"Acılar"**ı **"Aziz Kardeşim"** sözleriyle imzalamış **"Sâki Beye"**, 1928'de. **Hüseyin Rahmi Gürpınar "Tutuşmuş Gönüller"** adlı romanını bir **"Hanımefendiye maal-ihtiram takdim"** etmiş. **Reşat Nuri Güntekin "Çalıkuşu"**nu 6 Eylül 1928'de imzalamış **"Adviye Sabri Hanımefendiye".** Bir başka **"Çalıkuşu"**nu, **"Guy Chante Pleure"**den adapte ettiği aynı adlı romanı dostlarına sunansa **Sadi Günel.** Yan yana gördüğünüzde kimi sorulara yol açan bu iki kitabı başkaları izliyor. **Necip Fazıl Kısakürek**'in **Galip Arcan**'a imzaladığı **"Namık Kemal", "7. IX. 70, Bakû, Prof. Abbas Zamanof"** imzalı taşbaskısı bir Kelile ve Dimne, **Resneli Niyazi Bey**'in kendi damgasını taşıyan bir **"Hatırât-ı Niyazi"** bunlar arasında.

Derken bir başka kitap çekiyor ilginizi: **Refik Halit Karay**'ın 1932'de sürgündeyken Kahire'de yayımlanan **"Bir Avuç Saçma"**sı. Eski harflerle şöyle bir açıklama yer alıyor kitabın ilk sayfasında: **"Bu kitaptan yüz elli adedi matbu kalın kapaklı ve numeroludur. Bedeli 40 franktır."** (Hiçyılmaz, bu 150 kitaptan birini sergiliyor.) Aşağıda ikinci bir açıklama görüyorsunuz: **"Mütebaki 850 adedi umuma ait olup fiyatı 10 franktır."**

Başka neler yok ki Ergun Hiçyılmaz'ın **"Pera Orient"**inde. Geçmişin mizah, edebiyat dergileri, kartpostallar, basma resimler, haritalar... Sözün kısası yerdeki ucuz kitap yığını, imzalı ve değerli kitaplar koleksiyonu, basma resimler ve benzerlerinin sergilendiği yan duvarıyla bir geçmiş zaman galerisi sanki.

FERHAT TUNÇ
Ayışığı yana yana...

Cumhuriyet
64. Yıl: Sayı: 22816 Kurucusu: Yunus Nadi 250 TL 29 Şubat 1988 Pazartesi

FAKSİMİLEDE SON AŞAMA
Pitney Bowes

Olağanüstü kurultay 13 martta yeni genel başkanı seçecek

SHP'de İnönü bunalımı

Ne dediler?



Evren
Herhalde kendi takdirleri. Ben şimdi radyodan duydum. Ne söyleyebilirim?



Özal
İnönü'nün kararını bir kere daha gözden geçirmesini temenni ediyorum.



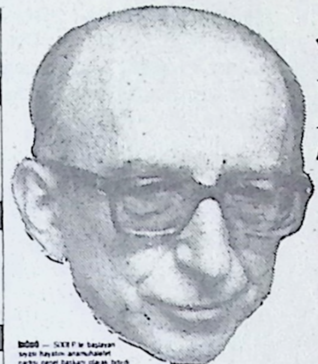
Demirel
Bu konu bir partinin meselesidir. Herhangi bir değerlendirme söz konusu olamaz.



Ecevit
SHP'nin yapısal özelliklerinden pek sağlıklı sonuçlar çıkmayacağı belliydi.



Örgüt şokta
İstifa kararı il başkanları ve örgütte tam bir şaşkınlığa yol açtı **15. Sayfa'da**



✓ *İnönü siyaseti bıraktığını açıklayarak genel başkanlık ve milletvekilliğinden istifa etti. Daha sonra milletvekilliği istifa kararından vazgeçtiği açıklandı*

✓ *Genel Sekreter Sağlar ve MYK üyeleri görevlerinden istifa etti. Yeni genel sekreter bugün belirlenecek*



CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Şok Olay

İZMİR'den HİKMET ÇETİNKAYA

Zor Günler

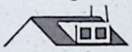
Pembe Köşk'te caydırma trafiği

Öğleden sonra Pembe Köşk'te bir açıklama yapan Hikmet Çetin, İnönü'nün genel başkanlıktan istifa ettiğini, ancak henüz SHP İzmir milletvekili ve parti üyesi olduğunu söyledi. Başta Deniz Baykal ve Hikmet Çetin olmak üzere yöneticileri kararın sürpriz olduğunu belirtti.

Erdal İnönü'nün istifasını açıkladıktan sonra geldiği Pembe Köşk yoğun bir siyasi trafiğe sahne oldu. İnönü, İstanbul'a dönme kararından vazgeçerken, başta Hikmet Çetin, Deniz Baykal, Hudai Oral olmak üzere pek çok siyaset adamı Pembe Köşk'e gelerek İnönü'nün kararını değerlendirdi.

ANKARA NOTLARI
İNÖNÜ İLE SÖYLEŞİ
MUSTAFA EKMEKÇİ'nin yazısı 15. Sayfada

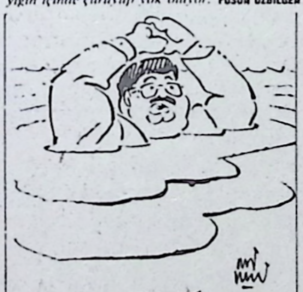
Konut kredileri büyük şirketlere



KOOPERATİFLER DARBOĞAZDA

Konut Fonu'nun kapısında kredi bekleyişleri ve umutları sürüyor. Krediler açıldı açılacak derken paranın aslan payı "büyük inşaat şirketlerinin binlerce konutluk projeleri" için ayrılmaya hazırlanılıyor.

3.5 *milyon kişinin her ay yatırdığı ortalama 100 bin liralar ancak krediyle birleşirse konuta dönüşebiliyor. Aksi halde bu ödenenler demir ve beton parçalarının oluşturduğu inşaat başlangıcı bir yığın içinde çürüyüp yok oluyor.* **FÜSUN ÖZBİLGEN'in yazı dizisi 7. Sayfada**



PAPANDREU

'Özal'a telefon ettim ihlaller durdu'

İhlaller: *23 şubat sabahı Türk uçaklarının defalarca Yunan hava sahasını ihlal etmeleri üzerine hemen Özal'ı aradım. Ertesi günü ihlaller kesildi. Özal, ihlaller konusunda bir önerisi olduğunu ve bunu 3 marttaki görüşmemizde bana ileteceğini söyledi.*

Rum malları: *Türklerin kararnamesi 1964'ten geçerli olmak üzere kaldırmaya hazır oldukları görülüyor. Bu son derece faydalı bir harekettir.*

Demirel: *Türkiye'de seçimleri Özal değil de Demirel kazansaydı kanımca Davos gerçekleşmezdi.*

Kıbrıs: *Önerim, Kıbrıs'ın karşılıklı silahsızlandırılmasıdır.*

13. Sayfada

ANAYASA MAHKEMESİ

SP'ye kapatma davası açılıyor

Anayasa Mahkemesi, aldığı bir ara kararla daha önce Cumhuriyet Başsavcılığı'nca kapatma davası açılması istenen Sosyalist Parti için kapatma davası açılmasını kararlaştırdı. **Orta Sayfada**



VURALHAN EL ÖPTÜ — Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan, Başbakan Özal'...

Özal Tahran'da

İran'la ekonomik pazarlık

İktidara geldiğinden bu yana üçüncü İran gezisine çıkan Özal, savaşın sona erdirilmesi çağrısında bulundu. Başbakan'dan önce Tahran'a gelen Yusuf Bozkurt Özal'ın, sürdürdüğü iki ülkenin ticaretinin geliştirilmesi pazarlığında son sözü Özal söyleyecek. **Arka Sayfada**

TAHRAN'dan YALÇIN DOĞAN

İnönü, Tahran ve Ötesi

Sosyal Demokrasinin Bunalımı Sürüyor...

ANKARA — Türk sosyal demokrasisinde bunalım sürmektedir. *Erdal İnönü*'nün SHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etmesi ve önce politikadan tümüyle çekileceğini açıklaması, ancak daha sonra bundan vazgeçmesi, bunalım zincirinde yeni bir halkadan başka bir şey değildir. Sosyal demokrat harekette, özellikle 12 Eylül'den beri varolan liderlik boşluğu tam anlamıyla doldurulunCaya kadar da bunalımın sona ermesi olanaksızdır.

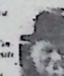
Sayın İnönü, 12 Eylül koşullarında sosyal demokrat kadroların büyük ölçüde tek bir çatı altında toplanabilmelerinde son derece yapıcı bir rol oynamıştır. Önce SODEP'in kurulmasına, daha sonra HP ile birleşmenin gerçekleşmesine damgasını vurmuştur. Uygar ve demokrat kişiliğinin vermiş olduğu güven, sosyal demokrat hareketin olağanüstü

(Arka Sa. 15. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Delvalle hâlâ Panama'da** *Panama'nın devrik Devlet Başkanı Eric Delvalle, mücadeleye devam edeceğini bildirdi.* 3. Sayfada

■ **TV dizisi** *İkinci Dünya Savaşı'nda önemli rol oynayan İngiliz Devlet adamı Winston Churchill'in siyasal yaşamından bir kesiti içeren "Churchill ve Generalleri" adlı TV filmi ekrana geliyor.* 6. Sayfada



■ **Doktorlara işkence uyarısı** *Sağlık Bakanlığı, bir genelge yayımlayarak doktorlardan işkence olaylarında ... davranmalarını isteyecek.* **Orta Sayfada**

■ **Bomba patladı, 1 ölü** ... **Orta Sayfada**

■ **Özelleştirmede start günü** *Teletaş'taki kamu payının yüzde 22'lik bir kısmı bugün iki banka ve aracı kuruluşla başlayacak satışlarla gerçekleşiyor.* Ekonomide

■ **Futbol** *1. Futbol Ligi'nde lider Galatasaray, Bursa'da Bursaspor'la 1-1 berabere kalırken, takipçisi Beşiktaş, Adapazarı'nda Sakarya'yı 3-1 yenerek puan farkını 2'ye indirdi.* Sporda

■ **Doğal gaz için top Fransa'da** *Sovyetler'den gelen doğal gazın şebekesi için 1 milyar 639 franklık kredinin imzalanması bekleniyor.* Arka Sayfada

DSP'nin yeni lideri 7 martta seçilecek

Sağlık Bakanlığı daha titiz davranmaları için genelge yayımlayacak

Doktorlara işkence uyarısı

FARUK BİLDİRİCİ *29 şubat*

ANKARA — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, bir genelge yayımlayarak doktorları işkence olaylarında daha titiz davranmaları konusunda uyaracak. İşkence iddiaları karşısında daha serbest davranmalarını sağlamak amacıyla cezaevlerindeki doktorların cezaevi müdürü yerine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlanması düşünülüyor.

Birleşmiş Milletler İşkence Sözleşmesi ile **"İşkencenin ve gayri insani ya da küçültücü muamele veya cezanın önlenmesi Avrupa sözleşmesi"**nin imzalanması üzerine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nda bazı hazırlıklara başlandı. Her iki sözleşmenin yürürlüğe girişinden sonra, Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirebilmesi açısından Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nda neler yapılabileceği araştırıldı.

Edinilen bilgiye göre, bakan **Bülent Akarcalı**'nın talimatıyla başlayan bu çalışma sırasında işkence olaylarının önlenmesi için bakanlığın iki girişimde bulunabileceği belirlendi. Bu girişimlerden birincisi, **"Doktorların işkene olaylarında daha titiz davranmaları için uyarılmaları" olarak saptandı.**

Doktorların uyarılmalarının ve kendilerine gelen işkence vakalarında çekinmeden görevlerini yapabilmelerinin bir genelgeyle sağlanabileceği görüşü benimsendi. Bu amacın gerçekleştirilmesi için hazırlanacak olan genelgede, **"Doktorların işkence vakalarında görevlerini titizlikle yerine getirmek zorunda oldukları"** belirtilerek, diplomalarını alırken, **"Hipokrat Yemini"** ettikleri anımsatılacak. Genelge, hükümet tabipliklerine ve tüm hastanelere gönderilerek, doktorların işkence vakalarında görevlerini rahatça yapabilmelerine olanak sağlanacak.

Bir bakanlık yetkilisi, **"Tüm işkence iddialarında doktorların görevlerini yerine getirmemekle suçlandıklarını ve doktorların bu tür iddialardan rahatsız olduklarını"** kaydederek, **"Bu genelge ile bakanlık işkence olaylarına karşı olduğunu ve tüm doktorların işkence vakalarını titizlikle inceleyeceklerini deklare etmiş olacak"** dedi. Yetkili ayrıca, **"Genelgeyi alan hükümet tabibi, işkence vakasında görevini yaparken, sırtını devlete dayadığını da hissetmiş olacak"** biçiminde konuştu.

Ayrıca cezaevlerindeki doktorların yakınmalarının çözümlenmesi de işkence konusundaki ikinci girişim olarak belirlendi. **"Cezaevlerindeki doktorların üniversite mezunu olmayan cezaevi müdürü emrinde çalışmak istememeleri ve işkence olaylarında bu doktorların görevlerini yapmadıkları iddiasının giderilmesi"** için cezaevi idaresinden bağımsız hale getirilmeleri görüşü benimsendi. Bunun üzerine cezaevlerindeki doktorların Adalet Bakanlığı bünyesinde çalışmak ve cezaevi müdürünün emrinde olmak yerine, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı çalışmalarının koşulları incelenmeye başlandı.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nda hukuksal açıdan yapılacak incelemelerin tamamlanmasından sonra Adalet Bakanlığı ile temaslar yapılacak. Adalet Bakanlığı'nın da benimsemesi halinde cezaevlerindeki doktorlar, cezaevi yönetiminden tamamen bağımsız olarak Sağlık Bakanlığı'na bağlı çalışacaklar. Cezaevlerindeki doktorların bağımsızlığı, cezaevindeki işkence vakalarının incelenmesinde doktorların serbest davranmasını sağlayacak.

Sovyetler'den gelen doğal gazın şebekesi için 1 milyar 659 franklık kredinin imzalanması bekleniyor

Doğal gaz için top Fransa'da

ZAFER ARAPKİRLİ *29 şubat*

"Enerji devrimi..." İstanbul'un doğal gaz şebekesini inşa edecek olan Alarko Şirketler Topluluğu'nun proje sorumlusu **Herman Minasyan** doğal gazın Türkiye'ye gelişini böyle tanımlıyor.

SSCB'den, Bulgaristan yoluyla gelip Hamitabat çevrim santralına bağlanan boru hattı Anadolu'ya geçti ve Ankara'ya doğru ilerliyor. Uzmanlar, **"Her yeni ve büyük değişim gibi bunun da belli bir süreç içinde gerçekleşebileceğini, bu süreci yavaş ya da hızlı diye değerlendirmenin yanlış olacağını, önemli olanın, düğmeye basılmış ve sürecin başlatılmış olması olduğunu"** hatırlatıyorlar.

Geçen yıl 23 aralık günü Fransa Dış Ticaret Bakanı **Michel Noir**'ın, İstanbul Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan** ile birlikte imzaladığı proje anlaşmasına göre bir Türk ve bir Fransız firmasından oluşan konsorsiyum, doğal gaz şebekesini döşemek için şu anda kredilerin çıkmasını bekliyor.

Projenin bedeli olan 1 milyar 659 milyon Fransız Frangının (yaklaşık 335 milyar TL) sağlanabilmesi için Fransız hükümetinin başta Başbakan Chirac olmak üzere vaat ettiği ve bir kısmı da hibe şeklinde verilecek olan kredi ile ilgili sözleşme imzalanır ve avans ödenirse **"kazma vurulmaya başlanacak."**

Fransız hükümeti, imalatçı firmalar, ticari bankaların uygun faizli kredilerinin yanı sıra Chirac hükümeti, 10 milyon dolar tutarında bir de hibe kredisi verecek anlaşmaya göre.

Alarko Şirketler Topluluğu Başkan Yardımcısı Tuğrul Erkin, Fransız SAE firmasıyla birlikte oluşturdukları konsorsiyumun en büyük avantajının, söz konusu

kredilerle sadece makine ve ekipman değil, personel ve kazı masraflarının dahi karşılanmak üzere programlandığını söylüyor. Bazı kimselerin **"doğal gaz Sovyetler'den gelmeye başladı, ama biz kullanacak şebekeyi henüz kuramadık"** diye düşünebileceğini kaydeden Tuğrul Erkin, şunları söylüyor: **"Doğal gaz, zaten Trakya'daki Hamitabat santralında ve bu yöredeki bazı sanayi tesislerinde kullanılmaya da başlandı. İstanbul'daki şebekenin inşaatına, kredi çıkar çıkmaz başlayacağız. Böylesine büyük bir proje, böylesine yeni bir atılımın, fikri oluşum sürecinde bile mesafe katetmiş olmamız önemlidir. Bugün, evinize bir eşya bile almaya kalksanız bunun belli bir karar verme ve uygulama süreci vardır. Bence olaya bu şekilde yaklaşmak gerekir."**

Şu anda İstanbul üzerinden ana boru hattıyla geçmiş bulunan ve Anadolu'nun içlerine doğru yol almakta olan doğal gaz İstanbul'da nasıl dağıtılacak?

Dağıtımı üstlenen ve İstanbul Belediyesi'nin de ortak olduğu İGDAŞ (İstanbul Gaz Dağıtım A.Ş.), bu işe başlamadan önce boruların döşenmesi gerekiyor. İşte, bu aşamanın sorumlusu olan yüklenici Alarko firması, şebekeyi şu şekilde planlamış:

Doğal gazın dağıtımı da aynı elektrik enerjisi gibi. Nasıl elektrik enerjisi çok yüksek voltajlarda üretilip, dağıtım merkezlerinde düşük voltaja dönüştürülüyorsa, doğal gaz da yüksek **"atmosfer basıncından"** düşük basınca indirgenerek dağıtılacak. Önce 70 bar gücünde gelen gazı, Esenyurt ve Dolayoba'daki iki basınç düşürme merkezi 20 bara düşürecek. Daha sonra da İstanbul'un çeşitli semtlerinde kurulacak olan 157 adet istasyonda 4 bara indirilen gaz, polietilen borularla evlere dağıtılacak.

Projeye göre, ilk aşamada 200 bin binaya bağlanması öngörülen doğal gaz, her binanın dışına kurulacak daha ufak bir dönüştürme biriminde (kutu) 1/2 atmosfere inerek kullanılır hale gelecek.

Doğal gazı, ısıtma, aydınlatma gibi çeşitli şekillerde kullanabileceğiz. Ancak öncelikle buna uygun bir aygıt edinmemiz ya da elimizdeki aygıtları buna uygun hale getirmemiz gerekiyor.

Daha önce havagazı kullanan vatandaşlar nasıl ki tüpgaza (bütangazı) dönerken ocaklarında belli bir değişim yaptırdılarsa, bu kez de aynı işlem doğal gaz için yapılacak. Bu **"işlem"** de aletin gaz girişindeki sübapların değiştirilmesi şeklinde gerçekleşecek. Yine aynı şekilde bir değişiklik de merkezi ısıtma sistemi bulunan apartmanlarda, kazanlarda yapılabilecek.

Ancak bütün bunların yanı sıra, yalnızca doğal gazla çalışabilen soba, ocak, lamba gibi aygıtlar da piyasada satılabilecek ve isteyen doğrudan doğruya dairesinde veya odasında bunları sisteme bağlayabilecek.

Uzmanlar, bu şekilde **"doğal gazlı dayanıklı tüketim maddeleri"** pazarının da oluşacağını ve bunların çoğu ithal olacağından büyük şehirlerimiz için hatırı sayılır bir **"ithal piyasası"**nın açılacağını belirtiyorlar.

DOĞAL GAZ DAHA TEMİZ

ABD ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinin, hem daha ekonomik hem de daha temiz olduğu için doğal gazı tercih ettiklerini belirten yetkililer, hava kirliliğinin önlenmesi için doğal gaza adeta "kurtarıcı" gözüyle bakıyorlar. Zaten Türkiye'ye gelişindeki en önemli etkenlerden biri de Ankara'nın korkunç boyutlardaki kirliliği olan doğal gaz şöyle yanıyor:

Aslı metan (CH_4) olan doğal gaz yanınca, kimyasal deyişle oksijen ile reaksiyona girince (O_2) karbondioksit (CO_2) ve su buharı ortaya çıkıyor. Bu **"çıktı"**, kömür ve fuel-oil yakıldığında elde edilen **"çıktı"** ya göre daha **"temiz"** kabul ediliyor.

Ankara'da ciddi boyutlardaki hava kirliliğine en ideal çözüm olarak kabul edilen doğal gaz, İstanbul'un da gün geçtikçe artan kirlilik tehlikesine çare olabilecek.

YÜKÜ NE OLACAK?

Bugüne kadar alışılagelmiş enerji türlerinin yerine bir yenisini geçirmenin faturası elbette kısa vadede oldukça kabarık. Tesis, işletme ve üretim masrafları düşünüldüğünde bu **"enerji devrimi"**nin bedelinin yüksek olacağını kimse saklamıyor.

Ancak mevcut havagazı şebekesinin ulaşabildiği yerlerde yapılacak ufak değişikliklerle bu masrafın biraz olsun azaltılabileceği de ifade ediliyor.

Dağıtımı gerçekleştirecek olan İGDAŞ şirketi yetkililerinin verdikleri bilgiye göre inşaat programında 235 kilometresi çelik, 1856 kilometresi polietilen borudan oluşan yaklaşık 2000 kilometre uzunlukta boru döşenecek. Mevcut 800 kilometrelik havagazı şebekesi de dahil olmak üzere, bu borulardan İstanbul'da yılda 650 milyon metre küp doğal gaz dağıtılarak 450 bin aboneye hizmet verilmiş olacak.

BORU EŞİTTİR KAZI

2000 kilometre boru, yani Türkiye'yi Batı-Doğu istikametinde 1.5 kere gidip gelecek uzunlukta boru nasıl döşenecek? Bomboş bir arazide bile aylar sürecek olan bu döşeme işleminin, İstanbul gibi son derece düzensiz bir yerleşim yapısı olan bir kentte nasıl gerçekleşeceğini kimse düşünmek istemiyor. Hele, zaten kazılardan bezmiş olan İstanbullulara bir de **"doğal gaz borusu çukuru"** takdim etmek, oldukça sevimsiz bir iş sayılıyor.

Ancak daha temiz ve daha elverişli bir enerjiye geçmenin faturasında yer alan kalemlerden biri de bu **"kazı cefası"** olacak. Her kazıda hemen belediyeyi suçlayanlarımıza şunu da hatırlatmak gerekiyor: Bu kazılar, TEK, PTT gibi kazılarda olduğu gibi yine belediyenin sorumluluğu dışında olacak. Kazıyı, boru hattını döşeyecek olan Alarko gerçekleştirecek.

Şirket yetkilileri, müteahhit olarak belirli bir süreyle sınırlı olduklarını ve bu konudaki tecrübelerine güvendiklerini belirterek İstanbullulara **"korkmamalarını"** salık veriyor.

Ancak her halukârda öncelikle para, ardından kazı için gerekli ekipman, kazı, döşeme, bağlama, kapatma aşamalarının tamamlanması ve düğmeye basılıp evdeki ocağın aleve kavuşması, hangi tarihte gerçekleşecek bunu, şimdiden kestirmek oldukça güç.

Yetkililer her konuda olduğu gibi bunun da bir an önce **"paranın gelmesine"** bağlı olduğunu gizlemiyorlar.



FERHAT TUNÇ
Ayışığı yana yana...
Tüm plak ve kasetçilerde ÇIKTI
Ses Plak ve Kasetçilik, İMÇ 6. Blok No. 6217
Tel. 527 25 96

Cumhuriyet

DOSTLAR BÜRO
Daktilo, hesap ve kasa makineleri satış ve tamiri
Merkez: 143 07 34 144 76 82
Servis: 145 51 04 Karaköy

64. Yıl: Sayı: 22817 Kurucusu: Yunus Nadi 250 TL. (KDV dahil) 1 Mart 1988 Salı

İnönü'den geri dönüş

√ *Genel başkanlıktan istifasını geri alan İnönü'ye Parti Meclisi tüm konularda yetki verdi*

√ *Genel sekreter ve MYK görevde kaldı, olağanüstü kurultay iptal edildi, olağan kurultay haziranda*

***SHP** Meclis grubunda 87 milletvekilinin imzaladığı bir öneri ile İnönü'nün genel başkanlıktan ayrılmaması istendi. İnönü, bunun üzerine "gereğini yapacağını" açıkladı. Daha sonra Parti Meclisi toplanarak İnönü'nün göreve devam etmesini kararlaştırdı. İnönü PM'nin ihtilaf konusu kararlarını kaldırması durumunda haziran kurultayına kadar genel başkanlık görevine dönmeyi kabul etti. **PM**'nin dün gece yaptığı ikinci toplantıda Genel Başkan İnönü'nün her konuda yetkili olduğu kendisine bildirildi.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP'de Genel Başkan Erdal İnönü'nün istifasıyla ortaya çıkan bunalım, Parti Meclisi'nin geri adım atmasıyla şimdilik çözümlendi. Parti Meclisi ihtilafa yol açan kararlarını kaldırınca İnönü, hazirandaki olağan kurultaya kadar Genel Başkanlıkta kalmayı kabul etti. PM'nin 13 marttaki olağanüstü kurultay kararını da kaldırdığı SHP'de, İnönü'nün yanı sıra Genel Sekreter Fikri Sağlar ve MYK da görevine devam edecek. İnönü'nün geriye dönüşünü sağlayan kararlar, SHP TBMM grubunun baskısı ve ardından Parti Meclisi'nce oluşturulan beş kişilik komitenin dün gece yaptığı temaslar sonucu alındı.

SHP Parti Meclisi'nin, İnönü'ye tüm konularda yetki verilmesi yolundaki kararı, Erdal İnönü ve eşinin, gazetemiz Genel Yayın Müdürü Hasan Cemal, yazarlarımız Uğur Mumcu ve Cüneyt Arcayürek'le yemek yedikleri Milka Restaurant'da iletildi. İnönü, PM'nin kendisine gösterdiği güven için teşekkür etti ve "Parti Meclisi ile fikir ayrılığı ortadan kaldırılmış olduğu için kararda ısrar etmeyi yanlış görüyorum. Bu şekilde PM'nin görüşlerini gözönüne alarak PM ile birlikte çalışacağıma inanıyorum" dedi.

İnönü, bugün yapılacak grup toplantısından önce Parti Genel Merkezi'nde, Parti Meclisi üyeleri ile bir araya gelecek.

İnönü'nün Genel Başkanlıktan istifası üzerine SHP TBMM Grubu dün olağanüstü toplandı. İnönü'nün istifa gerekçesi olarak Parti Meclisi ile ihtilafa düşmesini gösterdiği ve PM'yi suçladığı toplantıda milletvekilleri, İnönü'nün Genel Başkanlıktan ayrılmamasını istediler.

PM üyesi milletvekillerinin suçlamaları reddettikleri toplantıda, özellikle Doğu ve Güneydoğulu milletvekillerinin yer aldığı sol grup tarafından hazırlanan ve İnönü'nün en azından haziran kurultayına kadar Genel Başkanlıktan ayrılmamasını isteyen bir öneri kabul edildi. Yalnızca, Eşref Erdem ve Fuat Atalay'ın karşı oy kullandığı ve İnönü'ye hitaben yazılan bu başvuruyu 87 milletvekili hazırladı. Bu milletvekillerinin önceki

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

İL BAŞKANLARI NE DİYOR? **10. Sayfada**



İNÖNÜ'DEN BAYKAL'A: BUYRUN SAYIN BAŞKAN — Gruba girişinde ayakta alkışlarla karşılanan Erdal İnönü, Fikri Sağlar ile yan yana oturdu. Hikmet Çetin toplantıyı açtıktan sonra Grup Başkanvekili Deniz Baykal nefes nefese salona girdi. İnönü, Baykal'ın kenarda bir sıraya oturduğunu farkedince "Buyrun Sayın Başkan, buraya gelin" diyerek kendisini yanına çağırdı. Baykal yerinden kalkarak İnönü'nün sağ tarafına oturdu. Baykal ve Sağlar toplantıyı gergin bir ifadeyle izlerken İnönü, sürekli gülümsüyordu. (Fotoğraf: AA)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

"Yanlışlıklar Komedisi"

ANKARA — Erdal İnönü dün sabah grupta konuşurken onca cümlenin arasına sanırız tek doğru sözü "sıkıştırdı":

"Genel başkanlıktan çekilirken sizlere danışmadan karar vermem hata oldu" dedi. Şimdi cemaata soralım:

"Siz, genel başkanınızı nasıl bilirsiniz?"

"Sakin doğalı, kararlı, aşırıya git...

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

İZMİR'den HİKMET ÇETİNKAYA

Sancı Dindi mi?

İZMİR — Erdal İnönü'nün Meclis grubunda yaptığı konuşmadan sonra istifasını "geri alma eğilimi" ağırlık kazanırken, deneyimli politikacılar, "İnönü beklemede" görüşünü öne sürüyorlardı.

SHP Parti Meclisi geç saatlere dek süren toplantı sonunda geri adım atarak, Başkanlık sorununu dondurdu. Erdal İnönü bir dizi gelişmeden sonra istifasını geri alarak yeniden Genel Başkanlığa döndü.

SHP'de örgüt şoku İnönü'nün ye...

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

İstifasını geri almadan önce parti meclisini eleştirdi

İnönü: Bu şekilde parti yürümez

Erdal İnönü istifasını geri almadan önce dün sabah parti grubunda yaptığı ilk konuşmada parti meclisinden yakındı ve istifa kararına merkez yürütme kurulu-parti meclisi arasındaki yetki çekişmesinin neden olduğunu anlattı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanlığı'ndan istifa ettikten sonra bu istifasını geri alan **Erdal İnönü**, SHP TBMM grubunda sabah yaptığı ilk konuşmada, parti meclisinden yakındı ve istifasına parti meclisi ile ihtilafa düşmesinin neden olduğunu açıkladı. Genel başkanlıktan istifasını, **"duygusallığı bir tarafa bırakarak, düşünerek verilmiş bir karar"** olarak niteleyen İnönü, milletvekilliğinden ayrılmaya niyeti olmadığını da belirtti.

Erdal İnönü, genel başkanlıktan istifası üzerine dün olağanüstü toplanan SHP TBMM grubunda istifa nedenlerini anlattı.

Grupta konuşmasını basına açık olarak yapan İnönü, milletvekillerinin ayakta yoğun alkışları arasında kürsüye çıktı. Milletvekillerine, "Duy...

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

NOTLAR

İnönü'nün dönüş bileti

HAKKI ERDEM

ANKARA — **"Bilet nereden alınıyor?**

— Ne bileti efendim?

— **İstanbul'a uçak biletini soruyorum.**

— Biz genel merkezden aldırırız efendim.

— **Yok yok, ben alayım daha iyi."**

Bu konuşma, pazar sabahı parti meclisine giderken Meclis kavşağında İnönü ile yanındaki görevliler arasında geçiyordu. Makam arabasına son kez binmeye kararlı görünen İnönü, istifa mektubunun müsveddesi cebinde, THY terminalinin merdivenlerini tırmandı. Korumaları hâlâ İnönü'nün bu davranışının nedenlerini anlayamamışlardı. İnönü, milletvekili indiriminden bile yararlanmayıp 60 bin liralık çeki İstanbul'a 16.30 uçağı için imzalarken çevredeki herkes şaşkın bakışlarla onu izliyordu...

İnönü, genel merkeze gelir gelmez

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)



ÖZAL — SHP'deki gelişmeler işimizi kolaylaştırıyor

Özal: İnönü'süz SHP oy alamaz

***İşimiz kolaylaşıyor:** SHP'ye yüzde 24 oranında oy kazandıran İnönü'nün kendisidir. Eğer seçimlerde SHP'nin başında bir başkası olsaydı SHP, bu oyu da alamazdı. Bunu SHP'nin başına gelebilecek herkes için söylüyorum. Buna Deniz Baykal dahildir. Halk, artık eskiye rağbet etmiyor. Tabii SHP'deki bu değişiklikler bizim işimizi kolaylaştırıyor.* **10. Sayfada**

Tahran'a saldırı, Türk heyetinde heyecan yarattı

Tahran'da bulunan Türk heyetinin kaldığı otelin yakınlarına bomba düştü.

İRAN'LA BORU HATTI ANLAŞMASI SAĞLANAMADI **13. Sayfada**

TAHRAN'dan YALÇIN DOĞAN

Acımasız Kurallar

TAHRAN — Altı idam sokak ortasında aynı anda gerçekleşiyor.

Vinçin üzerine kalın bir kalas uzatılıyor. Kalasa altı tane ilmik tutturuluyor. Altı kişinin başı tek tek ilmiğe geçiriliyor. Vinç aniden yukarı kaldırılıyor.

Altı kişi, aynı anda havada sallanmaya başlıyor. Cellata gerek yok. Altı kişi "İslami devrime ihanet ettikleri" gerekçesiyle yaşama veda ediyor. Önceki gün bizim Tahran'a indiğimiz saatlerde gerçekleşiyor idamlar.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Tahtakale, para darlığının kıskacında. Altındaki düşüş sürüyor

Dolar 33 lira birden düştü

***Tahtakale'de** dolar 33 lira, mark da 17 lira birden düştü, kur makası da dolarda yüzde 6.1'e, markta da yüzde 6.2'ye kadar kapandı.*

***Altın** fiyatlarındaki düşüş dün de sürdü ve Cumhuriyet Altını yılbaşı fiyatının da altına inerek 122 bin, külçe altın da 17.700 liradan satıldı.*

Ekonomi Servisi — Para darlığının etkisini iyiden iyiye gösterdiği serbest piyasa ve Kapalıçarşı'da döviz ve altın fiyatları büyük ölçüde düştü. Dolar, bir günde 33 lira birden gerileyerek 1270 liraya çekildi. Mark da 17 liralık düşüşle 753 liradan satıldı. Cumhuriyet Altını ise 123 bin liralık yılbaşı fiyatının da altına inerek 122 bin liradan alıcı bulabildi.

Merkez Bankası ise doların efektif satış fiyatını 1196.53, markın efektif satış fiyatını da 708.72 lira olarak ilan etti. Böylece, kur makası dolarda yüzde 6.1'e, markta da yüzde 6.2'ye kadar düştü.

Serbest piyasada dün hareketli bir gün yaşandı. Sabah açılışta 1295 liradan satılan dolar ilk saatlerde hızla düştü ve bir ara 1260 liraya kadar geriledi. Gün boyunca birçok satıcıya karşılık alıcının görülmediği işlemler akşam saatlerinde biraz yoğunlaştı ve ABD para birimi biraz toparlanarak günü cumartesi gününe göre 33 liralık kayıpla 1270 liradan kapattı.

Merkez Bankası da doların efektif satış kurunu yaklaşık 2 lira artırarak 1196.53 liraya çıkarınca, resmi kur ile serbest piyasa arasındaki makas iyice kapanarak yüzde 6.1'e kadar geriledi. Aynı piyasada mark da gün içinde bir ara 748 liraya kadar düştü. Ancak daha sonra toparlanarak 753 liradan işlem gördü. Merkez Bankası markın efektif satış fiyatını da 708.72 liraya çıkarttı ve bu para birimindeki kur makası da yüzde 6.2'ye düştü. Tahtakale'de dün, Hollanda Florini 666, İsviçre Frangı 917, Sterlin 2270, Fransız Frangı da 222 liradan satıldı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

MERKEZ BANKASI'NDAN FAİZE DOLAYLI MÜDAHALE **Ercan ÇETİN'in haberi 8. Sayfada**

Petrol ürünlerine yüzde 7 zam

Petrol ürünlerine 38 günlük bir aradan sonra yapılan zamlarla normal benzin 416, süper benzin 435, Gazyağı ve motorin ise 325 lira oldu. 12 kg lık tüpgaz ise 3500 liraya yükseltildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Akaryakıt ürünlerinin fiyatlarına 38 gün aradan sonra yeniden zam yapıldı. [illegible]

Üruğ, Özal'dan 'raporcu'nun adını istedi



Uruğ — MİT raporcusunu arıyor

***Eski Genelkurmay Başkanı Uruğ,** Başbakanlığa bir dilekçe vererek MİT raporu diye adlandırılan belgeyi hazırlayan MİT görevlisini mahkemeye vereceğini belirterek adının resmen kendisine bildirilmesini istedi.*

***Uruğ,** raporu hazırlayan MİT görevlisinin adının kendisine bildirilmemesi halinde basında raporu hazırladığı belirtilen MİT Kaçakçılık Daire Başkanı Mehmet Eymür'u mahkemeye vereceğini belirtti.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Genelkurmay Başkanı ve Emekli Orgeneral Necdet Uruğ, Başbakanlığa bir dilekçe vererek **"MİT raporu"** diye adlandırılan belgeyi hazırlayan MİT Daire Başkanı'nı **"mahkemeye vereceğini"** belirtti. Uruğ, belgeyi hazırlayan MİT görevlisinin adının resmen kendine bildirilmesini istedi.

Necdet Uruğ, dilekçesinde raporu hazırlayan görevlinin isminin resmen bildirilmemesi halinde de basında raporu hazırladığı belirtilen MİT Kaçakçılık Daire Başkanı Mehmet Eymür'u mahkemeye vereceğini kaydetti.

Uruğ dilekçesinde, **"kişilik haklarına vaki saldırı nedeniyle TCK'nın 480-481. maddelerine göre dava açılacağını"** belirtti. TCK'nın 480-481. maddeleri hakaret ve sövme suçlarını kapsıyor ve 3 aydan 3 yıla kadar hapis cezası öngörüyor.

Necdet Uruğ'un Başbakanlığa verdiği dilekçesi aynen şöyle:

BAŞBAKANLIĞA ANKARA

1. 22 Ocak 1988 günü [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Dün Dündür, Bugün Bugündür...

ANKARA — Erdal İnönü, SHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etmeyi halkoylamasından sonra da düşünmüştü. Sosyal demokratların bir çatı altında derlenip toparlanmalarını büyük ölçüde sağlayarak görevini tamamladığı kanısındaydı; misyonunun artık sona erdiğine inanıyordu. Ayrıca parti yönetimine tam anlamıyla egemen olamayışından rahatsızdı. Kimi zaman giderek etkisizleştiğinden yakındığı oluyordu.

Böylece politikadan çekilme kararını kendi kendine vermiş, açıklamasını ise önümüzdeki olağan kurultaya bırakmıştı. Ancak parti meclisindeki son gelişmeler ve kendisine rağmen alınan bazı kararlar, bardağı taşırdığı için açıklamasını erkene, geçen pazara almıştı.

Bavullarını toplayıp tam İstanbul'a doğru

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- **Bu kez Azerbaycan karıştı** *TASS, Azerbaycan'da şiddet olaylarının meydana geldiğini bildirdi.* *3. Sayfada*
- **Kemik kıran erler serbest** *2 Filistinliyi vahşice döverek kolunu kıran İsrail askerleri, Batı Şeria'dan sorumlu komutanın emriyle serbest bırakıldı. Liberal ve solcu çevreler asıl suçlunun İzak Rabin olduğunu belirtiyorlar.* *3. Sayfada*
- **İnşaat malzemeleri sanayiine kredi** *1988 yılında hiçbir kooperatife yeni kredi açılmayacak. Füsun Özbilgen'in yazı dizisi* *Orta Sayfada*

KOOPERATİFLER DARBOĞAZDA

- **İşkence davası** *İdam'la yargılanan TİKKO sanığı Hasan Bayrak, kendisini işkenceyle felçli bıraktığını öne sürerek iki polis hakkında 7 yıl uğraşarak dava açtırdı.* *Orta Sayfada*
- **Teletaş'a ilgi yok** *İlk günde büyük izdiham bekleyen banka yetkilileri, Teletaş'ın özelleştirilmesine iyi hazırlık yapılar, ama beklentileri gerçekleşmedi.* *Ekonomide*
- **Mutfak harcaması şubatta yüzde 4.9 arttı** *22 üründen 12'sinin fiyatı şubatta yüzde 1-24 arasında artarken, 9 ürünün fiyatı değişmedi.* *Ekonomide*
- **Tribünde gerilim** *G.Saray ve Beşiktaş arasında geçen zirve yarışında puan farkı azaldıkça taraftarlar kabına sığmıyor.* *Sporda*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Liderlik ve Bunalım

Orhan Veli'nin şiiri SHP içindeki bunalımı ne güzel de anlatıyor:

—Sarhoş oldum da soni hatırladım yine / Sol elim / Acemi elim / Zavallı elim

Gerçekten böyle değil mi?

Sol eğer "acemi" değilse, kurultaya dört ay varken ge...

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

İstifasını geri almadan önce parti meclisini eleştirdi

İnönü: Bu şekilde parti yürümez

1 Mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanlığı'ndan istifa ettikten sonra bu istifasını geri alan **Erdal İnönü,** SHP TBMM grubunda sabah yaptığı ilk konuşmada, parti meclisinden yakındı ve istifasına parti meclisi ile ihtilafa düşmesinin neden olduğunu açıkladı. Genel başkanlıktan istifasını, **"duygusallığı bir tarafa bırakarak, düşünerek verilmiş bir karar"** olarak niteleyen İnönü, milletvekilliğinden ayrılmaya niyeti olmadığını da belirtti.

Erdal İnönü, genel başkanlıktan istifası üzerine dün olağanüstü toplanan SHP TBMM grubunda istifa nedenlerini anlattı.

Gruptaki konuşmasını basına açık olarak yapan İnönü, milletvekillerinin ayakta yoğun alkışları arasında kürsüye çıktı. Milletvekillerini, **"Buyrun arkadaşlar, buyrun"** diye yerlerine oturttuktan sonra konuşmasına başlayan Erdal İnönü, her zamankinden daha kalabalık bir toplantı yaşandığına dikkati çekerek bunun SHP'nin canlılığını gösterdiğini söyledi. İnönü, daha sonra şöyle konuştu:

"Genel başkanlıktan ayrılmamın, benim genel davranışıma etkisi olacağını bildiğim için, siyasetten de çekilmeye kararlı olduğumu açıklamıştım. Genel sekreterliğe bu konuda sunduğum dilekçe parti meclisinde ele alındı ve kurultay 15 gün içinde toplantıya çağrıldı. Yeni bir genel başkan seçilecek. Bu arada partinin durumu açıkça görebilmesini ve kararlarını rahatça alabilmesini sağlamak için milletvekilliğinden de ayrılmayı düşünmüştüm. Tabii ki seçmenlerime karşı bunu anlatmak zor olacaktı. Ara seçimde İzmir'de tek başıma girmiştim ve İzmirli seçmenlerim büyük bir canlılıkla beni benimsemişlerdi. Ondan sonraki genel seçimde yalnız değildim. Yanımda çakı gibi, arslan gibi veya kaplan gibi arkadaşlarım vardı. Arslan deyince öncelikle erkekler anlaşılıyor. Onun için bunu söylüyorum ayrıca. Görüyorum ki bunu anlatmak çok zor olacak. Onun için milletvekilliğinden ayrılmaya niyetim yok."

Bu sözleri alkışlarla karşılanan İnönü, milletvekillerine davranışının nedenini açıklamak istediğini söyledi. İnönü, bu açıklamayı ve eleştiriyi yaparken partinin çalışma ahengini de korumak gerektiğini bildirerek, **"Ben kendi davranışımı açıklamaya çalışıyorum"** dedi.

İnönü, PM ve MYK'dan oluşan ikili yapının son kurultay ile benimsendiğini ve 6 aydır yaşandığını vurgulayarak **"Örgütün isteğine cevap vermek üzere ortaya konmuş olan bu yapı, partiyi büyütmeye, seçimde başarıya götürmeye yeterli, faydalı mıdır, bunu birkaç aydır yaşıyoruz"** diye konuştu. İnönü, sözlerini daha sonra şöyle sürdürdü:

"Benim anlayışıma göre PM, MKYK dediğimiz tekli yapı dışında bir kuruluş. MKYK hem karar alıyor hem uygulamayı yapıyordu. Bunun yeterli etkinliği sağlayamadığı gerekçesiyle bu yapı PM ve MYK şeklinde ikiye ayrıldı. MYK uygulamayı yapacak, PM karar organı olarak bu uygulamaya yön verecek, kararlar alacak. Ama uygulamaya karışmayacak. Zaten takvim de buna göre ayarlanıyor. MYK haftada 1-2 kez toplanıyor, PM ise 2 aylık süreler için düşünülüyor. Asıl olan PM'nin genel doğrultular üzerinde kararlar alması, PM tıpkı eski MKYK gibi her uygulama üzerine toplanır ve onunla ilgili görüşünü bildirirse, o zaman takdir edersiniz ki ikili yapının anlamı kalmaz. O zaman hiç ikiye ayırmadan her kararı doğrudan doğruya aynı kurul içinde kararlaştırıp uygulamak şekline dönmek gerek.

Son zamanlarda benim anlayışıma göre bir yanlış uygulama ortaya çıktı. Bir psikolojik tarafı da var meselenin tabii. PM ile benim aramda seçimden sonra gördüğüm bir görüş farkı var. Son seçimdeki başarımızı PM yeterli görmüyor. Kusurunu da MYK'da buluyor. Ben öyle bulmuyorum. Ben son seçimdeki başarımızın daha fazla olmamasının, o günkü ve hâlâ devam eden demokrasinin dürüst bir seçime olanak verecek yapısının kurulmamış olması ve tabii genel siyasi ortamda aleyhimize bulunan mevcut şartlardan kaynaklandığı görüşündeyim. Başka MYK olsaydı da bundan daha iyi başarı sağlayamazdı diye düşünüyorum. Hatta tersine şimdiki MYK'nın son seçimlerde o günlerde beklenenin üstünde bir başarı sağlamakta etken olduğuna inanıyorum. PM'nin gördüğüm kadar ifade etmeye çalıştığım görüşü buna uymuyor. Bundan kaynaklanan bir psikolojik rahatsızlık var. Belki PM'deki bazı arkadaşlarımız MYK'yı değiştirmeyi istiyor. Ama onun da bir yolu var. Güvensizlik oyu verilir, yeterli oy alınırsa değişir. O yapılmayınca uygulamalara başka taraflardan karışmak eğilimi ortaya çıkıyor. Bunun son iki örneğini son toplantıda yaşadık. Doğrudan doğruya uygulamayı ilgilendiren bir mesele üzerinde PM, MYK'nın aldığı kararın tersine bir karar aldı. Bir konuda da eğilim gösterdi. Bu, takdir edersiniz ki son derece zor bir durum ortaya çıkarıyor. Uygulamayı yapan MYK ve onun başı da genel başkandır. Her uygulamadan sonra bir yolu bulunup PM'ye getirilir, orada yeniden ele alınırsa, karar değiştirilirse, o zaman uygulama üzerinde MYK'nın ve onun başı olarak genel başkanın bir belirleyici iradesi kalmıyor."

Erdal İnönü, birçok arkadaşının kendisine teveccüh gösterip kendisi ile birlikte çalışmak istediklerini belirterek, **"Ama ben onlardan aldığım güçle MYK'nın aldığı uygulama kararını uyguladıktan sonra, bu, parti meclisinde değiştirilecekse; o zaman elbet içinden çıkılmaz ve sorumluluğun kimde olduğu belli olmayan ve halka nasıl hizmet edeceği önceden bilinemeycek bir yapıyla karşı karşıyayız"** dedi. İnönü, bunun değişmesi gerektiğini bildirerek şunları söyledi:

"Bu şekilde bu partiyi yürütemeyiz. Yürüttüğümüz izlenimini verirsek, yanıltmış oluruz. Buna dayanarak bunun üzerinden benim aldığım karar, o halde bu şekilde devam edemez. Elbet başka yolları vardır. Önümüzde bir olağan kurultay var. Olağan kurultayda yeniden bu meseleler ele alınacak, o zaman çözülecek diye düşünebilirdim. Ancak bence o kadar açık bir görüş farkı ortaya çıktı ki, bu görüş farkını göre göre, 'Önemi yoktur, böyle yaşarız' diyerek, Türki-

ye'de her köyde siyasetin bütün inceliklerini yakından izleyen bir Başbakan varken, bu açık ihtilafı göre göre bu yapıyı olağan kurultaya kadar götürmek, doğru değildir diye düşündüm ve görüyorsunuz duygusallığı bir tarafa bırakarak, düşünerek verilmiş bir karardır.

Bunu daha önce size sorup görüşünüzü alabilirdim belki, ama vakit kalmadı. Kaldı ki sorumluluk da bende. Dolayısıyla bu durumda yapıyı da bozmaya niyetimiz olmadığına göre; çünkü yapıyı kurultay ortaya çıkardı: İkili yapı devam edecek. Bir yol bulmak gerekir. Onun için bunun bir yolu, genel başkanın istifası ve kurultayın toplanarak meseleye yeniden bakarak yeni bir genel başkan seçmesi ve bu yapının yine devamına eğer kurultay aksi bir şey söylemezse, imkân bulunmasıdır. Hareketimin sebebi budur."

Erdal İnönü, milletvekilliğinden istifa edeceğini söylerken, belki biraz duygusal davrandığını, siyasetten çekileceğini de söylediğini belirterek, **"Bunlar aslında bugünkü durumun devam edemeyeceğini gördüğüm için söylediğim sözlerdir"** dedi. İnönü, daha sonra sözlerini şöyle tamamladı:

"Kurultay toplanacak ve SHP bir genel başkan seçecek ve inanıyorum ki, daha büyük hizmetler yapmaya devam edecek. Partilerin hayatında böyle şeyler oluyor. Bunları görünce paniğe kapılmaya, şaşırmaya hiç gerek yok. Madem ki bir fikir anlaşmazlığı var, bunu çözmenin yolu vardır. Partilerde en yüksek organ da kurultaylardır. Kurultay çözer. Zaman zaman böyle olaylar olması, partinin canlılığını gösterir. Bu partiden çok şey bekleniyor. Ana muhalefet partisi olmanın ötesinde çok şey bekleniyor. Çünkü biliyorsunuz, bir ara dönem geçirdik, ara dönemde uzun zaman ortaya çıkamamış demokratik istekler ve o dönemi eleştiririz. Çok partisiz olmasından kaynaklanan pek çok haksız uygulama var. Bütün bunlar bugün ana muhalefet partisinden çare bekliyor. SHP'nin ayrıca halkımızın hepsinin sıkıntılarından dolayı bir beklentisi vardır."

MART AYI DERT AYI..

YILIN ÜÇÜNCÜ AYI OLAN MART 31 GÜNDÜR VE BAHARIN BAŞLANGICI SAYILMAKTADIR. GÜN-TÜN EŞİTLİĞİ (EKİNOKS) DE BU AYIN 21'İNDE GERÇEKLEŞMEKTEDİR YANİ O TARİHTE GECE VE GÜNDÜZ EŞİT UZUNLUKTA OLMAKTADIR. KUZEY YARIMKÜREDE BAHARIN, GÜNEY YARIMKÜREDE GÜZÜN BAŞLANGICI 21 MARTTIR. MART, KELİME OLARAK, ESKİ ROMA SAVAŞ VE TARIM TANRISI MARS'IN ADINDAN GELMEKTEDİR (RESİMDE GÖRÜLÜYOR).. ESKİ ROMA TAKVİMİNDE MART ÖNCELERİ YILIN İLK AYIYDI.



MİLATTAN ÖNCE 153'TE, TAKVİMDEKİ ŞİMDİ BULUNDUĞU YERE ALINMIŞTI. MART, TÜRKÇE'YE LATİNCE'DEN ALINMIŞTIR. BU AY, FAZLA GÜVENİLMEMESİ GEREKEN BİR ZAMAN DİLİMİ OLARAK BELİRTİLMİŞTİR. NEDENİ DE BAHARIN BAŞLADIĞINI GÖSTERİRKEN ANİDEN KIŞIN GERİ DÖNMESİ OLASILIĞIDIR. ATASÖZLERİ BU UYARIYA KATILMAKTADIR: "MART AYI DERT AYI", "MART ÇIKMADIKÇA DERT ÇIKMAZ", "MARTTA YAĞMASIN, NİSANDA DİNMESİN", "MART KAPIDAN BAKTIRIR, KAZMA KÜREK YAKTIRIR".

Dün Dündür, Bugün Bugündür...

HASAN CEMAL *1 Mart*

ANKARA — Erdal İnönü, SHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etmeyi halkoylamasından sonra da düşünmüştü. Sosyal demokratların bir çatı altında derlenip toparlanmalarını büyük ölçüde sağlayarak görevini tamamladığı kanısındaydı; misyonunun artık sona erdiğine inanıyordu. Ayrıca parti yönetimine tam anlamıyla egemen olamayışından rahatsızdı. Kimi zaman gitgide etkisizleştiğinden yakındığı oluyordu.

Böylece politikadan çekilme kararını kendi kendine vermiş, açıklamasını ise önümüzdeki olağan kurultaya bırakmıştı. Ancak parti meclisindeki son gelişmeler ve kendisine rağmen alınan bazı kararlar, bardağı taşırdığı için açıklamasını erkene, geçen pazara alıvermişti.

Bavullarını toplayıp tam İstanbul'a doğru yola çıkmaya hazırlanırken, Pembe Köşk'te baskına uğradı. Çankaya'daki tarihi köşk, bu kararından kendisini vazgeçirmeye dönük yoğun bir trafiğe sahne olmaya başladı.

Bu arada parti meclisi hızla toplanmış, istifasını kabul etmiş ve yeni genel başkan seçimi için 13 mart günü olağanüstü kurultay kararı almıştı.

Pembe Köşk'ten ilk sürpriz açıklama öğleden sonra geldi: Milletvekilliğinden isifasını geri alıyor, politikadan çekilmiyordu; fakat genel başkanlıktan istifası geçerliliğini koruyordu.

"Politikaya devam" şimdilik miydi, yoksa süreklilik taşıyacak mıydı?

Genel başkanlıktan ayrılmıştı, ama olağanüstü kurultayda yeniden adaylığını koyacak mıydı?

Sayın İnönü, dün sabah Meclis grubundaki konuşmasında birinci soruya şu yanıtı veriyordu:

"Milletvekilliğinden ayrılmaya niyetim yok. Belki biraz duygusal davranarak milletvekilliğinden, siyasetten çekilmeye karar verdim."

İkinci soruya ise konuşmasında herhangi bir karşılık vermiyordu. Ancak grup, genel başkan adaylığını yeniden gündeme getirmesi, istifasını geri alması için günlük deyişle bastırıyordu.

Ve akşamüstüne doğru "İnönü istifasını geri aldı" haberleri önce Meclis kulisine, sonra haber tekslerine yansıyordu. Erdal İnönü, SHP Meclis Grubunun iki seçenekli şu önerisini "gereğinin yapılması için" parti meclisine gönderilmesini onaylıyordu:

"1. Sayın Genel Başkanımız, büyük bir özveri ile yürüttüğü genel başkanlık görevini kurultayın da yaklaştığını dikkate alarak yürütmelidir. Sayın Genel Başkanımız aday olup olmayacağı yolundaki kararını haziran kurultayında oluşturmalıdır.

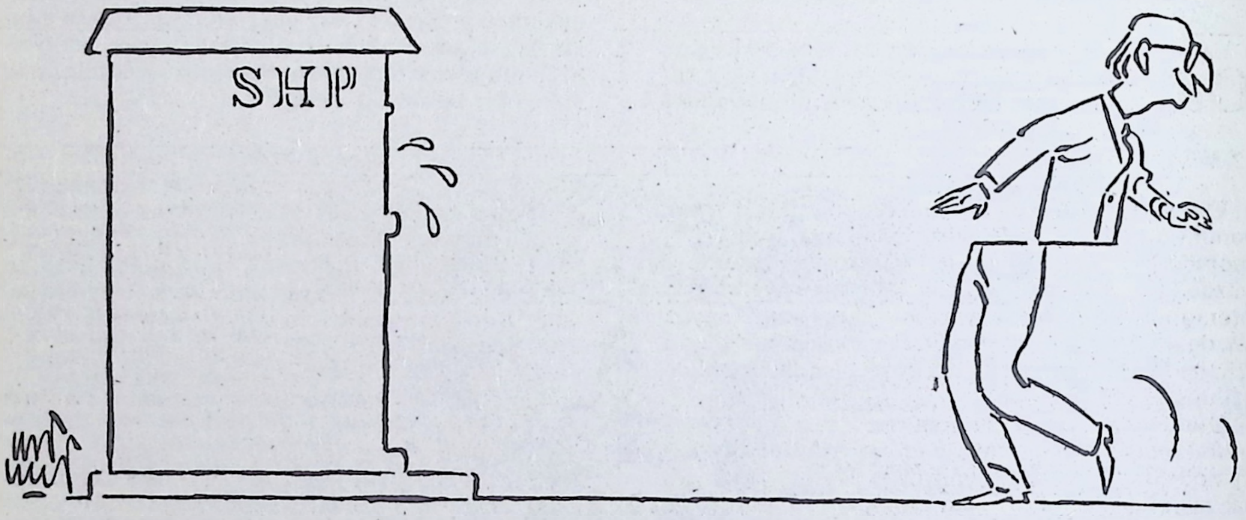
2. 13 Mart 1988 tarihinde olağanüstü kurultayda Sayın Genel Başkan yeniden genel başkanlığa aday olmalı ve yeni bir parti meclisi oluşturulmalıdır."

Gece yarısına doğru 23.40'ta Kavaklıdere'deki Milka Restaurant'ın ikinci katındaki bir büyük masada Erdal İnönü, genel başkanlıktan da istifasını geri aldığını, olağan kurultayın daha önce kararlaştırıldığı gibi haziranda yapılacağını bize açıklıyordu.

*

Şimdi üstünde durmak istediğimiz konu, Sayın İnönü'nün son 24 saatte çekmiş olduğu çizgidir. Politikanın en temel ilkeleri arasında yer alan inandırıcılık, ciddiyet, tutarlılık gibi kavramlar açısından Sayın İnönü'nün son bir gün içinde sergilediği tutum ve davranışlar biraz fazlasıyla duygusal olmuştur.

Yazımızı uzatmak istemiyoruz. Ne yapalım; dün dündür, bugün bugündür...



Thatcher yasası, edebiyat dünyasını karıştırdı

Şair mi eşcinsel, şiir mi?

MEHMET YAŞIN *1 Mart*

LONDRA — Büyük Britanya, hem **Shakespeare**'e hem de **"aile namusuna"** aynı anda sahip çıkabilir mi?

"Shakespeare sonelerini ithaf ettiği Mr. W.H.'e yalnızca hayran değil, aynı zamanda âşıktı. O zamanın sözleriyle, onunla beraber uyumak istiyordu; belki de 'uyumuşlardı'. Böylece büyük ve dürüst-iyi Shakespeare'in birdenbire bir eşcinsel olduğu ortaya çıkıyordu." Bu sözler, birkaç hafta önce **"The Guardian"**da yayımlandı. İngiliz basınında son bir ay içinde eşcinsel sanatçıları konu alan yazılardan yalnızca biri.

Geçen yıl ICA sanat merkezinde, **"Eşcinsel Şairler mi, Eşcinsel Şiir mi?"** adlı bir konferans düzenlenmişti. Tartışma düzeyi ve belki de bu düzeyi belirleyen, izleyicileriyle bir düş kırıklığıydı. Burada da şiirin önüne geçmişti eşcinsellik. Sonuçta konuşmacılar, **"Eşcinsel Şiir"** değil, **"Eşcinsel Şairler"** demenin doğru olacağı noktasında birleşmişlerdi.

Oysa şu sıralarda, eşcinsel yazarlara rağmen **"Eşcinsel Edebiyat"** kavramı gündem maddesi. Bu da **Thatcher** hükümetinin getirdiği yeni bir yasaya bağlı.

Yasa tasarısını, sanatsal yaratıcılık ve özgürlüğe karşı hükümetin bir saldırısı biçiminde değerlendiren sanatçılar çeşitli protesto gösterileri yaptılar. İngiltere'nin önde gelen özerk sanat kurumlarından **"Art Council"**'in, nereye çeksen gidecek tehlikeli maddeler dediği tasarıya karşı, **"28'inci Maddeyi Durdurmak İçin Sanat Lobisi"** oluşturuldu. **Susannah York, Jane Asher, Maureen Lipman, Shelia Hancock** gibi sinema-tiyatro sanatçıları, Royal Opera House Müdürü Sir **John Toley,** National Opera Müdürü **Peter Jonas** ve daha birçok sahne sanatçısı bu lobide bir araya geldi. Faber and Faber Yayınevi de okurlar için hazırladığı bir kitabın, **Betjeman**'a ait **"Oscar Wilde'ın Tutuklanışı"** adlı şiiri içermesi nedeniyle elinde kalıp kalmayacağını sordu hükümete.

Son sürpriz karşı çıkış, eşcinsel kuruluşlarla açık bir kavga sürdüren Kilise'nin önemli bir temsilcisinden, Lordlar Kamarası üyesi ve İngiltere'nin ikinci sıradaki din adamı York Başpiskoposu Dr. **John Herbgood**'dan geldi:

"Bu madde yurttaşlık hakları açısından büyük bir tehlike doğuracak. İlk kez düşüncenin merkezinin hükümet tarafından denetim altına alınacağı bir ortam yaratıldı. Üstelik bu sansürün sınırlarını da aşan bir

konudur. Bu anlayış kurumlaşırsa merkezi hükümet hangi düşüncelerin tanıtılıp tanıtılmayacağına karar verecek ve böylece tehlikeli bir güç elde edecek. Bu maddedeki başlıca konu, eşcinsellik ötesinde, yurttaşlık hakları ve devlet ile birey arasındaki ilişkidir. Maddenin getirdiği ilke benimsenirse, devlet, yayın ve basım olanaklarını denetlemek yoluyla düşünce özgürlüğümüzü avucunun içine alacaktır."

2 şubatta Lordlar Kamarası'nda yapılan bu konuşmanın ardından yasa tasarısı kabul edildi. Görüşme yapılırken eşcinsellerin salonda **"korsan gösteri"**ye başlamasıyla gelişen olaylar da konunun magazinleştirilmesine vesile oldu. Oysa asıl sorun, düşünce ve yaratma özgürlüğü üzerindeki açık baskı; ayrıca sanat yapıtlarının **"ahlak"** normlarına göre iyi-kötü diye siyasal yönetimce yargılanabilmesi.

Kuşkusuz edebiyatın bir **"ahlakı"** vardır. Hem de insana, kendi insansal değerlerini duyuran bir ahlakı...

Ancak edebiyatı, siyasal-dinsel vb. bir otoritenin, **"ahlak"** adıyla kutsadığı göreli ve öznel değer yargılarıyla ele almak, sanatın özünü yadsımaktan başka bir şey değil. Edebiyatın egemenahlakla çatıştığı yerde üstünlük egemenahlaka tanınacaksa demek ki o, bütün her şeyin üstüne çıkacak. Ve Thatcher'ın 28. maddesi, Oscar Wilde, **D.H. Lawrence, E.M. Forster** gibi en önemli İngiliz yazarlarının; dahası Shakespeare'in de üstüne çıkacak!

Olaya böyle bakınca boyutu farklı olsa da özde aynı sorunlarla karşı karşıya Türk ve İngiliz yazarlar: Sanatsal yaratıcılığı, sanat dışındaki bir otoritenin yargılanmasından kurtarmak.

Otomobile süper zam

2 Mart

Ekonomi Servisi — Otomobile yılın ikinci rekor zammı dünden itibaren yürürlüğe girdi. Tofaş, otomobillerinin fiyatının yüzde 14-24, Oyak Renault ise yüzde 15-18 arasında arttırdı. Yılın ikinci zammıyla otomobil üretici firmaların yaptıkları zam, iki ayda yüzde 40'a ulaştı. Böylece Özal hükümetinin bu yıl için hedeflediği yüzde 33'lük enflasyon, otomobilde aşılmış oldu.

Dünden itibaren geçerli olan yeni zamla bazı otomobil modellerinin fiyatı 10 milyon sınırını aştı, bazı modellerin fiyatı ise 10 milyon sınırına dayandı. Tofaş'ın yaptığı zamla Doğan otomobilin fiyatı yüzde 14'lük zamla 9 milyon 365 bin liradan 10 milyon 718 bin liraya, Şahin'in fiyatı ise yüzde 14'lük zamla 7 milyon 249 bin liradan 8 milyon 280 bin liraya çıktı. Firma, modelinde yaptığı değişikliğin getirdiği ek maliyetler yüzünden Kartal'ın fiyatını yüzde 24 arttırdı. Kartal'ın fiyatı 7 milyon 157 bin liradan 8 milyon 878 bin liraya yükseldi. Serçe'nin fiyatı ise yüzde 14'lük zamla 4 milyon 880 bin lira iken, 5 milyon 543 bin liraya fırladı.

Tofaş'ın yılbaşı ve dünkü zamlı fiyatları karşılaştırıldığında otomobil fiyatlarını yüzde 26-40 arasında arttırdığı görülüyor. Doğan'ın fiyatı 1 ocakta 7 milyon 666 bin lira iken 6 ocak ve dün yapılan zamlarla 10 milyon 718 bin liraya, Serçe'nin fiyatı da yine iki zamla 4 milyon 390 bin liradan 5 milyon 543 bin liraya çıktı.

Oyak Renault, Renault 12 TX ve 12 TSW modellerinin fiyatlarını diğer modellere göre daha fazla arttırdı. Renault 12 TX opak ve 12 TSW metaliğe yüzde 18 zam yapıldı. Renault 12 TX opak otomobilin fiyatı 6 milyon 970 bin liradan 8 milyon 230 bin liraya, TSW metaliğin fiyatı ise 7 milyon 655 bin liradan 9 milyon 65 bin liraya çıktı. Oyak Renault, Renault 11 GTS modellerinin fiyatını ise yüzde 15 arttırdı. Renault 11 GTS opağın fiyatı 10 milyon 880 bin liradan 12 milyon 540 bin liraya, Renault 11 GTS metaliğin fiyatı ise 11 milyon 80 bin liradan 12 milyon 775 bin liraya yükseldi.

Oyak Renault'nun 6 ocak ve dün yaptığı zamlarla ürün fiyatlarını iki ay içinde yüzde 32-38 arasında arttırdığı anlaşılıyor. Renault 12 TX opağın fiyatı 1 ocakta 6 milyon 65 bin lira, Renault 9 GTD dizel taksi metaliğin fiyatı ise yine aynı tarihte 10 milyon 165 bin liraydı. 6 ocakta ve dün yapılan zamla, Renault 12 TX opağın fiyatı yüzde 36'lık zamla 8 milyon 230 bin liraya, Renault 9 GTD dizel taksi metaliğin fiyatı da yüzde 38'lik zamla 14 milyon 30 bin liraya çıktı.

Türkiye'nin bir diğer otomobil üretici firması Otosan da tüm model otomobil fiyatlarını yüzde 15 arttırdı. Otosan'ın yaptığı zamla Ford Taunus 1.6 GL model otomobilin fiyatı 9 milyon 829 bin liradan 11 milyon 293 bin liraya, Ford Taunus 2.0 GLS 5 vites modelin fiyatı 12 milyon 374 bin liradan 14 milyon 260 bin liraya yükseldi. Otosan'ın Ford Taunus 2.0 GLS otomatik klimalı model otomobili ise yeni zamla Türkiye'nin en pahalı otomobili unvanını elde etti. Bu model otomobilin fiyatı 15 milyon 19 bin liradan 17 milyon 296 bin liraya çıktı.

SSK'nın 4 bin doktor açığı var

IŞIK KANSU *2 Mart*

ANKARA — SSK hastanelerinde yaklaşık 38 bin 550 sağlık personeli açığı bulunuyor. Yalnızca var olması gereken uzman doktor, doktor kadrosundaki açığın 4 bin rakamına ulaştığı belirlendi. Ayrıca bu hastanelerdeki var olan kadrolar ile fiilen çalışanlar arasında da büyük farklar olduğu anlaşıldı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **İmren Aykut, "Yıl sonuna kadar mutlaka bu sorunu önemli ölçüde hafifleteceğim"** dedi.

SSK istatistikleri göz önüne alınarak yapılan bir araştırma, özel hastaneler kadro taslağı ve tababet uzmanlık tüzüğündeki kıstaslar uyarınca SSK sağlık tesislerinde 61 bin 578 personelin çalışması gerektiğini ortaya koyuyor. Oysa şu anda SSK hastanelerinde 26

bin 446 kadro bulunuyor. Mevcut kadroya rağmen, fiilen çalışanların sayısı ise 22 bin 828'e düşüyor. Bu durumda var olan kadronun, var olması gereken kadroya göre eksiği 35 bin 132, fiili çalışanın, var olması gereken kadroya göre eksiği de 38 bin 550 rakamına yükseliyor. SSK hastanelerinde özel hastaneler kadro taslağı ve tababet uzmanlık tüzüğündeki kıstaslara göre toplam 8 bin 312 uzman doktor ve doktor çalışması gerekirken, şu andaki var olan kadro 4 bin 944, fiilen çalışan uzman doktor ve doktor sayısı da 4 bin 117'ye ancak ulaşıyor. Aynı kıstaslara göre de SSK hastanelerinde 7 bin 682 hemşire ve ebe çalışması gerekirken, fiilen çalışan hemşire ve ebe 3 bin 19 eksiğiyle 4 bin 663 dolaylarında bulunuyor.

BAKAN NE DİYOR?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, SSK hastanelerinde sağlık hizmetlerinin arzu ettiği kalitede olmadığını anlattı. Aykut, bu yılın sonunda 67 ilin tümünde Bağ-Kurluların da SSK hastanelerinden sağlık hizmeti almaya başlayacaklarını anımsatarak, Cumhuriyet'e konuya ilişkin şu açıklamayı yaptı:

"Bağ-Kur sağlık sigortası bu yıl sonunda bütün yurtta yaygınlaştırılmaktadır. Böyle olunca, SSK hastanelerinin bugünkü yükünde önemli bir artış daha olacaktır. Benim çabam, yıl sonunda karşılaşılacak bu artışla ortaya çıkacak sorunları hafifletmektir. Gerek Sağlık Bakanlığı ile yapacağımız ortak çalışmalar, gerekse iç bünyedeki alınacak tedbirler ve yeni yöntemlerle, yıl sonuna kadar, mutlaka bu sorunu önemli ölçüde hafifleteceğim. Benim için işçilerin, insanların sağlığı, çok iyi sağlık hizmeti görmeleri, hastane kapılarında sürünmemeleri birinci derecede önem taşımaktadır. Bizzat denetleyerek, konuları yerinde de tespit ederek çözüm yolları bulacağımıza inanıyorum."

SSK'nın kendi iç bünyesinden kaynaklanmayan sıkıntıların da varlığına değinen Bakan Aykut şöyle konuştu:

"Birinci sıkıntı; sağlık personeli, doktor, hemşire, laborant tayinlerini Sağlık Bakanlığı yapıyor. Sağlık Bakanlığı bize ne kadar sağlık personeli verirse, biz de ancak o kadar kullanabiliyoruz. O da, bugüne kadar hep kendine daha fazla bu konuda avantaj kullanmış. Bu avantajlardan yararlanamadığı için çok önemli sağlık hizmetlisi ve doktor açığı içinde SSK hastaneleri.

İkinci husus da yıllar içinde sigortalı sayısı, bakmakla yükümlü olduğu aile efradı, sigorta kapsamının genişlemesi sebebiyle sağlık hizmeti verilecek insan sayısı artmış. Fakat bu artışa paralel olarak SSK'daki sağlık kuruluşları artmadığı gibi, sağlık personeli sayısı da artamamış. Bunun sebebine gelince, bir ilave poliklinik, bir dispanser açacaksınız, hastaneye ilave veya yeni bir hastane yapacaksınız. Bütün bu yatırımların kararını DPT veriyor. Ayaklar, eller bağlı. Elleri Sağlık Bakanı bağlamış, ayakları da DPT bağlamış. Bu kuruluş da sağlık hizmeti verecek. Bu durum, gerçekten bir handikap yaratmış. Bu konuda Sağlık Bakanlığı bana karşı çok anlayışlı davranıyor. Şu anda 90 tane sağlık personeli aldık. Ama 90, o kadar küçük bir rakamdır ki. Bu personeli şimdi hastanelerimize dağıtıyoruz. Önümüzdeki günlerde de bu sayıları arttırma konusunda Sağlık Bakanı'nın vaadi oldu."

İmren Aykut, SSK sağlık personelinin ücretlerinde de sıkıntılar bulunduğunu ifade ederek, **"Doktorların büyük bir kısmı muayenehanelerinde çalışıyorlar. Böyle olunca, hastaneye ayırdıkları zaman az oluyor. Bu da hastanelerde hastaların yığılmasına sebebiyet veriyor. Bu konuda da, Sağlık Bakanı ile müşterek çalışmalarımız var. Eminim ki bir çözüm getireceğiz. Bunun başka çaresi yok. Yani bu yılı SSK'nın iyi hizmet vermesine hasrederek, yıl sonuna sigortalılarımızı rahatlatan çözümlerle geleceğiz"** dedi.

İçki ve sigaraya zam!

3 Mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Tekel idaresi yerli ve ithal içki ve sigaralara yüzde 90'a varan oranlarda zam yaptı. Kısa filtreli yerli sigaraların satış fiyatı 350 liradan 500 liraya, 70'lik Yeni Rakı da 3 bin liradan 4 bin 250 liraya çıkarıldı. Marlboro 1.600 lira, ithal viskiler de 15 bin lira oldu. Zam, vatandaşın cebinden 670'le 700 milyar lira civarında para çekecek. Tekel Genel Müdürü Süreyya Yücel Özden, dün Ankara'da bir basın toplantısı düzenleyerek zamları açıkladı. Özden, ithal içki ve sigaraların dolar değerindeki artış ve diğer maliyetler nedeniyle zamlandığını, yerli içki ve sigaraların satış fiyatlarına da maliyet artışlarının eklendiğini söyledi. Ozden, ithal içki ve sigaralarda zamlı fiyatların dünden itibaren uygulanmaya başlandığını kaydetti. Özden, yerli içki ve sigaralarda ise etiket fiyatlarının geçerli olacağını belirterek, yeni fiyat etiketli mamuller piyasaya çıkıncaya kadar eski fiyat üzerinden satışlara devam edileceğini bildirdi.

Kaçakçılık nedeniyle ithal sigaraların fiyatlarının ayarlanmasında zorluk çekildiğini belirten Yücel Özden, **"İthal sigaraların fiyat tespitinde çok rahat değiliz"** dedi. Özden, ithal sigara fiyatlarının, sınır mağazalarındaki satış fiyatlarının, kur değişmelerinin ve iç piyasada kaçakçıların hangi düzeyde fiyatla satış yapabileceklerinin göz önüne alındığını söyledi.

Sigara ithalatının aşırı derecede artmasından **"rahatsızlık duyduklarını"** da belirten Yücel Özden şunları söyledi: **"Türkiye'nin ödemeler dengesi göz önüne alındığında bu şekilde sigara ithalatına devam etmemiz doğru değildir. Bu yıl sigara ithalatına ödeyeceğimiz rakam yaklaşık 180 milyon dolardır. Bu rakamın sürekli olarak artması doğru değil. Hem fiyat ayarlamalarıyla hem de üretimde kaliteyi yükselterek talebi ithal ürünlerden yerli ürünlere kaydırmayı amaçlıyoruz."**

Özden, Tekel'de yeni bir sigara türü ile ilgili çalışmaların sürdürüldüğünü de belirterek, üretilecek bu sigaranın ithal sigaralar kalitesinde olacağını söyledi. Özden, Tokat Sigara Fabrikası'nda üretilecek olan yeni sigaranın eylül ayında piyasaya sürüleceğini bildirdi.

İthal sigaraların da uzun dönemde Türkiye'de üretilmesine dönük görüşmelerin sürdüğünü kaydeden Özden, **"Bu konuda 4 büyük 5 de küçük grupla görüşmelerimiz son aşamaya gelmiştir. Bu konudaki son raporu önümüzdeki günlerde bakanlığa vereceğiz"** dedi. Ayrıca ithal ürünlerden pipo tütünlerine, türlerine göre yüzde 43'le 67 arasında değişen oranlarda, nescafelere de yüzde 4.5'le 22.7 arasında değişen oranlarda zam yapıldı.

Bu arada, Tekel'in yaptığı son zamla birlikte ithal sigaraların fiyatı, iç piyasaya Tekel tarafından satışa sunulmasından bu yana yüzde 194-220 arasında arttı. İthal sigaralar içinde en çok satılan Marlboro 1985 başlarında 500 liradan, Camel, Winston, HB sigaraları ise 475 liradan satılıyordu. Tekel Genel Müdürlüğü'nün aradan geçen yaklaşık 2.5 yıllık sürede belli aralıklarla yaptığı zamlarla Marlboro'nun fiyatı yüzde 220 arttı ve 500 liradan son zamla 1600 liraya, diğer ithal sigaraların fiyatı ise yüzde 194 arttı ve 475 liradan 1400 liraya yükseldi.

Tekel'in 1985 ortasından bu yana yerli sigara fiyatlarını da ithal sigara fiyatına yakın arttırdığı görülüyor. 1985 ortasında kısa filtreli Maltepe, Samsun 170 liradan, uzun filtreliler ise 180 liradan satılıyordu. Aradan geçen süre içinde yapılan zamlarla kısa filtrelilerin fiyatı yüzde 194'lük toplam zamla 170 liradan 500 liraya, uzun filtrelinin fiyatı ise yüzde 205'lik zamla 180 liradan 550 liraya çıktı.



Türkiye'de 'bakire' bir Alman vakfı

NİLAY KARMAN *3 Mart*

Türkiye'nin AT'ye tam üyelik için yaklaşık 10 ay önce yaptığı başvurunun ardından, Türkiye ve topluluk üyesi çeşitli ülkelerdeki resmi ve gayri resmi kuruluşların bu alandaki çalışmalarını hızlandırdığı gözleniyor.

Bu kuruluşlardan biri de şu anda AT'nin dönem başkanlığını yürüten, Federal Almanya'nın sosyal demokrat eğilimli bağımsız **Friedrich Ebert Vakfı.**

Halen Federal Almanya dışında 46 ülkede temsilciliği bulunan ve kâr amacı taşımayan Friedrich Ebert Vakfı, kısa bir süre önce İstanbul'da da bir büro açtı. Vakfın İstanbul bürosunun sorumlusu **Helmut Weber,** Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, Türkiye'de büro açmalarının en önemli nedenini, **"Türkiye AT'ye tam üyelik için başvuru yaptıktan sonra, Türk ve Alman kamuoylarına bu ülkeyi Avrupa'nın önemli bir üyesi olarak gördüğümüzü belirten bir sinyal vermek istedik"** sözleriyle açıklıyordu.

Geçen yıl da Federal Almanya'daki Hıristiyan Demokrat eğilimli **Konrad Adenauer** Vakfı, Ankara'da bir büro açmıştı. Türkiye'de büro açma amaçları ve faaliyetleri konusunda Helmut Weber Cumhuriyet'in sorularını şöyle yanıtladı:

— Friedrich Ebert Vakfı'nın Türkiye'de büro açma nedenini anlatır mısınız?

WEBER — Birçok nedeni var. Her şeyden önce bizim vakfımız 1983 yılından beri birçok Türk akademisyen ve araştırma kuruluşu ile işbirliği yapıyordu. Birinci amacımız bu işbirliğini yoğunlaştırmak. Büro açmak için ikinci nedenimiz, Türkiye'nin AT'ye tam üyelik için yaptığı başvurunun ardından, burada büro açarak, Türk ve Alman kamuoylarına, Türkiye'yi Avrupa'nın önemli bir üyesi olarak gördüğümüze dair bir sinyal göndermek istedik. Biz Türkiye ile Almanya arasındaki diyaloğu güçlendirerek, Türkiye ile AT arsındaki diyaloğu güçlendirmek istiyoruz. Bu nedenle, burada büro açmak için zamanın uygun olduğunu düşündük. Üçüncü bir neden ise Almanya'da yaşayan Türk işçileri yüzünden ortaya çıkan sorunları gidermek. Almanya'daki Türk işçileri yüzünden, iki ülke ve halk arasında çeşitli sorunlar ve iki tarafın da birbirlerine karşı önyargıları var. Bunların giderilmesi gerekir. Ayrıca Almanya'da yaşayan 1.5 milyon Türk'ün şimdikinden daha fazla ilgiye gereksinim duyduğu kanısındayım. Büro açma nedenlerimizden biri de bu sorun.

— Burada ne tür faaliyetlerde bulunmayı amaçlıyorsunuz?

WEBER — 1983 yılından beri Türkiye'deki akademisyenlerle bilimsel alanda başlattığımız işbirliğini sürdüreceğiz. Ekonomik ağırlıklı araştırmaları destekleyeceğiz. Almanya ve Türkiye'deki çeşitli gruplar arasında canlı bir diyalog kurulmasını amaçlıyoruz. Anladığım kadarıyla 1980 sonrası, sosyal bilim alanındaki akademisyenler, "izole" edildiler. Vakfımızın onlara yardım etmesi gerektiğini düşünüyorum.

— Vakfınızın finans kaynağı nedir?

WEBER — Bir kez daha vurgulamak istiyorum biz kâr amacı taşımayan bir kuruluşuz. Dolayısıyla çeşitli özel kişi ve kuruluşlardan bağış toplayabiliyoruz. Ayrıca, Federal Alman anayasası uyarınca, parlamen-

tonun ülkedeki 4 ayrı siyasal eğilimli 4 siyasi vakıı için ayırdığı fondan yararlanıyoruz. Ancak yanlış ananlaşılmasın lütfen, biz paramızı partilerden değil, parlamentodan alıyoruz. Yani partilerden bağımsızız.

— Türkiye için planladığınız faaliyetlere bu yıl bütçenizden ne kadar fon ayırdınız?

WEBER — Vakfın 1986 yılı bütçesi 151 milyon Alman Markı idi. 1988'de Türkiye'ye ne kadar harcayacağımızı henüz bilmiyorum. Siz Türkler, her şeyi kesin öğrenmek istiyorsunuz. Ne kadar harcama yapacağımız, projelerimizin başarısına bağlı olacak.

— Ne tür projeler?

WEBER — Daha önce de söyledim. Bilimsel alanda bir diyalog kurmaya çalışacağım. Projelerin maliyeti o kadar önemli değil. Eğer vakfın amaçlarına uygun projeler bulursak ve vakıf, programımızın önemli olduğuna kanaat getirirse, bizi sonuna kadar destekler. Açıkçası bu bana ve işbirliği yaptığım kişilere bağlı. Ben her türlü öneriye açığım. Buraya adeta bir bakire gibi geldim.

İnönü ile Demirel "çalışanların hakları" için el ele verdi

Muhalefetin anayasa atağı

4 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP ve DYP, anayasa değişikliği ile ilgili işbirliği konusunda ilk somut adımı dün attı. SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** ile DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel,** işçi hakları ile ilgili anayasa değişikliği için ilkelerde anlaştılar. Her iki lider memurlar da dahil olmak üzere tüm çalışanların sendikalaşmaları konusunda görüş birliğine vardılar. Yalnızca dört temel konu üzerinde, iki taraf, görüşmeler yoluyla uzlaşmaya varmaya çalışacaklar. Bu konular; sendikaların siyasetle ilişkisi, 10 yıl yasağı, lokavt ve asgari ücretin saptanması.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ile DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel dün TBMM'de bir araya gelerek bir saat 15 dakika süren görüşmede çalışma yaşamı ile ilgili anayasa değişiklikleri konusunu ele aldılar. Görüşme, bir süre önce SHP'nin değişiklik taslakları ilettiği DYP'nin yaptığı incelemeler sonunda gerçekleşti. İnönü, anayasa ile ilgili değişiklik önerilerini Meclise verme zamanının geldiğine işaret ederken Demirel de çalışma yaşamının gözden geçirilmesinin önemli bir ihtiyaç olduğunu vurguladı. Görüşmede SHP Meclis Grup Başkan Vekili **Hikmet Çetin** ve **Deniz Baykal,** DYP Genel Başkan Yardımcısı **Mehmet Dülger** ve DYP Meclis Grup Başkan vekilleri **Köksal Toptan** ve **Vefa Tanır** da bulundular.

Çok olumlu bir havada geçtiği belirtilen görüşme her iki taraf yetkililerince **"somut işbirliği için ilk adım"** olarak nitelenirken iktidar partisi ANAP'ın bu sorunların çözümüne katılması gerektiğine işaret edildi. Edinilen bilgilere göre, SHP'nin anayasa değişiklik taslağına DYP ilke olarak karşı çıkmadı. Ancak bazı konularda görüşler dile getirildi.

Görüşmede sendikaların siyasi faaliyette bulunup bulunmamaları konusu tartışılırken bu faaliyetin sınırları üzerinde durulduğu öğrenildi. Sendikaların siyaset yapmasının endişeleri dile getirilirken DYP lideri Demirel, sendikaların görüş açıklamalarının doğal olduğunu belirtti. Ancak, sendikaların siyasi partilerle organik bağ kurup kuramayacakları konusunun iki taraf yetkililerince tartışılması kararlaştırıldı. Bu arada anayasanın sendikal faaliyetlerle ilgili 52. maddesinin anayasa metninden çıkarılması ve faaliyet sınırlarının yasalarla düzenlenmesi konusu da görüşmede dile getirildi. Ancak 10 yıllık işçilerin sendika yöneticisi olabileceklerine ilişkin anayasa maddesi de görüşmede ele alındı. Taraflar 10 yıllık yasağın kaldırılması ya da yumuşatılması konusunda kesin bir görüşe varamadılar. Bu konu da, tartışılacak konular arasına alındı.

Bir hak olarak görülmeyen lokavtın anayasada kalması veya kaldırılması tartışma konusu yapıldı. SHP'nin sunduğu taslakta yer almayan lokavt konusunun ILO göz önünde tutularak ele alınması görüşü dile getirildi. DYP tarafı bu konunun Avrupa normlarına uygun olarak düzenlenmesi görüşünde.

Ücretin belirlenmesine ilişkin anayasanın 55. maddesinin de metinden çıkarılmasını savunan SHP'nin bu görüşüne karşın DYP pratikte bunun bir yararı olmadığına işaret etti. Asgari ücretin saptanması konusunda maddeye iyileştirme yönünde ek yapılabileceği görüşü SHP'ye iletildi.

Toplantıda tartışma konusu yapılan konuların gelecek hafta her iki tarafın grup yetkililerinin bir araya gelerek ayrıntılara inmeleri ile çözüme kavuşturulması kararlaştırıldı.

SHP'nin taslağında **"işçiler"** yerine, **"tüm çalışanlar"** deyiminin getirilmesi üzerinde her iki tarafın da yüzde yüz anlaşmaya vardıkları bildirildi. Tüm çalışanların kapsamına işçiler, memurlar giriyorlar. Muhalefetin bu önerisi gerçekleştiği takdirde memurlara da sendikalaşma hakkı getirilecek. Toplantıda ayrıca köylü ve esnafın örgütlenmesi konusunda da araştırma yapılması ilke kararına varıldı.

AÇIKLAMALAR

SHP Genel Başkanı İnönü toplantı öncesi yaptığı açıklamada ilk kez anayasada da temelli bir değişiklik önerdiklerini belirterek anayasanın; temel hak ve özgürlükleri yeteri kadar güvence altına almadığını, sivil toplum için gerekli düzenlemeleri yapmadığını, sendikal çalışmaya olanak vermediğini söyledi.

İnönü, anayasa değişikliği için gerekli sayıya sahip olmadıklarını anımsatarak muhalefetle birlikte bir yaklaşım düşündüklerini ve bu yaklaşımı bulduklarını açıkladı. İnönü, çalışmaların bundan sonra oluşturulacak bir komisyonda sürdürülebileceğini belirtti.

İnönü açıklamasında şöyle dedi:

"Anayasadaki eksikliklerin bir kısmı bugün o kadar dayanılmaz hale geldi ki anayasanın hepsini ele almak yerine şu an gerekli olan ihtiyaçları karşılayacak girişimler yapmayı düşündük. Özellikle işçi, memur ve tüm çalışanların karşı karşıya bulundukları enflasyon ve hayat pahalılığı cenderesi, onları koruyacak sendikal çalışmanın yeterli olmaması artık da-

yanılmaz noktaya gelmiştir."

DEMİREL'İN GÖRÜŞÜ

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de açıklamasında sosyal devlet tarifinin evrensel olduğunu belirtti. Demirel, **"Sosyal devlet ilkesi tarifini anayasamıza koyup devleti sosyal devlet yapacak gerekleri kuşku ve kaygı ile sakınırsak bunun icabını yapmamış oluruz"** dedi.

Anayasanın çalışma hayatını düzenleyen 48. ve 55. maddelerinin yeniden gözden geçirilmesinin önemli bir ihtiyaç olduğunu vurgulayarak iktidar partisinin buna çekimser kalmayacağını umduğunu söyleyen Demirel, **"Eğer iktidar partisi de mutabakata dahil olursa** 'Biz barışçıyız, uzlaşmacıyız' **gibi sözleri yerine getirilmiş olur. Yoksa hepsi ortada kalır"** diye konuştu.

İnönü ile Demirel görüşmeden sonra anayasa değişiklikleri konusunda anlaşmaya vardıklarını açıkladılar. İki parti yöneticilerinin önümüzdeki günlerde bir araya gelerek komisyon biçiminde çalışacaklarını, daha sonra kendilerinin bir araya geleceklerini bildirdiler.

Gorbaçov'un Düşündükleri Üstüne

MELİH CEVDET ANDAY *4 mart*

Komşumuz Sovyetler Birliği büyük değişiklikler içindedir, biz bu olayların ne kadar farkındayız, bilmiyorum. Gerçi Avrupa'daki orta menzilli füzelerin kaldırılması konusundaki anlaşma kamuoyumuzu derinden etkiledi, fakat böyle bir anlaşmaya, güçlükler içinde de olsa, varılabilmesinin nedenleri üzerinde gereğince durulduğunu pek sanmıyorum. Şunu belirtmek yerinde olacaktır ki, Sovyetler Birliği'nde "Yeniden Yapılanma" diye adlandırılan olaylar dizisi ile dünya barışının kurulması ve korunması çabaları arasında sıkı bir ilinti vardır. Görülüyor ki, sosyalizmin katılaşmış, eskimiş, geri bıraktırıcı uygulamalarından vazgeçiş, yalnızca Sovyetler Birliği'nde yeni bir ekonomik kalkınmayı sağlamakla kalmayacak, fakat bu yenileşme dünya barışını da büyük ölçüde etkileyecektir. Ancak, bu tanıyı, Sovyetler Birliği'nin ekonomice zayıfladığı için barışa olan gereksemesinin artmış bulunduğu biçimde yorumlamak yanlış olacaktır. Savaş olasılığının azalması elbette ekonomiyi rahatlatır, ama bu yalnızca Sovyetler Birliği için değil, bütün dünya için böyledir. Silahlanmanın, hele bizim gibi küçük ülkeleri ne içinden çıkılmaz durumlara düşürdüğü bilinen bir gerçektir. Sayın Gorbaçov'un direni ile "demokratikleşme"den söz etmesi, bu büyük atılımların halksız gerçekleştirilemeyeceğinin bir göstergesi sayılsa yeridir. Dünya bütünü ile değişiyor, büyük devlet adamı tipi, devlet gizleri sorunu, diplomaside kurnazlık yolundan başarı kazanmak artık tarihe karışmak üzeredir. Her şey halkın gözü önünde ve halkın desteği ile yapılacaktır. Bu önemli dönemecin büyük devletlerce dönülmüş olmasının küçük devletler üzerindeki etkisi daha şimdiden kendini göstermeye başlamıştır; buna, Türk-Yunan ve Türk-Bulgar anlaşmalarını örnek olarak gösterebiliriz. Gergin durumdan yumuşamaya inanılmayacak kadar kısa bir süre içinde geçilmiş olması, gerginliklerin ciddi nedenlere dayanmadığını göstermesi bakımından, çok öğreticidir. Dünyada neler oluyor ve elbet bunun başında gelen şu soru: Sovyetler Birliği'nde neler oluyor?

Dünya, Mihail Gorbaçov'un SBKP'nin 1986 Şubat'ındaki 27. Kongresi'nde saptanmış olan ve "ekonomik gelişmenin hızlandırılması"na yönelik enerjik çabalarını büyük beklentilerle izlemekte. Yaşamın bütün alanlarında köklü bir "demokratikleşme" aracılığı ile radikal bir "değişim"in sağlanması amaçlanıyor: Sovyet toplumunda nitelik bakımından yeni bir düzeyi tutturmak. Dönemli Yayınları arasında çıkan "Glasnost - Asıl Neyi İstiyorum?" adlı kitapta Sayın Gorbaçov bu sorunu şöyle açıklığa kavuşturuyor:

"Toplumumuzda artık bir hareketlenme var. Halen çeşitli tartışmalar yapılıyor. Böyle dönemlerde bütün işlerin yolunda gitmesi beklenemez. Yeniden yapılanma, hızlandırma, demokratikleştirme. Bütün bunlar dümdüz bir asfalt yolda spor ayakkabıları ile yapılan bir gezinti değil. Bu girişimler, engellerle dolu dik bir yamaca tırmanmaya benziyor. Çünkü bir dağa tırmanmak güç ve yetenek geriktirir. Böyle bir durumda güçleri, soluğu, kısacası her şeyi göz önünde tutmak gerekir, bu arada hedef de gözden yitirilmemelidir. İşte günümüzde toplumumuzun içinde bulunduğu süreç, böyle bir süreçtir ve bu süreç sorunsuz bir biçimde gelişmiyor. En büyük güçlük ise kafalarda bir değişimi gerçekleştirebilmek, düşünceleri değiştirmek. Bu, herkes için geçerli. İlginç bir zaman parçasında yaşıyoruz. Güç, ama ilginç bir dönem".

Şu soru yöneltiliyor Sayın Gorbaçov'a:

"Toplumda nitelik bakımından yeni bir düzey". Bu Sovyet halkının daha yüksek bir yaşam standardına ve daha iyi bir yaşam kalitesine varmasını da amaçlıyor mu? 27. Parti Kongresi'nde saptanmış olan "sosyo-ekonomik gelişmenin hızlandırılması", bu hedefle hangi karşılıklı etkileşimler içersinde?

Sayın Gorbaçov diyor ki:

"Hızlandırmadan anladığımız nedir? Birinci planda söz konusu olan, ekonominin geliştirilmesinde bir tempo arttırımı. Ancak yapılması gereken, yalnızca bu değil. İşin özü, büyümede yeni bir niteliğin tutturulabilmesi. Bilimsel-teknik ilerlemenin, ekonominin yapısal bakımdan değiştirilmesinin, yönetimde, çalışmanın örgütlenmesinde ve teşvikinde etkin önlemleri uygulanması, üretimin en ileri ölçüde yoğunlaştırılması. Hızlandırma için çizilen yön, etkin bir sosyal politikanın izlenmesini ve toplumsal adaletin tutarlı bir biçimde gerçekleştirilmesini öngörmektedir."

Büyük bir değişikliği zorunlu kılan öznel nedenlerin niteliği ise Sayın Gorbaçov'a göre, tembellik, kalıplaşmış çalışma biçimleri ve yöntemleri çalışma sırasında dinamizmin azalması, bürokrasideki yoğunlaşma gibi şeylerdir.

Şimdi en önemli sorunlardan birine geliyoruz... 27. Parti Kongresi'nin alışılmadık ve devrimci nitelikteki kararları, sosyalizmin biraz kapitalizm aracılığı ile "modernize" edilip edilemeyeceği sorusunun ortaya atılmasına neden olmuştur. Hatta bu konuda daha ileri gidip, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmden az da

olsa vazgeçilmesinin söz konusu olup olmadığı sorusunu ortaya atanlar da bulunmaktadır. Bütün bunlara en kesin yanıtı veren Sayın Gorbaçov şöyle diyor:

"Her türlü spekülasyonun (ki bu, Batı'da da az değildir) önüne geçmek için, bir noktayı vurgulamak isterim: Biz, yeniden yapılanmamızı sosyalist nitelikteki kendi seçimimiz doğrultusunda, toplumsal değerlere ilişkin kendi düşüncelerimizin temelinde gerçekleştirmekte ve bunu yaparken Sovyet yaşam biçiminin ölçütlerini çıkış noktası olarak almaktayız. Başarılarımızı ve yanlışlarımızı başka ölçütlerle değil, ama yalnızca sosyalist ölçütlerle ölçmekteyiz. Merkez Komitesi, uzun vadeli ve temel nitelikteki görevleri saptarken, toplumsal gelişmenin bilimsel kuramı olarak tutarlı bir biçimde Marksizmi ve Leninizmi rehber saymaktadır. Gerek SBKP'de, gerek bütün ülkede bir konuda görüş birliği vardır: Yaşamdan kaynaklanan soruların yanıtlarını sosyalizm dışında değil, ama kendi sistemimiz içersinde, planlı ekonominin, sosyalist demokrasinin, kültürün ve insan faktörünün potansiyelini ortaya çıkararak ve halkın yoğun emeğini temel alarak aramak zorundayız. Bu, Batı'da bazılarının hoşuna gitmiyor. Orada, sosyalizmden geri dönüşe benzer bir şeyleri, bizim kapitalizmin önünde diz çökmemizi ve onun yöntemlerini almamızı bekleyenler var. Nasıl ve hangi yönde devam etmemiz gerektiği konusunda dışardan çok sayıda öğüt almaktayız. Bu değersiz girişimlerin tümü de sonuçsuz kalmaya mahkûm. Partinin ve halkın yararları birbirinden ayrılamaz, bizim seçimimiz ve siyasi çizgimiz de son derece belirgindir. Bu en önemli noktada parti ile halk arasında tam bir görüş birliği bulunmaktadır."

Sovyetler Birliği'nden daha da ilginç ve önemli haberler alacağımız düşüncesindeyim. "Demokratikleşme" sözüne büyük önem veren Sayın Gorbaçov, "İşçi sınıfı demokrasisi"nden söz etmektedir. Başka bir yazımda da tahminimi dile getirmiştim, Sayın Gorbaçov'un neyi istediğini kestirmek pek de zor olmasa gerek.

Enflasyon tam gaz

5 mart

Ekonomi Servisi — Hükümetin aldığı tüm önlemlere karşılık, enflasyonun **"doludizgin"** tırmanışı geçen ay da sürdü. 4 Şubat kararlarının tüm parayı daraltıcı etkisine karşılık aylık fiyat artışı Devlet İstatistik Enstitüsü'ne göre yüzde 5.4, İstanbul Ticaret Odası'na göre de yüzde 5.7 oldu. DİE'nin tüketici fiyatları endeksi de bugüne dek ilk kez yüzde 60'ı geçerek yüzde 63.8'e ulaştı.

Bu veriler ışığında, DİE'ye göre toptan eşyada yalnızca iki aylık enflasyon yüzde 13.5'e ulaştı. Böylece, hükümetin yıllık yüzde 33'lük hedefinin yarısına iki ayda yaklaşıldı. DİE'ye göre iki ayda yüzde 13.5 artan toptan fiyatların yıllık artışı da yüzde 59.6 oldu.

Yasaklı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın dışındaki fiyat endekslerini hesaplayan kuruluşlar şubat ayına ilişkin rakamlarını dün açıkladılar. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün ocak ayı için yüzde 59.6 olarak hesapladığı Türkiye tüketici fiyatlarının yıllık artışı, geçen ay yüzde 60 sınırını geçerek yüzde 63.8'e ulaştı. DİE bu rakamı geçen yılın aynı döneminde yüzde 31.6 olarak hesaplamıştı. Şubat ayında perakende fiyatların yüzde 5.4 arttığını belirleyen DİE, bu rakamı da geçen yılın aynı döneminde yüzde 2.7 olarak hesaplamıştı.

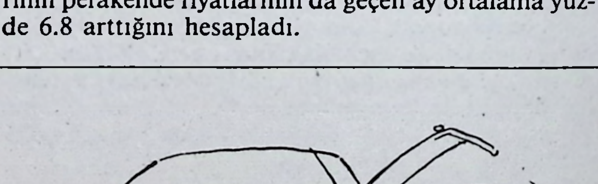
DİE'nin toptan eşya fiyatları endeksi de geçen ay yüzde 6.2 artış gösterdi. Geçen yılın aynı döneminde yüzde 2.2 yükselen toptan eşya fiyatlarındaki yıllık artış da, geçen yılın aynı dönemindeki yüzde 23.7'lik artışa karşılık, geçen ay sonu itibarıyla yüzde 59.6 oldu.

Hükümetin enflasyon göstergesinde temel olarak aldığı DİE toptan eşya fiyatları endeksinin iki aylık artışı yüzde 13.5 oldu. Ankara Büromuzun hesaplarına göre hükümetin yıllık yüzde 33'lük hedefine ulaşabilmesi için bundan sonraki tüm aylarda fiyat artışlarının yüzde 1.6'yı aşmaması gerekiyor. Aylık artışlar yüzde 2 olursa yıllık artış yüzde 38.4 olacak. Ancak özellikle temel girdi üreten KİT'lerle, petrol ve Tekel ürünlerine yapılan zamlar nedeniyle fiyat artışlarının mart ayında da yüzde 5'in üstüne çıkması bekleniyor.

DİE verilerine göre, geçen ay tüketici fiyatlarındaki en yüksek artış yüzde 5.9 ile Zonguldak'ta gerçekleşti. DİE'nin yüzde 3.1 ile en düşük fiyat artışının gerçekleştiğini bildirdiği İzmir'deki şubat fiyat artışları İzmir Ticaret Odası'na göre ise yüzde 4.9 oldu. İzmir Ticaret Odası, İzmir'deki 12 aylık fiyat artışlarını ise yüzde 78.7 olarak açıkladı. DİE'nin hesaplamalarına göre geçen ay perakende fiyatlar İstanbul'da yüzde 5.5. Ankara'da da yüzde 4.4 arttı. Buna göre, İstanbul'da 12 aylık artışlar yüzde 65.5 Ankara'da da yüzde 61.6 oldu.

İstanbul Ticaret Odası'nın rakamlarına göre de geçen ay İstanbul'da perakende fiyatlar yüzde 4.8, toptan fiyatlar da yüzde 5.7 arttı. Bu rakamlar geçen yılın aynı döneminde sırasıyla yüzde 1.5 ve yüzde 2.1 olmuştu. İTO'nun hesaplamalarına göre geçen yıl şubat ayı itibarıyla yüzde 27.9 olan yıllık toptan eşya fiyat artışları bu yıl yüzde 42.7 oldu. Yine geçen yılın aynı döneminde yüzde 35.2 olan perakende fiyatlardaki yıllık artış da bu yıl yüzde 50.6'ya yükseldi.

İTO'ya göre geçen ay toptan fiyatı en çok artanlar, pirinç, un, soğan, zeytinyağı, üzüm, kahve, tütün, sığır eti, süt, demir, kereste, çivi, kömür, benzin, mazot, cam gibi mallar oldu. İTO, zorunlu gıda mallarının perakende fiyatlarının da geçen ay ortalama yüzde 6.8 arttığını hesapladı.



Türk-Yunan ortak bildirisi

5 mart

BRÜKSEL (Cumhuriyet) — Başbakan **Turgut Özal** ve Yunanistan Başbakanı **Andreas Papandreu** arasında dün yapılan görüşmeden sonra ortak bir bildiri yayımlandı. Ortak bildiri şöyle:

"1- Türkiye ve Yunanistan başbakanları 3 ve 4 Mart 1988 tarihlerinde Brüksel'de toplanmışlardır. Görüşmeler, yapıcı bir zihniyetle ve iyi niyet atmosferi içerisinde yürütülmüştür.

2- İki başbakan, Davos toplantısından sonra ilişkilerinde ortaya çıkan yeni hareketlenmenin ışığında, ülkeleri arasındaki yakınlaşmayı geliştirmenin yolları üzerinde mutabakata varmışlardır.

3- Bu süreci kolaylaştırmak için başbakanlar, iki ülkenin, Davos ruhunu zedeleyebilecek bütün davranış ve beyanlardan kaçınmalarını kararlaştırmışlardır.

4- İki başbakan, dışişleri bakanlarının gözetimi altında milli askeri tatbikatların yürütülmesi ve askeri uçakların, uçuşları ile ilgili meseleleri incelemek üzere diplomatlardan ve askeri uzmanlardan oluşacak siyasi komiteye bağlı bir alt komitenin mart ayı içerisinde toplanmasını kararlaştırmışlardır.

5- Kıbrıs'taki kayıp kişilerle ilgili insani soruna ilişkin olarak, adadaki iki toplumun temsilcileri ile BM Genel Sekreteri tarafından tayin edilen Uluslararası Kızılhaç teşkilatı temsilcisinden oluşan kayıp kişiler komitesinin çalışmalarının canlandırılması hususunda ilgili taraflara tavsiyede bulunulması kararlaştırılmıştır.

Komiteye, görevini mümkün olan bütün yollardan yerine getirmesini teminen her türlü yardım sağlanmalıdır.

Türkiye ve Yunanistan başbakanları, adadaki iki toplum tarafından kayıp şahıslar konusunda kendilerine sağlanan bilgileri de teati etmişlerdir.

Her iki taraf, bu sorunun herhangi bir siyasi istismar konusu yapılmaması gerektiğine işaret etmişlerdir.

6- Türkiye başbakanı, 1964 tarihli kararnamenin yürürlükten kaldırılmasından sonra, Yunan vatandaşlarının Türkiye'deki gayri menkullerinden elde edilen gelirlerini, Türkiye'deki yatırımlarda serbestçe kullanabileceklerini bildirmiştir. Türkiye Başbakanı, Türk hükümetinin bu çerçevede ve Türk mevzuatına uygun olarak Yunan vatandaşlarının haklarının tamamen iadesi amacıyla gerekli tedbirleri alacağını da belirtmiştir.

7- Bu müspet gelişmeyi dikkate alarak, Yunanistan Başbakanı, Yunanistan'ın Avrupa Topluluğu'na katılmış olması muvacehesinde, Ortaklık Konseyi'nin 25 Nisan 1988 tarihinde yapacağı toplantıdan önce, 1964 tarihli Ankara Anlaşması ile tamamlayıcı protokole ilişkin uyum protokolünün imzalanmasını teminen Yunan tarafının onayını vereceğini bildirmiştir.

8- Başbakanlar, bölgedeki siyasi durum, Balkan Ülkeleri Dışişleri Bakanları Toplantısı'nın sonuçları ve İran-Irak savaşı hakkında görüş alış-verişinde bulunmuşlardır.

9- İki Başbakan, komitenin 26 Mayıs 1988'de karşılıklı olarak Ankara ve Atina'da toplanmaları konusunda mutabakata varmışlardır. Yunanistan Başbakanı'nın daveti üzerine Türkiye Başbakanı 13-15 Haziran 1988 tarihlerinde Yunanistan'a resmi bir ziyarette bulunmayı kabul etmiştir.

10- Son olarak, başbakanlar, Davos'taki toplantılarından bu yana iki ülke arasındaki havanın iyileştirilmesinden duydukları memnunluğu ifade etmişlerdir."



Borsa — Çabuk para kazanmak için aşırı sıcağa ve oksijensiz yaşamaya alışmalısınız. (Fotoğraf: Mehmet Demirkaya)

Güvenpark, otopark olmaktan kurtuldu

5 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara 6. İdare Mahkemesi Güvenpark'ın otopark yapılması ile ilgili plan değişikliğini planlama ilkeleri, şehircilik kuralları ve kamu yararına aykırı bularak iptal etti.

İdare Mahkemesi, 3 Ankaralının Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Güvenpark'ın altında 3 katlı bina, çarşı ve otopark yapım kararına karşı geçen yıl mayıs ayında **"yürütmenin durdurulması ve işlemin iptali"** istemiyle açtıkları davayı karara bağladı.

Belediye Meclisi'nin 15.5.1986 tarihinde kabul ettiği yeni imar planının, planlama ilkeleri, şehircilik esasları ve kamu yararına aykırı olduğu savıyla açılan davada, 6. İdare Mahkemesi, 2 kez 90 gün süreyle yürütmeyi durdurma kararı vermişti. Daha sonra yapılan açık duruşmada da mahkeme heyeti tarafları dinlemişti.

Açık duruşmada, mimar ve plancılardan oluşan davacılar Aydan Erim, Akın Atauz ve Mehmet Adam yurttaşlık haklarını kullanarak, davayı açmaya karar verdiklerini belirtmişler, Güvenpark'taki yeşil dengenin değiştirilmesiyle toprak, ağaç, bitki ve insan ilişkisinin bozulacağını savunmuşlardı. Savcılar, Güvenpark'ın gürültüye ve kirliliğe karşı filtre görevi yaptığını da kaydederek otopark projesinin belediyenin yaptığı ana ulaşım planına da ters düştüğünü iddia etmişlerdi.

Ankara 6. İdare Mahkemesi, savunma avukatlarının süreye yönelik yaptıkları itirazı, (olayın güncelliği devam ederken dava açılmış olması nedeniyle) reddetti. Yeni imar planının planlama ilkeleri, şehircilik kuralları ve kamu yararına aykırı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla mahkemece tayin edilen bilirkişi raporunda şu görüşlere yer verdi:

"Anıtın yerinin değiştirilmesi onun anlamını ve etkisini kaybettirecektir. Proje uygulandığında alanın dörtte üçü ağaçsız kalacaktır. Bu alanlara sonradan ağaç nakli ve nakledilen ağaçların yaşaması mümkün değildir. Güvenpark havuzu, ağaçları, anıtı ve mimarisi ile korunması gereken tarihi ve kültür varlığı kapsamı içine alınmalıdır. Yapılan kısmi imar değişikliği, Kızılay Merkezi'nde yeşil alan gereksinimlerini dikkate almamaktadır.

Yeni proje Güvenpark'ın var olan estetik, tarihi, sembolik ve ekolojik değerlerini yok edeceği için uygulanması, şehircilik ilkeleri, planlama esasları ve kamu yararı açısından sakıncalıdır."

Mahkeme, Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın bilirkişi raporuna yaptığı itirazı da reddederek, dava konusu imar planı değişikliğinin iptaline oy birliği ile karar verdi.

Türkiye üzerinden İran'a silah

SİNA KOLOĞLU - HALİL NEBİLER *6 mart*

Çeşitli Avrupa ülkelerinden İran'a yönelik silah satışında Türkiye'nin de rol aldığı öne sürülüyor. 7 Avrupa ülkesi tarafından üretilen ve 13 ülkeden transit geçirilerek İran'a sokulan silahlarla ilgili olarak **"Eurogate skandalı"** deyimi kullanılıyor. Türkiye'nin bu yasadışı silah satışı içindeki rolü ise **"Transit geçiş kolaylığı sağlamak"** olarak tanımlanıyor. Türkiye'nin bu **"transit geçiş kolaylığı"**nı **"firmalar bazında"** tanıdığı bildiriliyor.

Geçen günlerde Fransa'da **Gallimard** Yayınevi tarafından yayımlanan ve biri Belçikalı biri Fransız iki gazeteci tarafından kaleme alınan **"Des Armes Pour L'Iran - İran İçin Silahlar"** adlı kitapta **"Eurogate"** skandalı ve Türkiye bağlantısı konuları inceleniyor. Bu arada Fransız Televizyonu'nun 1. kanalıyla (TF-1) Liberation Gazetesi şubat ayı içinde İran'a yönelik silah satışıyla ilgili yayınlar yaptılar. Yapılan bütün yayımlarda, Avrupa ülkelerinden İran'a yönelik silah satışında Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle oldukça önemli olduğundan söz edildi. Öte yandan İran'a silah sattığı kesinlikle saptanan kimi firmalar, Türkiye'de bir silah sanayiinin oluşturulması yönünde yapılan hazırlıklar içinde de yer alıyorlar. Davos'ta Başbakan **Turgut Özal**'la da görüşen İsviçre'nin **Oerlikon Buhre** firmasının yetkilileri, **Cumhuriyet** muhabirine Türkiye'de kuracakları tesislerden ihracata yönelik olarak da yararlanacaklarını söylediler.

"İran İçin Silahlar" adlı kitabın yazarlarına göre silahlar İran'a Türkiye üzerinden giderken üç ayrı yol izliyor. Bunlardan birincisi, silah ya da mühimmatın gemilerle Samsun limanına gelmesi ve buradan da kamyonlarla Gürbulak sınır kapısından İran'a geçirilmesi. İkinci yol, silah ya da mühimmatın Bulgaristan'da TIR'lara yüklenmesi ve Türkiye'den karayoluyla transit geçerek İran'a ulaşması. Üçüncü ve son yol ise gemilerin boğazlardan Romanya ve Bulgaristan'daki limanlara ulaşarak silahları almaları, ardından da yine boğazlardan gerisin geri geçerek Süveyş Kanalı yoluyla İran'a ya da öteki aracı ülkelere ulaşması.

1. YOL: KAMYONLAR

İranlı yetkililerle İsveç'in en büyük askeri malzeme fabrikası **"Bosfors Nobelkurt"** yetkilileri, 1982 yılında toplam 46 ton **"Nitroselülöz"** alımı konusunda anlaştılar. Patlayıcı madde yapımında kullanılan nitroselülozun 10 tonu İsveçli Bosfors Nobelkurt, 26 tonu Federal Almanyalı **"WNC-Nitrocehemie d'Aschau"** ve kalan 10 tonu da Norveçli **"DYNO Industrier"** firmasınca karşılandı, 1983 şubatında İsveç'in Göteborg limanından **Peter Wesche** adlı gemiye konularak Samsun'a gönderildi. Nitroselüloz, Samsun'dan kimler tarafından temin edildiği saptanamayan kamyonlara yüklenerek İran'a doğru yola çıktı ve Gürbulak sınır kapısından bu ülkeye girdi.

2. YOL: BULGAR TIR'LARI

"İran İçin Silahlar"'ın yazarlarına göre yine Avrupa ülkeleri tarafından üretilen ve 7 Avrupa ülkesi tarafından da pazarlanan silahların İran'a ulaşmasını sağlayan yollardan biri de Bulgar TIR'ları. Silahlar Bulgaristan'da resmi firma olan **Balkan Transport-**

un kamyonlarına yükleniyor ve Türkiye'den transit geçiş yapıyordu. Kitabın yazarlarından **Jean Charles Deniau,** Cumhuriyet muhabirine, **"Türkiye üzerinden geçenler, silahtan çok askeri parçalar, kimyevi maddeler ve patlayıcılar. Bunların geçişlerinde Türk hükümetinin bilgisinin olmaması imkânsız"** dedi. Ancak Deniau bu iddiasını destekleyecek bir belgeye sahip olmadığını da söylüyor. Aynı konuyu inceleyen Liberation Gazetesi'nin muhabiri **Fabrice Rousselot** ise Cumhuriyet muhabirine şunları söyledi:

"Türk hükümeti nezdinde böyle bir olayın bilinip bilinmediğinden haberim yok. Ama firma bazında, bazı firmaların rol oynadıklarını biliyoruz. Bu firmalar zaman zaman taşıyıcı, zaman zaman da aracı rol oynuyorlar."

3. YOL: GEMİLER

"İran İçin Silahlar" adlı kitapta, Danimarka bandıralı **"Darsus"** ve Panama bandıralı **"Elefteria K."** adlı iki gemiden söz ediliyor. Bu iki gemi boğazlardan geçerek Köstence ve Burgaz'a gitmişler ve buradan aldıkları yükü Umman Sultanlığı'na ve İran'ın Bender Abbas limanına boşaltmışlar. Bu gemilerden birinin, Elefteria K.'nın acenteliğini yapan **Martı Denizcilik,** geminin kitapta sözü edilen geçişlerinden haberi olmadığını söylüyor. Oysa Türk sahil güvenlik yetkilileri söz konusu geçişleri doğruluyor.

TÜRKİYE YATIRIMLARI

Liberation Gazetesi'nin İran'a yasadışı yollardan satılan silahlarla ilgili haberinde, bu olaya karışan ülke ve firmalar ayrıntılı bir biçimde açıklanıyor. Burada, İsviçre firması **Oerlikon-Buhre** göze çarpıyor.

Liberation'a göre, bu firma 1984 ve 1986 yılları içinde İran'a silah ve uçak satmıştı. Oerlikon'un İran'a sattığı silahlar arasında hava savunmasına yönelik **Skyguard** ve 35 mm.'lik toplar bulunuyordu.

Firma 1984 yılında yüze yakın PC-7 tipi askeri uçağı eğitim uçağı adı altında satmıştı. Liberation'un yayımında Oerlikon suçlanıyor ve **"O uçaklar oldukça gelişmiş savaş araçlarıyla donatılmıştı"** deniliyordu.

Başbakan **Turgut Özal,** Davos'ta **Oerlikon-Buhre** yetkililerini kabul ederek, Türkiye'deki yatırımları konusunu görüşmüştü. Oerlikon'un isteği, Türkiye'de 35 mm.'lik top üretmek ve alçak hava savunma sistemleri kurmaktı. İstek nasıl karşılanmıştı? Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonu projesi içinde yer alan silahların Türkiye'de Oerlikon tarafından üretilmesi konusunda, Oerlikon-Buhre Türkiye sorumlusu **Neil Hoffer,** görüşme sonuçlarını şöyle açıklıyordu: **"Alçak irtifa savunma sistemi ile kara kuvvetleri için 35 mm.'lik toplar projemiz dahilinde. Başbakan özellikle alçak irtifa savunma sistemi için söz verdi."**

Oerlikon-Buhre Türkiye sorumlusu Hoffer açık konuşuyordu:

"Ana hatları ile öncelikle Türk pazarının ihtiyaçlarını karşılayacağız. Ama Türkiye'deki tesisimizden ihracat yapmayı da düşünüyoruz."

Bu yıl 7.2 milyar dolar dış borç ödenecek

Dış borç 37 milyar dolar

7 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'nin dış borçları toplamının 1987 yılında 6 milyar dolar artarak 37 milyar 293 milyon dolara çıktığı hesaplandı. Dış borçların ulusal gelire oranı yüzde 61.4'e yükseldi.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca yapılan belirlemelere göre, Türkiye'nin 1986 yılında 31 milyar 228 milyon dolar olan dış borçları toplamı, 1987 sonunda 37 milyar 293 milyon dolara ulaştı. Dış borçlardaki bu artışın önemli bir bölümünün doların değer artışı sonucu oluşan kur farklarından kaynaklandığı, borç stokundaki reel artışın daha düşük olduğu belirtildi.

Bu arada ABD'den alınan askeri satış kredilerinin (FMS) dış borç tablosunda gözükmediği de belirtilerek yaklaşık 2.6 milyar dolarlık bu borcun da eklenmesiyle toplam dış borcun 40 milyar doları bulacağı kaydedildi.

FMS kredileriyle birlikte 40 milyar dolar olan dış borçlara yurtiçi adresli döviz tevdiat hesaplarının dahil edilmediği belirlendi.

Yurtiçi adresli döviz hesaplarının dış borç olarak kabul edilemeyeceğini belirten yetkililer, bunların döviz yükümlülüğü olarak kabul edilmesi gerektiğini söylediler. Buna göre, Türkiye'nin döviz yükümlülükleri toplamı ise 1987 sonu itibarıyla 44 milyar doları aşıyor.

Dış borçlardaki aşırı artışa paralel olarak Türkiye'nin ödemek zorunda olduğu yıllık borç taksidi tutarları ve faizler de yükseliyor. Bunları finanse edebilmek için sürekli olarak yeni dış kredi arayışları gündeme geliyor.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın verilerine göre, Türkiye'nin dış borçları toplamı 1983 yılı sonunda 18 milyar 385 milyon dolar düzeyindeydi. Aynı yıl dış borçların ulusal gelire (gayri safi milli hasıla) oranı ise yüzde 35.7 idi. Birinci Özal hükümeti döneminde dış borçlar sürekli olarak artarken, ulusal gelir üzerindeki borç yükü de ağırlaştı. Bu yük, 1986 yılında yüzde 53.4'e, 1987 yılında da yüzde 57.2'ye çıktı. Ancak FMS borçları da eklendiğinde toplam borcun ulusal gelire oranı yüzde 61.4'e ulaşıyor.

Dış borç yükünün artmasına paralel olarak yıllık borç ödemeleri de büyük boyutlara ulaştı. 1983 yılında yarısı faiz diğer yarısı da ana para taksidi olmak üzere 2 milyar 507 milyon dolar olan dış borç ödemeleri toplamı, 1987 yılında 5 milyar 580 milyon dolara yükseldi. Bu rakamın bu yıl ise 7 milyar 265 milyon dolar düzeyinde gerçekleşeceği hesaplandı. Buna göre, 1983 yılında ulusal gelirin yüzde 4.87'si borç ödemeleri biçiminde dışarı transfer edilirken, bu oran 1987 yılında yüzde 8.6'ya yükseldi. Bu yıl da 68 milyar 226 milyon dolar olması beklenen ulusal gelirin yüzde 10.6'sı borç ödemelerine gidecek.

Üniversite hastanelerine 6 ayda üçüncü zam

Hastalara zam darbesi

7 mart

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Üniversite hastanelerine son 6 ay içinde üçüncü kez zam yapıldı. 1987 yılı eylül ayındaki tedavi ücretleri ile birçok tıp fakültesi hastanesinde bugünden itibaren yürürlüğe girecek ücretler arasında yüzde 100-600 fark bulunuyor.

Üniversite hastanelerinin aldığı tedavi ücretleri ile kendi kendine yetmesinin olanaksız olduğunu belirten yetkililer, **"Hastalardan alınan paranın yüzde 50'lik bir bölümü döner sermaye aracılığı ile öğretim üyelerine, kalan yüzde 50'si de fakültenin çeşitli gereksinimlerine gidiyor. Hastanelerin temel gereksinimleri devletin ayırdığı bütçeden karşılanıyor"** diye konuştular. Birçok tıp fakültesi hastanesinde bugünden itibaren uygulanmaya konulacak olan yeni tedavi ücreti tarifesi ile her türlü poliklinikte 3 bin lira alınacak. Bunun yanında dört kişilik odanın yatak ücreti de 10 bin lira oldu.

Üniversite hastanelerine 1987 yılı ekim ayında yapılan zamdan sonra geçen şubat ayı başında bir ücret artışı daha yapıldı. En son mart ayı başında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Bülent Akarcalı**'nın onayı ile yayımlanan ücret tarifesinde yapılan artışın ise daha öncekilerden fazla olduğu dikkati çekti.

Tıp fakültelerine gönderilen ücret tarifesinde anestesi ücretinin ameliyat ücretine dahil olmadığı, hastane dışından istenen tetkikler için yüzde 50 daha fazla para alınacağı belirtildi. Tarifede yazılı olmayan tedavi bedellerinin ise başhekimlerce saptanacağı öğrenildi.

Dış Borç Çıkmazı: Kemer Sıkma Neden Şart Oldu?

OSMAN ULAGAY *7 mart*

1986 ve 1987 yıllarında bir kez daha, "kalkınan büyük Türkiye" şarkılarıyla avutulan, "Biraz pahalılık var, ama kasalarımız döviz dolu" masalını dinleyen insanlarımız için 1988 yılı bambaşka bir "havayla" başladı. Ekonomide ipler tamamen elden kaçıp döviz darboğazı da baş gösterince, daha bir iki ay öncesine kadar "büyüme ve kalkınma"dan, "şantiye haline gelen Türkiye"den söz edenler bambaşka bir "havayı" söyleme noktasına geldiler. Ünlü 24 Ocak kararlarından sekiz yıl sonra "Ekonomiye fren gerek", "Birkaç yıl kemer sıkmak zorundayız", "Villalarınızı satın, işinizi küçültün" gibi sözler bir kez daha moda oldu. "Ekonominin gereği" diye sunulan zamlar gene yağmaya başladı.

Acaba ne olmuştu da bu noktaya gelinmişti? 1986 yılının çok elverişli koşullarında ekonomiyi disipline alıp enflasyona ciddi bir darbe indirme seçeneğini elinin tersiyle iten ve seçim ekonomisine yönelen Sayın Özal, şimdi neden 180 derecelik bir dönüş yapmak zorunda kalmıştı? Bu, kimilerince ileri sürüldüğü gibi, "kısa ve geçici bir derlenip toparlanma" dönemi mi olacaktı? Yoksa birkaç yıllık "hızlı yaşam"ın bedelini belki de yıllarca sürecek bir durgunluk ve kemer sıkma dönemiyle mi ödeyecektik?

Özal'ın 1986 ve 1987 yıllarında kamu harcamalarını pompalayarak ve ekonominin aşırı ısınmasına göz yumarak, tam anlamıyla bir seçim ekonomisi izlemesi, sonunda ekonominin tüm dengelerinin bozulmasında ve "ani fren"in kaçınılmaz hale gelmesinde kuşkusuz önemli rol oynamıştı. Seçim ekonomisinin ağırlaştırdığı temel sorun ise dış borç yükü sorunuydu. 1980'lere girerken yaşadığı bunalımı dış borçlarını erteleterek atlatan Türkiye, özellikle 1983'ten sonra ayağını yorganına göre uzatmadığı için yeniden "dış borç çıkmazı"na sürüklenmişti.

Türkiye'nin dış borç ödemelerini bugüne dek hiç aksatmamış olduğunu belirterek ülkenin bir "dış borç çıkmazı"nda olduğu görüşüne itiraz edenler çıkabilirdi. Gerçekten de Türkiye, 1988 başında henüz bir "borç ödeme krizi"ne girmiş değildi ve bu nedenle uluslararası piyasalardan çeşitli yöntemlerle borçlanmaya devam edebiliyordu. O halde "dış borç çıkmazı" da neyin nesi oluyordu?

Ekonomisini ayakta tutacak yeni dış kredileri bulması, Türkiye'nin vadesi gelen dış borç ana para ve faiz ödemelerini (yani dış borç servisini) aksatmadan yapmasına bağlıydı. İşin püf noktası da işte buradaydı. Türkiye'nin dış borç servisi rakamları o kadar büyümüştü ki Türkiye borç servisini karşılayacak miktarda yeni kredi bulmakta zorlanır hale gelmişti. Türkiye'nin 1988 yılında yapması gereken dış borç servisi son verilere göre 7 milyar doları aşıyordu. Buna karşılık Türkiye'nin tüm dış itibarını kullanarak sağlayabileceği yeni kredi desteğinin olsa olsa 5 milyar dolarda kalacağı tahmin ediliyordu. O halde borçlarını erteletmeyi de düşünmemesi halinde Türkiye, 1988 yılında 2 milyar doların üzerinde bir kaynağı dişinden tırnağından arttırıp dışarıya transfer etmek zorundaydı. 1988 yılı için öngörülen cari işlemler açığı 885 milyon dolarken dış borç faiz ödemelerinin 3 milyar dolara yaklaşması da 2 milyar doların üzerinde bir net transferin söz konusu olduğunu doğruluyordu. Yıllar yılı dışarıdan net kaynak transfer ederek ayakta durmuş olan Türkiye ekonomisinin şimdi tam tersine dışa kay-

nak transfer etme noktasına gelmesi, belki bugüne dek yaşananlardan daha sancılı bir kemer sıkma dönemini gündeme getiriyordu. "Dış borç çıkmazı" diye nitelediğimiz olay da işte buydu.

Bizim burada "dış borç çıkmazı" diye adlandırdığımız olayla "borç ödeme krizi" denen olay arasındaki fark ve ilişki, Türkiye'nin halen içinde bulunduğu durumun kavranması açısından önemli görünüyor. Başta Latin Amerika ülkeleri olmak üzere birçok ağır borçlu ülke, borç servisini aksatarak "borç ödeme krizi"ne girdiği için yeni dış kredi almakta zorlandı; çoğu kez IMF güdümünde ve adeta zor altında gerçekleştirdiği dış borç ödemeleri, damla damla akıtılan yeni kredi miktarının altında kaldığı için de "dış borç çıkmızı"nı yaşamaya başladı, yani dışa net kaynak transferine zorlanarak bunun sancılarını tattı. "Borç ödeme krizi"ne girmeden "dış borç çıkmazı"na sürüklenen Türkiye'de şimdi yapılmak istenen şey ise bu sancılı faturayı, IMF'nin ve diğer dış odakların zorlamasına gerek kalmadan ödemeye başlamak. Böylece "borç ödeme krizi"ne girmeden olayı atlatmaya çalışmak, bir yandan dış kredi akışının sürmesini sağlarken diğer yandan ciddi biçimde kemer sıkarak dışa kaynak transferini gerçekleştirmek.

Yaşamakta olduğumuz ve asıl bundan sonra yaşayacağımız sıkıntıları bu "dış borç çıkmazı" çerçevesinde açıklamak mümkün görünüyor. "Dış borç çıkmazı"nın kaçınılmaz sonucu olarak devlet bütçesinin çok önemli bir bölümünü borç ödemelerine ayırmak gerekiyor, bütçe açıkları büyüyor, enflasyon önlenemiyor, yıllardır kemer sıkan işçiye, memura, dar gelirli vatandaşa "kemer sıkmaya devam" komutu verilirken bu kez özel sektörün ve iş âleminin de kemer sıkması isteniyor. Şimdi gündeme getirilen "zorunlu tasarruf hesabı" gibi uygulamalar ve sermaye kesimine vergisini eksiz ödemesi için yapılan çağrılar da hep aynı çabanın uzantıları. Dış ticarette bozulan ticaret hadleri nedeniyle uğradığı kaynak kaybının yanı sıra şimdi borç ödemeleri nedeniyle dışa kaynak transferine zorlanan Türkiye ekonomisinin nasıl bir süreçten geçtiğini ve geçebileceğini, "dış borç çıkmazı"nı yaşamış olan diğer ülkelerin deneyimlerinden de yararlanarak yarınki yazımızda ele alacağız.



— İSTİKRAR —

Ziraat Bankası'nın batık kredileri 150 milyar

7 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ziraat Bankası'nın tahsili gecikmiş alacakları (batık krediler) toplamının 150 milyar liraya ulaştığı bildirildi. Bankanın sadece 14 firma üzerinde toplam 53 milyar lira donuk kredi alacağı var. Donuk kredilerin bir kısmının usulsüz olarak açıldığı gerekçesiyle Genel Müdür Yardımcısı **Sadık Kutlu**'nun da aralarında bulunduğu bankanın bazı üst düzey yöneticilerinin mahkemeye verildiği öğrenildi.

Edinilen bilgiye göre, bankalar yeminli murakıplarının Ziraat Bankası ile ilgili olarak yaptığı denetimler sırasında donuk kredilerin bir bölümünün **"usulsüz"** olarak açıldığı belirlendi. Yeminli murakıplar kurulunun Başbakan Yardımcılığı'na sunduğu rapor üzerine **Erdoğan Demirören**'e ait Motopar firmasına açılan 3 milyar 300 milyon liralık usulsüz kredi nedeniyle Ziraat Bankası Genel Müdür Yardımcısı Sadık Kutlu, Ticari Krediler Müdürü **Kazım Budak,** Müdür Yardımcısı **Seydi Özcan** hakkında soruşturma açılması istendi. Bunun üzerine söz konusu kişilerin mahkemeye verildikleri öğrenildi.

Yüksek Denetleme Kurulu ve bankalar yeminli murakıplarınca hazırlanan raporlara göre Ziraat Bankası'nın donuk kredi alacaklarının başlıcaları şöyle:

1. Altınmekik AŞ: Firmaya çeşitli tarihlerde açılan krediler geri dönmeyince 279.3 milyon liralık kredi 1985 yılı sonunda tasfiye olunacak alacaklar hesabına geçirildi.

2. Wat Motor Sanayii AŞ: Batık durumdaki Wat Elektromekanik Cihazlar ve Motor Sanayii AŞ'ye kullandırılan toplam 697 milyon lira tutarındaki krediden ümit kesildi.

3. Transtürk Holding: Holdinge çeşitli tarihlerde açılan ve geri dönmeyen krediler toplamı 1985 yılı sonunda 860 milyon liraya ulaştı. Bu kredi, yüzde 30 basit faizle yeni bir ödeme planına bağlandı.

4. Berdan Tekstil: Firma üzerindeki tahsili gecikmiş alacak tutarı 9 milyar liraya ulaştı.

5. Truva Deri: 1 Eylül 1986 tarihi itibarıyla firmanın yasal takibe alınan borçları toplamı 4 milyar 609 milyon liraya ulaştı. Bankanın firma üzerindeki toplam ipoteği ise 2.7 milyar lira.

6. **Mahir Turan:** Mahir Turan firmasına kullandırılan 3 milyar liralık kredi süresi içinde geri dönmedi.

7. **Bahattin Gören:** Firmadan tahsil edilemeyen banka alacağı toplamı faiz hariç 954 milyon liraya ulaştı.

8. **Asil Çelik:** Şirkete çeşitli tarihlerde açılan ve geri dönmeyen krediler toplamı faiz hariç 12.5 milyar liraya ulaştı.

9. **Akpınar Zirai Aletler Firması:** Firma üzerindeki tahsil edilemeyen banka alacağı toplamı, faiz hariç 854 milyon lirayı buldu.

10. **Gönen Gıda:** Firma üzerindeki 3 milyar liralık tahsili gecikmiş alacak konusunda da herhangi bir gelişme sağlanamadı.

Çığ düştü
19 ölü

8 mart

HAKKÂRİ (Cumhuriyet) — Yüksekova ilçesine bağlı İkiyaka köyüne çığ düşmesi sonucu 19 kişi öldü. Ağır yaralanan 4 kişi helikopterle Hakkâri'ye kaldırıldı. Çığın geçen cuma günü sabaha karşı düştüğü, köye ulaşım sağlanamadığı için ancak pazartesi günü haber alındığı öğrenildi.

Cilo dağlarının devamı olan İkiyaka dağlarının eteğindeki İkiyaka köyüne cuma günü sabaha karşı saat 03.30 sıralarında çığ düştü. Apartman büyüklüğünde olduğu bildirilen çığın altında kalan 6 ev tamamen, 4 ev de kısmen çöktü. Evlerde yaşayan ve birbirlerinin akrabası olan **Yalçın, Kamaç** ve **Gezer** ailelerinden 19 kişi hayatını kaybetti. Çığ felaketine uykuda uğrayan köylülerden 4'ü ağır olmak üzere 8'i de yaralandı. Yaralılar diğer köylüler tarafından enkaz altından çıkartıldı. Hayatını kaybedenler şunlar:

Ramazan, Süreyya, Fuat, Nevzat, Nadi ve **Mikail Yalçın; Abdülhalik, Binnaz, Helalim, Hatice, Mence** ve **Ebubekir Kamaç; Ali, Perihan, Nazife, Mihriban, Mehdiye** ve **Veli Gezer** ile 7 aylık bir bebek.

Çığ felaketinin cuma günü sabaha karşı meydana gelmesine rağmen pazartesi günü haber alınabildiği öğrenildi. Olayı öğrenir öğrenmez sağlık ekipleriyle birlikte helikopterle köye giden Hakkâri Valisi **Arif Akbulut**, şunları söyledi:

"Gerekli irtibatın sağlanamaması yüzünden cuma günü olan olay, ancak yeni haber alınmıştır. Bölgede 2 metre kadar kar var. Haber alınmasından sonra 3 tona yakın gıda maddesi ile gerekli olabilecek ilaçlar helikopterle köye gönderildi. Çığ düşmesi sırasında hayvan zayiatı da olmuş. Gerekli incelemenin yapılmasından sonra evlerin tekrar yapılması ve köylülerin mağdur olmaması için gereken yardım yapılacaktır."

İkiyaka köyünün yolunun olmadığı, burada yaşayanların sadece bahar ve yaz aylarında yürüyerek diğer köylere ve Yüksekova'ya gittikleri öğrenildi.

Çiğ sebzeye dikkat

MEHMET YAPICI *8 mart*

ADANA — Tarımsal alanda gereğinden fazla kullanılan kimyevi gübrelerin insan sağlığını tehdit ettiği belirtiliyor. Su ve sebzelerle insan vücuduna geçen nitrat ve fosfor, kanserojen madde olan **"nitrit"**'e dönüşebiliyor. Aşırı gübre toprağın biyolojik dengesini de bozarak verimsizleşmeye yol açıyor. Bilimadamları, kimyevi gübrelerinin çok kullanıldığı toprakların giderek ölmekte olduğunu söylüyorlar.

Uzmanların açıklamasına göre birim alanda daha çok ürün elde etmek amacıyla atılan amonyum nitratlı gübre ve amonyum sulfat ile amonyum fosfat gübrelerin etkin maddelerinden nitrat ile fosfor, toprakta parçalanırken zehirli bir hale dönüşüyor. Bu maddelerin bir bölümü yağmur ya da sulama suyu ile bitki tarafından emilirken bir bölümü de toprağa işleyerek yeraltı sularına karışıyor.

Çukurova Üniversitesi Toprak Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. **Zülküf Kaya**, toprağın derinliklerine inen nitrat ve fosforun, içilen kuyu sularıyla, bitkiye yerleşen nitrat ve fosforun ise tüketilen sebzelerle insanın bünyesine geçtiğini ve burada nitrata dönüşerek kana karıştığını söyledi.

Özellikle çiğ olarak tüketilen marul, ıspanak, maydanoz ve salatalıklarda yapılan araştırmada Dünya Sağlık Örgütü'nce saptanan standartların üzerinde nitrata rastlandığını kaydeden Doç.Dr. Kaya şöyle devam etti:

"Ülkemizde yeterli bilgiye sahip olmayan üreticiler, 'fazla atarsam çok ürün alırım' düşüncesiyle tarımda gereğinden fazla gübre kullanmaktadırlar. Bu gübreler, yerüstünün yanı sıra, yeraltını da zehirlemiş durumda. Bitki adeta gübre deposu. Gerek su ve gerekse marul, ıspanak, maydanoz ve salatalık gibi yeşil sebzelerle insan bünyesine geçen nitrat, burada nitrite dönüşerek, kana karışmakta ve tıpta (methemoglabinemia) adı verilen hastalığa yol açmaktadır. Belli bir doza ulaştığında, özellikle 5 yaşın altındaki çocuklarda ani ölümler de görülebilir. Almanya'da bu hastalığa halk arasında 'mavi dert' denilmektedir."

Çukurova Üniversitesi Fen Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. **Ömer Çolak**, daha çok gübrenin kullanıldığı sera sebzelerinin büyük oranda nitrat taşıdığını bildirirken, **"Ben şahsen serada yetişen domatesi alıp evime götürmüyorum. Domatesi mevsiminde yiyorum. Gübre bir anlamda doping görevi yaptığı için, seralarda oldukça fazla kullanılıyor ve serada elde edilen sebzeler de adeta yoğun bakımdan çıkmış**

gibidir. Bu sebzenin taşıdığı nitrat olduğu gibi insan vücuduna yerleşerek kanserojen olan 'nitrit'e dönüşüp 'methemoglabinemia hastalığına yol açmaktadır" dedi.

Doç. Dr. Ömer Çolak, gereğinden fazla kullanılan gübrelerin yarattığı çevre kirlenmesinin yanı sıra, toprağın biyolojik dengesini bozarak verimsizleşmesine yol açtığını da açıkladı.

Doç. Dr. Çolak, ikinci ürün ekiminin desteklenerek yaygınlaştırılmasından sonra ülkemizin en çok kimyevi gübre atılan Çukurova toprakları için **"yavaş yavaş ölüyor"** deyimini kullandı.

Necdet Karababa, DSP Genel Başkanı oldu

Ecevit vedalaştı

8 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DSP Birinci Büyük Kongresi'nde **Bülent Ecevit** genel başkanlıktan ayrıldığını açıkladı. **"DSP'yi terk ettiğini sananların yanıldıklarını"** ifade eden Ecevit, **"Benim uzun siyasal yaşamımdaki en iddialı meydan okuyuşum, ayrılma kararımdır. Çünkü ben halk adına meydan okumuş oluyorum"** dedi. DSP'nin **"daha da hızlı gelişeceğine inandığını"** bildiren Ecevit, **"Ecevitler gitti, bu iş bitti demeyin"** dedi.

Bu arada yapılan seçimlerde Ecevit'in adayı Necdet Karababa 403 oyla genel başkanlığa seçildi. Diğer aday Doç. Dr. Hasan Bıyıklı 58 oy aldı.

DSP Genel Başkanlığı'ndan ayrılan Bülent Ecevit, dün birinci büyük kongrede bir konuşma yaptı. Ecevit, DSP'de **"çözülme, çökme belirtisinin"** olmadığını belirterek, **"Ama büyük parti, güçlü parti denen SHP'nin bir esintiyle çözülüp çökebileceği son günlerde apaçık ortaya çıktı"** dedi. DSP'nin **"Hiç kimsenin yapıştırıcılığına gerek duyulmayacak kadar bütünleşmiş bir parti olduğunu"** ifade eden Bülent Ecevit şunları söyledi:

"Bugün ben genel başkanlığı bırakıyorum. Partimizin ilk genel başkanı olan Rahşan Ecevit de genel başkan yardımcılığım bırakıyor. Fakat ikimiz de bunca emek verdiğimiz DSP'nin sağlıklı bir yapı ve doğrultu ile güçlenmesine katkımızı sürdüreceğiz.

Ben de Rahşan Ecevit de herhalde köşemize çekilip 'zararsız' birer yurttaş olarak keyfimize bakacak değiliz. Kendi anlayışımıza göre 'yararlı' birer yurttaş olmanın gereklerini yerine getirmeye devam edeceğiz, bunun yolunu yordamını bulmaya çalışacağız."

Gorbaçov ve Kruşçev

ERGUN BALCI *10 mart*

Sovyet lideri Mihail Gorbaçov'la 1964'te görevden alınan eski Genel Sekreter ve Başbakan Nikita Kruşçev arasında, dış basında zaman zaman benzetme yapılıyor.

Özellikle Sovyetler Birliği'nde kuzeyde Estonya ve Litvanya'dan, güneyde Ermenistan ve Azerbaycan'a kadar gösterilerin birbirini izlediği bugünlerde Gorbaçov'un sonunun da Kruşçev gibi olup olmayacağı sorusu gündeme getiriliyor.

İlk bakışta Gorbaçov'la Kruşçev arasında bir dizi benzerlikler görülebilir. İki lider de Josef Stalin'den sonra Sovyetler Birliği tarihinin en radikal reformcuları. İkisi de bürokrasiyi hallaç pamuğu gibi attılar ve tabii bu işlem sırasında bol miktarda düşman kazandılar. İki lideri de reformlara yönelten temel etken, ekonomideki tıkanıklıklar. İkisi de bu tıkanıklığı giderebilmek için katı merkezi planlamayı yumuşattılar. Kruşçev, Moskova'da 25 sanayi bakanlığını kaldırarak, 92 Yerel Ekonomik Konsey (Sovnarkozhy) kurmuştu. Plan, artık yukarıdan aşağı değil, aşağıdan yukarı doğru yapılıyor, Moskova geri plana çekilirken Sovnarkozhy'ler öne geçiyordu. Gorbaçov, daha da ileri giderek sınırlı özel girişim ve yabancı şirketlerle ortaklığa izin verdi.

İki lider arasındaki benzerlikler burada bitmiyor. İkisinin de içeride daha liberal ve özgürlükçü politikaya yönelmeleri, başka bir deyişle kutunun kapağını aralamaları, patlamalara yol açtı.

İlginçtir. Nikita Kruşçev tanklarla bastırdığı Macar ayaklanmasının patlak vermesinde bir bakıma önemli rol oynamıştı. 1956 şubatında toplanan Sovyet Komünist Partisi'nin ünlü 20. Kongresi'nde Stalin'in kınanması, Doğu Avrupa'da derin çalkantılara yol açmıştı. 20. Kongre'den 4 ay sonra haziran ayında Polonya'da Poznan'da işçiler ayaklanmış, ekimde ise Macaristan'da ayaklanma patlak vermiş ve Stalinci yöneticiler işbaşından uzaklaştırılmıştı. Polonya'da Parti Genel Sekreteri Ochab'ın yerine "milliyetçi komünist" Gomulka gelirken, Macaristan'da Stalinci Rakosy yerini Erno Gero'ya terk etmişti.

Gorbaçov'un açıklık (glasnost) politikası ortamında ise Kırım Tatarlarından Baltık Cumhuriyetlerine, Ermenistan'dan Azerbaycan'a kadar gösteriler birbirini izliyor.

Ancak iki lider arasındaki benzerlikler burada bitiyor. Aralarındaki farklar ise benzerlikler kadar önemli. Önce Kruşçev, dış politikada kendisini büyük ölçüde yıpratan ve devrilmesinde rol oynayan ciddi hatalar yapmıştı. 1962 yılında Küba füze krizinde ABD karşısında geri çekilerek Sovyetler Birliği'nin ağır prestij kaybına uğramasına yol açmıştı. Küba'ya füze yerleştirmek ciddi bir kumardı. Sovyet lideri, Başkan John Kennedy'nin o denli sert tepki göstereceğini tahmin etmemiş, Washington yumuşamayınca da geri çekilmek zorunda kalmıştı. Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerin bozulması ve Mao'nun öfkelendirilmesi Kruşçev'in dış politikada di-

ğer büyük hatası idi. Bu arada Arnavutluk'la ilişkiler kopmuş, İtalyan Komünist Partisi lideri Toliatti gücendirilmişti.

Mihail Gorbaçov'un dış politikası ise Kruşçev'inkinin aksine başarılı bir çizgide gelişmektedir. ABD ile INF Antlaşması imzalanmış, Batı Avrupa'da hava yumuşamış, en muhafazakâr Körfez ülkeleri ile bile yakınlaşma sağlanmış ve Sovyetler Birliği Ortadoğu sahnesinde tekrar ön plana geçmeye başlamıştır. Bu arada, Afganistan'dan çekilme girişimleri de hızlanmıştır.

Kruşçev'le Gorbaçov arasında iç politikada da önemli farklar vardır. Gorbaçov'un demokratikleşmeye yönelişi, Kruşçev'inkinden çok daha kapsamlıdır. Sovyet lideri, ekonomik reformların, ancak gerçek bir siyasal reformun eşliğinde başarılı olabileceğini kavramıştır. Kruşçev gerçi Moskova bürokrasisini dağıtmıştı. Ama yetkileri yerel bürokrasiye vermişti. Top, bürokrasinin bir kanadından öteki kanadına geçmiş, kitleler ise oyunu tribünlerden seyretmeye devam etmişlerdi.

Gorbaçov ise Moskova bürokrasisinin yanı sıra yerel bürokrasilere karşı da çetin bir savaş açmıştır. Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan ve daha bir dizi cumhuriyette yapılan tasfiyeler bu olgunun somut örnekleridir. Kruşçev, Moskova bürokrasisine karşı yerel bürokrasiiere dayanıyordu. Gorbaçov, bürokrasiye karşı kitlelere, yığınlara dayanmaya çalışmaktadır. En büyük sorunu ise uzun yıllar seyirci durumunda kalmaya şartlandırılmış, dinamizmi baskı altında tutulmuş olan kitlelerin, reformları için ihtiyaç duyduğu desteği kendisine ne ölçüde sağlayabileceğidir.

Batı basınında çıkan "Sovyetler Birliği çatlıyor" ya da "Sovyetler Birliği çözülüyor" şeklindeki yorumları biz biraz abartmalı ve önyargılı buluyoruz. Otoriter yönetimlerden daha demokratik ortama geçilirken, karışıklıkların olması, yıllardır baskı altında tutulan özlem ve isteklerin su yüzüne çıkması kaçınılmazdır. İspanya'da, Portekiz'de, Yunanistan'da az mı çalkantı oldu?

Sovyetler Birliği'nde son zamanlarda tanık olduğumuz gösteriler, aslında glasnostun, perestroykanın doğal sonuçlarıdır.

KGB Başkanı Victor Çebrikov, politbüro üyesi Yigor Ligaçev ya da Ukrayna Komünist Partisi lideri Victor Serbitsky gibi muhafazakârlar, bu sonuçları herhalde Gorbaçov'un reformlarına karşı bir koz olarak kullanma eğilimindedirler. Belki kullanıyorlardır da.

Mihail Gorbaçov'un zor bir dönemden geçtiğine kuşku yok. Bu dönemde en büyük umudu ise yaklaşmaya çalıştığı kitlelerden gelecek olan destektir.

Nikita Kruşçev'in böyle bir umudu yoktu.

Ermeni tarihçi, Erivan'daki olayları değerlendirdi:

Ermenistan, dönüm noktasında

SABETAY VAROL *10 mart*

PARİS — Sovyet Ermenistanı'nda meydana gelen son olaylar, Fransa'da yaşayan Ermeniler arasında geniş yankı uyandırdı. Erivan kentinde yer alan dev gösteriler, politik ya da kültürel faaliyet gösteren Ermenilerin dikkatini Sovyet Ermenistanı üzerinde yoğunlaştırmasına yol açtı. Paris Üniversitesi'nde **"Ermeni tarihi"** uzmanı ve öğretim üyesi **Anahid Terminassian**'dan, gelişmeleri kendi açısından değerlendirmesini istedik. **Taşnak Partisi**'ne yakın görüşlerini gizlemeyen Bayan Terminassian, Karabağ bölgesinin Ermenistan'a bağlanması için Erivan'da yapılan son gösterileri **"dönüm noktası"** olarak niteledi. Gelen haberlerin çeşitli ülkelerde yaşayan Ermeniler arasında heyecan yarattığını da sözlerine ekleyen Terminassian, bu heyecanı, **"Kanada'dan, ABD'den Avustralya'dan telefonlar geliyor, Lübnan'da Ermeniler arasında aynı şeyler konuşuluyor"** şeklinde özetledi.

Paris'te, Ermeni tezlerinin en tanınmış sözcülerinden kabul edilen Anahid Terminassian, Karabağ'daki durum hakkında konuşmadan önce 1983 yılında yayımlanan **"La Question Armenienne"** (Ermeni Sorunu) adlı kitabından konuyla ilgili pasajları gösterdi. Amacı, Sovyetler'deki Ermeni muhalefetinin köklerinin eskiye dayandığını ifade etmekti. Erivan'daki ilk büyük gösteri 1965'te yapılmış. Bu gösterilere 100-150 bin kişi katılmış. 65'teki gösterilerle ilgili söz konusu kitap şöyle diyor: **"Atılan sloganlar Sovyet devletine karşı olmayıp, Türk devletine karşı olmakla birlikte ordunun müdahalesine ramak kalmıştı. Asayiş, milislerin müdahalesiyle sağlanabildi ve bu gösteriyi izleyen aylarda Parti Birinci Sekreteri Zarubian görevden uzaklaştırıldı."**

Yazar, Karabağ bölgesinde yaşayan 2500 Ermeninin 1963 yılında **Kruşçev**'e yazdıkları bir dilekçeyi de kitabında aktarıyor. Bu dilekçede, Azerbaycan yöneticilerinin kasıtlı olarak Karabağ'ı geri bıraktıkları belirtiliyor ve Karabağ ile Nahcıvan bölgelerinin Ankara'yı memnun etmek için Azerbaycan'a bırakıldığı söyleniyor. Terminassian da dilekçedeki görüşe katıldığını söylüyor ve bize yarım saat süren bir **"tarih dersi"** veriyor.

Terminassian'la görüşmemiz şöyle:

— Son gösteriler önemli bir gelişme olarak kabul edilebilir mi?

A.T. — Ermeniler arasında bir anda iyimserlik havası egemen oldu. Soykırımın kabulü için mücadele ne de olsa geçmişle ilgili bir olay. Politik olmaktan ziyade manevi bir boyutu var. Bu olaylarla, özellikle gençler politik anlamı olan bir olayla yüz yüze oldukları duygusuna kapıldılar.

— Ermeni hareketleriyle Sovyet Ermenistanındaki gelişmeler arasında etkileşim beklenebilir mi? Çünkü bu hareketler Sovyet Ermenistanı'na dönük değildi.

A.T. — Ermeni Diasporası'nın en güçlü partisi olan **Taşnak**, programında Sovyetler'deki Ermeni topraklarının birleştirilmesi amacını güttü. Karabağ, Nahcıvan ve Gürcistan'da kalan bazı topraklar bu kap-

sam içinde kalıyor. Kilise, Hınçak Partisi ve ASALA gibi terörist örgütlerin Sovyet Ermenistan'ı konusunda farklı görüşte oldukları doğru. Ancak sorunların varlığını kimse inkâr etmedi. İki ay önce, Gorbaçov'un sağ kolu ekonomist **Agambekyan** Paris'e geldiğinde onuruna Ermeni topluluğu bir akşam yemeği verdi. Benim de katıldığım bu yemek sırasında kendisine sorulan soruların başında Karabağ konusu gelmişti. Soru üzerine Agambekyan kıpkırmızı kesilerek, **"Hayattaki en büyük özlemlerinden birinin Karabağ'ın Ermenistan'a katılması"** olduğunu söylemişti.

— Amerikan Kongresi'nde verilen lobi savaşında bu gelişmelerin etkisi ne olur?

A.T. — Amerikalılar şimdiye kadar bizi pek ciddiye almıyordu. Ermeni terörizminin Sovyetler'ce, manipüle edildiği yargısı egemen; ayrıca Türkiye'nin NATO üyeliğinden ötürü Ankara yanlısı eğilim ağır basıyor. Biliyorsunuz, Ermeniler son kararı geçiremediler. Ancak son gelişmelerle 60 yıldır bütün Sovyetler Birliği'nde eşi olmayan bir gelişme ortaya çıktı. Amerikalıların Ermeniler hakkındaki görüşünün değişeceğini sanıyorum.

Terminassian, sözlerini bu gelişmelerin Gorbaçov'un durumunu sarsabileceğine ilişkin görüşünü tekrarlayarak tamamladı. **"Gorbaçov bu gelişmelerle Sovyetler'deki Müslüman Türkler sorunu gibi hassas bir konuyla da karşı karşıya gelmiş oluyor. Ermenilere taviz verirse 40-50 milyon Türkün tepkisiyle karşılaşacak. Bu durumda 4 milyon Ermeninin ağırlığı ne olur? Ama Karabağ sorunu çözülmezse Ermeniler radikalleşir ve jeopolitik koşulların dikte ettiği duruma dönülür. Yani bir tarafta Türkiye, bir tarafta Sovyetler Birliği ve bunlar arasında kalan küçük Ermenistan."**



Yeni Basın Yasası'na tepkiler

12 mart

Haber Merkezi — Yeni basın yasa tasarısı Türkiye Gazeteciler Sendikası, Türkiye Gazete Sahipleri İşverenleri Sendikası ve Çağdaş Gazeteciler Derneği tarafından tepkiyle karşılandı.

Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı **Eren Güvener** şunları söyledi:

"Yeni tasarı aslında mevcut yasaları hafifletiyor gibi gösterilmek isteniyor. Aslında mevcut yasaları hafifletmekten çok ağırlaştırıyor. Bizim mevcut yasaları düzenlerken, AT'ye girme hazırlığı içindeyken yasalarda iyileştirme yapılması beklentimiz vardı. Oysa iyileştirme yok, mevcut yasaları ağırlaştırma var. Bunlar göstermelik, samimi olmayan girişimler olarak değerlendirilebilir. Biz basının bugünkü Batı standartlarında demokrasiye uygun ölçüler içinde çalışmasını istiyoruz. Basın özgürlüğünün, Batı ölçülerinde demokratik bir ortamda kullanılmasını sağlayacak düzenlemeler getirmelerini beklerdik. Böyle basit önlemlerle bir yere varılamayacağını anlamalarını isterdik. Mevcut yasalara işlerlik kazandırıyoruz diye cezaları arttırmak çözüm değil. Mevcut yasaların işlememesi de basının suçu değil. Başta anayasa olmak üzere AT'ye girmek istediğimiz şu dönemde tüm kısıtlayıcı yasaların, özgürlükleri sınırlayan uygulamaların kalkmasından yanayız."

Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası Genel Başkanı **Remzi Erkürem** Cumhuriyet'e şu açıklamayı yaptı:

"Son günlerde basına ceza, basına ekonomik baskı... Bunlar bana 1960 öncesi Ulus Gazetesi'nde yaşadığımız günleri hatırlatmaya başladı. Temennim hükümetin bir an önce her konuda basına yaklaşımını değiştirmesidir. Meclise sevk edilen Medeni Kanun'un basınla ilgili maddeleri aynen kabul edilirse basın hürriyetini zedeleyecektir. Bu nedenle İsviçre'den aldıklarını söyledikleri yasanın, örneğin basını koruyucu maddelerini de aynen getirmeleri temenni olunur."

Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Başkanı **Ahmet Abakay**, yeni basın yasa tasarısından vazgeçilinceye kadar gazeteleri, Başbakan **Turgut Özal** ile Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu**'nun haberlerine ambargo koymaya çağırdı.

Hürriyet Gazetesi yazarlarından **Oktay Ekşi** yaptığı açıklamada ise gazetecilerle siyasi iktidarın "sağırlar diyaloğu" içinde olduğunu belirterek hükümeti sansür uygulamaya çalışmakla suçladı. Ekşi'nin açıklaması şöyle:

"Basın özgürlüğü konusunda biz gazeteciler bugünkü siyasi iktidarla adeta bir **'sağırlar diyaloğu'** içine girmiş gibiyiz. Onlar da biz de **'basın özgür olmalı'** diyoruz. Ama onlar, bugünkü anayasanın bile sansürü yasaklamasına rağmen basına mahkeme eliyle sansür uygulamaya çalışıyorlar.

Onlar da biz de **'insanların şeref ve haysiyetlerine haksız saldırıda bulunulmamalı'** diyoruz.

Onlar bunu **'ya şu yayınla birine saldırırsa'** diyerek basını o yayını yapmaktan alıkoyarak -bir diğer deyişle basının boğazını sıkarak- sağlamaya çalışıyorlar. Biz ise **'insanların tazminat davası açmalarını daha kolaylaştırın, mahkemeler saldırıya uğrayanları koruyan miktarda, yüksek tazminat ödenmesine hükmetsin, sorun böylece çözülsün'** diyoruz.

Asıl önemlisi şu: İki taraf da basın özgürlüğünden söz ettiği halde, iki tarafın kastettiği şeyler belli ki aynı değil. Biz, **'halkın gerçekleri öğrenme hakkına sahip olduğu ve devletin bunu sağlamakla yükümlü bulunduğu'** anayasamıza konan bir hükümle teslim edilmedikçe, basın özgürlüğünün gerçekleşemeyeceğini söylüyoruz."



İşçiden ilk eylem

12 mart

İş-Sendika Servisi — Türk-İş'in pahalılığı, iktidarı ve işverenleri protesto eylemlerinin ilki olan yemek boykotu dün ülke çapında geniş katılımla gerçekleşti. Rakam saptaması yapılamamakla birlikte bölgelerden gelen haberler milyonun üstünde işçinin yemek yemeyerek ortak protesto eylemine katıldığı yolunda. Protesto eylemi Türk-İş üyesi sendikaların işçileri yanında, bağımsız ve diğer konfederasyonların üyesi işçiler ve işyerlerinin de katılımı ile gerçekleşti. Birçok büyük kamu işyeri ya da işyerlerinin toplu olduğu yörelerde yemek yemeyen işçiler toplanarak küçük çapta gösteri ve protesto eylemleri de gerçekleştirdiler.

Kamu işyerlerinde memurlar da dayanışma niteliğinde yemek boykotuna katıldılar. Sendikacılar ve bazı SHP'li parlamenterler işçiler arasına katılarak eylemi birlikte gerçekleştirdiler. Vardiyalı işyerlerinde üç vardiyada da ayrı ayrı boykot eylemi yapıldı.

İşçilerin protesto eyleminde çok yaygın biçimde işverenler ve polisten gelen baskılar da yaşandı. Bazı yerlerde işçiler yemek yemeye zorlanırken, görevlendirilen sivil ve resmi polisler ile işveren yetkilileri eyleme katılan işçilerin saptamasını yapmaya çalıştılar. Topluluk oluşturan işçiler güvenlik güçlerince dağıtıldı. Boykot eylemi ile ilgili olarak gözaltına alınanlar da oldu.

İşçilerin boykot eylemi nedeni ile yenmeyen yemekler çeşitli yardım kurumlarına gönderildi ve yemekle dolup taşan yardım kurumları yemek gönderme önerilerinin bir kısmını geri çevirmek zorunda kaldılar.

YILMAZ, "KATILIM YÜZDE YÜZ"

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, dün 15.30'da Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, Edirne'den Erzurum'a kadar tüm bölge ve il temsilcilikleriyle temas kurduğunu belirterek, **"Katılım yüzde yüzdür. Yemek boykotunda tam bir ittifak olmuştur. Hatta bünyemizde olmadıkları halde bazı kuruluşların ve öğrencilerin de yemek boykotuna katıldıklarını memnuniyetle öğrendim. İşçilerin gösterdikleri bu birlik ve beraberliği takdirle karşılıyorum. Tüm işçilere ve yöneticilere teşekkürlerimi sunuyorum"** dedi.

Yılmaz, Tunçbilek Kömür İşletmeleri ile Orta Anadolu Rafinerisi'nde emniyet mensuplarının olay yerine geldikleri, ancak hiçbir müdahaleleri olmadığını bildirdi. Yılmaz, Batman'da ise 7 kişinin gözaltına alındığını duyduklarını bunu da bölge temsilcili-

ği aracılığı ile araştırdığını kaydetti.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı Türk-İş'in boykot eylemi ile ilgili bugün değerlendirme yapacak. C. Savcısı Akın Öncül, bugün boykot ile ilgili gazete haberlerini, polisten gelecek bilgileri inceledikten sonra gerekli işlemi yapacaklarını açıkladı.

Ankara'da Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz,** boykotçu işçilere yaptığı konuşmada, **"Dayanışma örneğinizi devam ettirin. Merdivenin birinci basamağına bastık. Daha yukarı çıkmak sizlerle olacak"** dedi.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz ve Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri, boykotçu işçilerle dayanışma anlamında dün öğleyin iki işyerindeki işçileri ziyaret ettiler ve birlikte yemek yemediler.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz dün ilk olarak Karayolları 4. Bölge'de çalışan işçilerle birlikte oldu. Karayolları yemekhanesine girmeyen kalabalık bir grup işçi, Yılmaz'ı, **"Genel grev hakkımız, söke söke alırız"** sloganı ve alkışlarla karşıladılar.

İSTANBUL'DA DURUM

İstanbul, eylemin en yoğun ve yaygın yaşandığı merkezlerin başında oldu. İstanbul'da büyük işyerlerinden, işçi bölgelerinden gözlemler ile sendikalardan gelen bilgilere göre katılım % 90'a ulaştı. Birçok işyerinde katılım yüzde yüz gerçekleşirken, bazı işyerlerinde yöneticiler ve sendikasız işçiler ile büro çalışanları arasında yemek yiyenler görüldü.

EGE'DE CANLI KATILMA

Dün İzmir'de Türk-İş 3. Bölge Temsilciliği'ne bağlı sendikalar ve Otomobil-İş ile Laspetkim'in işçileri dün öğle yemeklerini yemediler. Büyük bir çoğunluğun katıldığı yemek boykotu olaysız geçerken, sendika yöneticileri açlık grevi ile destek verdiler.

Türk-İş 3. Bölge Temsilcisi Orhan Sorguç, bölgelerine bağlı 400 bin işçi bulunduğu ve yemek boykotuna katılımın tam olduğunu belirterek, **"Eylemimiz tam bir başarıyla gerçekleşti"** dedi.

Yol-İş Sendikası 1. ve 2. şube başkanları ile yöneticileri açlık grevi ile destek verirken, SHP Grup Başkan Vekili Deniz Baykal, Tekel Sigara Fabrikası işçilerini ziyaret etti. Yanında kimi milletvekilleri ve eski Gümrük ve Tekel Bakanları'ndan Mahmut Türkmenoğlu ile birlikte yemek yemeyen işçilerle bir süre görüşen Deniz Baykal, **"Gazanız mübarek olsun, biz daima işçinin yanındayız"** dedi.

Yemek boykotuna Adana'dan 70 bin dolayında işçi katılırken Siirt'te Karayolları yemekhanesinde boykota katılan işçiler salonda bulunan bir sivil polis tarafından videoya alındı.

ÖZAL: BAŞARILI DEĞİL

Başbakan Turgut Özal, Antalya'da yemek boykotunu değerlendirirken, **"Katılım yüzde elli, başarılı değil"** dedi. Türk-İş'in yanı sıra boykota geniş yer veren gazetelerin de başarısız olduklarını belirten Özal, **"Yemeğe küsmek bizim ananemize sığmaz, çıkıp gösteri yürüyüşü yapsalardı; bu, işçinin kabahati değil, düzenleyenlerin kabahati"** diye konuştu.

İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli de **"Polisin hiçbir müdahalesi olmadı, biz sadece araya kışkırtıcılar girmesin diye olayı takip ettik"** dedi.



Evren, İnönü ve Demirel'le görüştü

Köşk'te MİT ve Vuralhan kaygısı

12 mart

ANKARA (**Cumhuriyet Bürosu**) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** dün SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** ve DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel**'i ayrı ayrı kabul ederek olağan görüşmesini yaptı. İnönü, Cumhurbaşkanı Evren'in MİT raporu ve Vuralhan konularındaki gelişmelerde kamuoyunun kaygısını paylaştığını bildirdi, Türk-İş'i yemek yememe eyleminin bir başlangıç olduğunu söyledi. Demirel de görüşmeyle ilgili bilgi verirken devleti son 2.5 ayda yaralayan işlerin başında MİT raporu ve Vuralhan olayının başta geldiğini söyledi. Demirel, Evren'in bu konudaki tepkisi sorulduğunda ise herhangi bir talepte gelmediğini, sadece olaylar hakkındaki düşüncelerini söylediğini belirterek, **"Bana göre Çankaya ağlama duvarı değildir"** dedi.

Cumhurbaşkanı Evren'in muhalefet liderleri ile iki ayda bir yaptığı görüşmenin ilkini SHP Genel Başkanı İnönü dün gerçekleştirdi. Çankaya Köşkü'nde yapılan ve bir saat 15 dakika süren görüşmede İnönü, Cumhurbaşkanına daha önceki isteğini dikkate alarak çeşitli sorunlara ilişkin görüşlerini yazılı olarak da iletti.

Daha önceki Cumhurbaşkanı - muhalefet liderleri görüşmelerinden uzun süren dünkü görüşmede, Cumhurbaşkanı Evren, İnönü'ye SHP Genel Başkanlığı'ndan ayrılma girişiminin nedenlerini de sordu.

İnönü, görüşmeden sonra gazetecilerin bu konudaki sorularını yanıtlamaktan kaçınarak parti içi meselelerin Cumhurbaşkanı ile görüşülecek konular olmadığını belirtti ve **"Bu konularda bir şey söylemem, bunu Cumhurbaşkanına sorun"** dedi.

SHP Genel Başkanı İnönü, görüşmede Cumhurbaşkanı Evren'e özellikle ekonomik gelişmeler, hayat pahalılığı ve art arda gelen zamlar konusundaki görüşlerini iletti. İnönü'nün Evren'e ayrıca MİT raporu tartışması ve Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın durumuyla ilgili son gelişmeler konusunda da görüşlerini anlattığı belirlendi.

Erdal İnönü, görüşmeden sonra yaptığı açıklamada ekonomide bir darboğaza girildiğini belirterek hükümetin referandum ve seçimi kazanmak için hesapsızca yaptığı harcamaların acısının vatandaşlardan çıkarıldığını belirtti. İnönü, hayat pahalılığının bugünkü seviyesinde yeni zamlarla pahalılığı daha da arttırmayı vatandasların kabul etmeyeceğini belirterek

"Elbet yasaları zorlayarak vatandaşın tepkisi meydana çıkacaktır. Türk-İş'in yaptığı yemek boykotu eylemi bundan başka bir şey değildir. Vatandaşlar hükümetin hesapsızca harcamalarının cezasının kendilerine ödetilmesine karşı çıkıyorlar. Bunun için yasaları zorlayarak yeni yollar buluyorlar. Bu eylem bir başlangıçtır. Eğer bu politika değiştirilmezse halkın tepkisini ortaya koyacak başka yollar da çıkacaktır. Halk eninde sonunda bu zamlara karşı direnmenin yolunu bulur" diye konuştu.

BU KADAR DA OLMAZ

Ekonomi politikasından Cumhurbaşkam'nın sorumlu olmadığını, ancak hükümetin bu konulardaki yanlış uygulamalarına gerektiği Cumhurbaşkanı'nın müdahale etmesini istediğini kaydeden İnönü, Evren'e Vuralhan konusundaki gelişmeleri de aktardığını bildirerek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Sayın Başbakan 'Bana getirilen muhakkik raporu bir ön rapordur. Ben asıl incelemeyi Dışişleri Bakanlığı'nın yapmasını bekliyorum' diyor. Daha 1 ay önce Başbakan, Dışişleri Bakanlığı'nm bu araştırmayı yaptığını bilmesine karşın esas incelemeyi kendi muhakkikine yaptıracağını açıkladı. Şimdi muhakkikten rapor geliyor. Her halde bu rapor olumsuz ki Başbakan bunu açıklamıyor 'Bu bir ön rapordur, önemi yoktur' **diyor. Mütemadiyen incelemeleri başkalarına atarak meseleyi örtbas etmeye çalışıyor. Bu kadar da olmaz, bu kadar sorumsuzca meseleleri örtbas etmeye çalışırsa o zaman elbet herkes rahatsız olur. Sayın Cumhurbaşkanı'nm yetkilerini kullanmasını beklemek de vatandaşın hakkı olur."**

İnönü, MİT raporu ile ilgili rahatsız edici gelişmeler olduğuna da dikkati çekerek konunun açıklığa kavuşturularak MİT'e yeniden güvenirlik kazandırılması gerektiğini vurguladı. İnönü gazetecilerin soruları üzerine de **"Gerek Vuralhan konusunda gerek MİT raporu diye sızdırılan belgenin doğurmuş olduğu genel rahatsızlık konusunda Sayın Cumhurbaşkanı'nı konuyla ilgili gördüm. Bu konuların bütün kamuoyumuzu rahatsız ettiğini Cumhurbaşkanı'nın da kabul ettiğini gördüm. Onun için de onun da bu konularda kamuoyunun kaygısını paylaştığını gördüm"** dedi.

İnönü, **"Vuralhan konusunda Cumhurbaşkanı ne yapmalı"** sorusunu ise **"Onu kendisine bırakıyorum, yetkiler belli, onun için de bu konuda başka bir şey söylemeye gerek yok. Gelişmeler meseleyi sonuca getirmiştir. Ama Başbakan tekrar işi başa götürmeye çalışıyor"** diye yanıtladı. İnönü, Başbakanın muhakkik raporu konusunda Cumhurbaşkanı'na bilgi vermesini beklediklerini de kaydetti.

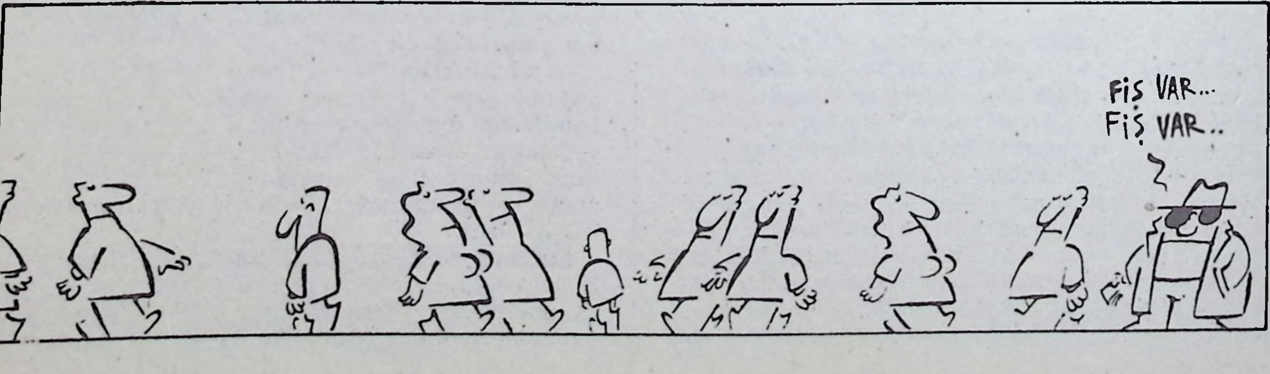
Erdal İnönü, Cumhurbaşkanı'nın ekonomik gelişmeyi yakından izlediğini, ama **"bunun hükümetin sorunu olduğunu"** söylediğini de kaydetti.

DEMİREL ÇANKAYA'DA

Evren'in Demirel'le görüşmesi 1 saat 35 dakika sürdü. Demirel, köşkün çıkışına kadar arabası arkada kendisi önde yürüyerek geldi ve gazetecilere şapkasını çıkarak poz verdi. DYP lideri daha sonra köşke Cumhurbaşkanı'nın daveti üzerine geldiğini ve en son görüşmesinden bu yana 2 ay bir hafta geçtiğini belirterek, şunları söyledi:

"Ülkenin iç ve dış sorunları üzerindeki görüşlerimi Sayın Cumhurbaşkanı'na ilettim. Ben kendisine genellikle şikâyetler getirmem. Olaylar hakkında görüşümü getiririm. Kendisinin danışmanları vardır. Başka kaynaklar vardır, oralardan aldığı diğer intibalarla bizimkilerini birleştirerek belki ülkeye yararlı olabilir düşüncesiyle de ben açık gönüllülükle ne düşünüyorum, ne biliyorum onları söyledim."

Demirel, son iki buçuk ayda devleti yaralayan işlerin başında **"MİT raporu ve Vuralhan olayının geldiğini"** belirtti, her iki konudaki görüşlerini ilettiğini, Cumhurbaşkanı'nın da görüşlerini aldığını anlattı. Bu görüşlerin ne olduğunu ise açıklamadı. Cumhurbaşkanı Evren'in bu konudaki tepkisi sorulduğunda ise **"Bir şey diyemem, beni iyi anlayınız. Ben buraya bir taleple gelmiyorum"** dedi.



gelecek...
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

Cumhuriyet

gelişim.
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

64. Yıl: Sayı: 22830 Kurucusu: Yunus Nadi 250 TL 14 Mart 1988 Pazartesi

Her otuz iki Türk vatandaşından biri devletin gözetlemesi altında

Güvenlik soruşturması

1.7 milyon fişli insan

MİT ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü birimleri tarafından oluşturulan "güvenlik soruşturması" fiş ve dosyaları 1974 yılındaki 40 bin sayısından, aradan geçen 14 yılda 43 kat artarak 1987'de 1 milyon 683 bine ulaştı.

Emniyet Genel Müdürü Sabahattin Çakmakoğlu'na göre güvenlik soruşturmasından vazgeçilemez. İçişleri Bakanı Kalemli'ye göre vatandaşları mağdur eden uygulamaya son verildi. Narin ise yöntemi destekliyor

HALİL NEBİLER

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü birimleri tarafından "güvenlik soruşturması" çerçevesinde oluşturulan fiş ve dosyaların, 14 yılda 43 kat artarak 1987 yılı sonunda 1 milyon 700 bine ulaştığı öğrenildi. 1974 yılında dönemin ... lerinde çalışan işçi, memur, polis, subay, astsubay ve bu kişilerin yakınlarına ilişkin bilgileri içerdiği öğrenildi. Dosyalardan 300 binden fazlasının ise pasaport isteminde bulunan yurttaşları ilgilendiği belirlendi.

"Güvenlik soruşturması" ile "fişleme" konusunun birbirinden ayrı şeyler olduğu belirtilirken, 1987 ...

Mustafa Kalemli vatandaşları mağdur eden uygulamaya son verildiğini savunuyor. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Halit Narin'in uygulamayla ilgili olarak "Güvenlik soruşturması bütün işyerlerinde mecburi olmalı. Bu fevkalade normaldir" yolunda demeci daha önce basında yer alırken, Sabancı Holding'in sahibi ...

yer alıyor.

Yapılan araştırmalarda, güvenlik soruşturması uygulamasının 1982 Anayasası'nın 17 ayrı maddesiyle çeliştiği ortaya çıkarken, uygulamanın ülkemizde resmen başladığı 1964 yılından bu yana uygulamayı düzenlemek için 19 yönetmelik, genelge, yönerge ile Bakanlar Kurulu kararının yürürlüğe sokulduğu ...

... "Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması" hakkındaki yasanın 15. maddesinde güvenlik soruşturması kavramı şöyle yer alıyor:

"Özel güvenlik teşkilatına alınacak personel hakkında ilgili kuruluşça istenen personel hakkında emniyet genel müdürlüğünce gerekli güvenlik soruşturması yapıldıktan sonra uygun görülenler ..."

Suçlamaların özünü ihbarlar oluşturuyor

MİT ya da polis tarafından yapılan ve zaman zaman mahkemelere yansıyan raporlarla kamu görevi almaları, ya da kamu ile ilintili işler yapmaları engellenen insanların durumunu en iyi bu tür raporlardan alınan örnekler gösteriyor. Genellikle ihbara dayanan ve somut bir suç kanıtının yer almadığı bu raporlar ile, bu raporlarla suçlanmış insanların verdikleri uğraşın anlaşılabilmesi için bazı güvenlik soruşturması sonuçlarını özetle aktarmayı uygun bulduk.

Abdullah Bodak: 1978 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda memur olarak çalışmaya başladı. 1981 yılında askerlik için izin aldı. Dönüşte yeniden başvurdu. Olumsuz yanıt aldı. Ankara 1. İdare Mahkemesi'ne başvurdu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın İkinci Hukuk Müşaviri Gül...

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Devletle işi olan herkese soruşturma var

Güvenlik soruşturması, çeşitli alanlarda ve durumlarda başvurulan bir kamu yönetimi kavramı oldu. En çok istenildiği durum olarak kamu işyerlerinde çalışmak isteyenlerin yaptıkları başvurular görülüyor. Bütün kamu kurum ve kuruluşlarında, çok gizli görevlerden sıradan bir memuriyete kadar bütün işler için yapılan başvurularda güvenlik soruşturması yöntemleri uygulanıyor. Milli İstihbarat Teşkilatı veya İçişleri Bakanlığı'nın güvenlik soruşturması talebinde bulunan kamu kurumlarının başında ise Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı geliyor.

Kamu işyerlerinde yapılan güvenlik soruşturmalarını aşarak işe başlayan kişiler için sorun bitmiyor. İkinci bir durum olarak güvenlik soruşturması "mahallinde tahkikat" yönünden yedi yılda bir, "arşiv araştırması" yönünden dört yılda bir yenileniyor.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Özal'a göre SHP iktidarsız, DYP eriyor

SHP'ye: *Pohpohladılar, pohpohladılar balon patlayıverdi. İnönü istifa etti, sonra istifasını geri aldı. SHP "Biz iktidar adayıyız" diyecek. Haydi canım sende... İktidarsızlar için hayal kurmak iyi olacak.*

DYP'ye: *DYP, bir seçim ya dayanır ya dayanamaz. Ondan sonra erir. İsimlerini de karıştırmaya başladık. MDP, YTP, DYP bir farkı da yok.*

FARUK BİLDİRİCİ
BÜLENT ECEVİT

ANTALYA — Başbakan Turgut Özal, SHP ve DYP'yi "iktidarsızlık ve kıskançlıkla" suçlayarak bu partilere sempati gösterenlerin 12 Eylül öncesine dönmek istediklerini öne sürdü. DYP'nin en fazla bir seçim sonra "eriyeceğini" iddia eden Özal, SHP için de "Böyle iktidar alterna-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)



İŞTE URFA TÜNELİ — Toplam 52 kilometre uzunluğundaki Urfa Tüneli'nin şu ana kadar yaklaşık yüzde 60'ı kazılabildi. İnşaatı yürüten firmanın yetkilileri, "Bu yıl 100 milyar lira dolayında iş yapmamız gerekiyor, ancak bütçede tünel inşaatına 30 milyar lira ayrılmış. Sözleşmeye göre inşaatın 1990 yılında bitmesi gerekiyor ama bu gidişle gecikme 3 yılı da aşacak" diyorlar. (Fotoğraf: Rıza Ezer)

Urfa Tüneli'nin ancak yüzde 60'ı kazılabildi

GAP'ta 3 yıllık gecikme

Urfa Tüneli'nde şimdilik 3 yılı bulan gecikme nedeniyle 1990 yılında tamamlanacak olan Atatürk Barajı'ndan yıllarca yararlanılamayacak ve GAP bölgesindeki topraklar sulanamayacak. CELAL BAŞLANGIÇ'ın haberi 10. Sayfada

Tekel, akaryakıt ve taşıt vergileri yasalaşıyor

Süper vergiler bu hafta

477 milyar liralık ek gelir beklenen yeni vergilerin 287 milyar lirası eğitime, 190 milyar lirası da sağlık hizmetlerine harcanacak.

***TBMM** Genel Kurulu'nda çarşamba ve perşembe günleri ele alınacak yaklaşık 40 maddelik vergi tasarısının, bu hafta sonu yasalaşması bekleniyor.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümetin 477 milyar liralık ek gelir sağlamayı hedeflediği vergi paketi tasarısının bu hafta TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmesi bekleniyor. ANAP, muhalefetin karşı çıktığı vergi yağmuru niteliğindeki tasarıyı bu hafta içinde yasalaştırmaya çalışacak. TBMM Genel Kurulu'nda yarın ayrıca Doğu ve Güneydoğu illerinin sorunlarından sonra Anadolu Bankası'nın durumu tartışılacak.

TBMM'deki üç partinin grupları da yarın toplanacak. ANAP grubunda milletvekillerinin güncel siyasi ve ekonomik sorunlar üzerine gündem dışı konuşmalar yapacakları belirtildi. Öte yandan, ANAP grup yöneticileri nisan ayı başında TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmeye başlanacak olan bütçe tasarısı ile ilgili görev bölümünü yapacaklar. SHP grubunun gündemini yine parti içi sorunlar oluşturuyor. Grupta Genel Başkan Erdal İnönü'nün bir konuşma yaparak parti içi sorunlar hakkında bilgi vereceği öğrenildi. DYP grubunda ise Genel Başkan Süleyman Demirel konuşacak. TBMM Genel Kurulu'nda DYP

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Irak, Tahran'a füze attı

Ve kentler savaşı yeniden başladı

İran'ın Körfez'deki Irak petrol platformuna önceki gün saldırması üzerine Irak, dün Tahran'ı bombaladı. İran misillemede bulunacağını açıkladı.

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal'ın girişimleriyle cuma günü sona erdirildiği bildirilen "kentler savaşı" dün Irak'ın Tahran'a füze saldırısıyla tekrar başladı. İran, bu saldırıya misillemede bulunacağını bildirdi. Bu arada İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Muhammed Cevad Larijani, dün Ankara'ya geldi. Larijani, Irak'ın Tahran'a füze saldırısından önce Esenboğa'da yaptığı açıklamada, kentler savaşının durdurulmasıyla ilgili girişimiyle Başbakan Özal'ın "Uluslararası camiaya yapamadığını başardığını" söyledi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Temsilcilik sorunu

Dünya Bankası küskün

UFUK GÜLDEMİR

WASHINGTON — Dünya Bankası'nın Ankara'da ... öğrenildi. Ankara'daki temsilci James Chaffey ile Washington'daki Dünya Bankası Merkezi'nde yapılan danışmalarda temsilciliğin kapatılması gündeme geldi. Türkiye ile Dünya Bankası arasında patlak veren güven bunalımı kendilerini fazla ilgilendirmemesi gerekmesine karşın, ABD Ulusal Güvenlik Konseyi uzmanlarının da dikkatini çekti.

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

İZMİR'den
HİKMET ÇETİNKAYA

Özal ve Üreticiler

İZMİR — ANAP iktidarı üretici ve işçi kesimine nasıl bakıyor?

Bu sorunun yanıtı aslında belli gibi bakıyor.

— ANAP tarımsal sorunlara ... görüşüyle bakıyor.

ANAP il kongrelerinde üreticilerin haykırışı, işçilerin "asgari ücret 49 bin lira, ev kirası 60 bin lira" diye yakarışları boşuna. Hükümet bildiğini okuyor, hep aynı telden çalıyor.

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Demirel'den siyasete 'kargaşa' benzetmesi

Partisinin Düzce mitinginde konuşan ve ilçe kongresine katılan Demirel, iç politikayı "karışık" olarak niteledi ve "Türkiye'de seçim havası var" diye konuştu.

TUNCAY ÖZKAN
MEHMET KIDIMAN

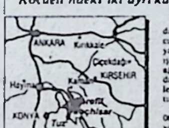
DÜZCE — DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel "İç siyaset, Bayburtluların tabiriyle 'carcolaş', yani kargaşa. Bu hükümetin ayakta durması bir mucizedir" dedi. Düzce'de

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Trafik yine can aldı

20 ölü

Ankara'nın Şereflikoçhisar ilçesi yakınlarında kamyon-otobüs çarpışması sonucu 13 kişi yaşamını yitirirken 28 kişi yaralandı. Yaralılardan 5'i ağır. Tekirdağ ve Kocaeli'ndeki iki ayrı kazada da 6 kişi öldü.



Haber Merkezi — İstanbul'dan Mersin'e gitmekte olan yolcu otobüsünün Şereflikoçhisar yakınlarında bir kamyonla çarpışması sonucu 13 kişi öldü, 5'i ağır 28 kişi de yaralandı. Tekirdağ ve Kocaeli'de meydana gelen iki kazada da 3'er kişi hayatını kaybetti.

Orhan Naktar yönetimindeki 06 E 6668 plakalı otobüs ile karşı yönden gelen Haydar Alkaya idaresindeki 31 KC 897 plakalı kamyon dün sabah saat 06.30 sıralarında Ankara'nın Şereflikoçhisar ilçesi yakınlarında çarpıştı. Kazanın, direksiyon başında uyuklayan kamyon sürücüsünün ters şeride geçmesi sonucu meydana geldiği bildirildi. Kazada 11 kişi olay yerinde, 2 kişi de kaldırıldıkları hastanelerde öldü. Hayatını kaybe-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

TBKP davası

Sargın'dan Özal'a işkence mektubu

Halen Ankara Merkez Cezaevi'nde tutuklu bulunan TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın omuzunda ortopedi uzmanı doktorca "zorlanma sonucu adezif kapsulit" teşekkülü bulundu. Sargın, Başbakan Özal'a yazdığı mektupta, Özal'ı "işkenceyi takibe" çağırdı.

ANKARA (ANKA) — Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın, Başbakan Turgut Özal'a bir mektup göndererek, üç aya yakın bir zamandan beri şikâyet ettiği omuz ağrısına Ankara Numune Hastanesi'nde mütehassıs ortopedist doktor tarafından, "Zorlanma sonucu, sağ

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)



Çalışma yasalarında göstermelik değişiklik istemiyor

ILO 'makyaja' karşı

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), çalışma yasalarında yapılacak değişikliklerin göstermelik kalması halinde Türk hükümetini "taahhütlerini" yerine getirmiş saymayacak. 10. Sayfada

Vasiliu, Sartzetakis ile görüştü:

Barış için önkoşul Türk askerlerinin çekilmesi

Kıbrıs Rum yönetimi lideri Vasiliu, Türk tarafının uzlaşmaz bir siyaset izlediğini öne sürdü. 10. Sayfada

Nadir Nadi'den Uyarılar...

Bugün köşemizi Başyazarımız Nadir Nadi'ye bırakıyoruz, onun, 1950'li yıllarda Türk basını ile Demokrat Parti iktidarı arasındaki dişlilere değinen satırlarına ve uyarılarına...

•

"Basın Kanunu'nda hürriyet kısıcı yeni tedbirlere başvurulduğuna, bu konuda hazırlanan tasarının bugünlerde ivedi olarak Meclise sunulacağına dair haberler okuyor ve bunlara inanmakta güçlük çekiyoruz. Daha üç buçuk yıl önce hürriyetçi basını göklere çıkaran, onun yardımıyla kuvvetlendiğini açıkça ilan eden, işbaşına gelir gelmez eski Basın Kanunu'nun zincirlerini koparan bir iktidar, şimdi genel seçimlere şunun şurasında dört beş ay kala, birdenbire zihniyet ve huy değiştirsin, bu kolay kolay akla sığar bir şey değildir.

Muhaliflere göre iktidar, yaklaşan seçimler

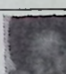
(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Atina'da roller değişti** *Bir zamanlar Türkiye ile diyaloğu "vatan hainliği" ile eş anlamlı gören Başbakan Papandreu, Davos'tan sonra diyaloğun en ateşli savunuculuğunu yapıyor.* 3. Sayfada

■ **Barış planında Washington raundu** *İzak Şamir'in ABD ziyareti sırasında "barış planı"nı destekleyen on binlerce kişi, planı reddeden Şamir'e karşı protesto gösterisi yaptı.* 3. Sayfada

■ **Başkentte ilk film şenliği** *"Sınav" adlı Ertem Göreç filmiyle açılan 1. Ankara Film Şenliği'ndeki Kısa Metrajlı Filmler Yarışması'na "Film mi, Değil mi?" adlı 2 saniyelik bir film de katılacak.* 4. Sayfada



■ **Felsefeden eleştiriye Akatlı** *"Yumuşak" ve "alçakgönüllü" bir eleştirmen Füsun Akatlı. Yazılarında yalnızca sanat ve edebiyatın ölçütlerini kullanmak bakımından nesnel olduğunu söylüyor.* 4. Sayfada

■ **Gecekondudan insan manzaraları** *Gecekonduda yaşayanlar, artık ANAP iktidarının kendileri için bir şey yapacağına inanmıyor.* Ekonomide

■ **Dalyan-İztuzu gölü kurutuluyor** *Dalyan'da Kavala grubunun otel inşaatı sürerken, inşaatın yanındaki İztuzu gölünün "kuruma" tehdidi altında olduğu bildiriliyor.* Arka Sayfada

Mumcu-Vuralhan davası yarın başlıyor

Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın şikâyet dilekçeleri üzerine Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin ve yazarımız Uğur Mumcu'ya açılan dava yarın İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlıyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın, Ankara Yenimahalle ve Cumhuriyet Savcılıklarına verdiği şikâyet dilekçeleri üzerine İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nca açılan ceza davası yarın İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlıyor.

Dışişleri Bakanlığı'na alınan ... araç ve gereçler ile ilgili yazılarımız üzerine, Milli Savunma Bakanı

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Her otuz iki Türk vatandaşından biri devletin gözetlemesi altında

1.7 milyon fişli insan

HALİL NEBİLER *14 mart*

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü birimleri tarafından **"güvenlik soruşturması"** çerçevesinde oluşturulan fiş ve dosyaların, 14 yılda 43 kat artarak 1987 yılı sonunda 1 milyon 700 bine ulaştığı öğrenildi. 1974 yılında dönemin Devlet Bakanı **İsmail Hakkı Birler** TBMM'de yaptığı açıklamada, fiş ve dosya sayısının 40 bin olduğunu söylemişti. Bu sayı geçen yıl nisan ayında ise 1 milyon 683 bin olarak bildirilmişti.

Bu dosya ve fişlerin yaklaşık 700 bininin öğretmen ve öğrencilere ait olduğu, diğerlerinin ise kamu işyerlerinde çalışan işçi, memur, polis, subay, astsubay ve bu kişilerin yakınlarına ilişkin bilgileri içerdiği öğrenildi. Dosyalardan 300 binden fazlasının ise pasaport isteminde bulunan yurttaşları ilgilendirdiği belirlendi.

"Güvenlik soruşturması" ile **"fişleme"** konuşunun birbirinden ayrı şeyler olduğu belirtilirken, 1987 yılı sonunda fişlenen yurttaş sayısının daha çok olduğu tahmin ediliyor. Bu rakamlara göre ülkemizdeki her 32 kişiden biri güvenlik soruşturması mağduru...

Emniyet Genel Müdürü **Sabahattin Çakmakoğlu**, güvenlik soruşturması uygulamasından vazgeçilemeyeceğini belirtirken, İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli** vatandaşları mağdur eden uygulamaya son verildiğini savunuyor. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı **Halit Narin**'in uygulamayla ilgili olarak, **"Güvenlik soruşturması bütün işyerlerinde mecburi olmalı. Bu fevkalade normaldir"** yolunda demeci daha önce basında yer alırken, Sabancı Holding'in sahibi **Sakıp Sabancı** işyerlerine alacakları elemanları önce polisten sorduklarını belirtti.

Bu görüşlerin karşısında hukukçuların, **"'Güvenlik soruşturması uygulaması 1982 Anayasası'yla, TCK, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası, 1475 sayılı İş Yasası'yla çelişiyor. Yasal dayanağı da yok"** görüşleri yer alıyor.

Yapılan araştırmalarda, güvenlik soruşturması uygulamasının 1982 Anayasası'nın 17 ayrı maddesiyle çeliştiği ortaya çıkarken, uygulamanın ülkemizde resmen başladığı 1964 yılından bu yana uygulamayı düzenlemek için 19 yönetmelik, genelge, yönerge ile Bakanlar Kurulu kararının yürürlüğe sokulduğu belirlendi.

Bu çelişkilere ve aykırılıklara karşın halen yürürlükte bulunan yasalarımız arasında, içinde güvenlik soruşturması kavramının yer aldığı, bu kavrama ilişkin hükmün bulunduğu sadece bir yasanın var olduğu da ortaya çıktı. 22 Temmuz 1981 tarih ve 2495 sayılı **"Bazı kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması"** hakkındaki yasanın 15. maddesinde güvenlik soruşturması kavramı şöyle yer alıyor:

"Özel güvenlik teşkilatına alınması ilgili kuruluşça istenen personel hakkında emniyet genel müdürlüğünce gerekli güvenlik soruşturması yapıldıktan sonra uygun görülenler valiliğin tasvibi üzerine kuruluşça göreve alınır."

Güvenlik soruşturması kavramına bu yasanın bu bölümü dışında hiçbir yasada rastlanamadığı, uygulamanın sadece Bakanlar Kurulu kararları, yönetmelikler veya genelgelerle düzenlendiği için yasal dayanağının olmadığı ileri sürülüyor.

Güvenlik soruşturmasıyla ilgili ilk hükümet kararının 1964 yılında çıkarılmasına karşın bazı hukukçular Türkiye'nin NATO'ya girişinden sonra uygulamanın başladığını, 1964 yılından sonra yaygınlaştığını savunuyorlar. İçişleri Bakanlığı yetkilileri, 4 Mart 1986 tarihli güvenlik soruşturması yönetmeliği ve İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut döneminde çıkarılan genelgeyle uygulamanın yumuşatıldığını ileri sürerken, bu yönetmeliğin ve genelgenin fişlemenin sistemleştirilmesini sağladığı, uygulamanın aynı hızla sürdüğü tezleri de değişik çevrelerde savunuluyor.

Bakanlık yetkililerine göre **"yumuşatma genelgesi"** sayesinde 370 bin dolayında kişinin fiş ve dosyası iptal edilecek ve güvenlik soruşturması talepleri karşısında bu kişiler için **"ilişik kaydı yoktur"** denilecek.

SORUŞTURMALAR NASIL YAPILIYOR?

Soruşturmaların nasıl yapıldığına ilişkin resmi bir MİT belgesi, yöntemleri şöyle açıklıyor:

"a. Gizli faaliyet içerisinde bulunup da bilahare nadim olarak dönen ve faaliyetle ilgisini kesen kişilerden,

b. Yıkıcı faaliyet içerisinde bulunan şahıslarla aynı apartmanda ikamet eden ve yanlışlıkla kendi posta kutusuna veya kapısının altına atılmış evrakı musbiteleri elde eden kişilerin bu dokümanları kazara açarak içinde memleket menfaatlerine aykırı hususları görüp bir ihbar mektubuyla ilgili makamlara göndermeleri suretiyle.

c. Gizli faaliyet içinde bulunduğu bilinen kişilerin, evlerine, işyerlerine rahatça girip çıkabilen aile dostları, ahbapları arasında bu yerlerde buldukları doküman vs'yi gizlice alarak ilgili makamlara göndermekten amatörce zevk alan kişilerin yardımlarıyla.

d. İşyerlerinde, masa üstlerinde unutulmuş, çöp sepetine atılmış, seyahat vasıtalarında düşürülmüş veya unutulmuş doküman vasfındaki evrakların, bulanlar tarafından ilgili yerlere gönderilmesi veya verilmesi yoluyla,

e. Gerek aile muhitinde, gerekse işyerlerinde, kıskançlık, çekememezlik sebebiyle, evrakı musbite niteliğinde görülen şeylerin, o kişiler hakkında bir ihbar mahiyetinde olmak üzere yine ilgili makamlara gönderilmesi,

f. Gerek aile ve dostluk münasebetlerinde, gerekse iş muhitinde zıt ideolojiye sahip kişilerin memlekete hizmet gayesiyle elde ettikleri ve suç delili vasfında gördükleri vesikaları ilgili makamlara göndermeleri,

g. Aynı ideolojiye mensup olmakla beraber, Türkiye'yi komünizme götürmede seçtikleri stratejide aralarında aykırılık bulunması sebebiyle rakibini saf dışı etmek veya aynı stratejiyi tasvip etmelerine rağmen, belli bir klik içinde rakip gördüğü kişiyi gözden düşürmek, onun makamını ele geçirmek maksadıyla ilgili yerlere göndermeleri,

h. Herhangi bir sebeple işyeri ve ikametgâhlarında mahkeme kararıyla yapılan aramalarda ele geçir-

mek suretiyle..."

10 Haziran 1971 tarih ve 11734 sayılı bir MİT raporundan alınan bu bölüm, MİT'in rapor yöntemlerini böyle açıklıyor. O tarihlerde Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na gönderilen ve askeri mahkemede görülmekte olan TKP dava dosyasına giren bu rapor, 28 Mart 1976 tarihinde bir gazetede de yayımlanıyor. Aradan geçen 17 yıl içinde güvenlik soruşturması raporları için MİT ve polis yeni yöntem ve kaynakları da devreye sokuyor. Yönetmeliklerde de belirtildiği gibi, uygulamaya esas olan soruşturmalar günümüzde **"arşiv araştırması"** ve **"mahallinde tahkikat"** adı verilen yöntemlerle yapılıyor. Arşiv araştırması yöntem inde, Milli İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığı ve Bilgi Toplama İşlem Daire Başkanlığı arşivlerinden yararlanılıyor. Bu arşivlerin nasıl oluşturulduğu konusu şöyle açıklanıyor:

"1964'ten önce MİT'in birçok kişi hakkında zaten arşivi vardı. Emniyetin ise aranan kişilerle ilgili kayıtları bulunuyordu. Güvenlik soruşturması uygulamasıyla birlikte, özellikle siyasi nitelikli tüm davaların iddianamelerinde, bu davalardaki kişilerin polis, savcılık ve hâkim sorgularında adı geçenler için dosya ve fişler açıldı. Dosya veya fiş açılması için adı geçen kişinin bir suçtan hüküm giymesi gerekmedi. Siyasi bir davada sanık olan kişinin arkadaşı olmak, o kişiyle bir kez bile olsa görüşmek, o kişi için fiş ve dosya düzenlenmesine neden oldu.

Bunların dışında, MİT veya polise yapılan ihbarlarda adları geçen herkes için aynı biçimde fişler düzenlendi, dosyalar oluşturuldu."

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından hakkında güvenlik soruşturması istenen **Erdoğan Kök** hakkında 1986 yılının mart ayında düzenlenen rapor, **"arşiv araştırması"** yöntemi hakkında edindiğimiz bilgileri doğruluyor. Arşiv araştırmasına dayanılarak hazırlanan güvenlik soruşturması raporunun tümü bir tek cümleden oluşuyor:

— **"1980 yılı itibarıyla sol tandanslı İsa Özcan ile irtibatlı olduğu istihbar olunmuştur."**

Aşrivler, illerde güvenlik şube müdürlükleri ve genel bilgi toplama ve işlem kısımları (GBT) tarafından düzenleniyor. Buradaki bilgilerin birer kopsayı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Güvenlik Daire Başkanlığı ve Genel Bilgi Toplama ve İşlem Daire Başkanlığı'nda toplanıyor.

Arşiv araştırmasının en önemli sorununu, devletin çeşitli birimleri arasındaki iletişimsizlik oluşturuyor. Yargı organları ve polis arasındaki iletişimsizlik, içinde tek tümce bulunan dosyalardaki kişilerin durumunu daha da zorlaştırıyor.

"Mahallinde tahkikat" yöntemi ise MİT veya polis ajanlarının duyumlarının rapora dönüştürülmesinden oluşuyor. Hakkında soruşturma istenen kişi ile ilgili arşiv araştırmasının yeterli ya da beklenen sonucu vermemesi durumunda uygulanıyor. MİT veya polis, bir görevliyi, kişi hakkındaki soruşturmadan sorumlu tutuyor. Kimi zaman arşiv araştırmasının kısır sonuçlarıyla, çoğu zaman da elinde kişinin adı ve adresinden başka bir bilgi olmadan yola çıkan görevlinin soruşturmaya başladığı ilk yer genellikle apartman kapıcısı veya en yakın bakkal dükkânı oluyor. Bu kaynaklar arasına kapı komşuları, muhtarlar, kişinin eski işyerindeki arkadaşları, semt kahvehaneleri de sık sık giriyor. Sonuç olarak, Maliye ve Gümrük Bakanlığı eski Müsteşar Muavini Doğan Akin hakkında olduğu gibi raporlar hazırlanıyor. AP'ye ve eski Bakan **Vural Arıkan**'a yakınlığıyla bilinen, ANAP iktidarıyla birlikte bakanlıkta önemi ve sorumluluğu da artan **Doğan Akin** hakkında, **"Kapıkule davası"**'nın mahkeme dosyasında 94 sıra numarasıyla yer alan MİT raporunda, şu tümceler yer alabiliyor:

"Doğan Akin, militan Ercan Uçar'ı Mudanya'ya, TIR kaçakçısı Mustafa Yağ'ı Kapıkule'ye, Kürtçü militan Sedat Çelikten'i Mersin'e tayin etmiştir.

Doğan Akin, ideolojik yönden sol görüşlü kişileri teşkilat içinde daima tutmuş, onların devlet aleyhindeki suç ve faaliyetlerini örtbas etmiş ve militanlık derecesindeki kişilere hamilik rolü oynamıştır..."

Mahallinde tahkikat sonunda rapora geçen bu bilgiler, Doğan Akin'in yargılandığı mahkemeler tarafından ciddi bulunmuyor ve Akin beraat ediyor.

Nadir Nadi'den Uyarılar...

HASAN CEMAL *14 mart*

Bugün köşemizi Başyazarımız Nadir Nadi'ye bırakıyoruz; onun, 1950'li yıllarda Türk basını ile Demokrat Parti iktidarı arasındaki ilişkilere değinen satırlarına ve uyarılarına...

★

"Basın Kanunu'nda hürriyet kısıcı yeni tedbirlere başvurulduğuna, bu konuda hazırlanan tasarının bugünlerde ivedi olarak Meclise sunulacağına dair haberler okuyor ve bunlara inanmakta güçlük çekiyoruz. Daha üç buçuk yıl önce hürriyetçi basını göklere çıkaran, onun yardımıyla kuvvetlendiğini açıkça ilan eden, işbaşına gelir gelmez eski Basın Kanunu'nun zincirlerini koparan bir iktidar, şimdi genel seçimlere şunun şurasında dört-beş ay kala, birdenbire zihniyet ve huy değiştirsin, bu kolay kolay akla sığar bir şey değildir.

Muhaliflere göre iktidar, yaklaşan seçimler karşısında partiyi kaybetmekten korktuğu için birtakım antidemokratik tedbirlerle kendi vaziyetini kurtarmayı tasarlamaktadır. Fertlerin şeref ve haysiyetini korumak parolası altında fikir ve tenkit hürriyeti alabildiğine kısılacak, gazetelere gözdağı verilerek, muhalefet güdümlü bir hale getirilmek istenecektir.

Yeryüzünde hem demokrasi yapmak hem de iktidarı incitmeyen bir basın rejimi kurmak bugüne kadar hiçbir millete nasip olmamıştır. Hür basının zararlarını önlemek uğruna göze alınan her tedbir, sonunda mutlaka o basından beklenen faydaları da silip süpürmüş, yani hürriyeti yok etmiştir. Demokratik idarelerde mevki sahibi olmak, her şeyden önce bir feragat işidir. Halkın devamlı denetimi altında çalışacaksın. Arada yalan yanlış hücumlara uğramayı göze alacaksın. Çelme takanlar, eteğinden

çekenler olacak. Bunlara rağmen iş görecek, hizmet edeceksin. Abdülhamit paşası gibi köşeye kurulup, saye-i şahanede her türlü kem gözlerden ırak bir halde oturmak yoktur bu rejimde. Zaten demokrasiyi otokrasiden ayırdeden başlıca nitelik de bu değil midir?" (8.12.1953)

★

"Yılbaşından beri özel ilanlar da devlet eliyle dağıtılıyor. Bir aylık tahsislere göz atılacak olursa, bazı gazetelerden önemli kısıntılar yapılmış, bazılarına daha müsamahalı davranılmış, bir kısmının ilan gelirleri ise arttırılmıştır. Özel ilanların bu şekilde dağıtılışı, insanlara ister istemez, hükümet tarafından basın hakkında yeni bir ceza ve mükâfat usulü denendiği hissini veriyor. Muhalif ve partisiz gazetelerin ilan gelirlerini kısmak suretiyle bunları ya hizaya getirmek, ya da adım adım kansızlığa sürükleyerek bir gün yaşayamaz hale gelmelerini sağlamak; övücü gazetelere de kucak açarak bol bol ilan dağıtmak gibi bir zihniyeti, doğrusu, biz bugünkü iktidara hâlâ yakıştıramıyoruz. İçinde taşıdığı bütün haksızlık ve adaletsizlik unsurlarını bir yana bırakalım, bu kararname, vatandaşın basına karşı güvenini sarsacak, onu ileride artık hiçbir takdir yazısına değer vermez edecektir. Yalnız hükümetten aldığı ilanlarla yaşayan bir gazetenin uzun zaman müstakil kalmasına, o gazetede çalışan yazarların vicdan huzuru ile görevlerini başarmalarına imkân var mıdır?

Yüzlerce ailenin geçimini ilgilendiren bu gibi kararlar, bir hükümet başkanının iki dudağı arasından çıkacak bir çift kelimeye bağlıdır. Bu şartlar altında söz hürriyeti, vicdan hürriyeti ne demek, adalet duygularımızın derinden yaralanmasına imkân var mıdır?" (5.1.1958)

★

"Napoleon'un bir sözü vardır: Basın meselesi yarım tedbirlerle çözülemez, der. Bu, şu demektir: Bir yandan fikir hürriyetini kabul etmiş görünüp de öte yandan hoşa gitmeyen yayınlara engel olmaya çalışmak boşuna çabadır. İstediğiniz kadar yeni kanunlar çıkararak temel hürriyetleri kısınız, ya da ekonomik güçlükler altında gazeteleri inim inim inletiniz, bu yoldan basının dizginlerini ele almanıza imkân yoktur. Basın meselesini çözmek istiyorsanız, tam tedbire başvurmanız, yani fikir hürriyetini tekeliniz altına almanız, bir başka deyimle fikir hürriyetini toptan yasak etmeniz gerekir.

Napoleon, ayağına kadar çağırdığı Papanın eliyle imparatorluk tacını başına geçirdiği 1804'ten, Waterloo'da hezimete uğradığı 1814 tarihine kadar yukarıki düşüncesini harfi harfine yürütmüş, Fransa'da kendininkinden başka irade tanımadığı gibi, kendininkilerden başka fikirlerin yayılıp dağılmasına da imkân vermemiştir.

Daha sonraları Napoleon'u taklit etmeye kalkışan büyüklü küçüklü birçok şefler, diktatörler görüldü. Uzaklara gitmeye ne hacet, son çeyrek yüz yıl içinde, yarım tedbirlerin yetersizliğini anlayıp yarattığı kukla bir basınla halk efkârını kendi fikirlerine inandırmak isteyen az diktatör mü yetişti?..

Bunların akıbetlerini göz önüne getirdiğimiz zaman, hemen hepsinin feci bir yenilgiyle tarih uçurumuna yuvarlandıklarını görmezlik edemeyiz.

Bu müşterek akıbetlerin bir bilançosunu yapacak olursak, şu sonuca varırız: Napoleon'dan Nuri Said'e kadar basın hürriyetini zararlı gören, hür basını düşman bilen devlet adamlarının uğradığı felaketlerden namuslu gazeteler zerrece sorumlu değillerdir. Nasıl olabilirler, ki bunlar uzun müddet zorla susturulmuşlar, keyfi kararlarla ortadan kaldırılmışlar, lağvedilmişlerdir.

Evet, basın meselesini yarım tedbirlerle çözmeye imkân yoktur. Tam tedbir ise sonunda hürriyet düşmanlarının başını yemekten başka bir işe yaramaz. (4.9.1958)"

★

30-35 yıl öncesinden bugüne çekilen çizgi...

Gerçekten tarih en büyük öğretmendir; tabii kendisinden ders alabilene...

ILO 'makyaja' karşı

IŞIK KANSU *14 mart*

ANKARA — ILO, (Uluslararası Çalışma Örgütü) Türk çalışma mevzuatında önerdiği değişikliklerin genel ilkeler gözardı edilerek biçimsel olarak gerçekleştirilmesi halinde, bu durumu yeterli saymayacak. ILO uzmanlar raporunda, somut olarak yer alan yüzde 10 barajının kaldırılması ve grevlerin Bakanlar Kurulu'nca ertelenmesi ile ilgili maddelerde yumuşama yapılması, Türk hükümetinin ILO'ya verdiği **"taahhütlerin"** tümüyle yerine getirildiği anlamı taşımayacak. Sözleşmeli personel kararnamesinin de Türkiye'nin onayladığı ILO'nun 111 sayılı sözleşmesine aykırı olması nedeniyle Türk hükümetinin başını ağrıtabileceği ifade ediliyor.

ILO Uzmanlar Komitesi'nin, geçen yıl içinde hazırladıkları raporda, Türkiye'nin onayladığı toplu pazarlık ve sendikalaşma hakkının korunmasına dair 98 sayılı sözleşmeye değinilerek sendikalara toplusözleşme yapabilmek için yetki verilebilmesi için yüzde 10 işkolu barajı, işyerinde de yüzde 50 artı bir barajı aranmasının söz konusu ILO sözleşmesine aykırı olduğu belirtilmişti. Aynı raporda, yasal bir grevin Bakanlar Kurulu'nca 60 gün süre ile ertelenebilmesi ve erteleme sonunda sözleşmenin YHK tarafından yenilenmesinin de yine 98 sayılı sözleşmeye aykırı olduğu ifade edilmişti.

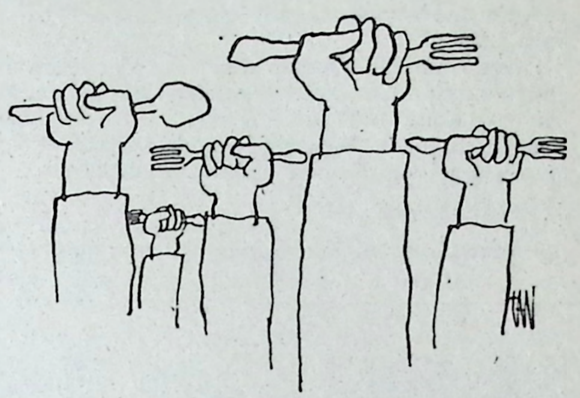
Bu durumda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışma yasalarının gerek yüzde 10 barajı gerekse 60 günlük grev erteleme maddelerinde bazı yumuşatmalara gidebileceği, böylece Türk hükümetinin ILO'ya verdiği **"taahhütleri"** yerine getirmek amacını güdeceği belirtiliyor.

Ancak gözlemciler, ILO'nun üzerinde durduğu yasaların birkaç somut maddesinde değişiklik yapılmasının, ILO nezdinde **"yeterli"** bulunmayacağını savunuyorlar. Bu sava da gerekçe olarak, ILO Uzmanlar

Komitesi'nin raporunda yer alan genel koşulları içeren şu bölüme dikkat çekiliyor:

"Genel olarak komite, işçileri temsil eden kuruluşlar olarak, işçi sendikalarının toplu iş sözleşmesi için toplu pazarlık hakkından tam olarak yararlanabilmeleri için çalışmalarını ve iş programlarını serbestçe ve normal şartlar altında belirleyebilmelerini öngören temel ilkelere verdiği önemi tekrarlamak ister."

Çalışma yasalarındaki sınırlama ve kısıtlamaların küçük değişiklikler ile giderilemeyeceğini ileri süren ilgili çevreler, Türkiye'nin 1980'den bu yana ILO'da 18 kez gündeme geldiğini anımsatıyorlar. Ancak 18 kez gündeme getirilen tüm konuların çözüme kavuşturulması halinde, Türk hükümetinin ILO nezdinde **"taahhüdünü"** tam olarak gerçekleştirmiş olabileceği kaydediliyor.



Dalyan-İztuzu gölü kurutuluyor

CEVAT EREN *14 mart*

Kaplumbağa tartışmaları ile ün kazanan Dalyan'da Kavala grubunun turistik otel inşaatı sürerken, inşaatın yakınındaki İztuzu gölünün **"kuruma"** tehdidi altında olduğu bildiriliyor. Gölün doğal deniz bağlantısı daha önce otel inşaatı nedeniyle kesilmişti. Denizle göl arasında inşaatçı firma tarafından açılan kanalın grayderlerle genişletilmesi sonucu göl sularının giderek azaldığı belirtiliyor.

Kumsalın iç tarafında lagün biçimindeki İztuzu gölü, kışın yükselen yazın azalan suları ile yörenin doğal güzelliklerinden birini oluşturuyor, ayrıca içinde kefal, çipura gibi balıklar bulunduruyor.

Kavala grubunun açtığı kanalla gölün kurumaya sürüklendiğini öne süren Dalyan Belediye Başkanı **Ali Gün** şöyle diyor: **"Kanal bizim mücavir sahamız. Oteli yapan şirket gelişigüzel ne isterse yapıyor, çevredeki ekosistemi tahrip ediyor. Bunun son örneği İztuzu gölünü kurutmak için kanal açmaları. Biz müdahale etmek istediğimizde Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan izin aldıklarını söylüyorlar."**

Dalyan Muhtarı **Ayhan Üreyen** de **"Gölü kurutmak amacıyla kanal açtıklarım biliyoruz. Bakanlıktan izin aldıklarını söylüyorlar. Biz kesinlikle kumsala otel yapılmasına karşıyız. Kumsal boş kalsın. Otel yapılacaksa kumsalın gerisindeki alanlara yapılsın"** dedi.

F.Alman DEG ve IFA şirketleri ile birlikte **"Kaunos Kumsal"** adlı turistik otel inşaatını yürüten Kavala grubuna bağlı İstur AŞ'nin Müdürü **Atilla İndere** ise şunları söylüyor: **"Gölü kurutma gibi bir niyetimiz yok. Gölün denizle doğal bağlantısı bizim otelin altında idi. Aradaki yumuşak zemine büyük mali yatırımla 85 kazık çakarak otelin temelini attık. Onun yerine İztuzu gölü ile deniz arasında yeni ve derin bir kanal açtık. Bu kanal göle deniz suyunun girmesini sağlayacak. Otelimizin birçok penceresi göle bakacak. Bu tabii güzelliği bozmak istemeyiz."**

Atilla İndere ayrıca **"Turizm Bakanlığı otelin önündeki 1.5 km.'lik kumsalı bize tahsis etti, ancak biz kaplumbağaların rahat yumurtlamaları için bu alanın yalnızca 500 metresini kullanacağız"** diyor.

"Caretta caretta" adlı dünyada soyu tükenen bir kaplumbağa türünün yumurtlama alanı olan İztuzu kumsalında turistik otel yapılmasına karşı tepkiler giderek büyüyor.

F.Almanya'nın en büyük turizm kuruluşlarından TUI ve NUR (Neckermann), Dalyan'da otel yapılması halinde burayı boykot ederek turist göndermeyeceklerini açıkladılar.

OTELE KARŞI ÇIKTILAR

Çevre Genel Müdürlüğü'nün Dalyan çevresinde alınacak önlemlere ilişkin 23 şubat tarihli toplantısına katılan kuruluş temsilcilerinin büyük çoğunluğu da (Turizm Bakanlığı hariç) kumsalda otel yapımına karşı çıktılar. Toplantıya çeşitli kuruluşları temsilen şu kişiler katıldı: Su Ürünleri Koruma Kontrol Müdürlüğü'nden **Ülkü Merter,** Turizm Bankası'ndan **Hilal Eren,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Plan ve Yatırımlar Daire Başkanı **Gürkan Ertaş,** Planlama Şube Şefi **Ferhat Özkan,** Köyceğiz Kaymakamlığı'ndan **Fevzi Gincil,** Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'ndan **Ümit Özcan,** Muğla Valiliği adına İl Turizm Müdürü **Ahmet Kaya,** Dalyan Belediye Başkanı **Ali Gün,** Ulaştırma Bakanlığı'ndan **Mustafa Çakır,** İçişleri Bakanlığı'ndan **Ahmet Kartbilgin,** Dışişleri Bakanlığı'ndan **Oğuz Özge,** DPT'den **Ayhan Kılıç,** Çevre Genel Müdürlüğü Yardımcısı **Arif Tur,** Çevre Genel Müdürlüğü'nden **Nuran Talu, Nesrin Algan, A.Öznur Özer, Zübeyde Baş** ve **Tansu Gürpınar.**

MİLLİ PARK TARTIŞMASI

Toplantıda, Dalyan'da ekolojik yapının ve ekosistemlerin nasıl korunacağı tartışıldı. Dışişleri Bakanlığı temsilcisi, uluslararası çevre kuruluşlarının Dalyan konusunda ilgilerinin giderek arttığını belirterek sorunun bir an önce çözümlenmesini istedi. Konuşmacılar, İztuzu kumsalında Kavala Grubu'na bağlı İstur AŞ tarafından yapımına başlanan otelin denizkaplumbağalarının burada yumurtlamasını olumsuz etkileyeceğini belirterek otelin yapımına karşı olduklarını söylediler.

Bölgenin milli park haline getirilmesinin istenmesi üzerine Dalyan Belediye Başkanı **Ali Gün** görüşlerini şöyle açıkladı:

"Yörenin korunmasını herkesten fazla biz isteriz. Ancak Milli Park statüsünün ne olduğunu bilmiyoruz. Dalyan kasabasında ekmek parasını pansiyonculuktan ve

tekneyle turist taşımaktan kazananlar var. Bunların ekmek parasını kazanmalarına engel olacaksa milli parka karşı çıkarız."

İztuzu kumsalını **"Turizm alanı"** ilan eden ve Kavala Grubu'na yer tahsis ederek kumsalda otel yapılmasına izin veren Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın temsilcileri de toplantıdan sonra **"Bölgenin ekolojik yapısının korunması için gereken her şey yapılacaktır"** dediler.

KOMİTE KURULDU

Toplantıda, dev denizkaplumbağalarının yumurta bırakmak için yöreye gelmeye başlayacakları 15 mayıstan önce alınması gereken acil önlemler için bir komite oluşturulması kararlaştırıldı. Komitede Çevre Genel Müdürlüğü, Dalyan Belediyesi, Köyceğiz Kaymakamlığı, Muğla Valiliği ve ilgili bakanlıklardan birer, yabancı ülkelerden de iki temsilci bulunması kararlaştırıldı. Ayrıca komiteye Doğal Hayatı Koruma Derneği'nden de bir temsilcinin davet edilmesi istendi.

Kuruluşlar, alınacak tedbirlerle ilgili görüşlerini ve temsilcilerini 15 marta kadar Çevre Genel Müdürlüğü'ne bildirecekler ve komite süratle çalışmaya başlayacak.

Filistinli Çocuğa Mektup

ALİ SİRMEN *15 mart*

Evladım...

Seni ilk kez bir fotoğrafta, 12 Mart 1988 tarihli Cumhuriyet'in birinci sayfasındaki resminde gördüm. Belki 6-7 yaşlarındaydın, belki de daha büyüktün de diğer Filistinli çocukların çoğu gibi bakımsızlıktan o kadar gösteriyordun. Taş atarak direniyordun topraklarını işgal etmiş İsrail güvenlik güçlerine karşı. Adın belki Habib'di, belki Muhammed, belki Ali. Belki de ülken işgal altında olmasaydı, sen de dünyadaki öbür yüz milyonlarca çocuk gibi olacaktın ve varlığının ayırdına bile varmayacaktık hiçbirimiz.

Senin fotoğrafına bakarken taşla karşı durduğun kişilerin, hiç görmedikleri ve senin yaşında gaz odalarında, toplama kamplarında can vermiş olan dayıları, teyzeleri, halaları geldi aklıma. "Ne garip" diye düşündüm, "tarihin en büyük zulmünün altında inlemiş olanlar, orada can verenlerin çocukları, kardeşleri, yeğenleri, torunları, şimdi başka bir zulmün uygulayıcıları oldular."

Ertesi gün televizyonda ise İsrail'in geliştirdiği yeni silahı izledik: Birçok taşı bir anda göstericilerin üstüne fırlatan mancınık. "Ve böylelikle" diyordu spiker "İsrailliler Filistinlilere kendi silahlarıyla cevap vermiş oluyorlar." Doğallıkla da bu yorumunda yanılıyordu. Çünkü sizin en büyük silahınız, işgal edilmiş olan ülkenizi kurtarma, zulümden, baskıdan, ırkçılıktan sıyrılma istencinizdi.

Tarih, yavrucuğum, bugüne kadar hiçbir teknolojinin şimdi sizin olandan daha etkin bir silah bulamadığını gösterir.

Bu arada önceki gün İsrailliler de ve belki senin yaşında çocuklar da sokaklara döküldüler, on binlerle hem de karşıt gruplar olarak. Göstericilerin bir bölümü Şimon Peres gibi, Amerikan planının kabulünü istiyordu, bir bölümü ise tutucu İzak Şamir'in izinden giderek önerinin reddi için gösteri yapıyorlardı.

Başbakan Şamir ise şimdiye dek gerçeklere gözlerini kapamış olan Amerikan ve Batı kamuoyunun baskısıyla Shultz tarafından sunulmuş olan Amerikan planını görüşmek üzere yeni dünyaya doğru yol alıyordu tam o sırada.

Doğrusu ya, dört bölümden özetlenecek olan Amerikan planı da Filistin sorununa çözüm getirecek önerileri içermekten uzaktı.

Bu plan ilk aşamada 1 mayıstan başlaması öngörülen Arap ve İsrail tarafları ve Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi üyesinin katılacağı bir uluslararası konferans öngörüyordu.

İkinci aşama, ki buna doğrudan konferans diyorlar, Ürdün Filistin karma heyeti ile İsrail'in Batı Şeria ve Gazze için karşılıklı görüşmeye başlamalarıydı.

Üçüncü aşama, ilk görüşmeden 7 ay sonra başlayacak olan ve üç yıl sürmesi beklenen Batı Şeria ve Gazze'nin son statüsü için konuşmalar aşamasıydı.

Üç yıl sürecek olan bu aşama sırasında da, Batı Şeria ve Gazze'ye sınırlı özerklik verilebilecekti.

Bütün bu görüşmeler ise BM Güvenlik Konseyi'nin, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi ve buna karşılık da varlığının tüm devletlerce tanınmasını öngören 242, 338 sayılı kararları temel alınarak yürütülecekti.

İlk bakışta hoş görünen plan Filistin halkının temsilcisi Filistin Kurtuluş Örgütü'nü saf dışı bırakıyor ve Ortadoğu sorununu özü olan Filistin halkının kendi bağımsız devletini kurma hakkını görmezden geliyordu.

Bu koşullar altında, Filistinlilerin Amerikan planına iyi gözle bakmamaları doğaldı. Bu tepkiyi anlamak kolay, ama bu denli az şeyi bile Filistinlilere çok gören bir kısım İsraillilere ve başta Şamir'e ne demeli?

Yavrucuğum...

Sen, bu diplomatik oyunların ne kadarının ayırdındasın bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey var, konunun özünü biliyorsun. Yurdun işgal altında, bu işgalden kurtulmak ve kendi bağımsız, özgür yurduna kavuşmak istiyorsun. Akranlarının savaş oyunu oynadıkları sıralarda sen gerçek çatışmaların içine düşmüş bulunuyorsun.

Biliyorum, senin de ağabeylerinin, babanın, amcanın, kardeşlerinin, ablalarının, teyzelerinin de işiniz çok güç. Elinizde silah olarak taşlarınız ve bir de bilinciniz ve istencinizle savaşıyorsunuz.

Ama unutma, tarih, bugüne dek hiçbir teknolojinin sizinkinden daha etkin bir silah bulamadığını kanıtlamıştır, hem de bir çok kez...

Geçen hafta ölen rockçu Andy Gibb otuz yaşındaydı

Hızlı yaşadı, genç öldü

BURAK ELDEM *15 mart*

Müzik dünyasındaki insanlar söz konusu olduğunda, **"genç ölmek"** öyle fazla alışılmadık bir şey değil. Şöhret denen olgunun nevrotik etkilerinden mi, yoksa endüstrinin baş döndürücü işleyiş hızının yarattığı bunalımlardan mı bilinmez, **"star"** olmuş isimler aşağı yukarı benzer bir yazgıyı paylaşıp, kendilerine seçtikleri **"hareketli"** yaşam biçimi içinde, alkol ve uyuşturucular arasında kaybolup giderler. Özellikle rock müzik dünyası, bu tür örneklerle dolu. Sözgelimi 27 yaşında **"overdose"** nedeniyle ölen **"blues kraliçesi" Janis Joplin**, yine aynı nedenle yaşama veda eden efsanevi **Jim Morrison** ve **Jimi Hendrix**, aşırı dozda aldığı uyuşturucudan dolayı evindeki havuzda boğulmuş halde bulunan Rolling Stones topluluğunun eski gitaristi **Brian Jones**, rock **"star"**ı olmanın artık neredeyse kanıksanmış olan yazgısıyla yüz yüze gelen isimlerden yalnızca birkaçı. Tabii bazen kendi iradeleri dışındaki etkenler de ölümlerine yol açabiliyor ünlü müzisyenlerin; **John Lennon, Peter Tosh** ve **Jaco Pastorius** da cinayete kurban gidenler arasında.

Geçen hafta sonu ajansların geçtiği bir haber, **"hızlı yaşayan"** rock müzisyenlerinden birinin daha **"genç ölenler"** kervanına katıldığını duyurdu. Bu kez, Bee Gees **"firmasının"** yarattığı en son üründü ölen: **Gibb** kardeşlerin en küçüğü **Andy**, Manchester'da başlayıp Avustralya'da devam eden bir serüveni, Oxford Hastanesi'nde henüz otuz yaşındayken noktaladı. Uzun zamandır sesi sedası çıkmamakla birlikte, yetmişli yılların sonlarında solo çalışmaları sırasında yaşadığı hızlı parlamayla çok sayıda **"hayran"** kazanmıştı **Andy Gibb**. Ölümüyle de en çok onları, yani o yıllarda **"teenage"** dönemini geçirip **"Shadow Dancing"** ile dans edenleri üzdü.

Andy Gibb'den söz edildiğinde, akla önce diğer kardeşleri geliyor doğal olarak. Her ne kadar Bee Gees'den uzak durmak için elinden geleni yaptıysa da asıl ününü tartışmasız biçimde Gibb ailesinin bir üyesi olmaya borçlu Andy. Solo çalışma yapma cesaretini de Bee Gees deneyimi sayesinde kazandığı herkesçe malum. **Barry, Robin** ve **Maurice** kardeşlerin anne ve babalarıyla birlikte Manchester'dan Avustralya'ya göç etmeleri sırasında Andy henüz doğmuştu; Bee Gees topluluğu **"New York Mining Disaster 1941"** adlı ilk kırkbeşlik plağıyla İngiltere listelerinde hızla yükseldiğinde ise henüz olanı biteni yalnızca uzaktan izleyen dokuz yaşında bir çocuktu.

Dönemin **"teenage"** gençliğinin beğenilerine uygun olarak büyük oranda Beatles esintileri taşıyan bir sound'a sahipti Bee Gees ve kısa bir süre içinde yetmişli yılların en popüler topluluklarından biri olmayı başardı. Art arda konserler verdikleri, **"Saturday Night Fever"**'da dahil olmaz üzere birçok filmin müziğine imza attıkları sıralarda, ergenlik çağını geride bırakmak üzere olan Andy de vokalleriyle Bee Gees'e katıldı. **Staying Alive", "Night Fever", "Tragedy"** gibi **"hit"** parçaların ardından, kardeşler arasında solo çalışma yapma eğilimleri artmaya başlarken, o da şansını denemeye karar verdi.

Ne var ki, Andy'nin Bee Gees'i terk ettikten sonra gerçekleştirdiği az sayıda solo plak içinde **"Shadow Dancing"** ve **"Flowing Rivers"** dışında kayda değer bir şey yok. O daha çok alkol ve uyuşturucu bağımlılığıyla aşkları ve skandallarıyla söz ettirdi adından. Ölüm nedeni konusunda çok net bir bilgi bulunmamasına, garip bir **"mide rahatsızlığı"**'ndan söz edilmesine karşın, alkol ve uyuşturucuların bu trajik sonda pay sahibi olmaları güçlü bir olasılık.

Ürüğ, MİT'ten hesap soruyor

16 mart

ANKARA/İSTANBUL (Cumhuriyet) — Eski Genelkurmay Başkanı emekli Orgenenral **Necdet Ürüğ**, Danıştay'da hizmet kusuru nedeniyle dava açmak üzere Başbakanlıktan 200 milyon liralık tazminat talep etti. Kamuoyunda MİT raporu olarak bilinen yazıda emekli Orgeneral Necdet Ürüğ kendisine yöneltilen suçlamalardan dolayı raporu düzenleyenler hakkında daha önce de Başbakanlığa bir dilekçe vererek cezai takibat istemişti. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** dün İstanbul'daki Kalender Orduevi'nde Ürüğ'la görüştü. Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri Ali Baransel, görüşmede **"MİT raporu konusunun ele alınmadığını"** söyledi.

Necdet Ürüğ'un avukatlarından Askeri Yüksek İdare Mahkemesi eski Başkanı emekli Hâkim Tuğgeneral **Zeki Güngör**'ün Başbakanlığa verdiği dilekçede **"Üstün manevi değerlere yönelik olarak ortaya çıkan çok ağır zararın bir ölçüde hafifletilmesini teminen Danıştay'da açacağımız manevi tazminat davasına konu teşkil edecek 200 milyon lirayı usul hükmü gereği öncelikle Sayın Başbakanlığınızdan talep etmekteyiz"** denildi.

Bu dilekçeye 60 gün içinde yanıt verilmezse ya da olumsuz yanıt verilirse idari dava açacaklarını belirten Avukat Güngör'ün, Necdet Ürüğ adına Başbakanlığa verdiği dilekçenin tam metni şöyle:

BAŞBAKANLIK YÜKSEK MAKAMINA

ANKARA

1) Müvekkilimiz, Genelkurmay eski başkanlarından emekli Orgeneral Necdet Ürüğ'un evindeki posta kutusuna 22 Ocak 1988 günü bırakılan ve 8 Şubat 1988 tarihinden bu yana tüm içeriği, yurtiçi ve yurtdışındaki pek çok gazete ve dergide yayımlanmış olan, Türk kamuoyunda MİT RAPORU diye adlandırılan belgede; müvekkilimizin kişiliğini doğrudan ilgilendiren, özellikle ifa ettiği İstanbul 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı görevine ilişkin olarak son derece çirkin ve tamamen asılsız bazı iftira ve suçlamala-

ra yer verildiği görülmüştür. Bunların başlıcalarını şöylece sıralayabiliriz:

— İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı, MİT İstanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş, Sıkıyönetim Komutanlığı Adli Müşaviri Hâk.Alb. Fahrettin Aksoy, Sıkıyönetim Mahkemesi Başkanı Albay Şevket Kayıran, Beşiktaş Askerlik Şubesi Başkanı Albay Fuat Dinçer ve Fahrettin Aslan isimli kişiler aracılığıyla yeraltı dünyası ile bağlantılar kurduğu;

— Bağlantı kurduğu bu kişiler arasında, silah ve uyuşturucu madde kaçakçısı "Topal Yaşar" takma adı ile tanınan Yaşar Yamak'ın da bulunduğu;

— Şükrü Balcı ile ilgili yolsuzluk soruşturmalarının kapatılmasını sağladığı;

Kendisinin kadınlara düşkün olduğu ve 1981 yılında İstanbul Sheraton Oteli'ndeki özel odasına Fahrettin Aslan tarafından Emel Sayın isimli sanatçının getirildiği,

2) Müvekkilimiz, MİT raporunda yer alan kendisiyle ilgili bu iftira ve suçlamaların inceleme ve soruşturma konusu yapılması ve bu yoldan gerçeklerin gün ışığına çıkarılması için 28 Ocak 1988 tarihli yazısıyla Sayın Cumhurbaşkanımıza başvurmuştur.

3) MİT raporunun 8 Şubat 1988 tarihinde "2000'e Doğru" isimli haftalık dergi ile Sabah gazetesinde ve bunu izleyen günlerde de diğer basın organlarında yayımlanması üzerine, Başbakanlığınızca 25 Şubat 1988 günü bir açıklama yapılmış ve bu açıklamada "Konunun incelettirildiği; ilk belirlemelere göre sözü edilen dokümanın bazı dokümanlardan ve MİT'teki arşiv bilgilerinden yararlanılarak MİT'teki bir daire başkanı tarafından hazırlanmış, resmiyet kazanmamış bir ön rapor mahiyetinde olduğu; bu gizli dokümanların hazırlanmasında ve ifasında ihmal ve kusuru görülen görevliler hakkında gereğine tevessül olunduğu ve ayrıca etraflı bir tahkikatın yapılmasına Başbakanca karar verildiği" belirtilmiştir.

4) Müvekkilimiz Başbakanlığa verdiği 29 Şubat 1988 tarihli dilekçesinde: Şahsına yöneltilen bu çok ağır ithamlar karşısında Genelkurmay Başkanlığı gibi en yüce askeri makamda dört yıl süre ile onur ve şerefle Devlet hizmeti yapmış bir kişi olarak, uzun sürede tamamlanacağı belli olan işlemlerin sonucunu bekleyemeyeceğini belirterek, özellikle yeraltı dünyasıyla bağlantı içinde olduğu hususundaki çok ağır ve son derece insafsız suçlamanın kamuoyu önünde açıklığa kavuşmasını ve suçluların ortaya çıkarılmasını teminen raporu düzenleyen kişi ve kişilerin isimlerinin resmen bildirilmesini istemiş ise de maalesef bugüne kadar bir cevap alamamıştır.

5) MİT raporu ile ilgili olarak bir muhalefet partisinin verdiği Meclis Araştırma Önergesi dolayısıyla 8 Mart 1988 günü TBMM'de hükümet adına konuşan Devlet Bakanı Sayın Mehmet Yazar, söz konusu metnin bir rapor değil MİT bünyesinde yapılmış bir MİT görevlisinin ön çalışması olduğunu belirtmiştir.

6) 8 Şubat 1988 tarihinden bu yana sayın hükümet yetkililerince "MİT raporu", "MİT'in bir ön raporu", "MİT içinde bir etüt", "MİT bünyesinde bir çalışma", "Bir MİT görevlisinin ön çalışması" şeklinde değişik isimler verilmiş olan 23 sayfalık bu belgenin, MİT görevlisi (veya görevlileri) tarafından hazırlanmış ve Milli İstihbarat Hizmetine ilişkin bir ürün olduğu kesinlik kazanmış bulunmaktadır.

7) Söz konusu raporun (veya ön raporun) bazı dokümanlardan ve MİT'teki arşiv bilgilerinden yararlanılarak hazırlanmış olduğu yolundaki 25 Şubat 1988 tarihli Başbakanlık açıklaması ise müvekkilimiz hakkındaki bu son derece ağır ve tamamen asılsız suçlamaların sanki bazı bilgi ve belgelere dayalı olduğu izlenimini vermesi yönünden olayın ağırlığının ve olay sebebiyle müvekkilimizin duyduğu elem ve acının büsbütün artmasına neden olmuştur.

Şurası bir gerçektir ki, MİT arşivlerinde müvekkilimizle ilgili olarak bu tür bilgi ve belgeler bulunsa idi, kendisinin Orgeneral rütbesi ile İstanbul 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı, Devlet Başkanlığı ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı gibi devletin en yüce makam ve görevlerine getirilmesi kesinlikle söz konusu olamazdı.

8) MİT görevlisi (veya görevlileri) tarafından düzenlendiği Başbakanlığınızca da kabul edilen, üstelik MİT arşivindeki bazı bilgi ve belgelerden yararlanılarak hazırlanmış olduğu belirtilmek suretiyle, (bir görevlinin marifetinden ibaret olmayıp) Milli İstihbarat Hizmeti'nin kuruluş ve işleyişiyle doğrudan ilişkili olduğu resmen açıklanmış bulunan bir rapor (veya ön rapor) sebebiyle;

Türk Silahlı Kuvvetlerine kendini adayarak elli yıla yakın bir süre her kademede üstün başarı ile ve şerefle hizmet vermiş, Silahlı Kuvvetlerin en yüce makamı olan Genelkurmay Başkanlığına kadar yükselmiş, devletine ve milletine hasrettiği tertemiz bir yaşam ve geçmişe sahip olan müvekkilimizin;

Türk ve dünya kamuoyu nezdindeki şerefli, onurlu ve saygın kişiliği ağır bir saldırıya uğramış, o güne kadar herkesin tartışmasız kabul ettiği bu manevi değerleri yönünden zihinlerde soru işaretleri yaratılmış, şüphe ve tereddütler uyandırılmıştır.

— Türk Silahlı Kuvvetlerindeki mesleki onur ve saygınlığı büyük ölçüde zedelenmiş, hatta tahribe uğratılmıştır.

— Türk Genelkurmay Başkanı olarak resmi ilişkilerde bulunduğu ve bazıları ile kişisel dostuklar edindiği yabancı askeri ve siyasi liderler nezdindeki üstün yeri ve saygınlığı önemli ölçüde sarsılmıştır.

— Kısacası, anayasanın güvencesi altında bulunan onurlu ve huzurlu yaşam hakkı onarılması güç şekilde çiğnenmiş, manevi varlığı yönünden uğradığı bu çok haksız ve insaf ölçülerine sığmayan saldırı, kendisinin derin bir elem ve acı duymasına, ruhsal sarsıntı ve bunalım içine girmesine neden olmuştur.

9) Yukarıda belirttiğimiz gibi müvekkilimiz, MİT raporunda yer alan ve doğrudan kendisiyle ilgili olan iftira ve suçlamaların süratle, en geniş şekilde aydınlığa çıkarılması için, olayın başlangıcından itibaren Sayın Cumhurbaşkanlığına, Başbakanlığınıza başvuruda bulunmuş, idari ve adli kovuşturma ve soruşturma yapılmasını istemiş, kişisel olarak adalete ulaşmak amacıyla idareniz nezdinde her türlü girişimde bulunmuş ise de bir sonuç alamamıştır.

Bu durum karşısında; diğer yasal yolları kullanmak hakkımız saklı olmak üzere, ilk aşamada tarafımızdan devlet aleyhine bir manevi tazminat davası açılması uygun ve gerekli görülmüştür.

Müvekkilimizin manevi varlığı ve değerleri yönünden uğradığı çok ağır saldırı ve bunun kendisinde doğurduğu ölçüsüz manevi zarar, 2937 sayılı kanun hükümlerine göre Sayın Başbakana bağlı olarak ve Başbakanın sorumluluğu altında Milli İstihbarat Teşki-

latı'nca yürütülen kamu hizmetinin bu olaya ilişkin olarak iyi işlememesinden ileri gelmiş bulunmaktadır. Müvekkilimiz hakkında bu nitelikte bir rapor düzenlenmiş olması ve bu raporun kanuna aykırı şekilde basına (ve kamuoyuna) sızdırılması, olayda ağır hizmet kusuru bulunduğunu göstermektedir. Raporun MİT arşivindeki bilgi ve belgelerden yararlanılarak hazırlandığının açıklanmış olması ise bu hizmet kusurunu büsbütün ağırlaştıran bir eylem teşkil etmiştir. Öte yandan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13. maddesi, kişilerin, kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açacaklarını hükme bağlamaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz şekilde Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Sayın Başbakana bağlı olması sebebiyle, gerek hizmet kusuru esasına gerekse 657 sayılı kanunun 13. maddesine dayanarak açacağımız idari davada muhatabımızın Başbakanlık makamı olacağı açıktır.

İdari dava açmadan önce idareye başvurulması ve dava konusu yapılacak zarar miktarının öncelikle idareden istenmesi 2577 sayılı kanunun öngördüğü bir husustur. Bu sebeple açacağımız idari davaya esas olmak üzere işbu başvuruyu yapmış bulunuyoruz.

SONUÇ: Milli İstihbarat Teşkilatı'nca yürütülen kamu hizmetlerinin müvekkilimiz yönünden iyi işlememesi ve bu halin ağır bir hizmet kusuru teşkil etmesi sonucunda, kendisinin manevi varlığına ve sahip bulunduğu **üstün manevi değerlere yönelik olarak ortaya çıkan çok ağır zararın bir ölçüde** hafifletilmesini teminen, **Danıştay'da açacağımız manevi tazminat davasına** konu teşkil edecek 200.000.000- TL. (ikiyüzmilyon TL.)nı, usul hükmü gereği öncelikle Sayın Başbakanlığınızdan talep etmekteyiz. Gerekli işlemin yapılmasını ve sonucun başlıktaki adresimize bildirilmesini saygılarımızla bilvekâle arz ve talep ederiz.

Em. Orgeneral Necdet ÜRUĞ
Vekilleri A.Zeki Güngör,
Av.Yüksel Esin, Av.S.Koçer

Kalender Orduevi'nde Evren'in Üruğ'la görüşmesi ve birlikte öğle yemeği yemeleri konusunda Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri **Ali Baransel** şunları söyledi:

"Eski çalışma arkadaşlarının birlikte yemek yemesinden daha doğal bir şey olamaz. Bu görüşmeyi de o çerçevede değerlendirmek lazım. Tamamen birbirini seven iki dostun görüşmesinden başka bir şey değil."

Baransel, Cumhuriyet muhabirinin görüşme teklifinin kimden geldiği sorusuna, **"Yemek olayı Sayın Üruğ'un son günlerdeki yani... Onunla ilgili yok. Teklif kimden geldi, onu bilemiyorum. Konuyu bu açıdan değerlendirmek lazım. Görüşmede MİT raporu görüşüldü derseniz yanlış olur. Öyle bir şey yok. Bu yemek de o amaçla düzenlenmiş değil"** yanıtını verdi. Israrlı sorular karşısında Baransel şunları da ekledi:

"Basında MİT raporu diye adı geçen konunun ele alınıp alınmayacağını bilemem. Ama Sayın Cumhurbaşkanımızın Sayın Üruğ'la ilgili iddialar karşısında ne kadar üzüldüğü bilinmektedir. Bu konudaki hassasiyetini korumaktadır."

Üruğ, Cumhurbaşkanı ile yemeğinden önce Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri emekli Orgeneral **Sedat Güneral**'le de kısa bir görüşme yaptı.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'le eski Genelkurmay başkanlarından emekli Orgeneral **Necdet Üruğ**'un Kalender Orduevi'ndeki görüşmeleri yaklaşık 2.5 saat sürdü. Gazetecilerin sorularını yanıtlayan **Üruğ,** Başbakan **Turgut Özal**'a dava açıp açmadığı yolundaki bir soruya, **"Açtım galiba"** yanıtını verdi. Üruğ ve gazeteciler arasındaki soru ve yanıtlar şöyle:

— Efendim, ziyaretinizin gerekçesi...

ÜRUĞ — Sayın Cumhurbaşkanının İstanbul'a gelmesinden bilistifade uzun zamandır kendisini göremediğimden ötürü saygılarımı sundum.

— Görüşme talebi sizden mi geldi?

ÜRUĞ — Tabii.

— Başbakan Turgut Özal'ı mahkemeye verdiğiniz belirtiliyor...

ÜRUĞ — Başbakanı değil efendim. Başbakanı mahkemeye falan vermedim.

— Kimi efendim, Mehmet Eymür'ü mü mahkemeye verdiniz?

ÜRUĞ — Ben, kimseyi mahkemeye vermedim. Sadece hakkımı arıyorum o kadar.

— Cumhurbaşkanıyla sohbetinizde MİT raporu gündeme geldi mi?

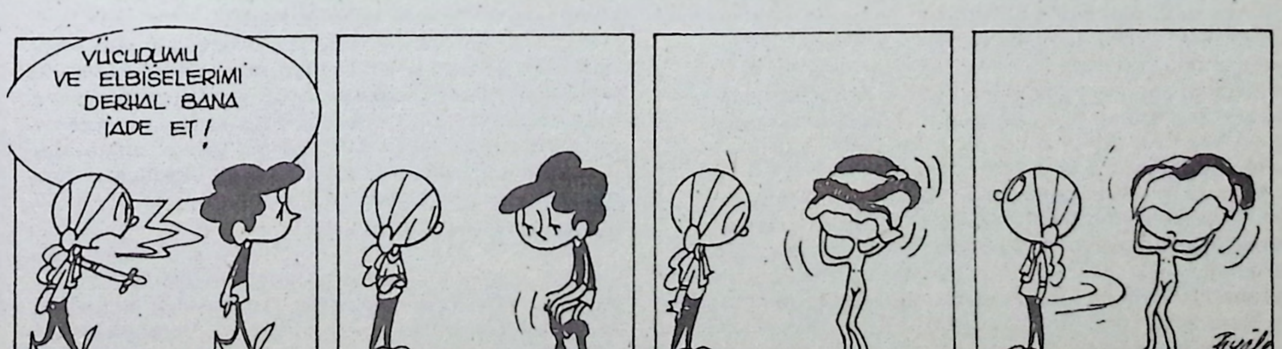
ÜRUĞ — Hayır, hayır... Yorum yok... Hiçbir şey yok.

— Efendim, peki bugün herhangi bir dava açtınız mı?

ÜRUĞ — Açtım galiba, dava açılmadı da Başbakanlığa, efendim durumumu arz eden bir idari hukukla ilgili durumumu aydınlattım.

— Bu görüşme MİT raporu konusunu sonuna kadar takip edeceğiniz anlamına geliyor mu?

ÜRUĞ — Görüşmeyle alakası yok.



16 mart katliamında 2. perde

YURDAGÜL ERKOCA *16 mart*

"16 Mart İstanbul Üniversitesi Katliamı"'nın üstünden 10 yıl geçti. Bugün artık birer avukat olan o dönemin öğrencileri 10 yıl önce üniversitenin merkez binası önüne atılan bombanın patlaması sonucu 7 arkadaşlarının ölümü 50 arkadaşlarının yaralanmasına yol açan olayları yeniden gündeme getiriyorlar. 16 Mart davasının yenilenmesi ve suçluların cezalandırılması için dava dosyaları üzerinde incelemeler yapan ve yakın bir gelecekte **"iadei muhakeme"** yoluna gitmeyi amaçlayan genç hukukçulara yine o dönemde Iktisat Fakültesi'nde okuyan ve saldırı sırasında iki arkadaşlarını kaybeden iktisatçılar yardımcı oluyor. Konuyla ilgili bugün Dünya Sineması'nda **"Kitle Kırımlarının 16 Mart Halkası ve Demokrasi"** konulu bir de panel düzenleyen hukukçular **"hafızalar tazelenmeli ve adli hata düzeltilmeli"** sloganıyla yola çıkıyorlar.

1978 yılının 16 martında saat 13.30 civarında İstanbul Üniversitesi Merkez Binası'ndan çıkmakta olan ve çoğunluğunu Hukuk Fakültesi öğrencilerinin oluşturduğu kalabalık üzerine önce bomba atılıyor, ardından topluluk, başka bir grup öğrencinin **"Beyazıt komünistlere mezar olacak"** bağırışları arasında silahla taranıyordu. Olaydan sonra **Cemal Sönmez, Baki Ekiz, A.Turan Ören, Abdullah Şimşek, Hamit Akıl, Murat Kurt** ve **Hatice Özen** adlı öğrenciler hayatlarını kaybediyor, 50 öğrenci de çeşitli yerlerinden yaralanıyordu.

YAKALANIYORLAR

Olayın hemen ardından, saldırıya uğrayan öğrencilerin ve çevre esnafın ifadelerine dayanılarak, yine okul öğrencilerinden olan ve sağ görüşlü oldukları bilinen, o dönemin Ülkü Ocakları İstanbul Başkanı **Orhan Çakıroğlu**, Ülkü Ocakları'nda görev yapan **Mehmet Gül**, MHP İstanbul Gençlik Kolları İstanbul İl Başkam, şimdi MÇP İstanbul İl Başkanlığını yürüten **Kâzım Ayaydın** ve **Ahmet Hamdi Paksoy** hemen gözaltına alınıyordu. Sanıklardan **Sıddık Polat** ise memleketi olan Elazığ'ın Karakoçan ilçesinde 8 Mayıs 1978 günü ele geçiriliyordu.

Hazırlık soruşturmasına aynı yılın temmuz ayında İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nca başlanıyor ve aralık ayında iddianame hazırlanıyordu. Dava 29 Mart 1979 günü Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No'lu Askeri Mahkemesi'nde başlıyordu. İddianamede Sıddık Polat için TCK'nın 450/4-5, 264/5, 188/son ve 6136 sayılı kanunun 13. maddesi gereğince, **"birden fazla taammüden adam öldürmek ve yaralamak, bomba ve ruhsatsız silah taşımak, öğrenim özgürlüğünü topluca ve cebren engellemek"** suçlarından diğerleri için de **"adam öldürme ve yaralama suçlarına fer'an iştirak etmek, öğrenim özgürlüğünü topluca ve cebren engellemek suçlarından"** idam cezası isteniyordu. İddianamede aralarında sağ eylemci **Veli Can Oduncu**'nun da bulunduğu 17 kişi hakkında takipsizlik kararı veriliyordu.

Dava 15 ay sonra sonuçlanıyor, sanıklardan **Sıddık Polat** **"Eyleme yardım ederek fiilin işlenmesini kolaylaştırmak, silah taşımak ve silahı eylemde kullanmak"** suçlarından toplam 11 yıl hapis cezasına çarptırılırken, diğer sanıklar delil yetersizliğinden beraat ediyorlardı. Dosya Yargıtay'a gönderiliyor ve sanıklar lehine bozularak yine aynı mahkemeye geri yollanıyordu. Mahkeme tekrar aynı kararı veriyor ancak Yargıtay ikinci kez kararı bozuyordu. Üçüncü yargılama da 5 Ekim 1982 tarihinde sona eriyor, bu kez Sıddık Polat hakkında mahkumiyet kararı bozularak sanığın beraatine karar veriliyordu.

Davanın sonuçlanmasının üzerinden altı yıl geçmesine rağmen aralarında SHP İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Eren'in de bulunduğu 35 avukatı bir araya getiren ve davayı yenileme yoluna gitmelerine neden olan neydi? Bu soruyu avukatlardan **Cem Alptekin** yanıtlıyor:

"Aradan 10 yıl geçti. O günden bu yana ölen ve yaralanan arkadaşlarımızın haykırışları kulaklarımızdan, acıları yüreğimizden silinmedi. 12 Eylül öncesi sistemli saldırıların en önemli halkalarından olan 16 Mart katliamından bizlerin sağ olarak kurtulabilmemiz büyük bir şanstı. Davayı yeniden gündeme getirmek ve adli hatanın düzeltilmesi için çalışmak boynumuzun borcudur diyoruz."

EMNİYET BİLİYORDU

Bu amaçla bir araya gelen avukatlar kendi aralarında 15 arkadaşlarını dosyanın incelenmesiyle görevlendiriyorlardı. İnceleme grubunda yer alan avukat Cem Alptekin, **"Öncelikle olayın oluş şekli kafalarda soru işaretleri oluşturuyor"** diyor.

Emniyet Teşkilatı'na, Toplum Zabıta Müdürü Vekili **Murat Nabioğlu** 7.3.1978 gün ve plan Hrk. Şb.K.1892 sayılı yazısı ile şunu bildiriyordu: **"İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde 8.3.1978 günü ülkücü gruba mensup öğrencilerin karşıt görüşlü öğrencilere Anfi 1'de saldıracakları, sol gruba mensup öğrencilerin fakülteye gelmeye devam etmeleri halinde 8-10 gün içinde bu grup üzerine bomba atılacağı..."**

Nabioğlu'nun yazısından tam sekiz gün sonra saldırı gerçekleşiyordu. Olaydan sonra dosyada yer alan ifadeler içinde özellikle öğrenci **İbrahim İncal** ile polis memuru **Yahya Gergin** sol gruba mensup öğrencilerin okula her gün polis kordonuyla girdiklerini ama olay günü bu önlemin kaldırıldığını belirtiyorlardı.

POLİSE GİDEMİYOR

Cem Alptekin, olayın en önemli tanığı **Muharrem Karakoçan**'ın dava boyunca baskı altında tutulduğunu ve özgür iradesiyle ifade vermediğini öne sürüyor.

Olaydan birkaç gün sonra okul öğrencilerinden **Ali Rıza Ucan** çevre esnaftan tanıdığı **Muharrem Karakoçan**'ı görüyor, Karakoçan kendisine olay günü bombayı atanı gördüğünü, memleketlisi Sıddık Polat'ın bombayı attığını söylüyor ama korkudan polise gidemiyordu. Bu durumda Ali Rıza Ucan, Karakoçan'ın adını vererek emniyete ihbarda bulunuyordu.

Karakoçan savcılıkta verdiği ifadesinde **"Benimle birlikte olayı herkes gördü. Fakat kimse şahitlik yapmadı. Sıddık'ın peşinden koşan polis memuru at ulan elinden o tabancayı diye dört beş defa bağırdı. Kanaatimce bu polis memuru himaye etti Sıddık'ı. Yoksa yakalayabilirdi. Tanıklık etmekten çekinen tanıdıklarım var. Ben bile geldiğime pişmanım"** diyordu.

TEHDİT EDİLEN TANIK

Karakoçan'ın ifadesinden sonra Sıddık Polat yakalanıyor, ama tanık; savcılık ve kolluk ifadesini 5 Haziran 1979'daki duruşmada inkâr ediyordu. Ancak tanıklıktan sebepsiz yere çekildiği için hapis cezasına çarptırı-

lınca iki dilekçeyle polise başvurarak üzerinde baskı olduğunu söylüyordu. Ve 20 Aralık 1979 günü Hakim Yüzbaşı **Tarık Zenker** başkanlığında olay yerinde yapılan keşif sırasında zabıtlara geçen şu ifadeyi veriyordu: **"Ben muhtelif defalar tehdit edildim. Anadolu Seyahat'te çalışan Recai Delibaş bir şahıs getirdi. Bu şahıs bana eğer bu hadiseyi anlatırsan seni delik deşik ederiz dedi. Bundan iki gün sonra da hükümetin düştüğü gün dükkâna 16-17 yaşlarında iki çocuk geldi beni dışarı çıkarttı. Recai ile iki gün önce gelen şahıs aniden koluma girip hükümet düştü bizim dediğimiz gibi ifade vereceksin..... dedi."**

Karakoçan'ı tehdit eden kişi dava süresince ortaya çıkmıyordu. Cem Alptekin, hazırlık soruşturmasından dava sonuna kadar iddianamede birbiriyle çelişen pek çok ifade olduğunu tanıkların genellikle ilk ifadelerini reddettiklerini belirterek, **"Aynı Karakoçan gibi diğer tanıkların da o dönemde baskı altında oldukları bir gerçek. Bu koşullarda davanın sağlıklı bir biçimde sonlandığı söylenemez"** diyor ve ekliyor: **"Daha niceleri gibi 16 Mart katliamı davası da karanlıkta kaldı. Bu konuda elimizden geleni yapacağız. Hafızaların tazelenmesi gerektiğine inanıyoruz. Ve ilk araştırmalarımız bize 12 Eylül öncesi dönemde iddia edildiği gibi sağ-sol çatışmasının değil demokratik güçlere karşı örgütlü saldırıların varlığını bir kez daha gösterdi."**

Mumcu-Vuralhan davası

Mumcu: Belgeler elimde, ispat hakkı istiyorum

16 mart

İstanbul Haber Servisi — Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan**'ın **"sıfatı ve hizmeti nedeniyle kendisine hakaret edildiği"** savıyla yaptığı başvuru üzerine yazarımız **Uğur Mumcu** ve Yazı İşleri Müdürümüz **Okay Gönensin** haklarında açılan ceza davasına dün İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Sorgusu yapılan Uğur Mumcu, Dışişleri Bakanlığı'na alınan zırhlı araç ve gereçlerle ilgili yayınları kamuoyunu aydınlatmak için yaptığını söyleyerek **"İki Alman seks tacirinden zırhlı araç ve gereç alınması devlete yakışıyor mu?"** diye sordu. Mumcu, **"Yazdığım her satırı kanıtlayacak belge ve tanıklarım var"** diyerek mahkemeden, dava konusu yayınlara konu olan olaylarla ilgili **"ispat hakkı"** istedi. Yazılarında Milli Savunma Bakanı'na hakaret etmediğini belirten Mumcu, basının bu gibi konuları aydınlatmasının basın özgürlüğünün doğal sonucu olduğunu belirtti. Ercan Vuralhan vekilleri de yayınlar konusunda ispat hakkı tanıyacaklarını bildirdiler. Mahkeme, ispat hakkı konusunda karar vermek için Vuralhan'ın 9 Şubat 1988 tarihinde İstanbul Savcılığı'na verdiği yeni şikâyet dilekçesinin sonucunda yapılan işlemlerin sorulmasına karar verdi. Duruşma, bu nedenlerle 5 Nisan 1988 tarihine bırakıldı.

Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın, Mumcu ve Gönensin haklarında açtığı 100 milyon liralık tazminat davasına da yarın Ankara Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde başlanacak.

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'ndeki dünkü duruşmada Mumcu ve Gönensin'in avukatları **Gülçin Çaylıgil, Turgut Kazan, Adil Özkol, Fikret İlkiz** ve ANAP kurucusu, eski Maliye ve Gümrük Bakanı **Vural Arıkan** ile Vuralhan'ın avukatları **Tarık Anıl** ve **Yücel Ezberci** hazır bulundular. Duruşmada kimlik saptanmasından sonra, iddianame okunmadan Uğur Mumcu'nun avukatı Turgut Kazan, yetki itirazında bulundu.

Ercan Vuralhan'ın ve Uğur Mumcu'nun Ankara'da oturduklarını, söz konusu yazıların yayımlandığı Cumhuriyet Gazetesi'nin Ankara'da da basıldığını anlatan Turgut Kazan, Ercan Vuralhan'ın suç duyurusunda bulunduğu Ankara Yenimahalle Savcılığı'nın **"şikâyetçinin Yenimahalle'de oturduğuna dair bir belge olmadığı"** gerekçesiyle **"yetkisizlik kararı"** verdiğini, Milli Savunma Bakanı için Ankara'da bulunduğuna dair bir belge aramanın söz konusu olamayacağını belirtti.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na göre, sanık ve mağdurun korunması için davanın oturdukları kentte açılması gerektiğini, şikâyetçinin mahkemeyi seçme hakkı bulunduğunu ve Ercan Vuralhan'ın Yenimahalle mahkemesini seçtiğini anımsatan Turgut Kazan, şöyle konuştu:

"Yasalara göre kişiler, ancak yetkili mahkemelerde yargılanabilir. Savcılar anlaşıp diledikleri mahkemeye dava açamazlar. Ercan Vuralhan'ın İstanbul Savcılığı'na verdiği dilekçe de usule aykırıdır. Bakan, dilekçesinde, 'Gereğinin takdir ve ifasını rica ederim' diyor. İstanbul 1. Asliye Ticaret Mahkemesi, bir avukatı dava dilekçesinde, 'Gereğini rica ederim' dediği için usule uymayan bu davayı reddetmiştir. Bir avukatın hem de yargı içinde kamu görevi yapan bir avukatın ricası reddedilirken, bir bakanın bakan sıfatını kullanarak rica etmesi, usule uygun sayılamaz. Hele Hâkimler ve Savcılar Kurulu Başkanı'nın aynı kabinede görev yapan bir bakanın ricası 'kendisine uygun yargıç' aramak istediği kuşkusunu doğrur ki, yetki belirlemesinde kesinlikle ölçü olamaz."

Turgut Kazan, olaylarla ilgili tanıkların, Milli Savunma Bakanlığı'nın, konu hakkındaki bilgi isteyen Cumhurbaşkanlığı'nın, konunun tartışıldığı TBMM'nin Ankara'da bulunması, şikâyetçi ile yazarın Ankara'da oturmaları nedeniyle davanın Ankara mahkemesinde görülmesini isteyerek **"yetkisizlik"** kararı verilmesini istedi.

YETKİ İTİRAZI REDDEDİLDİ

Mahkeme Başkanı **Osman Şirin,** savcı **Akören Kandur**'un da istemine uygun olarak yetki itirazını kabul etmedi ve basın suçlarında yayının merkezinin esas alınacağı gerekçesiyle davanın İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmesini kararlaştırdı.

Yetki itirazının reddedilmesinden sonra savcı Akören Kandur, İstanbul Basın Savcısı **Osman Cücük** tarafın-

dan hazırlanan 12.2.1988 tarihli iddianameyi okudu. İddianamede, Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın 13.1.1988 tarihli şikâyet dilekçesinde, Cumhuriyet Gazetesi'nde Uğur Mumcu imzasıyla yayımlanan yazılarda kendisine **"sıfatı ve hizmeti nedeniyle hakaret edildiğini"** öne sürdüğü kaydedilerek, Uğur Mumcu ile Okay Gönensin'in TCY'nin 480/1-4 80 ve 273. maddeleri uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Uğur Mumcu savunmasında, yazılarında **"soruşturma"** yerine **"araştırma"** açılmasını istediğini, Dışişleri Bakanlığı'na zırhlı araç ve çelik yelek alınması olaylarında birtakım ilişkileri ortaya koyduğunu, Ercan Vuralhan'ı tanımadığı için hakaret etme amacı olamayacağını söyledi. Mumcu, **"Yazdığım her satırı kanıtlayacak sürpiz tanık ve kanıtlarım var. Yazdıklarımı kanıtlamam için ispat hakkı verilmesini istiyorum"** dedi.

Mumcu bu arada, Vuralhan'ın İstanbul Savcılığı'na yazdığı ilk dilekçede, **"Gereğinin ifadesini rica ederim"** şeklinde bir ifade kullandığını, bu ifadenin askeri yazışmalarda emir anlamına geldiğini anlattıktan sonra, **"Olağanüstü dönemde askeri savcılara bile bir Milli Savunma Bakanı böyle bir yazı yazamamıştır"** dedi. Mumcu, Vuralhan'ın **"rica ederim"** diye biten dilekçesini ya özensizlik ya bilgisizlik ya da saygısızlık sonucu yazdığını söyleyerek, **"Mahkemenizden sivil mahkemenin birer kışla olmadığını Milli Savunma Bakanı'na hatırlatmamızı talep ediyorum"** diye konuştu. Mumcu, Bakanın yakın arkadaşı Orhan Çekiç'in ortağı bulunduğu Datakor ve Datakom şirketleri hakkında bilgi verdikten sonra **"İspat hakkı verilirse, Ercan Vuralhan'ın bu şirketlerin gizli ortakları olduğunu kanıtlayacağını"** söyledi.

Ercan Vuralhan'ın avukatları **Tarık Anıl** ve **Yücel Ezberci** de ispat hakkı tanınmasını istediler. Uğur Mumcu savunmasını yaptıktan sonra Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin de savunmalara katıldığını, yazılarda suç unsuru bulunmadığını ve hakaret amacı taşımadığını belirtti.

Mahkeme, Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın, İstanbul Savcılığı'na 9.2.1988 tarihinde verdiği dilekçede, Uğur Mumcu'nun daha sonraki yazılarından da şikâyetçi olması nedeniyle soruşturmayı yürüten savcılıktan bilgi alınmasını kararlaştırdı. Yargıç Osman Şirin, savcılığın 9.2.1988 tarihli şikâyet dilekçesiyle ilgili olarak ne gibi bir işlem yapıldığının belirlenmesinden sonra ispat hakkı tanınması konusunda karar verileceğini belirterek, **"Savcılıktan bilgi geldikten sonra ispat hakkını düşüneceğiz. Böyle bir davada ispat hakkı tanınacaktır herhalde"** dedi. Duruşma, 5 Nisan 1988 günü saat 9.30'a bırakıldı.

Mumcu ve Gönensin, duruşmadan sonra yeni şikâyet dilekçesi için basın Savcısı Osman Cücük'e ifade verdiler.

Darbe girişiminin ardından Panama'da gösteriler dün de sürdü

Noriega direniyor

18 mart

PANAMA CITY / MADRİD (AP) — Panama'da önceki günkü başarısız darbe girişiminin yankıları sürüyor. Darbe girişiminin lideri olduğu öne sürülen Ulusal Polis Gücü Komutanı **Albay Leonidas Macias**'la birlikte tutuklanan subayların sayısı açıklanmadı. İspanya'da yayımlanan bir gazete de Panama'da yönetimi elinde bulunduran General Noriega'nın, İspanya Kralı Juan Carlos'tan muhalefetle kendi arasında arabuluculuk isteğinde bulunduğunu öne sürdü. İspanyol Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü, şimdiye kadar Noriega'dan böyle bir talebin gelmediğini söyledi.

Darbe girişiminin Noriega'ya bağlı askeri birlikler tarafından bastırılmasından sonra Panama güvenlik güçleri tarafından yayımlanan bildiride, **"Darbe girişiminin sınırlı bir eylem olduğu ve yönetime bağlı güçler tarafından bastırıldığı"** açıklandı. Darbe girişimine katılan subayların sayısının 8-9'u geçmediği öne sürüldü, ancak bu subayların akıbetleri hakkında bilgi verilmedi. Açıklamada, darbe girişimi sırasında ölen ya da yaralanan olmadığı bildirilirken, hükümetin sivil sözcüsü **Boris Moreno** ise, çok sayıda kişinin tutuklandığını söyledi.

Noriega'yı devirme girişimine katılan subayların ABD'de eğitim gördükleri sırada etkilenerek **"anayasa ve savunma güçlerine olan bağlılık yeminlerine ihanet ettikleri"** suçlaması da yer aldı. Darbe girişiminin lideri olduğu öne sürülen Polis Gücü Komutanı Macias, Noriega'nın en sadık adamı olarak biliniyordu.

Öte yandan darbe girişiminin **Kosta Rika** sınırında görev yapan ve **"Kızıl Şeytanlar"** olarak bilinen bir hafif piyade birliği tarafından gerçekleştirilmiş olabileceği de öne sürüldü.

Darbe girişiminden sonra Panama'da bütün kamu kuruluşları, yayımlanan bir kararname ile ordunun emrine verildi.

Madrid'de yayımlanan **"Diario 16"** adlı gazete de, General Noriega'nın İspanya Kralı **Juan Carlos** ve **İspanya Başbakanı Felipe Gonzales**'ten, kendisi ve muhalefet arasında arabuluculuk yapmasını istediğini öne sürdü. İspanya Dışişleri Bakanlığı ise yaptığı açıklamada, İspanya Dışişleri Bakanı **Fernandez Ordonez**'in, Panama'nın Madrid Büyükelçisi ile bir saat süren görüşme yaptığını ve Panama'daki durum hakkında bilgi aldığını bildirdi. Ancak Panama Büyükelçisi'nden arabuluculuk konusunda herhangi bir talep gelmediği belirtildi. İspanya Dışişleri Bakanı Sözcüsü **Juan Lena**, İspanya'nın Noriega'ya sığınma hakkı tanınması teklifinin halen geçerli olduğunu söyledi. Noriega'nın İspanya'ya sığınmasının mümkün olabilmesi için İspanya, üç koşul öne sürüyor: 1- Noriega'nın İspanya'dan sığınma talebinde bulunması. 2- Panama'daki muhalefetin Noriega'nın İspanya'ya sığınmasını kabul etmesi. 3- ABD'nin Noriega hakkındaki iade talebinden vazgeçmesi.

Bu arada, ABD Dışişleri Bakanlığı, Panama'daki ABD hava üssü girişinin Panama birliklerince kapatıldığı ve Panama Kanalı Komutanlığı ile olan telefon bağlantısının kesildiği yolundaki haberleri yalanladı.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Charles Redman,** Panama birliklerinin, ABD üssünün değil savunma bakanlığının girişini kapattıklarını, telefon bağlantısının da aşırı yüklenme nedeniyle kesildiğini belirtti.

Uluslararası Af Örgütü de bir rapor yayımlayarak, Panama'da hükümet karşıtlarına karşı aşırı şiddet kullanıldığını bildirdi.

Raporda, Genelkurmay Başkanı Noriega'ya karşı başlatılan gösterilerde 1 kişinin öldürüldüğü, binden fazla kişinin yaralandığı belirtiliyor.

2. Vuralhan davası başladı

18 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan**'ın, kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu gerekçesiyle, Cumhuriyet Gazetecilik ve Matbaacılık TAŞ, Yazı İşleri Müdürümüz **Okay Gönensin** ile gazetemiz yazarlarından **Uğur Mumcu** hakkında açtığı 100 milyon liralık tazminat davası, Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dün başladı. Yargıç Okul Oğuz da 10 dakika süren duruşmada, taraflara yazılı ve sözlü kanıtlarını bildirmeleri için 10 gün süre tanıdı. Vuralhan'ın, **"hakaret"** edildiği savıyla Gönensin ve Mumcu aleyhine İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açtığı ceza davasının görülmesine de salı günü başlanmıştı.

Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dün başlayan dava, gazetecilerin yanı sıra adliyede bulunan avukat ve yurttaşların da büyük ilgisini çekti. Duruşma öncesinde ve sonrasında foto muhabirlerinin itiş kalkış içinde fotoğraf çekmeye çalışmaları, yargılamanın yapılacağı mahkemenin bulunduğu koridoru hareketlendirdi. Yanıp sönen flaşları gören yurttaşların merakla 4. Asliye Hukuk Mahkemesi önünde biriken kalabalığa katıldıkları gözlendi.

ANAP'LI BAŞKAN

Duruşmayı izlemek için gelen Yenimahalle Belediyesi'nin ANAP'lı Belediye Başkanı **Mustafa Vuran** da gazetecilerin ilgisini çekti. Ayaküstü gazetecilerle bir süre sohbet eden Vuran, **"Duruşmayı izlemek için neden geldiniz?"** sorusuna gülerek, **"Onun (Uğur Mumcu'nun) arkasında onlar varsa, bunun (Ercan Vuralhan'ın) arkasında da ben varım. Hem biliyorsunuz, Sayın Bakanımız bizim bölgemizin milletvekili"** dedi. Vuran, **"Vuralhan olayını nasıl değerlendiriyorsunuz?"** sorusuna da **"Ben, yazıldığı gibi bir olay olduğunu sanmıyorum. Uğur Mumcu'yu yanıltmış olabilirler. Sayın Bakanımızı daha önceden iyi tanımıyoruz, ama seçim dönemi içindeki irtibatımız sonrasında ben, böyle bir olayın olabileceğine ihtimal vermiyorum"** karşılığını verdi. Vuran, Uğur Mumcu'nun Vuralhan'la ilgili yazılarını protesto amacıyla Yenimahalle'de başlatılan imza kampanyası anımsatılınca da **"O imzalar, o zaman il başkanı olan Erdem Arısoy tarafından toplandı. O sırada bana da 300-500 imza gösterildi. Hem bu imzalar bütün semtlerde toplanmış"** dedi. Vuran, **"Siz de imza attınız mı?"** sorusuna da **"Hatırlamıyorum. Tahmin ediyorum ben, o sırada tedavideydim"** karşılığını verdi. Vuran, Vuralhan'la ilgili yayınlara yurttaşların tepkilerinin sürdüğünü de iddia etti. Vuran, daha sonra mahkemenin kalemine giderek duruşma başlayıncaya kadar orada oturdu. Uğur Mumcu da Vuran'ın sözleri kendisine iletilince, **"Gidin kendisine söyleyin, asıl onu yanıltıyorlar"** dedi.

Duruşma, saat 10.35'de başladı. Çok küçük olan duruşma salonu, çok sayıdaki gazeteci, foto muhabiri, dinleyici olarak gelenler ile diğer mahkemelerde duruşmaları olan avukat ve yurttaşlar tarafından tıklım tıklım dolduruldu. Salonda adım atacak yer kalmayınca, mübaşir duruşma salonunun kapısından **"İşi olmayanlar çıksın"** diye birkaç kez bağırmak zorunda kaldı. Yargıç Oğuz da foto muhabirlerine çalışmaları için bir süre tanıyarak, sonra salondan ayrılmalarını istedi. Ancak foto muhabirlerinin duruşma sonuna kadar salonda kalarak, zaman zaman fotoğraf çekmeye devam ettikleri gözlendi.

Duruşmaya gazetemiz avukatları **Gülçin Çaylıgil, Öznur Gündoğdu,** Mumcu'nun avukatları **Emin Değer, Muzaffer Özbayrak, Beyhan Gürson** ile Vuralhan'ın avukatları, **Bilgi Yazıcıoğlu, Yücel Ezberci** ve **Tarık Anıl** katıldılar. Duruşmada ilk olarak Yazıcıoğlu, vekâletnamesini yargıca verdi.

ÇAYLIGİL'İN DİLEKÇESİ

Söz alan Gülçin Çaylıgil, 22 Şubat 1988 tarihinde mahkemeye verdikleri dilekçelerindeki görüşleri yinelediklerini söyledi. Çaylıgil bu dilekçesinde, Mumcu'nun dava konusu yazıları ile Dışişleri Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı'na alınan zırhlı araç ve gereçlerle ilgili olarak Hazine zararı ve güvenlik sorunlarını irdelediğini, Vuralhan'ın ve yakınlarının satıcı şirketle ilişkilerini belgelediğini ve ilgili mercilere ve davacıya sorular sorup konunun incelenmesini istediğini belirterek, Vuralhan'ın ise bu yazılarla haber sınırlarının aşıldığını, haberin doğruluk derecesinin araştırılmadığını, böylece Mumcu'nun **"sessiz çoğunluk ve dürüst yurttaşlar önünde"** prestij kaybetmesine yol açtığını, siyasi kariyerinin sarsıldığını, küçük düşürüldüğünü iddia ettiğini kaydetti. Çaylıgil, haber vermenin anayasal bir hak olduğunu, bu hakkın hukuka uygun olabilmesi için yayında haber niteliğinin bulunması, haberin gerçeğe uygun olması ve haberin objektif ölçüler içinde verilmesi gerektiğini kaydederek şöyle dedi:

"Bir yayının haber niteliği taşıyabilmesi için belirli bazı koşulların varlığı şarttır. Bu koşullar, kamusal ilgi, toplumsal yarar ve güncellik olarak belirtilmiştir. Uğur Mumcu tarafından 'Gözlem' köşesinde yazıları ya da gazetede haber olarak yayımlanan söz konusu tüm yazılarda haber niteliği bulunmaktadır. Yayımlanan yazı ya da haberin kamunun ilgisini çekecek nitelikte olduğu çok açıktır. Çünkü bir bakanlığa alınacak güvenlikle ilgili araç ve gerecin hangi yöntemlerle satın alındığı, Alman şirketinin ne sebeple tercih edildiği, başka şirketlerin tekliflerinin olup olmadığı, Cumhurbaşkanının güvenliği için alınan arabanın camının patlaması olayı, her vatandaşı ilgilendiren konulardır. Demokrasi, açıklık rejimidir. Bir devlet kurumunun, alım satım işleri ile kamu parasının nasıl ve nerelere harcandığı konuları tartışması 'kamusal ilgi' alanı içerisindedir.

Kamunun ilgisini çeken konuların kamuya açıklanmasında, toplumsal yarar söz konusudur. Halkın böyle

bir olayın içyüzünü öğrenme hakkı vardır. Basının görevi, halkın öğrenme hakkını tatmin etmek, onu eğitmek ve kamuoyu oluşturmaktır. Bu olayda kamusal ilgi ve toplumsal yarar çok açıktır. Nitekim Cumhurbaşkanı olayla ilgilenmiş ve Uğur Mumcu'dan olayın tüm belgelerini istemiştir. Belgeler Cumhurbaşkanına verilmiştir. Bu konuda DYP ve SHP Meclise gensoru önergeleri vermişler, bu ahm satım işlemlerindeki yöntemlerin açıklığa kavuşmasını istemişlerdir.

Müvekkilimizin yaptığı yayınlarla Sayın Ercan Vuralhan'ın Dışişleri Bakanlığı'na zırhlı araç ve gereçleri satan şirketle ilişkileri ortaya çıkmıştır. Sayın Ercan Vuralhan'ın önce milletvekili, sonra da Milli Savunma Bakanı olması olayı güncel hale getirmiştir. Olay bütün yönleriyle açıklığa kavuşmadıkça 'güncelliği' sürecektir."

Vuralhan'ın avukatlarının **"haberin doğruluk derecesinin araştırılmadığı, bir gazeteciden beklenen özenin gösterilmediği, kabule şayan hiçbir delile dayanmadığı"** iddialarını da yanıtlayan Çaylıgil, dilekçesinde şöyle dedi:

"İddianın aksine, Uğur Mumcu, ortaya attığı her olayın kanıtını gazetede yayımlamıştır. Örneğin, davacı Sayın Ercan Vuralhan'ın TİTAŞ şirketine ortak olduğu, eşinin bu şirkette çalıştığı, Dışişleri Bakanlığı'na zırhlı araç ve gereç satan Alman şirketinin iki ortağının da TİTAŞ şirketinin ortağı olduğuna ilişkin belgeler, ticaret sicili ve sigorta kayıtları, araçlarının güvenliği bulunmadığına dair raporlar gazetede yayımlanmıştır.

KANITLASINLAR

Davacı vekilleri, sadece soyut olarak haber doğru değil demektedirler. Ancak belgeler ile ortaya konmuş olayları yalanlayamamaktadırlar. Örneğin Sayın Ercan Vuralhan, TİTAŞ'ın ortağı değildir, eşi bu şirkette çalışmamıştır zırhlı araç gereçlerin güvenliği tamdır, bu konudaki raporlar yalandır diyememekte, Uğur Mumcu'nun verdiği haberlerin hangisinin gerçek dışı olduğunu belirtememektedirler."

Mumcu'nun yazıları incelendiğinde, Vuralhan'a yönelik küçük düşürücü, tahkir edici, onur kırıcı ifadelerin, olayın kamuya duyuruluşunda haberin içeriği ve gerekliliği ile uygun düşmeyen hiçbir sözcüğün kullanılmadığını savunan Çaylıgil, dilekçesinde şu görüşlere yer verdi:

"Ayrıca davacının siyasal bir kişiliği vardır. Siyasal hayat, demokrasilerde kişilerin oylarıyla seçimlerini belirtme sistemine dayanır. Bu seçimin sağlıklı yapılabilmesi için seçmenlerin bilgi sahibi olması, siyasi hayata atılacak adayların kişiliklerini, görüşlerini, yaşamlarını bilmesi gerekir. Bu nedenle siyasal yaşama girecek ya da girmiş kişilerle ilgili haberlerin ve eleştirilerin sınırları çok daha geniştir, hatta kuramsal olarak cezalandırılamazlar.

FAHİŞ TAZMİNAT

Siyasal kişiliği olan Sayın Ercan Vuralhan'ın ticari yaşamı, Dışişleri Bakanlığı'nda görevli iken bakanlığa alınan araç ve gereçlerle ilgili rolü ve ticari şirketlerle olan ilişkilerinin açıklanması, siyasi haber verme hakkının doğal sonucudur. Gazeteci-yazar Uğur Mumcu da yazılarında ve haberlerinde, siyasi haber verme hakkı sınırlarını aşmamıştır."

Vuralhan'ın avukatlarının manevi tazminat istemelerinin gerekçesini **"müvekkellerinin ağır manevi sarsıntı geçirmesi"**ne dayandırdıklarını da kaydeden Çaylıgil, buna karşılık olarak 100 milyon lira tazminat istenmesinin doğru olmadığını belirterek, **"Tazminat talebindeki miktar, karşı tarafı cezalandırmaya yönelik olmamalıdır. Amaç sadece duyulan elem ve ıstırabın bir nebze olsun dindirilmesine yarayacak yönde olmalıdır. Bu bakımdan talep edilen 100 milyon lira günümüz koşullarında manevi tazminat davalarının özüne aykırıdır. Çünkü fahiştir. Fahiş bir manevi tazminat isteğiyle güdülen amaç, nedensiz zenginleşmeye yol açacak niteliktedir"** dedi. Çaylıgil, bu nedenlerle haksız açılan bu davanın reddedilmesi gerektiğini bildirdi.

Üçüncü Mumcu- Vuralhan davası

18 mart

İstanbul Haber Servisi — Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın 9 Şubat 1988 tarihli şikâyet dilekçesiyle gazetemiz Yazı İşleri Müdürü **Okay Gönensin** ve yazarımız **Uğur Mumcu** hakkında, Vuralhan'a **"sıfatı ve hizmetleri nedeniyle hakaret edildiği"** savıyla bir dava daha açıldı. Böylece Vuralhan - Mumcu davalarının sayısı üçe yükseldi.

Ercan Vuralhan'ın şikâyet dilekçesi üzerine soruşturma yapan İstanbul Basın Savcısı **Osman Cücük**, Uğur Mumcu'nun daha sonra sürdürdüğü yayınları nedeniyle Ercan Vuralhan'ın şikâyet dilekçesinden alıntılar yaparak hazırladığı iddianameyle İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'ne açtığı davada TCY'nin 480. maddesinin uygulanmasını istiyor. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde daha önce açılan davanın önceki gün yapılan ilk duruşmasında mahkeme, Vuralhan'ın 9 Şubat 1988 tarihli dilekçesiyle ilgili soruşturmanın savcılıktan sorulmasını kararlaştırmış, gelecek yanıta göre Mumcu'ya ispat hakkı tanınması konusunda karar verilmesini öngörmüştü. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, yeni açılan davayla daha önce açılan davanın birleştirilmesi konusunda 5 Nisan 1988 tarihindeki duruşmada karar verecek.

EMİN DEĞER

Uğur Mumcu'nun avukatı Emin Değer de dün mahkemeye verdiği 17 sayfalık yanıt dilekçesinde, Anayasa Mahkemesi'nin Ecevit hükümetinin bir bakanı hakkında verdiği karardaki, **"Hiçbir masraf boşuna yapılmaz. Bu harcamaları yapanlar, bir gün faturasını harcamayı kabul edene uzatırlar"** şeklindeki görüşe işaret ederek, Vuralhan'ın seçim masraflarının da bir başkasınca karşılandığını belirterek şöyle dedi:

"Konuya bu açıdan baktığımızda, Vuralhan için seçim masrafı yapan kişinin amacı bellidir ve böyle bir kişinin bakan yapılması halinde doğacak sonuçlar da ortadadır. Dolayısıyla konu, kamunun ilgisi içindedir. Böylece vergisini veren tüm yurttaşlar, konu ile ilgilenmek durumundadır. Bu durum ayrıca kamu yararının açık göstergesini oluşturur. Bu gibi konularda her toplum duyarlıdır. Cumhuriyet Gazetesi ve müvekkil, bu duyarlılığa tercüman olmuşlardır."

Vuralhan ile ilgili yayınlarda haber verme amacıyla hareket edildiğini kaydeden Değer, **"Yayınlar incelendi-**

ğinde amacın, salt demokratik bir yönetimde siyasal bir kişiliği olan ve bu nedenle kamunun ilgisi bulunan davacı ile ilgili kimi konuların haber verme amacı ile kamuoyunun bilgisine sunmak olduğu görülür. Bunun dışında hiçbir amaç yoktur. Yayın, haber niteliği taşıyan olaylarla ilgilidir" dedi ve dilekçesinde şu görüşlere yer verdi:

"Bir yayının haber niteliği taşıması halinde kişilik haklarıı zedelendiğinden, hukuka aykırı olduğundan söz edilemez. Bu açıdan bakıldığında haberin, olay, olayların önemi bu kamunun ilgisine müvekkilin geneldeki konuları işleyiş üslubuna uygun olarak verildiği görülür. Olayın sansasyon yaratacak biçimde abartılmadığı, objektiflikten ayrılınmadığı ve kamuoyunun ilgisinde olayın özüne çekilmek istendiği ve bunda da başarılı olduğu saptanır."

Değer, Cumhuriyet Gazetesi'nin ve Uğur Mumcu'nun anayasada ve yasalarda tanınan hak ve özgürlük içinde kaldıklarını ve bir görev bilinci içinde kamuyu aydınlatma işlevini yerine getirdiklerini belirterek **"Hiçbir zaman amaç dışında bir yazı yazılmamıştır. Bu yayının, basının haber verme ilkeleri içinde olduğunu kanıtlayacağız. Bu konudaki belgelerimizi ayrıca sunacağız"** dedi.

Vuralhan'ın avukatı Bilgin Yazıcıoğlu da açtıkları dava ile ilgili eksik yönleri tamamlayacaklarını, ayrıca karşı tarafın verdiği dilekçelerdeki görüşleri yanıtlamak için de kendilerine süre tanınmasını istedi.

Yargıç Oğuz da taraflara yazılı ve sözlü kesin kanıtlarını hazırlayarak mahkemeye sunmaları için 10 gün süre tanıdı. Yargıç Oğuz ayrıca Vuralhan'ın avukatlarına yanıt dilekçelerini hazırlamaları için de süre verdi.

Tüp bebeğe ilk izin

19 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'de tüp bebeğe izin verildi. Uygulamaya nisan ayında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapılacak incelemeden sonra karar verileceği bildirildi. Tüp Bebek Bilim Kurulu dün Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nda yaptığı toplantıda tüp bebek konusunu karara bağladı. Kurul, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin tüp bebek merkezi açmak için yaptığı başvuruyu kabul ederken İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi'nin aynı yöndeki başvurusunu ise birtakım eksiklikler bulunduğu gerekçesiyle reddetti. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müsteşarı **Tandoğan Toksöz** toplantıdan sonra yaptığı açıklamada, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin başvurusunun yönetmelik hükümlerine aynen uyduğunu söyledi. Bilimsel kurulun bütün üyelerinin 8 nisan tarihinde İzmir'e giderek tıp fakültesinin Tüp Bebek Merkezi'ni inceleyeceğini, ruhsatın bu incelemeden sonra verileceğini belirtti. Ruhsat verilene değin bir işlem yapılmayacağı, uygulamanın bu incelemeden sonra başlayacağı bildirildi.

Müsteşar Toksöz, Türkiye'de yapılacak tüp bebeğin maliyetinin 4-5 milyon lira dolayında olacağını bildirdi. Tüp bebek için her yıl İngiltere'ye Türkiye'den 150 çiftin gittiğini ve her çiftin ortalama 8 bin sterlin harcadığını belirten Toksöz, Türkiye'deki maliyetin bunun yarısı kadar olacağını söyledi. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müsteşarı Toksöz bir soru üzerine evli çiftlerde tüp bebek uygulaması yapılmasına karar verildiğini kaydetti.

Toksöz tüp bebek uygulamasının çok pahalı olduğunu vurgularken insan gücü, araç gereç ve finans bakımından güçlerin bölünmemesi için uygulamanın bir merkezde yürütülmesine karar verildiğini söyledi.

Çanakkale belgeseli için TRT'ye büyük tepki

19 mart

Haber Merkezi — Çanakkale Zaferi'nin 73. yıldönümü nedeniyle Suudi kaynaklı Faisal Finans Kurumu tarafından reklam olarak hazırlanan program büyük tepki uyandırdı, **"Atatürk'ün adının anılmadığı ve tarihi hatalar yapıldığı"** bildirilen programla ilgili olarak gazetelere telefon yağdı. TRT protesto edilirken Atatürk'ün adının anılmadığı ve tarihi hatalar yapıldığı" bildirilen programla ilgili olarak gazetelere telefon yağdı. TRT protesto edilirken Atatürk'ten neden bahsedilmediği, TRT'nin bu programı neden kendi hazırlamadığı soruldu.

Çanakkale Zaferi ile ilgili program dün gece televizyonun birinci kanalında yayımlandı. 25 dakika 11 saniye süren programda **Mehmet Akif Ersoy**'un "Safahat" adlı kitabı ve şiirlerine yer verildi. Bir tiyatrocu da gazi rolünde savaş bölgesini gezerken görüntülendi.

Programın bitiminden sonra yurdun her yerinden TRT'ye ve gazetelere protesto telefonları yağdı. En çok tepki **"Atatürk'ten bahsedilmemesi"** üzerinde yoğunlaştı. Bunun yanı sıra pek çok tarihi hata yapıldığı bildirildi. Özellikle Çanakkale Savaşı'nda kullanılan savaş malzemeleri yerine 2. Dünya Savaşı'ndan kalma araç ve gereçlere yer verildiği, tarihi kişilikler konusunda pek çok hata yapıldığı belirtildi.

Programı izleyenlere göre, Seyit onbaşının 240 kiloluk mermileri kaldırarak yerleştirdiği toplar yanlış gösterildi.

Bir bayan okur programla ilgili görüşlerini ağlayarak şöyle dile getirdi:

"Ben Çanakkale savaşlarında şehit vermiş bir ailenin bireyiyim. Yayımlanan bu programdan utanç duydum. Böylesi bir programı Faisal Finans Kurumu'nun finanse etmesi, programın içeriği Atatürkümüzün adından bile söz edilmemesi oldukça onur kırıcıdır. Bu, bir şirketin reklam filmidir, bizim ulusal zaferimizi anlatan bir program olamaz."

Telefon protestosunda, **"Bu bir rezalettir. Cumhuriyet bayramımızla ilgili programı acaba hangi yabancı kuruluş finanse edecektir"** denildi.

Muhalefet partileri de programa büyük tepki gösterdi. SHP Genel Sekreteri **Fikri Sağlar**, programla ilgili olarak, **"Bugünkü hükümetten zaten Atatürk milliyetçiliği beklemek mümkün değil"** dedi. Sağlar şunları söyledi:

"Keçeciler zihniyetini ayakta tutan ve Keçeciler'in temsil ettiği bu hükümetin Atatürk milliyetçiliğine aykırı programlar yapması da gayet doğaldır, başkası beklenemez." SHP Grup Başkan Vekili **Hikmet Çetin** ise program konusunda yayımdan sonra partiye çok sayıda telefon geldiğini söyledi. **"Beni genel merkezden arayarak protesto telefonları yağdığını söylediler" dedi.**

KEÇECİLER: TRT ÖZERKTİR

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler, programla ilgili sorumuzu yanıtlarken, TRT'nin özerk bir kuruluş olduğunu savunarak, **"TRT kendi kanunları çerçevesinde çalışır. Hükümetin ve iktidar partisinin müdahalesi söz konusu olamaz. TRT kendisi böyle bir şey yapmış"** dedi. Keçeciler, Fikri Sağlar'ın, **"Keçeciler zihniyetinin hâkim olduğu bir hükümetten başka bir şey beklenemeyeceği"** yolundaki sözleri anımsatılınca, **"Fikri Sağlar'dan ancak böyle bir açıklama beklenirdi. Faisal Finans'ın hazırladığı bir programla böyle bir bağlantı kurmak çok iptidai"** biçiminde konuştu.

KAHVECİ

Devlet Bakanı Adnan Kahveci, **"Programı görmeden bir değerlendirme yapamayacağını"** söyledi. Kahveci, **"Kaldı ki TRT bana bağlı bir kuruluş değildir. Bir ilgili kuruluş olarak da bakanlığa gelişimden bu yana bir kez bile açıp da herhangi bir program hakkında herhangi bir düşüncemi söylememişimdir. TRT ile programlar düzeyinde bir ilgim yok"** biçiminde konuştu.

TBMM'deki vergi yasa tasarısı görüşmelerine katılan milletvekilleri, programın yayımlandığı saatlerde genel kurul çalışmaları devam ettiği için programı izleyemediler.

REKLAM FİLMİ

Filmin Faisal Finans Kurumu tarafından bir reklam olarak hazırlandığı bildirildi. Edinilen bilgiye göre program önce ön anlaşma imzalanmadan denetime tabi tutularak uygun bulundu, daha sonra reklam dairesi tarafından ön anlaşması imzalandı. TRT'nin programın yayımlandığı süre için Faisal Finans Kurumu'ndan para aldığı öğrenildi.

Cezaevlerindeki yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlü sayısı bini aştı

Türkiye'nin yabancı derdi

SÜLEYMAN SARILAR *20 mart*

Türkiye'deki yabancı uyrukluların suç işleme oranı son yıllarda gittikçe artıyor. Özellikle İranlıların uyuşturucu piyasasına girmeleriyle yargılanan yabancıların sayısında hızlı bir artış gözleniyor. Türkiye'de 1983 yılından bu yana yargılanan yabancı sanık sayısı ilk kez geçen yıl bini aştı. 1983-1987 yılları arasında yaklaşık beş bin yabancı uyruklu kişi çeşitli suçlardan yargıç önüne çıktı. Yargılanan yabancılar arasında, İranlıdan Pakistanlıya, Fransızdan Polonyalıya, Libyalıdan Amerikalıya kadar uzanan değişik ülkelerin yurttaşları yer alıyor.

Adalet Bakanlığı istatistiklerine göre, 1983 yılında Türkiye'deki cezaevlerinde beşi kadın olmak üzere 161 hükümlü, sekizi kadın 227 tutuklu yabancı bulunuyordu. 1984 yılında tutuklu ve hükümlü yabancı kadın sayısı 18'e yükselirken erkek sayısı da 457'ye ulaştı. Bu tarihten sonra sürekli olarak artan tutuklu ya da hükümlü yabancıların sayısı geçen yıl 1014'e ulaştı.

Cezaevlerindeki yabancıların artışı yanında, tutuksuz olarak yargılananların sayısında da önemli artışlar gözlendi. 1983 yılında tutuklu ya da tutuksuz 784 yabancı, yargıç önüne çıkarılırken bu sayı geçen yıl iki bine yaklaştı. Özellikle uyuşturucu trafiğinde İranlıların rolünün artmasıyla yargılanan yabancılar arasında İran uyrukluların sayısı da hızla yükseldi. İran-Irak savaşı nedeniyle çeşitli yollardan Türkiye'ye giren İranlılar, bir süre sonra geçim sıkıntısına düşmeleri nedeniyle yasa dışı işlere girmeye başladılar. Özellikle İstanbul Laleli çevresinde yoğunlaşan Iranlılar, Türklerle temasa geçerek uyuşturucu kaçakçılığı ya da imalat piyasasını ellerine geçirdiler.

İranlılar, Türkiye üzerinden Avrupa'ya veya ABD'ye sevk edilen uyuşturucu trafiğinde önemli bir yer edinirken İstanbul DGM'de görülen uyuşturucu davalarında da önemli artışlar oldu. DGM'deki uyuşturucu davalarının sanıkları arasında İranlılar çoğunluğu oluştururken uyuşturucu davalarında yargılanan 116 yabancı uyruklu sanığın 97'sinin İranlı olduğu belirlendi. İstanbul DGM'de davaların yüzde 95'ini uyuşturucu davaları oluştururken İranlıların satın aldığı Gebze'deki çiftlikte eroin imalatında ve Pakistan-İran yoluyla Türkiye üzerinden Avrupa'ya sevk edilen eroin kaçakçılığı davalarında da sanıkların çoğunluğunun İranlı olması dikkat çekiyordu.

İranlıların yanı sıra yargılanan yabancılar arasında ülkeleriyle Türkiye arasında sorun yaratanlara da rastlanıyor. Örneğin Fransız turist rehberi **Michel Caraminot**, geçen yılın haziran ayında turist grubuna verdiği tarihsel bilgilerde Ermenilerden bahsettiği için Türk rehber arkadaşı **Nihat Gökhan** tarafından ihbar edilecek ve **"milli duyguları zedeleyici propaganda yaptığı"** savıyla Diyarbakır DGM'ce tutuklanacaktı. Caraminot, Fransa Başbakanı **Jacques Chirac**'ın Başbakan **Turgut Özal**'la görüşmesi sonucu tahliye edildikten sonra 15 Ekim 1987'de Türkiye'yi terk edecek, ancak Diyarbakır DGM'ce beş yıl hapis cezasına çarptırılmaktan kurtulamayacaktı. Caraminot, yasak olmasına karşın Türkiye'den ayrılmasını, **"Kaçmadım. Fransız Konsolosluğu'ndan alınan pasaportla ülkeme döndüm"** diyerek açıklayacak ve Diyarbakır Cezaevi'nde önce dövüldüğünü sonra da özür dilendiğini anlatacaktı.

Yargılanan yabancılar arasında Türk gazetelerine **"Pakistan'ın Türkân Şoray"**'ı olarak yansıyan Pakistanlı film artisti **Asma Ahmad**, **"film çevirmek üzere"** Türkiye'ye gelişinde, Atatürk Havalimanı'nda çanta-

sında eroinle yakalanınca Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanacak ve ömürboyu hapis cezasına mahkûm edilecekti.

Türkiye'de mahkûm olan yabancı uyruklu kadınlardan biri de İsrailli **Raşel Kohen**'di. Kohen, tutuklanıp İstanbul DGM'de yargıç önüne çıkartılacak ve İsrail Interpolü'nden **"uyuşturucu kaçakçısı olduğuna dair"** bilgi geldiğinde ise mahkûm olacaktı.

Uyuşturucu suçlarının yanında, diplomatik cinayetlerin sanıkları yabancı uyruklulara da rastlamak olanaklı. **"Sati davası"** olarak anılan Ürdünlü diplomat **Zaid Sati**'nin öldürülmesi olayında Ankara DGM'de yargılanan Suriyeli sanıklar daha sonra beraat ettiklerinde, savcılarla yargıçlar arasında tartışmalara neden olacaklardı.

Yabancı uyruklu sanıklar arasında verdiğimiz örneklere ABD'li **James Asher Cabs**'ı eklememek olmazdı herhalde. ABD'li **Cabs** otelde yer olmadığını söyleyen resepsiyoncuyu, kafasına vurarak öldürdüğü savıyla İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi'ne çıkartıldığında, **"sıradan bir sanık olmadığını"** gösterecekti. İzleyenlerin **"deli mi, artist mi"** olduğuna karar veremediği ABD'li Cabs, **"Ben peygamberim. Ben Tanrı'nın kendisiyim. Ben İslam uzmanıyım"** türünden sözleriyle yargıçları bile şaşırtacak, hatta duruşmasını izlemeye gelen ABD konsolosluk görevlilerinin bile tebessümlerine neden olacaktı.

ABD'li Cabs kadar ilginç bir başka yabancı sanık da Suriyeli hava korsanı **Hıdır Ahmed Mahleş**'ti. Mahleş, **"bıçakla uçak kaçırmaya"** kalkıştığında kıskıvrak yakalanacak ve Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanıp mahkûm olduğunda iki parmağını havaya kaldırıp **"zafer işareti"** yapacak, ellerine kelepçe takıldığında da mahkûm olduğunu anlamayıp bağırarak protestoda bulunacaktı.

Marcello Mastroianni ile bir karşılaşma

Kadınlar güzel, ama yaşamı karmaşık hale getiriyorlar

NİLGÜN CERRAHOĞLU *20 mart*

ROMA — **Catherine Deneuve, Faye Dunaway** gibi kadınların aklını başından aldığı günlerdeki denli baştan çıkartıcı değil artık. Fakat 63 yaşında **Marcello Mastroianni** hâlâ çok hoş. Yıllar izlerini onun da üzerinde bırakmış. Ününe ün katmaya devam etmesine rağmen göbeğinde toplanan fazla kiloları, sigaradan sararmış parmakları ve kızarmış gözlerindeki yorgunluk hemen dikkati çekiyor. Fakat o bunlara aldırmıyor. Kadınları ve yaşamı seviyor. Günde 60 sigara içiyor, hiç egzersiz ve rejim yapmıyor: **"Perhiz yapanlardan hoşlanmıyorum"** diyen Mastroianni: **"Aşırı kontrollü olan bu tip insanlara güvenmiyorum. Olduğu gibi olan kimseler daha çok hoşuma gidiyor. Kendi hesabıma yanaklarım aşırı dolgunlaştığında yalnız film çevirmek için rejime giriyorum. Çizgilerimi korumaya özel bir merakım yok. Nasıl olsa artık jönprömiye rollerine çıkmıyorum."** Kadınlar konusunda söyledikleri daha da ilginç: **"Fellini, altmışını geçince huzura kavuşacaksın, diyordu. Kadınlar güzel, ama yaşamı komplike haline getiriyorlar. Gece doğru dürüst uyuyamıyorsun, sohbet ediyorsun, sevişiyorsun, fakat ertesi sabah sürünerek yataktan çıkıp stüdyoya gitmek gerekiyor... İşte ben altmışımı geçtiğim halde huzur bulamıyorum. Yaşadığım sürece bir kadın üzerinde düş kurmaktan vazgeçmeyeceğim çünkü."**

Marcello Mastroianni bunları bizlere Roma'daki dış muhabirler bürosunda anlatıyor. Dünyanın dört bir yanından gelen 20-25 kadar yabancı muhabir, ünlü aktörü biraz hayranlık, biraz ilgi, fakat özellikle gazetecilerin, konularına pek sık göstermedikleri gerçek bir sevecenlikle dinliyor. Bunun sebebi, yalnız İtalyan sinemasının değil, artık dünya sinemasının sayılı isimleri arasında sayılan aktörün çok doğal olması. Marcello Mastroianni bildiğimiz starlara benzemiyor.

"Ben çalışmakla değil, oyun oynayarak hayatımı kazanıyorum" diyor Mastroianni. **"Bunun için kendimi çok ayrıcalıklı sayıyorum. Bir gün bir kamyon şoförü, bir gün entelektüel, bir gün de sanatçı olabiliyorum. Eğleniyorum. Tıpkı küçükken hepimizin yaptığı gibi. Hiç kendini tekrarlamayan güzel bir oyun bu. Aktör bu anlamda hiç büyümüyor, hep çocuk kalıyor."**

Marcello, bu düşler dünyasında yaşamaktan besbelli gerçek bir doyum ve mutluluk alıyor. Diğer yıldızlar gibi mesleğin zorluklarından hiç yakınmıyor. Fakat bu kış, Roma'da **"Siyah Gözler"**'in yönetmeni **Nikita Mihalkov**'un sahneye koyduğu **"Mekanik Bir Piyano İçin Bitmemiş Parça"** ile sahneye de çıkan Marcello Mastroianni, tiyatroyu sinema denli sevmediğini anlatıyor. **"Tiyatroyu"** diyor, sigaradan çatallaşmış sesiyle, **"Kendini tekrar ettiği için sıkıcı buluyorum. Her gece ilk espriden başlayarak aynı şeyleri tekrarlamak gerekiyor. Ben sahnede oynadığım için hiç olmazsa eğleniyorum. Fakat koltukları dolduran insanlar sessizce sabit bir noktaya, hep bize bakıyorlar. Bu biraz, sürekli kendinden bahseden, size hiç konuşma fırsatı vermeyen bir insanla yemeğe çıkmaya benziyor. Doğrusu bu ya, koltuğunda uyuyakalan seyirciyi anlayışla karşılıyorum."**

Nihayet aramızdan biri Marcello'ya başından beri beklediği klişe soruyu yöneltiyor: **"Hâlâ size bir 'Latin Lover' olarak görenlere ne diyorsunuz?"**, **"Aslında bu imajı hak etmek için hiçbir şey yapmadım ben"** diyor Marcello, yüzündeki en masum ifadeyle. **"Bu Latin Lover söylencesinin nereden çıktığını hiçbir zaman anlayamadım. Şimdiye dek oynadığım rollere bakarsanız hep mahvolmuş, güvensiz erkekleri canlandırdığımı görürsünüz. Bir keresinde hamile bir erkeği bile oynamıştım. Ben aslında tam anlamıyla bir 'antihero'yum (karşı-kahraman)."**

Gerçekte **"Latin Lover"** (yani banal tercümesiyle

"çapkın") unvanının Mastroianni'ye, yalnız kadınları kollarında eriten rolleri için değil, özel hayatı yüzünden yakıştırıldığını aktöre hatırlatmak istiyoruz. Ama o, özel yaşamı üzerine konuşmak istemiyor. Mastroianni, aslında aktörlük yeteneğini tüm görkemiyle ortaya koyduğu **"Siyah Gözler"** filminin kahramanı Romano gibi yaşıyor. 1950'de evlendiği **Flora Carabella** ile evlilik bağını kopartmadan uzun yıllar **Catherine Deneuve** ve **Faye Dunaway** ile yaşadığı aşk öyküleri, Deneuve'den olan kızı **Chiara** hâlâ İtalyan magazin basınına malzeme sağlıyor. Hâlâ karısı ve sevgilisi arasında yaşayan Marcello, **"yalancı, hayalci"** Romano'nun dünyasında kendisinden çok şey bulduğunu kendi de itiraf ediyor: **"Filmin sonuna doğru bir yerde Romano, 'Birisi hayatından ne hatırlıyorsun diye sorsa cevabım hiçbir şey hatırlamıyorum olacak. Annemin ninnisi ve karımın ilk âşk gecemizde yüzündeki ifadeden başka' der. Böylesine trajik bir boşluk yaşamadım ben. Romano'dan daha şanslıyım. Aslında hayat bana karşı çok cömert oldu."**

En sevdiği rollere gelince, **Ettore Scola'nın "Özel Bir Gün"**ünü sayıyor. **"Homoseksüel, çok hassas bir kişiliği canlandırmam ve karakteri seyirciye sevdirmem gerekiyordu. Bu o kadar kolay değildi"** diye ekliyor.

Bir Yugoslav gazeteci **"Cannes'da Altın Palmiye alan "Siyah Gözler" filmi bu yıl size Oscar da kazandırabilir"** diye kesiyor lafı. **"Bir Oscar sizin için ne önem taşıyor?", "Valla"** diyor Marcello tüm doğallığıyla, **"Bir Oscar tabii ki hoşuma giderdi ve Amerikalılara inat, gidip kendi ellerimle alırdım ödülümü. Fakat Oscar deyince insan bir durup düşünüyor. 'Yani şimdi tüm filmlerim içinde Oscar'ı en çok hak eden film bu muydu' diye."**

Altmış üç yaşında bir aktörün meslek yaşamının son yıllarında gelen bir Oscar'ın biraz da hüzün verici bir boyutu olmalı diye düşünmeden edemiyorum ve benim de ağzımdan ister istemez, **"Yaşlılık mı, ölüm mü? Hangisi daha çok korkutuyor?"** sorusu çıkıyor. Hiç düşünmeden yanıtlıyor bu soruyu Marcello: **"Gitmek istemiyorum. Tekerlekli bir iskemleye de bağlı kalsam, burada kalmak ve olanları görmek istiyorum. Dostum Fellini ile bazen konuşuyoruz bunu. O da artık altmış sekiz yaşında. 'Düşünebiliyor musun' diyoruz birbirimize; on yıl içinde ikimizden biri burada olmayabilir artık. Evet, ölümden korkuyorum. Üstelik dindar olmadığım için ölmek hiç işime gelmiyor."**

Yazlık kooperatifler 'paydos' dedi

MUSTAFA BALBAY *20 mart*

İZMİR — Büyük kentlerdeki konut kooperatiflerinin içine düştüğü darboğazın yanı sıra kıyı kasabalarındaki yazlık konut kooperatiflerinin sorunlarına bir de **"denetimsizlik"** eklenince işler iyice yavaşladı. 10-15 yıllık kooperatifler temellerini yeni yeni atarken yeni kurulanlar, **"işlerini sağlama bağlamak amacıyla en az 200 bin lira"** aylık aidat istiyorlar. Kooperatif yöneticileri, **"Toplu konut için attığı adımlar hükümet için önemli bir kozdu. Şimdi bu koz ellerinden gitti. Hükümetten umudu kestik"** diyorlar. Kıyılardaki yüzlerce kooperatif henüz imar planı düzenlenmediği için arsa sorununu bile çözemedi.

Sayıları 40 bini aşan kooperatifler için 1988 yılı zorlu geçecek. Toplu Konut Fonu'nun bu yıl yeni kredi vermemeyi kararlaştırmasının yanında inşaat maliyetlerindeki olağanüstü artış birçok kooperatifte işlerin yavaşlamasına neden olurken, müteahhitler de anlaşma gereği sürdürmek zorunda oldukları inşaatları her an bırakabileceklerini söylüyorlar. Kıyı kasabalarındaki konut kooperatifleri için ise sorunlar daha da yüklü. Özellikle **"gözden uzak"** olması buralardaki kooperatiflere üye olan kişilerin en büyük handikapı. Kooperatif yöneticileri ise **"işlere burnunu sokan"** üyelere fazla yüz vermiyorlar.

Bodrum Sınırlı Sorumlu Tankay-1 Turistik Tatil Köyü Yapı Kooperatifi kıyı yerleşim merkezlerinde kurulu 10 bine yakın kooperatiften birisi. Üyeler 1984 yılından bu yana süren uğraşlar sonucunda bir arsaya sahip olurlar. Şimdi sıra imar planının düzenlenmesi ve inşaatın başlamasına gelmiştir. Yönetim kurulu, üyelere son durumu bildirmek, ihale ve satış komisyonu oluşturmak üzere 13 Aralık 1987'de genel kurula gider. İhale komisyonuna Emekli Hâkim **Oktay Türe, Şükrü Bursalıgil, Muhavvit Baymur, Ramazan Almaç** ve **Alaattin Topaloğlu** seçilir. En çok oyu alan Oktay Türe de ihale komisyonunun başkanlığına getirilir. Kooperatif için yeni bir dönem başlamıştır. Kısa bir sürede ihale sonuçlanacak ve inşaata başlanacaktır.

Ancak ihale komisyonu ile yönetim kurulunun **"diyaloğu"** bozulur. Çünkü yönetim kurulunun hazırladığı iki teklif dosyası arasında yaklaşık 300 milyon liralık fark vardır. Emekli Hâkim olan Oktay Türe ihale konularını **"çok iyi"** bildiği için bu durum yönetim kurulunun hoşuna gitmez. Türe ayrıca hazırlanan dosyalardaki eksiklikleri de sık sık yönetim kuruluna iletir. Yönetim kurulu bu eksiklikleri inceleyip tamamlamak yerine İhale Komisyonu Başkanı Oktay Türe'nin işine son verir. Ancak Türe durumu bakanlığa bildirir ve inceleme yapılmasını ister. Yönetim kuruluna göre Türe, **"büyük bir suç işlemiş"** ve **"görevi suiistimal"** etmiştir. Sonuçta üyelikten de çıkarılır. Oysa 1163 sayılı Kooperatifler Yasası'na göre bu tür görevden almalar, ancak genel kurul kararı ile gerçekleşebilmektedir.

Bu olaydan kısa bir süre sonra **Oya Bulguç, Musa Samasti** ve **Akın Karacasu** isimli kooperatif üyeleri de konutların yapımı için biri 4.5 milyar diğeri de 4.2 milyar olmak üzere iki ayrı dosya bulunduğuna dikkat çekerek yönetim kuruluna başvururlar. Bu durumu açıklamasını isterler. Aydoğan Erözalp başkanlığındaki yönetim kurulunun bu başvuruya yanıtı da **"üyelikten azletmek"** olur.

Konuya yakın çevreler bu örneğe benzer olayların kooperatiflerde sık sık yaşandığını anımsatarak, **"Yönetim sorunu, kooperatiflerin parasal ve bürokratik sorunları kadar önemli. Kıyı kooperatiflerinin üye-**

leri büyük kentlerde olduğu için denetim mekanizması da tam olarak işleyemiyor" diyorlar.

Kuşadası Kaymakamı **Şemsettin Ulusoy** da bu konuda çok yakınma duyduklarını belirterek şunları söylüyor.

"Örneğin kooperatif arsasının denize nazır, sahile çok yakın olduğu belirtiliyor. Oysa bir araştırıyorsunuz, arsa denizden birkaç kilometre içeride. Ya da kooperatif yöneticisi arsanın satın alındığını, imar planının da çıktığını belirterek üye kaydı yapıyor. Ama ortada ne arsa ne de imar planı var. Belediyeler bu konuda vatandaşları sık sık uyarmalı."

Konut kooperatiflerinin en çok akın ettiği yerlerden olan Bodrum'da Belediye Başkanı **Cevat Bilkiç**, vatandaşlara **"Önce bana gelin"** diyor. Yüzlerce kooperatifin, daha yolun başında olduğunu belirten Bilkiç, **"Artık 50-100 bin liralık aidatlarla konut sahibi olmak mümkün değil. Böyle üye kaydeden kooperatif varsa dikkatli olmak gerekiyor"** diye konuşuyor.

13 YIL SONRA TEMEL ATILDI

Gümüldür'de 1974 yılında 500 liralık aidatlarla arsası satın alınan Meltem Tur Sahil Konut Yapı Kooperatifi de temelini 13 yıl sonra 1987 yılında atabildi. Kooperatifin başkanı **Hasan Gövüt**, **"Geçen yıl temeli attığımızda çimentonun torbası 26 bin lira idi, şimdi 64 bin liraya çıktı. Kredi de ufukta gözükmüyor. Arsamızın bir bölümünü turistik tesis yapılması için satacağız ve buradan elde edeceğimiz kaynakla da birkaç yıl içinde inşaatı tamamlayacağız"** diyor.

Gövüt, Toplu Konut aracılığıyla dağıtılan kredilerin bu alanda önemli bir işlevi yerine getirdiğini belirterek, **"Ancak hükümet bu konudaki kozunu yitiriyor. Bence geçen birkaç yıl içinde konut alanında hükümetin yaptığı olumlu işler bu yıl kredi dağıtımındaki aksama ile birlikte önemini yitirdi"** diye konuşuyor.

DAVUTLAR'DA İMAR PLANLARI İPTAL

Kuşadası'na 15 kilometre uzaklıktaki Davutlar kasabasında yaklaşık 20 kilometrelik sahil şeridinin önemli bir bölümü kooperatif inşaatları ile dolu. Kıyı şeridi tamamen parsellendiği gibi son dönemde iç kesimlere doğru da kooperatif arsalarının telle çevrilmeye başlandığı belirtiliyor. Belediye Başkan Vekili **Zeynel Çengel** kıyıdan 500 metre içe kadar ruhsat verildiğini, diğer arsalara ruhsat verilmeyeceğini belirterek şunları söylüyor:

"Daha önceki dönemlerde belediye ile iyi diyalog kuran herkese imar izni verilmiş. Bu arada birçok kooperatif de 'Nasıl olsa imar izni çıkartırım' düşüncesiyle tarım alanları satın alıp üyelerine 'arsamız burası' demiş. Biz buna karşı çıkınca bu kooperatiflerin yöneticileri 'Yapmayın, bizi yakarsınız' diye feryat ediyor. 500 metreden de içeride çok sayıda kooperatif arsası var, bunları kabul etmiyoruz. O nedenle daha önce hazırlanan imar planlarını iptal ettik, yeniden çizdireceğiz."

Erdek'te de yeni bir **"yağma"** söz konusu. Daha önce hazırlanan imar planına göre 40 kilometrelik kıyı şeridinde sadece turistik tesisler inşa edilebiliyor. Halen yüzde 30'luk bir bölümü yapılaşmış olan bu sahil şerindindeki imar planındaki bazı değişiklikler yapılması ve özel inşaata da izin verilmesi gündeme gelince kooperatifler bölgeye hücum etti. Erdek Belediye Başkanı **Şadi Bayraktar**, **"Bu hücumu sezdik. Şimdi alınan kararı değiştirmeye çalışıyoruz"** diye konuştu.

Barajlar kaderlerine terk edildi

UFUK TEKİN *21 mart*

ADANA — Hükümet kemer sıkmaya baraj ödeneklerinden başlayınca, Kralkızı, Dicle, Çatalan, Yarseli, Menzelet, Nergislik barajlarıyla bazı sulama projelerinde işler büyük ölçüde durdu. Bazı şantiyeler geçici olarak kapatılırken binlerce işçi çıkarıldı.

Türkiye'nin 2. büyük enerji barajı olan Karakaya'nın bir İtalyan firmasına olan milyarlarca lira borcunun henüz ödenmediği bildirildi.

Sözleşmelerde öngörülen ödeneklerin azaltılması sonucu ortaya çıkan **"barajlar krizi"**yle ilgili olarak üst düzey bir yetkili, Atatürk Barajı'na ayrılan ödeneklerin DSİ dışındaki kaynaklardan sağlanması gerektiği görüşünde olduğunu belirtti. Büyük bir inşaat şirketinin yetkilisi ise krizin daha çok 1983 ve sonrası yapımına başlanan barajlarda ortaya çıktığına işaret ederek, **"Suç sözleşmeye aykırı hareket eden hükümetindir, firmaların değil"** dedi.

Dicle Nehri üzerinde Kadirbeyoğlu-Maga konsorsiyumu tarafından yapılmakta olan Kralkızı Barajı'nda işler, sözleşmede 13 milyar öngörülmesine karşın 3.5 milyar ayrılınca durduruldu. Firmalar konsorsiyumu, ödeneğin yüzde 75 azaltılması sonucu bir ara 800 olan işçi sayısını 100'e indirdi, ünitelerin tamamında işi durdurdu.

Kadirbeyoğlu Firması'nca yapılan Nergislik Barajı'na da 3.5 milyar ödenek verilmesi gerekirken, 1988'de 750 milyon lira verilmesi üzerine iş, ek ödenek verilinceye kadar **"rolantide"** yapılmaya başlandı. Firma, işçi sayısını 200'den 30'a indirdi.

GAP kapsamında Dicle Nehri üzerinde sulama ve enerji amaçlı olarak yapımına geçen yıl başlanan Dicle Barajı'nda da işlerin tümüyle durduğu öğrenildi. Tünel inşaatını yapan Gür-İş İnşaat, ödenek gelmemesi üzerine 500 işçisine maaşlarını veremedi. Baraj yapımını üstlenen Kiska İnşaat ise bir ara 800 olan işçi sayısını ödenek azlığına bağlı olarak 100'e indirdi. Gür-İş'in 500 işçinin tümüne birden yol vereceği bildirildi.

Enerji, sulama ve taşkın koruma amaçlı olarak Seyhan Nehri üzerinde yapılan Çatalan Barajı'nda işler tümüyle durdu. Yapımcı Erg İnşaat 1200 olan işçi sayısını 140'a indirdi. Çatalan Barajı Şantiye Şefi **Mahmut Görücü**, 1988 yılında sözleşme gereği 40 milyar ödenmesi gerekirken fonlar dahil şirkete 11 milyar verileceğini bildirerek, **"Sorun DSİ'nin sözleşmeye uymamasından kaynaklandı, bizim suçumuz yok"** diye konuştu. Son bir ay içinde 200'ün üzerinde işçinin çıkışının verilmesini protesto eden işçiler de açlık grevine başladı.

Hatay bölgesinde yapımı sürdürülen Yarseli Barajı için 1988 yılında 7 milyar taahhüt edilmişken 2.5

milyar verilmesi üzerine işlerin rolantiye alındığı öğrenildi.

Ödenek azlığına bağlı olarak işleri aksayan bir başka proje de Yet İnşaat tarafından Ceyhan Nehri üzerinde yapılan Menzelet Barajı. Bu Barajda da işlerin geçici bütçedeki ödeneklerle yapıldığı ve kaynak kalmadığı için şimdilik son verildiği bildirildi.

Türkiye'nin enerji amaçlı 2. büyük barajı olarak yapımı tamamlanan Karakaya'nın yapımcı İtalyan İtalstrate Firması'na 30 milyarlık borcunun kaldığı bildirildi. DSİ'den bir yetkili, kaynak aradıklarını ve geçici kabul hazırlandığını belirtti. Birçok baraj ve sulama projesinde durgunluğa ve işçi çıkışlarına yol açan finansal krizle ilgili olarak DSİ'den üst düzey bir yetkili, Atatürk Barajı'na 1988 yılı için 200 milyar lira ayrıldığına işaret ederek, **"Bu prestij yatırımı için gereken kaynağın DSİ bütçesinin dışından sağlanması gerekir. Bu durum birçok projeye ayrılacak ödeneğin Atatürk Barajı tarafından emilmesine yol açıyor"** dedi.

İlk kez bir İsrail askeri öldürüldü

21 mart

Dış Haberler Servisi — İsrail'in işgali altındaki Batı Şeria'nın Beytüllahim kasabasında dün bir İsrail askeri vurularak öldürüldü. İşgal altındaki topraklarda 102 gün önce Filistin ayaklanmasının başlamasından bu yana ilk kez bir İsrailli asker öldürülüyor.

İsrail askeri sözcüsü, bir İsrail hükümet binası önünde nöbet tutan askerin başından vurulduğunu söyledi. Asker, hastaneye kaldırıldıktan kısa bir süre sonra öldü. Ajanslar, saldırganın olaydan sonra kaçtığını, ancak İsrail askerlerinin 200 kadar Filistinliyi tutuklayarak sokakta diz çöktürdüklerini ve olay yerinde bulunan gazetecileri tartakladıklarını ve makinelerindeki filmleri aldıklarını haber verdiler. Ajanslar, bu olayın Filistin ayaklanmasını yürütenlerin dünya kamuoyunda sempati kazanmak ve İsrail misillemelerini engellemek amacıyla koyduğu ateşli silah yasağının ilk ihlali olduğuna dikkat çekiyorlar.

Washington'da bulunan İsrail Başbakanı **İzak Şamir,** İsrail askerinin öldürülmesi son derece **"ciddi bir gelişme"** olarak niteledi. Şamir, **"Bu olay İsrail ile Filistinliler arasında savaş durumuna yol açıyor"** dedi.

İşgal altındaki öteki yerleşim yerlerinde de Filistinlilerle İsrail askerleri arasında dün de çatışmalar çıktı.

Bu arada tank ve helikopterlerin desteğindeki İsrail askerlerinin Güney Lübnan'da yeni bir operasyon düzenledikleri bildirildi. Ajanslar, Lübnan'dan İsrail'e yönelik terör olaylarını durdurmayı amaçlayan bu operasyonun İsrail askerlerinin Güney Lübnan'da en fazla ilerledikleri harekat olduğunu kaydettiler.

İsrail Savunma Bakanı **İzak Rabin,** Federal Almanya'da yayımlanan Der Spiegel Dergisi'ne verdiği demeçte, Filistin ayaklanmasını durdurmanın, İsrail için bir ölüm kalım meselesi olduğunu belirterek, **"Askerlerin Filistinlilere çiçek atmaları mı gerekiyor"** dedi.

Rabin, **"Bu, diğer savaşlar gibi bir ölüm kalım sorunudur. Araplar da aynı siyasi amaçlara sahipler. Nedensiz ateş açmıyoruz, tankların Filistin köylerine ateş etmesine izin vermiyoruz"** diye konuştu. **"Biz cop kullanınca, bütün dünya tepki gösteriyor"** diyen Rabin, Filistinlileri eylem yapmaktan vazgeçirmek için onlara dayak atmak zorunda olduklarını savundu.

1402'liklere 'suçsuz' ceza

TURAN YILMAZ *23 mart*

ANKARA — Temel insan hak ve özgürlükleri konusunda 8 yıldır Türkiye'nin gündeminde yer alan 1402'liklerin öyküleri, çeşitli boyutları ile tartışılıyor. Milli Güvenlik Konseyi'nin (MGK) 19 Eylül 1980 günkü ikinci toplantısında Sıkıyönetim Yasası'nda yapılan bir değişiklikle on binlerce kamu personeli **"suçsuz ceza olmaz"** evrensel ilkesi çiğnenerek, ancak bir yargı organınca verilebilecek en ağır cezaya, **"ömür boyu kamu hizmetlerinde çalıştırılmama cezasına"** çarptırılabilmelerine olanak sağlanıyordu.

Kamuoyundaki yaygın deyişle **"1402'zedeler"** ya da **"sakıncalılar"** olarak adlandırılan bu personelin çalışması, sıkıyönetim komutanlıklarınca **"genel asayiş yönünden sakıncalı",** hizmetleri **"yararsız"** bulundu. Sıkıyönetim komutanlarına tanınan göreve son verme yetkisini sivil otoritenin de kullandığı ve binlerce **"sahte 1402'zede"** ortaya çıkardıklarına tanık olundu.

Bir gece yataklarından uyandırılarak ellerine 1402'zede olduklarını belgeleyen **"sarı zarfları"** verilen memur ve işçilerin büyük bir bölümü, suçlarının ne olduğunu öğrenemedi.

1981'de görevine son verilen 24 yıllık sağlık memuru **Sinan Karsan,** suçunun **"TKP'nin önde gelen simalarından olmak"** olduğunu 6 yıl sonra öğrenebildi. Polis Müdürü **Muzaffer Özbayrak** ise eski İçişleri Bakanlarından **Hasan Fehmi Güneş**'in not defterinde 12 Eylül yönetimi için, **"Bu yönetim, AP'nin resmi elbise giymiş şeklidir"** sözlerinin yazılı olması nedeniyle **"sarı zarflı"** oldu. Çünkü 1981'de Güneydoğu gezisine çıkan Güneş'in üzerinde bu notlar bulunduğunda, yanında Urfa Emniyet Müdürlüğü'nde Şube Müdürü olan eski Pol-Der Genel Başkanı Özbayrak da vardı.

12 Eylül yönetimince ne kadar kamu personelinin işine son verildiği konusunda kesin sayılar bilinmiyor. Genelkurmay'ın verilerine göre bu rakam 4891. Bu personelden 3403'ünün sakıncalılığı kaldırıldı, halen 1488'inin sakıncalılığı ise devam ediyor.

Ancak araştırmacılara göre bu sayı, 20 binin çok üzerinde. Hatta Silahlı Kuvvetler ve Emniyet Teşki-

latı'nda disiplin hükümleri uyarınca görevlerine son verilen personelle birlikte bu sayının 50 binin üzerine çıktığı öne sürülüyor.

"Çeşitli baskıların" örneği Ege Üniversitesi'nde yaşandı. Aralarında Prof. **Metin Şengonca** ile Dr. **Oya Tangör**'ün de bulunduğu 7 öğretim üyesi Bornova Tugay Komutanı tarafından çağrıldı ve kendilerine, **"Siz zaten 1402'zede olacaksınız, iyisi mi istifa edin"** denildi. Yalnız Tangör direndi ve gerçek bir 1402'zede oldu. Şengonca ise yıllar sonra üniversiteye dönmek isteyince kendisine, **"Siz kendiliğinizden istifa etmişsiniz"** denildi. Şengonca, bir umut deyip, **"durumumu düzeltin"** diye Genelkurmay'a başvurduğunda ise **"Bizim kayıtlarımızda sizinle ilgili bir husus yok"** yanıtını aldı.

20 DAKİKALIK OLAY

Türkiye'nin gündeminden 8 yıldır hiç inmeyen 1402'zedelerin öyküsü, MGK'nın 19 Eylül 1980 günkü 2. oturumuyla başladı. Sıkıyönetim komutanlarına, bölgelerinde genel güvenlik, asayiş ya da kamu düzeni açısından çalışmaları sakıncalı, hizmetleri yararsız bulunan kamu personelinin işine son verilmesini ilgili kurumlardan isteme yetkisi tanıyan yasal düzenleme, MGK tarafından 20 dakika içinde görüşülerek karara bağlandı. 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 2. maddesine bir fıkra eklendi ve öykü de böylece başladı.

Ancak MGK konuyu o kadar acele ele almıştı ki, getirilen bu düzenlemede sakıncalı sayılanlara yönelik en önemli yaptırım unutulmuştu. Bu **"unutkanlık"** da 28 Aralık 1982'de kabul edilen 2766 sayılı yasa ile giderildi. Bununla, işlerine son verilenlerin bir daha kamu hizmetinde çalışamayacakları hükme bağlandı.

MEDENİ ÖLÜM

Eski Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. **Yahya Zabunoğlu**, bu uygulamayı, yasa metinlerinden 300 yıl önce çıkarılan ve bir insanın hiçbir şekilde hak sahibi olarak görülmemesi anlamına gelen, kölelik döneminden kalma hukuki bir durum olan **"medeni ölüm"**'e benzetti. Zabunoğlu'na göre, getirilen düzenleme ile askeri otorite işe son verme isteminde bulunacak, sivil otorite de bunu zorunlu olarak yerine getirecekti.



Önce alışveriş... **Sonra fiş...**

4. Mumcu-Vuralhan davası

23 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan**'ın, kendisiyle ilgili yayınlarla, kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu gerekçesiyle gazetemizin Yazı İşleri Müdürü **Okay Gönensin** ve gazetemiz yazarlarından **Uğur Mumcu** hakkında açtığı 50 milyon liralık tazminat davası, Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dün başladı. Gazetemiz avukatlarının istemine, Vuralhan'ın avukatları da katılınca, Yargıç **Mustafa Yakupoğlu**, 50 milyon liralık tazminat davasını, Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülen 100 milyon liralık dava ile birleştirdi.

Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'ndeki dava dün saat 10.05'te başladı ve 6 dakika sürdü. Duruşmaya Uğur Mumcu ve gazetemiz avukatları **Gülçin Çaylıgil, Fikret İlkiz, Beyhan Görsoy** ile Vuralhan'ın avukatları **Bilgin Yazıcıoğlu, Tarık Anıl** ve **Yücel Ezberci** geldiler.

Vuralhan'ın avukatları, daha önce verdikleri dava dilekçelerindeki görüşleri yinelediklerini bildirdiler.

Gazetemiz avukatlarından Çaylıgil, ise açılan davaya Avukat **Emin Değer**'in 7 Mart 1988'de, kendilerinin ise 2 Mart 1988'de verdikleri dilekçelerle yanıt verdiklerini söyledi. Çaylıgil, **Öznur Gündoğdu** ve **Fikret İlkiz** tarafından hazırlanan ve İstanbul Nöbetçi Hukuk Mahkemesi aracılığıyla gönderilen 2 mart tarihli dilekçede, Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan dava ile görülmekte olan bu dava arasında bağlantı bulunduğuna da işaret edilerek, aynı nedenden doğduğu açık olan iki davanın birleştiril-

mesi istendi. Dilekçede şöyle denildi:

"Her iki dava dilekçesinde de haber sınırlarının aşıldığı, haberin doğruluk derecesinin araştırılmadığı, böylece davacının sessiz çoğunluk ve dürüst yurttaşlar önünde prestij kaybettiği, siyasi kariyerinin sarsıldığı, küçük düşürüldüğü iddia edilmektedir. Her iki dava dilekçesinin olaylar bölümünde dayanılan iddialar da tıpatıp, sözcük sözcük birbirinin aynıdır. Her iki davada da davacı, aynı 'delillere' dayanmaktadır. Dava dilekçelerinin 'sübut delilleri' bölümünde aynı deliller gösterilmiştir.

Mahkemenizde görülen işbu davada olay ve delilleri, Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülen dava ile aynı olduğuna göre, biri hakkında verilecek kararın diğerini etkileyecek nitelikte olduğu açıktır. Mahkemeniz, Sayın Ercan Vuralhan'ın şirketlerle ilişkilerini, zırhlı araç gereçlerin alım-satımı olaylarını, gerçek bir olayın yansıtılması olarak görür ve işbu davayı reddederse, bu hüküm Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'ndeki davayı etkilemeyecek midir? Elbette etkileyecektir.

Açıklanan bu nedenlerle her iki dava arasında bağlantı bulunduğu açıktır. HUMY'nin 45/2'ye göre, 'Davalar ayrı mahkemelerde açılmış ise bağlantı nedeniyle birleştirme talebi ikinci davanın açıldığı mahkeme önünde ilk itiraz olarak ileri sürülebilir'. **Bu hüküm nedeniyle, bağlantı iddiamızı ilk itiraz olarak mahkemenizde ileri sürüyoruz. HUMY'nin 196. maddesi uyarınca, esasa girilmeden önce ilk itirazımızın incelenerek sonuçlandırılmasını, birleştirme kararı verilmesini istiyoruz."**

Gazetemiz avukatlarının bu istemine, Vuralhan'ın avukatları da katıldıklarını açıkladılar.

Yargıç Mustafa Yakupoğlu da, 6 dakika süren duruşmada, tarafları ve konusu aynı olan bu iki davanın birleştirilmesi gerektiğini belirterek, görülen 1988/114 esas sayılı davayı, Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülen 1988/60 esas sayılı dava ile birleştirdi. Yargıç Yakupoğlu, dava dosyasının da Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verdi.

ÖNCEKİ DAVALAR

Uğur Mumcu'nun Vuralhan'la ilgili yazıları ile ilgili ilk dava, İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılmıştı. Bu ceza davasında, Mumcu ve Gönensin'in **"hakaret"** ettikleri gerekçesiyle cezalandırılmaları isteniyordu. İkinci dava ise Yenimahalle 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülen 100 milyon liralık tazminat davasıydı. Vuralhan tarafından, kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu gerekçesiyle açılan bu davanın ardından, üçüncü dava ise Vuralhan'ın avukatlarının şikâyet dilekçeleri üzerine yine ceza davası olarak geçen hafta içinde İstanbul Basın Savcılığı'nca açılmıştı. Bu davada da Mumcu ile Gönensin'in, Vurulhan'a hakaret ettikleri öne sürüldü.

Türklerin direnişi

23 mart

Göçmen cenneti olarak bilinen Kanada'da, ilk toplu sınırdışı edilme uygulaması Türklere yapılıyor. 1986 ve 1987 yıllarında bu ülkeye gelen 2 bin Türkten 40'ı hakkında verilen kararın uygulanması, bu kişilerin **"Montreal**'de bir kiliseye sığınarak direnmesi nedeniyle gerçekleşemiyor. Kanada Göçmen Bakanı **Benoit Bouchard** da, Türkler hakkındaki kararın ertelenmeyeceğini, böyle bir durumun, ülkede vatandaşlık başvurusunda bulunan 45 bin yabancıya **"emsal"** teşkil etmesinden çekindiklerini söyledi.

Kanada Parlamentosu'nda dün bir konuşma yapan Göçmen Bakanı Bouchard, şu anda başvuruda bulanan 30 bin yabancının gerekçelerinin yasal olduğuna inanmadıklarını, bunların arasında bulunan 40 Türk hakkındaki kararın iptalinin de söz konusu olamayacağını kaydetti.

AP'nin haberine göre, pazar günü Türkiye'ye gönderilmeleri gereken, ancak uçağa binmeyi reddederek Montreal'deki **Saint Robert Kilisesi**'ne sığınan 40 Türkten 29 yaşındaki **İsmail Özkan**'ın, Kanadalı avukatıyla başlattığı açlık grevi de sürüyor. Denizlili işçi İsmail Özkan, Kanada'ya göç etmek için bakkal dükkânını sattığını belirtirken, **"Kanada hükümetinin bizi sınırdışı etme kararını kınamıyorum. Anlaşılan bizi buraya getiren seyahat acenteleri tarafından aldatıldık"** diye konuşuyor.

Bilindiği gibi özellikle 1986 yılı içinde Türkiye'deki bazı seyahat acenteleri, çok sayıda Türk vatandaşına, **"Kanada'ya gidip siyasi suçlu olduklarını beyan etmeleri halinde oturma izni alabilecekleri"** vaadiyle bilet satmış ve bu yolla 2 bine yakın Türk bu ülkeye göç etmişti. Akının hızlanması üzerine de geçen yıl Kanada, T.C. vatandaşlarına vize uygulaması başlatmıştı.

Öte yandan, İzmir'den arkadaşımız **Mustafa Balbay**'ın görüştüğü, Kanada'nın Türkiye Büyükelçiliği yetkilileri, bu ülkede iş bulan Türk işçilerinin kalması için kamuoyu oluşturmaya çalıştıklarını belirterek şu bilgileri verdiler:

"Kanada, büyük çoğunluğunu göçmenlerin oluşturduğu bir ülke. Son yıllarda yalnız Türkiye'den değil diğer birçok ülkeden de göçmen akımı arttı. Bu nedenle hükümet sınırlama getirmek istiyor. Gelen kişi üç yıl süreyle hiçbir suç işlememiş ve çalışma hayatına girmişse Kanada vatandaşı oluyor. Sınırdışı etme uygulamasını ilk kez Türklere başlattılar. Biz, bu insanların Türkiye'yi terk ederek yeni bir yaşama başladıklarını ve insan hakları açısından orada kalmaları gerektiğini söyledik."

Bu arada, Montreal'de açlık grevini sürdüren İsmail Özkan'ın Avukatı **Diane Belenger**'in bürosundaki avukatlar, **"Türk işçilerinin sınır dışı edilmesine ilişkin davaların büyük bölümü sürüyor. Yaklaşık 400 Türkün davayı kazanacağına kesin gözüyle bakılıyor"** dediler.

Kanada'daki çeşitli basın organları ile birçok dernek ve kuruluş da Türklerin sınırdışı edilme kararına karşı başlattıkları direnişe destek veriyorlar.

Kanada hükümetinin ise bundan böyle göçmen yasasında bazı değişiklikler yapma hazırlıklarını son aşamaya getirdiği öğrenildi. Halen Senatoda görüşülmekte olan yeni düzenlemeye göre Kanada'ya gelen

kişinin göçmen olarak kabul edilip edilmemesinde mahkemelere ait olan yetki, idari makamlara devredilecek. Buna göre örneğin sınır kapılarındaki görevliler, gelen yabancıyı geri çevirebilme yetkisine sahip olacak.

40 Türk işçisinin direnişinin nasıl sonuçlanacağı, benzer durumdaki on binlerce başka ülke vatandaşı tarafından da merakla bekleniyor.

TRT'de sürpriz olmadı

25 mart

ANKARA (**Cumhuriyet Bürosu**) — Başbakan **Turgut Özal**'ın dış politika danışmanı olan **Cem Duna**, TRT Genel Müdürlüğü'ne atandı. Duna'nın TRT Genel Müdürü olmasına ilişkin olan ve dün Başbakan Turgut Özal tarafından Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in onayına sunulan Bakanlar Kurulu kararı Cumhurbaşkanı Evren tarafından onaylandı. Görev süresi sona eren TRT eski Genel Müdürü **Tunca Toskay** ise Başbakanlık Müşavirliği görevine getirilecek.

Altı kişiden oluşan TRT Yönetim Kurulu ise **Hacim Kamoy**, Prof. Ersin Çamoğlu, Mehmet Özel, Gültekin Samancı, Akın Güvendik ile Prof. **Özcan Özal**'dan oluştu. TRT Genel Müdürlüğü ile yönetim kurulu üyeliklerine yapılan atamalara ilişkin kararname, Resmi Gazete'nin dünkü mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Duna'nın TRT Genel Müdürlüğü'ne atandığı, Başbakan Özal tarafından dün Cumhurbaşkanı Evren ile yaptığı olağan haftalık görüşmeden sonra açıklandı. Özal, "**TRT Genel Müdürü ve tarafsızlığı konusunda endişeniz yok mu?**" biçimindeki bir soruyu şöyle yanıtladı:

"**Endişe duymam. Çünkü Cem Duna, dört seneye yakın benim yanımda çalıştı. Bir ara Sayın Bülend Ulusu'nun da danışmanlığını yapmış. Cem Duna fevkalade bilgili, aynı zamanda usul erkân bilen, bilgisi geniş, iyi bir devlet memurudur. Devlet memurlarının da herhangi bir partiyle ilişkileri yoktur. Ama gayet tabii Başbakana, içişleri ve dışişleri ile ilgili konularda danışmanlık yapmak daha doğrusu Dışişleriyle Başbakanın temasını sağlamak, bugün de Başbakanın partisinden olmayı meydana getirmez. Bunu parti bakımından söyleyebilirsiniz.**"

Özal, Tunca Toskay'ın yeni görevinin ne olacağının sorulması üzerine de "**Bana müşavir olacak**" karşılığını verdi.

Atanması açıklandıktan sonra görüşünü aldığımız TRT'nin yeni Genel Müdürü Cem Duna, "**Türkiye'nin herhalde en büyük sorumluluk isteyen görevlerinden birine getirildim. Bu sorumluluğun ve görevin bilincindeyim**" dedi. Duna açıklamasında şunları söyledi:

"**TRT'nin tarafsızlığını sağlamak ve bunu korumak, benim yaklaşımımın ötesinde, anayasa ve yasalarla belirlenmiş bir husustur.**

Sayın Başbakan Özal'ın dış politika danışmanlığım üç yıla yakın süredir yapmaya çalıştım. TRT Genel Müdürlüğü ise danışmanlık görevinin ötesinde, bundan çok farklı ve apayrı bir konumdur. Bu nedenle yeni görevin sorumluluğunu tekrar tekrar vurgulamak istiyorum."

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** ise TRT'nin anayasanın gösterdiği doğrultuda görev yapmasını istediklerini belirterek, "**TRT'nin tarafsız, doğru haber veren, zamanında haber veren, halkımızın düşüncelerini yansıtan, her partiden siyasal görüşleri yansıtan ve çağdaş uygarlık doğrultusundan hiç sapmayan bir kuruluş olmasını istiyoruz ve bekliyoruz. Yeni genel müdüre, bu doğrultuda yapacağı çalışmalarda başarılar diliyorum**" diye konuştu. İnönü, yeni genel müdür Cem Duna'nın bu çalışmaları yapacağından ümitli olup olmadığını soran gazetecilere, "**Hayatta olduğum sürece, her zaman ümitli olacağım**" karşılığını verdi.

ANAP Genel Başkan Başyardımcısı **Mehmet Keçeciler**, ANKA'ya yaptığı açıklamada, Duna'nın isminin Başkanlık Divanı'nın dışında geliştiğini belirtti ve "**Buna hükümet karar verdi. Duna'nın bu görevinde de başarılı olacağına inanıyorum**" dedi.



Sis Manzarası — Ortalığın bembeyaz olması belki güzel bir görüntü, ama yol açtığı küçük çapta felaketler çekilir gibi değil. Türkiye'nin birçok yerinde hayat felce uğradı, uçaklar çalışmadı, kara ulaşımı aksadı. (Fotoğraf: Mehmet Demirkaya)

i y i... Genç PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

f a i z. Genç PAMUKBANK iyi bankadır

64. Yıl: Sayı: 22842 Kurucusu: Yunus Nadi 250 TL. 26 Mart 1988 Cumartesi

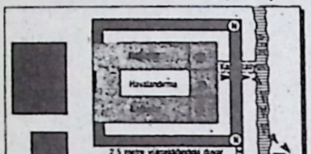
Sol görüşlü 29 tutuklu ve hükümlü Metris Askeri Cezaevi'nden kaçtı

Metris'ten büyük firar

Tünel kazdılar
Aralarında 11 idam ve 8 ömürboyu hapis hükümlüsünün bulunduğu çoğu TİKKO üyesi 29 kişi, Metris Askeri Cezaevi'nden koğuş pencere parmaklıklarını keserek ve 30 metre uzunluğunda olduğu iddia edilen tünel kazarak kaçtı.

Yoğun aramalar
Dün 08.30 dolayındaki "sabah sayımı" sırasında ortaya çıkan firar sonrası çevrede geniş önlemler alındı, kurtköpekleri bölgeyi taradı. Cezaevi yönetimi hakkında soruşturma başladı, mahkûmlar sorguya çekildi.

'Yakalanacaklar'
Olayı Abant'ta öğrenen Başbakan Turgut Özal, "Devletimiz güçlüdür, eninde sonunda yakalanacaklar" dedi. Emniyet Genel Müdürü Çakmakoğlu "Aramaların kısa sürede neticeleneceğine inanıyorum" diye konuştu.



İstanbul Haber Servisi — 12 Eylül'den sonra askeri cezaevlerinden en büyük firar olayı İstanbul Metris Askeri Cezaevi'nden gerçekleşti. Büyük çoğunluğu TKP-ML/TİKKO örgütü mensubu olan ve aralarında 11 idam, 8 ömürboyu mahkûmunun bulunduğu 29 kişi, önceki gece çok sıkı bir şekilde korunan Metris'ten kaçmayı başardı. Firar olayının dün sabah yapılan sayım sırasında fark edilmesi üzerine, büyük çaplı bir operasyon başlatıldı. Firarın cezaevi kanalizasyonunun içinden kazılan bir tünelle önceki gece saat 22.00 - 05.00 arasında gerçekleştiği anlaşıldı. Milli Savunma Bakanlığı, dün saat 17.00'de yaptığı açıklamada, firarın ayrıntıları hakkında bilgi vermezken idari ve hukuki araştırmanın çok yönlü sürdürüldüğünü bildirdi. Firar nedeniyle 1. Ordu Komutanlığı, cezaevinde görevli personel hakkında "kaçışa yardım edip etmedikleriyle" ilgili soruşturma başlattı.

Firarilerden 19'unun TKP-ML/TİKKO, 5'inin Dev-Yol, 3'ünün TDKP-HK, birerinin de Dev-Sol ve THKP-C Partizan Yolu örgütü üyesi oldukları bildirildi. Kaçan TİKKO üyelerinden bazıları geçen hafta sonuçlanan TİKKO-3 davasında idam ve ömürboyu hapse mahkûm olmuştu. Gazetelere telefon eden kimliği belirsiz bazı kişiler, firarın TİKKO tarafından gerçekleştirildiğini belirttiler ve "Yoldaşlarımızın kaçışı dokuz saat sürdü. Hepsi şu anda güvenlik içinde, yerlerine ulaştı" dediler. Gazetemize telefon eden çok sayıda avukat ve Metris Cezaevi'nde yakınları bulunanlar, kaçanların kimlikleri konusunda bilgi istediler.

Edinilen bilgilere göre, kaçış eylemi şöyle gerçekleşti:

Firariler önceki gece saat 22.00 sıralarında kaldıkları koğuşların pencere demirlerini keserek havalandırmaya indiler. Teker teker havalandırmaya ulaşan firariler, cezaevi kanalizasyonu mazgallarından yararlanarak yaklaşık 6 ay önce kazmaya başladıkları öne sürülen tünele geçtiler. 30 metre uzunluğunda olduğu sanılan tünelden cezaevinin çevresinde çok önceleri yönetim tarafından "yolların birikmemesi için kazılan üstü açık kanala" geçtiler. Otlarla örtülü bu kanal yoluyla 100 metreye yakın uzaklıktaki ana yola çıkarak kaçmayı başardılar.

Olayı sabah 08.30'daki "sabah sayımı" sırasında öğrenen cezaevi yönetimi, büyük bir telaşa kapıldı. Cezaevi çevresinde tankların dolaştığı, kurt köpekleriyle [illegible] ve geniş çaplı bir aramaya girildiği görüldü. Bu arada firarilerin ana yola çıktıkları yerin karşısındaki İSTON Beton Elemanları Fabrikası'nın iki gece bekçisi [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Karanlıkta kalan noktalar

1. *Kaçaklar, cezaevi görevlilerinden yardım gördü mü?*
2. *Pencere demirlerinin kesilmesinde kullanılan gereçler nasıl sağlandı veya imal edildi?*
3. *Tünelin kazılması sırasında çıkan toprak nasıl gizlendi?*
4. *Cezaevinde halen bulunan tutuklu ve hükümlülerden firar olayına katkıda bulunan var mı?*
5. *Kaçaklar dışarıdaki arkadaşlarından yardım gördü mü? Cezaevinin dışına çıktıktan sonra nasıl kaçtılar? Dışarıda bekleyen bir araç var mıydı?*
6. *Firarın altı ay kadar önceden planlanarak uygulamaya konulduğu doğru mu?*

Kimler kaçtı?

TİKKO

1. Adil Şahin (Munzur-Sabire oğlu, 1956 Tunceli, TİKKO-1 davasında 146/1'den idam mahkûmu)
2. İbrahim Kaygulu (Hasan-Güllü oğlu, 1960 Tunceli, TİKKO-2'den 146/1'den idam mahkûmu)
3. Ali Bilmez (Hasan-Selvi oğlu, 1965 Tunceli Nazımiye, 168'den 13 yıl 4 aya mahkûm)
4. Erhan İnal (İhsan-Mesude oğlu, 1962 Çankırı-Çerkeş, TİKKO-3 146/1'den idam mahkûmu)
5. Murat Şaşkal (Süren-Nali oğlu, 1960 Amasya, TİKKO-2 146/1'den idam mahkûmu)
6. Osman Özdemir (Hakkı oğlu, 1959 Sakarya-Arifiye, TİKKO-3 146/1 ve 59'dan ömür boyu hapis)
7. Zeynel Karahan (Haydar-Zehra oğlu, 1957 Sivas-Hafik, TİKKO-3 146/1 ve 59'dan ömür boyu hapis)
8. Hıdır Uludağ (Ali-Ayşe oğlu, 1959, Tunceli, TİKKO-1 146/1'den idam mahkûmu)
9. Neşet Tan (Rızvan-Senem oğlu, 1960 Erzincan-Çayırlı, TİKKO-1 146/1 ve 59'dan ömür boyu hapis)
10. Baki Ceylan (Hasan-Gülsüm oğlu, 1961 Sivas-İmranlı, TİKKO-1 146/1'den idam mahkûmu)
11. Gazanfer Yıldız (Ali-Esmer oğlu, 1960 Kars-Arpaçay, TİKKO-3 146/1 idam)
12. İhsan Bakış (Yusuf-Hatun oğlu, 1960 Tunceli-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)



Ali Yıldız — TİKKO | Hıdır Uludağ — TİKKO | Hüseyin Karakuş — TİKKO
Zeynel Karahan — TİKKO | Erhan İnal — TİKKO | Osman Can — DEV YOL
Veli Babahan — TİKKO | Murat Şaşkal — TİKKO | Halil Gündoğan — TİKKO
Osman Özdemir — TİKKO | Baki Ceylan — TİKKO | Adil Şahin — TİKKO



BURADAN ÇIKTILAR — Sol görüşlü 29 tutuklu ve hükümlü, cezaevi sınırlarının dışına su kanallarından yararlanarak çıktılar. Fotoğrafta görülen, nöbetçinin beklediği ok işareti yer. 29 kişinin duvarı aşarken kullandığı delik. (Fotoğraf: Tarık Ersoy)

BÜYÜK FİRARLAR

Tünelle 6 firar

Haber Merkezi — Cezaevlerinden toplu firar olaylarına 1971 sonrasında siyasi tutuklu ve hükümlülerin başlattığı görülüyor. O günlerden günümüze kadar tünel kazılarak gerçekleştirilen altı büyük firar olayı biliniyor. Maltepe 2. Zırhlı Tugay Askeri Cezaevi'nden Mahir Çayanlar, Ankara Merkez Cezaevi'nden Dev-Yol eski liderlerinden Taner Akçam ve dört arkadaşı, Van'da iki olayda 58 kişi, Erzincan Askeri Cezaevi'nden Dev-Yol ve Kurtuluş sanıklarından 8 kişi ve Artvin'den 15 hükümlü ve tutuklunun bulunduğu 15 kişi cezaevinden tünel kazarak kaçmayı başarmıştı.

Mahir Çayanlar'ın kaçışı — Haklarında ölüm cezası istenen Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi ve Partisi yöneticilerinden Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz ile Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu İstanbul Bölgesi liderlerinden Cihan Alptekin ve Ömer Ayna 29 Kasım 1971 gecesi Maltepe 2. Zırhlı Tugay Askeri Ceza ve Tutukevi'nden kaçmışlardı. Çayan ve arkadaşlarının, bulundukları koğuşun zeminini delerek toprağı dibe doğru 5 metre kazdıkları, sonra binanın temelini bularak kazıyı fosseptik kanalına ulaştırdıkları belirlenmişti. Sanıklar, fosseptik kana-

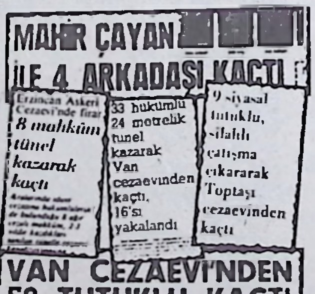
(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Metris

'Sibirya'dan kaçtılar

İstanbul Haber Servisi — İkitelli'ye giden çevre yolundan sağa Eminönü yoluna sapıldıktan sonra askeri bölgeler geçilip Sultançiftliği yoluna ulaşıldığında, sol tarafta tel örgülerle çevrili büyük bir alan dikkat çeker. Sağ taraftaki mezarlığın karşısında bir mıntıka ve ... 30 metre uzaklıkta karşılıklı iki bloktan oluşan ye-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)



MAHİR ÇAYAN İLE 4 ARKADAŞI KAÇTI

Erzincan Askeri Cezaevi'nde firar
8 mahkûm tünel kazarak kaçtı

33 hükümlü 24 metrelik tünel kazarak Van cezaevinden kaçtı, 16'sı yakalandı

9 siyasal tutuklu, silahlı çatışma çıkararak Toptaşı cezaevinden kaçtı

VAN CEZAEVİ'NDEN 58 TUTUKLU KAÇTI

ESKİ FİRARLAR — 1971'de Çayan ve arkadaşlarının Maltepe'den kaçması ortalığı birbirine katmıştı. Van'dan iki ayrı parça halinde 15 gün arayla kaçan 58 kişinin önemli bir bölümü yakalandı.

Firari yakınları tedirgin

Gergin bekleyiş

YALÇIN ÇAKIR

Geçen salı günü son kez mahkemede görmüşlerdi. Sekiz sene önce cezaevine girmiş ve 31 yaşında müebbet hapse mahkûm olmuştu. Mahkemeden sonra ziyaret edip teselli etmeye çalışmışlardı. Dün akşam üstü evlerine polisler gelmiş ve oğullarının arkadaşlarıyla birlikte firar ettiğini söyleyerek evi aramışlardı. Anne yatalak ve hastaydı. Baba sigara üstüne sigara yakıyordu. Bir süre sustu sonra oğlunun resmine sarılarak ağlamaya başladı. Bir yandan da söyleniyordu "Teslim ol Zeynel'im. Teslim ol. Kaçmak kurtuluş değil."

Metris Askeri Cezaevi'nden 29 arkadaşıyla birlikte dün kaçan TKP-ML sanıklarından Zeynel Karahan'ın İstanbul Fikirtepe Mandıra Caddesi'n-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

TİKKO NEDİR?
10. Sayfada

▶ *Kongrelere Doğru SHP Tabanı* Bursa Füsun Özbilgen *Orta Sayfada*

▶ Anketlerde ANAP inişte

▶ SHP'de anket morali

▶ **ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN**
ANAP iniyor kim çıkıyor?

▶ Muhalefet mitingleri
Arka Sayfada

▶ Merkez Bankası'nın dış borç raporu: Kemer sıkma bitmeyecek.
Osman Ulagay

▶ Batık krediye dış destekli fon
Bilâl Çetin *Ekonomi'de*

▶ Türkiye yarım saat karanlıkta kaldı
6. Sayfada

▶ **CÜNEYT ARCAYÜREK** Vergiden sonrası

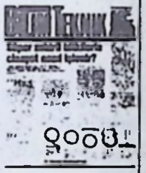
▶ **İZMİR'den HİKMET ÇETİNKAYA** Vergi şoku

▶ Vergi zamları hazırlanıyor
Arka Sayfada

▶ İran'la gerginlik

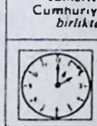
▶ İran Kuzey Irak'ta ilerliyor

▶ Denktaş'tan 30 Mart'a randevu
Arka Sayfada



Bilim Dünyasını Bugün İzleyin

Cumhuriyet Bilim Teknik, Bugün ve her cumartesi Cumhuriyet'le birlikte



▶ *Saatler bu gece ileri alınacak*
Saatler 01.00'de ayarlanarak 02.00 yapılacak.
7. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

TRT'de Yeni Genel Müdür...

Başbakan Özal'ın dış politika danışmanı Sayın Cem Duna, TRT Genel Müdürlüğü'ne atandı.

Türkiye'de TRT Kurumu bir devlet tekelidir. Bütün dünyada televizyonun yaygınlaşmasına koşut olarak, ülkemizde de gün geçtikçe yayınların, hem zaman, hem mekan açısından gelişmesi doğaldır. Çağımızda görsel yayınların toplum yaşamında ne kadar etkili olduğunu da söylemeye gerek yoktur.

Bir yandan geniş kitlelerin beğenilerine yanıt arayarak, bir yandan çağdaş kültür, bilim ve sanatın gereklerini savunarak sürdürülecek televizyon yayınlarında ortak noktaları arayıp bulmak elbette kolay değildir.

Sayın Cem Duna'nın işinin güç olmadığını kimse söyleyemez. Siyasal yaşamda demokratik, laik, sosyal adaletçi ve yansız yayın politikasını da şimdiye değin TRT'de görmek olanağı bulunamamıştır. Hele habercilikte TRT'nin resmi bültenden farksız katı yaklaşımı, basından çok geride kalmasına yol açmaktadır.

Özetle Sayın Duna, ağır bir görev üstlenmiştir.

Buna karşılık çıkış noktasında başarı olanaksızlıklar da vardır. TRT'nin yeni Genel Müdü-

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

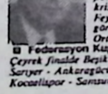
■ Çin'de çoğulculuk adımları *Ulusal Halk Kongresi'nin yıllık toplantısı dün ilk kez yabancı basına açık olarak başladı. 3. Sayfada*

■ Panama Sürgündeki *Hıristiyan Demokrat Parti lideri Calderon da ülkesine dönerek Noriega'ya karşı mücadele çağrısında bulundu. 3. Sayfada*

■ Müzik Şöleni *'Böyle halk ezgilerinden yola çıkarak folk-caz' yapan Okay Temiz, bugün ikinci kanalda 'Müzik Şöleni'nin konuğu. 4. Sayfada*

■ Film setlerinden gökyüzüne *'Düşen', 'Yer Demir Gök Bakır' filmlerinde set fotoğrafçılığı yapan Mustafa Ziya Ülkenciler'in fotoğrafları Ortaköy Artium'da 4. Sayfada*

■ 1 yılda 7 bin asker *Bugüne dek dövizli askerlikten 69.992, bedelli askerlikten 7.410 kişi yararlandı. 7. Sayfada*



■ Feyzioğlu için ne dediler? *Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Turgut Özal, SHP lideri Erdal İnönü ile birlikte politikacı ve yazarlar, kalp krizi sonucu ölen Turhan Feyzioğlu'yla ilgili görüşlerini belirttiler. Orta Sayfada*

■ Federasyon Kupası karşılaşmaları *Çeyrek finalde Beşiktaş - Sakaryaspor, Sarıyer - Ankaragücü, Zonguldak - Bolu, Kocaelispor - Samsunspor'la eşleşti. Spor'da*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

TRT ve Kadro...

TRT'de bu "İslamcı kadro" köşebaşlarını tutmuştur. Bu "kadrolaşma" 12 Eylül'de başlamış, bugüne kadar sürmüştür. *Faisal Finans Kurumu*'nca hazırlanan ve Atatürk'ü sansür eden Çanakkale programı da bu "İslamcı kadrolaşma hareketi"nin doğurduğu sonuçlardan biridir.

TRT'nin 4 Mart 1988 günü yayımlanan "Haftaya bakış" [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Metris'ten büyük firar

26 mart

İstanbul Haber Servisi — 12 Eylül'den sonra askeri cezaevlerinden en büyük firar olayı İstanbul Metris Askeri Cezaevi'nden gerçekleşti. Büyük çoğunluğu TKP-ML/TİKKO örgütü mensubu olan ve aralarında 11 idam, 8 ömürboyu mahkûmunun bulunduğu 29 kişi, önceki gece çok sıkı bir şekilde korunan Metris'ten kaçmayı başardı. Firar olayının dün sabah yapılan sayım sırasında fark edilmesi üzerine, büyük çaplı bir operasyon başlatıldı. Firarın cezaevi kanalizasyonunun içinden kazılan bir tünelle önceki gece saat 22.00 - 05.00 sırasında gerçekleştiği anlaşıldı. Milli Savunma Bakanlığı, dün saat 17.00'de yaptığı açıklamada, firarın ayrıntıları hakkında bilgi vermezken idari ve hukuki araştırmanın çok yönlü sürdürüldüğünü bildirdi. Firar nedeniyle 1. Ordu Komutanlığı, cezaevinde görevli personel hakkında **"kaçışa yardım edip etmedikleriyle"** ilgili soruşturma başlattı.

Firarilerden 19'unun TKP-ML/TİKKO, 5'inin Dev-Yol, 3'ünün TDKP-HK, birinin de Dev-Sol ve THKP-C Partizan Yolu örgütü üyesi oldukları bildirildi. Kaçan TİKKO üyelerinden bazıları geçen hafta sonuçlanan TİKKO-3 davasında idam ve ömürboyu hapse mahkûm olmuştu. Gazetelere telefon eden kimliği belirsiz bazı kişiler, firarın TİKKO tarafından gerçekleştirildiğini belirttiler ve **"Yoldaşlarımızın kaçışı dokuz saat sürdü. Hepsi şu anda güvenlik içinde, yerlerine ulaştı"** dediler. Gazetemize telefon eden çok sayıda avukat ve Metris Cezaevi'nde yakınları bulunanlar, kaçanların kimlikleri konusunda bilgi istediler.

Edinilen bilgilere göre, kaçış eylemi şöyle gerçekleşti:

Firariler önceki gece saat 22.00 sıralarında kaldıkları koğuşların pencere demirlerini keserek havalandırmaya indiler. Teker teker havalandırmaya ulaşan firariler, cezaevi kanalizasyonu mazgallarından yararlanarak yaklaşık 6 ay önce kazmaya başladıkları öne sürülen tünele geçtiler. 30 metre uzunluğunda olduğu sanılan tünelden cezaevinin çevresinde çok önceleri yönetim tarafından **"suların birikmemesi için kazılan üstü açık kanala"** geçtiler. Otlarla örtülü bu kanal yoluyla 100 metreye yakın uzaklıktaki ana yola çıkarak kaçmayı başardılar.

Olayı sabah 08.30'daki **"sabah sayımı"** sırasında öğrenen cezaevi yönetimi, büyük bir telaşa kapıldı. Cezaevi çevresinde tankların dolaştığı, kurt köpekleriyle iz sürüldüğü, bütün yolların kesildiği ve geniş çaplı bir aramaya gidildiği görüldü. Bu arada firarilerin ana yola çıktıkları yerin karşısındaki İSTON Beton Elemanları Fabrikası'nın iki gece bekçisinin olay hakkında bilgilerinin alındığı öğrenildi.

Firarın ortaya çıkmasından sonra 1. Ordu Komutanı Orgeneral **Doğan Güreş** Metris'e gelerek, cezaevi yöneticileriyle toplantı yaptı ve bilgi aldı. İncelemelerini saat 16.00'ya kadar sürdüren Orgeneral Güreş, cezaevi önündeki gazetecilerin ısrarlarına karşın, herhangi bir açıklama yapmadan cezaevinden ayrıldı. Bu arada cezaevinde bulunanlardan bazılarının avukatı ve yakınları da Metris'e gelerek bilgi almaya çalıştı.

Cezaevi içinde ise bir panik yaşandığı gözlendi. Grup halinde askerlerin bazı tutuklu ya da mahkûmları sırayla, idare binasına götürüp getirdiği görüldü. Bu sırada fotoğraf çeken gazeteciler ise **"fotoğraf çekmek yasak"** diyerek askerler tarafından engellenmek istendi.

Kaçış olayının ilk duyulduğu anlarda yetkililer 60 metre uzunluğunda tünel kazıldığını belirtirken daha sonra bu rakam 30 metreye indi. Ancak Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve İstanbul Valiliği yetkilileri firariler tarafından kazılan tünelin uzunluğu hakkında kesin bilgi vermekten kaçındılar. Edinilen bilgilere göre firarilerin cezaevi kanalizasyonundan yararlanarak 30 metreye yakın tünel kazdıkları öğrenildi.

Kaçan tutuklu ve hükümlülerden TİKKO üyeleri aralarında eski başbakanlardan **Nihat Erim**'in koruma görevlisi Aslan Küçükali'nin öldürülmesi eyleminin de bulunduğu çok sayıda öldürme, silahlı gasp, soygun, bombalama, bombalı pankart asma, güvenlik kuvvetleriyle çatışmaya girmek gibi 100'den fazla eylemden dolayı yargılanmışlardı. Öteki örgüt üyeleri ise benzer eylemlerin sorumluları olarak yargılanıp mahkûm olmuşlardı. Firarilerden **Kemal Özer** ve **Ali Çam**'ın da 11 cinayet eyleminin sanığı oldukları belirtildi.

Emniyet Genel Müdürü **Sabahattin Çakmakoğlu** yaptığı açıklamada, her türlü önlemin alındığını belirterek kaçanların yakalanması için geniş bir operasyon başlatıldığını bildirdi. Çakmakoğlu, **"Güvenlik güçleri ülke genelinde her türlü tedbiri almak suretiyle arama yapıyor. Çabaların kısa sürede neticeleneceğine inanıyorum"** dedi.

SU KANALINDAN KAÇIŞ

Kaçışla ilgili olarak konuşan İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün üst düzey bir yetkilisi, kaçan hükümlülerin, kaldıkları 15-16 numaralı koğuşların dış pencere demirlerini kestiklerini söyledi. Yetkili, kaçışı şöyle anlattı:

"Kesilen demirlerden sonra hükümlüler, havalandırma tabir edilen boşluğa iple inmişler. Burada, dışarıda cezaevi idaresinin daha önce kazmış olduğu kanalla bağlantılı mazgalları kaldırıp kanala ulaşmışlar. Görüldüğü kadarıyla, bu mazgallar bir insanın rahatça hareket edebileceği ölçülerde. Bu kanaldan da yararlanılmış ve bir bölümü geçebilmek için 20-30 metre kadar bir tünel kazılmış. Kaçış böyle gerçekleşmiş."

YOĞUN ARAMALAR

Metris firarının cezaevi yönetimi tarafından öğrenilmesiyle birlikte, tüm polis ve jandarma ekipleri önlemler almaya başladılar. İlk olarak Metris Cezaevi'nin çevresi abluka altına alındı. Daha sonra polis ve jandarma ekipleri İstanbul'un tüm giriş ve çıkışlarını tuttular. Ayrıca cezaevi çevresindeki kahvehaneler, bekâr odaları, oteller, işyerleri arandı.

Kaçış, Ankara'daki Emniyet Genel Müdürlüğü'ne anında bildirildi. Polis yetkilileri, cezaevinden kaçan 29 kişinin adlarını, fotoğraflarını ve hangi örgütlere mensup olduklarını tüm sınır kapılarına teleks mesajları ve faks aracılığıyla bildirildiği saatten itibaren yurtdışına özellikle batı ve kuzeybatıdan yapılan çıkışlar sıkı bir biçimde kontrol altına alındı.

MSB'DE TOPLANTI

Metris Cezaevi'nden 29 siyasi tutuklunun firarından sonra, Milli Savunma Bakanlığı'nda yoğun bir çalışma içine girildi. Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarı Korgeneral **İbrahim Türkgenci** başkanlığında yapılan toplantılardan sonra Bakanlık Askeri Adalet Daire Başkanlığı'ndan iki kişinin İstanbul'a gönderilmesi kararlaştırıldı.

MSB Genel Sekreterliği'nden dün saat 17.00 sıralarında yapılan açıklamada şöyle denildi:

"24-25 mart gecesi Metris Askeri Cezaevi'nden sol fraksiyonlara mensup 29 tutuklu firar etmiştir. Firarilerin yakalanması için bölgede sıkı güvenlik önlemleri alınmış ve güvenlik makamlarınca geniş arama faaliyetlerine başlanmıştır. Kaçış olayıyla ilgili araştırma, idari ve hukuki sahalarda çok yönlü olarak devam etmektedir."

"KAÇIŞ 9 SAAT SÜRDÜ"

Gazetelere telefon eden bazı kişiler, kaçış eyleminin TKP-ML/TİKKO militanlarınca gerçekleştirildiğini öne sürdüler. İstanbul'da gazetemizi arayan kimliği bilinmeyen bir kişi, bu yolda iddiada bulundu. Dün saat 16.30 sıralarında gazetemizin İzmir bürosuna Adana'dan aradığını söyleyen ve kendisini **"TİKKO militanı"** olarak tanıtan bir kişi ise şöyle konuştu:

"Yoldaşlarımızın kaçışı 9 saat sürdü. Hepsi şu anda güvenlik içinde yerlerine ulaştı."

Kimliklerini açıklamayan bu kişiler, aynı mesajı diğer gazetelere iletmek üzere gazetelerin telefon numaralarını da sordular.

Hafta sonunda dinlenmek amacıyla Abant'a giden Başbakan Turgut Özal, Metris'teki firarla ilgili olarak Basın Danışmanı **Can Pulak** aracılığıyla, **"Devletimiz güçlüdür, eninde sonunda hepsi yakalanacaklardır. Kaçışları konusunda soruşturma açılmıştır ve aramalar sürmektedir"** biçiminde bir açıklama yaptı.

Özal, firarla ilgili sorulara yanıt vermedi.

Bonn muhabirimiz Enis Berberoğlu'nun bildirdiğine göre, Federal Almanya gezisini sürdüren İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli,** Metris Cezaevi'nden kaçanlarla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Müsteşarı ve Emniyet Genel Müdürü ile birer telefon görüşmesi yaptı. Kalemli daha sonra olayların gelişimi hakkında şu bilgiyi verdi:

"Bana verilen bilgiye göre, birinci kattaki mahkûmlar koğuşlarının demir parmaklıklarını kesmişler ve 29 kişi havalandırmadan zemin kata inerek kazılan bir tünelle kaçmışlar. Yöneticiler olayı saat 8.00'de sabah yoklamasında fark etmişler, İçişleri Bakanlığı'na da saat 10.30'da haber vermişler. Bu haber üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü bütün valiliklere talimat geçti. Bütün çıkışlara bilgi verildi. Havaalanlarına eşkalleri iletildi."

Kalemli'nin Metris firarı üzerine Federal Almanya gezisini yarıda keserek bugünkü Köln toplantısından sonra yarın Türkiye'ye döneceği bildirildi.

TRT'DE 7., BBC'DE 4. HABER

Metris Cezaevi'nden firar olayını, TRT 19.00 haber bülteninde 7., İngiliz BBC Radyosu ise yine 19.00 haber bülteninde 4'üncü haber olarak duyurdu. TRT'nin 19.00'daki ana haber bülteninde, Milli Savunma Bakanlığı'nın konuya ilişkin açıklaması iki cümle halinde verildi. BBC ise **"Dünya Servisi"** yayınında her saat başı yer alan haber bülteninde İran-Irak savaşı, Ermenistan olayları ve İsrail'deki çatışmaların ardından, Metris'ten firar olayını 4'üncü sırada kullandı. BBC'nin haberinde İstanbul'daki yoğun güvenlik önlemleri ve aramalardan da söz edildi.



Metris'te olaylı ziyaret — Metris Cezaevi'nde firar olayının meydana gelmesinden sonra ara verilen tutuklu yakınlarının görüşlerine dün yeniden izin verildi. Dün sabah cezaevi kapısına gelen tutuklu yakınları önce içeri alınmadılar. Nöbetçi askerler kum torbaları arkasına yatarak, silahlarını tutuklu yakınları üzerine doğrulttular ve "dur" ihtarında bulundular. Cezaevi yetkilileriyle tartışan tutuklu yakınlarına görevli bir subay silahlı askerleri gösterip, "Zorlarsanız vururlar" dedi. Ortalık sakinleştikten sonra gelen ziyaretçilere görüş izni verildi. (Fotoğraf: Erdoğan Köseoğlu)

Büyük firarlar

Tünelle 6 firar

26 mart

Haber Merkezi — Cezaevlerinden toplu firar olaylarını 1971 sonrasında siyasi tutuklu ve hükümlülerin başlattığı görülüyor. O günlerden günümüze kadar tünel kazılarak gerçekleştirilen altı büyük firar olayı biliniyor. Maltepe 2. Zırhlı Tugay Askeri Cezaevi'nden **Mahir Çayanlar,** Ankara Merkez Cezaevi'nden Dev-Yol eski liderlerinden **Taner Akçam** ve dört arkadaşı, Van'da iki olayda 58 kişi, Erzincan Askeri Cezaevi'nden Dev-Yol ve Kurtuluş sanıklarından 8 kişi ve Artvin'den 15 hükümlü ve tutuklunun bulunduğu 15 kişi cezaevinden tünel kazarak kaçmayı başarmıştı.

Mahir Çayanlar'ın kaçışı — Haklarında ölüm cezası istenen Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi ve Partisi yöneticilerinden **Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz** ile Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu İstanbul Bölgesi liderlerinden **Cihan Alptekin** ve **Ömer Ayna** 29 Kasım 1971 gecesi Maltepe 2. Zırhlı Tugay Askeri Ceza ve Tutukevi'nden kaçmışlardı. Çayan ve arkadaşlarının, bulundukları koğuşun zeminini delerek toprağı dibe doğru 5 metre kazdıkları, sonra binanın temelini bularak kazıyı fosseptik kanalına ulaştırdıkları belirlenmişti. Sanıklar, fosseptik kanalından yararlanarak ihata duvarının dışına ulaşan bir tünel elde etmişlerdi. Burada tek kişinin çıkabileceği büyüklükte bir delik açan sanıklar kaçmayı başarmıştı. Kazıda, sanıklar bir bidonun boş gövdesinden yararlanarak toprağı kazmışlar ve bidonun dış kapağını kürek gibi kullanmışlardı. Kazı işleminde sandalye bacağı ve çekiçten de yararlanılmıştı.

Şemsi Özkan ve **Toptaşı Cezaevi** — Aralarında, adından daha sonra çok söz ettirecek MLSPB örgütünün önde gelen isimlerinden **Şemsi Özkan**'ın da bulunduğu 9 siyasi tutuklu 9 Aralık 1977'de Toptaşı Cezaevi'nden güvenlik görevlileriyle silahlı çatışmaya girerek kaçmayı başarmıştı. **Fehmi Gökçek, Süleyman Polat, Levent Beğen, Kerim Mete Sonatılgan, Hasan Şensoy, Şemsi Özkan, Hasan Aksu, Hüseyin Balkır** ve **Sefa Kaçmaz** cezaevinden kaçmışlardı.

Taner Akçam kaçıyor — Ankara Merkez Cezaevi'nde kalan **Taner Akçam** ile **Zeki Şerit, Sadık Özer, Şadi Güven, Ali Rıza Salman** ve **Muzaffer Erbaş** adlı bir hükümlü cezaevinden tünel kazarak kaçtılar. Ali Rıza Salman elinden sakat olduğu için hemen yakalanırken, Muzaffer Erbaş'ın adi tutuklu olduğu belirlenmişti. Kaçış için yandaki marangozhaneye bir tünel kazılmış, buranın demir parmaklıkları kesilerek iple aşağıya inmişti.

Tahliye edilenin yerine — 1 Mayıs 1978'de sol görüşlü **Nebil Rakuma** ile **Hacı Demir Kaya** firar için tahliye edilen iki kişinin yerine geçme yolunu seçtiler. Firar olayı Bayrampaşa Cezaevi'nden gerçekleştirildi. Aynı cezaevinden 31 Ekim 1978'de gerçekleşen bir başka firar olayında da **Etem Güler, Seyfi Kambur, Bahri Kahraman** ve sol görüşlü **Cabir Aygün** kaçmayı başarmışlardı.

Ferhat Tüysüz — Bayrampaşa Cezaevi'nde 2 Kasım 1978'de gerçekleştirilen firar olayında 13 ülkücü ziyaretçiler arasına karışarak kaçmayı başarmıştı. Aralarında **"Bir gün canım sıkıldı, öldürecek adam aradık"** şeklinde ifadesiyle ünlü ülkücü Ferhat Tüysüz'ün de bulunduğu hükümlü ve tutukluların kaçışı ile ilgili olarak Emniyet Müdürü **"Bu kaçma değil, salıvermedir"** diyordu. Firar olayı bir görüşme kabininde demir parmaklıklar kesilerek gerçekleştirildi.

Buca'dan 3 kişi — 4 Şubat 1979'da Buca Cezaevi'nde kalan sol görüşlü hükümlü **Muzaffer Baken** ile **Necdet Göğüs** ve **Mehmet Avcı** adlı tutuklular ziyaretçilerin arasına katılarak firar etmişti.

Yarım kalan tünel — 19 Ekim 1979'da İstanbul Paşakapısı Cezaevi'nde kalan sağ görüşlü hükümlü ve tutuklular tünel kazarak kaçma girişiminde bulundular. Ancak 9 metresi kazılan tünel çıkışa bir metre kala güvenlik kuvvetlerinin yaptığı genel arama sırasında ortaya çıkarılmıştı.

Artvin'de 15 kişi — Aralarında Alaattin Karalar ve Mehmet Korkmaz isimli ömür boyu hapis mahkûmlarının da bulunduğu 15 kişi, 29 Ekim 1979'da Artvin Cezaevi'nden tünel kazarak kaçmıştı. 15 metre uzunluğundaki tüneli kazarak cezaevinden kaçmayı başaran firariler uzun süre aranmışlardı.

Ağça kaçırılıyor — Abdi İpekçi cinayeti faali Mehmet Ali Ağca, tutuklu bulunduğu Kartal Maltepe, Askeri Cezaevi'nden 23.11.1979 gecesi kaçırıldı. İpekçi'nin katili Ağca'nın kaçırılmasıyla ilgili olarak cezaevinde görevli 2 subay, 1 astsubay ve 11 er tutuklanmıştı.

Van'dan iki firar olayı — Van Kapalı Cezaevi'nde 15 Mart 1980 ve 30 Mart 1980 tarihlerinde gerçekleştirilen iki firar olayında tünel kazılarak 58 tutuklu ve hükümlü kaçmayı başardı. Bir grubun banyo ve duş kenarında açtıkları tünelden haberdar olan tutuklular, revir parmaklıklarını keserek kaçtılar. Kaçanların bir kısmı kısa süre sonra yakalanmıştı.

Osmaniye'de ve Adana'da firarlar — 25 Mart 1980 tarihinde Adana Osmaniye Cezaevi'nde 8 tutuklu ve hükümlü, gardiyanları etkisiz hale getirerek kaçmayı başarıyordu. Aynı gün Adana Cezaevi'nden de iki hükümlü kaçmayı başarmış, biri de kaçarken yakalanmıştı.

Adana'da 11 kişi — 9 Haziran 1980 günü Adana Cezaevi'nde yapılan sayımda çeşitli tarihlerde 11 hükümlü ve tutuklunun cezaevinden firar ettiği anlaşıldı. Bir yetkili, kaçanlardan birinin sol, 10'unun sağ görüşlü olduğunu belirtmişti.

Armağan ve Pehlivanoğlu — 26 Temmuz 1980 tarihinde de, Ankara Mamak Askeri Ceza ve Tutukevi'nden, "toplu kıyım" suçundan yargılanarak ölüm cezasına çarptırılan İsa Armağan ve Mustafa Pehlivanoğlu adlı hükümlüler kaçmışlardı. Kaçaklardan Pehlivanoğlu daha sonra yakalanarak idam edildi.

Çarşafla kaçış — Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde 1 Eylül 1986'da gardiyanların dikkatsizliğinden yararlanan, biri üç idam cezası hükümlüsü olan **Hüseyin Yeniyapan,** biri yine iki idam cezası hükümlüsü olan **Arap Ali Demir** ile biri de hırsızlıktan 10 yıla mahkûm olan **Osman Manas** cezaevinden dışa-

rıya çarşaf sarkıtarak kaçmayı başarmışlar ve üç hükümlü de bir hafta içinde yakalanmışlardı.

Erzincan'da 8 kişi — 5'i idam, 3'ü de ömürboyu hapis cezasına mahkûm Dev Yol ve Kurtuluş'tan 8 kişi 6 Haziran 1987 günü Erzincan 1 Nolu Askeri Cezaevi'nden 83 metre tünel kazarak kaçtı. 2.5 metre derinliğindeki tüneli kazmak için çıkan toprağı cezaevi çatısına taşıyan hükümlülerin, 1 metre çaplı tünelde hava alabilmek için gazete kâğıtlarından boru yaptıkları, tüneli aydınlatabilmek için de sigara yaldızlarından elde ettikleri bağlantıyı kullandıkları belirlenmişti.

Pişmanlık Yasası'ndan yararlanan itirafçı pişman:

Hepimiz ortada bırakıldık

26 mart

ADANA (**Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu**) — 12 Eylül öncesi birçok öldürme, yaralama, gasp, banka ve kuyumcu soygunu eylemlerine katıldığı gerekçesiyle 638 sanıklı PKK Adana davasında iki kez idam istemiyle yargılanan **Reşat Denli** de Pişmanlık Yasası'ndan yararlanarak serbest kalanlardan.

Yoksul bir ailenin çocuğu olan Reşat, Güneydoğulu bir ağaya karşı açılan mücadeleye katılmış, mücadelenin boyutları değişmiş, bir anda kendisini PKK saflarında silahlı eylemlerin içinde bulmuş. İki ayrı idam istemi ile yargılanmaya başlayınca da yaptığı "**iç hesaplaşma**" sonucu Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmaya karar vermiş. Yasadan ilk yararlananlardan biri olduğunu belirten Reşat Denli, itirafları üzerine 7 yıla hüküm giydiğini ve serbest bırakıldığını söylüyor. Yasa gereği kendisine verilmesi gereken yeni kimliği, estetik ameliyatı ve yurtdışına gitmeyi istemediğini belirten Denli, iş için ısrarlı olmuş. Denli şöyle anlatıyor:

"Ne yalan söylemeli, ilgileniyorlardı. Cep harçlığı falan veriyorlardı. Geçim derdi omuzlarıma çökmüştü. En kısa sürede iş bulmalıydım. Bunun için yetkililerin kapısından ayrılmıyordum. Sonunda bir fabrikada bekçilik buldular, ama alacağım para sadece yol parasına yetecekti. Kabul etmedim. Ben ailemi geçindirebileceğim bir iş istiyordum. Türkiye'nin neresinde olursa olsun razıydım. Uzun süre, 'bugün git yarın gel' **denilerek atlatıldım."**

Reşat Denli'nin iş için Ankara'ya yaptığı sayısız yolculuklardan birinde rastladığı bir istihbaratçı, "**Bizimle çalış**" önerisinde bulunmuş. Hiç düşünmeden kabul ettiğini belirten Reşat Denli, "**Halkla irtibat kuracak, PKK militanlarının eylemlerini önceden bildirecektim. Kimlerin yanında barınıyorlar, kimler yardım ediyor öğrenecektim. Yağmur, kar, kış demeden köylerde dolaştım. Bazen peşime PKK'cılar takılıyordu, kaçıyordum. İki üç ay kadar çalıştım, ama para vermiyorlardı. Anladım ki beni maşa, piyon olarak kullanıyorlardı. Bunu anlayınca Adana'ya döndüm**" diyor.

Daha sonra Fak-Fuk-Fon'dan bir milyon lira yardım aldığını belirten Reşat Denli, hâlâ işsiz dolaşıyor.

Denli, bir mahkemede, başkanın kendisine söylediğine göre, "**MİT'in 30 milyar liralık harcamayla elde edemeyeceği değerde itirafta**" bulunduğunu belirterek, sözlerini şöyle noktalıyor:

"Pişmanlık Yasası'nın aslı astarı olmadığına inanıyorum. Temeli yok, dayanağı yok. İtirafçılar ortada bırakılıyor. Tamamen göstermelik bir girişimdir bu."

Terörle Mücadele Harekât Dairesi eski Başkanı **Abdullah Aldoğan**, Reşat Denli ile ilgili olarak şunları söyledi:

"Geçenlerde bana mektup gönderdi, hatta tehdit mektubu. İş buldum ona, hem de iyi bir iş. Ama adam iş beğenmiyor. Adamın tahsili yok bir defa. Bekçilik bulduk. Emniyet bekçiliği değil. Bir fabrikada bekçilik ki normal bir işti bu. Hiçbir suç işlememiş bir adam o bekçiliği yaparken, idmandan dönmüş, devletin hayatını bağışladığı bu adam, işi beğenmiyor. Devlet, hayatını iade etmiş buna. 'Bana para ver, kahvehane açayım' diyor. **Bunun hükmü de kesinleşmemiş daha. Yargıtay her an bozabilir kararı. Bunları anlatamıyoruz kendisine."**

Karaca Tiyatrosu perde açacak

ANNA TURAY *27 mart*

1955 yılının mart ayı. Tepebaşı Gazinosu'nda her akşam **Safiye Ayla**, Kristal'de dansöz **Nana** var. **Zeki Müren**'le **Belgin Doruk** "**Son Beste**"de, **Ava Gardner, Clark Gable** ve **Grace Kelly** "Mogambo" filminde buluşmuş. "**Avare**" ve "**Sahne Işıkları**" haftalardır İstanbul sinemalarını dolduruyor. Lale Sineması'nda "**kâmilen renkli, sinemaskop 'Arslan Yürekli Rişar' görülmemiş bir muvaffakiyetle devam ediyor.**"

Ya tiyatroları İstanbul'un? Onlar her zaman olduğu gibi pek hoş ve afiyette değiller. Yine de parasızlık, salonsuzluk, seyircinin ilgisizliği, tüm sıkıntılar bir yana her gece aynı heyecanla, aynı coşkuyla açılır perdeler ve bir gece, 1955 yılının mart ayında bir gece Tünel'de yepyeni bir tiyatro salonu daha katılır kervana: Karaca Tiyatrosu. Devir **Adnan Menderes** devridir. "**Cibali Karakolu**"nun unutulmaz Emniyet Amiri Cabbar, **Muammer Karaca**, "**Aman Etnan Bey Duymasın**" adlı komediyle selamlar İstanbul seyircisini.

Muammer Karaca, 1952 yılında sergilemeye başladığı "**Cibali Karakolu**" güldürüsünü çeşitli aralıklarla tam 16 yıl sergileyecek ve bir de film yapacaktır sonraları. Bu oyun ilk yıllardan başlayarak büyük bir başarı ve tabii para kazandırmıştır kendisine. İşte bu

yüzden Tünel'de Fransızlara ait bir binanın alt katı tiyatro salonu olarak önerilince fazla düşünmez. Hemen iki yıllık bir turne programı hazırlar ve ekonomik açıdan daha da güçlenmiş olarak İstanbul'a döner. Muammer Karaca, adını verdiği sevgili tiyatrosu için hiçbir fedakârlıktan kaçınmaz. Genişliği, döner sahnesi, akustik hesapları, havalandırma düzeni, kulisi, rahat koltukları, kısacası her şeyiyle modern bir tiyatro salonudur Karaca. Binanın kimi aksesuarı Londra'ya ısmarlanır, duvarlar Belçika'dan getirtilen yanmaz ve sesi yansıtan eternit maddesiyle kaplanırken holde de yerleri Belçika mozayiği süsler. Muammer Karaca o günlerde Cumhuriyet Gazetesi'yle yaptığı bir konuşmada şunları söyler: **"Tiyatro yapılışında, en önce seyircilerin rahatça oturup, temsil bittikten sonra arkalarını ovuşturmamalarını temin edecek hususları hazırlıyoruz. Bilhassa sahne artistlerinin her türlü konforunu düşünerek hareket ettik."**

Karaca Tiyatrosu dönemin en iyi tiyatro salonlarından biri haline gelirken Turgut Borah, Adile Naşit gibi oyuncular da bu tiyatroda yavaş yavaş tanınmaya başlarlar. **Celal, Ali ve Gülriz Sururi, Adile Naşit, Selim Naşit, Toto Karaca, Tevhid Bilge, Muzaffer Hepgüler, Güzen Özipek, Mürüvvet Sim** topluluğun kadrosunda yer almaktadır. Muammer Karaca birbiri ardına sergilediği vodvillerle seyircisini güldürürken salonunda **"Saat Altı Tiyatrosu"** adlı küçük bir topluluğa da yer vererek sanat yanı ağır basan oyunları ihmal etmez. Bu arada **Avni Dilligil'den Kenter'lere, Münir Özkul'dan Sadri Alışık** ve **Genco Erkal'a** kadar pekçok tiyatrocu kendi topluluklarıyla Karaca Tiyatrosu'na konuk olur.

Ancak 1970'li yılların başında düşüş başlamıştır. Toplulukta ünlenen oyuncuların çoğu ayrılmış, kendi adlarına tiyatro kurmuşlardır. Kadrolar bölünmüş, televizyonun giderek yaygınlaşmasıyla seyircinin tiyatrolardan elini eteğini çekmesine karşın tiyatro sayısı da artmıştır. Muammer Karaca'nın rahatsızlığı da bunlara eklenince Karaca Tiyatrosu iyice sıkıntıya düşer.

Böylece 1972 yılında, binbir emekle kurulan bir tiyatro salonu daha perdelerini indirir. Binaya Sular İdaresi talip olur ve güzelim tiyatro, Sular İdaresi memurlarının yemek salonuna dönüşür. 1982 yılına kadar da kimse ilgilenmez. İlk kez bu tarihte **Gülriz Sururi "Kaldırım Serçesi"** için salon ararken bir sürü güzel anısını taşıdığı Karaca Tiyatrosu'nu anımsar. Burayı Beyoğlu'na yakışacak pırıl pırıl bir **"sanat merkezi"** haline dönüştürmeyi ister ve hemen kolları sıvar. Ancak girişimleri başarısız kalacak ve belediye ile anlaşmazlığa düşecektir.

Ama Karaca Tiyatrosu bir kez gündemine gelmiştir belediyenin. Yıllar süren sessizlik noktalanacaktır. Böylece restorasyon işlemleri başlar. Şimdi Tünel'den Beyoğlu'na çıkarken sağda, bir ara sokağın hemen girişinde 33 yıl sonra yeniden kum, çakıl ve çimento yığını, inşaat işçilerinin türküsü var. Karaca Tiyatrosu'nun seyircisine kavuşması için çok az zamanı kaldı. Gelecek tiyatro mevsiminin başında perdelerini bir kez daha ve umalım ki bu kez kapatmamacasına açacak.

Böylelikle **Muammer Karaca** da **"Unutulmuş bir hoş seda", "Eski program dergilerinde soluk bir hayal"** olarak kalmayacak artık. Sonbaharda, eğer **Haldun Taner'in Thomas Fasulyeciyan'ın** ağzından söylediği o unutulmaz tirad doğruysa yıllardır, o, geceleri sessizlikte sahneye dökülüp fısıldaşan replikler, tiradlar, şarkılar ve diyaloglar yerlerine kaçışacaklar ve perde açılacak...

İşkence köşkü tarihe karışıyor

HALİL NEBİLER *27 mart*

Cumhuriyet tarihimizde **"12 Mart dönemi"** olarak anılan yıllarda yönetimin yurttaşlara karşı giriştiği baskı ve işkencelerin en önemli simgelerinden biri olan **"Ziverbey işkence köşkü"** yakın bir gelecekte tarih oluyor. Köşkün ve köşkün içinde bulunduğu arazinin sahibi olan Artvinli üç kardeş, **"İçinde vaktiyle bazı şeyler yapılmış eski bir taş yığınının memlekete ne faydası olur"** düşüncesiyle, özel sorgulamalarda kullanılan köşkün yerine çok katlı blok yapılar dikmeye hazırlanıyor.

Erenköy Tüccarbaşı Sokağı'ndaki köşkün önemi ve tarihselliği, gazeteci yazar **İlhan Selçuk'tan** emekli Tümgeneral **Celil Gürkan'a, "sabotaj davası"** sanıklarından mühendis **Yaşar Yılmaz'dan** yazar **Doğan Avcıoğlu'na, İlhami Soysal'a**, emekli Kurmay Yarbay **Talat Turhan'a** yüzlerce kişinin işkence gördüğü bir yer olmasından geliyor.

Bu adlara psikiyatr doktor **Memduh Eren,** Milli Birlik Komitesi üyesi ve sonranın başarılı işadamı emekli Yüzbaşı **Numan Esin**, sabotaj davası sanıklarından **Hilmi Taşdemir, Levent Yılmaz, Ali Ekber, Halil Kahya,** emekli Hava Kurmay Albay **Nedim Aral** (köşke sabah girip akşam çıktı), emekli Hava Yüzbaşı **Fevzi Özkaya,** sabotaj davası sanıklarından **Zeki Ordu, Mustafa Erdemir** de eklenebiliyor.

Köşk sahiplerinden birinin oğlu olduğunu öne süren, ancak **"adımı ne yapacaksınız"** diyerek adını söylemeyen kişi de bunu doğruluyor. Fotoğraf çekmek ve konuşmak için girdiğimiz köşk arazisi içinde çok sayıda başıboş köpek göze çarpıyor. Köşk arazisinin kiracıları, arazide 50 kadar köpek olduğunu belirtiyorlar. Kiracıların uyarısı üzerine, konuşabileceğimiz birini bulmak için ikinci ziyaretimizi hafta sonuna rastlatıyoruz.

Köşkün kapısına kadar ortada görünmeyen köpek sürüsünden 5-6 tanesi, kapı önünde çevremizi sarınca 5 yaşlarında sarışın bir çocuk, **"baba, baba, biri geldi, koş"** diyerek içeriye sesleniyor. Biz köpeklerle uğraşırken sarışın çocuğun babası bir yandan **"Buyurun ne istediniz"** diye bize seslenirken bir yandan da **"Karabaş, hoşt, hoşt"** diye köpekleri kovalıyor. Bir süre uğraştıktan sonra, köpeksiz söyleşimize başlıyoruz:

— **Kimi aradınız?**

— Köşkün sahiplerini.

— **Köşkün sahipleri babam ve amcalarım. Ne vardı?**

— Biliyorsunuz, bu köşk zamanında işkence mer-

kezi olarak kullanılmış. Biz de Cumhuriyet Gazetesi'nin muhabirleri olarak köşkün geleceğini sormak için geldik. Duyduğumuza göre burası yıkılıp blok apartmanlar yapılacakmış. Doğru mu?

— **Noolucak yani, boş mu kalsın bu kadar arazi. Bina yapacağız buraya. Birkaç blok olacak. Şimdiye kadar yapamamıştık. Ama bir zaman içinde burasını yıkacağız. Baktık ettik nasıl yaparız diye.**

— Şimdi siz mi oturuyorsunuz köşkte?

— **Yok. Biz ailecek hafta sonları geliyoruz. Babam, amcamlar, çoluk çocuk, tatil oluyor**

— Rahatsız olmuyor musunuz bu evde oturmaktan? Geçmişteki olayları düşünerek soruyorum?

— **Niye rahatsız olayım kardeşim. Zamanında olmuş, bitmiş işler. İşte sizin İlhan Selçuk da gelmiş buraya, generaller de. Bizim ne kabahatimiz var. Biz burayı o işler bittikten sonra aldık. Bilmiyorduk öyle bir yer olduğunu. Bilsek ne fark eder. Bizim bir suçumuz yok ki. Taş bina işte. Eski taş bina.**

— Köşkün sahiplerinin adlarını verebilir misiniz?

— **İbrahim Ateşpare, Mehmet Ateşpare, Nazım Ateşpare. Bunlar da müteahhitler zaten. Ama çok oldu bırakalı müteahhitliği. Yaşlandılar. Hepsi 60-65 yaşlarında. Bizi rahatsız eden bu konuşmalar aslında. Geliyorsunuz yok işkenceymiş, yok rahatsız olmuyor muymuşuz. Sizin için söylemiyorum, ama bize şey gibi bakıyorlar.**

— Biz sizi rahatsız etmek istemiyoruz. Görevimizi yapmak için geldik. Yıkılacaksa bilmek istedik.

— **Yani, yıkmayalım mı? Yani İlhan Selçuk, bilmem kim burada böyle olmuş diye anıt mı bu? Müze mi yapalım burayı. Taş bina işte. Eski bina. Bunun böyle durmasında, içinde vaktiyle bazı şeyler yapılmış eski bir taş yığınının durmasından memlekete ne fayda olur?**

— Ne zaman yıkılacağı konusunda bir tarih verebilir misiniz?

— **Yıkıcaz işte kardeşim. İmar durumu yok şimdi. Bakıyoruz. Hem ben sizi uğurlayayım artık. Bizi niye rahatsız ediyorsunuz.**

Köşk arazisinin bir bölümünde kiracı olarak oturan Trabzonlu kardeşler, daha önce tasarlanan biçimde, araziye beş blok halinde apartman yapılması projesinin, köşk sahipleriyle müteahhitler arasında son anda çıkan bir anlaşmazlık yüzünden gerçekleşemediğini söylediler.

Basına Dar Bakış

OKAY GÖNENSİN *28 mart*

Basınla hükümet arasında, yeni yasa tasarılarının ardından bir diyalog kurma girişimi başlamışken Başbakan Turgut Özal, geçen haftaki bazı açıklamalarıyla basına bakışının ve politikasının değişmediğini yineledi. Başbakan önce, yeniden "sol amigolar" *nitelemesini gündeme getirdi; arkadan* "dışarıya jurnalcilik" *suçlamasında bulundu; dün de bu kez Günaydın Gazetesi'ni ad vererek suçladı ve basının ekonomik sorunları nedeniyle lotarya düzenlemelerine göz yumduklarını söyledi. Görülen o ki, hükümetin basına bakışı aynı darlıkta sürecektir. Bu darlığın yasalara ilişkin yanında geçen hafta yüzeysel bir jest yapılmış, Basın Yasası'nın değişiklikleriyle ilgili olarak TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunan maddeler hükümetçe 15 günlük bir süre için geri alınmıştır. Ancak bütün basının büyük tepkisine yol açan* "sansür" *yasası, Medeni Kanun'un 24. maddesinin yeni biçimi genel kurula inmiştir. Bu yasanın ne kadar vahim bir sansür düzeni getirdiği, başta Başbakan olmak üzere ilgili bakanlara anlatılmış, gazetelerde onlarca yazı yayımlanmıştır. Ancak hükümet katında bu konuda herhangi bir somut olumlu hareket henüz görülmemiştir. Eğer bu madde yasalaşır ve demokratik hiçbir ülkede görülmeyen bir sansür düzeni kurulursa, mayıs ayı başında Uluslararası Basın Enstitüsü kongresi için İstanbul'a gelecek olan yüzlerce Batılı gazeteciye Türkiye'de demokrasiye geçildiğini kim, nasıl anlatacaktır? 1950'lerden beri Batıdaki demokratik inançlar sisteminin temel sloganlarından biri* "herkes için haber alma hakkı"*dır. Batılı hiçbir ülkede, herhangi bir temel hakkın gerekçesi ardına sığınılarak* "sansür" *sistemleri kurulamamıştır. Mayıs ayında İstanbul'da toplanacak birkaç yüz Batılı gazeteciye, Türkiye'de niçin böyle bir sansür mekanizmasına gerek duyulduğunu anlatmak da oldukça güç olacaktır. Hükümetin basınla ilgili politikasının diğer yanını oluşturan ekonomik sıkıştırmanın da bilinçli bir tutum olduğunun birçok örneği görülmektedir. Sayın Özal, bazı gazete gruplarına kamu kesimince uygulanan ilan ambargosunun merkezi bir kararın ürünü olmadığını söylemiştir. Ancak böyle bir uygulamanın üst düzeyden bir yeşil ışık olmaksızın gerçekleşebileceğine inanmak güçtür.*

Başbakanın genel durumu çok iyi izlediği dünkü "Ekonomik güçlükleri olduğu için piyango düzenlemelerine ses çıkartmıyoruz" *sözünden de anlaşılmaktadır. Yine Başbakanın söylediği, armağan dağıtma ve lotarya olmasa tirajların ne ölçüde düşeceği ise ayrı bir tartışma konusudur.*

Bugün gazetelerin günlük toplam satışları 2.5 milyonluk alt sınıra inmiş durumdadır. Bu düzey, 1984'te Sabah Gazetesi'nin yayımından önceki en alt düzeydir. 1984'teki bu düşük satış düzeyinin ardından 1985'te 3.2 milyonluk üst sınıra ulaşılmış ve bu okuyucu kitlesi geçen iki yıl boyunca yeniden eriyerek 1987'de 2.65 milyona inmiştir. Bu düzeyin tutulmasında kuponla armağan dağıtılmasının payını, ölçüsünü bilemiyoruz, çünkü Cumhuriyet'in bu tür bir tiraj politikası olmamıştır. Hükümetin lotaryayı yasaklamak için karar aldığı uzun süredir konuşuluyordu; bunun gerçekliği Özal'ın dünkü sözleriyle kesinleşmiştir. Bu arada hükümet adına tüyler ürpertici bir haber de kulislerde

konuşulmaktadır, Başbakanın kendisine de iletilmiştir. Önemli bakanlardan birisinin üst düzey işadamlarıyla yaptığı bir toplantıda, basından çekinmemelerini ve "gerektiğinde ilan ambargosu koymalarını" tavsiye ettiği her duyanın inanmamayı tercih ettiği bir haber olarak konuşulmaktadır. Başbakan Özal böyle bir şeye ihtimal vermediğini söylemiştir; biz de ihtimal vermek istemiyoruz, çünkü bu yolun sonu gerçekten çıkmaz sokağa dönüşebilir.

Boşanmada yarım adım ileri

MUSTAFA EKMEKÇİ *28 mart*

ANKARA — Adalet Bakanlığı tarafından Türk Medeni Kanunu'nun bazı maddelerini değiştirmeye yönelik hazırlanan ve Millet Meclisi Adalet Komisyonu'nca bazı küçük değişikliklerle kabul edilerek TBMM Genel Kurulu gündemine sunulan yasa tasarısı, çeşitli yönleriyle tartışılıyor. Tasarının boşanma hukukunda değişikliği öneren maddeleri genellikle **"yetersiz bir düzenleme"** olarak tanımlansa bile yine de ileri bir adım olarak kabul görüyor.

Bilindiği gibi Medeni Kanun'da birkaç, Borçlar Kanunu'nda da bir maddenin değiştirilmesine dair hazırlanan yasa tasarısı, boşanma ile ilgili hükümlerin yanı sıra basınla, kişilik haklarıyla ve manevi tazminatla ilgili hükümleri de içeriyor.

Tasarı kabul edilirse, boşanma ile ilgili yeni düzenlemeye göre temelinden sarsılmış evliliklerde eşlerden her biri boşanma davası açabilecek, ancak davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı korunacak.

Ayrıca en az bir yılı geride bırakmış evliliklerde eşlerin boşanmak için birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılacak.

Boşanma nedenlerinden herhangi biriyle açılmış davanın reddine karar verildiği durumlarda ise, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç yıl içinde ortak hayat kurulamamışsa eşlerden birinin başvurusu üzerine boşanmaya karar verilecek.

Konuyu değerlendiren Yargıtay'ın boşanma davalarına bakan 2. Hukuk Dairesi üyelerinden **Namık Yalçınkaya,** Medeni Kanun'da değişiklik öneren yasa tasarısının, bütün eksik ve yanlışlarına rağmen sorunun üzerine cesaretle gittiği ve mutlak bir çözüm aramak ihtiyacı hissetiği için takdirle karşılanması gerektiğini söyledi.

Boşanmanın bir toplum sorunu olduğu ve bu sorunun ülkemizde kanayan bir yara haline dönüştüğünü dile getiren Yalçınkaya, Medeni Kanunumuzun boşanmaya ilişkin mevcut hükümlerinde üzüm yemek değil bağcı dövmenin hedeflendiğini belirterek şunları söyledi:

"Evlilik temelinden çökmüşse eşlerden hangisinin kusurlu olduğunu aramak anlamlı değildir. Boşanma kusurlu eşi cezalandıran bir kurum mudur? Medeni Kanunumuzun mevcut maddeleri boşanmada kusurlu eşi cezalandıran hükümlere dayalı. Neyle cezalandırıyor? Evliliğin devamıyla cezalandırıyor. O halde evliliği bir ceza olarak görüyor. Temelinde son derece sakat bir sistem bu."

Boşanma sorununun ne denli ağır bir boyuta sahip olduğunu, **"Bana Türkiye'nin üç önemli sorunu nedir diye sorduğunuz zaman, boşanma, boşanma ve gene boşanma derim"** diye özetleyen Yalçınkaya, aileyi toplumun temeli olarak kabul eden görüşün aile içi huzursuzlukların tüm topluma yansıyacağı görüşünü de kabul etmesi gerektiğini savunarak, **"Sabah evinde tartışan bir kişi, gün içerisinde hıncını ve öfkesini mutlaka diğer insanlardan almak isteyecektir"** dedi.

İSVİÇRE'DEN AKTARILDI

İsviçre Medeni Kanunu örnek model alınarak hazırlanan ve 1926 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu'na boşanmayla ilgili hükümlerin de aynen aktarıldığını, ancak böylelikle geçen yüzyıl başında oldukça tutucu ve geleneklerine bağlı İsviçre toplumunda konulan kuralların benimsendiğini vurgulayan Yalçınkaya, boşanma hukukunun Batıda değişen koşullara göre sürekli düzenlendiği halde bizde mevcut hükümlerin 60 yıl süreyle geçerli olmasını büyük bir gecikme olarak nitelendiriyor.

Türk Medeni Kanunu'nun boşanmaya ait hükümlerinin değiştirilmesinde hukuk açısından, siyasal açıdan ve toplum açısından daha 1930 yıllarından beri zorunluluk görüldüğünü ve çeşitli girişimlerde bulunulduğu halde sonuç alınamadığını söyleyen Yalçınkaya, eksiklerine karşın değişiklik öngören yasa tasarısını tarihi bir fırsat olarak değerlendiriyor.

Namık Yalçınkaya, boşanma hukukumuza değişiklik getirmeyi öngören yasa tasarısına yönelttiği eleştiriler hakkında da şunları söyledi:

"Ortak yaşamın fiilen sona ermesinin bir boşanma nedeni olarak kabul edilmesi yerinde ve gerçekçi bir çözüm olmuştur. Ne var ki bu çözümün evvelce bir boşanma davasının açılıp reddedilmiş olması şartına bağlanması boşanma nedeninin amacıyla çelişmektedir. Tasarının bu şekilde kanunlaşması halinde büyük haksızlıklar ortaya çıkacaktır. On, yirmi ve hatta daha uzun süredir ayrı yaşayan eşlerden herhangi biri şu ya da bu nedenle (çoğu zaman iyi niyetle) dava açmadı diye onları bu haktan yoksun bırakmak vicdanlarda rahatsızlık yaratacaktır.

Çağdaş boşanma sistemlerinin en temel unsuru, en önemli boşanma nedeni, eşlerin anlaşarak boşanmaya karar vermeleridir. Madem ki eşler kendi serbest iradeleriyle anlaşıyorlar, evleniyorlar ve kimse buna karşı çıkmıyor, 'Hayır, siz evlenemezsiniz' diyemiyor. Bu eşler 'boşanmaya karar verdik' dedikleri zaman da bu hakkı tanımak lazım. Nitekim bu çağdaş boşanma ilkesini yeni tasarı da kabul ediyor. Ancak evlilik 1 yıldan kısa sürmüş ise eşlerin boşanma iradelerine değer verilmiyor. 8 ay evli kalmış eşlerin boşanma iradesini uygun bulmuyor, ama 13 ay evli kalmış eşlerin boşanma iradelerini önemli buluyor.

Oysa öyle olaylar olur ki, evliliğin ilk gününde eşler şu veya bu nedenle birlikte olamayacaklarına karar verirler. Bunu en iyi değerlendirecek olan yine eş-

lerdir. O yüzden onlara şimdi gidin, 1 yıl sonra gelin demek anlamsızdır. Diğer bir konu, boşanmada kusur esasının korunuyor olmasıdır. Bütün uygar Batı toplumları kusur esasını kaldırdı. Önemli olan evliliğin temelden sarsılmış olup olmamasıdır, suç ondaymış, bundaymış hiçbir önemi yoktur."

ÖMÜR BOYU NAFAKA

Eksiklik ve yanlışlıklarına rağmen tasarıda genel olarak boşanmayı kolaylaştırıcı hükümler bulunduğunu ve bunun erkek yararına olduğu gibi bir izlenim yarattığını vurgulayan Namık Yalçınkaya, bununla ilgili olarak tasarının bir diğer eleştirilebilecek olan **"ömür boyu nafaka"** yönüne dikkat çekti.

Ömür boyu nafakanın kadınlar lehine bir denge sağlanması amacıyla gündeme getirilmiş olabileceğini belirten Yalçınkaya, ancak bu uygulamanın zaman içinde sırf çıkar sağlayıcı ve geleceği güvence altına alma amacı taşıyan bir kurum haline dönüşebileceği ihtimali taşıdığını belirtti.

Dalyan'a otel yapılmamalı

HAKAN KARA *28 mart*

İZMİR — Alman Yeşiller, Dalyan'ın peşini bırakmıyor. Dalyan'daki son gelişmeleri izlemek amacıyla Türkiye'ye gelen ve Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileriyle görüşen Alman Yeşiller Partisi Milletvekili Karitas Hensel, **"Turizm uğruna kaplumbağaların yok edilmesine göz yumulamaz. Kaplumbağaların yaşaması için elimizden gelen her şeyi yapacağız"** dedi.

Yeşil Milletvekili Hensel, Kültür ve Turizm Bakanı Tınaz Titiz'in, **"Dalyan'da yatırımcı firmanın otelden vazgeçmesini anlayışla karşılarız"** sözünü **"olumlu"** bir yaklaşım olarak değerlendirdiğini söyledi. Hensel, **"Alman meclisine verilen önerge sonucu, konuyla ilgili tartışmalar sonuca bağlanmadıkça, Dalyan'daki otel yapımı için Almanya para vermeyecek. Biz Yeşiller olarak bu paranın Türkiye'ye verilmesinden yanayız. Ama para otel yapımı için değil, bölgenin doğal koruma alanı haline getirilmesi için verilmelidir"** diye konuştu.

Önceki gün Ankara'da Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü yetkilileriyle, dün de İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı **Mustafa Türkmen** ile görüşen Alman Yeşil Hensel, Dalyan'daki otel yapımı ile ilgili olarak gelişmeleri şöyle özetledi:

"Almanya'da biz Yeşiller'den üç milletvekili verdiğimiz önergede, görüşlerimizi dile getirdik. Bizden sonra benzer doğrultuda Sosyal Demokrat Parti de bir önerge verdi. Sonuçta, alınan karara göre, Dalyan'daki otel inşaatıyla ilgili olarak ilgili komisyonda kesin bir karar verilinceye kadar inşaat için Alman tarafından para gönderilmemesine karar verildi. Alman halkının ödediği vergilerle Dalyan'daki kaplumbağaların yok edilmesine göz yumulamaz. Ayrıca burada otel yapımı Almanya'nın da, Türkiye'nin de imzaladığı Berner Konvensiyonu'na aykırı. Çünkü bu konvensiyona göre ülkeler, ender bulunan hayvan türlerinin korunmasını taahhüt ederler."

Türkiye'de görüştüğü yetkililerin, konuya gösterdikleri ilgiyi de olumlu bulduğunu belirten Hensel, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Yetkililerin konu üzerinde çok hassas oldukları dikkatimi çekti. Ayrıca Türkiye'de çevre koruma alanındaki çabayı da destekliyorum. Daha önce 10 bin yatak için planlama yapılan bölgede sayı 620'ye düştü. Evet, bu da olumlu, ama yeterli değil. Otel yapımından tümüyle vazgeçilmelidir. Otel başka bir yerde yapılmalıdır. O bölgeye yakın bir yer olabilir. Türkiye için turizmin ne denli önemli olduğunun bilincindeyiz. Türkiye bu alanda çok hızlı bir gelişme gösteriyor. Ama henüz yolun başında. İspanya, İtalya gibi ülkelerin yanlışlarına düşmemelidir. Evet, turizm önemli, ama doğanın yok olması pahasına değil. Unutmayalım, yok olan doğa, sonunda turizmi de yok eder."

Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Mustafa Türkmen ise, bölge için hazırlanan daha önceki planda 10 bin yatak düşünülürken, kaplumbağa olayının ortaya çıkmasından sonra sadece 620 yataklık bir tesise izin verildiğini belirterek, **"Türkiye, burası için yaptığı yüz milyonlarca liralık alt yatırımı turistik gelişme için yapmıştır. Ama insanlığın ortak değeri olan kaplumbağaları korumak için bunca alt yatırımı bir kenara ittik. Bunu kolay kolay hiçbir ülkenin yapmayacağını düşünüyorum. Ve bu, Türkiye'nin bu konuda ne kadar hassas olduğunu göstermeye yeter"** dedi. Türkmen, Dalyan'da otel yapımı konusundaki planın revize edilmeye çalışıldığını söyledi.

Özal: Başka çarem yok

29 Mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Akaryakıta yapılan zamları savunan Başbakan **Turgut Özal, "Parayı bir yerden almam lazım. Bu parayı milletten isteyeceğim. Başka çare yok"** dedi. Muhalefet ise zamları eleştirdi. SHP Grup Başkanvekili **Hikmet Çetin,** Türkiye'nin hızla 3 rakamlı enflasyona gittiğini belirtti. DYP Grup Başkanvekili **Köksal Toptan** ise zamları **"dehşet verici"** olarak niteledi.

Karayolları Bölge Müdürleri Toplantısı'na katılan Başbakan Özal, **"Parayı bir yerden alacağım. Almanya, İngiltere para verecek değil. Onlardan isteyemem. Milletten isteyeceğim. Başka çarem yok. Onu da söylerken hiç çekinmeden söyleyeceğim"** dedi.

Fiyat artışlarının enflasyonu, hayat pahalılığını getirdiğini kabul eden Özal, **"Ancak yatırımları da getirir"** diye konuştu. Özal, petrol fiyatlarının hâlâ

Avrupa ülkelerinden yüzde 30 ucuz olduğunu söyledi.

Toplantıya katılan SHP Tunceli Milletvekili **Kamer Genç,** kürsüden inen Başbakan Özal'a Avrupa'daki petrol fiyatları ile Türkiye'deki fiyatların kıyaslanmaması gerektiğini söyledi. Genç, Avrupa'daki işçi ücretlerinin Türkiye'den çok yüksek olduğunu bildirdi. Başbakan Özal ise, **"Onlar da petrolü dışardan alıyor"** yanıtını verdi.

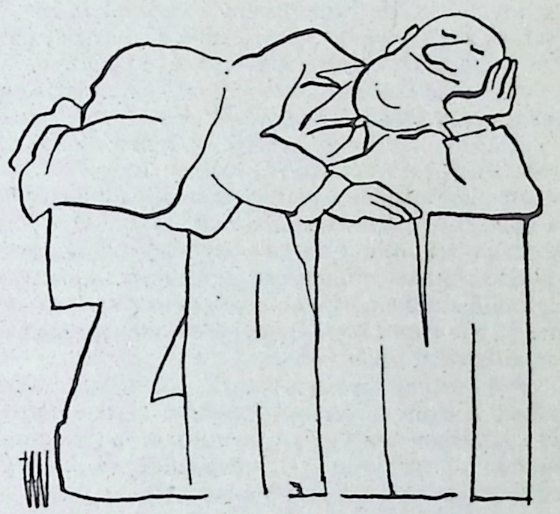
Muhalefetin tüm engelleme çabasına rağmen geçen hafta Meclisten çıkan vergi yasasının mürekkebi kurumadan yeni zam furyasının başladığını bildiren SHP Grup Başkanvekili Hikmet Çetin, ANAP hükümetinin hayat pahalılığına yenik düştüğünü söyledi. Başarısız ekonomik politikanın bedelinin vatandaşa ödetildiğini bildiren Çetin, sözlerini şöyle sürdürdü:

"8 yıldır Özal'ın gözü mutfakta, eli halkın cebindedir. İşçi, memur, emekli, esnaf ve çiftçi, hayat pahalılığı ve sonu gelmeyen zamların altında ezilirken, bir avuç vurguncu, batık kredilerle, hayali ihracatlarla, vergi iadeleriyle, yolsuzluk ve suiistimallerle devletin trilyonlarını gasp etmektedir."

Zamları **"dehşet verici"** olarak niteleyen DYP Grup Başkanvekili Köksal Toptan, yürürlüğe girecek vergi paketi ile zam oranının yüzde 40'a ulaşacağını öne sürdü. Toptan, şöyle dedi:

"Vatandaşın sofrasındaki 5 ekmekten iki tanesi bu son ayarlamalarla sofradan alınmıştır. Bir kilo zeytinin 400 gramı, yarım kilo yağın 3 kaşığı adeta gasp edilmiştir. Bu zamların hiçbir gerekçesi de yoktur. Dünyada petrol fiyatları yükselmemiştir. Dolarda da bir yükselme söz konusu değildir. Bu zamlar iğneden ipliğe tüm mal ve hizmetlere daha büyük oranlarda yansıyacaktır."

Türkiye Ziraatçılar Derneği Genel Başkanı **İbrahim Yetkin** de, Başbakan Özal'ın **"Tarımsal üretim arttı"** sözlerine karşı çıktı. Yetkin, **"Tarımsal girdilere yapılan zamlar ve kullanım düşüklüğünden sonra tarımsal üretimin arttığını söylemek, tarımsal sorunlardan habersiz olmak demektir"** dedi.



Pilot gözüyle havaalanlarımız

İDRİS AKYÜZ *29 mart*

Bir çağlayan gürültüsünü andıran boğuk seslerin arasından telsizin madeni cızırtılı sesi duyuluyordu:

— **TK 124, G-8 koridorunda 23 bin feet irtifayı muhafaza ediniz.**

— Anlaşıldı, tamam, 23 bin feet'i muhafaza edeceğiz.

..............

Bu konuşma, içinde bulunduğumuz THY'nin Boeing-727 tipi TK 124 sefer sayılı İstanbul-Ankara seferini yapan uçağın kaptan pilotu ile Atatürk Havalimanı kontrol kulesi arasında geçiyordu.

Konuşan, pilot **Ahmet Özseyhan**'dı. 61 yaşında ve THY'nin en kıdemli kaptan pilotuydu. Yaşamının tam 43 yılını çelik kanatlar arasında geçirmişti. 18 yaşında girdiği pilotluk mesleğinde askeri ve sivil hayatı boyunca birçok başarılar kazanmış, 1955 yılında NATO düzeyinde hava kuvvetleri arasında yapılan bir yarışmada havadan havaya atışlarda dünya şampiyonluğu kazanmıştı. 60 yaş sınırını geçtiği için kurallar gereği şu sıralarda dış hat seferlerinde uçamıyor. **Ahmet Özseyhan,** THY'nin Boeing-727 tipi uçaklarında bir taraftan kaptan pilotluk görevini sürdürürken, bir taraftan da, **"uçuş öğretmenliği"** yapıyor. THY'de, amirinden memuruna herkesin **"ağabeyi"** idi **Ahmet Özseyhan...**

Kaptan pilot **Ahmet Özseyhan,** ikinci pilot **Kemal Özcan,** uçuş mühendisi pilot **Kayhan Kayan** yönetimindeki THY'ye ait Boeing-727 tipi **"Adana"** adlı uçağın pilot kabininde (Kokpit) konuk olarak yaklaşık 6 saat uçtuk. İstanbul'dan önce Ankara'ya, sonra Ankara-Diyarbakır, Diyarbakır-Ankara, Ankara-İzmir seferlerini aynı gün, İzmir-İstanbul seferini de bir gün sonra yaparak tüm iniş-kalkışları uçuş ekibiyle birlikte yaşadık.

Bulunduğumuz yer (Kokpit), yaklaşık 2 metre kare yüzölçümünde 1.4 m. yüksekliğinde, tabandan tavana, çok sayıda gösterge, sinyal, lamba ve düğmelerle kaplı küçücük bir oda görünümündeydi. Tavandaki mini hoparlörden, başka uçaklarla kule arasındaki telsiz konuşmaları da duyuluyordu. Bu sesler, yanan-sönen lambalar arasında, zaman zaman bulutlar üzerinde zaman zaman da gök mavisinin derinliğinde süzülerek uçarken insan kendini **"uzay gemisi"** içinde sanıyordu. Uçağın ön bölümünü oluşturan bu **"odacık"**'ta kaptan pilot soldaki koltukta, ikinci pilot sağdaki koltukta, uçuş mühendisi de onların arkasında yer alıyordu. Biz de, kaptanın arkasındaki koltuğa oturup, bir uçağın nasıl kullanıldığı **"merakımızı"** elimizden geldiğince gidermeye çalışıyor ve kaptanın tüm hareketlerini izlemeye özen gösteriyorduk. Ancak, ana amacımız, iniş-kalkış yapacağımız havaalanlarını, değişik bir açıdan, daha doğrusu **"pilot gözüyle"** inceleyebilmekti...

9 Mart 1988 günü saat 12.00'de kapalı ve yağmurlu bir havada, Atatürk Havalimanı'ndan normal bir kalkış yaptıktan sonra, 23 bin feet yüksekliğe (yak-

laşık 7 km) tırmanıp **"G-8"** hava koridoruna girerek Ankara'ya doğru yol almaya başladık. Kaptan Özseyhan, yol boyunca, **Yalova, Göynük** ve **Beypazarı** üzerinden geçerek Ankara'ya ulaşacağımızı söyledi. Esenboğa Havalimanı'na yaklaşmada, mesafe bildirir, **"114.90"** kodlu DME aygıtının çalışmadığını gördük. Görüş uzaklığının çok düşük olduğu kapalı bir havada **ILS** (hassas yaklaşma sistemi) yardımı ile Esenboğa'ya indik. Göz gözü görmez bir ortamda nasıl indiğimizi sorduğumuzda kaptan pilot **Özseyhan, "Bu aletli uçuştur. ILS sayesinde 200 feet'e kadar hiçbir şey görmeden alçalabiliriz. Böyle havalarda uçuş güvenliği açısından bu aygıt son derece önemlidir. Ne var ki, bu aygıttan, sadece İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya meydanlarında var"** diye yanıtladı.

Bu sohbeti sürdürürken aklımıza gelen başka soruları da yönelttik Özseyhan'a:

— **Peki efendim, radar yok mu? Radar bizi indiremez miydi?**

Türkiye'de sadece İstanbul'da radar var. Başka havaalanlarında yok. Gerekli bir cihazdır. Her türlü şartlarda sizi görür, havada kaybolsanız bile, onun sayesinde inebilirsiniz. Uçuş güvenliği açısından çok önemlidir. Ama radar yok diye de, uçuşları durduramayız. Mevcut planları uygular ve görerek uçarak başka meydanlara iner kalkarız.

Biz bu konuşmayı yaparken, Esenboğa'dan Diyarbakır'a hareket etmek üzere uçak, yolcularını alıyordu. Nitekim biraz sonra Ankara'dan hareket ettik. Yaklaşık 10 dakika bulut içerisinde uçtuktan sonra masmavi gökyüzü ve güneşin parlak ışıkları altında doğuya doğru uçuyorduk. Aşağıda kümelenmiş beyaz bulutlar bir pamuk yumağını andırıyordu. Kayseri üzerindeydik ki, yaklaşık üç yüz metre altımızdan bir uçak göz açıp kapayıncaya kadar görünüp kayboldu. Kaptan Özseyhan, telsiz kanalıyla geçen uçağın kaptanına iyi uçuşlar diledi. Söz konusu uçak THY'nin **Van-Ankara** seferini yapıyordu.

Diyarbakır'a yaklaştığımızda, hava durumunun nasıl olduğunu sorduk, kaptan, Diyarbakır'da da, havanın Ankara'daki gibi kapalı ve yağmurlu olduğunu söyledi. Merakımı gidermek için tekrar sordum:

— **Peki, inebilecek miyiz, limitler uygun mu?**

— Bu meydana VOR ve NBD (yön bildirir cihazlar) ile alçalıyoruz. ILS yok. Radar yok. Yani görerek uçuyoruz. Eğer uçuş limitleri uygun olursa ve pisti görürsek ineriz. Göremezsek pas geçip geri döneceğiz.

Saat 15.10 sıralarında Diyarbakır Havaalanı'na alçaldığımızda limitler yeterliydi. Bulut içerisinden çıkıp pisti gördük ve rahatça indik. Uçağın tarifesi gereği, havaalanında yaklaşık 50 dakika kaldıktan sonra Ankara'ya geri döndük. Esenboğa'ya yaklaşmada mesafe bildirir "114.90" kodlu **DME** cihazının çalışmadığını bir kez daha gördük. Dikkatimizi çekmişti, kaptan Özseyhan'a sorduk, bu aygıtın ne işe yaradığını ve neden çalışmadığını? Kaptan, **"Bu cihaz yerde kurulu elektronik dalgalar yayan bir cihazdır. O cihazın kodunu uçağımızdaki sisteme bağladığımızda. Cihazın bulunduğu noktadan ne kadar uzakta olduğumuzu öğreniriz. Ancak, şu anda sanıyorum bozuk. Ayrıca, bunların frekans çıkış güçleri çok zayıf. Bunların güçlendirilmesi gerekir"** dedi.

Dört **"bacaklı"** uçak seyahatimizin, bu seferki parkuru Ankara-İzmir arasındaydı. Söz konusu havaalanı, açıldığı günden beri kamuoyu gündeminden düşmemiş, hatta, ocak ayının ilk günlerinde, bu meydana inişi sırasında bir de uçak düşmüştü. Uçaklar inemiyor, geri dönüyor, pilotlar ve İzmir'e gidecek yolcular tedirgin oluyorlardı... Acaba, Adnan Menderes Havalimanı hatalı mı konumlandırılmıştı? Pilot açısından bu soruların değerlendirilmesi nasıl yapılıyordu?

Gece uçuşu yapacaktık. Saat 20.00'de uçağımız Esenboğa'dan havalandı. **Haymana, Afyon** ve **Kula** üzerinden geçerek Adnan Menderes Havalimanı'na yaklaşıyorduk. Alçalmaya başlamıştık bile. Adnan Menderes Havaalanı'nın kulesiyle bağlantı halindeydik. Özseyhan, Adnan Menderes Havalimanı ile ilgili art arda yönelttiğimiz soruları yanıtlamadan önce, **"Şunu öncelikle belirteyim"** dedi ve devam etti:

"Bakın, şu anda 113.70 kodlu VOR'a (yön bildirir cihaz) bağlı olarak seyrediyoruz. İşte, düşen Condor uçağının pilotu da hatayı burada yaptı. Meydan üzerindeymiş gibi alçalarak limitlerin altına indi ve dağlara çarptı. Bu VOR, bulunduğu yerden bence kaldırılmalı ve havaalanı paraleline Kadifekale hizasına çekilmeli. Bu cihaz bizi değil, ama bölgeyi bilmeyen yabancıları hataya sevk edebilir."

— Peki kaptan, sizce bu meydan açıldığında bir sefer sırasında inememiş ve geri dönmüştünüz bildiğim kadarıyla, neden?

— **O olay farklı, o zamanki meydan limitleri düşüktü (THY uçuş limitlerini daha sonra yükseltti) ve rüzgârın güneyden fırtına halinde estiği görüş uzaklığının da düşük olduğu havalardaki türlü yaklaşmalar sırasında aşağıdaki yüksek tepelere çarpma tehlikesi vardı. Rizikoya girmemek için inmemiş ve geri dönmüştüm.**

Bu meydanın coğrafi yapısı nasıl, bu yapı uçuş güvenliği açısından ne gibi bir önem taşıyor?

— **Son derece modern bir meydan. Ancak, coğrafi yapı olarak 'kritik' bir havaalanı. Burası etrafı yüksek tepelerle çevrili bir vadi. Örneğin, İzmir'de rüzgâr 10 km hızla esiyorsa, buradaki rüzgâr hızı 15-20 km olur. Pilotu en çok tedirgin eden olay da, iniş için alçalmaya geçtiği sırada aşağıdan uçağa değecekmiş gibi gözüken tepelerdir. Onun için bu gibi meydanlar her pilotu tedirgin eder.**

Konuşmamızın sonuna gelmiştik ki, Adnan Menderes Havalimanı kontrol kulesi hangi irtifada bulunduğumuzu sordu. Daha sonra da, ILS alçalması ile pisti görebileceğimizi söyledi. Kaptan, kulenin talimatlarını uygulayarak alçalmaya devam etti ve **"ışıl ışıl"** pisti gördükten sonra rahat bir inişle İzmir seferini noktaladık.

Yaklaşık 5 saatlik uçuşumuz sona ermişti. Kurallar gereği uçuş ekibi dinlenmeliydi. Bu nedenle, **Özseyhan** ve ekibi ile bir günü İzmir'de geçirdikten sonra 11 mart günü sabah saat 07.00'de ilk seferi gerçekleştirmek üzere Adnan Menderes Havalimanı'ndan ayrılarak İstanbul'a hareket ettik. Sırasıyla, **Kadifekale, Bergama, Biga** ve **Marmara Denizi** üzerinden geçerek, Atatürk Havalimanı için alçalmaya başladığımızda kaptan Özseyhan, **"Şu anda yaklaştığımız ve ineceğimiz meydan, en güvenilir meydanlardan biridir. Her türlü seyrüsefer yardımcı cihazı vardır. Şimdi radar bizi görüyor, kaybolsak bile** 'burnumuzdan tutup çekerek' **bizi rahatça indirebilir"** dedi.

Derken, Atatürk Havalimanı pistini gördük, iniş için izin alındı, uçuş ekibi birbirlerine **"hayırlı inişler"** -ki bu söz her kalkış ve inişte tekrarlandı- dedikten

sonra uçağın önce arka iniş takımları, sonra da ön kısmı piste oturdu, artık İstanbul'daydık. Bu arada dikkatimi çeken bir cümle vardı ki, her inişte uçuş mühendisi pilot Kayhan Kayan tarafında tekrarlanıyordu o da **"Ve... işte yerdeyiz"** tümcesiydi.

— Hiçbir pilot, sürekli havada kalmak istemez. Mutlaka inmek ister, birinci nedeni bu, ikincisi ise, güvenli ve sağlıklı bir inişi gerçekleştirdiğimiz için. Bu dünyanın her tarafından böyledir. Yani beynelmilel kural haline gelmiştir.

Böylece, yaklaşık 6 saatlik uçuşumuz bizim açımızdan sona eriyordu. Ama kaptan ve ekibini, başka uçaklar, başka meydanlar, değişik hava koşulları, belki de korkular ya da endişeler yine bekliyordu...

PKK 9 kişiyi öldürdü

7 köylüyü telle boğdular

CENGİZ MUMAY *30 mart*

SİİRT — Eruh ilçesine bağlı Yağızoymak köyünü basan PKK militanları, yedi köylüyü telle boğarak, iki köylüyü de silahla öldürdü. Güvenlik güçleri olaydan sonra yörede operasyon yaparken PKK militanlarının yola yerleştirdiği bildirilen mayının patlaması sonucu da bir asker ağır biçimde yaralandı. Askeri birlik ve çok sayıda korucu tarafından korunduğu bildirilen köyün üç ayrı yerinde katliamlarını gerçekleştirdikleri bildirilen PKK militanları, ahır olarak kullanılan bir mağarada da 350 koyunu otomatik silahlarla telef ettiler. PKK militanları, Şırnak ilçesinin Kayaboyun köyünden de iki köylüyü kaçırdı. PKK eylemlerinin Nevruz bayramının son günü yapıldığına dikkat çekildi.

Öğrenildiğine göre, önceki gece geç saatlerde Eruh'un Yağızoymak köyüne gelen bir grup PKK militanı, köyün kenarındaki evleri bastı. Üç ayrı yerden yapıldığı belirlenen baskınlarda Kavaklıçeşme mevkiinde **Abdullah Pişkin** (46) ile oğulları **İbrahim Pişkin** (24), **Ömer Pişkin** (23) ve kardeşi **Hüseyin Pişkin** (40) telle boğularak öldürüldü. Köyün batısındaki mağarada da **Ahmet Delan** (32), **Abdullah Kızılaslan** (23) ile **Ömer Kızılaslan** telle boğularak öldürüldü. Üç köylünün öldürüldüğü mağadara bulunduğu bildirilen 350 koyun da otomatik silahlarla taranarak telef edildi. Bir başka grup PKK militanının yaptığı bildirilen köyün doğusundaki ve biraz uzağındaki baskında da **Emir Eroğlu** (39) ile **Mehmet Tekin** (28) adlı köylüler silahla katledildi.

Militanlar olaydan sonra köyden kaçarak izlerini kaybettirdiler. Olayın, ancak dün öğle saatlerinde Siirt Valiliği'ne duyurulduğu öğrenildi.

Olaydan sonra Siirt Valisi **Atilla Koç** ile 70. Piyade Tugay Komutanı Tuğgeneral **Hilmi Özkök** ve Jandarma Alay Komutanı Albay **Mehmet Yavuzel**, köye giderek incelemelerde bulundular.

Olay duyulur duyulmaz köye takviye birlikleri gönderildi ve bölgede önlemler alınarak operasyonlara başlandı. Güvenlik güçleri yörede operasyon yaparken PKK militanlarının yola yerleştirdiği bildirilen mayın patladı, olayda **Derviş Karanfil** (20) adlı er ağır yaralandı. Yaralı er Siirt Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alındı.

Bu arada, önceki gece Siirt'in Şırnak ilçesine bağlı Kayaboyun köyü de PKK militanlarınca basıldı. Beş gün önce yola yerleştirilen mayının patlaması sonucu bir köylünün ağır yaralandığı Kayaboyun köyünü basan PKK militanları, köylüleri bir araya topladıktan sonra propaganda konuşmaları yaptılar. Militanlar daha sonra da iki köylüyü alarak kaçtılar.

Olaylarla ilgili görüşlerini açıklayan bir üst düzey güvenlik yetkilisi, Yağızoymak ve Kayaboyun köyündeki olayların Nevruz bayramının son günü olan önceki gece yapıldığına dikkat çekti.



i y i... Genç PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

f a i z. Genç PAMUKBANK iyi bankadır

64. Yıl: Sayı: 22848 — Kurucusu: Yunus Nadi — 250 TL. — 1 Nisan 1988 Cuma

200 milyon dolarlık olay Kaş Savcılığında

Hayali ihracata iki dava birden

Dış Ticaret Derneği

İyice azıttılar

Dış Ticaret Derneği Başkanı Mustafa Suzer Kaş'ın Kalkan bucağından yapılan hayali ihracat için, "Bunlar artık iyice azıttılar" dedi. **10. Sayfada**

Türkiye'nin ocak ayı ihracatının beşte birini tek bir kalemde turistik Kalkan Yat Limanı'ndan yapmış görünen 9 firma ile ilgili inceleme Kaş Savcılığı'nda sürüyor. Kaş savcısı, halen tutuklu olan gümrük görevlileri için toplu kaçakçılık ve görevi kötüye kullanmaktan iki ayrı dava açılacağını belirtti.

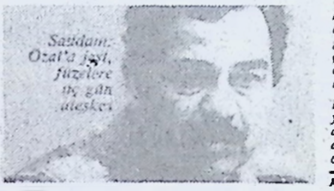
Hayali ihracat mallarını taşıdığı belirlenen Nazar-R gemisi önceki gece Mersin Limanı'na geldi. Gemi, Lübnan'dan gübre getirdi. Başbakan Özal, hayali ihracatla ilgili soruyu, "Tahkik ettiriyoruz. Çünkü basında çıkan bazı haberler gerçek dışı oluyor" diye yanıtladı. Firmalar notere "mallar yüklendi" tespiti yaptırmış.

Haber Merkezi — Antalya-Kaş'ın turistik Kalkan bucağından ocak ayı içerisinde yapıldığı gösterilen 198 milyon dolarlık "hayali ihracat" olayıyla ilgili olarak Kaş Savcılığı iki ayrı dava açıyor. Kaş Savcılığı'nın olayla ilgili soruşturması sürerken, hayali ihracata adı karışan firmalardan bazılarının "malların gerçekten gemiye yüklendiğini" kanıtlamak amacıy- *(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)*

KUZEY KUTBU'NA DENİZKIZI DA İHRAÇ EDERİZ EVELALLAH... **OKTAY OLABAT'ın yazısı Ekonomide**

Bağdat, Özal'ın 3 günlük gezisi süresince füze fırlatmayacağını açıkladı

Irak'tan Özal ateşkesi



Başbakan Özal, üç günlük resmi bir ziyaret için bugün Bağdat'a gidiyor. Resmi görüşmelerin gündeminde ticaret hacminin 15 milyar dolara çıkarılması, 3. petrol boru hattı gibi önemli ekonomik konular bulunmasına karşın savaşla ilgili siyasi konular yine ön planda olacak.

Irak'ın resmi ajansı INA, Bağdat'ın İran'a tek yanlı olarak üç günlük ateşkes ilan ettiğini açıkladı. Füze saldırıları dün gece yarısı durduruldu. Ateşkes, Özal'ın ayrılmasından o saat sonrasına kadar sürecek. **12. Sayfada**

KÖRFEZ'DE TANKER DEHŞETİ **3. Sayfada**

Özal da pahalılıktan yakındı

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Bir Düğün Gecesi

ANKARA — "Zümrüt kıyılarda sisler gibisin,
Ne zaman koklasam misler gibisin,
Ruhumda gizlenen hisler gibisin,
Tanrım ayırmasın, sevgilim bizi".
Başkent Ankara bugünlerde "aşk ve zam" kokuyor. Halkın bir bölümü zamdan yaka silkerken, ayda bir evi- *(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)*

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Bir Artı Bir, Eşit Bir...

ANKARA — Çankaya yetkililerinin dün sabah söylediğine göre son vergi yasasını Cumhurbaşkanı Evren birkaç gündür inceletiyormuş. Onaydan geçmeyen yasa resmen yürürlüğe girmedi. Oysa onaya da pek gerek kalmadı. Özal, iğneden ipliğe zam getirecek yeni vergi düzenlemesiyle ilgili uygulamalara zaten başla- *(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)*

Zamlar *Pahalılıktan ben de yakınıyorum. Biz severek isteyerek zam yapmıyoruz.*

İşverenlere *Sakın yanılıp da enflasyon büyüyecek, para arzı artacak diye bir hesabın içine girmesinler.*

Basına *Maşallah iyi haber uydurma üretim merkezleri var.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal da "pahalılıktan" yakınarak, "Biz severek, isteyerek zam yapmıyoruz. Ekonominin gereği olduğu için yapıyoruz" dedi. "Herkese mavi boncuk dağıtmayacaklarını" söyleyen Başbakan Özal, işverenler için "Herkes yanılıp da enflasyon büyüyecek, para arzı artacak diye bir hesabın içine girmesinler" dedi. Meslek odalarının, sendikaların "kendi isteklerini ifade edecek gösteri yapabileceklerini" kaydeden Özal, "Biraz enflasyonist *(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)*

ÖZAL-TÜSİAD GÖRÜŞMESİ **Ekonomide**

ABD BÜYÜKELÇİSİ HUPE, ÖZAL'I ATATÜRK'E BENZETTİ **6. Sayfada**



Yazarımız İlhan Selçuk'u, "Milli Güvenlik Konseyi kararlarını kötüleyici yayın yaptığı" savıyla yargılandığı davada gazetemiz avukatları (soldan sağa) Gülçin Çayloğlu, Öznur Gündoğdu ve Fikret İlkiz savundular.

2969 sayılı yasanın yürürlükten kalktığı görüşüne varıldı

Selçuk ve Sirmen'e beraat

Yazarlarımız İlhan Selçuk ve Ali Sirmen ile Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin hakkında "Milli Güvenlik Konseyi kararlarını kötüleyici yayın yapmak" savıyla açılan davalar 2969 sayılı yasanın yürürlükten kalktığı görüşüne varılması nedeniyle beraat kararlarıyla sonuçlandı. **13. Sayfada**



Yazarımız Ali Sirmen (sağda) ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin beraat ettikleri dünkü duruşmada.

Anayasa değişikliği taslağı hazır

SHP'den memura grev ve sendika hakkı

SHP'nin anayasanın çalışma yaşamına ilişkin maddelerini değiştiren öneri taslağı, DYP ile ortak bir komisyonda görüşüldükten sonra kesin şeklini alacak.

IŞIK KANSU

ANKARA — SHP'nin, anayasanın çalışma yaşamına ilişkin maddelerini değiştiren öneri taslağı hazırlandı. Taslak öneri, SHP ve DYP arasında kurulacak ortak bir komisyonda görüşüldükten sonra kesin biçimini alacak. Taslağa göre, yürürlükteki anayasanın sendikal hak ve özgürlüklere getirdiği birçok kısıtlama ve yasaklama kaldırılıyor. Taslağın genel gerekçesinde, "Tüm toplumsal sınıf ve katmanların özgürce katıldığı bir yapım süreci olmaksızın, demokratik bir anayasaya erişilemez" görüşüne yer verildi.

SHP tarafından hazırlanan anayasa değişikliği öneri taslağı, özetle şu hükümleri içeriyor: *(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)*

Genelkurmay ve Özal yalanlıyor

Esrarengiz uçak geri döndü

Kayseri Erkilet Askeri Havaalanı'na Türk jetleri tarafından inişe zorlanan Kanada uçağı, yükünü boşaltmasına izin verilmeden dün 8.58'de geri döndü.

Genelkurmay Başkanlığı, 'Herhangi bir meydanımıza bir uçağın inmediğini' açıklarken Özal da, 'Haber doğru değil. Böyle bir indirme bahis konusu değil. Böyle bir uçak da yok ortada' dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türk hava sahasına girdikten sonra Türk askeri jetleri tarafından Kayseri Erkilet Askeri Havaalanı'na inişe zorlanan Kanada uçağı olayı "esrarengiz" durumunu korudu. Cumhuriyet muhabiri, uçağın dün saat 08.58'de yükünün boşaltılmasına izin verilmeden geri döndüğünü öğrendi. Genelkurmay Başkanlığı, "Herhangi bir meydanımıza bir uçağın inmediğini" açıklarken, Başbakan Özal da "Haber doğru değil. Böyle bir indirme bahis konusu değil. Böyle bir uçak da yok ortada" dedi.

Ankara temsilcimiz Yalçın Doğan'ın dün gazetemizde yer alan "Esrarengiz Bir Uçak" başlıklı ya- *(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)*

Korukçu, İş Bankası Genel Müdürü oluyor

Dün yapılan İş Bankası Genel Kurulu'nda konuşan Genel Müdür Burhan Karagöz, bankanın genel müdürlüğü'ne Ahmet Özal'ın geleceğine ilişkin haberleri yalanlayarak, haziranda halen baş yardımcısı olan Ünal Korukçu'nun genel müdür olacağını açıkladı. Karagöz 4 Şubat Kararları'nın geniş bir iflasa yol açacağını sanmadığını söyledi.

10. Sayfada

ZORUNLU TASARRUF BAŞLIYOR **Ekonomide**

İşçi liderleri, Özal politikasını değerlendirdi

İşçiler kararlı

ŞÜKRAN KETENCİ

24 Ocak 1980'den bu yana uygulanan ekonomik politikalar en çok çalışan kesimlerin yaşamı üzerinde etkili oldu. İşçi sendikaları, karşısında oldukları ekonomik modelin ağırlığı işçiler üzerine çöktükçe tepkilerini arttırdılar. İktidar, politikasında hiçbir değişiklik yapmayınca da, iktidarı caydırmak, iktidar üzerinde etkili olabilmek için "eylem" kararı aldılar. İşçi sınıfını daha da olumsuz etkileyeceği izlenimi veren 4 Şubat 2. ekonomik paketin açılmasının ardından, Türk-İş eylem programının uygulamaya girdiği bir noktada, sendikacılar "Özal ekonomisini," gelişmeleri nasıl değerlendiriyorlar? Eylem kararlarının sahibi ve uygulayıcısı Türk-İş'in Genel Başkanı Şevket Yılmaz, yargılama sürdüğü gerekçesi ile faaliyeti askıda tutulan DİSK'in Genel Başkanı Abdullah Baştürk ve çok uzun yıllar Türk-İş genel başkanlığında görev yapan Halil Tunç'un görüşlerini aldık. **10. Sayfada**

YILMAZ: *ENGELLER AŞILACAK*



Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Özal ekonomisini ve uygulamaların sonuçlarını değerlendirirken, "İş bitiricilerin son 9 yılda yaptıkları, Türkiye'yi iflasa götüren ve Türk milletinin mükerreren gördüğü bir filmdir" diyor ve "Demokrasi bu düzenin devamının önündeki en önemli engeldir" diye ekliyor. Yılmaz 'Türk-İş'in eylem kararlarının gerisinde öncelikle bu engelin aşılması yatıyor" diye konuşuyor. **10. Sayfada**

BAŞTÜRK: *DEMOKRASİYİ KURMALIYIZ*



DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, Türkiye'de uygulanan düzeni soygun ve sömürü düzeni olarak nitelendiriyor ve bu düzene son vermenin yolunu, "24 Ocak Kararları'nı ve onun ideolojisini yıkıp, yerine Batı standartlarına uygun demokrasiyi yeniden inşa etmek" olarak gösteriyor. Baştürk öncelikle 24 Ocak modelinin ekonomi boyutlarını aşan sosyal ve kültürel sonuçlarına bakmak gerektiğini vurguluyor. **10. Sayfada**

TUNÇ: *İŞÇİLER SEYİRCİ KALAMAZ*



"12 Eylül dahil, her şeyin önceden planlanmış" olduğunu belirten Türk-İş eski Genel Başkanı Halil Tunç, sermaye çevrelerinin planladıkları bir politikanın doğal sonuçlarının görüldüğünü belirtiyor ve "Ülke çok zor günler geçiriyor. Özal iktidarda kaldığı sürece de zor günlerin devam edeceği ortadadır. İşçi seyirci kalamaz" diyor. **10. Sayfada**

Parlamentodan

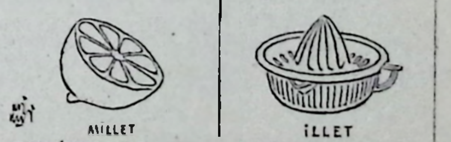
▶ Muzır cezalarının affı için yasa önerisi

SHP Milletvekili Güneş Gürseler ve arkadaşları, Muzır Yasası'na dayanarak verilen para cezalarının bütün sonuçlarıyla affı için yasa önerisi verdiler.

▶ Ekimde yerel seçim Meclisten çıktı

Yerel seçimin beş yılda bir ekim ayının 3. haftasında yapılmasını öngören yasa önerisi genel kurulun dünkü oturumunda kabul edildi.

Parlamento Sayfasında



Özal'ın Bağdat Ziyareti

Başbakan Turgut Özal, Körfez Savaşı'nın yeniden parladığı, gerçekten çok kritik bir dönemde Tahran'dan sonra bu kez Bağdat'a gidiyor. Sayın Özal'ın bu ziyaretinin Türkiye'nin savaşan taraflar arasında bir "diyalog köprüsü" olabilmeyi amaçlayan tutumunu yansıttığı söylenebilir.

Ancak, aktif tarafsızlık olarak da nitelenen bu politikanın özellikle savaşın bugünkü gibi şiddetlendiği dönemlerde son derece zorlandığı bilinmektedir. İlgili taraflardan gelen baskıların Ankara'nın birtakım dengeleri koruyabilmesini olağanüstü ölçülerde güçleştirdiği de bir gerçek. Bu durum, giderek [illegible] yürümeye çalışan bir ip cambazının halini anımsatmaktadır.

Irak da İran da hava sahamızı ihlal ederek *(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)*

HASAN CEMAL

- **Barış planı BM'de** *İsrail, Yunanistan'a çatarak Atina'yı kendileri aleyhinde 'sert ve saldırgan' bildiriler yayımlamakla suçladı. 3. Sayfada*
- **'Biz Duvar Yazarıyız' çalıntı mı?** *Norveç'teki 2 yayınevinin kitap aleyhine dava açacağı öğrenildi. 4. Sayfada*
- **Mimar Sinan, Edirne'de anılıyor** *Mimar Sinan, ölümünün 400. yılı dolayısıyla bugün Edirne'de çeşitli etkinliklerle anılıyor. 4. Sayfada*
- **Sinema yalnızca sermaye mi?** *Devlet Bakanı Adnan Kahveci'nin, sinemamıza ve sorunlarına bakışı pragmatik ve düz bir kapitalist bakış. Tek düşüncesi, yabancı sermayeyi Türkiye'ye çekmek. 5. Sayfada*
- **Mutfağın ateşi düşmüyor** *İstanbul'da yaşayan dört kişilik bir ailenin aylık mutfak harcaması mart ayında yüzde 4.6 artarak 189 bin 643 liraya çıktı. Ekonomide*
- **Buzhane dibi elmaya hücum** *Artan hayat pahalılığı sonucu artık semt pazarlarında, ucuza satılan 'buzhane dibi' meyve ve sebzeler ilgi görüyor. Ekonomide*
- **Denktaş: Hak aramanın takvimi yoktur** *KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, 'tanınmak' için genel çağrı yapmak yerine teker teker hükümetleri ziyaret edeceklerini belirtti. Arka Sayfada*



GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Model...

Önce, kısaca olayı anlatalım.

1988 yılı nisan ayının 15'inci günüydü. Sovyet "Bumerang Gemi Acentası"ndan Umumi Mağazalar Genel Müdürlüğü İstanbul Şubesi'ne bir telgraf gelmişti.

Sovyet şirket yetkilisi Bay Arzuhan, ayrıca UMAT, İstanbul şubesine telefon etmiş ve Sovyet limanlarından birinden Umumi *(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)*

Hayali ihracata iki dava birden

1 nisan

Haber Merkezi — Antalya-Kaş'ın turistik Kalkan bucağından ocak ayı içerisinde yapıldığı gösterilen 198 milyon dolarlık **"hayali ihracat"** olayıyla ilgili olarak Kaş Savcılığı iki ayrı dava açıyor. Kaş Savcılığı'nın olayla ilgili soruşturması sürerken, hayali ihracata adı karışan firmalardan bazılarının **"malların gerçekten gemiye yüklendiğini"** kanıtlamak amacıyla noterde işçilere ifade verdirttikleri ortaya çıktı. **'Hayali ihracat'**a konu olan yedek parçaları ve patatesi Malta'nın Caletta Limanı'na götürdüğü manifestolarda yer alan **"Nazar"** gemisinin Mersin Limanı'nda bulunduğu ortaya çıktı.

Başbakan Turgut Özal, Cumhurbaşkanıyla haftalık görüşmesinden sonra Cumhuriyet muhabirinin **"hayali ihracat"**la ilgili sorusu üzerine şunları söyledi:

"Tahkik ettiriyoruz. Çünkü bazen basınımızda çıkan haberler gerçek dışı oluyor."

Oto Yan Sanayicileri Derneği Genel Sekreteri **Hilmi Atilla**, olaya şaşırdıklarını belirterek, **"Keşke bu ihracat gerçek olsa, ama mümkün değil. Çünkü, bütün 1988 yılı boyunca gerçekleştirilen yedek parça ihracatı 135 milyon dolardır. Bunlar bir kalemde 198 milyon ihracat yapmış"** dedi.

Arkadaşımız **Mustafa Balbay**'ın konuştuğu Kaş Cumhuriyet Savcısı Ramazan Akın, ilçede ağır ceza mahkemesi olmadığı için davanın en yakın yer olan Antalya'nın Elmalı ilçesinde açılacağını belirterek şu bilgileri verdi:

"Konu 1918 sayılı Toplu Kaçakçılık Yasası'nı ilgilendiriyor. Halen tutuklu bulunan gümrük memurları Mehmet Gökoğlu, Tahsin Yetkiner ve Abdullah Demir, gıyaben tutuklama kararı verdiğimiz Nazar gemisi kaptanı Servet Genç ve 9 firmanın temsilcisi İsmail Aktaş, bu yasa gereği açacağımız davada yargılanacak. Gümrük görevlileri için ayrıca resmi görevi kötüye kullanmaktan da dava açılacak. Bu konuda kaymakamlığa yazı yazdık."

Bundan önceki hayali ihracat olaylarında dava önce ağır ceza mahkemesinde açılmış, bu mahkemeler de "görevsizlik" kararı vererek dosyayı DGM'ye aktarmıştı. Bu olayda da aynı yolun izlenmesi bekleniyor.

Kaş Kaymakamlığı da **"idari soruşturmayı"** başlatmak için Maliye Bakanlığı müfettişlerinin raporunu bekliyor. Kaş Kaymakamı **Murat Kocabaş**, olayın boyutlarının çok büyük olduğunu belirterek şunları söyledi:

"Kaş gümrüğünde görevli 3 memur halen tutuklu. Bizim bu kişiler hakkında idari soruşturma açmamız için Maliye Bakanlığı müfettişlerinin ayrıntılı raporu gerekli. Müfettiş arkadaşlar raporun adli bölümünü savcılığa, idari bölümünü de bize verecekler. Memurlar zaten tutuklu olduğu için ilk aşamada bizim devreye girmemiz gerekmiyor."

Kalkan'dan **"ihracat yapan"** İstanbul merkezli firmalardan bazılarının Beyoğlu 22. Noter'e üç işçiyi götürerek, "Kalkan Limanı'nda Nazar isimli bir gemiye çeşitli koli ve sandıklarla mal yüklenmiştir. Bu yüklemeyi gördüm. Ben de çalıştım" diye ifade verdirttikleri ortaya çıktı. Beyoğlu 22. Noterliği olayı doğruladı. "Noter onayı ile alınan böyle bir ifade ne işe yarar?" sorumuza 22. Noterlik görevlisi şu yanıtı verdi:

"Bu adamlar bize geldiler ve Kalkan Limanı'ndan ihracat yaptıklarını açıkladılar. Üç işçinin de bu konuda zaptının alınmasını istediler. Belli bir ücret karşılığı yaptık. Nerede kullanacaklarını bilemeyiz. Ama böyle bir ifade mahkemede delil olmaz. Biz, ceza davasına konu olacak şeylerde devreye girmeyiz. Bu olayın idari yönü olduğunu düşünüyoruz."

Söz konusu ihracatın **"hayali"** olduğu iddiası ile soruşturma açıldığını söylediğimizde noter görevlisi, **"Kardeşim, burası mahkeme değildir. Hayali mi değil mi ben bilemem"** karşılığını verdi. Noter görevlisi, ifade veren işçilerin isimlerini veremeyeceğini belirterek, **"Bizim görevimiz gizlilik. Zaten son üç ayda en az 6 bin işlem yaptık. Şu anda arayıp bulmamız da mümkün değil"** dedi.

Yaptıkları ihracatı Beyoğlu 22. Noter'e **"onaylatan"** firmaların üzerine kayıtlı telefonlar ise yanıt vermiyor.

GEMİ MERSİN'DE

İstanbul, Ankara ve Mersin'den 9 firmanın temsilcisi **İsmail Aktaş** ile gemi kaptanı **Servet Genç**'in henüz bulunamadıkları bildiriliyor. Bu kişiler hakkında Kaş Savcılığı'nca gıyabi tutuklama çıkarılmıştı.

Hayali ihracatla suçlanan firmalardan Er Petrol'ün acentelik görevini yürüten Pelikan Denizcilik firmasına ait olan "Nazar-R" gemisinin önceki gece Mersin Limanı'na geldiği anlaşıldı. Pelikan firması yetkilileri, **"gemilerinin hayali ihracat olayıyla ilgileri olamayacağını"** belirterek, **"Biz Er Petrol adlı firmanın acentelik görevini yıllardır yürütüyoruz. Biz sadece taşımaktan sorumluyuz"** dediler. 1800 gros tonluk Alman yapımı olan geminin önceki gece Zirai Donatım Kurumu'na ait 2400 ton gübreyi Tripoli'den getirdiği öğrenildi. Geminin ocak ayından beri iç ve dış limanlarda yük taşıdığı belirtildi.

YEDEK PARÇACILAR ÜZGÜN

Türkiye Oto Yedek Sanayicileri Derneği Genel Sekreteri Hilmi Atilla da Kalkan Limanı'ndan 'yapılan' ihracatın gerçekleşmesi olanaksız olduğu için "üzgün." Sözlerine, **"Keşke bu kadar ihracat yapabilsek"** diye başlayan Atilla, görüşlerini şöyle dile getirdi:

"Derneğimize üye olan 132 kuruluşun 1987 yılı boyunca gerçekleştirdiği toplam ihracat 135 milyon dolar. Görünüşe bakılırsa bu adamlar bizden daha çok ihracat yapmış."

Selçuk ve Sirmen'e beraat

1 nisan

İstanbul Haber Servisi — Gazetemiz yazarlarından **İlhan Selçuk** ve **Ali Sirmen** ile Sorumlu Yazı İşleri Müdürümüz **Okay Gönensin, "2969 sayılı yasaya aykırı olarak Milli Güvenlik Konseyi (MGK) kararlarını kötüleyici yayın yapmak"** savıyla yargılandıkları iki ayrı davada, ilk duruşmalarında beraat ettiler. Davanın hukuksal dayanağı olan 2969 sayılı yasanın dava konusu yazılar gazetemizde yayımlanmadan önce yürürlükten kalktığı saptandı.

2969 sayılı yasayı 12 Eylül yönetimi süresinde MGK düzenlemişti. Buna göre, **"MGK'nın kararlarını, uygulamalarını ve MGK üyelerinin açıklamalarını ve demeçlerini kötüleyici yayın yapmak"** suç sayılarak, faillerinin bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılması öngörülmüştü. Ancak 2969 sayılı kanunun anayasanın geçici 4'üncü maddesinin kaldırılmasıyla birlikte yürürlükten kalkacağı da yasada belirtilmişti.

İstanbul 2'nci Asliye Ceza Mahkemesi'nde dün yapılan ilk duruşmada, anayasanın geçici 4'üncü maddesinin 3361 ve 3376 sayılı yasalarla yürürlükten kaldırıldığı anlaşıldığından, **"Kanunsuz suç olmaz"** kuralına uyularak davanın içeriği ele alınmadı.

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde dünkü ilk duruşmada gazetemiz avukatları Gülçin Çaylıgil, Fikret İlkiz, Öznur Gündoğdu hazır bulundular. İlk dava İlhan Selçuk ve Okay Gönensin'e ilişkindi. Yargıç **Osman Şirin**'in kimlik saptamasından sonra savcılık iddianamesi okundu. Basın Savcılığı, İlhan Selçuk'un, **"12 Eylül Faşizmi ve ANAP"** başlıklı yazısında 2969 sayılı yasaya aykırılık bulunduğu için yazarın 1 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasını istiyordu.

Sanıkların sorgusundan önce söz alan avukatımız **Gülçin Çaylıgil,** 2969 sayılı yasanın 3361 ve 3376 sayılı kanunlarla yürürlükten kalktığını belirterek, **"13 Eylül 1989'den bu yana bine yakın yasa çıkartıldı. Ülkemizde bir ya: a kargaşası bulunmaktadır. Sanıkların eyleminin 2969 sayılı yasaya aykırı olduğu konusunda rapor veren Prof. Sulhi Dönmezer ve dava açan Sayın Savcı Osman Cücük, bu hukuk kargaşasında, 2969 sayılı yasanın yürürlükten kalktığını bilmeyebilirler. Ancak savcılıkta sorgusu yapılırken Sayın İlhan Selçuk, sayın savcıya yukarda adı geçen 3361 ve 3376 sayılı yasaları vererek 2969 sayılı yasanın yürürlükten kalktığını ve kanunsuz suç olamayacağını belirtmiştir. Hayretle karşıladığımız nokta, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi gerekirken, bu davanın açılabilmiş olmasıdır"** dedi ve davanın reddini istedi.

Mahkeme Savcısı **Akören Kandur,** avukatların istemine karşı 2969 sayılı yasanın geçerli olduğunu ileri sürdü. Ancak gazetemiz avukatlarının 2969 sayılı yasayı kaldıran yasa metinlerini mahkemeye sunmaları üzerine duruşmaya ara verildi.

15 dakikalık aradan sonra sanıklar ve avukatlar yerlerini aldılar. Yargıç Osman Şirin, 2.4.1987 tarih ve 3271 sayılı yasanın henüz kendilerine ulaşmadığını, ellerindeki metnin eksik olduğunu, ancak durumun şimdi değiştiğini belirterek, mütalaasını bildirmesi için savcıya söz verdi. Mahkeme Savcısı Kandur, bu kez 2969 sayılı yasanın yürürlükten kalkmasıyla **"kanunsuz suç olamayacağı"** ilkesinin işlerlik kazandığını vurgulayarak sanıkların beraatini istedi.

Yargıç Osman Şirin beraat kararını verdikten sonra, **"Çalışmalarımızda yeni bir tecrübe kazandık. Yazının içeriğini değerlendirmeye gerek görmedik"** dedi. İstanbul Basın Savcılığı'nın yazarımız Ali Sirmen'in 11.11.1987 günlü **"Bir Ödül Öyküsü"** başlıklı yazısı için açtığı dava bundan sonra başladı. Davanın dayanağı olan 2969 sayılı yasanın yürürlükten kalktığı artık meydana çıkmıştı. Ali Sirmen ve Okay Gönensin'in sorgularından sonra Savcı Kandur yine, **"kanunsuz suç olmaz"** kuralına göre sanıkların beraatini istedi. Yargıç Osman Şirin beraat kararından sonra, **"Bütün çalışmalarımızda yasaların değişimini titizlikle izlemeye çalışmamıza rağmen eksiklikler olabiliyor. Gerçeklerin ortaya çıkmasında yardımlarından dolayı taraflara teşekkür ederim"** dedi.

Her iki dava da temyize açık olmak üzere beraatle sonuçlandı.

Zorunlu iniş yapan helikopterde bulunan bir binbaşı ile bir er çıkan çatışmada şehit oldu

20 bölücü öldürüldü

2 nisan

Haber Merkezi — Güneydoğu'da Suriye sınırından giren 40 kişilik PKK militanları ile güvenlik kuvvetleri arasında çıkan çatışmada bir pilot binbaşı ile bir jandarma eri şehit oldu, 20 terörist de ölü olarak ele geçirildi. Teröristlerle şimdiye kadar çıkan çatışmalarda en çok bölücünün ölü olarak ele geçirildiği olayda, bir helikopterimiz zorunlu iniş yaparken düştü.

Mardin'in Nusaybin ilçesinin Dibek Köyü ile Girmeli kasabası arasındaki dağlık bölgede dün sabah 09.00'da başlayan çatışmanın yaklaşık 9 saat sürdüğü bildirildi. Suriye sınırından sızan bir grup militanı, izleyen güvenlik kuvvetlerinin **"teslim ol"** ihtarına uyulmaması üzerine başlayan ve günboyu süren çatışmada iki helikopterimizin daha isabet aldığı, ancak düşmediği belirtildi. Özel harekât timleri ve jandarma asayiş ekiplerinin katıldığı operasyon sırasında, bir üsteğmen, bir astsubay, iki polis ve 7 erin de yaralandığı bildirildi.

İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli,** Ankara'da yaptığı açıklamada, çok sayıda teröristin ölü ele geçirilmesi olayının güvenlik kuvvetlerinin bölgede ne kadar etkili olduğunun bir göstergesi olduğunu bildirdi.

Diyarbakır'da Olağanüstü Hal Bölge Valiliği yet-

kilileri ve çeşitli kaynaklardan öğrenildiğine göre, güvenlik kuvvetleri, Suriye sınırından geldikleri ve 40 kişi oldukları bildirilen PKK militanlarıyla dün sabah saatlerinde karşılaştı. Dibek Köyü ile Girmeli kasabası arasındaki sarp arazide görülen teröristlere **"teslim ol"** uyarısında bulunuldu. Uyarıya teröristlerin ateşle karşılık vermesi üzerine çatışma çıktı.

Güvenlik kuvvetlerinin arama ve takibatı sırasında gelişen bu olay üzerine bölgeye zaman yitirilmeden takviye kuvvetler sevk edildi. Bölgede harekâtı Özel Asayiş Kolordusu Komutanı Korgeneral **Hulusi Sayın** yönetti.

Bölgeye sevk edilen helikopterlerden birine aşağıdan açılan ateş sonucu, Pilot Binbaşı **Yılmaz Özgüneş** yaralandı. Özgüneş, helikopterini indirmeye çalıştı, ancak helikopter bir ağaca çarparak çakıldı. Helikopterin düştüğü yere gelen güvenlik kuvvetleri, binbaşının şehit olduğunu gördüler, aynı helikopterdeki bir astsubayla 4 erbaş ve bir er yaralı olarak Mardin Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nden yapılan açıklamada, helikopterin olay yerine seyir halinde iken iniş sırasında düştüğü belirtildi. Açıklamada, çatışmada ise jandarma komando er **Ahmet Yağız**'ın şehit olduğu, 1 üsteğmen ve bir astsubayın da yaralandığı bildirildi.

İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli, Ankara'da 18.00 sıralarında AA'ya yaptığı açıklamada, **"Çatışmanın güvenlik kuvvetlerinin normal devriye görevi sırasında teröristlerle karşılaşmaları üzerine meydana geldiğini"** bildirdi. Kalemli şöyle konuştu:

"Alman bilgiler üzerine güvenlik kuvvetlerimiz saat 09.00 sıralarında normal devriye ve arama görevine çıktı. Bu sırada teröristlerle karşılaşıldı. 'Teslim ol' çağrısına ateşle karşılık verilmesi üzerine çatışma başlamış ve dağlık bölgede kıstırılan terörist grubu, bütünüyle çembere alınmıştır.

Bu olay, güvenlik kuvvetlerimizin bölgede ne kadar etkin olduğunun canlı bir göstergesidir. Güvenlik kuvvetlerimiz çok iyi çalışmışlardır, kendilerini kutlarım."

Çatışma sırasında, bölgede çok sıkı önlemler alındığı ve Mardin'e giriş-çıkışların denetim altında tutulduğu görüldü.

Bölgedeki yetkililer, Girmeli'deki operasyonun, bölgede girişilen en büyük terörist avı olduğunu belirterek, güvenlik güçlerinin, teröristlerle giriştikleri çatışmada, 20 bölücünün öldürülmesinin şimdiye kadarki en büyük sayı olduğunu belirttiler.

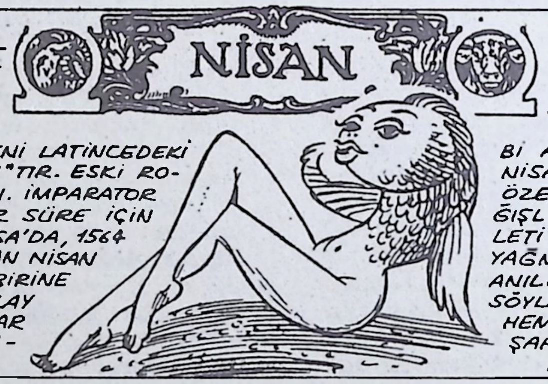
Çatışmada yaralanarak Diyarbakır ve Mardin'e kaldırılan yaralıların kimlikleri şöyle:

Diyarbakır: Üsteğmen **Şahit Ağaoğlu,** Erler: **Yaşar Yavuz, Birol Pehlivan, Hayati Başaran.**

Mardin: Henüz soyadı öğrenilemeyen yüzbaşı Tufan, astsubay **İlyas Aslan,** erler **Halil Çetin, Mehmet Şentürk, Hüseyin Sönmez, Kadir Aktaş, Ercan Kocan, Erol Gürel.**

YILIN DÖRDÜNCÜ AYI..

ÇİÇEKLERİN AÇTIĞI, ÇİMENLERİN YEŞERDİĞİ AY OLAN NİSAN, İNGİLİZCE VE ALMANCADA APRIL, FRANSIZCADA AVRIL OLARAK GEÇER. KÖKENİ LATİNCEDEKİ APRİLİS'TİR. ANLAMI "AÇMAK"TIR. ESKİ ROMA TAKVİMİNİN İKİNCİ AYIYDI. İMPARATOR NERON ZAMANINDA, KISA BİR SÜRE İÇİN "NERONEUS" DENMİŞTİ. FRANSA'DA, 1564 YILINA DEĞİN YILBAŞI SAYILAN NİSAN AYININ BİRİ, YERİNİ OCAĞIN BİRİNE BIRAKINCA, HALK OLAYLA ALAY ETMEK İÇİN ÇEŞİTLİ ŞAKALAR YAPMAYA BAŞLAMIŞTI. BU ŞAKALARA FRANSIZLAR,



"POISSON D'AVRIL" (NİSAN BALIĞI) DİYORDU.

TÜRKÇE'DEKİ "NİSAN", SÜRYANİCE KÖKENLİ BİR KELİMEDİR. "NİSAN YAĞMURSUZ, MAYIS GÜLSÜZ OLMAZ" GİBİ ATASÖZLERİNE BİLE GİREN NİSAN AYININ EN BELİRGİN ÖZELLİKLERİNDEN BİRİ DE YAĞIŞLI OLUŞUDUR. OSMANLI DEVLETİ ZAMANINDA, NİSANIN İLK YAĞMURU "NİSAN SUYU" DİYE ANILIRDI. ÇOK ŞİFALI OLDUĞU SÖYLENEN BU YAĞMUR SUYU HEMEN BİR KABA ALINIP PADİŞAHA SUNULURSA BİN AKÇE BAHŞİŞ KAZANILIRDI!.

Öldürülüşünün 40. yılında Sabahattin Ali

Dosya yeniden açılmalı

ATİLLA ÖZKIRIMLI *2 nisan*

Sabahattin Ali öldü mü, öldürüldü mü? Onu gerçekten **Ali Ertekin** mi öldürdü, yoksa Ali Ertekin cinayeti üstlenen bir maşa mı yalnızca? Sazara Köyü yakınlarında bulunan ceset, söylendiği gibi Sabahattin Ali'nin cesedi miydi?

Olayın üzerinden 40 yıl geçmesine karşın, bu soruların yanıtı verilebilmiş değildir. Ne Ali Ertekin'in **"itirafı"** ne de onu yargılayan mahkemenin vardığı sonuçlar yeterlidir bu konuda. Olayın yakın tanıkları konuşmadığı, güvenlik örgütlerinin bu olaya ilişkin **"raporları"** açıklanmadığı için de varsayımlardan öteye gidilememektedir.

Olayı anımsayalım:

Sabahattin Ali, Edirnekapı'da berberlik yapan Hasan Tural'ın aracılığıyla kendisini Bulgaristan'a kaçırması için Ali Ertekin'le anlaşır. **1 Nisan 1948'de** kamyonla **Kırklareli**'ne hareket ederler. Aynı günün akşamı da sözde peynir almak için Kırklareli'nden ayrılırlar. 10-12 kilometre sonra Sabahattin Ali kamyonu durdurur. Ali Ertekin'le peynirlerin bulunduğu çiftliğe gideceklerini, belki yaya olarak başka çiftlikleri de dolaşacaklarını söyler ve şoförden Kırklareli'ne dönerek kendisini orada beklemesini ister. Daha sonra Ertekin'le ikisi Üsküp ile Yündolan köyleri arasında **Kazara** yönüne doğru yola koyulurlar. Orman içinde yürürlerken, Sabahattin Ali (sözde kendisini ta-

nımayan) Ali Ertekin'e kimliğini açıklar ve Bulgaristan'a geçtikten sonra yurtdışındaki Türkleri örgütleyeceğini, onları çeşitli yollarla Türkiye'ye sokacağını ve rejimi yıkacağını anlatır. Bu sözler üzerine Ali Ertekin'in **"milli"** duyguları kabarır. Önce onu ele vermeyi düşünür. Ama sonra vazgeçerek fenalaştığını söyler. Nasılsa sınır çok yakınlarındadır. O geceyi ateş yakarak ormanda geçirirler. Ertesi sabah Sabahattin Ali, benzeri sözleri yineleyince daha fazla dayanamayan Ali Ertekin, elindeki sopayla onu öldürür.

Ali Ertekin'in polisteki ilk ifadesinde, Kırklareli Sorgu Yargıçlığı'nda ve yargılanması sırasında anlattığı olay kaba çizgileriyle budur. Ama ayrıntılara girildiğinde iş karışmakta, tutarsızlıklarla, çelişkilerle karşılaşılmaktadır. Ali Ertekin'in Sabahattin Ali'yi öldürdüğünü söylediği yer (ceset de orada bulunmuştur) sınıra 35-40 kilometre uzaklıktadır. Oysa yine Ertekin, Sabahattin Ali'ye bir ifadesinde Bulgar sınır kulelerini, bir ifadesinde de ilerideki Bulgar topraklarını gösterdiğini söylemiştir. Ayrıca olayın gelişimini her seferinde farklı biçimde anlatmaktadır. İlgili tanıkların açık celselerdeki ifadeleri de birbirini tutmamaktadır. Kimi tanıklarsa poliste alınan ifadelerinin Ali Ertekin'in ifadesine uydurulduğunu öne sürmüşlerdir.

En önemlisi, **16 Haziran 1948**'de bir çoban tarafından bulunan ve hükümet tabibince incelendikten **(22 haziran)** sonra bulunduğu yere gömülen cesetle ilgili bilgiler de tutarsızdır. Kimliği saptanamayan bu ceset **"iskelet haline"** dönüşmüştür ve hükümet tabibi, **"kafatasının kıllı derisinde mevcut sarımtırak saçların müşahedesinden bu cesedin** sarımtırak saçlı, tahminen uzunca boylu **hissini veren bir erkek cesedi olduğu"** kanısına varmıştır. Aradan tam altı ay geçtikten sonra Ali Ertekin'in **"itirafı"** üzerine **"gömüldüğü yerden çıkarılan kemikler" 11 Ocak 1949**'da bu kez Kırklareli Memleket Hastanesi baştabibiyle hükümet tabibince yeniden incelenmiş, cesedin **kır saçlı, "1.64 veya 1.65 boyunda olması"** gerektiği saptanmıştır. Her iki incelemede tek ortak yan, kafanın **"sağ cidar kemiğinde"** bir çöküntü bulunduğudur. Üstelik nedense **"eşyalar ve tanıkların ifadeleri üzerine maktule ait kadavranın İstanbul'da Adli Tıp müessesesine gönderilmesine ve ailesine gösterilmesine"** gerek görülmemiştir (Cumhuriyet Gaz., 27 Ocak 1949). Oysa Ali Ertekin, bütün ifadelerinde elindeki sopayı Sabahattin Ali'nin **"kafasının sol tarafına"** vurduğunu; sorgu yargıçlığında bu darbeden sonra onun **"sağ tarafına doğru"**, mahkemenin yaptığı keşif sırasında ise **"yüzü koyun"** yere serildiğini söylemiştir. Yine nedense bu **"sağ"** ve **"sol"** konusu üzerinde mahkemede hiç durulmamıştır.

Bulunan cesedin Sabahattin Ali'ye ait olup olmadığı konusundaki kuşkular bu kadar da değildir. Sorgu yargıçlığının kararnamesinde hem cesedin iskelete dönüştüğü ve iskeletin dağıldığı belirtilmekte hem de cesedin üstünde bulunan giysilerden söz edilmektedir. Ayrıca cesedin ağzında **"bir altın diş"** dışında başka diş yoktur. Kol kemikleri de bulunamamıştır (Olayın ortaya çıktığı günlerde cesedin kimliği konusu gazetelerde de tartışılmış, özellikle Hürriyet Gazetesi'nde cesedin başka birine ait olduğu tezi savunulmuştur. Yine Hürriyet'te, cesedi bulan çobanın, cesedin bir köylüye ait olduğunu, göğsünün siyah kıllarla örtülü bulunduğunu söylediği haberi de yer almaktadır).

Eldeki bilgiler dikkatle incelendiğinde, Sabahattin Ali'yi Ali Ertekin'in öldürmediği, yalnızca bu rolü üstlendiği izlenimi güçlenmektedir. Bulgar sınır kulelerinin ya da topraklarının çok yakınına getirildiğini öğrenen Sabahattin Ali'nin, Ali Ertekin'in sudan bahanesine kanarak konaklamayı, üstelik ateş yakarak konaklamayı ve ertesi geceyi beklemesi akla aykırıdır. Anlaşıldığına göre Ali Ertekin, hazırlanan senaryoda Sabahattin Ali'yi Bulgar sınırına kadar götürmekle görevlidir.**1 Nisan 1948** günü de bu görevini yerine getirmiştir. Ya sonra? Sonrası karanlıktır.

Bu karanlık, Ali Ertekin'in yargılanması sırasında olaya, şu ya da bu biçimde, Milli Emniyet'in de karıştığı ortaya çıktığına göre önce de belirttiğim gibi Sabahattin Ali dosyasının yeniden açılmasıyla aydınlanabilir. Yanıtlanması gereken soru, Sabahattin Ali'nin nerede ve nasıl öldürüldüğünden çok, neden öldürüldüğü, öldürülmesinin ardında kimlerin bulunduğu sorusudur. Bu sorunun yanıtı, Türkiye'nin çağdaşlığının ve demokrasinin neresinde bulunduğunun da göstergesidir çünkü.

Pasaporttaki yumuşama, hırsız, dolandırıcı, rüşvetçi ve hayali ihracatçıya yarayacak

Siyasiler yasak kapsamında

TURAN YILMAZ *2 nisan*

ANKARA — Pasaport Yasası'nda **"yumuşama"** sağlamak amacıyla hükümet tarafından hazırlanan tasarıdan **"fuhuşa teşvik, uyuşturucu-silah-mermi kaçakçılığı"** gibi suçlar nedeniyle hüküm giyenler yararlanacak. Yumuşama ayrıca **"çeşitli mali suçlar ile bazı yüz kızartıcı suçları"** da kapsıyor.

Atatürk, devrim yasaları ve devletin şahsiyetine karşı işlenen suçların sanıklarına pasaport verilmesine ilişkin yürürlükteki yasada yer alan hükmü aynen koruyan tasarı, bunların dışındaki suçların sanıklarını ise pasaport yasağı kapsamından çıkarıyor.

Türkiye'nin AT'ye tam üyelik başvurusu gerekçesiyle hazırlanan tasarı, mahkemelerce haklarında yurtdışına çıkış yasağı konulan ya da İçişleri Bakanlığı'nca memleketten ayrılmaları genel güvenlik yönünden sakıncalı bulunanlara pasaport verilmemesine ilişkin yürürlükteki yasada yer alan hükmü koruyor.

Tasarı, yürürlükteki "vergi borcu" olanlara pasaport verilmemesi hükmünü aynen korurken, askerlikle ilgisi bulunanların yurtdışına çıkışlarını da yasak kapsamına alıyor.

Hükümet tarafından hazırlanarak TBMM Başkanlığı'na sunulan tasarı, yürürlükteki 5688 sayılı Pasaport Yasası'nın bazı maddelerinin değiştirilmesini ve iki yeni madde eklenmesini öngörüyor. Tasarının en önemli yanı, yürürlükteki yasanın **"pasaport veya vesika verilmesi yasak olan haller"**i belirleyen 22. maddesinde değişiklik yapması oldu.

Tasarının 3. maddesi, hangi suçların işlenmesi halinde pasaport yasağı kapsamına girileceğini örgören bu maddedeki Atatürk, devrim yasaları ve devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlar dışında kalan bütün suçları yasak kapsamından çıkarıyor. Tasarı ile pasaport yasağı kapsamından çıkarılan bazı suçlar şunlar:

- **Zimmet ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, hileli iflas gibi yüz kızartıcı suçlar.**
- **Yukarıda sayılanların dışında ağır hapis cezasını gerektiren diğer suçlar.**
- **1475 sayılı İş Kanunu'nun 105. maddesi kapsamına giren iş ve işçi bulmaya ilişkin suçlar.**
- **Siyasi ve ideolojik işlenen TCK'nın 516, (takibi şikâyete bağlı fıkrası hariç), 517, 536 ve 537. maddelerinde yazılı suçlar.**

Yine bunlar dışında kalan diğer ağır ceza gerektiren suçlar arasında ise uyuşturucu madde kaçakçılığı, adam öldürme, yaralama gibi suçlar yer alıyor.

Tasarının pasaport yasağı kapsamında bıraktığı suçlar ise TCK'nın 125-174. maddelerinde sayılan suçlar oldu. Bu suçlar arasında, devletin yurtdışındaki itibarını bozucu davranışiarda bulunmak (140), komünist bir rejim kurma amacıyla faaliyetlerde bulunmak, bu amaçla kurulan örgütleri yönetmek ya da üye olmak, bu yönde propaganda yapmak (141-142), anayasal düzenin tümünü ya da bir kısmını ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek (146), laikliğe aykırı davranışlarda bulunmak (163) gibi eylemler yer alıyor.

Tasarının, yasak kapsamında bıraktığı bu suçların sanıklarına ilişkin getirdiği tek yenilik ise, bu suçlardan mahkûm olanlar için meşruten tahliye olunması halinde pasaport alınabilmesine olanak sağlaması oldu.

Tasarı ayrıca, bu suçlardan, haklarında mahkemelerce bir yasak konulmayanların zorunlu hallerde pasaport ya da seyahat vesikası alabilmelerine olanak sağlıyor. Bu olanak, İçişleri Bakanı'nın teklifi, Başbakanın onayı ile gerçekleşecek.

Hukukçular, ANAP iktidarının Pasaport Yasası'nda değişiklik öngören tasarısının, hukuk ve insan hakları açısından olumlu sonuçlar doğurmadığını savundular. Hukukçuların görüşleri şöyle:

Emin Değer: Tasarı, ANAP iktidarının çağdışı tutumunu, hukukun ve insan haklarının evrensel ilkelerine sırt çevirmesini göstermesi yönünden dikkate değer bir belgedir. İlginç olan, dünyanın her ülkesinde suç olarak kabul edilen rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, kaçakçılık, sahtecilik, hileli iflas gibi yüz kızartıcı suç işleyenlere sınır kapılarının açılmasıdır. Ülkelerine vize ile girilen hükümetler bu insanları kabul etmedikleri takdirde, ulusal onurumuzun zedeleneceği düşünülmemektedir. Öte yandan, temeli düşünceye dayanan ve kimi ülkelerde suç bile sayılmayan eylemlerle suçlananlara kapanan kapılar, bir yerde demokrasiye ve insan haklarına da kapanmaktadır.

Halit Çelenk: Bu Pasaport Yasası'nda öngörülen değişiklikler, Pasaport Yasası'nda bir yumuşama ya da insan haklarına saygı gösteren yeni bir düzenleme getirmemektedir. Devlet idaresi aleyhine işlenen suçlarda, yani siyasal suçlarda hiçbir değişiklik yapmamaktadır. Eğer, bu yasada insan hakları açısından bazı yeni düzenlemeler getirilmek isteniyorsa, siyasal suçlar yönünden engellerin kaldırılması gerekir. Adi suçlar açısından yapılan değişiklik, inancıma göre, bir önem taşımamaktadır. Adam öldürme, hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık ve benzeri suçları işleyenler için engeller kaldırılırken, düşünce suçlarından ötürü yargılananlara pasaport verilmemesi, inancıma göre haksız bir düzenlemedir ve böyle bir Pasaport Yasası ile demokratikleşme süreci açısından olumlu bir gelişmenin varlığından söz edilemez.

Uluslararası Nasreddin Hoca Yarışması'na Karikatürcüler Derneği sahip çıktı.

Gülmeyen düşünceye karşı gülen düşünce

ANNA TURAY *3 nisan*

"Karikatürcüler Derneği ile Akşehir Nasreddin Hoca ve Turizm Derneği, mizahın, yani gülen düşüncenin ve onun evrensel dili olan karikatürün barışçıl ve hoşgörülü bir dünyanın kurulması yolunda gülmeyen düşünceye karşı etkin bir silah olduğu inancında birleşirler."

Dünya çizerlerini Akşehir'e, Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'na çağıran sözlerdi bunlar. 38 ülkeden 700'ü aşkın sanatçı, çağrıları yanıtsız bırakmadı ve iki derneğin ortaklaşa çabasıyla 1974 yılından 1980'e kadar 7 yıl aralıksız sürdü bu yarışma. Yarışmaların sonucunda sanatçılara yalnızca başarı ödülleri değil, Kültür Bakanlığı'ndan DİSK'e, Türk Tabipler Birliği'nden çeşitli gazetelere pek çok kurum ve kuruluşun özel ödülleri de verildi. Ancak 12 Eylül 1980'de bütün derneklerin etkinliklerine son verilmesiyle Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması da noktalanmış oldu.

1980'den bu yana aradan yedi yıl geçti. Ve bu 7 yıllık boşluğun ardından şimdi Nasreddin Hoca adına düzenlenen iki karikatür yarışmamız birden var. Akşehir Belediyesi ile Karikatürcüler Derneği arasındaki anlaşmazlık sonucunda dünya çizerleri bu yıl üst üste biri Akşehir'de, biri İstanbul'da düzenlenecek **"Nasreddin Hoca"** yarışmalarına çağrılacaklar.

Anlaşmazlık, Akşehir Belediyesi'nin Karikatürcüler Derneği ile Akşehir Nasreddin Hoca ve Turizm Derneği'ni dışlayarak yeni bir yarışma düzenlemek istemesinden kaynaklandı. Belediye önce Akşehir Nasreddin Hoca ve Turizm Derneği'ni **"politize"** olduğu gerekçesi ile yok sayarak bu yıl düzenlenecek karikatür yarışması için Karikatürcüler Derneği'ne çağrı

yaptı. Dernek, konunun yakın bir tarihte toplanacak olan genel kurulda görüşülmesi gerektiğini belirtince, bu karar belediye tarafından önce olumlu karşılandı. Ancak genel kurulun ardından Karikatürcüler Derneği'nin yaptığı **"çizgi-bant türünde uluslararası bir karikatür yarışması"** önerisi aynı belediye tarafından reddedildi ve genel kurulda seçilen yeni yönetim kuruluna yarışmanın kendilerince açılmış olduğu duyuruldu.

Karikatürcüler Derneği bu durumu önce şaşkınlık ve üzüntüyle karşıladı, ama belediyenin yarışma için bastırdığı broşürü gördükten sonra durumun çok **"vahim"** olduğuna karar verdi. Broşür son derece bozuk ve anlaşılmaz bir dille yazılmıştı, içinde yarışma jürisi yer almıyordu, üstelik grafik açıdan da oldukça düzeysizdi. Böylesi bir broşürün Türkiye'nin ve karikatür sanatının uluslararası saygınlığını zedeleyeceğini düşünen Karikatürcüler Derneği hemen harekete geçti ve tüm dünyaya karşı gülünç duruma düşmemek için bu broşürün dağıtılmamasını Akşehir Belediyesi'nden rica etti.

Akşehir Belediyesi ise Karikatürcüler Derneği'nin kabul edilemez öneriler sunduğunu, tüm finansmanı, eski yarışmanın kalıntılarını temizleme işini belediyeye yükleyip etkinliği kendisine mal etmek istediğini ileri sürerek bu uyarıları ciddiye almadı.

Sonuçta, Akşehir Belediyesi'nin ardından Karikatürcüler Derneği de Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'nın 8'sini hazırlıyor. Dernek Başkanı **İsmail Gülgeç, "Böylesine önemli bir yarışmanın yıllarca ara verildikten sonra ciddiyetsiz ve ilkel bir şekilde ele alınıp çıkmaza sokulması çok üzücü"** diyor ve sözlerini sürdürüyor: **"Bizim hocamız eşeğine yine ters binecek, böylece biz başından kazanmış olacağız. Çünkü karikatür bir yerde tersliktir."**

Gülgeç, belediyenin hazırladığı broşüre de dikkat çekiyor ve şunları söylüyor: **"Kimsenin 'elimizden gelen buydu' demeye hakkı yok. Çünkü bu belediyenin değil ülkenin kültürel yapısını yansıtan bir olay. Üstelik Belediye Başkanı'nın 'Sosyalist ülkeleri bu yarışmada görmek istemiyorum' demesi de kendi zihniyetini göstermesi bakımından ilginç. Bunun dışında yabancı çizerlere pek sağlıklı yoldan ulaşabileceklerini sanmıyoruz. Çünkü gerekli adresler yalnızca bizde ve Simavi Vakfı'nda var. Hem 7 yıl aradan sonra bir özür mektubuyla birlikte son yarışmanın gönderilmemiş albümleri de gönderilmeliydi. Oysa belediye bundan kaçındı."**

Karikatürcüler Derneği üyeleri yarışmacı ya da jüri üyesi olarak Akşehir Belediyesi'nin düzenlediği yarışmada yer almayacaklar. Buna karşın derneğin sonbaharda İstanbul'da düzenleyeceği Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması için vargüçleriyle hazırlanıyorlar. Yarışma, Büyükşehir Belediyesi'nin Karikatürcüler Derneği'ne verdiği Fatih'teki Gazanfer Ağa Medresesi'nde gerçekleşecek. Bu medreseyi karikatür müzesine dönüştürecek olan derneğin, geleceğe yönelik pek çok tasarıları da var. Yeni yarışmalar, eğitim panelleri, çizgi albüm yayıncılığı, Kanuni'den sonra tüm dünyayı gezecek bir **"Türkiye karikatürü"** sergisi ve daha neler neler... Tüm karikatüristleri örgütleyip şirket kurmayı bile düşünen dernek başkanı **İsmail Gülgeç**, kredi almayı da düşünüyor. Ancak dediklerine göre bu kredi, hayali ihracat için değil, hayal ürünü çizgi filmler için kullanılacakmış.

Dev-Genç'in son genel başkanı Ertuğrul Kürkçü, "O günlerde biraz saftık" diyor

68'de daha mutluyduk

ALEV ER *3 nisan*

— Bu sıralarda görüştüğüm hemen herkesin ilk tepkisi, 'neydi o günler' deyip gülümsemek oldu.

KÜRKÇÜ — Doğrusu istenirse, ben de o zaman **"daha bir mutlu"** olunduğunu düşünenlerdenim. Ama bu mutlulukta biraz da bönlük vardı. Öğrencilerin protestosu henüz sınıf ve zümre çıkarlarıyla bölünmemişti, hepimiz **"kardeş"** gibiydik; resmi muhalefetten dolaylı ya da dolaysız onay görüyorduk; düzenin güçleri tarafından canımız henüz yakılmaya başlamamıştı ve sanki bunun böylece sürüp gideceğine dair gizli bir inanç havaya egemen gibiydi. Ama gericiler birer ikişer arkadaşlarımızı öldürmeye, protestonun nitelikleri resmi muhalefetin programını aşmaya ve baskı karşısında en yakın arkadaşların bile yolları ayrılmaya, o soyut **"kardeşlik"** yerini **"bencil hesaba"** terk etmeye başlayınca **"mutluluk"** da bitti.

— 68'in hayatta kalanlarının arasında bayağı parlak işadamları, iyi yöneticiler var. Bunun nedeni ne olabilir? Örneğin, düzenle yeni türde bir 'hesaplaşmadan', yitirilen zamanın 'öcünü alma'ya yönelik bir dürtüden söz edilebilir mi?

KÜRKÇÜ — Eğer "öç alma"dan söz edilecekse, olsa olsa düzenin bir "öç alması"ndan söz edilebilir. Bir kapitalist için "grev örgütleyicileri"ni, "grev kırıcıları"nın örgütleyicileri, "slogan yazıcıları"nı reklam metni yazarı vs, vs. haline sokmaktan daha keyifli bir öç alma yolu düşünülemez herhalde. Bu insanların başarılı işadamları olarak kendilerinin düzenden öç aldıklarını düşünmeyecek kadar akıllı kişiler olduklarını biliyorum. Geçenlerde bunlardan biri, kendisinin "mecburen kapitalist" olduğunu söylüyordu. Bunda bir hakikat payı olsa gerek. Sonuna kadar "devrimci" kalmanın bedeli olarak bütün bir hayat, uzun hapislikler, acılar, işsizlik ve sefalet dayatılınca herkesin tercihi "devrimcilik" olmayabilir. O zaman gerçekten yetenekli ve iyi eğitim görmüş, çok genç yaşlarında bağımsız girişkenlik edinmiş, önderlik deneyimi kazanmış insanların **"mecburen"** girdikleri iş hayatında hızla ilerlemeleri de doğaldır.

— Kimi 47'lilerin, Batılı 68 kuşağının kimi temsilcilerinin 1980'li yıllardan sonra Yeşilci, alternatif ve nükleer silah aleyhtarı kampanyalara önderlik ederek, 68'deki kitle bağlarına benzer bağları yeniden kurduklarını gözlüyoruz. Türkiye'nin bu kuşağı ise bu anlamda biraz geride kaldı. Bunda 12 Eylül dışı nedenler olabilir mi?

KÜRKÇÜ — Yeşiller'in Avrupa'da gelişmesi ve güçlenmesinin Türkiye'de ise neden böyle olmadığının yanıtını oradaki ve buradaki öncelikli sorunlar sıralamasında aramak gerekir diye düşünüyorum.

Kirlilik konusundaki onca yakınmaya rağmen, Türkiye'nin denizleri hâlâ Avrupa'nın en temiz denizleri. Belki daha temelli bir neden, Avrupa'nın kültürel iklimi ile Türkiye'ninki, Avrupa'nın siyasi iklimi ile Türkiye'ninki arasındaki fark. Bu tür hareketler Avrupa'da her şeye rağmen barışçı eylemler. Yani bunların içinde yer almanın fazla bir riski yok. Türkiye'de ise daha temelli daha canalıcı sorunların, doğrudan düzenin kendisini sorgulayan konuların öncelik taşıması, bu sorunlar için harekete geçmenin, anında sert bir tepkiyle karşılık görecek olması, kitlesel katılımı elbette etkiliyor sanırım.

— Belki 68'lerde değil, ama daha sonra, solun demokrasi konusunda zaaf gösterdiği kanısı var. Bu, geçirilen deneylerden sonra ne kadar aşılmış olabilir?

KÜRKÇÜ — Ben **"sol adına yola çıkan"** bir topluluk bilmiyorum ki, başında söz sahibi bir **"68'li"** olmasın. Bu nedenle **"demokrasi azlığı"** ya da **"demokrasi yokluğu"**nun sorumluluğu sonraki kuşağın üzerine yıkılamaz. Önder kimse, sorumlu da odur.

Bugün bu noktanın aşılmış olup olmadığını bilmiyorum. Hapishanede sanki aşılmaya gayret ediyor gibiydi. Ancak **"devrimci"** hareket yeraltında kaldığı sürece bunun hâkim eğilim haline geleceğini ummadığımı söyleyebilirim. Yeraltında demokrasi ancak çok sınırlı olabilir. Bu, kişilerin isteklerini aşan bir şeydir ve bu süreçte elde edilen alışkanlıkların da çok kısa sürede terk edilebilmesi düşünülemez. O yüzden devrimci hareket içinde demokrasi talep edenlerin onun yer üstünde soluk alıp verebilmesi için neler yaptıklarını da kendilerine sormaları gerekir.

Ben kendi payıma Voltaire'in yolunu izleyerek, benim gibi düşünmeyen **"sol"**cu muarızlarına **"Sana inanmıyorum, ama inandığını söyleyebilmen için ölmeye hazırım"** diyeceğim. Bunun karşılığında ise kimseden bir şey istemiyorum.

Ankara'da cezaevindeyken bile polisin aradığı hukuklu Atıl Ant:

68, 21. yüzyılın habercisi

ALEV ER *3 nisan*

— Neden 68?

ANT — Bizim 68. Türkiye'deki 68, dünyadaki 68'den etkilendi. Ama dünyadaki 68'le bizimki arasında farklar vardı. Bizim 68'liler 27 Mayıs gençliğinin devamıydı. Onlar, hükümet devirmiş bir kuşaktılar. Ve onların devamı olan sonraki kuşak da itibarlı, sözü dinlenir bir kuşaktı. 61 Anayasası'nın getirdiği geniş demokrasi üniversite gençliğini çok etkilemişti. Yine TİP vardı ve üniversite gençliği ondan da etkilenmişti. Ayrıca, Kıbrıs dolayısıyla anti-Amerikan mücadele meşru bir mücadele haline gelmişti. Ama ne var ki 60'ın getirdiği demokrasi üniversitenin içine girememişti. Üniversite hâlâ hocaların çiftliği olarak görülüyordu. Üniversiteliler, üniversite kapısından içeri girdiklerinde demokrasiden demokrasisizliğe girmiş gibi oluyorlardı.

Bu yüzden 68 demokrasi ortamının getirdiği, üniversite içinde de demokrasi isteyen bir hareketti. Ayrıca, dünyadaki 68'den etkilenerek, genel olarak daha ileri demokrasi isteyen bir hadise haline geldi.

Bizim kuşak, o 68'le birlikte, kendi adıyla anılan bir kuşak oldu. Üniversite öğrencisi, 60'tan 68'e kadar, 27 Mayıs'ı yapan üniversite kuşağının devamıydı. Ama biz, 68 olaylarıyla birlikte, kendi başına bir kuşak olduk. Oysa o güne kadar öncekilerin genç devamları olarak görülüyordu. Ondan sonra ise başka türlü düşünen, kendi istekleri ve kendi eylem biçimleri olan bir kuşak olduk.

— 68'e ilişkin olarak şu ya da bu konuda "Keşke böyle yapmasaydım" dediğin, pişmanlık duyduğun oldu mu hiç?

ANT — Hayır, hiç duymadım. Bizler 68'de ve hatta daha sonrasında mutlu ve umutluyduk. Bir kere her şeye rağmen istediğimiz gibi yaşıyorduk. Ayrıca başarılıydık. Bunu kabul etmek lazım. Bu başarının getirdiği bir kendine güven ve mutluluk vardı hepimizde.

— Ve tabii güç vardı.

ANT — Evet, güç vardı ve biz, bu güçle bir şeyler başarabiliyorduk. Düşünsene, yıkılmaz gibi görünen bir üniversite yönetimini devirmişsin, senin ve başkalarının kaleme aldığı bir metin okulun yönetmeliği olmuş, senin istediğin hoca fakülteye dekan olmuş. Bunlar az buz şeyler değildi herhalde. Üstüne üstlük yaygın bir toplumsal destek görmüşsün. Bunun getirdiği ek bir güç var. Başarının getirdiği keyif var. Bir de dünya umutlu bir dönemi yaşıyordu o sıralar. Vietnam'da ABD saldırdıkça sıkışıyor, 68'in öteki ülkelerdeki başarıları var, Üçüncü Dünya ülkelerinin bağımsızlık mücadeleleri var. Ayrıca Latin Amerika'daki gerilla eylemleri henüz dramatik bir biçimde sonuçlanmamış.

— Batı ve Türkiye 68'inin daha sonraki benzerlik ve ayrılıkları konusunda neler söylenebilir?

ANT — Her iki kuşak da aynı taleplerle ve aynı siyasi rüzgârlardan etkilenerek hareket etmişlerdi. O sırada yalnız bizler, ne bileyim Almanlar değil, Amerikalı gençler bile anti-Amerikan eylemler yapıyordu. Yine aşağı yukarı hepimiz Mao'nun Kültür Devriminden etkilenmiştik. Vietnam savaşından etkilenmiştik.Guavera'dan etkilenmiştik. Onlar Maocu gruplar ve sosyalist-komünist gerilla grupları olarak örgütlendiler. Aynı süreç bizde de yaşandı. Batıdakiler fazla macera yaşayamadan örgütlerini dağıttılar. Almanya ve İtalya'dakilerin bir bölümü teröre bulaştı. Daha dramatik sonuçlandı hadiseleri; hem toplumsal açıdan terörün getirdiği bir dram yaşandı hem de o gençlerin kendi dramları yaşandı. Bizde ve bize benzer Üçüncü Dünya Ülkeleri'nde terörü besleyen toprak daha münbit olduğundan, yukarda saydığım grupların ikisi de teröre yöneldi. Bizim o tür örgütlerimiz, toplumun temel özellikleriyle daha kolay bağdaştı. Onlar kendi tutuculuklarını daha kolay aştılar. Ayrıca bunu tartışacak zamanları da oldu. Biz aşamadık, çünkü bizim bunu tartışacak ne zamanı-

mız, ne de fırsatımız oldu: 1971'de 12 Mart geldi, arkasından 1975'lerde o akla hayale sığmayan kargaşa yaşandı ve derken 12 Eylül geldi.

— Bugün yaşananlara baktığımızda yeni bir 68'in mümkün olduğunu söyleyebilir miyiz? Yoksa 68 "tekrarlanamaz" bir nostalji olarak mı yaşanacak?

ANT — 68'in 68 gibi olduğu günler artık bir nostaljidir. Bunu kabul etmek zorundayız. 80'e kadar bizde bu boyutta uzandı. Tamamen Türkiye'nin özel şartlarından. 68 türü başkaldırı bugün yok gerçekten, dünyada da yok. 68'in bize, bütün dünyaya bıraktığı bir şey var. 68, 21. yüzyıla girişin ilk adımıydı. 68, 21. yüzyıl yaşamının, toplumsal projelerinin ilk eylemi, ilk ayağa kalkmasıydı. 68'liler, biz hariç dünyada yeni bir yaşam tarzı yaratma mücadelesi verdiler ve belirli yaşam kuralları koydular. 68, 21. yüzyılın açılış noktasıdır. Biz, Türkiye'dekiler bunu yakalayabilirsek, 21. yüzyılın toplumsal projelerini üretebilirsek buna bağlı toplumsal ütoplayar yaratabilirsek ilk defa çağdaş bazı şeyleri yakalamış olacağız. Tarihte bir Üçüncü Dünya Ülkesi'nden 21. yüzyıla ya da yeni sosyalizm teorilerine katkılarda bulunma imkânı ilk kez doğacak. Toplu bir şekilde bunları tartışabilirsek, evrensel teorik mirasla da belirli ölçülerde vedalaşabileceğiz. 68'deki, sokaklarda yaptığımız eylemlerdir. Onlar gerçekten bizim için nostalji. Ne okulları işgal etmemize gerek var ne de Filistin'e gitmemize.



1928'den bu yana üçüncü kez İstanbul'a gelen Barbara Cartland:

Kahramanım hep bakire kalır

ÇİĞDEM ÖZÜER *5 nisan*

Üstünde pembe çiçekli, dizin biraz üstünde biten yarım kollu bir elbise, belinde kocaman bir fiyonk, ayağında pembe-beyaz çizgili kalıp topuklu bir ayakkabı... 86 yılın izlerini taşıyan yüzündeki oldukça fazla makyajıyla, siyah rimelli takma kirpikleriyle, berberden yeni çıkmış **"punk"** modeli taranmış saçlarıyla yine de sevimli, ürkütücü değil. Konuşkan, biraz kaprisli. Ama her ünlü sanatçıdan fazla değil. Hatta daha az kaprisli olduğunu bile söyleyebiliriz: **"Telaşlanmayın, istediğiniz her yerde, her şekilde poz verebilirim... Profilden çekmeyin, güzel çıkmıyorum... Şu an dağıtacağım kitaplarıma yalnız imzamı atabilirim. Çünkü kalın camlı gözlüklerim olmadan hiçbir şey göremiyorum, yazamıyorum da..."**

Yazdığı aşk romanlarıyla tüm dünyada tanınan İngiliz yazar **Barbara Cartland'**ın İstanbul Sheraton Oteli'ndeki odasındayız. **Cartland'**ın Türkiye'ye bu üçüncü kez gelişi. İlk olarak 1928, ikinci olarak da 1930 yılında gelmiş ve her gelişinde de İstanbul'u, ama 1800'lerin İstanbul'unu konu alan kitaplar yazmış. Ancak **Cartland'**ın bu seferki İstanbul gezisi biraz farklı: Hem tatil hem de Roma'yı anlatan kitabının çalışmalarına başlamak için **"kafasını toplamaya"** gelmiş. Bugüne kadar, yani 1923 yılında ilk kitabı, **"Mayfair With The Lid Off'**un yayımlanışından bu yana aşk, mutfak, sağlık, felsefe, tarih, sosyoloji, müzik konulu romanlarla radyo oyunları yazan ve **Lady Diana'**nın üvey büyükannesi olarak da tanınan **Cartland**, yaptığı basın toplantısında sorularımızı şöyle yanıtladı:

— Bazı eleştirmenler, özellikle de feministler romanlarınızı "büyüklere peri masalı" olarak isimlendiriyorlar...

CARTLAND — Son olarak Paris'te, son üç yılda 25 milyonun üstünde kitabım satıldığı için Paris Belediyesi'nin nişanını aldım. Kitabı en çok satan yazarım. Bunun da bir tek nedeni var: Benim kitaplarımda kahramanım en son sayfaya kadar bakiredir. Bana hep **"Geri kafalısın, asır değişti, sen de bu kahramanını değiştir artık"** dediler, Ama benim tarzım bu, hep de böyle kalacağım. Bu nedenle, masal değil gerçekleri anlatıyorum. ABD'de her kitabım 1 milyonun üstünde satıyor. Yayımcılar genç yazarlara, **"Barbara Cartland gibi yazın, ama biraz daha pornografik"** öğüdünü veriyorlardı. Ancak şimdi AIDS hastalığının yaygınlaşmasından sonra **"Barbara Cartland çok haklıymış"** demekten kendilerini alamıyorlar.

— Neden hep aşk?

CARTLAND — Çünkü ben insanlara güzellik ve aşk dağıtmak istiyorum. Çirkin bir dünyada yaşıyoruz. Nereye baksanız savaşlar, kavgalar, hastalıklar... Aslında kadın olsun erkek olsun herkes aşk istiyor. Siz de!

— Peki romanlarınız hep mutlu sonla mı noktalanıyor?

CARTLAND — Bir tek kitabım vardı sonu kötü biten. Kitabın kahramanı annesini kurtarmak için manastıra kapanıyordu. Ancak kitabı okuyan Avustralyalı bir okuyucum, **"Kitabın sonu böyle biterse intihar ederim"** diyen telgraflar göndermeye başlayın-

ca ikinci bir baskı yapıp hikâyenin sonunu değiştirdim.

— Evlilik "mutlu son"dur diyorsunuz. Oysa yüzyılımızda evliliklerin çoğu boşanmayla bitiyor.

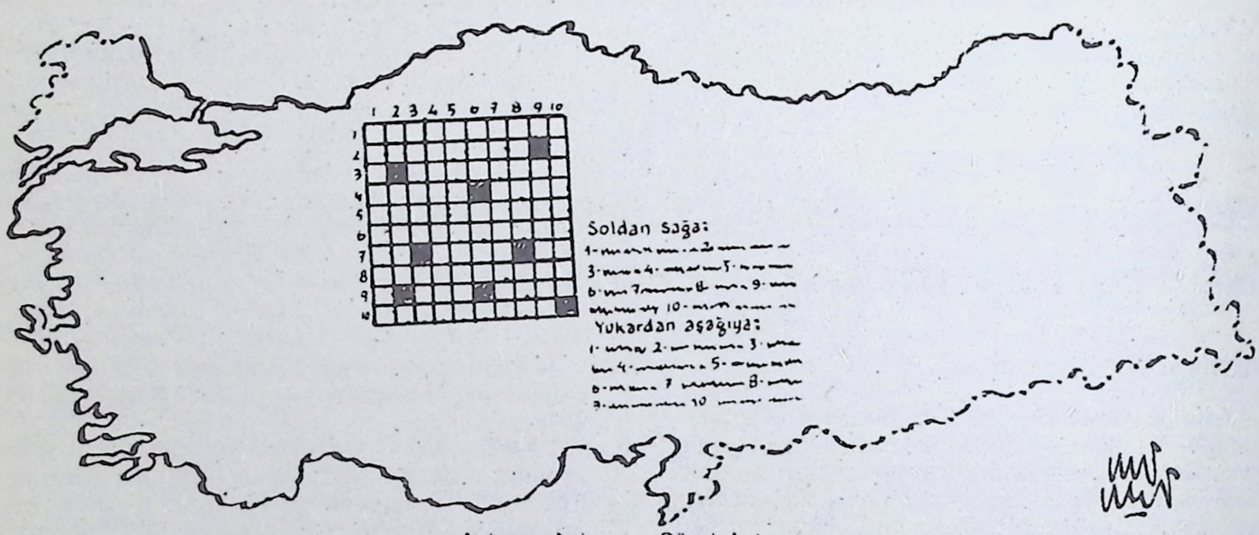
CARTLAND — Evi yapan, mutluluğu, romantizmi yaratan hep kadındır, erkek değil. Bugünün hanımları biraz değişik. Tüm ayrılıklar bundan kaynaklanıyor. Erkek yumuşak, evine ve kocasına düşkün kadınlardan hoşlanır. **"Erkeksi kadınlarım, ben yaparım, ben üstünüm diyen hanımlarımızın rağbet gördüğü"** düşüncesi laf! Her şey bir yere kadar Türkiye'de çok sanslısınız. Çünkü kadınlar kadınsı, erkekler de **"tam"** erkek. Evde erkeğin sözü geçiyor. Bu da mutluluğu beraberinde getiriyor. Evliliği mutlu götürmek istiyorsanız, çocuklarınızı büyük annelerine bırakarak her yıl balayına çıkın. Dönüşte birbirinizi daha güzel, daha yakışıklı, daha duygulu göreceksiniz. Bilin ki erkekler harikadır.

— Bir kitabı kaç günde yazıyorsunuz?

CARTLAND — Yedi günde. Her gün bir bölümünü yazarım ve her kitabım yedi bölümden oluşur.

— Bir gününüzü nasıl geçirdiğinizi anlatır mısınız?

CARTLAND — İngiltere'de çok hırsızlık olayı olduğu için evimde kurulu bir alarm sistemi var. Bu sistem saat 7.00'de beni uyandırır. Kapıcım köpeğimi gezdirmek için gelir. Gündelik hayatım böyle başlıyor. Saat 8.15'te küçük oğlum ikinci küçük köpeğimizi gezdirmeye götürür. 8.45'te kahvaltımı ederim. Bu sırada sekiz günlük gazete okurum. Yazmaya 1922 yılında Daily Express Gazetesi'nde başladığımdan gazetelerin benim için ayrı bir yeri var. Beş sekreterim var. İlki saat 9.15'te gelir. Her yıl 50 bin mektuba cevap veririm. Öğle yemeğini ayakta geçiştiririm. Saat 13.00-15.00 arası sekreterime 6 binle 7 bin arası kelime dikte ettiririm. Yani kitabımın bir bölümünü. Eğer o dönemde kitap yazmıyorsam, tarih kitapları okurum. Günün kalan saatlerini ise araştırmaya ve dinlenmeye ayırırım. Cumartesi, pazar günleri kesinlikle çalışmam. İlk önce anneyim. Çocuklarım ve onların çocukları var. Bu iki gün onlara ayırıyorum.



Ankara, Ankara... Güzel Ankara

Bodrum Belediye Başkanı
Cevat Bilkiç, "Türkler civar köylere gitsin" diyor

'Yerli turist Bodrum'a gelmesin

5 nisan

Ekonomi Servisi — Bodrum Belediye Başkanı Cevat Bilkiç, **"Artık yerli turistler Bodrum'a gelmesin"** dedi. Bilkiç, **"Bodrum'da fiyatlar çok yüksek olduğu için artık Türklerin kaliteli tesislerde kalma olanakları ortadan kalktı. Ortadirek çevre köylere gitsin"** şeklinde konuştu.

Bodrum Belediye Başkanı Cevat Bilkiç, turistik işletmeler başta olmak üzere tüm hizmetlerde fiyatları tamamen serbest bıraktıklarını hatırlatarak **"Bu uygulama fiyatları yükseltti, ama mal ve hizmette kaliteyi arttırdı"** dedi. Bodrum'un organize turizme de girdiğini, bu nedenle tüm yatakların yabancı firmalar tarafından kısa sürede kapatıldığını belirten Bilkiç, **"Bodrum kısa sürede Türklere kapanacak"** dedi. **"Bu nedenle artık yerli turist Bodrum'a gelmesin"** diyen Bilkiç, bu konuda şöyle konuştu:

"Özellikle fiyatların hızla yükselmesi ve yabancıların büyük ilgisi Bodrum'u ister istemez yerli turistten uzaklaştırıyor. Bu niteliğiyle Bodrum tam bir eğlence merkezi durumuna geldi. Eğlenmek isteyen Bodrum'a, dinlenmek isteyen çevre köylere geliyor. Ortadirek de çevre köylere gelebilir. Oralarda fiyatlar daha düşük, ama özellikle fiyatların hızla yükselmesi Bodrum'un merkezinde yabancı turistlerin ağırlıkta olmalarına yarayacak. Zaten Türk turistler artık Bodrum'da görülmez oldu. Biz döviz kazanmak istiyoruz. Geçen yıl resmi kanallardan 50, diğer kakanallardan da 30 olmak üzere toplam 80 milyar dolar

döviz kazandırdık."

Bodrum'da düzenlediği basın toplantısında konuşan Bilkiç, bir soru üzerine Bodrum'da fiyatların İspanya, İtalya ve Fransa'nın Akdeniz kıyılarındaki turistik bölgelerindeki fiyatların düzeyine çıktığını belirtti. Bilkiç, **"Hizmet aynı kalitede mi?"** sorusuna da, **"Henüz aynı kaliteye ulaşamadık. Ancak altyapı, su gibi sorunları çözümledikten sonra sorunun çözümü daha da yakınlaşacak"** yanıtını verdi.

Bodrum Belediye Başkanı Bilkiç, bölgede verilen her türlü turistik hizmetten de yüzde 3 komisyon almak için girişimlerde bulunduklarını söyledi. Bu oranda bir komisyonun da fiyatları arttıracağını ifade eden Bilkiç, **"Fiyatlar bir miktar yükselecektir, ama bizim de belediye olarak hizmetlerimiz daha yaygın bir duruma gelecektir"** şeklinde konuştu.

Bodrum'da tüm oteller ve pansiyonlar 1988 yaz sezonu konaklama fiyatlarını belirlediler. Turistik belgeli işletmelerde bir kişilik tam pansiyon geceleme 60 bin liraya kadar çıkıyor. Bu tür işletmelerde yarım pansiyon bir kişilik geceleme ise 45-50 bin lira olarak belirlendi. Bu yıl Bodrum'un merkezindeki pansiyonlarda ise gecelik konuklama çift kişilik odalar için 20 bin, tek kişilik odalar için de 15 bin lira dolayında. Çevre köylerdeki pansiyonlarda bir gece kalmanın ücreti de 7-10 bin lira arasında olacak.

Sinema Günleri sansürlü açıldı

5 nisan

Kültür Servisi — İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nca düzenlenen, açılışı dün akşam **Woody Allen**'ın **"Radyo Günleri"** filminin gösterimiyle Beyoğlu Emek Sineması'nda yapılan 7. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri'nde gösterilecek 2 film Kültür ve Turizm Bakanlığı Alt Denetleme Kurulu'na takıldı, 3 filme ise 18 yaş sınırı getirildi.

Vakıf Başkanı Nejat Eczacıbaşı açılışta yaptığı konuşmada, bugün ülkenin kültürel bir yozlaşma yaşadığını bildirirken Belediye Başkanı Dalan da İstanbul'un geçmişine layık bir şekilde kültür ve sanat ağırlıklı bir kent olmak zorunda olduğunu belirtti.

Sovyet yönetmen **Tengiz Abuladze**'nin 1968'de yaptığı **"Yakarış"** adlı film, **"İslam'a aykırı olduğu"** gerekçesiyle Alt Denetleme Kurulu tarafından yasaklandı. Halk öykülerinden kaynaklanan çeşitli bölümlerden oluşan **"Yakarış"**, 14 nisan perşembe günü Sinepop'ta gösterilecekti. Öte yandan, Fransız yönetmen **Jean-Jacques Beineix**'nin 1968 yapımı **"Betty Blue"** adlı yapıtı da sansüre takıldı. Alt Denetleme Kurulu, **"müstehcen"** olduğu gerekçesiyle **"Betty Blue"** adlı filmin sekiz sahnesinin kesilmesini istedi. Delişmen bir kızla yazdıklarını önemsemeyen bir yazarın sıradışı ilişkilerini konu edinen **"Betty Blue"**, Sinema Günleri'nin son günü olan 17 nisan pazar günü Sinepop'ta gösterilecekti.

Sinema Günleri yöneticileri, her iki filmde de kesinti yapılmasına karşı çıkarak Üst Denetim Kurulu'na başvurdular. Abuladze ve Beineix'in filmleriyle ilgili son kararı Üst Denetleme Kurulu alacak.

Bu arada Alt Denetleme Kurulu, Portekizli yönemen **José Alvaro Morais**'in 1987 yapımı **"Kralın Soytarısı"**, **André Téchineé**'nin 1985 yapımı **"Randevu"** İsviçreli yönetmen **Beat Kuert**'in 1987 yapımı **"Deshima"** adlı filmlerinin de **"müstehcen"** oldukları gerekçesiyle gösterilmemesini istedi. Ancak Sinema Günleri yöneticilerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı'na başvuruları sonucu, üç filme de 18 yaş sınırı getirmekle yetinildi. Bu durumda üç film de Uluslararası İstanbul Sinema Günleri'nde gösterilecek, ancak 18 yaşından küçük olanlar bu filmleri izleyemeyecek. Söz konusu filmlerden **"Deshima"** aynı zamanda Sinema Günleri'nin Uluslararası Yarışması'nda Altın Lale Ödülü için yarışan yapıtlar arasında yer alıyor.

Enflasyon yüzde 70'e vurdu

6 nisan

Ekonomi Servisi — Mart ayında enflasyonun kontrolü iyice elden kaçtı. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) belirlemelerine göre tüketici fiyatları şubat ayındaki rekoru da kırarak yüzde 7.4 arttı ve yılık enflasyon oranı DİE endeksinin tarihinde ilk kez yüzde 69.8'e çıktı. DİE bu oranı bulurken mart ayının 27'sinde yapılan akaryakıt zamlarını hesaplamalarına katmadı. İstanbul Ticaret Odası'nın (İTO) belirlemelerine göre de perakende fiyatlarla yıllık enflasyon oranı mart ayı sonunda yüzde 53.5'e çıktı. İTO'nun değerlendirmesinde de akaryakıt zamları sadece son 4 gün içinde değerlendirmeye alındı.

Geçen aralık ayında freni kopan enflasyondaki doludizgin tırmanışın aynı tempoda sürmesi durumunda bu yıl sonunda 1980'in yüzde 107'lik rekorunun kırılacağı endişesi doğdu. Daha şimdiden hükümetin yüzde 33'lük program hedefine yaklaşıldı. DİE'nin martta yüzde 7.4 yükseldiğini ilan ettiği tüketici fiyatlarındaki üç aylık artış yüzde 20.1'i buldu. İTO'nun perakende fiyatları endeksi de geçen ay yüzde 6.7, üç ayda da yüzde 19.6 yükselme kaydetti.

Toptan eşya fiyatlarındaki yükselme de hızlı oldu. Mart ayında toptan eşya fiyatlarının Türkiye çapındaki artışı yüzde 7'yi bulurken, İTO da toptan eşya fiyatlarının İstanbul'da yüzde 5 yükseldiğini hesapladı. Toptan eşya fiyatları üç ayda DİE'ye göre yüzde 21.4, İTO'ya göre de yüzde 15.9 artarken, yıllık artışlar da DİE0ye göre yüzde 65, İTO'ya göre de yüzde 44.9 düzeyine çıktı.

DİE'nin bu yıl mart ayı için hesapladığı yüzde 7.4'lük tüketici fiyatlarındaki artış, geçen yılın aynı döneminde yüzde 3.7 düzeyinde gerçekleşmişti. Yine bu yıl yüzde 69.8'e çıkarak yüzde 70'e dayanan 12 aylık artış, geçen yılın aynı döneminde bu rakamın

yalnızca yarısını ifade eden yüzde 34.7 düzeyinde kalmıştı. Tüketici fiyatlarının bu yıl yüzde 20.1'e çıkan üç aylık artışı ise geçen yıl yalnızca yüzde 9.7 olarak hesaplanmıştı. DİE'nin bu yıl mart sonu itibarıyla yüzde 65'e fırlayan toptan eşya fiyatlarındaki artış geçen yılın aynı döneminde, bu rakamın yarısının da altında kalarak yüzde 26.4 düzeyinde gerçekleşmişti. İTO'nun geçen yıl mart sonu itibarıyla yüzde 39.4 olarak gerçekleşen perakende fiyatları endeksindeki yıllık artış bu yıl yüzde 53.5'e çıkarken, aynı dönemde yüzde 5.7 olan aylık artış da bu yıl yüzde 6.7 oldu.

AKARYAKIT ZAMMI

Mart ayının son günlerinde yapılan yüksek oranlı akaryakıt zamları Devlet İstatistik Enstitüsü'nün değerlendirmelerine katılmadı. Her ayın ilk 25 gününü değerlendirme içine alan DİE, 28 mart günü yapılan akaryakıt zammını nisan ayı hesaplamaları içinde dikkate alacak. Böylece nisan ayı endeksi için şimdiden yüksek oranlı zamlar hazırlanmış oldu.

Akaryakıt zamları İTO endeksinde ise yer aldı. Ancak günlük ağırlıklı ortalamaları dikkate alan İTO, ayın ilk 27 gün için zamları hesaplamadı. Böylece, İTO endeksinde akaryakıt zamlarının ağırlıklı etkisi yalnızca ayın son 4 günü için dikkate alınmış oldu.

Ankara büromuzun haberine göre, geçen ay tüketici fiyatlarının en fazla yükseldiği il yüzde 8.7 ile Antalya oldu. Antalya'nın bu artışını yüzde 8.6 ile Erzurum ve Kayseri izledi. DİE'nin hesaplamalarına göre, İstanbul'da perakende fiyatlar da geçen ay yüzde 5.3 arttı. DİE'nin hesaplama kapsamına giren diğer illerdeki fiyat artışları da şöyle gerçekleşti: Adana 8.4, Ankara 7.4, Bursa 7.3, Diyarbakır 7.6, Eskişehir 7.3, İzmir 6.2, Ordu 7.2, Samsun 5.9, Trabzon 6.5 ve Zonguldak 6.0.

HEDEF YÜZDE 33

Bu arada ilk üç aylık enflasyon oranının yüzde 20'yi aşması, halen TBMM'de görüşülmekte olan bütçe ve programda hükümetin öngördüğü yüzde 33'lük enflasyon hedefini de şimdiden geçersiz kılıyor. Bu hedefin tutturulabilmesi için bundan sonraki aylarda fiyat artışlarının yüzde biri aşmaması gerekir. Bundan sonraki aylarda fiyat artışları yüzde 2 olursa yıllık enflasyon yüzde 45, yüzde 3 olursa yıllık enflasyon yüzde 60 olacak. İlk üç aydaki fiyat artışlarının aynen devam etmesi durumunda ise bu yılki enflasyon oranı yüzde 117.2'ye ulaşacak.

İTO ENDEKSİ

İstanbul Ticaret Odası, geçen ay zorunlu gıda maddeleri perakende fiyatlarının yüzde 3.9, keyif verici maddeler fiyatlarının da yüzde 18.9 yükseldiğini belirledi. Bu gruplara giren mallardan fiyatları artan mallar da şöyle belirlendi: **"Un, et, tavuk, sebze, konserve, yağ, zeytinyağı, patates, pirinç, mercimek, bulgur, soğan, zeytin, süt, yoğurt, beyazpeynir, meyve, tuz, karabiber, kahve, bira, rakı ve sigara."**

DIE verilerine göre yılın ilk üç ayında imalat sanayiindeki fiyat artış hızı yüzde 23.4'e çıktı. Toptan eşya fiyatları endeksine göre aynı dönemde tarım sektöründe yüzde 21.4, madencilikte 29.4, enerji sektöründe de yüzde 2.2'lik fiyat yükselmesi oldu.

Enflasyonun en hızlı olduğu mal grupları arasında yüzde 31.3 ile sebze ve meyveler, yüzde 26.7 ile gıda, içki ve tütün, yüzde 28 ile metal ana sanayii dikkati çekti.

12 aylık fiyat artışlarında da imalat sanayii yüzde 74.8 ile ilk sırada yer aldı .Bunu, yüzde 54.5 ile madencilik, yüzde 47.8 ile tarım, yüzde 42.5 fiyat artışıyla enerji sektörleri izledi.

Mart ayında fiyat artış hızı kamu kesiminde yüzde 7.1, özel kesimde yüzde 6.9 olarak hesaplandı.

Ocak-mart döneminde kamu kesimince üretilen mallardaki fiyat artış hızı yüzde 18.1, özel kesimce üretilen mallardaki fiyat artış hızı da yüzde 22.7 oldu. Özel kesimi için 12 aylık enflasyon hızı yüzde 66.3, kamu kesimi için yüzde 61.6'ya yükseldi.

Çaresiz Başbakan

CÜNEYT ARCAYÜREK *6 nisan*

ANKARA — Bütçe görüşmelerinin ilk raundunda muhalefet, ülkenin içine düştüğü durumun genel analizini yapmakla yetindi. Sosyo ekonomik gövdeyi masaya yatırdı.

Oysa muhalefet artık halkın dilinden düşmeyen hanedan olaylarını kürsüye getirebilir, iktidarın organik örgüsünü olanca açıklığıyla anlatabilirdi. Ya da muhalefet tıp fakültelerinde kadavra üzerinde verilen anatomi derslerine benzer bir tutum izleyeceği yerde Özal'ın ruhsal yapısını örnekleriyle sergileyebilirdi.

Ne çare iktidara egemen olan ruhsal denge bozukluğu anlatılmadıkça üst düzeyden yapılan eleştiriler panzehir etkisi yapmıyor. TV'den geniş kitlelere seslenmek olanağını bulunca Özal, içine düştüğü ikilemlerden, başkalarını -başta basını, muhalefeti- yalancı diye niteleyerek sıyrılma yolunu seçiyor.

Özal'ın son beş yıldır dün söylediklerini bir gün sonra yalanlayan tutumu alt alta yazmaya kalksak kocaman bir kitap oluşurdu. Anayasayı bir kez ihlal etmenin sakıncası olmadığını söyledikten sonra önceki gün yüz seksen derece çark edip basını yalancılıkla suçlamasını bir yana bırakalım. 1983'te yüzde 30'larda aldığı enflasyonu kısa sürede yüzde 10'lara çekeceğini TV'den ilan etmesini de hadi unutalım. Hele hele Antalya'da Türk hava koridorunun herkese kapandığını açıklamasının üstünden on iki saat geçmeden tam tersini beyan buyurmasını yalancılığın tanımı içine almayalım.

Şakşakçı yazarların bile son günlerde tornistan ettiği gözlenirken, Başbakanın içine düştüğü çaresizliğe, son gün bulduğu hiçbir dönemde rastlamadığımız tutarsız çözümleri nasıl açıklayalım?

Bugünkü enflasyon mu; Özal politikasının marifeti değil, Elbistan projesini geçen iktidarların geciktirmesi, 1950'den başlayıp 1970'lerde görülen enflasyonist baskıların sürgiti. Kalkınma mı; 40 yılı 4 yıla sığdıran Özal'a yetişmeye olanak yok. Hele bir de özlemini çektiği Kore modeli gibi işçiler açız diye söylenmese tarım alanındaki battık mırıltıları boğulabilse, yeme de yanında yat!

Söyleyeceğin yeni olmayınca geçmişe dönüver, koleksiyonlardan çıkarttığın eskileri kırparak yıldız yap, grubuna, ulusa satıver. Ama sıra gerçeklerin gözler önüne sergilemesine gelince alaturka ayak oyunlarıyla kimi sonuçları bütçe görüşmeleri öncesi açıklatma. Başbakanlığa bağlı DİE, 1987 martından bu marta uzanan bir yıllık çizgide enflasyonun 69.8 olduğunu dün değil de niçin bugün açıklıyor? Özbeöz gerçek. Muhalefetin öne sürdüğü gerçeği Başbakanlığın doğruladığını TV'de halkın gözünden kaçırmaktı amaç.

TV'de bütçe görüşmeleri naklen yayımlanıyor. Elbet iyi. Fakat iktidarla muhalefet arasındaki asıl "rövanş" bütçenin kabul edileceği son gün yapılacak. TRT'ye yeni bir ruh, yeni bir anlayış getireceği umuduyla kimilerince yere göğe sığdırılamayan Cem Duna, Mecliste son gün yapılacak müzakereleri naklen yayımlama cesaretini, afferdersiniz kalben bağlı olduğu Özal'a karşın, yürekliliğini gösterebilecek mi?

TRT'den yeni yutturmaca, "Meclis Saatinin" TV'den verilmesiyle ilgili. Duna'nın eteğindeki kişilerden yansıyan bilgilere göre TV her gece "Haber Dosyası" namıyla maruf kapanış haberlerinde yerine göre beş, dilerse, üç, Özal isterse on dakika parlamento çalışmalarını anlatacakmış. Ne zaman? Saat 24.00'te. Genelde Anadolu'nun, kentlerin uykuya çekildiği saatte. Muhalefet bu müthiş habercilik atılımını ne ölçüde yutacak bilinmiyor, ama herhalde Özal'ın buyruğundaki Duna'dan bir yeni uyku hapı.

Bugünlerde önümüze bir eşsiz fırsat daha çıkıyor. İngiliz Başbakanı "hayranı" olduğu Özal'ın çağrılısı olarak ülkemize gelecek.

Bir garip rastlantı: Özal'ın Mecliste siyasal erkeklik yaptığı, vergi ise vergi, fiyat artışıysa fiyat artışı, çekinmeden yaparız dediği saatlerin hemen arkasından TV'de "Demir Leydi" göründü ve... Dediklerinden bir santim geri adım atmayarak başarıya ulaştığını söyledi.

İngiliz başarısında enflasyonu yüzde üçlere çekmenin mutluluğu vardı. Bizimkinde ise enflasyonu aldığı noktadan üç beş kez katlayıp insanları mutsuz kılmanın başarısızlığı yatıyordu. Her gün Allaha sığınan Özal gibi tövde yalan diye başlayalım. Bizimki Thatcher'dan kopya çekmiş olamaz ya, akla gelen varsayımı söyleyeyim. Thatcher'ın öğrencisi İngiliz'in yazdığını önündeki kâğıda yanlış geçirmiş olmalı.

Kimse çaresizliğin içine düşmesin. İşte böyle olur. Özal gibi dağınık, geçmişle günü savunan, halkın sorunları bir yana laf salatası iki saatlik konuşmayla alkış toplamaya çalışan ve sonunda halkın gözünde bir kez daha itibar yitiren kişilik sergiler.

Ve şimdi Başbakanımız: Eğer yüreğiniz elveriyorsa gerçeklere dayanarak siyasal polemiğin nasıl yapılacağını öğrenmek istiyorsanız, bütçenin son gününü yine TV'den naklen verirsiniz.

O zaman ekonominin dışında iç ve dış siyasal sorunlarda içine düştüğünüz karanlığın ölçüsünü belki anlayabilirsiniz ya da hep olageldiği gibi anlamazlıktan gelirsiniz.

Kazancımız şu olur: Ulus bir kez daha ANAP iktidarının maddi manevi yapısını anlama olanağını bulur.

Hodri meydan!

Kuveyt uçağı İran'a kaçırıldı

6 nisan

TAHRAN (Ajanslar) — Kuveyt Havayolları'na ait Boeing 747 tipi bir yolcu uçağı dün sabah Bangkok-Kuveyt seferini yaparken kaçırıldı. Kimliği ve sayıları belirsiz hava korsanları, içinde 96 yolcu ve 18 mürettebat bulunan uçağı, yakıt ikmali yapmak istediklerini söyleyerek İran'ın Meşhed Havaalanı'na indirdiler.

Yolculardan **İptisam Halid** ve **Enver Halid Es-Sabah** adlı kişilerin Kuveyt Emiri'nin ailesinden olduğu belirlendi.

Hava korsanları daha sonra Kuveyt'te tutuklu 17 Arapın salıverilmesini istediklerini bildirdiler. Kuveytli bir yetkili korsanların taleplerinin hükümete iletilmediğini belirtti. Bilindiği gibi daha önce de uçak kaçırma eylemi yapılarak Kuveyt'te tutuklu bulunan İran yanlısı Arap İslam radikallerinin serbest bırakılması istenmiş, Kuveyt yetkilileri bu isteği reddetmişlerdi. Dünkü korsanlık olayının gelişimi şöyle oldu:

Dün sabaha karşı Tayland'ın başkenti Bangkok'tan havalanan uçak, TSİ 06.29'da İran hava sahasına izinsiz olarak girerek iniş izni istedi. Tahran Radyosu'nun haberine göre, İran makamları, bu isteği kabul etmeyerek tüm havaalanlarının kapalı olduğunu uçağa bildirdiler. Ancak, hava korsanları uçağın yakıtının tükenmekte olduğunu belirterek, İran'ın onaylamamasına karşın uçağı Meşhed Havaalanı'na inmeye zorladılar.

İran Dışişleri Sözcüsü, yalnızca insani nedenlerle uçağa iniş izni verdiklerini ve uçağın yerel saatle 07.30'da Meşhed'e indiğini söyledi. Sözcü, olayla ilgili tüm bilgileri, vakit geçirmeden Kuveyt makamlarına da ilettiklerini kaydederek şöyle dedi:

"Bizim görüşümüzün, sadece uçağa yakıt vermek ve mümkün olan en kısa zamanda havaalanını terk etmesini sağlamak olduğunu, ancak Kuveyt makamlarının isteklerini yerine getireceğimizi belirttik. İran İslam Cumhuriyeti, uçak kaçırma olaylarını ve masum insanların hayatlarını tehlikeye sokan diğer her türlü eylemi kınamaktadır."

Kuveyt, İran'dan uçağın ve yolcuların güvenlik içinde kurtarılması için gereken her türlü tedbirin alınmasını istedi. İran'ın Kuveyt Maslahatgüzarı, Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak, İran hükümetinin uçağa kalkış izni vermemesi ve yolcuların kurtarılması talebinde bulundu.

İran Dışişleri Bakanı Mir Hüseyin Musavi de Tahran Radyosu'ndan yaptığı açıklamada olayı yakından izlediklerini kaydederek siyasi işlerden sorumlu yardımcısı Ali Rıza Muayyeri başkanlığında bir heyetin Meşhed'e gönderildiğini bildirdi.

68'liler 40 Yaşında...

İLHAN SELÇUK *7 nisan*

Yıl 1968...

Öğrencinin gözleri kor gibiydi; gizemli bir bakışla, alçak sesle sordu.

— Abi, ne zaman olacak?

İçimden:

— Kerata diye düşündüm, üniversiteye iki yıl önce girdi, çıkıncaya kadar devrim olsun istiyor...

Sevgili bir çocuktu...

Astılar.

★

Yalnız asılanlar mı?

Ya öldürülenler?

Bilmem ki hangi birini sayayım, Vedat Demircioğlu ilk kurbandı. Ardı ardına av hayvanı gibi vuruyorlardı öğrenci önderlerini. Onlarca gencin katilleri bulunamıyordu.

Kim öldürüyordu?

Öyle bir an geldi ki artık üniversiteli gençlere laf anlatılamaz oldu.

— Abi!.. Sen de diyorsun? Bu devletin başındakiler hepimizi öldürtecekler. Polis bize karşı, herkes bize karşı, arkadaşlarımızı bir bir vuruyorlar...

Gerçek de buydu.

Kimileri Türkiye'nin yerel gerçeklerini unutup bizimkileri Fransa'daki 68'lilerle kıyaslamaya kalkar...

Haydi canım sen de!..

Fransa'da siyasal partiler, 68 gençlik eylemini *"serüven"* diye nitelemiş, ardından sürüklenmemiştir; ama orada devletin içine yuvalanmış faşistler gençleri birer birer planlı biçimde öldürselerdi; sendikaları, partileri, parlamentosu ve her şeyiyle demokrat Fransa ayağa kalkmaz mıydı?

★

Ne yazık ki özgürlük savaşımı, acımasız kuralların mengenesinde biçimleniyor.

Spartaküs sıradan bir köle olsaydı kim adını anımsayacaktı? *1871 Paris Komünü* için kimi öyle, kimi böyle konuşur; ama konuşur. Sekiz saatlik işgünü artık doğallaşmıştır da *Sako ile Vanzetti* unutulmuş mudur? Tarih, öncülerin cesetlerine basa basa bugünlere varabildi.

Deniz Gezmiş'i kim unutabilir?

İlk banka soygununu işittiğimde kulaklarıma inanamamıştım, ertesi günü yazdığım yazının özü şöyle:

— *Deniz!.. Sen akıllı çocuksun; banka soymazsın. Yazılanlara inanamıyorum; eğer banka soymak istiyorsan, bunun meşru yolları ve yöntemleri var...*

1980'lerde banka soyan soyana...

Hem de bir şubeden tabanca zoruyla beş on bin lira değil; milyarlar götürüyorlar. Dünya Bankası'nın saptamasına göre kredilerin üçte biri batık; daha başka deyişle deve olmuş; soygun, meşru yollardan yürütülüyor.

Deniz'i neden astılar?

68'lilerin kimliklerini ortaya çıkarmak için Deniz Gezmiş'in yaşamını incelemek gerekir; öyle sanıyorum ki o dönemdeki gençliğin simgesidir Deniz...

★

Gençliğine bizim kadar acımasız bir başka ülke daha yeryüzünde bulunur mu?

Eğer 27 Mayıs eylemi aşağıdan yukarı bir baskın harekâtıyla çarkı tersine çevirmeseydi; Celal Bayar 50'lerin gençliğini kıtır kıtır yiyecekti, orduyu büyük kentlerin meydanlarında gençlerin üzerine süren o değil mi?

60'larda, 70'lerde, 80'lerde gençlerin kanını içe içe bir türlü doymadık...

68'lilerden sağ kalanlar bugün 40 yaşında, ama 80'lerde kaç genç astık, kaç genç öldürdük? Hesabını tutan, nedenlerini araştıran var mı?

Diyarbakır'da açlık grevi, Sinop'ta intihar girişimi, Adana'da oturma eylemi

Cezaevlerinde sancı dinmiyor

7 nisan

Haber Merkezi — Diyarbakır Sivil Cezaevi'ndeki 80'i siyasi 127 hükümlü, dün açlık grevine başladı. Adana E Tipi Cezaevi'deki tutuklu ve hükümlülerin 28 gün önce başlattıkları açlık grevine destek vermek amacıyla bir süre önce açlık grevine başlayan tutuklu ve hükümlü yakınları ise Cumhuriyet Savcılığı, adliye ve cezaevi önünde oturma eylemi yaptılar. Cezaevi önündeki eylem sırasında, tutuklu annesi **Kibriye Kaygusuz** baygınlık geçirdi.

Sabah gelişen bu olaylardan sonra saat 16.00'da İnsan Hakları Derneği Şube Başkanı Av. **Emin Mehmet Şerefoğlu** bir açıklama yaparak 17 tutuklunun 28 gün önce başlattıkları açlık grevinin sona erdiğini bildirdi. Bu arada Sinop Cezaevi'nde **Salih Sezgin** adlı bir siyasi tutuklunun cezaevindeki uygulamaları protesto amacıyla intihar girişiminde bulunduğu iddia edildi. Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği (TAYAD), Adalet Bakanlığı'na başvurarak, Sinop Cezaevi'ndeki koşulların düzeltilmesini istediler. SHP Manisa Milletvekili **Hasan Zengin**, Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu**'nun yanıtlaması istemiyle TBMM Başkanlığı'na verdiği soru önergesinde, Çanakkale Cezaevi'nde tek tip elbise ve sevk zinciri uygulamasının sürdürüldüğünü söyledi.

Diyarbakır muhabirimiz **Ziya Aksoy**'un haberine göre, sivil cezaevindeki 600 tutuklu ve hükümlüden 127'si cezaevindeki yaşam koşulları ile ilgili 13 maddelik isteklerinin yerine getirilmesi istemiyle, dün 09.00'dan itibaren süresiz açlık grevine başladılar. Ve istekleri yerine getirilinceye değin eylemlerini sürdür-

me kararında olduklarını açıkladılar.

Adana büromuzun verdiği habere göre, Adana E Tipi Cezaevi'nde 17 tutuklu ve hükümlünün 28 gün önce başlattığı ve Halil Kırık'la Mehmet Gül'ün hastaneye kaldırıldığı, halen sürmekte olan açlık grevine, 6 gün önce SHP il binasında başlattıkları açlık greviyle destek veren 15 tutuklu ve hükümlü yakınından 10'u dün 3 ayrı yerde oturma eylemi yaptılar. Sabah 10.00'da Cumhuriyet Savcılığı önüne giden tutuklu yakınlarından İlhan Ersoy, Sabahattin Gevher, Hasan Köroğlu, Hüseyin Kaygusuz, Kibriye Kaygusuz, Tufan Ersoy, Sevgi Çolak, Hüsniye Çolak, Eyüp Kırık ve Yusuf Akbaba, bir süre oturarak Savcı Ali Galip Dinçer'i protesto ettiler. Aynı eylemi adliye binası önünde de yineleyen tutuklu yakınları burada Ceyhan yolu üzerindeki E tipi cezaevine giderek yakınlarıyla görüşmek istediler. İstemlerine yanıt alamayan aileler, bir süre cezaevi kapısı önünde de oturarak "duyarsızlığı" kınadılar.

Öte yandan Sinop Cezaevi'nde **Salih Sezgin** adlı bir siyasi tutuklunun cezaevindeki uygulamaları ve baskıları protesto için intihar girişiminde bulunduğu bildirildi. Cezaevi Savcısı **İsmail Hakkı Aydar**, olayı yalanlayarak, Sezgin'in, mide rahatsızlığı nedeniyle Sinop Devlet Hastanesi'nde tedavi gördüğünü, bu durumun dışarıya yanlış yansıdığını söyledi.

Ankara büromuzun verdiği habere göre, SHP Manisa Milletvekili **Hasan Zengin**, Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu** tarafından yanıtlanmasını istediği soru önergesinde, Çanakkale Cezaevi'nde tek tip elbise ve sevk zinciri uygulamasının sürdürüldüğünü öne sürdü.

Avrupa'da aşırı sağ tırmanıyor

7 nisan

Dış Haberler Servisi — Batı Avrupa'da son zamanların ilginç olduğu kadar kaygı verici bir gelişmesi, aşırı sağın hızla mesafe alması.

Amerikan Newsweek Dergisi, Fransa'da aşırı sağcı **Ulusal Cephe**'nin lideri **Jean-Marie Le Pen**'in yıldızının parlamasının, Batı Avrupa'da aşırı sağcılara **yeni bir hayat** verdiğini belirtiyor. Nabız yoklamaları Le Pen'in Fransa'da 24 nisanda yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turunda oyların en az yüzde 10'unu alacağını gösteriyor.

Ulusal Parti'nin komünistleri geride bırakacağına ise kesin gözüyle bakılıyor. Ancak Le Pen olayının en tehlikeli yanı tüm Batı Avrupa'daki aşırı sağ akımları yüreklendirmiş olması. İtalya, İngiltere, Federal Almanya, Belçika ve diğer Batı Avrupa ülkelerinde aşırı sağcı milletvekilleri, partiler, çeteler ve terör örgütleri mantar gibi bitiyor.

Newsweek, aşırı sağın güçlenmesini yabancı göçü ve işsizliğe bağlıyor. 1960'lı ve 1970'li yıllarda Batı Avrupa, Türkiye ve Kuzey Afrika'dan gelen işçilerle doldu. Ancak 1970'lerin sonlarına doğru başlayan işsizlik, göçmen işçileri düşman durumuna getirdi. 1980'lerde ise işsizlik ve yabancı işçilere karşı bir tepki olarak doğan aşırı sağ giderek radikalize olup, terör yöntemlerine başvurmaya başladı. Örneğin İtalya'da son 8 yıl içinde aşırı sağcı terör grupları 100'den fazla insan öldürdüler. En az 400 kişiyi de yaraladılar. İngiltere'nin başkenti Londra'da siyah deri ceketli ve zincir taşıyan gençler, sokaklarda Pakistan'dan ve diğer Asya ülkelerinden gelen göçmen avına çıkıyorlar. Fransa'da entelektüel **"yeni sağ"** akımı, neofaşizme teorik temel sağlamaya çalışıyor. Hitler'in anılarının hâlâ unutulmadığı Federal Almanya'da bile aşırı sağcı **Ulusal Demokratik Parti** son yerel seçimlerde oy tabanını genişletti. Başkanı eski bir SS subayı olan **Alman Cumhuriyetçi Partisi** ise, Bavyera'da geleneksel sağ parti olan Hıristiyan Sosyal Birliği'nin oy tabanını kemirmeye başladı.

Aşırı sağ partilerin ideolojisi kuşkusuz aşırı milliyetçilik. Ancak son zamanlarda bu partilerin ulusal sınırları aşarak birbirleri ile işbirliği yaptıkları gözleniyor. Örneğin, 1980'de İtalya'da Bologna'da tren istasyonunu bombalamaktan aranan üç aşırı sağcı teröristin, İngiltere'de **Ulusal Parti**'nin militanlarının yanında saklandıkları tahmin ediliyor. Avrupa'da tüm aşırı sağcı grupların ABD'deki Neo-Nazilerle ilişkisi bulunuyor.

Camel Trophy-88'de Türk ekibinin zaferi

TARIK ERSOY *8 nisan*

SULAWESİ — **"Büyük Serüven"** Camel Trophy 88'i, **Ali Deveci** ve **Galip Gürel**'den oluşan Türk ekibinin kazanması, Endonezya'da büyük yankı uyandırdı. Dünyanın en zorlu yarışlarından birisi olarak nitelendirilen Trophy'i kazanma başarısını gösteren Türk ekibi, ilk kutlamayı yarışın bittiği gece, kamp yerinde düzenlenen **"büyük şamata"**'da kabul etti. Ertesi sabah Trophy'ye katılan tüm araçların bulunduğu konvoy, **Uanpandeng** kentine girdiğinde tüm kent halkı sokaklara dökülmüştü. Okullarından gelen öğrenciler ve milli giysileriyle dans eden Endonezyalıların arasından geçen 30 araçlık **"Trophy konvoyu"**'da bu kutlamalara, farlarını yakıp klakson çalarak katıldı. Tam bir bayram havasının yaşandığı Uanpandeng ketinde **Ali** ile **Galip** sevinçlerini anlatacak söz bulamadılar. Camel Trophy 88 ve Türk ekibinin başarısı, tüm Endonezya gazetelerinin birinci sayfalarında fotoğraflı olarak geniş biçimde yar aldı.

Sulawesi'nin tropik ikliminde, sıcak ve yağmurlu bir ortamda gerçekleştirilen Trophy bu yıl oldukça zorlu geçti. 1500 millik bir parkurda sert doğa koşullarını yenerek yarışı tamamlamayı başaran 12 ülkenin 24 sporcusu, zaman zaman tehlike de atlattı. Yarışın son akşamı Arjantin ekibi 20 metrelik bir uçurumdan yuvarlandı. Ama hafif yaralarla bu tehlike atlatıldı.



"SİGARAYI BIRAK, KİTABA BAK" kampanyası nedeni ile...

Thatcher'dan uzun vadeli güvence

9 nisan

Haber Merkezi — İngiltere Başbakanı **Margaret Thatcher** Türkiye ziyaretini tamamlayarak dün ülkesine döndü. Ankara'da **Başbakan Özal**'la birlikte düzenlediği basın toplantısında, Türkiye'nin AT'ye girişi konusundaki soruları, **"Olası sonuçları düşünmeden evet mi dememizi istiyorsunuz? Bu basında geçerli olabilir ama yönetimdeki kişiler için geçerli değildir"** diye yanıtlayan Thatcher, İstanbul'da ise **"İngiltere'nin ağırlığını koyacağı konusunda güvence verdiğini"** bildirdi. İstanbul Şale Köşkü'nde Belediye Başkanı **Dalan**'ın verdiği ve çok sayıda işadamının da katıldığı yemekte Thatcher, **"Şu anda olduğundan fazla ortaklık yapabileceğimiz kanısındayım. Öte yandan köprü yapımında da oldukça kayda değer bir ünümüz vardır"** dedi. Belediye Başkanı Dalan da İngiltere ile işbirliği ve İngiliz teknisyenlerini bundan sonra Türkiye'de görmek dileğinde bulundu.

Ankara'da resmi görüşmelerini tamamlayan konuk başbakan dün İstanbul'a hareketinden önce Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Özal'la bir basın toplantısı düzenledi. Bayan Thatcher'a Türk ekonomisi hakkında bilgiler ilettiğini ifade eden Özal, **"Kendisiyle İngiltere'nin ilgi duyduğu projeler üzerinde yararlı görüşmeler yaptık"** dedi. Başbakan Özal'ın ekonomi politikasından övgüyle söz eden Thatcher ise Özal hükümetinin çok çarpıcı bir ekonomik değişim gerçekleştirdiğini belirterek **"Doğal olarak doğru olanı yapmak bazen kısa vadeli sorunlara yol açıyor. Ancak uzun vadeli beklentiler iyidir"** diye konuştu.

Thatcher, İran-Irak savaşı ve Ortadoğu sorununun çözümü için Başbakan Özal ile aynı görüşte olduğunu bildirerek Türkiye'nin AT üyeliği hakkında şunları söyledi:

"Türkiye ile AT arasındaki ortaklık anlaşmasının daha etkin bir biçimde işlemesini istiyoruz. Bu ay sonunda başarılı bir ortaklık konseyi toplantısı olacağını umuyoruz. Mali protokolü destekliyor ve bunun üzerindeki engelin kalkmasını istiyoruz. Türkiye'nin AT başvurusu konusunda ise komisyonun mütalaasını vermesini beklemeliyiz. Ben Sayın Özal'a bizim bu konuya Türkiye ile olan yakın ilişkilerimiz açısından bakacağımızı söyledim."

Kıbrıs'ta birleşmiş ve federal bir anayasaya sahip Kıbrıs devleti görmek istediklerini belirten Thatcher, **"Vasiliu'nun seçilmesi ve Türk-Yunan ilişkilerindeki gelişmeler, ilerleme için daha fazla fırsat yaratacaktır. Umarım bu fırsatlar iki toplum liderleri arasında BM Genel Sekreteri'nin gözetiminde, doğrudan görüşmelere başlanması yönünde kullanılır"** dedi.

Thatcher'in Kıbrıs konusunda iki kesimlilikten söz etmemesi dikkat çekti.

SORULAR-YANITLAR

Daha sonra Özal ve Thatcher gazetecilerin sorularını yanıtladılar. Bayan Thatcher, "Türkiye'nin AT'ye başvurusu ile ilgili tam desteği niçin vermediniz?" şeklindeki bir soruya şu yanıtı verdi:

"Yani, olası sonuçları düşünmeden evet mi dememizi bekliyorsunuz? Bu yaklaşım basın için geçerli olabilir, ama yönetimdekiler için değil. Komisyonun raporunu beklemeliyiz. Ancak, Özal'ın ekonomiyi güçlendirmek ve halkın yaşam düzeyini düzeltmek için attığı adamların, komisyon raporunu düşünme zamanı geldiğinde büyük yararları olacağına inanıyorum. Çünkü, aksi halde çok derin olan farklılıklar, böylece azaltılmış olacak."

Başbakan Özal ise bugünkü ekonomik programın aksamadan uygulanması halinde Türkiye'nin, Avrupa Topluluğu'na tam üyelik için tahmin edilen süreden önce hazır duruma geleceğini söyledi.

Kıbrıs konusunda öneri getirmenin İngiltere'nin işi olmadığını belirten İngiltere Başbakanı, adadaki iki kesimin Perez de Cuellar'ın gözetiminde görüşmeleri sürdürmeleri gerektiğini belirtti. Diğer bir soru üzerine 29 Mart Belgesi'nin **"çok değerli"** bir belge olduğunu söylemekle birlikte, "esnek" olunması mesajını verdi.

Thatcher, İnönü ile görüşmesinde, Türk ekonomisindeki kötü gidişattan bir izlenim alıp almadığı yolundaki soruya, **"almadığını, izlenimlerinin çok güçlü bir büyüme olduğunu, bunu da gözlerle görmenin mümkün olduğunu"** belirtti.

İngiltere Başbakanı, **"Türkiye'deki enflasyon konusunda ne düşünüyorsunuz"** şeklindeki bir soruya karşılık olarak, **"Bizim de enflasyonumuz var. Eminim ki Başbakan Özal'ın amacı bunu indirmektir. Enflasyonu indirmek mümkündür ve Başbakan Özal'ın bunu indireceğinden eminim"** dedi.

THATCHER İSTANBUL'DA

İngiltere Başbakanı, daha sonra eşi Dennis Thatcher ile birlikte Ankara'dan İstanbul'a geldi. Karşılamadan sonra Boğaz Köprüsü'nden geçerek Haydarpaşa'daki İngiliz Askeri Mezarlığı'nı ziyaret etti ve saygı duruşunda bulundu. Daha sonra 1. Ordu Komutanlığı'na giderek Orgeneral Doğan Güreş ile bir süre görüştü.

Thatcher, Şale Köşkü'nde, Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın onuruna verdiği öğle yemeğine katıldı. Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, eski Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun yanı sıra, işadamları ile gazete sahip ve yöneticilerinin katıldığı yemekte konuşan Thatcher, Türkiye'nin AT'ye katılma konusundaki isteğini **"çok iyi anladığını"** belirtti. İstanbul'daki konuşmasında Ankara'dakilerden daha fazla ekonomik konulara ağırlık veren Thatcher bu konuda şunları söyledi:

"Ben, zamanı geldiğinde, İngiltere'nin Türkiye ile olan ilişkilerinin uzun tarihine, ortak ilgi alanlarımıza ve halihazırda birçok müşterek girişimin ortakları olmamıza dayanarak, ağırlığını koyacağı konusunda güvence veriyorum."

Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan** da konuşmasında, köprü olayına dolaylı olarak değinirken şu ifadeyi kullandı:

"Bugün İstanbulumuzun birçok teknik problemi var. Bu problemleri çözmek için 3-4 yıldır geceli gündüzlü çalışıyoruz. İngiliz hükümetinin İstanbul'un sorunlarının çözümlenmesinde gösterdiği ilgi bizim için çok önemli. İnşallah bundan sonra da bu işbirliği devam eder ve daha fazla İngiliz teknisyenini bundan böyle de aramızda görürüz."

İngiltere Başbakanı Thatcher, Şale Köşkü'ndeki öğle yemeğinden sonra Sultanahmet'e giderek, Topkapı Sarayı ve Ayasofya müzelerini gezdi. Buradan Belediye Sarayı'na gelen Thatcher, Bedrettin Dalan'ı makamında ziyaret etti. Dalan, kabul sırasında Thatcher'e "çeşmibülbül" gibi bir vazo armağan etti. Konuk Başbakan da kendisine İngiliz yapımı zarif bir masa saati sundu. Yenikapı'daki su arıtma tesisini ve Türk-İngiliz ortak sanayi kuruluşlarından Landrover tesislerini de gezdikten sonra Atatürk Havalimanı'na giderek Türkiye'den ayrıldı. Thatcher'ı İstanbul'dan Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz ve diğer yetkililer uğurladılar.

1 liret 1 lira

9 nisan

Ekonomi Servisi — İtalyan Lireti, Türk Lirası'na eşitlendi. Merkez Bankası, 100 İtalyan Lireti'nin efektif satış kurunu ilk kez 100 liranın üzerine çıkartarak 101.33 lira olarak belirlendi. Böylece Merkez Bankası Türk Lirası'nı liret karşısında bir yılda yüzde 65.7 devalüe etmiş oldu. Özal'ın birinci hükümetini kurduğu sırada 16 lira 60 kuruştan işlem gören İtalyan Lireti, Özal iktidarları döneminde Türk Lirası karşısında yaklaşık 7 kat değer kazanmış oldu.

Bir İtalyan Lireti sonunda Türk Lirası'nı yakaladı. Merkez Bankası 100 İtalyan Lireti'nin efektif satış kurunu 101.33 liraya çıkarınca, 1 liret 1.01 liraya eşitlenmiş oldu. Merkez Bankası, İtalyan Lireti'nin döviz satış fiyatını 100.33 lira, döviz alış kurunu da 99.83 lira, efektif alış kurunu da 97.83 lira olarak belirledi. Uluslararası piyasalarda, 1240 İtalyan Lireti 1 dolardan işlem görüyor.

Merkez Bankası, doların efektif satış kurunu 1275.53 liraya, markın efektif satış kurunu da 751.20 liraya çıkardı. Tahtakale'de dün dolar 1265, mark 757 liradan satıldı Böylece kur makası dolarda yüzde 0.5, markata da yüzde 0.7 oldu.

TRT'de sözcük yasağı genelgesi kalktı

9 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TRT'deki sözcük yasağı, yeni Genel Müdür **Cem Duna** tarafından kaldırıldı. Duna'nın imzasıyla önceki gün yayımlanan bir genelgeyle sözcük yasağının yürürlükten kaldırıldığı bildirildi.

TRT'deki sözcük yasağının kaldırılması yönündeki karar, TRT Yönetim Kurulu'nun çarşamba günü yaptığı toplantıda alındı. Yönetim Kurulu'nun kararı, önceki gün Duna'nın imzasıyla yayımlanan genelge ile kurumda duyuruldu.

Programlarda ve sözlü yayınlarda anayasanın Türkçesini temel alan bir Türkçe kullanılmasının istenildiği genelgede şöyle deniliyor:

"Kurumumuzun yayın ünitelerinin ürettikleri programlarda ve radyo-televizyondaki her türlü sözlü yayınlarda, bundan böyle dilin zenginleştirilmesi amacına yönelik; yaşayan, kolayca anlaşılabilir, duru, toplumda genel kabul görmüş kelimelerden oluşan ve anayasamızın Türkçesini temel alan bir Türkçe kullanılması ilkesinin benimsenmesi, yönetim kurulumuzun 6.4.1988 gün ve 1988/51 sayılı kararıyla uygun görülmüştür. Bu konuda daha önce yayımlanmış bulunan 1223 sayılı genelge ile ekleri yürürlükten kaldırılmıştır. Uygulamada gereken hassasiyetin gösterilmesini önemle rica ederim."

Duna tarafından önceki gün kaldırılan yasak sözcük genelgesi, eski Genel Müdür Tunca Toskay tarafından 20.12.1984 günü yayımlanmıştı. Genelgede, Doç. Dr. Hamza Zülfikâr ile Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun'dan oluşan Danışma Kurulu'nun belirlediği ve **"zorlama"** olarak niteledikleri yasak sözcükler ile karşılıklar yer almıştı.

Programda ve sözlü yayınlarda anayasanın Türkçesini temel alan bir Türkçe kullanılmasının istenildiği genelgede şöyle deniliyor:

"Kurumumuzun yayın ünitelerinin ürettikleri programlarda ve radyo-televizyondaki her türlü sözlü yayınlarda, bundan böyle dilin zenginleştirilmesi amacına yönelik; yaşayan, kolayca anlaşılabilir, duru, toplumda genel kabul görmüş kelimelerden oluşan ve anayasamızın Türkçesini temel alan bir Türkçe kullanılması ilkesinin benimsenmesi, yönetim kurulumuzun 6.4.1988 gün ve 1988/51 sayılı kararıyla uygun görülmüştür. Bu konuda daha önce yayımlanmış bulunan 1223 sayılı genelge ile ekleri yürürlükten kaldırılmıştır. Uygulamada gereken hassasiyetin gösterilmesini önemle rica ederim."

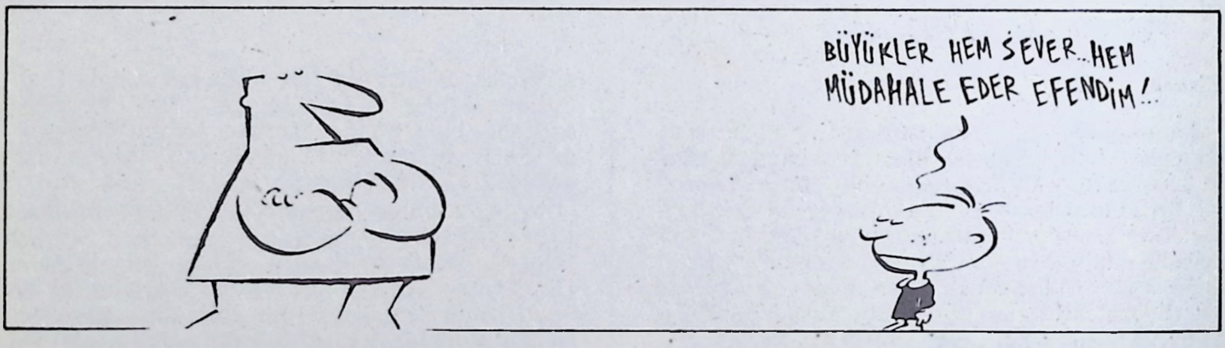
TRT'de dört yıldır kullanılmayan 206 sözcük yasaklarının kalkması yönündeki istek, TRT Genel Müdürü Duna'dan geldi.

Duna yönetim kuruluna bu yönde sunduğu öneri yazısında, **"Kurumumuz yayın ünitelerinin ürettikleri programlarda ve radyo-televizyondaki her türlü yayınlarda, 2954 sayılı TRT Kanunu'nun, 5. maddesinin (g) bendindeki, "Kolayca anlaşılabilir, doğru, temiz ve güzel Türkçe kullanılması"** yolundaki hükmü ve Başbakanlığın 26 eylül 1984 gün ve 19-283-16269 sayılı **"yazışma dili"** konusundaki genelgede belirtilen, **"Yayınlarda 2954 sayılı kanun hükümlerinin ve anayasa dilinin ölçü kabul edilmesi yolundaki talimatlarına aynen uyulduğu tespit edildiğinden, kurumumuz yayınlarında kullanılacak dil konusundaki 2 Aralık 1984 gün ve 271 sayılı yönetim kurulu kararının yürürlükten kaldırılmasını tasviplerinize arz ederim"** dedi. Duna'nın önerisi, yönetim kurulu tarafından oybirliği ile kabul edildi.

DİL DERNEĞİ'NİN TEPKİSİ

TRT'deki sözcük yasağının kaldırılması Dil Derneği tarafından olumlu bulundu. Dil Derneği Başkanı Cevat Geray yasağın kaldırılmasını, **"Çok olumlu bir gelişme"** diye karşıladı. Geray, **"Dileriz ki anayasa dili bahanesiyle üniversitelerden tutun ilkokullara kadar tüm eğitim kurumlarında ve devlet dairelerinde uygulanan bu tür yasaklar kaldırılır. Güzel Türkçemizi, arı Türkçemizi simgeleyen sözcükler benimsenerek yaygınlaşır"** dedi.

TRT yayınlarının yalnızca dil açısından değil, özü ve içeriği açısından da yabancı ve öykünmeci olduğunu söyleyen Geray, **"TRT'nin dili yanında, tüm yayınların da özüyle ve içeriğiyle çağdaş Türk toplumunun istemlerine yanıt verebilecek ve ulusal özekinsel değerleri halka mal edecek bir işlev kazanmasını da diliyoruz. Yalnızca 200 sözcüğü değil; kişileri, kişilerin yüzlerini sansür eden, yasaklayan davranışın da değişmesi gerekir"** diye konuştu.



Sovyetler 15 mayıstan başlayarak askerlerini çekecek

Afganistan'da işgal kalkıyor

9 nisan

Dış Haberler Servisi — Afganistan'da yaklaşık 8 yıllık işgal ve kanlı savaştan sonra ülkede bulunan 115 bin Sovyet askerinin 15 mayıstan başlayarak çekilecekleri resmen açıklandı. Moskova radyosu dünkü yayınında Sovyet lideri **Mihail Gorbaçov**'un Afganistan'daki Sovyet birliklerinin 15 mayıstan itibaren çekilmeye başlayacaklarını açıkladığını bildirdi. Bu açıklamadan kısa süre sonra ise, Cenevre'de Pakistan'la Afganistan arasındaki görüşmelerde anlaşma sağlandığı duyuruldu.

AP'nin haberine göre, Moskova radyosu, Mihail Gorbaçov'un dün Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te Komünist Parti yetkililerine yaptığı konuşmada Sovyet birliklerinin 15 mayısta çekilmeye başlayacaklarını açıkladı.

Bu arada Afganistan'la Pakistan arasında Sovyet askerlerinin Afganistan'dan çekilmesine ilişkin anlaşmanın sonuçlandırıldığı ve imzaya hazır olduğu dün resmen açıklandı.

Afganistan ve Pakistan arasında Cenevre'de yapılan olaylı görüşmelerde arabuluculuk yapan BM yetkilisi **Diego Cordovez**, söz konusu anlaşmanın 14 nisandan önce imzalanacağını bildirdi.

Görüşmelere katılan Afganistan Dışişleri Bakanı

Abdül Vekil de Afganistan sorununa ilişkin barış anlaşmasının imzaya hazır olduğunu tekrarladı.

6 yıldır devam eden Cenevre görüşmeleri sonunda varılan anlaşma uyarınca, Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a askeri yardım vermeye devam etmek konusunda serbest bırakıldığı, ancak ABD'nin de bunun karşılığında Pakistan'a askeri yardımı sürdürebileceği belirtiliyor.

Sovyetler'in Afganistan'dan 15 mayısta çekilmeye başlayacağının açıklanması ABD'de **"iyimserlikle"** karşılanırken yedi partiden oluşan Mücahit İttifakı'nın lideri **Gülbeddin Hikmetyar** açıklamanın **"Ruslar için yenilgiyi"** simgelediğini söyledi.

AP'nin haberine göre Mücahit İttifakı'nın lideri Gülbeddin Hikmetyar, verdiği demeçte Gorbaçov - Necibullah açıklamasının **"Mücahitlerin zafere doğru ilk adımını ve Rusların yenilgisini simgelediğini"** söyledi. Gülbeddin, **"Sovyetler'in Kabil'de bir uydu hükümeti iktidarda tutamayacakları anlaşıldı"** dedi. Ancak Gülbeddin savaşı sürdüreceklerini belirterek, **"Mücahitlerin rızası olmadan barış olamaz"** şeklinde konuştu. Mücahitler, Sovyetler'in barış için kendileri ile doğrudan görüşmesini istiyorlar.

Pakistan Devlet Başkanı Ziya Ül Hak, parlamentoda yaptığı konuşmada, Afganistan bunalımına çözüm yolu açılmasından memnunluk duyduğunu belirterek, bu konuda çaba harcayanlara minnettar olduklarını söyledi.

Mavi koylarda gri inşaatlar

MUSTAFA BALBAY *9 nisan*

Akdeniz ve Ege sahillerindeki koylarda 5 yıldızlı otel ve tatil köyleri yükselmeye başladı. İki yıl önce holdinglere 49 yıllığına **"kiralanan"** koylardaki yapılaşma kaygı verici bir biçimde sürüyor.

Bazı kuruluşlar, bakanlığın izin verdiği yatak kapasitesinin çok üzerine çıkıyor. Bu arada Fethiye Aksazlar Koyu'nu yat limanı yapmak üzere kiralayan **Net Holding**, ilçe merkezindeki rıhtımı da istedi. Holding yetkilileri, konunun bakanlık tarafından incelendiğini belirterek, **"anlaşmayı yapmak üzereyiz"** dediler.

Uzunluğu 1500 kilometreye ulaşan Muğla sahilleri için **"deniz ve ormanın kucaklaştığı, dantel gibi işlenmiş koylar"** tanımlamasını yapmak gittikçe güçleşiyor. Kıyı kasabalarındaki hızlı yapılaşmanın ardından, karadan güçlükle ulaşılabilen bu cennet koyların da **"turizmin hizmetine"** sunulması ile birlikte yeşillikler yerini gri inşaatlara bırakıyor.

Fethiye'ye yaklaşık üç kilometre uzaklıktaki Paçarız Burnu ile Karaağaç Koyu'nu kiralayan **Tütis'in** kaba inşaatı tamamlanmış durumda. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın master planına göre buraya 400 yataklı bir tatil köyü yapılması, koy ve burnun yalnızca yüzde 20'lik bölümünün bina olması, böylelikle doğanın korunması öngörülüyordu. Ancak bu anlaşma kâğıt üzerinde kaldı. Bu bölgede şimdi 1800 yataklı bir tatil sitesi kuruldu. Tesis için kullanılan saha da yüzde 20'yi aştı.

Tütis'in tatil sitesi yapımı en hızlı giden inşaatlar arasında bulunuyor. Fethiye Belediye Meclisi üyesi **Ercan Karadenizli**, **"Eğer tüm holdingler Tütis gibi hareket ederse, kıyılarımızda yeşilden eser kalmayacak. Sözde binalar ağaçlara zarar vermeyecek biçimde oturtulacaktı"** diyor.

Aksazlar Koyu'na yat limanı inşa edecek olan Net Holding, Fethiye içindeki rıhtımla ilgileniyor. Aksazlar için bürokratik engelleri tamamlamakta olan Net Holding yetkilileri, rıhtım konusunda da bakanlığa başvuru yaptılar. Holding'e bağlı Sunyat'ın Genel Müdürü **Erbil Töre** bu konuda şunları söyledi:

"Aksazlar Koyu'nda çok büyük bir yat limanı yapacağız, ancak biz bu yat limanının gümrüklü saha olmasını istemiyoruz. Eğer gümrüklü saha olursa etrafının tel örgülerle çevrilmesi gerekecek, girdisi çıktısı kontrol edilecek ve turizm de bundan rahatsız olacak. Eğer Fethiye rıhtımını olduğu gibi kullanma hakkı elde edebilirsek, turistlerin gümrük işlemleri burada yapılır, yat limanına sonra geçerler."

Erbil Töre, Aksazlar Koyu'nun hemen yanındaki Tütis'in inşaatı konusunda ise **"İçim sızlıyor. 400 yatak için izin aldılar, 1800 yatak oturttular. Bunu nasıl yaptılar ben de anlamıyorum"** diyor.

"KATRANCI'YI YAKARIZ"

Cihan Holding'in Kalemli Koyu'ndaki 300 yataklı tatil köyü inşaatı da sürüyor. Yıllardır kamp yeri olarak kullanılan Katrancı Koyu ise bu yıl ilk kez vatandaşlara kapatılıyor. Katrancı'da Uludağ'daki **Yazıcı Otel**'in sahibi **İbrahim Yazıcı**'nın inşaat şantiyesi kuruldu. Yazıcı **"bir tek ağaç kesmeden"** inşaatı tamamlayacağını belirtiyor.

Fethiye ve yakın çevresindeki yerleşim yerlerinde ise vatandaşlar Katrancı'nın kendilerine kapatılmasını tepki ile karşıladılar. Katrancı'nın günübirlik turizm için de en elverişli yerlerden biri olduğunu söyleyen vatandaşlar, **"Eğer denize giremezsek orayı yakarız. Biliyoruz, bu çok kötü bir şey ama kendi memleketimizde kıyıların bize yasaklanmasını hazmedemeyiz"** diyorlar.

Bu arada SHP'nin de Katrancı için bazı eylem planları hazırladığı, örneğin yaz mevsiminde belli günlerde toplu halde Katrancı'ya giderek denize girilmesinin düşünüldüğü öğrenildi.

Muğla'nın en gözde koylarından olan Küçük ve Büyük Samanlık ise **"kademeli bir geçişle"** işadamlarına sunuldu. Bu iki koy Fethiye Belediyesi'nin sınırları içinde bulunuyor. Belediye, burayı önce ANAP İlçe Başkanı Bayram Özer'e günübirlik turizme açılması için vermişti. Ramazan Özer ise bu koyları işadamı Arif Ertunga'ya devretti. Ertunga da önce günübirlik tesis, sonra da tatil köyü yapmak için girişimlere başladı.

Başbakan Turgut özal, aylık **Yacht** Dergisi'ne verdiği demeçte **"koyları koruyacaklarını, buraları kiralayan işadamlarına gerekirse başka yerler göstereceklerini"** söylemişti.

Uçak kaçırmalar

En büyük eylemler

10 nisan

Dış Haberler Servisi — Son 15 yıl içinde gerçekleştirilen en büyük uçak kaçırma eylemleri şunlar:

• **15 Eylül 1974:** Vietnamlı bir hava korsanı, Vietnam Havayolları'na ait uçağı kaçırarak 63 yolcu ve 8 kişilik mürettebatıyla havada patlattı.

• 3 Temmuz 1976: Bir grup İsrail komandosu, Uganda'nın Entebbe Havaalanı'na kaçırılan Fransız Havayolları uçağında rehin tutulan 100 kadar yolcuyu kurtarmak için, Filistin yanlısı hava korsanlarına karşı operasyon düzenledi. Baskın sırasında 3 rehine, 7 korsan ile 20 Uganda askeri öldü.

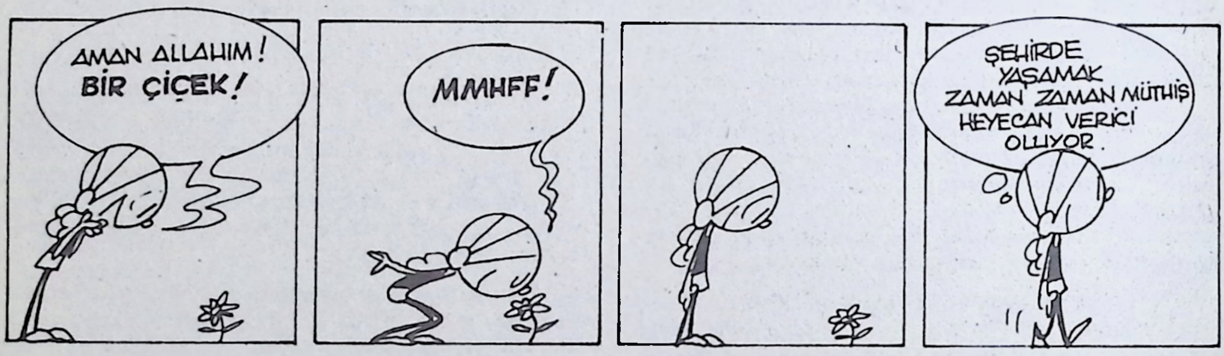
• **13 Ekim 1977:** Palma Majorca-Frankfurt seferini yapan Lufthansa Havayolları'na ait bir Boeing 737 kaçırılarak Somali'nin Mogadişu Havaalanı'na indirildi. F.Alman GSG-9 komanoları uçağa operasyon düzenleyerek yolcuları kurtardılar.

• **4 Aralık 1977:** Japon Kızıl Ordusu'na bağlı oldukları sanılan bir grup hava korsanı, Malezya Havayolları'na ait bir Boeing 737 uçağını kaçırdı ve uçağı 93 yolcu ve 7 kişilik mürettebatıyla havada patlattı.

19 Şubat 1978: Mısırlı bir antiterör timi, Kıbrıs Rum Havayolları'na ait bir DC-8 uçağının 15 yolcusunu rehin alan hava korsanlarına, Larnaka'da operasyon düzenledi. Mısır timiyle Rum Ulusal Muhafız Ordusu arasında çıkan çatışmada, 15 kişi öldü.

• **24 Kasım 1985:** Bir Mısır askeri komando timi, Atina-Kahire seferi sırasında kaçırılan ve Malta'nın Valetta Havaalanı'na indirilen Mısır Havayolları uçağına operasyon düzenledi. 61 kişi öldü.

• **14 Haziran 1985:** Atina-Roma seferini yapan TWA Havayolları'na ait bir Boeing 727 "İslami Cihad" örgütü tarafından kaçırıldı. Bir Amerikan deniz piyadesini öldürüp, uçağı Beyrut'a indiren hava korsanları, rehin aldıkları 40 Amerikalı yolcuya karşılık İsrail'in elindeki 700 Lübnanlı Şii tutuklunun serbest bırakılmasını istediler. ABD uçak gemisi Nimitz-in bölgeye yönelmesi üzerine Şii korsanlar EMEL örgütüyle birlikte hareket ederek Amerikalı rehineleri Beyrut'ta bilinmeyen bir yere götürdüler. İsrail Lübnanlı Şii tutukluların serbest bırakılacağını bildirince yaklaşık 20 gün süren eylem sona erdi.



Polis gözaltına aldığı 5 kız öğrenciyi hastanede muayene ettirdi

Öğrencilere 'kızlık raporu'

10 nisan

DİYARBAKIR/ANKARA (ANKA) — Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde sonradan **"tecavüze uğradık"** iddiasına karşılık gözaltında bulunan kızlara **"kızlık raporu"** alındığı öne sürüldü. Dicle Üniversitesi öğrencisi 5 genç kız gözaltına alındıktan sonra kızlık kontrolüne tabi tutuldular. Olay SHP Diyarbakır Milletvekili **Fuat Atalay** tarafından Meclis gündemine getiriliyor.

Bir süre önce pankart asma olayı ile ilgili olarak 5'i kız 25'e yakın öğrenci yurtlardan toplanarak gözaltına alındı. Gözaltına alınan erkek öğrencilerin işkence gördükleri öne sürülürken, kız öğrencilerden **Sakine Fidan, Canan Tanrıkulu, Güldane Çelik, Güler Sarıhançer** ve **Feride Akın**'ın gece Diyarbakır Kadın Doğum Hastanesi'ne götürülerek burada nöbetçi doktor tarafından kızlık muayenelerinin yapıldığı öne sürüldü. Muayeneler 19-20 mart tarihinde gerçekleştirildi. Öğrencilerin muayenelerinin sonucu; **"adı geçenin yapılan muayenesinde kızlık zarı sağlam bulundu. Fiili livataya ait bir iz bulunmadı"** şeklindeki rapor kayıt defterine, adlarının karşısına yazıldı.

Olayları araştırmak ve incelemelerde bulunmak üzere Diyarbakır'a giden SHP'li milletvekillerinden Fuat Atalay ve **Kamer Genç**'e de öğrencilerin durumları iletildi. Bunun üzerine Diyarbakır İl Valisi **Hamdi Ardallı** ile görüşen milletvekilleri **"kızlık zarı"** olayını kınadıklarını belirttiler. Milletvekilleri Ardallı-

nın kendilerine **"Kızlar ileride polise iftirada bulunabilirler, onun için böyle bir kontrolden geçirilmişlerdir. Bu da çok normaldir"** şeklinde konuştuğunu ileri süren valiyi suçladılar. Vali Ardallı ise **"Kesinlikle böyle söz söylemedim. Sayın milletvekillerine** 'şartlar elverirse, gerektiriyorsa bu tip tedbirler alınabileceğini' **söyledim"** dedi.

İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı gözaltındaki öğrencilerden **"kızlık raporu"** alınmasını ağır bir dille kınarken söz konusu uygulama ile insan haklarının çiğnendiğinin ortaya çıktığını söyledi.

Tatlıses'in Paris konserine PKK engeli

SABETAY VAROL *11 nisan*

PARİS — Ses sanatçısı **İbrahim Tatlıses**'in dün öğleden sonra Paris'te Zenith Salonu'nda verdiği konser, 30 kadar PKK yanlısı militanın olay çıkarmak istemesi yüzünden yarıda kesildi. 3 bin kişinin izlediği İbrahim Tatlıses konserinin ikinci yarısı başlamadan önce bir grup PKK'lı militan sahneyi işgal ederek ayrılıkçı sloganlar attı. Bu arada grubun içinden biri mikrofonu ele geçirerek Kürtçe ve Türkçe olarak yaptığı konuşmada İbrahim Tatlıses'i, **"Kürt asıllı olmakla birlikte Türk devletinin maşası ve uşağı olmakla"** suçladı.

Salonda bulunan sivil güvenlik görevlilerinin müdahale etmeye hazırlanmasına rağmen, konser düzenleyicileri görevlilere engel olarak olayın büyümemesini sağladılar. Sahneyi terk etmeyen İbrahim Tatlıses, grubu yumuşatmaya çalışarak bir de Kürtçe türkü söyledi. Bu arada salona göz yaşartıcı bomba atıldı, bunun üzerine konseri izlemeye gelen seyircilerin büyük çoğunluğu salonu terk etti. Kalanlar ise şaşkınlıkla oturdukları yerden gelişmeleri izledi.

Konser sırasında PKK'lı grup, Tatlıses'in afişlerini yaktı. Tatlıses'in Kürtçe olarak söylediği bir türküden sonra grup, her türkü arasında yeniden slogan atmaya başladı. Bunun üzerine de Tatlıses, sahneden çekildi.

Olay çıkarmak üzere geldiği anlaşılan PKK yanlılarının kararlılığına rağmen, Tatlıses'in soğukkanlılığını koruduğu görüldü. İbrahim Tatlıses, bir ara PKK yanlısı grubu kastederek, **"Herkes istediğini savunmakta serbesttir. Burada aşırı bir olay olmadı"** şeklinde havayı yatıştırır biçimde konuştu. Tatlıses afişlerinin arkasına tükenmez kalemle PKK yanlısı sloganlar yazan grup, bu kâğıdı Tatlıses'in eline tutuşturarak resimlerini de çektirdi.

Tatlıses, gece aynı yerde bir konser daha verdi. Bu konserde herhangi bir olay çıkmadı. Verilen ara sırasında sorumuzu cevaplandıran ses sanatçısı, **"Böyle durumlar benim şimdiye kadar her zaman karşılaştığım durumlardan pek farklı değil. Kalabalığı bulmuşlar, düşüncelerini duyurmak istediler. En iyisi konuşmalarına izin verip olayın kapanmasını beklemek"** dedi.

Cumhuriyet'in Bonn temsilcisi Enis Berberoğlu'nun bildirdiğine göre, Irak'ın Halepşah yakınlarına düzenlediği zehirli gaz saldırıları önceki gün Bonn'da düzenlenen bir gösteriyle kınandı.

Aynı gece İbrahim Tatlıses'in Köln Spor Sarayı'nda verdiği konserde de protestolar sürdü. Sahnenin sağ tarafında yer alan **Komkar** taraftarları Irak saldırılarını kınayan sloganlar attılar, **"Kürtçe yasaklanamaz"** yazılı bir pankart açtılar. Tatlıses, sloganlar üzerine, **"Bir sözüm var size"** diyerek **Âşık Mahsuni**'nin aynı adlı parçasını seslendirdi. Sloganların devamı üzerine Tatlıses, aralarında **"Ayşehan"** isimli bir türkünün de bulunduğu 4 Kürtçe türkü okudu. Konser, **"Biji Kürdistan"** (Yaşasın Kürdistan) sloganları ile olaysız sona erdi.

İslamabad'da cephanelik havaya uçtu, en az 80 ölü, 950 yaralı var

Pakistan'da büyük facia

11 nisan

İSLAMABAD (AP) — Pakistan'ın başkenti İslamabad yakınlarındaki bir cephanelikte meydana gelen korkunç patlamada, yüzlerce top mermisi ve roketin çevredeki yerleşim merkezlerine düşmesi sonucu ilk belirlemelere göre en az 80 kişi öldü, 950'den fazla kişi de yaralandı. Patlamanın neden meydana geldiği henüz açıklığa kavuşmadı. Savunma Bakanlığı'nca yapılan ilk açıklamada patlamanın **"bir kaza sonucu çıkan yangından"** kaynaklandığı belirtildi.

Pakistan'ın başkenti İslamabad ile Ravalpindi arasında bulunan Ojri askeri kampının cephaneliğinde dün yerel saatle 08.00 sıralarında meydana gelen patlamayla ilgili olarak görgü tanıkları patlamanın ardından İslamabad ve Ravalpindi'ye yüzlerce top mermisi ve roket düştüğü bunun sonucu olarak adı geçen kentlerde büyük birer alev yumağı ve koyu bir duman tabakası oluştuğunu belirtiler.

Patlamanın özellikle son derece kalabalık olan pazar yerlerinde büyük bir paniğe yol açtığı, ilk belirlemelere göre elliyi bulan ölü sayısının daha da artmasından kaygılanıldığı dile getirildi. Pakistanlı yetkililer hasarın dą büyük olduğunu, çok sayıda ev ve işyerinin yanıp, yıkıldığını, araçların ateş aldığını ya da enkaz altında kaldığını bildirdiler. Ölenler arasında eski bakanlardan **Han Abbasi**'nin de bulunduğu, arabasının düşen bir roketten ötürü havaya uçtuğu belirtildi.

Patlamanın meydana geldiği Ojri askeri kampının cephaneliğinin Devlet Başkanı **Ziya Ül Hak**'ın yaşadığı Pakistan Silahlı Kuvvetleri ana karargâhına 5 km. mesafede bulunduğu vurgulandı. Kısıtlı katılımlı İs-

lam Konferansı zirvesi için gittiği Kuveyt'te facia haberini öğrenen Pakistan Devlet Başkanı **Ziya Ül Hak**, zirvenin açılış törenine katıldıktan sonra **"yurttaşlarının acısını paylaşmak üzere"** derhal Kuveyt'ten ayrılarak ülkesine döndü.

Pakistanlı yetkililer, ölü sayısının ilerleyen saatlerde daha da artmasını beklediklerini belirtirlerken, saptanan ölü ve yaralıların şimdilik sadece İslamabad ve Ravalpindi kentlerinde bulunanlara ait olduğunu vurguluyorlar. Asıl patlamanın olduğu askeri kampın cephaneliğinde görevli askerlerin yaşamından ise tamamen umut kesilmiş durumda. Ancak cephanelikte halen yangın bütün şiddetiyle sürdüğü için ölen asker ve subay sayısı konusunda tam bir tahmin yapılamıyor. Askeri yetkililer de herhangi bir rakam vermekten kaçınıyorlar.

ÜÇ GÜNLÜK YAS

Pakistan hükümeti, patlamanın ardından ülkede üç günlük yas ilan etti. Başbakan **Muhammed Han Cuneco** da patlamayla ilgili olarak soruşturma açılmasını kararlaştırdı.

Bu arada Pakistan'a çeşitli ülkelerden başsağlığı mesajları ve yardım önerileri geliyor. Türkiye Başbakanı **Turgut Özal**, KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** ve Başbakan **Derviş Eroğlu** da Pakistan'a taziyet mesajları gönderenler arasında.

Şarlo'nun Gözyaşları

BURHAN ARPAD *12 nisan*

Sessiz film dünyasının dev sanatçıları arasında bir Lon Chaney vardı. Akperdede görmemiş olanlara sözle ve yazıyla anlatılması olanak dışı bir sanatçıydı.

Lon Chaney'in çoğu filmlerini gördüm. Değişik ve korkunç yüzlü kişileri canlandırırdı. Bundan ötürü yüz suratlı aktör derlerdi. Sesli filme geçişte çevirdiği tek filmde emekliye ayrılmış bir lokomotifçinin torunuyla birlikte trencilik oynayışını canlandırmıştı.

Lon Chaney'in, korku filmleri dışında da filmleri vardı. Üçler Çetesi, Kara Kuş, Palyaço gibi. Kötü bir Türkçeyle "Yaklaban'ın Gözyaşları" diye akperdeye gelmiş olan filmde o günlerin ünlü yıldızları Norma Shaerer ve John Gilbert'le birlikte oynar. Ünlü Rus yazarı Leonied Andreyev'in bir oyunundan alınmıştır. Sonraki yıllarda İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda "Tokat Yiyen Soytarı" adıyla oynanmış ve başrolü Galip Arcan oynamıştır.

Lon Chaney'den ve 60 yıl öncesinin palyaço konulu sessiz filminden söz açmanın altında bir çağrışım yatıyor. Bir süre önce birkaç Şarlo filmi gösterisini özlemiş olmamın etkisi. The Kid (Yumurcak,) Altına Hücum, Sirk, Şehir Işıkları, Büyük Diktatör, Monsieur Verdoux, Sahne Işıkları'nın çoğu sahneleri, hatta bölümleri gözümün önünden geçti.

Şarlo, hüzünle mutluluğu iç içe denebilecek bir uyumla sunabilmiş gerçek sanatçıların başında gelir. Sinemayı doruklaştırarak 'Yedinci Sanat'ı yaratmış çok az sayıda sanatçıdan biridir. Güleryüzlülüğü altında çekingenlik ve çocuksu bir duyarlık yatar. En gülünç durumlarda bile!

Oxford Üniversitesi'nin doktorluk unvanı töreninde izlediğim Şarlo yüzünü görmüş olmanızı isterdim. Salonu dolduran bir şu kadar insan ayakta alkışlıyor ve Şarlo ağlıyordu. Göz pınarlarında toplanan yaşlar yüzünü ıslatıyordu. Mutlulukla hüznün böylesine uyumlu karışımı görülmemiştir diyebilirim.

Şarlo, seksenlik yaşamının en mutlu gününde gülmek istiyordu. Oyunlarıyla mutlu kıldığı milyonlarca insan, küçük küçük insancıklar az buçuk mutlu olsun diye güldürmek ve gülmek istiyordu. Gülmek için zorlanırken dudakları titriyordu, gözyaşları yüzünü ıslatıyordu.

Sirk'in kazandığı büyük başarıdan yüreklenerek 'Şehir Işıkları'nın hazırlıklarına başlamıştı. Sessiz film olarak çevirmeyi tasarlıyordu. Oysa ilk sesli ve sözlü filmler olan Amerikan yapımı 'Caz Şarkıcısı' ve 'Broadway Melodisi' büyük ilgi toplamıştı. Şarlo tedirgindi. Bu ilk sesli filmleri seyircinin nasıl karşıladığını anlamak için Hollywood'un büyük sinema salonlarında gizlice izliyordu. Bir yandan da kendi stüdyosunda kimi sesli film denemeleri yapıyordu. Sonunda basına bir açıklama yaptı:

"Sözlü film mi? Sözlü filmden nefret ettiğimi söyleyin okurlarınıza. Zira sözlü film, sessizliğin eşsiz güzelliğini tahrip ediyor. Günümüz sinemasının görkemli yapısını yıkıyor. Şehir Işıkları'nı sözlü çevirmeyeceğim. Hiçbir filmimi sözlü çevirmeyeceğim. Zira söz, yaratmak istediğim 'ilüzyon'u parçalar. Kişisel nedenlerden ötürü konuşmalardan kaçınıyorum sanmayın. Sanat hayatıma tiyatro oyuncusu olarak başladım. Ne var ki pandomim sanatı, konuşulmuş resimaltı yazılarına yenik düşsün istemiyorum. Konuşulmuş resimaltları bana yetiyor."

Şarlo inançlı bir barışseverdi. Milletlerarası barış ödülünü kazanması odasıyla 5 Haziran 1954 günü yaptığı konuşmada şöyle diyordu:

"Barış isteği dünyayı sarmış bulunuyor. Barış isteği Doğuda ya da Batıda doğru bir yolda atılmış ilk adımdı. Buna yüzde yüz inanıyorum. Bundan onurlanıyorum. Bu nişanı aldığım için çok mutluyum. Barışı tehdit eden bütün sorunlara çözüm bulduğumu hayal etmiyorum. Fakat bildiğim bir şey var: Milletler bu soruları bir nefret ve kuşku atmosferinde hiçbir zaman çözemezler. Atom bombası atmakla gözdağı vermek de bir çözüm değildir. Umutsuzluktan görmez olmuş bu sağlıksız atmosferden kendimizi kurtaralım ve başkalarının sorunlarını kendimizin bilelim!"

Şarlo'nun gözyaşları ağlatmaz, gülümsetir!

Yunan Radyosu Genel Müdürü Stratis Karas:

Radyomuzda dil sınırlaması yok

LEYLA TAVŞANOĞLU *12 nisan*

Yunan Radyosu'nun Genel Müdürü **Stratis Karas,** Yunanistan'da radyo için bir dil sınırlaması uygulanıp uygulanmadığı ya da kendilerine hükümetin bir dil genelgesi gönderip göndermediği konusunda, **"Hükümetten dil konusunda bir sınırlama, belli bir kalıp uygulamak istenmesi söz konusu değildir. Prgramlarımızda kesinlikle dilde eskiye dönüşü kabul etmiyoruz"** dedi. Yunan Radyosu Genel Müdürü, ayrıca Türkiye'yle ortak radyo programları yapmayı amaçladıklarını, yakın bir gelecekte bu konuda temaslara başlayabileceklerini söyledi.

Fener Patrikhanesi'nde geçen perşembe ve cuma günleri düzenlenen Paskalya Yortusu ayinlerinin Yunan Radyosu'ndan naklen yayını için geçen hafta İstanbul'a gelen Stratis Karas'la Yunanistan'daki radyo yayınları üzerine konuştuk. Karas, bütün komşu ülkelerle ortak programlar yaptıklarını, bu çerçeve içinde Türkiye'yle de bu tür programlar hazırlamayı amaçladıklarını belirtti. Karas, **"Fener Patrikhanesi'nden Paskalya Yortusu ayinlerinin naklen yayınını Atina'da yapmak bence çok doğaldı. Ama nedeni kesinlikle Türkiye ile Yunanistan arasındaki yakınlaşma dönemine girilmesi değil. Sadece komşu ülkelerle ortak yapımlar çerçevesinde bu işi ele aldık"** diye konuştu. Karas, bundan sonra Fener Patrikhanesi'nden, belli tarihlerde, dini bayramlar dolayısıyla düzenlenen ayinlerden naklen yayın yapmak istediklerini de sözlerine ekledi.

Yunan Radyosu Genel Müdürü, Türk sanatçıları Atina'ya davet edip programlar hazırlamayı düşündüklerini söyleyerek **"Hatta öncelikle en üst düzeyde görüşmeler başlatmayı, TRT Genel Müdürü'yle görüşmeyi amaçlıyoruz. Ancak bunun tarihi ve yeri henüz belli değil"** dedi. Karas, burada kesin bir söz söylemekten, kendilerini bağlamaktan kaçındı ve henüz böyle bir görüşme için temasta bulunmadıklarını anlattı.

Radyonun televizyona kıyasla toplumlar üzerinde hem mantığı hem de düşünceyi geliştiren bir iletişim aracı olarak çok önemli rol oynadığını belirten Karas, **"Oysa televizyon görsel açıdan ele alındığında izleyicinin hem mantığını hem de hayal gücünü köreltebiliyor"** dedi.

Yunan Radyosu'nda hiç dil sınırlaması yapılıp yapılmadığı, sözcüklerin yasaklanıp yasaklanmadığı sorumuza Karas şu yanıtı verdi:

"Programlarda özellikle kişileri küçük düşürecek sözcükler kullanılmamasına özen gösteriliyor. Ancak hiçbir zaman dili sınırlama yoluna gitmedik. Hep kendimizi geliştirmeye çalışıyoruz. Radyomuzun beş programında da bunların kendilerine göre ayrı, özgün üsluplar benimsemesi için çalışmalar yapıyoruz. Beş programın yöneticileri de kendi dillerini belirlemekte tamamen özgürdür. Halkın konuştuğu, çağdaş dille program yapılmasına özen gösteriliyor. Kesinlikle dilde eskiye dönüşü kabu etmiyoruz. Hükümetten gelecek bir sınırlamanın bize kabul ettirilmesi söz konusu değildir."

Stratis Karas Yunan Radyosu Genel Müdürlüğü'nün yanı sıra tanınmış bir oyun yazarı. Hatta Türkçeye **"Gece Bekçisi"** adıyla çevrilen bir oyunu 1971 yılında Devlet Tiyatrosu tarafından Ankara'da sahneye konmuş ve iki yıl süreyle aralıksız oynanmış. Karas, **"Gece Bekçisi"**nin Türkiye'de sahneleniş öyküsünü şöyle anlatıyor:

"Benim 'Gece Bekçisi' adlı oyunum 1971 şubat ayında Ankara'da Devlet Tiyatrosu tarafından sahneye konmuş ve iki yıl oynamıştı. Hatta İzmir'de bile oynadı. Çevirisini İstanbullu bir Rum olan İsmet Madran yapmıştı. İsmet Madran o yıl Yunanistan'dan gelen dergilerden birinde benim oyunumla ilgili bir yazı okumuş ve oyunu çevirmek istediğini bana bildirmişti. Kabul ettim, çevirdi. Daha sonra da o dönemde Devlet Tiyatroları Genel Müdürü olan Cüneyt Gökçer oyunla ilgilendi ve programa aldı. İki yıl süreyle oyun hakları bana düzenli olarak ödenmişti. O dönemde oyunum Yunanistan'da sahneye konulmamıştı, çünkü Cunta iktidardaydı."

Karas, radyoda siyasi partilere belli saatler ayrılıp ayrılmadığı yolundaki sorumuzu da şöyle yanıtlıyor:

"Göreve geldiğimde önerdiğim ilk şey, bütün siyasi partilere, parlamentodaki temsil durumlarına göre radyoda belli saatler verilmesiydi. Kabul edildi. Şimdi planı yapılıyor. Haftada bir gün radyoda partilerin belli saatleri olacak."



3. Boğaz Köprüsü STFA'ya

KEMAL KÜÇÜK *13 nisan*

Teklif mektupları 2 ay önce açılan ancak sonucu bilmeceye dönen 3. Boğaziçi Köprüsü'nün ihalesi STFA'ya veriliyor. İhale sonucu, Thatcher ile Belediye Başkanı Bedrettin Dalan arasındaki pazarlıktan sonra netleşti. Dalan, Thatcher'a verilen fiyatlara göre, köprüyü STFA'nın yapması gerektiğini, 60 milyon dolarlık İngiliz hibe kredisinin 30 milyon dolara indirilip STFA'ya verilmesini STFA'nın İspanyol çeliği yerine 2 misli pahalı olan İngiliz çeliği kullanmasını önerdi. Bu teklif üzerine Thatcher'ın önce şaşırdığı ancak teklifi ilginç bulduğu öğrenildi. İhale sonucunun açıklanması için Thatcher'ın mayıs ayının 10'una kadar kararını bildirmesi beklenecek. İngiltere'den olumsuz yanıt alınması durumunda ihale **"İngiliz çeliği olmaksızın"** STFA'ya verilcek.

Başkan Dalan, **"İngilizler için önemli olan çelik satmaksa vermek istedikleri hibe kredisini STFA'ya versinler, o zaman 2 misli pahalı olan çelikleri İspanyol çeliği fiyatına düşmüş olur. Kendileri de çelik satmış olur"** dedi. Bu arada, DPT Müsteşarı **Ali Tigrel** ve Devlet Bakanı **Yusuf Bozkurt Özal**'ın 3. köprü ihalesi için olumlu görüş bildirdikleri öğrenildi.

İhalede 171 milyon dolar ile tek başına en düşük teklifi veren STFA ile 248 milyon 781 milyon dolar teklif eden **"İngiliz Cleveland-ENKA"** ortaklığı arasındaki yarış, STFA'nın şaşırtıcı teklifi karşısında teknoloji savaşına dönüştü. Bu savaş, ardındaki çelik satma çabalarını iyice su yüzüne çıkardı.

İngilizler, STFA'nın yapacağı köprünün çok hafif ve denenmemiş olduğunu iddia ederken, kendi yapacakları köprünün 36 bin tonluk sağlam ve ağır bir köprü olduğunu öne sürerek, Ankara'daki yetkilileri baskı altında tutmak istediler. Ancak 1. Boğaziçi Köprüsü'nün de yapımcısı olan İngilizler'in bu köprünün projesini hazırlayan Dr. **William C. Brown**'ın yeni geliştirdiği **"ince kutu kesitli"** hafif köprüye karşı cephe alışlarının iki nedeni vardı. Brown, İngiliz Trafalgara Hause grubundan ayrılıp, bağımsız olarak çalışmaya başladıktan sonra hafif köprü projesini geliştirmişti ve yeni köprü sadece 21 bin 500 ton ağırlığındaydı. İngilizlerin İstanbul'da yapılacak 36 bin tonluk köprülerine İngiltere'den ithal edilecek çeliğin tutarı 108 milyon dolar tutuyor. Oysa STFA'nın 21 bin 500 ton ağırlığındaki köprüsü için İngiltere'den getirilecek çelik fiyatı ise toplam 63 milyon dolar. STFA'nın çeliği İspanya'dan alması durumunda bu rakam 30 milyon dolara kadar düşüyor. İşte bundan yararlanan Başkan **Dalan**, İngiltere Başbakanı Thatcher'a, **"Cleveland'a hibe edeceğiniz 60 milyon dolarlık krediyi 30 milyon dolara indirin ve STFA'ya verin, çeliği sizden alsınlar"** şeklindeki önerisi ile STFA'ya 60 milyon dolara mal olacak olan İngiliz çeliği 30 milyon dolara düşmüş olacak. Hem İngilizler çelik satacak hem de STFA köprüyü kazanacak.

İngilizler'in aradaki 15 bin tonluk farkı elden kaçırmamak için teknoloji ve güvenilirlik üzerindeki ısrarları konusunda ise Başkan Dalan görüşünü şöyle belirtti: **"Köprünün yeni teknoloji ile hafif yapılması daha da iyi. Demek ki teknoloji gelişiyor çelikten tasarruf ediliyor. Mr. Brown, STFA'nın köprüsünde başından sonuna tam gün kontrolör olarak çalışacak ve STFA köprünün her türlü emniyeti için garanti veriyor. Bu bize yeterli."**

'Son İmparator'a 9 Oscar

ŞEBNEM ATİYAS *13 nisan*

NEW YORK — Hollywood, mutluluğun satıldığı yer. Los Angeles'ta Universal Stüdyoları'nı gezdiren turlarda rehberlerin **"motion pictures"** için en sık kullandıkları ifade, **"en iyi illüzyonu yaratabilme çabası."** Bu yarış, 60. yılında bir kez daha ödüllendirildi. Los Angeles'taki Shrine Auditorium'u dolduran film dünyasının önde gelen kişilerini, 110 milyon kişi televizyonlarından izledi. Gecenin olayı, İtalyan yönetmen **Bernardo Bertolucci**'nin **"Son İmparator"** adlı filminin aday olduğu 9 dalda birden Oscar almasıydı.

Her ne kadar mutluluk satışı da olsa, Oscar gecelerinin, kaybedenlerden olsa gerek, kendine özgü hüzünlü bir havası var. Sözgelimi, **Alfred Hitchcock, Orson Welles, Charlie Chaplin** gibi **"illüzyon ustaları"**, Oscar ödüllerinden nasibini alamayanlardan. Örneğin, Amerikan sinema tarihinin en büyük filmlerinden biri olarak nitelenen **"Yurttaş Kane"**, 1941'de yalnızca en iyi film senaryosu ödülünü alabilmiş. En iyi yönetmen ve erkek oyuncu dallarında da aday olmuşsa da hiçbirini kazanamamış.

Oscar ödül töreni gecesine bu hüznü getirenlerden biri de **"Ölümcül Çekicilik"**teki rolüyle en iyi kadın oyuncu ödülüne aday gösterilen, ancak ödülü son anda **"Ay Çarpması"**ndaki rolüyle **"Multimedia Prensesi" Cher**'e kaptıran **Glenn Close**'du. Ödül törenine "karnı burnunda" gelen Glenn Close, **"Ölümcül Çekicilik"**te evli bir adama âşık olan yalnız bir kadını canlandırıyordu. ABC Televizyonu'nun ünlü spikeri **Barbara Walter**, ödül töreninden önce, büyük şans tanınan Glenn Close'la konuştu. Walters'la görüşürken Close halen filmdeki rolünün etkisindeydi: **"Rolün büyük bir kısmını kendimden, yaşadıklarımdan oynadım. Başımdan, sonu şiddete varmasa da böyle istek dolu ilişkiler geçti. Bazen öyle anlar oldu ki, istediğim insanı göremediğimde beş dakika içinde öleceğimi düşündüm. Filmde yalnızlığı vurgulamaya çalıştım."** Glenn Close bunları söylerken ödülü kesinlikle hak ettiğine inanmış görünüyordu.

Grevde olan metin yazarlarına desteğin esprili bir şekilde sık sık dile getirildiği törende tabii büyük olay dokuz ödüle aday gösterilip dokuzunu da kazanarak Oscar tarihine geçen **Bertolucci**'nin **"Son İmparator"**

adlı filmiydi. Daha önce 1962'de **"Batı Yakasının Hikâyesi"** 10 Oscar, 1960'ta da **"Ben Hur"** 11 Oscar almıştı.
4 yıllık ve 30 bin kişilik bir kadro çalışmasının sonucu olan film sırasıyla film, sinematografi, ses, sanat yönetimi, özgün müzik, kostüm, yönetmen, senaryo uyarlaması ve kurgu ödüllerini aldı. Bertolucci İtalya'da filmin dublaj nedeniyle tutulmadığını anlattı. İtalya'da dublaj olayını yeni bir sanat türü olarak niteleyen Bertolucci, **"Bazen seyirci, örneğin dublörü Woody Allen'in kendi sesine tercih ediyor"** dedi.

En iyi kadın oyuncu ödülünü **"Ay Çarpması"**ndaki rolü ile **Cher**, en iyi erkek oyuncu ödülünü ise **"Wall Street"** adlı filmdeki rolü ile **Kirk Douglas**'ın oğlu **Michael Douglas** aldı. Demokrat Parti başkan aday adaylarından **Michael Dukasis**'in kuzeni **Olympia Dukasis, "Ay Çarpması"**ndaki rolü ile en iyi yardımcı kadın oyuncu ödülünü aldı.

Cher, geçen yıl Oscar ödülleri sırasında giydiği siyah bantlı giysisiyle ve **"İşte tam bir adaya yakışır kılıkla geliyorum"** ifadesiyle ilgi toplamıştı. Bu nedenle son iki haftadır dedikodu basınında Cher hakkında en çok sorulan soru **"Acaba ne giyecek?"** şeklindeydi. Academy Ödül töreninin sunuculuğunu yapan **Chevy Chase, "Hiç merak etmeyin, Cher'in en azından üstüne bir şey giyerek buraya gelmesini sağladım"** ifadesiyle bu konudaki spekülasyonları dile getirdi.

Cher, Barbara Walters programının da en ilgi çeken konuğu oldu. Walters'ın bütün sorularını içtenlikle yanıtlayan Cher, kendinden 18 yaş küçük olan simitçi sevgilisiyle evlenmek istediğini söyledi. Konsantrasyon hastalığından, özellikle telefon konuşmalarında çektiği sıkıntıdan söz etti. **"Sanıyorum, doğru bir yolda ilerliyorum ve çok şey öğreniyorum"** şeklinde konuşan Cher, kimsenin kendi hakkında düşündüğüne önem vermediğini, bütün yaptıklarının hayatını en iyi şekilde yaşayabilmenin yollarını araştırmaktan ibaret olduğunu belirtti.

Cher'in ödülünü en sıcak biçimde kutlayanlardan biri, **"Ironweed"**deki rolüyle aynı ödüle aday gösterilen **Meryl Streep** oldu. Oscar töreninde her yıl olduğu gibi gene siyah beyaz konusu gündeme geldi. En büyük ödülü, en iyi filmi sunma görevi siyah aktör **Eddy Murphy**'ye verilmişti. Murphy bunu ödül komitesinin 20 yıl siyahlara ödül vermeme günahından aklanma çabası olarak nitelendirdi. **"Son İmparator"** için yapılan politik şakalardan biri de **Reagan**'ın **"en sevdiği film"** olduğu iddiası idi.

Öte yandan Amerikan sinemasının **"efsane"** yönetmeni **Billy Wilder'**a da Amerikan Film Akademisinin Irving G.Thalberg Ödülü verildi. Ödül töreninin yapıldığı salonda seyircilerin ayakta alkışladığı 81 yaşındaki ünlü sinema adamı, **"Bugün dönüp geriye baktığım zaman, güzel bir hayat yaşamış olduğumu görüyorum"** dedi. **"Bütün yapıtlarında yüksek bir sinema niteliği görülen yaratıcı bir yönetmen"**'e verilen Thalberg Ödülü'nün bu yılki sahibi Wilder, 60 yılı aşkın sinema uğraşı boyunca, **"Yaratılan Adam"** ve **"Garsonyer"** gibi yapıtlarıyla 6 kez Oscar'a değer görülmüştü. Billy Wilder, bu arada tam 21 kez de Oscar adayları arasına girmişti.



Hollywood kafa değiştiriyor

ATİLLÂ DORSAY *13 nisan*

Bu yılın Oscarları'nda Columbia şirketi tarafından yapılmış gözükmekle birlikte bir Avrupa filmi olan **"Son İmparator"**un En İyi Film ödülünü alması, aslında Hollywood'un Avrupa Sineması'na karşı yıllardan beri sahip olduğu çok karmaşık duyguların bir tür boşalımı olarak yorumlanabilir.

Avrupa sinemasını, Amerikan halkı için genelde fazla **"entelektüel"** bulan ve kitlesel film imajını hiç ihmal etmediği bilinen Hollywood, bu kez yalnız İtalyan sinemasının değil, Avrupa, giderek dünya sinemasının en özgün adlarından biri olan **Bernardo Bertolucci**'nin iki saat 40 dakikalık görkemli filminin kalitesine teslim olmuş gözüküyor. Bu, **"Paris'te Son Tango"** filmiyle ABD dahil tüm dünyada ortalığı birbirine kattıktan sonra **1900** adlı beş saatlik dev filmi ABD'de tam bir fiyasko olan ve sinemalarda doğru dürüst gösterime bile giremeyen Bertolucci'nin, uzun yıllardan sonra Hollywood'dan aldığı bir intikam da sayılabilir. Üstelik Hollywood her zaman yapmadığı bir şeyi yapıyor ve En İyi Yönetmen ödülünü de Bertolucci'ye verdiği gibi film, ayrıca en iyi uyarlama senaryo ödülünü de kazanıyor.

Oyuncularda ise deneyimli isimlerden çok daha **"genç"** ve biraz marjinal kişiler ağır basıyor bu yıl.

60'ların ortalığı kasıp kavuran **Sonny-Cher** ikilisinin karışık kökenli, gizemli şarkıcısı **Cher,** önceleri hiç de ciddiye alınmayan oyunculuk yeteneğini, **Norman Jewison**'ın sevimli güldürüsü **"Ay Çarpması"** adlı filmde iyice kanıtlamışa benziyor. Yakın zamana kadar yapımcılığı oyunculuğundan daha ünlü olan **Michael Douglas,** bir dizi fantezi serüven filminde (**"Amazon'da Fırtına" Nil'in İncisi** vb.) oynadıktan sonra, **"Platoon"**un yönetmeni **Oliver Stone**'un son filmi **"Wallt Street"**'te gerçek bir oyuncu olduğunu kanıtladı. Ve babasının çok uzun meslek yaşamına karşın sahip olamadığı Oscar'ı eline geçiriverdi.

ABD başkanlığına soyunan **Dukakis**'in akrabası genç **Olympia Dukakis**'in yanı sıra, deneyimli **Sean Connery** de yine başrol döneminde eline geçiremediği Oscarı, **Brian de Palma**'nın görkemli cinayet melodramı **"Dokunulmazlar"** filmindeki görmüş geçirmiş komiser rolüyle elde etti.



ANAP'ta çekişme

14 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP'ın büyük kongresi yaklaşırken milliyetçi-muhafazakâr ittifakının parti yönetimine egemen olmak için hazırladığı plan ortaya çıktı. İl kongrelerine damgasını vuran **"Keçeciler-Taşar"** ittifakının büyük kongredeki hedefi, öncelikle Başbakan Özal'ın hazırlayacağı listede ağırlıklı olarak yer almak olacak. İttifak bunda başarı sağlayamazsa ayrı bir liste çıkarmak yerine listede bulunan ya da **"tabana değil, Özal'a sırtını dayamış"** isimlerin silinmesini amaçlayacak.

İkinci Özal hükümetinde Keçeciler'in yer almaması üzerine pekişen ve il kongrelerinin başlamasıyla birlikte iyice yerleşen **"milliyetçi-muhafazakâr"** ittifak, tabanda liberal ya da Özal'a dayanarak partide var olmaya çalışan isimlerin tasfiyesini gerçekleştirmeyi başardı. İttifak karşısında liberaller sessiz kalmayı yeğledi. Başbakan Özal'ın il kongrelerine **"karışmama"** tutumunu izlemesi milliyetçi-muhafazakâr ittifakını güçlendirirken, liberallerin durumunu daha da kötüleştirdi.

Büyük kongreye hazırlanan ittifak Başbakan Özal'ın hazırlayacağı çarşaf listeye ilke olarak **"karşı çıkmama"** ve ayrı bir liste çıkarmama kararı aldı. Büyük kongrede sayıları 50'den 60'a çıkarılacak olan MKYK üyelikleri için Başbakan Özal'ın üye tam sayısının yüzde 50 fazlasını içeren bir çarşaf liste hazırlayacağı öğrenildi. İttifakın ilk hedefi, Özal'ın hazırlayacağı bu listede etkin olarak yer almak olacak. Ancak bunda başarı sağlanamadığı takdirde hedef, listeye belli isimleri sokmak yerine, parti yönetiminde **"zaaf gösteren"** ve tabanla ilişkisi olmayan isimlerin silinmesi olacak.

HEDEF İSİMLER

Delegelerin yüzde 90 ağırlıkla kendi yanlarında olduğunu ifade eden ittifakın kongreden başarıyla çıkması durumunda, ikinci hedef Bakanlar Kurulu'nda dengelerin kongreye paralel biçimde düzenlenmesi olacak. Milliyetçi-muhafazakârlar, parti yönetiminden sonra Bakanlar Kurulu'nda da etkin biçimde yer almak için Özal'ı hükümette değişikliğe zorlayacaklar.

ANAP'taki tutucu kanadın bu planı Meclis grubunda ağırlığı oluşturan liberalleri harekete geçirdi. İttifakı Başbakana şikâyete başlayan liberaller ANAP'ın seçmen tabanının daha çok liberal kesime dayandığını, parti yönetimine milliyetçi muhafazakârların damgasını vurması halinde ANAP'ın oy kaybına uğrayacağı endişesini dile getiriyorlar.

ANAP MKYK üyelerinden Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Bülent Akarcalı,** Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz,** Bayındırlık ve İskân Bakanı **Safa Giray** başta olmak üzere ANAP Genel Sekreteri **Akgün Albayrak,** Genel Başkan Yardımcıları **Ali Tanrıyar, Güneş Taner** ve **Teşkilat Başkanı Cengiz Tuncer** ittifakın listeden çıkarmayı düşündüğü isimlerin başında geliyor. MKYK üyesi oldukları halde parti içinde hiçbir etkinlikleri bulunmayan **Aycan Çakıroğulları,** eski Adalet Bakanı **Necat Eldem,** eski Adalet Komisyonu Başkanı **Ali Dizdaroğlu,** Semra Özal'a yakınlığı ile tanınan İstanbul milletvekili ve ANAP kurucusu **Leyla Yeniay Köseoğlu,** İzmir Belediye Başkanlığı'na aday olmayı düşünen **Süha Tanık** ittifaktan **"vize alamayacak"** yöneticiler arasında bulunuyor. Kongrelerde ANAP'ın Genel Başkan Yardımcılarından **Eyüp Aşık** ve **İlker Tuncay** güçlü isimler olarak çıktılar. ANAP Genel Saymanı **Doğancan Akyürek** ile seçim işlerinden sorumlu Genel Başkan Yardımcısı **İbrahim Özdemir** tabandaki güçlerini korudular. MKYK üyesi ve Devlet Bakanı **Veysel Atasoy** ittifaka girmemesine karşın, Zonguldak'ta il kongresini kazanarak delege desteğini arkasına aldı. Keçeciler'e kar-

şı olduğu için ittifaka girmeyeceğini açıklayan Atasoy'un muhafazakârlar karşısındaki ilkeli tutumu, milliyetçi kanatla arasının açılmasına yol açtı. Atasoy, tabandaki gücüne güvenerek ANAP yönetiminde yeniden etkin görev almak için liberallerin desteğini sağlama çabasına girdi.

Keçeciler'in kongrede partideki ikinci adam olma niteliğini korumanın yanı sıra ikinci Özal hükümetinin kuruluşu sırasında yitirdiği bakanlık şansını bu kez elde etme çabasında olduğu gözleniyor. Liberallerin şimşeklerini üzerine çeken Mustafa Taşar'ın ise Başbakanın gözünde eski gücünü yitirdiği ve yıprandığı öne sürülürken, Taşar'ın durumunun ittifakın kongredeki başarısına bağlı olduğu ifade ediliyor.

Denizli'de okullara gazete yasağı

ÖMER YURTSEVEN *15 nisan*

DENİZLİ — Denizli'ye bağlı Çardak ilçesinin Cumhuriyet Savcısı **Reşat Petek** tarafından 9 yayına "muzır" yasağı kondu. Savcı Petek, **Sabah** ve **Tan gazeteleri ile haftalık, aylık dergiler; Playmen, Bravo, Erkekçe, Gözde, Haftanın Sesi, Süper Gazete** ve **Samanlık**'ın okullara sokulmasını ve okunmasını yasakladı. Yasaklanan gazete ve dergilerin yöneticileri Adalet Bakanlığı'na başvurdular. Olayı yeni öğrenen Denizli Cumhuriyet Savcısı **Veli Çiftçi** de konuyu araştıracağını söyledi.

Bazı gazetelerin okullara sokulmaması uygulamasının 1986'nın ocak ayında başladığı saptandı. Çardak Cumhuriyet Savcısı'nın Çardak Kaymakamlığı'na gönderdiği 14.1.1986 tarih ve 1986/81 sayılı konuya ilişkin yazısında **"Adı geçen yayınların Küçükleri Muzır Neşriyattan Korunması ile ilgili komisyonca tahkik edilen yayınlar arasında bulunduğu"** öne sürüldü.

Ankara'da son 15 günde 4 kanlı tahsilat: 2 ölü, 1 yaralı

Senet mafyası öldürüyor

16 nisan

ANKARA (AA) — Maltepe semtindeki bürosunda önceki gün öldürülen iş adamı **Erdoğan Eroğlu'**nun katili dün sabaha barşı bir otelde silahıyla birlikte ele geçirildi.

Ankara Emniyet Müdürlüğü Cinayet Bürosu elemanlarınca yakalanan **Sabri Kont,** Erdoğan Eroğlu'nun 30 milyonluk senedini ödemeyip yırttığı için öldürdüğünü söyledi. Sıvas'ta toptancılık yaptığını bildiren Kont, bir firmaya kredi sağlanması için Erdoğan Eroğlu'na senet karşılığı 30 milyon lira verdiğini, ancak Eroğlu'nun krediyi sağlamadığını ve senedi de yırttığını belirtti.

Sabri Kont, parayı alabilmek için önceki gün saat 10.00 sıralarında Erdoğan Eroğlu'nun bürosuna gittiğini, ancak kendisine hakaret etmesi üzerine tabancayla 2 el ateş ederek Eroğlu'nu öldürüp kaçtığını söyledi.

Ankara'da son 15 gün içerisinde meydana gelen 4 olayın da çek senet tahsili yüzünden meydana geldiği sanılıyor.

Son günlerde **"protesto"** edilen senet sayısında büyük artış olduğunu belirten yetkililer, icra davalarının uzaması üzerine, alacaklı kişilerin senetleri tahsil için **"şebekeleri"** devreye soktuklarını öne sürüyorlar.

Yetkililerden edinilen bilgiye göre, günde 50 icra davasının görüldüğü Ankara'da, **"protestolu senet tahsili"** konusunda 12 Eylül öncesinin sağ bir grubuna mensup kişilerin oluşturduğu **"tahsil şebekesi"** el atmış bulunuyor.

ŞİKÂYETÇİ VE TANIK BULUNAMIYOR

Ankara'da son 15 gün içerisinde meydana gelen olaylarda, Lalahan Belediye Başkanı'ndan tehditle senet alan 4 kişi, emniyet müdürlüğü siyasi şube ekiplerince ele geçirilmiş ve çıkarıldıkları Ankara DGM tarafından tutuklanmışlardı.

Menekşe Sokak'taki bir işyerinde de **Abidin Şahiner** adındaki işadamı, kiralık katil olduğu ileri sürülen kişi tarafından öldürülmüştü. 30'u aşkın kişinin gözaltına alınıp sorgulandığı olayla ilgili olarak, Bahçelievler'de 7 TİP'linin öldürülmesi olayından dolayı yargılanıp idama mahkûm edilen ve sonra aklanan **İbrahim Çiftçi** gözaltına alınıp bir hafta sonra serbest bırakılmıştı. Eşkali belirlenen katilin, **"çek-senet"** tahsili için Şahiner'i öldürdüğü ihtimali üzerinde duruluyor.

Bu olaydan iki gün sonra da Sezenler Sokak'ta **Emin Aydoğan** adlı kişi yine çek-senet tahsili yüzünden tabancayla ateş edilerek vurulmuştu. 4 kişi suç aleti tabanca ile yakalanmış, suçu üstlenen **Kâmil Metin Telsaran** mahkemece tutuklanmıştı.

Son olarak dün öldürülen Erdoğan Eroğlu adlı işadamının da **"senet mafyasının kurbanı"** olabileceği ihtimali üzerinde duran yetkililer, olayla ilgili soruşturmanın çok yönlü sürdürüldüğünü bildirdiler.

KABADAYILAR YERİNE

Emniyet yetkilileri, çek-senet tahsilatının 12 Eylül öncesine kadar **"kabadayılar"** tarafından yapıldığını, daha sonra ise tahsilat piyasasına **"eski bir sağ grubun"** bazı elemanlarının girdiğini kaydediyorlar.

Çoğunluğunu kara paraların oluşturduğu **"ödenmemiş senetlerle"** ilgili olarak polise herhangi bir ihbarın intikal ettirilmediğini belirten yetkililer, ilgili kişilerin, olayı kendi aralarında çözmeyi yeğlediklerini kaydediyorlar. Yetkililer, ihbar mekanizmasının işle-

memesi nedeniyle sonuç alıcı operasyonlar düzenlenemediğini de belirtiyorlar.

İcra Hâkimi **Sebahattin Acar** da, **"Kimse tanımadığıyla senet işi yapmasın"** dedi. Acar, icra kanunlarının yeterli olduğunu belirterek, **"İnsanlar kanunların boşluklarından yararlanmak istiyor ve hileli yollara başvurabiliyorlar"** şeklinde konuştu. Yasal işlemlerin, zaman aldığına dikkat çeken Acar, icra işlemlerinin 6 ay sürebildiğini de sözlerine ekledi.

Öte yandan, Adalet Bakanlığı yetkilileri de ticaretin rizikolu bir iş olduğunu, senet düzenleyen kişilerin de bunu göze almaları gerektiğini söylediler.

Yetkililer, senedin tahsil edilememesi durumunda, kanunun gösterdiği normal prosedür izlendiği takdirde tahsilin gerçekleşeceğini, ancak sürenin uzun olabileceğini bildirdiler.

Yeşil tepeler, çam ağaçları ve korular, Dalan'ın verdiği onayla bir bir yok oluyor, yerini beton villalar alıyor

Boğaziçi tıngır mıngır...

KEMAL KÜÇÜK *17 nisan*

Boğaziçi'nin elde kalan son koru ve yeşil alanlarının yer aldığı ön görünüm bölgesi, son iki yılda inşa edilen 1335 bina ile iyice betonlaşırken, geri görünüm ve etkilenme bölgeleri de yoğun ve yapılaşmaya sahne oluyor.

Boğaziçi geri görünüm ve etkilenme bölgeleri için Anakent Belediyesi tarafından Temel Mühendislik ve İngiliz **Halcrow Fox end Associates** firmalarına hazırlatılan 1/5000 ölçekli yeni nazım imar planlarında yer alan yeşil alanlar, Anakent Belediye Meclisi İmar Komisyonu'nda kelimenin tam anlamıyla kuşa çevrildi. Planlarda yer alan birçok kentsel park alanı, Anakent İmar Komisyonu'nda ilçe belediyelerinin istekleri doğrultusunda iskân alanına dönüştürüldü. Sarıyer, Beykoz ve Üsküdar'a ait planlar, Anakent Meclisi'nden bu şekilde geçtikten sonra Başkan **Dalan** tarafından onaylandı. Beşiktaş'ın planları ise onay bekliyor.

9 Mayıs 1985 tarihinde yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Yasası'nın 46. maddesi ile Boğaziçi öngörünümü bölgesi yapılaşmaya açılırken, geri görünüm ve etkilenme bölgesindeki uygulamalar ilçe belediye başkanlıklarının yetkisine bırakılıyordu. Aynı yasanın 48. maddesiyle de Boğaziçi Yasası'nın 10. maddesi değiştirilerek geri görünüm bölgesinde arsanın yüzde 15'ine 4 kat, etkilenme bölgesinde de 5 kata kadar inşaat izni verildi. Ancak bu bölgelerdeki imar durumu olmayan geniş alanlarda yapı adaları oluşturmak için Boğaziçi Nazım Planları'ndaki yeşil alanların iskân sahasına alınması gerekiyordu.

Bu bölgelerin 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının olmayışı nedeniyle ilçe belediyeleri yeni nazım ve uygulama planlarının hazırlanmasını dört gözle bekliyordu. 2960 sayılı Boğaziçi Yasası'nın, **"Boğaziçi'nde yapı ve nüfus yoğunluğunu arttırıcı plan değişikliği yapılamaz"** diyen maddesi, 3194 sayılı İmar Yasası'nda **"Mevcut planda yapı ve nüfus yoğunluğu göz önünde tutularak plan değişikliği yapılabilir"** şeklinde değiştirildiği için anakent belediyesi yeni nazım planlarının yapımını 450 milyon lira bedelle ihale etti.

Boğaziçi'nden kısmen görülebilen yaklaşık bir hektarlık geri görünüm bölgesi ile Boğaziçi'ni sınırlayan tepelerin ardında kalan 5340 hektarlık kırsal ve kentsel etkilenme bölgesinin tekrar ele alınarak planlanması işini üstlenen Temel Mühendislik ve İngiliz Halcrow Fox ortaklığı, etüt alanında yaptıkları çeşitli analizlerden sonra, yapılacak planlara dayanak olacak 3 değişik gelişme alternatifini belediyeye önerdiler.

A- En az nüfus artışı - En fazla yeşil alan.

B- En fazla nüfus artışı - En az rekreasyon ve yeşil alan.

C- Konut gelişme baskıları nedeniyle konut - yeşil alan arasında uzlaşma.

Türk ve İngiliz firmaları Dalan'ın önerileri doğrultusunda uzlaşma alternatifine göre nazım planları hazırlayarak belediyeye gönderdiklerinde ilginç bir gelişme oldu. Başkan Dalan, planları **"fazla korumacı"** buldu. **"Yeşil alanlara fazla mı yer ayırmışlar?"** sorumuzu, Dalan, **"Mülkiyet haklarına biraz fazla tecavüz edilmiş. Hatta mesela bilmeden STFA'nın geri görünümdeki kendi arazisini bile yeşil alana almışlar"** diye yanıtlıyordu.

Başkan Dalan'ın, **"bu yöndeki"** düzeltmelerin yapılması için imar müdürlüğüne gönderdiği planlar Anakent Meclisine geldi. İmar komisyonuna gönderilen planlar bu kez ilçe belediyelerinin gadrine uğradı.

Geri görünüm ve etkilenme bölgelerinde uygulama yetkisi olan Beykoz, Sarıyer, Beşiktaş ve Üsküdar belediyeleri, **"Bizim önerilerimiz alınmadan bu planları tatbik edemeyiz"** diyerek, **"seçmenlerinin bazı istekleri doğrultusunda"** makul değişikliklerin yapılması için planların, kendi imar komisyonlarında görüşülmesini istediler.

İlk kez yapılan bir uygulamayla Anakent Meclisi gündemindeki nazım planlar, temenni kararlarının alınması için ilçe belediyelerine gönderildi. İlçe belediyelerinin hazırladıkları bilgi paftaları ile Anakente gönderilen planlarda, Anakent İmar Komisyonu, ilçe istekleri yanında özel kişilerin istekleri doğrultusunda birçok **"kentsel park"** alanını **"iskân sahasına"** çevirdi.

Anakent Meclisinden komisyon değişiklikleri ile geçen nazım planları Başkan Dalan, meclis karar zabıtlarını **"yeşil alanlar aleyhine"** eklediği bazı değişikliklerle imzaladı. Yeni nazım planları Ankara'daki Boğaziçi Yüksek Koordinasyon Kurulu'nun onayından sonra yürürlüğe girecek.

ÖN GÖRÜNÜM BİTİK

Boğaziçi Yasası'nın dayandırıldığı 1983 tasdikli nazım planlarda koru, koruya katılan alan ve yeşil alan olarak belirlenen özel mülkiyetteki birçok arsa, yapı yasağı nedeniyle bir süre önce ucuz fiyatlarla el de-

ğiştirdi. 5000 metrelik arsaya verilen yapı izninden sonra, öngörünüm bölgesinin büyük bölümü 30 büyük firmanın elinde toplandı.

9 Kasım 1985 tarihli 3194 sayılı İmar Yasası ile koru ve yeşil alanlara da inşaat izni tanınmasından sonra, öngörünüm bölgesindeki 2 katlı villalar özellikle manzaralı yamaçlardaki sık ağaç kümelerinin içine oturtuldu.

Oysa 3030 sayılı yasaya göre kurulan Başkanlık Danışma Kurulu, yaptırımı olmayan temenni kararları verirken, bu kararlarda son söz, son onay yetkisi yine Başkan Dalan'daydı.

Son günlerde Boğaz yamaçlarındaki en büyük ağaç kıyımlarından biri olan Kandilli'deki villa inşaatları ile ilgili olarak, **"Dip dibe inşaatlar yaptılar, geriye kalan araziyi boş bıraktılar. Boş arazi arkada kaldı. Bu, kanımca yanlış oldu; karım bile aynı şikâyette bulunuyor"** diyen Başkan Dalan'ın, veto yetkisini kullanmadığı ortaya çıktı.

Kandilli'deki yüze yakın çam ağacı yerle bir edilirken, koru kıyımının en tipik örneği, Sarıyer sırtlarındaki Şerifler Korusu'nda yaşandı. Adı, **"Faysal Korusu"** olarak değiştirilen ve Anayasa Mahkemesi'nin inşaat izni veren yasa maddelerini iptal eden kararından sonra ruhsat alan bir firma tarafından yapılan 18 adet villa, korunun ağaçlarının çoğunu yerle bir etti.

FKÖ'nün Arafat'tan sonraki ikinci adamını Tunus'taki evinde vurdular

Ebu Cihad öldürüldü

17 nisan

Dış Haberler Servisi — FKÖ'nün **Yaser Arafat**'tan sonra **"ikinci adamı"** ve El Fetih silahlı kuvvetlerinin komutanı **Ebu Cihad** (Halid Vezir) önceki gece Tunus'taki evinde 9 kişilik komando grubu tarafından öldürüldü. Filistin Kurtuluş Örgütü suikasttan İsrail'i sorumlu tuttu. Ebu Cihad'ın öldürülmesi üzerine işgal altındaki topraklarda gösteriler düzenleyen Filistinlilere ateş açan İsrail askerleri en az 14 Filistinliyi öldürdüler; olaylarda en az 90 kişi de yaralandı. Böylece dün Batı Şeria ve Gazze'de Filistinlilerin ayaklanmasının başladığı aralık ayından bu yana en kanlı gün yaşandı.

FKÖ'nün Paris Temsilcisi **İbrahim Souss** dün sabah yaptığı açıklamada, Ebu Cihad'ın öldürüldüğüne dair Tunus kaynaklı haberleri doğruladı. İbrahim Souss, Ebu Cihad'ın, dün gece yarısından sonra 02.00 sıralarında Tunus yakınındaki konutuna sızmayı başaran silahlı 9 kişilik bir komando grubu tarafından taranarak öldürüldüğünü açıkladı. Souss, saldırıda Ebu Cihad'ın üç koruma görevlisinin de öldürüldüğünü belirtti. Souss'a göre saldırı başlayınca verilen alarm üzerine çalışma odasından elinde silahla fırlayan Ebu Cihad, otomatik silahlı saldırganlar tarafından yaylım ateşine tutuldu. Souss, kaçan saldırganların evde bulunan Ebu Cihad'ın eşi ile çocuklarına bir zarar vermediğini belirtti.

Ebu Cihad'a yapılan saldırıdan kurtulan aile yakınları ile Tunus'taki FKÖ yetkililerine göre, Filistinli lider şöyle öldürüldü:

Savaş giysileri içinde ve başlarında kukuletalar bulunan 8 erkek ve 1 kadın, susturucu takılmış silahlarıyla villanın girişinde nöbet tutan üç koruma görevlisini öldürdükten sonra, villanın bahçesine girmeyi başardı.

Saldırganlar 9 kişi olmalarına karşın, villa yakınlarına üç minibüsle geldiler ve bir kısmı villanın dışında kaldı.

Cihad, gürültüye uyanmış ve tabancasını alarak kapının arkasına gizlenmişti. Saldırganlar oda kapısını da kolayca parçalayarak içerideki Ebu Cihad'ı **"kalbura çevirdiler."**

Ebu Cihad'ın hastaneye götürülürken cankurtaranda öldüğü bildirildi.

Adının açıklanmasını istemeyen FKÖ yetkilisi, **"Silahını çekerken vurdular onu. Ebu Cihad'ı karısının ve çocuklarının gözleri önünde öldürdüler"** dedi.

ŞOK GEÇİRDİ

Ebu Cihad'ın öldürülmesi üzerine Yaser Arafat'ın Körfez ülkelerine yapmakta olduğu geziyi yarıda keserek Tunus'a hareket ettiği bildirildi.

AA'nın haberine göre, Arafat'a yakın bir kaynak, **"Arafat, Ebu Cihad'ın öldürüldüğünü duyunca adeta şok geçirdi. İkisi yıllardır silah arkadaşıydı. Birbirlerini daha çocukken tanımış ve birlikte büyümüşlerdi"** dedi.

EL-FETİH'İN BİLDİRİSİ

FKÖ'nün Paris Temsilciliği'nden sonra, El-Fetih Merkez Komitesi ve Yürütme Komitesi de birer bildiri yayımlayarak, İsrail'i, Ebu Cihad'ı öldürmekle suçladılar.

İsrail işgali altındaki topraklardaki Filistin halkına hitaben Lefkoşa'da yayımlanan bildirilerde, **"Bu cinayetin cezasız kalmayacağı"** kaydedildi. El-Fetih'in bu iki organı, Ebu Cihad'ın ölümünün **"şehitlik"** olduğunu ve bunun, Filistin halkının Batı Şeria ve Gazze'deki ayaklanmasını ve örgütün **"Zafere dek savaşını"** pekiştireceği belirtildi.

Arafat'ın danışmanlarından Bassum Ebu Şerif, AP'ye verdiği demeçte, **"İsrail hükümetinin sandığının tersine, Ebu Cihad'ın öldürülmesi yalnızca azmimizi arttırır. Bu terör eyleminin öcünü almak için hem Filistin ayaklanmasını hem de askeri operasyonları artıracağız"** dedi.

FKÖ yetkilisi Bassam Ebu Şerif, FKÖ'nün, 1985 kasımında Yaser Arafat'la Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in birlikte açıkladıkları **"Kahire Deklarasyonu'nu"** gözden geçireceğini bildirdi. Söz konusu deklarasyonda FKÖ, şiddet eylemlerini İsrail işgali altındaki topraklar ve İsrail topraklarıyla sınırlayacağını açıklamıştı.

İSRAİL RADYOSU

İsrail Radyosu ise, dün Ebu Cihad'ın öldürülmesini duyururken, Cihad'ı Israil karşıtı saldırıların **"baş mimarı"** olarak tanıttı.

$
Genç PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

ihracat.
Genç PAMUKBANK iyi bankadır

64. Yıl: Sayı: 22364 — Kurucusu: Yunus Nadi — 300 TL. — 17 Nisan 1988 Pazar

FKÖ'nün Arafat'tan sonraki ikinci adamını Tunus'taki evinde vurdular

Ebu Cihad öldürüldü

İşgal altındaki topraklarda en kanlı gün, İsrail dün 14 Filistinliyi daha öldürdü

PORTRE/EBU CİHAD

Eylemlerin planlayıcısı

Dış Haberler Servisi — Tunus'un başkenti Tunus yakınlarındaki konutunda dün öldürülen Ebu Cihad (Halil El Vezir), FKÖ'nün İsrail işgali altındaki topraklardaki eylemlerinin önde gelen planlayıcısı idi. Ebu Cihad, 30 Eylül 1985'te "Cumhuriyet" için kendisi ile Ürdün'ün başkenti

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)



FKÖ'nün 1 ve 2 numarası Arafat ve Ebu Cihad (53), ayrılmaz bir ikiliydi.

El Fetih silahlı kuvvetlerinin komutanı ve FKÖ'nün iki numarası Halil El Vezir'in (Ebu Cihad) Tunus'taki evini basan 1'i kadın 9 komando önce üç koruma görevlisini öldürdü. Gürültüye uyanan Ebu Cihad'la çatışan saldırganlar, FKÖ'nün iki numarasını delik deşik ettiler.

Filistin Kurtuluş Örgütü, saldırıdan İsrail'i sorumlu tuttu. Yaser Arafat, Körfez ülkelerine yaptığı geziyi yarıda bıraktı. Gözlemciler, Arafat'ın, çocukluk ve silah arkadaşının ölümü nedeniyle şok geçirdiğini bildirdi. FKÖ bildirisinde "cinayet cezasız kalmayacak" dendi.

Dış Haberler Servisi — FKÖ'nün Yaser Arafat'tan sonra "ikinci adamı" ve El Fetih silahlı kuvvetlerinin komutanı Ebu Cihad (Halil Vezir) önceki gece Tunus'taki evinde 9 kişilik komando grubu tarafından öldürüldü. Filistin Kurtuluş Örgütü suikastten İsrail'i sorumlu tuttu. Ebu Cihad'ın öldürülmesi üzerine işgal altındaki topraklarda gösteriler düzenleyen Filistinlilere ateş açan İsrail askerleri en az 14 Filistinliyi öldürdüler; olaylarda en az 90 kişi de yaralandı. Böylece dün Batı Şeria ve Gazze'de Filistinlilerin ayaklanmasının başladığı aralık ayından bu yana en kanlı gün yaşandı.

FKÖ'nün Paris Temsilcisi İbrahim Souss dün sabah yaptığı açıklamada, Ebu Cihad'ın öldürüldüğüne dair Tunus kaynaklı haberleri doğruladı. İbrahim Souss, Ebu Cihad'ın, dün gece yarısından sonra saat 02.00 sıralarında Tunus yakınındaki konutuna sızmayı başaran silahlı 9 kişilik bir komando grubu tarafından taranarak öldürüldüğünü açıkladı. Souss, saldırıda Ebu Cihad'ın üç koruma görevlisinin de öldürüldüğünü belirt-

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

FKÖ'YE SALDIRILAR 15. Sayfada

Kanatlar, teşkilat başkanlığı ile genel sekreterliği ele geçirmeye çalışıyor

ANAP'ta kongre kazanı

Keçeciler'in kongre sonrası kabineye kaydırılarak halen boş olan başbakan yardımcılığına getirilmesi bekleniyor. Böylece hem onurlandırılmış hem de sessizce partiden uzaklaştırılmış olacak.

Liberallerden Cengiz Tuncer'in de bakanlığa kaydırılması bekleniyor. Tuncer'den boşalacak teşkilat başkanlığı, parti içi çekişmelerin düğüm noktasını oluşturacak.

Taşar'ın gönlünde yatan aslan genel sekreterlik. Bu göreve dönemezse bakanlık olasılığının gündeme gelebileceği belirtiliyor.

FARUK BİLDİRİCİ

ANKARA — ANAP'ın 2. büyük kongre sonrasında gerçekleştirilmesi beklenen "kabine değişikliği" ile ANAP Genel Başkan Başyardımcısı Mehmet Keçeciler ve ANAP Teşkilat Başkanı Cengiz Tuncer'in partiden uzaklaştırılarak hükümete kaydırılmaları bekleniyor. ANAP'taki kanatların, "vitrin" için yürüttükleri mücadelenin teşkilat başkanlığı ve genel sekreterlik makamlarını ele geçirmeyi hedeflediği belirlendi. Kanatların, ANAP Başkanlık Divanı adayları belirlenmeye başlandı. Başbakan Turgut Özal'ın hazırlayacağı çarşaf listede 1989'daki Cumhurbaşkanlığı seçimlerini de dikkate alarak milletvekilleri dengesine de önem vereceği ve ANAP'ın partideki "ikinci adamı"nı belirlemek için gelecek yıl olağanüstü kongreye gidebileceği ifade ediliyor.

Anavatan Partisi'nde Ankara İl Kongresi sonucunun da milliyetçi-muhafazakâr ittifakın başarısıyla sonuçlanmasının ardından başlayan taraflararası gerginlik için ANAP Teşkilat Başkanı Cengiz Tuncer, Cumhuriyet muhabirine, "Gazetelerde birkaç gün öncesinden sarkan demeçler yayımlanıyor. Birkaç güne kadar tansiyonun düşeceğini tahmin ediyorum" dedi. Tartışmalar hakkında bir yorumda bulunmaktan kaçınan Tuncer, anlaşmazlık konusunda söyleyeceği her şeyi ANAP Başkanlık Divanı'nda dile getirdiğini belirtti. Tuncer, geçen hafta parti içerisindeki "liberal" kanattan bazı kişilerle Büyük Ankara Oteli'nin roofunda toplandıkları haberlerinin doğru olduğunu, ancak bunun özel bir amaç taşımadığını söyledi. Öğrenildiğine göre Başbakan Turgut Özal'ın da katıldığı İTÜ mezunları kokteylinden sonra liberaller, roofta bir araya geldiler. Devlet Bakanı Veysel Atasoy ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut'un da bulunduğu yemek sırasında parti içi gelişmeler değerlendirildi. Özal'ın listeyi kendisinin hazırlayacağını açıklamasından sonra rahatlayan liberaller, kendilerine basında liberal denmesinin yanlış olduğunu, "aslında ekonomide liberaliz, siyasette de demokrasiyi savunmalarından dolayı kendilerine 'demokratlar' denmesinin daha doğru olacağını" ifade ettiler.

ANAP kulislerinde son tartış-

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

KEÇECİLER: ANAP HAMİLE 6. Sayfada

DEMİREL

İktidarın canı kalmadı

AHMET KURT

İSTANBUL/ADAPAZARI/İZMİT — DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, dış borçlanmada "kantarın topuzunun kaçtığını, Türkiye'nin 60 milyar dolarlık milli gelirine karşılık, toplam borçlarının 50 milyar doları bulduğunu ve bu durumuyla da dünyanın en borçlu ül-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Tepki Mühendisi

ADAPAZARI/İZMİT — Genel Başkan Özal ve parçalı bohça ANAP yöneticilerinin durup durup söyledikleri bir yakınma var: Seçimden 4 ay önce çıkan bir ülkede muhalefet halkı niye miting alanlarına çekiyor?-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

İNÖNÜ

Memur da sendikalı olmalı

DİSK Genel Başkanı ve SHP Milletvekili Abdullah Baştürk, örgütlenme hakkı tanımayan Türkiye'yi "kimsenin Avrupalı saymayacağını" söyledi. Orta Sayfada

Bu gece sahura kalkılacak

Haber Merkezi — Müslümanların mübarek ayı Ramazan yarın başlıyor. İlk teravih bu akşam kılınacak ve bu gece Müslümanlar sahura kalkacaklar. 30 gün sürecek Ramazan sonunda 17 mayıstan itibaren 3 gün Şeker Bayramı kutlanacak.

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Taşarcılardan TRT'ye baskı

Taşar ve 20 dolayında ANAP milletvekili TRT Genel Müdürü Duna'yı ziyaret ederek dil genelgesi ve Kuruluş türü dizilerin devam etmesini istediler.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Genel Başkan Müşaviri Mustafa Taşar ve yandaşı 20 dolayında ANAP'lı milletvekili, TRT Genel Müdürü Cem Duna'yı ziyaret ederek TRT'deki kadrolaşma, dil genelgesi ve Kuruluş türü diziler konularındaki isteklerini aktardılar.

Taşar ve arkadaşları, önceki akşam saat 18.00'de Duna'yı makamında ziyaret ederek, TRT politikası hakkındaki "görüş ve uyarılarını" dile getirdiler. Ziyarete Taşar'ın yanı sıra, milletvekilleri Alpaslan Peh-

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'te)

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Büyükelçi mi, Militan mı?

Dünyanın neresinde olursa olsun bir büyükelçinin, bulunduğu ülkede herhangi bir eyleme gösterişli biçimde katılması durumunda başına ne gelir?.. Çok basit. Çağırırlar adamı ve "Haydi kardeşim, sana güle güle, yolun açık olsun" derler.

ANKARA — İran'ın Ankara Büyükelçisi Mottaki'nin davranışlarından Çankaya ve Dışişleri Bakanlığı çevreleri çok rahatsız. Hele de önceki gün Konya'da Refah Partisi'nin mitingine katılması barda-

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'te)

ERBAKAN'IN MİTİNGİNDE İRAN BÜYÜKELÇİSİ DE MÜCADELE ANDI İÇTİ 6. Sayfada

Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası'nın Açıklaması

Gazete kâğıdının fabrika satış fiyatına 2.12.1987'de yapılan 189.500 lira zamla ton fiyatının 410.500 liradan 600.000 liraya çıkarılmasını takiben gazetelerimizin satış fiyatını 200 lira yapmak zorunda kalmıştık.

Bu zammı izleyen bir ay sonra hükümet yeniden kâğıda 36.000 TL zam yapmıştır. Bu son zam ve bugüne kadar artan kur farkları, hammadde girdilerimizin maliyetlerini çok yükseltmiş ve ayrıca basının KDV yükü % 60 arttırılmıştır. Mürekkep fabrikaları % 50 oranında zam yapmış ve akaryakıt zamları da nakliye fiyatlarının artmasına neden olmuştur. Yukarıda belirttiğimiz zamlar ile ekonomik ve mali koşulların çok ağırlaşması karşısında artan maliyetleri karşılamak üzere aşağıda adları yazılı bulunan gazeteler, bugünden başlayarak (17 Nisan 1988) satış fiyatlarına 50 lira zam yapmak zorunda kalmışlardır. Hükümet, SEKA'nın bugünkü yüksek fiyatına yeni bir zam yapmadığı ve ithal kâğıdın maliyetini arttırıcı kararlar almadığı sürece gazetelerin satış fiyatlarına yeni bir zam uygulaması düşünülmeyecektir. Değerli Türk okuyucusunun, gazetelerin sadece varlıklarını korumak düşüncesiyle aldıkları bu kararı anlayışla karşılayacağı ümidindeyiz.

CUMHURİYET DÜNYA GÜNAYDIN GÜNEŞ HÜRRİYET MİLLİYET SABAH TERCÜMAN YENİ ASIR MİLLİ GAZETE

Fen Liseleri Sınavı

Sorular-Yanıtlar

7. Sayfada

ÖSS

Sorular-Yanıtlar

Yarın Cumhuriyet'te



ALTIN LALE VERİLDİ — İstanbul Sinema Günleri'nde uluslararası yarışmayı "Öne Kaydırma" adlı filmiyle kazanan Fransız yönetmeni Jean-Charles Tacchella'ya Altın Lale Ödülü, Dalan tarafından verildi. (Fotoğraf: Tarık Ersoy)

İstanbul Sinema Günleri sansür protestosuyla kapandı

Altın Lale 'Öne Kaydırma'nın

Sona eren İstanbul Sinema Günleri'nde uluslararası yarışmayı Fransız yönetmen Jean-Charles Tacchella'nın "Öne Kaydırma" adlı filmi kazandı. Tunç Başaran'ın "Biri ve Diğerleri" filmi ise Eczacıbaşı Vakfı ödülüne değer bulundu.

Kültür Servisi — İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nca düzenlenen 7. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri, dün gece Emek Sineması'nda yapılan ödül töreniyle sona erdi. Uluslararası Yarışma'da Altın Lale Ödülü'nü "Öne

(Arkası Sa. 12, Sü. 4'te)

SİNEMA ÇILGINI BİR YÖNETMEN MEHMET BAŞUTÇU'nun yazısı 12. Sayfada

ABD'de **ERMENİLER** Ne Yapıyor Ne Düşünüyor ?

Hem ABD hem Ermeni milliyetçisi

ABD'li Ermeniler kendilerini "Diaspora Ermenisi" diye tanımlıyor. Görüştüğümüz birçok Ermeniye göre Amerikan milliyetçisi olmakla Ermeni milliyetçisi olmak birbiriyle çelişmiyor.

—2—

SEBNEM ATİYAS

NEW YORK/LOS ANGELES/WASHINGTON — Liberalinden muhafazakârına, en Amerikalısından en Beyrutlusuna kadar konuştuğumuz bütün Ermeniler kendilerini, "anavatandan uzakta "Diaspora'da"" olarak nitelendiriyor. Yakından bakıldığında bu sadece bir "ideal" değil. Örneğin Viken Mamelan, tekstil ile uğraşan iyi halli işadamı, genç kuşak Beyrut Ermenisi. Düğününü, Los Angeles'taki bütün dostlarını bir uçağa bindirip götürdüğü Erivan'da sazlı sözlü yapmış.

Diaspora'ya mensup olmak, bir Ermeni vatanseveri, atalarının uğradığı haksızlığa karşı savaşan şövalye ruhuna sahip olmakla özdeşleşiyor. Örneğin Washington'da Amerikan Ermeni Asamblesi Başkanı Ross Vartian gönüllü olarak Vietnam'a gitmiş. İlk bakışta tepeden tırnağa bir Amerikalı. Şöyle diyor: "Bu topluma olan sorumluluğumu yerine getirmek için Vietnam'a gittim. Düşkırıklığına uğradım tabii.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Atina'dan

Kravat hariç 6 puan

STELYO BERBERAKİS

Yunanistan'ın kaliteli 'Status' erkek dergisi, Başbakan Özal'ın giyimini modaya uygun, ancak gereğinden çok dar bulduğunu belirten bir eleştiri yayımladı.

Lizbon'dan

İstavrit kokan evler

HADİ ULUENGİN

Lizbon'da Kadıköy-Kızıklı tramvaylarının tıpkısı çalışır ve rüzgâr okyanustan eser. Kolonyel evlerden ızgara istavrit kokusu ve Chopin noktürnleri gelir.

Bilbao'dan

Ölüm zeytin dalında geldi

MİNE G. SAULNIER

Baron Thyssen Bornemisza, 'Bir koleksiyon, yalnız sanat yapıtlarını korumakla kalmayıp geçmişten geleceğe bir insanlık mesajı taşır' diyor.

Stockholm'den

'Edepsiz Cuma'

YAVUZ BAYDAR

İsveç televizyonu tarafından gösterime sokulan bir program dizisi, ülkeyi yerinden oynattı. Bu ülkeyi dışardan izleyenlerin zihninde 'seks cenneti' mitosu ne kadar yaygınsa, katı Protestan ahlakının bu ülkedeki gizli egemenliği o kadar güçlü.

Bali'den

Ölülerini yakacaklardı

TARIK ERSOY

Cenazesi yakılacak rahibin ailesi tören için para biriktirmiş ve sonunda o 'mutlu' gün gelmişti.

Zürih'ten

Gürültü makinesi

DOĞAN ABALIOĞLU

Kulak tırmalayıcı seslerle salt görsel sanat sergileyen 'Heuroka', halk ağzında 'Gürültü aygıtı' olarak anılıyor.

13. Sayfada



İyi Pazarlar.

Cumhuriyet Dergi Bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

Evet, Yine Zam...

Evet, tatsız bir zam haberi daha. Ama bu kez bizden. Ne yazık ki öyle.

Birinci sayfamızda yer alan duyuruyu görmüş olmalısınız. Türkiye'nin önde gelen günlük gazeteleri, kamuoyuna yaptıkları ortak bir açıklamayla fiyatlarını bugünden başlayarak 50 lira yükselttiklerini okurlarına bildirmektedirler. Cumhuriyet'in satış fiyatı da böylece 300 liraya çıkmış oluyor.

Bir gazete yöneticisi için, özellikle Türkiye koşullarında belki de en güç kararlardan biri, satış fiyatına zamla karşı karşıya kalmasıdır.

Neden?

Birincisi, zam kararını okuruna inandırıcı biçimde anlatmanın hiç de kolay ve sevimli olmayan bir görev oluşturmasıdır.

Türkiye gibi enflasyon ve hayat pahalılığı-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Hepimizi öldürecekler** *Dehşet uçağındaki rehinelerden biri "Hepimizi öldürecekler" derken ABD, Kuveyt uçağını kaçıran korsanlardan birinin 1985 yılında TWA uçağını Beyrut'a kaçıran Hasan Ezzidine olduğuna inanıyor. 3. Sayfada*

■ **Rumlar sınırı kapattı** *Denktaş Rum kesiminin sınır kapama kararından sonra verdiği demeçte "Biz sınırlarımızı nizamnamemizi kabul eden herkese açık tutuyoruz" dedi. 3. Sayfada*

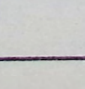
■ **Şakir usta kadem bastı** *'Perihan Abla' dizisinde Şakir'i canlandıran Şevket Altuğ, diziden ayrılışının nedenini "Kendimi yıpranmanın doruğunda buldum" diye açıklıyor. 4. Sayfada*

■ **Kongrelere Doğru SHP Tabanı** *Gaziantep'te görüşler değil, kişiler ayrı Celal Başlangıç'ın yazısı Orta Sayfada*

■ **F.Bahçe elendi** *Çukurova'ya 60-57 yenilen F.Bahçe basket takımının elenmesine taraftarı tepki gösterdi. Çıkan olaylarda 20 kişi yaralandı. Sporda*

■ **Para darlığı krizi** *4 Şubat kararlarının yarattığı para darlığı hisse senedi piyasasında kriz yarattı. Ekonomide*

■ **68 Madaralı Roman Ödülü** *1974 yılından bu yana verilmekte olan Madaralı Roman Ödülü'nün bu yılki sahibi, 'Turnalar' adlı romanıyla Öner Yağcı oldu. Arka Sayfada*



GÖZLEM

UĞUR MUMCU

19 Mayıs...

İnsan önce inanamıyor doğrusu. Milli Eğitim Bakanı bu yıl *Ramazan Bayramı*'nın üçüncü gününe rastlayan Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nın törenlerinin ertelenmesini istemiş. Bu öneri, Başbakanca Cumhurbaşkanı'na götürülmüş. Cumhurbaşkanı da ana muhalefet partisi liderini köşke çağırmış.

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

İstanbul Sinema Günleri sansür protestosuyla kapandı

Altın Lale 'Öne Kaydırma'nın

17 nisan

Kültür Servisi — İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nca düzenlenen 7. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri, dün gece Emek Sineması'nda yapılan ödül töreniyle sona erdi. Uluslararası yarışmada Altın Lale Ödülü'nü **"Öne Kaydırma"** adlı filmiyle Fransız yönetmen **Jean-Charles Tacchella** alırken, ulusal yarışmada da büyük ödül olan Dr. Nejat F.Eczacıbaşı Vakfı Ödülü'ne **Tunç Başaran**'ın **"Biri ve Diğerleri"** adlı filmi değer görüldü. Uluslararası yarışmanın Seçici Kurulu Başkanı, Amerikalı Yönetmen **Elia Kazan**, seçici kurul çalışmasının **"Mutsuz bir bulutun altında gerçekleştiğini"** belirterek, "Büyük bir ülke ve büyük bir halksınız. Siz de en iyi filmleri görmek ve değerlendirmek istiyorsunuz. Bütün bunlara rağmen, sansür olayını bilseydim bu ülkeye gelmezdim" dedi.

Kazan'ın başkanlığında Macar yönetmen **Peter Bacso**, Federal Almanyalı eleştirmen **Klaus Eder**, San Francisco Film Şenliği yöneticisi **George Gund**, film yönetmeni **Erden Kıral**, Fransız yapımcı **Jacques le Glou**, sinema ve tiyatro oyuncusu **Zuhal Olcay**, Uluslararası Sinema Yazarları Federasyonu Genel Sekreteri **Don Ranvaud** ve **"Paris'te Bir Aşk"** adlı filmin başoyuncusu **Catherine Wilkening**'den oluşan Uluslararası Seçici Kurul, **"sinema tutkusunu olağanüstü bir gençlik, sıcaklık ve incelikle yansıttığı"** gerekçesiyle Altın Lale'nin Tacchella'nın **"Öne Kaydırma"** adlı yapıtına verilmesini kararlaştırdı. Seçici Kurul, **"Büyük bir ressamın belirgin bakışını ve tutkusunu yeni ve özgün bir biçimde yansıttığı"** gerekçesiyle **"Paul Cox**'un **"Vincent"** adlı filmine Sanatsal Katkı Özel Ödülü verdi. **Yavuz Turgul**'un **"Muhsin Bey"** adlı filmine de **"Türk toplumunun ve dünyanın herhangi bir kentinin gerçeklerine güçlü bir biçimde ışık tuttuğu"** gerekçesiyle Seçici Kurul Ödülü verildi.

Prof. Dr. **Cevat Çapan**'ın başkanlığında **Faruk Bayhan, Nesli Çölgeçen, Burçak Evren** ve Prof. **Sami Şekeroğlu**'ndan oluşan Ulusal Seçici kurul da ulusal yarışmanın büyük ödülü olan Dr. Nejat F.Eczacıbaşı Ödülü'nü oybirliğiyle **Tunç Başaran**'ın, **"Biri ve Diğerleri"** adlı yapıtına verirken, Üstün Başarı Belgesi'nin de **Yusuf Kurçenli**'nin **"Gramofon Avrat"** adlı **Sabahattin Ali** uyarlamasına verilmesini kararlaştırdı.

Uluslararası Seçici Kurul üyeleri, ödülleri açıklarken Sinema Günleri kapsamındaki filmlere uygulanan sansürü protesto ettiler. Üyelerin protestosuna, Altın Lale ödülünü alan Fransız yönetmen Tacchella da katıldı.

Seçici Kurul Başkanı Elia Kazan, Sinema Günleri ve sansür konusunda şunları söyledi: **"Hepimiz bu festivalin düzenlenmesinden son derece etkilendik. Kent ve bu kentin insanlarının sıcaklığı ve sinema sevgisi bizi ayrıca etkiledi. Ancak jüri çalışmamız mutsuz bir bulutun altında gerçekleşti. Hep aynı soruyu duyuyorduk: Sansür karşısında tavrınız ne olacak? Bir zamanlar bu ülke kültür açısından geride kabul ediliyordu. Şimdi bunun için hiçbir gerekçe yok. Büyük bir ülke ve büyük bir halksınız. Siz de en iyi filmleri görmek ve değerlendirmek istiyorsunuz. Bütün bunlara rağmen, sansür olayını bilseydim bu ülkeye gelmezdim. Bu katı ve zalim sansürü bilselerdi, sanırım diğer arkadaşlarım da gelmezlerdi."**

Uluslararası Seçici Kurul üyelerinden Fransız yapımcı Jacques le Glou da jüride tam bir dayanışma içinde çalıştıklarını belirterek, **"Bir festivalde sansürün olması, kabul edilemez bir olgudur. Bu sansür devam ederse bu yıl katılan hiçbir ülkeden destek alınamayacaktır. Sansür ortadan kalkmalıdır"** dedi.

Altın Lale'nin bu yılki sahibi Tacchella ise sansür konusunda Elia Kazan'ın söylediklerin katıldığını vurgulayarak şöyle dedi: **"Kuzen Kuzin adlı filmimin bu ülkede daha önce yasaklanmıştı. Bir gün o filmimin de gösterilmesi dilerim."**

Öte yandan, **"Muhsin Bey"** adlı yapıtıyla Uluslararası Seçici Kurul Özel Ödülü'nü alan Yavuz Turgul da **"Bu ödül benim için hayli kırık bir ödül olacak. Aynı nedenlerden dolayı, Türkiye'de bütün sanatçılar sansürsüz bir sanat istiyorlar"** dedi.

Denetleme Kurulu, Sinema Günleri 88'de gösterilecek olan **"Deshima"**, **"Betty Blue"**, **"Kralın Soytarısı"** adlı filmleri **"müstehcen"** oldukları gerekçesiyle, **"Yakarış"** adlı filmi de **"İslama aykırı"** olduğu gerekçesiyle yasaklamıştı. **Ali Özgentürk**'ün **"Su da Yanar"** adlı yapıtı da İstanbul Valiliği'nce bazı sahnelerinin çıkarılması istendiği için gösterilememişti.

Altın Lale sahibi Tacchella

Sinema çılgını bir yönetmen

MEHMET BASUTÇU *17 nisan*

"Altın Lale" ödülünü kazanan **Jean-Charles Tacchella** sinema çılgını bir yönetmen. İlk gençliğinden bu yana karanlık salonların tutkunu, bazı filmleri defalarca görmüş; sinemanın klasiklerini çok iyi tanıyor. Daha savaş yıllarında, sinema dergilerine, kitaplarına tükenmeyen bir oburlukla saldırmış; sonra 1945 yılında, henüz yirmi yaşındayken, sinema yazı ve eleştirilerini **"Ecran Français"** dergisinde imzalamaya başlıyor. Yirmi beş yıl boyunca sürdürdüğü eleştirmenlik çabasına koşut olarak senaryolar, öyküler, küçük güldürü oyunları yazıyor. Ve sonunda, 45 yaşında yönetmenlik yaşamına başlıyor. İlk kısa filmi olan **"Son Kışlar"** (Les Derniers Hivers - 1970) Jean Vigo ödülünü kazanıyor. Çok yönlü bir sinema bilgisi ve birikiminden oluşan sağlam bir temel üzerine kurduğu uzun filmlerinin ikincisi olan **"Kuzen Kuzin"** (Cousin Cousine - 1975), eleştirmenler tarafından övgüyle karşılanmanın yanında, ticari bir başarı da kaza-

nıyor. Bu film, ABD'de en iyi iş yapan yabancı film olarak parlıyor; Oscar ödüllerine aday gösteriliyor...

Sinema çılgını gençlerin öyküsünü anlatan **"Öne Kaydırma"** (Travelling Avant) ile kazandığı büyük ödül nedeniyle çok sevinçli olan Fransız yönetmenin sevincini ikiye katlayan özel bir durum daha var: Dedesinin ve babasının doğdukları, yaşadıkları ülkede, Türkiye'de ödül alması. Jean-Charles Tacchella, ailesinin öyküsünü anlattıktan sonra, sinema ve sinema şenlikleri konularındaki sorularımızı da yanıtladı:

"Türkiye ile aramda çok yakın kişisel bağlar bulunuyor. Babam gençliğini ülkenizde geçirmiş. Dedem Tekirdağ'da doğmuş. Babamın İtalyan kökenli olan ailesi Fransız uyruğuna geçtikten sonra Osmanlı topraklarına yerleşmiş; babam, bugün Yunanistan'da bulunan Dedeağaç'ta dünyaya gelmiş. 1941 yılında savaş başlayınca Fransa'ya gitmişler. Ancak savaşın bitiminde yeniden Türkiye'ye dönmek üzere bir gemiye binmişler; gemi, ne yazık ki Messina Boğazı'nda mayına çarparak birkaç dakika içinde batmış. Ölen üç yüz kişi arasında dedem, babaannem ve üç teyzem de bulunuyormuş..."

— İstanbul'da büyük ödülü, sinema tutkusunu anlatan bir filmle kazandınız. Sinema şenlikleri konusunda genelde ne düşünüyorsunuz?

TACCHELLA — Sinema şenliklerinin işlevi çok önemli. Değişik türlerde filmleri, geleneksel dağıtım çarkları arasında yitip giden farklı çalışmaları ancak şenliklerde izleme olanağı var. Şenlikler, alışkanlıkların zorlandığı, yeni yolların arandığı şeyler. Televizyonun ve ticari sinemanın genel beğeni düzeyini giderek aşağılara çektiği zamanımızda, şenliklere, düzeyli gerçek sinemayı savunmak gibi, yaşamsal ve asil bir görev düşüyor. Ayrıca genel sinema kültürü açısından da şenliklerin ve sinemateklerin yerlerini doldurmak olanaksız. Günümüzde, sinema tarihini iyi tanımayan, önemli klasik filmlerin birçoğunu görmemiş nice yeni yetme **"sinemasever"**, çabuk ve kesin yargılara varmaktan çekinmiyor. Halbuki, öncelikle sinema kültürlerini geliştirmeleri gerek. Bir yönetmeni yaptığı bir iki filmi gördükten sonra yargılamaya kalkmak çok yanlış; nasıl ki, örneğin Van Gogh'un iki tablosunu gördükten sonra, onun resmi konusunda kesin bir yargıya varılamazsa, bir yönetmenin de önce tüm yapıtlarını görmek gerekir; ancak ondan sonra sağlıklı bir görüş ileri sürülebilir. Sinema yönetmenleri için de aynı şey söz konusu. Eski filmleri, sinema tarihinin önemli yapıtlarını görmeden, sık sık film izlemeden baş yapıt yapılabileceğini sanmak çok yanlış. En ünlü ressamlar bile, gençliklerinde, haftalar, aylar boyunca, eski ustaların tablolarını incelemiş, onların desenlerini müzelerde, el alışkanlıklarını ve tekniklerini geliştirmek için kopya edip durmuşlar. Tüm bu nedenlerle, şenlikler sinemanın gelişmesinde çok önemli bir rol oynuyorlar; film şenlikleri, sinemanın gururudur.

Kâğıda büyük zam

18 nisan

Haber Merkezi — Hükümet, gazete kâğıdına yine zam yaptı. Gazete kâğıdının tonu yüzde 35 arttırılarak 859 bin liraya yükseltildi. Gazetelerin, eski maliyet yüklerini hafifletmek için dün yaptıkları 50 liralık fiyat artışından hemen sonra SEKA'nın dün akşam zam kararı alması basın ve siyaset çevrelerinde politik bir karar olarak nitelendirildi.

SEKA'nın gazete kâğıdı dışındaki türleri de yüzde 15 ile 40 arasında zam gördü.

Gazete kâğıdı dünkü zamla birlikte 1986 aralık ayında bu yana beş kez zam görmüş oldu. 1986 aralığında tonu 266 bin lira olan gazete kâğıdı, 16 ay içinde 859 bin liraya çıkarılırken, zam oranı da yüzde 223 gibi rekor bir orana ulaştı.

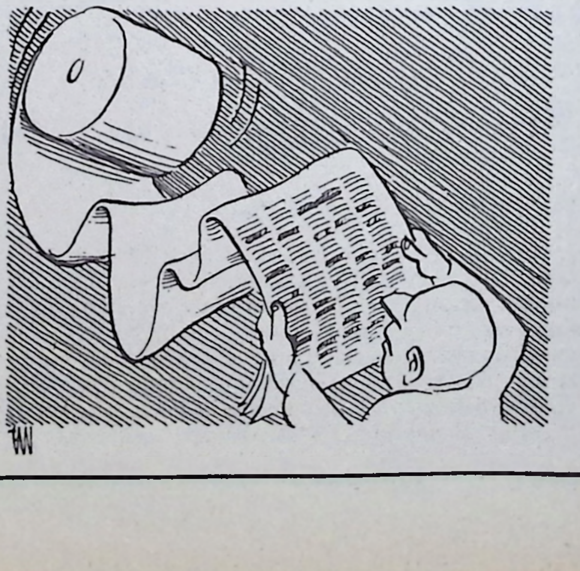
SEKA yetkilileri, bugünden itibaren geçerli olacak zamlı uygulamaya, artan girdi fiyatlarının neden olduğunu bildirdiler.

Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası da dün bir açıklama yaparak, 10 gazetenin bugünden itibaren fiyatlarını 50 lira arttırdığını duyurmuştu. Bu konudaki açıklamada da **"Hükümet, SEKA'nın bugünkü yüksek fiyatına yeni bir zam yapmadığı ve ithal kâğıdın maliyetini arttırıcı kararlar almadığı sürece gazetelerin satış fiyatlarına yeni bir zam uygulanması düşünülmeyecektir"** denilmişti.

Başbakan **Turgut Özal**, TBMM'de dün akşam bir gazetecinin **"Gazete kâğıdına zam var mı?"** şeklindeki sorusunu **"Yapıldı bile... Yarın... Siz, gazete başına 50 lira zam yaptınız, biz 20-24 lira zam yaptık"** şeklinde cevaplandırdı.

Son yapılan zamlardan sonra kâğıt ve karton türlerinin eski ve yeni fiyatları şöyle:

Cinsi	Eski fiyatı (Ton)	Yeni fiyatı (Ton)	Zam oranı
1. Hamur	1.325.000	1.590.000	20
3. Hamur	636.000	859.000	35
Gazete kâğıdı	636.000	859.000	35
Kromo Karton	588.000	677.000	15,1
Kuşe Kromo Karton	757.000	871.000	15.1
Kraft Torbaz Kâğıdı	720.000	864.00	20
Gri Karton	371.000	520.000	40



$ Genç PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

ihracat. Genç PAMUKBANK iyi bankadır

64. Yıl: Sayı: 22866 Kurucusu: Yunus Nadi 300 TL 19 Nisan 1988 Salı

ABD, İran petrol platformlarını bombaladı; 2 İran firkateynini vurdu

Körfez'de ABD-İran kapıştı

Önce ABD *ABD savaş gemileri, geçen hafta Körfez'in güneyinde mayına çarpan bir savaş gemisinin yaralanmasına misilleme olarak İran'ın Sırrı Adası'nın açıklarındaki iki petrol platformunu bombaladı.*

Sonra İran *Dün sabah saat 08.30 dolaylarında gerçekleşen platform saldırılarının ardından İran da ABD tarafından işletilen petrol alanlarındaki bazı tesislerle Amerikan bandıralı bir iaşe gemisine ve İngiliz tankerine saldırdı.*

İran firkateyni alevler içinde *İran'ın Bender Abbas deniz üssünün açıklarında meydana gelen çatışmada Amerikan gemilerinden kalkan uçaklar tarafından vurulan bir İran firkateyni alevler içinde kaldı. Pentagon, bir süre sonra 2. İran firkateyninin de vurulduğunu açıkladı.*

Tahran, ABD'yi fiilen savaşa katılmakla suçladı *İran'da tüm gönüllüler silah altına çağrıldı. İran, Amerikan helikopterlerinin önceki gün Fao Yarımadası'ndaki İran birliklerini bombaladığını öne sürdü. Irak, Fao Yarımadası'nın İran'dan geri alındığını açıkladı.*

Dış Haberler Servisi — Sekiz yıldır süren Körfez savaşı, dün ABD ile İran arasında meydana gelen bir dizi çatışma ile en tehlikeli aşamaya girdi. İki ülkeyi ciddi bir savaşın eşiğine getiren ve dünyada heyecan yaratan olaylarda, Amerikan savaş gemilerinin, Körfez'de iki İran petrol tankerini bombalamasının ardından İran hücumbotları Birleşik Arap Emirlikleri açığındaki petrol tesisleri ile Amerikan bandıralı bir gemiye, bir İngiliz tankerine ve Kıbrıs Rum bandıralı bir yük gemisine saldırdılar. Denizde meydana gelen çatışmada ise ABD uçakları iki İran firkateynini vurdular, bir hücumbotunu da batırdılar. Firkateynlerden birinin alevler içinde kaldığı bildirildi. Olaylar üzerine İran'da tüm gönüllüler silah altına çağrıldı. Tahran, ayrıca Amerikan helikopterlerinin önceki gün Fao Yarımadası'nda İran birliklerini bombaladığını öne sürerek, ABD'nin Körfez savaşına "fiilen katıldığını" belirtti. Bu arada Irak, iki yıldır İran'ın elinde bulunan güneydeki Fao Yarımadası'nın geri alındığını açıkladı. Başkan Reagan, yaptığı açıklamada, İran petrol platformlarının bombalanmasının İran'ın Körfez'e yeni mayınlar döşemesine bir karşılık olduğunu söyledi. **Reagan, "İran, şunu bilmelidir ki gemilerimizi koruyacağız. Bizi tehdit ederlerse, bunun bedelini ödeyeceklerdir"** dedi.

ABD ile İran'ı ciddi bir savaşın eşiğine getiren olaylar, Körfez'de İran'a ait iki petrol platformunun dün sabah Amerikan savaş gemilerince bombalanması ile başladı.

Beyaz Saray Sözcüsü **Marlin Fitzwater**, dün sabah yaptığı açıklamada, ABD firkateyni **Samuel Roberts**'in geçen hafta Körfez'in güneyinde mayına çarparak yaralanmasına misilleme olarak Amerikan savaş gemilerinin İran'a ait iki petrol platformunu bombaladıklarını bildirdi. Olayda 4 ABD'li gemici yaralanmıştı. ABD Savunma Bakanı **Frank Carlucci** de bombardıman sırasında füze atan bir İran hücumbotunun batırıldığını açıkladı. İran haber ajansı IRNA da dün sabah 08.30 sıralarında petrol platformlarının bombalandığını doğruladı. ABD savaş gemileri tarafından bombalanan **Sassan ve Nasr platformları**, İran'ın petrol dolum tesislerinin bulunduğu Sırrı Adası'nın 25 kilometre kadar açıklarında yer alıyor.

Marlin Fitzwater, Başkan Reagan'ın platformların bombalanmasına pazar gecesi karar verdiğini söyleyerek saldırıyı İran'ın bölgeye daha fazla mayın yerleştirmesini önlemeyi amaçlayan "ölçülü karşılık" olarak niteledi. Beyaz Saray Sözcüsü, Başkan Reagan'ın pazar gecesi Dışişleri Bakanı Geor-

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

TÜRKİYE'DEN İTİDAL ÇAĞRISI 12. Sayfada



SAVAŞIN EŞİĞİ — Birleşik Arap Emirlikleri'ne ait bir petrol platformu, İran hücumbotları tarafından vurulduktan sonra yanıyor. İran saldırısı, ABD savaş gemilerinin İran'a ait iki petrol platformunu vurmasından hemen sonra gerçekleşti. Körfez yeniden savaşın eşiğine geldi. (Fotoğraf: Reuter)

DÜNYA PİYASALARI NASIL ETKİLENDİ?

Dolar ve petrol yükseliyor

Londra Borsası'nda ham petrol varil başına 50 cent artarak son 4 ayın en yüksek değerine ulaştı. Altının 31.1 gramlık onsu 1.25 dolar değer kazanarak 457.55 dolara çıktı.

Ekonomi Servisi — Körfez'deki ABD-İran çatışması dün uluslararası borsalarda petrol, altın ve doların değer kazanmasına neden oldu.

Londra Borsası'nda Kuzey Denizi Brent türü ham petrolünün varil fiyatı 0.5 dolar değer kazanarak 17.60 dolar ile son 4 ayın en yüksek düzeyine çıktı. New York'ta Batı Teksas ham petrolünün varili de 0.4 dolar değer kazanarak 18.82 dolara çıktı. Körfez'deki gerginliğin ABD ile İran arasında sıcak çatışmaya dönüşmesi altın fiyatlarının artmasına da neden oldu. Altının 31.1 gramlık onsu Londra'da

(Arkası Sa. 12, Sü. 4'te)

KUVEYT UÇAĞINDA 14. GÜN

Korsanlar ısrarlı

Cezayirli yetkili Muhammed Tahir ile hava korsanları arasında dün iki kez yapılan görüşmede de bir sonuç alınamadı.

Dış Haberler Servisi — Şii hava korsanlarının kaçırdığı Kuveyt yolcu uçağında rehin bulunan 31 kişi korku dolu 14. günlerini yaşarken dün korsanlarla Cezayirli bir yetkili arasında yapılan iki görüşmeden de bir sonuç alınamadı. Korsanlar, kendileri ve rehineler adına yaptıkları açıklamada ramazan dolayısıyla oruç tutacaklarını ve kendilerine sahur yemeği gönderilmesini istediler. Bu arada rehineler arasında bulunan Kuveyt emirinin ailesinden **Fadıl Halid El Sabah**, Cezayir Havaalanı'ndaki kule yetkililerine telsizle yaptığı konuşmada, **"Kuveyt'in tüm tutukluları bırakacağını umut ediyorum"** dedi.

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Hayali ihracat DGM'de

Kalkan olayı *Kaş'ın Kalkan bucağından yapılan 98 milyon dolarlık hayali ihracatla ilgili dosya İzmir DGM'ye geldi.*

Silopi olayı *Geçen yıl 24 milyon dolarlık ihracat yapılan Silopi'de ocak ayı ihracatı incelemeye alındı.*

13. Sayfada

SUÇLU KİM?

İZMİR'den HİKMET ÇETİNKAYA'nın yazısı

13. Sayfada



Oktay Rifat — 74 yaşındaydı

Şair Oktay Rifat öldü

Bir kalp krizi sonucu ölen Oktay Rifat, Orhan Veli ve Melih Cevdet Anday ile birlikte "Garip" akımının kurucularındandı.

12. Sayfada

ARDINDAN: "DAHA SAĞ BİRAZDAN ÖLECEK"

REFİK DURBAŞ'ın yazısı

12. Sayfada

Ramazan pidesi 250 lira, ekmek zammı yolda

Zamlar yeniden başladı

Yusuf Özal:

İki yıl daha acı ilaç

Londra'da Türk Sanayi Sergisi'ni açan Devlet Bakanı Yusuf Bozkurt Özal, "Durgunluğa girmeden talebi kısmak zorundayız. Önümüzde bir beş yıl daha var, bunun iki yılında acı ilaç içeceğiz" dedi.

10. Sayfada

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

Kâğıtta Cinayet!

ANKARA — Çok yönlü bir "cinayet" ile karşı karşıya Türk okuru, Türk kültür yaşamı, Türk basını, öğrencileri, öğretmenleri, aydınları, aydın olmayanları, aydın olmak isteyenleri, okur-yazar olmak isteyenleri...

Akla gelebilecek tüm malları şöyle bir göz önüne getirmek ve ardından karşılaştır-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Kısa bir ara veren kamu ve özel sektör zamları yeniden başladı. SEKA ve Sümerbank'ın zamlarını dün de Et-Balık izledi. Et-Balık'ın sattığı et türlerine yüzde 7-4 zam yapıldı.

Sana yağına yüzde 12 zam gelirken, Colalı içeceklere yüzde 50, tuza yüzde 20 zam yapıldığı açıklandı.

Ekonomi Servisi — Kısa bir aradan sonra kamu ve özel sektör zamları yeniden hız kazanmaya başladı. Ramazan pidelerinin fiyatı yüzde 67'lik zamla 250 liraya çıktı. Ekmek ise önümüzdeki haftadan itibaren yüzde 33'lük zamla 150 lira yerine 200 liradan satılacak. Sümerbank ve SEKA'dan sonra Et-Balık Kurumu (EBK) da fiyatlarını yüzde 6,5 arttırdı. EBK'da kıymanın kilosu 2900 liradan 3100 liraya çıktı.

Özel sektörde ise Eczacıbaşı

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

KÂĞIT ZAMMINA TEPKİLER Orta Sayfada

VERGİDE REKORSUZ YIL Ekonomide

Parlamentodan

Yılmaz: Davos'ta, Kıbrıs'ın yeri yok

Mesut Yılmaz, Dışişleri bütçesi görüşülürken yaptığı konuşmada 1964 kararnamesinin diplomatik açıdan sorunlar taşıdığını, bunun şimdi düzeltildiğini söyledi.

Yılmaz, Türkiye'nin Davos ruhuna uygun davranışlarını sürdürmekte kararlı olduğunu, ancak Yunan tarafının bu konuda yeterince hassas davrandığının söylenemeyeceğini vurguladı.

Parlamento Sayfasında

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Meclis ve Dış Sorunlar

ANKARA — İsmail Cem kürsüde, sözcükleri ölçüp biçerek konuşuyor:

"Ve... bomboş sıralarıyla ilgisiz bir Meclis her gün kendini topluma sergiliyor. Âdet yerini bulsun diye bütçe müzakere ediyoruz."

Üstüne üstlük müzakereye açılan konu, Dışişleri bütçesi. Cem, ulus sorunlarının çözüleceği tek kurum diye nitelenen Meclisteki yürekler acısı

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

FKÖ'NÜN 2. LİDERİ BAĞDAT'TA GÖMÜLECEK

Tunus: Ebu Cihad'ı İsrail öldürdü

Tunus Cumhurbaşkanı Zeynel Abidin Bin Ali, İsrail'i BM'ye şikâyet edeceklerini açıklarken İsrail Sanayi Bakanı Şaron, Ebu Cihad'ın öldürülmesinden memnunluk duyduklarını belirterek 'adalet yerini buldu' dedi.



EBU CİHAD — FKÖ'nün iki numaralı adamıydı

Dış Haberler Servisi — Tunus, FKÖ'nün iki numaralı adamı Ebu Cihad'ın (Halil El Vezir) İsrail tarafından öldürüldüğünü açıkladı. Olayı inceleyen Tunus Araştırma Komisyonu'nun dün açıklanan raporuna göre, Ebu Cihad, havadan desteklenen İsrail komando grubu tarafından öldürüldü. AP'ye göre Tunus Cumhurbaşkanı Zeynel Abidin Bin Ali, Tunus'un hükümranlığına yapılan küstahça saldırıyı kınayarak İsrail'i BM Güvenlik Konseyi'ne şikâyet edeceklerini bildirdi.

Araştırma Komisyonu'nun raporuna göre, Ebu Cihad'a saldırı sırasında Boeing-707 tipi bir İsrail askeri uçağı, Tunus hava sahasından 55 kilometre uzağında uçuyordu. Elektronik savaşta kullanılan tipten olan İsrail uçağı, Ebu Cihad'ın evinin bulunduğu yörenin dışarıyla bağlantısını kesti.

Bu arada İsrail Sanayi Bakanı Ariel Şaron, "Olaydan memnuniyet duyduğunu" açıkladı. Ebu Cihad'ın cenazesi daha önce açıklan-

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

İspanyol gazeteci anlatıyor

ASALA kampları

ABD'de

ERMENİLER

Ne yapıyor?
Ne düşünüyor?

Jose Antonio Gurriaran, Madrid sokaklarında ASALA'nın yerleştirdiği bir bomba nedeniyle yaralanınca Ermeni terörü meselesini merak etti. Uzun uzun araştırdı, sonunda kendisini yaralayan Ermeni teröristlerle görüştü, deneyimlerini kitap halinde yazdı.

SEBREM ATİYAS'ın haberi 6. Sayfada

Polis, yönetmen Muammer Özer'in yeni filmine el koydu

'Kara Sevdalı Bulut'a dava

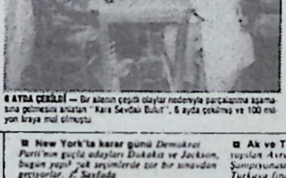
Yönetmen Muammer Özer'in "Kara Sevdalı Bulut" filminin negatif ve pozitif kopyalarına polis tarafından ele konuldu. Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı tarafından açılan davada "filmin müsaderesi" isteniyor.

ŞENAY KALKAN

Yönetmen **Muammer Özer**'in yeni filmi **"Kara Sevdalı Bulut"**'un negatif ve pozitif kopyalarına polis tarafından el konularak dava açıldı. Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı'nca açılan davada "filmin müsaderesi" isteniyor. Dava 25 mayısta Beyoğlu 3. Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülecek.

Muammer Özer, senaryosunu da kendi yazdığı ve başrollerini Zuhal Olcay, Haluk Bilginer, Şahika Tekand'ın paylaştığı yeni filmi **"Kara Sevdalı Bulut"**'u, Sinevay Stüdyosu'nda işlemlerini tamamladıktan sonra evine götürmüştü. Aynı gün Emniyet Güvenlik Şube Müdürlüğü Basın Film Kontrol Bürosu'ndan eve gelen polisler, ihbar edildiği gerekçesiyle filmin negatif ve pozitif kopyalarını götürdüler. Daha sonra aradığımız güvenlik şubesinden bir yetkili, **"Muammer Özer'in, Türk vatandaşı olmadığını, yabancı uyrukluların Türkiye'de film çekmesi için gereken izin almadığı için de filmlere el konulduğunu"** söyledi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)



6 AYDA ÇEKİLDİ — Bir ailenin çeşitli olaylar nedeniyle parçalanma aşamasına gelmesini anlatan "Kara Sevdalı Bulut", 6 ayda çekilmiş ve 100 milyon liraya mal olmuştu.

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Özal'ın Basınla Savaşı...

Siyaset hayatında kimi zaman dile getirilmemiş savaşlara da rastlanabilir, ama Başbakan Özal "basına karşı savaş"ını Ankara ANAP il kongresinde açıkça dile getirmişti. Basının iktidara karşı yayınlarını "maddi çıkarlar"a bağlayan Sayın Özal şöyle konuşmuştu:

"Bu gurultunun kökeninde para meselesi var. Her şeyi açıkça söylüyorum. Türkiye'de kâğıt fiyatları, dış dünya fiyatlarına göre yüzde 41-50 daha düşük. (...) Basın mesele şu: Zam yapacağımızı biliyorlar. Onun için üstümüze geliyorlar, zam yapılmasın diye... Bir sebep de şu olabilir: kendileri sıkışığında gazete fiyatlarını 300 liraya çıkarmak istiyorlar. Ben, ilk önce zam yapacağım, ondan sonra onlar fiyatları 300'e çıkaracaklar. Daha bekleyeceğiz. Ne zaman zam yapacağımı bilirim ben..."

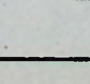
Türkiye Cumhuriyeti'nde çok başbakan geldi geçti, ama itiraf etmek gerekir ki basın sorununa böyle ele alana rastlanmadı. Sayın Özal'ın yüreğindeki kinç, sözcüklerine sinmiştir: "Ne zaman zam yapacağımı bilirim ben..." Yalnız bu tümce bile kâğıda yapılan zammın ekonomik gerekçesini silip süpürmekte, hükümetin kâğıda zammı, gazete-

* * *

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

■ **New York'ta karar günü** *Demokrat Parti'nin güçlü adayları Dukakis ve Jackson, bugün yapılacak seçimlerde zor bir sınavdan geçiyorlar. 5. Sayfada*

■ **TV'de sinema** *John Houston'ın "Prizzi'ler'in Onuru" adlı filminde, son yılların gözde oyuncularından Kathleen Turner, sarışın ve güzel kiralık katili canlandırıyor. 4. Sayfada*



■ **Kongrelere doğru SHP tabanı** *Mardin örgütü, Baykal'ın "daha önce denendiği" görüşünde. Celal Başlangıç'ın yazısı Orta Sayfada*

■ **Ak ve Turkaya finalde** *İngiltere'de yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda Ahmet Ak ve Mehmet Turkaya finale kaldı. Sporda*

■ **Krizin daha kötüsü gelmedi mi?** *'Kara pazartesi' altıncı ayında. Business Week Dergisi 'hasar nerede' diye soruyor. Ekonomi'de*

■ **Fransa'da başkanlık heyecanı** *Cumhurbaşkanlığı için pazar günü yapılacak ilk tur seçiminin önde gelen adayları Mitterrand ve Chirac Arka Sayfada*

■ **Turistik Bodrum 'plastik cenneti' mi?** *Kazılmış yollar, molozla dolu kıyılar ve adım başı inşaatların Bodrum'a umutla gelen turistlere yanlış imaj vermesinden çekiniliyor. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Nedir Bu?

Bir "Babıali yasası"dır, bir gazetenin ortaya attığı bir konuyu bir başka gazete pek kolay kolay ele almaz.

Niçin?

Gazetecilik bir yarışma mesleğidir de ondan.

Bu "Babıali yasası"nı, terör gibi, kaçakçılık gibi, yolsuzluk gibi konularda çiğnemekte yarar var.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ABD, İran petrol platformlarını bombaladı; 2 İran firkateynini vurdu

Körfez'de ABD-İran kapıştı

19 nisan

Dış Haberler Servisi — Sekiz yıldır süren körfez savaşı, dün ABD ile İran arasında meydana gelen bir dizi çatışma ile en tehlikeli aşamaya girdi. İki ülkeyi ciddi bir savaşın eşiğine getiren ve dünyada heyecan yaratan olaylarda, Amerikan savaş gemilerinin, Körfez'deki iki İran petrol tankerini bombalamasının ardından İran hücumbotları Birleşik Arap Emirlikleri açığındaki petrol tesisleri ile Amerikan bandıralı bir gemiye, bir İngiliz tankerine ve Kıbrıs Rum bandıralı bir yük gemisine saldırdılar. Denizde meydana gelen çatışmada ise ABD uçakları iki İran firkateynini vurdular, bir hücumbotunu da batırdılar. Firkateynlerden birinin alevler içinde kaldığı bildirildi. Olaylar üzerine İran'da tüm gönüllüler silah altına çağrıldı. Tahran, ayrıca Amerikan helikopterlerinin önceki gün Fao Yarımadası'nda İran birliklerini bombaladığını öne sürerek, ABD'nin Körfez savaşına **"fiilen katıldığını"** belirtti. Bu Irak, arada iki yıldır İran'ın elinde bulunan güneydeki Fao Yarımadası'nın geri alındığını açıkladı. Başkan Reagan, yaptığı açıklamada, İran petrol platformlarının bombalanmasının İran'ın Körfez'e yeni mayınlar döşemesine bir karşılık olduğunu söyledi. Reagan, **"İran, şunu bilmelidir ki gemilerimizi koruyacağız. Bizi tehdit ederlerse, bunun bedelini ödeyeceklerdir"** dedi.

ABD ile İran'ı ciddi bir savaşın eşiğine getiren olaylar, Körfez'de İran'a ait iki petrol platformunun dün sabah Amerikan savaş gemilerince bombalanması ile başlandı.

Beyaz Saray Sözcüsü **Marlin Fitzwater,** dün sabah yaptığı açıklamada, ABD firkateyni **Samuel Roberts'**in geçen hafta Körfez'in güneyinde mayına çarparak yaralanmasına misilleme olarak Amerikan savaş gemilerinin İran'a ait iki petrol platformunu bombaladıklarını bildirdi. Olayda 4 ABD'li gemici yaralanmıştı. ABD Savunma Bakanı **Frank Carlucci** de bombardıman sırasında füze atan bir İran hücumbotunun batırıldığını açıkladı. İran Haber Ajansı İRNA da dün sabah 08.30 sıralarında petrol platformlarının bombalandığını doğruladı. ABD savaş gemileri tarafından bombalanan Sassan ve Nasr platformları, İran'ın petrol dolum tesislerinin bulunduğu Sırrı Adası'nın 25 kilometre kadar açıklarında yer alıyor.

Marlin Fitzwater, Başkan **Reagan'**ın platformların bombalanmasına pazar gecesi karar verdiğini söyleyerek saldırıyı İran'ın bölgeye daha fazla mayın yerleştirmesini önlemeyi amaçlayan **"orantılı karşılık"** olarak niteledi. Beyaz Saray Sözcüsü, Başkan Reagan'ın pazar gecesi Dışişleri Bakanı **George Shultz,** Ulusal Güvenlik Danışmanı **Colin Powell** ve diğer yardımcıları ile görüştükten sonra Kongre liderlerine bilgi verdiğini belirtti. Fitzwater, petrol platformlarında bulunan İranlılara bombardımandan önce ayrılmaları için uyarı yapıldığını, bombardıman sırasında 4 tane İran F-4 uçağının havalandığını ancak bir süre sonra üslerine döndüklerini söyledi. Beyaz Saray Sözcüsü, bombardıman sırasında Amerikan jetlerinin ABD uçak gemisi **Enterprise'**den kalktıklarını, ama bombardımana katılmadıklarını belirtti. Fitzwater, saldırıyı **"dost ülkelere"** önceden haber verdiklerini kaydederken İngiltere de bir açıklama yaparak Amerikan saldırısını desteklediğini bildirdi. Fitzwater, **"İran hükümeti, mayın saldırılarına karşı gemilerimizi ve çıkarlarımızı koruyacağımızı anlamalıdır"** şeklinde konuştu.

6 GEMİ KATILDI

AP, İran platformlarına karşı düzenlenen saldırıya 6 Amerikan savaş gemisinin katıldığını bildirdi. **Simpson** ve **Bagley** firkateynleri ile **Wainwright** kruvazörü, Nasr Platformu'nu bombalarken **Merril** ve **McLormick** destroyerleri ile helikopter taşıyan çıkarma gemisi **Trenton** da Sassan'a saldırdı. ABD, dünkü saldırı ile İran platformalarını ikinci kez bombalamış oluyor. 19 Ekim 1987'de de Körfez'in ortalarında İran'a ait **Rostam** Platformu ABD savaş gemilerince bombalanmıştı.

İRAN'IN MİSİLLEMESİ

Amerikan saldırısından kısa bir süre sonra dün İran hücumbotları Birleşik Arap Emirlikleri açıklarındaki petrol tesisleri ile Amerikan bandıralı bir iaşe gemisini ve bir İngiliz tankerini bombaladılar.

AP'nin haberine göre, **Lloyds** gemicilik şirketi, Amerikan bandıralı 283 tonluk **Willy** iaşe gemisinin dün BAE açıklarında **Mübarek** petrol alanı yakınlarında saldırıya uğradığını bildirdi. Washington'da Amerikalı yetkililer de Willy gemisine üç İran hücumbotunun saldırdığını belirttiler. ABD Savunma Bakanlığı'nın (Pentagon) savaş kurallarına göre, Amerikan donanması Körfez'de saldırıya uğrayan tüm Amerikan gemilerini savunmakla yükümlü bulunuyor.

İran hücumbotları ayrıca Birleşik Arap Emirlikleri'ne ait olan Mübarek petrol alanındaki iki platforma da saldırdılar. Bu arada yine dün İran hücumbotlarının saldırısına uğrayan 112 bin tonluk İngiliz tankeri **York Marina'**nın alevler içinde kaldığı ve mürettebatın gemiyi terk ettiği bildirildi.

DENİZ ÇARPIŞMASI

İran'ın misillemesinden yaklaşık 6 saat sonra ise İran'ın Hürmüz Boğazı'ndaki deniz üssü Bender Abbas açıklarında ABD ve İran savaş gemileri arasında çıkan çatışmada bir İran firkateyni isabet alarak alevler içinde kaldı. Pentagon (ABD Savunma Bakanlığı) sözcüsü **Dan Howard** dün yaptığı açıklamada, İran firkateyninin, **Joseph Strauss** destroyeri ile **Enterprise** uçak gemisinden kalkan üç A-6 bombardıman uçağından atılan füzelerle isabet alarak alevler içinde kaldığını söyledi. Howard, şöyle dedi: **"95 metre uzunluğundaki İran firkateyni "Sahand" Bender Abbas deniz üssünden ayrılarak hızla üç Amerikan savaş gemisine doğru ilerlemeye başladı. Geri dön uyarılarını dinlemeyen firkateyn, havalanan üç Amerikan A-6 uçağına ateş açtı. Bunun üzerine uçaklar da ateşe Harpun füzeleri, lazer güdümlü bombalarla karşılık verdiler. İsabet alan firkateyn alevler içinde yanmaya başladı. Gemide çıkan dumanlar o kadar yo-**

ğun ki, sağlıklı bir durum saptanması yapmak mümkün değil."

Sahanh firkateyninin vurulmasından yaklaşık bir saat sonra ABD, 2. İran firkateynini vurdu.

Pentagon tarafından yapılan kısa açıklamaya göre, İntruder A-6 tipi Amerikan savaş uçakları, TSİ, 16.40'da Körfez'de seyreden **"Salaban"** adlı İran firkateynine de ateş açtılar.

Açıklamaya göre, söz konusu İran firkateyni, Enterprise uçar gemisinden havalanan uçaklara füze fırlattı. Bu ateşe karşılık veren uçaklar isabet kaydederek firkateyni hasara uğrattılar.

TAHRAN'DA ASKERİ MARŞLAR

AA'nın Tahran muhabirinin bildirdiğine göre, Tahran Radyosu İran'a ait iki petrol platformunun ABD tarafından vurulması haberini olaydan 4 saat sonra askeri marşlar çalarak verdi. Radyo, Nasr Platformu'na dün sabah yerel saatle 09.00'da (TSİ 08.30), Sassan Platformu'na ise 09.38'de ABD kuvvetlerince saldırdığını duyurdu. Haberde, ABD kuvvetlerinin platformların çevresini sararak, **"savunmasız"** platformlara çıktıkları, patlayıcı yerleştirdikleri ve bunları patlattıkları, ayrıca platformu top ateşine tuttukları öne sürüldü.

SAVAŞA ÇAĞRI

Tahran Radyosu askeri marşlarla başladığı yayınından Yüksek Savunma Destek Konseyi'nin bir bildirisini yayımladı.

Bildiride, "**Ey kahraman ve cesur İran milleti, gösterdiğimiz direniş ve fedakârlık nedeniyle ülkemiz ve devrimimiz dünyayı hegemonyaları altına almak isteyen süper güçlerin, özellikle Amerika'nın kin dolu saldırısına maruz kalmıştır. Geçmişte olduğu gibi şimdi de cinayetkâr düşmana karşı koyalım, düşmanın yok edilmesi kahraman halkımızın savaş sahnelerinde hazır bulunmalarıyla muhakkak gerçekleşecektir**" denildi.

Devrim Muhafızları tarafından yapılan açıklamada ise düşmana karşı savaşmak isteyen tüm gönüllülerin kayıt yaptırmaya davet edildiği bildirildi.

FAO GERİ ALINDI

Öte yandan Irak, güneydeki Fao Yarımadası'nın İran'dan geri alındığını açıkladı.

Irak tarafından yayımlanan askeri bildiride, dün öğleden sonra bölgenin tamamen ele geçirildiği ve bu bölgede yeniden Irak bayrağının dalgalanmaya başladığı duyuruldu. Bildiride, binlerce İran askeri ve Devrim Muhafızı'nın öldürüldüğü, yaralandığı ya da esir alındığı kaydedildi.

Irak birlikleri, Fao Yarımadası'nı geri alma operasyonuna önceki gece başlamışlardı.

Stratejik Fao Yarımadası iki yıldır İran'ın elinde bulunuyordu.

ABD helikopterlerinin önceki gece Fao Yarımadası'ndaki İran birliklerine saldırdığı yolundaki Tahran'ın iddiası ise henüz başka kaynaklarca doğrulanmadı.

DAHA ÖNCEKİ SALDIRILAR

İran petrol platformlarına karşı dün gerçekleştirilen Amerikan saldırısının, 22 Temmuz 1987'de Amerikan gemilerinin Kuveyt tankerlerine eşlik etmeye başlamasından bu yana ABD ve İran arasındaki en büyük olay olduğu belirtiliyor.

Sassan ve **Nasr** platformlarına yapılan saldırılar, 19 Ekim 1987'de Amerikan destroyerlerinin Körfez'in orta kesimindeki Rostam Platformu'nu bombalamasından altı ay sonra gerçekleşti.

22 Temmuz 1987'den bu yana ABD, İran'a karşı üç saldırı daha gerçekleştirdi. Bunlar şöyle:

- 21 eylülde bir Amerikan helikopteri İran gemisine saldırdı. İranlılardan 5 kişi öldü, 26 kişi esir alındı. Tutuklular Umman Sultanlığı'nın aracılığıyla İran'a geri verildi.
- 8 ekimde Amerikan helikopterleri Farsi Adası yakınlarında bir keşif helikopterine ateş açan üç İran hücumbotunu batırdı. İki İranlı denizci öldü.
- 2 kasımda da Amerikan USS Carr firkateyni, bir Amerikan yük gemisine yaklaşan İran hücumbotuna ateş açtı.

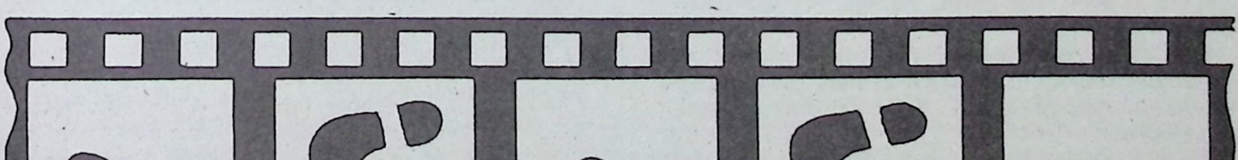
ABD Savunma Bakanlığı, Amerikan Donanması ile İran arasında dün Körfez'de meydana gelen çatışmalarda İran'ın iki platform ile iki gemi kaybettiğini açıkladı.

Körfez'de 20 gemi ve Körfez'in güneyinde **Entreprise** uçak gemisinden oluşan Amerikan güçlerinin dün meydana gelen olaylarda hiçbir kayba uğramadığını belirten Pentagon'a göre, İran'ın kayıpları şöyle:

- **Nasr ve Sassan petrol platformları:** Hürmüz Boğazı'nın batısında, Körfez'in ortalarında stratejik bir konuma sahip olan bu platformları, İran, Körfez'deki deniz ulaşımını denetlemek için kullanıyordu. CSU 23 tipi ağır mitralyözlerle korunan platformlardan, saldırıda bulunan Amerikan gemilerine aynı silahlarla ateş edildiği belirlendi.
- **Joşan füzesavar sürat teknesi:** İki Amerikan gemisinden atılan füzelerle imha edilen tekne Fransız yapısı idi ve Şah tarafından 70'li yıllarda Cherbourg şantiyelerinde yaptırılmıştı.

Fransa İran'a bu teknelerden 12 tane vermiş, 3'ünü devrimden sonra teslim etmişti, ancak birçoğu Irak tarafından imha edildi.

- **Sahand firkateyni:** Lazer güdümlü Amerikan topları ve füzeleriyle yakılan gemi, İran'ın elinde kalan 4 firkateynden biriydi. ABD ayrıca **"Salaban"** adlı İran firkateynini de hasara uğrattı.



'Daha sağ birazdan ölecek'

REFİK DURBAŞ *19 nisan*

"Her telefon çalışta kesik kesik."

Bu kez telefon kesik kesik çalmadı. Ses, acıdan da acı, karadan da kara. Ses **"Oktay Rifat da öldü"** diyordu.

Ölüm bir kez daha şairlere vurmuştu.

Ardında 16 şiir kitabı, 7 oyun, 2 çeviri, 3 roman bırakarak ölümün kara sesi bu kez de **Oktay Rifat'ı** çağırmıştı.

Son kitabı **"Koca Bir Yaz"** şunun şurasında çıkalı kaç ay olmuştu?

Daha nice yazacak şiirleri, oyunları, romanı vardı.

Ölüm, hepsinin sonuna kara noktasını koydu. İlk şiiri 15 Aralık 1936'da Varlık dergisinde çıkmış. Demek 42 yıldır yazıyordu. Neredeyse bir genç ömre denk bir yazı süresi,

Orhan Veli ve **Melih Cevdet'**le **"Yeni"** şiirimizin üç kurucusundan biriydi.

Yalnız şiir değil, şiir üzerine yazılarıyla da vurduğu yerden ses getiren, oyunlarında kullandığı şiirsel dille toplumsal sorunların yanı sıra cinselliğin ötesinde bireyin iç çatışmalarını sergileyen bir yazar olarak da her zaman anımsanacak Oktay Rifat; ölümünün o kara noktasına inat..

"Her şey insan içindir. Başka kimin için olabilir? Kurtlar, kuşlar için mi? Bilgi de sanat da insan için. İnsanın, tabiatın ve toplumun yıkıcı kuvvetlerini yenerek daha rahat, daha kolay, daha insanca yaşaması için" diyordu bir yazısında.

Yapıtlarını bu ışık altında verdi. Bu ışığın yansısı hiçbir zaman eksilmedi yazdıklarının üzerinden.

En bireysel duyarlıklardan toplumsal temalara uzanan geniş bir yelpazede şiiri irdelendiğinde şiirimiz adına ne zenginlikler taşıdığı görülecektir yazdıklarının.

"Karga ile Tilki"de görülecektir, **"Elleri Var Özgürlüğün"**de görülecektir, **"Latin Ozanlarından Çeviriler"**de görülecektir.

"Birtakım İnsanlar"da, **"Bir Kadın Penceresinden"**de, **"Koca Bir Yaz"**da da görülecektir.

En son 13 Aralık 1987'de **Behçet Necatigil'**in ödül töreninde görüşmüştük. Rakıdan ve şiirden konuşmuştu.

Ölüm ne kadar uzaktı.

Ve ne kadar yanıbaşımızdaydı şiir.

Hâlâ o masanın ucunda oturuyor Oktay Rifat.

Elinde uzun rakı kadehi.

Gözlerinin içinde yazacağı şiirlerin dizeleri. **"Koca bir yaz geçirdim / şimdi yorgunum biraz"** der gibi...

"Bu bulut sahici mi" der gibi...

"Günlerce o gündük hep" der gibi...

Ne tuhaf son kitabı **"Koca Bir Yaz"**da ölümün kara eli hiçbir şiirine değmemiş sanki... Sanki ölümü hiç aklına getirmemiş son yıllarda. Ama o ölümün aklındaymış.

"Uy lili vay lili."

Hürriyet'ten Özal'a açık eleştiri

20 nisan

Haber Merkezi — Hürriyet Gazetesi'nin sahibi **Erol Simavi'**nin **"Sayın Başbakan..."** başlıklı yazısı, Hürriyet Gazetesi'nin dünkü sayısının manşetinde yayımlandı. Yazısının ilk bölümünde **"by-pass"** ameliyatı geçirenlerde görülen davranış değişikliklerini anlatan Erol Simavi, daha sonraki bölümde Başbakan **Turgut Özal'**a çeşitli suçlamalar yöneltti. Yazısının bir bölümünde Başbakan Özal'ın, **"basından nefret ettiğini"** belirterek **"Ama, üzerine basa basa söylüyorum: Bizler hancıyız... Sizler; öyle de böyle de, yolcu..."** diyen Erol Simavi, yazısını şöyle noktaladı: **"Buyrun, kalemimi zatiâliniz teslim alın... Aklınızdan ve gönlünüzden ne geçiyorsa; varın, oracığa onu yazın. Saygılarımla."**

Erol Simavi'nin yazısının tam metni şöyle:

Zatıâliniz ve politikanızı; gazetemde, gün oldu eleştirdik, gün oldu alkışladık. Ama, şahsınıza olan yakınlığımızı hep koruduk.

Bu duygumuzu, karşı karşıya geldiğimiz zamanlarda, sanırım, siz de hissetmişsinizdir.

Sevdiğimiz, beğendiğimiz, umut bağladığımız kişiydiniz. Çizdiğiniz hedefler ve uygulamayı vaat ettiğiniz politika, bizlere de sıcak gelmişti.

Şimdi; bugünlerden o günlere uzanıp bakıyorum: İtiraf edeyim, sizi artık tanıyamıyorum...

Hele şu sıra...

Başımı ellerimin arasına alıp sebebini düşündüğüm çok oldu: Ama; bulamadım, bulamadım, bulamadım...

Sonra, dündü... Beynimde bir kıvılcım çaktı... **"Acaba mı?.."** dedim ve oturup bu satırları yazdım.

Bir akrabam var... Türkiye'nin sayılı zenginlerinden. Kalbinden rahatsızdı. Yıllar önce Houston'da, **"by-pass"** geçirdi. Belki bu konuda, bizim **"duayen"**lerdendir.

Döndüğünde turp gibiydi. Kendisinden çok genç olan bizleri, öteki diyara uğurlayacak kadar da sağlıklı.

Bir gün; hep koruduğumuz karşılıklı sevgi-saygı ilişkisi, incir çekirdeği doldurmaz bir olay yüzünden bozuluverdi: Hiç yoktan aramızda tartışma çıktı.

Baktım, tanınmaz halde. O efendi adam gitmiş, yerine bir mahalle kabadayısı gelmiş... Tükürük ve sövgü saçan ağzını, külhanbeyi tavırlarını, şimdi bile utancın ısısı yüzüme vurarak hatırlarım.

Onun da sebebini, ertesi gün, bir sonraki gün, çok düşündüm. Yine bulamadım...

Bir akrabam daha vardı... Teyzezadem... Büyük hekim iyi insan; rahmetli Profesör **Cihat Abaoğlu.**

Olayın şoku hâlâ üzerimde; ona sordum.

Güldü... **"Sen de gül"** dedi ve anlattı:

"By-pass ameliyatında, bir ara kalp durdurulur ya... O sıra, beyine, 15-20 saniyelik bir oksijen akımı kesintisi olur ya... İşte ondandır. Herkeste değişik izler bırakır..."

"Ama işini mükemmel götürüyor. Vereceğini akıllıca dengeleyip; alacağına şahin gibi saldırıyor" diyecek oldum.

Yine güldü; yine anlattı:

"Sayıların merkezi beyinciktir... Ona bir şey olmaz..."

Bir büyük işadamının oğlu var. O da, by-pass'lı, işinde iyi. Eskiden kırıcıydı. Şimdi duyuyorum, katmerlenmiş. Hayli zayıf olan insan ilişkileri, neredeyse sıfır noktasına inmiş.

Düşündükçe; başka by-pass'lı aşina yüzler aklıma geldi. Ameliyatın etkisi, onların, başka taraflarına vurmuştu.

Mesela biri; kırk yıllık hanımefendi eşini defterden silmiş, torunu yaşındakileri kovalamaya başlamıştı.

Yakın bir akrabam var. Şimdi, seksenine hayli yakın... Dört, beş yıl önce; o da aynı dertten neşter altına yattı. Bakıyorum, akşamüstü olmuyor mu, genç kız kafeteryalarının baş müşterisi.

Ben, 58 yaşındayım. Bir müteahhit tanırım. En az, sekiz, dokuz yaş büyüğümdür. Onun da kalp damarları revizyonlu. Bir ara, her gördüğümde **"Bugün yine, beş hatunla beraberdim"** derdi. Sonra sonra, yorgunluk belirtileri göstermeye başladı. Şimdilerde, günde üç kadından söz ediyor!..

Sayın Başbakanım!..

Yine **"aynı kalp yolundan"** geçmiş bir ünlü zenginimizi hatırlayın... Onun; dünden, bugüne girdiği kılıkları kendisine yakıştırdığı tavırları; birlikte çalıştığınız ya da çalışmadığınız zamanlarda siz, kendisine kondurabilir miydiniz?..

Bunlar; iki soluk arasında hatırlayabildiğim örnekler. Ama, tespih taneleri gibi, art arda sıralanmış gerçekler. Hep görmemezlikten gelinen, hep de örtbas edilmek istenen bir olguyu doğruluyor.

"By-pass" dedikleri cerrahi işlemin, kişilik üzerinde mutlaka bir iz bıraktığı...

Ama şöyle, ama böyle... Ama şuraya, ama buraya.

Sayın Başbakanım!.. Gelelim, yine şahsınıza.

Sizde uyandırdığı etkiyi, iki kelimeyle özetleyebilirim: **"BASINDAN NEFRET".**

Sağlık seferinizden dönüş gününden beri, bizleri köşeye sıkıştırma çırpınışı içindesiniz... Elhak, başarıyorsunuz da... Yetinmiyorsunuz; daha daha daha, sıkıştırmayı düşlüyorsunuz...

Siz, şu **by-pass** gerçeğini yaşıyorsunuz... Ama, bir başka gerçeği unutuyorsunuz.

Dev bir çomar olup; mini mini bir tekirin üzerine hamle etseniz bile, onun, can havliyle atılıp yüzünüzü, gözünüzü tırmalayacağını...

Elbette ki; ne siz, o yaratıksınız, ne de bizler, öteki...

Ama, üzerine basa basa söylüyorum: Bizler, hancıyız... Sizler; öyle de, böyle de yolcu...

Bazı akşamlar, televizyonumun penceresinden, sizinle yüz yüze geliyorum. **"Basınla konuşma"** yapacağınız gün bakıyorum da, sizi, o tartıştığım yakın akrabama benzetiyorum.

Avaz avaz haykırıyorsunuz... Kelimeleri dudaklarınızdan, hem püskürtüyor, hem de, adeta çevreye saçıyorsunuz:

"Basın yalan yazıyor..."

Sonra daha: **"asparagas"**lar... Uydurmuşlar... İşletmişler."

Bunlar, zatıâlinizin bizlere attığı taşlar... Kulaklarımızı, hep bu **"tek taşlar"**ınızla çınlatıyorsunuz.

Ben de işte; asıl o zaman isyan ediyorum.

Hayır, Sayın Başbakanım!..

Basın, yalan yazmıyor... Türkiye'de de yazmıyor, dünyada da yazmıyor...

Arada, gözden kaçıyor; ya da sizin kurduğunuz türde, bilgi vermemeyi bayrak edinmiş iktidarlar çıkıyor... Kovalanan haber için, danışsanız da, ağzını sanki kitliyor... O zaman, gazeteci ne yapsın? Hataya düşüyor.

Masa başında haber üreten, hiç mi gazete türü yoktur? Elbette vardır... Dünya haritasını açın, gözünüzü kapayıp parmağınızı gelişi güzel bir noktaya basın...

Orada da vardır, burada da olabilir... Ama onlar, bulvar tipi gazetelerdir.

"Hayali haber" üretirler... Nasıl derseniz, tıpkı sizin **"hayali ihracatınız"** gibi.

Ben **Hürriyet**'te, 40 yıldır sorumluluk taşıyorum. Meslek kıdemime gelince. O, azıcık eskidir: 44-45 yıl.

Şimdi bu sütunda şerefimi de ortaya koyarak yazdığım satırların da altını çizerek söylüyorum: Bizlerin arasında, bırakınız yalan haberi; yanlış habere bile tahammül gösterecek meslektaşım yoktur.

Sayın Başbakanım...

Kabul ediyorum... **"Devrişahaneniz"**de, basın sevilmiyor. Gazetelerimizin, kamuoyunda, cana yakın bir görüntü taşıdıklarını da sanmıyorum... Sizin de olayı, içinizin yağları eriyerek körükleyişinize, her gün tanık oluyorum.

Oysa; baş başa konuşup fikir alışverişinde bulunduğumuz günler, az değildir.

Yanımda çoğu zaman, Genel Koordinatörümüz **Çetin Emeç** de hazır bulunmuştur.

Nice sırrınızı bize açmıştınız... Hepsini, kutsal bir gizlilik içinde korumaya, ikimizin de özen gösterdiğini, herhalde teslim edersiniz.

Ama, hep titizlendiğimiz bu kuralı, şimdi ben, bozmak istiyorum...

Hatırlarsınız... **Davos**'taydık... Sizden, başını dertte gördüğüm bir meslek mensubumuz için, ricacı olmuştum... Ödeme sorunları vardı. Makbul bir erteleme, ona soluk aldırabilecekti.

Aracılık görevimi yerine getirirken, bir noktayı ayrıca belirtmiştim.

"Ben, arkadaşımdan çok, bini aşkın çalışanını düşünüyorum. O; evini, arsasını, olmadı tesisini satar, kendisini kurtarır. Ya ötekiler? Onlar sokakta kalır. Beni asıl kaygılandıran, çalışanlardır."

Hafiften bir yan tebessümle, bileceksiniz, ne demiştiniz:

"Valla Erol Bey; bugün iki buçuk milyon işsiz var... Piyasadan bin küsur gazeteci çekilmiş, hiç de fena olmaz."

Bu sözlerinizi, herhalde hatırlarsınız da, benim de karşınızda ağzımın açık kaldığını, acaba hatırlayabilir misiniz?

Donmuştum...

Onca umudum, biraz da o gün, umutsuzluk çukurlarına gömülecekti...

Sonra sonra, düşünüp kurdukça çıktı... Bu ne kişiliksiz düzendir ki, parmağınızın bir işaretiyle, pazar günü olmasına rağmen savcılar çalışır; gazete top-

latır... Bu ne onurdan yoksun devlet kuruluşlarıdır ki; yine bir göz kırpmanızla, kâğıdımıza katmerli zammı bindirir...

Yine pazar olmasına ve saatlerin, akşam karanlığında hayli yol almasına rağmen...

Evet, Sayın Başbakanım... Gelelim, netice-i kelama: **Montesquieu "Kuvvetler Ayrılığı"** sistemini getirirken, üçlü bir düzen düşünmüştü:

Yasama... Yürütme... Yargı...

Zatıdevletliniz, bu ilkeyi, tekliye dönüştürdünüz: Şimdi, varsa da, yoksa da **"ÖZAL"**...

Anayasayı bile; ama bir kez, ama on kez, ihlal etmekte beis görmeyen, siz değil misiniz!..

Bilirsiniz...

Devlet organları arasında yer almasa da, azıcık fantezi, aslında bir gerçeğin ifadesi olarak **"BASIN"**ı da **"kuvvetler"** arasına katarlar. Ona da bir numara yakıştırırlar.

"DÖRDÜNCÜ KUVVET!"

Ben de şimdi; sizin ilhamınızla, yeni bir **"Kuvvetler Ayrılığı"** ilkesi getiriyorum.

Demokrasiye ve demokratik düzenin kutsallığına olan sarsılmaz inancımın da ışığında, **"Benim kuvvetler ayrılığı kitabım", I'İNCİ KUVVET** faslına, bilir misiniz ne yazar?

BASIN...

Ya **ikinci**?..

Buyrun, kalemimi zatiâliniz teslim alın. Aklınızdan ve gönlünüzden ne geçiyorsa; varın, oracığa onu yazın.

Saygılarımla.

EROL SİMAVİ



'Patron hürriyetine karşıyım'

20 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan **Turgut Özal**, Hürriyet Gazetesi sahibi **Erol Simavi**'nin gazetenin birinci sayfasında yayımlanan "Sayın Başbakan" başlıklı yazısına sert tepki gösterirken, ANAP, Simavi'nin yazısının Meclis Genel Kurulu'nda tartışılmasını ve Cumhurbaşkanı ile parti gruplarının yazı hakkındaki görüşlerini ortaya koymalarını istedi.

Başbakan Turgut Özal, Simavi'nin "Sayın Başbakan" başlıklı açık mektubunu sert bir biçimde eleştirerek, **"Şaka gibi söylense dahi basını yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerinin önüne koyması, karşılaştığımız zihniyetin ve hastalığın açık bir göstergesidir"** dedi. Özal, kendisinin "basın düşmanı" şeklinde nitelenmesinin yanlış olduğunu da belirterek, **"Biz basın hürriyetinin yanındayız. Basına düşmanlık gibi bir durumumuz yoktur. Ama biz patron zihniyetinin karşısındayız. Basın hürriyetinden yanayım ama, patron hürriyetinin karşısındayım"** şeklinde konuştu.

Başbakan Turgut Özal, ANAP grup toplantısına katılmak üzere dün saat 12.50'de TBMM'ye geldi. Oldukça sinirli ve gergin olduğu gözlenen Özal, kuliste gazetecilerin sorularını yanıtlarken, **"Patrondur yazar. Cevabını da alır merak etmeyin. Mektuplar olabilir, bana da gelebilir size de gelebilir"** şeklinde konuştu.

ANAP grubunda ilk sözü basından sorumlu Genel Başkan Yardımcısı ve Trabzon milletvekili **Eyüp Aşık** aldı. Eyüp Aşık, sinirli bir biçimde Hürriyet'in dünkü sayısında birinci sayfadan yayımlanan Erol Simavi'nin Başbakan Özal'a mektubunun son paragrafını okudu. Simavi'nin yazısında basını birinci kuvvet olarak gösterdiğine dikkat çeken Aşık, **"Bazı gazete sahiplerinin kendilerini milli iradenin üzerinde gördüklerini öne sürdü. Aşık, Simavi'nin bu yazısının TBMM Genel Kurulu'nda tartışmaya açılmasını istedi. Aşık, Simavi'nin yazısını okurken, bazı ANAP'lıların "Kim oluyor o adam?"** şeklinde tepki gösterdikleri görüldü.

AHKÂM KESİYOR'

ANAP kulisinde Simavi'nin yazısına ilişkin ilginç değerlendirmeler de oluyor. ANAP Antalya Milletvekili **Cengiz Dağyer**, Simavi'nin mutfağında 95 çeşit turşu ol-

masından söz edip, **"Erol Beyefendi'nin şeyi şeyine denk trompet çalıyor, gazetesinden de ahkâm kesiyor"** diyordu. Devlet Bakanı **Adnan Kahveci** de gazetecilerle sohbet ederken, alaycı bir dille **"Simavi bu yazıyı hangi şartlar altında yazdı acaba?"** sorusunu yöneltiyordu. Gazeteciler sorunun anlamını kavramaya çalışırken, Kahveci ekliyordu:

"Normal bir atmosferde yazdığını zannetmiyorum, bio kimyasal bir etki var galiba."

ÖZAL'IN KONUŞMASI

Başbakan Turgut Özal da ANAP grubunda konuşmasına, Simavi'nin yazısını eleştirerek başladı. Özal, **"Hürriyet gazetesi sahibinin ve bazı yayın organlarının kâğıt zammını bahane ederek, şahsıma yaptıkları saldırıyı halkımızın takdirine bırakıyorum"** diyerek konuşmasına başladı. Özal daha sonra bütün gazete bürolarına gönderdiği metni gruba okudu. Özal, şöyle konuştu:

"Öncelikle söylemek istediğim şey, bizim hiçbir kimseyle şahsi meselemizin olmadığıdır."

BESLEME BASIN

Başbakan Özal, basın hürriyetinin bulunmadığı bazı ülkelerde **"besleme basın"** olduğunu da ifade ederek, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Ama demokrasiyle yönetilmeyen ülkelerde besleme basın vardır ve buralarda basın onu besleyenlerin istediği istikamette yazı yazar, yayın yapar. Türkiye'de 1980'e gelinceye kadar gazete kâğıdında bütün gazetelere geniş sübvansiyon yapılıyordu. Nitekim 24 Ocak 1980'de kilosu 9 lira olan gazete kâğıdı 36 liraya, yani 4 misli arttırılarak sübvansiyon kaldırılmış, daha sonra da sübvansiyon tamamen terkedilmiştir.

1987 başında gazetelerimizde kâğıt konusunda bir formül üzerinde ayarlama yapılacağı hususunda şifahi mutabakata varılmış olmakla beraber, dünya kâğıt fiyatlarının anormal yükselmesi, piyasada çift fiyatın yani karaborsa fiyatının belirlenmesi üzerine fiyat farkı muhtelif kademelerle giderilmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan ithal kâğıt üzerindeki bütün fonlar ve gümrük basının lehinde sıfıra indirilmiştir. Bu suretle basından gelebilecek kâğıt fiyatlarının yüksekliği eleştirileri önlenmiştir. SEKA'nın fiyatını uygun bulmayanlara ithal kapısı sıfır gümrükle açılmıştır ve bu şartlar altında dahi SEKA fiyatları ithal fiyatının yüzde 5 ile 10 altındadır.

Bir diğer önemli konu, bir büyük gazete patronunun Türkiye'deki demokratik sisteme bakış tarzıdır. Şaka gibi söylense dahi, bir basın patronunun ağzından basını yasama, yargı, yürütmenin önüne koyarak birinci kuvvet olarak gösterip ilan etmesi karşılaştığımız zihniyetin ve hastalığın çok açık bir göstergesidir."

Özal, Gazetciler Cemiyet Başkanı yanında da basın hürriyetinden yana olduğunu belirttiğini ifade ederek, **"Basın düşmanlığı diye bir durumumuz asla doğru değildir. Ama biz patron zihniyetinin karşısındayız"** dedi.

Özal, konuşmasına şöyle devam etti:

"Bugün maalesef birkaç hadise benim nazarı dikkatimi celbetmiştir. Patron şöyle ister, öyle yazarlar. Ben yazarları bundan kurtarmak istiyorum. Türkiye'de hakiki basın hürriyeti patron hakimiyetinin ortadan kaldırılması, yani çok ileri ülkelerde olduğu gibi basında yazı yazanların kendi görüşlerini, kendi fikirlerini açıkça, korkmadan, çekinmeden, işimden olurum korkusundan da sıyrılarak inşallah bu noktaya gelmemiz lazım."

Özal, gazete patronlarının SEKA'nın gazete kâğıdı fiyatlarını indirmesini istediklerini belirterek, **"SEKA fiyatlarını aşağı çekin demek, bana sübvansiyon yapın demektir. Bu olmaz"** diye konuştu. Gazete patronlarının istediği fiyatları vermenin mümkün olamadığını vurgulayan Özal şöyle konuştu:

"Her ticari müessese nasıl kendi kendini en iyi şekilde idare edecekse, basın da kendisini en iyi şekilde idare etmelidir. Biz onların ticari işlerine karışamayız. Ticari işlerinden dolayı şunu veya bunu alıp vermemiz diye birşey bahis konusu olamaz. Kimseye de haksızlık yapmadık."

Özal, **Nezih Demirkent** ile konuşmasının bazı bölümlerini de anlatarak, Simavi'nin Davos'ta Başbakan ile görüşmesi sırasında Özal'ın **"1000 kişi çıkarsa ne olur?"** şeklinde konuşmasının da söz konusu olmadığını bildirdi. Bazı sorunları olan bir gazetenin kendilerinden yardım isteğinde bulunduğunu ifade eden Özal konuşmasını şöyle sürdürdü:

"O gazeteye yardım değil de, haklı olan durumları yaptık. Eğer kötü niyetimiz olsaydı, bunu başka türlü kullanırdık. O gazeteyle olan durum da şudur: Gazetenin bir yerde büyük çapta inşaat işi var. Konut yapıyor. Fakat o konut yapılan yeri bir devlet bankasına veya yarı devlet bankasına ipotek etmiş. İpotek çözülmeyince konutları satamıyor. Hadise budur. Ben bunun üzerine o bankayla konuştum. 'Nedir meseleniz?' Şu kadar ipoteği var. Onun üzerine dedik ki, 'O inşaatı yapan kimse, size bu kredinin karşılığı bir yeri versin, siz ipoteği kaldırın'. O ipoteğin karşılığında bir mülk verdiler o bankaya. İpoteği kaldırdık. İpotek kaldırılınca da o mülk üzerine yapılması düşünülen binaların satışı tamamlandı. Biz burada herhangi bir gazeteye karşı hiçbir şekilde haksızlık yapamayız. Yoksa ben isteseydim o gazeteye biraz kızıyorum, ipoteği kaldırmayıp ne yaparsa yapsın, ne hali varsa görsün diyebilirdim. Ama hiçbir zaman, hiçbir gazeteye, hiçbir müesseseye Türkiye'de insanlık dışı bir iş yapmamışızdır. Hiçbir zaman da yapmayız.

Zannetmesinler ki, şundan dolayı kızdık da bu müesseseye karşı birtakım tavırlar içerisine gireceğiz. Hayır, bizde kattiyen böyle birşey olmaz. Hiçbir zaman, hiçbir müessesenin karşısına hele oradaki çalışanları da düşünerek karşısına çıkmadık. Ama haksız kimseye de devletin tüyü bitmemiş yetimlerin hakkını da yedirmedim, yedirmem."

Özal, hiçbir güç sayesinde iktidara gelmediklerini de ifade ederek, ANAP'ın bildiği yoldan ayrılmadan yürüyeceğini ve zikzak yapmayacağını vurguladı. Özal şöyle konuştu:

"Biz buraya kimsenin yani kendisinde güç ve nedenlerin sayesinde gelmedik. Öyle gelenler olmuştur. Bu büyük gazeteler, bazı patronlar, bazı partilerin liderlerini tespit etmişlerdir. Tarihe baktığınızda bunun misallerini görürsünüz, ama ANAP'ın durumunda hiçbir gazete patronunun en ufak bir rolü olmamıştır. Hatta eğer bizim geleceğimizi tahmin etselerdi, hiç çekinmeden belki karşımızda olanlar olurdu. Ama tahmin edemediler, onu da Allah'ın bir lütfu olarak kabul ediyorum."

BASINLA BİRLİKTE ÇELME

Özal, ANAP'la ilgili olarak son günlerde basında yapılan yorumlara değinerek, **"ANAP içinde fikir ayrılıkları olabilir ama ANAP dört yamalı bir bohça değildir"** dedi.

Eski siyasi partilerin güç kaybetmelerinin ANAP'ın kurulmasından kaynaklandığını belirten Özal, bu partilerin güç kazanma heveslerinin gerçekleşemeyeceğini belirtti. Bu sırada Manisa milletvekili **Mehmet Yenişehirlioğlu**, **"Yolları eğri"** diye bağırdı. Bu partilerin yeniden güçlenmelerinin mümkün olmadığını vurgulayan Özal, **"Taraftarlarını toplayıp meydanlarda gösteri yapmalarının nedeni acaba bir punduna getirebilir miyiz diye**

düşünmelerindendir. Meselelerin geçici olduğunu bir yıl sonra aynı sıkıntıların kalmayacağını bildikleri için acaba basınla birlikte bir çelme atabilir miyiz diye fırsat kolluyorlar. Bunlar tuzaktır" biçiminde konuştu. Referandum öncesinde söylenen sözlerin hiçbirinin doğru çıkmadığını söyleyen Başbakan, hayat pahalılığının geçici olduğunu ve "**sıkma işlemine**" devam edeceklerini kaydederek, "**Karşımızdakiler gerek basını kullanmakta, gerekse dedikodu çıkarmakta maharetliler, bunun için ekonomik tedbirlerin de biraz kuvvetli olması lazım**" dedi.

Bomba

YALÇIN DOĞAN *20 nisan*

ANKARA — Hürriyet Gazetesi sahibi Erol Simavi'nin dün Hürriyet'te Başbakan Turgut Özal'a yazdığı açık mektup siyasal yaşamımızın bir dönüm noktasını oluşturuyor. Dönüm noktası, dün başkentte "bomba etkisi" yaratıyor. Siyaset dün "mektup ve ötesi..." çevresinde dönüyor.

ANAP iktidarıyla basın arasındaki gerginlik dün en yüksek noktasına ulaşıyor. Gerginlik dün sabah önce Başbakanlık Konutu'nda yaşanıyor. Hürriyet'te Erol Simavi'nin açık mektubunu sabah kahvaltasında okuyor. İşte, o andan itibaren bir başka çark dönüyor. Çevresinde farklı rüzgârlar esiyor. Yakınlarından bir bölümü "basınla diyaloğun koptuğunu, yeniden bir diyalog arayışına geçilmesi gerektiğini" belirtirken, basınla ilgili danışmanları "konunun üzerine gidilmesini" öneriyor.

Özal açık mektubu "simsiyah bir yüzle" okuyor. Sonra da ANAP grubunda bir konuşma yapmaya karar veriyor. Ancak, o sırada herhalde belli telefon görüşmeleri olmalı ki, Başbakanın ANAP grubunda konuşmasından önce, kürsüye genel başkan yardımcılarından Eyüp Aşık çıkıyor ve olaya tıpkı Özal'ın kullandığı dille yaklaşıyor.

Başbakan kürsüde son zamlardan ve ikinci hükümetini kurmasından bu yana belki de en çok alkış topladığı konuşmasını yapıyor. ANAP grubu "bir günlüğüne kenetleniyor". Başbakanı desteklediğini alkışlarıyla göstermeye çalışıyor. Nerede?.. Basının önünde ve grupta...

Hemen eklemek gerek. "Bu kenetlenmeye" aldanmamak gerek. Çünkü, bu "bir günlük gösteri". Öylesine gösteri ki, Meclis kulisinde bazı bakanların tedirginliği sözlere dökülüyor. İşte, bir bakanın söyledikleri:

"Gerginliğin tırmanması çok yanlış. Basınla ilişkilerin yumuşaması lazım. Yoksa, iş bu gidişle rejimi ilgilendiren yönlere kayabilir. Bizim endişemiz ve Başbakana itidal tavsiye edişimizin altında yatan budur."

Kuliste bir başka bakan yüzünü ellerinin arasına almış, derin derin düşünüyor:

"İş bu hale gelmemeliydi... Ne Başbakan basının üzerine bu kadar gitmeli, ne de basın Başbakanı bu kadar hırpalamalıydı..."

Özal kürsüden konuşurken, Başbakanlık Basın Merkezi de hem Özal'ın Erol Simavi'ye verdiği yanıtı gazetelere geçiyor, hem de iki gün önce Cumhuriyet'te Cüneyt Arcayürek'in yazdığı bir yazıya "kendini muhatap kabul ederek" açıklamada bulunuyor.

Özal'la basını karşı karşıya getiren olayın kökeninde ne yatıyor?.. Kâğıt zammı mı?.. Asla değil. Belleklerimizi şöyle bir yoklarsak, Özal'la basının arasının açılması "referanduma" kadar dayanıyor. Özal siyasal yasakların kaldırılmasına karşı açık bir tutum sergiler ve bu tavrını TV konuşmasında netleştirirken, basın çok büyük çoğunluğuyla "demokrasi olacaksa, yasaksız olacak" ilkesinden hareket ediyor. Bu nedenle de siyasal hakların geri verilmesini istiyor. Özal'la basın arasında ipler işte bu noktada kopuyor. Hatta, Özal'ın "işte gazeteler bu kadar yazdı, ama yine de çok az bir çoğunlukla hakları geri verildi" derken, basına çatmasının azımsamasının ilk örneklerini veriyor.

Arkasından gelen seçim yasası ve yüzde 36 oy oranı ile Meclisin üçte iki çoğunluğuna sahip olması, basındaki eleştirilerin dozunu yükseltiyor. Doz yükseldikçe, Özal'ın sinirleri daha da geriliyor ve bu arada ilginç bir başka olay yaşanıyor. Özal'ın çevresi boşalıyor. Ne danışmanlar, ne siyasal öneri götürenler, ne basınla diyalog sürmesinden yana olanlar, kimse, evet hiç kimse kalmıyor Başbakanlık Konutu'nda. Özal bir yalnızlığa gömülüyor. Bakanlar bile istedikleri zaman başbakanla görüşemez duruma düşüyor. Çevrede kalan bir-iki kişi de Özal'ı sürekli "basın aleyhine" kışkırtıyor.

Yalnızlık ve kışkırtma ürününü veriyor: Basına ambargo koyan, basın özgürlüğünü tehdit eden yasa tasarıları ele alınıyor. Gerginliğe bir tohum daha ekiliyor. Bir yandan yeni yasalarla, bir yandan da kâğıt zammına sıra gelmeden, her türlü mal ve hizmete bindirilen zam furyası basının sert tepkileriyle karşılaşıyor.

Yani, aslında basınla Özal arasındaki gerginliğin temelinde kâğıt zammı en alt sırada yer alıyor. "Benim nasıl olsa TRT'm var, basının iki buçuk milyon tirajı ne yazar" havası sadece Başbakanlık Konutu'nda esiyor. Çünkü, bakanların ve milletvekillerinin çok büyük çoğunluğu bu düşünceyi paylaşmadıkları gibi, konuyu geçen hafta toplanan ANAP Başkanlık Divanı'na da getiriyor. "Basınla iyi geçinmek" ilkesi Başkanlık Divanı'nda öyle işleniyor ki, Özal bir ara "önümüzdeki dönemde gazetecilerle görüşmeye yeniden başlayacağım" düşüncesine bile geliyor. Bu sözleri söylüyor.

Ama, bu sözler Başkanlık Divanı'nda kalıyor. Çünkü, kâğıt zammı Özal için inatlaşma etkeni olarak önemini hiçbir zaman azaltmıyor.

Başbakanın Simavi'nin açık mektubuna gösterdiği tepki siyasal gündemi çiziyor. Tırmanan gerginlik dün öğleden sonra yerini olağan işlere bırakıyor. Hatta Adalet Bakanı Oltan Sungurlu'nun önümüzdeki hafta basınla ilgili yasaları ve genel olarak "hükümet-basın ilişkilerini" görüşmek üzere İstanbul'a giderek basın kuruluşlarıyla görüşeceği öğreniliyor.

Şimdi, artık basınla iktidar arasında gerçekten yeni bir dönem açılıyor. Başkentte dün herkes bu ilişkiden söz ediyor ve herkes aynı noktada birleşiyor:

"Basınla uğraşan siyasal iktidarlar olsa olsa kendi sonlarını hızlandırırlar".

Biraz Türk, biraz Yunanlı, biraz Amerikalı Elia Kazan:

Amerikan düşü çoktan öldü

ATİLLÂ DORSAY *20 nisan*

Elia Kazan dedikleri bir hoş adam... Yaşlılığın kimi zaman çocukluğunkine yaklaşan kendine özgü sevimliliğini taşıyan, bildiği birkaç Türkçe sözcüğü yeri gelince kullanıp biz Türklerin gönlünü fethetmesini bilen, ardında parlak bir geçmişi olan bir sinema dahisi, bir büyük yaratıcı olmanın getirdiği kaprisleri, kimi zaman hırçın bir tavrı son kerte alçakgönüllü davranışlarla da dengelemesini bilen... Kimi zaman Amerikalı, kimi zaman Yunanlı, Türk, daha doğrusu **"Anadolulu"** etiketinin ardına sığınan... Ve sürekli espri yapan, gönül alan, sıcak bir yaklaşım kurmayı bilen... Başbaşa bir yemek fırsatı doğduğunda, kendisini lüks bir yere değil, **"küçük bir Türk lokantasına"** götürmemi isteyen... Ve Hacı Salih Lokantısı'na girdiğimizde, başta merhum Salih'in oğlu Abdullah, tüm lokantadakilerin gönlünü çalan, özellikle **"kaymaklı tel kadayıfı"**'na bayılan, müşteriler kendisini tanıyınca zevkten dört köşe olduğunu saklamayan... Sonuç olarak, Anadolulu/Akdenizli olmanın, el kol hareketleriyle konuşmaktan insanlara kolayca yaklaşmaya, birçok özelliğini Amerikalıların kendine özgü rahatlığıyla birleştiren ve yakınlığı, dostluğu insanı mutlu kılan bir has sanatçı...

Kazan, Hacı Salih'te, diğer yemeklerde de olduğu gibi hiç et yemedi. Niye diye soruyorum. Doktor öğüdü mü? **"Değil. Bir önceki karım Barbara'nın etkisi. Kendisi tam bir vejetaryendi".**

— Sinema Günleri'ni nasıl buluyorsunuz?

KAZAN — Çok başarılı buluyorum. Yarışma filmleri başyapıt değildi gerçi. İnsan bu tür olaylarda mucize bekliyor, birden başyapıt düzeyinde filmlerin çıkacağını umuyor. Ama onun dışında her şey çok iyiydi. Sansür olayı bizi üzdü, biliyorsunuz. Türkiye gibi güçlü, büyük bir ülkenin sansür kurumuna ne gereksinimi var, anlamıyorum... Harika bir ülkeniz var. Zenginliklerle dolu. İnsanlar son derece sıcak... İyi yürekli ve dost... İstanbul, dünya çapında bir sinema merkezi olabilir. Doğu bölgesi dışında hemen tüm ülkenizi gezdim. Güçlü, zengin, güzel bir ülke. Sansür gibi bir kuruma gerçekten gereksiniminiz yok.

— Türk-Yunan ilişkileri konusunda neler düşünüyorsunuz?

KAZAN — İki ülkenin şöyle düşünmesi gerekir: Evet, aramızda savaş oldu. Korkunç şeyler yaşandı. Ama artık bunları unutalım. Olaylara mesafeyle bakalım. Dünya tarihi acı olaylarla, savaş ve kıyımla dolu. **Özal** ve **Papandreu**'nun birbirine yaklaşımını çok olumlu buluyorum.

Kazan'la bu ülkedeki deneyimlerini konuşuyoruz. **"Amerika, Amerika"** adlı filmi, bir aralar **"Türk düşmanı"** sayılmıştı. Filmi seyrettiğimde hiç de böyle düşünmemiş, bunu da uzun bir eleştiride belirtmiştim.

" 'Amerika, Amerika', çocukluk günlerim ve ailemin anıları üzerine kurulu bir filmdi. Türk düşmanı değildi, olamazdı. Ama burada filmi çekerken büyük baskılarla, sansürle karşılaştım. Ama bunları unuttum. Uzaktan bir ülkeye düşmanlık duymak, aleyhinde konuşmak ahlaka uygun bir davranış değil. Benim Türkiye'ye karşı hiç böyle bir tavrım olmadı. Film, buradaki yaşamından memnun olmayan ve kapağı Amerika'ya atmak isteyip bu düşü gerçekleştiren bir genç adamın öyküsüydü. Biliyor musunuz, burada hâlâ bu düşe sahip çocuklarla karşılaşıyorum. 'Amerika'ya gidebilir miyiz?' diye soruyorlar. Bir sinema okulunun öğrencileriyle konuştum geçen gün... 'Ülkenizde kalın, bu harika ülkede çalışın, filmler yapın' **dedim. Belki burada film yapmak, genelde yükselmek, para kazanmak güç... Ama hiçbir ülkede kolay değil. Amerika artık bir düş ülkesi değil.** 'Amerikan düşü' **denen şey çoktan öldü. Türkiye'de ise yapacak çok şey var."**

Kazan'a yeni Hollywood, **Spielberg** ve **Lucas** gibi **"harika çocuklar"** hakkında ne düşündüğünü soruyorum.

"İyi çocuklar. Yetenekleri var. Ama yaptıklarını pek sevemiyorum. Çocukça şeyler üretiyorlar. Filmlerdeki insancıl yaklaşım, daha doğrusu insan kayboldu. Filmler, belli temalara dayanır. Şimdiki filmlerde bir tema bulmak kolay değil."

Kazan'a kendi sinemasının ana temalarını soruyorum daha sonra.

"Bir insanın kendi içinde var olan en iyi yanları ortaya çıkarma çabası. Zorluklara, engellere karşın, iyi olma çabası... İçte saklı tutkular. Hemen bütün filmlerim Amerika'yı eleştirir. Çünkü Amerika'yı seviyorum. Kadın-erkek beraberliğinde en korkunç şey sessizliktir. Hiçbir şey söylenmiyorsa, tüm ilişki bitmiş demektir. Filmler bir ülkeden, bir toplumdan söz eder ve toplumları birbirlerini anlamaya çağırır. Bir ülke üzerine onu eleştirmeden film yapmak, evlilikteki sessizliğe benzeyen korkunç bir şeydir."

Kazan, özellikle sansüre uğrayan ve çeşitli gruplar tarafından eleştirilen filmlerini anıyor. **"Baby Doll", "İhtiras Tramvayı"... "Centilmenlerin Anlaşması"** adlı Yahudi düşmanlığı üzerine filmi de ABD'deki zengin Yahudiler tarafından alabildiğine eleştirilmiş. **"Rıhtımlar Üzerinde"**'nin ise **"muhbirliğin övgüsünü yapıyor"** diye özellikle Avrupalı eleştirmenlerce yerden yere vurulduğunu anımsatıyor...

Kazan, **"hoca"** sözcüğünün anlamını merak ediyor. Öylesine kullanılan bir sözcük ki. Anlatmaya çalışıyorum ve bu arada dinsel inançlarını soruyorum:

"Dinle pek ilgim yok. Komünistlerin, dinin toplumların afyonu olduğu konusundaki görüşüne katılıyorum. Çevremde inanan çok insan var. Karım, sekreterim, arkadaşlarım. Ama benim inancım yok."

Kazan, **Dukakis**'i **"liberal ve dürüst bir adam"** olarak tanımlıyor. Başkan seçilirse Türk-Yunan ve Türk-Amerikan ilişkilerinin bir zarar göreceğini sanmadığını belirtiyor. Peki, başkanlık koltuğunda bir zenci olabilir mi? **"Bu seçimlerde değilse de, yakında olabilir. Ben olsa olsa sevinirim. Renk konusunda hiçbir önyargım yok. Olan Amerikalılar içinse, bu iyi bir tedavi olur."**

Kazan'ın filmlerinde özellikle baba-oğul ilişkisine dayalı kimi sahneler, sinemasever belleğinin en ilginç anıları arasında... **"Cennet Yolu"**'nda James Dean'in, **"Âşk Bahçesi"**'nde **Warren Beatty**'nin, **"Kader De-**

ğişmez"de Kirk Douglas'ın babalarıyla ilişkileri... Kazan'ın ana temalarından biri de bu değil mi?

"Evet. Ama tüm dünya edebiyatında böyle değil mi? Kral Oidipus'tan Hamlet'e, O'Neill'in veya Arthur Miller'in birçok oyununa, bu antik ve modern dramanın da ana teması değil mi?"

Kazan'la birlikte birer **"orta kahve"** içtikten sonra, Yeşilçam Sokağı'nı dolaşıyoruz. Kitap ve kartpostal sergilerine bakıyor, kendisini tanıyanlarla selamlaşıyor. Hilton'a gitmek üzere bindiğimiz taksinin şoförü kendisini tanıyınca çocuk gibi seviniyor. Şoför onunla Almanca konuşmaya çalışıyor, ama Kazan, Türkçe sözcüklerle ve el kol hareketleriyle konuşmaya başlayınca sorun çözümleniyor. Evet, Kadıköy'de doğmuş, dört yaşında ülkesini terk etmiş, ABD'de büyük ün yapmış Yunan kökenli Elia Kazan, hayatının son projesi olarak gördüğü bir filmi çekmek ve bunun için devletin yardımını sağlamak üzere yeniden ülkemize gelecek... Bakalım, yaşlı ustanın bu son büyük projesi gün ışığına çıkabilecek mi?

1989 mali yılı bütçe yasa tasarısı, 136'ya karşı 279 oyla kabul edildi

Bütçe kavgayla bitti

21 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İkinci Özal hükümetinin ilk bütçesi, hükümet adına eleştirileri yanıtlayan Maliye ve Gümrük Bakanı Alptemoçin'in konuşması, TBMM Genel Kurulu'nda kavgalı biten görüşmeler sonunda 136'ya karşı, 279 oyla kabul edildi.

TBMM Genel Kurulu'nda sakin başlayan bütçe görüşmelerinin son günü SHP Grup Başkanvekili Deniz Baykal'ın, Özal'ın kendisine sataştığı gerekçesiyle yeniden söz alması üzerine kavgayla bitti. Başkan **Yıldırım Akbulut**'un Baykal kürsüde konuşurken mikrofonu kapatması üzerine ANAP ve SHP milletvekilleri birbirlerinin üzerine yürüdüler. Yumruklaşma aşamasına gelen kavgada ANAP ve SHP milletvekilleri birbirlerine küfür ederek, **"O... çocuğu"** diye bağırdılar. TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut ise tartışmalar üzerine SHP'lileri uyarırken, **"Çoğunluğa uymak zorundasınız"** biçimindeki uyarısı muhalefetin yoğun tepkisini çekti.

1988 bütçesinin genel kuruldaki oylamasında alışıla geldiği gibi milletvekilerinin tek tek adları okunarak oylarını belirtmesi biçiminde yapılmadı. ANAP'lıların isteği üzerine oylama kürsüye konulan kupalara oy pusulalarının atılması yöntemiyle gerçekleşti. Oylamada 12 ANAP milletvekilinin bulunmaması dikkati çekti.

TBMM Genel Kurulu'nda bütçenin tümü üzerindeki son görüşmeler yine büyük ilgi topladı. TV'nin naklen yayımlamadığı görüşmeleri dinleyici localarından çok sayıda vatandaş izledi. Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi **Nejat Tümer** de bütçe görüşmelerini başından sonuna kadar izledi. Saat 10.00'da başlayan görüşmeler, saat 19.15 sıraıarında sona erdi.

Genç'in konuşmasından sonra SHP Grup Başkanvekili **Deniz Baykal** Başbakan Özal'ın sözlerini yanlış yansıttığı gerekçesiyle söz istedi. Başkan **Yıldırım Akbulut**'un bir süre tereddütünden sonra kürsüye çıkan Baykal, Irak'a yapılan ihracatla ilgili açıklama yapacağını belirtti. Ancak Baykal, Başbakanın işsizlik rakamlarının yüksek gösterilmesinden rahatsızlık duyduğunu anımsatınca ANAP'lılar tepki gösterdiler. Baykal bunun üzerine aynı cümleyi beş-altı kez yinelemek zorunda kaldı. Başbakan Özal'ın da oturduğu yerden el kol hareketleriyle itiraz ettiği konuşma üzerine, Başkan Akbulut, Baykal'ı uyardı. Bu arada ANAP Sakarya Milletvekili **Mümtaz Özkök** Baykal'a **"Provokatör"** diye bağırınca SHP'liler ve ANAP'lılar arasında tartışma başladı. SHP'li **Erdoğan Yetenç** ile Mümtaz Özkök birbirlerinin üzerine yürürken, araya girenler tarafından güçlükle ayrıldılar. Özkök, arkadaşları tarafından dışarıya çıkarılırken Yetenç, **"Dışarıya gel de sana göstereyim"** diye bağırdı.

Tartışmaların yatıştırılmasının ardından Baykal yine işsizlik rakamıyla ilgili sözlerini sürdürünce Akbulut, hiçbir uyarıda bulunmadan mik ofonu kapattı. Akbulut'un bu davranışı genel kuruldaki havayı birden bire gerginleştirince SHP'liler ayağa fırlayarak itirazlara başladılar. SHP'lilerin yoğun protestoları üzerine Akbulut, **"Hiç bağırmayın, zorla bir şey elde edemezsiniz. Bağırmaya, ayağa kalkmaya, protesto etmeye hiç hakkınız yok. İstediğiniz kadar bağırın"** dedi. Ancak, yoğun protestoların sürmesi üzerine Akbulut, Baykal'ın konuşmasını sürdürebilmesi için yeniden mikrofonu açtı.

Baykal, gerçeklerin Meclis kürsüsünde konuşulmasından kimsenin korkmaması gerektiğini belirterek, Türkiye'nin Irak'a yaptığı 2 milyar dolarlık ihracat konusundaki görüşlerini açıkladı. Baykal, Irak'a karşılığı alınmadan 2 milyar dolarlık ihracat yapıldığını, ama ihracat bedelinin Türk parası olarak ihracatçıya ödendiğini belirtti.

Baykal'ın konuşması sürerken genel kurul salonu yeniden hareketlendi. Bu sırada arkadaşları tarafından dışarıya çıkarılan SHP'li Erdoğan Yetenç ile ANAP'lı **İhsan Nuri Topkaya**'nın tartıştıkları dikkati çekti. SHP'li **Arif Sağ** oturduğu sıradan ayağa kalkarak ANAP'lı İhsan Nuri Topkaya'nın üzerine yürüdü ve **"O.. çocuğu"** diye bağırdı. Bunun üzerine ANAP'lı **Alpaslan Pehlivanlı** da SHP sıralarına doğru yürüyerek, **"Sensin o.. çocuğu"** karşılığını verdi. ANAP'lı Nuri Topkaya ile birlikte bazı milletvekilleri SHP sıralarına yönelirken, SHP'li **Adnan Keskin** gözlüğünü çıkararak Topkaya'ya yöneldi. Bu arada bazı ANAP'lıların Keskin'i yumruklamaya çalıştıkları görüldü. Ancak Keskin yumruk yemeden araya giren milletvekillerince uzaklaştırıldı. Genel kurulun havasının sertleşmesi üzerine Başkan Yıldırım Akbulut oturuma on dakika ara verdi. Tartışmalar oturuma ara verilmesinden sonra da sürdü. SHP Grup Başkanvekili **Hikmet Çetin,** Başkan Yıldırım Akbulut'u suçladı ve genel kurulun havasının sertleşmesine Başkan Akbulut'un mikrofonu kapatmasının neden olduğunu söyledi. Çetin, **"17 nisandaki küçük kız çocuğu Meclisi daha iyi yönetti"** diye konuştu.

Aradan sonra oturum yeniden açılınca Deniz Bay-

kal konuşmasını sürdürdü. Baykal, Irak'a yapılan ihracatın, ihracat rakamı içinde gösterilmesinin doğal olduğunu, ancak karşılığı alınmayan bu ihracatın Merkez Bankası kasasına girmiş gibi gösterilemeyeceğini söyledi. Baykal, Başbakan Özal'ın üslubunu da eleştirmek isteyince, Akbulut önce Baykal'a söz vermedi. SHP'lilerin itirazları üzerine Başkan Akbulut, içtüzüğü eline alarak 70. maddesini okudu ve Baykal'ın konuşmasına izin vermedi. Baykal ile Başkan Akbulut kürsü önünde tartışırlarken, SHP'liler Akbulut'u protesto ettiler.

Havanın yeniden sertleşmesi üzerine Akbulut, Baykal'a söz verdi. Baykal, **"Sayın Başbakan devlet sorumluluğu taşıyan bir Başbakana yakıştıramadığım bir üslupla cevap verdi. Her zaman konuşmasında aramızdan birilerine taş atıyor. Bu kez Başbakanın gazabına ben muhatap oldum. Bir insan herhangi bir konuyu yanlış da bilebilir. Ama bir Başbakana, Başbakan olması** 'Size bunu yanlış öğretmişler' **diyerek patronluk havası kesme yetkisi vermez"** diyerek kürsüden indi. ANAP'lılar Baykal'a yuh çekerlerken, SHP'liler alkışladılar. Başkan Yıldırım Akbulut 1988 mali yılı bütçe tasarısının oylanacağını söyledi ve oylamanın kupalara oy atılarak yapılmasını isteyen önergeyi okuttu. Bütçe oylamalarının açık olarak yapılması yönteminden vazgeçilmesi; "Bütçeye hayır oyu verecek ANAP'lıların açığa çıkarılması" amacına yönelik olduğu belirtildi. Bu sırada bazı SHP milletvekillerinin Akbulut'a **"Bravo sana, kazasız belasız işi bitirdin"** şeklinde bağırdıkları görüldü. Başkan Akbulut da **"Ben sizi göremiyorum kalabalıkta. Kim bana bravo dedi?"** diye sorunca SHP'li Yaşar Yılmaz ayağa kalkarak, **"Ben dedim"** dedi. TBMM Başkanı Akbulut, bunun üzerine SHP'lilere, **"Derse, hukuka, usule, kanuna sizin bazı arkadaşlarınızın ihtiyacı var"** diye uyardı. SHP'liler Akbulut'u yeniden protesto ederlerken, Başkan Akbulut, şöyle konuştu:

"Siz çoğunluğa uyacaksınız, hakka, adalete uyacaksınız. Buna mecbursunuz. Bunu öğreneceksiniz. Çünkü başka türlü görüşmelere devam edemeyiz."

Genel kurulda daha sonra bütçe oylamasına geçildi. Ancak oylama bugüne kadar uygulandığı gibi milletvekillerinin adları okunarak oylarını belirtmesi şeklinde yapılmadı. Milletvekilleri kürsüye konulan kupalara atarak oylarını kullandılar. Oylama sonucunda 1988 bütçesi 279 oyla kabul edildi. 136 milletvekili ise bütçeye ret oyu verdi.



150 aile sokakta kaldı — Samandıra'nın Ekmekçioğlu mevkiinde yapılmış 150 kadar gecekondu, dün Kartal Belediyesi yıkım ekiplerince yıkıldı. Samandıra'da yaklaşık 50 dönüm arazi üzerinde gecekondu yaparak yaşamlarını sürdüren çevre sakinleri, Kartal Belediyesi ve Milli Emlak memurlarının bir yıldır devamlı gelerek kendilerinden para istediklerini öne sürerek, "Memurlar evlerinizi yapın, imar affı çıkacak, üç yüz bin lira verirseniz, en kısa zamanda tapunuzu alırsınız diye bize umut verdiler" dediler. (Fotoğraf: Uygar Gürkan)

Borsada çöküntü

22 nisan

Ekonomi Servisi — Hisse senedi fiyatlarındaki düşüş, "çöküşe" dönüştü. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Endeksi yaklaşık bir yıldan bu yana ilk kez 500 puanın altına indi. Böylece İMKB Endeksi, doruk noktasına ulaştığı geçen ağustos ayındaki düzeyinden yüzde 63.1 gerilemiş oldu. İMKB Endeksi geçen 23 ağustosta 1332.37 puan düzeyindeydi.

4 Şubat Kararları'nın parayı daraltıcı etkileri nedeniyle başlayan hisse senedi fiyatlarındaki düşüş hızlandı. İMKB Endeksi, 500 puanın da altına inerek 490.33 puana düştü. Asgari ücretlinin yıllık geliri de uygulamaya girdiği geçen temmuz ayındaki 695 dolarlık düzeyinden 470 dolara geriledi.

Doç. Dr. Süleyman Özmucur, 1988 yılına ilişkin gelir dağılımı tahminlerini yineledi. Özmucur'un 1988 bütçesinde yer alan büyüme ve enflasyon hedeflerine göre yeniden yaptığı hesaplaşmalara göre bu yıl maaşlı-ücretli kesimin milli gelirden aldığı pay yüzde 15'in de altına inerek yüzde 14'e düşecek. Yine Özmucur'un hesaplamalarına göre, aynı kesimin 1987 yılında milli gelirden aldığı pay yüzde 16.3 düzeyinde kalmıştı. Özmucur'un, maaşlı-ücretli kesimin 1988'de milli gelirden alacağı pay için geçen aralık ayında yaptığı ilk tahmin yüzde 15.7 düzeyindeydi.

İlk tahmini, yüzde 35'lik enflasyon hedefine göre yaptığını ifade eden Doç.Dr. Özmucur, **"Ancak, enflasyon tahmini sonradan yüzde 48'e çıkınca, maaşlı-ücretli kesimin milli gelirden alacağı pay da doğrudan yüzde 14'e düştü. Enflasyonun hedefleri aşması durumunda, ki aşılacağı anlaşılıyor, maaşlı-ücretli kesimin milli gelirden aldığı pay daha da düşecektir"** dedi.

Maaşlı-ücretli kesimin milli gelirden aldığı pay düşerken aynı kesimin faal nüfus içindeki payı tırmanıyor. Buna göre, 1987 yılında toplam faal nüfusun yüzde 36.74'ünü oluşturan maaşlı-ücretli kesimin payı

bu yıl yüzde 37.25'e çıkacak. Böylece, bu kesim içine girenlerin sayısı günden güne artarken gelir pastasından aldıkları pay, bir başka deyişle, kişi başına düşen pay da azalmış olacak. Bu kesimin ANAP'ın iktidara geldiği 1983 yılında gelir pastasındaki payı yüzde 24.8 düzeyindeydi.

Gelir pastasındaki payı giderek azalan bir diğer kesim de tarım kesimi. Bu kesim, 1983 yılında milli gelirin yüzde 20.2'sini alırken geçen yıl ancak yüzde 16.9'una sahip olabildi. Özmucur'un hesaplamalarına göre, tarım kesimi 1988 yılında milli gelirin, ancak yüzde 15.8'ini alabilecek.

Tarım ile ücretli-maaşlı kesimin milli gelirden aldığı pay her geçen yıl azalırken faiz, rant ve kâr gelirlerine düşen pay hızla yükseldi. ANAP'ın iktidara geldiği 1983 yılında milli gelirin, ancak yüzde 55'ini alabilen bu kesimin payı geçen yıl yüzde 66.8'e çıktı. Özmucur'un en son hedeflere göre yaptığı hesaplamalar, bu kesimin milli gelirden aldığı payın 1988 yılında yüzde 70'i aşarak yüzde 70.2'ye yükseleceğini ortaya koydu.

Tek Seslilik, Çok Seslilik...

HASAN CEMAL *22 nisan*

Bugün köşemizi Başyazarımız Nadir Nadi'ye bırakıyoruz. 13 Nisan 1960 tarihinde zamanın Demokrat Parti iktidarını uyaran satırlar, bugün de anlamlarını koruyorlar.

*

"Sayın DP sorumluları öyle sanıyorlar ki, vatandaşı huzura kavuşturmak için rakip partiyi susturmak ve basını sindirip kukla haline getirmek kâfidir. Oysa bu düşünce temelinden sakattır. Hiçbir memlekette muhalefet, birtakım muhalif hatipler, yurdu dolaşıp söylev veriyorlar, yahut gazeteler hoşa gitmez yazılar yazıyorlar diye güçlenmez. Muhalefet, ancak sosyal ve ekonomik şartlar vatandaşa üzüntü konusu olmaya başladığı zaman gelişir.

Bir memlekette iktidarın dışında hiçbir rakip parti bulunmasa bile, vatandaş çoğunluğu halinden memnun değilse, orada güçlü bir muhalefet var demektir. Yurdu dolaşan bütün politikacılar, baştakilere şükran ve minnet kasideleri okusalar da, gazeteler sabah akşam hükümeti öven yazılarla donansalar da gönüllerdeki hoşnutsuzluğu ortadan kaldırmaya imkân yoktur.

Buna karşılık halk çoğunluğu, gidişattan memnunsa, muhalefet hatipleri ne kadar ateşli nutuklar çekerlerse çeksinler, gazeteler hükümete ne kadar çatarlarsa çatsınlar bu sözler ve yazılar millete tesir etmez.

Çok partili hayatımızın kısa tarihine baktığımız zaman, bu gerçeği ispat eden örneklere bol bol rastlarız. 1950-1954 yılları arasında, henüz yürürlükteki sert tedbirlerden hiçbiri alınmadığı sırada, CHP'nin izlediği sert ve kırıcı politika ne sonuç verdi? O zamanki gerçeklere uymadığı için, bu politika hatta geri tepip 1954 seçimlerinde CHP'yi vurmadı mı?

Ama ne var ki, çok partili sistem, bizi iktidara getirmeye yaradığı sürece kullanacağımız, iktidardan düşmemiz ihtimalini doğurduğu zaman da rafa kaldıracağımız bir oyuncak sayılmamalıdır.

DP sayın sorumlularının yanlış tutumu, 1957'den beri böyle bir ihtimali gittikçe gözler önüne koymaktadır. Buna karşı yapılacak iş, muhalefeti susturmaya ve basını sindirmeye çalışmaktansa, bozulan eşitlik şartlarını bir an önce yeniden kurmaya çalışmak, erkekçe bir cesaretle mücadeleyi kabul etmek ve günü geldiği zaman milletin hakemliğine başvurmaktır.

Böyle yapılırsa biz vatandaşın huzura kavuşacağına inanıyoruz. Bunun dışında alınacak bütün baskı tedbirleri ne iktidara ne de vatandaşa hiçbir fayda sağlamayacaktır.

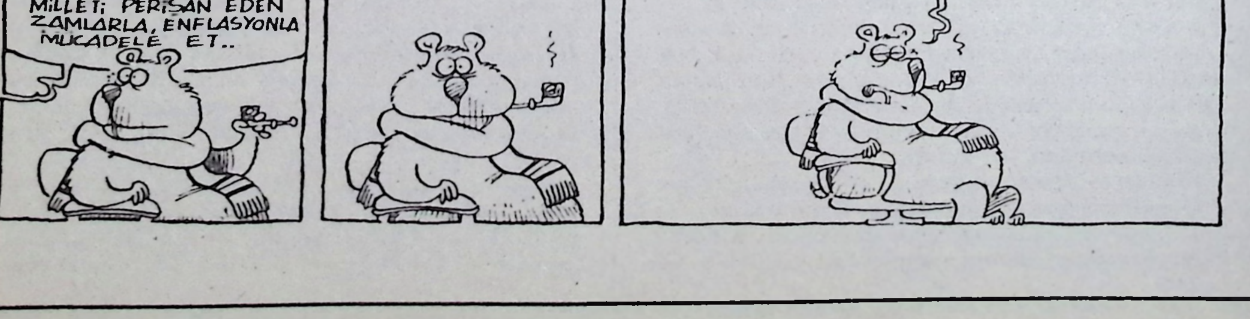
Hoşlanmadığımız sesleri susturursak demokrasiyi ortadan kaldırırız, ama ne muhalefeti yok etmiş ne de kendimiz rahata kavuşmuş oluruz". (13 Nisan 1960)

*

Aradan 30 yıl geçti. Bugün hâlâ demokrasinin tek değil, çok sesli bir rejim olduğu kavranabildi mi?

Ne yazık ki hayır!

O yüzden, Başyazarımız Nadir Nadi'nin otuz yıl önceki DP iktidarına dönük uyarıları bugün de geçerliliğini koruyor.



Sinema Oyuncuları Derneği kuruldu

22 nisan

Kültür Servisi — Kısa adı SO-DER olan Sinema Oyuncuları Derneği kuruldu. 18 kurucu üyenin girişimleriyle kurulan dernek, sinema oyuncularının sosyal, kültürel, ekonomik, özlük haklarını korumak, saygınlığını ve üyeleri arasındaki dayanışmayı sağlamak amacını taşıyor.

SO-DER'in seçim sonucu belirlenen geçici yönetim kuruluna **Türkân Şoray** başkanlık ediyor. Başkan yardımcılıklarına **Sadri Alışık** ve **Fatma Girik**, genel sekreterliğe **Bülent Bilgiç**, muhasib üyeliğe **Yaman Okay**, üyeliklere **Kadir İnanır, Serdar Gökhan, Hülya Koçyiğit** ve **Tanju Gürsu** seçildiler.

SESAM'da dün düzenlenen bir basın toplantısıyla derneğin kurulduğunu açıklayan **Türkân Şoray**, **"Sinema oyunculuğunun, sinema sanatı ve sanayii içindeki yerinin, öneminin ve saygınlığının herkesçe kabul edilecek bir kavram haline gelmesini sağlamak, derneğimizin başlıca özlemi ve görevleri arasındadır"** dedi.

Hazırlanan dernek tüzüğüne göre SO-DER'e üye olabilmek için beş yıl sinema oyunculuğu yapmış veya 20 sinema filminde rol almış olmak rol aldığı filmlerde en az ikinci derecede rollerden birini üstlenmiş bulunmak gerekiyor.

Derneğin geçici yönetim kurulu adına konuşan genel sekreter **Bülent Bilgiç**, üyelik için gerekli bu şartların **"figürasyon sorununu ortadan kaldırmak"** amacıyla konulduğunu, figüranların zaten bir birliğe sahip olduklarını belirtirken, **Tanju Gürsu** da bir soru üzerine "ikinci derecede" diye oyuncuların değil, rollerin sınıflandırıldığını söyledi.

Sinema Oyuncuları Derneği'nin kurucular heyeti, şu adlardan oluşuyor: **Sadri Alışık**, Bulut Aras, **Suzan Avcı**, Bülent Bilgiç, **Atilla Ergündoğmuş**, Hayati Hamzaoğlu, **Fatma Girik**, Tanju Gürsu, **Serdar Gökhan**, Kadir İnanır, **Hülya Koçyiğit**, Kutay Köktürk, **Mehmet Yaman Okay**, Mehmet Turgut Özatay, **Kadir Savun**, Nur Sürer, **Türkân Şoray**, Ülkü Ülker.

Özal basına dava yağdırdı

22 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, bir gazete sahibi ile üç gazete, bir derginin yazar ve yöneticileri hakkında **"kendisine hakaret edildiğini"** öne sürerek ceza davaları açılması için cumhuriyet savcılıklarına başvurdu. Ankara ve İstanbul cumhuriyet savcılıklarına yapılan başvuruda Hürriyet Gazetesi sahibi Erol Simavi başta olmak üzere; Hürriyet, Cumhuriyet, Günaydın gazeteleri ile haftalık Tempo Dergisi'nden aralarında gazetemiz yazarı Cüneyt Arcayürek ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin'in de bulunduğu 7 gazeteci hakkında soruşturma açılmasını istedi.

HÜRRİYET'E DAVA

Başbakan Özal, 19 nisan salı günü Hürriyet Gazetesi'nde Erol Simavi imzasıyla yayımlanan **"Sayın Başbakan..."** başlıklı yazıda kendisine hakaret edildiğini ileri sürdü. Özal, Hürriyet Gazetesi aleyhine soruşturma açılması için iki ayrı dilekçe verdi. Dilekçelerin birinde Erol Simavi'nin Özal'ın **"vakar ve şöhretine hakaret ettiği"** belirtildi.

Başbakan Özal imzalı ikinci dilekçede ise aynı yazının bazı bölümlerinde, **"hükümetin manevi şahsiyetine hakaret edici cümleler bulunduğu"** ileri sürüldü.

Şikâyet dilekçeleri Ankara Basın Savcıları Hayri Kayhan ve Türkler İçelli tarafından incelenerek İstanbul'a gönderildi.

Cumhuriyet muhabirinin edindiği bilgiye göre, Hürriyet Gazetesi ve Erol Simavi haklarında TCK'nın 159 ve 480. maddeleri açısından soruşturma yapılacağı öğrenildi. Özal'ın şikâyet dilekçelerinin incelenerek **"gerekli görüldüğü takdirde"** davaların İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılacağı bildirildi.

Özal'ın başvuru dilekçelerinde Erol Simavi ile Yazı İşleri Müdürü Fikret Ercan haklarında soruşturma yapılması isteniyor.

CUMHURİYET'E DAVA

Başbakan Özal, gazetemiz yazarlarından Cüneyt Arcayürek ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin haklarında da savcılığa şikâyette bulunarak soruşturma açılmasını istedi. Başbakan, İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na yaptığı başvuruda, 18 nisan pazartesi günü Cüneyt Arcayürek'in Demirel'in Bursa gezi izlenimlerini aktardığı **"Çözüm Yolları"** başlıklı yazısında **"adından söz etmemekle birlikte Özal'ın ABD'de bir çiftlik satın aldığının yazıldığını"** öne sürerek Arcayürek ve Gönensin haklarında soruşturma yapılmasını istedi.

Edinilen bilgilere göre, soruşturma TCK'nın **"hakaret ve sövme cürümleri"** faslında yer alan 480. maddesine göre yapılacak.

TEMPO'YA DAVA

Özal, ayrıca Erol Simavi'nin sahibi bulunduğu Tempo Dergisi'nde yayımlanan **"İcraatın İçine"** ve **"Yak Anam Yak"** başlıklı yazılarda kendisine hakaret edildiğini ileri sürerek, yazar **Engin Ardıç** ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü **Yetkin İşcen** haklarında soruşturma açılmasını istedi.

Başbakan Özal'ın eşi Semra Özal da yine Tempo Dergisi'nde Engin Ardıç imzasıyla yayımlanan **"Yak Anam Yak"** başlıklı yazı nedeniyle kendisine yayın yoluyla hakaret edildiğini ileri sürerek ayrı bir şikâyet dilekçesi verdi.

Başbakan Turgut Özal ayrıca Edirne'de **İbrahim Serkök**, Malatya'da **Nevzat Aksüt** ve **Abdullah Kaya**, Viranşehir'de **Abdülkadir Odabaşı**, Horasan'da **Şerafettin Aydemir**, Gaziosmanpaşa'da **Namık Bostancı** haklarında da kendisine hakaret ettiklerini ileri sürerek cumhuriyet savcılıklarına şikâyet dilekçesi verdi.

IPI'dan eleştiri

EDİP EMİL ÖYMEN *23 nisan*

LONDRA — Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) Direktörü **Peter Galliner,** Türkiye'de hükümetin basına karşı tutumunu eleştirdi, **"Muzır Yasası ve son birkaç aydaki gelişmeleri Türkiye'deki demokratikleşme süreci ile bağdaştıramıyorum. Bunlar basın ve fikir özgürlüğünü kısmaya yöneliktir. Bu tür uygulamalar Türkiye'ye yakışmıyor"** dedi. 9-11 mayısta İstanbul'da yapılacak olan IPI Genel Kurulu dolayısıyla **Cumhuriyet**'e açıklamalar yapan Galliner, **"Fikir özgürlüğünü kısıtlama girişimleriyle AT üyeliği bir arada olmaz"** diye konuştu.

Türkiye'nin **"İnsan hakları konusunda sorunları olduğunu"** söyleyen IPI Direktörü, **"İnsan hakları konusu hassastır"** dedi. Galliner Türkiye'de **"basın aleyhtarı"** yasalar olduğunu vurguladı, basını kontrol altına almaya çalışmanın yarar sağlamayacağını söyledi. **"Ödenemeyecek kadar yüksek para cezaları da, ekonomik kontroller ve ilan kesme cezaları da sansürdür"** diyen Peter Galliner, IPI Genel Kurulu sırasında bu konulara değinileceğini bildirdi, **"Bu gelişmelere karşı sesimizi yükseltmeliyiz"** diye konuştu. İstanbul'da yapılacak genel kurul sırasında çeşitli ülkelerden gelen delegelerin Türkiye'deki gazetecilerin fikir özgürlüğü konusundaki çabasını desteklemesini beklediğini bildiren IPI Direktörü, üç gün boyunca birçok önemli oturum yapılacağını açıkladı.

9-11 mayıs tarihleri arasında İstanbul'da yapılacak olan IPI Genel Kurulu'na dünyanın birçok yerinden birçok ünlü siyaset, sanat, kültür ve fikir adamıyla birçok gazeteci katılacak. Yunanistan Kültür Bakanı **Meline Mercouri,** IPI Genel Kurulu'nda bir konuşma yapacak. Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Gennadi Gerasimov,** İngiltere eski başbakanlarından **Edward Heath,** İsrail eski dışişleri bakanlarından halen İsrail Parlamentosu Dışişleri Komisyonu Başkanı **Abba Eba,** eski Portekiz başbakanlarından gazeteci **Francisco Pinto Balsemao,** UNESCO Başkanı **Federico Mayor Zaragosa,** Fransa Cumhurbaşkanı **François Mitterrand**'ın dış politika danışmanı **Regis Debray,** İrlandalı eski parlamenterlerden yazar, denemeci ve Observer Gazetesi eski Genel Yayın Müdürü **Conor Cruise O'Brien,** Arjantinli gazeteci **Jacobo Timmerman** ve BM Mülteciler Komisyonu Başkanı **Sadrettin Ağa Han** IPI'nın İstanbul'daki genel kurulunda birer konuşma yapacaklar. IPI Genel Kurulu sırasında Sovyetler Birliği'nde glasnost süreci, İslam ülkelerinde basına ilişkin sorunlar, silahlı kuvvetler - basın ilişkileri gibi konularda özel oturumlar da düzenlenecek. Ayrıca sansür konusunda İngiltere'nin önde gelen uzmanlarından yargıç **Sir Nicolas Browne Wilkinson,** İngiltere'de basımına izin verilmeyen **Peter Wright**'in **"Casus Avcısı"** adlı kitabıyla ilgili gelişmeleri anlatacak.

1949 yılında kurulan Uluslararası Basın Enstitüsü, Zürih ve Londra'daki iki merkezde çalışıyor. Dünya çapında 2 bine yakın gazete sahibi, yönetici ve yazarının üye olduğu IPI'nın kurucuları arasında **Ahmet Emin Yalman** da bulunuyor. Türkiye'den **Abdi İpekçi,** uzun süre IPI yürütme kurulu üyeliği yaptı. Milliyet Gazetesi yazarlarından **Sami Kohen** de IPI'da görevler aldı. Beş yıldan beri de Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü **Hasan Cemal** IPI yürütme kurulu üyeliği yapıyor.

Projeden vazgeçildi

Ayaş tüneli için harcanan 200 milyar havaya uçtu

23 nisan

İstanbul Haber Servisi — Bayındırlık ve İskân Bakanı **Safa Giray,** Ayaş tüneli projesinin doğru olmadığını belirterek tünelin yapımından vazgeçildiğini söyledi ve **"Şimdiye kadar 200 milyar sarf edildi o yola, daha 4 tünel var o yolda. Ayaş tüneli en uzunu; bitirmek için 600 milyar lazım"** dedi.

Giray, 29 mayısta açılacağı belirtilen, ancak çevre yolları yapımının gecikmesi nedeniyle resmi açılışı 3 temmuza ertelenen 2. Boğaz Köprüsü'ndeki çalışmaları denetledi. Helikopterle havadan inceleme yapan Giray, daha sonra köprünün Avrupa yakasındaki şantiyesinde gazetecileri yanıtladı. Giray, 2. köprünün geçiş ücretinin 1. köprüden daha ucuz olmayacağını, **"Öyle düşünen arkadaşlar vardı, ama henüz fiyatı tespit etmedik. Onu bir saatte tespit ederiz"** diye konuştu. Giray sorulara şu yanıtları verdi:

— 2. köprünün yapılış amacı transit trafiği 1. köprüden kaydırmak içindi. Kent içi bağlantıları yoktu. Kamyonlar ve ağır taşıtlar özellikle bu köprüden geçirilecekti. Şimdi bu iki amaç da yok oldu. Kent içi trafiğine bağlandı. O zaman 3. köprüye ne gerek var?

GİRAY — Öyle düşünmeyin. İsteyen istediği yerden geçer. Kamyonları 1.'den geçirmeyin derseniz trafik asıl o zaman karışır. Birinci köprü trafik baskısı altında. Günde 140 bin araç geçiyor. 2. köprünün yolları da bittiği zaman bu trafik günde 200 bine çıkacak. Zaten 1. köprüden geçenlerin yüzde 80'i otomobildir, gerisi otobüs, kamyondur.

— İlk açılışta, yolları bitmediği için 1. köprüye bağlanacak. 1. köprünün tıkanık olan yolları daha da tıkanmayacak mı?

GİRAY — Eğer Mecidiyeköy'den Kızıltoprak'a gidecekseniz 1. köprüden, eğer Kartal'a gidecekseniz 2. köprüden geçersiniz. Şimdi hepsi Kızıltoprak'ta buluşuyor. O zaman dağılmış olacak.

— Kent içinde açık yol kalmadı, kent içindeki trafik ne olacak?

GİRAY — Onu Bedrettin Dalan'a sorun. İstanbul-

da nüfus 10 kat artmış, yerleşim 10 kat genişlememiş. Dalan çaresiz kaldı, haklı olarak Tarlabaşı'nı yıktı çünkü yol yok. Yolları daha da genişletmek yanlış olur. Onun da başka problemleri var. En fazla 4 gidiş 4 geliş olmalı. Yeni güzergâhlar açmak lazım. Böylece yeni yerleşim merkezleri doğar ve yoğunluk merkezde azalır.

— Metro ve tüpgeçit gerekmiyor mu?

GİRAY — Gerekli aletlerden biridir, yalnız metro, yalnız otobüs, yalnız oto taşıması olmaz.

— Metro ya da tüp raylı geçit düşünülmüş mü?

GİRAY — Biz kent içine karışmıyoruz. Ama tüp geçit yapımı ve işletmesi çok pahalı ve güç iş olduğu için belediyenin konusu gibi görünüyorsa da daha büyük projedir. Ama çok kârlı bir işletme olmalıdır ki ona yaklaşabilelim.

— Dünyanın hiçbir yerinde toplu taşıma çok kârlı değil, ama yapılmadan da sorun çözülmüyor?

GİRAY — Toplu taşıma aslında daha ucuz değil, tıpkı merkezi ısıtma gibi. O da aslında çok ucuz değil, kendi evinizi kendiniz ısıtsanız daha ucuza gelir. Türkiye'de oto pazarındaki talep yılda 120 bin otomobil dolayında. Aslında daha yüksek olması lazım, 250-300 bin otoya kadar çıkması lazım.

— Demiryolu ve toplutaşım ikinci planda mı kalacak?

GİRAY — Okumuyorsunuz, araştırmıyorsunuz. İngiltere'de yük ve eşyanın yüzde 80'i karayoluyla taşınıyor. Amerika'da yolcu taşımasının yüzde 9'u trenle yapılıyor. Almanya'da 500 bin kilometre karayolu var. 20 bin kilometre deniz yolu var.

— Ayaş tüneli ne olacak ne zaman bitecek?

GİRAY — Bitmeyecek, çünkü yapılmayacak. Doğru proje değil. Şimdiye kadar 200 milyar sarf edildi o yola, daha 4 tünel var o yolda, Ayaş tüneli en uzunu; bitirmek için 600 milyar lazım.

— 200 milyar liranın hesabını kim soracak?

GİRAY — Pakdemirli'ye sorun, onun bakanlığına devrettik orayı.

Kesin dönüşçünün dil sorunu

NİHAT HALICI *23 nisan*

"Yaşadıkları dünyayı bir ruhsal temel açısından anlamaya çalışıyorlar. Kendilerine güvenleri yok. Anlatımları hatalı ve karışıklıklarla dolu." Bu cümleler bir Alman öğretim görevlisinin Türkiye'de gerçekleştirdiği bir araştırmanın sonuçlarında yer alıyor. Sayıları artık yüz binleri bulan ve **"2. Kuşak"** ya da **"Almancı"** olarak adlandırılan kesin dönüşçüleri irdeliyor bu araştırma. Araştırmayı gerçekleştiren Giessen Üniversitesi öğretim görevlisi **Prof. Dr. Helga Schwenck**, yaklaşık 1 yıl süren araştırmasının sonuçlarını geçen günlerde İstanbul ve Ankara Türk-Alman Kültür Merkezleri'nde düzenlenen konferanslarla kamuoyuna açıkladı.

Federal Almanya'nın Giessen Üniversitesi'nde halen öğretim metotları konusunda dersler veren Prof. Dr. **Schwenck**, Türkiye'deki araştırmasını bir Anadolu lisesinde, 53 kesin dönüşçü üzerinde gerçekleştirmiş.

Schwenck'in sonuçlarına göre iki dili de başarılı olarak kullanabilen kesin dönüşçülerin sayısı % 20'yi aşmazken iki dilde de başarısız olan öğrencilerin sayısı önemsenmesi gereken bir çoğunluk oluşturuyor. Araştırmanın sonuçlarına göre belirlenen 6 grup şöyle:

1) Türkçenin baskın olduğu grup. Bu grup öğrencilerden yüzde 8'ini kapsıyor.

2) Almancanın baskın olduğu grup yine öğrencilerin yüzde 8'ini kapsıyor.

3) Ana sorun olarak konuşma biçimi. Her beş öğrenciden biri bu gruba dahil. Bu gruba dahil olanların konuşma biçimiyle ilgili sorunlarında yalnızca **"tarzan Almancası"** yaratmakla kalmayıp bir **"tarzan Türkçesi"**'de oluşturdukları vurgulanıyor.

4) İki dilde de başarılı. Raporda grupla ilgili olarak, **"Bu öğrenciler, iyi olmanın olanaklı olabileceğini kanıtlıyorlar"** deniyor.

5) İki dilde de başarısızlık. Alman kültürünün öğrenciler üzerinde bıraktığı derin etki onları Alman dil kurallarına göre Türkçe cümleler oluşturmaya yöneltiyor.

6) Her iki dilde de orta dereceli başarı. Bu grup öğrencilerin yüzde 35'ini kapsıyor.

Bakana göre cezaevlerindeki huzursuzluk abartılıyor

'Tek tip işi uzar'

AHMET TAN *26 nisan*

ANKARA — Cezaevlerinde açlık grevlerinin yaygınlaştığı ve görüşme sürelerinin yetersizliği nedeniyle çeşitli huzursuzluklar olduğu yolundaki haberleri Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu**, **"yer yer abartmalı, yer yer gerçek dışı"** buluyor. Sungurlu, Türkiye'deki 647 cezaevinden yalnızca ikisinde açlık grevi yapıldığını belirtiyor. İsmini zorlanarak anımsadığı bir üçüncüsünde ise (Amasya Cezaevi) yalnızca 5 kişinin yemek yememe direnişinde olduğunu ifade ediyor.

Adalet Bakanı'na göre cezaevlerinde genellemeye gidilecek herhangi bir huzursuzluk veya bir sıkıntı yok. Çanakkale E tipi cezaevinde 29 gündür süren açlık grevi sırasında 3 tutuklunun hastanede olduğu yolundaki haberleri, **"Olabilir, mümkündür"** diye yanıtlıyor. Açlık grevlerinin temelinde cezaevlerindeki görüşme sürelerinin kısalığının rol oynadığını, bu sürelerin uzatılması halinde **"önemli bir ferahlama yaratılacağı"** yolundaki görüşleri ise Bakan **"gerçekçi bulmuyor"**. Bakan, **"Çünkü"**'yü şöyle açıklıyor:

"Sağmalcılar Cezaevi'ni ele alalım. 4 bin tutuklu var. 4 bin tutukluyu 3'er saat görüşmeye çıkartmak demek, bu 4 bin kişiyi görüşme süresinde gözetim ve

denetim altında tutmak demektir. Bunu gerçekleştirecek kadro ve maddi unsurları bir düşünün. Bunu sağlamak kolay kolay mümkün olamaz."

Sungurlu, Türkiye'nin 647 cezaevinin "**hali hazır**" genel görüntüsünü şöyle çiziyor:

"Çanakkale'de grev sürüyor. Gaziantep Cezaevi'nde ise açlık grevi yapan sadece 20 kişi var. Bir başka cezaevinde ise 5 kişi daha var. Ancak şu anda hangisi olduğunu hatırlayamadım. Durun bakayım, evet evet Amasya Cezaevi'nde. Bunun dışında açlık grevlerinin yaygınlaştığı yolundaki haberler doğru değil. Aksine bu yoldaki eylemler azalıyor, giderek ortadan kalkıyor.

Genellikle söylenen hükümlülerle ve tutuklularla görüşme sürelerinin azlığıdır. Mesela 1 saat yetersiz bulunuyor. Siz kendiniz şöyle bir düşünün. Bir insanı karşınıza alın, bir saat konuşun. 1 saatte konuşulmak istenen her şey konuşulabilir.

Kaldı ki görüşme süreleriyle ilgili uygulama tüzük çerçevesinde tümüyle savcıların ve cezaevi yönetiminin elinde. Bu görüşme sürelerini her cezaevi kendi şartlarına göre kendisi belirliyor. Tüzüğe göre savcılar takdir haklarını kullanıyor."

Adalet Bakanı Sungurlu, cezaevlerinin bakanlığına bağlı olduğunu belirtiyor ve "**Ancak bu bağlılık 647 cezaevindeki görüşme saatlerinin uzunluğunu, hükümlü ve tutukluların elbiseleri, yedikleri yemekler gibi teferruatın Ankara'dan idare edilmesi anlamına gelemez**" diyor.

Bakan Sungurlu, böylesine "**merkezci**" bir uygulamanın bakanlıkta işleri kitleyeceği kanaatinde.

Bakan Sungurlu, yakınmalara yol açan tek tip elbise zorunluluğunu kaldıracaklarını televizyonda açıklamasından sonra bu konudaki şikâyetlerin kalktığını anlattı.

— Niye kaldırılacak deniyor da kaldırılmıyor?

Yanıt şöyle:

— Biz anayasayı da değiştireceğiz dedik. Tek tip tüzüğünü değiştireceğiz dedik. Hemen değişecek demedik. Yani bu anlama gelmez. Öyle değil mi?



Maurice Béjart'ın 20. Yüzyıl Balesi İstanbul Festivali'nde

Çağdaş balenin entelektüeli

JAK DELEON *26 nisan*

İstanbul Festivali yeniden gündeme geldiğinde "**sanatsever**" kitle şöyle bir kımıldanır, kimi coşku ve açıkyüreklilik, kimi de önyargıların dar aralığına sıkışmış burun kıvırmalarıyla program çizelgesini karıştırmaya koyulur. Ama 16. Uluslararası İstanbul Festivali'nde öyle bir dans topluluğu var ki, kıvrılan burunları tek hareketle dümdüz eder: **Maurice Béjart**'ın 20. Yüzyıl Balesi! Bugün 61 yaşında olan **Maurice Béjart** için eleştirmenler "**oybirliğiyle**" şu görüşe varıyorlar: "**Eşsiz!**" Dikkatinizi çekerim, tümü de "**Kusursuz**" demiyor da **Béjart**'ın öncesiz ve sonrasız olduğu gerçeğine mührünü basıyor.

Kimdir **Béjart?**

"**Bir dahi**" demek yanlış olmaz kanımca. Bale olgusunu (çağdaşlığı yalnızca estetik değişim olarak algılayıp) "**entelektüel**" düzleme taşıyan bir koregraf. Peki, neler içerir bu '**entelektüel**" düzlem? Felsefe, siyaset, cinsellik, tarih, mitoloji... Saymakla tükenmez. "**İnsan**" olgusunu öne çıkarmak için "**dansçı**"yı geri plana iten bir anlayıştır **Béjart**'ınki; **İlkyaz Ayini, Malraux, Baudelaire, Yolculuk** ve **Bir Dansçının Yaşamı** başlıklı yapıtları bu görüşün "**yaşayan**" tanıkları sayılmalı. **Béjart**'ın tüm yapıtlarının eksiksiz dökümünü gerçekleştirmek iki dergi sayfasını silme dolduracağı için bir "**listeleme**" girişiminde bulunmuyorum. Şu kadarına değinmek yeterli: **Maurice Béjart** ve 20. Yüzyıl Balesi bu yıl İstanbul'da!

Peki, ya modern dans ve dans tiyatrosu?

Çağdaş baleyle modern dansın (hele dans tiyatrosunun) arasındaki ayrımın elmayla armut denli belirgin olduğu tartışılmaz bir gerçek. Bu gerçeğin sağlam kanıtlarından biri de Sydney Dans Topluluğu. Avustralya'nın önde gelen modern dans/dans tiyatrosu birimlerinden olan Sydney Dans Topluluğu, **Béjart** gibi "**dünyayı sarsan**" bir koregrafın yönetiminde yeşeriyor. Bir Melbournelu olan **Graeme Murphy**'nin özellikle **Venedik'ten Sonra** başlıklı yapıtı müthiş bir "**deha**" ürünü: Videodan sayısız kez izlediğim **Venedik'ten Sonra, Thomas Mann**'ın **Venedik'te Ölüm** adlı romanı üstüne kurgulanmış bir dans tiyatrosu "**şahaser**"i.

Viyana Devlet Opera ve Balesi en azından "**şık**" bir ünite olarak tanımlanabilir. Şöyle ki, bu kuruluşun kökenleri 18. yüzyıla değin uzanır ve büyük

"**beyaz**" klasikleri sürekli sahnelemeyi "**şiar**" edinir. Aynı zamanda **Georges Balanchine, John Neumeier, Jiri Kylian, Hans van Manen** gibi modern koregrafların ürünlerine de yer veren Viyana Devlet Opera Balesi, çoğunluğu Avusturya Devlet Tiyatroları Bale Okulu'nda eğitim görmüş 80 kadar dansçıdan oluşuyor.

Klasik-akademik tarzı temel almakla birlikte, çağdaşla modernin önemini gözardı etmeyen bu kurumun sahnesinde **Joseph Hassreiter'ın** 1888 yapımı **Peri Bebek** balesinden deneyci koregraf **Ruth Berghaus'un Orpheus** adlı modern dans çalışmasına dek uzanan yapımlar sergileniyor.

Türk Devlet Balesi'nin kurucusu **Ninette de Valois, Bolşoy'un** genel sanat yönetmeni **Yuri Grigoroviç** ve **Rodolf Nureyev'in** de Viyana Devlet Opera Balesi'nin evrimine katkıları büyük olmuştur.

Bülent Dikmener haber ödülü Mumcu'nun

27 nisan

İstanbul Haber Servisi — Bülent Dikmener Haber Ödülü'nü bu yıl Vuralhan olayıyla ilgili haberleri nedeniyle yazarımız **Uğur Mumcu** kazandı. Arkadaşlarımız **Semra Somersan** ve **Halil Nebiler** de özendirme ödülü verilmeye değer görüldüler. Yarışmada Hürriyet Gazetesi'nden **Çetin Yetkin'e** jüri özel ödülü, **Naci Sapan'a** da özendirme ödülü verilmesi kararlaştırıldı. Ödüller cuma günü saat 16.00'da Gazeteciler Cemiyeti'nde düzenlenecek bir törenle verilecek.

27 Nisan 1979'da genç yaşta kaybettiğimiz gazetemiz Yazı İşleri Müdürü Bülent Dikmener adına düzenlenen yarışmaya bu yıl 44 haberle 50 gazeteci katıldı. **Çetin Özbayrak** başkanlığında **Müfit Alaçalı, Yalçın Bayer, Hikmet Çetinkaya, Orhan Erinç, Soner Girgin, Okay Gönensin, Doğan Katırcıoğlu, Ergin Konuksever, Oktay Kurtböke, Yılmaz Tunçkol** ve **Ulvi Yanardağ'dan** oluşan seçici kurul, aşağıdaki gazetecilerin haberlerini ödüllendirdi:

Bülent Dikmener Haber Ödülü: Uğur Mumcu (Cumhuriyet). Vuralhan olayıyla ilgili haberleri nedeniyle.

Jüri Özel Ödülü: Çetin Yetkin (Hürriyet). Geçen yılki bütün çalışmaları nedeniyle,

Özendirme ödülleri: Semra Somersan (Cumhuriyet). Federal Almanya'dan ithal edilen çöplerle ilgili haberleri nedeniyle.

Halil Nebiler: (Cumhuriyet). Suçsuz 'teröristler' haberi nedeniyle. **Naci Sapan** (Hürriyet). İşte TİKKO timi: "Kandıra baskını bizim işimiz" haberi nedeniyle.

Ödül kazanan gazetecilere ödülleri cuma günü Gazeteciler Cemiyeti'nde saat 16.00'da düzenlenecek törenle verilecek. Bülent Dikmener aynı gün saat 13.00'te Zincirlikuyu'daki mezarı başında anılacak.

Naim Süleymanoğlu koparmada dünya rekoru kırdı, 3 dalda altın madalya aldı

Rekor! Dünyanın gözleri önünde

28 nisan

CARDIFF (Cumhuriyet) — Milli haltercimiz Naim Süleymanoğlu Cardiff'teki Avrupa Halter Şampiyonası'nda koparmada dünya rekoru kırarak üç dalda altın madalya kazandı. Böylelikle Türkiye de tarihinde ilk kez bir dünya rekoruna sahip oldu.

Milli haltercimiz koparma dalındaki kaldırışına 145 kilo ile başladı. Bulgar Topurov ise 140'la başlamış ve ilk hakkında bu ağırlığı kaldırmıştı. Naim 145'i çok rahat kaldırdıktan sonra Topurov da aynı kiloyu denedi ve Bulgar halterci bu ağırlığı çok zorlanarak kopardı. Topurov hemen ardından 147.5 kiloyu denedi ve başarılı olamadı. Bu anda haltercimiz altın madalyayı kazanmıştı. Tartıda 59.950 kg. gelen Topurov'a karşılık Naim 59.800 kg. olduğu için 145 kiloluk koparma ile de altın madalyayı hak etmişti. Naim sadece altın madalya ile yetinmedi. Geçen Melbourn'da kırdığı 148.5 kiloluk rekordan sonra 19 aralıkta Antalya'daki Uluslararası Halter Turnuvası'nda 152.5 kilo koparmış ama bu kaldırış "**doping kontrolü**" yapılamadığı için dünya rekoru olarak tescil edilmemişti. Bunun üzerine Naim, tescil edilecek dünya rekoru olarak 150 kiloyu istedi ve bu ağırlığı da rahatça kopardı. İşte bu anda Türkiye, tarihinde ilk dünya rekoruna sahip oldu. Milli haltercimiz Ay Yıldızlı forma ile dünyanın gözleri önünde rekorunu kırmış ve artık son hakkını kullanmaya gerek duymamıştı.

Naim Süleymanoğlu'na rakip gösterilen Sovyet halterci Sarkisian ise 132.5 ile başlayıp üç hakkında da bu ağırlığı koparamayınca '**sıfır çekerek**' dereceye giremedi. Ancak Romen Czanka ilk hakkında 135, ikinci hakkında 140 kilo kaldırarak Sovyet Sarkisian için umulan bronz madalyanın sahibi oldu. Bulgar Topurov ise 140 ile başlayıp 145'te bitirdiği kaldırışları iie gümüş madalya kazandı.

Naim Süleymanoğlu koparmadaki dünya rekorundan yaklaşık yarım saat sonra silkme dalında yarıştı. Bu daldaki ilk hakkında 175 kilo kaldıran Naim, ikinci hakkında da 180 kiloyu zorlanmadan geçti. Daha sonra, Sofya'daki 188 kiloluk rekorunu geçmek için 188.5 kilo talep eden milli haltercimiz bu denemesinde başarılı olamadı. Otoriteler silkmede rekor olmayışını, bütün rekorları bir anda kırıp bitirmektense teker teker dünyanın gündemine getirerek propaganda açısından canlı kalmayı istemek şeklinde yorumladılar. Silkmede Naim'in rakibi Bulgar Topurov

177 kilo ile gümüş, Roman Czanka da 175 kilo ile bronz madalya kazandılar.

PARA İSTEMEDİK

Bulgaristan Halter Federasyonu Başkanı Hıristo Merenzov, Naim Süleymanoğlu'nun Seul Olimpiyatları'nda Türkiye adına yarışabilmesi için Bulgaristan'ın para talep ettiği yolundaki haberleri yalanladı. Bir açıklama yapan Merenzov, **"Naim'in Seul Olimpiyatları'na Türkiye adına katılabilmesini gerçekleştirmek için Türkiye'den hiçbir şekilde para talebinde bulunmadık"** dedi.

Bu arada Naim Süleymanoğlu dün gece yanında Türk yetkililerle birlikte Bulgar heyeti ile bir görüşme yaptı. Bu sabah ise Türk ve Bulgar federasyonu başkanları aralarında bir toplantı düzenleyerek Naim'in Seul Olimpiyatları'na katılıp katılamayacağını görüşecekler. Halter Federasyonu Başkanı Arif Nusret Say ise yaptığı açıklamada Bulgarların değişik bir taktik uyguladığını belirtirken, Seul için ne gibi bir karar vereceklerini bu sabah yapacakları toplantıda anlayacaklarını bildirdi.



Orly katliamını planlamıştı

ASALA'nın kurucusu Agopyan öldürüldü

29 nisan

ATİNA (Cumhuriyet) — Ermeni terör örgütü ASALA'nın kurucusu ve Orly katliamının planlayıcısı **Agop Agopyan**, dün Atina'da kimlikleri belirlenemeyen iki kişi tarafından vurularak öldürüldü.

Atina polisi, dün sabah meydana gelen olayı önce Agopyan'ın üzerinde çıkan **Muhammed Kasım** adına düzenlenmiş pasaporta dayandırarak, Yemenli bir işadamının öldürüldüğü şeklinde açıkladı. Ancak Fransız haber ajansı AFP'nin Paris'teki bürosuna telefon eden kişi, Atina'da öldürülen kişinin Güney Yemenli bir işadamı değil, ASALA'nın kurucusu Agop Agopyan olduğunu bildirdi. Aynı kişi, Agopyan'ın **"Rakip bir Ermeni örgütünün komandoları tarafından"** öldürüldüğünü de kaydetti.

Suikastla ilgili araştırma yapan Yunan polisi, Agopyan'ın karısı Canil Titizyan'ın ifadesinden sonra, öldürülenin Agop Agopyan olduğunu doğruladı.

Çeşitli kaynaklara göre, cinayet şöyle işlendi: Dün sabah TSİ 04.30'da havaalanına gitmek üzere evinden karısı ve baldızıyla birlikte çıkan Agop Agopyan, otomobilinin kapısını açarken, arkasından maskeli iki kişi yaklaştı ve otomatik tüfekleriyle dört el ateş etti. Maskeli kişiler daha sonra bir kamyonetin arkasına atladılar ve süratle olay yerinden uzaklaştılar.

Olay yerine gelen polis, Agopyan'ın üzerinde Belgrad için alınmış bir gidiş-dönüş uçak bileti ve Güney Yemenli Muhammed Kasım ile Lübnanlı bir kişi adına düzenlenmiş iki pasaport buldu. Muhammed Kasım adına düzenlenmiş pasaporttan Agopyan'ın Güney Yemen'den Atina'ya 3 nisanda geldiği anlaşıldı.

AA'nın haberine göre, yapılan otopside Agopyan'ın cesedinde birisi kafasında olmak üzere 4 kurşun bulundu. Uzmanlar bunların av tüfeklerinde kullanılan **"domuz kurşunu"** olduğunu söylediler.

Agopyan'ın İstanbul Rumlarının Atina'da en yoğun yerleşim merkezlerinden biri olan kıyı semti Pa-

leon Faliron'da geçen yıl bir ev kiraladığı belirtildi. Agopyan'ın çevresine kendini Güney Yemenli zengin bir işadamı olarak tanıttığı ve sık sık yaptığı dış gezilerin de **"iş gezileri"** olduğunu bildirdiği kaydedildi.

AGOPYAN KİMDİR?

ASALA'nın kurucusu olan 1945 Irak doğumlu Agop Agopyan'ın asıl adı **Wasken Sakaseslian.** Ermeni terör örgütü ASALA, Türklere yönelik ilk cinayetini Beyrut'taki Türk Büyükelçiliği Birinci Kâtibi **Oktay Cerit**'i öldürerek işledi. Bu eylemi gerçekleştiren **Agop Tarakçıyan** 17 Mart 1980'de ölünce ASALA'nın tek lideri konumuna geçen Agopyan, Marksist görüşlerini açıkladığı bir bildiride, **"Türkiye'yi ve Türkiye'ye yardımda bulunanları"** düşman olarak ilan etti.

Birçok Türk diplomatına karşı girişilen eylemlerin yöneticisi olan Agopyan, Esenboğa, Orly ve Kapalıçarşı baskınlarını da düzenledi. Bu baskılardan sonra **"Masum kişilere saldırmayalım"** görüşünü savunan bir grup, ASALA'dan ayrılarak "ASALA-Devrimci Hareketi" adıyla bir grup kurdu. Agopyan bu kez kendi rakiplerine karşı mücadele etmeye başladı.

5 yıldızlı cezaevi oteli

ŞENAY KALKAN *29 nisan*

Sultanahmet Camisi'yle Ayasofya'nın arasındaki parkın sağından ve solundan aşağıya denize doğru inmek isterseniz eski bir bina görürsünüz. Sarı boyasının solmuşluğuna, dış duvarlarının yıpranmışlığına, yalnızlığa terk edilmişliğine aldırmayın, uzun yıllar oldukça **"hareketli"** günler yaşamıştır o bina. Gerçi kapısının sağında ve solunda **"Ziyaret Günleri, Ziyaretçi Olabilecek Kişiler"** listelerini görünce de anlarsınız ama çevredeki esnafa da sorarsanız hemen söylerler. Sultanahmet Cezaevi'dir o...

Adalet Bakanlığı'ndan Kültür ve Turizm Bakanlığı'na devredildiğinden beri de boş. Her ne kadar yeni sahibi, binanın otel olmasını uygun gördüyse de Anıtlar Yüksek Kurulu projeyi onaylamadığı için yalnızlığı sürüyor. Eğer şu anda halen üzerinde çalışılan proje uygulanırsa cezaevi binası, mimari yapısı bozulmadan ek binalarla 5 yıldızlı, 300 odalı turistik otel olacak.

Şimdi bina, anılarını tazelemekle geçiriyor günlerini. Bazen zincir şıkırtıları, demir kapı gıcırtıları, anahtar sesleri geliyor kulağına bazen de kimi tutuklular, mahkûmlar geliyor gözlerinin önüne...

Birkaç ad istiyoruz. **"Nâzım Hikmet'le Kemal Tahir'i biliyorsunuzdur herhalde. Biliyorum artık onlarla konuşamazsınız. Siz en iyisi gidin Aziz Nesin'e, Mehmet Ali Aybar'a, Yalçın Küçük'e sorun onlar anlatsın"** diyor. Biz de onlara gidiyoruz.

Aziz Nesin, "Ben oraya çok girdim çıktım" diyor. **"10 ay, 16 ay, 6 ay, bir de 3 ay yattım. Girişte önce hamama, sonra berbere sokulur insanlar, elbiseler de ütüye. Eğer paran varsa saçın özenle kesilir, elbisen de ütüye sokulmaz. Çünkü ütüye giden elbise bir daha giyilemez. 15 gün cezaevinin sol tarafında tecrit odası vardır, oraya konulur. Hastalığın filan yoksa koğuşlara dağıtılırsın. Paran varsa beyler koğuşuna yoksa adem baba koğuşuna."**

Aziz Nesin birlikte kaldığı insanlardan hatırlayabildiklerini sıralıyor: **Nihat Sargın, Enver Aytekin, Zekeriya Sertel, Sabiha Sertel, Halil Lütfü Dördüncü, Sırrı Bellioğlu, Mehmet Ali Aybar, Necip Fazıl,** adını unuttuğu yüzlerce mahkûm, dönemin ünlü "baba"ları...

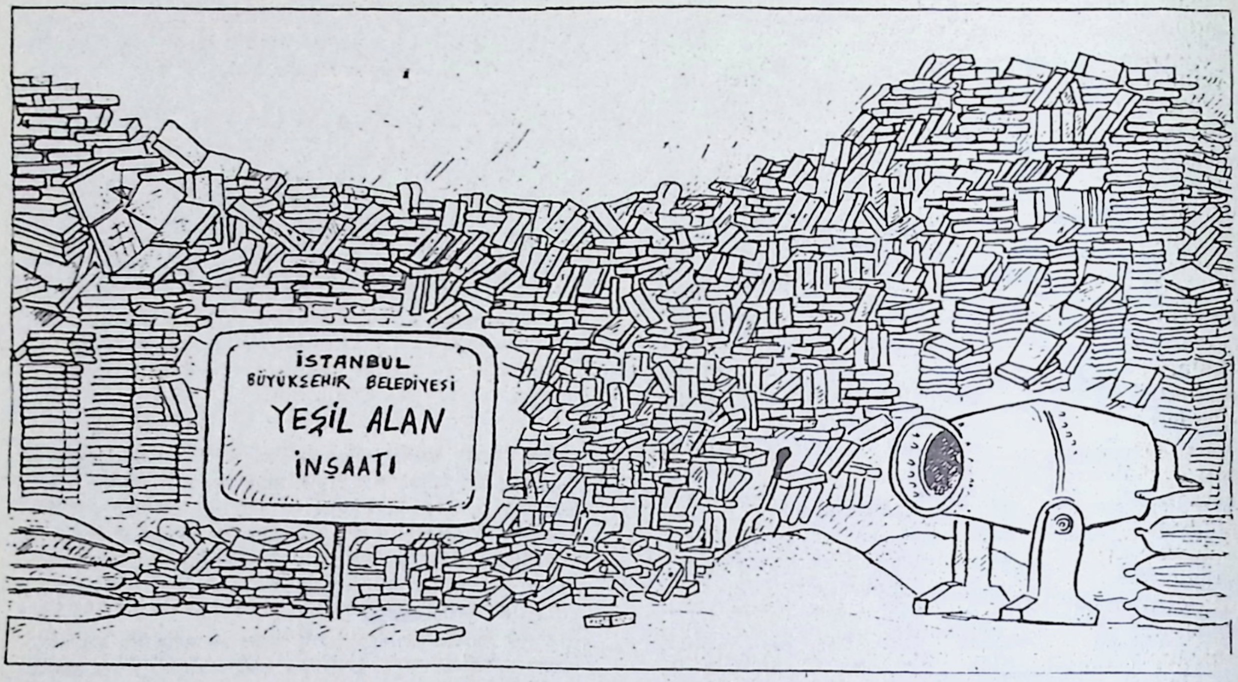
Mehmet Ali Aybar, kısa bir süre kalmış Sultanahmet Cezaevi'nde: **"Cezaevi binası bana biraz, okuduğum Galatasaray Lisesi'ni hatırlattı. Onun da ortasında avlu vardır. Tutuklanıp yargılanmak üzere cezaevine konduğum için her türlü mahkûmun kaldığı 5. koğuşa koydular beni. O günlerde İşçi Köylü Sosyalist Partisi'nin kurucusu Dr. Şerik Hüsnü, Nail V. Çakırhan da cezaevindeydi ama onlar siyasilerin koğuşundaydı. 141 ve 142'den mahkûm olanları ayrı koğuşlara koyarlardı, belki ötekilere de bulaştırırlar diye! Ben tutukluydum. O nedenle karışık koğuştaydım. 5. koğuş üçüncü katdaydı. Siyasiler havalandırmaya çıkarılınca yukardan onları görürdüm. Şefik Hüsnü hep tek başına volta atardı. Ben hırsızlarla, kaçakçılarla, katillerle aynı koğuşta kalmayı hiç yadırgamadım. Önemli bir deneydi."**

Yalçın Küçük, Sultanahmet'in son dönem **"konuklarından"**. 12 Eylül'den sonra, cezaevinin **"esir kampına dönüştürüldüğü"** günlerde orada kalmış. Açlık, ilaçsızlık, bakımsızlık, pislik, dayak, maddi manevi işkenceler... Ya birlikte kaldıkları? **"Güzel insanlarla birlikte kaldım orada"** diyor. Kimler yoktur ki: **İbrahim Yirik, Hasan Şensoy, Dursun Karataş, Ahmet Zengin, Adil Demirci, Nevzat Açan, İsmail Ağan, İbrahim Yalçın, Veli Arda, Celalettin Can, Hüseyin Solgun, yeraltı dünyasının önde gelenleri: Kürt İdris, Fevzi Öz'ün kardeşi Sabahcı Kazım...**

Aziz Nesin de Mehmet Ali Aybar da Yalçın Küçük de kesinlikle karşılar Sultanahmet Cezaevi'nin otel olmasına. Yalçın Küçük, **"Elimize güç geçtiği gün yıkar devrim müzesi yaparız"** diyor: **"Sultanahmet Devrim Müzesi olmalıdır. Kentin uygun yerindedir. Tarihseldir. Türkiye'nin pek çok tanınmış ismi burada yatmıştır. Bugünkünden de eski hale getirilmelidir. Bir koğuşa Nâzım, bir koğuşa Kemal Tahir, Aziz Nesin, genç arkadaşlarım, yasak kitaplar, mahkûm gazeteler, yakalanan silahlar konmalıdır. Bahçesine büyük devrimcilerin heykelleri dikilmelidir. İncir ağacı eski yerinde yeşermelidir."**

Aziz Nesin ise Sultanahmet'in kültür merkezi yapılmasından yana: **"Her koğuşun ayrı bir hikâyesi vardır. Yaşayanlardan bunlar alınır, fotoğraflarla, çizimlerle bunlar orada sergilenir. Çeşitli sanat kurumlarına bölümler verilir. Sinemacılar, tiyatrocular, yazarlar, çizerler çeşitli bölümlerde kendi merkezlerini kurarlar."**

Mehmet Ali Aybar da cezaevinin otel olmasına karşı. **"O İstanbul'un, tarihimizin bir parçası"** diyor: **"Orada yatan insanların ünlü, ünsüz yüzlerce anısı vardır. Devlet gücüyle özgürlükleri elinden alınmış yüzlerce insan yaşamıştır orada. Kitaplara, anılara, şiirlere geçmiştir. Bunları bir kalemde çizip yerine otel yapmak İstanbul'un tarihine büyük bir saygısızlıktır. Bunu yapan insanların tarih bilgileri, saygıları konusunda kuşkum var. Orası yeniden restore edilip müze olmalıdır."**



Öğrenciler, gözaltına alınan arkadaşlarının bırakılması için İstanbul, Ankara ve Samsun'da gösteri yaptı

Üniversitede protesto günü

30 nisan

Haber Merkezi — İstanbul Üniversitesi'nde önceki gün başlayan olaylar, yurdun çeşitli yerlerinde öğrenci protestoları biçiminde dün de sürdü. İstanbul dün öğrenci eylemlerinin **"sokağa taştığı"** hareketli bir gün yaşadı. Arkadaşlarının gözaltına alınmasını ve üniversite yönetimini protesto etmek amacıyla öğrenciler, gruplar halinde çeşitli eylemler gerçekleştirdiler. Güvenlik kuvvetleri tüm kadroları ile üniversitelerin bulunduğu bölgelere sevk edildi. Öğrenci ve polisler arasında yer yer çatışma çıktı. Olayları izleyen Hürriyet Gazetesi muhabiri **Oktay Şengüler** polis tarafından coplanarak hastanelik edildi. Ankara ve Samsun'da da öğrenciler düzenledikleri toplantılarla **"üniversitelere polis baskısından"** yakındılar. Çeşitli üniversite rektörleri yaptıkları değerlendirmelerde olayların gelişmesinden duydukları endişeyi dile getirdiler. İstanbul Valiliği, önceki gün meydana gelen olayların **"belli bir grup"** tarafından yaratıldığını bildirdi. Valilik açıklamasında önceki gün gözaltına alınan 158 kişiden 8'i kız 28'inin serbest bırakıldığı belirtildi. Ayrıca gözaltına alınanlardan 54'ünün daha önceki tarihlerde bazı yasa dışı eylemlere katılmaktan sanık oldukları bildirildi. Ankara'da ise Gazi Üniversitesi önünde dün **"ramazan dayaklarını protesto oturuşu"** yapan bir grup öğrenciden 6'sı gözaltına alındı.

Cumhuriyet muhabirlerinin belirlemelerine göre, üniversite öğrencilerinin protesto eylemleri şöyle gelişti:

İLK KINAMA TIPTA

İstanbul: İstanbul Üniversitesi'nde önceki gün rektörlük binasının işgali sırasında 158 öğrencinin gözaltına alınması, çeşitli fakültelerde protesto edildi. Bu arada, İstanbul Tabip Odası'nda bir basın toplantısı düzenleyen 900 kadar öğrenci, binayı terk ederken polis tarafından dağıtıldı. Olaylar sırasında gözaltına alınan 2'si kız 4 öğrenci daha sonra serbest bırakıldı.

İstanbul Üniversitesi, İTÜ ve Yıldız Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde okuyan öğrenciler, öğleye doğru okul kantinlerinde bir araya gelerek arkadaşlarının gözaltına alınmalarını protesto ettiler. İlk kınama, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi kantininde gerçekleşti. 100 kadar öğrenci, bir metnin okunmasından sonra sloganlar atarak dağıldı. Yıldız Üniversitesi'nde ise saat 13.00 sıralarında 200 öğrenci, üniversite içinde kısa bir yürüyüş yaparak idarenin tutumunu protesto ettiler. **"Okulda polis istemiyoruz", "Bilim içeri, polis dışarı", "Polis idare işbirliğine son"** şeklinde sloganlar atan öğrenciler, sessizce dağıldılar. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Maslak'taki Ayazağa Kampusu'nda ise 200 kadar öğrenci, kantinde arkadaşlarının gözaltına alınmasını kınayarak slogan atıp, dağıldılar.

Bu arada aynı saatlerde İstanbul Üniversitesi merkez binası önünde de 500 civarında öğrenci bir araya gelerek, **"Yaşasın özgürlük", "Yılgınlık yok, direniş var", "Direnmek yaşamaktır", "Kahrolsun faşizm, yaşasın mücadelemiz"** şeklinde sloganlar atmaya baş-

ladılar. Yaklaşık bir saat 15 dakika kadar süren toplantının ardından öğrenciler dağınık biçimde İstanbul Tabip Odası'na doğru yürümeye başladılar. Merkez bina önünden sivil polisler eşliğinde öğrenciler yürüyerek Cağaloğlu'ndaki Tabip Odası'na geldiler. Sivil ve resmi polis ekiplerinin dışında 4 çevik kuvvet otobüsünün de hazırda beklediği gözlendi.

Değişik grupların bir araya gelmesiyle 900 kadar öğrenci İstanbul Tabip Odası'nda toplandı. Temsilci bir öğrenci, daha önceden hazırlanan bildiriyi basına okudu. Bildiride şu görüşlere yer verildi.

"Sekiz yıldır üniversitelerde yaşanan olaylar göstermiştir ki yükseköğrenim kurumlarında polisin bir süre daha öğrenciler kadar devam mecburiyetine tabi olması içinden çıkılmaz olayların gelişimine neden olacaktır. Bu yüzden öğrenci olmayanların üniversitelerden derhal çıkarılmasını talep ediyoruz. Polis ve idare dernekleri yasa dışı örgütler olarak göstermek istiyor, demokratik haklarımızı sonuna kadar savunacağız. Gözaltına alınan arkadaşlarımız serbest bırakılsın. Özgür, özerk bir üniversite istiyoruz."

Toplantıda daha sonra İstanbul Tıp Fakültesi ve çeşitli dernekler adına birer konuşma yapıldı. Toplantıya katılan eski öğretim üyelerinden Sungur Savran da olayların **"polis idare işbirliğinin"** en açık ifadesi olduğunu vurgulayarak, **"Batan gemileri en son terk edenin kaptan olduğunu bilirdik, ancak bu olayda rektör bile ortada yok"** diye konuştu.

SESSİZCE DAĞILIN

İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı **İsmail Taşkafa**, Çevik Şube Müdürü **Necmettin Öztürk** ve Siyasi Şube Müdürü **Metin Günay** olay yerine gelerek İstanbul Tabip Odası önünde geniş güvenlik önlemleri aldırdılar. Saat 15.30 sıralarında öğrenciler, 5'er kişilik sıralar halinde Tabip Odası'nın bulunduğu binadan dışarıya çıktılar. Kısa süre sonra vilayete gitmek üzere öğrenciler İran Konsolosluğu köşesine kadar uzun bir kortej oluşturdular.

İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı **İsmail Taşkafa** öğrencilerin yanına gelerek, **"Yaptığınız yasal değil. Gösteri ve Yürüyüş Kanunu'na uymuyor. Sessizce dağılın"** diye megafonla uyarıda bulundu.

Kalabalık grup, Cağaloğlu Meydanı'na geldiğinde bazı çevik kuvvet görevlilerinin **"dağılın"** uyarısı yaparak öğrencileri coplamaya başladığı gözlendi. Polisin öğrencileri coplamaya başlaması üzerine Cağaloğlu Meydanı bir anda ana baba gününe döndü. Sağa sola kaçışan öğrenciler, coplanmaktan kendilerini kurtarmaya çalıştılar. İkisi kız 4 öğrenci, gazetecilerin ve yurttaşların gözleri önünde sürüklenerek ekip otosuna bindirildi.

VALİLİK AÇIKLAMASI

Öte yandan İstanbul Valiliği'nden yapılan açıklamada, önceki gün İstanbul Üniversitesi'nde meydana gelen rektörlük binası işgalinin **"Turan Emeksiz'i anmak maksadıyla"** yapıldığı belirtildi. Valilik açıklaması şöyle:

"Öğrenciler, merkez bina önünde bir araya gelerek slogan atmaya başlamışlar ve daha sonra içeriye girip rektörlük binası çevresini işgal etmişlerdir. İşgal sırasında, camlar kırılmış, rektörlük odası tahrip edilmiştir. Olaylar sırasında polis memuru Mehmet Çal yaralanmış, 158 kişi gözaltına alınmıştır. Bazı öğrenciler Zülal Sarı adlı öğrenciye bir polisin hakaret ettiğini ifade etmişlerse de bu kesinlikle yanlıştır. Ayrıca kanunsuz eylemlere katılan, kanunsuz bir eylemin sanığı olan öğrencilerin durumu eldeki maddi delil niteliğinde olan bilgi ve belgelerle üniversite idaresine bildirilmektedir. Bu uygulama devam edecektir."

Bu arada Cağaloğlu Meydanı'nda yaşanan olaylar sırasında görevini yapmaktayken polislerin saldırısı sonucu başından yaralanarak hastaneye kaldırılan gazeteci **Oktay Şengüler** için TGS Başkanı **Eren Güvener** bir açıklama yaptı. TGS Genel Başkanı Eren Güvener, polisin gazetecilere saldırgan davranışını kınayarak şu görüşlere yer verdi:

"Basını hiçbir kaba kuvvet susturamayacaktır. Bu tür davranışlar, Türkiye'deki basın özgürlüğüne karşı devlet güçlerinin yaklaşımının ilginç bir örneğidir. Basına yasal politik ve ekonomik baskılardan sonra şimdi de polis saldırısının başlatılmasını esefle izlemekteyiz. Önceki gün Şişli'deki Dev-Sol adlı yasa dışı örgütün bombalama ve yangın çıkarma olayını takip eden Milliyet ve Günaydın muhabirlerini tartaklayan ve fotoğraf makinelerini tahrip eden polisin dün de öğrenci yürüyüşünü görüntülemek isteyen Hürriyet muhabiri Oktay Şengüler'i hastanelik etmesi Türkiye'deki basın özgürlüğüne karşı devlet güçlerinin yaklaşımının ilginç örnekleridir. Bu vesile ile bir kez daha hatırlatıyoruz. Kamuoyuna ulaşmakta hayatını tehlikeye atan gazetecileri ve Türk basınını hiçbir güç durduramayacak."

Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) bir grup öğrenci, **"Öğrencilere yönelik baskıları ve örgütlenme özgürlüğü önündeki engelleri"** düzenledikleri **"basın toplantısı"** ile protesto ettiler. 150 kadar öğrencinin düzenlediği basın toplantısına SHP Tunceli Milletvekili **Veli Yıldırım** ile İstanbul Milletvekili **Hüsnü Okçuoğlu** da katıldılar. ODTÜ'lü öğrenciler saat 12.30 sularında yaklaşık yarım saat süre ile oturma eylemi yaparken, ODTÜ Öğrenci Derneği Yönetim Kurulu'ndan bir öğrenci hazırlanan basın açıklamasını okudu. 12 Eylül sonrası tek tip üniversite gençliği yaratmak için YÖK'ün kurulduğu savını öne süren öğrencilerin açıklamasında şu görüşler dile getirildi:

"Antidemokratik uygulamalarla karşı karşıya kalan gençler en doğal hakkı olan örgütlenme özgürlüğü doğrultusunda dernek kurma çalışmalarını başlatmıştır. Derneklerin kurulmaya başlamasından bu yana, öğrenci derneklerine uygulanan baskılar, polis-idare işbirliğinde somutlaşmış, gençliğin mücadelesine sekte vurmaya ve işlevsiz kılmaya çalışılmıştır. Bu baskı ve sindirme politikası onlarca öğrencinin disiplin soruşturmaları sonucu okuldan atılmalarına neden olmuştur. Bu politikalar, yaşanan gözaltı ve tutuklamalarla gençliği gizli örgüt üyesi diye bir dizi operasyona tabi tutmuştur. Birçok dernek üyesi ve yöneticisi gözaltına alınmış ve tutuklamalar artmıştır."

Eylemli basın toplantısı sırasında jandarmanın çok geniş çaplı güvenlik önlemleri aldığı gözlendi. Basın toplantısından sonra söz alan SHP'li Veli Yıldırım düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki tüm engellerin ortadan kaldırılmasını istedi.

Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi'nde okuyan bir grup öğrenci dün rektörlük binası önünde toplanarak İstanbul'da önceki gün gözaltına alınan öğrencilerin serbest bırakılması için oturma eylemi yaptılar. Bir saat süren oturma eylemi sırasında öğrenciler adına konuşan 19 Mayıs Üniversitesi Öğrenci Derneği Baş-

kanı **Salih Şahin**, üniversitede rektör yokken polisin rektörün yerine baktığını, özerk ve demokratik üniversite istediklerini söyledi.

GÖZALTI-TUTUKLAMA

Önceki gün İstanbul üniversitesindeki olaylar nedeniyle gözaltına alınan 158 öğrenciden 28'i serbest bırakıldı. Gayrettepe'deki İstanbul Siyasi Şube Müdürlüğü'nde gözaltında tutulan öğrencilerin açlık grevine başladığı öne sürüldü. Polise mukavemet savı ile gözaltına alınan öğrencilerden 7'si çıkarıldıkları İstanbul 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuksuz yargılanmak üzere salıverildiler.

Ankara'da ise Gazi Üniversitesi Rektörlüğü önünde dün **"ramazan dayaklarını protesto oturuşu"** yapan bir grup öğrenci, polis tarafından dağıtıldı. Eyleme katılan öğrencilerden 6'sı gözaltına alındı. Ankara Emniyeti, öğrenci olaylarının 1 Mayıs nedeniyle daha da **"artmasından endişe duyduklarını"** söylediler. Düzenlenen operasyonlarla ODTÜ, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrenci derneklerinden yöneticileri gözaltına alındı. Önceki gün gözaltına alınan öğrencilerin isimleri şöyle sıralanıyor: **Duygu Mutlu, Ahmet Akkaya, Mehtap Mutlu, Huriye Çiftçi, Mahmut Yıldız, Selim Tulumbaş, Mehmet Ali Yücel, Şadıman Kabacı, Fatma Öztürk, Akın Arıkaya, Kaan Toker, Necati Yağcı, Ali Akova, Kerem Ersoy, Keyhan Uludağ, İlhami İnci, Hüseyin Baytürk.**

Uludağ Üniversitesi'ne bağlı Mimarlık - Mühendislik Yüksek Okulu'nda yemek boykotu yaptıkları için gözaltına alınan 13 öğrenciden 4'ü serbest bırakıldı.

Balıkesir'de halen gözaltında bulunan öğrenciler şunlar: **Koray Temel, Salih Şirin, Sinan Yıldırım, Ahmet Can, Celal Erdoğan, Kemal Yadırgıcı, Erhan Oğuz, Kamil Onur** ve soyadı bilerlenemeyen **Alpaslan.**



(Fotoğraf: Rıza Ezer)

Radyonun yeri

HIFZI TOPUZ *30 nisan*

Bizde televizyon geliştiğinden beri radyolardan pek söz edilmiyor. Çağını yitirmiş bir araç gibi bakılıyor radyoya. Oysa başka ülkelerde durum hiç de öyle değil. Radyo büyük bir gelişme içinde.

Fransa'da yedi yıl öncesine kadar radyo ve televizyonda devlet tekeli vardı. Devlet radyoları **France-Inter, France Musique, France Culture, Radio France Internationale** gibi kanallardan oluşuyordu.

Bunların yanı sıra bir de çevresel (**périphérique**) denen ve vericileri Fransız sınırlar: dışında olan özel radyolar vardı: **RTL** (Lüksemburg Radyosu), **Europe 1** ve **RMC** (Montekarlo Radyosu).

Sosyalistler iktidara gelir gelmez devlet tekelini kaldırdılar. 9 Kasım 1981'de çıkartılan bir yasa ile FM dalgası üzerinden yayın yaparak özgür ve yerel radyoların kurulmasına izin verildi. Sosyal, kültürel ve siyasal eğilimli birçok dernek ve yerel örgütler kendi radyolarını kurabilmek için kaç yıldan beri savaşıyorlardı. İki bine yakın dernek ve örgüt hükümete başvurarak yayın izni istedi. Kısa zamanda özgür radyoların sayısı 1200'e ulaştı. Yalnız Paris'te 45 radyo yayına başladı. Böylece tam bir yayın özgürlüğü sağlanmış oluyordu.

İtalya'da da öyle oldu. 28 Temmuz 1976'da devlet tekeli kaldırılır kaldırılmaz yüzlerce özgür radyo kuruldu. Bunların sayısı 1982'de 2000'i buldu.

Başka ülkelerde de devlet tekelleri çökmeye başlamıştı. Bunun çeşitli örneklerine tanık olduk. Peki, nasıl oldu bu gelişme?

Önce şunu vurgulamak gerekir: Tekelin kaldırılması ilk başlarda sonsuz bir çoğulculuk sağladı. Söylenmeyecek söz, savunulmayacak görüş yoktu radyolarda. Yerel sorunlar dile getirildi; tartışmalar açıldı; ayrıntılı yerel haberler verildi; forumlar, açıkoturumlar düzenlendi; gençler kendi düşüncelerini açıklama olanaklarını buldular. Böylece radyoculukta demokrasi örnekleri verilmiş oluyordu.

Ne var ki bu radyoların birçoğu bağımsızlıklarını koruyamadılar. Parasal olanakları yoktu; reklam almalarına izin verilmiyordu; personel sayısı çok kısıtlıydı; kurucular ücretsiz çalışıyorlar ve yayın saatlerini doldurmakta güçlük çekiyorlardı. Bu duruma düşenleri bazı varlıklı kurumlar teker teker ele geçirdiler, yeni merkezleşmeler oldu. Bazı kurumlar 90'dan fazla özgür radyoyu kendi şebekelerine bağladılar. Reklam almanın da yollarını buldular. Yayın şebekelerine katılmadan bağımsızlıklarını ve özgürlüklerini koruyanlar ise başarılı bir savaşım vererek özgür

radyoculuğu, yayıncılığı sürdürdüler ve sürdürüyorlar.

Özgür ve yerel radyolara uydu ile haber programı ileten büyük şebekeler ortaya çıktı. Ünlü basın patronu **Hersant**, bu şebekelerden en güçlüsünü kurmuştu. Böylece çoğulculuk kısıtlanıyor ve yayıncılık yer yer özel sektörün egemenliği altına düşüyordu.

RADYO-TV ÇEKİŞMESİ

Radyolar televizyondan hiç etkilenmediler. Daha doğrusu ilk başlarda, 1961-64 yıllarında Fransa'da televizyon yaygınlaşırken radyo bir darbe yemiş ve dinleyici sayısı % 10-15 oranında azalmıştı. Ama radyolar kısa zamanda toparlanmasını bildiler. Hele özgür ve yerel radyolar çıktıktan sonra dinleyici sayısı büsbütün arttı. Bugün Fransa'da insanlar ortalama günde 3 saat (182 dakika) radyo dinliyorlar. Bu süre 1983'te 171 dakika idi. Televizyon izleme süresi ise günde 170 dakikayı bulmuyor.

Radyoların reklam gelirlerinde de önemli bir değişiklik yok. Televizyonların reklam gelirleri büyük bir hızla artıyor, ama radyo bundan etkilenmiyor.

KİMLER DİNLİYOR?

Radyoları kimler dinliyor? Genellikle gençler. Radyo dinleyicilerinin yarısının yaşı 18-25 arası, % 28'inin yaşı 25-30, % 12'sinin de yaşı 18'in altında. Demek ki radyolar % 90 oranında gençlere sesleniyor.

Kaliteli müzik arayanlar da sürekli radyo dinliyorlar. Yalnız yaşayan insanların da en yakın dostu ve en büyük eğlencesi radyo.

Genç dinleyiciler radyolarla çok sıkı bir iletişim kurmuşlar. Bunların % 95'i radyoya telefon ederek yayınlarda seslerini duyurmaya çalışıyorlar. Mektup yazanların oranı % 78, radyoya uğrayıp görüşenlerin oranı % 77, yeni program önerenlerin oranı da % 42.

Bu da çok başarılı değil mi?

Radyolarda hep gençler çalışıyor. Yeni radyolarda personelin % 41'i 15-24 yaşlarında, % 37,5'i 25-34 yaşlarında, % 14,5'i de 35-45 yaşlarında. Genç kuşaklara, gençler elbette yaşlılardan daha iyi seslenmesini biliyorlar.

Eskiden şöyle denirdi: Radyo, olayı duyurur, televizyon görüntüleri yansıtır, gazete de ayrıntılı bilgi verir ve yorum yapar.

Yani, akşam işinden çıkıp arabasıyla evine dönen insan ilk önce radyoda haberi duyar, evine gelip televizyonunu açar. Olayı ekranından izler, ama bunlar doyurucu değildir, ertesi gün gazetesini alır, olayın bütün ayrıntılarını okur ve çeşitli çevrelerin yorumlarını da gazeteden öğrenir.

SİYASAL TARTIŞMALARIN YERİ RADYO

Şimdi de durum aynı mı? Aynı, ama yine de bazı değişiklikler var. Neler? Eskiden, gelişmiş ülkelerde basın çok yönlü ve çok sesliydi. Bütün düşünce ve görüşler gazetelere yansırdı. Hele İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki dönemlerde siyasal gazetelerin büyük ağırlıkları vardı. Ama sonra, magazin gazeteciliği gelişince ve gazeteler kâra yönelik birer işletme gibi yönetilmeye başlayınca durum değişti; gazeteler genelde siyasi ağırlıklarını yitirdiler. Hükümetle ve iş çevreleriyle kurulan ilişkiler ve reklam gelirleri basına yeni bir yön verdi. Bütün gazeteler birbirine benzemeye başladı. Düşünce ve yoruma dayalı gazeteler marjinal duruma düştüler, (dışlandılar) azınlıkta kaldılar.

Düşünce ve yorumların boşluğunu televizyon da dolduramadı.

İşte, bu boşluktan radyolar yararlandılar. Bazı radyolarda büyük tartışma programları düzenlendi. Üç-dört saat süren bu programlara bütün dinleyiciler de katıldı. Hem de hiçbir sansüre uğramadan, telefonu açtıkları gibi doğrudan yayına girdiler; düşüncelerini özgürce söylediler; tartışmacılar bunlara yanıtlar verdi. Bütün polemikler böylece radyolarda düzenlenmiş oluyordu. Birdenbire radyolar öyle bir canlılık kazandı ki **siyasal ağırlıklı eski gazetelerin** özlemi çekilmez oldu.

Böylece radyo, yeni bir yere oturtulmuş oluyordu.

İşte şimdi gelişmiş ülkelerde radyolar bu yerde bulunuyor. Ya bizim radyolarımız?

ASALA, 41 Türkü katletti

30 nisan

Haber Merkezi — Ermeni teröristler, 1973'ten bu yana aralarında diplomatlar, güvenlik görevlileri ve işadamlarının da bulunduğu 41 Türk vatandaşını katletti.

— 27 Ocak 1973 Los Angeles - **Mehmet Baydar** ve **Bahadır Demir** (Başkonsolos ve konsolos).

— 22 Ekim 1975 Viyana - **Daniş Tunalıgil** (Büyükelçi).

— 24 Ekim 1975 Paris - **İsmail Erez** (Büyükelçi) ve şoförü **Talip Yener.**

— 16 Şubat 1976 Beyrut - **Oktay Cerit** (Büyükelçilik Başkâtibi).

(Asala ilk kez bu saldırıyla adını ortaya attı.)

— 9 Haziran 1977 Roma - **Taha Carım** (Büyükelçi).

— 2 Haziran 1978 Madrid - **Necla Kuneralp** (Büyükelçi Zeki Kuneralp'in eşi), **Beşir Balcıoğlu** (Emekli Büyükelçi) ve **Atonyo Torres** (Makam şoförü).

— 12 Ekim 1979 Lahey - **Ahmet Benler** (Büyükelçinin oğlu).

— 22 Aralık 1979 Paris - **Yılmaz Çolpan** (Büyükelçilik Turizm Müşaviri).

— 31 Temmuz 1980 Atina - **Galip Özmen** (İdari Ataşe) ve **Neslihan Özmen** (Kızı).

— 1980 Sidney - **Şarık Arıyak** (Başkonsolos), **Engin Sever** (Koruma polisi).

— 4 Mart 1981 Paris - **Reşat Moralı** (Çalışma Müşaviri), **Tecelli Arı** (Din görevlisi).

— 9 Haziran 1981 Cenevre - **Mehmet Savaş Yergüz** (Başkonsolosluk Sekreteri).

— 24 Eylül 1981 Paris - **Cemal Özen** (Konsolosluk koruma görevlisi).

— 28 Ocak 1982 Los Angeles - **Kemal Arıkan** (Başkonsolos).

— 4 Mayıs 1982 Boston - **Osman Gündüz** (Fahri

Başkonsolos).

— 7 Haziran 1982 Lizbon - **Erkut Akbay** (İdari Ataşe), **Nadide Akbay (Eşi).** ş

— **7 Ağustos 1982'de Esenboğa Havaalanı katliamı; 3'ü güvenlik görevlisi 6 Türk olmak üzere toplam 9 kişi öldü, 82 kişi yaralandı.**

— **1982 Kanada - Atilla Altıkat** (Askeri Ataşe).

— 9 Eylül 1982 Bulgaristan - **Bora Süelkan** (İdari Ataşe).

9 Mart 1983 Belgrad - **Galip Balkar** (Büyükelçi) ve Yugoslav bir öğrenci.

— 16 Haziran 1983 İstanbul-Kapalıçarşı'da katliam. 2 Türk öldü, 21 yaralı.

14 Temmuz 1983 Brüksel- **Dursun AKsoy** (Ataşe).

— 14 Temmuz 1983 Paris-Orly Havaalanı'nda THY bürosuna bomba atıldı. Olayda 2'si Türk, 4'ü Fransız, 1'i Amerikalı, 1'i de İsveçli olmak üzere 8 kişi öldü, 28'i Türk 60 kişi yaralandı.

— 27 Temmuz 1983 Lizbon - **Cahide Mıhçıoğlu** (Büyükelçi eşi).

— 28 Nisan 1984 Tahran - **Işık Yönder** (işadamı).

— 20 Haziran 1984 Viyana - **Erdoğan Özen** (Çalışma Müşaviri).

— 19 Kasım 1984 Viyana - **Enver Ergun** (Birleşmiş Milletler Temsilcisi).

100 liranın 'iki tane' can eriği almaya bile yetmediğini hiç düşündünüz mü?

Kiloyu bırak, 'tane'ye bak

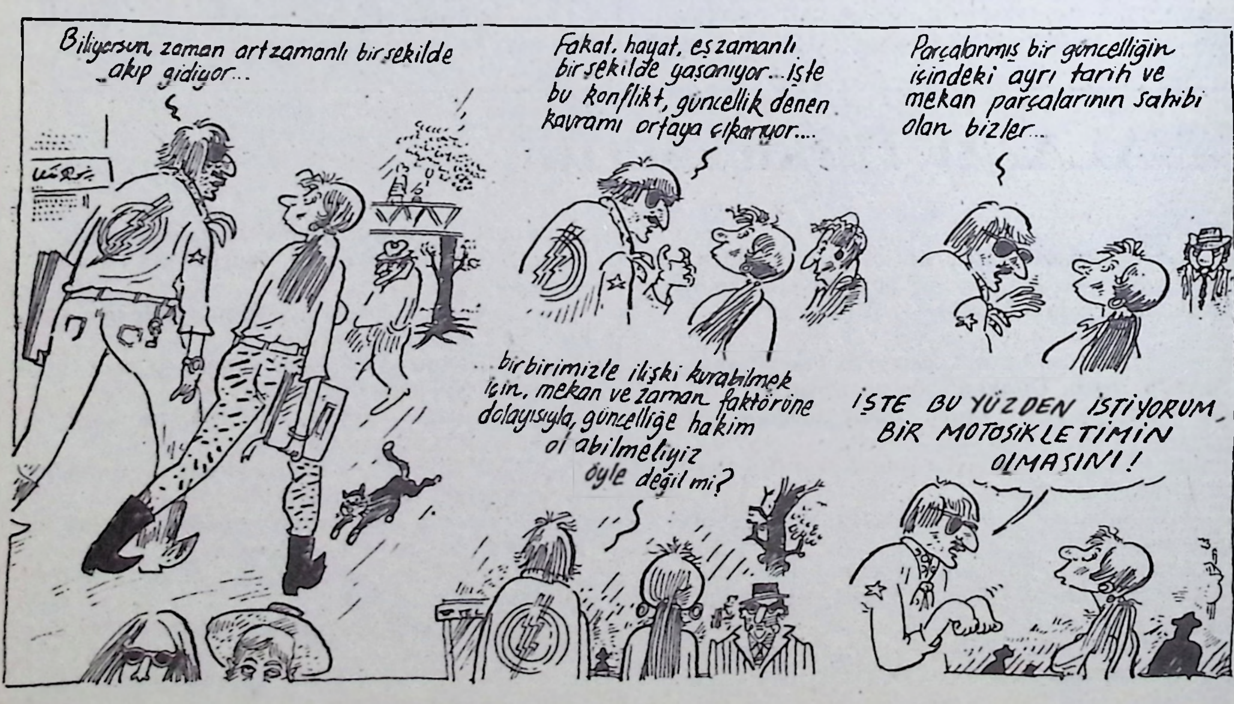
LEVENT GÜRSES *30 nisan*

Cebinizdeki 100 liranın gücünün nelere yetebildiğini hiç düşündünüz mü? Sakın "Bir domates, bir erik ya da bir maltaeriği alabilirim" diye düşünmeyin. Çünkü, 100 liranın gücü artık bu mallardan bir tane almaya bile yetmiyor. Örneğin bir domates alabilmek için bu 100 liralıklardan en az 3 tanesini bir araya getirmeniz gerekiyor.

Gıda maddelerinde, liranın gücü taneye yetmeye başladı. Bundan 1-2 yıl önce meyve ve sebzenin kilosuna verdiğimiz para ile şimdi tanesini bile alamıyoruz.. Eminönü çevresindeki manav, şarküteri ve kuruyemişçilerde yaptığımız küçük bir araştırma sonucunda portakalın bir tanesinin 400, kavrulmuş bademin 12, bir dilim pastırmanın ise 85 liraya geldiği ortaya çıktı.

Meyvelerden tezgâhlara yeni yeni görülen can eriğinin tanesi 67 liraya geliyor. Bir kiloda 4 tane çeken çikita muzun tanesi 875, kilosu 10 bin lira olan ve tezgâhlardaki en pahalı meyve durumundaki maltaeriğinin tanesi ise 256 liraya geliyor. Tropik ithal meyve kiwi ise tezgâhlarda sadece süs olarak duruyor. Kiwinin **"dekoratif"** özelliği fiyatından kaynaklanıyor: Tanesi 12 bin lira.

Mısırçarşısı'ndaki kuruyemişçilerden birinin hassas terazisinde fındık, şamfıstığı ve bademi tartıyoruz. Her üçünün de 5 tanesi 6 gram geliyor. Bu hesapla fındığın tanesi 7 lira 80 kuruş, şamfıstığın 9 lira 60 kuruş, bademin ki ise 12 liraya geliyor. Tezgâhtarın tavsiye ettiği 14 gramlık dolgun bir kuru kayısının tanesi ise 84 liraya geliyor.



iyi.
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

Cumhuriyet

tutarlı.
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 22884 — Kurucusu: Yunus Nadi — 350 TL. — 7 Mayıs 1988 Cumartesi

BUGÜN CUMHURİYET'İN 64. YILI

CUMHURİYET'İ BUGÜNE GETİREN OKURLARIMIZA TEŞEKKÜR EDERİZ

64 Yılın Ardından...

Adına Türk gazetesi diyeceğimiz ilk yayın organı (Tercüman-ı Ahval) 1860'ta Agâh Efendi ve Şinasi tarafından çıkarılmıştı. Aradan tam 128 yıl geçmiş. Neler olmuş bu zaman parçası içinde? Genç Osmanlıların hareketi, Abdülaziz'in tahttan düşürülmesi, Birinci Meşrutiyet, Kanun-ı Esasi'nin ilanı, Abdülhamit devri, Genç Türklerin içeride ve dışarıda istibdat rejimine karşı direnmeleri, İttihat ve Terakki'nin gizli çalışmaları, İkinci Meşrutiyet'in yürürlüğe konması, 31 Mart, Abdülhamit'in devrilmesi, kısır parti kavgaları, Trablusgarp ve Balkan savaşları, İttihatçıların tek parti dönemi, Birinci Dünya Savaşı, imparatorluğun çöküşü, İstiklal Savaşı, İnönü, Sakarya, Dumlupınar zaferleri ve kurtuluş. Arkasından saltanatın kaldırılması, Cumhuriyet. Cumhuriyetle birlikte cumhuriyet kavramının gerektirdiği devrim atılımları. Bu atılımlara karşı gerici güçlerin direnişi. Terakkiperver Fırkası girişimi, Şeyh Sait İsyanı, Serbest Fırka denemesi, Menemen olayı, yeniden tek parti yönetimine dönüş, devletçilik ilkesinin yürürlüğe konması, planlı ekonomiye geçiş, Atatürk'ün ölümü, İkinci Dünya Savaşı ve sonucu, çok partili yaşamın ülkemizde uygulanması, 1950 - 1960 dönemi, 27 Mayıs ve onun getirdiği 1961 Anayasası, 10 yıllık özgürlük rejimi boyunca karşılaştığımız 22 Şubat, 21 Mayıs ayaklanmaları ve toplumsal ilerleyişimize bir süre mola verdiren 12 Mart Muhtırası, arkasından 1974 Kıbrıs çıkarması, Milliyetçi Cephe dönemi, CHP hükümeti denemesi, AP azınlık hükümeti, 12 Eylül askeri müdahalesi, 27 Mayıs Anayasası'nın yürürlükten kaldırılması, 1982 Anayasası, yeniden çok partili rejime geçiş...

Anımsayabildiğimiz kadarıyla yalnız satır başlarını sıraladığımız olaylar serisinin hemen yarısına Cumhuriyet Gazetesi, Türk basınının bir üyesi olarak tanık olmuş, sadece tanık olmakla kalmamış, ulusun ileri gidişini durdurmak, geri çevirmek isteyen karanlık güçlere karşı savaşmayı daima kaçınılmaz bir görev bilmiştir.

★

Düşününüz ki gazetemizin yayın yaşamına atıldığı yıl, yurdumuzda cumhuriyet sözcüğüne tahammül edemeyen, bu sözcüğü küfür sayan bir "alimler" kalabalığı yaşıyor ve halkı etkisi altında tutabiliyordu. Bizim kuşak, çok partili yaşam dönemi boyunca da cumhuriyeti ve Atatürkçülüğü savunmak uğruna az savaş vermemiş, az çile doldurmamıştır. Görevimizi ne ölçüde başarabildik, bu konuda herhangi bir değerlendirmeye kalkışmak bize düşmez. Biz artık devrini tamamlamaya yüz tutmuş bir kuşağız. Bugün varsak, yarın yokuz. Başlıca umudumuz bizim dönemde yetişen ve yetişmekte olan yeni kuşakların gerçek halk yönetimi demek olan cumhuriyet ilkelerini yurdumuzda daha sağlam temellere dayama olanağını bulabilmeleridir.

Bu konuda hiçbir engelden yılmayacaklarına inanıyoruz.

Cumhuriyet Gazetesi, taşıdığı adın gerçek anlamını savunmak göreviyle yayın hayatına atıldığı günden bu yana çaba harcamıştır. Hâlâ da harcamaktadır.

Halkın halk tarafından halk için yönetimi ülküsüne Cumhuriyet ilk günü olduğu gibi bugün de aynı kıskanç özenle bağlıdır. Kimi zaman zikzaklar olsa da adım adım bu ülküye yaklaştığımızın inancını yüreğimizde taşıyoruz.

NADİR NADİ

Kamu sözleşmelerinde artış 6 aylık dönemler için % 38 ve % 29.

Türk-İş uzlaştı: %58

✓ *Geçmiş iki yılın yıpranma payı dahil kamuda ücret zammı ilk altı ay için % 38, ikinci altı ay için % 29 olarak belirlendi. Bu oranlar 1988 için ortalama % 58 zam anlamına geliyor.*

✓ *Türk-İş, Özal'ın verdiği çalışma yasalarındaki değişiklik istemlerinin bir bölümünün TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu'nda görüşülürken yerine getirileceğine ilişkin güvenceyi de kabul etti.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş sonunda, Başbakan Turgut Özal'ın vaatlerini kabul etti. Türk-İş yöneticileri, dün Başbakan Özal ile yaptıkları üçüncü toplantıda, işçi ücretlerine 1988 yılı için ortalama yüzde 58 zam yapılmasına "evet" dediler. Kamu sözleşmeleri için ücret artışları 1988'de altı aylık dönemler olarak % 38 ve % 29 olarak, 1989'da da % 20 ve % 16 olarak belirlendi. Böylece, Türk-İş, 1986 ve 1987 yılında işçi ücretlerinde yıpranma payının sadece "yüzde 8" düzeyinde olduğuna da imzasını atmış oldu. Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Başbakan ile anlaştıkları "ortalama yüzde 58'lik" ücret artışının "yüzde 77" olduğunu ileri sürdü. Söz konusu rakama, zam önceki ücretle ikinci altı ayda varılan ücret düzeyi karşılaştırılarak ulaşılıyor. Ancak ücretlinin yıllık gelirindeki artışa bakıldığında zam yüzde 58 düzeyinde kalıyor. Türk-İş yöneticileri ayrıca, Başbakan Özal'ın, Türk-İş'in çalışma yasalarındaki değişiklik isteklerinin bir bölümünün, bu yasalara ilişkin tasarılar, TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu'nda görüşülürken yerine getirileceğine ilişkin güvencesini de kabul ettiler.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, yaklaşık bir haftadır çeşitli kabine üyeleri de sürdürdüğü "mekik harekâtını" dün de Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem ile Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ı ziyaret ederek devam ettirdi. Şevket Yılmaz ile Genel Sekreter Emin Kul, Genel Eğitim Sekreteri Mustafa Başoğlu, dün sabah ilk olarak Erdem ve Oksay ile yaklaşık 2 saat süren bir toplantı yaptılar. Bu görüşmeden sonra topluca Başbakanlık Konutu'na giderek, Başbakan ile 1.5 saat süren bir toplantı yaptılar.

Daha sonra bir basın toplantısı yapan Devlet Bakanı Kâzım Oksay, "Türk-İş yetkilileri ile el sıkıştıklarını" belirttikten sonra Türk-İş ile Başbakan arasında yapılan görüşmede varılan kararları şöyle açıkladı:

"Toplu iş sözleşmeleri zamları, bütün devlet memurlarında olduğu gibi 6 aylık dönemler halinde yapılacaktır.

Süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin kapsadığı dönemdeki fiyat artışlarıyla bu dönemde çıplak ücretlere yapılan sözleşme zamları mukayese edilecek ve yapılan zamlar, fiyat artışlarının gerisinde kalmış ise, bu oran yeni dönem toplu iş sözleşmesinde telafi edilecektir. Örnek vermek gerekirse, 1 Nisan 1988'de başlayan yeni dönem için önceki 24 aydaki artışlar değerlendirilecektir.

Öte yandan DİE'nin Türkiye genelinde ... fiyat endeksleri

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)



İnönü çalışma yasalarında değişiklik tasarısını "gözboyama" olarak niteledi

'İşçi ve İLO'yu kandırma çabası'

"Yapılan vaatlerden sonra tasarı tam bir hayal kırıklığı yaratmıştır" diyen İnönü, asgari ücretin 150 bin liradan az olmaması gerektiğini söyledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Bakanlar Kurulu'nca TBMM'ye sevk edilen çalışma hayatına ilişkin yasalarda değişiklik yapan yasa tasarısının "gözboyamadan başka bir şey olmadığını" söyledi. İnönü, "Yapılan vaatlerden sonra böyle bir tasarının çıkması tam bir hayal kırıklığı yaratmıştır" dedi. İnönü, asgari ücretin 150 bin liradan aşağı olmaması gerektiğini ifade etti.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün düzenlediği basın toplantısında, çalışma yaşamına ilişkin yasalarda değişiklik öngören yasa ta-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Demokratik Kıpırdanma

ANKARA — "Müdahale konusu" ilgili çevrelerce yatıştırılmaya çalışılıyor. Özellikle Cumhurbaşkanlığı, normal izlenimi vermeye özen gösteren, ama peş peşe olağanüstü çaba ürünü kokan açıklamalar yapıyor.

Baransel'in "gecikmeli açıklamalarını" bu açıdan değerlendirmek gerekiyor. Sanki bir kısım basın, yani ora muhalefet partileri birbirlerini ...

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Ücret gelirlerindeki aşınma yakın takipte

Dünya Bankası kaygılı

Ücret gelirlerindeki aşınmanın "sosyal sorunlara" yol açmasından kaygılı olan Dünya Bankası, yıl başında bu konuyla ilgili özel bir misyon göndermek istedi. Ancak hükümet karşı çıktı. Dünya Bankası'na göre "Türk ekonomisi ücretlilerin gelirlerinin arttırılmasını kaldırır."

UFUK GÜLDEMİR

WASHINGTON — Ücretlilerin gelirlerindeki aşınmanın sosyal sorunlara yol açabileceğinden kaygılı olan Dünya Bankası'nın geçen yılbaşını takiben Türkiye'ye özel bir misyon ... girişimlerde bulunduğu, ancak hükümetin karşı çıkması üzerine bundan vazgeçtiği öğrenildi.

Cumhuriyet'in edindiği bilgiye göre, Dünya Bankası özellikle son üç ay içinde, sabit gelirlilerin kazançlarındaki gerilemeden sıkıntı duymaya başladı. Bu sıkıntı her fırsatta Türk makamlarına hissettirildi ve Türk ekonomisinin, işçi ve memurların gelirlerinde yapılacak iyileştirmeleri kaldırabileceği görüşü işlendi.

Dünya Bankası, bu görüşü doğrultusunda "... " yürütürken, "bir ne kadar yapılsa ...

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Türk-İş'in asgari ücret raporu

Asgari ücret, oransal olarak milli gelir artışının % 54 gerisinde kaldı. Son 10 ayda da fiyatlar karşısında % 40 geriledi. 12. Sayfada

ASGARİ ÜCRET OYUNU Ekonomi'de

Brüksel Komisyonu Türkiye için 'hayır' dedi

AT üyeliği hayal

Tam üyelik konusunda "mütalaa raporunu" hazırlayacak olan AT hükümeti durumundaki Brüksel Komisyonu, Türkiye'nin uzun vadede de AT'ye tam üye olamayacağı konusunda "gayri resmi" karar aldı. Karar Ankara'yı küstürmemek için 1992 yılına kadar geçerli olarak açıklandı.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Ortak Pazar yürütme organı durumundaki Brüksel Komisyonu, "gayri resmi" biçimde, Türkiye'nin AT'ye tam üyeliğinin gerçekleşmeyeceği yolunda "ilke kararı" aldı. Bu kararın 1992 yılına kadar geçerli olduğu açıklanmasına rağmen, aslında, topluluk organının, Ankara üyeliğinin uzun vadede de mümkün olmadığı konusunda görüş birliğine vardığı öğrenildi. Türkiye için "büyük bir olumsuz faktör" oluşturan bu karardan sonra, tam üyelik konusunda "mütalaa raporunu" hazırlayacak olan komisyonun, bu raporda Ankara üyeliğini destekleyen herhangi bir görüşe yer vermeyeceği de hemen hemen kesinlik kazandı. Öte yandan, söz konusu kararın, yine "gayri resmi" biçimde, haziran ayı sonunda yapılacak AT devlet ve hükümet başkanları zirvesinin gündemine getirileceği de anlaşıldı. Böylelikle, Türkiye'nin tam üyelik başvurusundan sonra konuyu tartışmaktan özellikle kaçınan Ortak Pazar liderlerinin, ilk kez Ankara'nın üyelik perspektifi hakkında görüş bildirmeleri olasılığı doğdu.

Güvenilir Topluluk kaynaklarından edinilen bilgilere göre, "Türkiye sorunu", Brüksel Komisyonu'nun geçen hafta sonu Belçika'nın Tornhout kasabasında yaptığı "genel istişare" oturumunun ana gündem maddelerinden birini oluşturdu. Yalnız "AT hükümeti" durumundaki komisyon üyelerinin katıldığı gizli top-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

YILMAZ: ORTAKLIK KONSEYİ'NİN TOPLANMASI ZOR
8. Sayfada

Öğrenci temsilcileri partilerden destek istedi

İstanbul'da çeşitli üniversitelerden 85 öğrenci açlık grevine başladı. Gazi Üniversitesi'nden 3 öğrenci tutuklandı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Üniversitelerin öğrenci dernekleri temsilcileri, sorunlarına çözüm aramak için Ankara'da bir araya geldiler. TBMM Başkanı ile ANAP, SHP ve DYP grup başkan vekillerine sorunlarını anlatan öğrenci temsilcileri, öğrenci dernekleri üzerindeki baskının kaldırıl-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

1 MAYIS

11 gösterici tutuklandı

İstanbul Haber Servisi — Taksim'deki 1 Mayıs olayları sırasında gözaltına alınan 85 kişiden 11'i İstanbul DGM'ce tutuklandı. 1 Mayıs'ta Taksim Anıtı'na çelenk koymak isteyen ve yürüyüş yapanlardan, polisin cop kullanarak

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)



Bilim Dünyasını Bugün İzleyin

Cumhuriyet Bilim-Teknik, Bugün ve her cumartesi Cumhuriyet'le birlikte

Tahran-Riyad arasında Ankara köprü oluyor

TAHRAN/ANKARA (Cumhuriyet) — Suudi Arabistan'ın İran ile diplomatik ilişkilerini kesmesinin ardından Tahran'ın Riyad'daki diplomatik çıkarlarını Türkiye'nin koruması isteği, Ankara tarafından kabul edildi. Tahran'da bir açıklama yapan İran başbakanının siyasi işlerden sorumlu yardımcısı Ali Rıza Muayyeri, Suudi Arabistan yetkililerine, İran'ın bu ülkedeki çıkarlarını Türkiye'nin korumasını istediklerini, ancak şu ana ka-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)



Genel Yayın Müdürümüz Hasan Cemal, Boğaziçi Üniversitesi'nde Hürriyet'le birlikte en çok okunan gazete seçilen Cumhuriyet'in ödülünü BÜ Rektörü Prof. Ergün Toğrol'dan aldı. (Fotoğraf: Uygar Gürkan)

Cumhuriyet'e ve Mumcu'ya ödül

Boğaziçi Üniversitesi'nde Cumhuriyet Gazetesi, Hürriyet Gazetesi ile birlikte "en çok okunan gazete"; yazarımız Uğur Mumcu da "en çok okunan köşe yazarı" seçildi.

İstanbul Haber Servisi — Boğaziçi Üniversitesi 125. yıl kutlamaları çerçevesinde, öğrenciler arasında yapılan ankette Cumhuriyet Gazetesi, Hürriyet ile birlikte en çok okunan gazete, yazarımız Uğur Mumcu da en çok okunan köşe yazarı seçildi. 7 bin öğrencinin katıldığı ankette seçilenlere ödülleri dün düzenlenen bir törenle verildi.

Genel Yayın Müdürümüz Hasan Cemal, törende yaptığı konuşmada, bir bilim yuvasında Cumhuriyet Gazetesi'nin en çok okunan gazeteler arasında yer almasından büyük mutluluk duyduğunu belirtti. Bu ödülün Cumhuriyet Gazetesi'nin yayın hayatında 64. yılını kutlama günlerine rastlamasının ayrı bir mutluluk kaynağı olduğunu kaydeden Hasan Cemal şöyle konuştu:

"Biz gazeteciler, dışarıdan pek sevimli görünmeyiz. Bunda bizim de ufak tefek hatalarımız vardır. Ama böyle görünüşümüzün temelinde sanıyorum bizim işimizin, eleştiri olması yatıyor. Çünkü ekmeğimizi daha çok eleştiriden kazanıyoruz diyebiliriz. Eleştirinin tarih içindeki önemini küçümsememek lazım. Hele bir bilim yuvasında eleştiri olmasaydı herhalde uygarlık bugünkü düzeyine erişemezdi. Eleştirel bakış açısı olmaksızın, bu bilim yuvaları ve bilim dersleri şey olmazdı. Yani bir yerde çok basite indirgeyerek, eleştirinin, eleştirel bakış açısının, çağdaş uygarlığın bugüne kadar gelmesinde bir motor rolü oynadığını söyleyebiliriz. Fakat eleştiri, örgüt basının, örgür ortamın olduğu yerde olur. Bu da demokrasi demektir."

Üniversitenin gerçek bir bilim yuvası olabilmesi için, orada

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Reşat Atabek'i yitirdik



Gazetemizin Yönetim Kurulu Başkan Vekili Avukat Reşat Atabek önceki akşam geçirdiği kalp krizi sonucu aramızdan ayrıldı.

Haber Merkezi — Cumhuriyet Gazetesi Yönetim Kurulu Başkan Vekili Avukat Reşat Atabek önceki akşam geçirdiği bir kalp krizi sonucu öldü.

1911 yılında Selanik'te doğan Atabek, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

IPI Genel Kurulu pazartesi toplanıyor



IPI Direktörü Galliner bu yıl İstanbul'da toplanacak Genel Kurul'a ilk kez Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden temsilcilerin de konuşmacı olarak katılacaklarını açıkladı. 6. Sayfada

- **Grevciler yılmıyor** *Polisin müdahale ettiği Nowa Huta çelik tesislerinde yeni bir grev komitesi kurularak greve devam edildiği bildirildi. 3. Sayfada*
- **İmrahor Anıtı yok oluyor** *İstanbul'daki birçok tarihi yapı kaderine terk edildi. 4. Sayfada*
- **'Biz Duvar Yazarıyız' affedildi** *Gülay ve Firuz Kutal, Norveç'teki yayınevinden özür dilediler. 5. Sayfada*
- **1402 'lilerin öyküleri** *Öğretim kadrosunun dışına itilenlerden kimi şimdi şoför olarak çalışıyor, kimi sebze satıyor, kimi işçilik yapıyor. Orta Sayfada*
- **TMMOB Genel Kurulu:** *Genel kurula SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ile Bayındırlık ve İskân Bakanı Safa Giray katıldı. Orta Sayfada*



- **Naim'e izin çıktı** *Dün Bulgarlarla yapılan ikili görüşmeler sonunda, dünya rekortmeni Naim Süleymanoğlu'nun Seul'de yarışması için izin çıktı. Spor'da*
- **Elea'te Devos müziği** *Türk-Yunan Dostluk Derneği Başkanı Akurgal; Theodorakis, Hacidakis ve Maria Faranduri'nin Türkiye'de konser vereceklerini söyledi. Arka Sayfada*
- **Didim 'betonlaşma' tehdidi altında** *Turistik belde Didim'de aşırı ve plansız yapılaşma ve altyapı yetersizliği, turistik tesis sahiplerini 'turisti kaçıracağız' endişesine sürüklüyor. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Aman Aman...

Darbe... Müdahale... İhtilal... CIA...

Son günlerde bu kavramlar çok kullanılır oldu. Oldu da kimse Amerikalıların Türkiye'ye hangi konuda kızdıklarını bir türlü anlayamadı.

Yahu efendim... Kaç zamandır yazıyoruz, çiziyoruz... Anlatamadık galiba...

— Türk-Amerikan ilişkileri kopma noktasında...

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Evren: Tekrar 12 Eylül öncesine dönecek olursak, bizi kurtaracak kuvvet silahlı kuvvetler

12 Eylül uyarısı

EVREN DEĞER/ÖMER GÜNER *1 mayıs*

TRABZON — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** kendisine ve 12 Eylül'e yönelik eleştirileri yanıtladı. Turizm sezonunu açmak için geldiği Trabzon'da halka hitaben bir konuşma yapan Evren, **"Ben susarken bana mütemadiyen taarruz vaki olursa, bir zamana kadar susup ondan sonra konuşmak lüzumunu hissederim"** dedi. Cumhurbaşkanı Evren, Türkiye'nin bir daha 12 Eylül öncesi günlere dönmemesi temennisinde de bulunarak, **"Arzu edilmemesine rağmen bir zaman gelir, Türkiye yine aynı durumla karşı karşıya gelirse, bundan kurtaracak kuvvet silahlı kuvvetlerdir"** şeklinde konuştu.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün Karadeniz turizm mevsimini açmak amacıyla özel bir uçakla Ankara'dan Trabzon'a geldi. Evren'e yolculuğu sırasında Kültür ve Turizm Bakanı **Tınaz Titiz** ile Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** eşlik ettiler.

Cumhurbaşkanı Evren, Trabzon Havaalanı'nda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Fahrettin Kurt,** 3. Ordu Komutanı **Sabri Yirmibeşoğlu,** Trabzon Valisi **Enver Hızlan** ve Trabzon Belediye Başkanı **Orhan Karakullukçu** tarafından karşılandı. Cumhurbaşkanı Evren, daha sonra hafta sonu tatili olmasına karşın okul önlük ve üniformalarıyla yol boyunca dizilen öğrencilerin sevgi gösterileri arasında Trabzon Valiliği'ne gitti. Evren, burada yetkililerle bir süre sohbet etti.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, daha sonra Trabzon Atatürk Alanı'na gelerek, burada halka seslendi. Konuşmasının başında Karadeniz turizm mevsimini açtığını belirten Evren, **"Turizm alanında yapılacak yatırımlara vaktiyle önem vermedik. Bunu geç anladık"** dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, terör ve anarşinin kol gezdiği bir ülkeye turist gelmeyeceğini belirterek 12 Eylül öncesinde Türkiye'ye az turist gelmesinden de yakındı. Evren daha sonra şöyle konuştu:

"12 Eylül'den sonra 8 sene geçti. İnsan hafızası daima unutmaya meyyaldir. Olayları çabuk unutur. Hele aradan bu kadar zaman geçtikten sonra unutmak daha da kolaylaşır. Her zaman söylediğim gibi, burada bir kez daha ifade ediyorum ki, geçmişi çabuk unutursak, o geçirdiğimiz felaketli günleri hatırlamazsak, aynı durumlarla tekrar karşılaşmamız mümkün olabilir. Bunu tekrar karıştırmak isteyenler, aynı şekilde memleketi anarşi ve terör bataklığı içine sokmak isteyenler vardır. Buna çok dikkat etmemiz gerekir. Aynı bataklığa saplanmamak için geçmişten ders almamız gerekir."

Cumhurbaşkanı Evren, 12 Eylül 1980 müdahalesine kadar binlerce kişinin yaşamını yitirdiğini de kaydederek, **"Eğer 1980 senesinde bir müdahale olmasaydı, eğer silahlı kuvvetler bu müdahaleyi yapmamış olsaydı, bir iç harbin içerisine girecektik"** şeklinde konuştu. Evren, bugün Lübnan'da 12 senedir bir iç savaş sürdüğüne de işaret etti ve **"Türkiye'yi bir Lübnan yapacaklardı"** dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, Türkiye'nin 1980 öncesi günlere tekrar dönmemesi temennisinde bulunarak, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Türkiye inşallah bir daha bu durumlara gelmez. İnşallah gelmez dedim, ama arzu edilmemesine rağmen bir zaman gelir, Türkiye yine aynı durumlarla karşı karşıya gelirse, bundan kurtaracak kuvvet silahlı kuvvetlerdir. Eğer bunu durduracak güçler bu görevini yapmaz, yani silahlı kuvvetler, ne kadar adam ölürse ölsün, ben buna seyirci kalırım diyemez. Çünkü silahlı kuvvetler bir ülkeyi hem iç hem dış saldırılara karşı korumakla mükelleftir. Şimdi acaba o tarihte bu müdahale yapılmasaydı, o Meclis kalır mıydı? O zamanki partiler kalır mıydı? Hangi güçler gelip oraya otururdu? Bunu vicdanınıza bırakıyorum. Silahlı kuvvetler demokrasiyi kaldırmak için müdahale yapmadı. Demokrasi gidiyordu memleketten. Demokrasinin yerine ismi demokrasi olan başka rejimler gelecekti. Onu önledi. Bugüne kadar silahlı kuvvetler ne zaman demokrasiyi kaldırmak için bir harekette bulundu? Bakın tarihe, hiçbir zaman yapmamıştır. Memleket bir bataklığın içerisine girmiş, demokratik sistem elden gidiyor, bunu önleyecek güçler ortadan kaybolmuş. İşte o zaman buna müdahale ediyor. Demokrasiyi tekrar rayına oturtmak için yapıyor. 12 Eylül'de de böyle yaptı."

Cumhurbaşkanı Evren, 12 Eylül müdahalesi için halkın da çağrı yaptığını belirterek, **"Millet bunu tasvip etmeseydi, silahlı kuvvetlerin bunu gerçekleştirmesi mümkün olabilir miydi? Lüzumsuz, durup dururken bir müdahale olsaydı, millet o güçleri o zaman tükrükle boğardı. Durup dururken silahlı kuvvetler hiçbir zaman böyle bir şeye teşebbüs etmemiştir. Bunu iyi bilelim"** şeklinde konuştu.

Evren konuşmasını şöyle sürdürdü:

"O zaman bütün gazeteler methiye doluydu. Ne çabuk unutuldu bunlar? Şimdi 12 Eylül'e çamur sıçratıyorlar, sıçratmaya kalkıyorlar ve çekilen sıkıntıları da 12 Eylül'e bağlıyorlar. 'Eğer 12 Eylül olmasaydı, millet bu sıkıntıya düşmezdi' **diyorlar."**

Cumhurbaşkanı Evren, bugünkü sıkıntının enflasyon sıkıntısı olduğunu da belirterek, 80 öncesindeki ve 80 sonrasındaki enflasyon rakamlarından örnekler verdi. Evren, **"Eğer 12 Eylül bunun sebebi olsaydı, 12 Eylül'den sonra enflasyonun daha da fırlaması gerekirdi, ama başka sebepler var. 12 Eylül'e niye kabahat buluyorlar, anlamıyorum"** dedi.

Cuhurbaşkanı Evren, konuşmasının son bölümünde de şunları söyledi:

"Böyle bir günde bunlardan tekrar bahsetmek istemezdim. Ama sanıyorum, arada sırada bunları hatırlatmakta fayda var. Unutanların kulağına tekrar girmesi için böyle şeyleri yeniden hatırlamakta yarar var."

Çare, 12 Eylüller Değil, Demokrasidir...

HASAN CEMAL *1 mayıs*

"Tarih bir özgürlük okuludur. Bizi önyargılardan kurtarır. Ve sorunlarımıza başka bir açıdan bakmayı öğretir."

Bu satırlar, ünlü Fransız yazar Marquerite Yourcenar'a ait.

Gerçekte tarihe birtakım resmi kalıpların dışında bir tarihsel bilinçle bakılabildiğinde, bugün ve gelecek daha bir yerli yerine oturtulur, tarihten ders çıkarmak da kolaylaşır.

Ama bizim gibi ülkelerde bu iş hiç de kolay değildir. Gerçek bir tarih bilincine erişilemediği için, bizim toplumumuzda tarihten ders almak bir hayli güçtür.

Nitekim Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in dün Trabzon'da yaptığı konuşmayı okurken aynı düşüncelere kapıldık ve tarihten ders çıkarabilmenin bir bilinç işi olduğunu bir kez daha anladık.

Sayın Evren yine bunca yıl sonra hâlâ vazgeçemediği "12 Eylül uyarısı" yaparken demiş ki:

"Türkiye inşallah bir daha bu durumlara (12 Eylül öncesi günlere) gelmez. İnşallah gelmez dedim; ama arzu edilmemesine rağmen bir zaman gelir, Türkiye yine aynı durumlarla karşı karşıya gelirse, bundan kurtaracak kuvvet silahlı kuvvetlerdir."

Hayır, Sayın Evren!

Bu, demokratik bir bakış açısı değildir!

Bu, çare de değildir!

Çare olamadığına da son kırk yıllık tarihimiz en canlı tanıktır.

Askeri yönetimler her seferinde birtakım sorunları bir süre çözer gibi olmuşlar, ancak gerçekte istikrarsızlık tohumları ekerek, bunalımların zaman içinde biçilmesine zemin hazırlamışlardır; toplumda kutuplaşmaları derinleştirmişlerdir.

12 Eylül de bu açılardan farklı değildir.

Ayrıntıya girmek istemiyoruz, ama sekiz yıl sonra bugün gelinen noktada ekonomide, siyasette temel sorunlarımız değişmiş değildir, ağırlaşmıştır.

Türkiye artık "emirle" yönetilemeyecek kadar farklılaşmış, gelişmiş, tek boyutlu olmaktan çoktan çıkmış bir ülkedir. Bu yüzden bunalımların alternatifi askere davetiye çıkarmak değil, demokrasinin gereklerini yerine getirmektir.

Türkiye gibi yönetilmesi gerçekten kolay olmayan bir ülkede kimi zaman bunalımlar derinleşebilir. O zaman yapılacak ilk iş, siyasal iktidarın demokratik yolla el değiştirmesini sağlamaya yönelmektir; son tahlilde seçime gitmek, sandıkta halkın oyuna başvurmaktır.

12 Eylüllerin çare olamadığı, tek çarenin demokrasi olduğu artık çok açıktır. Bunalımlar, yine siyaset kurumunun kendi doğal demokratik çerçevesi içinde üreteceği çözümlerle aşılabilecektir. Yakın tarihin tecrübesi böyle söylemektedir.

Öyledir, ama bugün Türkiye'de karşı karşıya olduğumuz tablo ne yazık ki parlak değildir.

Çünkü Sayın Cumhurbaşkanı, hâlâ bunalımın alternatifi olarak hâlâ askeri yönetimi gösteriyor...

Çünkü Sayın Meclis Başkanı, hâlâ askeri müdahaleleri gerekçeleyen konuşmalar yapıyor...

Çünkü Sayın Başbakan, hâlâ "iyi-kötü askeri yönetim" ayırımları yapabiliyor...

Ortaya çıkan bu durum acıdır, düşündürücüdür.

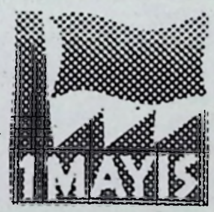
Askeri yönetimler artık bir yana bırakılmalıdır. Kırk yıllık tarihimizde bu açıdan çıkarılacak yeterince öğretici ders vardır.

Çare demokrasidir, 12 Eylüller değil.

YILIN BEŞİNCİ AYI..



MAYIS ADI, ESKİ YUNAN TANRILARINDAN HERMES'İN ANNESİ MAIA'DAN GELMEKTEDİR. MAYIS, ESKİ ROMA TAKVİMİNİN ÜÇÜNCÜ AYIYDI VE JÜL SEZAR ZAMANINDA BEŞİNCİ AY OLMUŞTU. AYRICA, MAYIS, ROMA'NIN ÇİÇEK TANRIÇASI FLORA'NIN ANILDIĞI AYDI. ORTAÇAĞ AVRUPA'SINDA, GENÇ KIZLAR 1 MAYIS SABAHI ERKEN SAATTE KALKIP, YÜZLERİNE ÇİĞ SULARINI SÜRERMİŞ. BUNUN SONSUZ GÜZELLİK GETİRECEĞİ İNANCI VARMIŞ. KUZEY YARIKÜREDE İLKBAHARIN SONU OLAN MAYIS, GÜNEY YARIKÜREDE SONBAHARIN SONU, KIŞIN BAŞLANGICIDIR..



TARİHTE, 1 MAYIS 1890, AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE 8 SAATLİK ÇALIŞMA KURALININ KABUL EDİLDİĞİ GÜNDÜ. PARİS'TE YAPILAN II. ENTERNASYONAL'İN İLK KONGRESİNDE, DÜNYA İŞÇİLERİNİN DAYANIŞMA GÜNÜ SAYILMIŞTI. DÜNYANIN BİRÇOK ÜLKESİNDE İŞÇİ GÜNÜ OLARAK KUTLANMAKTADIR. TÜRKİYE'DE İLK KEZ, 1921'DE, SOSYALİST FIRKA TARAFINDAN "AMELE GÜNÜ" İLAN EDİLEN 1 MAYIS, ERTESİ YIL DA, TBMM ÜYELERİNDEN YUNUS NADİ BEY VE BİRKAÇ ARKADAŞININ KATILIMIYLA KUTLANMIŞTI.. 1 MAYIS, 1935'TE ÇIKARILAN BİR YASAYLA "BAHAR BAYRAMI"NA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜ..

1 Mayıs kavgası, 81 kişi gözaltında

2 mayıs

Haber Merkezi — 1 Mayıs'ı kutlama girişimleri güvenlik kuvvetlerince engellendi. İstanbul'da Taksim Alanı'na yürümek isteyen iki grubu, polis döverek dağıttı, birçok kişi yaralandı, 70 kişi gözaltına alındı. SHP'li 8 milletvekili, parti il binasından 150 metre ötedeki Taksim Anıtı'na otomobille gidip, 1 Mayıs 1977'de ölen 34 kişiyi anarak çiçek bıraktılar. İzmir'de 1 Mayıs'ın yasaklanmasını protesto ederek vilayetin önüne siyah çelenk koyan 33 kişi gözaltına alındı. Bunlardan 22'si daha sonra serbest bırakıldı. Bazı yer-

lerde korsan gösteriler yapıldı, bildiriler dağıtıldı. SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü,** Ankara Yenimahalle ilçe kongresinde konuşarak, 1 Mayıs'ın yasaklanmasına karşı çıktı ve gelecek yıllarda insanların meydanlarda, 1 Mayıs'ı bayram havası içinde kutlayacağına inandığını söyledi. İnsan Hakları Derneği, 1 Mayıs için toplantılara ve gösterilere izin verilmemesini kınadı.

1 Mayıs nedeniyle yurtta güvenlik kuvvetleri geniş önlemler aldı. İstanbul'da Taksim Alanı da dün erkenden çok sayıda polisin denetimine alındı. Sokak araları ile alana açılan ana caddelerin girişlerinde, çevik kuvvet birlikleri kimlik saptaması yaptı. Atatürk Anıtı'nın çevresinde ise çok sayıda polisin kol kola girerek bir kordon oluşturdukları görüldü. Bu arada, Atatürk ve Galata Köprüsü girişleriyle Aksaray, Dolmabahçe, Beşiktaş, Gümüşsuyu ve Harbiye'de de önlemler alınması dikkati çekti.

SHP'Lİ MİLLETVEKİLLERİ

SHP'li 8 milletvekilinin daha önce aldıkları ve basın yoluyla duyurdukları Taksim Atatürk Anıtı'na çelenk ve çiçek koyma kararı uyarınca, SHP'nin Sıraselviler'deki il merkezi dün sabahtan itibaren dolmaya başladı. Ancak eylemin nasıl yapılacağı konusunda partililer, sendikacılar ve milletvekilleri arasında tartışma çıktı. Milletvekilleri **Kenan Sönmez, M. Ali Eren, İsmail Hakkı Önal, Abdullah Baştürk, Mehmet Moğoltay** (İstanbul) ile **Arif Sağ** (Ankara), **Erden Kalkan** (Edirne) ve **Ethem Cankurtaran** (İçel) **"hareket tarzının belirlenmesi"** için bir toplantı yaptılar. Toplantı sonrasında SHP İl Başkanı **Doğan Öztunç,** kararı bekleyenlere, **"Yalnızca milletvekilleri arabalarla alana gidecek ve çiçek koyacak. Partililer gitmeyecek. Gidenlerin de sorumluluğunu kabul etmeyiz. Provokasyona gelmeyin"** dedi. Bunun üzerine tartışma çıktı, Avukat **Ergin Cinmen,** karara itiraz ederek, **"O halde niçin burada toplandık? Yürüyeceğiz"** diye bağırdı. Öztunç da, **"Ben kendi örgütüme sesleniyorum"** yanıtını verdi. SHP binasında bulunan Otomobil-İş, Petrol-İş, Laspetkim-İş, Kristal-İş ve Deri-İş sendikalarının yöneticileri de, milletvekilleriyle tartıştılar.

ÇİÇEKLER

Saat 10.15'te milletvekilleri, il binasından ayrılarak otomobillere bindiler ve 150 metre ötedeki Atatürk Anıtı'na hareket ettiler. Ancak alanın çevresini saran çevik kuvvet görevlileri, milletvekillerini durdurdular. Olay yerinde bulunan Emniyet Müdürü **Ünal Erkan,** milletvekillerinin alana girebileceklerini telsizle görevlilere anons etti. Ancak görevli polisler, Erkan'a, milletvekillerinin alana çiçek ve çelenk bırakmak istediklerini duyurdular. Erkan, bunun üzerine Vali **Cahit Bayar'ı** telsizle arayarak bilgi verdi. Edinilen bilgiye göre, Bayar'ın talimatıyla çelenksiz olarak yalnızca milletvekillerinin anıta çiçek bırakarak saygı duruşunda bulunmalarına izin verildi.

Bu sırada milletvekilleriyle birlikte parti binasından çıkan 500 kişilik bir grup, Sıraselviler'den Taksim girişine kadar ellerinde **"1 Mayıs kutlu olsun"** yazılı çelenkle yürümeye başladılar. Ancak yolları çevik kuvvet tarafından kesildi. Bu gelişme sırasında, milletvekilleri kırmızı karanfillerden oluşan 34 sepeti anıtın çevresine bıraktılar ve il merkezine geri döndüler.

ÇEVİK KUVVET ENGELLİYOR

Aralarında **M. Ali Aybar, Rasih Nuri İleri, Sadık Gürbüz** ve **Edip Akbayram'ın** da bulunduğu Sıraselviler'deki grup, Taksim Alanı'na girmek isterken engellendi. Çelengi taşıyan grubun başındaki avukat **Bahri Beğen,** Çevik Kuvvet Şube Müdürü **Necmettin Öztürk** ile bir süre tartıştı. Öztürk, yürüyüşe izin veremeyeceklerini belirterek kalabalığın dağılmasını istedi. Ancak yürüyüşçüler eylemlerinde ısrar edince Çevik Kuvvet'e **"dağıtın"** emri verildi. Bu emirden sonra polisin, kovalama, coplama ve tekme tokatla kalabalığı dağıtmaya çalıştığı görüldü. Ancak grup yere çökerek kol kola girdi ve hep birlikte **"Yaşasın 1 Mayıs, 1 Mayıs engellenemez"** diye bağırmaya başladı. Ancak yere çökenler polisin elektrikli cop kullanması nedeniyle bir iki dakika direnebildi. Kalabalık, Taksim Hastanesi'ne ve İstiklal Caddesi'ne çıkan sokaklara doğru kaçmaya başladı. Polislerin kaçanları tekmelediği, odun ve coplarla sırtlarına vurarak dövdüğü görüldü. Bu sırada yere düşen bir genç kız fenalık geçirdi. Çevrede bulunanlarca kaldırılan genç kız, daha sonra itilip kakılarak polis otosuna bindirildi. Bu arada park etmiş otomobillerden bazıları da panik sırasında hasar gördü.

İSTİKLAL CADDESİ'NDE

Sıraselviler'deki grubun dağıtıldığı sırada İstiklal Caddesi'nde de ayrı bir grubun sloganlar atarak Taksim'e doğru yürümeye başladığı görüldü. Bunlara bir önceki kovalamacadan kaçanlar da eklendi. Bazı dergilerin çağrısı üzerine Taksim'e giremeden Fransız Konsolosluğu önünde engellenen grup, polise verilen **"Dağıtın, yakaladığınızı alın, kimseyi kaçırmayın"** talimatı üzerine kaçışmaya başladı. Sokak aralarında sıkışan çok sayıda kişi, polis copuyla yaralandı ve sürüklenerek götürüldü. Aralarında genç kızların da bulunduğu yürüyüşçülerin yakalandıklarında **"Yaşasın 1 Mayıs, kahrolsun faşizm"** diye bağırdıkları görüldü. Bunun üzerine polisin daha da sertleştiği, bazı kızları saçlarından tutarak kaldırım üzerine ittikleri dikkati çekti. Bir sokak içinde yürüyüşçüleri sıkıştıran polisin, burada bir kebapçı dükkânına ait yol üzerindeki odunları alarak kaçanlara vurduğu da gözlendi. Yürüyüşçülerin taşıdığı üzerinde **"1 Mayıs kutlu olsun"** yazılı çelenk de bu arada polislerce parçalandı.

GÖZALTINA ALINIYORLAR

Bu olaylar sırasında binaların balkon ve camlarından pek çok kişinin yürüyüşçüleri alkışlarıyla destekleyerek, polisi yuhaladığı görüldü. Polis binalara girerek yuh çekenlerin bazılarını gözaltına aldı. Yakalananlar Taksim'de bekletilen çevik kuvvete ait otobüslere bindirildi. Otobüs içinde başları öne eğik olarak bekletilen yürüyüşçüler çevik kuvvet görevlilerince dövüldü. Daha sonra polis minibüslerine bindirilerek emniyet müdürlüğü siyasi şubeye götürülenlerden 24'ü kız 70 kişinin **"polise mukavemet ve Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na aykırı davranmaktan"** gözaltına alındığı bildirildi. Gözaltına alınanlar arasında Deri-İş Sendikası Genel Başkan Yardımcısı **Munzır Pekgüler,** Avukat **Mebuse Cinmen,** Avukat **Bahri Belen,** Avukat **Ülkü Oğuzer** ile bazı sendikacıların da bulunduğu öğrenildi. Bu arada Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Başkanı **Ahmet Abakay** ile gazetemiz muhabirlerinden **Yurdagül Erkoca** da gözaltına alındı. Ancak kısa süre sonra diğer gazetecilerin uyarısı üzerine salıverildiler.

Göstericilerden bir grup daha sonra 1 Mayıs 77 kutlamasında ölen 34 kişinin arasında bulunan **Bayram**

Eyi adlı işçinin Feriköy'deki mezarına giderek kırmızı bez bıraktı ve saygı duruşunda bulundu. 1 Mayıs 1977'de ölen 34 kişinin de anılması sırasında bir olay olmadı.

BAŞTÜRK'E TEPKİ

Olaylardan sonra SHP il merkezine gelen partililer ve sendikacılar, burada milletvekilleriyle tartıştılar. Sendikacılar, milletvekillerini Taksim Anıtı'na arabalarıyla gittikleri için eleştirdiler. Otomobil-İş Sendikası Genel Başkan Yardımcısı **Mehmet Çapar,** SHP İstanbul Milletvekili ve DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk ile arkadaşlarını suçladı. Baştürk, bunun üzerine, **"Bizim kimseyle daha önceden bir anlaşmamız olmadı. Yürüyerek oraya gideceğiz diye bir şey de söylemedik. Zaten bu mümkün değildir. Yanlış anlama var. Eylemde başarı veya başarısızlık söz konusu değil. Bu bir kutlama değil protesto idi"** yanıtını verdi. SHP İstanbul İl Yönetim Kurulu ile milletvekilleri dün bir toplantı yaptılar. Toplantı sonrası yapılan açıklamada Abdullah Baştürk gözaltına alınanların salıverilmesi için çaba göstereceklerini söyledi.

SHP Ankara Milletvekili **Arif Sağ** da, **"TRT Filistin'deki olayları gösterene kadar gelsin buradaki olayları göstersin"** dedi. Milletvekilleri il merkezinden ayrıldıktan sonra İstanbul Valiliği'ne geldiler ve buradaki yetkililerle görüştüler.

İstanbul Valisi **Cahit Bayar,** olayda kasıt olsa da olmasa da topluluk halinde yürümenin kanunun ihlal edilmesi anlamına geldiğini belirterek, milletvekillerine, **"Yalnız tabiatıyla bunun kasıtlı bir hareket olmadığını ifade ettiğinize göre, biz de sizlerin hüsnüniyetinize güveniriz ve bu suçsuz durumda olan arkadaşlarla ilgili azami kolaylığı sağlarız"** dedi.

Kötü muamele taraftarı olmadıklarını da anlatan Vali Bayar, **"Bunu kim yaparsa yapsın, bunu ben de yapsam, bunun hesabı sorulsun derim. Bu itibarla sizin elinizdeki belgeleri alır ve onları değerlendiririm. Suç işleyen varsa, bunun için de gereğini yaparız"** şeklinde konuştu

Sosyalist Parti İstanbul il örgütü parti merkez binasında da dün 1 Mayıs'la ilgili bir toplantı düzenlendi. İl Başkanı **Akif Yılmaz, "Üreten işçi sınıf, partisinin öncülüğünde iktidara ulaşacaktır"** dedi. Toplantıda 1 Mayıs marşı söylendi ve daha önceki 1 Mayısları konu alan bir saydam gösterisi yapıldı.

Petrol-İş, Otomobil-İş, Kristal-İş sendikaları dün ortak bir açıklama yaparak polisin Taksim'deki uygulamasını kınadılar. Sendikacıların açıklamasında şu görüşlere yer verildi:

"İşçilerin demokratik istemlerinden bu kadar korkan bir anlayış barışçıl bir topluluğa, ellerinde coplar ve kalkanlarla saldıran bir anlayış, sendikacıları, hukukçuları gözaltına alan bir anlayış keyfiliğin ve zorbalığın ta kendisidir. Söylenenin aksine, 'kamu düzenini' asıl tehdit eden işçilerin tavrı değil, iktidarın zorba ve hukuk dışı tavrıdır."

ÖNLEMLER

1 Mayıs'la ilgili olarak İstanbul ve çevresinde dün ve önceki gün geniş güvenlik önlemleri alındı. Önceki gece şehrin giriş ve çıkışlarıyla merkezi bölgelerinde üst araması ve kimlik kontrolü yapıldı. Dün sabah saatlerinde Aksaray Yusufpaşa Akbank Şubesi'ne uçlarına bomba süsü verilmiş paketler bağlı bir pankart asıldı. Üzerinde **"Yaşasın 1 Mayıs-Dev Yol"** yazılı pankart bomba uzmanlarınca indirildi. Kadıköy'de de dün sabah saatlerinde 1 Mayıs'la ilgili olarak yürüyüş yapmak isteyen yaklaşık 200 kişilik bir grup polis tarafından dağıtıldı.

İZMİR'DEKİ OLAYLAR

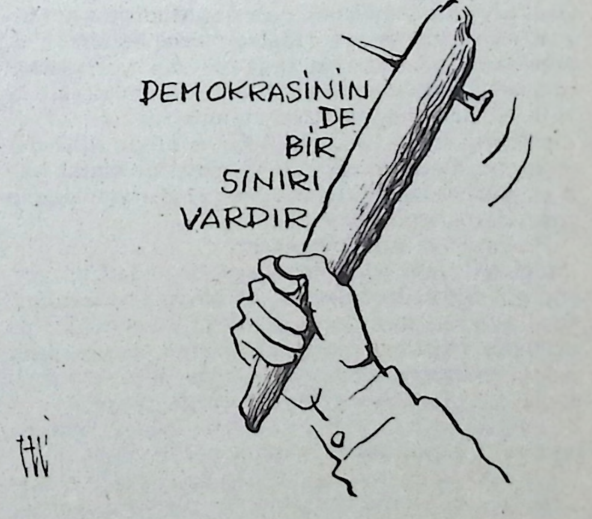
İzmir'de 1 Mayıs'ın yasaklanmasını protesto ederek vilayet önüne çelenk koyan 33 kişi polis tarafından gözaltına alındı. Bunlardan 22'si sorgularından sonra serbest bırakıldı. Halen gözaltında 3'ü öğrenci 11 kişinin bulunduğu bildirildi.

Yeni Çözüm Dergisi İzmir Temsilcisi **Müjdat Yanat** ve **Recep Büker,** düzenledikleri basın toplantısının ardından bir grup öğrenciyle birlikte siyah bir çelengi, İzmir Vilayet binasının merdivenlerine bıraktılar. Bunun üzerine polis, yapılanın suç olduğu gerekçesiyle grubu gözaltına aldı. Siyasi şube nöbetçi amirliği yetkilileri, gözaltı olayı olmadığını belirtirlerken, İzmir Emniyet Müdürü **Lütfü Tomuş, "Bu kişiler hakkında Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefetten işlem yapılacaktır"** dedi.

İNÖNÜ'NÜN 1 MAYIS TURU

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü, "1 Mayıs'ı çalışma hayatına barışı getirecek bir gün yapacağız"** dedi. Partisinin Yenimahalle ilçe kongresinde konuşan İnönü, 1 Mayıs'ın yasaklanmasına karşı çıkarak, gelecek yıllarda insanların meydanlarda, 1 Mayıs'ı bayram havası içinde kutlayacağına inandığını söyledi. İnönü konuşmasından sonra partiye ait seçim otobüsleri ile Ankara sokaklarında dolaştı. Ankara Milletvekili **Arif Sağ'**ın bestelediği türkü eşliğinde çeşitli semtleri dolaşan SHP otobüsünde gazetecilerin sorularını yanıtlayan Genel Sekreter Fikri Sağlar, **"Bugün 1 Mayıs olduğu için, halkın arasına girmek amacıyla dolaşmaya çıktık"** dedi. İnönü de otobüsten halka **"1 Mayıs bayramınızı kutlarım. Güzel bir gün"** diye seslendi.

Sosyalist Parti'nin Gebze ilçesinde yapılan açılış töreni sırasında, emniyet yetkilileri parti binasına gelerek yönetim kurulu üyelerini ve açılışa katılan davetlileri emniyete götürdü. Burada yapılan ilk sorgulamadan sonra Sosyalist Parti Gebze Şubesi'nin yönetim kurulu üyeleri gözaltına alınırken, diğer kişiler serbest bırakıldı.



SHP ve DYP Genel Başkanları Cumhurbaşkanını sert bir dille eleştirdi

YALÇIN DOĞAN *3 mayıs*

ANKARA — **"Bu konuşmayı düzeltmediği sürece Sayın Evren'in Cumhurbaşkanı olarak kalması yanlış olur, Cumhurbaşkanlığı görevine devam etmesi bunalım yaratır"** diyor SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü.**

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** ise, **"Rejimin güvenlik güçlerini müdahalenin kuvveti haline getiremezsiniz, böyle bir söz söylediğinizde, artık 'egemenlik kayıtsız şartsız milletindir' diyemezsiniz. Çünkü böyle bir tutum devleti felce uğratır"** biçiminde yeni bir yorum getiriyor.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Karadeniz'de yaptığı talihsiz konuşmalar hâlâ sürüyor. Herhangi **"bir sürç-ü lisan"** yok. Tersine, Evren söylediği sözleri daha da vurgulayarak görüşlerini sürdürüyor. Bununla yetinmeyerek, muhalefet liderlerinin verdikleri yanıtlara tepki göstererek, onlara **"Bir Cumhurbaşkanı olmaktan çok, bir siyasal parti lideri gibi"** karşılık veriyor. Başbakan Turgut Özal ise henüz **"sessizliğini koruyor."**

Gerek SHP lideri İnönü, gerekse DYP lideri Demirel, Cumhurbaşkanı Evren'in son konuşmalarını bugün Millet Meclisi'ne getiriyor. Her iki liderin Millet Meclisi'nin bugünkü oturumunda konuyu **"gündem dışı"** konuşmalarla Meclise getirmeleri bekleniyor. İnönü ve Demirel'den sonra Başbakan Özal'ın da Meclis kürsüsünden görüşlerini açıklayacağı belirtiliyor.

Konu bugün Meclis kürsüsüne gelmeden önce, biz Cumhurbaşkanı Evren'in dünkü konuşmasından sonra, gerek SHP lideri İnönü, gerekse DYP lideri Demirel ile ayrı ayrı görüştük. Aynı soruları iki lidere de yönelttik:

— Sayın İnönü, Sayın Cumhurbaşkanı'nın son konuşmalarını düzenlediğiniz basın toplantısında açıkladığınız görüşlerinizin dışında nasıl değerlendiriyorsunuz?

İNÖNÜ — En azından bu konuşmaların hafifletilmesi ve düzeltilmesi gerekir. 'Siyasal ortam sıkışırsa asker işi ele alır' ne demek?.. Bir Cumhurbaşkanı nasıl olur da böyle bir şeyi ciddi söyleyebilir, anlamak mümkün değil. Böyle bir sözün söylenmesi Cumhurbaşkanlığı makamında güvensizlik yaratır.

— Ne demek güvensizlik yaratması?

İNÖNÜ — Söylediği sözleri hafifletmezse ve düzeltmezse, Sayın Evren'in Cumhurbaşkanı olarak kalması yanlış olur. Cumhurbaşkanlığı görevine devam etmesi bunalım yaratır.

— Nasıl bir bunalım yaratır?

İNÖNÜ — Meclise inanmayan bir kişi Cumhurbaşkanı olarak kalamaz. Böyle bir tutum Cumhurbaşkanlığı ile bağdaşmaz. Çünkü, işte gerektiğinde silahlı kuvvetlerin siyasal sorunları çözeceği gibi sözler ve bu yöndeki mantık anayasa dışıdır. Böyle bir mantık da Cumhurbaşkanlığı makamıyla çelişir.

— Sayın İnönü, Sayın Cumhurbaşkanı sizce neden bu tür bir konuşma yapmak gereği duydu?

İNÖNÜ — İki ihtimal var. İlki, bazı sözleri ve eleştirileri kendi üstüne almış olabilir. Bu sözlere cevap vermek istemiş olabilir. Ama elbette bu tarzda değil..

— İkinci olasılık?..

İNÖNÜ — Daha kötü bir olasılık.

Şu anda Sayın Özal'ın grafiği hızla düşüyor. İktidara yöneltilen eleştirileri durdurmak ve Turgut Özal'ı desteklemek için bu sözleri söylemiş olabilir. Ama önemli olan, hangi olasılıkla söylerse söylesin, burası önemli değil... Önemli olan, söylediklerini düzeltmesi gerekir. Aksi halde yerinde kalamaz.

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de aynı yöndeki sorularımızı şöyle yanıtladı:

— Sayın Demirel, basın toplantısında sergilediğiniz görüşlerin dışında, Sayın Cumhurbaşkanı'nın son konuşmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

DEMİREL — Bu tutum devleti felce uğratır. Çünkü, devlet başkanı demokratik anayasa devletinde olmayan ve olamayacak bir söz söylemiştir. Anayasanın 122. maddesi, devletin güvenlik güçlerinin Millet Meclisi tarafından ne zaman göreve çağrılacağını göstermiştir. Ama şimdi durup dururken, demokratik rejimin güvenlik güçlerini müdahalenin kuvveti haline getiremezsiniz. Böyle bir söz söyleyip rejimin kuvvetlerini müdahalenin kuvveti haline getirirseniz, artık 'egemenlik kayıtsız şartsız milletindir' diyemezsiniz. Çünkü bu tutum devleti felce uğratır.

— Sizce Sayın Evren neden bu tür sözler söylemiş olabilir?..

DEMİREL — Söylediğimi tekrarlıyorum, Sayın Evren 12 Eylül lideri gibi konuşuyor. Sivil ve demokratik rejimin Cumhurbaşkanı olduğunu unutuyor. Kendisi 12 Eylül öncesinin Genelkurmay Başkanıdır.

Sanırız, Millet Meclisi İnönü ve Demirel'in gündem dışı konuşmalarıyla bugün hareketli bir oturum geçirmeye aday görünüyor. Burada ilginç nokta, Başbakan Özal'ın ısrarla suskunluğunu koruması.

Çünkü, buna benzer sözler söylendiğinde, geride kalan birkaç yıl içinde ilk tepki Özal'dan gelirdi.



64 Yılın Ardından...

NADİR NADİ *7 mayıs*

Adına Türk gazetesi diyeceğimiz ilk yayın organı (Tercüman-ı Ahval) 1860'ta Agâh Efendi ve Şinasi tarafından çıkarılmıştı. Aradan tam 128 yıl geçmiş. Neler olmuş bu zaman parçası içinde? Genç Osmanlıların hareketi, Abdülaziz'in tahttan düşürülmesi, Birinci Meşrutiyet, Kanun-u Esasi'nin ilanı. Abdülhamit devri, Genç Türklerin içeride ve dışarıda istibdat rejimine karşı direnmeleri, İttihat ve Terakki'nin gizli çalışmaları, İkinci Meşrutiyet'in yürürlüğe konması, 31 Mart, Abdülhamit'in devrilmesi, kısır parti kavgaları, Trablusgrap ve Balkan savaşları, İttihatçıların tek parti dönemi, Birinci Dünya Savaşı, İmparatorluğun çöküşü, İstiklal Savaşı, İnönü, Sakarya, Dumlupınar Zaferleri ve Kurtuluş. Arkasından saltanatın kaldırılması, Cumhuriyet. Cumhuriyetle birlikte cumhuriyet kavramının gerektirdiği devrim atılımları. Bu atılımlara karşı gerici güçlerin direnişi. Terakkiperver Fırkası girişimi, Şeyh Sait İsyanı, Serbest Fırka denemesi, Menemen olayı, yeniden tek parti yönetimine dönüş, devletçilik ilkesinin yürürlüğe konması, planlı ekonomiye geçiş, Atatürk'ün ölümü. İkinci Dünya Savaşı ve sonucu, çok partili yaşamın ülkemizde uygulanması, 1950-1960 dönemi, 27 Mayıs ve onun getirdiği 1961 Anayasası, 10 yıllık özgürlük rejimi boyunca karşılaştığımız 22 Şubat, 21 Mayıs ayaklanmaları ve toplumsal ilerleyişimize bir süre mola verdiren 12 Mart Muhtırası, arkasından 1974 Kıbrıs çıkarması, Milliyetçi Cephe dönemi, CHP hükümeti denemesi, AP azınlık hükümeti, 12 Eylül askeri müdahalesi, 27 Mayıs Anayasası'nın yürürlükten kaldırılması, 1982 Anayasası, yeniden çok partili rejime geçiş...

Anımsayabildiğimiz kadarıyla yalnız satır başlarını sıraladığımız olaylar serisinin hemen yarısına Cumhuriyet Gazetesi, Türk basınının bir üyesi olarak tanık olmuş, sadece tanık olmakla kalmamış, ulusun ileri gidişini durdurma, geri çevirmek isteyen karanlık güçlere karşı savaşmayı daima kaçınılmaz bir görev bilmiştir.

*

Düşününüz ki gazetemizin yayın yaşamına atıldığı yıl, yurdumuzda cumhuriyet sözcüğüne tahammül edemeyen bu sözcüğü küfür sayan bir "alimler" kalabalığı yaşıyor ve halkı etkisi altında tutabiliyordu. Bizim kuşak, çok partili yaşam dönemi boyunca da cumhuriyeti ve Atatürkçülüğü savunmak uğruna az savaş vermemiş, az çile doldurmamıştır. Görevimizi ne ölçüde başarabildik, bu konuda herhangi bir değerlendirmeye kalkışmak bize düşmez. Biz artık devrini tamamlamaya yüz tutmuş bir kuşağız. Bugün varsak, yarın yokuz. Başlıca umudumuz bizim dönemde yetişen ve yetişmekte olan yeni kuşakların gerçek halk yönetimi demek olan cumhuriyet ilkelerini yurdumuzda daha sağlam temellere dayama olanağını bulabilmeleridir.

Bu konuda hiçbir engelden yılmayacaklarına inanıyoruz.

Cumhuriyet Gazetesi, taşıdığı adın gerçek anlamını savunmak göreviyle yayın hayatına atıldığı günden bu yana çaba harcamıştır. Hâlâ da harcamaktadır.

Halkın halk tarafından halk için yönetimi ülküsüne Cumhuriyet ilk günü olduğu gibi bugün de aynı kıskanç özenle bağlıdır. Kimi zaman zigzaglar olsa da adım adım bu ülküye yaklaştığımızın inancını yüreğimizde taşıyoruz.

Cumhuriyet'e ve Mumcu'ya ödül

7 mayıs

İstanbul Haber Servisi — Boğaziçi Üniversitesi 125. yıl kutlamaları çerçevesinde, öğrenciler arasında yapılan ankette **Cumhuriyet Gazetesi, Hürriyet** ile birlikte en çok okunan gazete, yazarımız **Uğur Mumcu** da en çok okunan köşe yazarı seçildi. 7 bin öğrencinin katıldığı ankette seçilenlere ödülleri dün düzenlenen bir törenle verildi.

Genel Yayın Müdürümüz **Hasan Cemal**, törende yaptığı konuşmada, bir bilim yuvasında Cumhuriyet Gazetesi'nin en çok okunan gazeteler arasında yer almasından büyük mutluluk duyduğunu belirtti. Bu ödülün Cumhuriyet Gazetesi'nin yayın hayatında 64. yılını kutlama günlerine rastlamasının ayrı bir mutluluk kaynağı olduğunu kaydeden Hasan Cemal şöyle konuştu:

"Biz gazeteciler, dışardan pek sevimli görünmeyiz. Bunda bizim de ufak tefek hatalarımız vardır. Ama böyle görünüşümüzün temelinde sanıyorum bizim işimizin, eleştiri olması yatıyor. Çünkü ekmeğimizi daha çok eleştiriden kazanıyoruz diyebiliriz. Eleştirinin tarih içindeki önemini küçümsememek lazım. Hele bir bilim yuvasında eleştiri olmasaydı herhalde uygarlık bugünkü düzeyine erişemezdi. Eleştirel bakış açısı olmaksızın, bu bilim yuvaları ve bilim denilen şey olmazdı. Yani bir yerde çok basite indirgeyerek, eleştirinin, eleştirel bakış açısının, çağdaş uygarlığın bugüne kadar gelmesinden bir motor rolü oynadığını söyleyebiliriz. Fakat eleştiri, özgür basının, özgür ortamın olduğu yerde olur. Bu da demokrasi demektir."

Üniversitenin gerçek bir bilim yuvası olabilmesi için, orada eleştirinin, eleştirel bakış açısının son derece özgür ve serbest bir ortamda işleyebilmesi gerektiğini anlatan Hasan Cemal daha sonra şöyle devam etti:

"Bu açıdan, bizim basın olarak sınırlarını geliştirmemiz gereken 'basın özgürlüğü' ile ilgili sorunlarımız vardır. Üniversitelerimizin de bu açıdan bazı sorunlarının olduğu doğrudur. O yüzden daha güzel bir Türkiye, daha mutlu ve daha demokratik bir Türkiye için basının, üniversitenin, herkesin birlikte çaba göstermesini dileriz."

Gazeteci-yazar **Uğur Mumcu** da ödül töreninde, Boğaziçi Üniversitesi'nin diğer üniversitelerden ayrı bir güzelliği olduğunu belirterek, **"Bir başka üniver-**

sitede sınıfta kalmak öğrenciler için kayıptır, ama böyle bir üniversitede öğrencilik yıllarını uzatmak bence kayıp değildir" dedi. Mumcu, gazeteciliğin güçlüklerinden bahsederek şöyle konuştu:

"Önce yasal güçlüklerle karşılaşırız, Ceza Yasası'nda bir sürü madde vardır. Bir yazı yazarsın, milli sırdır, askeri sırdır. Neye göre sırdır, 1889 tarihli İtalyan Krallığı Ceza Yasası'na. 141-142. maddeler vardır. 158, 159. maddeler vardır, cumhurbaşkanına hakaret, başbakana hakaret vardır, bunlar yetmez vakar ve şöhrete hakaret vardır, Borçlar Kanunu vardır, varoğlu vardır, yani mayın tarlasında dolaşıyorsunuz."

Uğur Mumcu, 12 Mart 1971'den önce Ankara Hukuk Fakültesi'nde İdari Hukuk asistanı olduğunu, arkadaşlarının şimdi profesör, dekan, rektör olduğunu belirterek, **"Ben de gazetecilikteki başarımı, 12 Eylül askeri rejimine borçluyum"** dedi.

Hürriyet Gazetesi adına ödülü alan Haber Merkezi Müdürü **Hasan Yılmaer** de yaptığı konuşmada, gençler tarafından Hürriyet Gazetesi'nin okunmasından büyük mutluluk duyduğunu belirtti.

Boğaziçi Üniversitesi İşletme Kulubü anket sonuçlarına göre, en beğenilen tiyatro sanatçısı **Ferhan Şensoy**, sinema sanatçısı **Müjde Ar**, hafif müzik sanatçıları **Mazhar, Fuat, Özkan** klasik müzik sanatçısı **İdil Biret**, sporcu **Naim Süleymanoğlu** seçilirken yılın en başarılı işadamı **Vehbi Koç**, en çok okunan kitap yazarı **Duygu Asena**, "en yakışıklı öğretim üyesi" **Prof. Dr. Üstün Ergüder**, "en zarif kadın öğretim üyesi" **Doç. Dr. Ayşe Soysal**, "en sevilen öğretim üyesi", **Prof. Dr. Deniz Demirgil**, "en ilginç giyinen öğrenci" **Bedriye Femgüçlütürk**, "en beğenilen karikatürist **Oğuz Aral** oldu. 32. Gün en beğenilen TV programı seçildi. Ödül törenine **İdil Biret, Naim Süleymanoğlu, Ayşe Soysal** katılmazken, yılın en başarılı işadamı seçilen **Vehbi Koç** gençlere şu öğütlerde bulundu:

"Çok dinleyip az konuşmayı bilin. Hayatta, birden zengin olmak hevesine kapılmayın. Askerliğinizi erken yapın. Biraz eliniz ekmek tuttuktan sonra evlenin. İyi bir aile yuvası kurmanız, hayatta muvaffak olmanıza çok yardımcı olacaktır. Erkekler için bu çok önemlidir."

Duygu Asena ise konuşmasında Vehbi Koç'un son öğüdüne karşı çıkarak genç kızlara, geç evlenmelerini söyledi ve; **"Her başarısız kadının arkasında bir erkek vardır"** dedi.

Ödül töreni, çok eğlenceli ve neşeli geçerken, ödül sahipleri öğrenciler tarafından oldukça fazla alkış aldılar.



Papa suikastı ve İpekçi cinayetinin kilit adamı

Oral Çelik yakalandı

8 mayıs

Haber Merkezi — "Abdi İpekçi cinayeti ve Papa Suikastı"nın **Mehmet Ali Ağca**'dan sonra gelen en önemli **"kilit adamı"** Oral Çelik Fransa'da yakalandı.

Emniyet Genel Müdürü **Sabahattin Çakmakoğlu**, Cumhuriyet muhabirine Oral Çelik'in yakalanması olayını doğruladı ve **"Bizim için yakalanması önemli. İade talebimizi önceki gün tekrarladık. Daha önce de bu şahıs hakkında iade talebimiz olmuştu"** dedi.

Çakmakoğlu, **"Oral Çelik'i yakalayan Interpol timinin içinde Türk emniyetinden görevli kimsenin bulunup bulunmadığı"** yolundaki soruya, **"Seyahatten yeni döndüm. Bu tip ayrıntıları hiç merak etmedim. Bunun için de bilgi almadım, bizim için önemli olan şey şahsın yakalanmasıdır"** yanıtını verdi.

İçişleri Bakanlığı yetkilileri de, Oral Çelik'in yakalanma haberinin önceki akşam geç saatlerde kendilerine iletildiğini belirttiler. Aynı yetkililer, Çelik'in uluslararası polis örgütünce (Interpol) yayımlanan kırmızı bültenle **(uluslararası tevkif müzekkeresi)** arandığını ve kurallar gereği Çelik'in Türkiye'ye iadesi için gerekli girişimlerin bir an önce yapılacağını vurguladılar.

Abdi İpekçi cinayetini Mehmet Ali Ağca ile birlikte gerçekleştirdiği, Pasa suikastında da planlayıcı görevi aldığına ilişkin 1979 yılından bu yana çeşitli savlar öne sürülen, ancak somut bir kanıt bırakmadan kayıplara karışan Oral Çelik'in yakalanması gerek yeraltı dünyasında, gerekse güvenlik birimlerinde tam bir **"bomba"** etkisi yarattı.

Fransa muhabirimiz **Sabetay Varol**'un bildirdiğine göre; Paris'te Türk Büyükelçiliği ve Başkonsolosluk, olaydan haberli olmadıklarını belirttiler,

1978'DEN 1988'E ÇELİK

Oral Çelik'in adı gerek Mehmet Ali Ağca'nın Ab-

di İpekçi'nin katili olarak yakalandığı günlerde, gerekse bu cinayeti izleyen aylarda hiç bilinmiyordu. Abdi İpekçi'nin öldürüldüğü 1978 tarihinden üç ay kadar sonra Malatya'da sol görüşlü felsefe öğretmeninin öldürülmesi ile birlikte Oral Çelik'in adı da polis kayıtlarına geçmiş oldu.

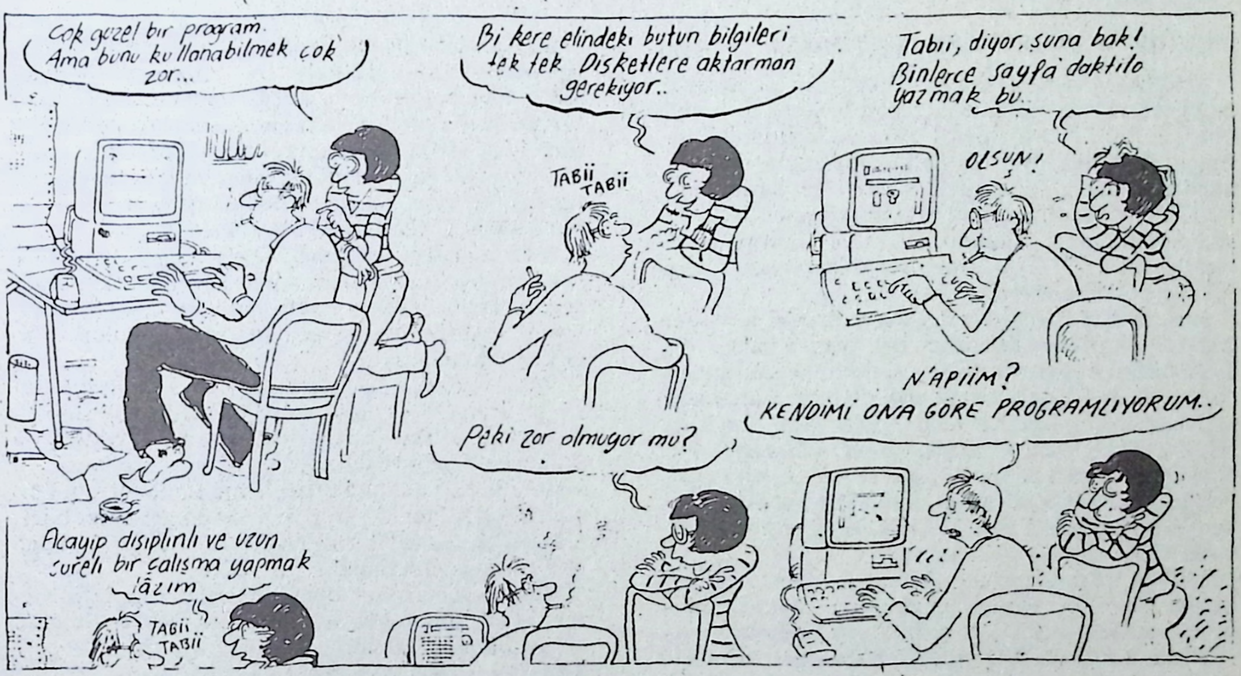
Oral Çelik'in uluslararası polis örgütleri çapında adının duyulması ise **"ülküdaşı" Musa Serdar Çelebi'nin yurtdışındaki polis örgütlerinde yapılan sorgulamalarında ortaya çıktı.**

1 Mayıs 1979 günü "İpekçi cinayetinden üç ay sonra" Malatya Gazi Lisesi Felsefe Öğretmeni **Nevzat Yıldırım,** Kışla Caddesi'ndeki Pertek Eczanesi önünde arkadaşı öğretmen Mustafa Cankurt ile giderken Oral Çelik tarafından kurşun yağmuruna tutulmuş, sol görüşlü Felsefe Öğretmeni Nevzat Yıldırım ölmüş, arkadaşı Cankurt ise saldırıyı yaralı olarak atlatmıştı. Bu kanlı saldırıdan sonra Elazığ Sıkıyönetim Askeri Savcılığı "17 Şubat 1981 tarih ve 1980/5125 ve 1980/1216 sayılı dosyalarla" Çelik hakkında soruşturma açmıştı.

Daha sonra gerek Cumhuriyet yazarı Mumcu, gerekse Örsan Öymen gibi gazetecilerin **"bir dedektif titizliği"** ile yaptıkları araştırmalar sonucu aynı günlerde **Mehmet Ali Ağca**'nın da Malatya'da bulunduğu ve ülkücü gençlere **"ülkücü hareketin stratejisi"** konulu seminerler verdiği belirlenmişti.

Çelik'in gerek İpekçi cinayeti gerek Papa'ya karşı girişilen suikastta adları doğrudan ya da dolaylı olarak birlikte anılan **Abdullah Çatlı** ve **Mehmet Şener, Hasan Hüseyin Şener** gibi ülkücü kesimlerle Türkiye ile Avrupa arasında uyuşturucu kaçakçılığına da karıştığı uluslararası polis örgütlerince belirlenmişti.

Oral Çelik'in yakalanması ile uluslararası polis örgütleri arasında gerekli iletişim sağlanması durumunda hem Abdi İpekçi cinayetinin, hem Papa suikastının, hem de son yıllarda giderek yoğunlaşan **"Ülkücü mafyanın"** adının karıştığı çeşitli uyuşturucu kaçakçılığı olaylarının perde arkasının aydınlanması bekleniyor.



Bir Yıldönümü Daha...

OKAY GÖNENSİN *9 mayıs*

Gene beraber olduk 7 mayıs günü. Bu gelenek uzun yıllardan beri kesintisiz sürüyor. Eski ve yeni arkadaşlarımız bir araya geliyoruz. Anılarımızı tazeliyoruz. Bir başka oluyor kuruluş günlerimiz bizim için. İlginç öyküler dinliyoruz ağabeylerimizden... Bizi sevenler telefonlarıyla, telgraflarıyla, gönderdikleri çiçeklerle bu mutlu günümüze ortak oluyorlar. Eski "Pembe Konak" çiçeklerin ortasında bir anıt gibi yükseliyor. Anılar, öyküler, herkesin başından geçen ilginç mesleki olaylar gün boyu binanın içinde ve bahçede uçuşup duruyor.

En eski çalışanlarımızdan Hüsnü Turcan (usta) hâlâ dimdik. Elini öpmek isteyen bugünün ustalarından elini kaçırmıyor. Eski kurşunlu mürettiphaneden, bugüne nasıl gelindiği konuşuluyor.

Ama bir de üzüntümüz var. Yıllardır gazetemize hukukçu ve yönetim kurulu üyesi olarak emek vermiş olan avukat Reşat Atabek'i bir gün önce kaybetmenin acısı da yüzlerde okunuyor. Ertesi gün de bir başka acının birinci yıldönümü. Elif Naci üstadı da geçen yıl 8 mayısta kaybetmiştik. Ama Elif Naci'yi her hatırlayan onun birkaç öyküsünü art arda sıralı-

yor ve o hüzünlü ortamın yerini Elif Naci'nin sıcaklığı ve neşesi kaplıyor.

Türkiye'yi ve onun içinde Cumhuriyet'in yerini düşünürken, İlhan Selçuk'un 5 yıl önce yazdığı bir yazıyı hatırlıyoruz: "Türkiye nereden nereye geldi? Sanayi devrimini gerçekleştiremeyen bu toplumda, holding milyarderleri nasıl türedi? Kültürden yoksunluk, görgüsüzlük Babıâli'yi parayla nasıl fethetti? Eğer Nadir Nadi 'evet' deseydi, bu kervana katılarak holdingci ekonomi piramidinin en üst düzeyinde baş köşede ağırlanır; ama ne kendisi Nadir Nadi olabilir ne de Cumhuriyet, Cumhuriyetliğini koruyabilirdi. Nadir Nadi en zor olanı seçti; en kolay bir yolda yürürmüşçesine..." Nadir Nadi de yine aramızdaydı. Geçen yıl emekli olan arkadaşlarımız armağanlarını, Berin Nadi'nin elinden aldıktan sonra Nadir Nadi'yi odasına çıkarak kutladılar.

Günün geciken saatlerinde de İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, ani bir şekilde gelerek bizzat kutladı, burada Atina anılarını da dinledik. Sayın Dalan, Yunanlı gazetecilerin nasıl çalıştıklarını anlattı, sonra Başbakan Özal'a "Bizim gazetecilerimizi öpüp başımıza koyalım" dediğini nakletti.

Sayın Dalan'ın vardığı nokta iktidar-basın ilişkilerinin girdiği yumuşama eğiliminin bir başka göstergesi miydi? Başbakan Sayın Turgut Özal, bu hafta bazı bakanların da katılacağı geniş bir toplantıda basının sorunlarını yeniden dinleyecek. Uluslararası Basın Enstitüsü'nün (IPI) bu sabah başlayacak genel kurulu da, hem yüzlerce önemli gazetecinin ülkemizi tanıması hem de basın sorunlarının ele alındığı en önemli platformlardan biri olması dolayısıyla, bu haftayı tam bir "basın haftası" haline getirecek.

PKK, dün 8'i çocuk 14 kişiyi daha öldürdü

Vahşet

CENGİZ MUMAY/KASIM KADİRHAN *10 mayıs*

ŞIRNAK/NUSAYBİN — Sirt'in Şırnak ilçesine bağlı iki mezrayı cumartesi gecesi basarak 11 kişiyi öldüren PKK'lı teröristler, bu kez de Mardin'in Nusaybin ilçesi Taşköyü'nün Behmenin mezrasında bir aileden 11 kişiyi katlettiler, 2 kişiyi de yaraladılar. PKK'lı teröristlerin Şırnak baskınında kaçırdıkları 3 kişi de ölü olarak bulundu. İki saldırıyla toplam 25 kişiyi katleden PKK'lı teröristlerin yakalanması için operasyonlar sürüyor.

Nusaybin'in Behmenin mezrasını önceki gece saat 22.30 sıralarında basan teröristler, orman bekçisi olduğu bildirilen Abdurrahman Çelik'in ailesinin kaldığı 4 evde bulunanları otomatik silahlarla taradılar.

Saldırıda, Çelik ailesinden 2 aylık **Ayşe Çelik** ile birlikte, **Fikriye** (2), **Narin** (3), **Faize** (5), **Müslüme** (7), **Niyazi** (9), **Abdurrahim** (12), **Ziver** (15), **Hatice** (35), **Feride** (40), ve **Abdülkerim Çelik** (45) hayatlarını kaybettiler. 6 yaşındaki **Sahiye Çelik** ile 10 yaşındaki **İlhami Çelik** ağır yaralandı.

Midyat Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alınan Sahiye Çelik' bir elinin parçalandığı, İlhami Çelik'in de bacaklarından ağır yara aldığı bildirildi.

Nisan ayı içinde Nusaybin'in Kilisedüzü kesiminde devlet güçlerine yardımcı oldukları ve 20 teröristin öldürülmesini sağladıkları için **"Çelik"** ailesinin PKK tarafından cezalandırıldığı bildiriliyor.

Teröristler olay yerinden ayrılırken, **"ARGK"** imzalı bir bildiri bıraktılar. Bildiride, **"Muhbirlerden şehit arkadaşlarımızın intikamını aldık"** ibaresinin yazılı olduğu öğrenildi.

Siirt'in Şırnak ilçesinin Dereler köyüne bağlı iki mezrayı basarak 11 kişiyi öldüren teröristlerin kaçırdıkları **Şahin Babat, Fettah İnci** ve **Ömer İnci** de mezranın dışında öldürülmüş olarak bulundu.

Saldırıları gerçekleştiren PKK'lı teröristlerin yakalanması için başlatılan operasyonlar, bölgede bulunan Jandarma Asayiş Kolordu Komutanı Korgeneral **Hulusi Sayın** tarafından yönetiliyor. Siirt 70. Piyade Tugay Komutanı Tuğgeneral **Hilmi Özkök** ile Şırnak 119. Sınır Jandarma Alay Komutanı Albay **Eşref Hatipoğlu** da, operasyon bölgesinde bulunuyor.

Operasyonlar, Şırnak-Pervari-Beytüşşebap-Uludere bölgelerinde sürdürülüyor. Bu bölgelerde bulunan Cudi, Herekol ve Tanin Dağları arasındaki tepeler, vadiler helikopterlerle taranarak saldırıyı gerçekleştiren PKK'lıların yakalanmasına çalışıyor. Operasyonlar, bölgeye helikopterle indirilen polis ve komando timleriyle, korucular tarafından yapılıyor.

KARAYOLU İLE ULAŞIM YOK

Saldırının meydana geldiği Dereler köyüne bağlı Taraklı ve Üçkardeşler mezrasına karayolu ile ulaşım sağlanamıyor. Köye gitmek isteyen gazeteciler, Balveren köyünden sonra yol olmadığı için saldırı bölgesine ulaşamadılar.

Babat aşiretine bağlı 4'ü kadın 11 kişinin ölümüne yol açan saldırıyı geçen ay Pervari-Şırnak sınırındaki Herekol Dağı'nda kıstırılan ve çıkan çatışmada iki güvenlik görevlisini şehit ettikten sonra kaçan 70 kişilik PKK grubunun düzenlediği sanılıyor. Bu bölgedeki PKK'lılar, iki grup halinde bölge sorumluları **"Botan"** kod adlı **Nizamettin Taş** ile **"Metin"** kod adlı **Şahin Balıç** yönetiminde geziyorlar.

Çatışmadan sonra bölgeden ayrılan grupların Herekol Dağı'nın doğusunda bulunan Dereler bölgesine geldikleri sanılıyor.

40 GÜN SÜREN SESSİZLİK

25 kişinin yaşamını yitirdiği Eruh-Milah saldırısından 168 gün sonra 28 Mart 1988'de Eruh-Yağızoymak köyünü basarak 9 kişiyi telle boğaz PKK'lılar, 40 gün süren sessizlikten sonra cumartesi günü akşamı Dereler köyünün iki mezrasını basarak 11 kişiyi öldürdüler. Bir süre önce Belçika'nın başkenti Brüksel'de bir basın toplantısı düzenleyen PKK sözcüsü Av. **Hüseyin Yıldırım,** yaz aylarında kanlı saldırıların süreceğini, özellikle **"işbirlikçiler"** ile güvenlik güçelerinin hedef alınacağı bildirilmişti.

Olaydan sonra, önceki gün Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu ile birlikte köye giden Siirt Valisi Atilla Koç, saldırıdan etkilenen Babat, İnci ve Kabul ailelerine yardım yapılacağını söyledi. Vali Koç, hasar gören evlerin de onarılacağını ve ailelerin temel ihtiyaçlarının devlet tarafından karşılanacağını açıkladı. Bu arada, saldırda yaşamını yitiren 11 kişi,

Taraklı ve Üçkardeş mezralarında toprağa verildi.

BAKAN OLAY YERİNDE

İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli,** dün İstanbul'dan Nusaybin'e geldi. Bakan, daha önce güvenlik kuvvetleriyle müsademeye giren büyük bir grubun olayın geçtiği yerin civarında bulunduğunu belirterek, operasyonun bütün hızıyla devam ettiğini söyledi.

VALİLİK AÇIKLAMASI

Olağanüstü Hal Bölge Valiliği Genel Sekreterliği'nce olayla ilgili olarak yapılan açıklamada, teröristlerin Behmenin mezrasına daha önce de birkaç kez geldiklerinin anlaşıldığı belirtildi. Açıklamada, teröristlerin önceki günkü gelişlerinde katliamı gerçekleştirdikleri kaydedildi.

SHP'DEN TEPKİ

SHP Genel Sekreteri **Fikri Sağlar,** dün düzenlediği basın toplantısında, katliamı kınadıklarını belirterek, **"Hükümet ya bu meseleyi halletmeli ya da çekip gitmelidir"** dedi. Sağlar şunları söyledi:

"Şimdiye kadar alındığı söylenen önlemlerin hiçbirinin bir işe yaramadığı, gün geçtikçe ortaya çıkıyor. Ne bölge valiliği ne köy koruculuğu bir işe yaramıştır. Ciddi önlemler alınmasını yöre halkı ile beklemekteyiz. İçişleri Bakanı bölgeye gidiyor, peşinden bir baskın gerçekleştiriliyor. Komutanlar gidiyor, önlemler gözden geçiriliyor, peşinden bir katliam daha. Bununla nereye varılacak? Zaten bölge halkı açtır, perişandır, işkenceden, zulümden yılmıştır."

IPI Yürütme Kurulu karar verdi

Nadir Nadi onur üyesi

10 mayıs

Haber Merkezi — Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) Yürütme Kurulu, gazetemiz sahibi ve başyazarımız **Nadir Nadi** ile Yunanlı kadın gazete sahibi ve yazarı **Eleni-Lundra Vlahu**'yu ömürboyu onur üyeliğine seçti. Gazetemiz Genel Yayın Müdürü **Hasan Cemal,** IPI Yürütme Kurulu üyeliğine 4 yıl için yeniden seçilirken, iki yıllık görev süresi doğan İspanyol El Pais Gazetesi Müdürü **Juan Luis Cebrian**'ın yerine IPI Başkanlığı'na Perulu gazeteci **Enrique Zileri** seçildi. Bu arada İngiliz The Guardian Gazetesi'nin Genel Yayın Müdürü **Peter Preston** da Yürütme Kurulu'na girdi.

IPI'nın Nadir Nadi'yi onur üyeliğine seçtiği toplantıdan sonra IPI Direktörü **Peter Galliner,** gazetemiz sahibi ve başyazarımız için şunları söyledi.

"Kendisini burada tekrar görmekten mutlu olduk. Yaşamı boyunca güç günlerden geçti. Türkiye'de bağımsız ve özgür basının en güçlü destekçilerinden biri oldu. Umarım, bizim varlığımız, Nadir Nadi'nin şahsında Türk gazetecilerin cesur mücadele ve özgür bir basın yolundaki çabalarında destek olur."

Nadir Nadi ile birlikte IPI'nın onur üyeliğine seçilen Yunanlı bayan gazetei Eleni-Lundra Vlahu, 18 Aralık 1911'de Atina'da doğdu. 1934-1941 yılları arasında, babası **Yeorgios Vlahu**'nun sahibi olduğu **"Kathimerini"** gazetesinde köşe yazarı olarak çalıştı. 1951 yılında babası ölünce, gazetenin başına geçti. 1961'de **"Eklogi"** adlı haftalık bir dergiyi ve günlük gazete **"Mesimvrini"**'yi de çıkarmaya başladı. 1955'te **"Ikones"** Dergisi'nin kurucularından biri olan Vlahu, 1961'de **"Galak-siyas"** Yayınevi'ni kurdu. 1952-1954 yılları arasında Atina Günlük Gazete Sahipleri Derneği'nin başkanlı, 1953-54 yılları arasında Yunan radyo ve televizyonunda yönetim kurulu başkan yardımcılığında bulundu. Yunan Fotoğrafçılar Derneği Başkan Yardımcılığı ve Sinema Eleştirmenleri Derneği Başkanlığı yaptı.

Yunanistan'ın en ünlü ve en önemli gazetecilerinden biri olarak tanınan Bayan Vlahu, çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanan yazılarından ve şiirlerinden ötürü birçok madalya ve nişan aldı. Eleni Vlahu ayrıca, Yunan-İtalyan harbinde gösterdiği kahramanlıklardan ötürü gazi madalyası da aldı. Bu yılın başına kadar sahibi olduğu **"Kathimerini"** gazetesinin Alman işgali döneminde, **"Hitler'e açık mektup"** başlığı altında Alman işgal kuvvetlerinin Yunanistan'ı terk etmeleri için yaptığı çağrıları, Eleni Vlahu, 1967'de Yunanistan'daki Albaylar Cuntasına karşı da yineledi. Her iki çağrıda da gazete kapandı. 1941'deki yazısından dolayı gazeteyi Alman işgal kuvvetleri yasakladı. 1968'deki cuntaya karşı yazdığı yazıdan sonra, **"Kathimerini"** Gazetesi'ni, Eleni Vlahu kendisi kapattı ve yurtdışma gitti.

IPI, bugüne kadar dünya çapında 30 kadar gazeteci ve gazete yayımcısına onur üyeliği verdi.



IPI Genel Kurulu '88

Demokrasi için özgür basın

10 mayıs

Haber Merkezi — Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) 37. Genel Kurul toplantısı dün İstanbul'da başladı. Başbakan **Turgut Özal**'ın konuşmasıyla açılan genel kurul, çalışmalarını çarşamba gününe kadar sürdürecek. Konuşmasında basının, kuvvetler ayrılığına dayalı sistemde yasama, yürütme ve yargıdan sonra ilave bir kuvvet olduğunu vurgulayan Başbakan Özal, basını diğer kuvvetlerin önüne geçirmenin rejimin temeline ters düşeceğini söyledi, **"Basını hür olmayan bir demokrasi düşünülemez"** dedi.

IPI Genel Kurulu'nu 250'nin üstünde gazeteciyle birlikte Başbakan Turgut Özal, Devlet Bakanı ve hükümet sözcüsü **Mehmet Yazar,** Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz,** İstanbul Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan,** ANAP Genel Başkan Başyardımcısı **Mehmet Keçeciler** de izledi. Genel Kurul'da ilk olarak bir multivizyon gösterisi yapıldı. Gösterinin ardından Gazeteciler Cemiyeti Başkanı **Nezih Demirkent** kürsüye geldi. Demirkent, konuşmasında **"Halkın haber alma hakkı olduğunu iktidarlara öğretene kadar mücadele vereceğiz"** dedi. Suskun bir dünyayı savunmanın mümkün olmadığını, sansür uygulamalarının en uygar ülkelerde bile gündemde olduğunu söyleyen Demirkent, Türk basınının yıllardır basın özgürlüğü savaşı verdiğini belirtti, **"Güçsüz, beceriksiz iktidarların yaratmak istediği güçsüz basınlar gördük, faşist yönetimlerin basınla ilişkilerini gördük, 3 askeri darbede gazetelerin kapatıldığını, arkadaşlarımızın hapse atıldığını gördük"** dedi. İdarenin yargının yerini almak istemesinden endişe duyduklarını vurgulayan Demirkent, basının doğruları savunmak için taviz vermeyeceğini sözlerine ekledi.

HASAN CEMAL

Demirkent'in ardından kürsüye gelen IPI Yürütme Kurulu'nun tek Türk üyesi ve Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü **Hasan Cemal,** eleştirinin toplumların gelişmesi yolunda önemli bir araç olduğunu söyledi, basın yasalarındaki kısıtlayıcı hükümlerin hükümete büyük bir güç verdiğini vurguladı. Basının toplumdaki kurum ve uygulamaları eleştirerek, yönetimdeki yolsuzlukları açığa çıkararak, yerleşik güç merkezlerine karşı bir denge unsuru olarak yaşamsal bir işlevi yerine getirdiğini belirten Hasan Cemal, **"Düşünceyi açıklama ve basın özgürlüğünün olmadığı bir toplum, demokratik sayılamaz"** dedi. Türkiye'de basın özgürlüğü ve demokrasi mücadelesinin yıllardır sürdüğünü ve birçok gazetecinin bu uğurda hapse girdiğini, baskılar gördüğünü anlatan Cemal, IPI kurucu üyesi **Ahmet Emin Yalman**'ın hapsedilmesini ve **Abdi İpekçi**'nin suikasta kurban gitmesini örnek verdi. **"IPI'nın 30 küsur yıllık üyesi, Cumhuriyet Gazetesi sahibi ve Başyazarı Nadir Nadi, 75 yaşında iken, ülkeyi 1980-83 arasında yöneten 12 Eylül askeri rejimi tarafından hapis cezasıyla yargılandı ve gazetesinin iki defa kapatıldığına tanık oldu"** diyen Cemal, IPI'nın Türk gazetecilere verdiği destekten söz etti. Cemal daha sonra şöyle dedi:

"Biz Türk gazetecileri, düşünceyi cezalandıran ve basın özgürlüğünü kısıtlayan tüm yasal düzenlemelerin kaldırılması gerektiğine inanıyoruz. Görüşlerini açıkladıkları ve yayımladıkları için hapsolunan tüm kişiler affedilmelidir."

PETER GALLINER

Hasan Cemal'in ardından kürsüye gelen IPI Direktörü **Peter Galliner** de 12 Eylül döneminde basına yönelik baskılardan söz etti, 83 sonrası demokrasiye geçiş yolunda önemli adımlar atıldığını vurguladı. Galliner, Basın Yasası'ndaki kısıtlayıcı hükümlerin kaldırılmasını, basına yönelik ekonomik baskılara ve bazı gazetelerin karşılaştığı ilan ambargosu uygulamalarına son verilmesini istediklerini söyledi. Para cezalarını azaltan bir yasanın Mecliste olmasından memnun olduğunu belirten Galliner, **"Halen mahkemeleri süren kişiler affedilmeli, ifade özgürlüğü sağlanmalı"** dedi.

CEBRIAN

Daha sonra da kürsüye IPI Yürütme Kurulu Başkanı, İspanyol El Pais Gazetesi'nin Genel Yayın Müdürü **Juan Luis Cebrian** geldi. İspanya'da demokrasiye geçişle Türkiye'yi karşılaştıran Cebrian, bu sürecin barış içinde gerçekleşmesi gerektiğini söyledi. Basının demokrasiye geçişte büyük rol oynadığını, bu nedenle basın özgürlüğünün kısıtlanmaması gerektiğini belirten Cebrian, **"Türk basını zor şartlar altında çalışıyor"** dedi. **"Siyasi görüşlerini açıkladığı için insanların hapse atılması, demokrasi açısıdan kötü bir puandır. Bir genel af çok iyi olabilir"** diyen Cebrian, çelişkilerin çözümü için diyaloğun önemini vurguladı. Cebrian'ın ardından kürsüye Başbakan Turgut Özal geldi.

ÖZAL KÜRSÜDE

Konuşmasına zaman zaman Batı basınında ve Türk basınında çıkan haberlerin Türkiye gerçeğini tam yansıtmadığını söyleyerek başlayan Başbakan Özal, bunun iki nedenden kaynaklandığını vurguladı. Özal'a göre bu nedenlerden biri, **"tarihten gelen önyargılar"**, ötekisi ise Türkiye'yi iyi tanımamaktı. Türkiye'nin kendisini tanıtmakta çok başarılı olamadığını söyleyen Özal, daha sonra Türkiye'ye yabancı gazetecileri getirmek ve Türk gazetecilerine yurtdışında staj imkânı tanımak gibi uygulamaları anlattı. Bugünkü Türkiye'yi anlayabilmek için, Türkiye'nin yakın geçmişini iyi bilmek gerektiğini belirten Özal, 1980 öncesi durumla ilgili bilgiler verdi. 80 öncesinde siyasi kutuplaşmanın çok arttığını ve basının da **"doğal olarak bundan etkilendiğini"** söyleyen Özal, 1983'te iktidara geldiklerinde önlerine koydukları en önemli hedefin **"ülkeyi hiçbir riske atmadan demokrasiye döndürmek"** olduğunu belirtti. Demokrasiyle ekonomik liberalizm arasında bir ilişki kurduklarını ve bu nedenle ekonomide liberasyona önem verdiklerini söyleyen Özal, ayrıca Osmanlı'dan bu yana dış ödemeler dengesiyle ülkenin siyasi durumu arasında bir ilişki kurduklarını da anlattı. **"Demokrasiye risksiz geçiş"** için ekonomiyi libere etmeye ve dış ödemeler dengesine önem verdiklerini belirten Özal, bu uygulamaları anlattı Türkiye'nin son 5 yıl içinde **"Büyük bir transformasyon geçirdiğini"** öne sürdü. Bu **"Büyük transformasyon"**'un beraberinde bazı sorunları da getirdiğini vurgulayan Özal, enflasyonu bu sorun-

lardan biri olarak niteledi ve **'geçici mahiyette olduğunu"** öne sürdü. Bu arada her çeşit sübvansiyon uygulamasını kaldırdıklarını da belirten Özal, bunların arasında kâğıt sübvansiyonunun da bulunduğunu söyledi. **"Bu transformasyon sonucu ekonominin hızla tarımsal ağırlıklı olmaktan çıkıp sanayi ağırlıklı olmaya başladığını, toplumun da köy yerine kent ağırlıklı olmaya başladığını"** öne süren Başbakan, bu değişmenin tüm müesseselerini derinden etkilediğini, basının da bunların dışında kalamayacağını söyledi. Bu çapta bir transformasyonu demokrasi içinde gerçekleştiren nadir ülkelerden birinin Türkiye olduğunu söyleyen Özal, **"Demokrasi bizim için vazgeçilmezdir"** dedi. Türkiye'nin 4 yıl içinde demokrasiye döndüğünü öne süren Özal, 1984'teki yerel seçimleri, 1987'deki referandum ve genel seçimi örnek göstererek **"Demokrasiye geçiş süreci tamamlanmıştır"** diye konuştu. **"İnsan haklarına saygıyı pekiştiren"** yeni uluslararası mekanizmalara Türkiye'nin dahil edildiğini belirten belirten Özal, Türkiye'de demokrasinin 80 öncesiyle kıyaslanamayacak durumda olduğunu öne sürdü.

BASINA KISITLAMA YOK

Türk basınının 19. yüzyıl başlarından beri demokrasi için verdiği mücadeleyi takdirle karşıladığını Özal, **"Türk basınıyla demokrasi hedefinde beraberiz"** dedi. **"Demokrasinin kriteri, basın tarafından eleştirilmekse, dünyada basın tarafından Türk hükümeti kadar eleştirilen pek fazla hükümet olmadığını söyleyebiliriz"** diyen Özal, **"Türkiye'de Batı demokrasilerinde olmayan basını sınırlayıcı yasalar olmadığı aşikârdır"** şeklinde konuştu.

Başbakan, daha sonra dünyada da büyük değişikliklerin yaşandığından söz etti, iletişim teknolojsindeki ve TV haberciliğindeki gelişmeleri anlattı. Özal daha sonra şöyle konuştu:

"Basın özgürlüğü, bir düşüncenin serbest yayılıp kitlelere aktarılması kadar, kitlelerin düşünce ve isteklerinin haberleşme araçlarına yansıtılması da demektir. Kısacası iletişim, halkın pasif olarak katıldığı bir süreç olmamalıdır. Taraflar arasında diyalog esastır. Diyalog olmazsa, basın kamuoyundaki eğilimlere yabancılaşabilir, zamanla etkinliğini kaybedebilir. Kuvvetler ayrılığına dayalı sistemde, yasama, yürütme ve yargıdan sonra basın da ilave denetleyici bir güç olarak yerini almıştır. Bununla basının diğer kuvvetlerin yerine geçtiğini söylemek istemiyorum. Böyle bir düşünce, rejimin temeli olan plüralizme esasen ters düşer. Yürütmenin yerine geçip icra etmeye, yasamanın yerine geçip toplumun uyacağı kaideler koymaya, yargının yerine geçip yargılamaya esasen imkânı yoktur. Basın, demokrasilerde kamuoyunun oynadığı rolün etkinliğindeki artışa paralel bir güç kazanmıştır. İletişim çağı, kamuoyunun tepkilerini ve düşüncelerini hiçbir hükümetin gözardı edemeyeceği kadar ön plana getirmiştir. Ancak devletin temelini oluşturan diğer kuvvetler de bu kamuoyunun inkâr edilemeyecek unsurlarını teşkil etmektedirler. Totaliter düzenlerde basın özgürlüğü olamaz. Ancak demokrasinin çok seslilik anlayışında basın özgürlüğü olabilir. Basını hür bir totaliter rejim düşünülemeyeceği gibi basını hür olmayan bir demokrasi de düşünülemez."

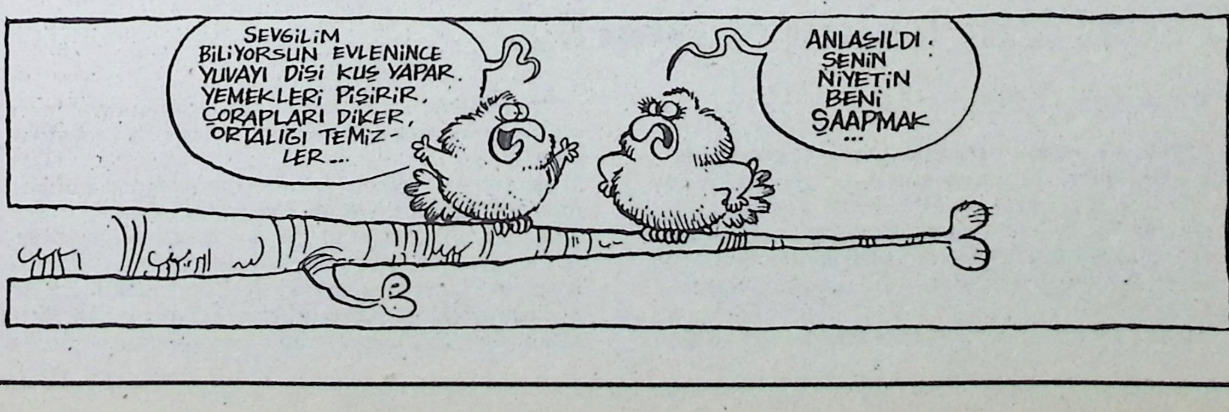
DESTEK İSTİYORLAR

Demokrasilerin diyalog rejimi olduğunu ve kişilerin görüşlerini iletişim araçlarında açıklama hakkının kısıtlanamayacağını vurgulayan Özal, devletin de bu süreçte pasif kalamayacağını, devletin iletişimi düzenlemek ve fertlerin bundan yararlanabilecekleri hukuk düzenini kurmakla görevli olduğunu söyledi. Basının devletten bazı beklentileri olduğunu, gazetelerin kimi teknik konularda, çalışanlar ve girdiler konusunda birtakım kolaylıklar talep ettiğini söyleyen Başbakan, **"Basına ayrıcalık sağlanması, kıt kaynakların ihtiyaçlara tahsisinde imkân sorununu gündeme getirmektedir. Bizim genel yaklaşımımız, her sektörün önce kendi imkânlarını kullanarak görevini yerine getirmesidir"** dedi.

Basının eleştirme vasfının öne çıkmasının doğal olduğunu, ancak bu eleştirinin giderek sadece menfi olayları verme haline dönüşmekte olduğunu gördüklerini söyleyen Özal, kamuoyunun da basının bu eğiliminden etkilendiğini, basının menfi olay vermesini beklediğini, bunun da yaygın bir kötümserliğe yol açtığını söyledi, **"Bu durumun sağlıklı olduğunu söylemek zordur"** dedi.

Konuşmasına daha sonra kişi haklarına yönelik saldırılardan söz ederek devam eden Özal, **"Kişi haklarına kamuoyu önünde vukubulan tahribat, genellikle telafisi imkânsız bir niteliğe sahiptir. Basın mesleğinin hedef aldığı politika mesleği, bu tahribata diğerlerine göre çok açıktır. Bu da politikaya girecеklere bir caydırıcılık etkisinde bulunmaktadır"** dedi. Hasan Cemal'in basının görevinin eleştirmek olduğunu vurgulayan konuşmasına cevap veren Özal, politikacıların eleştiriden pek hoşlanmadığının doğru olduğunu, ancak basının da eleştirilmekten aynı derecede hoşlanmadığını gözlemlediğini söyledi.

Özal, konuşmasını bitirdikten sonra IPI Yürütme Kurulu ve IPI üyeleriyle bir süre baş başa görüştü.



39 yayınevi 'muzır' bulunan bölümleri çıkartarak ortak yayımlamıştı

'Oğlak Dönencesi' yine toplatıldı

12 mayıs

Kültür Servisi — 39 yayınevinin imzasıyla, "muzır" bulunan bölümleri çıkartılarak yeniden basılan Henry Miller'in "Oğlak Dönencesi" adlı kitabı toplatıldı. 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin, TCK'nın 427. maddesi uyarınca zoralım ve imhasına karar verdiği kitap bir süre önce, çevirmeni Fatma Aylin Sağtür ve kitabı 1985'te yayımlayan Can Yayınları'nın bilgisi dışında Ada, Adam, Afa, Amaç, Ayrıntı, BDS, BFS, Birey ve Toplum, Boyut, Çaba, Çınar, DE, Dost, Eleştiri, Gür, Habora, Hil, Hüryüz, İletişim, İnter, Kalem, Kaynak, Kavram, Kıyı, Kuzey, Metis, Nisan, Oda, Öykü, Pan, Savaş, Söylem, Teori, Toros, V, Yaprak, Yazın ve Yön Yayınevleri'nin ortak çalışmasıyla basılmıştı. Kitabın ilk bölümünde Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu Başkanlığı Bilirkişi Raporu'na, iddianameye, savunmaya ve karara yer verilmişti. Dizerkonca Matbaası'nda 1500 adet basılan kitap Ankara, İzmir ve İstanbul'da çeşitli kitapevlerine dağıtılmıştı. İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin kitabın toplatılması ile ilgili kararı şöyle:

"...Müstehcen kitap yayımlamaktan kitabın çevirmeni Fatma Aylin Sağtür ile kitabın yayımcısı Erdal Öz hakkında ağır para cezasına mahkûmiyetelrine ve 1985 tarihli Oğlak Dönencesi isimli kitabın TCK'nın 427. maddesi uyarınca zoralım ve müsaderesine karar verilmiş iken sözü geçen kitabın bazı kısımları, müstehcen telakki edilen bölümleri kitabın baş tarafına konularak yeniden yayımlanmış olduğu incelenerek evrak münderacatına muhteviyatı itibarıyla TCK'nın 427. maddesini ihtiva eden ve halkın ar ve haya duygularını incitir mahiyette müstehcen bulunmasına ve kitabın bu haliyle satışta bulundurulmasının, bu suçun davasını sağlar mahiyette olmasına göre, C. Savcılığının yerinde bulunan talebinin kabulü ile yukarıda açıklandığı üzere 1988 mayıs ayında İstanbul'da Dizerkonca Matbaası'nda basılarak 39 yayınevi tarafından ortak kitap adı altında yayımlanmış bulunan Oğlak Dönencesi isimli kitabın, CMUK'nın 86 ve müteakip maddesi ve 2950 sayılı yasa ile değişik 5680 sayılı Basın Kanunu'na ek 1/2 madde ve fıkraları gereğince toplattırılmasına..."



Yunanistan Kültür Bakanı Mercouri ile söyleşi

'Barış için kültürel işbirliği'

LEYLA TAVŞANOĞLU *12 mayıs*

"Melina pazarları da çalışır. Bakan değilken, sinema oyunculuğu döneminde bile pazar günleri çalışırdı. Sadece İlia, pazarları asla, derdi."

İstanbul'da bulunan Yunanistan Kültür Bakanı ve bir zamanların ünlü film yıldızı Melina Mercouri böyle diyor, kendisine "Pazarları Asla" adlı filmini anımsattığımızda.

Melina Mercouri şöyle devam ediyor:

"Şimdilerde arada bir pazarları evde oturuyor ve çok aç bir insan gibi delice bir istekle film seyrediyorum."

Kaldığı oteldeki dairesinde konuşuyoruz. Sırtında erguvan rengi ipekten bir elbise var. Sarı saçları her zamanki gibi özenle taranmış. Boynunda ve kulaklarında pırıl pırıl parlayan, bol taşlı mücevherler göze çarpıyor. Sinema yıldızı olduğu dönemdeki inceliğini koruyor. Konuşurken dikkat ediyorum; sevecen, alçak gönüllü olmaya özen gösteriyor.

Başbakan **Turgut Özal** ile Yunan meslektaşı **Andreas Papandreu'nun** başlattıkları Davos ruhunun geliştirilmesi konusunda ne düşünüyor Melina Mercouri?

"İkimiz de kadınız ve kadın olarak erkeklerden daha çok Davos ruhunun gelişmesine yardım edebiliriz. Savaş ve düşmanlık kadınlara erkeklerden daha çok acı çektirir. Çünkü biz anayız, kız kardeşiz, eşiz. Bu çok önemli. Erkekler düşmanlıklar, savaşlarda ölünce acıyı, ıstırabı geride kalan bizler çekeriz. Karalar bağlayan bizler oluruz. Barış için çalışmalıyız. Çünkü biz kadınlar akıl almaz derecede güçlüyüz. Biz kadınlar kendimize güvenmeliyiz. Bizden iyi doktor, iyi bakan çıkıyor. İyi siyasi kararlar alıyoruz. Erkekler yorgun, bizler ise daha tazeyiz. Barış için her şey için çalışabiliriz. Enerjimiz tükenmez."

Yunanistan'ın Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimi altındayken buradaki İngiliz temsilcisi Kont Elgin'in İngiltere'ye kaçırdığı Akropolis'teki mermer heykelleri geri alma savaşımıyla ilgili olarak Melina Mercouri diyor ki:

"İlk bakan olduğumda bana bu mermer heykelleri nasıl geri alacağım sorulmuştu. O zamandan kararlıyım. Parthenon (Akropolis'teki Yunan tapınağı) **benim için çok önemli, adeta canlı bir varlıktı. Dünyaca bilinen bir binadır, bunu söylerken şovenlik etmiyorum. Bu heykeller gidince sanki Parthenon gözleri oyulmuş, kafası kesilmiş bir insana dönmüştü. Bu bina Yunan halkının ruhunu temsil eder. İngilizler, Parthenon'u Türklerin mahvettiğini iddia etmişlerdi. Oysa doğru değildir. Parthenon'u mahveden İtalyanlar ve Kont Elgin'dir. UNESCO'ya başvurdum. Başvurum haklı bulundu. Destek gördüm"** Melina Mercouri ayrıca Parthenon'un mermer heykellerini geri almak için gerekirse Türkiye'nin de desteğini isteyebileceğini sözlerine ekliyor: **"Bu işler için ortak mücadele gerekli. Müzelerimizi boşalttıramayız."**

Türkiye ile Yunanistan arasında kültürel işbirliğini geliştirmek için sadece şarkı alışverişi yeterli mi? Yunan Kültür Bakanı'nın buna yanıtı şöyle oluyor:

"Tabii ki hayır. Kentler, kültür merkezi ilan edilmelidir. Günün birinde dünya çapında bir kültür zirvesi düzenlenmesi gerektiğine inanıyorum. Siyasi zirvelere katılan bütün ülkelerin liderlerinin bu kültür zirvesine de katılmaları gerekecektir. Bu ay Türk kültür ayı, diyebilmeli, o ay boyunca Türkiye'nin folklor dansları, şarkıları, sergileri, sineması, bütün kültür zenginliklerini izleyebilmeliyiz."

Ankara'da Kültür ve Turizm Bakanı **Tınaz Titiz'le** görüşmesi sırasında bu konuyu açıp açmayacağı yolundaki soruma Mercouri heyecanla başını sallayarak yanıt veriyor: **"Evet, aynen öyle olacak. Her gittiğim yerde de bu kültür zirvesi önerisini getiriyorum. Benim için kültür ve barış eşdeğerlidir. Tıpkı eski Yunan'da kültür ve atletizmin barışa hizmet etmesi gibi... Olimpiyatlar, savaşların sonunu getirmişti."**

Konuşmamızın sonunda Melina Mercouri, bakanlığını, siyasiliğini bir yana itiyor ve kadın kimliğine bürünerek soruyor:

"Türkler beni seviyor mu? Bana hayranlık duyuyor mu?"

Kanuni'nin türbesi yakınındaki hanedan mezarlığına defnedildi

Anne Özal toprağa verildi

12 mayıs

İstanbul Haber Servisi — Başbakan **Turgut Özal'ın** annesi **Hafize Özal**, dün Süleymaniye Camisi'nde kılınan öğle namazından sonra, cami avulusunda, **Kanuni Sultan Süleyman'ın** türbesinin yanındaki Osmanlı hanedanına ait mezarların bulunduğu kabristanda toprağa verildi. Cenaze törenine başta Başbakan **Özal** ve kardeşleri eski bakanlardan **Korkut Özal** ile Devlet Bakanı **Yusuf Bozkurt Özal** olmak üzere bakanlar, milletvekilleri, SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, işadamları, yüksek bürokratlar ve çok sayıda yurttaş katıldı. DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** ise çelenk göndermekle yetindi. Cenaze törenine Hafize Özal'ın vasiyeti üzerine çok az sayıda çelenk gönderilirken Türk Eğitim Vakfı, Türk Milli Kültür Vakfı, Hak Yol Vakfı, Maltaya Eğitim Vakfı ve Türk Diabet Cemiyeti ve Vakfı gibi "hayır kurumları"na bağışta bulunuldu.

Önceki gün tedavi edildiği Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde ölen Hafize Özal'ın cenazesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait cenaze aracıyla Süleymaniye Camisi'ne getirildi. Üzerine ANAP milletvekili **Leyla Yeniay Köseoğlu'nun** eşi **Mustafa Köseoğlu'na** Suudi Arabistanlı bir şeyh tarafından hediye edilen Kâbe'nin el örgüsü örtülen Hafize Özal'ın tabutu, geniş güvenlik önlemleri altında musalla taşına kondu. İstanbul Valisi **Cahit Bayar** ile 1. Ordu Komutanı Orgeneral Doğan Güreş, törene gelenleri kapıda karşıladılar. Başbakan **Turgut Özal**, saat 12.50'de beraberinde kardeşi Devlet Bakanı Yusuf Bozkurt Özal ve kardeşi Korkut Özal'la birlikte Süleymaniye Camisi'ne geldi.

Özal'ın gelişi sırasında çevik kuvvete bağlı polisler, kalabalığı iteleyerek yol açarlarken, Özal, tabutun yanından geçerek öğle namazını kılmak üzere camiye girdi. Özal'ın camiye girişi sırasında kapıyı tutan polis, gazetecileri içeriye almadı. Öğle namazının kılındığı sırada SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, törene geldi.

Başbakan Turgut Özal, kardeşi Korkut Özal'la birlikte tabutun başına geldi. Adem Erim, cenaze namazından önce, **"Rahmetliyi nasıl bilirdiniz?"** diye sorduktan sonra şu konuşmayı yaptı:

"Merhume Hafize Özal Hanımefendi Valide, Türkün ruh kökûne, tarih kütüğüne kayıtlı bir öğrenen öğreten olarak bu dünyada idamei hayat etti. Amel defterini kapatmayacak hayati evlatlar bırakmanın huzuruyla hayata gözlerini kapattı. Muhteşem tarihimizi Süleymaniye'den seyrediyoruz ibretle. Süleymaniye Camii'nin mübarek gölgesine defnedilecek olan Hafize Özal anamıza haklarını helal ediniz."

Cenaze namazının kılınmasından ve duanın yapılmasından sonra tabut eller üzerinde Kanuni Sultan Süleyman Türbesi'nin yanındaki Osmanlı hanedanı-

nın mezarlığının bulunduğu avluya götürüldü. Çevik kuvvetin Özal ailesi, bakanlar ve milletvekilleriyle belediye başkanlarından başka kimseyi içeriye almadığı ANAP İstanbul İl Başkanı **Eymen Topbaş**'ın ise özellikle yüksek sesle çağrıldığı görüldü.

Cenaze töreninde Hafize Özal'ın vasiyetiyle çelenk yerine bazı vakıflara bağışta bulunuldu. Türk Eğitim Vakfı, Türk Milli Kültür Vakfı, Hak Yol Vakfı, Malatya Eğitim Vakfı ve Türk Diabet Cemiyeti ve Vakfı'na 50 milyon liraya yakın bağışta bulunulduğu öğrenildi.

Cenaze töreni için THY Ankara'dan iki özel uçak kaldırdı. Özel uçaklarla İstanbul'a gelen 140 kişinin arasında, Bakanlar Kurulu üyeleri, milletvekilleri, ANAP Genel Merkez yöneticileri, partililer ile YÖK Başkanı **İhsan Doğramacı**, Ankara Valisi **Saffet Arıkan Bedük**, Ankara Belediye Başkanı **Mehmet Altınsoy**, Ankara Emniyet Müdürü **Mehmet Ağar**, TRT Genel Müdürü **Cem Duna** da bulunuyordu. Cenaze törenine **Vehbi Koç, Erdoğan Demirören, Halit Narin, Nuh Kuşçulu, Niyazi Adıgüzel, Nejat Eczacıbaşı** gibi işadamlarının yanı sıra çok sayıda üniversite öğretim görevlisi, belediye başkanı, Suudi Arabistan İstanbul Başkonsolosu **Abdülhamit Naje** ve kalabalık bir yurttaş topluluğu katıldı.

Cenaze töreni sırasında **Gönenli Mehmet Efendi** ile DGM'de **"laikliğe aykırı propaganda yapmaktan"** yargılanan **Mahmut Usta Osmanoğlu** (Mahmut Hoca) tabutun yanında durdular.

Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Türk-İş ve DİSK'in hazırladığı tasarıyı oybirliği ile kabul etti

Türk-İş'le DİSK el ele

YAVUZ BAYDAR *13 mayıs*

STOCKHOLM — Türkiye'deki demokratik ve sendikal hak ve özgürlüklerle ilgili olarak Türk-İş ve DİSK tarafından hazırlanan karar tasarısı, Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ETUC) Genel Kurulu tarafından dün oybirliği ile kabul edildi.

Kararda, Türkiye'de insan haklarına ve sendikal özgürlüklere saygı gösterilmemesinin kaygı ile karşılandığı, hükümetin Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) vaatlerini tutmadığı vurgulanarak işçi-işveren-hükümet arasındaki görüşmelerin başarısız kaldığı belirtildi. 1 Mayıs gösterileri sırasında işçi ve işçi temsilcilerine karşı güvenlik güçleri tarafından şiddet uygulanmasının protesto edildiği ve tutuklanmış kişilerin derhal ve koşulsuz olarak salıverilmelerinin istendiği kararda, Türkiye'de temel hak ve özgürlükler herkes için güvence altına alınmadığı sürece ülkenin Batı demokrasileri içinde yerinin olamayacağı kaydedildi. ETUC kararında, ayrıca Türkiye'de sendikal ve demokratik hak ve özgürlükler kurulmadığı sürece AT'ye üyelik girişimine karşı çıkılacağı bildirildi. Türk hükümetinin ILO'ya 1987'de verdiği taahhütlere uyması için bir çağrının da yer aldığı kararda, DİSK'in haklarının geri verilmesi istendi.

DİSK Genel Başkanı **Abdullah Baştürk**, tasarının oylanmasından önce genel kurula hitaben bir konuşma yaptı. 12 Eylül'den sonra Türkiye'nin ekonomik sorunlarına neden olarak DİSK'in gösterildiği, DİSK üyelerinin 4 yıla yakın bir süre hapiste kaldığını ve işkence gördüğünü anımsatan Baştürk, **"Sendikalara ve sendikacılara yönelik baskının yanı sıra bugün Türkiye, ILO'nun 27 sayılı sözleşmesinin 40. yılında hâlâ bu sözleşmeyi kabu etmeme ayıbı taşımaktadır. Siyasi iktidarın son günlerde sendikal yasalara makyaj yapma girişimleri, ILO Genel Kurulu'nda kara listeye alınmaktan kurtulmaya yönelik çabalardır"** dedi.

Türkiye'deki siyasi iktidarın uluslararası sendikal herakete karşı sürekli düşmanlık gösterdiğini söyleyen Baştürk, **"Yurtdışına çıkması mahkeme kararıyla yasaklanan DİSK Yürütme Kurulu üyesi ve ETUC delegesi Rıza Güven'e pasaport verilmemesi bunun bir örneğidir"** dedi. 1 Mayıs olaylarına da değinen Baştürk, **"1 Mayısı kutlamak isteyen işçilere yönelik baskı ve terör, bu düşmanlığın ikinci örneğidir"** diyerek konuşmasını şöyle sürdürdü: **"İktidarın Avrupa ülkelerin sendikalarına ve ulusalararası sendikal harekete düşmanlığının en çarpıcı örneği, Türkiye'de sendikaların dernek gibi kabul edilmesidir. Ayrıca dernekler ve sendikalar Dernekler Kanunu'na tabi tutulmaktadırlar."** Baştürk, sözlerini **"İktidara karşı ILO Genel Kurulu'nda ciddi müeyyidelerin uygulanması için sözleri (ETUC'u) daha yoğun girişimlerde bulunmaya davet ediyorum"** diye tamamlandı.

Baştürk'ün konuşmasından sonra ETUC Genel Sekreteri **Mathias Hinterscheid** söz aldı. Türkiye'de iktidarın **"iki yüzlü bir tablo sergilediğini"** öne süren Hinterscheid, **"Rejim, demokratik olduğunu söylüyor. Ancak temel hak ve özgürlüklere yönelik politikalar bunun böyle olmadığını gösteriyor. Askerler, ideolojilerini sivil yönetim aracılığıyla sürdürmektedirler"** dedi. Sürekli olarak Türkiye düşmanlığı ile suçlandıklarını anımsatan Hinterscheid, **"Temel hak ve özgürlükler konusunda ödün vermemiz diye bir şey söz konusu olamaz. Sorunlara yaklaşımımız biçimsel düzeyde de kalmamalıdır. Sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin istemlerimizin önemli ve kalıcı olduğunu vurgulamak zorundayız"** şeklinde konuştu. Yönetimin iki konfederasyonu karşı karşıya getirmeye çalıştığını, DİSK'i, yok etmeyi amaçladığını savunan Hinterscheid, **"Bizim çizgimiz bellidir. Her iki konfederasyon arasında işbirliğinden ve bunlara eşit muamele edilmesinden yanayız. Ortak kavga, sendikal özgürlükler içindir. Ancak isterse her iki konfederasyon ayrı ayrı var olabilir. Bu, işçilerin seçme özgürlüğü açısından önem taşımaktadır"** dedi.

ETUC NEDİR?

Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu **"ETUC"**'a AT ülkelerinin sendikal konfederasyonları üye bulunuyor.

12 Eylül öncesi Türk-İş ve DİSK, ETUC üyeliği için başvurmuş ancak o tarihlerde Türk-İş'in DİSK üye-

liğini reddetmesi nedeniyle ETUC bir anlaşma ortamı bulmak üzere, her iki konfederasyonun üyelik başvuruları için bir karar almamıştı.

12 Eylül'de DİSK'in faaliyetinin askıya alınması, yöneticilerinin tutuklanması üzerine en sert tepki gösteren uluslararası sendikal örgütler içinde yer alan ETUC daha sonra DİSK'i desteklemek üzere, yöneticileri tutuklu iken eski başvurusuna dayanarak DİSK'i üyeliğe kabul etmişti. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk de ETUC Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmişti. ETUC, ayrıca, faaliyeti durdurulmamış olan Türk-İş'e yeni koşullarda üye olmayı isteyip istemediğini sormuş ve başvurusunu yenilemesini istemişti.

Türk-İş geçen aylarda Türkiye'nin AT üyeliğinin gündeme gelmesine bağlı olarak ETUC'a üyelik için başvuruda bulununca halen yapılmakta olan genel kurul öncesi toplanan son yönetim kurulu, bu başvuruya olumlu yanıt verdi. Bu genel kurulda da Türk-İş'in üyeliği onandı ve Türk-İş de DİSK ile birlikte ETUC üyeliğini kazanmış oldu.

Uluslararası sendikal dayanışma ve etkiler temel standartlar konusunda, uluslararası platformda ister istemez Türk-İş ve DİSK'i bir araya getirmiş bulunuyor.

Pravda Davası...

UĞUR MUMCU *14 mayıs*

Bugün sizlere ilginç bir dava anlatayım:

Dava, Cumhuriyet gazetesi ile Başbakan Özal arasındadır.

Başbakan Özal, 12 Ağustos 1982 günü eski maliye bakanlarından Adnan Başer Kafaoğlu'nu eleştirirken gazetemiz için "Babıâli'nin Pravdası mı diyorlar, bir gazetede bazı şeyler yayımlandı" diye konuştu.

Konuşunca da gazetemiz adına Nadir Nadi, bu sözleri yayımlayan Tercüman Gazetesi ile sözlerin sahibi Özal hakların da hukuk mahkemesinde tazminat davası açtı.

26 Kasım 1982 günü açılan dava henüz sonuçlanmadı.

Peki niçin?

Anlatayım...

Dava, İstanbul 8. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne açılmıştı. Mahkeme dosyayı, 24.5.1983 günü Prof. Selahattin Sulhi Tekinay, Prof. Özer Selici ve Prof. Nevzat Gürelli'den oluşan bir bilirkişi kuruluna göndermişti.

5.7.1983 günü Prof. Tekinay, bilirkişi kurulundan çekildiğini açıklamıştır.

Mahkeme, Tekinay'ın yerine Doç. Dr. Teoman Akünal'ı görevlendirmiş...

21.7.1983 günü Prof. Özer Selici'nin de özür bildirerek bilirkişilikten çekildiği anlaşılmış...

Selici'nin yerine Hüseyin Ülgen seçilmiş...

17.11.1983 günü Hüseyin Ülgen bilirkişilikten çekilmiş, yerine Prof. Zahit İmre görevlendirilmiş, Zahit İmre'nin de bilirkişilikten çekilmesi üzerine yeni bir kurul oluşturulmuş...

1.6.1984 tarihinde Prof. Nevzat Gürelli, Prof. Ergun Özsunay ve Doç. Köksal Bayraktar bilirkişi olarak seçilmişler.

Son olarak seçilen Prof. Nevzat Gürelli, Prof. Ergun Özsunay ve Doç. Köksal Bayraktar'dan oluşan bilirkişi kurulu raporunu vermiş:

— Konuyu çeşitli yönlerden irdeleyen kurulumuz, siyasal konuşmalarında son derece ölçülü ve temkinli olan Turgut Özal'ın, incelediğimiz olayda, söz konusu yakıştırma ve benzetme bakımından gerekli özeni göstermediği ve bu nedenle de (ağır ihmal) olarak nitelenebilecek kusurlu bir davranış içinde olduğu kanısına varmıştır.

Davalı avukatları, bilirkişilerin reddini istemişler.

Mahkeme bu isteği reddetmiş.

Dava tam karar aşamasındayken, 8. Asliye Hukuk Yargıcı N. Kemal Şenpolat davadan çekildiğini açıklamış.

Bunun üzerine dava 9. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne gelmiş.

Başbakan Özal ve Tercüman Gazetesi avukatları, bilirkişi reddi ile ilgili istemlerini yinelemişler...

Mahkeme, daha önce 8. Asliye Hukuk yargıcınca reddedilen yeni bilirkişi seçimi istemini kabul etmiş...

Cumhuriyet Gazetesi avukatları Gülçin Çaylıgil, Fikret İlkiz ve Öznur Gündoğdu, karardan dönülmesi için mahkemeye dilekçe vermişler.

Cumhuriyet avukatları, verdikleri dilekçede 9. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin daha önce Özal ile aynı sözleri kullanan Tercüman Gazetesi yazarlarından Ergun Göze'yi tazminat ödemeye mahkûm ettiğini anımsattıktan sonra şu görüşü ileri sürmüşler:

— Aynı mahkeme, 'Babıâli'nin Pravdası' sözünü Ergun Göze söylerse onu tazminata mahkûm ediyor, Başbakan söylerse kuşkuya düşüyor ve karar verilemiyor...

9. Asliye Hukuk yargıcı, 8. Asliye Hukuk Mahkemesi'nden gelen dosyayı 13 Ocak 1987 günü incelemeye başlamış, o gün karar aşamasında olan dava, o günden bugüne karara bağlanmamıştır.

Bunun üzerine gazetemiz avukatları, 9. Asliye Hukuk Mahkemesi Yargıcı Mesut Fahir'in, "Davalı tarafı Başbakan Özal olan bu davada tarafsız olamayacağı" kanısına vararak yargıcı reddetmişlerdir.

Bu istem üzerine yargıç, davadan çekildiğini açıklamış, dosyayı inceleyen 4. Asliye Hukuk Mahkemesi de çekilme nedenlerini yerinde gördüğünden dosya bu kez 10. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne gönderilmiş, 10. Asliye Hukuk Mahkemesi yeni bilirkişi kurulunu belirlemiş:

Prof. Erol Cihan, Prof. Kenan Tunçomağ ve Doç. Haluk Burcuoğlu.

26 Kasım 1982 tarihinde Başbakan Özal aleyhine açılan dava altı yıldır bir türlü karara bağlanamamıştır.

Bu davanın hukuk fakülteleri, hukuk muhakemeleri usulü derslerinde "kurpratik dersi" olarak okutulmasını öneriyorum...



Dünyalar kadar özledim — "Dünyalar kadar özledim", "Bir tanem, burnumda tütüyorsun", "Biraz zayıfladın mı, bana mı öyle geliyor?" "Kardeşlerim nasıllar?", "Bana dışarıyı anlat anne. Anlat dışarı nasıl?" Analar, babalar, oğullar, eşler duygu selinde yüzdüler dün de... Metris Askeri Cezaevi'nde anneler günü nedeniyle yapılan açık görüş dün de sürdü. Masalarda öbeklenen tutuklu ve hükümlülerle yakınları özlem giderdiler kısa da olsa. TİKKO-3 sanığı şair Mecit Ünal, açık görüşe gelen yakınlarına saz çaldı, türküler söyledi. Türkülere döktü duygularını Mecit. Her görüşmeci için bir masa, masanın bir ucunda asker, öteki ucunda birbirlerine sarılanlar, öpenler. Sohbetler koyulaştığında görevli askerlerin uyarıları: "Süre bitti, lütfen dışarıya." Sonra ayrılıklar. Bir dahaki görüş gününe dek. Bir tarafta ayrılanlar öbür tarafta sekiz yaşındaki Güler Utku babası Cemalettin Metin'e sarılmış öpüyor, kokluyor, "Babacım seni çok özledim. Dünyalar kadar özledim" diyor. Metris'in tutuklu ve hükümlü yakınlarına "anlatın" diyor. "Anlatın dışarıyı, anlatın. Dışarısı nasıl? Annem nasıl, babam, kardeşlerim, komşular nasıl?" Bir açık görüş, geride yakınlarını bırakanların buruk duygularla cezaevi kapısından çıktıklarında son buluyor. (Fotoğraf: Uğur Günyüz)

Sovyet birlikleri Afganistan'ı terk etmeye başladı

Tarihi geri çekilme

16 mayıs

Dış Haberler Servisi — Afganistan'ı 8 yıl önce işgal eden Sovyet birlikleri, yüzbinlerce insanın öldüğü ve hiçbir sonuç alınamayan kanlı bir savaştan sonra dün ülkeyi terk etmeye başladılar. Resmi Sovyet ajansı TASS, Afganistan'daki Sovyet askerlerinin dün sabah çekilmeye başladığını duyurdu.

Ajans, Afganistan'ın doğusunda bulunan **Celalabad** kentindeki motorize bir birliğin dün çekilmeye başladığını, böylece 15 nisanda Cenevre'de imzalanan antlaşmanın fiilen uygulanmasına başlandığını bildirdi.

TASS, başkent Kabil'e doğru yola çıkan bin kişilik birliğe binlerce Afganlının sevgi gösterisinde bulunduğunu ve konvoyda gazetecilerin de yer aldığını bildirdi. Birliğin **Salang** tüneli yoluyla Sovyet Özbekistanı'na gideceği haber verildi.

TASS, ayrıca Afganistan Devlet Başkanı **Muhammed Necibullah**'ın Sovyet lideri **Mihail Gorbaçov'a** bir mesaj göndererek Sovyet ordusunun Kabil hükümetini **"kahramanca savunmasından"** ötürü teşekkür ettiğini bildirdi.

15 nisanda imzalanan Cenevre Antlaşması uyarınca Afganistan'da bulunan yaklaşık 115 bin Sovyet askeri, 9 ay içinde ülkeyi terk edecek. 15 ağustosa kadar Sovyet birliklerinin yarısının çekilmesi gerekiyor. Sovyet birlikleri, Kabil hükümetini mücahitlere karşı korumak için 27 Aralık 1979'da Afganistan'a girmişlerdi.

AP'nin haberine göre Afganistan'daki Sovyet birliklerinin komutanı General **Boris Gromov,** önceki gün Kabil'de gazetecilere yaptığı açıklamada, Sovyet askerlerinin dörtte birinin 29 mayısta Moskova'da yapılacak **Reagan-Gorbaçov** zirvesinden önce ülkeden ayrılacağını söyledi.

MÜCAHİTLERİN ÇAĞRISI

Sovyet birlikleri, çekilmeye başlarken mücahitler de gönüllü olarak teslim olan hükümet askerlerinin savaş suçundan yargılanmayacaklarını açıkladılar. Yedi gruptan oluşan Mücahit İttifakı'nın lideri **Gülbeddin Hikmetyar,** önceki gece yaptığı açıklamada, Sovyet birliklerinin çekildiği bölgelerdeki hükümet askerleri, çekilme tarihinden sonra 4 hafta içinde silahlarını bırakıp kendiliklerinden teslim oldukları takdirde bunların savaş suçundan yargılanmayacaklarını söyledi. Hikmetyar, **"aksi halde mücahitler tarafından tutsak edilen Kabil hükümetinin askerleri İslam mahkemeleri önüne çıkarılacaklardır"** dedi.

Hikmetyar, ellerinde bulunan Sovyet tutsaklarını da Afganistan'da bir İslam hükümeti kuruncaya kadar serbest bırakmayacaklarını belirtti. Hikmetyar, Sovyet tutsaklarını, ileride **Muhammed Necibullah** ve Kabil hükümetinin diğer yüksek düzeydeki yetkilileri ile değiş tokuş etmek için tuttuklarını sözlerine ekledi.

Hikmetyar, açıklamasının sonunda **"15 mayıs, Sovyetler'in Afganistan'da yenilgiye uğradığı ve Kabil'deki kukla rejimin sonunun başladığı tarihtir. 15 mayıs ayrıca savaşlarda modern silahların ve birlik sayısının önemli olmadığını ve inançlı bir ulusu ezmenin mümkün olmadığını gösteren tarihtir"** dedi.

Ajanslar, Afganistan'da 8 yıl süren Sovyet işgali sırasında 1 milyona yakın insanın öldüğünü bildiriyorlar. Yaklaşık 5 milyon Afganlı da ülkeden kaçarak mülteci kamplarında yaşamaya başladı. Sovyetler'in ise savaşta en az 15 bin ölü verdiği tahmin ediliyor.

Batılı gözlemciler arasında Necibullah yönetiminin Sovyet birlikleri olmadan mücahitlere karşı ne kadar dayanabileceği konusunda görüş ayrılığı bulunuyor. ABD'li gözlemciler, Sovyet birlikleri çekildikten sonra Necibullah yönetiminin birkaç hafta içinde düşeceğini öne sürüyorlar.

Abas, Eymür ve yardımcısı Yarbay Eken görevden alındı

MİT'te operasyon

27 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli İstihbarat Teşkilatı Güvenlik Daire Başkanı **Mehmet Eymür** ile yardımcısı görevlerinden alındılar. MİT Müsteşar Yardımcısı **Hiram Abas** bu atama işleminden sonra emekliliğini isteyerek MİT'ten ayrıldı.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve İstihbarat Daire Başkanı **Atilla Aytek** de görevinden alındı. Aytek'in Diyanet İşleri Başkanlığı emrine verildiği ileri sürülüyor. Görevlerinden alınan Mehmet Eymür ile yardımcısı Yarbay **Korkut Eken** ve MİT'in Esenboğa Havaalanı'ndaki görevlisi **Kaya Ülgen** MİT dışında başka görevlere atandılar. Bu görev yerleri henüz belli olmadı.

Dün akşam üzeri Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk, MİT Müsteşar Yardımcısı Hiram Abas'ı makamına çağırarak Eymür ve yardımcısı ile bir diğer MİT görevlisinin MİT ile ilişkilerinin kesildiğini ve başka bakanlıklardaki görevlere verildiğini, Abas'ın da başbakanlık danışmanı olarak görevlendirilmesinin kararlaştırıldığını bildirdi. Hiram Abas, başbakanlık danışmanlığı görevini kabul etmeyeceğini bildirerek emeklilik işlemlerinin hemen başlatılmasını istedi. Abas, emeklilik dilekçesini Ahmet Selçuk'a sundu.

Başbakan Turgut Özal, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le yaptığı haftalık olağan görüşmeden sonra kamuoyunda **"MİT raporu"** olarak anılan metne ilişkin başbakanlık müfettişlerinin hazırladığı raporun kapsamı hakkında bilgi verdi. **"Raporun ana istikametinde bazı operasyonların önümüzdeki günlerde yapılacağını"** söyleyen Özal, **"Anladığım kadarıyla, MİT raporu, müsteşarın tam o konu ile ilgili değil, ama şu konularla ilgili bana bilgi hazırlayınız şeklinde sözüyle hazırlanmıştır"** dedi. Özal, MİT raporunda yer alan iddialara ilişkin ayrı bir inceleme yapılacağını bildirdi.

— MİT raporunu kimin sızdırdığına, iddiaların doğru olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme var mı?

ÖZAL — Raporda kimin sızdırdığına dair kesin bir bulgu yoktur. Onu söyleyeyim. İddiaların doğru olup olmadığı konusu o raporun mevzuu değildi. Onu ayrıca inceletmeye gene raporda verilen esaslar, tavsiyeler dahilinde yapacağımızı söyleyebilirim.



Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin süper emeklilik için yorumu:

Süper eşitsizlik

ŞÜKRAN KETENCİ *28 mayıs*

ANKARA — Süper emekliliği anayasaya aykırı bularak yasanın iptalini isteyen Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'ne göre, sigortalıların % 5'ine tanınan özel bir hak karşılığında % 95'lik büyük çoğunluğa çok ağır bedeller ödetilerek haksızlık yapılıyor. Sosyal hukuk devletinin, adalet duygularını da yaralayan çok boyutlu haksızlık ve eşitsizliklere izin vermeyeceği vurgulanıyor.

Yasa, süper emeklilikten yararlanabilen eski emekliler, yararlanamayacaklar, 5 yıl ve daha az süresi kalanlar, 5 yıldan fazla süresi kalanlar ve yeni sigortalılar olmak üzere ayrı gruplar yaratmış. Her biri için farklı emeklilik sistemleri getirmiş. Gruplar birbirine göre daha mağdur ve hak kaybı içinde. Bu, yargıya göre insan haklarına, hukuk devleti kavramına aykırı bir durum.

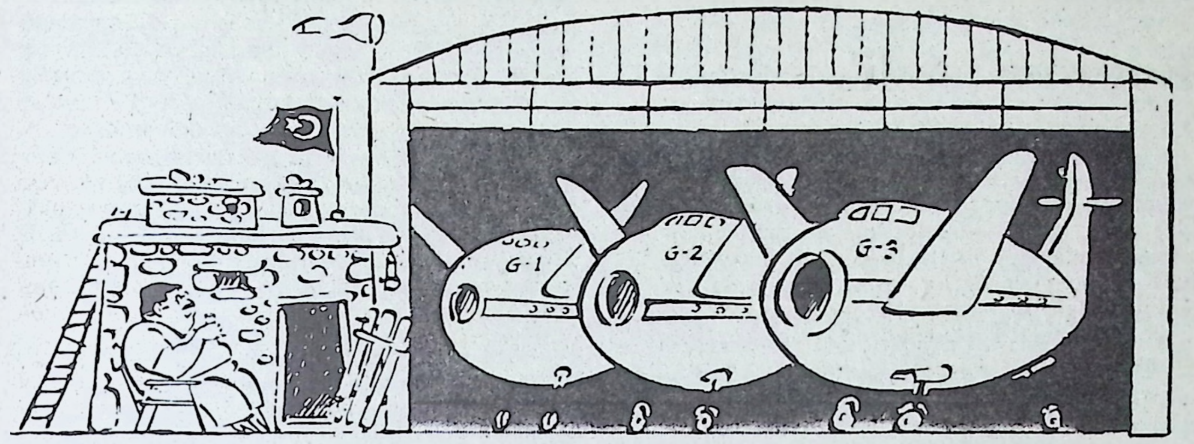
Sosyal güvenlik hukukunun uzmanlık dairesi anayasaya aykırılık kararının gerekçesinde SSK'nın durumu ve gelir gider ve finansman hesapları üzerinde de duruyor. Süper emeklilik hakkından yararlanamayan % 95 çoğunluğun ödediği yüksek primlerle %5'in süper emekliliğinin finanse edildiği açıklanıyor. Ayrıca da %95 çoğunluğun ödediği yüksek primlere karşılık, yasada belirlenmiş çok daha kısıtlı sosyal güvenlik hakkından daha yararlanamama tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğu belirtiliyor. SSK verilerinin yakın gelecekte **"iflas"** sinyalleri verdiği % 95 çoğunluğun ya sosyal güvenlik haklarından yararlanamamak, ya da ödemekte olduğu primlerin çok daha fazla yükseltilmesi gibi iki olumsuz seçenekle karşı karşıya bırakıldığı anlatılıyor.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin Süper Emeklilik Yasası'nın anayasaya aykırılık kararının gerekçesinde, sigortalılar arasında yapılmış çeşitli ayrımlar ve bu ayrımların niteliği, boyutları üzerinde duruluyor. En önemli eşitsizliklerden birinin, süper emeklilikten yararlanmak için 1400 göstergesinin esas alınması olduğu belirtiliyor. Örneğin 1395 göstergeye dahil olanlar için bu haktan yararlanmanın söz konusu olmadığı, oysa sosyal güvenlik sisteminde, aynı miktarlar içinde olmasa bile bütün sigortalıların, göstergelerine bağlı saptanacak değişik oranlarla ve miktarlarla aynı haklardan yararlanmaları gereği hatırlatılıyor.

Yasanın, 1400 gösterge içinde olanlar içinde dahi ayrım yaptığı ve ancak yasanın yürürlüğe girdiği 9 Temmuz 1987 tarihine kadar emekli olmuş olanlar için süper emeklilik hakkının tanındığı vurgulanarak, **"Bunu tasvip etmek mümkün değildir. O tarihe kadar emekli olmamış ve çalışan sigortalılara aynı haklardan yararlanma kapısını kapatamazsınız"** deniliyor. Genellikle bir yasa ile belirli bir pozisyonda olanlara bir hak tanındığında, o konumda olanlara başvuru için bir makul süre tanındığı anımsatılıyor. Yasanın bütün bu özellikleri ile **"Bir kesim için imtiyaz tanıdığı büyük çoğunluk için ise mağdur edici özellik taşıdığı"** savunuluyor. Bu arada örneğin iş kazası, meslek hastalığı gibi sigortalı grupları da sistem dışında bırakılmakla, ayrıca bir başka ayrım ve haksızlık yapıldığı anlatılıyor. Yurtdışında çalışanların da haktan yararlanamadıklarına işaret ediliyor. **"Bunlar da ayrı ayrı eşitsizlikler. Anayasa, benzer durumlar için imtiyaz tanınmamasını emreder. Yasa pek çok yönden eşitlik kuralını çiğnemiş"** deniliyor.

Yargıtay, 3395 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği 9 Temmuz 1987 tarihinden sonra emekli olanlar için farklı bir düzenleme getirdiğine değindikten sonra bunların durumunu inceliyor. Bunların durumu ile 3-5 yıl önce emekli olanların durumunun çok farklı sistemler içinde olduğuna, oysa sosyal güvenlik sistemlerinde haklardan yararlanacakların aynı hizaya getirilmeleri zorunluluğu olduğuna işaret ediyor. Ayrıca da halen çalışmakta olanların kendi içlerinde ayrım yapıldığı anlatılıyor. Emekliliğine 5 yıldan az kalanlar, farklı bir sistem içinde süper emeklilere göre çok mağdur durumdalar. Yine de emekliliklerine son 5 yıllarının ücretleri esas alındığından yeni sigortalılara göre çok avantajlılar. Çünkü yeni sigortalılar bütün çalışmalarının, 25 yıllık ücretlerinin ortalamasına göre emeklilik hakkı kazanacaklar. İlk çalışma yıllarının düşük ücretleri ile yararlanacakları emeklilik hakları da çok daha düşük olacak. Arada bir de 5 yıldan fazla olanlar için farklı sistem var. Sonuç olarak, en eski emeklilerin sadece belirli bir grubu ve pozisyondaki çok özel avantajlı % 5 bir yana, farklı sistemler içinde emeklilik hakkından yararlanan ve birbirine göre daha mağdur gruplar yaratılmış. Örneğin Emekli Sandığı sisteminde böyle bir ayrım, hak ayrıcalığı yok. Bugün emekli olan ile 20 yıl önce emekli olanın arasında bir ayrım, emeklilik hakkından yararlanmada sistem farkı yok. Sistem tam anlamı ile eşitsizlik ve imtiyaz sistemi olarak ortaya çıkıyor. Yargıtay'a göre bu tablo hukuk devleti kavramı ile çelişiyor, insan haklarına aykırı, sosyal hak kavramı çiğneniyor. Adalet duygusu çiğneniyor. Haktan yararlanamayanları ağır şekilde mağdur eden, isyana davet eden bir sonuç çıkıyor.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, anayasaya aykırılık karar gerekçesinde SSK gelir gider ve finansman hesaplarına dayalı olarak da anayasaya aykırılık sonucuna varıyor. Anayasanın 60 ve 65. maddelerinin de "eşit külfet eşit nimet" ilkelerine uyulmaması nedeni ile çiğnenmiş olduğu sonucuna varıyor. SSK'nın işçi ve işveren primleri ile finanse edildiği, ayrıca bir devlet katkısının söz konusu olmadığı anımsatılıyor. 1986 raporuna göre 551 milyar açık veren SSK'nın bu yasa ile tam bir çıkmaza sokulduğu anlatılıyor. Sigorta sisteminde temel ilkenin, işçi için işçi ve işverenden alınmış primlerin, verimli ve ticari değerlendirme sonucunda sigortalılıktan yararlanma aşamasında yine işçiye verilmesi olduğu açıklanıyor. Ancak doğmuş olan bugünkü tabloda aktifen pasife kullanmanın söz konusu olduğu, % 5'e yapılan ödemelerin % 95'in primlerinden aktarılmakta bulunduğu belirtiliyor.



Pasaport yasası değişti

29 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Genel Kurulu'nda Pasaport Yasası'nda değişiklik yapan tasarı kabul edildi. İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli,** tasarıyla pasaport almaya engel olan birçok hükmün kaldırıldığını belirterek, **"Pasaport verilemeyecek kişilerde daraltma yaptık"** dedi. Kalemli, sağlık nedeniyle yurtdışında tedavi olmak isteyen, ancak pasaport alamayan TİKB davasından 8 yıl hapis cezasına çarptırılan **Aysel Zehir**'in **"sağlık nedeniyle"** başvurması halinde gereğinin yapılacağını söyledi.

TBMM Genel Kurulu'nda yasa tasarısının maddeleri üzerinde görüşlerini açıklayan SHP Diyarbakır Milletvekili **Fuat Atalay,** İçişleri Bakanlığı'na pasaport verme yetkisi tanınmasını eleştirdi. Yurtdışına çıkmak isteyen birçok kişiye pasaport verilemediğini belirten Atalay, **Reha İsvan** ile birlikte TGS Başkanı **Eren Güvener**'e de pasaport verilmediğini, Aysel Zehir adındaki bir kızın yurtdışında tedavisine engel olunduğunu anlattı.

Daha sonra söz alan SHP İçel Milletvekili **İstemihan Talay** da, Avrupa Konseyi'nde Hollanda Sosyalist Milletvekilleri Grup Başkanı **Stoffelen**'in kendisine Aysel Zehir'le ilgili soru sorduğunu anlattı. Bu sırada ANAP Sinop Milletvekili **Hilmi Biçer**'in **"Neden sizden soruyorlar?"** şeklinde laf attığı duyuldu. Talay da kendisinin Türkiye'yi Avrupa Konseyi'nde temsil eden bir milletvekili olduğunu hatırlattı.

SHP'li **Kamer Genç** de, İçişleri Bakanlığı'na pasaport verilme konusunda takdir hakkı tanınmasının anayasaya aykırı olduğunu savundu. Genç, idareye yargı yetkisi tanınmasının anayasaya aykırı olduğunu anlattı.

İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli eleştirileri yanıtlarken, TGS Başkanı Güvener'e pasaport verildiğini ve kendisinin bugün (dün) yurtdışına çıktığını söyledi. Kalemli, Aysel Zehir'in TİKB örgütü üyesi olduğu için 1. Ordu Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından 8 yıl hapis cezasına çarptırıldığını, bu nedenle pasaport almasının mümkün olmadığını söyledi. Kalemli, Aysel Zehir'in yurtdışında tedavi olmak için bakanlığa başvurusu bulunmadığını da hatırlatarak, **"Bize gelsin, bu nedenle başvursun, pasaport verelim"** dedi.

TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen tasarı, yurtdışına çıkmaları mahkemece yasaklananlara, ülkeden ayrılmalarında genel güvenlik açısından sakınca bulunduğu İçişleri Bakanlığı'nca belirlenenlere, vergiden borçlu olanlara pasaport verilemeyeceğini hükme bağlıyor. Bu kişilere ancak, İçişleri Bakanı'nın teklifi ve Başbakanın onayıyla pasaport verilebilecek.

TBMM Genel Kurulu'nda ayrıca ANAP Ankara Milletvekili **Alpaslan Pehlivanlı**'nın İspirtolu İçkiler İnhisarı Yasası'nın bir maddesini değiştiren önerisi kabul edildi. Kabul edilen öneriye göre, tüketim fazlası ispirto yurtdışına ithal edilebilecek. Ayrıca şeker fabrikalarının Tekel'e yüzde 5-15 kâr ile sattığı ispirto ürününün satışları anlaşmaya bırakılıyor.

Petkim Öyküsü

HİKMET ÇETİNKAYA *31 mayıs*

İZMİR — 1988'in şubat ayında 7 bin işçi petrol iş kolunda oldukları yaklaşımıyla grev haklarını yitirmemenin sevincini yaşıyorlardı. Ankara 2. İş Mahkemesi petrokimya işçilerini kimya kolunda sayıyor, grev haklarını koruyan kararı açıklıyordu.

Türk Kamu-Sen, PETKİM'de grev yasağı olduğu savıyla Ankara 2. İş Mahkemesi'ne başvurmuştu. Petrol-İş Sendikası'nın PETKİM işçilerinin grev haklarını koruyabilmek amacıyla giriştiği savaşım tam iki yıl sürmüştü.

Sendikacılar, işçiler grev haklarını aldıkları için keyifliydiler. Dile kolay, tam iki yıl amansız bir uğraş

verilmişti.

İki yıl önceki olayın gelişimine bir göz atalım isterseniz:

"4.8.1986 tarihinde başlayan toplusözleşme görüşmeleri uyuşmazlıkla bitip resmi arabulucu da olumlu bir sonuç getirmeyince, Petrol-İş Sendikası, Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne başvurarak grev ve lokavt dışı kalacak personelin resmi makamca saptanmasını istedi. Bu sırada Kamu-Sen, PETKİM'de grev yapılamayacağı yaklaşımını getirdi. 16.9.1986 tarihinde açılan davada bilirkişi, PETKİM işçilerinin petrol iş kolunda olduğu görüşünü bildirdi. 5.2.1987 günü mahkeme, bilirkişi kararına uydu. Ancak Yargıtay Hukuk Dairesi mahkeme kararını bozunca, yeni bir bilirkişi oluşturuldu. Yeni bilirkişi 29.12.1987 tarihli raporunda, PETKİM'de yapılan üretimin kimya sanayiinin belkemiğini oluşturduğunu ve grev yasağı kapsamına girmesini belirtti."

Bir de 29.12.1987 tarihli bilirkişi raporuna bakalım:

"Petkim Petrokimya A.Ş. Genel Müdürlüğü ve bağlı işyerlerinde yapılan üretimin niteliği tamamen kimyasal maddeler üretimidir. Öyle ki, PETKİM bugün Türkiye'de temel kimya sanayiinin belkemiğini oluşturmaktadır. PETKİM'de yapılan üretimin 2822 sayılı kanunun 29/3 maddesinde sayılan 'petrol, sondaj, üretim, tasfiye ve dağıtımı' ile ilgisi yoktur. Bu nedenle PETKİM'in elektrik ve su üreten yardımcı işletmeleri dışında hiçbir biriminde yapılan iş grev ve lokavt yasağı kısıtlamasına girmemektedir."

Bilirkişi raporunun diğer bölümlerinde değerlendirmeler ise şöyle sıralanıyordu:

- PETKİM yardımcı işletmelerinde yapılan elektrik üretiminin 2822 sayılı kanunun 29/3 maddesi kapsamına girip girmediği tartışma götürür. Aliağa kompleksindeki elektrik üretiminin hemen tümüyle kompleks içinde tüketildiği göz önüne alınmalıdır. Ancak, Aliağa kompleksi Güzelhisar Barajı, petrol tasfiyesi işlemi yapan Tüpraş İzmir Rafinerisi'ne de temin etmektedir. Bu nedenle yardımcı işletmelerdeki elektrik ve su üretiminin grev yasağı kapsamında olduğu kanısındayız.
- Diğer yandan, 2822 sayılı yasanın 3299 sayılı yasa ile değişik 5. maddesi hükmüne göre, kamu kurum ve kuruluşlarının müessese ve işyerleri ayrı tüzel kişiliğe sahip olsalar dahi, yine tek bir işletmede toplu iş sözleşmesi yapılacaktır. Yasanın bu buyurucu hükmüne göre PETKİM Petrokimya A.Ş. Genel Müdürlüğü ve bağlı işlerinde işletme tipi toplusözleşme yapılacaktır ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı da davacı sendikaya işletme toplusözleşmesi yapmak üzere yetki belgesi vermiştir. PETKİM ve bağlı işyerlerinde yürütülen asıl iş, giren işlerdendir. Bağlı kuruluş ve üniversiteler arasında 3 No'lu işkolu içerisinde sayılamayacak bazı tesisler de PETKİM A.Ş. Genel Müdürlüğü bünyesi içerisinde yer alıyor olsalar da, buralarda yürütülen işin yardımcı iş sayılması nedeniyle, bu birimler de asıl işin yer aldığı işkoluna dahil olacaktır. Bu birimler de işletme tipi sözleşme kapsamına gireceklerdir.
- Yukarıda açıklanan inceleme ve değerlendirmelerimize göre, dava konusu PETKİM Petrokimya A.Ş. Genel Müdürlüğü ve ona bağlı Aliağa ve Yarımca kompleksleri ile İzmir ve İstanbul irtibat bürolarında ve Çanakkale Plastik Fabrikası'nda yapılan işlerin tümüyle kimyasal üretim olduğu, bu işletmelerden Güzelhisar Barajı ve elektrik üretim birimi dışında hiçbir fabrika ve birimin, 2822 sayılı yasanın 29/3 maddesinde sayılan grev yasağı kapsamına girmedikleri sonuç ve kanısına varılmıştır.

Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan, çalışma yasalarındaki sendikal hak ve özgürlükleri kısıtlayan hükümlerin özellikle ILO kararları doğrultusunda değiştirileceğini açıklayan ANAP iktidarını o tarihte kesin tavır almaya çağırıyordu.

TBMM Genel Kurulu'nda Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası'nda son değişiklik ANAP oylarıyla kabul edildi. Başta PETKİM olmak üzere petrol işçileri yasa değişikliğine yoğun bir tepki gösterdiler. İşçiler, ANAP iktidarının bu tavrını eleştirmeye başladılar.

Şimdi petrol ve kimya işkolunda grev yasası genişledi. Bundan sonraki gelişmeler eyleme dönük olacak. İşçilerin hak arama biçimleri değişik boyutlarda gelişecek.

Sendikacılar ve işçiler olayın değerlendirmesini yaparlarken şöyle sesleniyorlar:

— Biz grev hakkımızı iki yıllık bir mücadelenin sonunda koruduk. Hükümet bu tavrıyla mahkeme kararlarına uymadığını göstermiştir. Biz zorlukla aldığımız haklarımızın peşini bırakmayacağız...

TBMM'deki son yasa değişikliği acaba ILO kararları doğrultusunda mı?

Bunu bir de Bakan İmren Aykut'a sormalı...



ithalât. Genç PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

iyi. Genç PAMUKBANK iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 22905 Kurucusu: Yunus Nadi 350 TL. 30 Mayıs 1988 Pazartesi

SHP Genel Başkanı'ndan, Cem'e ve gruplara eleştiri

İnönü'den iki uyarı

Notlar

Uyarı kime?

HAKKI ERDEM

ANKARA — SHP Ankara İl Kongresi "Baykalcılar" ile "Sol Kanat" arasında heyecanlı bir çekişmeye sahne oldu. Genel Başkan Erdal İnönü, parti içi çekişmelerle ilgili kurultay öncesi uyarılarında yeni ve somut bir adım attı. İki genel başkan adayının ilk kez konuşmacı olarak karşı karşıya geldiği kongrede İnönü, genel sekreterlik için mücadele veren hiziplere "grubunu bırakıp tek başına gelirsen birlikte çalışırız" mesajını verdi. Genel başkan adayı İsmail Cem de, Ankara kongresinde moral bulurken, bol bol alkış topladı.

Bir gün önceki kavgalı İz-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

ANKARA SOL GRUBUN

Orta Sayfada



İNÖNÜ — Sert çıktı.



CEM — Gedikli muhalefet.



BAYKAL — Köşk hesabı.

İNÖNÜ'DEN

Cem'e *Artık savunma yerine hücum futbolu oynayacağız diyor, ama onu söylerken takımın değiştirileceğini söylemek istiyor.*

Hiziplere *Ben seçimle gelen herkesle çalışırım. Yalnız "Biz ancak bir grup olarak çalışırız" derlerse olmaz.*

CEM'DEN

SHP'*nin kendisini gedikli muhalefet gibi görmeye başladığını belirten Cem, "İktidar olmak için neyi bekliyoruz" diye sordu.*

BAYKAL'DAN

Samsun il kongresinde konuşan Deniz Baykal, "1990'a girerken bakarsınız SHP'nin içinden bir cumhurbaşkanı çıkmış" diye konuştu. Orta Sayfada



REAGAN MOSKOVA'DA — 14 yıl aradan sonra Sovyetler Birliği'ni ziyaret eden ilk ABD Başkanı Reagan ve eşi Nancy, Moskova'da Devlet Başkanı Gromiko tarafından karşılandı. Havaalanında halkın katılmasına izin verilmeyen karşılama töreninden sonra Kremlin Sarayı'na giden ABD Başkanı ve eşi, burada Gorbaçov ve eşi Raisa tarafından karşılandılar. Daha sonra iki lider 4. zirvenin ilk görüşmesini yaptılar. (Fotoğraf: AP)

Reagan-Gorbaçov zirvesi Kremlin'de 'gergin' havada başladı

4.kez buluştular

Zirveden bir gece önce Washington'un üç silahsızlanma antlaşmasının imzalanamayacağını açıklaması, Sovyet resmi haber ajansı TASS'ın da ABD ile Pakistan'ın Afgan mücahitlerine yardımı sert biçimde eleştirmesi, Reagan-Gorbaçov zirvesinin beklenenin aksine "sert" bir havada başlamasına neden oldu.

Kremlin'de Reagan'ı karşılayan Gorbaçov "Sizin Rus atasözlerinize merakınızı biliyorum. İzin verirseniz koleksiyonunuza bir tane daha katayım: 'Bir şeyi yüz kere duyacağına, bir kere gör" dedi.

Reagan da Gorbaçov'a bir başka Rus atasözü ile karşılık vererek "Acele edilmedi; doğdu" dedi. 11. Sayfada

Özal: Kaddafi ile görüştü

Libya'ya petrol çıkarma önerisi

Türkiye resmi görüşmelerde Libya'ya iki öneri götürdü. Bu ülkede kurulacak Türk şirketleri tarafından petrol çıkarılması ve müteahhitlerin teminat mektubu sorunları için Emlakbank'ın kefil banka olarak Trablus'ta şube açması.

FARUK BİLDİRİCİ

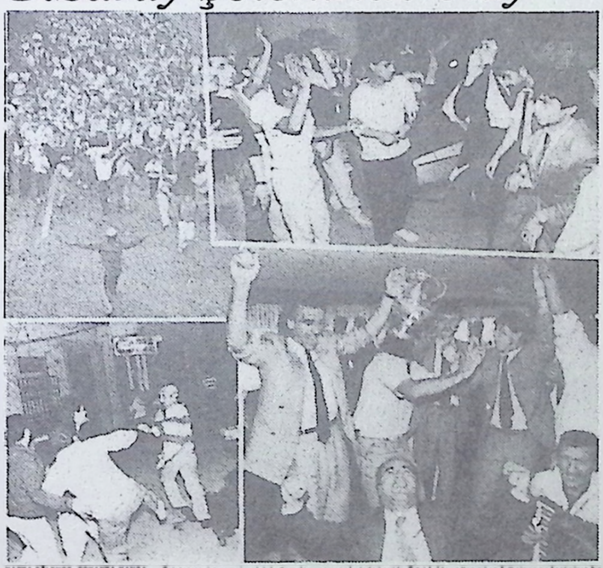
TRABLUS — Başbakan Turgut Özal, Libya gezisinin ikinci gününde Libya lideri Muammer Kaddafi ile bir saat 45 dakika süren bir görüşme yaptı. Özal, görüşmenin "güzel" geçtiğini söylemekle yetindi. Resmi görüşmelerde Türk tarafı Libya'ya, petrol çıkarma önerisinde bulundu. Libya ise, Türkiye'ye sattığı petrol miktarının OPEC'in kotaları nedeniyle arttırılamayacağını belirterek,

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Kurumlar Sınavı

Soru ve yanıtlar Orta Sayfada

G.Saray şöleninde olay



YATTA EĞLENCE, SOKAKTA KAVGA — Galatasaray'ın şampiyonluk kutlamaları yer yer olaylarla kesildi. Ortaköy'de yattan çıkan futbolcu ve yöneticilere bir grup Beşiktaşlı taraftarın sataşması üzerine yer yer kavgalar meydana geldi. İlyas ve Uğur'a laf atılmasıyla başlayan tartışmalar sokak aralarında taraftar dövüşmesine dönüştü. İsmail ve Raşit de karşı gruba sözde müdahale edince olayların yatışması güçleşti. Oysa Sarı-Kırmızılılar yatta neşeli bir hava içinde şampiyonluklarını kutlamışlardı. Futbolcular daha sonra yoldan geçen araçlara binerek kaçtılar. (Fotoğraflar: Taner Kutlay - Arif Kızılyalın)

Futbolcular, Ortaköy'de saldırıya uğradı

Sarı-Kırmızılı futbolcuları ve yöneticileri taşıyan yat Ortaköy'e yanaştığında, Beşiktaşlı taraftarların saldırısına uğradı. Çıkan kavgada futbolcular tartaklandı.

Galatasaraylı taraftarlar İstanbul'u ayağa kaldırdı. Taşkınlık yapan 100'den fazla taraftar gözaltına alındı. Bağdat Caddesi'ndeki kavga güçlükle önlendi. Sporda

Kuzey Atlantik Assamblesi olağanüstü zirve çağrısı yaptı

NATO'ya yeni strateji

***1** Avrupa'nın savunması için ABD nükleer şemsiyesi devam etmeli, Varşova Paktı'na karşı atom silahı tehdidi sürdürülmeli.*

***2** Avrupalı müttefikler "kesenin ağzını açmalı." Avrupa ülkelerinin askerlerinden oluşacak Avrupa çevik kuvveti kurulmalı.*

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — NATO üyesi ülkelerin parlamenterlerinden oluşan ve dün Portekiz'in Madera Adası'nda toplanan Kuzey Atlantik Assamblesi (KAA), yeni bir NATO stratejisinin en üst düzeyde tartışılması için inisiyatif aldı. Assamble'ye sunulan "1990'lı yıllarda NATO" raporunda, Birleşik Amerika seçimlerinden hemen sonra, müttefik ülke liderlerinin olağanüstü bir zirvede buluşması ve bu doruk toplantısında, yirmi beş yıldır işlerlik taşıyan ittifak stratejisinin "yeniden güncelleştirilmesi" istendi.

Dün Madera Adası'nda sunulan raporda, Amerikan Senatosu Savunma Komisyonu Başkanı Sam Nunn, Kongre üyelerinden Bill Richardson, Douglas Dereuter, İngiliz Avam Kamarası'ndan Bruce George, Lordlar Kamarası'ndan Sir Geoffrey Johnson Smith, İtalyan milletvekili Gianfranco Astori gibi savunma ve strateji alanında ünlü isimlerin yer aldığı on dört KAA yöneticisi, yeni bir strateji tespiti için olağanüstü NATO zirvesi önerdiler.

"Kuzey Atlantik Assamblesi"nin tespit ve teklifleri arasındaki en önemli noktaları, bu aşamada NATO'nun "kademeli nükleer caydırıcılık" ilkesinden vazgeçilmeyeceği, Avrupalı müttefiklerin savunma "yükümlülüklerinin paylaşımı" konusunda çok daha aktif davranması gerektiği ve değişik Avrupa ülkelerinin askerlerinden oluşacak yeni bir "çevik kuvvet" tesis edilmesi oluşturdu. Gözlemcilere göre Washington'daki karar odaklarının da onayını almış olan bu girişim ve öneriler, INF Antlaşması sonrasındaki gelişmelerden ve özellikle de hem "Pentagon raporunun" Avrupa'da yarattığı endişeden hem de ABD'nin NATO

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Şevket Yılmaz Cenevre'ye gitti

ILO'da tavrımız Türkiye'deki gibi olacak

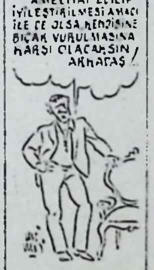
İş-Sendika Servisi — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Genel Kurulu'na katılmak için Türkiye'den ayrıldı. Şevket Yılmaz "Türkiye'deki sıkıntımız ne ise ILO'daki tavrımız o olacaktır" dedi.

Yılmaz, Ankara'dan ayrılmadan önce AA muhabirinin sorularını yanıtlarken şöyle konuştu:

"TBMM'den geçen 2821 sayılı sendikalar ile 2822 sayılı toplu iş sözleşmesi grev ve lokavt yasaları henüz Cumhurbaşkanı tarafından imzalanıp, Resmi Gazete'de ilan edilmemiştir. Şu ana kadar ki durumda, Türkiye'de gerçek bir sendikacılığın, toplusözleşme düzeninin başkasız oluşu ve grev yasakları içinde bulunan işkolları konusundaki üzeklerin yerine getirilmesi sıkıntıları bir hayli arttırmıştır."

Yılmaz, "ILO'da tavrınız ne olacak?" sorusuna da "Türkiye'deki durumumuz, sıkıntımız ne ise

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)



Tahılda ürünün yarısı peşin

Çiftçiye taksitle para

Tarım Bakanı Hüsnü Doğan, bu yıl hububat alımlarında Toprak Mahsulleri'ne yarısı peşin, yarısı ise iki ay vadeli ödeme uygulanacağını açıkladı. Doğan, hububata peşin para ödenmemesini rekoltenin yüksekliğine ve enflasyon endişesine bağladı. Kırmızı sert buğdayın fiyatı 162 lira

TZOB *Başkanı Özbek ise, "Yapılan zam, haziran ayında yapılması düşünülen akaryakıt zammı ile zaten ortadan kalkacaktır. Hükümet, rekolte artışından korkuyor olacak ki, peşin ödeme şeklini de değiştirdi. Her yatırıma para bulan hükümetin, tarımsal üretim artışını teşvik etmesi gerekir" dedi.* 10. Sayfada

Dış Borç Krizi ve Türkiye (2)

Gri-pembe tablo

Türkiye'ye borç bulan koordinatörler, 1950'den bugüne dış borç arayışlarını değerlendirdi

Wagner *(Morgan Guaranty yöneticisi) — Türkiye çok büyük altyapı girişimleri içinde. Bütün bunlar pahalı yatırımlar. Eğer farklı iş imkânları arıyorsan muhtemelen enflasyon yüksek olacaktır. Önemli olan borcun büyüklüğü değil, ülkenin vadesini yerine getirmesi.*

Alan Alpern *(Bağımsız danışman) — 1953'te Türkiye'ye gitmiştim. İlk kez dinleme tesisleri kurmak için. Borç krizi doğunca bana geldiler. Borç için sancısız bir çözüm bulmak mümkün değil. İyi komşuluk tahvilleri düşünülmeli.*

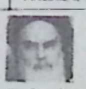
Frank Zarb *(Lazare Frere yöneticisi) — Anlaşılan Türk askeri, zaman zaman müdahalede bulunuyor. Askeri yönetim sırasında tablo çok rahattı. Kararlar kolay alınıyordu.* ŞEBNEM ATİYAS'ın haberi 8. Sayfada

Zirvenin Başarısı...

ABD Başkanı Ronald Reagan'la Sovyetler Birliği lideri Mihail Gorbaçov dördüncü kez bir araya geldiler. İki süper güç arasında dün Moskova'da başlayan zirvede çok önemli kararlar alınması beklenmiyor. Stratejik (uzun menzilli) nükleer silahların yüzde elli indirimini öngören START Antlaşması henüz tamamlanamadığından bu zirvede imzalanamayacak. Ayrıca son anda meydana gelen bazı gelişmelerin de zirveye ilişkin iyimserlik havasını biraz bozduğu bildiriliyor. Washington'dan cumartesi günü yapılan açıklamada zirvede imzalanması beklenen ikinci derecede önemli üç silahsızlanma antlaşmasının imzalanamayacağı da bildirildi. Bunlardan biri, iki süper gücün balistik füze denemelerini birbirlerine önceden haber vermesine ilişkin antlaşma. Bu antlaş-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL



■ **Humeyni 'savaş' diyor** *İran'ın dini lideri Ayetullah Humeyni Irak'la savaşın görüşme masasında değil, savaş alanında sonuçlanacağını söyledi.* *3. Sayfada*

■ **Suriye kalıcı değil** *Şam, Batı Beyrut'tan birkaç gün içinde çekileceklerini açıkladı.* *3. Sayfada*

■ **Psikiyatri kliniklerinde glasnost** *Sovyet psikiyatri kliniklerinin denetimi polisten alınarak sağlık bakanlığına devredildi.* *3. Sayfada*

■ **Sanatımıza ne zaman sahip çıkacağız** *"Dolunay"ın yönetmeni Şahin Kaygun'un Cannes Şenliği günlüğü. 4. Sayfada*

■ **Halktan güç alıyorlar** *Enflasyon karşısında sermayeleri eriyen ve kaynak ihtiyacı artan şirketler, sermaye artırımı yoluyla halktan ucuz kaynak sağladılar. Ekonomi'de.*

■ **Bankaların '87 karnesi** *Prof. Dr. Selçuk Abaç'ın araştırmasına göre, 1987'de faaliyet gösteren 56 banka içinde 24'ü en başarılı banka seçildi. Ekonomi'de*

■ **Dil devrimine bir ömür** *Ömer Asım Aksoy'un Antep direnişinden TDK'ya uzanan 90 yıllık öyküsü. Arka Sayfada*

■ **Haliç'in çıkmayan kazıkları** *Teknisyenler tarafından "çekiç" olarak adlandırılan alet, her vuruşunda 270 tonun 1 metreden düşüşüne eşit bir ağırlıkla kazıkların üstüne iniyor. Arka Sayfada*

ithalât...
Şimdi PAMUKBANK
iyi bankadır

Cumhuriyet

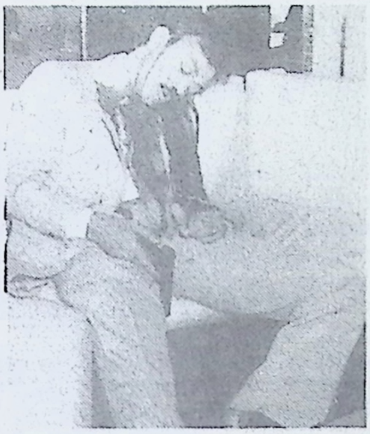
ithalât.
Şimdi PAMUKBANK
iyi bankadır

65. yıl; Sayı: 22910 — Kurucusu: Yunus Nadi — 350 TL. — 2 Haziran 1988 Perşembe

İTO Başkanı Adıgüzel ve iki kişiyi öldüren eski MHP'li avukat intihar etti

Kanlı hesaplaşma

İşte katil ve kurbanları



KATİL KÜRŞAT ÖZKAN — Eski bir MHP militanı olarak bilinen Kürşat Özkan, Browning marka tabancasının şarjörünü üç kişinin üzerine boşalttıktan sonra şarjör değiştirerek yerdeki kurbanlarına ateşe devam etti. Özkan, son kurşunları kendisine sakladığını söyledikten sonra intihar etti.



DAVUT ÇELİK — Ankaralı işadamı Davut Çelik, cinayet mahalline bir toplantı için katil Kürşat Özkan tarafından davet edilmişti. Çelik, feshedilen MDP'nin eski Ankara İl Başkanı ve Hür Demokrat Parti'nin kurucularındandı. (Fotoğraf: AA)



NİYAZİ ADIGÜZEL — Katil şirketinin avukatları arasındaydı.



MEVLÜT IŞIK — Temsilciliğini yaptığı gazetenin bürosu ile katilin bürosu aynı handa.

İstanbul Ticaret Odası Başkanı Niyazi Adıgüzel'in avukatı olan Kurşat Özkan'ın öbür kurbanları, Türkiye Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi Mevlut Işık ile işadamı Davut Çelik.

Katil, cinayet öncesinde, işadamı Davut Çelik'e telefon ederek Adıgüzel ve arkadaşlarıyla Büyük Ankara Oteli'nde bir toplantı yapacağını, kendisinin de katılmasını istedi.

Kanlı cinayet ve intihar olayının senet mafyasının iç hesaplaşması ya da kişisel anlaşmazlıktan kaynaklanabileceği belirtiliyor. Ölenler ve öldüren yakın arkadaş. Hepsi eski MHP'li. **10. Sayfada**

ADIGÜZEL'İN BANKALARA 8 MİLYAR BORCU VARDI

DALAN: SEZAR'LA BRÜTÜS'ÜN HİKÂYESİ

MHP DAVASINDA ADIGÜZEL **10. Sayfada**

PORTRE
ADIGÜZEL

MHP kökenli örgütçü

Ekonomi Servisi — Niyazi Adıgüzel adı, İstanbul Ticaret Odası seçimlerine kadar iş dünyasında ancak teksitçi çevreler tarafından tanınıyordu. İstanbul Anakent Belediye
(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

PORTRE
KÜRŞAT ÖZKAN

Katil, eski MHP militanı

Haber Merkezi — İstanbul Ticaret Odası Başkanı Niyazi Adıgüzel ile gazeteci Mevlut Işık ve Davut Çelik'i öldürdükten sonra intihar eden Avukat Kurşat Özkan, eski bir MHP'li militan.

1948 yılında Kars'ta doğan Kurşat Özkan 7 yıldan bu yana Ankara Barosu'na kayıtlı olarak
(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

PORTRE: MEVLÜT IŞIK **10. Sayfada**

PORTRE: DAVUT ÇELİK **10. Sayfada**

Petrol Ofis'te uzlaşma, diğer işyerlerinde direniş

İlk raunt işçinin

F. Almanya'da maden kazası

14'ü Türk 54 işçi göçük altında

Hessen eyaletinin Borken kentinde bir özel şirkete ait maden ocağında dün öğleden sonra patlama sonucu göçük meydana geldi. 100 metre derinlikte mahsur kalan 14'ü Türk 54 işçiden 16'sının cesedi çıkarılabildi. **13. Sayfada**

Petrol Ofis *Genel Müdür Mehmet Gültekin'in işçilerin şikâyetçi oldukları ücret skalasının yeniden hazırlanacağı güvencesi vermesi üzerine direniş sona erdi.*

BP-Shell-Mobil *Toplu sözleşme görüşmelerinin çıkmaza girmesi üzerine Petrol-İş üyesi işçilerin başlattıkları pasif direniş sürüyor.*

Petro-kimya *İşyerlerinin grev yasağı kapsamına alınmasını protesto eden işçiler pasif direnişlerini sürdürüyor. Kahveci grev yasağının nedenini, Petkim'in çok borçlu olması biçiminde açıkladı.*

Rafineriler *Petrol-İş üyesi işçiler ücret skalasındaki adaletsizlik nedeniyle Tüpraş'a bağlı rafinerilerde pasif direnişi sürdürüyorlar.* **13. Sayfada**

ÖZAL: DİRENİŞ KANUNSUZ **13. Sayfada**

AYKUT: TÜRKİYE ILO'NUN GÜNDEMİNE GİRMEYECEK **13. Sayfada**

MİT raporuna göre operasyon yapılacak mı?

Emniyette beklenti

Basına sızdırılan MİT raporunun ardından MİT bünyesindeki operasyonlar sonrası sıranın Emniyet örgütüne geldiği belirtiliyor. Raporda adı geçen üst düzey Emniyet müdürleri hakkındaki soruşturmanın sürdüğü belirtildi.

TUNCAY ÖZKAN

ANKARA — Basına sızdırılan MİT raporunun ardından, MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğü birimlerinde yapılan operasyonların ikinci perdesi bekleniyor. Operasyon sonucu MİT'in üst düzey yöneticilerinin etkili rınmlerinden hepsi görevlerinden uzaklaşırken, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde de raporda adı geçen görevliler bekleyişe geçti.

Emniyet birimleri üzerinde yürütülen operasyonlarda, siyasi kulislerin etkili olduğu belirtiliyor. Bir bakanlık yetkilisi raporudan sonra başlatılan MİT operasyonunun tamamlandığını söyledi. Yetkililer, rapor için 2. perdenin Emniyet Genel Müdürlüğü'nde açılacağını belirttiler.

MİT raporunda adı geçen emniyet görevlileri hakkında da gerekli incelemelerin yapıldığına dikkat çekiliyor. Rapordan sonra Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından raporda adı geçen emniyet mensupları hakkında bir soruşturma başlatılmış ve adı geçenlerin raporda belirtilen konularla ilgili olarak ifadelerine başvurulmuştu. Soruşturmanın sürdüğü, ancak MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğü üzerinde rapor nedeniyle yapılan atama ve ilişik kesme işlemlerinin, farklı beklentiler yaratması üzerine, yeni operasyonların biraz gecikebileceği söyleniyor.

Bir bakanlık yetkilisi, rapordan sonra MİT'te gerçekleşen operasyonlar sonrası, kamuoyunun ve emniyet birimlerinin farklı beklentiler içine girdiğini, bunun güvenlik birimlerini olumsuz etkilemesinin önlenmesi amacıyla sürdürülen operasyonların daha gizli bir şekilde yürütüleceğini açıkladı.

Raporun ardından MİT üst düzey yetkililerinden görevinden ayrılanlar şunlar:

"MİT Müsteşar Yardımcısı Hiram Abas, MİT Güvenlik Başkanı Mehmet Eymür, Yardımcısı Korkut Eken, MİT Karaboğa görevlisi Kaya Ülgen."

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Özal, New York'ta

'Kredi aramaya ihtiyaç yok'

İSTANBUL/NEW YORK (Cumhuriyet) — Başbakan Turgut Özal, BM Silahsızlanma Konferansı'na katılmak, Amerikalı bankacılarla temaslarda bulunmak üzere dün ABD'ye gitti. Özel uçağıyla yola çıkan Başbakan Özal, dün gece TSİ 20.00 dolaylarında New York'a vardı.

Hareketinden önce İstanbul Atatürk Havalimanı'nda bir basın
(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

PAPULYAS: AKDENİZ BARIŞ DENİZİ OLMALI **8. Sayfada**

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Önce Sağlık

ANKARA — Kissinger, ABD Dışişleri eski Bakanı, Turgut Özal'a randevu veremiyor. Olsun!.. Ama Amerikan yönetimi bir yasa çıkartarak Özal'a önemli bir kolaylık sağlıyor.

Başbakan Özal'ın bir hafta sürecek Amerika gezisinde birkaç
(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Ağlamak

ANKARA — Libya'da, ağza layık kızarmış etlerin sergilendiği yer yemeğine oturan Özal, o günün gecesi ekranda "gelişen Türkiye'yi" ballandıra ballandıra anlatıyordu.

Barajlar, yollar, köprüler yapılıyor, yeni yeni kentler fışkırıyor, bu-
(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Gorbaçov: Nükleer silahsızlanma devri başladı

Zirvede mutlu son



Reagan, Moskova Üniversitesi'nde Lenin'in büstü önünde

Moskova zirvesinin son gününde orta menzilli nükleer füzelerin kaldırılması anlaşmasının onay belgeleri teati edildi. Stratejik silahlarda indirim konusunda görüş ayrılığı giderilemedi. Gorbaçov bu konuda umutlu olduğunu söyledi.

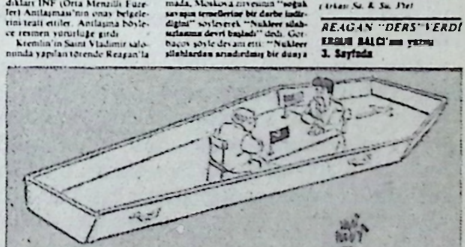
Dış Haberler Servisi — ABD Başkanı Ronald Reagan ile Sovyet lideri Mihail Gorbaçov, dün Moskova'daki zirve toplantısının dördüncü ve son gününde, sabahleyin yaptıkları görüşmenin ardından, geçen yıl Washington'da imzaladıkları INF (Orta Menzilli Füzeler) Antlaşması'nın onay belgelerini teati ettiler. Antlaşma böylece resmen yürürlüğe girdi.

Kremlin'in Saint Vladimir salonunda yapılan törende Reagan'la Gorbaçov insan hakları konusundaki sürtüşmelerine ve stratejik (uzun menzilli) silahlara ilişkin görüş ayrılıklarının devam etmesine rağmen gülüşerek dört kez el sıkıştılar.

Gorbaçov yaptığı kısa konuşmada, Moskova zirvesinin "soğuk savaşın temellerine bir darbe indirdiğini" söyleyerek "Nükleer silahsızlanma devri başladı" dedi. Gorbaçov şöyle devam etti: "Nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya kitabının ilk satırlar yazıldı. Artık bu kitabı kimsenin kapatabileceğini sanmıyorum."

Reagan da "Sayın Genel Sekreter, bunlar tarihi anlardır. Biliyorsunuz, bu noktaya gelmek kolay olmadı. Bazı hassas durumlarda
(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

REAGAN "DERS" VERDİ
ERGUN BALCI'nın yazısı 3. Sayfada



INF ANTLAŞMASI

2 bin başlık imha edilecek

Reagan ve Gorbaçov'un Moskova'da imzaladıkları Orta Menzilli Nükleer Füzeler Antlaşması Pershing-2, Cruise ve SS-20'lerin 2 bin nükleer başlığının sökülmesini ve imha edilmesini öngörüyor. **8. Sayfada**

NOTLAR

Marksizm'den sınıfta kalanlar

Sovyet Televizyonu'nda muhabirin, "Sovyetler'in dünyayı ele geçirme amacının Lenin'in hangi kitabında yer aldığını" sorması üzerine Reagan, "hatırlamadığını, ama okulda böyle öğrendiğini" söyledi. **8. Sayfada**

Güneydoğu'dan (2)

DİYARBAKIR — Askeri hazırolda, bağırıyor avazı çıktığı kadar.

"Vatan ve milletim uğruna seve seve can vermeye hazırım komutanım."

Az ötede, tepenin yamacına, beyaz kireçle kocaman yazılmış:

"Sınır namustur - Kayadibi."

Kayadibi Çadırlı Sınır Karakolu'ndayız.

Tam tepenin üstünde, taşların arasına demirden bir direk dikilmiş; ucunda bayrağımız dalgalanıyor. Direğin dibinde büyücek düz bir taşın üstüne "TC" yazılı. Bu noktanın bir karış ötesinde Türkiye Cumhuriyeti bitiyor, Irak toprakları başlıyor.

Yani *"sıfır noktası"*'ndayız.

Herkes Irak toprağında birkaç adımlık bir tur atıyor.

Komutan anlatıyor.

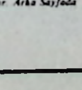
(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Yeltsin olayı büyüyor** *Gorbaçov, "Merkez Komite'de açıklama isteyeceğiz" dedi.* *3. Sayfada*

■ **Barış yolu uzun** *Andreas Papandreu, Stern Dergisi'ne verdiği demeçte "Türkiye ile barışa giden yol çok uzun" dedi.* *3. Sayfada*

■ **Sebahattin Ali nereye gömüldü?** *40 yıl önce öldürülmüş, ardında gizlerle örülü söylenceleşmiş bir ölüm öyküsü bırakan Sebahattin Ali nereye gömülmüştü?* *4. Sayfada*



■ **Cezaevleri yine hareketli** *Kutlu ve Sargın'dan açlık grevi uyarısı, Ankara ve Aydın'da huzursuzluk.* *Orta Sayfada*

■ **Müteahhitlere yeni pazar: Afganistan** *Uzun süren savaştan sonra yeniden yapılanma için 1 milyar dolara gereksinimi olduğu belirtilen Afganistan pazarıyla Türkiyeli müteahhitler de ilgileniyor.* *Ekonomide*

■ **Koç Grubu 62 yaşında** *Koç Grubu'nun 62. yıl kutlama törenine, Başbakan Özal, eşi Semra Özal, SHP lideri Erdal İnönü, Vehbi Koç ve birçok politikacı katıldı.* *Ekonomide*

■ **Yugoslav rüzgârı 'liberal'** *Komünist Partisi Başkanı Kruliç, birçok olumsuz yanı olmasına rağmen pazar ekonomisine ağırlık verileceğini söyledi.* *Arka Sayfada*

■ **Her 10 çocuktan 8'i dayak yiyor** *Hacettepe Üniversitesi'nde yapılan araştırmada 3-12 yaş grubu çocuklar arasında, en çok dayağı 4-7 yaş grubu yiyor.* *Arka Sayfada*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İşçi Hakkı...

Bir ülkede demokrasinin en önemli göstergelerinden biri sendikal hak ve özgürlüklerdir. İşçiler, sendikalar aracılığı ile emek güçlerini özgürce pazarlayabiliyorlar mı? "Ülkede demokrasi var mıdır yok mudur?" tartışmasının can alıcı sorusu budur.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

YILIN 6. AYI..

HAZİRAN AYI, BATI ÜLKELERİNDE JUNE (İNGİLTERE, ABD), JUIN (FRANSA), JUNI (ALMANYA), GIUGNO (İTALYA), JUNIUS (MACARİSTAN) DİYE ANILIR. HEPSİNİN KÖKENİNDE, ESKİ ROMA TANRIÇASI JUNO NUN ADI VARDIR. JUNO, TANRI JUPİTER'İN EŞİ OLARAK BİLİNİRDİ VE EVLİLİK TANRIÇASIYDI. BATIL İNANÇLARA GÖRE, MAYIS AYI EVLENMEK İÇİN UĞURSUZDU. AMA HAZİRAN ÇOK UYGUNDU!.



HAZİRAN AYINDA YAPILAN EVLİLİKLERİN ÇOK MUTLU VE UZUN ÖMÜRLÜ OLDUĞUNA İNANILIRDI.
ÇOK ESKİ DEVİRLERDE BU AY 26 GÜNMÜŞ. ROMA'NIN KURUCULARINDAN ROMULUS 4 GÜN EKLEYİNCE 30 OLMUŞ.
TÜRKÇEDE KULLANILAN "HAZİRAN" ADI SÜRYANİCEDEN GEÇMİŞTİR. KUZEY YARIKÜREDE EN UZUN GÜN VE EN KISA GECE DE BU AY İÇİNDE GERÇEKLEŞİR..

Reagan ve Gorbaçov halkın arasında dolaştı

Kızıl Meydan şovu

1 haziran

Dış Haberler Servisi — Moskova zirvesinde önceki gün ABD Başkanı **Reagan**'la SBKP Genel Sekreteri **Gorbaçov** arasında insan hakları konusunda çıkan sürtüşme nedeni ile gerginleşen hava, iki liderin dün Kızıl Meydan'da birlikte, beklenmedik bir yürüyüş yapmaları ve iki teknik antlaşmanın imzalanmasıyla yumuşadı.

Gorbaçov'la Reagan dün sabah Kremlin'de üçüncü kez bir araya geldiler. Ortadoğu, Körfez, Kamboçya ve Güney Afrika sorunlarının ele alındığı görüşmede, ayrıca silahların kontrolüne ilişkin iki teknik antlaşma konusunda görüş birliği sağlandı.

Görüşmeden sonra kıtalararası füze denemelerinin önceden bildirilmesi ve nükleer denemelerin gücünün ölçülmesi için ortak denetleme mekanizması kurulmasına ilişkin iki antlaşma imzalandı. Antlaşmaları ABD Dışişleri Bakanı **George Shultz**'la Sovyet meslektaşı **Eduard Şevardnadze** imzaladı. Başkan Reagan'la Genel Sekreter Gorbaçov'un da katıldıkları imza töreni, Sovyet televizyonundan naklen yayımlandı.

Dün sabah Kremlin'deki görüşmeden sonra düzenlenen basın toplantısında Mihail Gorbaçov, stratejik (uzun menzilli) silahların indirimine ilişkin bir antlaşma imzalanması konusunda umutlu olduğunu söyledi. Reagan ise **Yıldız Savaşları** konusunda bir gazetecinin kendine sorduğu soruya kaçamak yanıt vererek **"Görüşmelerde bu konu ele alınmadı"** dedi.

Gorbaçov, Reagan'a dönerek **"Sayın Başkan yumruklarımızı masaya vurarak, START görüşmecilerine bir antlaşma hazırlamaları için acele etmelerini bildirelim" dedi. Reagan da "Elimden gelen her şeyi yapmaya hazırım"** karşılığını verdi.

Zirvenin üçüncü gününün en renkli olayını ise Reagan'la Gorbaçov'un beklenmedik bir şekilde Kızıl Meydan'da birlikte yürüyüş yapmaları oluşturdu. İki liderin Kızıl Meydan'da sade vatandaşlar gibi yürüyüş yapmaları, meydandaki yabancı turistlerle halkı büyük şaşkınlığa uğrattı. AP'ye göre Reagan'la Gorbaçov'un meydanı dolduranlara yaklaşıp onlarla konuşmaları şaşkınlığı daha da arttırdı ve iki lider coşku ile alkışlandı. Gorbaçov'un meydandaki gruplara Başkan Reagan'ı tanıştırması şova renk kattı. Sovyet lideri bu arada Reagan'la şakalaşmaktan da geri kalmadı. Kızıl Meydan'daki tarihi binaları Reagan'a gösteren Gorbaçov gülerek, **"Burada perestroyka, yeniden yapılanma uygulamıyoruz"** dedi.

Gorbaçov meydanda bulunan bir grupla konuşurken de şöyle dedi:

"Başkan Reagan bazen Sovyetler Birliği'ni, ben de ABD'yi eleştiriyorum. Ama bu, çoğu zaman birbirimiz hakkında yanlış düşüncelerimiz olmasından kaynaklanıyor."

Reagan öğleden sonra Moskova Devlet Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada, Amerika'daki yaşam biçimini, piyasa ekonomisini ve ifade özgürlüğünü övdü.

Bürokrasinin, dünyanın her yerinde sorun olduğunu söyleyen Reagan, Amerikalıların, **"özgürlüğe olan inançlarını gizlemediklerini"** söyledi.

ABD Başkanı, **"Özgürlük, bazı şeyleri yapmanın kurumsal düzenini sorgulamak ve değiştirmek hakkıdır"** diyerek, Gorbaçov'la yaptığı görüşmelerde, **"Değişikliği kurumsallaştırmanın ve reformları garanti altına almanın ne kadar önemli olduğunu anlattım"** diye konuştu.

Moskova Devlet Üniversitesi öğrencilerine, **"Sovyet tarihindeki en umutlu, en heyecanlı dönemlerden birinde yaşamakta olduklarını"** söyleyen Reagan, **"Bu yolculuğun sonucunun ne olacağını bilmiyoruz, ancak reform yapılacağı yönünde verilen sözün tutulacağından umutluyuz"** dedi.

ABD Başkanı Ronald Reagan, Sovyet lideri Mihail Gorbaçov'un onuruna dün gece Moskova'da bir yemek verdi. İnsan hakları savunucusu **Andrei Sakharov**'un, yemek sırasında kolunu Sovyet lideri Gorbaçov'un omuzuna atması dikkati çekti.

Sakharov'la Gorbaçov arasındaki yakınlığın dikkatleri çektiği yemekte, satranç şampiyonu Kasparov, Kremlin'in iki numaralı adamı **İgor Ligaçev**, ünlü balerin **Natalei Bestmertnova**, şair **Andrei Voznesenski** ve besteci **Rodion Şedrin**'in yanı sıra Başbakan Nikolay Rijkov da bulunuyordu.

İTALYAN BASINI

Roma muhabirimiz **Nilgün Cerrahoğlu**'nun bildirdiğine göre, İtalyan televizyonu ve tüm gazeteler, Moskova zirvesinin en önemli kilometre taşlarından biri

olarak ABD Başkanı Reagan'ın Moskova'da rejimin muhalifleri ile yaptığı toplantıyı öne çıkarıyor. **"ABD ile Sovyetler Birliği arasında karşılıklı güvenin geliştirilmesiyle yumuşamada gözle görülür bir aşama kaydedilirken, Reagan'ın rejim muhalifleriyle yaptığı görüşme ile zirve, buz gibi soğuk bir gün yaşadı",** diyor **"Republica"** Gazetesi'nin birinci sayfasındaki zirveye ilişkin başhaber. Ülke basınının en saygın isimlerinden biri olan **Sandro Viola** ise aynı gazeteye Moskova'dan gönderdiği yazısında **"...(Reagan'ın bu girişimi) aslında Gorbaçov ekibi için bir sürpriz değildi"** diyor.

25'inci...

İLHAN SELÇUK *2 haziran*

Perulu romancı Mario Vargas Llosa:

"— Yazarlar" demiş "tehlikeli insanlar olarak görülürler; çünkü tehlikelidirler; kamuoyunu harekete geçirme olanağına sahiptirler."

Öteden beri ben de böyle düşünürüm; bu yüzden kimi yazarın, şairin, romancının başına gelen belalara şaşmam. Eskiden Avrupa'da, günümüzde Üçüncü Dünya'da pek çok örneği var. Meksikalı yazar Carlos Fuentes, Nikaragua'da en saygın edebiyat ödülünü aldığında ne tehlikeli bir kişi olduğunu sözleriyle vurgulamış:

"— Nikaragua'nın savunulması, yarımküremizdeki hegomanyacı güce karşı bütün Latin Amerika'nın savunulmasıdır." Cumhuriyet 21.5.1988)

Fuentes neden dilini tutmamış da böyle konuşmuş? Nobel armağanı sahibi Kolombiyalı romancı Marquez, bu soruyu İspanyol gazetesi El Pais'e verdiği bir demeçte çok açık biçimde yanıtlıyor:

"— ... Latin Amerika'da durum öyle kritik ki, bu nedenle biz yazarlar da yalnız yazmakla yetinemiyor ve çabucak başka görevler de üstleniyoruz."

Nâzım Hikmet işte bu soyağacından bir büyük sanatçıdır; çağının sorumluluğunu bilincinde ısıtmış, iliklerinde duyumsamış bir şair...

Mario Vargas'ın dediği gibi:

— Tehlikeli bir kişi...

★

1980'ler Türkiyesi'nde sözcüklerden çok korkuluyor. Güneş Gazetesi'nde (1.6.1988) okuduğum bir haber bu konuda hem gülünç hem acıklı bir örnek:

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Akarcalı, Malatya'nın Sihadiye köyündeki sağlık ocağının açılış törenine katılmış. Vali, belediye başkanı ve öteki yöneticilerin de bulunduğu törende, konukları saygı duruşuna çağıran sağlık memuru Mehmet Mete'nin dili sürçmüş:

— Atatürk ve devrim şehitleri için.

Derken belediye başkanı atılmış:

— Devrim kelimesini kullanmaya utanmıyor musun?

Vali de saygı duruşu için çağrının yeniden yapılmasını istemiş. Olaydan iki saat sonra sağlık memuru Mehmet, yıldırım emriyle açığa alınmış.

İnanılmaz gibi görünen bir olay; ama Türkiye'nin güncel gerçeklerine uyuyor.

Peki bir sözcükten bu kadar ürken bir yönetim, Nâzım'dan nasıl korkmaz? Şairi nasıl tehlikeli bulmaz? Unutturmak ya da yok etmek için elinden geleni ardına koymaz?

"Onlar" için ne yazmıştı Nâzım:

"Onlar istiyorlar ki
kara toprağın kalbi durana kadar
bir pazarda kelepir mal gibi satalım
kafamızın ışığını, gücünü kolumuzun"

★

Yarın 3 haziran.

Nâzım Hikmet'i 25 yıl önce 3 haziranda yitirmiştik.

Nâzım öldü.

Şiirleri yaşıyor.

Kuşaklar gelip geçecek.

Tutucu ve gerici yöneticiler iktidarda kaldıkları sürece Nâzım'ı yasaklayacaklar..

Yöneticiler ölecek.

Nâzım'ın şiirleri yaşayacak.

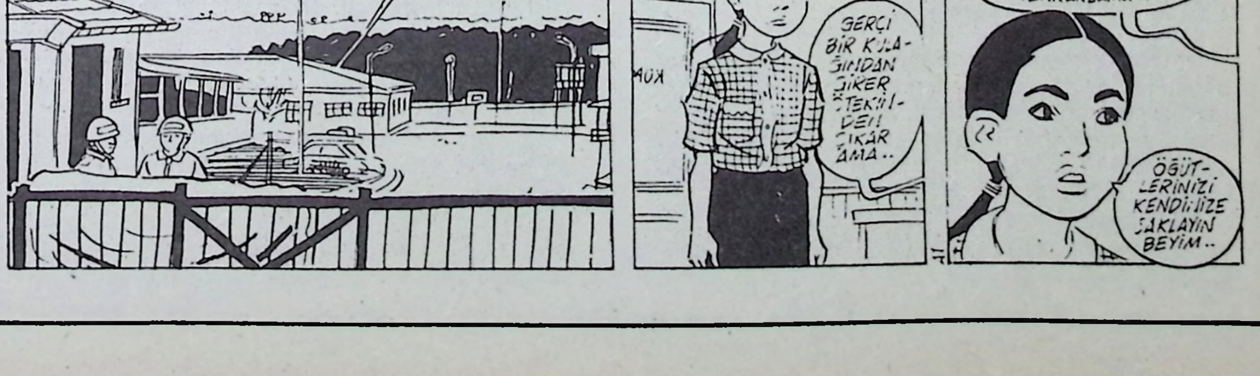
Sonra başka yöneticiler gelecek; eğer gerici iseler onlar da yasakları sürdürecekler.

Onlar da ölecek.

Nâzım'ın şiirleri yaşayacak.

Sonunda bir gün.

Türkiye demokratlaşacak, çağdaşlaşacak, uygarlaşacak; işte o zaman Nâzım Hikmet'in yüce değeri okullarda öğrencilere ders olarak belletilecek.



Kanlı hesaplaşma

2 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İstanbul Ticaret Odası Başkanı **Niyazi Adıgüzel**, Büyük Ankara Oteli lobisinde dün saat 14.30 sıralarında, avukatı **Kürşat Özkan** tarafından tabanca ile vurularak öldürüldü. Olay sırasında, Adıgüzel'le birlikte Türkiye Gazetesi Ankara Temsilcisi **Mevlüt Işık** ile işadamı, mimar **Davut Çelik**'i de öldüren avukat Özkan, daha sonra şakağına kurşun sıkarak intihar etti. Öldürülen üç kişi ile intihar eden katilin, eskiden MHP yanlısı ve birbirleriyle yakın dost oldukları belirtiliyor. Olay, bütün olasılıklar göz önüne alınarak soruşturuluyor. Bu arada katil Kürşat Özkan'ın kardeşleri olan, TRT Denetim Kurulu üyesi **Çağatay Özkan** ile avukat **İldeniz Özkan**, dün akşam gözaltına alındılar. Polis ve savcılıkça cinayetin işleniş nedeni konusunda henüz bir açıklama yapılmadı. Ancak, taraflar arasında mali bir konuda büyük bir anlaşmazlık süregeldiği ve dünkü tartışma sonucunda da bu kanlı olayın meydana geldiği sanılıyor. Cinayet haberinin toplantı halindeki Bakanlar Kurulu'na iletilmesinden sonra bakanlar arasında olayın oluş nedeni olarak şu unsurlar üzerinde duruldu. Bunlar, "senet mafyasının iç hesaplaşması" ve "kişisel anlaşmazlık."

Adıgüzel'in yakın arkadaşı İstanbul Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**, olayı öğrenince dün Ankara'ya geldi. Dalan, olayın gelişmesi konusunda bilgi aldıktan sonra, otopsi yapılan Adıgüzel'in cenazesini alarak dün gece uçakla İstanbul'a getirdi. Adıgüzel'in cenazesi yarın Fatih Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra toprağa verilecek.

Ankara Emniyet Müdürlüğü, cumhuriyet savcılığı yetkilileri ve görgü tanıklarından Cumhuriyet muhabirlerinin edindikleri bilgilerle olay şöyle gelişti:

Niyazi Adıgüzel'in şirketlerinden Dokusan'ın Ankara'daki işlerini takip eden, Ankara Barosu'na kayıtlı avukat **Kürşat Özkan,** profil alüminyum doğrama işleri yapan DETAY AŞ'nin sahibi mimar **Davut Çelik**'e telefon ederek saat 14.00'te TOBB seçimleri için Ankara'da bulunan Adıgüzel'le görüşeceğini, kendisinin ve gazeteci Mevlüt Işık'ın da bulunacağını bildirdi. Davut Çelik'in kardeşi **İbrahim Çelik** ve şirket muhasebecisi **Şaziye Söküm**, bu görüşmeyi daha sonra doğruladılar. Ancak, görüşmenin hangi konuda olabileceği konusunda bir bilgileri olmadığını söylediler.

Saat 14.00'te gazeteci Mevlüt Işık, işadamı, mimar Davut Çelik ve avukat Kürşat Özkan, Büyük Ankara Oteli'nin lobisine geldiler. Az sonra da Niyazi Adıgüzel, TOBB'den çıkarak otele geldi. Bu sırada, yardımcısı **Yalım Erez**'le kapıda karşılaştılar. Adıgüzel, 15.45 uçağıyla İstanbul'a döneceğini ve kızının mezuniyet yemeğine katılacağını belirterek Erez'le vedalaştı. Adıgüzel, üç arkadaşının bulunduğu lobiye geçti ve çay ısmarladı. Az sonra Kürşat Özkan, Browning marka tabancasını çekerek ilk önce Davut Çelik'e doğru ateşledi. Daha sonra Mevlüt Işık'a da ateş açan Özkan, son olarak da Niyazi Adıgüzel'e üç el ateş etti. Bundan sonra tabancasındaki şarjörü çıkartarak değiştiren Kürşat Özkan, cansız yerde yatan Işık, Çelik ve Adıgüzel'e yeniden üç kez daha ateş etti.

Kürşat Özkan, silah sesinden paniğe kapılan restoranttakilere dönerek, **"Korkmayın, sizin için tehlike yok. Bu çakallar beni mahvettiler. Ben de onları temizledim"** dedi. Kürşat Özkan hemen ardından, **"Silahımda son iki kurşun kaldı. Bunlar da bana"** diyerek koltuğa oturdu ve şakağına dayadığı silahını ateşledi.

Bir anda dört kişinin ölmesi otelde panik yarattı. Otel çalışanları ve müşteriler, olaya müdahale ederek, Mevlüt Işık'ı Ankara Numune Hastanesi'ne, Niyazi Adıgüzel'i ise Hacettepe Hastanesi'ne kaldırdılar. Ancak Adıgüzel yolda, Işık da hastanede can verdiler.

Otel çalışanlarından garson **Zeki Özdemir**, olaydan önce Adıgüzeller'in masasına çay servisi yaptığını, masada bulunanlar arasında bir tartışmaya tanık olmadığını, çay servisinden sonra döndüğünde silah sesleri duyduğunu anlattı.

Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden edinilen bilgiye göre, Adıgüzel'in masasında olay meydana gelmeden önce bir **"liste tartışması"**nın geçtiği öne sürüldü. Ancak tartışmanın hangi **"liste"** yüzünden kaynaklandığı, bu sorunun içinde para meselesi olup olmadığı anlaşılamadı.

Cinayet...

UĞUR MUMCU *3 haziran*

İstanbul Ticaret Odası Başkanı Niyazi Adıgüzel'in avukatı Kürşat Özkan tarafından niçin öldürüldüğü henüz aydınlığa kavuşmadı. Avukat Özkan'ın Türkiye Gazetesi Ankara Temsilcisi Mevlüt Işık ve işadamı Davut Çelik'i de öldürmesi, olay üzerindeki giz perdesini daha da arttırdı.

Adıgüzel ve Özkan'ı tanıyanlar, cinayetin bir para ve iş uyuşmazlığı nedeniyle işlenmiş olabileceğini ileri sürüyorlar.

Adıgüzel'in mali durumunun gün geçtikçe bozulduğu ve tefecilerden borç para aldığı da belirtiliyor. Bir eski ülkücü olan Niyazi Adıgüzel'in daha geçenlerde İstanbul'da düzenlenen bir toplantıda "senet mafyası"ndan yakındığı da biliniyor.

12 Eylül öncesini şöyle bir anımsayın... Ülkücü adı verilen militanlar hem komünizme hem de "liberal kapitalizme" karşı olduklarını söylerler ve kendi görüşlerini benimsemeyenlere karşı savaş açarlardı. O günlerde ülkücülerin duvarlara yazdıkları sloganlardan biri de neydi biliyor musunuz?

— Dökülen kan bizim/Yıkılsın liberal kapitalizm...

Aradan geçen zaman içinde liberal kapitalizm yıkılmadı, tersine, ülkücüleri ve dönek Marksistleri de kadroları arasına alarak ülkeye egemen oldu! Piyasa ekonomisine en hızlı uyum gösterenler arasında eski ülkücüler ve dönek Marksistler de bulunmaktaydı. Bir kısım ülkücü, kapağı yurtdışına atarak "mark milyoneri" oldu; bir kısmı da Türkiye'de iş ve sermaye kervanına katıldı.

Tabii, bizim gibi ülkelerde piyasa ekonomisi tıkır tıkır işlemez. 24 Ocak Kararları ile yürürlüğe konan model kısa sürede aksadı. Bu aksaklık para-kredi düzenini alt üst etti. Piyasa kısa sürede "protestolu senetlerle" doldu. Ödeme güçlüğü kısa sürede iş ve sermaye çevrelerini bir derin bunalıma sürükledi.

Türkiye'de uzun yıllardır bir "yeraltı ekonomisi" işlemektedir. Bankerler ve müteahhitler ile birlikte çalışan yeraltı dünyasının ünlü kabadayıları, 12 Eylül döneminde çeşitli operasyon ve yargılamalar nedeniyle devre dışı kalmışlardı.

Yeraltı dünyasında doğan bu boşluk, kısa sürede "ülkücü mafyalar" adı verilen gruplarca doldurulmuştu. "Senet mafyası" olarak adlandırılan "yasadışı icra memurları"nın bir kısmı, 12 Eylül öncesinin ülkücüleriydi.

Ülkücülerin bir kısmı 12 Eylül öncesi o kanlı kargaşa içinde öldürülmüşlerdi, bir kısmı da 12 Eylül sonrasında tutuklanmış ve yargılanmıştı.

Ülkücülerin "iş bitirici" kesimi ise liberal kapitalizmin yasal ya da yasadışı kadrolarını oluşturmuştu.

İstanbul'da Asım Mail adlı bir avukatın öldürülmesi olayına adı karışan ve bu nedenle bir süre tutuklu kalan bir eski ülkücü, bugün devlet destekli milyarderlerden biridir! 12 Eylül öncesinin ülkücü ideologlarından biri de şimdi Frankfurt'taki en zengin Türkler arasındadır.

Şimdi bu ülkücülerin hiçbiri, 12 Eylül öncesinin "Dökülen kan bizim, yıkılsın liberalizm" sloganını herhalde anımsamaz bile...

Adıgüzel ülkücüdür: katil avukat da öyle... Cinayetin nedeni "siyasal" değil, olsa olsa "ticari"dir.

Ülkücüler eskiden ideolojik nedenlerle adam öldürürlerdi; şimdi cinayetler "ticari nedenle" işleniyor. Nereden nereye?

Petrol işçilerinden sonra 51 bin belediye işçisi de işi yavaşlattı

İşçinin direnişi yayıldı

3 haziran

İş-Sendika Servisi — İşçilerin pasif direniş eylemleri yaygınlaşıyor. Günlerdir işi yavaşlatmakta olan petrol işçilerine dün dört büyük kentin merkez ve ilçe belediyelerinde çalışan 51 bin işçi de katıldı.

Belediye-İş Sendikası ile TÜHİS (Kamu İşveren Sendikası) arasındaki toplusözleşme görüşmelerinin kitlenmesi üzerine belediyelerde çalışan şoförler, temizlik işçileri, park ve bahçeler ve inşaatlarda çalışan işçiler çeşitli yöntemlerle iş yavaşlattılar. Belediye yöneticileri, **"yasadışı direniş var"** iddiası ile Belediye-İş Sendikası'na şikâyette bulunurlarken, Belediye-İş Sendikası direniş yapıldığı iddialarını kabul etmedi. Sendikalar, **"Üyelerimiz yasalara uygun olarak işlerini yapıyorlar. Ancak moralleri bozuk. İster istemez bazı aksamalar oluyor"** dediler.

Petrol-İş kolunda petrokimya işçilerini grev yasağı kapsamına alan yasa dün yayımlanarak yürürlüğe girdi. Petrokimya işçileri dün de iş yavaşlatma ve direniş eylemlerini sürdürdüler, grev haklarının ellerinden alınmasını Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'ya şikâyet ettiler. Petrol-İş Sendikası yöneticileri ve petrokimya işçilerinin toplu olarak ILO Direktörü'ne, İşçi Grubu Başkanı'na ve Sendika Özgürlükleri Dairesi Başkanı'na çektikleri telgraflarda, yasa değişikliği ile grev haklarının ellerinden alınması protesto edildi, yasaların işçilere yeni hak değil, hak kısıtlaması getirdiği anlatıldı. Öte yandan Petkim, Tüpraş, Shell, Mobil ve BP'de de direniş devam etti. Petrol-İş yöneticileri 12 bin dolayında üyelerinin yemek boykotu, topluca viziteye çıkma, fazla mesai yapmama ve servis araçlarına binmeme türündeki eylemlerinde dün yoğunlaşma olduğunu belirttiler.

Batman muhabirimizin haberine göre Batman'daki Tüpraş Rafinerisi'nde çalışan 700 işçi Petkim'de grev yasağının genişletilmesini protesto etmek amacıyla iş çıkışı tesislerden DDY istasyonuna kadar yaklaşık 2 kilometrelik yolu yalınayak yürüdüler.

Petrol-İş üyelerinin önceki akşam 18.00'deki yalınayak yürüyüşünden sonra Mobil'de çalışan işçilerin de hastalandıkları gerekçesiyle viziteye çıktıkları bildirildi. İşçilerin viziteye çıkması yüzünden Mobil'de üretimin düştüğü belirtildi.

Dört büyük kentin merkez ve ilçe belediyelerinin toplusözleşmelerinin kilitlenmesi ile bağlantılı olarak gelişen pasif direnişte ise işçiler çalışmayı görünen biçimde yavaşlatmış bulunuyor. Örneğin işe başlama saatinde servise çıkmak üzere önceden hazırlık işlemlerini tamamlayan şoförler, tam saatinde toplu olarak iş almaya geldiklerinden işe çıkışlarında ortalama yarım-bir saatlik bir gecikme oluyor. Temizlik, park, bahçeler, inşaatlar ve tüm diğer ünitelerde ara dinlenmeleri eksiksiz kullanılıyor, üretim durdurulmuyor, ancak işler yavaşlatılıyor.

Dünkü yaygın pasif direniş, çöp alımı ve otobüsler dışında halkın yaşamını pek etkilemedi. Ancak sürmesi halinde birkaç gün içinde belediye hizmetlerinde önemli aksamaların doğması bekleniyor.

Bu arada dün İstanbul'da Belediye-İş Sendikası yöneticileri ile TÜHİS (Kamu İşveren Sendikası) yöneticileri yeniden bir araya geldiler. Ancak sözleşme tarihlerindeki farklılıklar nedeni ile İstanbul merkez belediyesi için uyuşmazlık zaptı tutulmasını sağlamak, yasal prosedür anlamında bir araya gelme olayı yaşandı. Uyuşmazlıkta olumlu bir gelişme olmadı.

Değeri yıllar sonra anlaşılan Ahmet Bedevi, ölümünün 25. yıldönümünde "Çevre Şenliği" ile anıldı

Yeşillerin atası: Manisa Tarzanı

FÜSUN ÖZBİLGEN *5 haziran*

Eski sinemaseverlerin hayallerini halen süsleyen bir film vardır: Tarzan. Afrika'nın balta girmemiş ormanlarına düşen bir uçaktan kurtulan küçük insan yavrusu, insan görmeyen bir çevrede hayvanların yardımı ile büyür; konuşmasını ve insanca hiçbir yaklaşımı bilmemektedir. Yıllar sonra büyük bir insan olarak insanlarla karşılaşınca akla gelebilecek gelişmeler filmin dramatik örgüsünü oluşturur ve insanoğlunu kendi gelişmişliğini bir kez daha düşünmeye ve yargılamaya itekler.

Bu filmde "Tarzan" bir hayal ürünüdür, ama sinemaseverlerin unutamadığı bir kişiliktir. Aynı şekilde eski Manisalıların unutamadığı bir kişilik daha vardır. Bu da "Manisa Tarzanı"dır. Manisa Tarzanı, belki ilk zamanlarda çok sevdiği Tarzan filmine öykünerek yola çıkmış ve Manisa'nın yaslandığı Spil Dağı'nda gerçek bir Tarzan gibi yaşamaya başlamıştır. Ancak "Manisa Tarzanı"nı hayal kurgu Tarzan'dan ayıran özellik, kendisinin hem insanlığın değerlerini tanıyan ve onlara özen gösteren hem de doğadaki değerleri bilip koruyan ve insanlara da bu değerleri aşılamaya çalışan bir çevreci olmasından kaynaklanmaktadır.

Ahmet Bedevi ismini taşıyan Manisa Tarzanı, 1899 yılında Bağdat'ta doğmuş, küçük yaşlarda Türk Ordusu'nda er olarak görev yapmış ve yararlık göstermiştir. Tarzan'ın Manisa'ya yerleşmeden önceki yaşamı hakkında bilinen çok az şey vardır. Ancak ölümünün 25. yılında 31 mayıs günü Manisa'da törenle anılan Manisa Tarzanı'nın 9 Eylül 1922 yılından önce üç yıl işgal altındaki Manisa'yı yaşadığı ve kentin yangınlar içindeki halini hiç unutamadığı yakınlarınca anlatılmaktadır.

İşte bu yangınların sararıp karарttığı kenti yeşile boyamak için Ahmet Bedevi, yıllar yılı büyük emek sarfetmiştir. Spil Dağı'nda yaşayan, kente inip ağaç dikip her gün üşenmeden sulayıp yine dağlarına dönen, her gün saat 12'de dağdan kente doğru bir atımlık barutu ile top patlatan bu kendine özgü adamı eski Manisalılar bugün halen anlatıyorlar. Göğsüne kadar inen sakalları ve siyah şortu ile gezen ve yaz kış üstüne başkaca bir şey giymeyen, sadece bazı bayramlarda, **"İstiklal Madalyası"**nı bir geniş ağaç yaprağına iliştirerek boynuna asan Ahmet Bedevi, Manisa'da ağaç kesmeye kalkan vali ve belediye başkanlarının da korkulu rüyası olmuştur. Yeni yol açmak için ağaç kesmeye kalkışan bir belediye başkanını nasıl korkuttuğunun öyküsü halen anlatılmaktadır. Bu arada bu ağaçların kesilmeyip başka bir yere taşınacağı sözü verildikten sonra Tarzan'ın yakınlarına şöyle dediği de bilinmektedir:

"Ben sanki bilmiyor muyum, o ağaçlar söyledikleri yere taşınınca bir süre sonra kuruyacaklar. Çünkü taşıyacakları yeni toprağı o ağaçları yaşatmaya elverişli değil. Ama olsun hiç değilse ağaçları kesmeyip yaşatmak gerektiği konusunda bir eğitimden geçmiş oluyorlar. Bu da bir kazançtır."

Manisalı gençlerin ve çocukların ağaç sevgisi konusunda, hatta doğa sevgisi ile ilgili ilk dersleri Manisa Tarzanı'ndan aldıkları bilinmektedir. Örneğin suları soğuk bir kış günü, üstten donan büyük havuzun dibindeki balıkları kurtarmak için Tarzan'ın nasıl buzları kırarak suya atıldığı o günlerin çocukları, bugünün büyüklerince halen anlatılmaktadır.

Ağaç ve doğa sevgisi ve çevre güzelliği için emek vermenin öncüsü Manisa Tarzanı, o günlerde Türkiye'de pek bilinmeyen çevre korumayı bilinçli bir şekilde hayata geçiren bir kişi olarak bugün takdirle anılıyor. Manisa Belediyesi 31 mayıs tarihinde ölümünün 25. yılında Tarzan'ı andı ve kent meydanlarından birine dikilen Tarzan heykelinin çiçekli çevresinde bir tören düzenleyerek Manisa kentinin başına **"yeşil"** sıfatını kazandıran bu gerçek Tarzan ve gerçek çevreciye şükran sundu.

Kuruluş dilekçesi İçişleri Bakanlığı'na verildi

Yeşiller artık partili

7 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Yeşiller Partisi'nin kuruluş dilekçesi dün sabah İçişleri Bakanlığı'na verildi. Türk siyasi yaşamındaki 10. siyasi parti olarak kurulan YP'nin genel başkanlığına Prof. Dr. Celal Ertuğ seçildi.

Yeşiller Partisi'nin 51 kurucusu tarafından hazırlanan kuruluş dilekçesini dün sabah Prof. Dr. Celal Ertuğ, İçişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Memduh Oğuz'a verdi. Memduh Oğuz, dilekçeyi ve kuruculara ilişkin belgeleri içeren dosyayı Prof. Dr. Ertuğ'dan alırken, **"Partinin Türk siyasi hayatına hayırlı, uğurlu olmasını temenni ediyorum"** dedi. Ertuğ ile birlikte bakanlığa gelen parti kurucuları **Ali Kocatepe, Melih Ergen, Vural Suiçmez, Adnan Haraççı, Atilla Aytüre, Kubilay Yürür ve Emcet Olcaytu**'nun yakalarına ayçiçeği içinde dünyayı taşıyan bir kaplumbağa biçimindeki rozet taktıkları dikkati çekti.

YP'nin 51 kurucusu arasında iki müzisyen, yedi sekreter, iki ev kadını, bir eczacı, bir pedagog, bir diyetisyen, bir mimar, dört gazeteci, yedi doktor, üç sanayici, yedi mühendis, üç emekli, bir emekli oramiral, üç avukat, iki veteriner ile altı serbest meslek sahibinin bulunduğu belirtildi. Kurucular arasında bulunan sanatçı **İlhan İrem** bakanlığa ve daha sonra düzenlenen basın toplantısına katılmadı.

Ertuğ, dilekçeyi verdikten sonra basın mensuplarına yaptığı açıklamada, kurucular kurulunun ken-

disini genel başkanlığa seçtiğini söyledi. Ertuğ, genel başkan yardımcılıklarına da Ali Kocatepe (sanatçı), Melih Ergen (serbest meslek), Nilgün Tazbaz (gazeteci), Vural Suiçmez (iktisatçı-yazar) ve Şeyma İlker'in (pedagog) seçildiklerini belirtti.

Ertuğ ve kurucular bakanlıktan sonra Anıtkabir'e giderek Atatürk'ün manevi huzurunda saygı duruşunda bulundular.

Yeşil Partisi, Türk siyasi yaşamındaki 10. parti oluyor.

Dahiliye mütehassısı olan Prof. Dr. Celal Ertuğ, halen 73 yaşında. Prof. Dr. Ertuğ, 1950'li yıllarda eski Başbakan **Adnan Menderes'in** özel doktorluğunu yaptı. Bir dönem CHP'den senatörlük de yapan Ertuğ, daha sonra **"Ankara Hava Kirliliğini Önleme Derneği"**ni kurdu ve genel başkanlığını yaptı.



'Sol kanat'ın kazandığı İstanbul il kongresi iptal edildi

SHP'de kurultaya engel

8 haziran

Haber Merkezi — SHP'de kurultay hazırlıkları bütün hızıyla sürerken, dün beklenmedik bir gelişme ile 2 gün önce yapılan İstanbul il kongresi iptal edildi. Parti örgütünde **"şok etkisi"** yaratan iptal kararı Beyoğlu İlçe Seçim Kurulu'na yapılan bir itiraz üzerine alındı. **"Baykalcı"** olarak bilinen 5 partili, aday olan iki üyenin aynı zamanda sandık kurulunda görevli olduğunu belirterek kongrenin iptalini istediler. İlçe Seçim Kurulu bu itirazı yerinde bularak Siyasi Partiler Yasası'nın 21. maddesinin 6. ve 11. fıkraları uyarınca kongrenin iptaline karar verdi, ayrıca kongrenin 10 temmuzda yapılabileceğini belirtti.

İstanbul il kongresinin dün akşam üzeri iptal edilmesi SHP'de **"şaşkınlık"** yaratırken, 25-26 haziran tarihleri arasında yapılması kararlaştırılan kurultayın da ertelenmesini gündeme getirdi.

Bu konu parti meclisinin bugünkü toplantısında ele alınacak. Genel Başkan **Erdal inönü,** kararı öğrendikten sonra Pembe Köşk'te Genel Sekreter Sağlar ve partinin hukukçu üyeleriyle bir durum değerlendirmesi yaptı. İnönü, **"Kurultayın bu karardan sonra ertelenmesi bana ters görünüyor"** dedi. Parti meclisinin bugün yapılacak son toplantısının bu nedenle iki gün sürebileceğini söyledi.

İstanbul il kongresinin iptal edilmesi parti içinde çeşitli tepkilere yol açtı. Ancak görüşler genelde, **"İstanbul'suz bir kurultayın"** olamayacağı yolunda gelişti. Genel başkan adayı İsmail Cem, kurultayın ertelenmesini isterken Deniz Baykal da **"İstanbul delegasyonunun kurultaya katılıp katılmamasının sonucu etkilemeyeceği"** görüşünde olduğunu bildirdi.

SHP'de şok etkisi yaratan iptal olayı şöyle gelişti: İl kongrelerinin tamamlanmasından sonra kurultaya yönelik çalışmalar sürerken **"Baykalcı"** olarak bilinen 5 partili, yasal sürenin dolmasına 10 dakika kala İstanbul il kongresinin iptali için Beyoğlu İlçe Seçim Kurulu'na itirazda bulundu. **Erkan Alptekin** (Şişli), **Hakkı Sevim, Çetin Soysal** (Fatih), **Hasan Çelebi** ve **Raif Topdemir'**in (Bakırköy) imzalarını taşıyan dilekçede, Ercan Karakaş listesinden 9. sırada yedek olarak aday olan **Hakan Tan ile Doğan Öztunç** listesinden 46. sırada kurultay delegesi adayı olan **Kalkay Özaslan'**ın seçim sandık kurulunda yer aldığı belirtiliyor ve bunun yasaya aykırı olduğu kaydedilerek, il kongresinin iptali isteniyordu.

İtiraz dilekçesi saat 16.50 sıralarında **Erkan Alptekin** ve **Hakkı Sevim** tarafından Beyoğlu İlçe Seçim Kurulu ve Beyoğlu 1. Adliye Ceza Mahkemesi Başkanı **Selahattin Celayir** incelemeden sonra itirazın yerinde bulunduğunu ve İstanbul il kongresinin iptal edildiğini bildirdi. Celayir, kongrenin tarih olarak 10 temmuzda gerçekleştirilmesini de karara bağladı. İlçe Seçim Kurulu'nun bu kararı İl Başkanı Karakaş'a sözlü olarak iletildi.

İlçe Seçim Kurulu'nca verilen kararda **"Siyasi Partiler Yasası'nın 21. maddesinin 6 ve 11. fıkraları uyarınca, adayların sandık kurulunda görev alamayacaklarının belirtildiği ve seçim sonucuna etki etmese de bu itirazın dikkate alınarak kongrenin iptal edilmesi gerektiği görüşüne yer verildiği"** öğrenildi.

Kongrenin iptal edilmesi SHP'de şok etkisi yarattı. Yeni İl Başkanı **Ercan Karakaş** bunun üzerine arkadaşları ile bir durum değerlendirmesi yaptı. Karakaş, bu arada Genel Başkan **Erdal İnönü** ve Genel Sekreter **Fikri Sağlar'**ı arayarak durum hakkında bilgi verdi. İnönü'ye **"Bu durum karşısında kurultayın ertelenmesi gerektiği"** görüşünü iletti.

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** de il kongresinin

iptalini öğrendikten sonra Pembe Köşk'te bir değerlendirme toplantısı yaptı. İnönü, Köşk'e Genel Sekreter **Fikri Sağlar** ile örgüt işlerinden sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı **Ayhan Fırat** ve MYK'nın hukukçu iki üyesi **Turan Bayazıt** ve **Nail Gürman**'ı çağırdı. İnönü'nün toplantıda özellikle hukukçu parti yöneticilerine **"Bu durumda hukuken bir çare var mı?"** sorusunu yönelttiği öğrenildi. Toplantıda Bayazıt ve Gürman'ın İnönü'ye kurultayın hukuken 30 hazirana kadar toplanması gerektiğini vurgulayarak, hukuken bir şey yapılamayacağını dile getirdikleri öğrenildi.

Toplantıda yalnızca değerlendirmeleri dinlemeyi yeğleyen İnönü, konuyu parti meclisinde tartışmak gerektiğini belirtti. İnönü, daha sonra Cumhuriyet muhabirine, **"Kurultayın bu karardan sonra ertelenmesi bana ters görünüyor. Ancak konu yarın (bugün) toplanacak olan parti meclisinde enine boyuna görüşülecek ve bir karara varılacak"** dedi.

İstanbul İl Başkanı **Ercan Karakaş**, iptal kararının parti üyelerince pek anlaşılamadığını belirterek şunları söyledi:

"Durumu değerlendiriyoruz. Genel başkana gerekli bilgiler iletildi. Yarın (bugün) toplanacak parti meclisinde konunun ele alınmasını ve İstanbul delegelerinin katılmadığı bir kurultayın yapılmaması gerektiğini söyleyeceğiz. Parti meclisinin bu konuda gerekli değerlendirmeleri yapacağına inanıyoruz."

Kurultayda, Genel Sekreterliği hedefleyen grup başkanvekili **Deniz Baykal** ise **"İstanbul il kongresinin iptali karşısında ne yapılacağına"** parti mecilisinin karar vermesi gerektiğini belirtti. **"Parti meclisi herhalde bir karar alır"** diyen Baykal, kendisinin bu konuda bir değerlendirmesi olmadığını belirtti.

Baykal, İstanbul delegasyonunun kurultaya katılmasının ya da katılmamasının sonucu etkilemeyeceği kanısında olduğunu da belirterek, **"Bu da kurultayda görülecektir"** dedi.

Balıkesir'de bulunan genel başkan adayı **İsmail Cem** ise iptal konusunda Cumhuriyet muhabirine şunları söyledi:

"İstanbul il kongresinin iptal edilmek durumunda kalması, partimiz açısından çok üzücüdür. İstanbul'un temsil edilmediği bir kurultay, anlamından çok şey kaybedecek ve kurultaya 90 kişiyle en fazla delegeyi gönderen il saf dışı kalmış olacaktır."

Sol kanadın sözcülerinden İzmir Milletvekili **Kemal Anadol** Ankara'da kongrenin iptalini öğrenince **"Parti meclisinin parti içi demokrasiyi koruması gerekir. Yoksa kurultay meşru olmaz. İstanbul'suz bir kurultay düşünemiyorum"** değerlendirmesini yaptı.

SHP İstanbul Milletvekili Ali Topuz ise kararı tartışmaya imkân olmadığını söyledi. Topuz şöyle dedi:

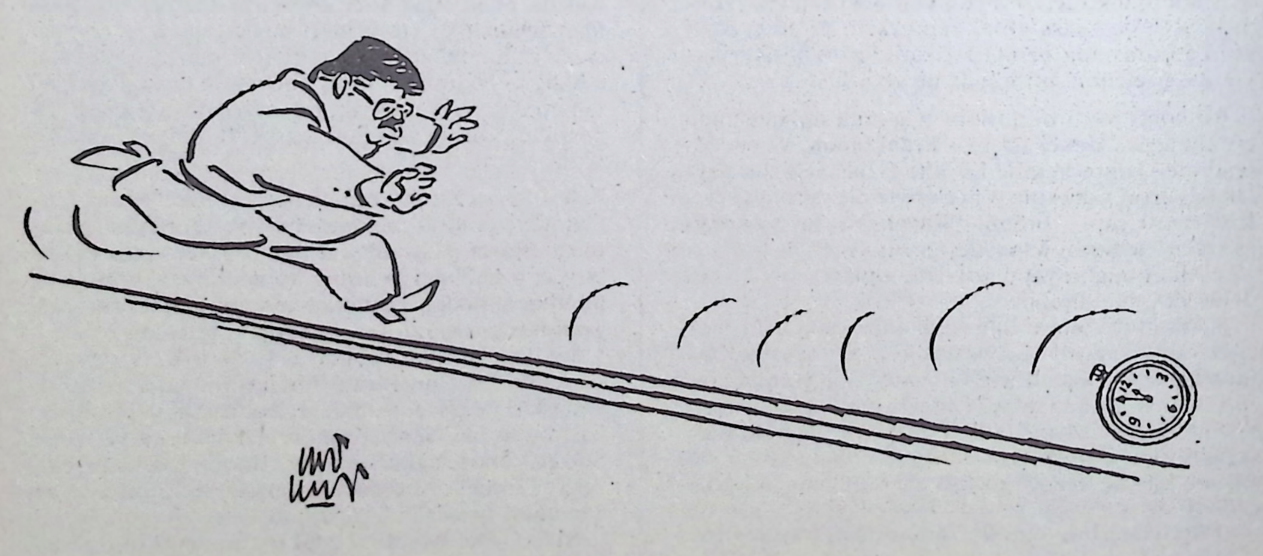
"Tabii bu kararı tartışmaya imkân yok. Yasal bakımdan bir zorunluluk doğmuş olması gerek. Böyle bir durumun ortaya çıkmasını istemezdim. Durumu partinin yetkili organı karara bağlayacaktır."

HUKUKİ SORUN

İstanbul il kongresinin iptali, kurultayın ertelenmesini gündeme getirirken, bir hukuki engel ortaya çıktı. Siyasi Partiler Yasası'na göre kurultayın **"en geç üç yılda"** bir yapılması gerekiyor. SHP'nin bundan önceki olağan kurultayı bundan üç yıl önce HP döneminde 30 haziranda yapılmıştı. Bu nedenle olağan kurultayın bu kez 30 hazirana kadar yapılması gereği ortaya çıkıyor. Ancak buna benzer bir sorun daha önce DSP'de yaşanmıştı. DSP il olağan genel kurulunu yasada öngörülen süre içinde toplayamamıştı. Bunun üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı kurultayın zamanında yapılması için DSP'yi uyarmıştı. DSP uyarı üzerine gereğini yapacağını bildirmiş, ancak kurultayını normal zamanından oldukça sonra gerçekleştirmişti.

SHP'de daha önce de yine bir itiraz üzerine 6 kurultay delegesi çıkaran **Bingöl**'ün kongresi iptal edilmişti. Dün İstanbul il kongresinin yanı sıra 10 kurultay delegesi bulunan **Van** il kongresi daha önce iptal edilmişti.

Bu arada İstanbul İl Başkanlığı'na seçilen Ercan Karakaş'ın marti meclisi üyeliğinin devamı konusunda pürüz ortaya çıktı. İptal kararından önce Genel Sekreter Yardımcısı Ayhan Fırat da Karakaş'ı arayarak il başkanlığına seçildiği için istifasının gerektiğini ve yerine daha sonra gelen yedek üyenin çağrılacağını bildirdiği öğrenildi. Karakaş bu istek üzerine istifasını göndereceğini, ancak kongre sorununun henüz kesinleşmediğini bildirdiği belirlendi.



Hayali ihracat yasasına veto

8 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) -- Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, kamoyunda **"hayali ihracatçılara af yasası"** diye adlandırılan yasayı TBMM'de bir kez daha görüşülmek üzere geri gönderdi.

Cumhurbaşkanlığı'nın geri gönderme yazısında **"yasanın eşitlik ilkesine aykırı"** olduğu belirtildi. Hayali ihracatçılara hapis cezası yerine para cezasını öngören yasa 1 eylülde toplanacak olan TBMM'de yeniden görüşülecek.

TBMM'de görüşülmesi sırasında muhalefetin büyük tepkileriyle karşılaşan ve iktidara hayali ihracatçıları himaye etme suçlaması yöneltilen yasa, bir ölçüde değiştirilerek kabul edilmişti. Muhalefetin sert çıkışı üzerine ANAP'lılar bir önergiyle hayali ihracatçılara verilen para cezalarının ödenmemesi durumunda 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası öngören hüküm yasaya eklenmişti.

1918 sayılı kaçakçılığın men ve takibine ilişkin yasanın 45. maddesini değiştiren yasa ile hayali ihracatçılara sağladıkları haksız menfaatin iki katı veya teşebbüsleri halinde menfaatin yarısı oranında para cezası verilmesi öngörülmüştü. Bu cezanın, menfaatin sağlanması halinde 20 milyon liradan, teşebbüs halinde 5 milyon liradan az olamayacağı hükme bağlanmıştı.

Bu arada ANAP'lıların kabul edilen önergesiyle yasaya **"suç konusu madde ve eşyaların müsadere edileceği, para cezalarının ertelenmeyeceği, para cezasını ödemeyenlerin 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaları"** hükmü eklenmişti.

TBMM'de ve kamuoyunda geniş tartışmalara neden olan yasa hakkında Cumhurbaşkanlığı'nın hukuk danışmanları olumsuz yönde rapor hazırlayarak dün Cumhurbaşkanı'na sunmuşlardı. Cumhurbaşkanı Kenan Evren dün sabah GAP gezisine çıkmadan önce yasayı veto etti.

Cumhurbaşkanı'nın veto gerekçesi dün akşam saatlerinde henüz TBMM'ye ulaşmamıştı.

TBMM yasayı aynen kabul etmesi durumunda, Cumhurbaşkanı'nın veto yetkisi bulunmuyor. Ancak Cumhurbaşkanı yasanın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurabiliyor. Yasa Mecliste değiştirilerek benimsenirse Cumhurbaşkanı ikinci kez veto edebiliyor.



Mehmet Eymür: Türkiye'de MİT dışında istihbaratla uğraşan birimler var

MİT için yeni iddia

9 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) -- Kamuoyunda **"MİT raporu"** olarak bilinen metnin yayınıyla ilgili olarak İstanbul'da açılan dava için talimatla ifade veren eski MİT Kaçakçılık Daire Başkanı **Mehmet Eymür'**ün, ifadesinde Türkiye'de MİT dışında istihbaratla uğraşan başka birimlerin varlığından söz ettiği öğrenildi. Elde edilen bilgilere göre Eymür'ün ifadesinde MİT raporuyla ilgili haberi yazan **İrfan Taştemur'**un rapordaki bilgileri almak için MİT yerine başka bir yere gitmiş olabileceği ileri sürülüyor.

İstanbul'daki dava dosyasına eklenmek üzere talimatla ifade veren Eymür'ün ifadesi Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından alındı. Eymür'ün ifadesinde, İrfan Taştemur imzasıyla 2000'e Doğru Dergisi'nde yayımlanan haberin Eymür tarafından hazırlanan ve daha sonra da etüt olarak adlandırılan metinde olmayan bilgileri içerdiği, metinde yer alan önemli bilgilerin habere alınmadığı, haberin gerçek dışı bilgilerle dolu olduğu anlatılıyor.

Önceki gün İstanbul'da yapılan duruşmaya ulaşamayan ifadesinde, Mehmet Eymür'ün, 2000'e Doğru Dergisi'ni ve derginin başyazarı **Doğu Perinçek'**i, diğer basın kuruluşlarını kışkırtmak, basında provokatörlük görevini üstlenmekle suçladığı bildirildi. Eymür'ün ifadesinde, derginin daha önce Aydınlık adı altında yayın yaptığı ve Mehmet Eymür'le çalışma arkadaşlarını uzun yıllar boyunca hedef haline getirdiği belirtiliyor. Eymür'e göre, derginin MİT mensuplarıyla ilgili maksatlı yayınları geçen yıl ağustos ayında **Hiram Abas'**ı konu alan bir yazıyla yeniden başlamış.

Eymür'ün ifadesinde, MİT raporu olarak bilinen metinle İrfan Taştemur tarafından yazılan haberdeki bilgiler arasındaki çelişkilerin de tek tek ele alındığı öğrenildi. Edinilen bilgilere göre, Mehmet Eymür, İrfan Taştemur'un **"MİT raporu"**nun adını bile tam ve doğru yazmadığını, haberde rapordan alınan bölümler gibi gösterilen birçok cümlenin raporda yer

almadığını, polisler arasında İstanbul'da yapılan toplantılara katılan kişilerin adlarının eksik veya yanlış olduğunu ileri sürüyor.

Mehmet Eymür'ün Ankara'da mahkemeye verdiği ifadede İrfan Taştemur, Doğu Perinçek ve arkadaşlarının MİT ajanı olup olmadıkları konusunda bilgisi olmadığını söyledi ve yasalara göre devlete ilişkin istihbarat yapmakla sadece MİT'in görevli olduğunu belirttiği ifade edildi. Eymür'ün mahkemeye yasanın bu görevi MİT'e vermesine karşın bazı birimlerin Türkiye'de MİT dışında istihbarat görevi yaptığını bildiğini, Taştemur ve arkadaşlarının bu birimlerle ilişkisini bilmediğini söylediği de belirlendi.

Taştemur'un, haberi için bilgi almak üzere kendisiyle MİT'te görüşmediğini de söyleyen Eymür'ün, adı geçen gazetecinin MİT yerine başka bir yere götürülmüş ve başka kişilerle görüştürülmüş olabileceğini de belirttiği ifade edildi.

Öte yandan, Sabah Gazetesi'nin dün başlayan yayınında, bir süre önce emekliye ayrılan eski MİT Müsteşar Yardımcısı Hiram Abas, raporun hazırlanması için Başbakan Turgut Özal'ın emir vermediğini açıkladı. Abas, gazetede yayımlanan söyleşisinde, MİT raporunun kesin şeklini 17 Kasım 1987 günü aldığını, kendisinin raporu üç gün etüt ettiğini, yetkisi olmasına karşın raporu Başbakana veya Cumhurbaşkanına göndermediğini söyledi.

Kendisinin işkenceci olmadığını da söyleyen Abas'ın MİT raporuna ilişkin sözlerinin bir bölümü şöyle:

"Benim 12 aralıkta kızım evleneceği için 10 günlük izin almıştım; yani müsteşar dönerken ben İstanbul'a geldim. O arada 2 Aralık 1987 günü Mehmet Eymür, raporu okuması için Erkan Gürvit'e bahsediyor ve onlar tayinlerinde kararnameleri imzaladığı için, bilgisi olmasında fayda görüyor. Yani, 'Böyle bir etüt yaptım! **Rapor için ben** 'Kat'iyen bir yere gönderilmeyecek' **demiştim. Fakat Erkan Gürvit'in isteği üzerine raporu 3 Aralık 1987'de göndermiştir. 3 Aralık 1987... Ben İstanbul'dayım, müsteşar Ankara'da ve rapor gitmiştir.**

6 aralıkta raporun İstanbul polisinin elinde olduğu, bizim eski bir mensubumuz tarafından bildirilmiştir. Çok güvendiğimiz bir mensubumuz..."

Kutlu ve Sargın 206 günlük gözaltından sonra DGM'de yargıç önüne çıktı

Yargılandılar

9 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TKP ve TİP genel sekreterleri **Haydar Kutlu** ve **Nihat Sargın**, 206 günlük gözaltı ve tutukluluk süresinden sonra Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde (DGM) yargıç önüne çıktılar. 19'u tutuksuz toplam 21 sanıklı davanın ilk duruşmasına Kutlu ve Sargın'la birlikte 17 tutuksuz sanık katıldı. Davanın ilk gününde duruşma salonuna girebilen 182 sanık avukatı, "savunma yapma olanaklarının kalmadığı" inancında olduklarını bildirerek, duruşma salonunu terk ettiler. Avukatlar daha önce mahkeme heyetine başvurarak, salonun küçüklüğü nedeniyle duruşmaya çok sayıda avukatın ve dinleyicinin katılamadığını belirterek, salonun değiştirilmesini istemişlerdi. Ancak avukatların bu istekleri mahkeme heyeti tarafından reddedildi. Mahkemenin karşısında toplanan çok sayıda yurttaş sabahın erken saatlerinden itibaren salona girmek için yoğun çaba harcadılar. Bu arada gerek gazeteciler, gerekse yabancı gözlemcilerin zaman zaman polisle tartıştıkları gözlendi. DGM önünde bekleyen kalabalık grup içinde **Celal Kelkitli, Mehmet Kelkitli, Remzi Özdemir, İbrahim Aydoğan** adlı 4 kişi polis tarafından gözaltına alındı. Duruşma sırasında söz alan Kutlu ve Sargın, dışardaki izleyicilerin salona alınmasını ve **"duruşmada açıklık ilkesi"** sağlanmasını istediler. Duruşma sonunda mahkeme davayı 17 haziran cuma günü saat 9.00'a bıraktı.

Türkiye'ye 16 Kasım 1987 günü geldikten sonra Ankara Esenboğa Havaalanı'nda siyasi polis tarafından gözaltına alınarak Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu ve TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın, 5 Aralık 1987 günü tutuklanarak Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne konuldular.

Toplam 206 günlük gözaltı ve tutukluluk süresinin ardından dün Kutlu ve Sargın yargılandılar. DGM önünde cezaevi arabasından mahkeme salonuna alınan Haydar Kutlu'nun bu arada, **"Yaşasın demokrasi"** diye bağırdığı duyuldu. Bundan sonra duruşmayı izlemek üzere mahkeme salonunun kapılarına hücum eden yerli ve yabancı basın mensupları, yabancı parlamenter ve insan hakları savunucuları ile bunları kapıdan uzaklaştırmak isteyen polisler arasında çeşitli tartışmalar çıktı. Bu sırada duruşmaya katılmak üzere mahkeme önüne gelen yaklaşık 350 kadar avukatın içeri girme istekleri önce yanıtsız bırakıldı. Ancak daha sonra mahkeme savcısı **Nusret Demiral**'ın isteği üzerine avukatlar ana giriş kapısı önünde bir sıra oluşturarak tek tek içeri alınmaya başladılar. Bu arada aralarında Yunanlı müzisyen ve besteci **Mikis Teodorakis, Zülfü Livaneli, Yaşar Kemal** ve Avrupalı çok sayıda parlamenter ile insan hakları savunucusu ve hukukçu içeri girmek için duruşma salonunun bulunduğu kapının önüne yerli ve yabancı basın mensupları ile birlikte yığılmaya başladı. Bu arada polisin buradaki kalabalığı da uzaklaştırmak için müdahale ettiği gözlendi. Kalabalığın içinde yer alan SHP milletvekillerinden **Kâmil Ateşoğulları** ve **Tevfik Koçak**, polislerden sakin olmalarını, kendilerine yardımcı olmak için çalıştıklarını söylediler.

KİMLİK SAPTAMASI

Avukatların duruşma salonuna girmelerinin tamamlanmasından sonra saat 09.50'de duruşmaya sanıkların kimlik saptaması ile başlandı.

Duruşmaya sanıklardan **Nabi Yağcı (Haydar Kutlu), Nihat Sargın, Cihan Şenoğuz, Adil Demirci, Mustafa Erdoğan, Celal Özdoğan, Mehmet Salmanoğlu, Musa Kasa, Ekrem Kandemir, Atilla Coşkun,**

Mehmet Yalçınkaya, Ali Osman Şen, Cevdet Ahmet Uludağ, Şefika Uludağ, Rasim Öz, Hüseyin Baş, Arif Kaptan katıldılar. Toplam sanık sayısı 21 olan davada sanıklardan **Aziz Çelik**'in rahatsız olduğu için hastanede bulunması nedeniyle **Mehmet Günay, Hüseyin Akpınar** ve **Naci Gürsun**'un da gelmemeleri nedeniyle duruşmaya katılmadıkları bildirildi.

Davanın görülmesine devam edilirken, salondaki bazı avukatlar arkadaşlarının büyük bir kısmının dışarıda kaldığını, bu nedenle içeriye girmeyi başarabilen arkadaşlarının adlarının kaydedilmesini istediler. Bunun üzerine Mahkeme Başkanı **Vehbi Belli**, avukata, **"Ben içerden mesulüm, dava sürüyor, dışarıyı bilemem. Ancak arkadaşlar isimlerini yazdırabilirler"** biçiminde konuştu.

Bu arada Nihat Sargın, mahkeme başkanından söz isteyerek şunları söyledi:

"Bu duruşmada sadece avukatların rahat bir şekilde çalışmaları kâfi gelmediği gibi yargılamada aleniyet olayı da yerine getirilmemiştir. Duruşma sırasında bina dışında duyulan sesler de duruşmayı izlemek isteyen kişilerin salonda yerlerini alamadıklarını göstermektedir."

Daha sonra söz alan Haydar Kutlu da dışarıdan gelen sürekli alkış seslerine dikkat çekerek **"Biz işlediğimiz ileri sürülen düşünce ve fikir suçundan dolayı yargılanıyoruz. 7 aydır bu savunma gününü beklemekteyiz. Salona basın mensupları dahi girememişlerdir. Bu itibarla tam aleniyetin sağlanmasını ve izlemek isteyenlerin de salonda yerlerini almalarının olanaklı hale getirilmesini istiyorum"** dedi.

Avukat **Halit Çelenk** de savunma hakkının insan haklarının temel ilkelerinden olduğunu, avukatların sayıları hakkında yasalarda bir sınırlama bulunmadığı için sanıkların istedikleri sayıda avukat tutabilme haklarının bulunduğunu dile getirerek mahkeme salonunun, sanıkların savunmalarını temin için gelen avukatlar için elverişli olmadığını, bu nedenle öğleden sonraki duruşmanın daha geniş bir salonda yapılmasına karar verilmesini istediklerini bildirdi. Mahkeme heyeti sanık olarak davada adları geçen Rasim Öz ile Atilla Coşkun'un avukat olarak katılma isteklerinin reddine ve duruşma salonunun değiştirilmesi yolundaki isteği görüşmek üzere mahkemeye saat 11.20'de bir ara verdi.

Arada Theodorakis'le birlikte mahkeme salonuna girmeyi başarabilen hemen tüm yabancı gözlemciler Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun elini sıkarak başarı dilediler. Bu arada salona çok az sayıda Türk gazetecinin girmeyi başarabildiği gözlendi. Kutlu ve Sargın, ara boyunca avukatlarla ve arkadaşları ile sohbet ettiler. Bir ara gazetecilerin isteği üzerine zafer işareti de yapan Kutlu ve Sargın, Türk gazetecilerin bazı sorularını yanıtlamak isterken, salon görevlileri tarafından engellendiler. Bu arada gazeteciler, Kutlu ve Sargın'ın yanından uzaklaştırıldılar. Saat 11.55'te yeniden toplanan **Vehbi Benli, Mehmet Bostancı** ve **Süleyman Erkan**'dan oluşan mahkeme heyeti, duruşma salonunun yeterli olduğu kanaatine vardığını açıklayarak duruşmanın öğleden sonra saat 14.00'e ertelendiğini bildirdiler.

Öğleden sonraki oturumda avukatlar savunma yapma olanaklarının bulunmadığını mahkeme başkanı **Vehbi Benli**'ye bildirdiler. Avukatlardan **Halit Çelenk**, sağlıklı bir savunma yapma olanağı olmadığı kanaatinde olduklarını belirterek, tüm avukatların duruşmayı terk etmeye karar verdiklerini ve bu nedenle kararı iletmekle görevlendirilen **Mehmet Ali Aybar, Veli Devecioğlu, Erşan Şansal, Necla Berkan** ve kendisi dışındaki avukatların salona girmediklerini açıkladı. Bu konuşmadan sonra avukatlar salondan ayrıldılar.

Mahkeme başkanlığına verilen bir dilekçeyle de yurtdışından gelen gözlemcilerin büyük bir çoğunluğunun salona girememesi Türkiye'de bulunan parlamenterler ve insan hakları sanucuları tarafından protesto edildi.

Duruşmaya saat 14.30'da iddianamenin okunmasıyla başlandı. İddianamede, sanıkların Marksist düşünceye dayalı komünist bir rejimi Türkiye'ye getirmek için mücadele ettikleri öne sürüldü. Savcı Yardımcısı Ülkü Coşkun, saat 17.00'ye kadar iddianamenin ilk 99 sayfasını okudu. Mahkeme heyeti duruşmanın 17 haziran cuma günü saat 9.00'a bırakılmasını ve duruşmada bulunmayan sanıkların bir dahaki duruşmada bulunmalarının sağlanması için haklarında celp çıkarılmasına karar verdi.

Daha sonra ek iddianameyle ilgili olarak sanıklar Akif Kaplan ve Hüseyin Baş salonda bırakılarak diğerleri dışarı çıkarıldı. İki sanığın avukatlığını ana davada yargılanan Rasim Öz yaptı. Öz, ek iddianameye karşı olduklarını belirterek, yazılı görüş bildirmek için süre istedi.

NE KADAR CEZA İSTENİYOR?

TKP ve TİP üyesi oldukları gerekçesiyle yargılanan 21 sanıktan TKP Genel Sekreteri Kutlu hakkında en az 271 yıl 6 ay, en çok 479 yıl 6 ay, TİP Genel Sekreteri Sargın hakkında en az 276 yıl 6 ay, en çok 504 yıl 6 ay, sanık avukatı Rasim Öz hakkında 6 aydan 3 yıla kadar, diğer tüm sanıklar hakkında TKP'ye üye olmak savıyla 5 yıldan 15 yıla kadar ağır hapis cezası isteniyor.

YUNANLI PARLAMENTERLER

Öte yandan duruşmayı izlemek için dün Türkiye'ye gelen Yunanistan Pire Belediye Başkanı Andreas Adrianopulos ve Yunanistan'ın çeşitli siyasi partilerine mensup 5 milletvekili İstanbul'da yaptıkları ortak açıklamada, TBKP'nin yasal çalışma haklarının kısıtlanmasını protesto ettiklerini bildirdiler. Açıklamada, **"Avrupa'da böyle bir yasağın olduğu tek ülkenin Türkiye olduğu"** kaydedildi.



Beynin sırlarını araştıran doktor

TARIK ERSOY *11 haziran*

İstanbul Tıp Fakültesi'nin 8-11 Haziran 1988 tarihleri arasında eğitimin kalitesinin yükseltilmesi amacıyla düzenlediği **"Mezuniyet Sonrası Uygulamalı Eğitim Kursu"**nun üçüncüsüne katılan Harward Tıp Fakültesi Nöroloji bölümü görevlilerinden ve Harward Üniversitesi Omurilik Zedelenmeleri Merkezi Müdürü olan Prof. Dr. **Robert Young**, nöroloji dalında gelişmelerle ilgili olarak sorularımızı yanıtladı. Nöroloji dalında özellikle beynin görüntülenmesi konusunda büyük ilerlemeler kaydedildiğine değinen Dr. **Young** bunun nörolojiye katkılarını şöyle açıkladı:

"Bugün kullandığımız araçlar arasında MRI adını verdiğimiz sistemle beyin ve omuriliğin son derece güzel resimlerini elde edebiliyoruz. Ayrıca istediğimiz zaman da son derece küçük beyin kesitlerini de inceleyebiliyoruz. Evvelden bu bölgeler ancak hasta öldüğünde yapılan bir otopsi ile görülebiliyordu. Ayrıca CTS adını verdiğimiz bir sistem de bilgisayar yardımıyla beynin taramasını yapıyor ve nöroloğun hiçbir acı, tehlike ve radyasyon korkusu olmadan hastanın beynini incelemesine yardımcı oluyorlar."

MRI ve CTS adı verilen sistemler beynin anatomisinin incelenmesi konusunda nörologlara yardımcı olurken, Dr. Young asıl amaçlarının beynin anatomisinden çok, nasıl işlediğini anlamak olduğunu belirtiyor. **"Bizim istediğimiz, örnek olarak sağ elimizin parmaklarını oynattığımızda beyinde nasıl bir hareket olduğudur"** diyen Young konuyu şöyle açıyor:

"Büyük bir piyanist piyano çalarken beyninde ne tür bir hareket vardır? Bizim ilgimizi çeken öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ve örneğimizdeki piyanistin beyni ile hiç piyano çalmamış bir insanın beyni arasındaki farkların neler olduğudur. Ölümden sonra bu iki kişinin beynini incelersek, arada anatomik olarak hiçbir fark olmadığını görürüz. Aradaki farkı ise beynin anatomisini anlamanın yanı sıra öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini, beynin nasıl çalıştığını anlayarak çözebiliriz. Bunu da fizyolojik testler ve biyokimya yardımıyla anlayabiliriz."

İnsan beyninin değişik bölümlerinin nasıl çalıştığı sorusuna yanıt arayan araştırmacı doktorların son yıllarda **Petscan** adı verilen bir araçla çalıştıklarını belirten Dr. **Young**, bu araç yardımıyla felçli hastalarda, felcin beyinden kaynaklandığı bölgeyi görebildiklerine değinerek, şunları söyledi:

"Bir felç durumunda en fazla bir saat içinde müdahale yapabiliriz. Ne yaparsak ilk saatler içinde yaparız. Örnek olarak kan basıncını azaltabilir ya da yükseltebiliriz. Hastaya daha fazla oksijen ya da şeker verebiliriz. Bu aşamada Petscan olarak adlandırdığımız sistemin yararı hızlı bir şekilde beyinde aksaklığın ne olduğunu gözler önüne serebilmesidir. Beynin herhangi bir bölümüne oksijen gitmediğini anında görürüz."

Dr. Young, felçli bir hastanın beynindeki aksaklığın saptanması durumunda Petscan yardımıyla neler yapıldığı şeklinde bir soruyu da şöyle yanıtlıyor:

"Değişik müdahale yöntemleri vardır. Bunları uygulamanın ardından Petscan'ın yararı aldığımız önlemlerin işe yarayıp yaramadığının kolaylıkla görülmesidir. Beyinde oksijensizlikten dolayı ölmeye başlayan bölümü ufaltmaya çalışırız. Bu çalışmalar değişik yöntem ve kimyasal maddelerin kullanılması dolayısıyla uzun yıllar alır. Kullandığımız bu araç 5 yıldan bu yana her geçen yıl içinde daha da mükemmelleştirilmekte, daha hızlı hale gelmektedir. Gelişen teknik imkânlar sayesinde doktorlar yeni araştırma ve denemeler yapıyorlar."

Çalışma yasaları arapsaçına döndürüldü

Sendikacıya yasa tuzağı

13 haziran

ANKARA (ANKA) — Çalışma yasalarında yapılan son değişiklikler, çalışma yaşamında birçok yeni sorunun doğmasına yol açacak hatalar içeriyor. Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nda yapılan son değişikliklerden biri ile suç olmaktan çıkarılan bir eylem, paralel düzenleme yapılmadığı için aynı yasanın bir başka maddesinde para cezasıyla cezalandırılacak suçlar arasında sayılıyor. 2821 sayılı Sendikalar Yasası'nda ise, değiştirilmeyen ya da değiştirilmesi **"unutulan"** bir fıkra, aralarında Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz'ın da bulunduğu birçok sendikacının sendikacılık yaşamını sona erdirecek sonuç doğuruyor.

2821 sayılı Sendikalar Yasası'nın geçici 4. maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklik ile 7 Mayıs 1983 tarihinde yöneticilikte dört dönem veya daha fazla bulunanlara dört dönem daha, bu tarihte dört dönemini dolduramayanlara ise sekiz döneme kadar seçilme olanağı sağlanırken, bir başka fıkra bunu olanaksız kılıyor.

Aynı maddelerin emekli olmuş, ancak aktif sendikacılık yaşamlarını sürdüren sendikacılar için düzenleme getiren ve mayıs ayında üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmayan üçüncü fıkrası şu hükmü içeriyor:

"Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte (7.5.1983) bağlı bulundukları kanunla kurul kurum veya sandıklardan yaşlılık emeklilik veya malullük aylığı almakta olanlardan sendika, sendika şubesi veya konfederasyonlarda genel kurulları dışındaki organlarda görevli bulunanlar, dört olağan genel kurul dönemini dolduruncaya kadar veya ayrıca iki olağan genel kurul dönemi daha seçilebilirler." Bu durumda, 2821 sayılı Sendikalar Yasası'nın yürürlüğe girdiği tarih olan 7 Mayıs 1983'te emekli durumda bulunan, ancak aktif sendikacılık yaşamını sürdüren sendikacıların sadece iki ek dönem daha seçilme olanağı bulunuyor. Mayıs ayındaki düzenleme, bu fıkrayı de-

ğiştirmediğinden, birçok sendikacının görev süresi 1989 yılında yapılacak genel kurullarda sona erecek.

Konuyla ilgili iş hukuku uzmanları üçüncü fıkra hükmüne giren sendikacıların, ikinci fıkrada tanınan dört dönem daha seçilme hakkından yararlanamayacağını, bu nedenle 1989 yılındaki genel kurullarda görevlerinin sona ereceğini söylediler.

Sendikalar Yasası'nın emekli durumdaki aktif sendikacıların görev sürelerini düzenleyen üçüncü fıkrası nedeniyle, 1989 yılında yapılacak genel kurullardan sonra sendikacılık yaşamları sona ermesi beklenen bazı sendikacılar sunlar:

Şevket Yılmaz (Hem Teksif, hem de Türk-İş Genel Başkanlığı sona erecek), **Mustafa Başoğlu** (Sağlık-İş Genel Başkanlığı sona erecek), **Çetin Göçer** (Belediye-İş Genel Başkan Vekilliği sona erecek), **Mustafa Orhan** (Maden-İş Sendikası Genel Başkanı), **Kazım Kasımoğlu** (Türkiye Maden-İş Genel Başkan Vekili), **Süreyya Dur** (Türkiye Maden-İş Genel Mali Sekreteri), **Hakkı Coşar** (Türkiye Maden-İş Genel Örgütlenme Sekreteri), **Mehmet Tezer** (Genel Maden-İş Genel Başkanı), **Recai Emre** (Yol-İş Genel Başkan Vekili), **Mehmet Acıdereli** (Demiryol-İş Genel Başkanı), **Muhittin Yılmaz** (Demiryol-İş Genel Sekreteri), **Kazım Gözüm** (Demiryol-İş Mali Sekreteri), **Cavit İskalaf** (Demiryol-İş Teşkilatlanma ve Eğitim Sekreteri), **Remzi Durukan** (Türk Harb-İş Genel Başkan Yard.).

2822 sayılı yasanın, 38. maddesinin 1. fıkrasındaki **"greve katılan veya lokavta maruz kalan"** işçilerin işyerleri önünde veya civarında topluluk oluşturmaları son düzenlemeyle yasak olmaktan çıkarılırken, aynı yasanın değiştirilmeyen 77. maddenin birinci fıkrası, bunu suç sayıyor ve **"on bin liradan 30 bin liraya kadar ağır para cazasına"** çarptırılmalarını öngörüyor.



Yeni Genel Müdür Coşkun Ulusoy 'eski defterleri' açtırdı

Ziraat Bankası'nda usulsüzlük

ERBİL TUŞALP *13 haziran*

ANKARA — Ziraat Bankası'nın 1986 yılı hesap ve işlemlerinde önemli **"usulsüzlükler"** olduğu saptandı. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, aralarında Ziraat Bankası eski Genel Müdürü ve ANAP Milletvekili **Kemal Akkaya**'nın da bulunduğu Ziraat Bankası eski yönetim kurulu üyeleri ve bazı üst yöneticiler hakkında soruşturma açılmasını istedi. Yüksek Denetleme Kurulu (YDK) raporunda 1986 yılı bilançosunun gerçeği yansıtmadığı da vurgulanarak 1986 yılında gerçekte zarar eden bankanın bilanço oyunlarıyla 15.6 milyar lira kâr etmiş gibi gösterildiği açıklandı.

Ziraat Bankası eski Genel Müdür Kemal Akkaya'nın engellediği Yüksek Denetleme Kurulu denetimi, Coşkun Ulusoy'un genel müdürlüğe atanmasından sonra yeniden gündeme geldi.

Coşkun Ulusoy, göreve başladıktan sonra Yüksek Denetleme Kurulu Başkanlığı'na başvurarak, bankanın 1986 yılı hesap ve işlemlerinin denetlenmesini istedi. Bunun üzerine başlayan denetim, mayıs ayı sonlarında tamamlanarak yaklaşık 400 sayfalık bir rapor yazıldı.

Raporda, Ziraat Bankası'nın 1986 yılını zararla kapattığı belirtilerek, bilançoda gösterilen 15.6 milyar liralık kârın da gerçek dışı olduğu kaydedildi.

Raporun **"temenniler"** bölümünde yer alan 36 sıra sayılı temenni ile ilgili olarak 395 ve 396. sayfalardaki bilgiler özetle şöyle:

— 1986 yılında Türkiye Gübre Sanayii AŞ'nin (Tügsaş) Ziraat Bankası'nda bulunan mevduatına verilmesi gereken toplam 13 milyar 600 milyon liralık faiz, 1986 yılı bilançosunda gider olarak işlenmedi. Söz konusu 13.6 milyar liralık faiz gideri 1987 yılı giderleri içine aktarıldı.

— Raporda yer alan 17 sayfalık temennide ise tasfiyeye tabi alacaklarla ilgili bilanço işlemleri üzerinde duruldu. Tasfiyeye tabi alacaklar için yasal olarak ayrılması gereken karşılık tutarı 4.5 milyar lira düşük tutuldu.

— Sadece bu iki kalem, bankanın 15.6 milyar lira olarak gösterilen kârını 2.5 milyar liralık bir zarara dönüştürüyor.

YDK raporunun, Ziraat Bankası'nca 1986 yılında usulsüz olarak açılan kredilerle ilgili değerlendirmelere ilişkin bölümünde Halit Narin, Banker Bako ve Koyuncular Toprak Sanayii AŞ gibi firma ve kişilere verilen krediler üzerinde duruldu.

Raporda, usulsüz kredilerle ilgili olarak özetle şu

görüşlere yer verildi:

"**Narin:** Halit Narin'in şirketlerine yüksek tutarlarla ve sağlam teminata dayandırılmaksızın kredi açıldığı saptandı. Halit Narin'in aldığı kredilerin büyük bölümünü, kendisine ait bir şirketi diğer şirketine kefil göstererek aldığı saptandı. Raporda, Halit Narin'in şirketine verilen kredilerin **"sağlam teminat"** aranmaksızın açılmasında rolü bulunan banka yöneticileri hakkında yasal işlem yapılması önerildi.

— **Banker Bako:** Sahte olduğu için dava konusu olan devlet tahvilleri teminat kabul edilerek Banker Bako'ya yüksek tutarlarda kredi kullandırılmıştır. Banker Bako'ya bu kredileri açanlar hakkında yasal takibat yapılmalıdır.

Koyuncular AŞ: Hiçbir tecrübe ve ihracatı bulunmayan Koyuncular Toprak Sanayii Ticaret AŞ'ye ve bunun benzeri şirket ve kişilere teminatsız ve usulsüz ihracat kredileri vererek banka zararına yol açanlar hakkında işlem yapılmalıdır."

YDK raporunda, ayrıca batık kredilerde sorumluluğu bulunan Ziraat Bankası'nın 1986 yılındaki yönetim kurulu başkan ve üyeleri hakkında da soruşturma açılması temenni ediliyor.

Raporun, 1986 yılında görev yapan Ziraat Bankası Yönetim Kurulu hakkında soruşturma açılmasını öneren bölümü şöyle:

"1986 yılında kullandırılmış olup geri dönmeyen ve batık kredi durumuna giren krediler nedeniyle banka zararı söz konusudur. Bu nedenle, KİT'lerle ilgili 233 sayılı kanun hükmünde kararnamenin 46. maddesini gözden uzak tutarak 'banka sermayesi ve bankaya sağlanan kaynakları verimlilik ve kârlılık esasına göre çalıştırmadıkları' **için banka yönetim kurulu üyeleri hakkında da soruşturma açılması temenni olunur."**

1986 yılında ara seçimler, 1987 yılında da referandum ve genel seçimler nedeniyle Ziraat Bankası kaynaklarının bir bölümünün **"seçim yatırımlarında"** kullanıldığı öne sürülmüştü.

Ayrıca bu dönemlerde bankanın birçok firmaya da politik etkilerle kredi açtığı savları gündeme getirilmişti.

Bu dönemde Ziraat Bankası Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini sürdüren Kemal Akkaya ANAP'tan milletvekili adaylığı için hazırlıklar yapıyordu.

Yüksek Denetleme Kurulu, KİT'lerin yıllık denetim programları çerçevesinde Ziraat Bankası'nın 1986 yılı hesap ve işlemlerini denetlemek ve raporunu hazırlamak üzere 1987 yılı ortalarında bir grup denetim elemanını Ziraat Bankası'nda görevlendirdi. YDK elemanları ilk başlarda bankadan gerekli her türlü desteği görüyorlardı. Bilanço üzerindeki ön çalışmalar tamamlandı. Sıra, bilançonun ayrıntısının incelenmesine geldi. Bunun için de banka kaynaklarının hangi alanlara aktarıldığının analizi gerekiyordu. Ayrıca kredi açılan firmaların firma ve kişi bazında da incelemesi yapılacaktı.

Ancak Ziraat Bankası Genel Müdürü Kemal Akkaya, YDK elemanlarına **"dur"** dedi. Akkaya, KİT statüsündeki bankaların TBMM'nin KİT komisyonu yerine Plan ve Bütçe Komisyonu'nda denetlemelerini öngören 3346 sayılı yasa değişikliğini gerekçe göstererek şirket bazında hesap ve işlemlerle ilgili ayrıntıları bilgi ve belgeleri veremeyeceğini bildirdi.

YDK, aym yasanın Anadolu Bankası, Emlak Kredi Bankası, Denizcilik Bankası ve Etibank gibi diğer kamu bankalarını ilgilendirdiğini, ancak bu bankalarda normal denetimin yapılmakta olduğunu hatırlattı. Yasanın YDK denetimiyle ilgili bir hüküm getirmediği, sadece TBMM'de komisyon değişikliği öngördüğü hatırlatıldı. Ancak, Ziraat Bankası'ndan olumlu yanıt alamayan YDK, durumu bir yazı ile Başbakanlığa iletti. Uzun süre Başbakanlıktan da YDK'ya herhangi yanıt gelmedi.

Kemal Akkaya, eylül 1987'de ANAP'tan Samsun milletvekili adayı olarak görevden ayrıldı. Akkaya'nın yerine vekaleten genel müdürlüğe atanan Genel Müdür Yardımcısı **Yahya Aslaner,** Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**'e bir yazı göndererek, bankanın 1986 yılı hesap ve işlemlerinin denetiminin yapılamadığını bildirdi. Kaya Erdem Aslaner'in yazısına herhangi bir yanıt göndermedi.

Sinop Cezaevi 'turistik' oluyor

CENGİZ DEMİREL *13 haziran*

SİNOP — "Uzun zamanlar deniz kenarında ve sular içindeki bir hapishanede kaldım. Kalın duvarlara vuran suların sesi taş odalarda çınlar ve uzak yolculuklara çağırırdı."

Ünlü Sinop Cezaevi'nde 8.5 ay yatan Sabahattin Ali **"Duvar"** adlı öyküsünde cezaevini böyle anlatıyor. Sabahattin Ali şöyle devam ediyor:

"Tüylerinden sular damlayarak surların arkasında yükseliveren deniz kuşları, demir parmaklıklara hayretle gözlerini kırparak bakarlar ve hemen uzaklaşırlardı. Avlunun dört tarafını çeviren surlar kara tarafından kalın ve birbiri arkasına birkaç tane idiler. Bir zamanlar burası şehrin iç sarayı imiş. Ve şimdi sarı yüzlü, sakallı ve dünyadan uzak zavallıların dolaştığı bu bahçede genç cariyeler belki aynı hürriyet aşkıyla gözlerini yukarı çevirip denizi dinleyerek dolaşırlarmış. Bu kalın sular onları hem yabancı gözlerden, hem de düşmanlardan korumak için yapılmış."

Sabahattin Ali gibi daha niceleri Sinop Cezaevi'nde ömür tüketmişler, çile çekmişler. Yer yer 20-30 metre yükseklik ve 3-4 metre kalınlıktaki surlarla çevrili Sinop Cezaevi, Sinopluların içini sızlatan bir abide. İşte bu **"kuş olsa kaçamaz"** dedikleri yüzyıllık cezaevi şimdi taşınma hazırlıkları içinde. Sinop'un Bostancı mevkiinde yeni yaptırılan E tipi cezaevine nakledilecek olan Sinop Cezaevi, onarılarak turizme hizmet verecek. Edebiyatımızda da ününe yaraşır bir şekilde yerini alan Sinop Cezaevi'nin Adalet Bakanlığı'ndan, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na devri için girişimlerde bulunuluyor. Sinop Valisi **Ş. Ergun Özakman** yeni yaptırılan E tipi cezaevinin yıl sonuna doğru tamamlanacağını belirterek Sinop Kalesi içindeki cezaevinde yatanların buraya nakledileceklerini söyledi.

Sinop Belediye Başkanı **Aydın Atakan** da turizme

açılması planlanan eski cezaevindeki tesislerin belediye olarak kendilerinin işletmeye hazır olduklarını, bu konuda Kültür ve Turizm Bakanlığı'na başvurduklarını bildirdi.

Sinop Cezaevi'nin de içinde bulunduğu kale, yerli kavim Gaskalılar tarafından M.Ö.2000 yıllarında yapılmış. Grek, Pontus, Roma, Bizans, Selçuk ve Osmanlılar döneminde büyütülerek onarılmış. Kale bir süre de tersane olarak kullanılmış. Cezaevinin bulunduğu ve iç kale adı verilen bölüm 1214 yılında Sinop'u zapteden İzzettin Keykavus tarafından yaptırılmış.

1882'de Sinop Mutasarrıfı Veysel Paşa zamanında cezaevine dönüşen iç kale 9500 metre kare. Cumhuriyet döneminde cezaevi olarak kullanılan kale ve cezaevi koğuşları son şeklini 1950'de almış ve o dönemde yapılan onarımlar 210 bin liraya mal olmuş. 5 bölüm olan Sinop Cezaevi'nde 11'i küçük olmak üzere 37 koğuş, 21 disiplin hücresi ile 64 müşahede (gözlem) hücresi bulunuyor. Gözlem hücrelerinde siyasi hükümlüler ve idamlıklar barındırılıyor. Cezaevinin bir bölümünde de çocuk ıslahevi bulunuyor.

1940'lara kadar idam cezaları şehir içinde hükümet binası önünde infaz edilmiş. Cezaevinden alınan idam mahkûmları halkın gözleri önünde asılırlarmış. Cezaevi kayıtlarına göre burada yatan hükümlülerden sadece 4'ü cezaevi avlusunda kurulan darağacında can vermişler. Bunlar, 1971'de Vanlı Nurettin Kahraman, Kızıltepeli Cemil Yıldız, Taşköprülü Mustafa Türkoğlu ve 1982'de Balıkesirli Şahabettin Ovalı.

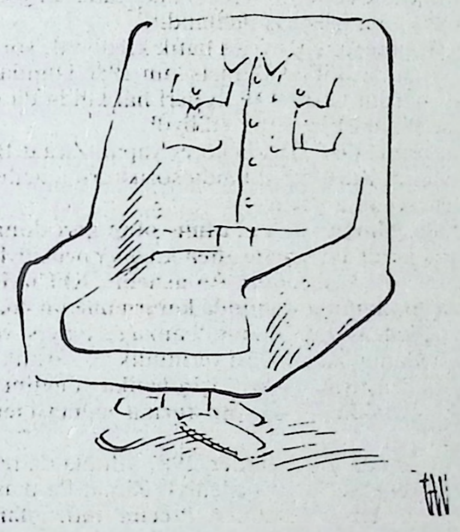
BİR YÜZYILDA İKİ FİRAR GERÇEKLEŞTİ

Sinop Cezaevi'nin bir yüzyıllık tarihi içinde iki firar olayı gerçekleştirilmiş. Cezaevinin "kuş olsa kaçamaz" diye ünlenmesi de buradan geliyor. Tamamen surlarla çevrili cezaevinden kaçış olanağı yok denecek kadar az. Firarlardan ilki 1948'de **Arap Kadir** tarafından gerçekleştirilmiş. Arap Kadir'in nasıl kaçtığı bugün bile hâlâ sırrını koruyor. İkinci firarı 1969 temmuzunda **Emin Aladağ** başarabilmiş.

Bin yılı aşkın kale, bir yüzyılı aşkın cezaevi. Binlerce mahkûmun ortak yazgısı, ortak barınağı, ortak sonu Sinop Cezaevi.

Sabahattin Ali, Refik Halit Karay, Nâzım Hikmet, Cevat Şakir, Kerim Korcan, Burhan Felek, Mustafa Suphi, Hüseyin Hilmi, Refii Cevat. İşte Sinop Cezaevi'nde yatan ünlülerden bırkaçı.

Yakın yıllarda Sinop Cezaevi'nde kalanların en ünlüsü ise Hasan Heybetli. Ancak Hasan Heybetli de son İnfaz Yasası'ndan yararlanarak salıverilmiş. Şu anda cezaevinde bulunan 500 tutuklu ve hükümlü arasında Ankara'da Mısır Büyükelçisi'ni öldüren 4 Filistinli, Amerikan Kulüp baskınına katılan iki Libyalı, TKP/ML militanı Garbis Altınoğlu gibi isimler sayılıyor.



Özal'la Papandreu sonbaharda Kıbrıs'tan asker çekilmesini öngören senaryo üzerinde görüştü

Kıbrıs pazarlığı...

STELYO BERBERAKİS *15 haziran*

ATİNA — Başbakan Özal'ın Atina ziyaretinin ikinci gününde, Kıbrıs'a dönük ilginç bir pazarlığın ipuçları ortaya çıktı. Pazarlığın, Türkiye'nin sonbaharda Kıbrıs'tan bir miktar asker çekmesine ilişkin bir senaryoyu içerdiği güvenilir kaynaklardan öğrenildi. Türk tarafından edinilen bilgilere göre, Türkiye'nin Kıbrıs'tan asker çekmesine ilişin **"muhtemel kararı"**, ancak **"belli bir süreç içinde"** gerçekleşebilecek. Çekilecek asker miktarının ise Kıbrıs'taki Türk toplumunun güvenliğini tehlikeye sokmayacak, ama uluslararası alanda Türkiye'nin önündeki çeşitli engelleri kaldırabilecek **"sembolik bir miktarı"** aşmayacağı belirtiliyor. Bu arada, biri Türk-Yunan ortak bankası diğeri de Sabancı Vakfı ile ilgili iki anlaşmanın imzalanması son anda iptal edildi. Türk-Yunan ortak bankası anlaşması Papandreu'nun ekonomi danışmanı Papanikolau tarafından engellendi.

Üç günlük Atina ziyaretini bugün tamamlayacak olan Başbakan Özal, Papandreu ile ikisi resmi, biri özel akşam yemeği, ikisi de heyetler halinde görüşmeler olmak üzere toplam beş kez buluştu. Özellikle **"baş başa"** yapılan görüşmelerden sağlanan bilgilere göre Başbakan Özal'ın önümüzdeki ekim ayında Papandreu'nun Ankara'yı ziyaretinden önce ya da ziyareti sırasında Kıbrıs'tan asker çekmeye "niyetli" olduğu öğrenildi. Buna karşılık, Kıbrıs'taki Rum ve Yunan birliklerinde benzer bir indirime gidilebileceği bildirildi. Papandreu'nun muhtemelen ekim ayında gerçekleşecek Ankara ziyaretine kadar geçecek süre içinde Kıbrıs Rum lideri Vasiliu ile KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın iki kez bir araya gelmeleri ve konunun ayrıntılarını görüşmeleri de Atina'da ele alınan senaryonun önemli unsurları arasında yer alıyor.

Başbakan Turgut Özal, Atina gezisinin ikinci gününe Anayasa Alanı'nda Meçhul Asker Anıtı'na çe-

lenk koyarak başladı. Daha sonra ana muhalefet partisi Yeni Demokrasi'nin lideri **Konstantin Mitçotakis'**le görüştü.

Özal'ın konuk edildiği Atina dışındaki Astir Oteli'yle başkentin merkezindeki Anayasa Meydanı arasındaki otuz kilometrelik yolda sabahın erken saatlerinden itibaren çok sıkı güvenlik önlemleri alındı. Parlamento binası önündeki Anayasa Meydanı trafiğe kapatıldı ve çok sayıda polis meydana açılan dört yolu kesti. Anayasa Meydanı'na giden yollardan birinde, Yunanistan'da yaşayan Türk ve Kürt mülteciler gösteri yaptı. Göstericiler arasında, Kıbrıslı Rum ve Ermenilerin de bulunduğu gözlendi. Ancak saat 9.30'a yaklaşırken, Anayasa Meydanı çevresinde iki grup halinde bulunan göstericilerin, kendilerinden daha çok sayıda polisle karşı karşıya kaldıkları görüldü.

Akşam saatlerinde Atina'da faaliyet gösterdiği bilinen 11 gruba mensup yaklaşık 500 kişi Türkiye aleyhinde sloganlar atarak yürüyüş yaptı. İkiye ayrılan göstericilerin bir grubu Türkiye Büyükelçiliği'ne yürürken, bir grubu da Yunan Parlamentosu önüne doğru yöneldiler.

Yunan emniyet güçlerinin iki hedefin çevresinde de çok sıkı güvenlik önlemleri aldığı gözlendi.

Yürüyüşçüler arasında, Yunanistan'daki Türk ve Kürt mültecilerin yanı sıra bazı Ermenilerin ve Kıbrıslı Rumların da bulunduğu görüldü.

MİTÇOTAKİS'LE GÖRÜŞME

Özal, dün sabah daha sonra kaldığı otelde Yunanistan ana muhalefet partisi lideri Konstantin Mitçotakis'le yaklaşık bir saat süren bir görüşme yaptı. Görüşmede Türk tarafından Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, Devlet Bakanı **Adnan Kahveci** ve Türkiye'nin Atina Büyükelçisi **Nazmi Akıman** hazır bulundu. Mitçotakis, yaklaşık bir saat süren görüşmeden sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, Özal'la görüşmesini son derece samimi ve yararlı olarak niteledi ve Türk-Yunan ilişkilerinde yepyeni bir döneme girildiğini söyledi. **"Türk-Yunan diyaloğunun bu Atina zirvesinde özlü bir biçimde başladığına inandığını"** kaydeden Mitçotakis, gazetecilerin ısrarlı sorularına rağmen, **"Kendi görüşlerimle ilgili fazla bir şey söyleyemem"** dedi. Özal'ın Atina'dan ayrılmasından sonra kendi görüşlerini ayrıntılı bir biçimde açıklayacağını sözlerine ekledi.

Başbakan Turgut Özal, daha sonra Türk ve Yunanlı işadamlarının oluşturduğu iş konseyinin Yunan tarafına başkanlık eden Teodor Papalopulos'la bir görüşme yaptı.

Özal'ın ziyaretine eşlik eden Devlet Bakanı Adnan Kahveci ile Yunanistan Ulusal Ekonomi Bakanı başkanlığındaki Ekonomik İşbirliği Komitesi de dün toplandı.



GAP'tan sonra TC-ANA geliyor

Özal'a bir uçak daha

17 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakanlık, **ABD "Gulfstream"** şirketinden **"GAP"** adı verilen uçaktan sonra bir uçak daha satın aldı. TC-ANA adı verilen uçağın 29 temmuz günü şirketten teslim alınacağı ve bir aylık eğitim uçuşundan sonra 29 ağustos günü Türkiye'ye gönderileceği bildiriliyor.

Başbakanlık, daha önce Gulfstream şirketinden, G-3 tipi diye bilinen bir uçak almış; bu uçak, Ankara-İstanbul seferlerinde elektrik donanımında çıkan bir arıza nedeniyle yapımcı şirkete geri gönderilmişti. **"Gulfstream"** şirketi, arıza yapan bu uçak yerine G-2 diye bilinen uçağı geçici olarak Türkiye'ye göndermişti.

Bu arada, şirket G-4 tipi diye bilinen süper-lüks uçağın yapımını tamamlamış ve **"GAP"** adı verilen uçak 24 mayıs günü Türkiye'ye gönderilmişti. 24 milyar 700 milyon TL'ye satın alınan uçak, yaklaşık 13.5 kilometre yükseklikten uçabiliyor. Saatte 900 kilometre hız yapan uçak, hiç durmadan 8 bin kilometre yol alabiliyor. 15 ton yakıt alabilen uçak, 15 kişi taşıyor.

İçinde müzik seti, video, radyo ve telefonu bulunan GAP, bir aydır Başbakan Özal'ın gezilerinde kullanılıyor.

Bir ay önce alınan GAP uçağından sonra başbakanlıkça satın alınan TC-ANA uçağına da yaklaşık 25 milyar TL ödendiği ileri sürülüyor.

TC-ANA...

UĞUR MUMCU *17 haziran*

Başbakan Özal, "GAP" adlı lüks özel uçaktan sonra ABD Gulfstream şirketinden bir uçak daha satın aldı.

GAP adlı uçak için 18 milyon dolar (24.7 milyar) ödenmişti. "TC-ANA" adlı uçak için herhalde birkaç milyar lira daha fazla ödendi.

Ne çıkar efendim! Başbakanımıza az bile...

"TC-ANA" adı verilen uçak 1043 seri sayısını taşıyor. Uçağın geçici tescil işareti ise "G-IV".

Uçak, ABD'nin Savannah kentinden temmuzun 29'unda teslim alınacak... Bir aylık eğitim uçuşundan sonra da 29 ağustosta Türkiye'ye gelecek.

Eğitim uçuşları için Başbakanımızın oğlu Ahmet Özal'ı salık veririz...

Kaptan pilot Ahmet Özal, yardımcısı Efe Özal...

Biliyorsunuz, sevgili Başbakanımız, önce aynı şirket tarafından üretilen "G-3" tipi bir uçak almış; ancak saptanan bir teknik arıza nedeniyle "G-3" şirkete geri verilmişti.

Gulfstream şirketi, bu arıza üzerine geçici olarak Başbakanımıza "G-2" tipi uçak göndermiş, bu arada da "TC-GAP" adı verilen "G-4" uçağının yapımını tamamlamıştı.

Akla gelebilecek her türlü lükse sahip bu uçak demek Sayın Başbakanımıza yetmedi ki, "TC-ANA" uçağı da satın alındı.

Alınan ilk uçağın adı "GAP"... Bu ikincisinin de "ANA..."

Niçin "ANA?"

"ANA" sözcüğü "Anavatan Partisi'nin ilk iki hecesidir; bunun için mi?

Bilinmez ki!

"ANA" sözcüğü ile başlayan deyişler ve deyimler de vardır. Sayın Başbakan bu deyiş ve deyimleri de mi kullanmak istedi uçağa bu adı verirken?

Peki "GAP" nereden çıktı?

"GAP" bilindiği gibi "Güneydoğu Anadolu Projesi"nin kısaltılmış adı... "GAP" İngilizcede şu anlamlara geliyor:

— Yarık, rahne, geçit, aralık, fasıla, açıklık... Yol açmak, yarmak, aralık meydana getirmek...

Havacılıkta devlet ve uçak adları için uluslararası kodlar kullanılır. Örneğin Türk uçakları, "Türkiye Cumhuriyeti" baş harfleri alınarak "Tango Charlie" olarak adlandırılır.

Başbakanımızın bu yeni ve lüks uçağının uluslararası havacılık dilindeki adı da şöyle olacak:

— Tango... Charlie... Alfa... Novenber... Alfa...

Gulfstream şirketi, bu süper lüks uçakları, petrol kralları ile Arap şeyhlerine satıyor.

Sıraya şimdi de yurtdışında uçan kuşa borcu olan Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı girdi.

Hem de bir değil, iki süper lüks uçakla!

Peki nereden çıkıyor bu uçak paraları? Hangi bütçeden?

Başbakanlık bütçesinden elbette...

Belki de "örtülü ödenek"ten ya da şu bütçe dışı fonlardan!

"Fak-Fuk-Fon"dan olmasın da hangi fondan olursa olsun.

Atatürk'ün en yakın silah arkadaşı, İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün bindiği "Beyaz Tren" yıllarca dillerden düşmemişti. Neydi "Beyaz Tren" Cumhurbaşkanına ayrılmış bir vagondu alt tarafı...

Ya şimdi?

Bunca dış borç yükü altında inim inim inleyen bir ülkede bir Başbakan dünyanın en lüks iki uçağını satın alıyor.

Kimseden ne ses çıkıyor ne de bir nefes...

Allah'ın hakkı üçtür! Üçüncü "Tango Charlie" uçağı ne zaman geliyor?

DGM'den 'Apo'ya yayın yasağı

17 haziran

Haber Merkezi — İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, Savcılığı, Milliyet Gazetesi'nde yayımlanan **Mehmet Ali Birand**'ın PKK lideri **Abdullah Öcalan**'la yaptığı röportajın yayınını durdurdu.

Milliyet Gazetesi'nde salı günü birinci sayfada, **"İşte Apo, İşte PKK"** başlıklı PKK lideri Abdullah Öcalan'ın fotoğraflarının da yer aldığı bir anons yayımlanmıştı. İki gün süren bu anonsta, Abdullah Öcalan'la yapılan röportajın perşembe günü başlayacağı bildirilmiş, dün de ilk bölümü yayımlanmıştı.

Ankara DGM Cumhuriyet Savcı Yardımcısı **Ülkü Coşkun,** Ankara Enmiyet Müdürlüğü'ne Milliyet Gazetesi'nin yayınının durdurulduğuna ilişkin, İstanbul DGM Savcılığı'nın kararını bildirdi. Gazeteye tebliğ edilen yazı aynen şöyle:

"Milliyet Gazetesi'nin 14-15 Haziran 1988 günlü nüshalarında yayımlanan Mehmet Ali Birand'ın 'İşte Apo, İşte PKK', 'Apo'dan teklif var' **'başlıklı ve 16 Haziran 1988 günlü nüshasında yayımlanan** 'Yol Kavşağı' **röportajları hakkında Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı'nın kararıyla, bu yazıları takip eden 17 Haziran 1988 günlü baskısının dağıtımının önlenmesi ve mevcut nüshalarına el konulması kararlaştırılmıştır. Ülkü Coşkun**

DGM Cumhuriyet Savcı Yrd.

(El yazısıyla)

"İstanbul DGM Cumhuriyet Savcılığı'nın Basın-Muhabere 81 sayılı 16.6.1988 tarihli Milliyet Gazetesi'nin 17.6.1988 tarihli nüshasının dağıtımının durdurulmasına ilişkin kararı Sayın Ankara DGM Cumhuriyet Savcısı Nuset Demiral'ın telefon emrinden tespit edilmiştir."

Milliyet Gazetesi'nin Ankara Siteler'deki matbaasında bazı Anadolu kentlerine gönderilecek gazetelerin ilk baskıları saat 20.30'da tamamlandı. Yaklaşık 30 bin gazete basılarak dağıtım kamyonlarına yüklendiği sırada, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden bir polis ekibi matbaaya gelerek 17 haziran tarihli gaze-

tenin dağıtımının yasaklandığını bildirdiler. Matbaa sorumlusu yazılı bir emir olup olmadığını sordu. Polis yetkilileri emrin daha sonra geleceğini bildirdiler. Ancak matbaa yetkilileri dağıtım kamyonlarını hareket ettirmek isteyince, polis araçlarıyla barikat kurdu ve yetkilileri uyardı. Kamyon şoförleri ise araçlarını terk etmeye zorlandı. Saat 23.55'e kadar bu tartışma sürdü. Saat 23.55'te Ankara DGM Savcı Yardımcısı Ülkü Coşkun'un imzası bulunan yasaklama emri matbaaya ulaştı ve yetkililere tebliğ edildi. Milliyet Gazetesi'nin Ankara matbaasında polisçe alınan önlem şehir içi baskılarının yapılacağı gece yarısı saatlerine kadar sürdü. Gazete, PKK röportajı olmaksızın baskısını sürdürdü.

Marmara Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu'ya dağıtılan gazeteler erken basıldığı için, dağıtım şirketi olan Gameda'ya **"Apo röportajı"** verilerek teslim edildi. Güvenlik kuvvetleri bu gazetelerin matbaalardan çıkışını engelleyemediler. Ancak bu gazeteleri taşıyan Gameda araçlarının yollarda çevrilerek nüshalara el konulduğu öğrenildi.

Gazetenin Genel Yayın Koordinatörü **Altan Öymen,** güvenlik kuvvetlerinin matbaalarına saat 20.35'te geldiğini bildirerek, **"Yazılı bir karar gelmeden yapılan fiili bir müdahaleyi yadırgıyoruz. Karar bize saat 23.35'te gelmiştir. 3 saatlik zamanda yapılmış iş tamamen kanunsuzdur"** dedi.

Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı **Ahmet Abakay** da yayının durdurulmasını kınadı. Abakay, **"Bu yasaklamanın ardında iktidarın bulunduğundan endişe ettiklerini"** kaydetti.

ÖZAL NE DEMİŞTİ?

Başbakan **Turgut Özal,** Atina dönüşü uçakta gazetecilere yasadışı PKK lideri Abdullah Öcalan'la yapılan röportajın yayınının rahatsız edici olduğunu söylemişti. Özal, röportajın yayımlandığı Milliyet Gazetesi Genel Yayın Koordinatörü Altan Öymen'le konuşurken, yayından önce ilgili makamların söyleyeceklerinin de tespit edilmiş olması gerektiğini belirterek, **"yayından dışişleri, içişleri ve jandarmanın rahatsız olduğunu"** kaydetmişti. Özal, Ankara'ya dönünce konuyu inceleyeceğini ve gerekli görülen kararın alınacağını da ifade etmişti.

İstanbul DGM Savcılığı'nın Milliyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni **Doğan Heper'e** üç polis tarafından saat 01.00'de tebliğ edilen ve dağıtımı engelleyen İstanbul DGM Cumhuriyet Savcı Yardımcıları **Yaşar Günaydın, Günay Kumru** ve **Cemalettin Çelik** imzalı kararda aynen şöyle denildi:

"İstanbul'da münteşir Milliyet Gazetesi'nin 14-15 Haziran 1988 tarihli nüshalarında, gazeteci-yazar M. Ali Birand imzasıyla yazılan ve Coşkun Aral tarafından fotoğraflanan "İşte Apo, İşte PKK", "Apo'dan teklif var" başlıkları altında, 16.6.1988 tarihinden itibaren başlanacak olan bir seri röportajın duyurusu yapılmış ve bu duyuru bir kısım resimlerle de takviye edilmiştir.

16.6.1988 tarihli nüshada ise "Yol Kavşağı" başlığı altındaki bir seri yazının yayımlanmaya başlandığı gözlenmiştir.

17.6.1988 günlü nüshasının yapılan tetkikinde: Birinci sahifede "PKK, Moskova'nın tutumundan rahatsız - TKP'ye Tehdit" başlığı ve hemen üstünde yer alan ve nizami bir ordu görüntüsü verilen birlik resmi olan yazının devamının gazeten'n 15'inci sahifesinde ve tüm sahifeyi kaplayan bir şekilde yer aldığı ve gazetenin sol üst köşe manşetinin (İşte Apo, İşte PKK) şeklinde olduğu ve tüm sahifenin örgüt ve liderini tanıtıcı ve şu ana kadar Türk ve dünya kamuoyu önünde katliam yapan ve Türk topraklarının bir kısmını devlet idaresinden ayırarak ayrı bir devlet kurmayı amaçlamış olduğu tespit edilen PKK'yı ve liderini bunlardan soyutlayan, meşru bir hakkın savunucusu bir örgütmüş gibi göstermeye çalıştığı ve ana temasının bu yolda işlendiği, milli duyguları zayıflatmak amacıyla propaganda yapıldığı, bu nedenle TCK'nın 142/3. madde ve fıkrasına aykırı davranılmış olduğu anlaşılmıştır.

Bu itibarla; 5680 Sayılı Basın Kanunu'nun ek madde 1'e göre Milliyet Gazetesi'nin 17.6.1988 sayılı ve bu sayının içinde yer alıp yukarıda değinilen hususları içeren nüshasının (dağıtımının durdurulmasına) gecikmesinde sakınca görülerek karar verilmiştir."



saygın...
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

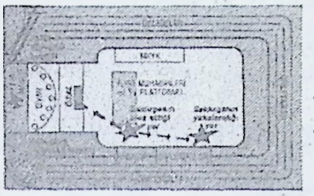
Cumhuriyet

saygılı.
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 22925 Kurucusu: Yunus Nadi 350 TL. 19 Haziran 1988 Pazar

ANAP kongresinde silahlı saldırıya uğrayan Başbakan elinden yaralandı

Özal'a suikast



İKİ EL ATEŞ

Foto muhabirleri ve TV kameraları için hazırlanmış platformun önünden, Özal'a 12 metre uzaklıktan iki el ateş eden saldırganın silahı üçüncüde tutukluk yaptı. Kurşunlardan biri Özal'ı elinden yaraladı, diğeri kafasının üstünden geçti.

18 YARALI

Saldırı sonrası koruma polisleri suikastçıya ve etrafına ateş açtı. Büyük panik oldu. Ankara Valisi Bedük'ün açıklamasına göre 18 kişiden 13'ünde kurşun yarası var. Geri kalan 5 kişi panik sırasında ezildi. Bakan İmren Aykut da yaralandı.

ÖNCE İHBAR

Saldırıdan 20 dakika kadar önce ANAP Genel Başkan Yardımcısı İlker Tuncay'ın telefonuna "ANAP'a bomba" ihbarı yapıldı. Telefon eden meçhul şahıslar "Özal'ı da öldüreceğiz" dediler. Bakan Kalemli ihbarı doğruladı. 12. Sayfada



Kartal Demirağ, ocak ayında Dalaman Cezaevi'nden firar etmiş

Suikastçı MHP'li

Suikastı gerçekleştiren Kartal Demirağ, yakın çevresi tarafından "Komando Kartal" olarak biliniyordu. Öğretmen lisesini ve eğitim enstitüsünü bitirdikten sonra Kars Göle'ye tayin oldu. Burada öğretmenlik yaparken Afyon'a bağlı Dazkırı'ya, baba evine geldiğinde bir düğün sırasında bir arkadaşını bıçakladı. Bu bıçaklama olayı nedeniyle 10 yıl hapis cezasına çarptırılan Demirağ, bu yılın ocak ayında Dinar'daki cezaevinden Dalaman Yarı Açık Cezaevi'ne nakledildi. Bu nakilden birkaç gün sonra, 23 ocakta da cezaevinden kaçtı ve izini kaybettirdi. Son üç gün Ankara'daydı. 13. Sayfada



YARALI GAZETECİ AMELİYATA ALINDI — Koruma polislerinin saldırganın üstüne ateş açması nedeniyle 20 kişi yaralandı. Bunlardan 15'inde kurşun yarası olduğu açıklandı. Kurşun yarası alıp da durumu ağır olanların arasında gazeteci Ahmet Atik da vardı. Ayağından yaralanan Atik, kaldırıldığı hastanede ameliyata alındı. (Fotoğraf: AA)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

7.65'in İzinde...

İşte tam o sırada silah sesleri... 7.65 mm'lik bir silahtan çıkan kurşun Özal'ın eline isabet ediyor. Salonda büyük bir panik... Başbakanın koruma polislerinin silahlarından çıkan kurşunlar salondakilerin üzerine yağıyor. Yüzyıl gibi gelen birkaç dakika... 12. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

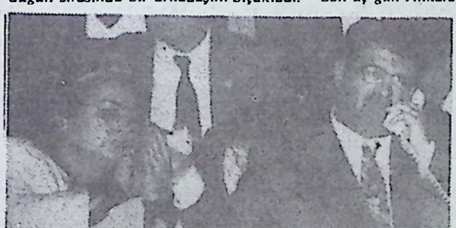
Derken, Silah Sesleri

"Silah sesleri, silah patladı." Canan Gedik'in telefondaki sesiyle irkiliyoruz. Kongre salonu ana baba günü. Yerde öbek öbek kan izleri... Bir siyasal olay kana bulanıyor. Demokratik düzende üçüncü kez bir Başbakana saldırılıyor. 10. Sayfada

İZMİR'den
HİKMET ÇETİNKAYA

'Komando Kartal'

Arkadaşları ve yakın çevresi "Komando Kartal" olarak tanınan gencin çok iyi silah kullandığını ifade ediyorlar. "Ne zaman ne yapacağı belli olmazdı" diye konuşuyorlar. 6 aydır cezaevi kaçağı olan Kartal'a yardım eden var mı? Kim bunlar? 13. Sayfada



TURGUT VE SEMRA ÖZAL — Başbakan Turgut Özal, saldırı sonrası konuta giderek bir süre dinlendi. Bu arada Özal'ın elindeki yaraya özel doktoru Cengiz Aslan tarafından üç dikiş atıldı. Özal, daha sonra ANAP kongresinin öğleden sonraki bölümüne katıldı. Semra Özal'ın saldırı nedeniyle çok üzgün olduğu gözden kaçmadı (Fotoğraf: Rıza Ercan)

TEPKİLER

- *Hükümet açıklaması: Demokrasiye sıkılmış kurşun*
- *Yabancı radyo ve TV'lerde flaş haber* 12. Sayfada
- *Suikastla ilgili diğer haber ve fotoğraflar* 12-13. Sayfalarda

1128 delegeden 1127'sinin oyunu aldı, bir oy geçersiz sayıldı

Özal yeniden genel başkan

Bazı delegelerin katılmadığı kongrede yaralı kimi delegeler de oy kullanamadı. Oy kullanamayanlar arasında protestolar nedeniyle kongreyi terk eden İçişleri Bakanı Kalemli de var.

Kongre başlarken en çok alkışı Mehmet Keçeciler ve Mustafa Taşar'ın aldığı görüldü. Liberal kanat temsilcisi olarak görülen İbrahim Özdemir ve Cengiz Tuncer'in salona girişleri sönük oldu.

Özal'a suikast girişimi parti yönetimi için yürütülen liste hazırlıklarını da etkiledi. Milliyetçi - muhafazakâr grubun liste çıkarma eğiliminde olmadığı öğrenildi.

Özal, genel başkan seçildikten sonra yaptığı teşekkür konuşmasında, "Başıma gelen hadise inşallah 12 Eylül öncesi birtakım kalıntıların hâlâ var olduğunu doğrulamaz" dedi. 10. Sayfada

Geçmiş Olsun!

Başbakan Turgut Özal'a karşı yapılan suikast girişimini şiddetle kınıyoruz. ANAP Büyük Kongresi'nde meydana gelen bu çılgınca girişimin can kaybı olmaksızın atlatılması ve saldırganın yakalanmış olması, büyük tesellimizdir. Sayın Başbakan'a ve olayda yaralananlara geçmiş olsun derken, şiddet ve kaba kuvvetle hiçbir yere varılamayacağını vurgulamak istiyoruz.

Suikast girişiminin ardında yatan gerçek, tüm boyutlarıyla aydınlığa kavuşturulmalıdır. Şimdi bu, bir devlet görevi niteliğindedir.

Bir el, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'na neden tetik çekmiştir? Kartal Demirağ adındaki saldırgan tek başına mı davranmıştır? Örgütsel bağları var mıdır? Akıl dengesi yerinde midir? Saldırısını siyasal bir dürtüyle mi yapmıştır?

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- Kolej sınavları *Özel Türk ve yabancı okullar sınavı soru ve yanıtları.* 6. Sayfada
- Pazar yazıları *Cevizoğlu, Banuşu, Ovadia, Pakasy ve Arpad'ın yazıları.* 7. Sayfada
- TDKP davası *Haydar Kutlu Nihat Sargın davasında savcının iddianamesi.* 8. Sayfada
- Ecevit *Eski başbakandan partilere "paniye" benzetmesi.* 9. Sayfada
- SHP *Uğur Mumcu'nun 'Kurtulana Doğru SHP' yazı dizisi* 15. Sayfada
- Spor *Avrupa Futbol Şampiyonası'nda yarı finalistler belirlendi.* 16. Sayfada
- Moda *Neela Seyhan'ın yazısı 'Cardin'i kızdıran kadın.* Arka Sayfada



- İki arkadaşımızı kaybettik *Adana Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu idari işler sorumlusu Cebrail Demir ve şoför arkadaşımız Kadir Kağnı trafik kazasında öldü. Yaralı olan Güney İller Temsilcimiz Celal Başlangıç'ın sağlık durumu iyi.* 8. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Suikast Girişimi...

Başbakan Özal'a ANAP Büyük Kongresi'nde ateş eden Kartal Demirağ adlı eski öğretmen kimdir? Eski bir MHP'li olduğu ileri sürülen Demirağ, suikast girişiminde tek başına mıdır? Yoksa bu eski MHP'li öğretmenin arkasında birileri mi vardır? Demirağ'ın arkasında bir örgüt mü var?

Herhalde bu konu araştırılıyor ve araştırılacak.

1964 yılında eski başbakanlardan İsmet İnönü'ye de suikast

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Özal'a kongrede suikast

19 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan **Turgut Özal** suikast girişiminde elinden yaralandı. Ankara Atatürk Spor Salonu'nda yapılmakta olan ANAP büyük kongresi sırasında **Kartal Demirağ** adlı eski bir ülkü ocaklı olduğu ve ocak ayında cezaevinden firar ettiği anlaşılan bir kişi Özal'a 12 metre mesafeden iki el ateş etti. Saldırgan üçüncü kurşunu da sıkmak isterken kullandığı 1915 yapımı silah tutukluk yaptı. Başbakana sıkılan birinci kurşun Özal'ın önündeki mikrofonun borusunu deldi ve sağ elinin baş parmağıyla işaret parmağı arasındaki eti yırtarak geçti. İkinci kurşun ise Özal'ın başının üzerinden arkadaki başkanlık divanı kürsüsüne isabet etti. Özal'a ateş edilmesi üzerine koruma polisleri saldırganın bulunduğu tarafı yaylım ateşine tuttular. Burada doğan panik ve karışıklık sonrası 18 kişinin yaralandığı anlaşıldı. Yaralılardan 13'ünde kurşun yarası saptandı. Saldırgan da yaralı olarak ele geçirildi. Olayla ilgili çok yönlü soruşturma İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli**'nin başkanlığında hemen başlatılır ve ilk belirlemelere göre 50'den fazla kişi gözaltına alınırken, salonda yapılan arama sonucunda kordiplomatiğe ayrılmış sıraların altında gazete kâğıdına sarılmış bir başka tabanca daha bulundu. ANAP Genel Başkan Yardımcılarından **Eyüp Aşık**, saldırıdan 20 dakika kadar önce öteki Genel Başkan Yardımcısı **İlker Tuncay**'ın telefona cevap verme makinesine iki ihbar yapıldığını söyledi. Aşık'ın verdiği bilgiye göre birinci ihbar ANAP'a bomba koyulduğu, ikinci ihbar ise Özal'ın öldürüleceği. Bu arada dün akşam saatlerinde gazete bürolarına ve başka yerlere gelen ihbarlarda saldırının sebebi hayat pahalılığı ve enflasyon olarak gösterildi.

OLAY NASIL OLDU?

Saat 12.15... Başbakan kürsüde konuşmasını sürdürüyor. 80 öncesi yılları ve muhalefet partilerinin tutumlarını eleştiriyor. **"O zaman buyur kardeşim..."** Cümle bitmeden silah sesi duyuluyor. Özal'ın yüzünde belli belirsiz bir acı. Başbakan eğiliyor, ikinci kurşun sesi. Başbakan kürsünün altında. Bir an için koca salondan çıt çıkmıyor. Sonra koruma polislerinin yaylım ateşi başlıyor.

Koruma polislerinin hedefi **Kartal Demirağ** kaçıyor. Önce TV ve basın için hazırlanmış platformun arkasına giriyor, sonra yere yatıyor ve yuvarlana yuvarlana salonun kenarına erişmeye çalışıyor. Kenara eriştiğinde yeniden hareket ediyor, ama o sırada Maliye ve Gümrük Bakanı **Kurtcebe Alptemoçin**'in koruma polisi tarafından kolundan vuruluyor, olduğu yerde kalıyor.

Kürsüden kurşun yağmuru durmuyor. Saldırgan basın localarının önünden kaçmaya çalıştığı için basın sıraları koruma polislerinin kurşunlarından etkileniyor. Bu arada Başbakanı daha yakından dinlemek isteyen delegeler ve ANAP'lılar da yaralanıyor. Yerler kan içinde... Hoparlörlerde ise bir anons: **"Hiç kimse yerinden kıpırdamasın. Herkes yere yatsın..."** Saldırganın vurulmasından sonra da polislerin birkaç el ateş ettikleri gözden kaçmıyor. Ortalık yatışıyor. Polis saldırgan Kartal Demirağ'ı apar topar salondan dışarı çıkartıyor. Sonra öteki yaralılar. Yaralıların arasında **İmren Aykut**'un da bulunduğu haberi önce ortalığı karıştırıyor. Ama sonra Aykut'un kurşunlardan korunmak için eğilirken, kafasını öndeki sandalyeye çarptığı anlaşılıyor. Bu arada herkes Özal'ı merak ediyor. Özal ile çevresi arasında kesik kesik şu diyalog gerçekleşiyor:

ÖZAL — Elimden, elimden yaralandım... Mühim değil, mühim değil...

— Konuşmaya devam edecek misiniz Sayın Başbakanım, konuşacak mısınız?

ÖZAL — Konuşacağım... Devam edeceğim...

SEMRA ÖZAL — Bırak konuşma, çıkalım...

— İki kurşun efendim...

ÖZAL — İki kurşun... Biri başımın üstünden geçti,ötekisi elime...

— Basının olduğu yerden ateş etti Başbakanım...

— Saldırganı gördünüz mü Başbakanım?

SEMRA ÖZAL — On bin kere söyledim... Arama yapsınlar dedim... Damgalı kart versinler dedim...

İLKER TUNCAY (Mikrofondan) — Sakin olun, sakin olun... Herkes otursun, bir şey yok...

Toplamı iki dakika kadar süren saldırılar 6-7 dakika sonra Özal kürsüde yeniden gözüktüğünde büyük bir tezahürat kopuyor. Özal'ın sağ eli sarılı. Öğrenildiğine göre ilk müdahale, İçişleri Bakanı ve Doktor Mustafa Kalemli tarafından yapılmış, Özal, konuşmakta ısrar ediyor. Mikrofonu düzeltiyor, yaralı eliyle kravatına çeki düzen veriyor ve sakin bir sesle konuşuyor:

"Konuşmama kaldığım yerden devam edeceğim..."

Büyük bir alkış kopuyor, **"Gazi Özal"** sloganları atılıyor... Özal gülümsüyor ve sürdürüyor:

"Allah'ın verdiği canı onun isteğinden başka hiçbir şey alamaz. Biz kendimizi ona teslim etmişiz..."

Özal, daha önce hazırladığı konuşma metnini okumayı sürdürüyor. O sırada özel doktoru **Cengiz Aslan** olayı duymuş ve salona, kürsüye gelmiş durumda. Semra Özal aracılığıyla Başbakandan konuşmasını yarıda kesmesini istiyor. Özal ricayı kırmıyor, **"Konuşmayı kesmemde ısrar ediyorlar. Onun için kesiyorum"** diyor ve kürsüden iniyor.

İFADESİ ALINIYOR

Saldırganın ilk ifadesi Numune Hastanesi'nde alındı. Hafif yaralı olan saldırgan ilk önce adının **Hayati İpek** olduğunu söyledi, ardından asıl adının **Kartal Demirağ** olduğunu belirtti. Saldırganın ayakta tedavisi sürerken, ilk ifadesi Numune Hastanesi'ndeki bir odada alındı. Saldırganın ifadesi alınırken, odada İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli** de hazır bulundu. Kalemli, saldırganın ilk ifadesi alındıktan sonra şu açıklamayı yaptı:

"Saldırgan ilk ifadesinde, 'Ben yaptım' diye itirafta bulunmuştur. Partili olup olmadığını henüz bilmiyoruz. İlk önce 1954 Kahramanmaraş Afşin doğumlu Hayati İpek olduğunu söyleyen kişi, daha sonra kendisine hastanede kötü muamele yapıldığını ileri sürerek, adım yalan söylediğini bildirdi ve asıl adının 'Kartal' olduğunu belirtti. Doğumunun da Afyon Dazkırı olduğunu ileri sürdü. Henüz kesin ifadesini almaya devam ediyoruz. Çok çelişik ifadeler kullanıyor. Kendisi 8 mermi atan bir tabanca kullan-

dığını söyledi. Markasını ise söylemedi. Elinde barut izleri var. 2 doktor, ateş edenin bu kişi olduğu yolunda tanıklık ettiler. Şimdi araştırma ekibi kuracağım. Emniyet Genel Müdürü'nü çağırdım, yardımcılarımla beraber. Terör ve Harekât Dairesi'nden ilgili arkadaşlarımızı da çağırdım. Size yeni bilgiler geldikçe anında aktaracağım."

Numune Hastanesi'ndeki diğer yaralıların durumunun iyi olduğunu kaydeden Kalemli, **"Saldırganın örgütle ilgisi var mı?"** sorusuna, **"Şu anda adamın verdiği ifade, 'Tektim' diyor"** karşılığını verdi.

"AMACI İNTİHAR ETMEKMİŞ"

Ankara Numune Hastanesi'nin acil servisinde ilk tedavisi yapılan Demirağ'ın sorgusuna dün saat 15.30'da başlandı. Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcıları **Cemal Özer** ile **Nihat Artıkan** yaklaşık bir saat süreyle Demirağ'ın ifadesini aldılar. Savcı Nihat Artıkan, ifadeden sonra gazetecilerin soruları üzerine, **"Olay DGM'nin görev alanına giriyor, biz onlara devredeceğiz. Onlarla görüştükten sonra duruma göre bir açıklama yapacağız"** dedi. Olayda **"Şimdilik siyasi bir durumun olmadığını"** belirten Artıkan, **"Amacını açıkladı mı?"** sorusuna şu karşılığı verdi:

"Amacı yok. Amacı aslında intihar etmekmiş. Ama niye böyle bir şey yapmış bilmiyoruz. Buraya geleli üç gün olmuş. Kolunda yarası var."

Savcıların açıklamasına göre, üç gün önce Ankara'ya gelen Demirağ, önce Maltepe'deki Anıt Oteli'nde, önceki gece de Samanpazarı'ndaki Numune Palas Oteli'nde kaldı. Numune Oteli'nde kalırken, Hayati İpek adını verdi ve memleketi olarak Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesini gösterdi. Sanık, dün gece için de otelde kalacağını bildirdi. (Hayati İpek, Dazkırılı ünlü bir ailenin fertlerinden, eskiden CHP'li olan aile, şimdilerde ANAP'lı.)

DGM SORUŞTURUYOR

Ankara DGM Savcısı Nusret Demiral, saat 17.10'da Ankara Numune Hastanesi'ne gelerek olaya el koyduğunu açıkladı. Hazırlık soruşturmasının gizliliği nedeniyle şimdilik bir açıklama yapmayacaklarını söyledi. Bir süre sonra da DGM savcılarının tümünün hastaneye gelerek beyin servisinde acil servise konulan Demirağ'ın ifadelerini aldılar. Demiral'ın sanığı 50 dakika kadar sorguladığı öğrenildi. DGM Savcı Yardımcısı Ülkü Coşkun, gazetecilerin soruları üzerine şunları söyledi:

"Olay, TBMM üyesi olan bir şahsı öldürmeye teşebbüstür. Buna göre, olayı şimdilik TCK'nın 450. maddesi içerisinde mütalaa ediyoruz."

DGM Savcılığı'nın, TRT'nin dün saat başı gösterdiği filmlerle, saldırganla hastanede yapılan röportaj filmine el koyduğu öğrenildi. Televizyon bu nedenle, beklendiği halde saldırganla ilgili röportajı yayınlayamadı.

Olayla ilgili soruşturma sürerken, İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli başkanlığındaki bir heyet, Atatürk Spor Salonu'nda keşif yaptı. Bakanla, Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk, Emniyet Genel Müdürü Sabahattin Çakmakoğlu, Vali Saffet Arıkan Bedük, Emniyet Müdürü Mehmet Ağar'ın katıldığı keşifte, saldırganın Özal'ın konuştuğu kürsüye 8 metre mesafede bulunduğu ve kürsü yüksekliği sebebiyle atış mesafesinin 12 metreyi bulduğu belirlendi. Kapatılan ülkü ocaklarının Dazkırı şubesi 2. başkanı olduğu bildirilen saldırganın, 1915 yapımı Veber Scott tabanca ile iki el ateş ettiği ve sonra silahının tutukluk yaptığı kesinlik kazandı. Vali Bedük de, TV'deki konuşmasında, iki el ateşten sonraki atışın tutukluk yaptığını söylemişti.

20 DAKİKA ÖNCE

ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Eyüp Aşık**, dün gece Cumhuriyet muhabirine yaptığı açıklamada, **"Saldırı olayından 20 dakika kadar önce ANAP Genel Merkezi'nin santralını arayan bir kişi, Başbakanın öldürüleceğini söyledi"** dedi. Aşık, şunları söyledi:

"Başbakana ateş edilmesinden yaklaşık 20 dakika kadar önce genel merkez santralını arayan bir kişi, 'genel merkeze bomba koyduk, Başbakanı da vuracağız' demiş. Bunun üzerine santral görevlileri, kongre salonunda bulunan Genel Başkan Yardımcısı İlker Tuncay'ı çağrı cihazından arayarak not bırakmışlar. Ve olayı bildirmişler. Ancak bir önlem almaya fırsat bulamadan olay meydana geldi. Bu olay, bence bir tek kişinin yaptığı bir olay değildir. Bir örgüt işidir. Saldırgan şarjör değiştirmiş. Yerde yuvarlanma biçimi ve genel merkeze telefon edilmesi bence olayın planlı olduğunu gösteriyor."

Aşık, ayrıca kongre salonuna girişte arama yapılması konusunu bir gün önce ANAP Genel Sekreteri Akgün Albayrak'ın Devlet Konukevi'nde il başkanlarına verilen yemekte herkese duyurduğunu söyledi. Aşık, "Albayrak, silah araması konusun da delegelerin zorluk çıkarmamasını, için güvenlik görevlilerine yardım edilmesini istemişti. Ama salona girenlerin üzeri neden aranmadı, bunu anlayamadım" dedi.

Cumhuriyet'in Ankara Bürosu'na saat 21.30 sıralarında, iki dakika süreyle art arda telefon eden bir kişi de, "Özal iktidara gelirken, ortadireğe verdiği sözlerini yerine getirinceye kadar, ölünceye kadar eylemlerimizi sürdüreceğiz. Türk Halk Komitesi" diyerek telefonu kapattı.

İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli, Başbakana suikast girişiminden 20 dakika kadar önce genel merkeze ulaşan **"başbakanın öldürüleceği"** yolundaki ihbarı doğruladı.

ARAMADA ÇIKAN TABANCA

Özal'ın konuşmasını yarıda keserek salondan ayrılmasından sonra Divan Başkanı **Metin Emiroğlu** kongreye saat 14.30'a kadar ara verdi ve salonun tamamen boşaltılmasını istedi.

Salonun boşaltılmasından sonra polis içeride arama ve tespit yaptı. Polisin belirlemelerine göre, saldırgan Özal'a 8 metre uzaklıktan, fotoğrafçıların bulunduğu platformun önünden İngiliz yapımı olduğu bildirilen 7.65 mm çapında bir silahla ateş etti. Saldırganın silahından çıkan mermilerden birinin kürsüdeki mikrofonlara bağlı olduğu demir boruyu deldikten sonra Özal'ın eline, ikincisinin ise Özal'ın kafasının üstünden arkadaki divan başkanlığı kürsüsüne saplandığı belirlendi. Salonda yapılan arama sırasında kordiplomatiğe ayrılan sıraların altında da gazete kâğıdına sarılı bir tabanca bulundu. Tabanca incelenmek üzere emniyete götürüldü. Polis yetkilileri, salonda bulunan boş kovanları ve mermi çekirdeklerini de toplayarak balistik incelemeye götürdüler.

50 KİŞİ GÖZALTINDA

Ankara Emniyet Siyaşi Şube ekiplerinin ilk soruşturmanın ardından 50 kişinin gözaltına alındığı, bu arada kongre salonunda maketleri kuran işçilerin de sorgulandığı öğrenildi.

Polis yetkilileri, ANAP kongresinin sabahki bölümünde polis tarafından yürütülen arama çalışmalarının ANAP'lıların isteği üzerine bırakıldığını, Demirağ'ın arama çalışmaları durdurulduktan sonra salona girdiğinin tahmin edildiğini ifade ettiler. Bir başka iddiaya göre de saldırgan **"Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği - Hüsnü Güzel"** yazılı büyük bir çiçeğin altında içeri girdi. Türbanlı bir bayanla, **Hüsnü** adlı bir kişinin saldırganın yanında görüldüğü de sabah polisler arasında konuşulan iddialar arasında oldu.

TV'de açıkça görüldüğü gibi Demirağ'ın, ateş ettikten sonra salonda tribünlere doğru yuvarlandığı, ortalığın sakinleşmesinin ardından da güvenlik kuvvetleri tarafından silahıyla yakalandığı bildirildi.

Öğleden sonra delegeler tek tek aranarak içeri alındılar ve saat 14.30'da kongreye yeniden başlandı. Önce monitörden Özal'a saldırı olayı iki kez salondakilere izletildi. Polislerin kongre salonunda sıkı güvenlik önlemleri aldıkları ve salonun orta bölümüne gazeteciler dahil hiç kimseyi almadıkları dikkati çekti.

Delegelerin oylarıyla ANAP faaliyet raporunun okunmasına gerek görülmedi. Söz alan eski Bingöl Milletvekili **Hakkı Artukaslan, "Bizi ne top, ne tüfek öldüremeyecektir"** dedi. TRT Genel Müdürü'nü eleştiren Artukaslan, Türkleri bölmek isteyenlerin kongre salonuna kadar geldiklerini belirterek, **"Ey Türkler, kalkın"** dedi.

Saldırgan Demirağ'ın getirdiği öne sürülen **"Rumeliler"** bantlı çiçeğin salondan çıkarıldığı görüldü. Artukaslan konuşurken, ANAP Genel Başkan Yardımcısı Güneş Taner'in MKYK üyelerine sağ paçası mermiyle delinmiş pantolonunu göstererek, olayı anlattığı gözlendi.

Devlet Bakanı **Kazım Oksay** da konuşmasında, Allah'ın verdiği canı kulların alamayacağının görüldüğünü belirterek, **"İnanan insanların yaptığı gibi yaralanmasına rağmen kürsüden konuşan bizim Başbakanımızdır. Allah uzun ömür versin"** biçiminde konuştu.

13'Ü KURŞUN YARALI

Ankara Valisi Saffet Arıkan Bedük, saldırıda toplam 20 kişinin yaralandığını, bunlardan 13'ünün kurşun yarası aldığını söyledi. Diğer beş kişi izdiham sebebiyle ezilerek, iki kişi de cam parçalarının sekmesi yüzünden yaralandı.

AA'nın haberine göre, Ankara Emniyet Müdürü Ahmet Ağar, "Sizin ve İçişleri Bakanı'nın istifa ettiği söyleniyor. Doğru mu?" sorularına, "Yok öyle bir şey" karşılığını verdi ve "Bakan burada, müsteşar burada, onlar açıklama yapmıyor, ben nasıl açıklama yapayım" karşılığını verdi.

AKARCALI, YARALILARIN İSİMLERİNİ AÇIKLIYOR

Olaydan hemen sonra yaralılar ANAP kongresinden Hızır Acil Servis ambülansları ve delegelerin tuttukları taksiler ile Numune Hastanesi'ne getirildiler. Saldırı sırasında kendisini korumak için yere eğilen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut da alnını önündeki sandalyeye çarptı ve hafif yaralandı. Aykut da makam arabası ile Numune Hastanesi'ne getirilerek ayakta tedavi edildi.

Olaydan sonra Numune Hastanesi'nde yaralılar ile yakından ilgilenen Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Bülent Akarcalı**, 16 yaralının isimlerini şöyle açıkladı:

"Selahattin Alpaslan, Kadir Parlak, Nevzat Aksu (ANAP Çorum Milletvekili), İbrahim Ülger (Tarım ve Orman Bakanlığı'nda şef), Cahide Oruç, Gülsen Gönen, Fehmi Özen, Adem Akbaş, Ahmet Atak (gazeteci), Ahmet Ağaç, Hüsnü Gülen, Yılmaz Altuğ, Şadi Abbasoğlu, Yaşar Bir, Saliha Yaman, İmren Aykut."

Kartal Demirağ'ın Numune Hastanesi'ne getirilmesinden sonra olağanüstü güvenlik önlemleri alındı. Demirağ'ın hastanede tedavi gördüğü odasının karşısında bulunan camlara perde çekilmek suretiyle gazetecilerin resim çekmesi önlendi.



Adam başına 7 polis — Kebapçının odunlarına takılıp düşen bir genç, kendisini kovalamakta olan polislerden kurtulamadı. Polisler, bir anda bu gencin başına üşüşerek copla, yumrukla ve hatta megafonla vurmaya başladılar. Gazetecilerin gözünün önünde gerçekleşen bu dayak olayı sonrası genç eylemci gözaltına alındı. (Fotoğraf: Uğur Saner)

Birdenbire...

İlhan Selçuk *19 haziran*

Hayat böyledir, birdenbire her şey değişiverir, önemli olanla olmayan yer değiştirir.

— Ne olmuş?

— Ateş mi edilmiş?

— Saldırgan kim?

— Ölen var mı?

Günlük yaşamda ne varsa önemini yitirir; yemek, randevu, gezi, ıvır zıvır...

Bir el ateş, bir araba çarpması, bir laboratuvar raporu, bir kriz; günün akışına yeni bir ark açar, duygular ve düşünceler oradan akmaya başlar.

Telefon:

— Zırrr...

— Duydun mu?

— Duydum.

Artık yazının gündemi de değişmiştir. Başbakanı eleştiren yazı geriye alınır, yerine geçmiş olsun yazısı yazılır.

Geçmiş olsun...

★

1964 yılının 21 şubat cuma günü saat 11.45'te Başbakan İnönü Meclise gitmek için Başbakanlıktan çıkmış, merdivenleri inmişti. 003 numaralı küçük Opel'ine binmek üzereydi. Ayrılmak için odasından çıktığını pek az kimse görmüştü. Başbakan'ı korumakla görevli polisler müracaat odasında oturuyorlardı. Saat 11'i 10 geçe Mesut Suna adında bir yurttaş görevlilere başvurmuştu:

— İnönü'yü görmek için Kayseri'den geldim, elini öpüp sevgimi sunacağım.

Sakin adamdı.

İnönü küçük Opel'inin kapısına doğru yürürken bu sakin adam müracaat odasından dışarı koşarak çıktı. Polisler yine kuşkulanmadılar. Mesut Suna tabancasını çekti; İnönü'ye üç el ateş etti.

Polis İhsan Babayiğit saldırganın üstüne atıldı. Komiser Bekir Altınöz'le birlikte elinden silahını aldılar. Namludan çıkan üç kurşun otomobilin sağ arka kapısına isabet etmişti. İnönü hafifçe yana eğilmişti. Sonra:

— Durun bakalım, demişti, ne istiyor?

İnönü olaydan sonra Meclise gitti, Fuat Sirmen'in odasına girdi, özür diledi:

— Kusura bakma, on dakika geciktim.

Mesut Suna yakalandıktan sonra sorguya çekildi; söyledikleri ilginçti:

— İnönü 27 Mayıs İhtilali'ni sebepsiz yaptı. Memleketi kötü yola sürükledi. Niyetim yalnız onu öldürmekti. 'Millet için hayırlı ise muvaffak olayım, değilse muvaffak olmayayım' diye ateş ettim. Demek ki İnönü'nün yaşaması memleket için hayırlıymış.

Olay büyük heyecan uyandırdı. Mesut Suna 20 yıl hapse mahkûm oldu. Uzun süre içerden bana mektuplar yazdı.

Sonra ne oldu, şimdi nerede? Bilmiyorum.

★

Aradan yaklaşık çeyrek yüzyıl geçti.

Başbakan Özal'a saldırı haberi duyulduğunda yine telefonlar çalmaya başladı; boşlukta sallanan sorular:

— Ne olmuş?

— Ölen var mı?

— Kimmiş?

Dünya değişti. Yarım saat sonra olay televizyonda bütün ayrıntılarıyla izlendi; hem de renkli, pırıl pırıl bir film seyrettik.

Bilimsel ve teknolojik devrim yeryüzünü değiştiriyor. Kimbilir belki bu değişimle birlikte insan da değişecek; insanlar birbirlerini öldürmek hırsından arınabilecekler.

Bugünkü düş; yarın gerçeğe dönüşebilir.

'Komando Kartal'

HİKMET ÇETİNKAYA *19 haziran*

İZMİR — Başbakan Turgut Özal'a ANAP Büyük Kongresi'nde suikast girişiminde bulunan Kartal Demirağ, Dazkırı'da MHP eğilimli bir kişi olarak tanınıyor. Sanığın babası emekli özel idare memuru. 34 yaşındaki Kartal Demirağ'ın 12 Eylül 1980 öncesi Ülkü Ocakları'nda etkin görevlerde bulunduğu söyleniyor.

Afyon'un Dazkırı ilçesi Denizli-Ankara karayolunda. Denizli'ye 80, Afyon'a 150 kilometre uzaklıkta olan Dazkırı, 6800 nüfuslu. Tutucu ve içine kapanık bir ilçe olarak bilinen Dazkırı, 12 Eylül öncesinde MHP'nin en önemli kalelerinden biri kabul ediliyor.

Başbakan Özal'a suikast girişiminde bulunan Kartal Demirağ'ın okul arkadaşları şöyle konuşuyor:

— 1979 yılında MHP yanlısı sloganlar atıp, duvarlara yazı yazıp, polise hakaret ettiği için de cezaevine girmişti.

Arkadaşları ve yakın çevresi sanığın, Denizli Öğretmen Lisesi ile Kütahya Eğitim Enstitüsü'nde okuduğu sıralarda, çeşitli sağ eylemlere katıldığını söylüyorlar. O yıllarda çevresinde "Komando Kartal" olarak tanınan Kartal Demirağ'ın çok iyi silah kullandığını ifade ediyorlar.

Üç erkek çocuğun en büyüğü olan Kartal Demirağ'ın kardeşi Mehmet Ali Demirağ, olayı arkadaşımız Ömer Yurtseven'den öğrenince gayet soğukkanlı yanıt veriyor. Ağabey Kartal Demirağ ile her türlü ilişkilerini kestiklerini bildiren Mehmet Ali Demirağ, "Onu biz defterden sildik" diyor.

Acaba Demirağ ailesi oğul Kartal Demirağ'ı niye defterden sildi?

İlk gelen haberler, Demirağ ailesinin sosyal demokrat olduğu yolunda. 12 Eylül 1980 öncesi CHP'yi destekleyen ailenin, son seçimlerde SHP'ye omuz verdikleri öğrenildi.

Ailesiyle arası, yaklaşık 10 yıldır açık bulunan Kartal Demirağ'ın çevresinde geçimsiz ve dengesiz bir kişi olduğu da bildiriliyor.

Arkadaşları, Kartal Demirağ için "Ne zaman ne yapacağı belli olmazdı" diye konuşuyorlar. 1980 yılında bir düğünde Abdullah Akgül'ü bıçakla yaralayan Kartal Demirağ, 10 yıl ağır hapis cezasına mahkûm olmuş. Üç yıl Dinar Cezaevi'nde yatan Kartal Demirağ, "iyi halli mahkûm" olarak Dalaman Yarı Açık Cezaevi'ne gönderilmiş.

1976-77 yılında Denizli Öğretmen Lisesi ile Kütahya Eğitim Enstitüsü'nden mezun olan Kartal Demirağ, stajını Kütahya'da tamamladıktan sonra Kars'ın Göle ilçesine atanmış. Göle'de üç yıl çalışan Demirağ, tatil için geldiği Dazkırı'da yaralama olayından sonra hapse girmiş.

Kartal Demirağ ailesi de şu anda gözaltında bulunuyor. Baba İbrahim Demirağ, olayı Cumhuriyet muhabirinden öğrenince şaşkınlık geçiriyor.

Baba Demirağ şöyle diyor:

— Oğlum Başbakanı niçin vurmak istesin?

İbrahim Demirağ, oğlu Kartal'ın MHP eğilimli olduğunu doğruluyor. Kardeşleri de "Biz onunla aynı görüşte değildik" diyorlar.

Baba Demirağ'ın ilginç bir başka sözü de şu:

— Onun bu suçu işlemesindeki en büyük etken baştakiler.

Acaba baba İbrahim Demirağ "baştakiler" sözüyle neyi söylemek istedi? Gençlik yıllarında Ülkü Ocakları'nda etkin görevler yapan, iyi silah kullandığı söylenen Kartal Demirağ, Dinar Cezaevi'nden, Dalaman Yarı Açık Cezaevi'ne 19 Ocak 1988'de geliyor ve iki gün sonra da firar ediyor.

O tarihten beri aranıyor.

Şimdi Kartal Demirağ'ın 1988 ocak ayından beri nerede kaldığı, kimlerle ilişki kurduğu, silahı kimlerden aldığı soruları ortaya çıkıyor.

Evet, 6 aydır cezaevi kaçağı olan Kartal Demirağ'a bu süre içinde yardım edenler, hatta silah bulanlar ve barındıranlar kimler?

Sanırız olaya el koyan MİT ve polis bu sorulara yanıt arayacaklardır.

Cumhuriyet ekibi Suruç'ta trafik kazası geçirdi

Demir ve Kağnı'yı kaybettik, Başlangıç yaralı

19 haziran

ADANA (Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu) — SHP'nin 11 il başkanının katılımıyla dün yapılan toplantıyı izlemek üzere Şanlıurfa'ya gitmekte olan Cumhuriyet ekibinin bulunduğu otomobil bir tankerle çarpıştı. Kazada, Adana büromuzun idari işler sorumlusu **Cebrail Demir** (32) ile otomobili kullanan şoför arkadaşımız **Kadir Kağnı** (24) öldü. Adana temsilcimiz **Celal Başlangıç** ise yaralandı.

Kaza dün Suruç yakınlarında saat 12.15 sıralarında meydana geldi. Kadir Kağnı'nın kullandığı 34 EEJ 94 plakalı Kartal marka otomobil, karşı yönden gelen ve hatalı sollama yapan bir otomobilden kaçmak isterken, yolun kaygan olması yüzünden yine karşı yönden gelen **Mehmet Aydın**'ın kullandığı 46 DU 238 plakalı bir tankerle çarpıştı. Kazada, Cebrail Demir ve Kadir Kağnı olay yerinde yaşamlarını yitirdiler. Güney illeri temsilcimiz Celal Başlangıç da yaralı olarak Şanlıurfa Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Başlangıç'ın iki kaburga kemiğinin kırık, başında darbe izleri bulunduğu ve durumunun iyi olduğu belirtildi.

Adana temsilcimiz Celal Başlangıç, Şanlıurfa'da dün SHP'nin 11 il başkanı ile milletvekillerinin kurultay hazırlıklarını görüştükleri bölge toplantısını izlemek üzere gidiyordu. İdari görevlimiz Cebrail Demir de bölge bayilerinde inceleme yapacaktı.

Filiz Demir'le evli olan Cebrail Demir'in bir oğlu bulunuyor. Demirler'in geçen ay doğan ikinci çocukları bir rahatsızlık sonucu ölmüştü. Şoförümüz Kağnı da evlilik hazırlıkları yapıyordu.



1984'te Türkiye'de bulunan ve Amerika'ya kaçırılan 1900 sikkelik hazine çelik kasalarda saklanıyor

Yüzyılın kaçakçılığı

ÖZGEN ACAR *20 haziran*

NEW YORK — Antalya'nın Elmalı ilçesinden 1984 yılında yurtdışına kaçırılan **"Yüzyılın definesi"**'ni, üç yıllık bir izlemeden sonra Amerika'da bulduk. Bugün 15 milyar lira değerinde olduğu bildirilen 1900 adet antik gümüş sikkeden oluşan definenin önemli bölümünü Boston'da yaşayan Teksaslı milyarder **William Koch**'un satın aldığı ve bir bankanın kasasında sakladığı saptandı.

Amerikalı işadamının bir yıldır defineyi bölüp, parça parça satışa çıkarmaya başlaması üzerine Türk hükümeti, başkonsolosları ve yabancı avukatları aracılığıyla, uluslararası müzayedelere müdahale etti. Los Angeles'taki bir müzayededen Türk hükümeti avukatlarıyla, bu defineden gelen 125 milyon lira değerindeki 10 antik gümüş sikkeyi bedel ödemeksizin geri aldı.

Avrupa'daki bir başka müzayedede ve aynı defineden gelen ve 35 milyon lira değerindeki üç sikkenin satışını durduran ve **"ihtiyati tedbir"** kararı koyduran Türk hükümetinin, gerekirse ünlü bir İsviçre bankasını da Zürih'te mahkemeye vermeye hazırlandığı belirlendi.

"Dünyanın en değerli antik sikkesi" sayılan ve İsa'dan önce 5. yüzyılda basılan **"Atina Dekadrahmisi"** adlı gümüş paradan bugüne kadar dünyada toplam olarak 13 tanesinin varlığı bilinirken, **"Elmalı definesinde"** bunlardan 14 tane olması uluslararası sikke dünyasında bomba gibi patladı ve piyasadaki fiyat düzenini altüst etti.

Yabancıların **"Dekadrahmi definesi"** adını verdikleri **"Elmalı definesi"**'nden sadece tek bir dekadrahmi, bir başka Amerikalıya, Hollywood'da yaşayan ve televizyonun eski ünlü sunucularından, başarılı yarışma programları yapımcısı olan Merv Griffin'e 600 bin dolara (yaklaşık olarak 800 milyon liraya) satıldı. Griffin de Koch gibi ABD'nin en zengin 400 işadamı listesinde yer alıyor.

Koch'un bir bankanın gizli kasasında bulunan bu defineden 144 parçalık bir bölümünü, New York'ta yine sıkı güvenlik önlemlerinin alındığı bir başka çelik kasada gözlerimle gördüm.

800 milyon lira değerindeki bir gümüş Atina Dekadrahmisi'ni elime alıp incelerken, bir Türk gazetecisi olduğumu bilmeyen sorumlusu bana, **"Bunun yaklaşık 43 gram ağırlığında ve 3.5 cm. çapında olduğunu"** söyledi ve bir Amerikalı bilim kadınının sorusuna yanıt olarak gerçeği gizlemeksizin, sikkenin **"Türkiye'den geldiğini"** açıkladı.

Ancak benim defineyi görmemden sonra ortaya çıkan öteki bazı gelişmeler üzerine Koch'un, **"bilime hizmet amacıyla ödünç olarak"** verdiği kuruluştan bu defineyi geri alarak yine kasasında saklama yoluna gittiği açıklandı.

DEFİNENİN BÖYLESİ GÖRÜLMEDİ

Yabancı antikacılar, **"Tarih boyunca dünyada ne böyle bir define görüldü, ne bulundu ne de varlığı duyuldu. Bu, kelimenin tam anlamıyla yüzyılın definesidir"** derken Amerikalı sikke uzmanları ve arkeologlar da şunları söyledi:

"Anadolu tarihi ve kültürü için büyük kayıp. Perslere karşı o dönemin NATO'su sayılan (Atina-Delos İttifakı)'nın tüm üyelerinin paralarının bulunduğu bu 26 kilo ağırlığındaki antik gümüş sikke definesi insanlık tarihinin bilinmeyen önemli bir bölümünü aydınlatabilirdi.

Definenin parçalanmasını ve bazı zenginlerin çelik kasalarında yatırım ve ticaret aracı olarak saklanmasını Türk hükümeti derhal önleyerek, definenin tamamını yeni kurulmakta olan Elmalı Müzesi'ne ve bilim adamları ile insanlığa kazandırmalıdır."

ELMALI'DAN BOSTON KASALARINA

"Yüzyılın definesi" 18 Nisan 1984 tarihinde Antalya'nın Elmalı ilçesine 8 km. uzaklıktaki Bayındır köyünde bulunmuş ve Antalya polisince bir define kaçakçılığı olduğu açıklanınca olay, aynı yılın 24 kasımında **"iki milyarlık tarihi eser kaçakçılığı"** başlığı ile Hürriyet Gazetesi'nde yayımlanmıştı. Ancak Türk yetkililerince definenin izine bundan sonra dünyanın hiçbir yerinde rastlanamamıştı.

Görgü tanıklarının anlattıklarına ve kendilerinin de bize doğruladıklarına göre, Elmalı ilçesinde 25 yataklı bir otel sahibinin oğlu olan **İbrahim Başbuğ** (43) ve Antalya'da televizyon tamircisi **Bayram Sungur** (34), Bayındır köyünde eski muhtar **Ahmet Ali Şentürk** (58) ile bir rastlantı sonucu akıllara durgunluk veren bu görkemli defineyi bulmuşlardı.

İstanbul ve Münih'teki bazı ünlü Türk antika kaçakçıları aracılığıyla yurtdışına gizlice çıkarılan 1900 sikkelik defineden 1810 adedinin üç parti halinde Amerika'nın Boston kentinde **William Koch** ve iki ortağına toplam 3.5 milyon dolara (yaklaşık 4.5 milyar liraya) 1984 yılında satıldığı belirlendi.

Türk kaçakçılarca dört yıl önce toplam 4 milyon dolardan fazla bir rakama satılan definenin bugün tahmini müzayede satış değerinin 10 milyon doları aştığı (yaklaşık 15 milyar lira) bildiriliyor.

Türkiye'de kaçakçılık olayı dosyasının kapandığının sanılmasından sonra Koch ve ortakları defineyi parçalara bölüp, bazı Avrupa ve Amerikalı antikacılara satarak ya da uluslararası müzayede salonlarına **"konsinye"** olarak göndermeye başlamadan önce Türk hükümetinin dikkatini çeken şu önemli hataları yaptılar:

HATALAR... İPUÇLARI...

1- Merkezi New York'ta bulunan "American Numismatic Society (ANS) - Amerika Sikkecilik Derneği"**'ne 144 sikkeyi ödünç olarak verdiler. Örgütün çelik kasalarında saklanan ve benim de özel bir biçimde buradan inceleme olanağını bulduğum definenin bu bölümü hakkında yapılan bir yayında da "Güney Anadolu'da bulundu" diye yazıldı.**

Türkiye'de arkeolojik çalışmalar yapan bir Amerikalı uzman, New York'taki Türk Başkonsolosluğu'na ihbarda bulunarak dikkati bu yayının üzerine çekti. Benimle birlikte (ANS)'ın kasa dairesinde bu 144 sikkeyi, "bilimsel amaçla inceleyenlere" **de benim yanımda açıkça,** "Define Türkiye'de 1984 yılında bulundu" **denildi.**

2- Derneğin resmi yayınında ayrıca, bir başka açıklama daha dikkati çekti. Dünyanın ünlü numizmatlarının (sikke bilimcilerinin) katılması ile özellikle bu define için İngiltere'de Oxford'da nisan 1986'da bir bilimsel toplantı düzenlendiği ve 1987 yılında, **"British Archaelogical Report (BAR)"** adlı bir yayında bildirilere yer verildiği duyuruldu.

Gerek bazı sikkeler bu toplantıda sınırlı sayıdaki Avrupalı bilim adamlarına tanıtılırken ve gerek daha sonra (BAR) raporunda yayımlanan bildirilerde bu definenin **"Güney Anadolu'dan geldiği"** açıklandı. Türk hükümeti yetkililerince bu yayın da incelemeye alındı.

3- Merkezi Los Angeles'ta olan ve dünyanın bir numaralı antik sikke müzayedecisi "Numismatic Fine Arts (NFA)" **adlı şirket, 10 Mart 1988 tarihinde bu kentteki bir lüks otelde müzayede düzenledi. Kataloğunda bu defineden gelen ve sekizi** "konsinye" **olan 10 sikkenin fotoğrafına,** "Güney Anadolu'da 1984 yılında bulundu" **sözleri ile yer veren (NFA) kaynak olarak da (BAR) raporunu gösterdi.**

AVUKATLAR DEVREDE

Bu gelişmeleri izleyen Türk hükümeti yetkilileri, New York'ta Metropolitan Sanat Müzesi"ne kaçırılan Karun hazineleri davasındaki temsilcisi olan **"Botein Hays and Sklar"** adlı avukatlık firmasını harekete geçirdi.

New York ve Los Angeles Türk Başkonsolosluklarının işbirliği sonucu avukatlar, 125 milyon lira değerindeki bu 10 sikkenin müzayede sonrasında ve bir bilirkişi gözetiminde ve de herhangi bir bedel ödenmeksizin Türk yetkililerine teslim edilmesini sağladılar. Bir Türk diplomatik kuryesinin bu yılın nisan ayında Ankara'ya götürdüğü 10 antik gümüş sikke şu anda **"Anadolu Uygarlıkları Müzesi"**nde geçici olarak korunuyor.

Bu arada Zürih'teki Türk Başkonsolosluğu, yatırımcılar ile koleksiyonculara dünyada en önemli sikke ikmalini sağlayan, müzayedeler düzenleyen İsviçre'deki Bank Leu'nun 20 Mayıs 1988 tarihinde Zürih'te yapacağı müzayedede, **"Elmalı definesinden"** gelmiş 35 milyon lira değerinde üç ender sikkenin olduğunu saptadı. Türk Başkonsolosluğu, İsviçreli Avukatlar aracılığıyla, **"ihtiyati tedbir kararı"** uygulatarak bu üç sikkenin satışını durdurdu.

Türkiye'nin, Zürih ve New York'taki avukatları ile başkonsolosları arasındaki işbirliğinin sürdüğü, gerekirse Türk hükümetinin Bank Leu'yu İsviçre'de mahkemeye vermeye hazırlandığı bildiriliyor.

Bu iki olaydan sonra birbirine giren uluslararası sikke tüccarlarının **"Elmalı definesinden"** şu ya da bu biçimde ellerine geçmiş paraları ilk sahibi olan William Koch'a geri vererek, **"Kaçakçılarla işbirliği yapan ve itibar yitiren kişiler durumuna düşmemek için olağanüstü çaba göstermeye başladıkları"** gözlendi. Paniğe kapılan sikke dünyasındaki bu çalkantının şu sırada da sürdüğü bildiriliyor.

Bu arada, William Koch ve ortaklarından her nasılsa gizlenen sadece tek bir **"Atina Dekadrahmisi"**'nin başka iki Türk antika kaçakçısı tarafından Antalya'dan sonra Zürih'ten geçerek özel olarak New York'a getirildiği, Amerikalı bir koleksiyoncu ve antikacı olan Jonathan P.Rosen'a satıldığı, Amerika'daki Türk yetkililerince Amerikan resmi belgelerinden saptandı.

Söz konusu antik sikkenin de birkaç el değiştirdikten sonra Hollywood'da ünlü bir televizyon sanatçısı ve yarışma programları yapımcısı olan Merv Griffin'e 600 bin dolara (yaklaşık 800 milyon liraya) satıldığı öğrenildi.

Bu arada Elmalı Savcılığı'nca define dosyasının yeniden açıldığı ve bu amaçla buradaki Türk ve Amerikan yetkililerinden bazı belgeler istenmekte olduğu bildiriliyor.

İlk ifadenin tam metni

21 haziran

"Ben Afyon Dazkırı ilçesinde siyasi yönü olmayan bir kız meselesinden dolayı 1985 yılında adam öldürmeye tam teşebbüs suçundan 10 yıla hüküm giymiştim. Bu cezamı Dalaman Yarı Açık Cezaevi'nde infaz etmekte iken 5-6 ay kadar önce cezaevinden firar ettim. Yukarıda da söylediğim gibi ben eğitim enstitüsü mezunuyum. Çanakkale, Adıyaman'da Muğla ve en son olarak da Kars ili Ardahan ilçesi Çalayık köyünde ilkokul öğretmeni olarak görev yaptım. Tahminen 5 yıllık devlet memurluğu görevim vardır. 1985 senesinde bu kız meselesinden dolayı adam öldürmeye teşebbüs olayı olunca memuriyet hayatım kesildi, cezaevine girdim. Öğrenci iken açık söylemem gerekirse Ülkücü hareketlerin içerisinde bulundum. Bende psikolojik yapı olarak olayların üzerine gitme, öne atılma gibi bir haleti ruhiye vardır. Buna engel olmak istememe rağmen fikren ve ruhen sahip olamadım.

Hayat hikâyemi özetlemem gerekirse 1980 yılında Sayın Kenan Evren'in yönetime el koyması ile olaylar kesildi. Ben de rahatladık düşüncesiyle memuriyet görevime rahatlıkla devam ediyordum. 1985 yılında Ardahan Çağlayık köyünde görev yaparken görevim gereği bir kısım öğrencileri dövdüğüm nedeniyle veliler tarafından köy halkı tarafından rahatsız edilmeye ve evimde sıkıştırılmaya başladım, fakat aldırış etmiyor, görevime devam ediyordum. Yaz tatilinde Dazkırı'ya geldiğimde bir gece düğüne gitmiştim. Orada Abdullah Şengül isimli bir kişi karşıma çıktı, bana küfür etti. Birbirimizle dövüştük, bıçakla üzerime saldırdı. Bu boğuşma sırasında onun elindeki bıçağı o bana vuracakken ben elime geçirdim. Ona bir yerinden vurdum. Bu olayla ilgili olarak Dinar Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandım. Söylediğim gibi adam öldürmeye tam teşebbüs suçundan 10 yıla hüküm giydim, onu infaz ediyordum. Dinar Kapalı Cezaevi'nde cezamı infaz ederken, gerek tek tip elbiseler olsun, gerekse içerde idarenin bazı baskıları olsun bundan dolayı ruhen kısmen bozuldum. Sonra talebim üzerine içerideki iyi halliliğim de nazara alınarak açık cezaevine gitmeye hak kazandım. Ancak cezaevine girmeden önce mutlak surette cezaevinden kaçmayı kafama koymuştum. Dalaman Cezaevi'nde 3 gece kadar kaldıktan sonra 3. gece saat 21.00 sıralarında Dalaman'dan firar ettim. Fethiye ilçesine gel-

dim. Fethiye'de bir pansiyonda bir gün kaldım, oradan da Antalya'ya geçtim, daha önce yanımda kaçacağımı bildiğim paralar vardı. Tahminen 600.000 lira kadardı. Antalya'da bir gün kaldıktan sonra bir kamyonla İzmir'e geçtim. İzmir'de ismini bilmediğim otelde iki gün kadar kaldım. İzmir'de kafamda öğrenci olayları sırasında edindiğim, ancak hiçbir olayda kullanmadığım silahımı sakladığım yerden almak için geceleyin Dazkırı'ya gittim. Dazkırı'nın dışında Alaboz mıntıkasında bahçemizde ceviz ağacının dibine sakladığım yerden İngiliz Star tabancamı oradan aldım. Hiçbir kimseye görünmeden, aile dahi görmemek suretiyle Dazkırı'dan sabaha karşı ayrıldım. Bir otobüsle Burdur'a geçtim. Burdur'da biraz gezdikten sonra yine Antalya'ya geçtim. Antalya'da da biraz kaldım. Ne kadar kaldığımı hatırlayamıyorum. Oradan Adana'ya geçtim. Adana'da da otellerde kaldım. Gittikçe param azalıyordu. Adana'da 400.000 liraya yakın param kaldı. Kendim kısmen sinir hastasıydım. Bu, bende devam ediyordu. Vücudumda midemde ülser mevcuttu, boğazım faranjittir. Bacaklarım romatizmalı. Bu psikolojik bunalım içerisindeydim, bunların birikimi bende ruh bozukluğu yarattı, intihar etmeyi kafama koydum. Sakladığım yerden aldığım tabancamla otel odasında kendi kendime intihar etmek istedim. Ancak insan canına kıyamıyor, muvaffak olamadığım bu psikolojik ruh âlemi içerisinde bari biraz Kuran okuyum, Allah'a yalvarayım bana yardımcı olur diye düşündüm. Çıktım dolaşırken gazetelerden okudum ve televizyondan edindiğim intiba ile Ankara'da spor salonunda Anavatan Partisi Kurultayı'nın yapılacağını öğrendim. Ankara'ya gideyim. Anavatan Partisi Grup Toplantısı'na girerim. Kürsüde Başbakan konuşurken, ona doğru ateş edeyim. Bu arada nasıl olsa etraf tedbirlidir, kalabalıktır. Kullandığım silahla o arada öldürebilirsem kendimi öldüreyim, öldüremezsem nasıl olsa etraftan polisler ateş eder beni vurur, öldürürler diye düşündüm. Bu psikoz altında hareketimi gerçekleştirdim. Ancak benim silahım tutukluk yapınca ve ayrıca da ateş eder etmez yan taraftan bana herhalde koluma veya elime kurşun geldi, isabet etti ki, sanki silahı tuttuğum elim felç olmuş vaziyete girdi. Silah elimden düştü. Şayet elimden vurulmasaydım, karşıya ateş ettikten sonra kendimi öldürecektim. Bunu böyle planlamıştım.

UĞUR MUMCU'YU VURMAYI DÜŞÜNDÜM

Ben özellikle Sayın Başbakanı vurmayı düşünmedim. Bunun yam sıra daha önce gazeteci - yazar Uğur Mumcu'yu vurayım diye düşündüm. Hatırımdan geçti. Hatta bu arada sarraf soyayım dedim. Onu da gururuma yediremedim. Çünkü para için sarrafı soymaya teşebbüs etti veya soydu derler. Soygun yapmayı gururuma yediremedim. Felsefeme ters düşüyordu. Söylediğim gibi en rahat sansasyon olsun diye Anavatan Partisi Kongresi'ni seçtim. Söylediğim gibi olayın başından beri tekrar ediyorum, hastayım çok hastanelere gittim. Tedavi göremedim. Cezaevi yaşantısı buna uygun gelmedi.

Cezaevinden firar edip Adana'ya geldikten sonra Balçalı Üniversitesi Hastanesi'ne gittim. Hattâ orada kayıtlarım da vardır. Hayati İpek adında sahte kimlikle röntgenlerimi çektirdim. Bana sonuçta doktorlar sinirsel durumla ilgili ilaçlar verdiler. Ben, doktorlara midemde ülser vardır, bana ilaç vermeyin yutamıyorum diye söyledim. Buna rağmen gelişigüzel ilaçlar veriliyor, bu arada kendi hafızamda da bir gerileme başladı. Kafam bazen gelip gidiyor, bir an başıma bir ağırlık çöküyor. Bu hastalıklardan bir türlü kurtulamadım. En sonunda ölümümün yukarıda izah ettiğim ve planladığım senaryo içerisinde olmasını düşündüm. Yine de muvaffak olamadım.

600 BİN LİRAM VARDI

İzah ettiğim gibi bilinç altım biraz karışık. Cezaevindeki yaşantılar, cezaevinde eğilimleme gibi durumlar bende ruh karışıklığı yarattı. Sayın Başbakan Turgut Özal ile en küçük siyasi yönden bir ilgim ve alakam yoktur.

Ben hiçbir kimseden veya kuruluştan bu şekilde bir olay gerçekleştirmek için talimat almış veya görüşmüş değilim.

Ben cezaevinden firar ettiğimde cebimdeki biriken 600.000 lira kadar parayı yakınlarımın görüşe geldiğinde biriktirdiğim paralardır. Paralar bana açık görüşlerde verildiği için ben onları saklayarak biriktiriyordum. Bu sebeple paradan idarenin haberi olmadı. Söylediğim gibi cezaevinde iken veya cezaevinden firar ettikten sonra herhangi bir kişi veya kuruluş kesinlikle bana böyle bir eylemi gerçekleştirmem için silah veya para yardımı yapmış değildir.

Silahımı 1980 senesinde Dazkırı'daki şehir merkezi dışındaki Alaboz mevkiinde bahçedeki ceviz ağacının dibine koyarken güzelce yağladım, bir yağlıboya kutusunun içerisine ona sarmak suretiyle gömmüştüm. Onu da oradan çıkardım. Kutuyu da içinden silah aldıktan sonra attım, cevizin dibini kapattım, silah böylece bana aittir.

Anavatan Partisi kongresine girmek üzere Ankara'ya Adana'dan otobüsle geldim. Saat 18.00 sıralarıydı. Geldiğim otobüs firması Has Turizm firmasıydı. Ankara terminalinde indikten sonra da önceden bilmediğim Numune Oteli'ne geldim. Kafam arada gelip gidiyor. Yanlış yapmayım. Ben perşembe günü Ankara'ya geldim. Başka otelde kaldım. Onun ismini hatırlamıyorum. Aynı mıntıkada idi. Otel hoşuma gitmedi. Lavabosu yoktu. O sebeple Numune Oteli'ne geçtim. Halen otelde bir valizim vardır. Otelde bıraktım. Mavi saplı spor çantası vardı. Onun içerisinden silahımı aldım, çantayı otelde bıraktım, küçük çaplı el çantamın içerisine silahımı yerleştirdim. Gazetelerden de kongrenin yapılacağını öğrenmiştim.

KONGRE SALONUNDA

Kongrenin yapılacağı yere geçen bir taksiyi çevirerek gittim. Kapıda indim. Saat tahminen 11.30 sıraları idi. Nasıl olsa içeriye girişlerde arama sabahleyin yapılmıştı. Şimdi bu saatlerde arama yapılmaz diye rahatlıkla yürüdüm, artık ben benden çıkmıştım. Bilinçsiz içeriye girdim. Beni kimse aramadı. Zaten çok kalabalıktı. Önce tribünlere çıktım. Yeri uygun görmedim. Aşağı indim, Başbakan'ın konuştuğu kürsüye göre sağ tarafta gençler, Özal'ı alkışlayıp tezahürat yapıyorlardı. Onların arasına girdim. Yarım saat bir saat kadar durdum. Sayın Özal'ı dinledim. Bir an için vazgeçtim. Çünkü silahı çantadan çıkarmam güçlük arz ediyordu. Kalabalıktı, herkes görebilirdi. Bırakıp gitmek de işime gelmedi veya beceremedim. Nasıl olsa kendim intihar edeceğim, iyisi mi burada bu işi halledeyim dedim. Silahı çıkarıp o gençlerin arasından kürsüye havaya doru nişan almaksızın Özal'ın tarafına doğru, herhalde hatırımda kaldığına göre iki el ateş ettim. Çünkü üçüncüyü kendime sıkacaktım. Tabanca tutukluk yaptı. Oradan meydanın ortasına geldim. Silahta bir bozukluk gördüm, ya kıs-

iyi...
PAMUKBANK
iyi bankadır

Cumhuriyet

kaynak.
PAMUKBANK
iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 22928 Kurucusu: Yunus Nadi 350 TL (KDV dahil) 22 Haziran 1988 Çarşamba

Suikastçının ifadesini yayımlamamız üzerine DGM Savcılığı yazılı emir verdi

Cumhuriyet'e baskı

Tuşalp gözaltına alındı, Ankara Büromuz arandı

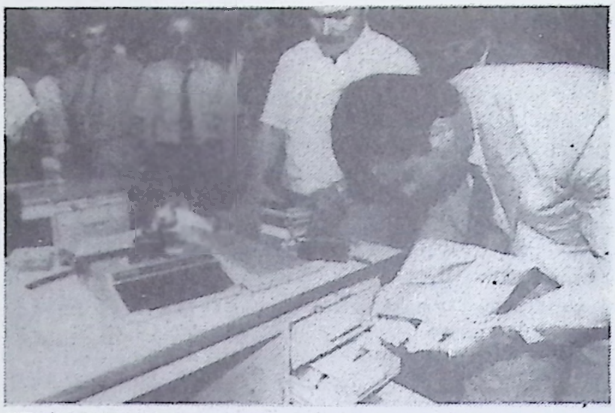


TUŞALP — "İşte suikastçının ifadesi" haberin yazılı ve gözaltına alındı.

Cumhuriyet Ankara Bürosu'nda arkadaşımız Erbil Tuşalp dünkü gazetemizde yer alan, "İşte Suikastçının İfadesi" başlıklı haberi nedeniyle Ankara DGM Savcısı Demiral'ın emri ile gözaltına alındı. Savcılık Tuşalp'ten haberin kaynağını sordu.

Daha sonra bir grup polisle birlikte Erbil Tuşalp Ankara Büromuza getirildi. Savcının emri ile büromuz aranmak istendi. Ancak arama emri olmadığı belirtildi. Bunun üzerine Savcı yazılı emir verdi ve Ankara Büromuzda polis "Suikastçının İfadesi" haberi ile ilgili belge aradı, bulamadı.

Cumhuriyet'e karşı girişilen baskı başta IPI olmak üzere birçok basın kuruluşu tarafından sert biçimde protesto edildi. **Haberleri 7. Sayfada**



ARAMA — İki güvenlik görevlisi, Erbil Tuşalp'in masasının gözlerinde "Suikastçının ifadesi" ile ilgili belge arıyor. (Fotoğraf: Rıza Ezer)

Gözaltındakilerin sayısı artıyor; yakalanan bir eski ülkücüden silah çıktı

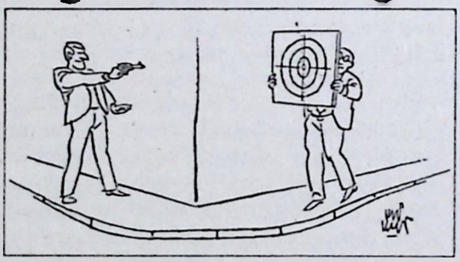
Çelişkiler yumağı

DAZKIRI'dan
HİKMET ÇETİNKAYA

'Yalan Söylüyor'

DAZKIRI — "Komando Kartal", Başbakan Özal'a suikast girişiminden sonra hastanede ifade veriyor. Yaşamöyküsünü anlatırken Dazkırı, Çardak ve Denizli'de yaptığı eylemlerden hiç söz etmiyor. Dalaman Açık Cezaevi'nden kaçışını, geceyi Fethiye'de geçirdiğini, oradan Antalya'ya geçtiğini anlatıyor. Antalya'dan İzmir'e gidiyor Kartal Demirağ. Dazkırı, Antalya - İzmir karayolunda, Antalya - Dazkırı arası üç

(Arkası Sa. 15, Sü. 2'de)



12 Eylül öncesinde çeşitli eylemlere karıştığı öne sürülen Gazi Yaman adlı bir ülkücü, iki tabanca ve bıçaklarla yakalandı. Gazi Yaman'ın "suikastta üçüncü kurşun iddiası" nedeniyle gözaltına alınmış olabileceği belirtiliyor.

"Suikastın Adana'da planlanmış olabileceği" şüpheleri, MİT ve emniyetin Adana'da geniş çaplı ülkücü operasyonu yapmasına neden oldu.

DGM Savcısı Demiral, suikastla ilgili önemli bulgular elde ettiklerini söyledi. Kartal Demirağ'ın "taburcu edilebilir" durumda olduğu bildirildi. **15. Sayfada**

Hükümette değişiklik beklentisi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan'ın kardeşi Korkut Özal'ın kongredeki liste hazırlıklarından sonra kabine değişikliği ve ANAP Başkanlık Divanı oluşumuna el atması partide rahatsızlığa yol açtı. ANAP 2. Kongresi'nin ortaya çıkardığı yapı değişikliğinin kabineye ne ölçüde yansıyacağı beklenirken **"hareketçi-muhafazakâr ittifak"** ikinci darbe hazırlığına girdi. Kongreyi kaybeden liberaller ise kabine değişikliğinde de beklediklerini bulamazlarsa **"partiyle ilişkilerini yeniden gözden geçirecekler."**

Korkut Özal'ın, Yusuf Bozkurt Özal, Hüsnü Doğan ve Başbakan Turgut Özal ile sürekli görüşerek ittifak yanlısı bazı kişilerin bakanlığa getirilmesi ve kongre sonucunun Bakanlar Kurulu'na da aynı dengeler içerisinde yansıtılmasını sağlamaya çalıştığı belirtiliyor. Korkut Özal'ın ANAP'a el atmasından rahatsızlık duyan liberaller, Başbakan'ın hazırladığı listenin sızdırılmasında da kardeşinin rol oynadığını öne sürüyorlar.

Liberal bakanlardan Safa Gi-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Liberallere Amorti mi?

ANKARA — Telefonla Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i arıyor önceki gün Başbakan Turgut Özal.

"Sayın Cumhurbaşkanım, sizin Amerika geziniz-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Düşünüyor

ANKARA — Dün öğleden sonra 14.00'te MGK, akşam üzeri 18.00'de Bakanlar Kurulu toplandı. Başbakanımız dün sabahı nasıl geçirdi acaba? Konuttan çıkmadı,

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Suikastçının şüpheli yaşamı

ARDAHAN

5 gün işte 25 gün izinde

Kartal Demirağ'ın iki öğretim dönemi öğretmenlik yaptığı Ardahan'ın Çaylayık köyünün muhtarı "Elimizi bile sıkmadı. 5 gününü köyde geçirirse 25 gününü Ardahan ve Kars'ta geçirirdi" dedi.

YÜCEL SEZER

KARS — Kartal Demirağ'ın Kütahya Eğitim Enstitüsü'nü bitirdikten sonra öğretmenlik yaptığı dördüncü kent Ardahan.

Ardahan'ın Çaylayık köyünde iki ders dönemi kalmış Demirağ, ama köyde kaldığı süre çok az. Çünkü, sık sık izin alıp ayrılıyormuş.

Çaylayık köyü muhtarı Hayrettin Şit, kendisini "ellerini sıkmayan öğretmen" olarak anımsıyor. Muhtarın anlattıkları şöyle:

"Bizi siyasi fikirlerini belli etmezdi. Zaten kimseyle konuşmazdı. Köye geldiğinde bizim sıcak davranmamıza rağmen odadan bir ya-

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

MUĞLA

MHP taraftarı müdüre koruma

Kartal Demirağ'ın Muğla'ya tayin olduğu dönemde öğretmenlik yapmayıp MHP taraftarı olduğu bilinen Milli Eğitim Müdürü Fazlı Tekmen'in yanında "koruma polisi gibi" dolaştığı öne sürülüyor.

MUĞLA (Cumhuriyet) — Başbakan Turgut Özal'a suikast girişiminde bulunan Kartal Demirağ'ın Muğla'da görevli olduğu dönemde öğretmenlik yapmadığı, MHP taraftarı olarak bilinen zamanın Muğla Milli Eğitim Müdürü Fazlı Tekmen'in yanında "koruma polisi" gibi gezdiği öne sürüldü.

Resmi kayıtlara göre Kartal Demirağ, depo tayini ile 20 Nisan 1982 günü Muğla'ya atandı. Yine resmi kayıtlara göre Demirağ, Köyceğiz ilçesinde görevlendirildi. Ancak, Demirağ'ın Köyceğiz'e gitmediği gibi herhangi bir yerde öğretmenlik de yapmadığı öğrenildi. Demirağ'ı tanıyan Muğla

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

DAZKIRI

'Abdullah'ı tehdit etmişti'

Üç yıl önce bıçaklanan Abdullah Şengün'ün anne ve babası, Kartal Demirağ için "Arı sıra bize gelirdi. Bırak bu karışık işleri, evlen, düzenini kur, derdik. Ne zaman ne yapacağı belli olmazdı" diyorlar.

ÜMİT OTAN

DAZKIRI — **"Kartal, önce bizim yüreğimizi yaktı"** dedi Huriye Şengün. Bir yandan ağlıyor bir yandan da yemeniyle gözlerini saklıyordu. Oğlu Abdullah'ı Kartal Demirağ, 1985 yılında bıçaklamış, 10 yıl hapse mahkûm olmuş, kaçmadan önce de "Çıkar çıkmaz Abdullah'ı vuracağım" diye haber göndermişti. Abdullah Şengün ortadan kaybolmuş, hakkında türlü söylentiler çıkmıştı. Kimi Avrupa'da, kimi İzmir'de diyor Abdullah için. Baba Mehmet Şengün, 60 bin lira gelirli bir bekçi. Onca geçim sıkıntısı içinde bir de gelinle iki toruna bakmak

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

SHP'de sürpriz buluşma

İnönü-Baykal 3 saat görüştü

Kurultay öncesi Parti Meclisi konusunda tavır koyan SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ile Grup Başkanvekili Deniz Baykal, dün saat 14.00'ten 17.00'ye kadar süren bir görüşme yaptılar. Görüşme sonrası Baykal, "liste çıkarmanın genel başkanın takdiri" olduğunu söyledi. İnönü "arkadaşlarımla hep görüşürüm" dedi. **8. Sayfada**

KURULTAYA DOĞRU SHP
UĞUR MUMCU'nun yazı dizisi 8. Sayfada

İSMAİL CEM, İNÖNÜ'YÜ ELEŞTİRDİ **8. Sayfada**

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Ko Vadis?..

[illegible] ...mıştır.

Sıradan yurttaşın da bildiği gibi ceza hukuku alanında kimi zaman öyle durumlar olur ki polis, sanığı yakalamak zorundadır; adam cinayet işlemiştir, kaçmaktadır; görevli memur yakalar emniyete götürür. Suç üzerinde yakalanmış olanların yanı sıra [illegible] ... altına alma) nitelikleri yazılıdır.

Ancak yeri belli, mesleği belli, kişiliği açık, kaçma kuşkusu olmayan, güvenilirliği kesin, istenildiğinde emniyete ya da savcılığa giderek ifade vermeye hazır, ülke çapında tanınmış, kitaplar yazmış, meslekte kıdemli bir gazetecinin Basın Kanunu'nun 30'uncu maddesine aykırı hareket ettiği iddiasıyla gözaltına alınması hiçbir hukukçunun havsalasına sığamaz.

Böyle bir tutum, gözaltına alınan kişiyi yaralamaz, ancak gözaltına alan yetkili hakkında yo-

• • •

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

■ **İsrail, Şam'ı tehdit ediyor** *Genelkurmay Başkanı Tümgeneral Dan Şomron, "Suriye, Çin füzelerini yerleştirirse bu yöreleri bombalarız" dedi. 3. Sayfada*

■ **Sürgünden dönüş sevinci** *Peşaver'deki Afganlı mülteciler, anavatanlarına dönüş için "temkinli" bir hazırlık içindeler. 3. Sayfada*

■ **"Tutkularım, gemimin yelkenleri"** *Van Gogh'la 5. kez tek başına sahneye çıkacak olan Müşfik Kenter, Van Gogh'un tutkusunu sevdiğini söylüyor. Kendisi de işini tutkuyla yapıyor. 4. Sayfada*



■ **Yine Kıbrıs, yine 7'ye 10** *ABD Kongresi, Türkiye'ye verilecek yardımı 20 milyon dolar azaltarak, hem Kıbrıs koşuluna hem 7/10 oranına bağladı. 1. Sayfada*

■ **Önlem alınmazsa ekonomi sarhoş olur** *Giderek derinleşen kriz, piyasalarda konkordato ve iflas furyasını başlattı. Ekonomide*

■ **Hollanda finalde** *Avrupa Futbol Şampiyonası yarı final maçında evsahibi F.Almanya'yı 2-1 yenen Hollanda finale kaldı. Sporda*

■ **Perestroyka, konferans arifesinde** *Gorbaçov, 47 yıl sonra topladığı Parti Konferansı'na sovyet sistemini, "demokratikleştirmeyi" amaçlayan tezleri sunuyor. Arka Sayfada*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Üç Suikastçı

Üç suikastçı, birinin adı *Hüseyin Üzmez*, ikincisinin *M. Ali Ağca*, üçüncüsünün de *Kartal Demirağ*.

İlk kişi, Malatyalı *Üzmez*, 22 Kasım 1952 günü Malatya'da, postane önünde devrin ünlü gazetecilerinden *Ahmet Emin Yalman*'ı vurmuştu. Yedi el ateş etmişti *Üzmez* o gün *Yalman*'a.

Yıllar sonra *Üzmez*, suikast olayını şöyle anlatmıştı:

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

tırdı veya da bozukluk oldu. Arkasından bana ateş edildi. Böylece gördüğünüz gibi ben sağ kolumdan vuruldum. Halbuki ben kalbime isabet etmesini arzu ediyordum.

Esasında Müslümanız o sebeple La İlahi İllallah şeklinde bağırdığımı hatırlıyorum.

Bu bağırmayı vurulduktan sonra veya önce bağırdığımı tam hatırlayamıyorum.

ADIGÜZEL CİNAYETİ

Otel cinayeti ile ilgili herhangi bir esinlenmem yoktur. Yani oradaki gibi önce oradakini vurayım ondan sonra da kendimi intihar edeyim diye bir düşünceye kesinlikle sapmam. Onunla bir bağlantısı ve ilgisi yoktur. Yukarıda da söylediğim gibi ben cezaevinde kafama bazı şeyleri koymuştum. Psikolojikman yaşamak istemiyordum. Dinar Cezaevi'nden benim yaşamım araştırılırsa hep tek başıma yaşadım. Çoğunlukla dünyadan umudumu kestim. Bu ruh bozukluğu içerisinde idim. Her ne kadar görünümüm sağlam yapılı ise de, doktorlar da benim görüntümden yanılırlardı. Ben mide ülseri, boğazdaki faranjitin büyük etkisi altındayım. Kafamda da bir ağrıma oluyordu.

Psikolojikman bunalıma girdim. İntihar etmek istedim, beceremedim. Yukarıdaki senaryoyu kafamda yarattım. Sonuçta yine kendi ölümüme muvaffak olamadım. Benim Sayın Özal'la ilgim yoktur. Daha önceki siyasi görüşümün vesairenin de olaylarla ilgim yoktur. Benim başkaca söyleyeceğim yoktur. Aslında bu benim intihar olayımdı beceremedim. Kaderde bu da varmış, çekeceğiz."

"İşte suikastçının ifadesi" haberi üzerine DGM savcılığı yazılı emir verdi

Cumhuriyet'e baskı

22 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DGM Savcılığı, gazetemizde dün yer alan **"İşte suikastçının ifadesi"** haberinin kaynağını öğrenmek için Ankara büromuzda yazılı emirle arama yaptırdı. Haberi yazan arkadaşımız **Erbil Tuşalp** de gözaltına alındı. Siyasi polis, önce öğle saatlerinde DGM Savcısı **Nusret Demiral**'ın talimatıyla Erbil Tuşalp'i gözaltına aldı. Siyasi polis, daha sonra Tuşalp'in gözaltına alınmasıyla ilgili yazıya dayanarak Ankara büromuzu aramak istedi. Ancak Ankara temsilcimiz **Yalçın Doğan**'ın ve gazetemiz avukatı **Emin Değer**'in mahkemeden özel arama izni talep etmeleri üzerine, Ankara Siyasi Şube polisleri, DGM Savcılığı'na başvurarak özel izin istediler. Bu iznin verilmesi, beş saat sürdü. Bu süre içinde beş siyasi polis, gazetemizde **"konuk"** oldu. Arama sonucunda polis, Başbakan Özal'a suikast girişiminde bulunan **Kartal Demirağ**'ın ifadesine ilişkin herhangi bir belge bulamadı.

Erbil Tuşalp'in gözaltına alınmasından aramanın gerçekleştirilmesine kadar geçen olaylar şöyle gelişti:

Dün sabah 11.45 sularında gazetemiz Ankara Bürosu'na gelen iki sivil polis, **"bilgisine başvurulmak üzere"** muhabirlerimizden Erbil Tuşalp'i Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne götüreceklerini söylediler. Bir polis otosuyla Ankara Emniyet Siyasi Şube Müdürlüğü'ne götürülen Tuşalp, saat 12.25'te Başkomiser **İbrahim Dedeoğlu** tarafından teslim alındı. Polis yetkilileri, Tuşalp'in Ankara DGM Savcısı Nusret Demiral'ın yazılı emri üzerine gözaltına alındığını söylediler.

YAZILI EMİR

Erbil Tuşalp, saat 17.00 sıralarında Ankara Emniyet Siyasi Şube Müdürlüğü'nden alınarak Or-An Sitesi'nde bulunan evine **"İşte suikastçının ifadesi"** başlıklı haberle ilgili belgeleri bulmak amacıyla götürüldü. Ancak Tuşalp'in belgelerin gazetede olabileceğini söylemesi üzerine evde arama yapılmadı. Daha sonra Tuşalp'le birlikte Kızılay'da bulunan Cumhuriyet Ankara Bürosu'na gelen polis söz konusu belgeleri almak için büroda arama yapmak istediklerini belirtti.

Ankara Bürosu İstihbarat Şefi **Ahmet Tan**, mahkeme kararı olması gerektiğini bildirdi. Gözaltına alınma kararlarının arama için yeterli olmadığını polislere iletti. Bu arada gazetemiz avukatlarından Emin Değer, büromuza çağrıldı.

Avukat Değer, sivil polislere yapmak istedikleri aramanın anayasanın 21, 28 ve 31. maddelerine aykırı olduğunu söyledi. Değer, bir gazete bürosunun aranmasının cumhuriyet tarihinde ilk kez gerçekleşeceğini ve bunun bir suç oluşturacağını dile getirdi.

Sivil polisler, bu itiraz üzerine bir kez daha Emniyet Müdürlüğü'ndeki amirleriyle görüştüler. Telefon ve telsizlerle yapılan bu görüşmelerde amirler de yeniden DGM Savcılığı'yla temas kurdular.

Bu arada Ankara temsilcimiz Yalçın Doğan, mahkemeden yazılı karar getirilmeden büronun aranmasına izin verilmeyeceğini ifade etti. Doğan, **"Büronun aranması için elinizde yazılı özel bir tebligat yok. Elinizdeki yazı yalnızca gözaltına alınma yazısıdır. Bu nedenle büromuzun aranmasına izin vermeyiz"** dedi.

Siyasi polis ekibinin şefi, bu itirazlar üzerine büromuzdan Ankara DGM Savcı Yardımcılarından adını vermediği bir yetkiliyle görüşerek durumu anlattı. Emniyet yetkilisi, görüşmeden sonra savcı yardımcısının kendisine büronun aranmasına gerek olmadığını, ancak Tuşalp'in çalışma masasının aranmasının yeterli olacağını söylediğini iletti. Avukatımız Değer, bu isteğe de karşı çıkarak **"gazetede arama için yazılı özel emir"** de ısrar etti.

Daha sonra siyasi polis yetkilisi, adını vermediği bir amirini arayarak durumla ilgili bilgi verdi. Bu arada Ankara Emniyet Müdürü **Mehmet Ağar** ile gaze-

temiz avukatı Emin Değer arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Değer, görüşme sırasında Ağar'a, hâkim kararı olmadan bir arama yapılamayacağını belirtti. Emin Değer, Ağar'la aralarında geçen görüşmeyi şöyle anlattı:

"DGM Savcısı'nın yazılı emri olmadan, daha doğrusu hâkim kararı olmadan bir arama yapılamaz. Size önce anayasanın 21, 28 ve 30. maddelerinden ilgili hükümler okumak isterim. Mehmet Ağar, 'Biz onları biliyoruz' **dedi.** 'Bildiğinizi ben de biliyorum. Ancak deneyimli bir hukukçu olarak okumakta yarar görüyorum. Lütfen dinleyin' **dedim ve anayasanın konut dokunulmazlığıyla ilgili 21. maddeyi, 28. maddenin ilgili iki fıkrasını ve 30. maddesini okudum ve sonunda "buradaki arkadaşlara da ilk anda söyledim. Size de söylemek gereğini duyuyorum. Genellikle yetkililer, yasayı bir yana bırakarak bu gibi durumlarda yasaya aykırı emir verebilirler. Böyle bir uygulama, yani yasaya aykırı emirle yapılan bir uygulama emri veren çekildiği an uygulayıcıyı güç durumda bırakır"** dedim.

Mehmet Ağar, 'Biz DGM Savcısı'nın 13. maddeye göre verdiği emri yapmak zorundayız. Biliyorsunuz 15. madde zabıtanın sorumluluğuna dairdir' **dedi. Ben buna yanıt olarak,** 'Yazılı emir olmadan yapılacak her uygulama fiili durum yaratır ve bu fiili durum sizi güç durumda bırakır ya da uygulayıcıyı güç durumda bırakır. Siz bugün en yetkili yerdesiniz. Deneylerime dayanarak söylüyorum, eğer yazılı emir olmadan, dahası hâkim kararı olmadan memurlarınıza emir verirseniz, sorumluluktan kurtulacağınızı sanmıyorum. Ayrıca hazırlık soruşturmasındaki gizliliğin bozulmasındaki sorumluluk hazırlık soruşturmasını gizli tutmakla sorumlu savcılık ve zabıta makamlarına aittir. Basın hazırlık soruşturmasıyla ilgili bir konuda haber almışsa yayın yasağı olmadığına göre bunu yazacaktır. Bir şey daha anımsatmak isterim. Biz 12 Eylül döneminde bile böyle bir uygulama görmedik. Yani sıkıyönetim bile bir gazetenin bürosuna gelip arama yapmadı' **dedim.**

Avukat Değer'le görüşmesinden sonra Ankara Emniyet Müdürü, konuyu yeniden DGM Savcısı'yla görüşeceğini bildirdi. Daha sonra gazetemizi arayan Emniyet Müdürü Ağar, DGM Savcılığı'nın **"işyerinde arama yapılmasını öngören yazılı talimatı verdiğini"** bildirdi. Ağar, DGM'nin arama belgesinin Siyasi Şube Müdür Yardımcısı **Ali Kalkan** eliyle gönderildiğini, arama yapmak için ilave polis göndermeye gerek bulunmadığını ifade etti. Kalkan'ın arama belgesinde **"söz konusu haberle ilgili olarak haberi yazan şahsın ev ve işyerinde derhal arama yapılması gerektiği"** bildiriliyor.

Ankara DGM Savcı Yardımcısı **Ülkü Coşkun** imzalı B-1988/418 sayı numaralı saat 20.20'de düzenlenen belge şöyle:

"Emniyet Müdürlüğü'ne Ankara,

İlgi: Savcılığımızın Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne yazdığı ve sayı B-1988/418 sayılı talimatımız.

21.06.1988 günü Cumhuriyet Gazetesi'nde 'İşte Suikastçının İfadesi' **başlıklı gazeteci Erbil Tuşalp'in yazdığı haberle ilgili olarak ilgi talimatımız müdürlüğünüze bildirilmiş olup 2848 sayılı DGM Kanunu'nun 8, 29. maddeleriyle, CMK'nın 86, 90, 92, 96, 97, 98. maddeleri gereğince 3005 sayılı meşhut suçlar mahkemesi uyarınca gecikmesinde sakınca bulunan hal olması göz önüne alınarak ve sanık Erbil Tuşalp'in eyleminin TCK 132/3. maddesi kapsamında bulunması nedeniyle bu şahsın ev ve işyerinde ilgi talimatımız doğrultusunda derhal arama yapılarak suç delillerinin elde edilmesi ve savcılığımıza bilgi verilmesi rica olunur."**

TCK'nın 132/3. maddesi şu hükmü taşıyor:

"Selahiyetli makamların neşir veya inşaasını men ettiği malumatı istihsal eden kimse iki seneden 8 seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır."

MASA MI, BÜRO MU?

Yazılı arama kararını getiren Siyasi Şube Müdür Yardımcısı **Ali Kalkan,** aramanın bütün büroda yapılmayacağını, sadece Erbil Tuşalp'in masasının aranacağını bildirdi. Avukat Değer, büronun bütün olduğunu, muhabirlik faaliyeti olarak bir gazetecinin her masada fiilen çalışabileceğini, bu nedenle böyle bir aramanın tüm büroyu kapsayacağını, bunun da anayasaya uygun olmayacağını yineledi. Kalkan, yeniden Emniyet Müdürlüğü'yle görüştü. Kalkan, avukat Değer'e Tuşalp'in masası olarak gösterilecek bir masada arama yapmakla yetineceklerini, büroyu aramak gibi bir amaçlarının ve hedeflerinin olmadığını söyledi. Daha sonra temsilcimiz Doğan'dan Tuşalp'in masasını göstermesi istendi. Gösterilen masa daha sonra Siyasi Şube emniyet amirlerinden İbrahim Dedeoğlu ve bir polis memuru tarafından aranılarak masada bulunanlarla ilgili tutanak düzenlendi. Tutanakta büronun değil, Tuşalp'in masasının arandığı belirtildi.

Arama sonucunda Demirağ'ın ifadesiyle ilgili bir zabıt bulunamadı. Böylece 11.20'de Emniyet Müdürlüğü'ne iki sivil polis tarafından **"davet"** edilmesiyle başlayan **"İşte suikastçının ifadesi"** başlıklı haberin serüveni saat 23.00'te polislerin yanlarında Tuşalp'le birlikte ayrılmalarıyla sona erdi. 18.10'da büroya gelen polisler, arama işlemini 21.40'ta gerçekleştirebildiler. Tuşalp'in masasının aranması 8 dakika sürerken, 1.5 sayfalık tutanağın yazılıp imzalanması yaklaşık 1 saat sürdü.

Bu arada olayı haber alan öteki gazetelerin muhabirleri ve bazı yabancı ajansların temsilcileriyle bazı gazeteci ve yazarlar **"mesleki dayanışma"** için büromuza geldiler.

Dün geceyi Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde geçiren Tuşalp'in, bugün öğlen saatlerinde DGM Savcılığı'na çıkarılarak ifade vermesi bekleniyor.

TUŞALP KİMDİR?

Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında tutulan arkadaşımız Erbil Tuşalp, 1945 yılında Akşehir'de doğdu. Askeri liseyi ve Harp Okulu'nu bitirdikten sonra çeşitli yerlerde görev yaptı. Süvari üsteğmeniyken ordudan ayrıldı. Daha sonra TRT'ye kameraman olarak girdi. 1975'te Vatan'da, daha sonra Dünya'da çalıştı. 1979 yılı başında Cumhuriyet'in Ankara Bürosu'nda göreve başladı.

Tuşalp'in, **"Bin İnsan"**, (6. baskı), **"Bin Belge"** (3. baskı), **"Bin Tanık"** (4. baskı), **"Artık Demokrasi İsteyin"** ve son olarak da **"Eylül İmparatorluğu"** adlı kitapları bulunuyor.

Gerçeklerden Korkanlar Demokrasiyi Sevmezler...

HASAN CEMAL *23 haziran*

Gerçeklerden korkanların rejimi demokrasi değildir; çünkü demokrasi açıklık rejimidir. Gerçeklerin gün ışığına çıkmasından kaygı duyanların tercihi, kapalı rejimlerdir.

Onun içindir ki kapalı kapılar arkasındaki karanlıkları, kuytulukları sevenler, özgür basından hiç hazetmezler; basın özgürlüğü deyince tüyleri diken diken olur.

Oysa özgür basın çoğulcu demokrasilerin olmazsa olmaz koşuludur. Bir siyasal rejimin demokratik olup olmadığı, basın özgürlüğüyle ölçülür. Basının özgür olamadığı, baskı altında tutulduğu, gazetecilerin hapse atıldığı rejimlere "demokrasi" adı takanlara gülüp geçilir; rahmetli İsmet İnönü'nün deyişiyle "Hadi canım sen de" çekilir.

Gazetecinin yazgısı genellikle hiç değişmez: Pek sempati duyulmaz gazetecilere; yüzlerine gülünse bile pek o kadar sevildikleri söylenemez. İstisnaları olabilir, ama bir genel kuraldır bu.

Çünkü, işleri "eleştiri"dir.

Çünkü, mesleklerinin en temel özelliği kuşkuculuktur. Gözler önünde olan bitenden çok, perde arkasını merak ederler.

Çünkü bazen konuşanı umursamaz, onu konuşturanı, arka plandakini araştırmaya koyulur gazeteciler.

Çünkü, su yüzüne vuranla yetinmez, dipte ne var ne yok, habire karıştırmaya pek bayılırlar.

Onun içindir ki özellikle siyasal iktidarlar, güç odakları, gerçeğe saygı duyan ve sürekli onu arayan özgür basından, bağımsız kalemlerden bir ölçünün ötesinde hiç hoşlanmazlar.

Ama onlar hoşlanmıyorlar diye, gazeteciler, mesleklerine, onur duydukları meslek ilkelerine veda edecek değillerdir.

Tarih ve yakın siyasal tarihimiz bu savaşımın hiç durmadığına en iyi tanıktır.

★

Bugün Türk basını ile ilgili tüm mevzuat neredeyse 600 sayfalık koca bir kitap olabilecek hacme çoktan ulaşmıştır. 12 Eylül'den günümüze kadar bu kalın cilde hayli karanlık sayfalar eklenmiştir. Basın yoluyla düşünce açıklama özgürlüğü bugün ülkemizde birçok açıdan demir kafestedir. Demokrasinin lafını her vesileyle ciklet gibi çiğneyenler, değil o kafesin kapısını şöyle bir aralamak, ona yeni yeni demir parmaklıklar eklemenin peşindedirler.

★

Kurucumuz Yunus Nadi, Cumhuriyet'in 7 Mayıs 1924'te yayımlanan ilk sayısında gazetesinin ne olduğunu şöyle açıklamıştır:

"Cumhuriyet, memlekete mal olmuş bir fikirdir. Biz onun temsilcisi ve koruyucusuyuz. Bu temel düşünce göz önünde tutulduktan sonra, kesin olarak söyleriz ki, gazetemiz ne hükümet gazetesi ne de bir parti gazetesidir.

'Cumhuriyet' sadece cumhuriyetin, bilimsel ve yaygın ifadesiyle demokrasinin savunucusudur; cumhuriyet ve demokrasi fikir ve esaslarını yıkan ve yıkmaya çalışan her kuvvetle mücadele edecektir. Memlekette her anlamıyla gerçek bir demokrasi kurulması için gazetemiz bütün varlığı ile çalışacaktır. Memlekette halkın halk tarafından, halk için idaresi, bizim idealimizdir. Ve biz yalnız bu idealin esiriyiz, başka hiçbir kuvvetin değil."

★

İşte böyle sevgili Erbil Tuşalp; bugün Başyazarımız Nadir Nadi'nin 80. yaş günü. Onu kutlarken senin için de bir kadeh kaldıracağız. Merak etme! Cumhuriyet'in 64 yıllık yaşamında ne ikidarlar, ne savcılar gelip geçmiştir. Onlar değişmiştir, ama değişmeyen, Cumhuriyet'in "cumhuriyet ve demokrasi için" yılmadan verdiği mücadeledir.

Nadir Nadi'ye Armağan

İLHAN SELÇUK *23 haziran*

Nadir Nadi 1908'de doğdu.

1908'de doğmanın anlamı var. O yıl dünyaya gözlerini açan bebeklere çoğunlukla *Enver* ya da *Niyazi* adı verildi. *Hürriyet İnkılâbı*'nın iki kahramanı çocuklara ad oluyordu, ama İttihatçı Yunus Nadi, oğluna Nadir'i yakıştırmıştı.

Küçük Nadir, padişahlık Türkiyesi'nde gözlerini dünyaya açmıştır.

Birinci Dünya Savaşı, Mütareke, Ulusal Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 20'nci yüzyılı boydan boya katederek yeryüzü tarihinin en yoğun sürecini olayların içinde yaşadı Nadir Nadi...

Bugün doğum yıldönümü.

★

Eski bir yazımdan satırlar:

Nadir Nadi yarım yüzyıllık gazetecilik yaşamında, yazarlığın yanı sıra, kırk yılı aşkın bir süreden beri Cumhuriyet'in sorum ve yönetimini de taşımaktadır. Dünya basın tarihinde bu bir rekor olmalıdır. Batı'da bir örneği var mıdır? Bilmiyorum. Ancak böyle bir olayın Türkiye'de yaşanmasının ayrı bir anlamı olsa gerektir. Çünkü bizde lokantanın, kahvehanenin, bakkal dükkânının bile ömrü kısa oluyor. Siyasal yaşamda zaman zaman en güçlü kurumları yok eden zorlu fırtınalar geçirmiş toplumumuzda ilk günden beri belirlenmiş ilkeleri savunarak kurumsallaşmış bir Cumhuriyet Gazetesi olağanüs-

tü bir olaydır.

Cumhuriyet, Nadir Nadi'nin yönetiminde her türlü baskıya, saldırıya göğüs gererek bağımsızlık ve demokrasi yolunda nasıl yürüyebildi?

Yürüdükçe nasıl yücelip güçlendi.

Bu soruya yanıt verebilmek için Nadir Nadi'nin kişiliğini görmek gerekir.

Nadir Nadi'nin kişiliği Yunus Nadi'den değişiktir. Yunus Nadi'nin ateşli, kavgacı ve sert bir kimliği vardır. Nadir Nadi, serinkanlı, yumuşak gibi görünen, ama uzun soluklu bir savaşımın sert kurallarını yaygın bir zaman sürecinde inatla izleyen bir kişilik yapısına sahiptir. Kısa sürede farkına varılamayan bu çetin kişilik uzun bir süreçle belirginleşir.

Devrim ve demokrasi yolundan hiç sapmadan hem kişiliğini kurumsallaştırarak, hem Cumhuriyet'in kurumsallığını pekiştirerek, kırk yılı aşkın bir zaman içinde Nadir Nadi'nin bugünlere ulaşmasındaki sır ancak böyle açıklanabilir. (9 Mayıs 1984)

★

Nadir Nadi hem talihli...

Hem talihsiz.

Eğer Türkiye "aydınlanma"yı özümseyip Atatürk devrimini aşabilseydi...

Geride kalan bu aşamadan sonra, elbirliğiyle yeni bir çağın koşullarında yarışmaya girişebilecektik. Ne büyük talihsizliktir ki daha "aydınlanma"nın alacasını yaşıyoruz. Bu alaca ortamında bir yazarın elindeki en büyük pusula, "tarihsel bilinç"tir.

Cumhuriyet'in 20. yüzyılın ilk çeyreğinden başlayıp 21'inci yüzyıla yaklaşan "uzun yürüyüş"ünde yol gösteren pusula Nadir Nadi'de saydamlaşan *"tarihsel bilinç"*tir. Çok partili rejimin bunca kargaşasında ve karmaşasında herkesin elinde ve kafasında bulunmayan o değerli pusulayı hiç yitirmedi Nadir Nadi, her adımını atarken gözetti.

★

80'inci doğum gününde böyle bir yazara, böyle bir gazeteciye, böyle bir düşün adamına, böyle bir gazete yöneticisine nasıl armağan verilir?

Eksik olmasınlar...

Ankara'da düşünmüşler taşınmışlar, Cumhuriyet'i arama kararı çıkararak polislerle eyleme geçmişler; Nadir Nadi'ye bir armağan vermek için...

Eh, bu rejimde Nadir Nadi gibi bir insana ve Cumhuriyet'e madalya takılacak değil ya...

Korkunç heyelan

IŞIK KANSU-ÖMER GÜNER *24 haziran*

MAÇKA — Trabzon-Gümüşhane karayolunun Maçka ilçesine 3 kilometre uzaklıktaki Çatak kesiminde meydana gelen heyelan faciaya yol açtı. İçinde çok sayıda kişi bulunan bir kahvehane, 3 katlı bir bina, bir bakkal, ilkokul ile 3 otobüs, 4 minibüs ve bir greyder tonlarca toprak altında kaldı. Toprak altında kalanların sayısı kesin olarak belirlenemezken en az 50 kişi olabileceği belirtildi. Toprak altından bir ceset çıkartıldı. 18 kişi de yaralı olarak kurtarıldı. Heyelan aralıklı olarak sürdüğü için kurtarma çalışmaları güçlükle sürdürülebiliyor. Yaralı olarak kurtulanlar, yetkilileri suçlayarak **"hiçbir önlem alınmamıştı"** dediler.

Özel bir uçakla heyelan bölgesine giden İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli,** Ulaştırma Bakanı **Ekrem Pakdemirli,** Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Fahrettin Kurt,** Bayındırlık ve İskân Bakanı **Safa Giray,** incelemeler yaptıktan sonra Bakanlar Kurulu toplantısına katılmak üzere Ankara'ya döndüler. TRT ile radyo 1, 2 ve 4. programlarında değişiklik yaparak, **"yas"** yayını yaptı. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** TBMM Başkam **Yıldırım Akbulut,** Başbakan **Turgut Özal,** SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** ve DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel, "başsağlığı"** mesajı yayımladılar.

İran transit yolu olarak bilinen karayolunun üzerinde bulunan Maçka'ya 3 kilometre uzaklıktaki eski adı **"Meksila"** olan Çatak köyünün muhtarı **Rıza Yavuz,** birkaç kez köylerinde heyelan tehlikesi bulunduğunu bildiren dilekçeyle Maçka Kaymakamlığı'na başvurmuştu. Ancak yetkililer, TIR'ların rahatça geçebilmesi için dağların dibi oyularak genişletilen yolun kenarına bazı bölümlerde istinat duvarları yapmakla yetinmişlerdi.

Çatak kesiminde önceki gece saat 24.00 sıralarında dağdan kayalar yuvarlandı. Köylüler ve araçlarıyla yolda kalanlar, Karayolları'na haber ulaştırdılar. Uzun süre beklenmesine karşın Karayolları'ndan araç gelmedi. Bu arada yakındaki bir müteahhidin kepçesinden yardım istendi. Kepçenin gücü yetmeyince, yine yol açılamadı. Saat 03.00 sıralarında operatör **İsmail Ekici** yönetimindeki Karayolları'nın greyderi geldi. Ancak onun da lastiği patlayınca, çalışma yine yarıda kaldı.

Bu arada, Gümüşhane ve Trabzon yönlerinden gelen araçlar, yola işaret konmadığı, bir tedbir alınmadığı için heyelan bölgesine kadar gelebiliyorlardı.

Araçlarda beklemekten sıkılanlar, heyelan bölgesinin hemen yanındaki **Saffet Öztürk**'ün kahvehanesine toplandılar. Bir yandan çaylarını içen, diğer yandan videoda film izleyen yolcular, hava aydınlanınca, Karayolları'ndan başka araçların gelmesini ve yolu açmasını bekliyordu.

Hafif bir yağmurun yağdığı gece geride kalıp, saatlerin 07.45'i gösterdiği sırada büyük bir uğultu duyuldu. Su sesine benzer bu gürültü yaklaşırken birkaç kişinin **"kaçın"** dediği duyuldu. Panik içinde kaçışma başladı, ama geç kalınmıştı. Karayolları Genel Müdürü **Atalay Coşkunoğlu**'nun açıkladığına göre 500 bin metreküp (2 tane İstanbul Hilton Oteli hacminde) toprak, bir anda kahvehanenin 3, katlı bir binanın, bir bakkal dükkânının, bir kasabın, kahvehane önünde bekleyen 3 otobüs, 4 minibüs ve Karayolları greyderinin üstünü örtmüştü.

Heyelan Değirmenderesi'nin yolunu da kapatmış, mezarlıktan akmaya başlayan dere, köydeki evleri basmaya başlamıştı. Su basan evler hemen boşaltıldı.

İlk anda, heyelanla sürüklenen 18 kişi yaralı olarak bulundu. Trabzon Numune ve SSK hastanelerinde tedavi altına alınan bu kişiler şunlar:

Toplu konut...
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

Cumhuriyet

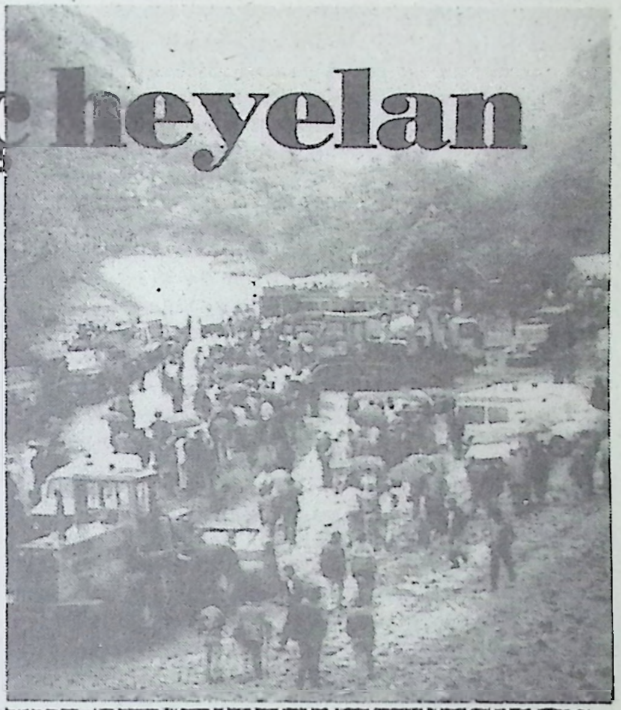
1,5 milyon peşinle
Genç ev sahibi olun.
PAMUKBANK
iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 22930 Kurucusu: Yunus Nadi 350 TL. 24 Haziran 1988 Cuma

Trabzon-Gümüşhane yolunun Çatak kesiminde birçok araç, bir ilkokul, bir kahvehane toprak altında kaldı

En az 50 ölü

Korkunç heyelan



Trabzon-Gümüşhane yolunun Maçka ilçesine 3 km. uzaklıktaki Çatak kesiminde dün sabah meydana gelen heyelan, yolun 200 metrelik bölümünü kapattı. Toprak kaldırma çalışmaları sürdüğünden ölü sayısı belirlenemiyor. Kayan toprak kütlesi yaklaşık 500 bin metreküp. Bu hacim iki Hilton oteline eşit.

Önceki gece geç saatlerde meydana gelen ilk küçük heyelandan sonra, kurtarma çalışmaları için yöreye gönderilen bir greyder de sürücüsüyle birlikte, dün sabah kayan toprakların altında kaldı. Felaketten kurtulanlar ilk heyelandan sonra yolda tedbir alınmadığı, araçların bölgeye girmesi engellenmediği iddiasıyla yetkilileri suçladılar.

NOTLAR

Maçka'da gözler yaşlı

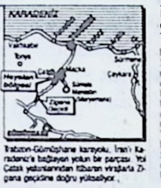
IŞIK KANSU

MAÇKA — Yanık bir Karadeniz türküsü vardır; askere giden Maçkalı bir delikanlının sevdiği kız için yaktığı söylenir:

"Maçka yolları taşlı, geliyor kalem kaşlı,

Ne oldu sana yavrum, neden

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)



Trabzon-Gümüşhane karayolu, İran'ı Karadeniz'e bağlayan yolun bir parçası. Yol Çatak yolunlarından itibaren virajlarla Zigana geçidine doğru yükseliyor.

IŞIK KANSU
ÖMER GÜNER

MAÇKA — Trabzon-Gümüşhane karayolunun Maçka ilçesine 3 kilometre uzaklıktaki Çatak kesiminde meydana gelen heyelan faciaya yol açtı. İçinde çok sayıda kişi bulunan bir kahvehane, 3 katlı bir bina, bir bakkal, ilkokul ile 3 otobüs, 4 minibüs ve bir greyder tonlarca toprak altında kaldı. Toprak altında kalanların sayısı kesin olarak belirlenemezken en az 50 kişi olabileceği belirtildi. Topraktan bir ceset çıkarıldı, 18 kişi de yaralı olarak kurtarıldı. Heyelan aralıklı olarak sürdüğü için kurtarma çalışmaları güçlükle sürdürülebiliyor. Yaralı olarak kurtulanlar, yetkilileri suçlayarak "hiçbir önlem alınmamıştı" dediler.

Özel bir uçakla heyelan bölgesine giden İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli, Ulaştırma Bakanı Ekrem Pakdemirli, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fahrettin Kurt, Bayındırlık ve İskân Bakanı Safa Giray, incelemeler yaptıktan sonra Bakanlar Kurulu toplantısına katılmak üzere Ankara'ya döndüler. TRT ile radyo 1, 2 ve 4. prog-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

HEYELAN "GELİYORUM" DEDİ

Facianın üç nedeni

1 *Gevşek toprağı tutan doğal örtü bozuldu. Yamaçlardaki uzun köklü ağaçlar kesilerek yerlerine bodur fındık ağaçları dikildi.*

2 *Türkiye-İran transit yolunun genişletilme çalışmaları yapılırken arazinin yapısı bozuldu. Daha önce aynı bölgede büyük kayalar düşüyordu.*

3 *Bölge son beş günde yoğun yağış aldı. Özellikle çarşamba günü Trabzon-Maçka bölgesine düşen yağış miktarı metre kareye 9.5 kilogram.* ■ Sayfada

SHP Kurultayı'na bir gün kaldı

Gündem krizi

***SHP**'de il başkanları, İnönü'nün genel başkanlık seçimini ilk güne aldırmasına ve parti meclisi için kendisinin liste hazırlamasına karşı çıktılar. İnönü'nün tüzük değişikliği önerileri de örgüt temsilcilerinin katıldığı komisyonda reddedildi.*

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Ve SHP

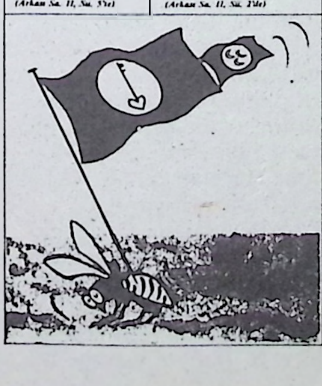
ANKARA — SHP Kurultayı yarın toplanırken bir iki gündür içinde bulunduğumuz siyasal, toplumsal olayları gözden geçirmekte yarar var. Başbakan, kabineye vereceği söylenen yeni çehreyi ne zaman açıklayacak, dün sabah belli değildi. İşler durmuş, iktidar kanadında hemen herkes koltuk sevdasında. Kimisi partide hangi göreve gelebile-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

HAKKI ERDEM

ANKARA — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü kurultay arifesinde zorlanıyor. İl başkanları İnönü'nün genel başkanlık seçiminin ilk güne alınması önerisine ve liste hazırlamasına karşı çıktı. İnönü'nün tüzük değişikliği önerileri de örgüt temsilcilerinin katıldığı komisyonda reddedildi. Kurultayda karşılıklı mücadeleye hazırlanan sol kanat ve Baykalcılar İnönü'nün önerilerine karşı ortak tavır aldılar. Her iki grup da liste hazırlıkları için İnönü'nün tavrında değişiklik bekliyor. Kurultay arifesinde il başkanlarının önerilerine karşı çıkmasının İnönü'yü önemli kararlar verme noktasına ittiği belirtiliyor.

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)



Kartal Demirağ, suikast tatbikatında da 'yalnız olduğunda' ısrar etti

Suikastçı sır vermiyor

Başbakan Özal'a suikast girişiminde bulunan eski ülkücü militan Kartal Demirağ, önceki gece Atatürk Spor Salonu'nda yapılan tatbikatta yalnız olduğunda ısrar etti. Kartal, silahı gazeteye sarılı olarak çantanın içinde soktuğunu öne sürdü.

Gazetecilerin alınmadığı tatbikatta Ulus ve Sabah gazetelerinin muhabirleri de tanık olarak bulundu. Tanık ifadelerinde yeni araştırma konularının ortaya atılması üzerine emniyet ve savcılık soruşturmasının genişletilmesi kararlaştırıldı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'a geçen cumartesi günü silahlı saldırıda bulunan Kartal Demirağ'ın önceki akşam sıkı güvenlik önlemleri altında Atatürk Spor Salonu'na götürülerek yapılan tatbikatla ilgili değerlendirme çalışmaları sürerken, saldırganın eylemi sırasında yalnız olduğu yolundaki ifadesinde ısrar ettiği öğrenildi. Suikastçı Demirağ, dün gece Numune Hastanesi'nden alınarak Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldü.

Yarın birinci haftasını dolduracak olan suikast girişimiyle ilgili tanık ve belge toplama işlemi henüz tamamlanmadı. DGM savcıları tanıkların ifadelerini almaya devam ediyorlar. Bu ifadelerde yeni tanık isimleri ve yeni araştırma konuları çıkması yüzünden soruşturmanın kapsamı giderek genişliyor. DGM Savcılığı, Kartal Demirağ'ın adres defterinde yer alan kişilerin ve telefon numaralarının belirlenme çalışmalarını da sürdürüyor.

Saldırgan Demirağ'ın önceki gece gö-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

ÖZAL'A YENİ KORUMA 13. Sayfada

Tatbikat notları

Polis, gazeteciye nasıl davranır?

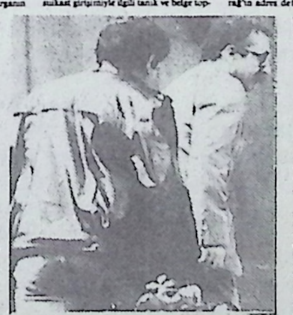
TUNCAY ÖZKAN

ANKARA — Gazeteciler, Atatürk Spor Salonu'nun kapısında Kartal Demirağ'ın getirilişini bekliyordu. Bu sırada Çevik Kuvvet'e bağlı polisler çok geniş güvenlik önlemleri aldı. Çevik Kuvvet Şube Müdürü Mehmet Bilir gazetecilere döndü:

— Hepiniz ya Foto Muhabirleri Derneği'ne gireceksiniz, ya da dışarı çıkacaksınız.

— Mehmet Bey, biz fotoğraf çekeceğiz, neden çıkalım?

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)



TUŞALP DGM'DE — Arkadaşımız Erbil Tuşalp dün sabah emniyetten Ankara DGM'ye götürüldü, ancak savcıların işlerinin yoğunluğu nedeniyle ifadesi alınamadı. Tuşalp'in emniyetteki sorgusunda ise kendisinin ancak görevli basın savcısına ifade vereceğini belirterek, polise ifade vermediği öğrenildi. Tuşalp, dün geceyi de emniyette geçirdi. (Fotoğraf AA)

Yasal süre doldu, mahkemeye çıkarılmadı

Erbil Tuşalp hâlâ gözaltında

"İşte Suikastçının İfadesi" başlıklı haberi için salı günü gözaltına alınan arkadaşımız Erbil Tuşalp'in gözaltı durumu dün de sürdü. 48 saatlik yasal gözaltı süresinin dolmasına karşın, Tuşalp'in ifadesi Savcı'nın suikast soruşturması nedeniyle işi çok olduğundan alınamadı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DGM Savcısı Nusret Demiral'ın emri üzerine önceki gün gözaltına alınan arkadaşımız Erbil Tuşalp, gözaltına alınmasının üzerinden 48 saat geçmesine karşın dün de yargıç önüne çıkarılmadı. Sivil polis eşliğinde dün öğle üzeri DGM'ye getirilerek 17 dakika sonra yeniden Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube Müdürlüğü'ne götürülen Tuşalp'in durumunu sorduğumuz Savcı Demiral, sekreteri aracılığıyla verdiği yanıtta, "Tuşalp'i yarın sabah (bugün) hâkim önüne çıkaracağız" dedi. Demiral, bir saat kadar sonra sorduğumuz sorulara ise "Bizim gözaltı süremiz 15 gündür. Soruşturmamız basın suçundan soruşturulması değildir" sözleriyle yanıt verdi. Demiral, ANKA'nın bu konudaki bir sorusu üzerine de "Biz içeriye aldığımız adam hakkında tam bilgileri toplarız. Sadece o suçunu ele almayız. Kimin, nesin, kimin nesidir, bunları araştırırız" dedi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

FİJ'DEN GÖZALTINA PROTESTO 13. Sayfada

YALÇIN KÜÇÜK TUTUKLANDI 10. Sayfada

Kabinede değişiklik bugüne kaldı

Bakanlar Özal'a 'sözlü' istifa verdi

Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Mehmet Yazar, "Bakanlar, Başbakanımızın rahat çalışması için her türlü kolaylığı temin etmişlerdir" dedi.

11. Sayfada

Anadolu liseleri

Kazananlar yarın belli oluyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Anadolu Liseleri giriş sınavı sonuçları yarın açıklanıyor. Sonuçlar pazar günü gazetemizde yayımlanacak.

Sonuçların açıklanmasıyla sınava başvuran 141 bin 221 adaydan 8 bin 568'i çeşitli Anadolu Liselerine girmeye hak kazanacaklar.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

80. yaşım dolayısıyla iyi dileklerini ileten tüm okurlarıma ve dostlarıma teşekkür ederim.

Nadir Nadi

DENİZLİ'den HİKMET ÇETİNKAYA

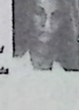
Kartal'ın Öyküsü...

DENİZLİ — 1977 yılı Denizli Ülkücü komandolar kent içinde terör estiriyorlar. Merkezleri eğitim enstitüsü. Vali Hayri Güler'in odasında bozkurt resimleri asılı. Eski MCP Genel Başkanı Ali Koç, Kale ilçesinde Cumhuriyet Savcısı olarak görev yapıyor. Kale'de yerel seçimlerde MHP böyük atağa kalkıyor ve Belediye Başkanlığını kazanıyor.

1977-78-79 yılları Denizli yöresinde hareketli geçiyor. Özellikle eğitim enstitüsünde olayların

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

■ **Komünistler yol ayrımında** *İtalyan Komünist Partisi yeni Genel Sekreteri Occhetto'yu zor kararlar bekliyor.* 3. Sayfada
■ **Sicilyalı tenordan şan şöleni** *Günümüzün en büyük tenorlarından Giuseppe di Stefano Aya İrini'de söylüyor.* 4. Sayfada
■ **Genç yönetmenlerin ilk filmleri** *Moda Sineması'nda düzenlenen gösteriye katılacak filmlerden biri de Ümit Elçi'nin beyazperdeye aktardığı "Bir Avuç Gökyüzü." Şahika Tekand filmde önemli rollerden birini üstleniyor.* 5. Sayfada
■ **Sözleşme var, uygulama yok** *40 bin işçinin yararlanacağı 3 büyük belediyede anlaşma sağlandı.* 6. Sayfada
■ **Memur maaşları eridi** *1963 yılında 33 lira 33 kuruş olan memur maaşı, 1987 sonunda 9 lira 73 kuruşa indi.* 6. Sayfada
■ **Mafya, senedi kendine kapatıyor** *Senet mafyası anlaşmaların kapılarına uymuyor ve tahsil ettiği paranın tümüne el koyuyor.* Ekonomide
■ **Avrupa'dan Yeşil Işık** *Avrupa Parlamentosu Türk-AET Karma Komisyonu'na işlerlik kazandırılmasını kabul etti.* Arka Sayfada
■ **Test seçimine dikkat** *ÖSYM Başkanı Dr. Fethi Toker'den üniversite adaylarına uyarı.* Arka Sayfada



GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Belgeleriyle...

Cumhurbaşkanlığına iki tane zırhlı aracın şu ünlü "Schuca" Şirketi'nden alındığını, bu şirket sahiplerinin aynı zamanda Düsseldorf'ta bir genelev işlettiklerini daha önce yazmıştık.

Bu "Schuca" Şirketi hakkında MİT herhangi bir güvenlik soruşturması yapmış mıdır?

Hayır yapmamıştır.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Recep Gürsoy, Yaşar Gür, Saadet Gür, Hüseyin Şahintürk, Birol Ünal, Cavit Durmuş, Necmettin Pamuk, Hüseyin Naz, İbrahim Kurban, Efe Canpolat, Ali Türkoğlu, Fatma Öztürk, Yaşar Kaya, Şemsettin Sadıklar, Nurten Takıcı, Celal Varlı, İbrahim Fikri ve Temel Köksal.

HABERİN ŞOKU

Facia haberi 29 kilometre uzaklıktaki Trabzon'a ulaştığında tam bir panik yaşandı. Belediye hoparlörlerinden yapılan anonsta, 300 kişinin toprak altında kaldığı bildirilerek vatandaşlar kan bağışına çağrıldı. Tüm kamu kuruluşları ve hastaneler alarma geçirildi. Karayolları, DSİ, Köy Hizmetleri ve Trabzon Belediyesi'nin 3 greyderi, 10 dozeri ve 40 kamyonu olay yerine sevk edildi. Ayrıca, 6 ambülans, 12 doktor, 22 hemşire ve 8 sağlık memuru ile bölgede bir seyyar hastane oluşturuldu. Kızılay da 500 çadır ile 1000 battaniyeyi heyelan bölgesine gönderdi.

Facianın öğrenilmesi üzerine Ankara'dan da özel bir uçak kaldırıldı. Özel uçakla İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli, Ulaştırma Bakanı Ekrem Pakdemirli, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fahrettin Kurt, Bayındırlık ve İskân Bakanı Safa Giray, saat 11.00 sıralarında heyelan bölgesine ulaştı.

HEYELAN SÜRÜYOR

Olay yerine ulaşan kurtarma ekipleri, aralıklı olarak heyelan sürdüğü için saat 12.00'ye kadar çalışmalara başlayamadı. Bu arada, heyelan bölgesinde yapılan incelemede, sadece bir kişinin cesedi bulundu. Cesedin de Gümüşhane Bağ-Kur Müdürü **Yusuf Birden**'e ait olduğu belirlendi.

Yağmurun hafiflemesi, heyelanın durması üzerine toprak kaldırma çalışmalarına başlayan ekipler, dağdan yeniden kaya ve toprak düşmesi yüzünden zaman zaman çalışmaları durdurmak zorunda kaldılar. Trabzon-Gümüşhane yolunda toprak altında kalan 200 metrelik bölümde yeni bir yol açılarak ulaşım tek şeritten saat 16.45'ten itibaren yeniden sağlandı. Akşam saatlerinde ise yeniden heyelan tehlikesiyle yol ulaşıma kapatıldı.

Toprak altında kalanları kurtarmak için yapılan çalışmalar sırasında ilk olarak 61 DS 631 plakalı minibüs çıkartıldı. Tamamen parçalanmış halde bulunan minibüsün içinde kimsenin olmadığı görüldü.

Kurtarma çalışmaları, akşam saatlerine kadar sürdürüldü. 19.00 sıralarında meydana gelen yeni bir heyelan, çevrede panik yarattı. Heyelan durduktan bir süre sonra yeniden çalışmalar başlatıldı. Bu arada, bölgeyi havadan tarayan helikopterdekiler, dağda büyük bir yarık olduğunu bildirdiler. Heyelan korkusuyla kurtarma çalışmalarına sabah saat 00.30'a kadar ara verildi.

İHMAL İDDİALARI

Fizibilite çalışmaları Karayolları'nca 1986 yılında yapılarak genişletilen İran transit yolunda heyelanla birlikte **"ihmal"** iddiaları yoğunlaştı. Çatak köyü muhtarı Rıza Yavuz'un köylerinin heyelan tehlikesi bulunduğunu birkaç kez dilekçeyle Maçka Kaymakamlığı'na bildirdiği öğrenildi. Kaymakamlık yetkilileri de bunu doğruladılar, ancak başka bilgi vermediler.

Bu arada heyelandan kurtulanlar da faciaya bir başka ihmalin neden olduğunu öne sürdüler. 80 yaşındaki **Hüseyin Ayar,** ilk heyelandan sonra hiçbir önlem alınmadığını belirterek, **"Araçlar, heyelan bölgesinin uzağında durdurulabilirdi. Yol hemen açılarak, araçların birikmesi önlenebilirdi. Yabancılar buranın heyelan bölgesi olduğunu bilemez. Tedbir alınmadığı için araçlar, ilk kayaların düştüğü yere kadar geldiler. Yetkililer, yolu kesip buraya kimseyi yaklaştırmayabilirdi. Kahvehane de boşaltılabilirdi"** dedi.

Görgü tanıklarından öğretmen **Hayrettin Kalaycı** ise şunları söyledi:

"Gece, 'heyelan var, gelin yolu açın' **diye her** yeri **aradık. İlgilenen olmadı. Trabzon'da Karayolları dahil, her yeri aradık. Bir süre sonra bir greyder geldi. Onun da lastiği patladı. Heyelan olduğunda 7-8 kişi greyderin başındaydı. Diğerleri de kahvede video seyrediyordu. Kahve tıklım tıklımdı."**

İhmal iddiaları üzerine **"İlk heyelan küçük olduğu için bir greyderle halletmeyi düşünmüşler"** diyen Bayındırlık ve İskân Bakanı **Safa Giray** şu açıklamayı yaptı:

"Herhangi bir ihmal olup olmadığını araştırıyoruz. Elimizdeki bütün imkânları kurtarma çalışmaları için seferber ettik. Kayan 500 bin metre küplük kütleyi temizlemek fazla zaman almayacaktır. Ancak aşağıdaki insanları düşünerek titiz bir çalışma yapılması gerekmektedir."

KURTULANLAR ANLATIYOR

Heyelandan ilk kurtarılanlardan **Saadet Gür,** toprağın altında iki çocuğu ile kardeşinin kaldığını bildirerek hıçkırıyor ve kurtulmanın sevincini yaşayamıyordu.

Bektaş Yılmaz: Toprağın altında kalan bakkal dükkânı benim. Bakkalda duruyordum. Bir baktım kaçışanlar var. Ben de dışarıya fırladım. Toprak beni kenara attı. Bazı kimselerin toprak altında kaldığını gördüm.

Nurten Öğüt: Arabadaydım. Yolun açılmasını bekliyorduk. Birden gürültü koptu. Arabadan fırladım. İleriye doğru koştum. Geriye baktığımda, yolun ve kahvenin üzeri kapanmıştı.

Nazmi Yavuz: Ben Çatak köyündenim. Evim şurada. Su borusu patlamıştı, tamir ediyordum. Birden patlama oldu. Baktım dağ aşağıya iniyor. Kaçışanlar vardı. Üzerine çok kişi yığılınca, köyün köprüsü çöktü. Suya düşenleri kurtardık.

Hüseyin Mert: Yol kapalıydı, bekliyorduk. Gürültü ile bir anda panik başladı. Kaçtığımı hatırlıyorum, ama nasıl kaçtığımı bilmiyorum. Bizim bulunduğumuz yerde 5-6 yolcu otobüsü vardı. Yolcular arasında yabancı turistler de vardı.

Temel Köksal: Lokantada yemek yiyorduk. Bir anda panik başladı. Kendimi aniden suda, Değirmendere'de buldum. Toprak altında kalan kahvehane ve lokantada 100'ün üzerinde insan, 5 tane de otobüs vardı.

Zeki İlhan: Ağrı'dan geliyordum. Olay sırasında dışarda dolaşıyordum. Dağın üzerimize doğru geldiğini gördüm ve kaçmayı başardım.

Nurten Takıcı: Yol kapalı olduğu için kahvehanede video izliyorduk. Film bitmek üzereydi. Büyük bir gürültü geliyordu. Sanki su sesi gibi. Panik oldu. Herkes **"kaçın"** diye bağırıyordu. Heyelan bizi sürükledi. Ben kurtuldum. Orada 6-7 otobüs vardı.

Serhat Uçkun: İzmirli pazarlamacıyım. Erzurum'dan Trabzon'a gidiyordum. Yol kapalı olduğu için durduk. Otobüsün diğer yolcularıyla kahvehanede çay içiyorduk. Büyük bir gürültü koptu. Ne olduğunu anlayamadan, 40 kişinin bulunduğunu tahmin ettiğim kahvehane toprak altında kaldı. Ben ve yanımdaki

6-7 kişi, kahvehanenin açıkta kalan bir köşesinden çıkmayı başardık.

ÖLÜ SAYISI

Toprak altında kalanların sayısı tahminlerden öteye gitmiyor. İlk andaki 300 gibi rakamlar, görgü tanıklarının ifadeleri ile düştü. Ölü sayısının 50 dolayında olacağı tahmin ediliyor. Kaybolanlardan belirlenebilenler şöyle:

Kahveci **Saffet Öztürk,** oğulları **Onur** ve **Umut.** Karayolları greyderinin operatörü **İsmail Ekici.** İsmail Ekici'nin sağ olarak kurtulduğu ve kaçtığı iddiaları da var. Olay yerindeki Fatsa Özlem firmasına ait otobüslerden birinin 2. şoförü, muavini, bir turist, 2 büyük yolcu, bir çocuk. Aynı firmanın 2. otobüsünün muavini, bir çocuk yolcu, bir turist. Van Gölü Turizm otobüsünden bir astsubay, bir polis, 2 şoförü. Süzer otobüsünden 3 kişi. Gümüşhane Seyahat Otobüsünden bir polis, bir yolcu.

Olay yerindeki öteki otobüslerin yolcularının tamam olduğu bildirildi. Trabzon Valisi **Enver Hızlan,** saat 20.30 sıralarında yaptığı açıklamada, Federal Alman uyruklu 2 turistin kendisine başvurarak 3 arkadaşlarının kayıp olduğunu bildirdiklerini söyledi.

EVREN: ACIYI MİLLETÇE PAYLAŞIYORUZ

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** yayımladığı mesajda heyelanda hayatını kaybedenlerin yakınlarına başsağlığı dileğinde bulundu. Evren, **"Maruz kaldığımız bu acıyı milletçe paylaşıyoruz"** dedi.

Başbakan **Turgut Özal,** Trabzon Valisi **Enver Hızlan'a** gönderdiği mesajda olaydan duyduğu üzüntüyü dile getirdi. Özal, devletin tüm imkânlarını seferber ederek var gücüyle vatandaşların yaralarına merhem olacağını kaydetti.

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü,** mesajında olaydan duyduğu üzüntüyü dile getirdi. İnönü, çok sayıda vatandaşın hayatına mal olan heyelanda ölenlere rahmet, yaralı vatandaşlara da acil şifalar dileğini bildirdi.

Bugün başlayacak Ege Bölgesi gezisini iptal eden DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** de heyelanı **"büyük bir felaket"** olarak niteledi ve olayın fevkalade üzücü olduğunu söyledi.

Türkiye Gene "Kayıyor" mu?

OSMAN ULAGAY *24 haziran*

Türkiye gene "kaymaya" mı başladı? "Ne oluyor, nereye gidiyoruz?", sorusuna kimse doru dürüst bir cevap veremiyor. Halinden şikâyetçi olanların, karamsarlığa kapılanların sayısı her geçen gün artıyor. Karanlık cinayetler, suikast girişimleri birbirini izliyor. Sorunlara çözüm üretemeyen siyasal partilerde iç çekişmeler tırmanıyor. Basına baskılar yoğunlaşıyor ve çeşitleniyor. Bu "kayma" sürecinin ancak "sert bir duvar"a çarparak durdurulabileceğini düşünenler belki bir kez daha ellerini ovuşturuyorlar.

Pekiyi, ama Türkiye neden "kayıyor?" Nasıl "kayıyor?"

Yakın geçmişteki örneklerden de yararlanarak bir "kayma" senaryosu yazmaya çalışalım:

- Türkiye'de seçimle iktidara gelen hükümetler, toplumdaki hızlı gelişme özlemini karşılamak için kamu kesiminin öncülüğünde bir yatırım ve kalkınma atılımına yöneliyorlar. Oy tabanlarını böylece ayakta tutacaklarına ve geliştireceklerine inanıyorlar. Söz konusu iktidar ne kadar "özel sektör yanlısı" olursa olsun, kamu yatırımları, kamu harcamaları, hızlı kalkınma sürecine "ilk hızı" verme açısından zorunlu görünüyor.
- Kamu kesiminin bol para harcaması, büyük altyapı projelerine girişmesi bir yandan ekonominin bütününde bir canlılık yaratırken diğer yandan iktidar partisinin yandaşlarına olanaklar sağlamasını, parti olarak güçlenmesini kolaylaştırıyor.
- Söz konusu hızlı kalkınma atılımı için iç kaynaklar yeterli olmadığından şu ya da bu şekilde dış kaynak temini büyük önem kazanıyor. Dış kaynak, borç olarak sağlanmışsa, dış borçlar hızla tırmanıyor.
- Yeterli ölçüde iç tasarruf sağlanmadan girişilen hızlı kalkınma atılımında bir de kısa vadede üretime katkıda bulunmayan altyapı yatırımlarına ağırlık verilince yüksek enflasyon kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkıyor. Ekonominin "aşırı ısınma" sürecine girmesi, çoğu kez döviz sıkışıklığını da beraberinde getiriyor.
- Yüksek enflasyon ekonomideki ve toplumdaki dengeleri sarsıyor. Eğer döviz darboğazı da buna eklenmişse ekonomi durma noktasına geliyor. Döviz darboğazı henüz ortaya çıkmamışsa, hükümetler bunu önlemek ve enflasyonu tahammül edebilir bir düzeye çekmek için daralma ve "kemer sıkma" politikalarına yönelme eğilimine giriyorlar.
- "Kemer sıkmak" için bir yandan kamu yatırımları frenlenirken diğer yandan para-kredi politikasında daha dikkatli gidiliyor. İç talebi kısıcı önlemler alınıyor. Kamunun başlattığı genişleme sürecinin bu kez tersi gündeme getiriliyor.
- Kamu yatırımlarının yavaşlaması, ihale pastasının küçülmesi, devlet eliyle harcanan paranın azalması en başta iktidar partisine yakın çevrelerde huzursuzluk yaratıyor. Küçülen pastadan pay kapma yarışı hızlanıyor.
- Öte yandan kamu kesiminin başını çektiği genişleme döneminde canlı iç pazarın kaymağını yiyenler, ekonomideki genel genişlemeden ve canlılıktan paylarını yükselen cirolar ve kârlar şeklinde alan özel sektör kuruluşları bu kez daralan bir iç pazarda eski günleri aramaya başlıyorlar. Enflasyon hesabını doğru yapmayanlar mali dengelerini tutturmakta zorlanırken genel olarak iş âleminde sıkıntılar artıyor, hükümetten şikâyetler yoğunlaşıyor. Alternatif arayışları gündeme geliyor.
- Yüksek enflasyon altında zaten ezilen ücretli-maaşlı-dar gelirli kesim bu kez ekonomideki daralmanın olumsuz etkilerini yaşamaya başlıyor, işsiz kalma tehlikesi büyüyor.
- Bu ortamda iktidar partisinin seçmen gözündeki itibarı düşüyor, "meşruiyet tabanı" zayıflıyor. Bu durum liderin ve parti yönetiminin sinirlenmesine ve kusuru başkalarında arama eğilimine girmesine yol açıyor. Basın, iktidarın boy hedefi haline gelebili-

yor. İktidar partisi içindeki çatlaklar ve çekişmeler büyüyor.

• İktidar partisinin inandırıcılığını yitirdiği, belki bütünlüğünün tartışma konusu haline geldiği bir ortamda muhalefet partileri de inandırıcı iktidar alternatifi gibi görünmüyorsa, toplumdaki karamsarlık da artıyor, politik istikrarsızlık sürecine giriliyor.

• Politik istikrarsızlık süreci, ekonomiye dış kaynak desteği sağlayan, kredi açan çevrelerde de kaygılar yaratmaya başlıyor. Tüm bu dönemde, daha önceden alınan dış borçların ağır faiz ve ana para ödemeleri de gündeme gelebiliyor. Ancak yeni borç alınarak eski borçların servisinin yapılabildiği ortamda dış kredi akışında bir tıkanma, ekonomik ve politik istikrarsızlık sürecini daha da ağırlaştırabiliyor.

• Hesaplarını istikrarsızlık üzerine yapmış olanlara, "destabilizasyon" heveslilerine bu ortamda gün doğmuş oluyor. Katili meçhul cinayetlerle, terör eylemleriyle olaylar tırmandırılıyor.

• Demokrasinin kendi işleyişi içinde bu "kayma" süreci durdurulamayınca sisteme müdahale oluyor.

Türkiye'de son aylarda, son haftalarda yaşanan olaylar, ekonomide yaşanması olası görünen tatsız gelişmeler, "Acaba yeniden kayma sürecine mi giriliyor?" sorusunu akla getiriyor. Türkiye ekonomisinin eskiye oranla döviz gelirlerini arttırmış olması ve uluslararası mali çevrelerin Sayın Özal'a duydukları yakınlık, iktidara biraz manevra alanı tanıyor, ama buna karşılık dış ve iç borç servisi yükü fevkalade ağır. Düzlüğe çıkmadan geçilmesi gereken yol bir hayli engebeli. Bunu başarmak için siyasetçilere zor bir görev düşüyor, "kayma" sürecinin zorluklarını hesaba katarak bunu önlemenin yollarını aramaları gerekiyor.

Gazetecileri Sevmeyenler...

MUSTAFA EKMEKÇİ *26 haziran*

1964 yılı olmalı, o yıllar Milliyet'teyim. Mete Akyol da Milliyet'te. Mete, bir gün bir haber yakalamış; yazdı. Başbakan İsmet Paşa, Amerikan Elçisi'yle görüşmüştü bir gün önce, Mete bu görüşmenin tam metnini olduğu gibi yazdı. Konu, pek önemli de değildi, buğday sorunu filan. Önemli olan yanı, Başbakanın, Amerikan Elçisi'yle yaptığı "gizli" konuşmanın sözcüğü sözcüğüne gazetede çıkmış olması. İsmet Paşa hop oturup, hop kalkmış: "Ben bir büyükelçiyle konuşamayacak mıyım? Nereden sızdı bu, araştırıp bulun!" demiş. Dışişleri Bakanı Selim Sarper, Dışişleri Bakanlığı Baş Hukuk Danışmanı, ozanlığı da olan Cemil Yeşil. Turhan Feyzioğlu, Selim Sarper'e takmış, konuyu Bakanlar Kurulu'nda ortaya atar, bu haberin Selim Sarper'den çıkmış olabileceğini sezdirir. Neyse, soruşturma açılır. Bakanlık Baş Hukuk Danışmanı Cemal Yeşil, soruşturmayı yürütüyor bakanlık adına. Haberi yakalayıp yazan Mete Akyol'un da ifadesini alacaklar. Mete:

— Ben ifade vermem diyor. Milliyet'in bürosunda, tartışılıyor olay. Mete'ye:

— Ver ifadeni, diyor arkadaşlar, İsmet Paşa istemiş soruşturmayı, ayıp olur!

Mete, gitti bakanlığa, ifadesini verdi. İfadeyi alan Cemal Yeşil, olduğu gibi Selim Sarper'e götürür. Muzip Mete, ifadesinde "Haberi İsmet Paşa'dan aldım!" demektedir. Selim Sarper, hemen Başbakan İsmet Paşa'ya gider:

— Paşam, aldık Mete'nin ifadesini...

— Ne diyor, nereden almış?

— Sizden aldığını söylüyor Paşam!

Paşa, kahkahalarını koyverir, şöyle der:

— Sizden almış da, benden aldığını söylüyor! Neyse, kapatın bu işi...

İsmet Paşa'nın isteği üzerine olay kapatılır. Bu olay, "Birinci derece devlet sırrı" sayılıyordu. Mete ile haber kaynağı için 28 yıl isteniyordu...

Gazetecilere saygılıydı İsmet Paşa. CHP'de parti meclisinin "gizli" toplantısında konuşurken, kimileyin:

— Ah, gazeteciler burada olsa da, bu konuşmamı onlar da dinleseler! der. Paşa'nın konuşması biter bitmez, parti meclisinin basınla sıkı bağı olan üyeleri, alt kata telefonlara koşarlar:

— Paşa, ne dedi biliyor musunuz?

Paşa, kimileyin de, üyeleri: "Bu söylediklerimi kimse duymasın" der, "Evde, eşinize bile söylemeyin" diye ekler. Demek, öylesine gizli. Huyum kurusun, ben de "gizli" şeylere öyle bayılırım ki! Deneyimlerimle biliyorum, gazetecileri sevmeyenler, demokratlıkla ilgisi olmayanlardır.

Turgut Bey'e, ateş eden ülkücü Kartal Demirağ'ın ilk ifadesini yazdı diye, Erbil Tuşalp'ın başına gelmedik kalmadı. DGM Savcısı Nusret Demiral'ın buyruğuyla gözaltına alındı. DGM Savcı Yardımcısı Yüzbaşı Ülkü Coşkun'un buyruğuyla da Cumhuriyet Ankara Bürosu'na baskın yapıldı. Baskın beş saat sürdü. Baskın olayı, görülecek şeydi. Basından, basın özgürlüğünden zerrece nasipleri olmayanların yaşattıkları bir olaydı. Herkesin basını anlayabilmesi için gazetecilik yapması istenemez elbet. Ama dünyadan azıcık haberi olanların, basına saygılı olmaları gerekir. Yüzbaşı Ülkü Coşkun'un basına hiç, ama hiç hoş bakmadığını gözlemlerimle görmüş, SHP Diyarbakır Milletvekili Fuat Atalay'la birlikte kanım donarak izlemiştim. Belki de Cumhuriyet yazarı olduğum için öyle davranmak istemişti. Sonra da, gücünü göstermek isteyerek, Fuat Atalay'la benim için Ankara Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmaz mı? Yüzbaşı Ülkü Coşkun, yalnız bana değil savunmanlara da iyi davranmayan bir savcı. Duruşmalarda "Ben size gösteririm" gibisine başını sallıyor. Bir savcı, DGM Savcısı da olsa, böyle yapamaz! Rengi kül gibi olamaz...

Haydar Kutlu ile Nihat Sargın, havaalanından "gümrükten mal kaçırır" gibi emniyete götürülmüşlerdi. Buna savcılar ile emniyet ortak karar vermişlerdi. İkisi de emniyet sarayında sorgudayken, Tercüman, Güneş, Hürriyet gazeteleri, ilk ifadeleri yayımladılar. Tercüman yorum da yaptı. DGM Savcılığı bu gazetelerle ilgili bir soruşturma açmadı, üze-

rinde bile durmadı. Sargın'la Kutlu'nun savunmanları Tercüman aleyhine 19 dava açtılar.

Cumhuriyet bürosunun baskına uğradığı gece, sivil polis görevlileri çok güç durumda kaldılar. Erbil'in koluna girip, bürodan çıkaranlardan birini, Atatürk Spor Salonu'ndaki "uygulama" sırasında, ülküçü Kartal Demirağ'ın kolunda gördüm. Görevler, karışmış mıydı?

DGM Savcısı Nusret Demiral da, bir konuşmamız sırasında, o ilk ve sondu ya, bana kendisinin de gazeteci olduğunu, Abdi İpekçi'yi de tanıdığını söylemişti. İçimden, "Aman ne iyi" demiştim, "Gazetecilikten gelme bir savcı, bizi en iyi anlayacaktır herhalde..." diye geçirmiştim. Sonra, arkadaşlarıma sordum, "Yok yav" dediler, "Onun gazeteciliği filan yoktur. Sen bakma öyle dediğine!" Yine yakın arkadaşları anlatıyorlar. DGM'lerde son değişim sırasında, Yargıtay üyesi olmayı beklemiş, ama olmamış! Gazetecilere de nasıl kızıyor. Hasan Pulur da yazdı, Nusret Bey "Ben gazetecilere çok kızgınım, benim bulunduğum sokağa bile onları sokmam!" demiş, bu sözleri Hürriyet'te çıkmış. Hasan Pulur şöyle yazıyor:

"Nedir, ne oluyor Savcı Bey?

Niye bu kadar bize, ya da genç meslekdaşlarımıza kızdınız?

Yapmayın, etmeyin, böyle konuşmayın, gün gelir, bulunduğunuz sokağa sokmadığınız gazeteci milletinden biriyle kapı komşu olursunuz, dünyanın kırk türlü hali var...

Hem siz niye gazetecilere kızıyorsunuz?

Ne yaptı onlar?

Suikastçıyı onlar mı kongreye soktu?

Silah patlar patlamaz, Başbakanı koruyacaklarına, hedef gözetmeden sağa sola ateş eden onlar mıydı?

Ya da sanığın ilk ifadesini onlar mı dışarı sızdırdı?

Siz onlara bakın! "(Güneş, 23 Haziran 1988)

Erbil Tuşalp, bir gazetecilik sınavı vermektedir. Mete gibi muzipleşse:

— Nereden aldın? sorusuna:

— Nusret Demiral'dan aldım! ya da:

— Savcı Yüzbaşı Ülkü Coşkun'dan aldım ya da: Mehmet Ağar'dan aldım! der çıkardı işin içinden...

Ama, soranlar İsmet Paşa gibi hoşgörülü müydüler bakalım?

DGM yargıçlarıyla savcılarının öncelikli lojman hakları vardır. Bu açıdan öbür yargıçlara göre ayrıcalıklıdırlar. Gün gelir, o da geçer!

Erbil üç gün gözaltında kaldıktan sonra, salıverildi.

Dışişleri'nin yeni yapısının açılışında gazeteciler, uzakta tutulmuşlar. Kartal Demirağ'la ilgili "uygulama"da da, gazetecilerin bir bölüğü bir odaya hapsedilmişler, resim çekmelerine izin verilmiş. Semra Hanım da, Turgut Bey de sevmezler gazetecileri. Daha kimler sevmez?

★

Düzeltme: 23 haziran günü çıkan "Tonguç'la İnsan Hakları" başlıklı "Ankara Notları"nda, Fakir Baykurt'un mektubunda "Kalıplaşacağı" sözcüğü "kalıp kalacağı" olacaktır. Ayrıca, sondan ikinci paragrafta "Türk ansiklopedisi" ile ilgili bölümde, tümce "Türk ansiklopedisi"nde Tonguç'un da, Hasan Ali Yücel'in de adı yok" biçiminde olacaktı. Düzeltirim.

Cumhurbaşkanı, hükümet değişikliği için 'Dağ fare doğurdu' dedi

Özal, Evren'i de şaşırttı

27 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan **Turgut Özal**'ın ANAP Büyük Kongresi sonrasında kabinede büyük değişiklik yapabileceği yolundaki beklentileri gerçekleşemedi. Özal, parti içi dengeler arasında sıkışırken, **"kabine revizyonu"**nu iki bakanla sınırlı tuttu. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** tarafından ABD yolunda **"dağ fare doğurdu"** diye nitelendirilen kabine içi revizyonlar, ANAP Genel Başkan Yardımcılıklarına kaydırılan Devlet Bakanı **Veysel Atasoy** ile Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu**'nun yerlerine **"Kâmran İnan** ve **Mehmet Topaç** getirildi. Bu arada ANAP içindeki **"kutsal ittifak"**ın önderlerini isim vererek bir gazetede ağır bir dille suçlayan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Bülent Akarcalı**, tüm bakanlarla birlikte hafta sonunda verdiği istifa dilekçesi işleme konularak bakanlıktan alındı. Akarcalı'nın yerine vekaleten Devlet Bakanı **Cemil Çiçek**'in bakacağı açıklandı.

Başbakan Özal, şu aşamada kabinede başka bir değişikliğin söz konusu olmadığını belirterek, **"Düşündüm, taşındım, gerek görmedim"** dedi. Cumhurbaşkanı ile hiçbir ihtilafının olmadığını söyleyen Özal, **Mehmet Keçeciler**'e herhangi bir görev verilmesinin de şu anda bahis konusu olmadığını bir soru üzerine açıkladı. Özal dün Ankara'dan **"dinlenmek"** üzere bir haftalığına İstanbul'a gitti.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Amerika'ya giderken uçakta gazetecilerin hükümet değişikliği ile ilgili sorularını yanıtlarken, bazı kişilerin bakan olmalarına itiraz ettiği biçimindeki haberlerin doğru olmadığını belirterek, **"Liste üzerinde şahıslarla ilgili olarak görüşme yapmamız, şunu getirirseniz imza etmem şeklinde konuşmam söz konusu değildir"** dedi. Beklenen hükümet değişikliği ile ilgili gelişmelerin kendi üzerine yıkıldığını kaydeden Evren, **"Dün (önceki gün) Başbakana bunu söyledim, çıkarken bir açıklama yapın dedim"** diye konuştu.

Dünkü Bakanlar Kurulu toplantısına gitmeye hazırlanırken görevden alındığını öğrenen Bülent Akarcalı, istifayla ilgili yorum yapmaktan kaçındı ve **"İstifa sebebini gidin Başbakana sorun"** dedi.

ANAP Büyük Kongresi'nde MKYK üyelikleri için yapılan oylamada yüksek oylar alarak oluşan yeni partinin üst yönetim yapısının hükümete de yansıtı-

lacağı ve parti hükümet uyumunun sağlanması için, altı günden beri süren kabinedeki değişiklik hazırlıkları dün Özal'ın, sürpriz açıklamasıyla ve **"mini revizyonu"**yla geçiştirildi. Özal, altı gün içinde dün saat 09.15'te dördüncü kez Çankaya Köşkü'ne çıktı ve Evren'le yarım saat görüştü. Çıkışta, Evren'i havaalanında uğurlayacağı için uzun soru sorulmamasını isteyerek kabinedeki iki değişiklikle ilgili istifa mektuplarını ve atama ile ilgili mektupları okudu.

Özal, kabine değişikliğinin gecikmesinin birtakım spekülasyonlara neden olduğunu, sabah gazetelerini görünce şaşırdığını belirterek, hakikati şimdi söyleyeceğini kaydetti. İstifa mektuplarında gerek Sungurlu'nun, gerek Atasoy'un Genel Başkan Yardımcılıklarına seçilmeleri nedeniyle, her iki görevin bir arada yürütülmesinin ağır olacağından kabul edildiğini vurguladı.

Özal'ın bu açıklamasından sonra **"mini değişikliği"** şaşkınlıkla karşılayan gazeteciler bir süre sustular. Ancak daha sonra Özal'a sorular yöneltildi. Özal, kabinede başka bir değişiklik olmayacağını bir soru üzerine açıkladı. Özal, ikinci olarak DESİYAB'ın Başbakanlık'la ilgilendirildiğini, kararın çıktığını belirtti.

"Bakanlar Kurulu'ndaki değişiklik yakın bir gelecekte de devam edecek mi?" sorusunu Özal, **"Bakanlar Kurulu'nda bir değişikliği şu anda düşünmüyorum. Düşünmüş olsam yapardım. Herkesin istifasını aldım, yapardım; ama düşündüm taşındım, yapmaya lüzum görmedim. İleride olabilir tabiatıyla. Beş devlet bakanlığımız kullanılmamıştır. İleride kullanılabilir"** karşılığını verdi.

Özal, **"genel başkan başyardımcılığının bugünlerde doldurulup doldurulmayacağı"** sorusunu, **"Hayır, doldurulması bahis konusu değil"** biçiminde yanıtladı. Özal, Bakanlar Kurulu'nu açıklamasındaki gecikmenin nedenlerini soran bir gazeteciye ise, **"O benim şahsi düşüncelerim. Biraz daha Bakanlar Kurulu üzerinde düşünme ihtiyacını duydum da onun için"** karşılığını verdi.

"Bakanlar Kurulu'ndaki değişiklikten sonra ANAP'taki hizip çatışmaları sürecek mi?" sorusuna Özal, **"ANAP'ta hakiki manada hizip yoktur. Ama her seçimde gruplaşma olur. Biraz bu gruplaşmanın bu son seçimde, kongre seçiminde imkânlar verildiği halde yanlış bir şekilde yapıldığını arkadaşlarıma ifade ettim. O kadar. Yoksa, ciddi bir hizipleşme bahis konusu değildir. Bakanlık meselesine gelince, bildiğim kadarıyla bana bir eski parlamenterin geçenlerde söylediği bir şey var, 'Herkesin gönlünde bakan olmak yatar.' Bizim devremizde böyleydi. Ama ben kendi parti grubumuzda böyle bir arzunun eski zamanlarda olduğu gibi kanaatinde değilim"** yanıtını verdi.

Bir gazeteci, Başbakana **"Partide belirli bir kesimi tuttuğu yolunda bazı bakanların beyanları bulunduğunu"** anımsatınca, Özal, **"Kim söylüyor bunu?"** diye sordu ve Bakanlar Kurulu'ndaki değişiklik konusunda Cumhurbaşkanı'nın ilk listeyi kabul etmediği yolunda yazılan yazıları da bunun gibi **"senaryo"** olarak niteledi. Özal, **"Sayın Cumhurbaşkanı ile hiçbir ihtilafımız yoktur. Biz kabineyi düşünürüz, Sayın Cumhurbaşkanı'nın atama yetkisi var. O kadar"** dedi.

Özal, Cumhurbaşkanı'nın şimdiye kadar kendilerine **"şunu koyma, bunu koy"** diye herhangi bir telkini olmadığını da ekledi.

Özal, parti içi dengeler diye bir sorunları bulunmadığını bir soru üzerine açıklarken, **"Kongrede kazanan kutsal ittifakın önde gelenlerinin parti yönetiminden uzaklaştırılmasının bir cezalandırma olup olmadığı"** sorusuna da şu karşılığı verdi:

"Oltan Sungurlu Bey kongrede en fazla rey alandır. Mesele rey alması meselesi değildir. Genel başkan yardımcıları benim yakın çalışma arkadaşımdır partide. Bu seçimde benim rolümün ağır olması icap eder. Onlar da buna razı olmuşlardır."

Başbakan, parti üst yönetiminin niçin toptan değiştirildiği sorusunu, **"Öyle icap etti. Öyle yaptık"** diye yanıtladı. Keçeciler'e herhangi bir görev vermeyi düşünüp düşünmediği sorusuna da Özal, **"Düşünülebilir. Şu anda bahis konusu değil"** karşılığını verdi. Bir gazetecinin **"Size tepki olur mu?"** biçimindeki sorusunu da **"Bana hiç kimsenin baskısı olmaz. Siz dahil hiç kimsenin baskısını kabul etmem"** biçiminde yanıtladı.

Özal daha sonra havaalanına giderek Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i törenle ABD'ye uğurladı.

AKARCALI, ÖĞRENİYOR!

Hükümet değişikliğini iki bakanla sınırlayan Özal, yakın çevresindeki bakanları sert bir dille eleştiren Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Bülent Akarcalı**'yı kabine dışı bıraktı Akarcalı, dün saat 13.00'te toplanan Bakanlar Kurulu toplantısına katılmaya hazırlanırken, Başbakan Özal'ın kendisini kabine dışı bıraktığını öğrendi. Akarcalı'nın yerine Devlet Bakanı **Cemil Çiçek** vekaleten atandı. Akarcalı, kabine dışı bırakıldığını öğrendikten sonra Gaziosmanpaşa'daki evine kapandı ve istifa nedenini soran gazetecilere, **"İstifa sebebini gidin Başbakana sorun"** demekle yetindi.

Özal, Cumhurbaşkanını uğurladıktan sonra Mamak'ta sel baskınına uğrayan yerlerde incelemelerde bulundu. Bu arada Akarcalı'nın Güneş Gazetesi'nde yer alan demeciyle ilgili bilgi aldı. Özal daha sonra Başbakanlık Konutu'na döndü.

Akarcalı, Bakanlar Kurulu'nda iki bakanla ilgili değişiklik açıklandıktan sonra 11.00 sıralarında kendini arayan Cumhuriyet muhabiri **Faruk Bildirici**'ye **"İyi oldu. Hükümette istikrar, partide yenilik"** dedi. Akarcalı, değişikliği kongre sonuçları açısından yorumlamaktan kaçınınca, gazetede çıkan sert demecinin hatırlatılması üzerine, **"Yorumda bulunmanın zamanı geçti artık. Şimdi beklemek gerek"** karşılığını verdi.

Akarcalı, demecinin sert olmadığını savunarak, saat 13.00'teki Bakanlar Kurulu'na katılmaya hazırlandığını ifade etti. Ancak saat 11.40 sıralarında Başbakanlık Basın Merkezi'nden gazetelere geçilen teleks notunda, **"Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Sayın Bülent Akarcalı görevinden istifa etmiş ve bu istifası Sayın Başbakanımızca kabul edilmiştir. Yeni bir tayin yapılana kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na Devlet Bakanı Sayın Cemil Çiçek vekâlet edecektir. Kamuoyunun bilgilerine saygı ile sunulur"** denildi.

Akarcalı, istifa ettiğinin açıklanması üzerine Bakanlar Kurulu toplantısına gitmekten vazgeçti ve daha önce programlanan Elmadağ gezisini de iptal etti. Akarcalı, evinin kapısında bekleyen makam otosunu da gönderdi. Evinin tüm telefonlarını açık bırakan Akarcalı, kendisiyle görüşmek üzere gelen gazetecileri de kapısında bekleyen güvenlik görevlisi ta-

rafından geri çevirdi. TRT'nin gelmesi üzerine bir ara kapıya çıkan Akarcalı, **"İstifa sebebini gidin Başbakana sorun. Ben Başbakana söz verdim. Konuşmayacağım"** demekle yetindi.

Siyasi çevrelerde Akarcalı'nın dün istifa metni vermediği ve Bakanlar Kurulu'nun cuma günü yapılan toplantısında Özal'ın, tüm bakanlardan tek tek aldığı istifa dilekçelerinden sadece Akarcalı'nınkini demeçi üzerine işleme koyduğu yorumu yapıldı.

RESMİ GAZETE

Değişiklik Resmi Gazete'de, **"Bakan istifası ve atanmasına dair işlem"** başlığıyla yer aldı. Cumhurbaşkanlığına yazılan Başbakanlık tezkeresinde, Adalet Bakanı Oltan Sungurlu ile Devlet Bakanı Veysel Atasoy'un ANAP Genel Başkan Yardımcılıklarına seçilmeleri nedeniyle her iki görevin birlikte yürütülmesinin ağır olacağı bildirilerek istifaların kabul edildiği belirtildi.

Tezkerede daha sonra boşalan Adalet Bakanlığı'na Uşak Milletvekili Mehmet Topaç'ın, Devlet Bakanlığı'na da Bitlis Milletvekili Kâmran İnan'ın atanmaları Cumhurbaşkanının tensiplerine sunuldu.

Cumhurbaşkanlığı tezkeresinde ise Atasoy ve Sungurlu'dan boşalan bakanlıklara İnan ve Topaç'ın, anayasanın 109. maddesi gereğince atandıkları kaydedildi. Adalet Bakanlığı'nda görev devir teslimi dün yapıldı.

TAŞAR'IN TEPKİSİ

Mustafa Taşar Akarcalı'nın kabine dışı kalması konusunda, **"Akarcalı bakan olduğunu televizyondan öğrenmişti. Tabii bakanlıktan alındığını da televizyondan öğrenecek"** dedi. Taşar, **"biz bu partinin sahibiyiz"** biçiminde konuştu.

SHP'de İnönü, Baykal ve sol kanat listeleri savaştı

İnönü yine genel başkan

HAKKI ERDEM *27 haziran*

ANKARA — SHP Büyük Kurultayı'nın ikinci gününde Erdal İnönü, 710 oyla genel başkanlığa yeniden seçildi. 984 delegenin katıldığı seçimde öteki aday **İsmail Cem**, 151 oy aldı. Diğer adaylar **Azimet Köylüoğlu**'na 16. **Cemil Gerçek'e** 11 oy çıktı. 96 boş ve geçersiz oy kullanıldı.

Parti meclisi seçiminin oy ayrımı ise sabaha kadar sürdü. Gazetemiz baskıya verildiği sırada oy ayrımı devam ediyordu.

Sabah **Kemal Anadol, Deniz Baykal** gibi konuşmacıların etkin konuşmalarını dinleyip bol bol alkışlayan delegeler, akşam saatlerinde üç liste arasında parti meclisini çıkartmak için gergin bir seçim atmosferi yaşadılar. Konuşmacı sayısının çokluğu yüzünden oy verme işlemi çok geç başladı. Gece ise oyların sayım ve dökümüyle ilgili hareketli saatler yaşandı. Deniz Baykal, merakla beklenen ve ilgiyle izlenen, sık sık alkışlarla kesilen konuşmasının sonunda **"Etiyle kemiğiyle Deniz Baykal'ı örgütüme emanet ediyorum, alın istediğiniz gibi kullanın. İster parti meclisinde, ister genel sekreter olarak, isterseniz grup başkan vekili olarak, isterseniz hiçbir yerde görev vermeyerek kullanın, nasıl isterseniz öyle yapın"** dedi.

Delegelerin bir gece öncesini yoğun seçim kulisleriyle geçirdikleri ikinci günün sabahında ilk konuşmacı sol kanadın liderlerinden Kemal Anadol'du. Anadol, Türkiye'nin bugünkü görünümünün genel bir tablosunu çizerek başladığı konuşmasında doğruyu yazdığı için Cumhuriyet muhabiri **Erbil Tuşalp**'in zindana atılabildiği, Başbakan'ın annesinin tarikat şeyhleri ile türbelere gömüldüğünü anımsattı ve bu kararnamenin altında imzası olduğu için Cumhurbaşkanı'nı kınadı. Anadol, Atatürk ilkelerine bağlı kalacağına yemin etmiş bir milletvekili olarak bu kınamayı yaptığını söylerken, salondan Cumhurbaşkanı'nın bu kararnameyi imzalamasını kınayan bazı **"yuh"** sesleri yükseldi.

SHP'nin sadece hükümet değil, iktidar olmak zorunda bulunduğunu belirten Anadol, **"Eğer sadece hükümet olursak kırmızı plakalı bakan arabasına binen birkaç arkadaşımız mutlu olur, ama eğer iktidar olmayı başarabilirsek, o zaman halkımız mutlu olur"** dedi. SHP'nin programının vaktiyle Ecevit'in daktilosunu alıp evine kapanıp üç günde yazdığı uzun bir şiir olmadığını, bütün sorunların çözümlerinin yer aldığı, Özal hükümetinin alternatifi bir program olduğunu hatırlatarak, bu programda hak grevine, genel greve, 1 Mayıs'ın kutlanmasına yer verildiğini söyleyince, Anadol, hem delegeler hem izleyicilerce yoğun biçimde alkışlandı.

"Bu programı savunmak ne zamandan beri suç oldu?" diye soran Anadolu, **"Birbirimizi yalnız saymakla kalmayalım, sevelim"** dedi ve Tercüman Gazetesi'ne demeç veren bir partili milletvekilinin partiyi şikâyet ettiğini belirterek, bu şikâyetlerin platformunun gazeteler değil, kurultay olduğunu hatırlattı. **"Hem bu tür demeçler vereceksiniz hem de sonra partinin görüntüsü bozuluyor diye zeytinyağı gibi üste çıkacaksınız. Buna hakkınız yok"** dedi. Anadol, yine bir milletvekilinin parti içindeki gruplara yönelik ırkçılık, mezhepçilik suçlamaları getirdiğini de belirterek, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Ben 19 yaşımdan bu yana, seçme hakkım olmadığı günlerden beri CHP'de gençlik kolları başkanlığı ve delegelik yaptım. Milletvekili adayı olduğum zaman benim seçilmemem, çünkü TİP'e geçeceğimi söyleyenler sonunda Güven Partisi'ne gittiler. Partiyi terk edenler hep sağ çizgide olanlardır."

Kemal Anadol, bu partiyi küçük olsun da benim olsun anlayışı ile değil, büyük olsun hepimizin olsun, toplumsal muhalefeti kucaklayarak iktidara yürüyelim anlayışı ile yönetmek gerektiğini vurgulayarak, kürsüden indi.

Tolga Yarman'ın konuşmasından sonra kürsüye gelen Deniz Baykal, delegelerin ve izleyicilerin coşkulu alkışları ile başladığı konuşmasında, Türkiye'nin sanayileşmesi gerektiğini vurgulayarak, **"üretim solculuğu"** kavramını anlattı. Baykal, Türkiye'nin sorunlarının çok kapsamlı, çok boyutlu entegre bir proje ile ekonomik, demokratik, kültürel politikalarını da

birlikte ele alarak çözmek gerektiğini belirtti. Baykal, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Şimdi, ilk kez böylesine bir ortamda, bir iktidar boşluğunun Türkiye'de kendisini gösterdiği, hükümetin yüzde 36'lık oy desteğinin yüzde 20'lere inişine hepinizin tanık olduğu bir dönemde, iktidar boşluğunu doldurabilecek temel siyasal hareketin kendi içinde bir tartışmanın başladığını görmek, öyle sanıyorum ki, hepimizin üzerinde durup düşünmesi gereken bir olaydır. Ben bunu anlamaya çalışıyorum. Böyle bir tartışmayı haklı kılacak hiçbir nedenin olmadığını kesinlikle biliyorum. Biliyorum, çünkü bugün, burada bulunan SHP'lilerin hiçbirisi yarın olası bir SHP iktidarında 141. ve 142. maddelerin kaldırılmasından rahatsız olacak durumda kesinlikle değildir. Ve yine kesinlikle biliyorum ki, bugün burada bulunan sosyal demokratların hepsi bir SHP iktidarında 1 Mayıs'ın Emek ve İşçi Bayramı olarak kutlanmasından mutluluk duyacaklardır. Gene, hiç kuşku duymuyorum ki, buradaki SHP'lilerin hepsi bir olası SHP iktidarında, başlangıcı ile geçici maddeleri ile tüm antidemokratik unsurları ile anayasanın kökten değiştirilmesine bütün güçleriyle katkıda bulunacaklardır."

Ve gene hiç kuşku duymuyorum ki, bir olası SHP iktidarında, burada bulunanların hepsi CHP'nin, DİSK'in açılmasından sadece mutluluk duyacaklardır.

Öyleyse kuşkumuz ne? Öyleyse karşılıklı olarak tartışmayı haklı kılan ne? Haklı hiçbir neden olmadığına kesinlikle inanıyorum. Önümüzdeki bir iktidarın gündeminde yer alan sorunların tümünü, konuların tümünü, bütün SHP'lilerin en küçük bir tereddüdü bile yüreklerinde taşımadan sonuna kadar takip edeceklerini hepimiz çok iyi biliyoruz.

Öyleyse neyin tartışmasını yapıyoruz, neyin kavgasını, neyin ayrışmasını gerçekleştirmeye çalışıyoruz?"

BAYKAL: BEN BAYKALCI DEĞİLİM

Baykal, sözlerinin sonunda kurultaya iki önemli mesajı olduğunu belirterek, şunları söyledi:

"Ben Baykalcı değilim. Türkiye'de hiçbir sosyal demokrat da Baykalcı değildir. Biz tarikat değiliz. Hür düşünen insanlarız, sosyal demokrat bir siyasal hareketiz. Ben tarikat şeyhi değilim ki bir mürit gibi benim önümde diz çöküp emret şeyhim, bugün ne yapacağız diye soran insanlar olsun. Ben mütevazı bir sosyal demokratım. Bu insanlar Deniz Baykal'a inanıyorlarsa, 20 yıldan bu yana sosyal demokrat hareket içinde denedikleri için, Nevşehir'de il başkanımız vurulduğu yerlere düştüğü zaman kimse korkudan yaklaşamazken, cenazeyi omuzuna alan Deniz Baykal'ı gördükleri için, sosyal demokratlara nefes alma hakkı tanınmazken, köy düğünlerinden cenazelere kadar mücadeleyi ayakta tutmaya çalışan bir siyaset adamı olarak bildikleri için istiyorlar. Böyle düşünen insanları hizipçi diye suçlamak hakkı kimsede yoktur. Kurultaya bir ikinci mesajım da şudur: Etiyle kemiğiyle Deniz Baykal'ı örgüte emanet ediyorum. Alın ister kullanın, ister atın, ister genel sekreter olarak, ister parti meclisi üyesi olarak, ister grup başkanvekili olarak. Nasıl isterseniz öyle kullanın."

Baykal, bu sözlerinden sonra **"Gelin canlar bir olalım"** mesajını da vererek alkışlar arasında kürsüden indi.

IŞIKLAR'IN SÖZLERİ

Deniz Baykal'dan kısa bir süre sonra da kurultayda sol kanat sözcülerinden **Fehmi Işıklar** ve eski Genel Başkan **Aydın Güven Gürkan** konuştular. Işıklar ve Gürkan'ın konuşmaları da kurultayda yoğun alkış topladı.

Işıklar konuşmasında, Deniz Baykal'ı önceleri isim vermeden eleştirerek şunları söyledi:

"Büyük sermaye ve holdinglere göz kırparak sosyal demokrasi bir yere varamaz. Bir arkadaşımız geçenlerde büyük işadamlarıyla toplantı yaparken, bir soru üzerine, 'SHP iktidarında rahat uyuyun' **demiş. Tartışmanın temeli budur. Biz ise işçilere, köylülere, memurlara, emeklilere SHP iktidarında rahat uyuyacaksınız diyoruz. Şimdi genel başkanım, bu yumuşak üslubuyla bizim iktidarımızda** 'Herkes rahat uyuyacak. Sayın Işıklar, bu tartışmayı gündeme getirmeyin' **diyecek. Ama biz acılardan, hapishanelerden geldik. O kadar yumuşak olamayız."**

Başbakan Özal'ın eşi **Semra Özal**'dan **"papatyalar kraliçesi"** diye söz eden Işıklar, **"Hangimiz Zeynep Özal'dan geri zekâlıyız ki, o ticarete atıldı, milyarları kazandı"** diye sordu.

SHP iktidarında ANAP il başkanı gibi davranan valilerin 24 saatte, TRT yönetiminin ise iki saatte değiştirilmesi gerektiğini savunan Işıklar şöyle konuştu:

"Bize zaman zaman aşırı diyorlar. Evet ben aşırıyım. Zulme, baskıya, sömürüye, hapishanelerdeki kötü muameleye aşırı derecede karşıyım. İşkenceye aşırı derecede karşıyım."

Kendilerinin SHP programı çerçevesinde solda olduklarını kaydeden Işıklar, "Bu kurultaydan kazananı ile kaybedeni ile omuz omuza çıkacağız. Bu partiden bir tek tuğla düşmeyecek" dedi. Işıklar konuşmasının sonunda Baykal'ın, **"Gelin canlar bir olalım"** çağrısına da değinerek, sözlerini, **"Evet Sayın Baykal, gelin canlar bir olalım. Ama bu yetmez. Onun devamı var. Münkire kılıç çalalım, mazlumun hakkını alalım"** biçiminde tamamladı.

GÜRKAN KONUŞUYOR

Eski SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ise, yoğun alkış toplayan konuşmasında, SHP kurultayının herkese kıvanç verecek büyük bir şölen içinde geçtiğini vurgulayarak, **"Genel başkanlık gibi büyük mevkileri terk etmenin insana acı vereceği sanılır. Ama burada SHP'nin oluşumuna katkıda bulunmuş biri olarak hayatımın en büyük siyasal ödülünü aldım"** dedi.

SHP'yi yalnızca ANAP'la yarışan bir parti olarak görmediğini, Türk halkının senelerdir sürdürdüğü birlik mücadelesinin örgütü ve 10 yıldır baskıya, sömürüye karşı direnen bir görkemli mücadelenin Türkiye'deki temsilcisi olarak gördüğünü anlatan Gürkan, partide özlenenlerin elde edilmesi için yeterince çaba harcanmaması tehlikesini gördüğünü söyledi. Gürkan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bizim istediğimiz bu ülkede hükümet olmak değil. On yıllardır ezilmiş insanları, katmanları kalıcı iktidar yapmaktır. Bizim iki gücümüz, örgütlülüğümüz ile ideolojimiz ve bilincimizdir. Eğer biz örgütümüzün gücünü almadan hükümet olursak, ne yapacağımızı bilmezsek, bizi yine yenerler."

Gürkan, seçimlere katılmak gibi önemli bir karar alınırken bile parti örgütlerinin görüşlerine gerek duyulmadığını belirterek, genel başkanın istifasından sonra parti meclisinin Meclis grubu ve örgütlerle tartışmadan yeni bir genel başkan seçmek üzere olağa-

nüstü kurultay kararı almasını da eleştirdi. Gürkan, **Mehmet Ali Eren**'in TBMM'de yaptığı ve yoğun tartışmalara yol açan konuşmasına da değinerek, bu konuşmanın parti programı çerçevesinde olmasına karşın, parti içinden bazılarının palalarını çekerek, bir Haçlı seferi düzenledikleri görüşünü savundu. Gürkan, son genel seçimde Elazığ'dan aday olmasını ise şöyle açıkladı:

"Elazığ'dan aday olmamın önemli bir nedeni vardı. Türkiye'nin çok önemli bir konusu olan doğu sorununun çözümüne katkı sağlamaktı. Hiçbirimiz etnik kaynağımızı saklamak durumunda olmamalıyız. Devlet bu konuya bir tehlike olarak değil, yeterince değerlendirilmemiş bir zenginlik olarak bakmalıdır."

CEM'İN KONUŞMASI

Genel başkan adayı **İsmail Cem**, konuşmasında parti içinde kimsenin sağcılıkla ve solculukla suçlanamayacağını, delegenin oyuna ipotek konulamayacağını belirtti. Partinin bir dönüm noktasında olduğunu bildiren Cem, **"Sizin gücünüz vardır. Artık beklemeyelim, gelin iktidar olalım. Sizi Türkiye'de düzeni değiştirmeye, iktidar olmaya çağırıyorum. Ben sizi güneşi zaptetmeye çağırıyorum"** dedi.

İNÖNÜ KÜRSÜDE

Erdal İnönü de eleştirileri yanıtlarken, **"beni seçerseniz, bir daha benden kolay kolay kurtulamazsınız"** diyerek artık istifa etmeyeceği konusunda güvence verdi. SHP'nin oy hesabı yapmaya hakkı olmadığı yolundaki görüşlerin doğru olmadığını bildiren İnönü, ancak SHP'nin genel başkanının oy hesabı yapmak sorumluluğunda olduğunu söyledi. Eski Genel Başkan **Aydın Güven Gürkan**'ın kendisinden **"Sevimli bir genel başkan ile hükümet olunur, iktidar olunmaz"** sözlerine değinen İnönü, **"Sevimlilikte Sayın Gürkan'ın benden aşağı kalmadığını söyleyebilirim"** diye konuştu.

Kurultayda konuşmalar sürerken bir yandan da parti organlarında görev almak isteyenlerin başvuruları kabul edildi ve genel başkanlık, parti meclisi ve disiplin kurulu listelerinin hazırlanması için alfabetik sıraya göre kuralar çekildi. Kurultay çalışmalarının tamamlanmasından sonra seçimlere geçildi. Delegeler seçimlerde üç ayrı liste için oy kullandılar. Genel başkanlık, parti meclisi ve disiplin kurulu üyelikleri için ayrı ayrı tercihlerini belirttiler. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, yeniden ve büyük oy farkı ile SHP'nin genel başkanlığına getirildi. Parti meclisi ile ilgili seçim ve sayım işlemleri ise geç saatlere kadar sürdü.

İNÖNÜ SOLA GÖZ KIRPTI

İnönü'nün hazırladığı parti meclisi listesinde sol kanada daha ağırlık verdiği, buna karşı Baykalcıları dışladığı dikkati çekti. İnönü'nün listesinde, sol kanattan ya da sol kanada yakın bilinen 19 isim yer aldı. Buna karşın 6 Baykalcı bulundu. Bu arada İnönü - sol kanat listelerinde ortak 16 isim bulunurken, İnönü - Baykal listelerinde 6 aday yer aldı. Her üç listede yer alan tek aday ise, Hakkâri Milletvekili Cumhur Keskin oldu. Sol kanat - Baykal listelerinin iki ortak ismi ise Ahmet İsvan ile Cumhur Keskin.

İNÖNÜ - SOL KANAT

İnönü ile partinin sol kanadının hazırladığı listelerinde 16 ortak isim bulundu. Ortak isimler şöyle:

Ayla Akbal, Onay Alpago, Vedat Altun, Kemal Anadol, Abdullah Baştürk, Uğur Batmaz, Cüneyt Canver, Selçuk Gedikli, Aydın Güven Gürkan, Mehmet Kahraman, Cumhur Keskin, Mehmet Moğultay, Fikri Sağlar, Ahmet Türk, Cevdet Selvi ve **Veli Yıldırım.**

Öte yandan listede yer almadığı halde sol kanadı destekleyen İzmir Milletvekili **Neccar Türkcan**, Diyarbakır Milletvekili **Salih Sümer** ile Ankara Milletvekili **Rıza Yılmaz** da İnönü'nün listesinde bulundu.

İNÖNÜ - BAYKAL ORTAK LİSTELERİ

Erdal İnönü'nün hazırladığı parti meclisi listesiyle, Deniz Baykal ekibinin hazırladığı listede ortak beş isim bulundu. Bu iki listenin ortak isimleri şöyle:

Deniz Baykal, Ayhan Arifağaoğlu, Cumhur Keskin, Suat Binici, Ali Şahin ve **Aytekin Kotil.**

Ancak Cumhur Keskin'in sol kanada yakın olduğu biliniyor. İnönü'nün listesinde yer alan Türkân Akyol'la birlikte Baykalcıların sayısı 6'ya ulaşıyor.

Baykalcıların ve sol kanadın anahtar listelerinde 2'şer, İnönü'nün listesinde ise 5 bayan yer aldı. İnönü'nün listesinde bayan olarak Ayla Akbal, Türkân Akyol, Önay Alpago, Yüksel Aybar ve Jale Candan'a yer verildi. Güler Tanyolaç ve Birgen Keleş Baykalcıların, Önay Alpago ile Ayla Akbal da sol kanadın listesinde yer alan bayan adaylar oldu.

İnönü'nün listesinin üzerinde **"Gülen Türkiye, Güzel Türkiye, Güçlü Türkiye için SHP"** sloganının yazılı olduğu da dikkati çekti.

Asgari ücret 126 bin lira

28 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Yeni asgari ücret 16 yaşından büyükler için günlük 4200, aylık 126 bin lira, küçükler için de günlük 2895 aylık 86 bin 850 lira brüt olarak belirlendi. Yeni asgari ücret, sigorta primi, Gelir ve Damga vergileri kesildikten sonra net 83 bin 766 lira oldu. 16 yaşından küçükler ise yasal kesintilerden sonra 58 bin 671 lira alacaklar. Tarım kesimi için asgari ücret büyüklerde 117 ve 16 yaşından küçüklerde 78 bin 750 lira brüt oldu. Daha önce 79.500 ve net 49.776 lira olan asgari ücretteki artışlar brütte yüzde 69.7 ve nette 65.6 oranlarında gerçekleşti.

Türk-İş asgari ücretle ilgili belirlemelerde istemlerinin hiçbirinin kabul edilmemesi üzerine dün karar aşaması öncesi asgari ücret toplantısını terk etti.

Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz kararın verilmesinden sonra yaptığı açıklamada, asgari ücretin belirlenmesi ile ilgili hiçbir sendikal ilkenin göz önünde tutulmadığını, belirlenen asgari ücreti onaylamalarının mümkün olmadığını söyledi.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun dün yapılan toplantısından sonra asgari ücretin Devlet İstatistik Enstitüsü'nün belirlediği rakamlar çerçevesinde komisyonda 114 bin 471 lira olarak belirlendiği öğrenildi. Ancak bu sırada Çalışma Bakanı İmren Aykut toplantı salonundan ayrılarak bir saat kadar odasına çekildi. Aykut, Türk-İş ve TİSK temsilcilerini de yanına alarak bir süre görüştü. Bu görüşmede Maliye ve

Gümrük Bakanlığı ile yapılan bazı teknik temaslar sonucunda asgari ücretin brüt 126 bin liraya çıkarılmasına karar verildi. Karardan sonra toplantı salonuna gelen Türk-İş temsilcisi Mustafa Başoğlu, Türk-İş'in diğer temsilcilerini de dışarı çıkardı ve belirlenen asgari ücretin Türk-İş'in beklentileri ve ilkeleri açısından yetersiz olduğunu, bu karara imza atmayacaklarını belirtti. Türk-İş temsilcileri bunun üzerine toplantıyı terk etti.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut daha sonra asgari ücretin 126 bin lira olarak belirlendiğini bildirdi. Aykut, komisyonda önce 114.471 lira olarak belirlenen asgari ücrete, son dört yılın tüketici fiyat endeksleri ve milli gelir artışı dikkate alınarak hükümet tarafından yeni eklemeler yapılarak 126 bin lirada karar kılındığını, bunun yüzde 70'lik bir artış demek olduğunu söyledi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, Türk-İş'in toplantıyı terk etmesiyle ilgili soruyu yanıtlarken, ANKA muhabirine **"Türk-İş temsilcileri son zamanlarda toplantıları terk etmeyi âdet haline getirdiler"** dedi.

İmren Aykut şöyle konuştu:

"İşçilerin sorunları tarafların görüşme ve konuşmasıyla çözümlenebilir. Toplantıları terk ederek sorunların çözümüne ve işçilere yardımcı olunamaz. Enflasyonun üzerinde bir artış sağlanmıştır. Ayrıca asgari ücretle çalışan işçi sayısının çok sınırlı olduğu da bilinmektedir."

TEPKİLER

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz yeni asgari ücretin **"kendin pişir kendin ye havası içinde"** belirlendiğini öne sürdü. Yılmaz, **"Türkiye'de ekonomiyi yönetenler hangi durumu düzelttiler ki bu durumu da düzeltsinler. Biz yeni asgari ücretin çalışma barışına faydası olmayacağı inancındayız"** dedi.

Hak-İş Genel Başkanı Necati Çelik yeni asgari ücretin **"bir oldu bitti"**ye getirildiğini öne sürerken, TİSK'in Asgari Ücret Tespit Komisyonu'ndaki temsilcisi **İlhan Göçer** de bu ücretin bilimsel verilere göre belirlenmesi gerektiği görüşünde olduklarını söyledi.

DYP Genel Başkanı Demirel, yeni asgari ücreti **"gülünç ve umut kırıcı"** olarak niteledi, en az 150 bin lira net olması gerektiği görüşünü savundu.

Norveçli saksofoncu Jan Garbarek'le cazı az bir söyleşi

Çağdaş cazda bir sufi

SADETTİN DAVRAN *29 haziran*

İstanbul Festivali'nin çağrılısı olarak Açıkhava Tiyatrosu'nda tuşlularda tanınmış Alman piyanist **Rainer Brüninghaus**, dünyaca ünlü Alman basçı **Aberhard Weber** ve günümüzün en ünlü vurmacılarından Brezilyalı **Nana Vasconcelos** eşliğinde iki konser veren çağdaş cazın en kendine özgü saksofoncularından **Jan Garbarek**, birinci sınıf bir eğitici aynı zamanda.

Kendisini prova sırasında yakalayan İstanbul Belediye Bandosu üyesi iki genç saksofoncunun bitmek bilmeyen sorularını, sonu gelmez bir sabırla yanıtlamasını izledikten sonra bu kanıya vardım. Garbarek, aynı günün akşamı ikinci konserinden sonra yaptığımız uzun söyleşide, fırsat buldukça ülkesi Norveç'te uygulamalı saksofon teknikleri konusunda ders vermekten zevk aldığını söyledi.

"Sabır", Garbarek'in müziğinde derin etkileri sezilen mistik Doğu düşüncesinin anahtar sözcüklerinden. Mistik düşünce, Doğu kültürleri ve elbette müziği, Jan Garbarek'in geniş ilgi alanı içinde önemli yer tutuyor. 1970'lerde kalan yakın birliktelikleri sırasında **Keith Jarret**'ın kendisine verdiği **"Sufilikle"** ilgili kitapla başlayan bu konudaki birikimi oldukça geniş Garbarek'in.

Tenor ve soprano saksafonlardaki son derece parlak, dolgun tonu ve sayısal kesinliğe varan ustalığı ile ün yapan Garbarek, ilk konserine bambudan yapılmış ilkel bir Hint flütü ile başlamıştı. Konserin sonraki bölümlerinden birinde kullandığı bir başka yerel çalgı ise Norveçli çobanların sadece baharda kuzularını otlatırken çaldıkları zarif ağaç flütü.

Pastoral tınıya tutkun Garbarek. Oslo'nun köylügündeki kütüklerden yapılmış da olsa pek alçakgönüllü bir ev olmadığı, sattığında kendisine başkentin mutena bir semtinden daire aldırmasından anlaşılan evini özlüyor.

Garbarek'e, onu son zamanlarda çok etkileyen bir müzik olup olmadığını sordum. Geçen ocak ayında Japonya'dan aldığı bir albümün etkisinden hâlâ kurtulamadığını söyledi: Bulgaristan Devlet Kadın Korosu'ndan geleneksel Bulgar şarkıları. Caz müziğini son on yıldır gittikçe azalan bir sıklıkla dinlediğini, giderek son beş yıldır mesleksel zorunluluklar dışında pek caz dinlemediğini ekledi.

Ama bu mesleksel zorunluluk o kadar geniş anlamlı ki; Garbarek boş zamanlarında özel olarak caz dinlemese de cazda son zamanlardaki bütün gelişmelerden, çıkmış çıkacak plakların neredeyse tümünden haberli. Çünkü Jan Garbarek de çok sert bir rekabetin egemen olmuduğu müzik piyasasında, uzun süredir aralarında olduğu çağdaş caz yıldızları sıralamasındaki yerini korumak zorunda. Müzikte etkileşimin kendisi için çok önemli olduğunu söylüyor Garbarek. En az birlikte çaldığı **John Abercrombie, Jack De Johnette, Peter Erskine, Gary Peacock, Palle Mikelborg** gibi günümüzün en seçkin bazı müzisyenleri kadar, örneğin Hindistan'da yerel müzisyenlerinden herhangi biriyle kurduğu ruhsal iletişim de onu etkiliyor.

Garbarek'e, **"Bekliyordum"** dediği bir soru sordum: Güney Afrika'dan bir konser çağrısı alsa gider miydi?

İlk yanıtı, **"Hayır"** oldu. Mesleksel zorunluluklarını anımsattığımda yine **"Hayır"** dedi. Söyleşimiz artık dostça bir tartışmaya dönüşmüştü: **"Ben"** dedim, **"Jan Garbarek olsaydım giderdim, gitmemek de bir tutum sayılır elbette, ama Garbarek çapında bir sanatçının bir ülkenin onaylamadığı politikasını protesto etme biçimini oraya gitmemekle değil, tersine**

giderek, ama gittiğindeki tavrı ile belirlemesinin çok daha etkili olabileceğini düşünüyorum. Hem böylelikle söz konusu ülkenin yurttaşı olmaktan başka suçu olmayan sen ve senin gibi sanatçılarla aynı havayı solumaya gereksinimi olan insanları da bundan mahrum etmemiş olursun."

Kısa bir sessizlikten sonra Garbarek: **"İlginç bir düşünce. Haklı olabilirsin, ama ortalama Norveçli, siyah ve beyaz dışındaki renkleri pek seçemez. Bunu yaparsam çok büyük tepki alırım."**

Ülkesi için gerçekten yaygın olan bu kanıyı **"gri sesin"** sahibi Garbarek de taşıyor. Ancak **"dünyadaki sorunların her ülkeden farklı görüldüğüne, ara renklerin pek çok başka ülkede de göz ardı edildiğine"** de inanıyor: **"Örneğin Fransa'da Brigitte Bardot'nun başını çektiği, birçok ülkenin de onayladığı kampanya sonucu, Norveç'te fok balığı avı, sayılarının denetlenmesi amacıyla bile olsa yasaklandı. Fok sayısı bir anda üç katına çıktı. O kıyılarda tek balık kalmadı. Bu, çok sayıda Norveç balıkçı köyünü haritadan silmek anlamına gelmiyor mu sence?"**

Yine bir sessizlik.

Öğrenciliğinde bir ara Eski Yunanca okuyan Garbarek, Anadolu'nun klasik dönem tarihi konusunda oldukça fikir sahibi. Artık 18 yaşına gelen kızlarını bırakarak karısıyla birlikte ülkemize ilk fırsatta **"mesleksel zorunluluk dışında"** gelmek istiyor.

Norveç'e çok sayıda Türk müziği malzemesi ile dönen Garbarek'in özgün Türk müziği sanatçıları ve vurmalılarda bu kez mutlaka **Okay Temiz'**le, devlet desteğinde yapacağı bir albümün ülke tanıtımı için bulunmaz bir araç olacağını söylemeye gerek yok sanıyorum.



Uyum anı — Jan Garbarek, çalmadığı bir anda saksofonuyla birlikte. (Fotoğraf: Tarık Ersoy)

Yunus Nadi'yi mezarı başında andık

29 haziran

Kültür Servisi — Gazetemizin kurucusu **Yunus Nadi'**yi ölümünün 43. yılında Edirnekapı Şehitliği'ndeki mezarı başında andık.

Bu arada Yunus Nadi adına düzenlenen ve bu yıl senaryo dalında yapılan **"1987-88 Yunus Nadi Armağanı"**nın ödül töreni dün gerçekleştirildi. Yarışmada ödüle değer bulunanlar, ödüllerini gazetemizin Başyazarı **Nadir Nadi'**nin eşi **Berin Nadi'**den aldılar.

219 kişinin 230 yapıtla katıldığı yarışma sonunda **Müjde Ar, Atilla Dorsay, Macit Koper, Onat Kutlar, Ziya Öztan, Celal Üster** ve **Atıf Yılmaz'**dan oluşan seçici kurul, **Alper Uygur'**u **"Org"** adlı çalışmasıyla birinciliğe değer buldu. **Feride Çiçekoğlu "Nerde Eski İnsanlar"** adlı senaryosuyla ikinci, **Askeri Över** ise **"Hayat Kurulurken"** senaryosuyla üçüncü oldu.

26 kişinin yarışma koşullarını yerine getirmediği gerekçesiyle yarışma dışı kaldığı değerlendirmede **Doğan Özkan, "Baharda Üç Gün", Ali Ulvi Hünkâr "Sessiz Bir Öykü", Süheyla Acar Kalyoncu "Yıldönümü", Mehmet Tekirdağ "Babannemi Seviyorum", Ahmet Yiğit** ise **"Ziver Özgür'ün Dede Kara'sı"** adlı senaryolarıyla mansiyona değer bulundular.

Ayrıca jüri yarışmaya katılanlardan **Burcu Arıkan, Behruz Kia D. İskender Över** (Küçük İskender) **Claude Bouheret** ile **Barkın Şenüren** ve **Ömer Murat Önol'**un ortak yapıtlarını da övgüye değer bulmuştur.

Birinci olan Alper Uygur, 1956 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra yükseköğrenimini Fransa'da yapan Uygur, reklamcılıkla uğraşıyor. İkinci **Feride Çiçekoğlu** Ankara doğumlu. ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nden mezun olduktan sonra doktorasını Pennsylvania Üniversitesi'nde yapan Çiçekoğlu, 1984 yılında DE Yayınevi Masal Yarışması'nda ve bir denemesiyle 1985 Hürriyet Gösteri Gençlik Yılı Ödülü'nde mansiyon aldı. **"Caz / Hüznün Müziği"** adlı derleme, Pornografinin Tarihi adlı çeviri kitaplarıyla **"Uçurtmayı Vurmasınlar"** adlı bir öykü kitabı bulunan Çiçekoğlu, Ruhi Su Anıt Mezar Yarışması'nın da birincisi. Üçüncü olan **Askeri Öner** ise 1945 Tarsus doğumlu. Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi'nden meun olan Öner, doktora çalışmasını Berlin'de yaptı.

Çatak'ta cesetlere ulaşıldı

İDRİS AKYÜZ/MEHMET GÜLTEKİN *30 haziran*

ÇATAK — Geçen perşembe günü meydana gelen heyelanda toprak altında kalanların büyük çoğunluğunun bulunduğu kahvehaneye ulaşıldı ve cesetler çıkarılmaya başlandı. Dün gece 20.00'ye değin toprak altından 2'si Alman 41 kişinin cesedi çıkarıldı. Numune Hastanesi'ne gönderilen cesetlerden 32'si kimlik saptamasından sonra ailelerine teslim edildi. TRT-1 ve TRT-II, saat 20.00'den itibaren yayınlarını ağırlaştırdı.

Önceki gün kahvehanenin çatısının ortaya çıkarılması üzerine dün sabah enkaz kaldırma çalışmaları bu bölgede yoğunlaştırıldı. Saat 07.15'te ilk ceset görüldü. Kazma ve küreklerle yapılan çalışmalar sonucu bu ceset, ancak saat 11.20 sıralarında çıkarılabildi ve Yozgat'ın Sorgun ilçesi nüfusuna kayıtlı **Mustafa İhtiyar** olduğu anlaşıldı. Bunu, 10 yaşındaki bir çocuğun cesedinin çıkarılması izledi. Kot pantolonlu, çizgili gömlekli cesedin kimliği belirlenemedi.

Kahvehanenin etrafının temizlenmesi üzerine cesetler birbiri ardına görülmeye başladı. Saat 15.10'a kadar 17 ceset enkaz altından çıkarıldı. Cesetlerin görülmesi üzerine polis otosundan, **"Tüm sedyeler olay yerine, tüm sivil savunma elemanları olay yerine"** anonsları sürekli tekrarlandı.

Cesetler Trabzon Numune Hastanesi'ne gönderildi. Kaybolanların yakınlarının hastanede bulunmaları istendi.

İngiltere'den gelen jeologlar heyelan bölgesinde yaptıkları inceleme sonucu hazırladıkları raporu valiliğe verdiler. Raporda, heyelanın devam edebileceği ve çevredeki insanların uzaklaştırılması gerektiği belirtildi. Valilikçe dün yapılan anonsta, **"Heyelanın geldiği tepeden Gümüşhane'ye 2, Trabzon'a 1 kilometrelik bölgede heyelan olduğundan tüm yurttaşların bu bölgeden ayrılmaları"** uyarısında bulunuldu.

Çatak'taki heyelandan sonra Trabzon'un Maçka ilçesinin girişinde iki ayrı tepenin daha aynı tehlikeyle karşı karşıya olduğu belirtildi. Trabzon'dan Maçka'ya girişte **"Atlı Kilise"** tepesinde moloz ve toprak, hemen bitişiğindeki yolun sağında bulunan diğer tepede de **"kaya kayması"** tehlikelerinin had safhada olduğu, heyelan nedeniyle Maçka bitişiğinden geçen Demirmendere Deresi'nin önünün kapanacağı ve Maçka'nın sular altında kalabileceği de bildirildi. Öte yandan, Trabzon Valiliği'nin Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden istediği teknik heyet, heyelan bölgesindeki inceleme çalışmalarına başladı. Heyetin, karayolu yapımındaki mühendislik hizmetlerinde hata olup olmadığını araştırdığı öğrenildi.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Jeoloji Bölümü öğretim üyelerinden Doç. **Fikret Tarhan**, bölgenin heyelan bölgesi olduğunu, yerleşim alanı olarak yüksek tepelerde her an çeşitli nedenlerle kaymalar olabileceğini söyledi. Çatak'taki heyelana Trabzon-Erzurum karayolu genişletme ve yapım çalışmaları sırasında tepedeki toprak moloz kitlesinin etekte yapılan genişletme çalışmalarında dengenin bozulup bozulmadığının, heyelanın da bu **"nedenle mi?"** meydana geldiğinin araştırıldığı kaydedildi.

Enkaz altından çıkarılan cesetler arasında iki Alman da bulunuyor. Kimlikleri belirlenenler şunlar: **"Mustafa İhtiyar** (Yozgat), **Mustafa Kurdal** (10 yaşında), **Tahsin Temel Timur, Mustafa İnan, Eyüphan Özdemir, Mustafa Köse, Mehmet Şıldır** (Ovacık), **Temel Alan, Dursun Ali Aynalı** (Ordu), **Ziver İntaş, Rahman Aydın** (Maçka Yazılıtaş köyü), **Emin Ayar** (Maçka Bağışlı köyü), **Brigitte Hastenfenfel, Andreas Burchard** (Federal Alman), **Fikret Ertan** (Van Gölü Seyahat otobüs şoförü), **Dursun Aydemir, Hayri Cebe** (Gümüşhane), **Emin Şahin** (Tortul), **Fatih Sevinç** (Ordu), **İsmail Topkaya** (Kars), **Mustafa Öztürk, Ali Çetin, Saffet Öztürk** (Çatak köyü), **Mehmet Ali Bektaş** (Trabzon Tonya ilçesi), **Süleyman Ertekin** (Gümüşhane), **Şükrü Arslan, Veysel Gazioğlu** (Maçka), **Vahit Öztürk** (Maçka Çatak köyü astsubayı), **Ertuğrul Varlı** (Didor ilçesi), **İsmail Atlas** (asker), **Sami Altan** (polis), **Adem Topçu, Vehbi Umutluoğlu, Mehmet Kılıççeken, İrfan Küçük, Yücel Alpagut.**

Valilikçe oluşturulan kayıp bürolarına bildirilen 55 kişi arasında cesedi dün çıkarılanlardan 11 kişinin olmadığı anlaşıldı. Bu durumda ölü sayısının 60'ın üzerine çıkabileceği bildiriliyor.

Narin'e haciz furyası sürüyor

30 haziran

Ekonomi Servisi — Narin operasyonunda bankalar haciz işlemlerini dün de sürdürdüler. Türkiye İş Bankası, Vakıflar Bankası, Ziraat Bankası'nın ardından Yapı ve Kredi Bankası da ihtiyadi haciz kararlarını hacze dönüştürdü ve Narin Kadife ve Narin Mensucat'ta başlatılan haciz işlemlerini sona erdirdi. Ziraat Bankası da önceki günkü ihtiyadi haciz isteminin reddedilmesinden sonra, dün de yine 9.6 milyar liralık bir ihtiyadi haciz isteminde bulundu.

Önceki gün İş Bankası'ndan bir üst düzey yetkilinin, **"Artık ok yaydan çıkmıştır. Olay icra takibatına verilmiştir. Bundan dönüş yoktur"** demesiyle Narin olayının boyutu tamamen değişirken, dün de konuyla ilgili iki farklı gelişme yaşandı. Ziraat Bankası'nın 9.6 milyar liralık ihtiyadi haciz istemini mahkeme, **"karşı tarafa bildirmediği gerekçesiyle"** reddederken, Narin'den 7 milyar liralık alacağı bulunan Yapı ve Kredi Bankası, pazartesi öğleden sonra başlattığı haciz operasyonunu tamamladı. Banka yetkililerinden aldığımız bilgilere göre, banka avukatlarıyla birlikte haciz işlemini yürüten görevliler, Bakırköy'de bulunan Narin Kadife ve Çerkezköy'de bulunan Narin Mensucat'ın gayri menkul ve menkullerine -makine parkına- haciz koydular. Haciz işlemi salı günü saat 10.00'da tamamlandı.

Bu arada, Ziraat Bankası, Narin için önceki gün yaptığı ve mahkemenin reddettiği ihtiyadi haciz istemini dün yineledi. İstanbul 5. Asliye Mahkemesi,

dünkü ihtiyadi haciz istemini de aynı gerekçeyle reddetti. Bilindiği gibi, Ziraat Bankası önceki gün İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesi'ne başvurarak Narin Holding hakkında toplam 9 milyar 600 milyon liralık ihtiyadi haciz kararı istemiş, mahkeme de bu isteği "karşı tarafa iletilmedi" gerekçesiyle reddetmişti.

Böylece, İş Bankası, Ziraat Bankası ve Vakıflar'ın ardından Yapı ve Kredi Bankası da **"haciz ve ihtiyadi haciz furyasına katılırken"**, Halit Narin dün de konuşmaktan kaçındı. Narin'in perşembe veya cuma günü basına açıklama yapacağı belirtilirken, basın toplantısında, bankalarla var olan anlaşmazlıkların nedenleri üzerinde durulabileceği varsayılıyor.

Bu arada, yaşanan gelişmeler Narin'den alacaklı bankalar arasında da bazı görüş ayrılıklarının olduğuna işaret ediyor. İş Bankası ve Ziraat Bankası'nın en büyük alacaklı, Vakıflar ve Yapı ve Kredi Bankası'nın üçüncü ve dördüncü dereceden alacaklı bankalar olmasının bu ayrılıklara yol açabileceğine dikkat çekiliyor. Bankaların hacize gitmeleri durumunda alacakların tahsil edilmesi, hem yasal düzenlemeler hem de bankalar arasındaki görüşmelerin uzaması halinde zaman alabilecek.

Futbolumuzda iğneli fıçı dönemi...

ABDÜLKADİR YÜCELMAN *30 haziran*

Özerk futbol federasyonunun başkanı hariç yönetim kurulu seçildi. Şu anda **Halim Çorbalı federasyonu** ya da **BTGM**'ye bağlı bir futbol federasyonu yok. Yani bir anlamda **Erdenay Oflas**, Spor Toto'daki müdürlük koltuğunda otururken yönetim kurulunu oluşturan kadrosu futbolu yönetmeye başladı. Bu yönetim kurulu seçimle işbaşına gelmiştir. Bu yönetim kurulu, gerçi gürültülü, patırtılı, hatta küfürlü ve kavgalı bir genel kurulun oyları ile seçilmiştir, ama şaibeli değildir.

Demokrasi de tartışılır bazen. Ama eninde sonunda demokraside oy çokluğu vardır. **Erdenay Oflas**, Spor Toto Müdürlüğü'ne bürokrasinin rayında gelmiştir. Ama kadrosu bürokratlardan değil sandıktan çıkmıştır. İyi seçim yapılmıştır ya da talimatla oy veren kongre askerleri oylamanın sonucunu etkilemiştir, orası tartışılır; ama demokraside bunu da doğal karşılamak gerekir. İlle de **"benim dediğim doğrudur"** ya da **"benim istediğim olur"** diyerek sandık başına gidilmez.

Kongreler hesap meselesidir. Hesabını iyi yapan kazanır, iyi yapamayan hüsrana uğrar. Ama kendi hesap hatasını aramak yerine başkalarını suçlamak, hatta **"böyle seçim olmaz"** diyerek demokrasiyi bıçaklamak, sonunda keskin sirkenin küpüne verdiği zarara benzer bir görüntü ortaya koyar.

Coşkun Özarı seçime iyi hazırlanmamıştır. İyi bir kadro yaptığı da söylenemez. Kendisi ve kadrosu Avrupa Futbol Şampiyonası'ndayken **Erdenay Oflas**, oy potansiyeli yüksek 2. ve 3. ligin temsilcileri ile görüşmeler yapmış, yani kongrenin tabanına inmiştir. Nitekim **Erdenay Oflas**'a fark getiren oylar 2. ve 3'üncü lig kulüplerinden gelmiştir. **Erdenay Oflas** ayrıca, kemikleşmiş bir kadro ile genel kurula gelmiş ve çok rahat bir kongre geçirmiştir. Kendisinden emin, geleceğinden emin, sandıktan emin bir rahatlık içinde... Üstelik koltuğunda efendi efendi otururken, bürokratların desteğini gören bir bürokrat olarak kongre güvencesi içinde olan **Erdenay Oflas**'a havada uçuşan oylardan bir bölümü de **Coşkun Özarı** grubunun saldırı politikasından gelmiştir. Kongreye gelirken kafasında **Kemal Ulusu, Yılmaz Tokatlı** ya da bir başka aday olan kongre üyesi, kongrede **Oflas-Özarı** çekişmesini ve **Özarı** grubunun saldırısını, genel müdüre yapılan çirkin küfürleri kongre boyunca sık sık ayağa kalkıp, gerekli gereksiz itirazları değerlendirip son anda oylarını değiştirmişlerdir. Dediğimiz gibi bu bir kongredir ve kongre hesaplarını çok iyi yapmak gerekir.

Şimdi ne olacak? **Erdenay Oflas**, 89 oy almış, **Coşkun Özarı**'ya 39 fark atmıştır. **Özarı** bu sonuçtan sonra Başbakanın tercihini beklememiş ve görev almayacağını açıklamıştır. Bu durumda Başbakan da sanırız 89 oy alan **Erdenay Oflas**'ı bir yana itip 9 oy alan **Kemal Ulusu**'yu başkan yapmayacaktır. Bu demektir ki **Oflas** ve kendi listesinden oluşan yönetim kurulu, Türk futbolunun başına geçecektir. Ancak her şeye karşın **Coşkun Özarı** ve ekibi ile bu koltuğun kendisine yakışacağını her fırsatta söyleyen **Kemal Ulusu** ve çevresi, **Erdenay Oflas** ve yönetim kurulunu rahat bırakmayacaklar ve her fırsatta eleştireceklerdir. Bu da demokrasinin bir gereğidir.

Özetle futbolumuzun yönetimi demokratik bir yolla saptanmıştır. Gerek Başbakanın, gerekse muhalefetin gözünü üzerinden ayırmayacağı **Erdenay Oflas** ve heyeti, bir ömür boyu kadar uzun gelecek dört yıllık iğneli fıçı yaşamına girmişlerdir. Başarılar diliyor ve bunu, diğer spor dallarına da getirilecek serbest seçim sisteminin yerleşmesi açısından istiyoruz.



Toplu konut...
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

Cumhuriyet

"iyi" konut.
Genç PAMUKBANK
iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 22940 Kurucusu: Yunus Nadi 350 TL. 4 Temmuz 1988 Pazartesi

ABD ile İran arasında önceki gün çıkan sürtüşme dün trajik çatışmaya dönüştü, Hürmüz'e düşen yolcu uçağındaki 290 kişi öldü

ABD, İran yolcu uçağını vurdu

Körfez'de devriye gezen ABD savaş gemileri ile İran hücumbotları arasında dün sabah çatışma çıktı. Bu sırada İran'dan havalanan bir Airbus A-300 tipi yolcu uçağı Dubai'ye giderken çatışma sahasının içine girdi ABD savaş gemisi önce uçağı uyardı, uçak rotasında devam edince iki füze yollayarak vurdu. Hürmüz Boğazı'na düşen yolcu uçağındaki 57'si çocuk, 9'u bebek 290 kişiden kurtulan olmadı.

ABD, önce yolcu uçağı değil İran'a ait bir F-14 savaş uçağını düşürdüğünü ileri sürdü. Ancak ilerleyen saatlerde ABD Genelkurmay Başkanı ve Başkan Reagan birer açıklama yaparak İran'ın iddiasını doğruladılar ve İran yolcu uçağının Amerikan destroyerinden atılan iki füzeyle düşürüldüğünü kabul ettiler. Açıklamalarda Airbus'un telaşla savaş uçağı sanıldığı belirtildi. 12. Sayfada



ÇATIŞMA BÖLGESİ — İran'ın Bender Abbas kentinden havalanan uçak Dubai'ye giderken düşürüldü

OLAYIN DAKİKA DAKİKA GELİŞİMİ

ABD Savunma Bakanlığı'na göre olay şöyle gelişti:
09.10 ABD helikopterine üç tekne ateş açtı.
09.42 Vincennes destroyeri, teknelere ateş etti, ikisini batırdı, birisini de hasara uğrattı.
09.47 Iranair Bender Abbas'tan havalandı.
09.49: İran yolcu uçağı uyarıldı.
09.55 Vincennes, uçağı vurdu.

Reagan:

Çok kötü bir insani trajedi

Reagan, *Beyaz Saray Sözcüsü Fitzwater tarafından okunan açıklamasında, yolculara, mürettebata ve ailelerine başsağlığı dileyerek 'Destroyer, uçağın tekrarlanan uyarıları dinlememesi üzerine, potansiyel bir saldırıya karşı, kendini korumak için ateş etti' dedi.* 12. Sayfada

BM Genel Sekreteri Cumhuriyet'e Kıbrıs beklentilerini anlattı

Cuellar zirveden umutlu


Perez de Cuellar

BM Genel Sekreteri, Cumhurbaşkanı Evren'le yaptığı görüşme sonrasında Cenevre zirvesinin gerçekleşmesine olan umudunun arttığını söylüyor. Cuellar, Evren'in Denktaş'la yapacağı görüşmede, sunduğu öneri paketine bir an önce açık yanıt vermesi için KKTC Cumhurbaşkanı'na tavsiyede bulunmasını bekliyor.

Denktaş bugün Ankara'da

Zirve için 'orta yol'

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın, bu ay içinde gerçekleşmesi beklenen Denktaş-Vasiliu zirvesine çerçeve oluşturmak üzere hazırladığı belge taslağı konusunda, KKTC'nin rahatsızlığını paylaşıyor. Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş gibi, Türk Dışişleri de belge taslağında sadece 1977 ve 1979 zirvelerine değ-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ŞEBNEM ATİYAS

NEW YORK — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Javier Perez de Cuellar, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le görüşmesinin ardından Kıbrıs için Cenevre'de yapılmasını istediği zirve konusunda umutlu görünüyor. Perez de Cuellar, yeni girişiminin önemini vurgularken, çok alternatifli bir öneri sunduğunu belirterek Cenevre sürecini bir "BM Belesi" olarak adlandırıyor.

Perez de Cuellar, Cumhurbaşkanı Evren'le görüşmesinden sonra Cumhuriyet ve Yunanistan'ın Kathimerini'si 24 Ores gazetesinin ortak bir röportaj isteği üzerine yıllardır Türk ve Yunan basınına karşı izlediği tutumu değiştirdi ve Kıbrıs'a ilişkin "BM

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Washington

Evren'in gezisine ABD'den tam puan

ABD Dışişleri çevreleri, gerek mesajlarını açık bir biçimde duyurması nedeniyle, gerekse ABD kamuoyunu etkilemeye yönelik sistemli çabalardan ötürü Evren'in ABD gezisinin başarılı olduğunda birleşiyor. Bu değerlendirmenin bir nedeni de Cenevre zirvesi konusunda Evren'e bağlanan umut.

Evren: ABD yardımı şart

15. Sayfada

UFUK GÜLDEMİR

WASHINGTON — Dünyanın en güçlü ülkesine seçime altı ay kala gelip ve 10 bin mil uzaklıktaki Türkiye'nin ağırlığını hissettirmek nasıl güç olsa gerek ki, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ziyareti sırasında bu güçlük derinden hissedildi. Ancak ziyaretinin ... günlerde ... Ulusal Güvenlik Konseyi'nden Colin Powell, Robert Oakley'e sorunca soracağız: "Cumhurbaşkanı Evren'in ziyaretini takip eden günlerde, onunla yaptığımız konuşma Ortadoğu'ya ilişkin kararlarımız üzerinde nasıl

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)



İKİ YAKA YENİDEN BİRLEŞTİ — İlk köprünün açılışından 15 yıl sonra ve ilk köprünün 5 km kuzeyinde yapılan Fatih Köprüsü'nün inşaatı 38 ay sürdü ve 4.5 milyar liraya mal oldu Türk - Japon işbirliğiyle yapılan köprüyü açarken Başbakan Özal "Köprüyü Türk - Japon işbirliğini simgeleyen abide" olarak niteledi. (Fotoğraf: Erdoğan Köseoğlu)

İstanbul'da büyük şov


TRİBÜN ÇÖKTÜ — Açılış töreni öncesi konuklar için hazırlanan tribün fazla ağırlık nedeniyle çöktü. 3 kişinin yaralandığı kazada TRT'nin yayını neden göstermeden kesmesi heyecana yol açtı. (Fotoğraf: Tana Ersoy)

Asya ile Avrupa'yı ikinci kez birleştiren Fatih Sultan Mehmet Köprüsü dün olağanüstü güvenlik önlemleri altında düzenlenen bir törenle Başbakan Özal tarafından açıldı. Törende güvenliği çevik kuvvetin yanı sıra Güneydoğu'da görevlendirilen özel tim sağladı.

SERPİL GÜNDÜZ - CEM HAMULOĞLU - ESAT PALA

Asya ile Avrupa kıtaları, 15 yıl aradan sonra yeniden ikinci bir asma köprü ile birleşti. Boğaziçi Köprüsü'nün 5000 metre kuzeyinde 38 ayda tamamlanan ve yaklaşık 4.5 milyar liraya mal olan "Fatih Sultan Mehmet Köprüsü"nün Avrupa yakasında Hisarüstü ... yapılan açılış töreninde olağanüstü güvenlik önlemleri alındı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı çevik kuvvet ... Güneydoğu'da görevlendirilen ...

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Açılıştan notlar

İlk yolcu hacılar oldu

NİLAY KARMAN - SÜLEYMAN SARILAR

"Gazi Başbakanımız, sizi çok seviyoruz", "Başbakanımız Allah sizi memlekete bağışlasın", "Yüce Allahım Başbakanımızı ve eserlerini koru..." Fatih'ten İstanbul, Özal'dan köprü... "GAP, ihracat, toplu konutsun, Başbakanım seni Allah korusun."

İstanbul'da dün ...


ÖZAL: BU BİR REKORDUR — Başbakan Turgut Özal açılışta yaptığı konuşmada köprünün 2.5 yılda bitirilmesinin bir rekor olduğunu söyledi. Gazeteciler ... (Fotoğraf: Erdoğan Köseoğlu)

DYP tartışma başlattı

İkinci köprü fikri kimin?

Haber Merkezi — Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün açılışı ile birlikte köprünün ... fikrin kimden çıktığı konusu da tartışılmaya başlandı. İlk köprüyü yapan iktidarın başı DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel dün yaptığı açıklamada "Ben ilk köprünün temelini atarken 10 yıl sonra ikinci bir köprüye ihtiyaç duyulacağını söylemiştim. Yani bu köprü 5 yıl önce de yapılabilirdi. İkinci köprü, birinci köprüden geçen araçlardan alınan ücretlerle finanse edilmiştir" dedi. ... Selahattin ... Gerekli etütlerin yapılması için 24 Kasım 1978'te Başbakanlık'tan ...

Köprü açılışına gelmediler

Kutsal ittifak kararlı

Keçeciler: *Konyalı seçmenler isterse istifa ederim.*

Taşar: *Tabanın arzularına dayanamayacağımız anlar gelebilir.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP'ın "hareketçi-muhafazakâr" ... Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün açılış törenine katılmayarak Başbakan Turgut Özal'ın parti içi revizyonuna karşı ilk kez açık bir tavır aldılar. Törene katılmak yerine Konya'ya gidip seçmenleriyle görüşmeyi yeğleyen Mehmet Keçeciler ile töreni Ankara'da televizyondan izlemeyi yeğleyen Mustafa Taşar, "gerektiği anda istifa edebileceklerini" açıkladılar.

ANAP Konya Milletvekili Meh-

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

Tuşalp'i tutuklama istemine yine ret

Arkadaşımız Erbil Tuşalp'in serbest bırakılmasına itiraz eden DGM Savcılığının tutuklama istemi, Ankara DGM tarafından geri çevrildi.

ANKARA (ANKA) — Ankara DGM, Erbil Tuşalp'in serbest bırakılmasına itiraz eden DGM Cumhuriyet Savcılığı'nın "tutuklama kararı verilmesi" yolundaki istemini reddetti.

ANKA muhabirinin DGM'ye yakın kaynaklardan aldığı bilgiye göre, DGM Cumhuriyet Savcılığı, "72 saat gözaltında tutulduktan sonra tutuklanması ...

Demirağ'ın gözaltı süresi uzadı

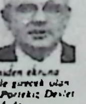
"Başkan Gorbaçov..."

NEW YORK — Sovyetler Birliği'nde ne oluyor? Gorbaçov öngördüklerini yapabilecek mi? Bu soruların karşılıklarına ilişkin değerlendirmeler son derece güncelleşti. Sovyet Komünist Partisi Konferansı nedeniyle gelişmeler üç dört gündür Amerikan televizyon ve basınında en baş köşeye yerleşen birkaç konudan birini oluşturuyor. Haberlerin verilişinde yorumlarda heyecanlı bir hava hemen dikkati çekiyor. Parti konferansında tanıların çarpıcılığı Amerikan kamuoyunu oluşturan odaklarda da öyle anlaşılıyor ki sürpriz etkisi yapmıştır.

Ama gelişmeler gerçekten çarpıcı, hem Sovyetler Birliği hem de dolayısıyla Doğu-Batı ilişkileri açısından bir dönüm noktasından söz edilebilir. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin 19. Konferansı, "yeni bir

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL



■ **Komünist Partisi'nde temizlik** *Partinin 20 milyon üyesinin durumları yeniden gözden geçirilecek. Asalak, tembel ve işe yaramayan unsurlar partiden atılacak.* 3. Sayfada

■ **32. Gün** *Ekim ayında yeniden ekrana gelmek üzere iki aylık bir tatile girecek olan 32. Gün'ün bu ayki konuğu Portekiz Devlet Başkanı Mario Soares.* 4. Sayfada

■ **16. Uluslararası İstanbul Festivali** *Gelecek mevsim 20. yılını kutlayacak olan Yuval Üçlüsü, dünyanın en iyi piyanolu üçlülerinden biri olarak tanınıyor.* 4. Sayfada

■ **Yaz sıcağında yazlık indirimi** *İndirim 'mevsimi' gelmeden vitrinlerini 'indirim' yazılarıyla süsleyen mağaza sahipleri 'yaz sonuna kadar ikinci, üçüncü indirimler gelecek' diyorlar.* Ekonomi'de

■ **Dış borç sorunu sarsıyor** *Dünya Bankası faizleri indirip, 'batık kredi' karşılıklarını arttırdı.* Ekonomi'de

■ **Öğretici, özgür olmalıdır** *Hikmet İlaydın'a göre, edebiyat öğretmeni usta şoför gibi arabası istediği yere sevk edebilmeli.* Arka Sayfada

■ **Türkiye'den götürülen eserler geri verilmeli** *ABD'li arkeolog Prof. Bass, batık gemilerin yerlerinin belirlenmesinde en büyük yardımcılarının sünger avcıları olduğunu söyledi.* Arka Sayfada

Özal hacca gidiyor

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal ... Başbakan Özal ... Malatya ... Malatya Festivali'ni ... Başbakan ...

Yunus Nadi Armağanı Senaryo Yarışması'nın ardından

Amatörlerin sürprizi

ATİLLA DORSAY *1 temmuz*

Yunus Nadi Armağan Yarışması, bence şaşırtıcı bir düzey yüksekliğiyle sonuçlandı. Önce sayısal olarak katılım şaşırtıcıydı: 219 kişiden gelen tam 230 yapıt... Bunlardan 26'sının yarışma koşullarını yerine getirmediği için yarışma dışı kalmasından sonra bir ilk incelemede, 45 yapıt finale kaldı.

Bu 45 senaryo üzerinde genel olarak konuşursak, genelde (hele daha önceleri katıldığım kimi senaryo yarışmalarını anımsadığımda) belli bir olgunluktan söz edilebilir. Elbette hemen filme alınabilecek, şu sıralarda bir büyük bunalım yaşamakta olan sinemamızda mumla aranan **"iyi senaryo"** nitelemesine şıp diye çözüm getirecek yapıtlardan pek söz edilemezdi. Ancak ilgiye değer ve üzerinde biraz (veya çok) çalışılarak iyi birer senaryo haline dönüştürülebilecek yapıtlar az değildi. Dikkati çeken bir diğer öğe de, katılan bir avuç ünlü ismin çabalarının, **"amatör"**lerin çok daha heyecan verici, yenilikçi, **"taze"** çıkışları yanında hemen tümüyle geri plana düşmesi oldu. Bu, belki bu tanınmış adamlar hesabına üzüntü vericidir, ama sinemamızın geleceği için var olan bir potansiyeli göstermesi, yeni kaynaklara işaret etmesi açısından da son derece olumludur.

ÇAĞDAŞ VE TARİHSEL

Senaryolarda kabaca bakıldığında belli temalar ön plana çıkıyordu. Örneğin, gelişen dışa açılma ve turizm ilişkileri çerçevesinde, Türk/yabancı kültürler çelişkisi birkaç yapıtta ele alınmıştı. "Baharda 3 Gün", "Hello Kevin", "Zamanın Kıyısında Bekleyenler", "Susam Sokak..." Bu tür ilişkilere tarihsel bir perspektif içinde yaklaşan "Harem Geceleri", "Anadolu'da Hekimlik", "Org" gibi senaryolar da yok değildi. Ancak ilk gruptakiler, kültürel çelişkileri bireysel ilişkilere yeterince güçlü biçimde yansıtamamışlardı. Claude Boueret'nin "Susam Sokak"ı bu yönde daha başarılıydı. Tarihsel perspektifli olanlarda ise **"Harem Geceleri", Michel de Grèce'**in ünlü **"Saray Gecesi-La Nuit du Sérail"** adlı çok-satan romanıyla taşıdığı benzerlik (ve bunun getirdiği uyarlama şüphesi) dolayısıyla dikkate alınmayan **"Anadolu'da Hekimlik"** ise, belki bir tarihsel belgesel dramaya kaynaklık edebilecek, ama bir film senaryosuyla ilgisi olmayan bir çabaydı. **Alper Uygur'**un **"Org"**u ise Osmanlının belli bir dönemine çok boyutlu, gözlemci, soğukkanlı bir yaklaşım getirir ve alışılmış "milli-hamasi" tavırlardan farklı bir tavır ortaya koyarken, dramatik gelişimi de çok iyi hesaplamış ve çeşitli simge-kişilere, simge olaylara çok iyi yüklemiş bir çalışmaydı. Baştan beri ön plana çıkan, neredeyse profesyonel düzeydeki bu çabanın birinciliği alması şaşırtıcı olmadı.

ÖZYAŞAMSAL ÇABALAR

Bir diğer grupta, kimi yaşanmış veya iyi tanınmış kişi/olaylardan yola çıktıkları izlenimi veren, hafif özyaşamsallık sezilen çabalar vardı. **"İkinci Bahar"**, "Alacakaranlık Durumu", "Yıldönümü", "Sessiz Bir Öykü", "Babaannemi Seviyorum", "Kızıltopraklı Emin Beyin Geçmiş Serüvenleri", "Yelkovan" vb... Bunlardan özellikle **Süheyla Acar Kalyoncu'**nun görkemli bir kadın portresi çizen, hafif **"feminist"** tavrı ve **"flash-back"**lerinin çokluğuyla biraz zedelenmiş "Yıldönümü", **Ali Ulvi Hünkâr'**ın "genelev ortamı"na yepyeni duyarlıklarla bakan **"Sessiz Bir Öykü"**sü ve **Mehmet Atak'**ın ilginç bir **"bellek yitirmesi"** ve bundan çıkan bir **"çifte kişilik"** olayını anlattığı **"Alacakaranlık Durumu"**, bana başarılı gözüktü.. **Püren Dinçer'**in evli bir kadının bir **"sonbahar kaçamağı"**nı işlediği **"İkinci Bahar"**ı da derli toplu, ama yetersiz bir çalışmaydı. **Ahmet Yiğit'**in **"Ziver Özgür'ün Dede Karası"**, özellikle **Macit Koper'**in uyarısıyla dikkatimizi çeken özgün öğeler içeren, ama bence oldukça denetimsiz ve dağınık bir çalışmaydı.

DUYGUSAL/İDEALİST SENARYOLAR

Bir diğer grupta, **"duygusal/idealist"** yanları ağır basan çalışmalar vardı. Kimilerinin kahramanları hiç "yaşamıyor"du: **"Ayla Öğretmen"**, **"Şebelekoğlu"**, **"Kemancı"** gibi senaryolarda, söz konusu kişilikleri kolayca yaşar görmek olanaksızdı... **Necla Algan'**ın **"Dönemeç"**inin kadın avukatının ayakları daha bir yerdeydi kuşkusuz... Ama **"Sevmek İnanmaktır"**ın köylü, **"Panayır"**ın işçi, **"Bir Coşkuluk, Bir Huzurluk Aşk"** veya **"Yeniden Başlamak"**ın orta sınıf kahramanlarını veya **"Sessizlik"**in hasta-hemşire ilişkisini inandırıcı bulmak kolay değildi. Kimi yapıtlar, benzer ilişkileri, aile ve kadın-erkek sorunlarını epik yapıda senaryolarla anlatmayı deniyorlar, ancak böyle bir yapı kurmanın önlenemez güçlüğü dolayısıyla başarılı olamıyorlardı: **"Temmuz'da Ayak Sesleri"** veya **"2 Adam Sanıklı Senaryo"** gibi..

Kimi senaryolar, bilinen temaların veya **"tür filmleri"**nin güvenine sığınmışlardı: **"Kuşlara Bak Kuşlara"** veya **"Firar"** gibi... Kimileriyse (ve bunların sayısı daha çoktu) deneysel, öncü, soyut bir tavrı yeğlemişlerdi: **"Kan Sesleri"**, **"Bir Varmış Bir Yokmuş"**, **"Akonsantrik"**, **"Davet"**, **"Ankara 10 Saat"**, **"Fugue"** gibi... Bunların arasında, kendi adıma, oldukça **"şizofrenik"** nitelikleriyle ısınamadığım **"Kan Sesleri"**, anlamsız bir soyutlamayı sürdüren **"Akonsantrik"**, Bunuel'den aşırı esinlenmişe benzeyen **"Davet"** ve insanı sanki hiçbir tepki gösteremezcesine hayret içinde, donup kalmış bırakan **"Fugue"**ü bir yana koyarsak, diğer çabaları ilgi çekici bulduğumu belirtmeliyim. **Küçük İskender'**in **(İskender Över) "Bir Varmış Bir Yokmuş"** adlı çabası, taze, kıpır kıpır, sürekli ve doğurgan bir fanteziyle beslenmiş, çalışılırsa olgunlaştırılabilecek bir deneme olarak gözüktü bana... **Burcu Arıkan'**ın **"Ankara 10 Saat"**i ise **"trenlere âşık bir adamın"** öyküsünü anlatıyordu ve yarışmanın belki en **"ham"**, en olmamış, ama özü ve içerdiği özgünlükler açısından en ilgi çekici çalışmalarından biriydi. **"Ankara 10 Saat"**ten ilgi çekici bir film çıkabileceğini ve genç **Arıkan'**ın yazmaya devam etmesi gerektiğini düşünüyorum.

MİZAH VE POLİTİKA

Kimi mizahi türde çabalar vardı: **Cahit Atay'**ın **"Seveni Yok Seyfullah"**ı nefis bir kısa film konusuydu örneğin... Ama uzun bir film için yetersizdi bu ilginç ve siyasal çağrışımlı yol öyküsü... **Yalçın Kaya'**nın **"Dönüş"** ve **Nevzat Kerem Kurdoğlu'**nun **"Bilgin Cemil"** adlı senaryoları, ortak özelliklere sahip 2 çabaydı: Geleceğe dönük, "futuriste" ve bilim-kurgusal özellikleri olan, yer yer pırıltılar içeren, ama gereğince işlenememiş ve tam kıvamına ulaştırılamamış iki ça-

ba... Yine de bu iki yazarı sinemamız için böylesine yeni ve **"bâkir"** bir alana el attıkları için kutlamak ve bu türde çabaları sürdürmelerini dilemek gerekir.

Kimi senaryoların ağırlığı siyasaldı: **"Herhangi Bir İnsan"**, **"Anfi 1"**, **"Hayat Kurulurken..."** Ancak siyasal, hele tüm ulusa mal olmuş konulara el atan senaryolar konusunda daha titiz olunması gerektiği görüşündeyim. Bu açıdan, **Sabahattin Ali**'nin son günlerini anlatan **"Herhangi Bir İnsan"**'la 12 Eylül öncesini ve bir öğretim üyesinin öldürülmesini anlatan **"Anfi 1"**'de, iyi niyete ve kimi başarılı öğelere karşın, yanlış, eksik ve yetersiz yanların ön plana çıktığı ve ele aldıkları yaşamsal dönem, kişilik ve olgulara sonuç olarak zarar getirdikleri söylenebilir... 10 yıl kadar önce İstanbul sebze halinde gerçekten olmuş bir olaya dayandırılan **"Hayat Kurulurken"**, elbette daha ilginç, daha başarılı. Askeri Över'in iki ayrı çıkar grubuymuş gibi koşullandırılan, ama asıl çıkarlarının sonuçta birleşmek olduğunu anlayan sırt hamalları üzerine senaryosu, başvurduğu koyu lehçe kullanımı yüzünden kendi adıma tepki duyduğum bir çaba oldu. (Sinemada aşırı lehçe kullanımına karşıyım). Ama özellikle kimi jüri üyelerinin uyarısı üzerine yeniden eğildiğim bu senaryonun gerçekte sağlam ve dramatik açıdan güçlü bir çaba olduğunu gördüm...

BİR "NOSTALJİ SENARYOSU"

Geriye ayrıksı türlerdeki birkaç çaba kaldı. Ekonomik ağırlıklı (buna politika-ekonomik de diyebiliriz) iki çalışma vardı: Bitmez-tükenmez bir **"tanker alımsatımı"** öyküsü anlatan **"Tanker"** ve bir büyük şirketteki aile-içi çıkar çekişmelerini anlatan **"Aslanın Ağzındaki.."** **Behruz Kia**'nın çabası **"Aslanın Ağzındaki"**, çok iyi çizilmiş tiplerle, bir Amerikan filmi veya TV dizisi havasında, kapitalist ilişkilerin mantığını hallaç pamuğu gibi atan ve bu ilişkilerin ardındaki acımasızlığı gösteren olgun bir çalışma ve doğrusu, benim yarışmadaki favorilerimden biriydi... Bunlara, kendi türünde **"tek"** olan bir çabayı, **Feride Çiçekoğlu**'nun **"Nerde O Eski İnsanlar?"**ını katmak gerekir. **"Nostaljik"** türdeki bu küçük, ama özlü senaryo, Beyoğlu'nda yaşlı bir kadının oturduğu eski bir evde araştırma yaparken, tüm bir çöküp giden eski dünyayla, yıkılan bir uygarlıkla karşılaşan ve kendi konumlarının hesaplaşmasına bu öğeleri de katan genç insanların öyküsüydü. Bu güzel senaryonun bence tek kusuru, daha çok bir kısa veya orta metraj film malzemesiyle kısıtlanmış oluşuydu.

KİŞİSEL BİR LİSTE

Bu genel dökümden sonra, isterseniz bir kişisel ödül listesi verelim. Bana göre, yarışmanın ilk üç derecesi **"Org"**, **"Sessiz Bir Öykü"** ve **"Aslanın Ağzındaki"** arasında dağılmalı, çeşitli özelliklerinden dolayı **"Yıldönümü"**, **"Nerde O Eski İnsanlar?"**, **"Hayat Kurulurken"**, **"Bir Varmış Bir Yokmuş"** ve **"Ankara 10 Saat"**'e de mansiyon verilmeliydi. Ayrıca **"Kuşlara Bak Kuşlara"**, **"Seveni Yok Seyfullah"**, **"Alacakaranlık Durumu"**, **"Susam Sokak"**, **"Dönüş"**, **"Dönemeç"** ve **"Bilgin Cemil"** adlı çabaları da anmak isterim.

YILIN YEDİNCİ AYI..



TEMMUZ AYI, ADINI, MEZOPOTAMYA VERİMLİLİK TANRISI TAMMUZ'DAN ALMIŞTIR. TATLI SU VE TOPRAĞIN OĞLU SAYILIRDI. HER YIL SONBAHARDA ÖLÜP İLKBAHARDA DİRİLİRDİ. TANRI TAMMUZ, DAHA SONRA HİTİT İNANÇLARINA DA GİRMİŞTİ.. TÜRKÇEYE SÜRYANİCEDEN GELEN TEMMUZ, ARAPÇA VE İBRANİCEDE DE KULLANILMAKTADIR.. EDEBİYATIMIZDA, YAZDAN VE ÖZELLİKLE TEMMUZDAN SÖZ EDİLEREK, İLERİ GELEN KİŞİLER İÇİN YAZILMIŞ ŞİİRLER VARDIR. BU TARZDAKİ ŞİİRLERE "TEMMUZİYE" DENMEKTEDİR.



17. YÜZYIL OZANLARINDAN NEFİ, NASUH PAŞA İÇİN YAZDIĞI BİR TEMMUZİYESİNE, "YİNE İRİŞTİ TEMUZ, OLDU CİHAN PÜR TEF-Ü TAB" DİYE BAŞLAMAKTAYDI..

TEMMUZ AYININ ADI, BATIDA, ROMALI DEVLET ADAMI JÜL SEZAR'DAN KAYNAKLANMIŞTIR (İngilizcede July, Almanca Juli, Fransızca Juillet, italyanca Luglio, Macarca Julius) M.Ö. 46'DA, SEZAR ZAMANINDA DÜZENLENEN TAKVİM BU NEDENLE JULİYEN ADIYLA ANILMAKTADIR.

TEMMUZ AYI, KUZEY YARIKÜREDE YILIN EN SICAK AYI OLARAK BİLİNİR.

Boğaz artık iki köprülü

İstanbul'da büyük şov

SERPİL GÜNDÜZ, CEM HAMULOĞLU, ESAT PALA *4 Temmuz*

Asya ile Avrupa kıtaları 15 yıl aradan sonra yeniden ikinci bir asma köprü ile birleşti. Boğaziçi Köprüsü'nün 5000 metre kuzeyinde 38 ayda tamamlanan ve yaklaşık 4,5 milyar liraya mal olan "Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün Avrupa yakasında Hisarüstü ayağında yapılan açılış töreninde olağanüstü güvenlik önlemleri alındı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı çevik kuvvet, devlet büyüklerini koruma, siyasi şube ve Güneydoğu'da görevlendirilen komando özel timi ile jandarma birliklerinin hazır bulunduğu törene halk sokulmadı. Kalabalık bir grup Japon konuğun bulunduğu törende konuşan Başbakan Turgut Özal, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nü, Türkiye ile Japonya arasında dostluğu ve işbirliğini simgeleyen bir abide olarak nitelendirdi. Özal, **"Türkiye 21. yüzyıla girerken dünyanın önde gelen ekonomik gücü durumundaki Japonya'nın, gerçekleştirdiği kalkınma modelini kendisine örnek almaktadır"** dedi. Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan da 1. köprünün kentiçi köprüsü haline geldiğini belirterek, **"Fatih Köprüsü'nün transit geçişler için planlandığı ve**

kimsenin bu köprünün açılışıyla İstanbul'un trafiğinin güllük-gülistanlık hale geleceğini sanmamasını" istedi.

Köprünün Levent-Kozyatağı arasında kalan 22 kilometrelik yolun dışında kalan Kınalı-Sakarya otoyolu 1990 yılında tamamlanabilecek.

Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün açılış töreni başlamadan önce, saat 10.20 sıralarında, Türk konukların bulunduğu tribünün bir bölümü ağırlıktan çöktü. Yaklaşık 250 kişinin bulunduğu tribünün yıkılması, tören alanında panik yaratırken bazı kişiler hafif şekilde yaralandı. Yaralı üç kişi ambülanslarla hastaneye kaldırıldılar.

Başbakan Turgut Özal ve eşi Semra Özal, törenden önce Çubuklu açıklarında, Gölcük Tersanesi'nde yeni yapılan "Fatih firkateyni"ne askeri helikopterle geçtiler. Özal, firkateynde Donanma Komutanı Oramiral Orhan Karabulut, Tersane Komutanı Tümamiral Ömer Şentürk ve Gemi Komutanı Deniz Kurmay Yarbay Murat Tuncer tarafından askeri bir törenle karşılandı. Özal'a bu arada TCG Fatih'le ilgili bir brifing verildi. Brifingten sonra Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Emin Göksan tarafından Özal'a, ziyaret anısına Fatih firkateynini simgeleyen bir şilt sunuldu. Özal, Yavuz ve Turgut Reis firkateynlerinin eşlik ettiği Fatih'ten saat 10.45'te helikopterle ayrıldı. Fatih firkateyni, Fatih Köprüsü'nün altından siren çalarak geçti. Bu sırada Boğaz'da deniz trafiği kesildi. 180 subay, astsubay ve erin görev yaptığı TCG Fatih firkateyni, Türkiye'de inşa edilen ilk firkateyn olma özelliğini taşıyor.

Başbakan, eşi Semra Özal ve Deniz Kuvvetleri Komutanı'nı getiren helikopter yeni köprünün gişelerinin bulunduğu Hisarüstü ayağına indi. Burada Bayındırlık ve İskân Bakanı Safa Giray, Vali Cahit Bayar, ANAP Genel Başkan Yardımcısı Oltan Sungurlu ve diğer yetkililer tarafından karşılandı. Sunuculuğunu TRT'den Başak Doğru'nun yaptığı tören, İstiklal Marşı'nın çalınmasıyla başladı.

Başbakan Özal'ı korumak üzere görev yapan polis ve askeri ekiplerin sayısının 1000 dolayında olduğu belirtildi. Tören alanına gelen konukların sayısının 3000 dolayında olduğu göz önüne alınırsa korumanın boyutlarının olağanüstünün üzerinde olduğu gözlendi. Başbakan Özal'ı karşılarken gişelerin 200 metre uzağında platformda bekleyen ve aralarında Japonların da bulunduğu konuklar, törenden önce yapılan folklor gösterilerini izlediler. Töreni merak edip gelen vatandaşlar ise tel örgülerin dışında tutuldu.

Türk STFA firmasıyla Japon-İtalyan konsorsiyumu tarafından gerçekleştirilen köprünün açılışında, Cumhurbaşkanı Kenan Evren, henüz New York dönüşü sonrasında Londra'daydı. Evren, 29 Mayıs 1985'te köprüye ilk harcı koymuştu. Dünkü törene, Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem ile 15'e yakın bakan, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay, Japon-Türk Parlamento Dostluk Grubu Başkanı ve Japonya'nın eski Başbakan Yardımcısı Shin Kanemaru, İtalyan Bayındırlık Bakanı Enrico Ferri ve Japonya'nın İnşaat Bakanı Ihei Ochi, bazı milletvekilleri, çeşitli ülkelerin büyükelçi ve konsolosları katıldı.

Törende ilk konuşmayı Boğaziçi Köprüsü'nün yapımı sırasında Karayolları İstanbul Bölge Müdürü olan, Karayolları Genel Müdürü Atalay Coşkunoğlu yaptı. Coşkunoğlu, Fatih Köprüsü'nün 29 mayısta hizmete sokulması için büyük çaba harcadıklarını, ancak başta hava koşulları olmak üzere çeşitli faktörlerin buna izin vermediğini belirterek "Tesellimiz tesisi programlanan ilk bitiş tarihinden 6 ay önce açarak halkımız için bir ıstırap halini alan Boğaz geçişini ferahlatmış olmamızdır" dedi.

Törende ikinci konuşmayı yapan Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, İstanbul'un özellikle Özal hükümetinin aldığı kararlarla dünya ticareti ve kültüründe önemli rol oynamaya başladığını vurgulayarak, **"Artık İstanbul'da dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen işadamlarını görmeye başladık"** dedi.

İstanbul Valisi **Cahit Bayar**'dan sonra söz alan **İtalyan Bayındırlık Bakanı Enrico Ferri** konuşmasına Türkçe başladı ve **"Merhaba Sayın Başbakan Özal, büyük lider, ortak"** ifadesini kullandı.

Başbakan Turgut Özal, yakın korumaları ve özel tim ile VİP hostesleri eşliğinde kürsüye geldi. Konuşması sırasında sık sık su içen ve sesi **"çatallaşan" Özal, "Sözlerime, başlarken bu güzel şehri fetheden büyük kumandanın, sevgili peygamberimizin övgüsüne layık büyük hakanın, Fatih Sultan Mehmet'in ismini taşıyan bu güzel eseri başlayıp bitirmeyi bize nasip eden yüce Allah'a huzurunuzda hamdediyorum"** dedi. Özal, **"Üzerinde bulunduğumuz bu köprü, gene dünya tarihinde bu gibi köprülerin asgari 5-6 yılda bitirildiği düşünülürse 2.5 yıl gibi kısa bir süre içerisinde bitirilmekle yeni bir dünya rekoru kırmıştır"** şeklinde konuştu.

Konuşmasında GAP'a değinen Özal, icraatlarını özetledikten sonra **"Türkiye bütün tarihinde görülmemiş bir tarzda medeniyete doğru ileri ülkelerin arasına karışmak üzere süratle koşuyor. İnanıyorum ki asrın sonunda evvel dünyanın sayılı ülkelerinden birisi olacaktır"** dedi.

1950'li yıllarda Türk ekonomisi gelişirken geniş bir yol şebekesine başlandığını hatırlatan Özal, 2000 yılına varmadan 3 bin kilometreden fazla bir otoyol sistemine sahip olacağımızı kaydetti. Fatih Köprüsü'nü Türkiye-Japonya arasında dostluk ve işbirliğini simgeleyen bir abide olarak niteleyen Özal, **"Türkiye ve Japonya, örf ve âdetlerine bağlı iki millettir. Türkiye 21. yüzyıla girerken dünyanın önde gelen ekonomik gücü durumundaki Japonya'nın gerçekleştirdiği kalkınma modelini kendisine örnek almaktadır"** dedi.

Konuşmasında Japon sermaye ve teknolojisini Türkiye'ye davet eden Özal, **"Türkiye Japonya'nın özellikle serbest bölgelere ve Güneydoğu Anadolu Projesi'ne yardımını ve desteğini büyük çapta beklemektedir"** dedi. Özal konuşmasının sonunda Türkiye ile Japonya arasında gelişen sivil havacılık ilişkilerini iki ülke için **"yeni bir İpek Yolu"** olarak niteledikten sonra Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün kurdelesini kesti.

Daha sonra eşi Semra Özal'la birlikte kendisinin kullandığı makam arabasına binen Özal, **"7 nolu gişeden imzaladığı 10 bin lirayı vererek ilk geçişi"** yaptı. Özal, gişelerden geçtikten sonra köprü ayağında kurban kesilerek karşılandı. Bu sırada Semra Özal, köprünün çelik korkuluklarına büyükçe bir nazar boncuğu bağladı. Daha sonra, Başbakan Özal eşiyle bindiği makam otomobilini kullanarak Avrupa yakasından, Anadolu yakasına geçti. Özal'la birlikte yaklaşık 3 bine yakın araç konvoyu da geçiş yaptı.



Miniğin duşu — Bunaltıcı sıcaklar karşısında en çok sıkıntı çekenler kuşkusuz küçükler. Büyükler, fırsat ve su buldukça serinlemeye çalışırken, küçükler bu keyfi kendi başlarına ancak nadiren tadabiliyorlar. İstanbul Sultanahmet Parkı'nda annesinin elinden kurtulup bahçe hortumunu kapan Avusturyalı minik Günther, bu nadir anın keyfine kendini kaptırmış, hortumu bir türlü elinden bırakmıyor. Son hava raporlarının bunaltıcı sıcakların artarak süreceğini bildirmiş olduğunu duymuş herhalde. (Fotoğraf: Mustafa Çetin)

İTO'ya göre fiyatlar % 74.3, DİE'ye göre % 74.1 arttı

Enflasyon ezdi

5 temmuz

Ekonomi Servisi — İstanbul Ticaret Odası, perakende fiyatların İstanbul'da altı ayda yüzde 40.1 arttığını hesapladı. Geçen yılın aynı döneminde 6 aylık fiyat artışlarını yüzde 25.3 olarak hesaplayan İTO'ya göre, bu yıl perakende fiyatlardaki 12 aylık artış da yüzde 74.3'ü buldu.

Bu arada Devlet İstatistik Enstitüsü de Devlet Bakanı **Yusuf Bozkurt Özal**'ın geçen cuma günü açıkladığı haziran ayına ilişkin enflasyon rakamlarını dün **"resmen"** ilan etti. Buna göre DİE Türkiye Tüketici Endeksi'ndeki bir yıllık artış yüzde 74.1, Toptan Eşya Fiyatları Endeksi'ndeki 1 yıllık artış da 67.7 oldu. DİE'ye göre, Antalya ili de, perakende fiyatlardaki yıllık artışlara göre yüzde 78.6 ile Türkiye birincisi oldu.

İstanbul Ticaret Odası'nın belirlemeleri, haziran ayında İstanbul'da perakende fiyatların yüzde 1.8, toptan eşya fiyatlarının da yüzde 1.7 arttığını ortaya koydu. Geçen yılın aynı ayında perakende fiyatlar için yüzde 2.7, toptan fiyatlar için de yüzde 2.2'lik bir artış hesaplayan İTO, DİE'nin tersine fiyat artış hızında geçen yıla göre **"azalma"** olduğunu belirledi.

Ancak gerek 6 aylık gerekse bir yıllık rakamlar fiyat artışlarının geçen yılın aynı dönemlerine göre yaklaşık iki kat daha yüksek çıktı. Geçen yılın ilk yarısı için yüzde 25.3'lük perakende fiyat artışı belirleyen İTO, bu yılın aynı dönemi için bu rakamı yüzde 40.1 olarak hesapladı. Perakende fiyatların yıllık artışını ise geçen yıl haziran ayında yüzde 43.2 olarak belirleyen İTO, aynı rakamı bu yıl yüzde 74.3 olarak buldu. İTO'nun yıllık ortalamalara göre 12 aylık fiyat artışı için yaptığı hesaplamalar da haziran sonu itibarıyla yüzde 63 oldu. İTO, aynı rakamı geçen yılın aynı dönemi için yüzde 37.4 olarak bulmuştu.

İTO, toptan eşya fiyatlarının ise bu yılın ilk altı ayında yüzde 28.8 arttığını belirledi. Aynı rakam ge-

çen yılın ilk altı ayı için de yüzde 18.3 olarak hesaplanmıştı. Toptan eşya fiyatlarındaki yıllık artış ise geçen yılın haziran sonu itibarıyla yüzde 31.1 düzeyinde kalırken, bu yıl yüzde 51.2 olarak gerçekleşti.

İstanbul'da haziran ayında perakende fiyatlar endeksinde en yüksek oranlı artış, yüzde 10.8 ile ısıtma ve aydınlatma grubunda gerçekleşti.

İTO Endeksi'ne göre perakende fiyatlarda kira ve ev bakımı grubunun haziran ayı artış oranı yüzde 4.5, karışık grubun artış oranı da yüzde 2.0 olarak hesaplandı. Gıda maddeleri grubu ile giyim ve ev eşyası grubunda da yüzde 0.5 oranında artış gözlendi.

Devlet İstatistik Enstitüsü, haziran ayına ilişkin fiyat endekslerini dün açıkladı. DİE, perakende fiyatların Türkiye genelinde aylık yüzde 2.2, altı aylık yüzde 31.8, on iki aylık da yüzde 74.1 arttığını belirledi. DİE, toptan eşya fiyatları için de sırasıyla yüzde 2.6, yüzde 33.3 ve yüzde 67.7 rakamlarını buldu.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) haziran ayı verilerine göre, tüketici fiyatlarının en hızlı arttığı il Antalya oldu. Antalya'da tüketici fiyatları yılın ilk yarısında yüzde 35.7, son 12 aylık dönemde de yüzde 78.6 oranında arttı.

DİE'nin 14 il için belirlediği endekse göre, haziran ayında tüketici fiyatlarında en yüksek artış yüzde 2.8 ile Samsun'da gerçekleşti. Yılın ilk yarısında fiyat artışlarının en düşük düzeyde gerçekleştiği il yüzde 29.2 ile Diyarbakır oldu. Son 12 aylık dönemde de en düşük artış yüzde 69.8 ile Ordu'da kaydedildi.

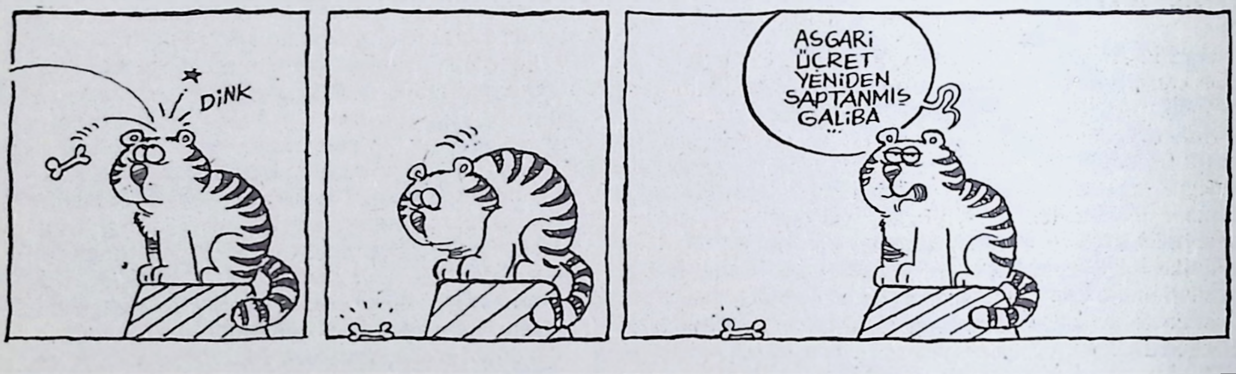
DİE'nin Toptan Eşya Fiyatları Endeksi'ne göre, sektörler arasında 12 aylık en yüksek fiyat artışı yüzde 78.1 ile imalat sanayiinde kaydedildi.

DİE verilerine göre, haziran ayı itibarıyla 12 aylık artış, tarım sektöründe 49.5, madencilik sektöründe yüzde 54.8, enerji sektöründe de yüzde 43.4 oranında gerçekleşti.

Haziran ayında ise tarım sektöründe yüzde 5, madencilik sektöründe 3.7, imalat sanayiinde yüzde 1.7 fiyat artışı kaydedilirken enerji sektöründe fiyat artışı olmadı.

Haziran itibarıyla 12 aylık dönemde en yüksek artış yüzde 102.6 ile kâğıt ürünleri ve basım sektöründe gerçekleşti.

Öte yandan İzmir Ticaret Odası'nca derlenen endekse göre toptan eşya fiyatları bu ilde haziran ayında bir önceki aya göre yüzde 1 oranında arttı. Altı aylık artış, yüzde 33.9, 12 aylık artış ise yüzde 67.8 oldu.



Akdeniz çöplüğe dönüştü

NİLGÜN CERRAHOĞLU *11 temmuz*

ROMA — "Denizler de ölür!" Ünlü İspanyol şairi Federico Garcia Lorca, bu etkileyici imajı dizelerinde ölümsüzleştirirken sözlerinin taşıdığı peygambervari mesajdan habersiz olmalıydı. Oysa Lorca'dan yarım asır sonra bugün denizler gerçekten ölüyor. İtalya'da sağlık bakanlığının ve çeşitli yayın organlarının yarımadanın kıyılarında yaptığı araştırmalar, bir alarm tablosu ortaya koyuyor. Bu araştırmalara göre, dünya deniz trafiğinin yüzde 50'sini emen Akdeniz'in berrak sularında 120 milyon ton kullanılmış madeni yağ, 12 milyon ton karborik asit, 60 milyon ton deterjan, 100 ton civa, 3.800 ton kurşun, 2400 ton krom, 21 bin ton çinko, 320 bin ton fosfor ve 800 bin ton azot birleşimi bulunuyor.

İtalya'da birkaç yıldır her yaz 700 kilometrelik sahil şeridi boyunca tüm plajlardan alınan örneklemeler, sağlık bakanlığı uzmanlarınca en modern sistemlerle sık sık tahlil ediliyor. **"Espresso"** ve **"Panorama"** gibi haftalık dergiler, yaz başında kiraladıkları özel teknelerle tüm plajları tarayarak, okurlarını nereden denize girebilecekleri konusunda yönlendiriyorlar. Bütün bir yılın yorgunluğu ve stresini üzerlerinden atmak üzere tatile hazırlanan İtalyanlar, gazetelerde boy boy yayımlanan kirli plaj haritaları karşısında yeni bir strese giriyorlar. Yıllardır gitmeye alıştıkları güzelim koylara kendilerini atmadan önce yaz boyunca ne kadar koli basili, ne kadar kurşun, civa ve tifo mikrobu yutacaklarının hesabını yapıyorlar.

Bu gelişmenin tek teselli verici yanı bu yıl yayımlanan **"deniz suyu kirliliği"** tablolarındaki verilerin geçen yıla kıyasla nispeten daha temiz çıkması oldu. İtalyan Sağlık Bakanlığı'na bağlı ilgililer bu olumlu sonucu yıllardır yayımlanan analizlerin kamuoyunda yarattığı yaygın endişe ve ilgi sayesinde yerel otoriteleri hareket geçirmesiyle açıklıyorlar. Geçen yıl her iki kilometrede bir deniz suyundan alınan 38.000 örneğin ortaya koyduğu dehşet verici tablo karşısında, yerel yönetimler ve belediyeler kanalizasyon arıtma sistemlerini geliştirmeye, arttırmaya yönelmiş bulunuyorlar. Ama bu hareketlenme her zaman istenilen

neticeyi vermiyor. Çizmenin topuğundaki Calabria sahillerinde 600'e yakın kanalizasyon arıtma sistemi olmasına rağmen, bunların yalnız 20'si gerektiği gibi çalışıyor. Yüze yakın kısmı arada bir çalışıyor, geri kalanlar ise ya elektrik sistemine bağlanmadığından, ya da ilgili uzmanların yetersizliğinden atıl duruyor. Öte yandan Napoli civarındaki Cuma'da 200 milyar liraya mal olan arıtma sisteminin deniz suyundaki kirlenmeyi frenlerken, havaya yaydığı yüksek dozdaki sülfirik hidrojen nedeniyle başka türlü bir çevre kirlenmesine yol açması da bu konuda yeni bir tartışma açtı.

İtalyan sahillerinde deniz kirliliğini sergileyen haritalar en kirli plajların büyük merkezlerin civarında, nehirlerin denize döküldüğü noktalarda, çizmenin burnunda ve Sicilya'da olduğunu ortaya koyuyor. Sicilya'ya nazaran çok daha temiz bir görünüm arz eden Sardunya Adası'nda ise, zenginlerin rağbet ettiği **"Costa Smeralda"** (Zümrüt Sahili) kıyılarının kirlilik derecesi hakkında gereken verilerin sağlanmamış olması başka bir polemik konusu yaratıyor. Ağa Han'ın milyonlarca dolarlık yatırımlarının bulunduğu Costa Smeralda'ya tanınan ayrıcalık büyük bir olasılıkla tatil cennetinin cüzdanı kabarık müşterilerini kaçırmak kaygısından kaynaklanıyor. Kuzeyde demir çelik tesislerinin bulunduğu Cenova yakınlarındaki Liguria sahilinde ise 40 plaj kirlilik tavanını aşmaları yüzünden bu yıl yüzücülere kapanmış bulunuyor.

Deniz kirliliği açısından en kötü durumda olan yörelerden biri de Adriyatik kıyısında Po Nehri'nin denize döküldüğü nokta. Yapılan araştırmalar her yıl buradan denize 20.000 ton fosfor, 82.500 ton azot mineral, 64.000 ton hidrokarbür ve yağ, 2464 ton çinko, 1554 ton kalay, 1312 ton kurşun, 944 ton krom, 243 top arsenik, 89 ton nikel, 75 ton karbonik asit ve 7 top parazit ilacı (pesticide) aktığını gösteriyor.

Bu veriler, insan ve doğa arasındaki dengenin nasıl değiştiğini, bu yıl olgunluk sınavını veren lise öğrencilerinin büyük çoğunluğunun neden kompozisyon konusu olarak çevre kirliliği temasını seçtiğini anlatan bulgulardan sadece birkaçı.

Laikliğin Tanımı

VEHBİ BELGİL *12 temmuz*

63 yıldır fiilen ve hukuken uygulanan laikliğin bugüne kadar tam bir tanımı yapılmamıştır. "Laiklik dinsizlik değildir, din işleri ve devlet işlerini ayırmaktır" biçimindeki bir tanım, doyurucu olmamıştır. Bu yüzden, gündelik yaşamında dinin zararını değil, yararını gören içten Müslüman, ayırım yapılmamasının devlete nasıl bir zarar getirdiğini ve getireceğini bir türlü anlayamamıştır. Bunun gibi, laiklik ilkesini uygulamak zorunda olan yöneticilerin içtenlikli olanları da tanımsızlık yüzünden, neyin din, neyin devlet işi olduğunun sınırlarını bir türlü çizememişlerdir.

İlkeyi ortaya atıp uygulamasına geçen kadro başta olduğu sürece tanıma pek de gereksinme görülmemiştir. Çünkü, Atatürk ve arkadaşları, uygulamada çıkan güçlükleri, aldıkları kesin kararlarla hemen çözmüşlerdir. Kaldı ki aşağıdaki gibi bir tanımın o zaman için yararlı olup olmayacağı da pekâlâ sorulabilir. Değil geniş halk kitleleri, devrimci kadronun en yakınlarının bile ilkeyi gereğince değerlendiremediklerini, hatta benimsediklerini bugün artık belgeleri ile öğrenmiş bulunuyoruz.

Böyle bir olaya Sovyet devriminde de tanık olunmuştur. Yepyeni bir iktisat ve hukuk düzeni getirme amacı ile yapılmış olan devrimde, neyin devlet lehine, neyin devlet aleyhine suç sayılacağının ancak uygulamalarla ortaya çıkacağını düşünen devrimciler, "yasasız suç ve ceza olmaz" ilkesini bir süre askıya almışlardı.

Laiklik şöyle tanımlanabilir: **"Devletin yüksek çıkarlarının, bilimsel gerçeklerin ve çağdaş yaşamın kutsal hükümlerle çatıştıkları hallerde bu hükümlerin değil, devlet çıkarlarının, bilimin ve gündelik yaşamın gereklerinin uygulanmasıdır laiklik."** Bizde de laiklik ilkesini benimsemiş uygar dünyada da bu böyle olmuştur. Batı, Rönesans'tan sonraki gelişmesini sadece buna borçludur.

İlkenin dayanağı şudur: Devlet, halkının en geniş anlamda mutluluğunu sağlamak için kurulmuş siyasal, ekonomik ve sosyal bir kamu altyapı kurumudur. Din ise hukuk, sanat, dil gibi bir üstyapı kurumudur. Altyapı kurumu aynı kaldığı halde üstyapı kurumları değişebilir. Nitekim Osmanlı devleti, 1839 Tanzimat Fermanı ile başlamak üzere Batı hukuk düzenini benimsemiştir. Çünkü, bütün kurumları ile çağdışı kalmış Osmanlı hukuk düzeni, varlığını sürdürmek zorunda olan devletimizin gereksinmelerini artık karşılayamaz hale gelmişti. Türkün Müslümanlığı benimsemesi de en çok son bin yıllık bir geçmişin olayıdır. Orta Asya'daki soydaşlarımızın bambaşka dinlerden olduklarını çok iyi biliyoruz.

Tanzimatla, sanatımızın bütün alanlarında da değişmeler olmuştur. Başlıca amacı büyüklere yağcılık olan kasidelerle, sevgiliye dalkavuklukla aşk dilenciliği olan gazellere dayanan divan edebiyatı (ki kendi türünde çok başarılı örneklerle doludur) da yerini Batı yazı tekniklerine bırakmıştır: Roman, öykü, oyun, düzyazı... Edebiyatın değişmesi dilin de ucun ucun değişmesini, yani dilimiz Arapça ve Farsçanın öldürücü etkisinden kurtarılmasını zorunlu kılmıştır. Nedim, Üçüncü Ahmet'e yağ çekmek için yazdığı 152 mısralık Sâdâbat Kasidesi'nde; bünyanına, canına, Turanına, yanına, nahlistanına, eyvanına çevganına, perrahına gibi aynı sesi (kafiye) veren 77 sözcük kullanılmıştır. Hiçbir dilde böyle bu kadar çok sözcük olamayacağı için Arapça ve Farsça sözcükler kullanmak zorunda kalmıştı üstat. Kaside kalkınca böyle bir gereksinme de kalmamış, dilimiz kurtulmaya başlamıştır.

Osmanlı dinci sınıfı, devletin sadece dini korumakla görevli bir kurum olduğu düşüncesini kafalara mıhlamıştır. Bu yüzden, padişahlar, konuşmalarına hep **"din ve devlet"** sözü ile yani dini hep öne alarak başlarlardı. Devletin aksayan yanlarını ve örneğin orduyu iyileştirmek için alınan kararlara, **"Din elden**

gidiyor" naraları ile karşı çıkılırdı. Bu ayaklanmaların başlatılmasında yabancı parmağının büyük rol oynadığına kuşkum yok. Ama bizimkiler bu oyuna gelebilmişlerdir. Topçuluğumuzun ıslahı için Fransa'dan çağrılan Baron de Tott, namluların içini domuz kılından fırça ile yağlıyorsunuz, diye olay çıkarmak isteyen bir devletliyi nasıl susturduğunu anılarında anlatır.

Dilimizi yazmaya en az elverişli olan Arap abecesini (alfabesini) kutsal kitabımızın abecesi diye baş tacı etmemiz, halkımızın okumasız yazmasız kalmasında büyük rol oynamıştır. Kutsal kitabımızın dili diye Arapçayı hep öne almamız, devletle halkı, birbirini anlamaz hale getirmiştir. Yabancı devletlerin hemen hepsinin İstanbul'da elçileri bulunduğu ve bunlar ülkemizde olup bitenleri hükümetlerine günü gününe rapor ettikleri halde Osmanlı böyle bir gereksinme duymamış, bu yüzden de, dışişlerimiz yabancı elçilerin, Rum tercümanlarının entrikalarına alet olmuştur. Çünkü, yabancı dil öğrenmek ve hele yabancı bir ülkede, bir "gâvur ülkesinde" yaşamak dinden çıkmakla aynı anlama geliyordu.

Harita yapmak resim yapmakla, yani kutsal kurallara aykırı hareket etmekle eşanlamlı olduğu için devlet adamlarımız Baltık'tan yola çıkıp Cebelitarık Boğazı'ndan geçerek Çeşme'de donanmamızı batıran Rus donanmasının nasıl olup da oraya geldiğine bir türlü akıl erdirememiş, bu işte Venedik elçisini suçlamışlardır.

Bu olaydan 191 yıl sonra 1964 güzünde, Adanamız müthiş bir yağmur felaketine uğramıştı. Kimbilir kimlerin etkisi ile Amerikan ve Sovyet başkonsolosluklarıı önünde gösteri yapıldı. İki ülkenin uzay çalışmaları sırasında göğü deldikleri suçlaması ile?..

Dincilerimiz bir yandan "Bilim Çin'de de olsa gidip alınız" sloganını savunurken bir yandan da liseyi kilise sayarlar: Oralarda ispatlı bilimler okutulduğu için! Slogandaki bilim sözünün matematik, fizik kimya, biyoloji, jeoloji, psikoloji, sibernetik... anlamına değil, din bilimleri anlamına geldiğini bugün hep biliyoruz. Adlarını yazdığım bu bilimler 1400 yıl önce yoktu, son 200 yıl içinde kuruldu ve geliştirildi. Şiirden kullanılan "aruz" vezni de bilim sayılır "ilm'i aruz" denirdi. Ancak, ispatlı bilimleri kaldırmayı başaramayan fanatikler, sessiz ve derinden gitmeyi yeğleyerek, ortaokul ve liselerimize Arapça, din ve ahlak derslerini sokmayı başardılar. Felsefe derslerini de yok ederek...

Laikliğin önce fiilen, sonra hukuken devlet ilkesi yapılmasından sonra, "Din elden gidiyor" nakaraları gene yükselmişti. Ama 60 yıl sonra bugün ne görüyoruz? Dinimiz, elden gitmek şöyle dursun, gereğini yerine getirenler gittikçe artıyor. Bugün halkımız, Osmanlı dönemindeki gibi sopa ile değil, içinden gelerek camilerimizi dolduruyor. Ama içten inanmışların yanında, gösteriş ya da din ticareti yapanlar da epeyce. Bu tipler laikliğe düşman.

Son 50 yılda yanlız İstanbul'da yapılan cami sayısı Osmanlı döneminde yapılmışların toplamının kat kat üstünde. Daha da ilginci, bunların halk tarafından yaptırılmış olması: Eskiden camiyi padişah, sadrazam, vezir, paşa gibi devletliler yaptırırdı. Din kitaplarının, dergilerinin, çevirilerinin sayısı hiçbir zaman günümüzdeki kadar çok olmadı: Din yapıtları fuarlarını mümkün kılacak kadar. İlahiyat fakültelerimiz, yüksek İslam enstitülerimiz, imam hatip liselerimiz aydın din adamı yetiştirmede yarış halindeler adeta. Eski yazıyı kendi çabası ile öğrenenler pek çok.

Şimdi soruyorum: Hani laiklik dinsizlikti? Hani bu ilke bütün bunlara engel'i? Bir kez daha, altını yeşil çizgilerle çizerek vurgulayayım: Halkımız, tarihimizin hiçbir döneminde, şimdiki kadar içten dindar olmadı. O halde gürültüyü kim koparıyor? Örümcek dedeler; ülkemizi, eski bir filmi bir daha oynatır gibi, 1400 yıl öncesinin çağdışı yaşamına döndürmek isteyenler. Dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir şeye rastlanmamıştır, rastlanamaz. Yani, bütün ülkelerde ülkü hep ileri gitmekken bu adamlar için ülkü 15 yüzyıl gerilere gitmek. Böyle bir şeyi amaç edinmesi için, insanın ya kafadan sakat ya da vatan haini olması lazım.

Ama bunlar, Türkiye'nin, bir sakal, şalvar, cüppe, entari, mest-lastik, çarşaf, başörtüsü, kaç-göç ülkesine **döndürülemeyeceğini** bir türlü anlayamıyorlar. Ne demiş Arnavut atasözü, **"Akıl insanın kafasında bir çividir, yumruk yemeyince içine girmez."**



1,5 milyon peşinle
Ankara-Eryaman'da...
PAMUKBANK
iyi bankadır

Cumhuriyet

Konut...
Bol yeşil alan.
PAMUKBANK
iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 22948 — Kurucusu: Yunus Nadi — 350 TL. — 12 Temmuz 1988 Salı

Hayali ihracat şampiyonu Turan Çevik, 4 yılda 10 milyar haksız kazanç sağladı

İşte vurgun

PORTRE *TURAN ÇEVİK*

30 yaşında milyarder

***1984** yılına kadar adını pek kimsenin bilmediği lise ikiden terk işadamı Çevik, adını hayali ihracat olaylarının yanı sıra, Malatyaspor başkanlığı ile de duyurdu.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hayali ihracatın patronu olarak ortaya çıkan Turan Çevik, iş çevrelerinin çok tanıdığı bir isim değil. Öğrenimini İstanbul'da Yedikule Lisesi'nde ikinci sınıfa kadar sürdürdüğü belirtilen Turan Çevik, adını Malatyaspor Kulübü Başkanı olarak duyurdu.

1984 yılından itibaren iş ve ihracat çevrelerinde adından söz edilmeye başlanan 1959 doğumlu Turan Çevik, aslen Malatya'nın Arapkir kazasından ve Başbakan Özal'ın da bu yolla hemşehrisi.



ANAP'ın iktidar olmasından sonra işleri birden açılan ve büyük ihracatçılar arasında geçen Turan Çevik'in Malatyaspor kadar ünlü bir diğer olayı da sinemanın ünlü kadın oyuncularından Türkân Şoray'ın kız kardeşi Nazan Şoray'la uzun yıllar süren evlilik dışı beraberliği.

Şirket kurma konusunda özel bir bilgisi ve merakı olduğu belirtilen Çevik'in, adı hayali ihracat olaylarına karışmış 10'dan fazla bilinen şirketi var. Turan Çevik'in bugüne kadar saptanabilen ve kendisi üzerine kayıtlı şirketlerin isimleri şöyle:

"Çevik Dış Tic., Boncuk Gıda Ltd., Raca Tekstil, Çevsa Tekstil, Burçe Deri, Çevik İnş., Besa Tekstil, Çevtaş, Sibel Su Ürünleri, Çevik Menkul Değerler."

Turan Çevik'in ayrıca Yazıcı ailesinin kontrolündeki **"Yazıcı Turizm"** şirketinin de ortakları arasında yer aldığı belirlendi.

Öte yandan Turan Çevik'in doğrudan kendi üzerine kayıtlı olan 10 şirketin yanı sıra çok sayıda hayali ihracat şirketini de dolaylı yönden kontrol ettiği öne sürülüyor. Turan Çevik'in dolaylı yoldan kontrol ettiği şirketler arasında gümrüklerde hayali ihracat yaparken 4 kez suçüstü yapılan **"Atlas Uluslararası Pazarlama AŞ."** de yer alıyor. Ticaret sicili kayıtlarına göre, Turan

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

İLK NASIL YAKALANDI?

Malatyaspor eski başkanı Turan Çevik'e ait Çevtaş firması, İngiltere'ye piyasa değeri 30-40 lira olan tıbbi enjektörleri 3 bin 500-4 bin liradan satmış gibi yaptı. İhracat şüphe çekti ve inceleme sonunda Çevtaş'ın mal aldığı firmanın da malın kendisinin de ve ihracatın da hayali olduğu ortaya çıktı.

BİR FİRMA DAHA KURDU

Çevtaş yakalanınca ve sıkı takibe alınınca Turan Çevik bu kez "Çevik Dış Ticaret" adlı firmayı kullanmaya başladı. Çevik Dış Ticaret'in Suudi Arabistan'a gönderdiği öne sürülen motor contalarını üreten firma ve firmanın faturaları "hayali" çıktı.

ÇEKİRGE ÜÇÜNCÜ KEZ SIÇRADI

Turan Çevik, üçüncü bir firma daha kurdu: Besa. Besa'nın naylon fatura ile hayali ihracat yaptığı saptanıp vergi iadesinden yararlanmaması istendi. Ama DPT Müsteşar Yardımcısı Bülent Öztürkmen, Besa'ya imalatçı firma faturası aranmaksızın vergi iadesi ödenmesi için emir verdi. Maliye'nin hazırladığı raporda ise "Haksız yere ödeme yapıldı" deniliyor.

DÖRDÜNCÜDE SUÇÜSTÜ

Ne hayali ihracattan ne de firma kurmaktan bıkan Turan Çevik'in son firması, Boncuk Gıda. Bu ihracat şirketi, Antalya Kaş Gümrüğü'nden kâğıt üstünde sevkiyatı yaptı, döviz alım bordrosu için banka şubesi ayarladı, tam vergi iadesini tahsil edecekti ki, Kaş Savcılığı olaya el koydu. **BİLAL ÇETİN'in haberi 8. Sayfada**

ÖZAL: İHRACATI BALTALIYORLAR **8. Sayfada**



Arafat yanlısı gerillalar peşlerinde gözü yaşlı kadınlar bırakarak Burj el Barajneh kampını terk etti. (Fotoğraf: AP)

Filistinli bir kez daha göç yolunda

Dış Haberler Servisi — Arafat yanlısı Filistin gerillaları, altı yıl önce İsrail işgal güçlerince Beyrut'tan uzaklaştırıldıklarında işte bu yukarıdakine benzer sahneler yaşanmıştı. Gözleri yaşlı Filistin kadınları, kucaklarında çocukları, eşlerini, kardeşlerini, bir bilinmeyene doğru uğurlamışlardı. Derken Filistinliler geri döndüler, Beyrut'taki kamplar eski canlılığına kavuştu. İsrail destekli Hıristiyan milislerle, başkaca karşıt güçlerle çarpıştılar yıllarca, ama Beyrut'taki yerleri sağlamdı. Sonra Suriye güçleri geldi Beyrut'a. Ardından daha önce de yaşanan bir dram Beyrut'un Müslüman kesiminde yeniden sahnelendi. Suriye yanlısı Ebu Musa'ya bağlı gerillalar, Arafat'ın Beyrut'taki etkinliğini kırmak için büyük çaba harcadılar ve beklenen son çabuk geldi: Arafat'ın gerillaları önce Şatilla, geçen cuma günü de Burj el Barajneh kampını boşaltmak zorunda kaldılar. Arkalarında yine kadınlarını ve çocuklarını bırakarak, yeni bir bilinmeyene doğru yola çıktılar.

Siirt'te çatışma

5 terörist ölü ele geçirildi

Elazığ'da köy basan teröristler iki köylüyü kurşuna dizdiler. Mardin Kızıltepe ve Siirt Kozluk'ta da güvenlik kuvvetleriyle çatışan 5 terörist öldürüldü. Çatışmada çok sayıda yaralı var.

10. Sayfada

ANAP AĞRI MİLLETVEKİLİ'NİN YEĞENİ ÖLDÜRÜLDÜ **10. Sayfada**

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Koylar mı Seçim mi?

FETHİYE — Dün saat 14.00 sularında, derecelerin 38'i gösterdiği sıralarda Fethiye Belediyesi'nin hoparlörü Başbakanımızın Dalaman Havaalanı'nı açmak üzere alana gittiğini bildiriyordu. Bu anonsun gerçek amacı neydi? Amaç, elbette Fethiye'de kızgın güneş altında yanan cepleri kavruk halkımızın Sayın Başbakanımızı görmek ve yüzünden gelecekleri için anlamlı işaretler çıkarmak amacıyla Dalaman'a gitmelerini sağlamaktı. Hiç kimse yerinden kıpırdamadı.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

KÖY TAHSİSLERİ MECLİS'TE **13. Sayfada**

MÜJDE: BUNALTICI SICAK BİTİYOR **10. Sayfada**

500 parçadan oluşan 3 milyarlık tarihi eser son anda ele geçirildi

Yine kaçırıyorlardı

***3** milyar değerindeki tarihi eseri yurtdışına kaçıran 23 kişi yakalandı. Antalya'da ortaya çıkarılan ve son yılların en büyük kaçakçılığı olarak nitelendirilen olayın arkasında 1900 parça antik sikkeden oluşan 'Elmalı Definesi'ni yurtdışına kaçıran Edip Telli'nin olduğu belirlendi.*

Haber Merkezi — Antalya'nın Elmalı ilçesinin Bayındır Köyü'nde 1984 yılında çıkartılan ve daha sonra yasadışı yollarla yurtdışına kaçırılan **"yüzyılın definesi"** olayının bir numaralı sanığı firari Edip Telli'nin adamlarının yeni milyarlık bir tarihi eser kaçakçılığı girişimi ortaya çıkarıldı. Antika dünyasında "toplayıcılar" denilen 23 kişi, Antalya polisince tarihin çeşitli dönemlerine ait 500 parça antik eserle ele geçirildi. Yaklaşık 3 milyar lira değerinde olan tarihi eserler, Antalya Müzesi'ne teslim edildi.

Kısa bir süre önce gazeteci arkadaşımız **Özgen Acar**, üç yıllık bir çalışma sonucunda Edip Telli ve arkadaşlarının Amerika'da pazarladıkları **"Elmalı Definesi"** diye bilinen 1900 antik sikke olayını üç yıllık bir çalışmadan sonra ortaya çıkartmıştı. Bu haber, gazetemizin 20 ve 21 Haziran 1988 tarihli sayılarında ayrıntılı şekilde yer almış ve olay geniş yankı uyandırmıştı.

Antalya'da ortaya çıkarılan ve

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

KİM KİMDİR: EDİP TELLİ **11. Sayfada**

İSTANBUL FESTİVALİ



Viyanalılar Açıkhava'daydı Sydney Dans Topluluğu ve Bejart Lozan Balesi'nden sonra Viyana Devlet Opera Balesi de İstanbul Festivali'nde Açıkhava Tiyatrosu'nda üst üste iki gece gösteri sundu. Kuruluşu on yedinci yüzyıl başlarına uzanan Viyana Devlet Opera Balesi, Jiri Kylian, Hans van Manen gibi günümüzün ünlü koreograflarının çağdaş bale eserlerini Haydn, Beethoven ve Alban Berg'in müzikleri ile sahneledi. Genel Sanat Yönetmeni Dr. Gerhard Brunner yönetiminde İstanbul'a gelen topluluğun gösterileriyle birlikte, On Altıncı Uluslararası İstanbul Festivali'nin dans ve bale etkinlikleri de tamamlanmış oldu. (Fotoğraf: Tarık Ersoy)

İnönü: İktidarı devirin

Erdal İnönü, 'SHP İktidarında Mutlu Türkiye' gezisini İzmir'de başlattı. **SHP** *Genel Başkanı, "Kurultaydan sonra ortaya çıkan hava, ANAP'ı o kadar korkuttu ki, ne yapacaklarını bilemiyorlar. Biraz daha dayanın, ama sesinizi yükseltirek. Sonra da iktidarı yukarıdan aşağı yuvarlayın" dedi.*

TÜREY KÖSE'nin haberi 7. Sayfada

SHP'DEN BİR İPTAL İSTEMİ DAHA **7. Sayfada**

SUNGURLU: ÖZAL ÇANKAYA'YA YAKIŞIR **CANAN GEDİK'in söyleşisi 7. Sayfada**

Kıbrıs zirvesi

Son pürüz giderildi

***Rum** kesimi, zirveye baz olarak 1984'e dek varılan tüm görüşleri ve yapılan tüm anlaşmaları kabul etme kararına vardı. Böylece Denktaş-Vasiliu zirvesine ilişkin son pürüzler de giderilmiş oldu. 29 Mart belgesinden ise söz edilmeyecek.*

İZZET RIZA YALIN

LEFKOŞA — KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** ile Rum kesimi lideri **Yorgo Vasiliu** arasında gerçekleşecek zirveyle ilgili son pürüzler de giderildi. Rum sözcüsü, Türk ve Rum toplumları arasında 1977, 1979 doruk anlaşmaları dışında 1980, 1981 ve 1984 yıllarında varılan görüş ve anlaşmaların **"toplumlararası görüşmelerin temeli"** olmasını kabul etti. Toplumlararası görüşmeler, 1977 ve 1979 doruk anlaşmaları ile iki taraf arasında 1984'e kadar varılan öteki anlaşmalar temelinde yapılacak. Öte yandan Ankara büromuzun haberine göre Rum kesi-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Evren bugün İngiltere'ye gidiyor

Batı Avrupa'ya ilk ziyaret

***21** yıllık bir aradan sonra İngiltere'yi ziyaret eden ilk Türkiye Cumhurbaşkanı olan Evren'i, Kraliçe II. Elizabeth ünlü Victoria Gar'ında karşılayacak. Cumhurbaşkanı'nın Başbakan Thatcher'la yapacağı görüşmede, güncelliği nedeniyle Kıbrıs konusunun ön plana çıkması bekleniyor.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, 21 yıllık bir aradan sonra İngiltere'yi ziyaret eden ilk Türk Cumhurbaşkanı olarak Kraliçe **II. Elizabeth**'in konuğu olarak bu sabah Londra'ya uçuyor. İngiltere'ye bu düzeydeki son ziyaret 1967 yılında Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

MİLİMETRİK KARŞILAMA PROGRAMI **E. EDİP ÖYMEN'in haberi 11. Sayfada**

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Berilyosız...

Hindistan Başbakanı "Gandi" ülkemize niye geliyor?

Hemcide 24 Ocak Kararları'nın nasıl uygulandığını yerinde görmek, bu alanda "görgü ve bilgisini arttırmak" için değil.

Peki niye?

— "Inevtar" ve "Berilyum" için geliyor.

[illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Cumhurbaşkanı Evren'in Ziyareti...

Yıllar hızla geçip gidiyor. Ve çok şey zaman aşımına uğruyor, değişiyor.

12 Eylül günlerini daha dün gibi anımsıyoruz. Askeri yönetimin lideri Kenan Evren'in, "Davet etseler de gitmem" diyerek Batı Avrupa ülkelerine öfkelendiği dönüm gözümüzün önünden bir film şeridi gibi geçiyor.

Sonra, birinci Özal hükümetinin Dışişleri Bakanı Halefoğlu'nun Cumhurbaşkanı Evren'i İngiltere'ye davet ettirebilmek için diplomatik kulisle sarf ettiği çabalar...

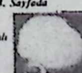
Neden İngiltere?

Çünkü Londra'daki muhafazakâr hükümet, 12 Eylül boyunca Ankara'ya karşı öteki Batı Avrupa ülkelerine göre "daha dengeli" bir çizgi izlemişti. 12 Eylül'ün liderini ilk olarak kabul edebilecek Batı Avrupa ülkesi olabilirdi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- **Avrupa doruğu önerisi** *Resmi bir ziyaret için gittiği Polonya'da Gorbaçov yine ataşa kalktı. 3. Sayfada*
- **Atina'da bombalı gün: 11 ölü** *Bir otomobilde meydana gelen patlamada 2 kişi ölürken turistik bir vapura düzenlenen saldırıda da 9 kişi öldü. 3. Sayfada*
- **Efsane şarkının öyküsü** *Bu akşam TV 1'de ekranlara gelecek 'Lili Marleen'de Fassbinder'in gözde oyuncusu Hanna Schygulla başrolde. Schygulla, filmde 'Lili Marleen' şarkısıyla ünlenen Willie'yi canlandırıyor. 4. Sayfada*



- **Ödülsüz bir yaz şenliği** *15. Uluslararası La Rochelle Film Şenliği'nden notlar. 5. Sayfada*
- **'Sefiller'in film dekoru gibi** *Tuğ'a yığını içinde yaşayan Yıldız adlı Lokum satan çekinek'e yolculuk. 6. Sayfada*
- **'Durum her gün kötüleşiyor'** *İTO Yönetim Kurulu Başkanı Ereç, tarımda kapanan işçiliğinin başlatılmasına dikkat çekti. Ekonomide*
- **Çernobil çayına güli depo** *...radyasyonlu çay, Karadeniz'de adı açıklanmayan "23 yerde" toplanacak. Arka Sayfada*
- **Dikili Kültür Şenliği** *Dikili 3. Kültür Şenliği ve Sanat Festivali dün yapılan açılış töreniyle başladı. Arka Sayfada*

Hayali ihracattan, 4 yılda 10 milyar haksız kazanç

İşte vurgun

BİLAL ÇETİN *12 temmuz*

ANKARA — Türkiye'nin 1984—87 dönemindeki en büyük hayali ihracatçılarından birinin Malatyaspor eski başkanı **Turan Çevik** olduğu anlaşıldı. Turan Çevik'in, doğrudan doğruya kendisine ait 10 şirket ve dolaylı yoldan kontrol ettiği çok sayıda şirket kanalıyla gerçekleştirdiği hayali ihracattan 10 milyar liranın üstünde haksız vergi iadesi aldığı bildirildi. **"Naylon"** faturalarla gerçek dışı ihracat yaptığı başlangıçtan itibaren gelirler kontrolörlerince belirlenmesine rağmen, Çevik'in politik çevrelerden ve bürokrasideki bazı güçlü isimlerden aldığı destekle haksız vergi iadelerini almaya devam ettiği öne sürüldü. 1984-85 yıllarında kurduğu ve kurdurduğu çok sayıda şirket kanalıyla yoğun bir hayali ihracat faaliyeti içine girdiği belirlenen Turan Çevik, kısa sürede **"taşra tüccarı"** kimliğinden kurtularak, İstanbul'un **"jet sosyete"**'si arasına girmeyi başardı.

Malatyaspor'un eski başkanı Çevik, girdiği ihracat işinde 1984'ten sonra hızla yükselmeyi ve Türkiye'nin sayılı ihracatçıları arasına girmeyi nasıl başardı?

Bu soruların yanıtlarını Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Kontrolörlüğü'nün üç ayrı raporu ile DPT ve Hazine, Maliye ve Merkez Bankası arasında geçen çok sayıdaki devlet belgesi veriyor.

Turan Çevik'in DPT'deki dosyasında bulunan bazı belgelerde geçen usulsüzlük iddiaları şirketlerine göre özetle şöyle:

1. Çevtaş: Turan Çevik, ilk olarak İngiltere'ye yaptığı ileri sürdüğü **"tıbbi enjektör ihracatı"** sırasında yakayı ele verdi. Bu ihracattan kuşku duyan Merkez Bankası, bu sırada henüz hayali ihracatçıları koruma ve kollama karar ve talimatları çıkarılmamış olduğu için gelirler kontrolörlerinden firmanın kayıtlarının incelenmesi talebinde bulundular. Gelirler kontrolörleri de firmanın İngiltere'ye yaptığını iddia ettiği 870 bin dolarlık ihracatın hayali olduğunu belirledi.

Turan Çevik'e ait Çevtaş firması, İngiliz **"Bubblecharm"** şirketine 12 Haziran 1985 tarih ve 477, 480 ve 482 numaralı faturalarla toplam 120 bin adet enjektör ihraç ettiğini beyan etti. Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 15 Nisan 1986 tarihli 403/7 sayılı kontrolörlük raporuna göre, Çevtaş, enjektörleri Kimtaş firmasından alınmış gözüküyor. Kimtaş firması da imalatçı firma olarak **"Tıbsan"**ı gösterdi. Ancak yapılan incelemede Tıbsan firması bulunamadı. Faturalar üzerinde Tıbsan'ın **"Piremeci Sokak, Derman Han - Beyoğlu"** adresinde olduğu yazılı. Bu adreste yapılan araştırmada ise, firma bulunamadığı gibi, Beyoğlu Piremeci Sokak'ta **"Derman Han"** diye bir yer de olmadığı ortaya çıktı. Hayali firmanın adresinin ise hayali bir han olduğu belirlendi.

Kimtaş'ın bulunan defterleri üzerinde yapılan incelemede ise Turan Çevik'in, yeni imalatçı firma olarak hayali Tıbsan firmasının naylon faturalarını kullanarak daha önce de 2 milyar 247 milyon 784 bin lira alış değerinde toplam 503 bin 400 adet daha hayali enjektör ihracatı gerçekleştirdiği saptandı. Firma bu hayali ihracattan yaklaşık 500 milyon lira tutarında haksız vergi iadesi ve teşvik primi aldı.

Bu arada firma, o tarihte Türkiye'de üretim ve satış fiyatı 30-40 lira arasında değişen enjektörleri 100 misli daha yüksek bir fiyat üzerinden 3 bin 500 - 4 bin lira üzerinden ihraç ettiğini beyan etti.

Rakamları inandırıcı bulmayan kontrolöre firma yetkililerinin yaptıkları açıklama ise, **"İngiltere'de cam enjektör imal eden tezgâhların demode olduğu, ayrıca İngiltere firmasının da bu enjektörleri kendi ülkesinde değil de Hindistan'da değerlendireceği, fiyatların normal olduğu"** biçiminde. Şirket yetkililerinin bu açıklaması da inandırıcı bulunmadı.

2. Çevik Dış Ticaret: Çevtaş'ın hayali ihracat yaptığının açığa çıkması üzerine Turan Çevik, ihracat işinde diğer firması Çevik Dış Ticaret AŞ'yi devreye soktu.

Gelirler kontrolörlerinin 403/5 sayılı raporu: Turan Çevik'e ait Çevik Dış Ticaret AŞ., ağustos 1985'te Suudi Arabistanlı Mutabagany firmasına 574 bin 80 dolarlık ihracat yaptığını beyan etti. Turan Çevik, ihraç konusu otomobil motor contalarını **"Vardar Otomotiv San."** şirketinden aldığını gösterir faturaları ibraz etti. Ancak, gelirler kontrolörlerince yapılan inceleme sırasında Vardar Otomotiv Şirketi bulunamadı. Gelirler kontrolörlerinin PTT aracılığıyla şirkete gönderdikleri tebligat, **"gösterilen adreste yapılan tahkikatta adı geçenin tanınmadığı"** ibaresiyle geri geldi. Kontrolör, bu kez de firmanın bağlı bulunduğu Mecidiyeköy Vergi Dairesi'ne başvurdu. Vergi dairesinden firmanın araştırılması istendi. Mecidiyeköy Vergi Dairesi'nde **"Vardar Otomotiv"** firmasının KD-59404 numaralı hesapla kayıtlı olduğu görüldü. Ancak, firmanın o tarihe kadar herhangi bir vergi beyanı veya ödemesine rastlanamadı. Bunun üzerine firma hakkında **"yoklama"** yapılınca garip bir durum ortaya çıktı. Verilen adreste KA-50862 hesap numarasıyla Turan Çevik'in bir başka şirketinin, **"Raca Tekstil Gıda Maddeleri İhracat ve Ticaret AŞ"**nin bulunduğu, Vardar Otomotiv'in tanınmadığı belirlendi.

Kontrolör raporu

Kontrolör raporunda şöyle deniliyor:

"Vardar Otomotiv firmasına ait olan faturalar da bu haliyle sahte ve muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı vesikalardır. Bu faturaya dayanılarak ihraç faturası düzenlenmiştir. Söz konusu belgelere dayanılarak düzenlenmiş olan gümrük çıkış beyannamesi de gerçek durumu göstermeyecekti. Her ne kadar gümrük çıkış beyannameleri bir malın ihraç edildiğini belirleyen ve devletin yetkili kıldığı memurların mühür ve imzalarını taşıyan bir belge ise de, bu belgeler ilgililer tarafından düzenlenip devletin yetkili kişilerine tasdik ettirilen belgelerdir. İhraç konusu malların kontrol edilmesi mümkündür. Ancak her zaman bunun tam anlamıyla kontrol edildiğini göstermez ve kontrol işlemi çeşitli nedenlerle gerçekleşmeyebilir."

Raporda Çevik Dış Ticaret AŞ'nin yetkililerinin ifadelerine de yer veriliyor. Şirket yetkilileri, **"Vardar Otomotiv"** firmasının adresinde bulunamamasını

"Ankara'ya taşındı" diye açıklarken, vergi konusunda da firmanın KDV beyannamelerini verdiği, vergilerini de yatırdığını iddia ettiler. Ancak kontrolörler, firmasının izine Ankara'da da rastlayamadıkları için Çevik Dış Ticaret yetkililerinin ifadelerini inandırıcı bulmadılar.

Çevik Dış Ticaret'in kayıtlarının incelenmesi sırasında bir başka ilginç nokta daha belirlendi. O da şöyle:

Firmanın ihraç ettiği mallar adeta yurtdışına gönderildikten sonra üretilmiş gibi bir durum ortaya çıkıyor. İnceleme sonucunda, Çevik Dış Ticaret'in, otomobil motor contalarını Suudi Arabistan'a 1 Ağustos 1985 tarihinde ihraç ettiğini kayda geçirdiği saptandı. Ancak, firmanın malları iç piyasadan satın alınmış tarihi olarak düştüğü kayıtta ise tarih 2 Ağustos 1985'i gösteriyor. Yani ihracat işleminden bir gün sonra!

Hayali ihracat firması olduğu daha başlangıçta gelirler kontrolörlüğünce saptanmasına rağmen, Turan Çevik'in Çevik Dış Ticaret AŞ firmasının vergi iadeleri konusunda DPT'nin çelişkili talimatlar verdiği gözleniyor. DPT, 27 Nisan 1986 tarih ve 18926 sayılı yazısı ile firmanın vergi iadesi ve kaynak kullanımı destekleme fonu primlerinin teminat mektubu karşılığı ödenmesini istedi. Firma vergi iadelerinin önemli bir bölümünü aldıktan sonra 30 Mayıs 1986 tarih ve 19280 sayılı yazı ile ödemelerin durdurulmasını istedi.

Bu arada Gelirler Kontrolörlüğü'nün 15 Aralık 1986'da DPT'ye, Çevik Dış Ticaret'le ilgili olarak gönderdiği en son raporda da firmanın hayali ihracat karşılığında 1 milyar 700 milyon 931 bin 43 lira tutarında haksız vergi iadesi aldığı kaydedildi.

3. Besa: Turan Çevik'in ilk iki şirketinin yüksek tutarlarda hayali ihracat yaparak vergi iadesi aldığının açığa çıkması üzerine, bu iki şirket üzerindeki gümrük denetimleri arttırıldı. Ayrıca, gelirler kontrolörleri Çevtaş ve Çevik Dış Ticaret firmalarını KDV incelemeleri yönünden yakın takibe alırken, Merkez Bankası da vergi iadesi taleplerini daha titiz incelemeye ve geri çevirmeye başladı. Söz konusu iki şirketin hayali ihracatçı olduklarının iyice kesinlik kazanması üzerine DPT'nin bu şirketlere yönelik hoşgörüsü de azalmaya başladı.

Güçlü bazı politikacı ve bürokratların **"dara düştüğünde"** kendisini **"himaye"** edeceğine güvenen Turan Çevik, bu kez de hayali ihracat işini yine kendisine ait olan Besa Tekstil Ürünleri İhracat ve Tic. AŞ üzerine kaydırdı.

İşlemler naylon faturaya dayanıyor

Ancak gelirler kontrolörleri Turan Çevik'in peşini bir türlü bırakmadılar. Vergi incelemeleri sırasında işlemlerin büyük ölçüde **"naylon fatura"**ya dayalı olduğu belirlenen Besa firmasının da hayali ihracat yaptığı ortaya çıkarıldı. Gelirler kontrolörleri 1987 yılı başlarında Merkez Bankası İstanbul Kambiyo Şubesi'ni, şirketin vergi iadeleri konusunda uyardı.

Gelirler kontrolörlerinin uyarısını dikkate alan Merkez Bankası İdare Merkezi, durumu bir yazı ile DPT'ye aktardı ve şirkete vergi iadesi ödemelerinin durdurulmasını önerdi.

DPT, Müsteşar Yardımcısı **Bülent Öztürkmen**'in imzasıyla 4 Mayıs 1987 tarih ve 13250 sayı ile Merkez Bankası'nın yazısına yanıt verdi. DPT'nin yazısında, **"86/11237 sayılı ihracatta vergi iadesi kararının geçici birinci maddesi gereğinde Besa Tekstil Ürünleri İhracat ve Tic. AŞ firmasının söz konusu ihracatlarıyla ilgili işlemlerde imalatçı faturası aranmaksızın vergi iadelerinin ödenmesi"** talimatı verildi.

1988 yılı başında ise DPT ve Merkez Bankası'na Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü'nün Besa ile ilgili inceleme raporu geldi. 6 Ocak 1988 tarih ve 491 sayılı raporda, **"firmanın ihracatının KDV iadesi yönünden incelenmesi sonucunda, ihracatın hayali olduğu, vergi iadesi ve teşvik primlerinin de haksız yere ödendiği"** kaydedildi.

4. Boncuk Gıda: Çevik Dış Ticaret, Çevtaş ve Çevsa'dan sonra Besa'nın da hayali ihracat şirketi olduğu açığa çıkmıştı. Ancak, hayali ihracattan milyarları vuran Turan Çevik için bunun fazla bir önemi yoktu. Nasıl olsa milyarlarca lira tutarında haksız vergi iadesi alıyor, hayali ihracat olduğu belgeleniyor, ama sonuçta bir şey çıkmıyordu.

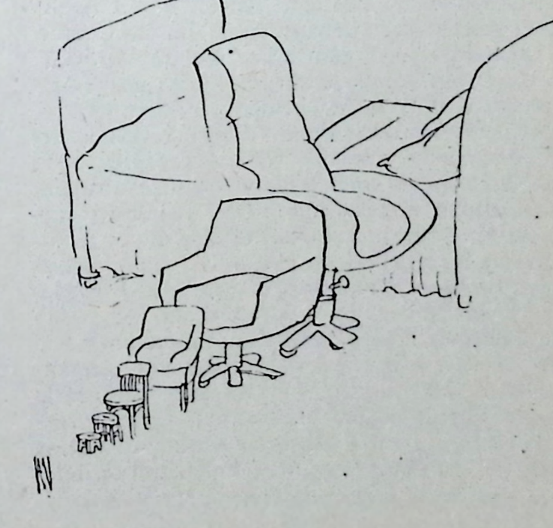
Turan Çevik, son olarak da **"Boncuk Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Pazarlama ve Tic. Ltd."** şirketiyle hayali ihracata devam kararı aldı.

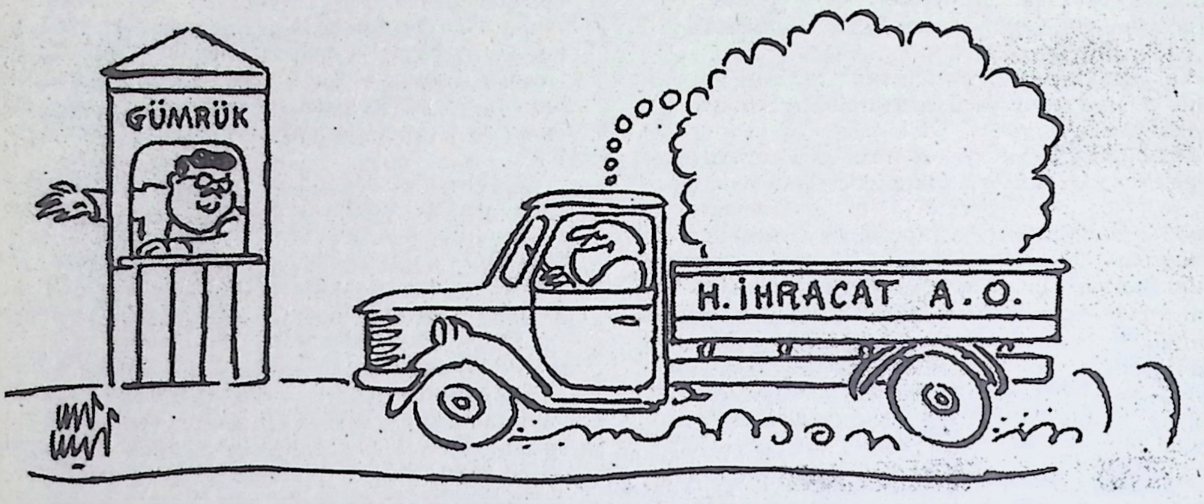
İşler yolunda gitmiyor

Ancak bu kez işler yolunda gitmedi. Boncuk Gıda, 16 ve 17 Ocak 1988 tarihlerinde Öncü, Arı Turizm, Çağ Denizcilik ve Dış Ticaret, Destek Dış Ticaret, Başar Ticaret, Sanpa ve Sonat Turizm firmalarıyla birlikte Antalya-Kaş gümrüğünden yeni bir hayali ihracat girişiminde bulundu.

Kâğıt üstünde sevkiyat gerçekleşir, döviz alım bodrosu için aracı banka şubesi ayarlanır ve iş, vergi iadelerinin tahsiline gelir. Tam bu noktada bir aksilik çıkar ve olaya mart ayında Kaş Cumhuriyet Savcılığı el koyar.

Kaş Cumhuriyet Savcılığı 6 Mart 1988 tarih ve 1988/151 sayı ile DPT ve Merkez Bankası'na birer yazı göndererek, söz konusu firmaların Kaş Gümrük Memurluğu'nca tescilli 198 milyon dolar tutarındaki ihracat çıkış beyannamelerinin gerçek olmadığı, ihracatın hayali olduğunu belirterek, bu firmalara vergi iadesi ve diğer teşviklerin ödenmemesini istedi.





Hayali ihracatı soruşturan memurlara Özal'dan talimat: Soruşturmaları durdurun, dosyaları DPT'ye verin

İşte Özal'ın talimatı

BİLAL ÇETİN *13 temmuz*

ANKARA — Hayali ihracatla ilgili soruşturma yapmakta olan devlet memurlarına, Başbakan **Turgut Özal**'ın da bu soruşturmaların durdurulması ve hazırlanan ya da hazırlanmakta olan dosyaların Devlet Planlama Teşkilatı'na devredilmesi konusunda yazılı talimat verdiği ortaya çıktı. Başbakan Turgut Özal imzalı ve 12 Kasım 1987 tarihli bu belgenin de ortaya çıkmasıyla birlikte **"hayali ihracatçıya dolaylı kollama"** diye nitelenebilecek mekanizma tümüyle aydınlanmış oldu. Elde edilen belgeler ışığında olaylar şöyle gelişti: **1.** Maliye Bakanlığı'na bağlı **"Gelirler Kontrolörlüğü"**nden ve Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlı **"Hazine Kontrolörlüğü"** ile **"hesap uzmanları"**ndan müfettişler, hayali ihracat olaylarının yoğun biçimde **"naylon fatura"**larla yapıldığını saptadılar ve bu yolda firma firma soruşturma yapmaya başladılar. **2.** Bakanlar Kurulu'nun 1 Aralık 1986'da Resmi Gazete'de yayımlanan bir kararnamesiyle, ihracatçılar için gümrükte **"mal alış faturası"** ibraz etme zorunluluğu kaldırıldı. Karar, geriye doğru da yürütüldü. **3.** Bunun hemen ardından, 1987 yılı başında bir başka kararname daha çıkarıldı ve her türlü soruşturma yetkisinin DPT'ye verildiği, öteki kuruluşlarca yürütülmekte olan tüm soruşturmaların ve tamamlanmış dosyaların DPT'ye gönderilmesi gerektiği bildirildi. **4.** Yukarıda sayılan devlet kuruluşlarına bağlı denetleme elemanları, bu iki kararnameye **"yasalara aykırı olduğu"** gerekçesiyle uymadılar ve soruşturmalarını sürdürdüler. **5.** Nisan 1987'de Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem** imzasıyla **"gizli"** bir yazı gönderildi ve ilgili denetim elemanlarının ellerindeki dosyaları DPT'ye devretmesi ısrarla istendi. **6.** Erdem'in **"gizli"** talimatına rağmen soruşturmalar sürünce, DPT Müsteşar Yardımcısı **Bülent Öztürkmen,** 24 Eylül 1987'de ilgili denetim birimlerine bir yazı yazdı ve dosyaları istedi. Ama müfettişler soruşturmalarına yine devam ettiler. **7.** Bütün talimatlara rağmen müfettişler soruşturmalarına devam edince bu kez devreye Başbakan Turgut Özal girdi. Özal da **"gizli"** bir talimatla müfettişlerden ellerindeki tamamlanmış ve yarım durumdaki dosyaları istedi. Özal'ın yazılı talimatında, **"Aykırı davrananlar hakkında yasal işlem yapılacaktır"** da dendi.

Başbakan Turgut Özal'ın 12 Kasım 1987 tarih ve 18682 sayı ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Merkez Bankası ile Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık İstihbarat ve Harekat Daire Başkanlığı'na gönderilen talimatında, ihracatta vergi iadelerini durdurmaya tek yetkili organın DPT olduğu vurgulanarak, **"Bunun dışında hiçbir makam ve merci bunu durduramaz"** denildi.

Edinilen bilgiye göre bürokratlar arasında **"hayali ihracatçıları kollama kararnameleri"** olarak adlandırılan 86/11237 ve 11509 sayılı kararnameler, gelirler kontrolörleri, Hazine kontrolörleri ve hesap uzmanlarınca yasalara aykırı olduğu gerekçesiyle zaman zaman ihlal edilmeye başlandı. Kontrolörler, ortaya çıkardıkları naylon fatura olaylarından yola çıkarak, hayali ihracatçılarla ilgili soruşturmalarını sürdürdüler.

Ticari faaliyeti olmayan şirketlerin, üretmedikleri malları üretmiş gibi göstererek, düzenledikleri naylon faturalarla ihraç etmiş gibi gözükerek haksız vergi iadesi aldıkları hesap uzmanları ve kontrolörlerce belirlendi. Hesap uzmanları ve kontrolörler bu saptamalardan sonra bir yandan vergi usul yasası açısından firma hakkında işlem yaparlarken, diğer yandan da Merkez Bankası'na yazı göndererek vergi iadesi ödemesi yapılmamasını istediler. Bu yazılara dayanarak Merkez Bankası da firmaların vergi iadesi ödemelerini durdurdu.

Ayrıca, 1987 yılında çıkarılan bir başka kararname ile de 1986'da kaldırılan **"mal alış faturası"** zorunluluğuna ek olarak, bu kez de tüm denetim bi-

rimlerindeki hayali ihracat soruşturmalarının durdurulması ve dosyaların DPT'ye gönderilmesi öngörüldü.

Ancak, bazı **"cüretkar"** müfettişler, kararnamenin yasalara aykırı olduğu görüşünden hareket ederek, tamamlanmamış dosyaları DPT'ye göndermediler. Bir kısım yarım kalan dosyaları 1987 yılı şubat ayında belgeler çuvallara doldurularak DPT'ye gönderilirken, bazı müfettişler ellerindeki **"tamamlanmamış durumda"** olan soruşturma raporlarını vermediler. Bu müfettişler, hayali ihracatçıyla ilgili **"suç raporunu"** inatla tamamlama yolunu tercih ettiler.

Yürürlükteki kararnamelere aykırı olan bu durum konusunda Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**'in imzasıyla ilgili denetim birimlerine **"gizli"** kaydıyla bir yazı gönderildi. Erdem, 17 Nisan 1987 tarihinde gönderdiği yazısında daha önce çıkarılan **"kollama kararnamelerine"** atıfta bulunarak, şöyle dedi:

"Söz konusu kararın yayımından önce ihracatta vergi iadesi ile ilgili olarak denetim elemanları tarafından incelemeye alınmış dosyalardan, incelenmesi tamamlanmış henüz raporları işleme konulmamış dosyaların raporları ile birlikte, incelenmesi devam eden dosyalar ile incelemeye başlanmamış dosyaların en kısa zamanda DPT'ye intikal ettirilmesini rica ederim."

İnceleme elemanlarının Kaya Erdem'in yazılı emrine de direndikleri görülünce, bu kez de 24 Eylül 1987'de DPT Müsteşar Yardımcısı Bülent Öztürkmen imzalı ikinci talimat geldi.

Öztürkmen'in yazısında da **"imalatçı faturası nedeni ile başlamış soruşturmalar, 86/11237 sayılı kararnameden sonra ihracatçı açısından hukuki sebebi kalmadığından durdurulacaktır"** dendi.

Denetim elemanları, kendilerine yasalarla sağlanan güvencelere dayanarak, yasalara aykırı oldukları görüşünü taşıdıkları **"hayalicileri kollama kararnameleri"**'ne uymamayı sürdürdüler.

Denetim elemanları üzerinde Kaya Erdem ve Bülent Öztürkmen'in yazıları da etkili olamayınca bu kez Başbakan Turgut Özal'ın imzasıyla yeni bir talimat gönderildi.

Başbakan Turgut Özal imzalı yazıda, hayali ihracat denetimlerinde **"mal alış"** faturalarının dikkate alınmaması gerektiği vurgulanarak özetle şöyle denildi:

"Yeni vergi iadesi kararnamesine göre malların ihracatında devletin dikkatli ve sıkı kontrolünü gümrük safhasında yapması esası getirilmiş malların gümrük kanunu çerçevesinde çıkışının yapılması kararnamenin birinci maddesine göre ihraç sayılmıştır. Gümrük çıkış beyannamelerine göre ihracat yapıldıktan sonra hem gümrük çıkış beyannamesinin doğruluğu hem de malın ihraç edilmediği gibi varsayımların ortadan kaldırılması öngörülmüştür."

Özal'ın yazısında, ihracatta naylon fatura usulsüzlüklerinin dikkate alınmaması gerektiği de belirtilerek, **"İhracatçının vergi mevzuatına aykırı işlemi tespit edildiğinde, bu işlemin vergi iadesinin tahakkukuna engel olması söz konusu olamaz"** görüşüne yer verildi.

Başbakan Özal'ın imzasını taşıyan yazının sonunda da **"Aykırı davrananlar hakkında yasal işlem yapılacağı"** bildirildi.

'Babıali'nin Pravdası' davası

Bilirkişi Özal'ı suçlu buldu

14 temmuz

İstanbul Haber Servisi — Gazetemizin Başbakan **Turgut Özal** ve Tercüman Gazetesi hakkında açtığı **"Babıali'nin Pravdası"** davasında bilirkişi, gazetemizin Özal'dan tazminat istemekte haklı olduğunu belirtti. Bilirkişi raporunda Özal'ın bu demecini yayımlayan Tercüman Gazetesi'nden tazminat istenmesi koşullarının gerçekleşmediği bildirildi.

6 yıldır sürmekte olan davaya dün İstanbul 10. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde devam edildi. Dünkü duruşmada Prof. Dr. **Erol Cihan**,Prof. Dr. **Kenan Tunçomağ** ve Doç. Dr. **Haluk Burcuoğlu**'ndan oluşan 3 kişilik bilirkişi kurulunca hazırlanan ve taraflara sunulan 14 Haziran 1988 tarihli rapor incelendi. Raporda dava konusunun özeti yapıldıktan sonra hukuki değerlendirmelere yer verildi. Bilirkişi kurulunun gazetemiz hakkında dava konusu sözleri söyleyen Turgut Özal ile ilgili değerlendirmesinde, Pravda'nın Sovyet Rusya Komünist Partisi'nin yayın organı olduğu belirtilerek, **"Şu halde Cumhuriyet Gazetesi'ni bir komünist partisi yayın organı gibi veya en azından davalılar vekillerinin de dilekçelerinde çeşitli kereler belirttikleri üzere, komünist rejimi öven yayınlara yer veren bir gazete olarak tanımlamaktadır"** denildi. Böyle bir benzetme ve nitelemenin gazetenin **"komünistlik suçunu işlediğini söylemek"** olduğu vurgulanan raporda özetle şöyle denildi:

"Böyle bir ifade ve itham yalnız başına bir ithama maruz kalan gazetenin kişilik haklarına ağır bir tecavüz teşkil eder. Kaldı ki, bilirkişi kurulumuzun kanısınca, Türkiye açısından bir başka özelliği vardır. Türkiye'de komünizm isnadı hiç değilse büyük bir kesim için hakaret anlamı taşır. Sonuç olarak davalılardan Turgut Özal'ın Cumhuriyet Gazetesi'ne yönelik Pravda nitelemesi, Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde düzenlenen manevi tazminat isteminin koşullarını tümü ile gerçekleştirmiştir."

Raporda, Tercüman Gazetesi hakkındaki değerlendirme bölümünde de **"Bu haliyle, Tercüman Gazetesi'nin bir başka gazeteye bir suç isnadı mahiyetini taşıyabilecek bir haberi verirken, gerekli dikkat ve özeni gösterdiği söylenemezse de olayda söz konusu demecin yayımlanmasında Borçlar Kanunu'nun 49. maddesine göre bu davalılar açısından davacıya manevi tazminat ödenmesini gerektirecek koşulların gerçekleşmediği görüşündeyiz"** denildi.

Egeli sanayicilerin başkanı Faralyalı: Hayaliye göz yumuldu

Hükümete ağır itham

15 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Başkanı **Ersin Faralyalı**, hayali ihracata yönelenlerin hükümetten müsamaha gördüğünü söyledi. Hayali ihracatın iş dünyasında haksız rekabet yarattığını kaydeden Faralyalı, "İstismarcıların dürüst çalışanların karşısında resmi mercilerce himaye edildiği bizim bildiğimiz bir husustu" diye konuştu.

Hayali ihracat işlemlerinin 1970 öncesine kadar uzandığını ifade eden EBSO Başkanı Faralyalı o dönemdeki işleyişi şöyle aktardı:

"10 Ağustos 1970 devalüasyonundan önce mekanizma bugünküne göre tersine çalışırdı. Yani satılan malın fiyatı düşük tutulur, aradaki fark karaborsada satılırdı. O nedenle Türkiye'nin ihracat rakamları uzun yıllar fiktif olarak kayıtlara geçti. Yani aslında Türkiye'nin ihracatı 1.1 milyar, 1.2 milyar dolar değil, 2 milyar-2.5 milyar dolar düzeyindeydi."

Hayali ihracata yönelen şirketleri **"yakalandığında kaybedecek hiçbir şeyleri olmayan kuruluşlar"** diye niteleyen Faralyalı, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bunların ne kurulu fabrikası ne de bir atölyesi vardır. Genellikle 1 ocakta açılır, 31 aralık günü kapanırlar. Yani bir tür naylon faturacılar gibidirler. Bazen 3-4 şirket kurarlar, dış ticaret şirketine malı aktarmadan önce birbirlerine fatura keserler."

Hayali ihracatın bugün ulaştığı boyutların iş dünyasını son derece rahatsız ettiğini belirten Faralyalı şu görüşü dile getirdi:

"Olayı bu hale getiren maalesef bu işin büyütülerek kamuoyuna yansıtılmasıdır. O güne kadar hayali ihracatın ne olduğunu bile bilmeyenler 1984 yılı ortasında olayın afişe olmasıyla kopya aldılar. Hiçbir tedbir alınmadığı gibi hükümetten çok geniş müsamaha gördüler."

Eski Sanayi ve Ticaret Bakanı **Cahit Aral**'ın Odalar Birliği toplantılarında **"Hayali ihracat yoktur, fiktif ihracat yoktur, fiyatı yüksek gösterilen ihracat vardır"** diye konuştuğunu anımsatan Faralyalı şöyle devam etti:

"Biraz göz yumun, dövizi nasılsa geliyor mantığı işletilince, bu akıl almaz müsamahayı görenlerin ayranı kabardı. Akla hayale gelmeyecek biçimde bu işleri yapmaya başladılar."

Hayali ihracatın çok yaygın bir yönteminin 10 liralık malı 100 liradan ihraç edilmiş gibi göstermek olduğunu belirten Faralyalı, "Geçmiş dönemlerde hayali ihracatçının üzerine Maliye ile gidilirdi. Çünkü ortada bir vergi kaybı vardır. 10 liralık malı 100 liradan satmış gibi gözükenin haksız kazancı vergilendirilse devlet bu işten kazançlı bile çıkar. Oysa bugün bu bile yapılmıyor" dedi.

Gümrük hattında yakalanan hayali ihracatçıların 50 bin lira para cezasıyla kurtulduklarını, sevkiyatlarını gerçekleştirenlerden ise şişirilmiş fiyat üzerinden aldıkları teşviklerin geri alınmasının mümkün olmadığını kaydeden Faralyalı sözlerini şöyle sürdürdü:

"Evet hayali ihracattan rahatsızız. Çünkü haksız rekabet yaratıyor. Haksız kazancı olan iç piyasada daha yüksek fiyata alım yapabiliyor. Dürüst çalışanların karşısında istismarcıların resmi mercilerce himaye edildiği bizim bildiğimiz bir husustu. Bunların himaye değil, afişe edilmesi gerekirdi."

Öte yandan ENKA Holding Yönetim Kurulu Başkanı **Şarık Tara** ise aynı konuda Cumhuriyet'in sorusu üzerine şöyle dedi: **"Hayali ihracattan doğal olarak rahatsızız. Türkçede bir tabir vardır:** 'Kurunun yanında yaş da yanar' **derler. Bu kadar çok sevdiğimiz, ideal diye koyduğumuz ihracattan, dış müteahhitlik hizmetlerinden son 6 yılda yurda getirdiğimiz 2.7 milyar dolar tutarındaki dövizin ülke ekonomisine katkısının bilincindeyiz."**

Diz boyu Dizzy

TARIK ÖCAL *16 temmuz*

1968'lerde arkadaşlarıma, **"Dün akşam Joan Baez'le beraberdik, karşılıklı çaldık, söyledik"** desem, herhalde aralarında para toplayıp, beni iyi bir klinikte rehabilitasyona aldırırlardı. Ama şu yazıyı yazmadan birkaç saat önce Joan Baez'le, **Zeynep Oral, Genco Erkal, Orhan Taylan, Cem Behar, Atıl Ant, Muhittin Sirer** ve diğer arkadaşlarla, Rumelihisarı'nda bir masanın başında ve aynı çatının altındaydık. Gitar, tenis topuna dönmüştü. Bir o çalıyordu, bir ben. Ben **"Drama Köprüsü"** diyordum, o **"Don't Cry For Me Argentina"**, ben **"Tahir ile Zühre"** diyordum, o **"We Shall Overcome"**. Ve herkes dilinin döndüğünce birbirine eşlik ediyordu. Ayrılırken gerçek bir dostluk kurulmuştu aramızda. Müzik diliyle konuşmak, üç saatlik zamanı, sanki otuz yıla eriştirmişti. Bütün bunları, daha olay sıcağı sıcağına olduğu ve hâlâ heyecanımı üzerimden atamadığım için yazdım. Daha önceki İstanbul festivallerinde benzeri olayları, hatta daha güzellerini **Larry Coryell, Philip Catherine, Bruce Forman, Tee Carson, Mary Stallings, Dirty Dozen** takımı ile saymakla bitiremeyeceğim birçok müzisyenle yaşamıştık. Bütün büyük sanatçılar gibi tevazu hepsinin paçalarından akıyordu. Larry Coryell'e **"Benim için sen, orta kuşağın en iyi gitarcısısın"** dediğim zaman, gözlerinin yaşarıp boynuma sarılmasını ne kadar yaşasam unutamam. Bruce Forman'ın Türkiye'den ayrıldıktan sonra **Erol Pekcan**'a yazdığı mektubu gözümle görmesem inanmazdım. O düşlerimizi süsleyen gitarcı, gecede 50 dolar kazanabileceği bir iş bulursak Türkiye'de çalışmak istediğini yazıyordu. Bulamadık pek tabii. O arada çağ atlamakla meşgul olduğumuz için, Bruce Forman'a Tarabya koyunda, bir Ritm-Box'a ödenen gündeliği sağlayamadık.

İstanbul Festivali sayesinde müzikseverlerimiz, dünyanın sayılı müzisyenlerini canlı olarak dinleme şansına sahip olurken, biz müzisyenler de onlarla unutulmaz dostluklar kurma fırsatını yakaladık.

İmdi! Dönelim 1956 yılına. Ey kari! O yıl ki halk arasında Demirkırat denen partinin, ikinci seçimini kazanıp daha bir iki yıl da yol aldığı yıldır. **"Güççük Amarka"** olmamıza rakam kalmıştır. Ancak Amerika'da **"Taşa çalsan kırılmaz"**, **"Vallahi billahi en hakiki Stereo"** damgalı uzunçalarlar piyasayı kaplarken Türkiye'nin çiçeği burnunda cazcıları, bir **Miles Davis**, bir **Charlie Parker**, bir **Dizzy Gillespie** solosu dinleyebilmek için hâlâ taş plakların, lambalı radyoların başına çörekleniyorlar. Derken 1956 yılı nisanında Erol Pekcan'a bir haber iletiliyor. **"ABD hükümetinin kültürel etkinlikleri kapsamında, Dizzy Gillespie Türkiye'ye geliyor."**

Yandım Allah! Sanat ve kültür çevrelerinde bir paniktir başlıyor. Ankara Kolejli gençler 23 Nisan kıyafetleriyle havaalanında yerlerini almaya hazırlanırken, Erol Pekcan da Türk-Amerikan Kültür Derneği'nin ricası üzerine, altı kişilik bir orkestra toplayıp tören mahallinde yerini alıyor.. Bizimkilerde yürek Selanik! Dizzy'nin kendi bestesi olan **"Good Bait"** (çevirirsek, **"iyi zoka"** demek) adlı parçayı üç gün üç gece çalışmışlar zaten. Dizzy bir Dacota pervaneli uçaktan inip **"zoka"**'yı yutuyor. İçine doğmuş gibi grubun tek İngilizce bileni Erol Pekcan'a yaklaşıyor. Pekcan, tüm grup elemanlarını kendisine tanıtıyor. Dizzy, nedense trompetçi **Muaffak Falay**'a takılıyor. Gâvur ellerinde şimdi adı **"Maffy"** olan Falay'ı orkestrasına alıp ABD'ye götürüyor. Ankara'da ikinci konserinde de Maffy'nin adını anons edip sahneye çağırıyor ve kendisine bir altın sigara tablası armağan ediyor. Daha sonra neler olduğunu Erol Pekcan'a soruyoruz.

"Dizzy, ülkemize gelen ilk büyük cazcıydı. Bizim de dinleme şansına sahip olduğumuz ilk büyük orkestra. Ankara'da Büyük Sinema'da, İstanbul'da Saray Sineması'nda çaldılar. Biz Ankara'daydık! Orada beş konser verdiler. Ben ve Süheyl o zamanlar İntim adında bir gece kulübünde, Sergio Modedori Orkestrası'nda davul ve bas çalıyorduk. Dizzy'nin orkestrasından müzisyenler konserlerinden sonra bize geliyorlardı. Jam Session'ların sabahın altısına kadar sürdüğünü hatırlarım.

— Kimlerdi bu müzisyenler?

PEKCAN — İnan ki söylemeye utanıyorum! **Quincy Jones** vardı. Şimdi devrin en büyük aranjörü. 5. trompet çalıyor diye yüzüne bakmıyordum. Tenorcu **Earny Wilkins**, piyanist **Walter Davis Jr.**, alto saks klarnetçi **Phil Woods**'la **Jam Session**'lar yaptık. Büyük keyiflerdi bizim için.

— Peki, Dizzy hiç size takılmadı mı?

PEKCAN — Dizzy, her gece oradaydı. Ama bir kere bile olsun trompetini eline alıp, bir tek nota üflemedi. Olayı izleyen bir müzik müfettişi gibiydi. Zaten dediğim gibi Muaffak'ı aldı götürdü.

— Otuz iki sene oldu, ilk gelişinden bu yana. Sana karışmıyorum, ama Dizzy 71 yaşma geldi. Son olarak TV sunucusu gibi bir soru sorayım. Neler hissediyorsun?

PEKCAN — Yine karşılamaya gideceğim. Havaalanları, pervaneli uçakların indiği günlerdeki gibi rahat olsaydı, orkestramız bile hazırdı. Ama güvenlik tedbirleri cazı hasıraltı etti. Otuz iki yıldan bu yana hem dünya, hem caz o kadar değişti ki, ne diyeceğimi bilemiyorum. Dizzy, ilk göz ağrımızdı. Son olmamasını dileyerek buyur edeceğiz. Cazın yıllarca hamallığını yaptı. İyi müzikten hiçbir zaman ödün vermedi. Adam 1917 doğumlu. Cumhuriyetimizden bile yaşlı.

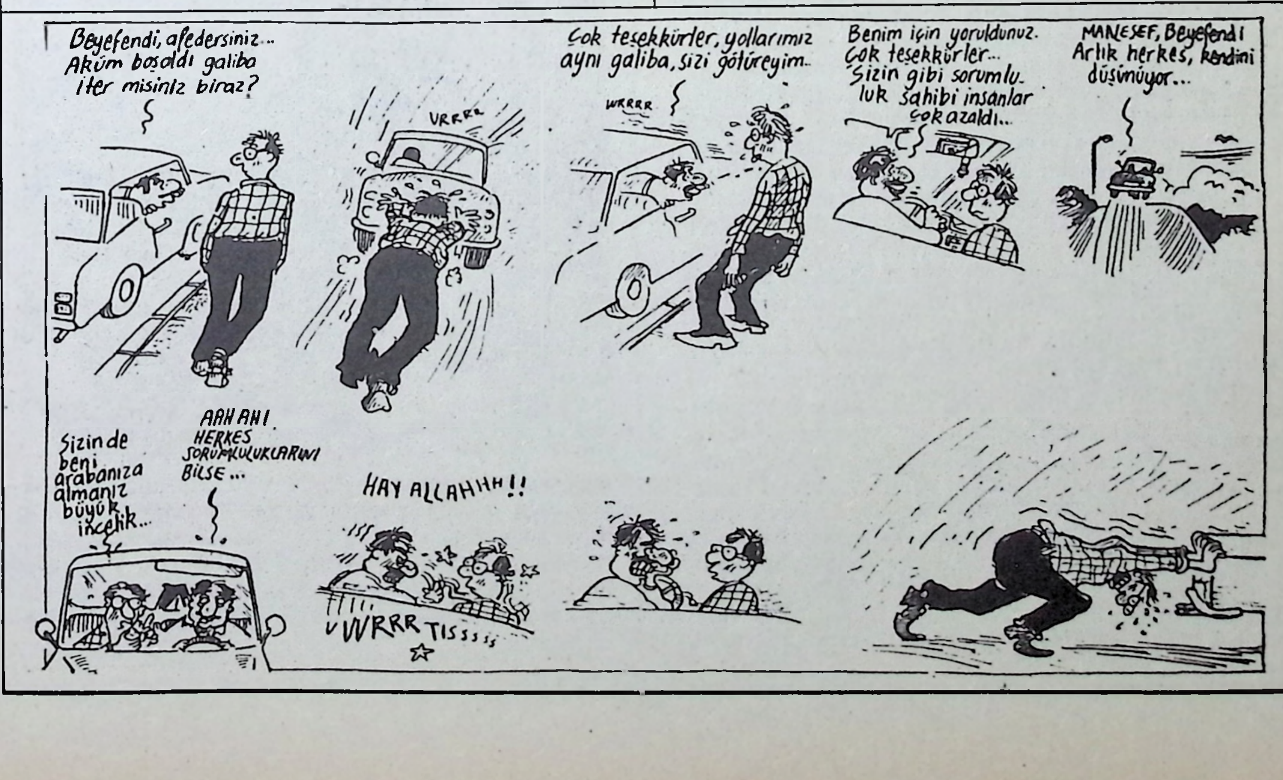
— Yani?

PEKCAN — Yanisi var mı? Senin dediğin gibi caz tarihi **"diz boyu Dizzy"**'dir.

— Ne mutluluk! Bugün dünyanın en genç sanatının, en yaşlı temsilcisini dinleyeceğiz.

PEKCAN — Caz, yaşta değil baştadır Tarık'cığım.

— Sağol Pekcan! Yaşınızla, başınızla bin yaşayın!



Armağanların da dili var

OKAY GÖNENSİN *17 temmuz*

LONDRA — Diplomatik geleneklerde karşılıklı armağanlar hep özel bir ağırlık taşımıştır. Ama Türk-İngiliz ilişkilerinde üst düzeyde temaslarda alınıp verilen armağanlar, İngiliz diplomasisinin farklı inceliklerinden olsa gerek, dönemlerine göre farklı öykülerin konuları olmuş. İngiliz hükümdarlarının verdikleri en değerli armağan, nişanlar. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren'e Kraliçe Elizabeth'in** verdiği nişan da en üst düzeylerde yer alıyor. Ama İngilizlerin en önemli nişanı olan **"Dizbağı Nişanı"**nı Türkiye'den sadece **Sultan Abdülaziz** almış. Gerçi **Kraliçe Viktorya'**yı bu nişan vermesi için siyasi danışmanlarının ikna etmesi biraz güç olmuş; çünkü Viktorya Hıristiyan olmayan bir kişiye bu nişanı veremeyeceğini söyleyip bir süre diretmiş, ancak sonunda danışmanların imparatorluğun Ortadoğu'daki yüksek çıkarları açısından bu nişanın önemini iyi anlatmış olacaklar ki Abdülaziz sonunda nişanına kavuşmuş. Ülkemize 1937 yılında gelen İngiltere kralı **Edward'a** verilen armağanlar ise daha ilginç: Türkiye fotoğrafları albümü, **"La Turquie Kemaliste"** dergisinin koleksiyonu ve kralın maiyetindeki üç leydiye birer buket çiçek. 1967 yılındaki ziyarette de Cumhurbaşkanı **Cevdet Sunay** kraliçeye gümüş ibrik ve leğen, **Prenses Anne'**a ise Karadeniz yapısı örme altın bilezik armağan etmiş. Kraliçe Elizabeth ise 1971'deki iade-i ziyaretinde Sunay'a 17. yüzyıldan bir çini tatlı takımı, eşine de bir broş getirmiş. Kraliçenin bu ziyaretinde ise nişan açısından eli oldukça bolmuş; 12 Mart döneminin ilk aşamasının yaşandığı o günlerde kraliçe tam 22 kişiye nişan vermiş: 12 Mart muhtırasının imzacıları **Memduh Tağmaç, Faruk Gürler, Celal Eyiceoğlu, Muhsin Batur,** dönemin Başbakanı **Nihat Erim,** bakanlardan **Ferit Melen, Osman Olcay, Hamdi Ömeroğlu, Talat Halman,** İstanbul Valisi **Vefa Poyraz** ve Belediye Başkanı **Fahri Atabey** bu 22 kişinin arasında... Kraliçenin bu gezisinde de küçük bir siyasi sorun oluyor. Kraliçenin CHP lideri **İsmet İnönü** ile görüşmesi 12 Mart yönetimi çevrelerinde pek boş karşılanmayınca İngiltere Büyükelçiliği bir açıklama yaparak görüşme talebinin kendilerinden geldiğini bildiriyor...

Dönemin Dışişleri Bakanı **İhsan Sabri Çağlayangil'**in aktardığına göre Sunay'ın 1967'deki İngiltere ziyaretinde de küçük bir sorun çıkmış; o dönemde uygulanan protokole göre konuklar ilk gece Buckingham Sarayı'nda kaldıktan sonra başka bir yere geçiyorlarmış, Sunay bunu reddedince de protokol değişmiş. Daha geriye gidersek İngiliz hükümdarlarından Osmanlıya gelen en ilginç armağanlardan birini 1595 yılında buluyoruz. **III. Mehmed** tahta çıkınca kendisine İngiltere'den armağan olarak bir org ve tabii bir de organist geliyor. Güzel sanatlara meraklı bir padişah olan III. Mehmed bu armağana sevinmiş olsa gerek. Ancak daha sonraları bir isyan sırasında yeniçeriler bu orgu parçalıyorlar... Bu orgu konu alan bir senaryo, Alper Uygur'un senaryosu bu yıl Yunus Nadi Armağanı Yarışması'nı kazandı. Kraliçe Viktorya tarafından gönderilen bir başka armağan da yükte ve pahada en ağırı olanı herhalde: Şu anda Dolmabahçe Sarayı'nda bulunan dev kristal avize tonlarca ağırlığıyla türünün en görkemlisi... III. Mehmet döneminde Türk-İngiliz ilişkilerinin sanatsal olmayan önemli bir yanı da sömürgeci döneme geçen İngiltere'nin, diğer Avrupalıların koyduğu ambargoya uymayarak Osmanlılara kurşun ve demir satmayı sürdürmesi...

Geçen haftaya dönersek Cumhurbaşkanı Evren ile Kraliçe Elizabeth'in birbirlerine verdikleri armağanlar özel öykülere yol açacak nitelikte değildi. Kraliçe, Evren'e değerli bir nişanın yanı sıra 12 kişilik gümüş bardak takımı, Evren de kraliçeye özel dokunmuş Hereke halısı, eşi Edinburg Dükü'ne de değerli bir vazo armağan etti. Ancak bütün görüşmelerde taraflar ilerde almayı umut ettikleri armağanları açık açık dile getirdiler: İngiltere 3. Köprü'nün yanı sıra bol bol ticaret istiyor, biz de Avrupa Topluluğu'na olabildiğince çabuk katılmak için destek istiyoruz. Bundan sonraki üst düzey ziyaret ne zaman olur bilinmez, ama İngiliz geleneklerine göre kraliçe bir kez gittiği ülkeye ikinci kez gitmediğinden, yeniden bir İngiliz hükümdarını ağırlamak için **Prens Charles'**ın tahta çıkmasını ve ana ziyaret programını belirlemesini beklemek zorundayız. Yine de Prens Charles'ı ülkemizde kral olarak ağırladığımızda beklediğimiz **"gerçek armağan"**ın hâlâ "AT üyeliğimiz için destek"le sınırlı olmamasını umut ediyoruz.



Açıkhava'da üç konser — 18, 19 ve 20 temmuz günleri Açıkhava Tiyatrosu'nda üç konser verecek olan Miles Davis'in en nefret ettiği sözcük "caz." Davis, "Caz" diye ağzını açanları, "O gericilerin lafı" diye susturuyor ve "Ağzına kadar uyuşturucuyla dolu bir müzisyenin tuşları havada sallanan bir çalgıyla cebelleşmesinde güzellik nerede?" diyor. (Fotoğraf: Tarık Ersoy)

28 yıl sonra Türkiye'ye gelen ilk Hindistan Başbakanı

Gandi Ankara'da

18 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Hindistan Başbakanı **Rajiv Gandi,** son günlerde yaşanan renkli üst düzeyli diplomatik trafiğe katkıda bulunarak, Başbakan **Turgut Özal**'ın konuğu olarak üç günlük resmi bir ziyaret için dün Türkiye'ye geldi. Dünya liderleri arasında önemli bir yer tutan Başbakan Gandi'nin bu ziyareti aynı zamanda Türkiye'nin çok yönlü olarak dışa açılma politikasının önemli bir göstergesini oluşturuyor. Başbakan Özal'ın 1986 yılında Yeni Delhi'yi ziyaret etmesinden sonra yeniden canlanan Türkiye ile Hindistan arasındaki ilişkiler çerçevesinde gerçekleşen ziyaret, aynı zamanda, Bağlantısızlar Hareketi'ne **"yeni bir pencere"** açılması bakımından Ankara için önem taşıyor. Bilindiği gibi Hindistan, Bağlantısızlar Hareketi'nin kurucu ve önde gelen üyelerinden, Başbakan Rajiv Gandi de hareketin en etkin simalarından biri.

Her iki başbakanın başkanlığındaki resmi görüşmelerin ilk turu dün yapıldı. Başbakan Özal tarafından onuruna verilen akşam yemeğinde yaptığı konuşmada Gandi'nin çeşitli konulara değinirken, Kıbrıs sorunundan hiç söz etmemesi dikkat çekti.

Beraberinde İtalyan asıllı eşi **Sonia Gandi** ile dışişlerinden sorumlu Devlet Bakanı **K. Natwar Singh** de olmak üzere Ankara'ya gelen Gandi'yi Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Özal ve eşi **Semra Özal** ile diğer ilgililer karşıladılar.

Şeref salonunda kısa bir açıklamada bulunan Özal, 28 yıllık bir aradan sonra Hindistan Başbakanını Türkiye'de ağırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Başbakan Gandi de Hindistan'da **Mustafa Kemal Atatürk**'e bir ilham kaynağı olarak baktıklarını kaydetti.

Başbakan Gandi daha sonra Turgut Özal'la konutunda bir araya geldi ve ikili görüşmelerin ilk turu yapıldı. Başbakan Özal daha sonra Hindistan Başbakanı onuruna bir yemek verdi.

Özal, yemekte yaptığı konuşmada **"Türkiye ve Hindistan birbirlerinden uzakta bulunmalarına rağmen, çoğulcu parlamenter rejim ve laiklik esaslarını paylaşmaktadırlar"** dedi. Özal, Türkiye ile Hindistan arasında herhangi bir sorunun bulunmadığını kaydederek iki ülke arasında birçok önemli uluslararası konuda aynı veya benzer görüşlerin bulunmasına işaret etti.

Başbakan, Hindistan'ın geçmişte Yunan tezlerini desteklemesi nedeniyle, Ankara ile Yeni Delhi arasında **"soğuk rüzgârların"** esmesine yol açan Kıbrıs sorunuyla ilgili olarak şöyle konuşuyor:

"Türkiye, BM Genel Sekreteri'nin iki toplum arasında müzakere sürecini başlatmak hususundaki yeni girişiminde başarılı olmasını samimiyetle arzu etmektedir. Türkiye, Kıbrıs Türk liderliğini müzakere sürecindeki tıkanıklığı açmak amacıyla takındığı olumlu tutumu tamamen desteklemektedir. BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet görevinin, müzakere yoluyla çözüme ulaşmak amaçlı gayretler için, tek geçerli çerçeve olduğu görüşünü muhafaza ediyoruz."

GANDİ'NİN KONUŞMASI

Başbakan Gandi de yaptığı konuşmada Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türk devletinin maruz kaldığı haksızlıkların İngiliz emperyalizmine karşı Mahatma Gandi'nin liderliğindeki ilk büyük kitlesel hareketin başlamasında temel taşlar oluşturduğunu belirtti.

Gandi, **"Kemal Atatürk bizim için özgürlük uğruna savaşma fikrini veren en önemli örnektir. Öyle ki Nehru, Hindistan'ı anlatırken, hem kendine, hem de bütün halkına O'nu örnek gösterdi"** diye konuştu.

Süper güçler arasındaki silahsızlanma sürecinin kendilerini çok sevindirdiğini kaydeden Gandi, Hindistan'ın BM'ye silahsızlanma yönünde sunduğu plan hakkında bilgi verdi ve bu konuda Türkiye'nin desteğini istedi.

İran-Irak savaşının sürmesi durumunda tehlikeli ve istenmeyen sonuçlara yol açacağını bildiren Gandi, Filistin sorununun çözümü için Filistinlilerin de katılacağı bir uluslararası konferansın toplanması gerektiğini söyledi.

Türkiye ile Yunanistan arasındaki uzlaşma arayışları için başarı dileyen Gandi, **"Baskıyla, korkutarak elde edilenlerin hiçbir değeri yoktur. Sürekli olan değerler, sadece sevgi, barış ve yardımlaşma yoluyla elde ettiklerimizdir"** diye konuştu. Gandi konuşmasında Kıbrıs konusuna hiç değinmedi.



Kanlı savaşın kronolojisi

19 temmuz

Dış Haberler Servisi — Tarihe **"20'nci yüzyılın en uzun savaşlarından biri"** olarak geçecek olan İran-Irak savaşı 1980 yılının eylül ayından başlayarak bugüne dek başlıca tarihler itibarıyla şöyle bir kronoloji izledi:

1980

7 Eylül — Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin, İran Şahı ile 1975'te yapılan anlaşmayı iptal ettiğini ve Şattül Arap su yolu üzerinde tam hükümranlık sahibi olduklarını açıkladı. İran şiddetle tepki gösterdi. Sınır çatışmaları başladı.

20 Eylül — Bir Irak uçağı Tahran havaalanını bombaladı. Irak birlikleri İran'a girmeye başladı. Irak birlikleri 600 kilometre ilerlediklerini açıkladı. İki taraf da petrol tesislerini bombalamaya başladılar.

1981

Mayıs — İran, düzenlediği karşı saldırılarla cephenin orta ve kuzey kesiminde Irak birliklerini geri püskürttü.

Ekim — İran birlikleri Iraklıları Karun nehrinin öte yakasına püskürttüklerini ve Hürremşehr'den attıklarını duyurdu.

1982

29 Mart — Saddam Hüseyin, uluslararası sınırlara çekilmeyi önerdi. Ancak İran bu öneriyi kabul etmeyerek Irak topraklarında ilerlemeyi sürdürdü. İran, koşul olarak Irak'ın, topraklarından geri çekilmesini ve Saddam Hüseyin rejiminin devrilmesini, savaş tazminatı ödenmesini öne sürdü.

24 Mayıs — İran, Hürremşehr'i tamamen geri aldı.

1983

İran cephede durumunu güçlendirirken, Irak dost Arap ülkelerinden destek arayışına girişti. Sovyetler Birliği ile ilişkilerini geliştirirken yeniden Sovyetler'den silah almaya başladı.

1984

22 Şubat — İran, bir dizi büyük saldırı düzenleyerek önce zengin petrol yataklarına sahip Mecnun Adalarını işgal etti. Basra'yı tehdit eder duruma geçti.

27 Mart — Irak, Fransız yapısı füzelerle Körfez'de tankerlere saldırmaya başladı. Irak, İran'ın ekonomik gücünü zayıflatmak amacıyla İran'ın petrol tesislerine de saldırmaya başladı.

Mayıs — İran, Kuveyt ve Suudi Arabistan bandıralı tankerlere saldırarak karşılık verdi.

11 Haziran — İki taraf, sivil hedeflere saldırılara başladı. Denizdeki hedeflere saldırılar da sürdü.

Kasım — Irak, ABD ile 1967 Arap-İsrail savaşından sonra kesilen ilişkilerini düzeltti.

1985

11 Mart — İran, Basra kentine karşı yeni bir saldırı düzenleyerek Dicle Nehri'ni geçti. Kanlı çarpışmalar sonucu geri çekildi. Savaştaki yeni tırmanış **"Kentler savaşını"** başlattı. İran'daki sivil hedeflere karşı Irak savaş uçakları tarafından girişilen saldırılara misilleme olarak İran da bu kez füzelerle Irak kentlerine saldırdı.

Yıl ortası — ABD, İran'a gizlice silah satışına başladı.

Eylül — İran, Mecnun civarında yeni Irak topları ele geçirdi.

1986

9 Şubat — İran birlikleri Basra'nın güneyinden Şattül Arap'ı geçtiler.

16 Şubat — 750 kilometrekarelik Fao Yarımadası İran'ın eline geçti.

25 Şubat — İran, saldırısını kuzeyde de sürdürerek Svarta kasabasını ele geçirdi.

17 Mayıs — Irak, cephenin orta kesiminde saldırıya geçerek Mehran'ı işgal etti.

12 Ağustos — Irak, İran'ın Sırrı adasındaki petrol dolum tesislerini bombaladı. İran, Scud füzeleriyle karşılık verdi.

24 Aralık — İran Kerbela-4 harekâtını başlattı. Güney bölgesine yüz binlerce gönüllü asker sevk etti. Ancak başarılı olamadı.

1987

6 Ocak — Saddam Hüseyin, İran'ı savaşı uzatmakla suçlayarak barış çağrısında bulundu.

9 Ocak — İran, Basra'yı hedef alan Kerbela-5 harekâtını başlattı. Kentler savaşı yeniden alevlendi.

31 Ocak — Irak, İran birliklerini püskürttüğünü açıkladı.

23 Nisan — Tanker savaşı alevlenirken, Körfez'de tankerlere saldırıların arttığı gözlendi.

17 Mayıs — Irak, Körfez'de seyreden ABD savaş gemisi USS Stark'ı vurdu. 37 Amerikalı denizci öldü.

20 Temmuz — BM Güvenlik Konseyi 598 sayılı ateşkes kararını oybirliğiyle kabul etti.

22 Temmuz — ABD gemileri Kuveyt tankerlerine eşlik etmeye başladı. İlk konvoy yola çıktı.

19 Ekim — ABD, iki İran petrol platformunu vurdu.

198829 Şubat — Kentler Savaşı'nın yeni raundu başladı.

16 Mart — İran, Kürt bölgesindeki Halepçe kentini ele geçirdi. İran, bu harekât sırasında Irak'ın kimyasal silah kullandığını ve 5000 Kürdü katlettiğini açıkladı.

21 Mart — Irak'ın, İran petrolü taşıyan tankerlere yaptığı saldırıda 54 gemici öldü.

5-20 Nisan — Kuveyt Havayolları uçağı İran'a kaçırıldı.

18 Nisan — ABD Donanması iki İran petrol platformuna saldırdı. Saldırının USS Roberts Muhribinin mayına çarparak yara almasına misilleme olduğu bildirildi. 6 İran gemisi batırıldı veya yara aldı.

18 Nisan — Irak, Fao Yarımadasını geri alarak İran'ı Şattül Arap'ın doğusuna püskürttü.

26 Haziran — Irak, Mecnun adalarını geri aldı.

3 Temmuz — ABD'nin Vincennes Kruvazörü, İran'a ait bir Airbus'u düşürerek 290 sivilin ölmesine neden oldu.

11 Temmuz — Irak, Halepçe'yi geri aldı.

14 Temmuz — İran, Güvenlik Konseyi'ne Airbus olayı nedeniyle ABD'nin kınanması çağrısında bulundu.

17 Temmuz — Saddam Hüseyin, İran'a onurlu bir barış çağrısında bulundu.

18 Temmuz — İran, 598 sayılı Güvenlik Konseyi Ateşkes Kararı'nı kabul ettiğini açıkladı.



Şiddet ve erotizm — Bejart Lozan Balesi'nin sunduğu "İlkyaz Ayini"nde, şiddet ve erotizmle yüklü koregrafi, vurucu tempo ve dinmek bilmeyen dinamizm, dansseverleri coşkuyla ayağa kaldırdı. (Fotoğraf: Tarık Ersoy)

Modernleşmenin bedeli 8 trilyon TL.

EVREN DEĞER *21 temmuz*

ANKARA — Türkiye'nin çeşitli alanlarda yürüttüğü savunma sanayii projelerinin gerçekleşebilmesi için yaklaşık 5-6 milyar dolara (7-8 trilyon Türk Lirası'na) gereksinimi bulunuyor.

1974 yılındaki Kıbrıs barış harekâtının ardından ABD'nin Türkiye'ye uyguladığı ambargo üzerine, **"Bir ulusal savunma sanayii"** oluşturma düşüncesinden yola çıkılarak, 1980 sonrasında oluşturulan Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (SAGEB) Türkiye'nin savunma sanayii projeleri ile ilgili bir tanıtım broşürü hazırladı. Türk savunma sanayii projelerinin yabancı ülke firmalarına da tanıtım amacıyla hem İngilizce hem de Türkçe olarak bastırılan broşürde yer alan bilgilere göre, belli başlı projelerin gerçekleşebilmesi için Türkiye'nin yaklaşık 7-8 trilyon liraya gereksinimi bulunuyor. Broşürde yer alan bilgilere göre, bugüne kadar gerçekleştirilen projeler için yaklaşık 32 milyar Türk Lirası harcandı. Broşürde bu projelerle ilgili şu bilgilere yer verildi:

F-16 uçak motoru tesisi: Eskişehir'de kurulmakta olan uçak motoru tesisi üretime açılmıştır. Savunma Sanayii Fonu'nun mali desteği ile gerçekleştirilen bu tesiste, Ankara Mürted'de üretilen F-16 savaş uçakları için motor parçaları üretilmektedir.

F-16 uçak gövdesi tesisi: Yine fonun yardımları ile Ankara Mürted'de kurulmuş olan bu tesiste F-16 uçaklarının gövde montajı yapılmaktadır. Burada üretilen ilk Türk F-16 savaş uçağı 29 Ekim 1987 tarihinde hava kuvvetlerine teslim edilmiştir.

Uçaksavar top fabrikası: Çankırı'da kurulmuş bulunan 20-25 mm'lik uçaksavar top fabrikası halen üretime başlamış olup, kuruluş aşamasında bu projeye fondan 30 milyar lira üzerinde kaynak aktarımı yapılmıştır.

Zırhlı muharebe aracı projesi: Yaklaşık 1700 adet zırhlı muharebe aracı ve benzer teknolojiye sahip araçların ortak üretim sözleşmesi SAGEB ile Joint Venture şirketi arasında imzalanmış bulunmaktadır. Araç ve zırh teknolojisinin yanı sıra bu proje ile Türkiye'ye gece görüş sistemleri, taret ve elektronik aksamlar gibi çok geniş kullanım ve uygulama alanı olan teknolojiler de gelecektir. Projenin toplam tedarik bedeli 1.076 milyon dolar civarındadır.

Roket sanayii projesi: Türkiye'nin Avrupa konsorsiyumu çerçevesinde üretimine bağlı olduğu Stinger ve Mavercik füze projeleri ile alçak irtifa hava savunma ve MLRS projelerin roket yakıtlarını ve roket motorlarını Türkiye'de üretmek üzere özel sektör öncü-

lüğünde bir Roketsan AŞ kurulmuştur. Türkiye bu proje ile roket sanayiine girmeyi amaçlamaktadır. Projenin tedarik tutarı 750 milyon dolar civarındadır.

SAGEB'in hazırlattığı kitapçıkta, üzerinde çalışmakta olan ve toplam 7-8 trilyon Türk Lirası'na gereksinim bulunan projeler konusunda ise şu bilgilere yer verildi:

Çok namlulu topçu roketi projesi: 40 mm'lik menzil içerisindeki düşman hedeflerini imhaya yönelik projenin 10 yıllık tedarik bedeli yaklaşık 600 milyon dolar civarındadır.

Alçak irtifa hava savunma sistemi projesi: 5-10 km menzil içerisinde düşman uçakları havada avlamayı amaçlayan proje kapsamında 196 adet sistemi ve füzelerin yerli üretimi bu proje kapsamında realize edilmeye çalışılmaktadır. Proje tedarik bedeli 10 yılda yaklaşık 2-3 milyar dolar civarındadır.

HF/SSB telsiz projesi: Her türlü hava şartlarında ve elektronik harp koşullarında askerimize haberleşme imkânı sağlayacak olan bu projenin tedarik bedeli 200 milyon dolar civarındadır.

Mobil radar projesi: Sivil ve askeri radarların Türkiye'de üretimini amaçlayan radar projesinin tedarik bedeli yaklaşık 300 milyon dolardır.

Helikopter projesi: Ülkemizdeki askeri ve sivil amaçlı helikopter talebini karşılamak üzere yerli üretime yönelik proje çalışmalarına başlanmıştır. Türkiye'de üretimi gerçekleştirilecek olan 325 adet helikopterin toplam tedarik bedeli 1.5 milyar dolar civarındadır.

Hafif nakliye uçağı projesi: Türkiye'de üretilmesi düşünülen 50 adet hafif nakliye uçağının toplam tedarik bedelinin 500 milyon dolar civarında olması beklenmektedir.



Cumhuriyet'in 50. yılında yaptırılan heykellerin başına gelmedik kalmadı

20 heykelden 14'ü yok oldu

LALE FİLOĞLU *23 temmuz*

Cumhuriyetin 50. yılı anısına yaptırılan modern heykeller arkalarında hiçbir iz bırakmadan yok oluyor. Bir bölümünü geçen yıllarda yitirdiğimiz heykellere bu yıl yenileri de eklendi. Şu an Arnavutköy Akıntıburnu'nda olması gerekip de kazıklı yola kurban giden **Ferit Özşen**'in **"Yağmur"** adlı heykeli de bu birdenbire kaybolan heykellerden biri. **"Yağmur"**, metalden yapılmış soyut bir heykeldi. Doğa koşullarının hışmına uğrayan ve pas tutan **"Yağmur"**'un kaderini önce yağmurlar, sonra da kazıklı yol belirledi.

Cumhuriyetimizin 50. kuruluş yıldönümünden yola çıkılarak 20 heykeltıraşa sipariş edilen bu heykeller hangi amaçla kimlere yaptırılmıştı?

Yıl 1972. Dönemin Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Müdürü **Mustafa Aslıer,** cumhuriyetin 50. yılını kutlama programı çerçevesinde, İstanbul'un park, meydan ve yollarına yapılmak üzere 50 heykellik bir proje önerisinde bulunur. İstanbul Valiliği öneriyi kabul eder, ancak gerekli bütçe sağlanamadığı için heykel sayısı 50'den 20'ye düşürülür.

Devlet sergilerinde derece almış sanatçılar arasından seçilen 20 heykeltıraşı da Cumhuriyetin 50. Yılını Kutlama Kurulu'nun Güzel Sanatlar Komitesi Başkanlığı'na getirilen **Mustafa Aslıer** ve **Hüseyin Gezer** belirler. 20 sanatçıya 20'şer bin lira karşılığı yaptırılan heykeller kısa bir süre içinde İstanbul'un dört bir köşesine oturtulur.

1973 yılı sonunda ilk **"vukuat", Metin Haseki**'nin pırıl pırıl parlayan bakırdan heykelinin başına gelir. Haseki'nin heykeli, Gümüşsuyu'na konulduğu ilk gece kimliği belirlenemeyen bir vatandaş tarafından çalınır.

Haseki'nin heykelinden sonra sırada **Gürdal Duyar**'ın CHP-MSP koalisyonunu sarsan **"Güzel İstanbul"** heykeli vardır. Bu heykel, tam sekiz gün Mecliste hararetli tartışmalara yol açar. Ne de olsa konu **"çıplaklık"**tır.

"Güzel İstanbul"'un önce Beykoz Parkı'na konulması planlanır, daha sonra Duyar'ın isteği üzerine Karaköy'e konulması kararlaştırılır. Ancak bu çıplak kadın heykelinin Karaköy'de çok göz önünde durması başta MSP'liler olmak üzere çeşitli çevrelerden tepki alır. Sonunda heykel Karaköy'den bir kamyona yüklenerek Kumkapı'ya atılır, bir süre sonra da Yıldız Par-

kı'na götürülür. Artık **"Güzel İstanbul"**, İstanbul'un dört bir köşesini dolaşan bir seyyah olmuştur. Bu arada Manisalılar, İstanbul'un başına bela olan bu heykeli kendi şehirlerine kabul edebileceklerini de açıklarlar. Sonunda **"Güzel İstanbul"**'un Yıldız Parkı'nda kalmasının daha doğru olacağı düşünülür. Yıldız Parkı bekçilerinin deyimiyle, **"İstanbul Güzeli"**, o gün bugündür parkın metruk bir köşesinde gözden ırak bir yaşama terk edilir.

Gelecek kuşaklara kalması planlanan, ancak henüz sanatçıları hayattayken yok olup giden heykellerden birisi de **Namık Denizhan**'a ait. Denizhan'ın **"İkimiz"** adlı heykeli yapıldıktan dokuz yıl sonra Şişli Belediyesi'nin **"Halktan mektuplar aldık, beğenmiyorlar"** gerekçesiyle yerinden kaldırılır. Şu an heykelin nerede olduğu ya da kırılıp kırılmadığı da bilinmiyor.

Yavuz Görey'in Taşlık Parkı'na dikilen heykeli de şu an yerinde yok. Ama bu kez belediye tarafından değil, sanatsever bir hırsız tarafından götürülmüş heykel. Yaşlı bir kadının söylediğine göre, bir kamyon önce heykele çarpmış, sonra heykel kamyona yüklenip götürülmüş. Aslında bu bronz heykelin 10 yıl yerinde durması bile kimi çevrelerce büyük bir şans olarak değerlendirilmektedir.

Ve **Mehmet Uyanık**'ın olay yaratan **"Birlik"** heykeli. Beşiktaş Belediye Başkanı **Mümtaz Kola**'nın **"Gereksiz... Hiçbir anlamı yok... Yıkın"** emriyle havalı kompresörlerle yıktırılan, daha sonra basında çıkan haberler üzerine parçaları toplatılan heykelle ilgili İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**'ın da o günlerde espri konusu olan bir demeci yayımlanır basında:

"Aynısını yaptırır yerine koyarız." İstanbul gibi bir şehrin belediye başkanının bu sözleri üzerine Mehmet Uyanık'a, **"Sakal değil ki kesilince yerine yenisi çıksın"** demekten başka çare kalmaz. Mehmet Uyanık şimdi Almanya'da yaşıyor ve heykelleri Ruhr bölgesinin parklarını, bahçelerini süslüyor.

Sırra kadem basan heykellerden **Tamer Başoğlu**'na ait olanının öyküsü de hayli ilginç. Başoğlu'nun heykellerinin konulduğu yıllarda Yenikapı çıkışındaki alan halka açıktır. Ancak gelişen ve değişen İstanbul'un açık alanlarında yeni inşaatların mantar gibi bitivermeleri artık bu şehir için sıradan bir haber halini almıştır. İşte böyle sıradan bir haber de bu parka yeni gazinoların inşa edilmesidir. Bir zamanlar parkın içinde sergilenen heykel, artık arabesk müzik dinlenen bir gazinonun sandalyeleri arasında sıkışıp kalmıştır. Proje sahibi Mustafa Aslıer, hemen devreye girer ve gidip gazinoculara bu heykelin durumunun ne olacağını sorar. Aslıer'in aldığı yanıt, **"Merak etme sen, biz bu heykeli gerektiği gibi koruruz"** olur. Ancak gazino sahiplerinin koruma yöntemleri Mustafa Aslıer'in düşündüğünden çok farklıdır. Çünkü gazinocuların **"merak etme sen"** demelerinden sonra heykel bir daha yerinde görülmemiştir.

Bu arada **Seyhun Ilgaz Topuz**'un Levent girişindeki heykeli, ikinci köprü yolu çalışmaları sırasında bir kenara atılır ve paslanmaya terkedilir. Füsun Onur'un alüminyumdan yapıp Fındıklı Parkı'na koyduğu heykeli yerinden kaldırılır. **Kuzgun Acar**'ın Gülhane Parkı'ndaki metal kompozisyonu 1984'te Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nce kaldırılır.

Aslında geride kalan heykellerin öyküleri de yok olan heykellerin öyküleri kadar hazindir. **Hakkı Karayiğitoğlu**'nun belediye önündeki **"Bahar"** adlı heykeli bir rivayete göre Yıldız Parkı'na bir başka rivayete göre ise Emirgân Lale Bahçesi'ne taşınır. **Muzaffer Ertolan**'ın Tophane'deki **"İşçi"** heykeli defalarca kırılır, kolu, bacağı tekrar yapılır. Harbiye Tiyatrosu önündeki **Zerrin Bölükbaşı**'nın heykeli ise halen kafası kırık bir durumda beklemektedir.

Sağlam ve yerli yerinde altı heykelin geride kaldığı söylenebilir. **Zühtü Müritoğlu**'nun Fındıklı Parkı'ndaki **"Dayanışma"** adlı heykeli, **Haluk Tezonar**'ın Maçka Parkı'ndaki soyut kompozisyonu, Muzaffer Ertolan'ın Tophane'deki **"İşçi"** heykeli, **Kâmil Sonat**'ın Gülhane Parkı'ndaki **"Çıplak"** heykeli ve **Ali Teoman Germaner**'in Bebek Çocuk Parkı'na armağan ettiği, bekçilerin **"kolsuz bacaksız kuru direk"** diye tarif ettikleri, Ali Teoman Germaner'in ise **"Şimdilik çocukların anlamaları yeterli galiba. Onlar büyüyünceye kadar bekleyelim"** dediği bakır heykeli.

Zamanında belediyelerden yardım alınarak yaptırılan ve yine bir bölümü belediyeler tarafından yıktırılan ya da yerleri değiştirilen bu heykellerden geriye sağlam olarak kalanların da sonlarının ne olacağı hiç belli değil. Bu yüzden soyu tükenmekte olan **"Cumhuriyetin 50. Yılı heykelleri"**'ni şimdiye kadar görmeyip de görmek isteyenlerin ellerini çabuk tutmalarında yarar var.

Tekel'den yılın ikinci zammı

İthal keyfe bayram şoku

28 temmuz

Ekonomi Servisi — Hükümet "tiryakilere" bayram sürprizi yaptı. İthal içki, sigara, Nescafe ile pipo tütününün fiyatlarına yüzde 18.75 ile yüzde 21.42 arasında zam yapıldı. Bayramın üçüncü gününde yapılan sürpriz zamlarla bin 600 liradan satılan yabancı sigaralar bin 900, 15 bin liralık 75 cl'lik normal içkiler de 18 bin liraya yükseltildi. Yurtiçinde satışa çıkarılacak olan Best'e de 1400 lira fiyat biçildi.

Tekel Genel Müdürü **Süreyya Yücel Özden** zamma gerekçe olarak, yabanı mamullerin fiyatları ile taşıma ücretlerindeki artışı ve doların Türk lirasına karşı değer artışını gösterdi. Özden, zam gelen ürünlerin satışının, üzerindeki etiket fiyatlarından değil, zamlı fiyatlarla yapılacağını da bildirdi.

Bu yılın ikinci zammını 146 gün sonra gören ithal sigaralardan Marlboro ve Parliament'in fiyatları yüzde 18.75'lik artışla 1600 liradan 1900 liraya, diğer yabancı sigaraların fiyatları ise yüzde 21.42'lik artışla 1400 liradan 1700 liraya yükseltildi. Uzun ve kısa Marlboro ile Parliament, Cartier ve Baroley marka sigaraların fiyatı 1600 liradan 1900 liraya yükseltilirken, 1400 lira olan diğer yabancı sigaraların yeni fiyatı ise 1700 lira olarak belirlendi. Bayanlar için çı-

karılan Hanımeli sigarasının fiyatı 800 liradan 1000 liraya yükseltilirken, Best sigarası 1400, Samsun-Gold sigarası ise 1300 liradan satılacak.

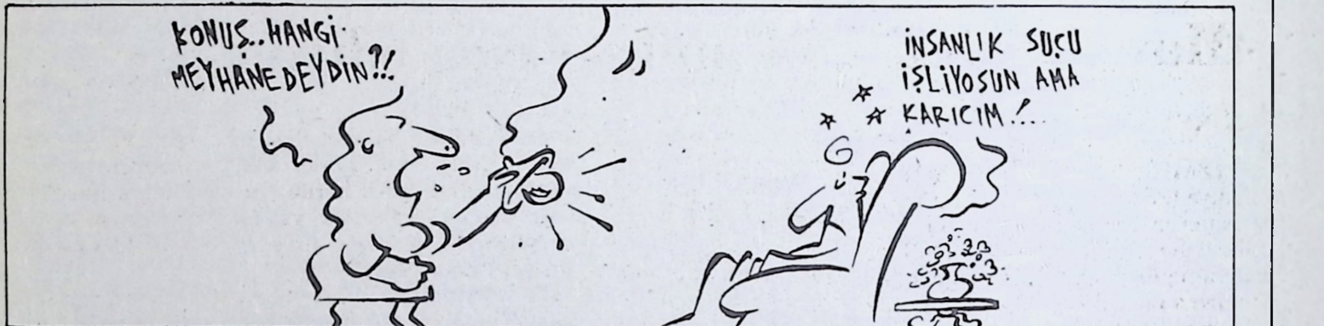
İthal edilen normal 75 cl'lik içkilere yüzde 20 oranında zam yapıldı. Söz konusu içkiler 15 bin liradan 18 bin liraya, 75 cl'lik lüks içkiler 22 bin 500 liradan 27 bin 500 liraya çıkarıldı.

İthal cinlerin fiyatı 14 bin liradan 17 bin liraya, Vermutlar 15 bin liradan 18 bin liraya yükseltilirken, pipo tütünlerinin fiyatı ise yüzde 20 oranında artış gördü. Zamlardan kahveler de nasibini aldı. 100 gramlık Maxewell Hous marka kahvenin fiyatı 7500 liradan 9000 liraya, yine 100 gramlık Nescafe Gold'un fiyatı 11 bin 500 liradan 13 bin 800 liraya çıkarıldı. 200 gramlık Nescafe Gold'un fiyatı ise 16 bin liradan 20 bin liraya yükseltildi.

İthal sigara ve içkiye yapılan zamlar muhalefetin tepkisiyle karşılandı. DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel, "ithal sigara ve içki içenlerden bu parayı karşılamak istemişler. Ayrıca bu zamma kimsenin itirazının olamayacağını da düşünmüşlerdir. Fakat arkasından yerli sigara ve içkilere de zam gelecektir"** dedi.

SHP Genel Sekreter Yardımcısı ve Parti Sözcüsü **Tufan Doğu** da **ANKA**'nın sorusuna verdiği yanıtta lüks tüketim mallarına yapılan zamların **"sinyal"** olduğunu savunarak şu görüşlere yer verdi:

"Bugüne kadar aldığı her ekonomik kararla halka bir şeyler vermeyen, tam tersine çok şeyler alan Özal mantığı, bundan sonra geniş halk kitlelerinin yaşamsal tüketim maddelerine de zamları birbiri peşi sıra yapacaktır."



Din Sömürüsüne Karşı Çıkmak

OKTAY AKBAL *28 temmuz*

İnsan kendini bir düşte, daha doğrusu bir karabasanda sanıyor! Hele Atatürk döneminde çocukluğunu, ilk gençliğini yaşayan kuşak için bütün bunlara tanık olmak büyük bir acı. Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı, yanında eşi, iki üç bakanıyla birlikte yalın ayak, sırtında ihramla yürüyor. Türkiye televizyonu tam iki buçuk saat Kâbe'den yayın yapıyor. Bay Özal ve takımının oy avcılığını, seçim öncesi gösterisini bütün ulus ibretle seyrediyor. Nasıl iştir bu! Türkiye laik bir ülke değil midir? Devlet televizyonu, dinsel duyguların belli bir amaç için sömürülmesine nasıl araç olabilir? Nasıl olur da bir siyaset adamı devlet olanaklarıyla Arabistan'a gidip karısı, bakanları, kardeşleriyle saatlerce TV ekranlarında boy göstermeye cüret edebilir?

Hacca gitmek her zaman yaşanan bir olaydır. Geçmiş yıllarda da hac görevini yerine getirenler vardır. Ama bu denli gösteriş, bu denli coşku, bu denli dinsel sömürü yoktu. Cumhuriyetin ilanından bu yana hükümet görevlileri, politikacılar arasında hacca gidenler bu görevi sessizce, her türlü gösterişten, propagandadan uzak biçimde yerine getirirlerdi. 1930'larda, 40'larda, hatta DP iktidarı yıllarında 50'lerde hacca gitmek gitmemek konusu güncel bir sorun olmadı. Yasak mıydı hacca yolculuk? Hayır. Yalnız bu konuyu sömürmek gerçek anlamda İslam dinine inananlar için çirkindi, ayıptı, dinsel inanışa aykırıydı. Hacı olup olmamak kişinin kendi sorunuydu. Üstelik hac yolculuğuna çıkmanın da dinsel koşulları vardı. Mahallende bir tek aç, yoksul kişi varsa böyle bir göreve çıkamazdın! Oysa bu koşullara uymak diye bir şey yok! Hele politikacıların hacı olmak tutkusu yalnızca bir seçim yatırımı, çirkin bir sömürü...

Bay Özal iktidarda kalmak için her şeye katlanıyor, her çareye başvuruyor. Cümbür cemaat hac yolculuğuna, hem de devlet parasıyla, bakanlarını, ailesini de yanına alarak çıkmak İslamlığa da, insanlığa da ters düşen bir tutumdur. Böylelerinin hacılığı da yalandır, politikacılığı, yurtseverliği de... Cumhuriyet hükümetinin başındaki kişi -ki bu göreve nasıl, hangi olanaklarla geldiğini hep biliyoruz- şimdi din duygularını alabildiğine sömürerek bilgisizliği, taassubu, geriliği, ilkelliği, Atatürk devletinin karşıtı olan her çareyi, her yolu benimseyerek kullanarak yıllarca iktidarda kalmak hesapları peşindedir. Özal'ın kendi deyimiyle üçüncü kez hacı olmaya kalkması, papatyaların lideri sayın eşini, Suudilerle iş ortaklığı kurmuş kardeşini, birkaç bakanını yanına alarak TV'nin olanaklarını da olabildiğince kullanarak yerel seçim öncesinde kendisi ve partisi lehine bir propaganda gezisine çıkması çirkin bir politika esnaflığıdır.

DYP Genel Başkanı Demirel "Dinde alayiş yoktur. Kimse başbakana 'niye hacca gitti' diye sormuyor. Gider, kendi parasıyla gider. Bunu reklam ha-

disesi haline getiremez. İstismar edilmeyen bir Kâbe kalmıştı" diyor. Oysa SHP bu konuda nedense suskundur. Garip bir çekingenlik içindedir. Atatürk devriminin en önemlisi laikliği savunmak, dinsel duyguların sömürülmesine karşı çıkmak DYP'den önce SHP'ye düşmez miydi? Niye SHP genel sekreteri en az Demirel kadar açık konuşmaz? "Başbakanın hac ziyareti ile yerel seçimler arasında bir bağlantı düşünmek istemiyorum" ne demek? Sayın genel sekreter en kesin, en sert konuşması gereken bir konuda birtakım anlaşılmaz -ya da anlaşılır- hesaplarla "bunlar saygıdeğer düşünceler değildir" demekten başka söz mü bulamıyor!

SHP kendine, geçmişine, programına bağlı olduğunu söylediği Atatürk devriminin temel ilkelerine, en başta da laikliğe böyle mi sahip çıkacak? İlkokulun ilk sınıfından itibaren din dersleri konulmaya kalkışılıyor, SHP yöneticilerinde ses yok! Ülke gericiliğin bataklığına çekilmekte, yine ses yok! SHP'nin yeni yöneticileri sanmasınlar ki gericiliğe, dinsel duyguların sömürülmesine ses çıkarmazlarsa, hatta kendileri de aynı yola saparlarsa halkın gözünde büyürler, seçimlerde de oyları artar! Tam tersi olur. Olmuştur da... 1945'ten sonra Günaltay hükümetinin başlattığı sağa açılma, okullara din dersi koydurma, imam okulları açtırma yarışı CHP'nin ağır yenilgilere uğramasına neden olmadı mı? Sağcı partilerle bu alanda yarış edilemez. Yapılacak iş devrimci ilkeleri sonuna kadar tam bir açıklık ve içtenlikle savunmaktır. SHP'nin başarısı, seçmenlerin yüzde kırkının belki daha da çoğunun oylarını alabilmesi Atatürk devrimine bağlılığı ölçüsünde olacaktır. SHP yöneticilerinin bunu şimdiden bilmeleri iyi olur.

'Mavi Körfez' 754 milyar rica ediyor

TÜREY KÖSE *31 temmuz*

İZMİR — **"Mavi körfez-Yeşil İzmir"** Anakent Belediye Başkanı **Burhan Özfatura**'nın bir türlü gerçekleşmeyen en büyük düşü. Başkanlığı döneminde bu düşü gerçek kılacak pek önemli gelişmeler görülmedi, ama Özfatura, **"bu projeyi tamamlamak için yeniden aday olacağım"** açıkladı. Bugün yine körfez kirlenmeye devam ediyor. Bayraklı'dan İzmir'e girerken turistlerin hemen duyduğu, Özfatura'nın ise "duymadığı" pis bir koku karşılıyor insanları. Ve **"mavi körfez"** düşünün bugünkü rakamlarla bedeli 520 milyon dolar, yani 754 milyar lira.

Erken yerel seçimlerin gündeme gelmesiyle birlikte **"icraat"**ını anlatmaya başlayan Özfatura, **"konut, Tansaş ve aşevleri"** üzerinde duruyor, ancak körfezden pek söz etmemeyi yeğliyor. İzmir'in **"dini bütün, hacı"** Belediye Başkanının, kenti ne denli **"yeşillendirdiği"** tartışılabilir, ancak körfezi pek **"mavileştirmediği"** ortada. Kendisine sorarsanız, bu işin üzerine ilk kez bir belediye başkanı ciddi olarak gitmiş ve bu da kendisi olmuş, bu nedenle işi zor. Körfez için bugüne dek yaptıklarının özeti de şöyle:

"İzsu Deşarj Yönetmeliği uyarınca 191 işletme kontrol altına alındı. Körfezi kirleten işletmelerin yüzde 83'ü arıtma tesisi kurdu, yüzde 5'inin arıtma tesisleri proje aşamasında, yüzde 4'ünde inşaat sürüyor, yüzde 8'i ise önlem almadığı için sürekli uyarılıyor, cezalandırılıyor."

Özfatura'nın bir iki yıl önce sanayicilere açtığı savaş sırasında pek çok büyük işletme, arıtma tesisi kurdu. Aralarında Tekel, Sümerbank, belediye mezbahası, İzmir Basma Fabrikası gibi fabrikaların da bulunduğu bazı fabrikalar, aldıkları milyonluk cezalardan sonra buna yöneldiler.

Yeşildere'de 89 tabakhane arıtma tesisi kurdu. Ancak maliyetin yüksek olması nedeniyle bu tesisler pek çalıştırılmadığı gibi katı atıklarını tutmaya yarayan ızgaraları da kaldırdıkları için sık sık zabıta memurlarıyla karşı karşıya geldiler. Belediye önce ayrıntılı arıtma sistemi kurulmasında ısrar ederken, daha sonra **"nasıl olsa büyük kanal projesi yürütülüyor, ön arıtma yeterli"** görüşü ağırlık kazanınca, arıtma tesislerinin tamamlanması ve işletilmesi pek eskisi kadar önemsenmemeye başladı.



AĞUSTOS

"iyi" konut...
Ayda 180 bin taksitle.
PAMUKBANK
iyi bankadır

Cumhuriyet

Ankara-Eryaman'da
192 ay vadeyle konut.
PAMUKBANK
iyi bankadır

65. Yılı Sayı: 22968 Kurucusu: Yunus Nadi 350 TL. 4 Ağustos 1988 Perşembe

Anayasa değişikliğinin ilk oylamasında ANAP kabul, SHP 'ret' oyu verdi. DYP katılmadı

İlk turdan çıkan sonuç

Referandum

ÖZAL: KAÇIYORSUNUZ

***B**ir yanda yerel yönetimlerde yolsuzluk var diye bangır bangır bağırıyorsunuz, bir yandan da seçimin öne alınmasına karşı çıkıyorsunuz. Siz aslında yerel seçimlerin marttan bile sonra yapılmasını istersiniz. Bana muhalefetin seçimden kaçtığı hiçbir memleket gösteremezsiniz. Referandumda seçim meydanından kaçtığınızı bangır bangır bağıracağız.*

İNÖNÜ: BU ACELE NEDEN?

***N**için 4 ay daha sabredilip anayasadaki sürenin dolması beklenemiyor? Yerel yönetimlerde, ANAP'lı belediyelerde idaresizlik, yolsuzluk, hesapsız israf ve talan olayları bu kadar yaygın bir hal mi almıştır ki toptan bir değişmenin hemen yapılması şart oluyor? Yoksa kasımdaki seçimden hemen sonra daha büyük zamlara, yepyeni vergi artışlarına mı başvurulacaktır?*

DYP: MAVİ KİMİN RENGİ?

***G**eçen yıl 6 eylülde yapılan referandumda siyasi yasakların kaldırılmaması için akla hayale gelmeyecek sözler söylendi. Isparta meydanlarında 'Mavi renk Yunan rengidir' diyenlerin maviyi nasıl savunacaklarını çok merak ediyorum. Yasakları defterden silen aziz milletimiz, bu kez de sizleri defterden silecektir. Dürüst seçimden kaçarken kendi kuyunuza düşeceksiniz.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP'ın anayasa değişikliği önerisi, TBMM'deki ilk tur görüşmeler sonunda kabul edildi. Yerel seçimlerin 13 Kasım 1988 tarihinde yapılmasını öngören anayasa değişikliğine 283 kişi "evet", 93 kişi de "hayır" oyu verdi. SHP'liler hayır oyu kullanırken DYP'liler oy kullanmamayı tercih ettiler. Bu sonuç 48 saat sonra, yani cumartesi sabahı saat 10.00'da yapılacak ikinci tur oylamada da yinelenirse, anayasa değişikliği önerisi Cumhurbaşkanı Evren'in onayından sonra zorunlu olarak halkoyuna sunulacak. Evren'in değişikliği veto etmesi halinde ise Meclisin aynı kararı bu kez 300 oyla alması şartı aranacak. DYP'lilerin cumartesi günü yapılacak ikinci tur oylamada ANAP'ın 300 evet oyu bulmasına yardım etmesi halinde, anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulup sunulmayacağına Cumhurbaşkanı Evren karar verecek.

Başbakan Turgut Özal, **"Ana muhalefet de DYP de resmen milletten, seçimden kaçıyor"** dedi. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, iktidar partisinin büyük bir acele ve telaş içinde olduğunu bildirerek **"Özal'ın seçimden kaçıyorsunuz şantajı ile mahalle kavgası üslubu ile kendilerini makamına alet etmeye** "çalıştığını" söyledi. DYP'li Köksal Toptan da ANAP'ı **"Dürüst seçim kaçağı ilan edeceklerini"** açıkladı. ANAP'lı Oltan Sungurlu, **"Mart ayında seçime gitmenin bir iİemi olmadığı"** görüşüne yer verdi.

TBMM Genel Kurulu, erken yerel seçim için anayasa değişikliği önerisini görüşmek üzere dün saat 10.00'da toplandı. Öneri ile ilgili Anayasa Komisyonu raporu okunmasından sonra başlanan görüşmeler, iktidar ve muhalefet partilerinin birbirlerini, "**seçim kaçağı**" olarak suçlamaları ile geçti.

TBMM Genel Kurulu'nda anayasa değişikliği önerisi üzerinde ilk sözü SHP Genel Başkanı Erdal İnönü aldı. SHP'lilerin alkışları arasında kürsüye çıkan İnönü, ANAP'lılara **"Zaman varken bu**

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

İki parti de referandumdan tedirgin; yumuşama bekleniyor

ANAP ile DYP'de beklenti

***ANAP** ve DYP kulislerinden edinilen bilgilere göre, her iki parti de referanduma gidilmesine çok canı gönülden taraftar değil. İkinci tur oylamaya kadar geçmesi gereken 48 saatlik sürede, taraflar birbirlerine karşı bir "yumuşama beklentisi"ne girdiler.*

***DYP** bu sabah olağanüstü grup toplantısı yapacak. ANAP'lılar bu toplantıya büyük önem veriyorlar ve gerek Demirel'in dün Meclis'te konuşma yapmamasını, gerekse DYP'lilerin oy kullanmamasını "Henüz kesin tavrın belirlenmediğine" yoruyorlar.*

***ANAP**'ın Seçim Yasası'nda ve Partilere Hazine Yardımı Yasası'nda yapacağı değişiklikler bugün Meclis'te komisyonda tartışılacak. ANAP'ın DYP'nin eğilimine göre Seçim Yasası'nda DYP istekleri yönünde kimi ara formüller bulabileceğinden söz ediliyor. Bir iddiaya göre ANAP'ın yerel seçimler için TV'de propaganda imkânı tanıması bile mümkün.*

FARUK BİLDİRİCİ'nin haberi 8. Sayfada

REFERANDUMA GİDİŞ SÜRESİ 41 GÜNE İNİYOR 13. Sayfada

SHP'DE HAZIRLIK

Anayasaya aykırı mı?

HAKKI ERDEM

ANKARA — Erken yerel seçim için anayasa değişikliği TBMM Genel Kurulu'nda görüşülürken SHP'nin komisyonda 7 ANAP'lının önerisi ile eklenen 13 kasımda yerel seçim hükmünü taşıyan geçici maddeyi Anayasa Mahkemesi'ne götürme olasılığı karşısında, ANAP bu yolu kapamak için genel kurulda aynı içerikli 160 imzalı bir önerge verdi. ANAP'ın bu manevrasına karşın SHP'liler Anayasa Mahkemesi'ne gitmek için bazı nedenler olduğunu belirterek, durumu değerlendirdiklerini söylediler.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

İpotek Planı

ANKARA — Diyaloğu sürdürmenin yeni bir yöntemini buluyor Doğru Yol Partisi. Anayasa değişikliği tasarısının maddelere geçilmesi oylanırken, DYP oy kullanmıyor. Ama, "Tam anlamıyla protesto etmemek" için de Meclis Genel Kurulu salonunu terketmiyor...

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

MECLİS NOTLARI

Referandum olacak mı?

BETÜL UNCULAR

ANKARA — Referanduma gidilecek mi, gidilmeyecek mi? Dün TBMM kulislerinde, özellikle ANAP ve DYP kulisinde sürekli olarak yinelenen soru buydu. Anayasa değişikliği önerisinin ikinci kez oylanacağı cumartesi gününe değin referanduma gidilmemesi için ANAP'la DYP arasında resmi olmasa da ANAP ile DYP'nin üst düzey yöneticileri arasında TBMM koşelerinde esprilerin ağırlık taşıdığı konuşmalar kulaklara çarptı.

DYP'nin önümüzdeki iki günde bazı gelişmelerin beklentisi içinde bulunduğu öne sürülürken, siyasi yasaklarla ilgili

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Kurtuluş Yolu

ANKARA — Gazete manşetlerini görünce kamuoyu desteğini muhalefetin elinden aldığı sanısına kapılan Özal, neredeyse yerinde duramayacak. Alışılmışın dışında grup toplantısına, Meclise tam zamanında geliyor. Hem de koşar adımlarla. Bir şarkı söylemiş bin kez nepelenmiş insan-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Ekonomi Özal'ı seçime zorluyor

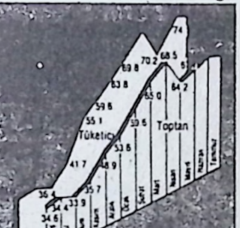
***Ö**zal, 1988'i "kayıp bir yıl" sayıyor. Yerel seçimi bu yıl içine sokmak istemekle genel seçimlere kadar rahatça çalışacağı 3 yıl kazanmayı hedefliyor*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal yönetimindeki ekonomi sahnesinde bu yıl da başrol seçimlere düştü. Geçen yılki ekonomik batağın sorumlusu olarak kamuoyuna tanıtılan "referandum ve seçim" ikilisi aradan 12 ay geçmeden yine ekonomik senaryodaki yerlerini aldılar. Başbakan Özal'ın ekonomiyi bir yıl içinde 4 kez seçim san-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

DİE'ye göre temmuzda toptan eşya fiyatları 2.2, perakende fiyatları 2.8 arttı

Enflasyon dorukta: %75.6



***DİE**'nin tüketici fiyat endeksi temmuz ayında yüzde 2.2 artarak yıllık enflasyonu 75.6 ile rekor düzeye fırlattı.*

***DİE**'nin tüketici fiyatları endeksindeki yıllık artış hızı nisan ayındaki yüzde 74.5 ile en yüksek noktasına ulaşmış, mayıs ayında da yeniden gerileyerek yüzde 70.2'ye düşmüştü.*

***T**üketici fiyatları yılın ilk yedi ayında yüzde 35.4, toptan fiyatlarda yüzde 36.2 yükseldi.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cebimizdeki enflasyon yüzde 75.6'yı buldu. Temmuz ayında yüzde 2.8'lik bir hızla yükselen Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) Tüketici Fiyatları Endeksi'nde yıllık artış oranı yüzde 75.6'ya ulaştı. Geçen ay yüzde 2.2 hızla artan toptan eşya fiyatları endeksine göre yıllık enflasyon düzeyi yüzde 68.4'e dayandı.

Tüketici fiyatlarındaki artışı yorumlayan bir hükümet yetkilisi şu değerlendirmeyi yaptı:

"Dikkat ederseniz, haziran ayında toptan eşya endeksinde yüzde 2.6, tüketici fiyatları endeksinde ise yüzde 2.2'lik bir artış yaşandı. Temmuzda tersine bir gelişme ile tüketici fiyatlarının daha yüksek çıkması bir [illegible] kaynaklanıyor. Özellikle turistik Ege ve Akdeniz kıyı bölgelerinde fiyat artış hızı daha yüksek oldu."

Hükümet yetkilisi böylece 1981 bazlı DİE Endeksi'nde ilk kez ulaşılan yüzde 68.4 ve yüzde 75.6 düzeyindeki yıllık artış rakamlarının bir ölçüde tatil yörelerinde temmuz ayında yaşanan yüksek talep patlamasına bağladı.

Yılın ilk 7 aylık döneminde perakende fiyatların yüzde 35.4, toptan fiyatların da yüzde 36.2'lik bir hızla arttıkları gözlendi. Geçen yılın temmuz ayı rakamları ile karşılaştırıldığında bu yılki fiyat artış hızlarının 1987'ye göre yaklaşık iki katına çıktıkları belirlendi. 1987 temmuz ayında tüketici fiyatlarındaki 12 aylık artış yüzde 37.9, toptan fiyatlardaki 12 aylık artış da yüzde 31.1 düzeyinde saptanmıştı. Geçen yılın ilk 7 ayında toptan fiyatlar yüzde 20.4, tüketici fiyatları da yüzde 19.6 hızla artmışlardı.

1987 temmuz ayında tüketici fiyatları yüzde 1.9, toptan fiyatlar endeksinde de yüzde 1.7'lik bir artış ölçülmüştü.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Türkiye Tüketici Fiyatları Endeksi'ndeki yıllık artış hızı bundan önce geçen nisan ayında yüzde 74.5 ile en yüksek noktasına ulaşmıştı. Bu aydan sonra fiyat artış hızında meydana gelen yavaşlama üzerine mayıs ayı itibarıyla yıllık fiyat artış hızı yüzde 70.2'ye gerilemişti.

Ancak fiyatlardaki bu gevşeme fazla uzun sürmedi ve haziran ayında tüketici fiyatları yüzde 2.2 arttı ve haziran sonu itibarıyla yıllık fiyat artışı da yeniden yükselerek yüzde 74.1'e çıktı.

Yeni kuvvet komutanları belli oldu

Askeri Şûra'da sürpriz yok

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na Oramiral Orhan Karabulut, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na Orgeneral Safter Necioğlu, Jandarma Genel Komutanlığı'na ise Orgeneral Burhanettin Bigalı atandı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ordu üst kademesindeki değişikliklerin bir bölümü belli oldu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na Oramiral **Orhan Karabulut**, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na Orgeneral **Safter Necioğlu**, Jandarma Genel Komutanlığı'na ise **Burhanettin Bigalı** atandılar.

Yüksek Askeri Şûra, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

İlaç Değerlendirme Komisyonu 'insan üzerinde denemeyi' kabul etti

Zakkuma izin çıktı!

***S**ağlık Bakanı Kitapçı, komisyonun kararı ile ilgili olarak "O ilmi bir kurul. İlmi kurulun vermiş olduğu karara ben evet de diyemem hayır da diyemem" dedi.*

***T**ürk Tabipler Birliği 2. Başkanı Prof. Türker "Kimyasal maddeleri bilinmeyen bir şey nasıl olur da insanlar üzerinde denenebilir. Son derece hatalı bir karar" dedi.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İlaç Değerlendirme Komisyonu, Dr. Ziya Özel'in kanseri tedavi ettiği iddia edilen zakkum ekstresinin **"insan üzerinde denenmesi yolunda"** karar aldı. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, komisyonun kararı ile ilgili olarak **"O ilmi bir kurul, ilmi bir kurulun kararına benim hayır demem mümkün değil"** derken, Türk Tabipler Birliği, alınan kararın "son derece hatalı" olduğunu açıkladı. Birlik Genel Sekreteri Uğur Cilasun, yasal yollara başvuracaklarını belirterek **"Bu kurulun kararını tanımayız. Avrupa'da insanlar, deney hayvanlarına eziyet ediliyor diye ayağa kalkarken, biz buna sessiz kalamayız"** dedi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Çöp gemisi için diplomatik girişim

***D**ışişleri Sözcüsü İnal Batu, çöp gemisi için Romanya ve F. Almanya nezdinde diplomatik girişimde bulunulduğunu söyledi.* **11.Sayfada**

KARADENİZ'DE ŞÜPHELİ FIÇILAR **11. Sayfada**



Kaptan Gunter Grossjahn, eşi Elke ve çocukları Markus ve Nicole'un tek dilekleri bir an önce ülkelerine kavuşmak

Arap Birliği'nden Bağdat'a destek

***İ**ran-Irak savaşını izlemek üzere 1984'te kurulan ve Arap Birliği Genel Sekreteri ile Suriye dışındaki yedi Arap ülkesinin dışişleri bakanlarından oluşan komite, Irak'ın "İran'la doğrudan görüşme" isteğini desteklediğini açıkladı.*

Dış Haberler Servisi — Körfez'de barış çabaları İran ve Irak'ın henüz anlaşamadıkları tavırlarıyla şimdilik sonuçsuz kalırken, Irak dün İran'a ait iki sanayi tesisine hava akınları düzenledi. Basra Körfezi'nde Birleşik Arap Emirlikleri'ne ait bir yük gemisi, bir patlama sonucu battı. 7 Arap ülkesinin oluşturduğu komite tarafından yayımlanan bildiride Irak'ın ateşkes için öne sürdüğü koşullar desteklendi.

İran'ın Resmi Haber Ajansı IRNA'nın haberine göre dün sa-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

BATU: IRAK'A BASKI YAPMAMIZ İSTENMEDİ **10. Sayfada**



Mathias Rust 4 yıl hapse mahkûm edilmişti

Uçağıyla Kızıl Meydan'a inmişti

Rust serbest

***G**eçen yıl, Cessna tipi tek kişilik uçağıyla Sovyet hava savunma sistemini atlatıp Moskova'ya inen 19 yaşındaki Alman genci Mathias Rust, Yüksek Sovyet Prezidyumu'nca affedildi. Rust, bir Lufthansa uçağıyla ülkesine gönderildi. Hamburg'daki adli kaynaklar Rust'un Almanya'da adalet önüne çıkarılabileceğini söylediler.* **8. Sayfada**

Vasiliu göz kırpıyor

***K**ıbrıs Rum yönetimi lideri, bir miktar Türk askerinin anlaşmadan sonra dahi geçici bir süre Kıbrıs'ta kalabileceğini ima etti.*

UFUK GÜLDEMİR'in haberi 10. Sayfada

KKTC'DEN ABD VE VASİLİU'YA UYARI
İZZET RIZA YALIN'ın haberi 10. Sayfada

ATİNA'DAKİ ABD ÜSSÜ KAPATILACAK
Arka Sayfada

ECEVİT: ABD KIBRIS KONUSUNDA EŞİT DAVRANMALI
7. Sayfada

***A**li Ulvi yıllık izninin bir bölümünü kullanacağından karikatürlerinin yayınına bir süre ara veriyoruz.*

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Yürüyor mu? Sürükleniyor mu?

"1988 kasımında mı, yoksa 1989 martında mı yerel seçim" tartışması Türkiye siyasal yaşamını bütünüyle kapsadı. Oysa, bu iki tarih arasında üç-dört aylık bir zaman vardır. Demek ki bu zaman parçası çeşitli açılardan çok değerliymiş ya da "hayati" imiş ki Meclis olağanüstü toplantıya çağrıldı. Anayasanın ilgili maddesinin değiştirilmesi için girişime geçildi. Bu satırların yazıldığı dakikalarda, iktidar partisi erken yerel seçim için gerekli işlemlerin takvimini oluşturuyordu. Önce parlamentoda iktidar çoğunluğuna dayanılarak yasama işlemleri yapılacak, sonra referanduma gidilecek, ardından yerel seçimlere ulaşılacaktı.

Olay bu görüntüsüyle çeşitli varsayımlara yol açacaktır.

Nedir bu varsayımlar?

1) Yerel seçimlerin erkene alınması için yapılacak referandumla ANAP kan tazeleyecektir. Çünkü halkoylamasının kendine özgü koşullarında televizyonu da kullanarak kamuoyuna yöneltilecek propaganda, iktidar partisinin oy oranını yükseltebilir. "Erken yerel seçim için anayasa değişikliğine evet" oyları ANAP'ın yüzde 36'lık oy oranını aşarsa, Başbakan Özal bun

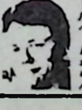
• • •

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

■ **FKÖ ile rekabet yok** *Urdun, Batı Şeria ile tüm bağlarını kesmesinin pratik sonuçları hakkında FKÖ ile görüşmelerde bulunacak.* 3. Sayfada

■ **Suikast planı Hindistan'ı karıştırdı** *Başbakan Rajiv Gandi'ye karşı suikast planını açıklayan Times of India'nın haberi geniş yankı uyandırdı.* 3. Sayfada

■ **Bir duvarda iki kültür** *Osmanlı sanatını araştırmak üzere İstanbul'a gelen dekoratör ressam Ducharry, Osmanlı minyatürlerini büyük boyutlarda duvarlara yansıtmayı amaçlıyor.* 4. Sayfada



■ **Müşterilerde 'adisyon' keyfi** *Üç gündür başlatılan "adisyon" uygulamasından büyük işletme sahipleri de müşteriler de memnun görünüyor.* 6. Sayfada

■ **Müzelere, tarihe geçecek zam** *Kültür ve Turizm Bakanlığı kendisine bağlı müzelerin giriş ücretlerini yüzde 100 artırdı.* Ekonomi'de

■ **Lig 20 ağustosta başlıyor** *1. lig fikstürü çekildi; F. Bahçe Rize'de, Beşiktaş Ankara deplasmanında.* Spor'da

■ **Antik stat dozerle gömüldü** *Bodrum'da bulunan antik stat, sanayi sitesinin yapımının engelleneceği endişesi ile üzerine toprak örtülerek kapatıldı.* Arka Sayfada

ABD Savunma Bakanı bugün Ankara'da

Carlucci ile 'kapsamlı' görüşme olmayacak

SEMİH İDİZ

ANKARA — ABD Savunma Bakanı Frank Carlucci, Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın konuğu olarak üç günlük [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Ürdün Kralı, Batı Şeria'nın ülkesinden ayrılmasını kabul ettiğini açıkladı

Kral Hüseyin FKÖ'nün yolunu açtı

1 ağustos

Dış Haberler Servisi — Ürdün Kralı **Hüseyin,** Filistinlilerin bağımsız bir devlet kurabilmeleri için İsrail işgali altındaki Batı Şeria'nın ülkesinden ayrılmasını kabul ettiğini açıkladı.

Kral Hüseyin, Ürdün radyosundan yaptığı konuşmada, **"Filistin halkının tek yasal temsilcisi olan Filistin Kurtuluş Örgütü'nün bağımsız bir Filistin devleti kurmak için bizden ayrılması isteğini göz önüne aldık"** dedi.

Hüseyin, Amman yönetiminin Batı Şeria'daki yasal ve idare fonksiyonlarını durduracağını da belirtti.

Kral Hüseyin, Filistin ayaklanmasını ve bölgedeki barışın sağlanması için sürdürülen çalışmaları desteklemeye devam edeceklerini de söyledi.

Ürdün, Batı Şeria'da kalkınmayı sağlamak amacıyla öngörülen bir milyar 300 milyon dolarlık yardım programını geçen hafta durdurmuş, Ürdün parlamentosu da Kral Hüseyin tarafından önceki gün feshedilmişti.

FKÖ yanlısı **El-Fecr** Gazetesi'nin yayın yönetmeni **Hana Siniora,** Ürdün Kralı Hüseyin'in son kararının, Ürdün ve işgal altındaki topraklar arasındaki ilişkilerde yeni bir döneme girildiğinin göstergesi olduğunu söyledi.

İşgal altındaki topraklarda bir başka Filistinli lider **Faysal Hüseyni** ise Kral Hüseyin'in ABD ve İsrail'e aynı anda açık bir mesaj gönderdiğini ve bu adımların artık işgal altındaki topraklarda her şeyin FKÖ'nün sorumluluğu altına girmekte olduğunu gösterdiğini söyledi.

Bu arada İsrail Dışişleri Bakanı **Şimon Peres,** Ürdün'ün halen Filistin sorununun taraflarından biri olduğunu ve işgal altındaki toprakların statüsünün değişmediğini açıkladı. Peres, iki ülkenin ortak sınırları olması ve Batı Şeria'da oturan Filistinlilerin Ürdün pasaportu taşımaları nedeniyle Ürdün'ün, Filistinlilerle İsrail arasındaki görüşmelerden ayrı tutulmasının mümkün olmadığını belirtti.

Filistin Kurtuluş Örgütü Merkez Komitesi de Ürdün'ün aldığı son karar üzerine Irak'ın başkenti Bağdat'ta olağanüstü toplandı. Toplantıya Yaser Arafat başkanlık ediyor.

Bağdat'taki Arap kaynakları, Ürdün Kralı Hüseyin'in son kararı konusunda şu değerlendirmeyi yaptılar:

"Bu kararlar, bir bakıma, Ürdün'ün artık Filistin'in ve FKÖ'nün arabulucusu, temsilcisi gibi rollere soyunmak istemediğini hem Filistinlilere, hem İsrail'e, hem de ABD'ye bildirmesidir. Artık ABD ve İsrail, FKÖ konusunda bir daha karşılarında Ürdün'ü bulamayacaklar. Dilerlerse doğrudan FKÖ'yü alacaklar karşılarına. Yoksa hiç değilse resmen muhatapsız kalacaklar. Bu anlamda, bu kararlar, FKÖ'ye verilmiş dolaylı fakat güçlü desteklerdir. Ürdün bir bakıma 'Amerika ve İsrail'e ben yapacağımı iyi niyetle yaptım, yapmaya çalıştım. Artık başınızın çaresine bakın' **demiştir."**

SEKİZİNCİ AY..

AĞUSTOS, YILIN SEKİZİNCİ AYIDIR. ESKİ ROMADA BU AY, ALTINCI SIRADA YER ALIR VE O NEDENLE "SEXTILIS" DİYE ANILIRMIŞ. İNGİLİZCE AUGUST, FRANSIZCA AOUT, ALMANCA AUGUST, İTALYANCA AGOSTO, MACARCA AUGUSZTUS, TÜRKÇE AĞUSTOS BİÇİMLERİNDEKİ SÖYLENİŞLERİNİN KÖKENİ, ROMA İMPARATORU AUGUSTUS'A DAYANMAKTADIR.



JUL SEZAR'IN YEĞENİ OLAN OCTAVIUS, İMPARATOR OLDUKTAN SONRA AUGUSTUS ADINI ALMIŞ, TAKVİMDEKİ DÜZENLEMEDEN SONRA 8. AY DURUMUNA GELEN "SEXTILIS"E KENDİ ADINI VERMİŞTİ.

TÜRK TARİHİNDE, ÖZELLİKLE KAZANILAN ZAFERLER NEDENİYLE AĞUSTOS AYI ZENGİNDİR. BU AYLA İLGİLİ ATASÖZLERİ DE AZ DEĞİLDİR. İŞTE BİR ÖRNEK: "AĞUSTOSTA SUYA GİRSEM, BALTA KESMEZ BUZ OLUR!"

Zakkuma izin çıktı

4 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İlaç Değerlendirme Komisyonu, Dr. Ziya Özel'in kanseri tedavi ettiği iddia edilen zakkum ekstresinin **"insan üzerinde denenmesi yolunda"** karar aldı. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, komisyonun kararı ile ilgili olarak, **"O ilmi bir kurul, ilmi bir kurulun kararına benim hayır demem mümkün değil"** derken, Türk Tabipler Birliği, alınan kararın **"son derece hatalı"** olduğunu açıkladı. Birlik Genel Sekreteri Uğur Cilasun, yasal yollara başvuracaklarını belirterek, **"Bu kurulun kararını tanımayız. Avrupa'da insanlar, deney hayvanlarına eziyet ediliyor diye ayağa kalkarken, biz buna sessiz kalamayız"** dedi.

İlaç Geliştirme ve Değerlendirme Kurulu'nun dün-

kü toplantısı 5 saat sürdü. Komisyon Başkanı Prof. Dr. **Naci Bor, "İnsan sağlığına faydalı olabilecek, insana zarar vermeyecek bir deneye cevaz vardır. Başka türlü bilimsel ilerleme olmaz"** dedi.

"Âlemdeki her türlü canlının insanlara hizmet için yaratıldığını" bildiren Prof. Bor, şunları söyledi:

"Toplantıda bilimsel olarak bu problemin nasıl çözüleceğine karar verdik. Kurul memleketimizin araştırma yönünden en önemli elemanlarından oluşuyor. Tabii bu komisyonda bulunmayanlardan da görüş aldık. Bize verilen görev, böyle bitkilerden elde edilen özsularda bir ilaç niteliği varsa, bunun nasıl meydana çıkarılacağını tespit ederek, hazırlanan raporu da bakanlığa vermek ve benzer müracaatlarda da kullanılmak üzere, yaklaşım metodu tespit etmemizdi. Biz bunu yaptık. Bu gruba katılmadığı halde ilgili kuruluşlardan pek çok bilimadamından görüş istedik.

Kamuoyunda çok iyi bilindiği gibi, Dr. Ziya Özel'in zakkumdan elde ettiği ekstrenin üzerinde kullanıldığını bildiğimiz hastalar var. Biz başka hastalarda da ekstrenin aynı metodlarla denenebileceğini, bakanlığa bu raporumuzda bildiriyoruz."

Bakanın danışmanlarıyla çalıştıktan sonra son kararı vereceğini kaydeden Bor şöyle devam etti:

"Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre bakanlık bu konuda yetkili merciidir. Sayın bakanın takdirleri, hem Ziya Özel'in elinde bulunan ekstrenin uygulanması, denenmesi, hem de bundan sonra ilaçlar ve ilaç ihtiva eden ekstreleri elde edecek hekimler için bir yol oluşturur."

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Nihat Kitapçı**, komisyonun kararıyla ilgili olarak AA'ya şu açıklamayı yaptı:

"İlmi kurulun vermiş olduğu karara 'Ben bu kararı tanımıyorum' da diyemem, 'tanıyorum' da diyemem. Tamamen bakanın dışında oluşmuş, kurulmuş, bu işi inceleyen bir kurul."

TTB'NİN TEPKİSİ

Türk Tabipler Birliği 2. Başkanı ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. **Kazım Türker**, zakkumun insan üzerinde denenmesi yolunda alınan kararın **"son derece hatalı"** olduğunu söyledi. Prof. Dr. Türker, **"Kesinlikle yanlış bir karar. Kimyasal maddeleri bilinmeyen bir şey, nasıl olur da insanlar üzerinde denenebilir. Hiçbir kurala uymayan son derece anlamsız bir karar"** dedi.

Türk Tabipler Birliği Genel Sekreteri Uğur Cilasun da yasal yollara başvuracaklarını belirterek **"Bu kurulun kararını tanımayız. Avrupa'da insanlar, deney hayvanlarına eziyet ediliyor diyerek ayağa kalkarken, biz buna sessiz kalmayız"** dedi. Cilasun, Cumhuriyet muhabirine konuyla ilgili olarak şunları söyledi:

"Uygulanabilmesi mümkün olmayan bir karar. Yasalara aykırı. Helsinki Sözleşmesi'ne aykırı, yapamazlar. Biz Tabipler Birliği olarak buna müsaade etmeyiz. İnsanlarımızı deney hayvanları gibi kullandırmamakta kararlayız. Hastalarımızı şarlatanlara emanet edemeyiz. Olmaz böyle bir şey. Sayın Özel bundan önceki kurul kararı için 'Bu bizi bağlamaz' diyordu. Bu yeni yapay kurulun kararı da bizi bağlamaz.

Yasal yollara başvururuz. Bakanlık çok büyük bir sorumluluk altına giriyor."



Samsun ve Sinop'a vurdu

Karadeniz'de şüpheli fıçılar

CENGİZ DEMİREL / CEMİL CİĞERİM *4 ağustos*

SİNOP / SAMSUN — Sinop ve Samsun'un Alaçam ilçesi sahillerine vuran **"esrarengiz variller"** heyecan yarattı. İçerisinde kimyevi maddelerle katı cisim preslenmiş teneke ve naylon artıklar bulunan variller incelemeye alındı. Şu ana kadar bu varillerden 67'sinin kıyıya vurduğu bildirildi. Alaçam'ın Yakakent kasabası ve Güzelçay köyleri sahilinde balıkçılar tarafından bulunan ve üzerinde **"R"** harfi ile **"ölüm tehlikesi ve yanıcı madde"** işareti bulunan varillerin dipierinin delinmiş olduğu gözlendi. Koruma altına alınan varillerden tahlil için örnekler alınıyor. Bu tahlilde kimyevi artıkların mahiyetinin ve radyasyonlu olup olmadığının belirleneceği bildirildi. Varillerden birinde eski ceket giysileri ve macuna benzer kimyevi maddeler de çıktı.

Konu ile ilgili bilgi veren Alaçam Kaymakamı **Ziya Coşkun**, Yamakent, Geyikkoşan, Göçkün, Toplu ve Doyuran mevkilerinde 200'er litrelik 60 adet fıçı-

nın bulunduğunu, çok sayıda fıçının da açıkta görüldüğünü söyledi. Kaymakam Coşkun, **"Fıçılar üzerinde 'R' harfi bulunuyor. Bazı fıçılar sahile vurmuş, bazılarını da balıkçılar getirmiş. Preslenmiş tenekelerin üzerinde yabancı yazılar var. Bazılarında kuru kafa, yani ölüm tehlikesi işaretleri bulunuyor. Samsun Valiliği'nden bir ekip istedik, bomba uzmanları geldi. Uzmanlar patlayacak bir şey olmadığını söylediler. Çevre sağlığı ekipleri gelerek incelemelerde bulundular. Radyasyon ölçümü konusunda alet olmadığından TAEK'ten yardım istendi. Bazı balıkçılar açık denizde çok sayıda fıçı bulunduğunu bildirdi. Bunların üzerinde kuru kafa işareti olduğundan getirmediklerini söylediler. 60 fıçıyı incelenmesi için yetkililere teslim ettik"** dedi.

Samsun Sağlık Müdürü Dr. **Erol Uysal** ise halk sağlığı ekiplerinin 13 fıçıyı incelemeye aldığını, kesin raporun bugün ya da yarın belli olabileceğini söyledi.

Bu arada Sinop sahillerine vuran ve kahverengi oldukları bildirilen atıkların ise ne olduğu henüz anlaşılamadı. Sinop Halk Sağlığı Ekipleri'nin örnekler alarak laboratuvar tetkikini yapmak istedikleri, ancak cisimleri tanımlayamayınca örnekler Samsun Halk Sağlığı Laboratuvarlarına gönderildi. Samsun Sağlık Müdürlüğü ilgilileri, fıçıların İzmit limanında yükü **"sanayi kumu"** olduğu beyan edilen, ancak kontrolde inşaat molozu olduğu anlaşılan Alman bandıralı Petersberg gemisinin yüklerini fıçılarla boşaltarak Karadeniz'den ayrılmış olabileceklerini belirttiler.

Öte yandan Ulaştırma Bakanlığı'ndan Samsun Gümrük Muhafaza Müdürlüğü'ne verilen bir tel emri ile limana gelen yabancı bandıralı gemilerin liman dışında tutulması, kontrolü yapılmadan limana alınmaması emredildi.

Alman patronlar için ihraç kararı

TİTAŞ'ta Schuca operasyonu

B. ECEVİT *9 ağustos*

ALANYA — Turizm Endüstri ve Tesisleri Ticaret ve Sanayi A.Ş. 6. Olağan Genel Kurulu, Milli Savunma ve Dışişleri Bakanlığı'na zırhlı araç ve gereç satan Schuca şirketinin sahipleri **Dr. Reinen Schutte** ve **Heinrich Thienen**'in, şirkete zarar verdikleri gerekçesiyle, TİTAŞ ortaklığından çıkarılmasını kararlaştırdı.

Bu arada genel kurul toplantısında Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan**'ın şirketle hiçbir ilişkisinin bulunmadığı da vurgulandı. Bilindiği gibi gazetemiz yayımlarında Vuralhan'ın Dışişleri Bakanlığı İdari ve Mali Daire Başkanlığı yaptığı sırada Schuca şirketinden zırhlı araç ve gereç alındığı, Vuralhan'ın TİTAŞ şirketine sermaye arttırımı sırasında Schuca'nın sahipleriyle birlikte ortak olduğu, Vuralhan'ın bir süre sonra ortaklıktan ayrıldığı belirtilmişti. Vuralhan'ın eşinin de bir süre bu şirkette çalıştığı yazılmıştı.

TİTAŞ'ın işlettiği Alanya İncekum Motel'de yapılan Genel Kurul'da daha çok Ercan Vuralhan ve iki Alman, Schutte ve Thienen hakkında basında çıkan olumsuz yazılara değinildi. Yönetim Kurulu Başkanı **Muzaffer Ataman** tarafından okunan 1987 faaliyet raporunda toplantının gecikme nedeni, yine İncekum Motel'in yanında yapılmakta olan 4 yıldızlı 654 yataklı otel için gerekli finansmanın sağlanmasının ve yöre halkı ile ilişkilerinin düzeltilmesinin beklenmesi olarak açıklandı.

Bu arada Muzaffer Ataman bir İngiliz firmasının 25 milyon mark ile TİTAŞ'a ortak olmak istediğini, bunun da görüşmelerinin sürdüğünü söyledi. Ataman üyelerin bu konuda da yönetim kuruluna yetki vermesini istedi. Bu istek "oy birliği" ile kabul edildi. Şirketin sermayesinin de 13.5 milyar liraya çıkartılması kararlaştırıldı.

Toplantı boyunca, Ercan Vuralhan ve 2 Alman hakkında basında çıkan yazılar nedeniyle TİTAŞ'ın yıpratılmaya çalışıldığı söylendi. Muzaffer Ataman bu konuda da **"Basında çıkan yazılarda belirtildiği gibi Ercan Vuralhan olayıyla TİTAŞ'ın hiçbir ilişkisi yok. Dışişleri Bakanlığı tarafından alınan zırhlı araç gereç alımıyla da ilgimiz yok, olmadı da Sayın Uğur Mumcu'nun yazılarında görüyoruz ki TİTAŞ baltalanmak istendi. Başka bir kuruluş veya şahıslar olsa neyse ama TİTAŞ bir işçi şirketidir. Neden baltalanmak isteniyor? Tüm bu yayımlar nedeniyle bankalar kredi vermek istemiyorlar. Çok zor durumda kaldık"** dedi.

Raporda bulunan konu ile ilgili TBMM'deki görüşmelerin tutanakları da okundu.

İKİ ALMAN'A İHRAÇ KARARI

Toplantı gündeminin son maddesi olan **"Dilek ve Temenniler"** bölümünde **Alişan Hızlı** ve arkadaşları tarafından yazılı, **Muzaffer Ataman** tarafından sözlü olarak verilen önergeyle **"Şirkete zarar verdikleri"** gerekçesiyle ortaklardan **Reinen Schutte** ve **Heinrich Thienen** ile çocuklarının ortaklıktan çıkarılması için yönetim kuruluna yetki verilmesi istendi. Oylamada bu istek de kabul edildi.

Schutte ve Thienen ile çocuklarının TİTAŞ'ta 100 binde 99 hisseleri bulunuyor. Ataman'a, **"Bu bir şirkettir, dernek veya vakıf gibi ortakları çıkaramazsınız. Kanunlara da aykırı değil mi bu?"** diye sorduğumuzda şu yanıtı verdi:

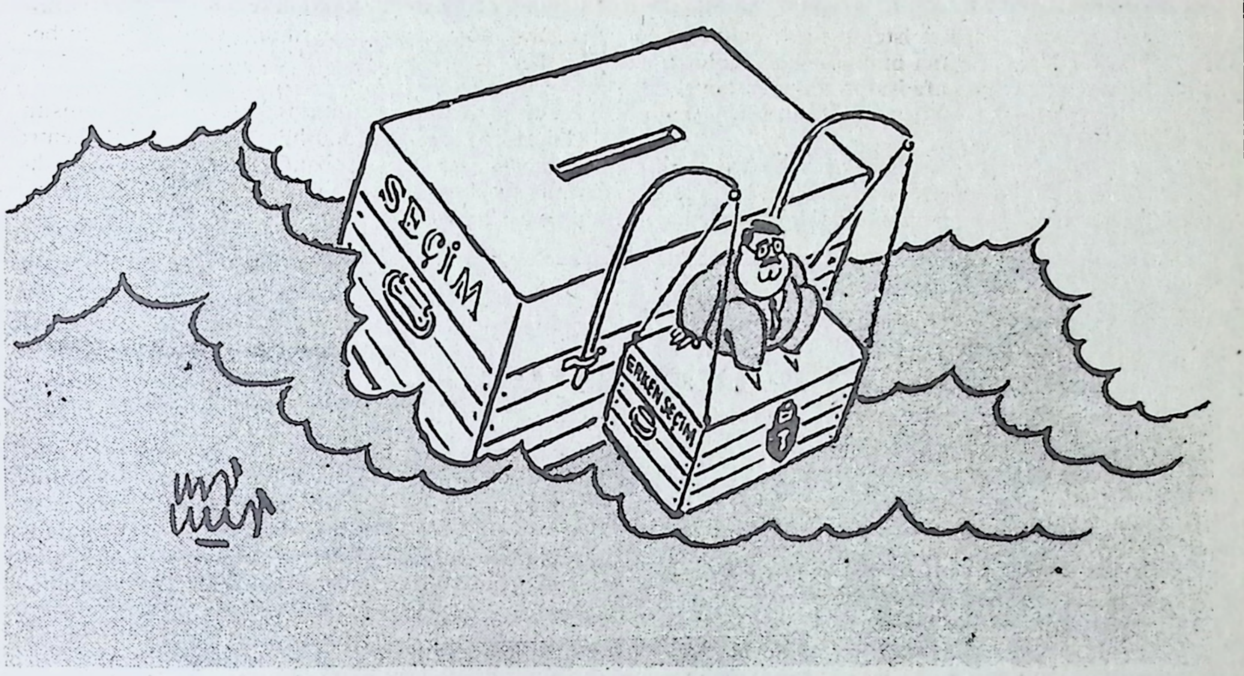
"Evet böyle bir kararla 'sizi çıkarıyoruz' **diyemeyiz. Ama ilk önce kendilerini bulup konuşacağız.** 'Bize zarar veriyorsunuz' **deyip hisselerini ya başka birine ya da şirkete satmalarını önereceğiz. Eğer kabul etmezlerse hukuki yönlerini araştıracağız. Sanıyorum kanunlarımızda böyle bir madde vardır. Bizi yıprattıkları için ihraç edebiliriz."**

Bilindiği gibi iki Alman TİTAŞ'a 2 Haziran 1982 yılında girmişlerdi. Ercan Vuralhan aynı tarihte ortak olmak için TİTAŞ'a başvurmuş ve 8 Mart 1983 yılında da ayrılmıştı. İki Alman Schutte ve Thienen'in ise aylık ödemelerini de yaparak ortaklıkları devam ediyor.

Schuca şirketi sahipleri, Dışişleri Bakanlığı'na zırhlı araç ve gereç dışında bakanlığın bütün dış temsilciliklerinin kırtasiye malzemelerini de karşılamışlardı. Bu alım satım işi bittikten sonra Dr. Thienen Schu-

ca şirketini bir başka Alman işadamına devretmişti. Gazetemiz yayımlarında Dr. Schutte ve Thienen'in Düsseldorf'ta ormanlık bir alanda bir randevuevi işlettikleri de yazılmıştı. Vuralhan'ın 1982 yılında TİTAŞ'a sermaye arttırımı sırasında ortak olduğu dönemde, ayrıca Schuca şirketinden Cumhurbaşkanlığına zırhlı araç da alınmıştı. Bir süre sonra ise arabanın ön camı çatlamış ve şirkete iadesine karar verilmişti.

Bu arada Bonn Büyükelçiliği kançılarya memuru **Osman Öznur**'un yeğeni Muzaffer Ataman, oğlu **İbrahim Öznur** da TİTAŞ'a ortak olmuşlardı. Osman Öznur, yeğeni, eşi ve oğullarının ortak olduğu Öztur adlı tatil köyleri yapan bir de şirket kurmuştu. Öznur, Vuralhan'ın Ankara Hoşdere Caddesi'ndeki evinde kiracı olarak oturuyor.



25 Eylüldeki Referandum...

HASAN CEMAL *13 ağustos*

Türkiye, siyasal yaşamın artık gün geçtikçe ısınacağı bir döneme girmiş bulunuyor. Bir yıl boyunca *"politika"*nın hemen her şeyin üstünde tutulacağı bir takvim işlemeye başlamıştır.

25 eylüldeki referandumu, sonucuna göre, kasım ya da gelecek yıl martta bir yerel seçim izleyecektir. Bu seçimde ANAP'ın oyları, geçen yılki yüzde 36'nın altına inerse bu kez de sıra, eski deyişle, eşyanın tabiatına uygun olarak bir erken genel seçime gelebilir. Bir yıllık takvimin en ilginç aşaması ise hiç kuşkusuz cumhurbaşkanlığı seçimiyle kendini belli edecek.

25 Eylüldeki referandumla başlayarak 1989 kasımındaki cumhurbaşkanlığı seçimiyle noktalanması muhtemel olan bu sürecin, özellikle Başbakan Özal açısından olmak ya da olmamak çizgisinden işleyeceğine kesin gözüyle bakılabilir. Önce halkoylamasında *"evet"*e ulaşmak, kasımdaki erken yerel seçimde de yüzde 36'nın altına düşmemek, ANAP lideri için yaşamsaldır. Bu sonucun her ne pahasına olursa olsun alınabilmesi için siyaset sahnesinde her türlü oyunun sergilenmesi Özal iktidarından beklenmelidir.

O yüzden politik yaşam, gerilimin gitgide tırmanacağı günlerin eşiğindedir.

Yaşanacak siyasal mücadele nasıl bir yaklaşımla değerlendirilebilir? Referandumun anlamı nedir?

Bize kalırsa 25 eylüldeki referandum, bir yerel seçimin dört ay önce ya da sonra yapılmasından daha farklı bir anlam taşımaktadır. Halkoylamasını bir yerel seçimin dört ay erkene alınmasına indirgemek, yüzeysel bir bakış açısını yansıtır. Her şeyden önce, bir yerel seçimi dört ay önceye almak için anayasa değiştirip halkoylamasına gitmenin mantığı inandırıcı olmaktan uzaktır.

1982 Anayasası'ndaki her türlü antidemokratik hükme bugüne kadar sahip çıkmış bir Başbakan'ın, bu referandumla demokrasi havariliğine soyunmaya kalkışmasının ise üstünde bile durmak gerekmez.

Bunun gibi, dört ay sonraki seçime *"evet"* diyen bir SHP'yi ve 13 kasımda seçime *"dürüst, adil ve eşit"* olması koşuluyla *"evet"* demiş bir DYP'yi, *"sandık kaçağı"* olarak ilan etmek de inandırıcı değildir. Ayrıca muhalefetin de iktidar gibi seçimin zamanlaması ile koşullarına dönük bazı temel tercih-

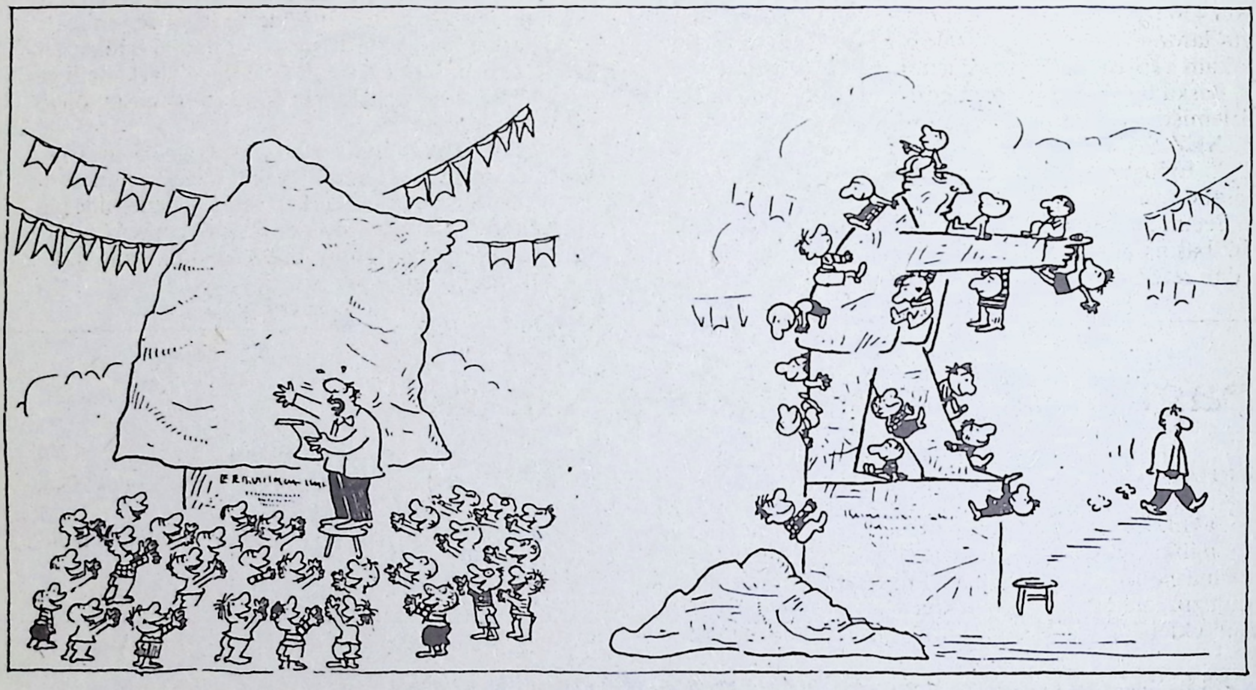
leri olması, demokrasi oyununun çerçevesi içinde yer alır ve her zaman *"seçimden kaçmak"*la bir tutulamaz.

25 eylüldeki halkoylamasını, sağ-sol, Özal - İnönü, Özal - Demirel gibi yaklaşımlarla değerlendirmekten kaçınmak yerinde olacaktır. Kısır ya da dar ufuklu bakış açıları, referandumun gerçek anlamının perdelenmesine yarayabilir.

Gerçekçi yaklaşım, referandumu iktidar - muhalefet çerçevesine oturtmaktır. Böylece *"beyaz"* oylar, Özal iktidarının politikalarına *"evet", "kahverengi"* oylar, *"hayır" anlamına gelecektir.*

Başbakan Özal, kendisine, en uygun koşullarda güven tazeleyebilmek ve seçimleri kazanarak Çankaya Köşkü'ne tırmanabilmek için referanduma gitmektedir. Bunun için 25 eylülde beyaz oy vermek, Sayın Özal'ın dünyaya bakışına, ekonomi politikalarına, demokrasi anlayışına "evet" demektir; kahverengi oy da *"hayır"* demektir.

Bize göre referandumun başka bir anlamı yoktur.



Altı yılda 8. kez sandık başına

13 ağustos

Haber Merkezi — 25 eylülde yapılacak anayasa değişikliği ile ilgili referandumla 1982 Anayasası döneminde sekizinci kez sandık başına gidilmiş olacak. Bu arada anayasaların kabulü ve değişikliği için 1961'den bu yana yapılan üç oylamada da evet oylarının fazla olduğu, halkın kendisine sorulan soruya **"evet"** yanıtını verdiği görüldü.

Bundan önce iki kez 1961 ve 1982 anayasalarının metinleri için referandum yapılmış, geçen yıl da eski siyasilerin yasaklarının kaldırılması ile ilgili anayasa değişikliği halkoyuna sunulmuştu. Her üç oylamada da sonuç **"evet"** çıkmıştı.

Bu üç halkoylamasında **"evet"** oyu oranları tarih sırasına göre; yüzde 61.7, yüzde 91.3 ve yüzde 50.16 şeklinde gerçekleşmişti.

Oylamaya katılım oranı ise her halkoyunda da yüksek olmuştu: Yüzde 81, 91 ve 93.

"Evet-hayır" oranı gibi siyasal ortama göre değişen unsurların yanı sıra referandumların en çok değişen yanları da "renkler" oldu. Oy pusulaları, her birinde farklı bir renge boyandı.

1961'de Türk halkından **"açık kırmızı - beyaz"**, 1982'de **"mavi - beyaz"**, 1987'de ise **"turuncu - mavi"** arasında bir seçimde bulunması istenmişti.

1961 ANAYASASI

İlk halkoylaması 27 Mayıs 1960'ın yaklaşık bir yıl sonrasında 9 Temmuz 1961'de yapıldı ve Kurucu Meclis'in hazırladığı yeni anayasa, halkoyuna sunuldu.

Sonuç: Yüzde 38.3'e karşılık, yüzde 61.7 evet oyuyla anayasa kabul edildi ve yürürlüğe girdi.

1982 ANAYASASI

1980 12 Eylül askeri müdahalesinin ardından, Danışma Meclisi tarafından hazırlanan ve Milli Güvenlik Konseyi'nin onayından geçen 1982 Anayasası'nı oylamak üzere sandık başına gidildi.

6 Kasım 1982 pazar günü yapılan oylamada bu kez sandığa gitmek zorunlu hale getirilmişti.

Sonuç: Yüzde 8.6'ya karşı, yüzde 91.3 **"evet"** oyu ile anayasa kabul edilerek yürürlüğe girdi.

1987 REFERANDUMU

Büyük oy farkıyla kabul edilerek yürürlüğe giren 1982 Anayasası'nın üzerinden henüz 5 yıl geçmiş ol-

masına karşın, 1982 Anayasası'yla getirilen **"eski siyasilere seçme ve seçilme yasağı"** hükmü, yoğun tartışmaların ardından halkoyuna sunuldu.

Hararetli bir propaganda kampanyasını takiben 6 Eylül 1987 günü yapılan 3'üncü halkoylamasında halk yine **"evet"** diyordu. Ancak bu kez daha önceki iki oylamanın aksine **"iktidarın hayır istemesine karşın"**, olumlu oy veriyordu.

1987 halkoylamasını diğerlerinden ayıran önemli bir özellik de evet ve hayır oyları arasındaki çok küçük farktı. Resmi rakamlara göre oylamaya 24 milyon 436 bin 821 yurttaş katılmış ve **"evet"** oyları, **"hayır"**lardan yalnızca 75 bin 066 adet fazla çıkmıştı. Bu rakam toplam seçmen sayısının binde 3'üydü.

Başka bir deyişle seçmenlerin binde 3'ü, sonucu belirlemişti.

8. KEZ SANDIK BAŞI

25 Eylül referandumu, cumhuriyet tarihinin 4. referandumu olacak.

Seçmenler, son 6 yıllık dönem içinde yedi kez sandık başına gittiler. İlk kez 7 Kasım 1982 tarihinde yapılan referandumda anayasa için oy kullandılar. Referandumla birlikte Türkiye'de ilk kez cumhurbaşkanı da halkın oylarıyla seçilmiş oldu.

Anayasa oylamasını, 6 Kasım 1983'te genel seçimler izledi. 1980 harekâtından sonra gerçekleştirilen bu ilk milletvekili genel seçiminde ANAP, TBMM'nin 400 sandalyesinden 211'ini kazandı.

Genel seçimlerden 4 ay sonra, seçmenler bu kez yerel seçimler için sandık başına gittiler. 25 Mart 1984 tarihinde yapılan yerel seçimleri 28 Eylül 1986 tarihinde 11 ilde yapılan milletvekili ara seçimleri izledi.

Seçmenler, 1987 yılında 3 kez sandığa giderek oy kullandılar. 7 Haziran 1987'de 84 beldede yeni belediye başkanlığı seçimleri yapıldı. Bunu, 6 eylülde gerçekleştirilen ve anayasanın siyasi yasaklarla ilgili geçici 4. maddesinin kaldırılıp kaldırılmamasını öngören referandum izledi.

6 eylül referandumundan yaklaşık 2.5 ay sonra Türk seçmeni bu kez milletvekili genel seçimlerinde oy verdi. 29 Kasım 1987 erken genel seçimlerinde parlamentoda, 450 sandalyeden 292'sini ANAP aldı.

25 eylül referandumuyla 1982'den bu yana 8. kez sandık başına gidilmiş olacak..

Sağlık kültürümüzde gezinmek...

ERDAL ATABEK *14 ağustos*

Sağlık kültürümüz nasıl oluşur?

Sağlık kültürümüz de genel kültürümüz gibi çok karmaşık etkenlerle oluşuyor kuşkusuz. Geçmiş dünyamızın izlenimleri, geleneklerimiz, değişmelerimiz, yeni eklenen bilgilerimiz kültürümüz üzerinde etkili.

Bu hafta, şimdiye değin söz etmediğimiz bu konuda biraz gezinelim istedim.

"Taburcu" sözcüğünün nereden geldiğini hiç düşündük mü?

Bugün bile gazete haberlerine kadar dilimize girmiş olan bu sözcük, aslında bir "askeri hastane" terimidir.

"Hastanın hastaneden çıkması" demek olan "taburcu", iyileşen askerin hastaneden çıkarak taburuna gidebileceği anlamını taşır. Oysa bizler "taburcu" sözcüğünü bütün sivil sağlık kurumlarımızda bugün bile kullanıyoruz.

Yurtdışında tedavi görerek hastaneden çıkan tanınmış bir kişi için bile "taburcu oldu" deyimi kullanılıyor.

Bir devlet hastanesinde asistanlık yaparken "taburcu" teriminin yanlış kullanıldığı dikkatimi çekmişti. Durumu şefime açıkladım:

— **"Efendim, çıkardığımız hastalar için tabelasına "taburcu" sözünü yazıyoruz. Oysa burası askeri hastane değil, hastanın da çıkınca tabura gittiği falan yok. Herhalde eskiden kalma bir deyim. Uygun görürseniz hastanın tabelasına "çıktı" ya da "çıkarıldı" yazalım.**

Kliniğin şefi şöyle bir düşünmüştü:

— **"Doğru. Hiç dikkatimizi çekmedi. Bizim değiştirmemiz pek bir şey sağlamaz ama haklısınız. Siz öyle yazın"** demişti.

Ben de öyle yazmıştım.

Gerçekten de o günden bugüne pek bir şey değişmemiş. Hasta kadın olsun, erkek olsun, çocuk olsun hastaneden çıkınca "taburcu" olur.

Günlük dilimize de girmiş olan **"altıdan yemek"** de öyle.

"Bugün yemek altıdan". Evlerde bile çok güzel bir yemek olduğu zaman kullanılan bu deyim de askeri hastanelerin diyet listesiyle ilgili yönetmelikten kalma.

Belki bugün askeri hastanelerimizde bile kullanılmayan bu deyimin aslı, hasta diyetinin numaralanmasına dayanıyor.

Liste 1'den 6'ya kadar düzenlenmiş. 1'inci liste en sıkı diyet ve en az besin demek. Arttırılarak 2, 3, 4, 5 oluyor. Listenin 6 numarası ek besinlerle zenginleştirilmiş bir beslenme listesi.

Sanırım, askeri hastanelerdeki iş çokluğunda zaman kazanmak için, hastanın diyetini ayrı ayrı yazdırmak yerine liste numarası konması düşünülmüş. Doğru düşünülmüş bu sistem, giderek sağlık kültürümüze yerleşmiş.

Kadınlarımızın kullandığı **"renkli"** deyimi de bana ilginç gelir.

"Renkli", âdet günleri için halk kadınlarının kullandığı bir deyim.

Sözcüğün kökeni sanırım aslı Fransızca olan "regl" sözcüğünden gelmedir. Reklamlarda eskiden **"muayyen zamanlar"**, şimdilerde **"belirli günler"** olan kadınların aybaşı ya da âdet kanamaları için kullanılan "renkli" sözcüğü olayın rengini de belirttiği için bize özgü bir deyim olmuş.

Bilenlerin dilinde "regl", "periyot", "mens" olan âdet görme, halk kadınının dilinde "renkli olmak" ya da "renkli zamanı"dır.

"Karantina" İtalyanca kökenli bir sözcük. Hastalık bulunan bir geminin ya da bir yerin, hastalığın yayılmasını önlemek için bir süre giriş-çıkışlardan uzak tutulması demek. Sözcüğün kökeni "kırk gün"den geliyor. Kırk gün süreyle orasının giriş-çıkıştan

uzak tutulmasına değiniliyor. Oysa bugün, hastanelerimizin hasta kabul bölümünün adı karantina. Toplum kültürüne girmiş bir sözcük de "manyak".

"**Manyak**", tıp dilinde "psikoz manyakdepressif" (PMD) denilen bir hastalığın bazı belirtilerinden esinlenerek yayılmış bir deyim. Kimi zaman çocukların, gençlerin bile birbirlerine söylediğini duyuyorum: "**Sen manyaksın galiba**".

"**Manyak**" belirtiler, taşkınlık diye tanımlanabilir. Toplum kültüründe "**alışılmamış şeylerin yapılması**", "**aşırılıklar**", "**saplantılı tutumlar**" için kullanılıyor.

"**Bakırköylük**", artık eskisi kadar kullanılmayan bir deyim. Ünlü, akıl-sinir hastanemizin Bakırköy'de bulunmasından kaynaklanan bu deyim, "**delilik**" demekti. "**Sen delirdin galiba**" anlamına "**Bakırköylüksün**" ya da "**Bakırköy'e git**" biçiminde kullanılır, çeşitli sorunları olanların bu ünlü hastanemize gitmelerinde duraksama yaratırdı. Bugün gerek toplumun ruh hastalıklarına bakışının değişmesi, gerekse birçok ilimizde ruh ve sinir hastalıkları kuruluşları bulunması bu yargıyı değiştirmiştir.

Ünlü ruh-sinir hastalıkları hocasının adı da toplum kültürümüze girmiştir. **Mazhar Osman Uzman** ve **Fahrettin Kerim Gökay.**

Halk dilinde "**Mahzar Osmanlık**" deyimi de delilik, çılgınlık demekti. Sonradan "**Fahrettin Kerimlik**" deyimi gene bu anlamda kullanılmaya başlandı.

Fahrettin Kerim'le ilgili başka bir deyim de bir süre kullanılmıştır.

Prof. Dr. Fahrettin Kerim, bir ara İstanbul Valiliği yapmıştı. Ünlü hoca, valiliği sırasında aşırı içki içerek taşkınlık yapanların bellerinden su aldıracağını söylemiş, sanırım böyle aşırı taşkınlık yapılmasına karşı önlem olarak düşünmüştü. Akşamcılar, buna karşılık o sırada yeni çıkan daha kısa boylu bir rakı şişesine "Fahrettin Kerim" demeye başladılar. Hocaya bunu söyledikleri zaman güldüğünü duymuştum. Bu deyim artık yaşamıyor, anısı vardır.

Her iki ünlü hocamız da kendine özgü kişilikleri olan "tek kişilik kurum"lardı.

Kültürümüze girmiş bir deyim de "**ince hastalık**"tır. Veremden çok korkulduğu uzun yıllar boyunca "verem" sözcüğünün ağza alınmaması için bulunan bu deyim, aynı zamanda tüberküloz hastalığının zayıflatıcı, insanı incelten özelliğine de değinmektedir. O dönemlerde zayıf kişilerde "ince hastalık" olabileceği kuşkusu yoğundu. Zayıflık büyük bir handikap sayılır, ince kızların ileride verem olabileceği sanısıyla evlenme şansları bile gölgelenirdi. Şişmanlık, tombulluk ise "ince hastalığa" karşı bir güvence sayılır, genç kızların et, can tutmasına özel bir önem verilirdi. Bugün, zayıflamak için diyet yapan genç kızlara, annelerinin "**dikkat et, hasta olursun**" sözlerinin altında bile bu kültürel özellik yatmaktadır sanırım.

Oysa, artık bu dönem bitti. "Zayıflık ideolojisi", bu alandaki endüstrileşmenin güçlü desteğiyle "şişmanlık kötüdür" kültürünü yarattı.

Korkulu hastalıklarımız da değişti. Verem korkusu çoktan bitti. Çiçek hastalığı silindi. Büyük salgınlar yok. Ama şimdilerin iki hastalığı korku yaratmanın simgeleridir: Birisi "amansız hastalık", ikincisi "edis".

"Tutulduğu amansız hastalıktan kurtulamayarak...". Adından bile korkulan hastalık "kanser"dir. Gerçek bir korku kaynağı.

İkincisi, ünü hızla artan AIDS. Dilimizde "edis"e kayan, hatta ünlü spor ayakkabısı "Adidas"a uzanma eğilimi gösteren çağımızın vebası.

Sağlık kültürümüze kısa bir göz atmak da düşündürücü değil mi?

Temmuz 88 raporunda Türk ekonomisinin gidişi değerlendirildi

İşte IMF raporu

BİLAL ÇETİN *16 ağustos*

ANKARA — Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) Temmuz 1988 tarihini taşıyan "**Türkiye: Son Ekonomik Gelişmeler**" başlıklı raporunda üç nokta vurgulandı.

1- Enflasyon: Türk ekonomisinde enflasyon bu yılın ortasında da düşmedi.

2- Gelir dağılımı: Ülkedeki gelir dağılımı ücretli kesim aleyhine bozuluyor.

3- Hayali ihracat: Fiktif ihracat olarak da isimlendirilen hayali ihracat için raporda, "**Türkiye'nin 1982-87 döneminde OECD ülkelerine yönelik ihracat rakamının, OECD ülkelerinin Türkiye'den yaptığı ithalat rakamını sürekli olarak aştığı görüldü**" deniliyor.

4- KİT'lere zam: Raporda KİT ürünlerine haziran ayında yapılan zammın enflasyon ile kamu ürünleri arasındaki farkı tümüyle kapatmadığı belirtiliyor.

5- IMF kamu açığının ilk kez 1987'de 1980'deki düzeyin üzerine çıktığını ve programlananın iki katı olduğunu belirtiyor.

Enflasyon: Enflasyon yıl ortasında da düşmedi. 1986 ve 1987'nin büyük bölümünde dünya petrol fiyatlarının gerilemesi sonucu Türk ekonomisi dönemi enflasyonu kontrol ederek geçirdi. Bu durum 1986 yılında dış ticaret hadlerinin yüzde 12 yükselmesi ve KİT fiyatlarının da düşük tutulması sonucuna yol açtı. Ancak özel sektörün ürettiği malların fiyatları 1986 yılı sonundan itibaren yükselmeye başlarken, kamu kesimi bu artışı 1987 yılı sonuna kadar takip etmedi. KİT'lerin ürettiği malların fiyatlarına sadece 1987 yılının sonunda ve seçimlerden sonuç alınınca aralık ayında bir zam yapıldı. Kasım 1987 ile Mart 1988 arasındaki dönemde toptan eşya fiyatları endeksine göre kamu kesimindeki fiyat artışları yüzde 46'ya, özel sektör fiyat artışları yüzde 38'e ulaştı. Ancak bu fiyat artışlarına rağmen kamu kesiminin fiyatları Türkiye'deki genel enflasyon düzeyini yakalayamadı. Hükümetin haziran ayındaki KİT fiyat ayarlamaları bu enflasyon farkının bir ölçüde kapanmasına yol açtıysa da yine de farkı tümüyle kapatmaya yetmedi. Ayrıca KİT ürünlerine yapılan zamlardan kaynaklanan dolaylı vergi artışları da ilgili KİT'lere yansıtılmadı ve KİT'lerin 1987 yılında yaşadıkları düşük fiyatların yarattığı finansman baskısı 1988'de gideri-

lemedi.

Hayali ihracat: Türkiye'de ihracata tanınan geniş mali desteklerden yararlanmak isteyen ihracatçıların gerçek ihracat rakamlarını olduğundan yüksek gösterdikleri genelinde kabul edilen bir gerçektir. Türk otoriteleri aslında boyutu abartılamayacak bu istismar karşısında önemli bir kampanya açacak ölçüde sorunu ciddiye almış bulunuyorlar. Fiktif ihracatın (hayali ihracat) resmi kur ve teşvik politikası ile yakından ilgisi bilindiğinden, Türk otoriteleri dış ticaret ve kur politikalarının belirlenmesinde fiktif ihracatı hesaba katıyorlar.

Türkiye'nin ihracat istatistikleri ile alıcı ülke ithalat istatistiklerinin karşılaştırılmasını içeren bir araştırma fiktif ihracata ışık tutulabilmesi için yapıldı. Ancak, İran, Irak ve Suudi Arabistan gibi Türkiye'nin önemli ticari ortaklarına ilişkin verilen olmadığından bu araştırma sadece OECD ülkeleri ile sınırlı oldu. Araştırmanın ana amacı Türkiye'de 1987'de yaşanan yüzde 37'ye dayanan hızlı ihracat artışının alıcı ülkelerin istatistiklerine yansıyıp yansımadığını ortaya çıkarmaktı. Türkiye'nin 1982-87 dönemi OECD'ye yönelik ihracat rakamının OECD'nin aynı dönemde Türkiye'den yaptığı ithalat rakamını sürekli olarak aştığı görüldü.

OECD ülkeleri içinde özellikle Almanya ve İtalya'da OECD genelinin üzerinde farklara rastlandı. Ancak ABD'de bu fark düştü ve tersine işlemeye başladı. Genel olarak da iki grup verinin karşılaştırmasındaki farkın yıllar itibarıyla gerilediği anlaşıldı. Araştırma Türkiye'nin 1987'deki hızlı ihracat artışını doğrular nitelikte sonuçlandı. Ancak Türkiye'nin fiktif ihracat rakamlarının yanlışlıkla alıcı ülke ithalat istatistiklerine yansımış olabileceği olasılığını da göz önünde tutmak gerekli. Fiktif ihracatçılar şu ana kadar hakkında bilgi edinilemeyen yollar deniyor olabilir.

Gelir dağılımı bozuldu: 1987 ortasında asgari ücret yüzde 79 oranında arttı ve reel olarak 1985'teki düzeyine erişti. Türkiye'de gelir dağılımı konusunda güvenilir veriler mevcut değil. Bu konuda kapsamlı bir araştırma DPT tarafından hazırlanıyor. Eldeki milli gelir istatistiklerinin mevcut ücret verileri ile karşılaştırılmasında, ortaya rant gelirlerinin ücretlere göre daha hızlı yükseldiği ve gelir dağılımının ücretli kesim aleyhine bozulduğu çıkıyor.

Toplu Konut Fonu: Toplu konutta dağıtılan kredilerin bir miktar yavaşlatılması gerekli. Her isteyene değil, gerçek ihtiyaç sahiplerine kredi verilmesi lazımdır.

Kamu açığı: 1987 yılında vergi gelirlerindeki düşük artış ve petrol fiyatlarının gerilemesinden kaynaklanan vergi dışı gelir artışları ortadan kalktı. Toplam kamu gelirlerinde ise milli gelirin yüzde 2'si oranında bir azalış gerçekleşti. Ayrıca 1987'de KİT'lerdeki kamu açığı nedeniyle KİT finansman gereksinimi de arttı. Bu finansman gereği 1985'te milli gelirin yüzde 3.1'i düzeyinde iken, 1987'de yüzde 4.3'e çıktı. Kamu açıklarında 1987'nin program hedefi aşılarak iki katına çıktı ve GSMH'nin yüzde 9.3'ü oldu. Bu oran 1980'den bu yana ulaşılan en yüksek düzey.

Domateste yangın var, bir dönüm seranın maliyeti 1.750.000 TL'ye çıktı

Kınıklı seracı öfkeli

KEREM ÇALIŞKAN *16 ağustos*

KINIK — Tarlada domates, kahvede seracılar yangın. Fethiye - Kaş yolu üzerinde, bereketli Eşen çayının suladığı Kınık, antik ismiyle Xantos ovasında domates üreticileri öfkeli, dertli, kızgın ve tedirgin. Geçen yıl domates para etmeyince, pek çok seracı domatesi sökmeyip bırakmış. Ağustos sıcağında seradaki domatesler bir garip yangın, büzülmüş kavruk öyle duruyorlar. Ya bu yıl?.

Şimdi seracılar yeni mevsime hazırlanıyor. 7 aylık uzun domates maratonu bugünlerde başladı. Seralar temizlenip düzeltiliyor, tahtalar, ipler, teller onarılıyor. Ama bu yıl sera kurmak hayli pahalı. Naylonun kilosu çıkmış peşin para 3.200 liraya. Vadeli alırsan 5.500 - 6.000 TL'ye kadar yükseliyor. Bir dönüm serayı kaplamak için 70 kg. naylon gerekli.

Domates tohumu altın değerinde. 10 gramı şu anda 127.200 TL. Tüccar tohumu vadeli vermiyor. Çünkü üreticinin yarın ödeme gücü olmayacağını düşünüyor. Gübrenin yüz kilosu da 15-33 bin lira arası. Üretici pahalı olduğu için yeterince gübre kullanamayınca verim yüzde 50 düşüyor.

Kınıklı üreticiler bu yıl peşin paraya 1 dönüm sera kurmanın maliyetini 1.750.000 TL. olarak hesaplıyorlar. Geçen yıl 1 dönüm domatesin satış fiyatı 2-2.5 milyon lira olmuş. Bu yıl ne olur bilinmez. Hele ihracat olmazsa, hele fiyatı yine düşerse. Domateste taban fiyat yok. Pazar kuralları ve arz-talep dengesi geçerli. Ama aracı - tüccarların değişik hesapları pazarın dengesini bozuyor. Kentte yurttaşlar domates etiketlerindeki tırmanışını izlerken, seralarda domatesler para etmediği için yanıyor.

Seracılarla söyleşiyoruz. Kınık'ın nüfusu 5 bin dolayında. Yörede 1.500 dönüm domates serası var. Ürün ağırlığı, domates ve pamukta. Domates deyip geçmeyin. Kendi kendine yetişmiyor.

Seralar düzeltildikten sonra eylülde tohum atılacak, ekimde fideler dikilecek. Ondan sonra bir seracının deyişiyle **"evdeki bebeğinden çok seradaki domatese bakmak zorundasın."** Seraya girmek küçük bir cehennem. Serada çalışan kadınlar çabuk yaşlanır. 20 yaşındaki 30'unda gösterir. Bunca emek, bunca çabanın sonucu biraz kumardır. Şubat - mart aylarında toplanacak domateslerin para edip etmeyeceği bilinemez. Bu yüzden bu yıl bazı üreticiler riski azaltmak için örneğin 14 dönüm seranın 7 dönümünü söküyorlar, yani serayı yarı yarıya küçültüyorlar.

Kınıklı **Veli Pehlivan** 4 dönümlük serasını peşin paraya nasıl kuracağının endişesi içinde. Durdu Ali Baruk her şeye rağmen memnun gözüküyor, geçen yıl

domatesini iyi satmış. Ama üreticilerin büyük çoğunluğu hoşnutsuz. **Musa Sarıca, "Bu gidişle gelecek yıl birçok çiftçi serasının üstünü naylonla kapatamaz"** diyor. **Hamdi Sarıca, İsmet Sarıca,** dertli üreticiler safında. **"Seracılık öldü, bu zamlarla yaşayamayız, Özal üstümüze silindir çekiyor"** diyorlar. Gübre ve kimyevi ilaç bayii **Muhittin Arıkan** üreticinin ödeme yapamamasından yakınıyor ve bu yıl peşin para olmadan mal satmamaya yemin ettiğini belirtiyor. Diğer üreticiler, seracılar **"satarsın satarsın"** diye söyleniyorlar. Vadeli satışların yükü herkesi korkutuyor.

Söz dönüp dönüp Özal ve zamlara geliyor. Ya referandumda Kınıklı seracıların tavrı ne olabilir? Seracılar referandumu **"seçim zamanı"** olarak değil **"Özal'a evet mi hayır mı?"** olarak görüyorlar.

Yanıtlar şöyle: **"Kınık Özal'a en yüksek oy çıkan yerlerden biriydi. Ama şimdi hayırlar ağır basacağa benzer. Kahverengi verenler artar".**

Bir üretici atılıyor, **"Bizi yaktı, seracılığı bitirdi, nasıl evet dersin?"**

Anlaşılan Kınık'ta yanık domatesler öfkelerinden yavaş yavaş kahverengiye dönüşüyor.



Avrupa'da film festivalleri tüm hızıyla devam ediyor

Yaz şenlikleri ve biz

VECDİ SAYAR *17 ağustos*

LONDRA — Yaz festivalleri tüm hızıyla sürüp gidiyor Avrupa'nın her köşesinde olduğu gibi İngiltere'de de. Cambridge'in ardından gözler Edinburgh'a çevrildi. 42. Edinburgh Festivali 13 ağustosta başladı.

Temmuz sonunda yaptığı basın toplantısında programı açıklayan festival yöneticisi **Jim Hickey,** hiç de yabancısı olmadığımız bir telaş içinde. Elindeki taslak programın eksiksiz gerçekleşmesi için çabalıyor. Programda 100'ün üzerinde yapıt yer alıyor. **Comencini'nin "La Bohem"i, Adlon'un "Bağdat Kahvesi", Clent Eastwood'un "Bird"ü, Chen Kaige'nin "Çocukların Kralı", Zhang Yimou'nun "Kızıl Çavdar Tarlaları", Robert Redford'un "Milagro Fasulye Tarlası Savaşı", Humberto Solas'ın "Başarılı Bir Adam"ı, Chris Menges'in "Ayrı Bir Dünya"sı, Nicolas Roeg'in "Track-29"u, Peter Greenaway'in "Sayılarla Boğulmak"ı** başka festivallerde başarı kazanmış filmler. Bunların yanı sıra **Sijun Suzuki, Jurgen Botcher, Charles Crichton** gibi dünya kamuoyunun tanımadığı yönetmenlerin ürünlerinden oluşan toplu gösteriler yer alıyor Edinburgh'da.

Türk sinemasından da iki film var programda: **Ömer Kavur'un "Anayurt Oteli"** ile **Orhan Oğuz'un "Herşeye Ragmen"i.** Ne var ki, programın bu bölümünün kâğıt üzerinde kalacağını şimdiden söyleyebilirim. Nasıl mı? Anlatayım. Festival yönetimi geçen ay Londra'daki elçiliğimize başvurarak iki filmimizi davet ettiklerini bildiriyor ve filmlerin sağlanması konusunda yardım istiyor. Elçilik bu bilgiyi Ankara'ya Kültür ve Turizm Bakanlığı'na iletiyor. Ses yok. Telefonla bilgi istediklerinde ise şu yanıtı alıyor elçilik görevlileri: **"Bizim böyle bir katılımdan haberimiz yok. Kendileri isterlerse katılabilirler. Bizim yapabileceğimiz bir şey yok."**

Böylece Edinburgh gibi önemli bir festivale katılma şansımızı yitirmiş oluyoruz. Neden mi? Çünkü bu tarihten sonra yapımcılar, filmleri kendileri göndermeye çabalasalar, işlemler iki hafta tutar. Ankara'ya Maliye Bakanlığı'na yazılacak. Oradan geçici ihraç izni çıkacak, vb, vb.

Elçilikten bu haberi aldığım gün Ömer Kavur'la konuşuyorum. **"Bakanlık, Sinema Dairesi'nin böyle bir çağrıdan haberi yok"** diyor. Nasıl olur? Elçilikten Ankara'da kiminle görüştüklerini öğreniyorum: Fikir ve Sanat Eserleri Dairesi. Durum anlaşılıyor. Efendim, Türkiye'de sinema ile ilgili bazı işler bu daireye, bazıları ise Sinema Dairesi'ne bağlı. Üstelik iki daire yöneticilerinin de araları pek parlak değil. Bu durumda haber bir daireden ötekine ulaşamıyor işte. Şaşılacak ne var bunda?

Türk sinemacıları, festivallerde başka ülkelerin düzenlediği kokteyllerde mahzun mahzun dolaşadursun, dış temsilciliklerimizin bir bölümünün ilgisi sansürden öteye gitmiyor. Üstelik böyle bir sansüre hakları da olmadığı için niyetlerini açıklayıp, elâleme kendilerini teşhir ediyorlar. Son örneği Münih'te ve La Rochelle'de yaşadık. Münih Festivali'nin yöneticileri Türkiye'ye kadar gelip, seçtikleri üç filmi (Gece Yolculuğu, Muhsin Bey, Bir Avuç Cennet) elde etmenin sevinci ile konsolosluğumuza başvuruyorlar. **"Acaba Türklerin yoğun olduğu bölgelerde festivalin Türkçe olarak bastırdığı duyuruların dağıtılmasında yardımcı**

olurlar mı?" diye. Sen misin duyuruları getiren festival görevlisi saatlerce soru yağmuruna tutuluyor. **"Bu filmleri kim seçti? Neden seçti?"** Festival yönetimi bu tutumdan rahatsız oluyor ve konsolosla görüşmek istiyor. Telefonda son derece nazik bir konsolos, festivali **"aklınca"** uyarıyor. **"Neden filmlerin seçiminde bizimle işbirliği yapmıyorsunuz? Bakın, bizde de bir İstanbul Festivali var. Hep Almanları 'faşist' olarak tanıtan filmler gösteriyor. Bu durum sizi rahatsız etmez mi?"** Festival yöneticisi gülsün mü, ağlasın mı, bilemiyor. **"Elbette gösterirler, filmler iyi ise sevinç duyarız ancak"** demekle yetiniyor. Münih yöneticilerinden aldığım bilgi böyle.

La Rochelle Festivali yöneticilerinin sorunu da benzer. Oradaki tek resmi görevlimiz, Türk öğretmen kendi çapında sansürcülük işlevini sürdürüyormuş yıllardır. **"Bir Yudum Sevgi"**yi geleneklerimize aykırı bularak Türk seyircinin ayağını kesmiş. O günden bu yana bölgedeki Türk işçi ailelerinin festivaldeki Türk filmlerine ilgisinin ciddi biçimde azaldığını, yakınarak anlatıyor festivalciler. Anlaşılan, yetkili olduğu kadar etkili bir öğretmen bu. Tanışmak istiyorum.

Çevredeki Türkler, **"Ya camide ya kumarda bulursun"** diyorlar. Bulamıyorum.

Ağustosun 22'sinde İsviçre'nin Vevey kentinde başlayacak Uluslararası Komedi Filmleri Festivali, önceki yıllarda **Chaplin, Blake Edwards, Woody Allen, Michel Simon** gibi ustalara ayırdığı **"Komedinin Klasikleri"** bölümünü bu yıl **Şener Şen**'e ayırdı. **"Selamsız Bandosu"**, **"Değirmen"** ve **"Züğürt Ağa"** ile Vevey'e gidecek Şener Şen. Filmlerin kazasız belasız oraya ulaşmasını dilemekten başka ne gelir elden?

Vevey'in ardından Montpellier'ye gidecek **"Selamsız Bandosu."** Orada da **Atıf Yılmaz** ve Ömer Kavur için birer toplu gösteri düzenleniyor. Kasım ayında Londra Festivali, üç Türk filmi göstermek istiyor: **"Bez Bebek"**, **"Herşeye Rağmen"** ve **"Kaçamak."** Şimdilik Türkiye'den yanıt yok. Daha da önemli bir program martta yer alacak. Londra'daki Ulusal Sinematek, 15 filmlik bir Türk filmleri toplu gösterisi düzenliyor.

Program belirlendi bile. Herhalde, resmi makamlar bu konuda da **"Yapabileceğimiz bir şey yok"** diyeceklerdir.

Ziya Ül-Hak'ın ölümü üzerine tüm dünya, sabotaj senaryoları tartışıyor

Suikast kuşkusu artıyor

19 ağustos

İSLAMABAD (Ajanslar) — Uçağının düşmesi sonucunda ölen Pakistan Devlet Başkanı **Ziya Ül Hak** ile uçaktaki diğer yolcuların cesetleri dün bulundu.

Ziya Ül-Hak, ABD Büyükelçisi Arnold Raphel ve diğer yolcuların cesetleri, bayraklara sarılarak başkent İslamabad'a götürüldü.

Uçağın düştüğü bölgede araştırmalarını sürdüren Pakistan Hava Kuvvetleri ekibi, uçağın karakutusunu arıyorlar. Karakutunun aranmasına bir Amerikan ekibinin de katılacağı bildiriliyor.

Ölü sayısının ise 30 olduğu açıklandı. Önceki gün ölü sayısı 37 olarak verilmişti. Ziya Ül-Hak'ın cenaze töreni de yarın yapılacak.

Bu arada Ziya Ül-Hak'a suikast düzenleneceği yolunda birkaç gün önce bir ihbarda bulunulduğu bildirildi.

Üst düzey Pakistanlı bir yetkili Reuters Ajansı'na, Ziya Ül-Hak'a, **"dış güçler"** tarafından bir suikast düzenlendiği şüphesi üzerinde durulduğunu söyledi ve istihbarat kuruluşlarının, Ziya Ül-Hak'a bir suikast düzenleneceği yolunda, birkaç gün önce bir ihbarda bulunduklarını kaydetti.

Yetkili, suikast ihbarı konusunda ayrıntılı bilgi vermedi.

Bu arada Ziya Ül-Hak'ın ölmesi üzerine geçici olarak Devlet Başkanlığı görevine getirilen Senato Başkanı **Gulam İshak Han**, Genelkurmay Başkanlığı'na General **Mirza Aslan Bey**'i atadı.

İslamabad'daki Batılı diplomatik kaynaklarca **"ılımlı"** olarak nitelendirilen yeni Genelkurmay Başkanı'nın, geçen mart ayında genelkurmay başkan yardımcılığı görevine atandığı kaydediliyor.

Pakistan basınında ve yetkililer arasında Ziya Ül-Hak'ın uçağının sabotaj sonucu düştüğü görüşü ağırlık kazanıyor. Bu konuda henüz bir kanıt bulunamamış olmasına rağmen, Pakistan basını ve yetkililer sabotaj ihtimalini vurguluyorlar.

AA'nın İslamabad kaynaklı haberine göre resmi kaynaklar, Başkan Ziya Ül-Hak'ın ölümünün sabotaj sonucu olduğunda ısrar ediyorlar. Yetkililer, uçağın bakımını yapan teknisyenlerin de uçakta bulunmasından hareketle içeriden bomba yerleştirildiğinin sanılmadığını, füze saldırısı ihtimalinin incelenmekte olduğunu belirttiler. Bu kaynaklar, sabotaj olayına **"büyük bir yabancı güç"** karışmış olduğu görüşünde birleşiyorlar.

Senatoda dün bir konuşma yapan hükümet bakanlarından **Muhammed Aslan Hettak**, **"Başkanın uçağının infilak etmesinin altında sabotaj olduğunu"** söyledi.

İnfilak ederek düşen **C-130** tipi askeri nakliye uçağının son derece sağlam ve bakımlı olduğunu belirten yetkililer, uçağın teknik arıza sonucu düşmesi ihtimalinin oldukça az olduğunu kaydederek, kaza nedenini belirlemek amacıyla başlatılan soruşturmayla ilgili sonucun bu akşam açıklanmasının beklendiğini söylediler.

Ziya Ül-Hak'ın bineceği askeri uçakta gerekli değişiklikler yapılırken masa ve koltukların yerleştirilmesi sırasında **"tuzak kurulmuş"** olabileceği belirtiliyor.

Devlet Başkanlığı görevini geçici olarak üstlenen Senato Başkanı **Gulam İshak Han,** radyo ve televizyonda önceki akşam yaptığı konuşmada, olayda sabotaj ihtimalinin göz ardı edilmediğini belirterek, uçağın havalanmasından kısa süre sonra sebebi bilinmeyen bir patlama duyulduğunu söylemişti.

Bu arada, Pakistan Hava Kuvvetleri'nin eski ko-

mutanı Mareşal **Asgar Han,** C-130 tipi askeri uçakların son derece **"güvenilir"** olduğunu ve bir kaza anında fazla zarara uğramaması gerektiğini belirtti.

Bu arada bayan **Benazir Butto,** dün Karaçi'de düzenlediği basın toplantısında, ülkenin içinde bulunduğu gerilimli bir dönemde, kısa bir sürede görev başına gelmek durumunda kalan Gulam İshak Han'ın, ihtiyatlı davrandığını kaydederek, **"Anayasaya uygun hareket edildi. Hükümet istese sıkıyönetim ilan edebilirdi. Ancak bu yapılmadı. Kasım ayında yapılacak seçimlerde iktidar olacağımıza eminiz"** dedi.

Pakistan basınında yer alan haberlerde ise Devlet Başkanı Ziya Ül-Hak'a son birkaç yıl içinde üç kez suikast düzenlediğine dikkat çekilerek, olayda sabotaj ihtimalinin yüksek olduğu kaydediliyor. **"Müslim"** adlı gazetede, uçağın tamamen harap olduğu belirtilerek, **"Olayda sabotaj ihtimali yüzde 99'dur"** denildi.

AFGAN GİZLİ SERVİSİ Mİ?

Bu arada Amerikan kaynakları Ziya Ül-Hak'ın ölümünden Afgan gizli servisinin sorumlu olabileceğini öne sürüyorlar. AA'nın New York kaynaklı haberine göre Ziya Ül-Hak'ın ölümüne geniş yer ayıran Amerikan gazete ve televizyonları CIA'ya dayanarak, **"Afgan gizli servisinin Ziya'nın uçağına bomba yerleştirdiğinin sanıldığını"** bildirdiler.

Geçen yıl dünyada meydana gelen terör olaylarının yarısının Pakistan'da yaşandığını kaydeden Amerikan kaynakları, bu eylemlerin ardında Afgan gizli servisinin yer aldığını ifade ettiler. Pakistan'daki terör bilançosu, 93 bombalama eyleminde, 234 ölü ve 1.200 yaralı olarak veriliyor.

"Ziya'nın ölümünden yarar umanlar" listesinin başına Afgan gizli servisini koyan ABD kaynakları, listede ikinci sırada Hindistan'ın, üçüncü sırada da Pakistan muhalefetinin geldiğini belirttiler.

Afgan gizli servisinin Sovyet gizli servisi KGB'den ayrı düşünülemeyeceğini belirten Amerikalı gözlemciler, eğer sabotaj düzenlenmişse, bununla Moskova arasında nasıl bir bağlantı kurulacağını da tartıştılar.

Bazı kaynaklara göre ise Ziya'nın böyle bir eylemle öldürülmesine Gorbaçov yönetiminin açık onay vereceği sanılmıyor.

Bu gözlemciler, Sovyet yönetimine yeni bir hava vermeye çalışan **Mihail Gorbaçov**'un, genel yumuşama yaşanırken, ABD'nin Asya'daki en önemli müttefiki Pakistan'ın devlet başkanının böyle bir eylemle öldürülmesini onaylamayacağını kaydettiler.

HİNDİSTAN'DA OLAYLAR

Ziya Ül-Hak'ın bir uçak kazası sonucu ölmesinden sonra Hindistan'da olaylar çıktı. Hindistan haber ajansı, Srinagar kentinde polisin sokağa çıkma yasağına uymayan bir grubun üzerine ateş açması sonucu üç kişinin öldüğünü, 9 kişinin de yaralandığını bildirdi. Ajans, polisin Pakistan yanlısı sloganlar atan Müslümanların üzerine ateş açtığını bildirdi.

Şiddet olaylarının, sınır kentlerinde Baramullah'ta da görüldüğünü kaydeden Hindistan haber ajansı, Müslüman grupların, aralarında iki polis istasyonunun da bulunduğu bazı binalara saldırdığını bildirdi.

Ziya Ül-Hak'ın ölümünün yol açtığı yankılar ise sürüyor. Sovyet hükümeti, Pakistan halkına başsağlığı dilerken Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Gennadi Gerasimov, "Ülkesinin her zaman Pakistan'la iyi ilişkiler kurulmasını istediğini ve bu isteğinde bir değişiklik olmadığını"** söyledi.

ABD Başkanı **Ronald Reagan,** uçağının düşmesi sonucu Ziya Ül-Hak'ın ölmesi üzerine geçici olarak Pakistan Devlet Başkanlığı'nı yürüten **Gulam İshak Han'a, "Pakistan'a ABD yardımının süreceğini"** bildirdi. Reagan, aynı uçak kazasında ölen ABD Büyükelçisi Arnold Raphel'in yerine de Robert Oakley'i atadı.



Zerenol adlı tartışmalı ilaç iki yıldır serbestçe satılıyor

Et hormonu Türkiye'de kullanılıyor

20 ağustos

Haber Merkezi — Federal Almanya'da et tüketiminin tamamen durmasına yol açan **"hormonlu et paniği"** Türkiye'de dikkatleri ithal et ve mamullerine çekerken, özellikle Trakya ve Marmara bölgesinde besicilerin Avrupa'da yasaklanan Zerenol adlı hormon türevini 2 yıldır yoğun olarak kullandıkları belirlendi. İstanbul'daki et tüketiminin yüzde 70'inin Trakya ve Marmara bölgesinde yetiştirilen büyük ve küçük baş hayvanların oluşturduğunu belirten yetkililer, kadınlık hormonu **"ostrojen"** türü bir hormon içeren **Rolgro-R"** adlı ABD yapımı ilacın büyük kentlerde sürekli et yiyen insanlarda kanser riskini arttırıcı ve hormonal dengeyi bozucu etkiler gösterebilecek nitelikte olduğuna dikkat çekiyorlar "Rolgro-R" adlı hormonun dağıtımının Trakya'daki tüm ilçelerde, Gebze çevresinde ve Güney Anadolu'da hiçbir denetim olmadan sürdüğü ve veterinerlerin hormonu ortalama 6 bin lira karşılığı danalara kulak arkasından tatbik ettikleri bildirildi. ABD ve AT ülkelerinde yasaklanan, Zerenol içeren "Rolgro-R" için Ankara Veteriner Hekimleri Derneği'nin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı'nı geçen şubat ayında uyardıkları, ancak yetkililerin sessiz kaldığı bildirildi. Yürürlükteki yasalara göre veteriner hekimlikte kullanılan tüm ilaçların reçete ile eczanelerde satılması gerekirken, Zerenol içeren Rolgro-R adlı ilacın Çatalca ve Gebze'deki bayiler tarafından serbestçe satılması, çeşitli çevrelerce tepkiyle karşılandı. İzmir Eczacı Odası Başkanı **Levent Kamacık,** denetimsizlik yüzünden Zerenol adlı hormon türevinin insanlar üzerinde çeşitli hastalıklara yol açmasına karşın, büyük çiftliklerin yanı sıra ünlü entegre et tesislerinde de bu hormonun kullanıldığını belirtti. **Kamacık, "Yetkililer ithalatçı firmaların fatura ve defterlerini inceleyerek, bu ilacı kullanan firmaları ve çiftlikleri belirlemeli ve daha sonra da kamuoyuna açıklamalıdır"** dedi. Kamacık, firmaların bu ilaçları yasak olmasına karşın çiftçilere ve tüketicilere perakende olarak sattıklarını da belirtti.

Rolgro-R adlı anabolizanı ithal eden ve dağıtan **"Big-Paş"** adlı firmanın Gebze başbayii **Ercan** ve **Ersan Petekkaya** kardeşlerden Ersan Petekkaya, Rolgro-R'nin piyasadaki tek anabolizan olduğunu ve 2 yıldır özellikle Trakya, Marmara ve Güney Anadolu'daki hayvanlarla Irak'a ihraç edilen besi hayvanlarında da yoğun olarak kullanıldığını belirtti. Ersan Petekkaya, bir dozunu 2.500 lira artı KDV olarak veterinerlere sattıkları ilacın, **Maret** firmasına da **"Big-Paş"** firması tarafından satıldığını belirtti.

Zerenol adlı maddenin Türkiye mümessili Bigbaş firmasının sahibi **Refik Bilol, "Rolgro-R"** adı altında ABD'de ve Türkiye'de pazarlanan Zerenol'ün Almanya'daki etlerde kullanılan sentetik hormonlarla hiçbir ilgisinin bulunmadığını, mısır küfünden elde edilen doğal bir madde olduğunu belirtti. Refik Bilol, 1973, 1978 ve 1983 yıllarında Türkiye'de İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi ve TÜBİTAK denetiminde araştırması yapılan ve danalar üzerinde denenen maddenin diğer hormonlar gibi hiçbir kötü etkisi olmadığını kanıtlayan ABD ve AT bilim komisyonlarının hazırladığı çeşitli dokümanları da göstererek Türkiye'de bu konuda çalışan bilimadamlarından herkesin görüşünün alınabileceğini söyledi. Bilol, bu maddeyi yasak eden Federal Almanya'nın görevlendirdiği 5 Alman profesörün, son olarak 21 kişilik AT bilim komisyonunun aldığı kararın altına imza attığını ve Zerenol'ün zararlı olmadığının belgelendiğini söyledi.

Bu arada Rolgro-R'nin yoğun olarak kullanıldığı Trakya bölgesinden çeşitli yerlerdeki veterinerler de söz konusu ilacın yoğun olarak kullanıldığını belirttiler. Babaeski Belediye Veterineri **Serdar Sakınır,** zararlı olduğu belirtilen anabolizan için bakanlığın herhangi bir açıklaması olmadığını söyleyerek, **"Trakya'daki besicilerin yüzde 99'u bunu kullanıyor. Reçetesi yok, dükkândan alınabiliyor. Eğer hayvanın kulak arkasına ilacı şırınga eden tabancasını da alırlarsa besiciler kendileri de bunu rahatlıkla kullanabiliyor. Ben bunu sığırda 36 miligram, koyunlarda ise 12 miligram olmak üzere bir kez uyguluyorum. Normal olarak bu iğneden sonra 3 ay hayvanın kesilmemesi lazım, ama daha erken kesenler de çok oluyor. Bu etlerin yüzde 50'si İstanbul'a gidiyor"** şeklinde konuştu.

Çorlu'da serbest veterinerlik yapan **Mustafa Yılmaz** da Rolgro-R'nin satış bayileri tarafından tüm Trakya veterinerleri dolaşılarak dağıtımının yapıldığını belirtti. Mustafa Yılmaz danalara tatbik edilen hormonun kuzulara da verildiğini, ancak kendisinin kuzulara bu hormonu vermediğini belirtti.

KISIRLAŞTIRIYOR

Anabolizan sınıfına giren **"Zerenol"** adlı hormon östrojen bir kadınlık hormonu. Östrojenin mısır küfünden elde edilen doğal bir hormon türevi olduğunu belirten uzmanlar, Zerenol'ün Avrupa'da kullanılan sentetik hormonlar gibi hayvan vücudunda sürekli tutulan bir hormon olmamasına karşın, yine de insanlar için büyük tehlike oluşturduğunu ileri sürüyorlar. Uzmanlara göre Zerenol uygulanan hayvan kısırlaşıyor ve erkeklik hormonu üretimi minimuma iniyor. Böylece hayvan kısa sürede üç kat fazla kilo alıyor. Ancak mısır küfünden elde edilen Zerenol tüm küflerde olduğu gibi kanserojen madde içeriyor. Kullanımında en önemli nokta, Zerenol verilen hayvanın 65 gün süreyle kesilmemesi gerekiyor. Bu süre içinde hayvanın vücudundaki Zerenol'ün bir kısmı vücuttan atılıyor ve insan sağlığı açısından önemli bir sakınca oluşturmuyor. Ancak söz konusu hormonun kullanımı ve satışında denetim olmadığından, hayvan sahipleri çok daha önceden kesim yapabiliyorlar.

Uzmanların verdiği bilgilere göre, Zerenol eti yiyen insanlarda kanser riski önemli ölçüde artarken, insanlardaki hormonal dengeyi bozarak erkeklerde kadınlaşma, homoseksüellik, kadınlarda da erken gelişme ve göğüs büyümeleri görülebiliyor.

İTHAL HORMONLU ET

Bu arada çeşitli meslek kuruluşlarından özellikle ithal hormonlu et tehlikesine karşı çeşitli görüş ve girişimler geliyor. Ankara Veteriner Hekimleri Derne-

ği, hormonlu et olayını Dünya Veteriner Hekimler Birliği'ne götüreceklerini açıkladı. Dernek Başkanı **Hasan Metin**, Türk makamlarının konuyla ilgili açıklamalarının yetersiz ve inandırıcı olmadığını belirtti. Metin, Türkiye'nin Atatürk döneminde imzalanan Cenevre Antlaşması'na göre, ithal edilen her türlü hayvansal gıdanın Türk veteriner uzmanlarınca incelenerek yurda giriş yapmasını hükme bağladığını belirterek şöyle konuştu:

"Ancak Tarım ve Orman Bakanlığı, reorganizasyon adı altında veteriner örgütünü feshederek, bu konuyu boşlukta bırakmıştır. Türkiye'deki hayvansal ürünlerin Türkiye'ye girişi konusundaki pazar başıboştur."

Hangi Çiçek Pasajı?

MEHMED KEMAL *21 ağustos*

İstanbul'da bir çok pasaj varsa da en ünlüsü Çiçek Pasajı'dır. İçki içilen pasajları söylemek istiyórum, alışveriş edilenlerini değil. Beyoğlu Balıkpazarı'nda Aynalı Pasaj vardır, içki içilmez. İçki içilmediği için de adı ötekiler gibi dillenmemiştir. Çiçek Pasajı'ndan sonra üne Krepen Pasajı kavuştu. Şimdi yerine kocaman bir apartman dikilen Krepen'i **Dürnev Tunaseli** üne kavuşturmuştur.

Daha önce orada İmroz, Kadir'in Yeri gibi bir iki meyhane vardı. Bayram gelip, köşedeki depoyu Neşe'ye çevirince, adı duyulmaya başladı. Bayram diyor ki **"Beyoğlu'nu karış karış bilen muhtar Kocataş'ın bile haberi yoktu, çok sonra öğrendi."**

Krepen'i geçelim, kapandı. Çiçek Pasajı uzun yıllar içinde kaç kılık değiştirdi? Şimdi onarıldı ve yeni bir kılığa girdi. Buraları kimler bilir? Bilinlerden kaç kişi kalmıştır? Şöyle bir kümelenme: **Beyoğlu Balıkpazarı, Çiçek Pasajı, Krepen, Cumhuriyet Meyhanesi, Lambo, Laternalı Lefter, Degüstasyon** vb.

Geçende karikatürist Ferruh Doğan, Hıfzı Topuz'la Kadir'in Yeri'nde oturuyorduk. Söz Çiçek Pasajı'nın yeniden onarılıp yeni kılığa girişinden açıldı. Ferruh öylesi şeyler anlatıyordu ki, şaşıyorduk.

"Yahu senin bunları bilmeye yaşın yetmez" dedim.

"Yaşım yetmez ama çocukluğum yeter, ben buralarda doğup büyüdüm."

Doğru söylüyordu, burada doğmuş, buralarda büyümüştü. Babası **Süleyman Bey** dostumdu. Ömrü bu sokaklarda geçerdi. Bürosu vardı ama yeri Degüstasyon sayılırdı. İş takibi, alım satım, kira, devir teslim işleri arasındaydı. Bir yandan içkimizi yudumlarken, bir yandan da Ferruh Doğan'ı sağmaya başladık.

"Ben Beyoğlu doğumluyum. İlk anımsadığım Havagazı sokağıdır. Taksim'e doğru bir apartmanın 4. katında otururduk. Daha sonra Nevizade, yani Tokatlıyan'ın arkası. Şimdi Mahkeme sokağı deniyor. Lambo'nun, Lefter'in olduğu sokak. Bütün Tarlabaşı'nı bilirim. Balıkpazarı, Beyoğlu, Asmalı Mescit, Tozkoparan, Yüksek Kaldırım, Ziba ve çevresi (Kasımpaşa), şöyle bir daire çiz içinde kalanlar. İlkokulu Parmakkapı'da 45. ilkokulda, ortaokulu Nişantaşı, liseyi Taksim Lisesi'nde (şimdiki Atatürk) okudum.

Beyoğlu'nda Çiçek Pasajı başta olmak üzere Rejans, Hiristaki, Bacı, Kibar... Kibar'ın sahibi Kral Zogo'nun polis müdürü Cuvi Burzaki idi. Adama baktıkça hüzünlenirdim. Kralın muhafızlığını yap, şimdi buraya gel, meyhaneci ol... Göçmenler vardı. İri yarı Beyaz Ruslar votka bulamadıkları için kapıların önünde renkli ispirto içerlerdi. Kimi generaldi, kimi aristokrat. Beyaz Rustlar Rejans ve Gong'a, Arnavutlar İnci Pastanesi'ne, Adalar Lokantası'na giderlerdi. Lokantaların patronları sabahın erkek saatinde Balıkpazarı'na gelirler mal seçerlerdi. Diyebilirim ki bu çarşı, dünyanın en güzel çarşılarından biridir. Hiçbir yerde bulamadığınız şeyler burada vardı. Patronların mal seçmesi bir olaydı. Istakozlar, karidesler, nadide balıklar seçerlerdi. Çarşıya uğrarsanız neyi hangi lokantada yiyeceğinizi bilirdiniz.

Degüstasyon'un aslı ana caddede değil, pasajın içinde, girişteki yuvarlak meydandaydı. Roberto ve Donato Moriçi adlı kardeşler işletirdi. Garsonları Sıtırato, Aleko, Yorgo, Yani (şimdi Amerika'da) **idi. Sıtırato öyle şık giyinirdi ki, görenler onu bir hariciye nazırı sanırlardı."**

Kadir'de otururken gördük ünlü Şütte mezecisi orda değil mi? Bay **Sarafin**, yıllarca sonra Atina'dan kalkmış gelmişti. Şütte'yi Almanlardan satın almış... İlk sahibi bir Alman subayıymış. 1953'ten bu yana tek başına işletmiş. 1970 yılında iki Bulgar çocuğa burayı bırakmış, Atina'ya göç etmiş. Atina-Pire arasında bir de çiftlik kurmuş. **"Mezecilik çiftliksiz olmaz"** diyor. **"Yaşım yetmişi geçti. Ne yapayım, gidip yurdumu bir göreyim dedim. Belki bir daha göremeyiz. Arkadaşlar azalmış. Birkaç yıl sonra kaçı kalacak?"**

Bunları anlatırken gözleri dolu doluydu.

Ferruh Doğan anlatıyor:

"...Sıpagetti hamurunu kendileri açarlar, kendileri makarna yaparlardı. Lokantada hazır diye bir şey yoktu, hepsi mutfakta yapılırdı. Pasajda çiçekçi dükkânları vardı. İçki bira ağırlıklıydı, sanırım rakı ruhsatı bile yoktu. Pasaj denince akla bira gelirdi. Dışarda masalar yoktu. Masa yerine bira fıçıları vardı. İskemle de fıçıdan. Bira bademle içilirdi. Çarşıya çıkmış olan hanımlar burada bira içerler, çiçek alırlardı. Çiçekçi çok, biracı azdı. Kalın saplı balon bardaklarla içilirdi bira. Bir şey yiyeçek olanlara haşlanmış sosis verilirdi. Tüfek gibi büyük bardaklar vardı, onların adı arjantindi. Pasaj çiçek kokardı, şimdiki gibi sidik değil... Ermeni, Rum, Yahudi kadınları cıvılcıvıl dolaşırdı. Daha doğrusu bunlar levantendi. İtalyanı, Macarı da bulunurdu. Bu kadınların evlerine gittiğinizde çiçek, kitap, resim ve içki vardı.

Sonra Roberto ve Donato kardeşler aralarında kavga ettiler ve ayrıldılar. Donato öndeki, cadde üstündeki dükkânı tuttu. Cadde üstünde olduğundan burası daha işlek hale geldi. Zamanla arkadaki dükkân el değiştirdi ve kapandı.

Giriş kapısı önünde siyahlar giymiş Mustafa vardı. Karides, ıstakoz, pavurya, lakerda, midye dolması, füme balıklar satardı. Kılıç füme burda bulunurdu."

Biraz sonra Entelektüel Cavit'in dükkânına giriyoruz, **"Dün senin kulağını çınlattık"** diyor. **"Melih Aşık burdaydı."**

Cavit'i dinleyelim:

"Ben pasaja 1943 yılında geldim. İlkin komi oldum. Bana entelektüel adını rahmetli Doğan Nadi

taktı. 'Madem sen bu kadar çok şey biliyorsun, senin adın Entelektüel olsun' **dedi. O gün bugün adım Entelektüel kaldı. Şimdi partiler benim başkan olmamı istiyor. Hangi partiden adaylığımı koysam başkan olurum. Ama partileri darıltmak istemiyorum, onun için siyasete girmeyeceğim."**

"İlkin hangi dükkânda çalıştın, dükkânlar kimindi?"

"Şöyle sıralayalım: Seviç vardı (şimdi Bayram'ın olduğu yer), Haçik'le Kâzım Tataroğlu işletirdi. Haçik usta mutfağa girer, türlü yemekler yapardı. Lüks vardı. Dimitri ve Dikran'ın sonra Stop, sonra Ankara Birahanesi, Aleko ve İspiron'un."

"O gün mü iyiydi, bugün mü?"

"Bugün çok güzel. Belediye başkanımız burayı bizlere verdi. Artık eskisi gibi it kopuk gelmiyor. Bayanlar geliyor, turistler geliyor. Polislerimiz var. Bir gürültü çıkaran olursa önlüyorlar.

Burayı işletenlerin çoğu Kemahlı, bizim hanım da Kemahlı böylece enişteleri oluyorum. Akraba sayılıyoruz. Bir de buraların ciddiye alınan bir tarihi var. Yanımızdaki takım elbiseli, kravatlı kişi söze karışıyor:

"Buranın kısa bir tarihçesini arz etmeme müsaade buyurun. Bu han 1876 yılında yapılmış, yani Birinci Meşrutiyet döneminde. Hiristaki adında bir zat almış burayı adını Cite dö Pera koymuş. Bir müddet böyle anılmış. Sonra Yeniçeri ocağı olmuş, karışmış, Sadrazam Sait Paşa burayı 1908 yılında satın alıyor, yani İkinci Meşrutiyette".

"Hangi Sait Paşa, büyük mü, küçük mü?"

"Hangisi olduğunu bilmiyorum, ikisinden biri işte. Adı bir süre Sait Paşa Geçidi diye anılıyor. O zaman Çiçek Pasajı yok. 1917'de Rusya'da ihtilal olunca Beyaz Ruslar İstanbul'a doluşuyorlar. İstanbul İngiliz, Fransız işgali altında. Rus kızları sokaklarda çiçek satıyorlar. İşgalci askerler kızlara sataşmaya başlayınca kızlar da kaçıp bu pasaja sığınıyorlar. Burada çiçek satmaya başlıyorlar. Adı ondan sonra Çiçek Pasajı oluyor. 1920 yıllarında onarım görüyor. 1940'tan sonra meyhaneler, çiçekçiler arasına giriyor. Şimdi ise hiç çiçekçi kalmadı hep meyhane oldu. Turistik olduğu için de kazıklıyorlar."

Pasaj bir konsorsiyum gibi bir kooperatif altında toplanmış. Başkanlığını Bayram yapıyor. Bayram pasajdan Krepen'e taşınıp orayı gönendiren patronlardan... Bayram'la konuşuyorum. 1948 yılında Entelektüel'den beş yıl sonra gelmiş. Seviç'i çalıştırıyor. Kâzım Tataroğlu ve Haçik ustayla ortak. Biraz da onu dinleyelim:

"... İlkin pasaja geldim, ama fazla kalmadım. 1960 yılında Asmalı Mescit'teki Nil Lokantası'na girdim. 66 yılına kadar çalıştım."

"Bir Bulgar işletirdi değil mi?"

"Öyleydi. Sonra Krepen'e geldim. Orda 17 yıl hizmet verdik şimdi yıkıldı. Şimdi buradan çok memnunuz. Hep bayanlar geliyor. Seyyar satıcıların ayağı kesildi. Açalı elli güne yaklaşıyor, hiçbir hır gür çıkmadı. Belediye başkanımıza minnettarız."

Pasaj görülüyor ki türlü evrelerden geçmiş, bugünkü ününe kavuşmuş. Beyoğlu Belediyesi'nin öncülüğü ile yeniden onarılan bu pasaj hangisidir? Çarşıda rasladığım bir arkadaşa "Pasaja gidiyorum" dediğimde, "Neyine gidiyorsun, Resmi Gazete gibi bir şey oldu" diyor. Garsonlar tek tip giyiniyorlar, bıyık yasak... Kırk yıllık garson Haydar'ın bile burnunun altındaki kıllar kırpılmış. Bir başka kişi de bir bardak biranın 1.300 liraya satıldığından yakınıyordu. Seyyar satıcılar yasak, akordiyoncu kadına kıyıda bir yer vermişler. Ortalıkta dolaşması yasak. Arkadaş Resmi Gazete gibi diyor ya, üniformalı bir meyhane olmuş. Bir başkası da "12 Eylül meyhanesi" dedi.

Her dönemin bir Çiçek Pasajı var bu dönemin de bu. Kuşaklar gelip gidecekler, kendilerine göre anacaklar. Bir insanları vardı bu pasajın sarhoş, ayık, nüktedan, hobem, hoşsohbet, mükrim, zengin, yoksul... Onları nerede bulacaksınız? Bir Sait çıkıverir mi karşına, bir kahkahasıyla bir **Salih Tozan,** yakasında kırmızı karanfili ile **Ümit Deniz,** uykusuz **Hayalet Oğuz,** radyodan çıkmış yorgunluğunu gidermek için gelen **Dürnev Tunaseli...** Bu göçmüş insanların yerini belki de yenileri dolduruyordur. Pasajın tadını turistler ve turist gibi cepleri kabarıklar çıkarıyor... Acaba çıkarıyor mu?

Tek Tip...

İLHAN SELÇUK *23 ağustos*

Bir cadı mı? Şeytan mı? Cin mi? Yoksa bir drakula mı var? Adalet Bakanlığı'nda yetkilinin omuzbaşına sokuluyor, kulağına üflüyor:

— *Mahpushanelerde tek tip giysi uygulamasına dönün!... Gençler direnlsinler, açlık grevleri başlasın, ölüm oruçları yaygınlaşsın; olaylar çıksın, infazlar yansın, hükümlüler canlarını yitirsin, onulmaz hastalıklara tutulsun, sakat kalsın, gebersin, yok olsun...*

Bir cadı mı? Şeytan mı? Bir kötü ruh mu? Yoksa bir canavar mı? Kana susamış, acıdan zevk alan, işkenceden tat duyan kim?

Tek tip giysi uygulaması hapishanelerde niçin yeniden başlatılmak isteniyor?

Adalet Bakanı Mehmet Topaç, koltuğa oturur oturmaz, bir başka *"icraat"* yapamazmış gibi hemen tek tip giysi uygulaması mı başlatacak? Adını kamuoyuna böyle mi tanıtacak? Türkiye'de adaletin binbir sorunu, adliyenin binbir derdi varken, niçin cezaevlerinde insanlık dışı kararlara yönelmek isteniyor?

Tep tip giysinin anlamı ne?

Batı'da ne *"siyasal mahkûm" var; ne de Türkiye' de suç olan "fiil"* Batı'da suç...

Türkiye'de cezaevleri zaten *"eza evi"* değil mi? Yargıcın verdiği cezanın üstüne bir de mahpushanenin olumsuz koşullannda yaşamakla, hükümlü ikinci bir ceza üstlenmiyor mu? Bu yetmiyormuş gibi, tek tip giysiyi mahkûmun başından aşağıya neden deli gömleği gibi geçirmek istiyoruz?

Tek tip giysi uygulamasının yeniden başlatılacağı duyulunca Bursa Cezaevi'ndeki sağ görüşlü mahkûmlar açıklamalar yapmışlar; *"dünya görüşü ne olursa olsun"* herkesi tep tip giysi konusunda du-

yarlı olmaya çağırmışlar. Sağ görüşlü gençlerin aileleri demişler ki:

— *İnsan hakları ihlal edilmesin, insanlara insanlık dışı muamele yapılmasın, haksızlık ve adaletsizlik olmasın, işkence zulüm ve baskılar ortadan kaldırılsın istiyorsanız, bir de bizi dinleyin.*

Sağ görüşlü gençler 12 Eylül öncesi Türkiyesi'nde tuzağa düşürülmüşlerdir.

Amerika, elinin altındaki bir ülkede sağ-sol çatışmasını kendi yararına kullanmak için her yönteme başvurur. 12 Eylül'den önce sağ ve sol görüşlü gençler birbirleriyle vuruştular. Hem de kıran kırana. Sağcı gençler *"vatansever"*di; solcu gençler *"yurtsever"*di; ama temelde emperyalizmin *"destabilizasyon"* politikası uygulanıyordu. Çatışma öyle bir noktaya tırmanacaktı ki, cunta yönetime el koyacak, sonra Washington'un istediği siyasi ve ekonomik model Türkiye'de *"istikrar"*la uygulanacaktı.

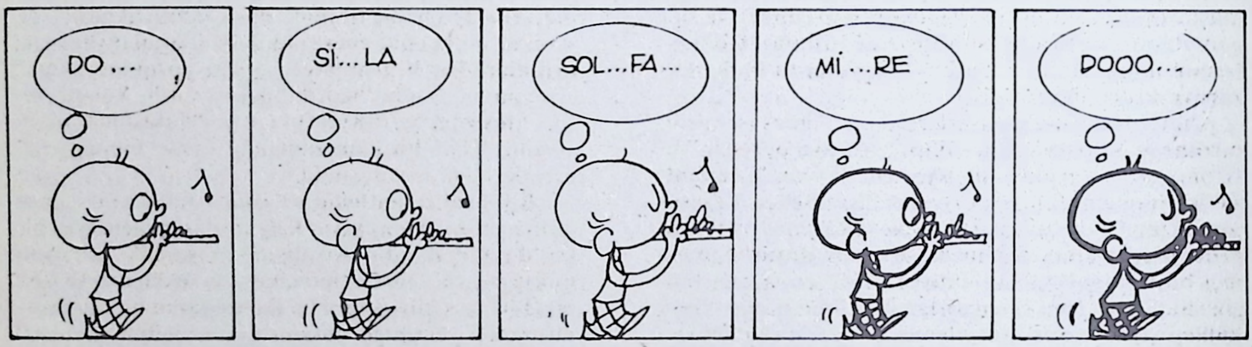
Nitekim 12 Eylül ile amaca ulaşıldı; kimileri iktidara geçtiler; sağcı ve solcu gençler de cezaevlerine kapatıldılar; fatura onlara çıkarıldı.

Şimdi tek tip giysi giydirilirken *"sen sağcısın"*, *"sen solcusun"* demiyorlar; mahkûmlara ayrı renkte hapishane üniforması yapmıyorlar.

Cezaevinde çile dolduran sağcı gençler, bugünkü iktidarın kökü dışarda sağcılığın şampiyonu olduğunu öğrenmişlerse, gözleri açılmış demektir.

★

Türkiye 1949'da CHP iktidarından Avrupa Konseyi'ne girdi; Avrupalı olamadık. 1953'te Demokrat Parti iktidarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni onayladı, insan hakları ülkemizde uyutulmuştur. Yeni kurulan Sosyalist Parti Anayasa Mahkemesi'nde, Türkiye Birleşik Komünist Partisi Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanıyor. İşçi sendikalarının siyasal partilerle ilişkileri yasaktır. 12 Eylül'den sonra tutuklanan gençlerin sıkıyönetim mahkemelerinde savunma yapmalarına bile sıra gelmemiştir. Barış Derneği, DİSK davaları sürmektedir. Gençleri kavga meydanına sürenler, iktidar koltuklarında; gençler hapishanelerdedir. Şimdi siyasal mahkûmlara yeniden tek tip giysi giydirerek mi çağdaşlaşacağız?



"Başkaldırıyorum" kasetiyle Ahmet Kaya değişik bir duyarlığı seslendiriyor

Gözyaşlarının muhalefeti

MÜRŞİT BALABANLILAR *25 ağustos*

O gün Diyarbakır Stadyumu'nda 20 bine yakın insan vardı. Her yanını ter basmıştı. Zangır zangır titreyerek sahneye çıkıyordu... Bir gece, İstanbul'un ünlü diskoteklerinden birinde, bir adam **"Bunu çal"** diyerek **"An Gelir"**i uzatıyordu diskjokeye... **"Sana fırtınalar yakışır, Ahmet Kaya"** diyordu ilanlar, o da yeni kasetinin adıyla yanıtlıyordu: **"Başkaldırıyorum."**

Ahmet Kaya, "somut koşulların, somut tahlilinden hareketle" işe girişti. **"Özgürlük ve demokrasiden"** söz edecekti. Şimdi yaptığı müziğe 1978 yılında başlamıştı. O zamanlar 22 yaşında, **"Sen benimle nasıl böyle konuşursun"** diyen bir gençti. **"Gençler ülkemizde ciddiye alınmadığı için"** o da bundan nasibini almıştı.

"Biraz yaşlanmak" gerekiyordu, **"kelli felli olmak"** gerekiyordu. İşte yıllar da akıp gidiyordu. Fikirtepe Eğitim Enstitüsü öğrencisi Ahmet Kaya sonraları -1984 yılında- ruhsatsız silah taşımaktan cezaevine düşecekti. Dört buçuk aylık bir hapislikten sonra yine işsiz, güçsüz, **"dostlukları aşınmış"** biri olarak çıkmıştı cezaevinden.

Kısa süreli işler buluyor, ama fazla tahammül edemiyordu. **"Üzülüyor, eve kapanıyor, saatlerce bağlama çalıyor"**du. Ara sıra arkadaşlarıyla **"ocakbaşlarına"** gidiyor, **"dost toplantılarına"** katılıyor, **"kendi bestelerini"** çalıyordu. **"Eskiler bir kenara çekilmişlerdi."** Şarkılarıyla **"insanların açlığını kısmen de olsa"** giderdiğini **"gözlüyordu."** Sonra bir gün, **H. Demirel** adlı bir arkadaşıyla Hodri Meydan Kültür Merkezi'nde bir konser vermeyi düşündü. Her şeyini kendilerinin hazırladığı, biletlerini bile kendilerinin sattığı konser 10 Mart 1985'te gerçekleştirildi. **"Düşündüğünün çok ötesinde bir ilgi"** görmüştü. **"Bu dönemde böyle şeyler söylenir mi?"** dedi bazıları; **"korkmuştu"**, ama **"polisten değil"**, **"çok te-**

zahürat vardı, ondan korkmuştu." Bir hafta uyuyamadı.

Peki şimdi ne olacaktı?

Aynı yılın nisan ayında BİLSAK yöneticisi **M. Kemal Ağaoğlu**'na gitti. Ağaoğlu, **"Burası enteresan bir yerdir. Bağlama çalınmaz, ama bir dinleyelim seni"** dedi. Ahmet Kaya bağlama çaldı, resitalin adı **"Bağlama Böyle de Çalınır"** oldu. Sonra Şan Müzikholü'nde bir konser verdi. Aynı gün de kaset doldurdu: **"Ağlama Bebeğim."**

"Ağlama Bebeğim" bir ay içinde 60 bin sattı. Toplatıldı. Bilirkişi heyeti suç unsuru bulamadı. Tekrar piyasaya verildi. Satış: 325 bin! Dört ay sonra ikinci kasetini dolduracağı zaman plak şirketine, **"Ben senfonik orkestra istiyorum"** dedi. Henüz hazır olmadığını **"düşünememişti."** Halk dilinde **"garip ayağı"** da denilen, **"Hicaz ve Hüseyni makamlarını kullanarak"** yapıyordu bestelerini. Oysa **"Batı müziğinde çeyrek sesler yok"**tu. Zaten, **"ondan sonra büyük orkestraya göre besteler yapmaya"** başladı.

Kısa bir süre önce piyasaya çıkan **"Başkaldırıyorum"** 6. kasetiydi. Her kasetinin çıkışından hemen sonra bir konser veriyordu. Bunda da öyle olacaktı. İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana'daki konserlerinde **"tek tabure"** boş değildi, **"kitlelere"** ulaşmıştı. Konserlerinde **"ağlıyordu insanlar"** ve slogan atıyordu: **"Kahrolsun faşizm!"** Buna **"Gözyaşlarının muhalefeti"** diyordu. **"Yüzyıllardır halka hüzün ve keder öğretilmişti.**

Ahmet Kaya'nın konserlerinde de **"gözyaşı vardı, hüzün vardı."** Birileri de çıkıp **"coşkuyu öğretsin"**di. Bizim **"oyun havalarımız bile kederli"**ydi. **"Makamsal içeriğinden dolayı"**, örneğin **"Kadifeden Kesesi"**'nin hüzün veren bir müziği **"yok mu?"**ydu? **"Hazan, keder olunca arabesk temalar diyorlar, duyarlılığa neden böyle diyorlar"** anlamıyordu. Eğer yaptığı müziğe ille de bu ismi koyuyorlarsa, Ahmet Kaya, **"onu kullanmaktan yana"**ydı. Mesele üç beş tane adam için müzik yapmak değildi. Ne demişti Mao: **"Önce halkın öğrencisi, sonra öğretmeni olacaksın."** Eleştirileri yapanlar **"onun halkından öyle uzaktaydılar ki."**

Aslında **"bu eleştirileri yapanları"** en fazla rahatsız eden yanı **"gerçekten devrimci"** oluşuydu. Pasaport alamıyordu. **"Geceleri polis evden alıp götürüyor"**du. Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin **"kapısını aşındırıyordu"**. **"Nasıl olur da bir arabesk sanatçısı böyle yaşar"**dı?

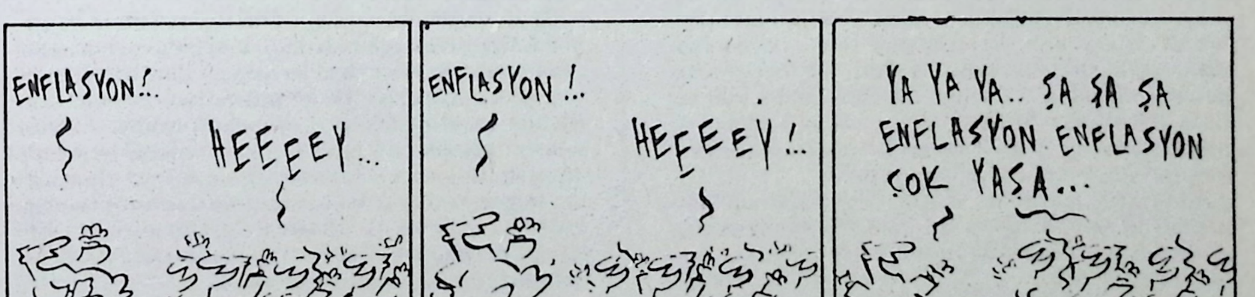
12 Eylül'den sonra bir tek **"Ahmet Kaya çıkmıştı ortaya."** O olmasa diğerleri de **"olmazdı"**, **"önder olmasa mürit olur muydu?"** İki çocuğu vardı ve eşi Gülten **"kendisini aşmasına"** çok yardım ediyordu. **"Fanatik biri olmadığı için"** koşullara ayak uydurabilirdi. O yüzden de kendisine **"Türkiye'de alternatif çıkacağına"** hiç inanmıyordu. **"Devrimci ahlak ve disiplinin kurallarını uyguladıkça"** korkacak bir şey yoktu.

İspanya'da Palma de Mallorca'da her yıl yapılan Akdeniz Festivali'ne davet edilmiş, **"pasaport alamadığı için"** gidememişti. Yakınlarda **"Nikaragua'dan da konser teklifi"** gelmişti. **"Alman ZDF Televizyonu ve Yunan Televizyonu program yapmak"** istemiş, Yunanlılar, **"Kıbrıs sorunu ile ilgili bir şeyler"** söylemesini istemişlerdi. Bunun **"yanlış"** olacağını düşündüğü için pürüzler çıkmıştı. Çok büyük ihtimalle kasım ayında **"Maria Farandouri ile İstanbul'da bir konser"**, verecekti. Üst düzeyde temasları vardı, ama **"Cumhuriyet Gazetesi de desteklerse Türkiye'deki tüm E tipi cezaevlerinde birer resital vermek"** istiyordu.

Kasetleri iyi satıyordu. İyi de para kazanıyordu. Önümüzdeki günlerde bir film çekecekti. Filmin **"230 kişilik kadrosu"** vardı ve **"hepsi amatör"**dü. **"Senaryo yazarı, yönetmen, baş oyuncu Ahmet Kaya olacak"**, **"filmin müziğini"**de kendisi yapacaktı. **"Göreceksiniz, Türkiye halkı filmime nasıl sahip çıkacak"** diyordu. **"Film çok, ama çook büyük hasılat yapacak, aydınlar gene beğenmeyecek, gene yırtıp atacaklar."** Sinema hakkında **"teorik bilgisi"** vardı. Yönetmenlik **"duyarlık"**tı. **"Kare"**yi zaten **"kafasında"** yaşıyordu. **"Usta bir kameraman"** yeterdi. Filmin jeneriği de hazırdı kafasında:

"Kıpkırmızı perdenin ortasında yalnızca iki siyah nokta vardır. Yavaş yavaş kalp atışlarına benzeyen bir ses duyulmaktadır. Kızıllığın ortasındaki iki siyah nokta ses yükselirken büyümeye ve şekillenmeye başlar. Birkaç saniye sonra bu iki noktanın bir oda içinde ayakta duran iki insana dönüştüğünü görürüz. Genç kız sinirli hareketlerle karşısındaki erkeğe bir şeyler söylemektedir.

Biz bu konuşmaları işitmeyiz. Ama belli ki, kız, çocuğu suçlamaktadır. Genç çocuğun elinde bir saz vardır. Saçları kısa kesilmiştir. Muhtemelen hapisten yeni çıkmıştır. Kızın suçlamaları karşısında çocuk öfkelenir ve sazını hırsla fırlatır. Bu sırada biz yavaş çekimle yalnızca sazı havada dönerken görürüz. Derken saz görüntüsü flulaşır, deforme olur ve bir martıya dönüşür. Martı gökyüzünde özgürce uçmaktadır. Bir silah sesi duyulur. Martı parçalanır. Perde gene kıpkırmızıdır ve AHMET KAYA!"





Araplar Sarıyer'i kapattı — Arap turistlerin İstanbul'da en çok rağbet ettikleri yerlerin başında Sarıyer geliyor. Ev sahipleri artık Türk kiracı kabul etmiyor. Belediye yetkililerine göre gecekondular bile doldu. Geçen yıl Sarıyer'e 7 milyar lira bırakan Arap turistlerin bu yıl 11 milyar lira bırakmaları bekleniyor. Arap aileler yürüyüşe çıktıklarında etraflarını hemen seyyar satıcılar sarıyor. Kimi kaval, kimi çarşaf, kimi kazak satmaya çalışıyor. Arap turistler pazarlık uzmanı olmuşlar; fiyatı yarıya indirmeden bir şey almıyorlar. Belki biraz da bu yüzden fiyatlar iki katından başlıyor. (Fotoğraf: Uğur Saner)

Marmara Adası nasıl korunacak?

NİHAL ÜN *25 ağustos*

Kapıdağ Yarımadası'nın 6 mil kuzeybatısında bulunan Marmara Adası 110 km². Ülkenin ikinci büyük adası. Kış aylarında 3460 olan nüfus iki ay süren turizm sezonu boyunca 15 bine yükseliyor. Turizm öncelikli yöreler arasında yer almayan ada henüz **"yağmalanmış"** değil. Karşısındaki Avşa Adası ile karşılaştırıldığında oldukça sakin.

Adanın eski ve yeni yerel yöneticileri ısrarla turizmi geliştirmek üzerinde duruyorlar. Ancak ada sakinleri zeytincilik, bağ-bahçe tarımı, balıkçılık ve mermercilik alanlarında desteklenmek istiyorlar. Son yıllarda zeytincilik alanlarının verimli bir biçimde değerlendirilemediği belirtilen adada bağcılık yok olmaya yüz tutmuş. Marmara Denizi'nin kirlenmesi ve ihracata yönelik **"karides avcılığı"** nedeniyle trol çekilmesi balığın tükenmesini getirmiş.

Adanın ilk adı **"Elafonesos."** Geyik adası anlamına geliyor. Bugün adada tek bir geyik bulunmadığı gibi geçen kış çok sayıda tavşan bilinemeyen bir hastalık sonucu ölmüş.

1984 yılından bu yana belediye başkanlığı görevini yürüten ANAP'lı **Halil Kırık** ada sorunları üzerine şunları söylüyor:

"Yönetime geldiğimiz yıllarda daha çok sorunumuz vardı. Su ve kanalizasyon bunların en önemlisiydi. 1980'li yıllara kadar kanalizasyon sorunu foseptik çukurları ile çözümleniyordu. Ancak o yıldan sonra çukurlar yükü taşıyamaz hale geldiğinden birçok noktadan denize verilmeye başlandı.

Biz İller Bankası'na bir proje yaptırdık. Kanalizasyonu tek bir yerden denize vereceğiz. Gerçek bir arıtma sistemimiz yok. Çökertme sistemi diyebileceğimiz basit bir sistem var. Bu sorunu ileride çözebileceğimizi düşünüyorum.

Su sorununu da mevcut su hattını onararak ve yeni hat döşeyerek çözümledik. Tabii yine de ucu ucuna idare ediyoruz. Yeni kaynaklar ilave etmeye devam edeceğiz. Adayı turizm yatırımları açısından cazip hale getirebilmek için altyapıya yöneldik. Telefon sorunu tam çözümlenmiş değil. Otomatik bağlantımız yok. Daha önce hastanemiz yoktu, var olan sağlık ocağını yataklı tedavi merkezine dönüştürüyoruz. Lojmanları ile birlikte hastane inşaatı sürüyor. Eylül ayında hizmete girecek. İki aya kadar adaya Anadolu cereyanı da bağlanmış olacak.

Balıkesir Belediyesi bize itimat gösterdi -bu konularda büyük çıkar hesapları döner- çevre adaları mücavir alanımız içine aldık. (Avşa ve Paşa Limanı ada-

ları ile 9 küçük ada) Belediye gelirlerimiz arttı. Yapamadığımız iki iş var. Yat turizmini geliştirmeye yönelik yat limanı ve iskele yapmak istiyoruz. Henüz bu isteği Turizm Bakanlığı'na kabul ettiremedik. Turizm ve kalkınma öncelikli yöreler arasında yer almadığımız için buraya turizm yatırımlarını çekmekte zorlanıyoruz."

Marmara Adası Belediyesi'nin kuruluş yılı olan 1972'den 1977 yılına kadar başkanlığını yürüten **Ahmet Enön** ise birçok konuda ANAP'lı yöneticilerden farklı düşünüyor. Bugün partileşme aşamasına gelen **"çevreci hareketin"** öncülerinden olan Enön, çevre korumasına yönelik ilk kamu kuruluşunun ortaya çıkmasına öncülük etmiş. Şu anda başkanlığını **Bedrettin Dalan**'ın yaptığı Marmara Belediyeler Birliği'nin kurucusu olan Enön halen birliğin onursal başkanı.

Birliğin Marmara Denizi ve çevresini korumaya yönelik amaçlarına en başta birlik üyesi belediyelerin engel olduğunu belirten Enön, bu konuda şunları söylüyor:

"Güney Haliç Projesi'ni devreye sokmakla başta Bedrettin Dalan olmak üzere tüm belediyeler kanalizasyonlarını gerçek bir arıtma tesisleri olmaksızın denize boşaltıyorlar. Oysa böylesi bir olaya en başta belediyelerin karşı çıkması gerekir. Marmara Denizi'nin günden güne artan kirliliğine kayıtsız kalınmamalıdır."

Marmara Denizi'nde trol çekilmesinin önlenemediğini belirten Enön, yerel yönetimlerin bu konuda sahil güvenliğe **"ihbar"** etmekten başka bir şey yapamadıklarına dikkat çekti.

Ahmet Enön, kendisinden sonraki belediye başkanlarının yaptığı işleri **"tamiri imkânsız"** hatalar olarak niteleyerek, kanalizasyonun denize verilmesine, adada yapılan **"orman kadastrosu"**na, imar planında yapılan değişikliklere karşı olduğunu belirtiyor.



Kamuoyu araştırmaları

'Hayır'lar ağırlıkta

27 ağustos

Haber Merkezi — 25 Eylül'deki halkoylaması öncesi yapılan kamuoyu araştırmalarında **"hayır"** ağır basıyor. Geçen hafta içerisinde PİAR'ın yaptığı araştırmada **"evet"**ler yüzde 26.3, **"hayır"**lar ise yüzde 40.5 çıkmıştı. KAMAR'ın kamuoyu yoklaması ise, yüzde 51.5 **"hayır"**, yüzde 32.8 **"evet"** biçiminde sonuçlanırken, KAMOY'un değerlendirmesi de (kararsızların katılımı ile) yüzde 64.6 **"hayır"**, yüzde 35.4 **"evet"** şeklinde gerçekleşti.

Mart 1989 yerel seçimlerinin kasıma alınması için 25 Eylül'de yapılacak **"halkoylaması"** öncesi, üç kamuoyu araştırma kuruluşunun ayrı ayrı yaptığı anketlerde **"hayır"** oylarının **"evet"**lere oranla önemli ölçüde artış gösterdiği sonucu çıkıyor.

22 Ağustos 1988 tarihinde Sabah Gazetesi'nde yayımlanan PİAR'ın araştırmasına göre, **"hayır"**lar yüzde 40.5, **"evet"**ler de yüzde 26.3 olarak belirlendi. Araştırma ile ilgili olarak Sabah'ta yer alan değerlendirmede ise, referandumda **"evet"** oyu vereceklerden yüzde 29.5'inin **"ne için"** oy kullanacağını bildiği belirtilirken, yüzde 22.5 oranındaki grubun **"halkoylaması"**nın ne anlama geldiğini bilmediği vurgulanıyor. Gazetedeki habere göre ayrıca siyasi görüşlerin ortaya konmasında sol kesimin büyük bir bölümünün **"hayır"** üzerinde görüş birliğine vardığı belirtiliyor. Siyasi yelpaze sağa kaydıkça oranların değiştiğinin de yer aldığı habere göre, **"merkezcilerin"** evet-hayır oranı ise eşit. Sabah yazarı **Güngör Mengi** de köşesindeki yazıda referandumun sonucunu kadınların belirleyeceğine dikkat çekerken, kararsızların büyük çoğunluğunu bu kesimin oluşturduğunu vurguluyor.

Bu araştırmasında kararsız seçmen oranı ise yüzde 33.2 olarak saptandı.

Hürriyet Gazetesi'nde 26 Ağustos 1988 (dün) tarihinde yayımlanan KAMAR araştırmasında da yüzde 51.5, **"hayır"**a karşı, yüzde 32.8 **"evet"** sonucu ortaya çıktı. Bu kurumun anketine göre, kararsız seçmen oranı ise yüzde 15.6.

Bu arada Tercüman Gazetesi'nin dünkü sayısında Yavuz Donat'ın köşesinde yayımlanan KAMOY araştırmasına göre ise **"kararsızların da genel eğilim doğrultusunda"** oy kullanması halinde **"hayır"**ların yüzde 64.6, **"evet"**lerin de yüzde 35.4 civarında gerçekleşeceği tahmin edildi. KAMOY'un bu araştırmasında, İstanbul'daki **"evet"** oranı yüzde 31.2, **"hayır"** oranı yüzde 55.6, geri kalan seçmen ise henüz karar vermemiş. Diğer büyük illerden **"hayır"**lar, Ankara yüzde 56.6, İzmir'de yüzde 57.4, Adana'da ise yüzde 53.2 oranlarında belirlendi. **"Evet"**ler de Ankara'da yüzde 27.9, İzmir'de yüzde 24.6, Adana'da da yüzde

29.8.

Öte yandan **"halkoylaması"** yasası için TBMM toplantısından önce KAMAR'ın yaptığı Hürriyet Gazetesi'nde yayımlanan araştırmada **"yerel seçimlerin"** erkene alınmasından yana olanların oranı yüzde 51.6, karşı olanların oranı ise yüzde 26.6 olarak çıkmış, yüzde 21.6 oranındaki seçmen de görüş belirtmemişti.

KAMAR'ın bu araştırmasında, TBMM toplantısından sonra **"genel seçmen eğilimi"**nin önemli ölçüde değişim göstererek ters yöne döndüğü, ağustos başında yüzde 51.6 oranında **"evet"** diyen seçmenin bugün aynı oranda **"hayır"** dediği belirtiliyor. KAMAR'ın Hürriyet'te yer alan anketinde, referandumun ANAP ve hükümet için bir **"güven oylaması"** olup olmayacağı da araştırıldı. Çıkan sonuca göre, seçmenlerin yüzde 56.5 oranındaki bir çoğunluğu, halkoylamasının aynı zamanda bir **"güven oylaması"** niteliğini de taşıyacağını belirtirken, yüzde 23'ü böyle bir nitelik görmediğini belirtiyor.

Çalışmalarına 12 Eylül'de ara vermişti

Türk PEN'i yeniden kuruluyor

30 ağustos

Kültür Servisi — Türk PEN Kulübü'nün 8 yıl aradan sonra yeniden kurulması için gerekli çalışmalara başlandı. Türkiye Yazarlar Sendikası'nın konuyla ilgili olarak Gazeteciler Cemiyeti'nde yaptığı ve bütün yazarların çağrılı olduğu toplantıda, Türk PEN Kulübü'nün 18 kişilik kurucular kurulu belirlendi. **Yaşar Kemal, Vedat Günyol, Hüseyin Baş, Nezihe Meriç, Emil Galip Sandalcı, Oktay Akbal, Güngör Dilmen, Sevgi Sanlı, Recep Bilginer, Doğan Hızlan, Hıfzı Topuz, Necati Cumalı, Muzaffer Abayhan, Şükran Kurdakul, İsmet Kemal Karadayı, Salim Şengil, Dilara Özman** ve **Ulufer Oğuzcan**'dan oluşan kurucular kurulu aralarından 6 kişiyi kuruluşla ilgili etkinlikleri yürütmekle görevlendirdi. Bürokratik işlemlerle uğraşacak olan yürütme kurulu **Muzaffer Abayhan, Dilara Özman, Salim Şengil, Hıfzı Topuz, Yaşar Kemal** ve **Necati Cumalı**'dan oluşuyor.

Türk PEN Kulübü'nün eski yönetim kurulu, 12 Eylül'den sonra bir dilekçeyle askeri yönetime başvurarak kulübü kendiliklerinden kapattıklarını bildirmişlerdi. Sendika, dernek ve partilerin yeniden kurulabilmesi için gerekli ortamın sağlanmasından sonra Türk PEN Kulübü'nün kurulmayışı üzerine çeşitli ülkelerin PEN kulüpleri ve uluslararası PEN, Türk yazarlarına bu konuda sorular yöneltmişti. Türk PEN Kulübü'nün yurtdışında kurulması yolunda 1986 ocak ayında New York'ta yapılan uluslararası toplantıda bir önerge verilmiş, aynı yılın haziran ayında Federal Almanya'nın Hamburg kentinde yapılan 49. Uluslararası PEN Kongresi'nde de bu konu gündeme alınmıştı. Türk PEN Kulübü için en uygun yer Federal Almanya olarak görülmüş ve Federal Almanya PEN Kulübü İkinci Başkanı Prof. Dr. **İngeborg Drewitz** gerekli çalışmalara başlamıştı. Ancak 49. kongreye çağrılı olarak katılan Türkiye Yazarlar Sendikası İkinci Başkanı **Demirtaş Ceyhun,** Türkiye dışında Türk PEN Kulübü kurulması girişimine Türk yazarlarının karşı olduğunu açıklamış, TYS Başkanı **Aziz Nesin** ise bu konuda kendisiyle görüşme isteğinde bulunan Federal Almanya Büyükelçiliği Hukuk ve Konsolosluk Daire Başkanı'na karşı çıkmalarının gerekçelerini yazılı olarak bildirmişti. Nesin, Türkiye yazarlarının büyük çoğunluğunun Türkiye'de olduğuna göre Türk PEN'inin Türkiye'de kurulması gerektiğini, aksi takdirde bunun Türkiye yazarları için onur kırıcı bir olay olacağını belirterek Türkiye dışında kurulacak olan böyle bir kulübün politik fraksiyonların çatışma alanına dönüşmesi olasılığını da vurgulamıştı.

Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı **Aziz Nesin,** dünkü toplantıda yaptığı konuşmada, Türk PEN Kulübü'nün 12 Eylül sonrasında hiçbir kovuşturmaya uğramadığı halde kapatma kararı alarak kendiliklerinden askeri yönetime başvurmalarını, daha sonra da Uluslararası PEN Kulübü'nün uyarılarına karşın harekete geçmemelerini kınadı.

Binlerce Iraklı Kürt sığındı

31 ağustos

Haber Merkezi — Irak yönetiminin saldırısından kaçan binlerce Iraklı Kürt Türkiye'ye sığındı. Türk hükümetinin sınırı açma kararı üzerine Hakkâri'nin Çukurca-Uludere hattından giren ve çoğunluğunu kadın, çocuk ve yaşlıların oluşturduğu Kürtlerin sayısının 50 bini bulduğu bildiriliyor. Sınır bölgemizde yığılan binlerce Kürt bir çember içinde tutuluyor.

Türkiye sınırdan geçen Iraklı Kürtlerin durumu için çok yönlü bir **"mekik"** diplomasisi başlattı. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi **Nüzhet Kandemir, "Başbakanın özel temsilcisi"** sıfatıyla Bağdat ve Tahran'a dün ani ziyaretler yaptı.

Başbakan Turgut Özal, **"Olayın insani bir boyutu var"** dedi.

Arkadaşlarımız Erbil Tuşalp ve **Mecit Öztunç**'un Çukurca'dan bildirdiklerine göre, Kuzey Irak'taki Kürtlerin Çukurca bölgesine girişleri önceki geceden itibaren yoğun şekilde başladı. Daha önce Türkiye'ye kabul edilmeyen grupların, Türk hükümetinin aldığı **"prensip kararı"**yla geçişlerine izin verilince özellikle Çukurca'nın merkez ve köylerine dağıldıkları görüldü. Giriş yapanların sayısının 50 bine ulaştığı, bu sayının daha da artabileceği belirtiliyor.

Irak'ın kimyasal silahlarla yaptığı saldırılarda yaralanan sivil halkın tedavisi de Çukurca'da sağlık ocağında sürüyor. Hakkâri Sağlık Müdürlüğü'nce böl-

geye ilaç ve personel sevkiyatına başlandı. Bölgede oturan bazı vatandaşlar da yetkililerin izin vermesi durumunda, geçiş yapanlara yardımda bulunmak istediklerini belirttiler.

Çukurca Belediyesi sığınanlara ekmek yardımı yaptı. Özel fırınların ürettiği ekmekler, Çukurca merkezine 200-300 metre uzaklıkta olan sınır boyunda bekleyen Iraklılara ulaştırıldı.

Dün sabah saatlerinde 8 adet helikopterin Çukurca üzerinden geçerek sınır boyuna doğru gittikleri görüldü. Öğleye doğru, bu helikopterlerden 4'ünün geri döndüğü haber verildi. Bununla, Bölge Valisi **Hayri Kozakçıoğlu** ve askeri yetkililerin bölgede inceleme yaptıkları anlaşıldı.

SHP'den Adana Milletvekili **Cüneyt Canver,** Mardin Milletvekili **Adnan Ekmen** ile Kars Milletvekili **Mahmut Alınak**'tan oluşan heyetle, Hakkâri Milletvekili **Cumhur Keskin** bölgede incelemeler yaptı.

BBC'nin Türkçe haber yayınında, Türkiye yetkililerinin özellikle erkek mültecileri, peşmerge ya da Kürt gerillalar oldukları şüphesiyle kabul etmeyip sınırdışı ettiğini bildirdi. Ancak **"Aralarında kadın ve çocuların da bulunduğu yüzlerce kişi Türkiye'ye giriyor"** diye ekledi. Aynı haberde, **"Bu arada, Irak bombardımanı sırasında Türkiye'nin bazı sınır köylerine top mermileri isabet ettiği, doğrulanmayan haberlere göre bir sınır muhafızının yaralandığı bildirildi"** denildi.

Önceki gün sabaha karşı 05.30 sularında Irak sınırının öte yakasında, Çukurca'nın karşısına isabet eden Sersinki'de yeni bir bombardımanın daha olduğu bildirildi. Bombardımanın ardından sınırı geçmeye teşebbüs eden yaklaşık 4 bin kişinin geri çevrildiği ileri sürülüyor. Bu arada Irak kuvvetlerinin Türkiye sınırına çok yaklaşmış olmasının, sınırı geçemeyenlerin arada sıkışmalarına neden olduğu da ileri sürülüyor.

Arkadaşlarımızın bölgede görüştükleri Iraklı Kürtlerden bazıları, **"Biz Saddam rejiminin kullandığı top ve tüfeklerden kaçmıyoruz. Çoluğumuzu çocuğumuzu, yağdırılan kimyasal silahlardan korumak için geldik"** dediler.

ANKARA'DA DURUM

Ankara büromuzun haberine göre, Irak ordusunun önünden kaçan Iraklıların Türk sınırına yığılmaları başkentte diplomatik açıdan yoğun gündemli iki gün yaşanmasına yol açtı. Önceki gün Başbakanlık, Milli Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı tarafından ortaklaşa yürütülen değerlendirmeler sırasında Dışişleri Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir Bağdat'a hareket etti. Aynı saatlerde başkente gelen bazı duyumlar, gelişmelerin **"insani boyutu"**nu ön plana çıkardı. Başkentteki hükümet çevrelerinde **"özellikle kadın ve çocukların savaş meydanında bırakılamayacağı"** görüşü ağır bastı. Daha sonra yapılan değerlendirmelerde **"ailelerin parçalanmasının yaratacağı sakıncalar"** dikkate alındı ve sınırın Irak Kürtlerine açılması kararlaştırıldı.

Başkentteki diplomatik gözlemciler, Türkiye'nin **"Irak'ın iç sorunu"** diye nitelediği son gelişmeler karşısında sınırını açma kararından Bağdat'ı haberdar etmek istemiş olabileceğini ifade ederek, Büyükelçi Kandemir'in ziyaretinin zamanlamasına dikkat çektiler. Bu yorumlar Dışişleri Bakanlığı'nca doğrulanmadı. Hükümete yakın bir yetkili, Bağdat ve Tahran ziyaretlerinde Kuzey Irak'taki durumun ele alınmış olabileceğini kaydetti, ancak şöyle devam etti:

"Bu ziyaretleri sadece Kuzey Irak'taki gelişmelere bağlı değerlendirmek yanlış olur. Ziyaretlerin ana amacı, Türkiye'nin savaş süresince yürüttüğü aktif tarafsızlık politikasını savaş sonrasında da korumaya özen göstereceğinin vurgulanmasıdır. Türkiye taraflara Cenevre görüşmelerinde kalıcı bir barış sağlayacak tutum almaları dileğini de iletmiştir. Ayrıca savaş sonrasında benzer sürtüşmelerin tekrarlanmaması konusunda Türkiye'nin üzerine düşebilecek rolü oynamaya ve katkıda bulunmaya hazır olduğu da belirtilmiştir.

Aynı hükümet yetkilisi, **"Kandemir'in Türkiye'ye sığman Iraklıların geleceğine ilişkin ne gibi görüşmeler yürüttüğü"** sorusuna ise, şu yanıtı verdi:

"Henüz bu sorun bu denli önem kazanmamıştır. Ancak bu noktaya gelinirse, söz konusu mültecilerin kaderleri herhalde sadece Irak ve İran'la görüşülmez. Olayın boyutu büyüdüğünde insan hakları savunuculuğuyla tanınmış bazı Avrupa ülkelerinin devreye girmesi de beklenebilir. Çünkü Türkiye'nin, Cenevre Anlaşması'nda Avrupa dışı ülkelerden gelen mültecileri kabul etmeyebileceği yönünde bir rezervi vardır. Yani uluslararası sözleşmeler açısından bir yükümlülüğümüz yoktur. Sadece insani kaygılarımız ve yükümlülüklerimiz vardır."

ÖZAL'IN SÖZLERİ

Büyükelçi Nüzhet Kandemir, **"Başbakanın özel temsilcisi"** sıfatıyla Başbakan Turgut Özal'ın sözlü bir mesajını Irak Başbakan Birinci Yardımcısı **Taha Yasin Ramazan**'a iletirken, Özal, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nce düzenlenen bir yemekte konuya ilişkin bir soruyu şöyle yanıtladı:

"Olayın insani bir boyutu var. Sınırımızı kadınlar ve çocuklara, hatta erkeklere bile açabiliriz. Ayırmak doğru olmaz."

Bu açıklama ile Türkiye'nin o ana kadar izlediği **"esnek"** politika netleşti ve sınırın Irak Kürtlerine açıldığı resmen duyurulmuş oldu.

BAĞDAT TEMASLARI

Kandemir, Irak Başbakan Birinci Yardımcısı Taha Yasin Ramazan'ın yanı sıra, Dışişleri Bakanlığı üst düzey yetkilileri ile de bir araya geldi. Müsteşar Kandemir'in Kuzey Irak'taki gelişmelere ilişkin temaslarında, **"Türkiye'nin Irak'ın içişlerine karışmaktan titizlikle kaçındığı"** mesajının altını özenle çizdiği belirtiliyor. Son sınır açma olayını tamamen insani gerekçelere bağlayan Kandemir'in, bölgede barışın yeniden kurulması ile birlikte Türkiye'ye sığınan Iraklıların ülkelerine geri gönderilmesine ilişkin zemin yokladığı da tahmin ediliyor.

KANDEMİR: İNSANCIL YAKLAŞIM

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir, Türkiye'nin Irak'tan Türkiye'ye sığınmak isteyenler konusunda öteden beri izlediği insancıl yaklaşımı sürdüreceğini söyledi.

Büyükelçi Kandemir, Irak'ta iki günlük temasları ardından Tahran'a hareketinden önce İstanbul Atatürk Havaalanı'nda yaptığı açıklamada, Bağdat'ta Irak Başbakan Birinci Yardımcısı **Taha Yasin Ramazan**'la görüştüğünü ve Başbakan Turgut Özal'dan şifahi bir mesaj götürdüğünü belirtti. Kandemir, ben-

zer bir mesajı da İran Başbakanı **Mir Hüseyin Musavi**'ye Tahran'da ileteceğini belirtti. Kandemir, Bağdat ve Tahran'a yaptığı ziyaretlerin, bu andaki sınır olayları ile ilgili olmadığını özellikle vurgularken İran'la, Irak arasında kalıcı bir barış anlaşması sağlanması konusunda siyasi danışma görüşmelerinde bulunduğunu belirtti.

Kandemir, **"Ama şu anda sınırdan 50 bin kişinin göç ettiği söyleniyor. Bu Türkiye'yi somut olarak ilgilendiren bir durum değil mi?"** yolundakı bir soruya karşılık, **"50 bin kişi abartılıdır. Ben kaç bin kişi olduğunu bilemem. Bunu oradaki yetkililer bilir, onlara sorunuz. Ancak size şu kadarını söyleyebilirim; Türkiye bundan önce olduğu gibi bundan sonra da insani tutumunu sürdürecektir"** dedi. Bağdat'tan beraberindeki askeri bir heyetle dönen Kandemir, askeri heyetin ve kendisinin aynı anda aynı uçakla Bağdat'a gitmelerinin bir kolaylık olduğunu söyledi.

Kandemir, Bağdat dönüşünde, basın mensuplarına açıklama yapmadan önce 15 dakika Ankara'da hükümet yetkililerinden bilgi aldı. THY'nin 19.50'de kalkan uçağı ile Tahran'a hareket eden Kandemir'in gezisi cuma günü sona erecek.

Kandemir'in Tahran'da, Bağdat'takine benzer bir biçimde savaş sonrası konumu ve ikili ilişkileri ele alması da bekleniyor. Ancak görüşmeler sırasında Türkiye'ye sığınan Irak Kürtlerinin geleceğine ilişkin bazı temasların yapılacağı da kaydediliyor. Başkentteki diplomatik gözlemciler, savaş sonrası yaralarını sarmaya başlayan Tahran'ın kendi sınırından uzak gelişmelerden dolayı Türkiye'ye sığınan Irak Kürtlerini kabul etmesini pek olası görmüyorlar.

Dışişleri Bakanlığı'ndan Büyükelçi Kandemir'in Bağdat ziyareti konusunda yaptığı resmi açıklama özetle şöyle:

"Türk tarafı, sekiz yıl süren ve büyük can kaybına ve maddi zarara yol açan İran-Irak savaşının ateşkesle sona ermiş olmasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiş, savaş süresince olduğu gibi halen devam eden barış müzakereleri döneminde de aktif tarafsızlık politikasının titizlikle sürdürüleceğini vurgulamıştır. Ayrıca bu vesileyle, kalıcı bir barış ve istikrarın sağlanması ve benzeri sürtüşme ve çatışmaların tekrarını önleyecek tedbirlerin oluşturulmasında Türkiye'nin üzerine düşebilecek rolü oynamaya ve katkıda bulunmaya hazır olduğu da belirtilmiştir."

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz da son gelişmelere ilişkin olarak bilgi verirken, **"Ülkemizin sınırları açıktır. Türkiye bu konulara insani mülahazalarla bakmaktadır. İçeriye alınmaya başlandılar. Yarınki (bugünkü) Milli Güvenlik Kurulu'nda bu konu gene en üst düzeyde değerlendirilecektir"** dedi.

Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan** da aynı konuda **"bir sıkıntı söz konusudur, gereken incelemeler yapılmaktadır"** dedi.

İRAN RADYOSU

İran radyosu ise dün geceki yayınında Irak'ı suçladı ve son günlerde yüzlerce Iraklının kimyasal silahlarla öldürüldüğünü öne sürdü. Radyo, Irak Kürdistan Demokrat Partisi'nin bildirisini de yayımladı.

DEMİREL KONUŞMADI

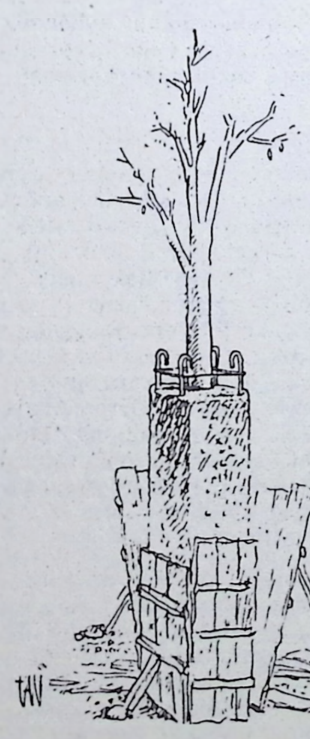
DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Türkiye'ye sığınan Kürtlerle ilgili soruya karşılık, **"Bugün 30 Ağustos Bayramı, milli birlik ve beraberlik günü. Bu sorunuzu yarın (bugün) yanıtlarım"** dedi.

Bölgedeki gelişmeler üzerine DYP Genel Başkan Yardımcısı **Esat Kıratlıoğlu**'nun genel idare kurulu üyelerinden **Mahmut Nedim Bilgiç** ile bugün Hakkâri'ye gideceği bildirildi.

Kuzey Irak'tan kaçarak sığınan Kürtlerin, insani açılardan Türkiye'ye kabul edilmeleri istendi. Sosyalist Parti Genel Sekreteri **Yalçın Büyükdağlı**, Irak hükümetini başlattığı bombalı saldırılar nedeniyle parti olarak protesto ettiklerini açıkladı. Büyükdağlı, Türk hükümetini, bu insanlara yardım etmeye çağırdı. Açıklamada, **"Özal hükümetinin sınırları kapatmasını şiddetle protesto ediyoruz"** denildi.

Eski TİP Genel Başkanı **Mehmet Ali Aybar** da dün yaptığı açıklamada, **"Irak silahlarının ölüm saçan tehdidinden kurtulmak için sınırımızda korkuyla bekleyen, Iraklı çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek binlerce insanın Türkiye'ye kabul edilmeleri gerekir. Iraklı Kürtlerin gözler önünde Irak Silahlı Kuvvetleri'nce yok edilmelerine hiçbir uygar iktidar seyirci kalamaz"** dedi. Aybar, hiçbir gerekçenin bu insanları kurtarmayı engellemeyeceğini söyledi.

Öte yandan İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'nce dün yapılan bir açıklamada, **"Irak Kürtlerinin son günlerde karşılaştığı durum, insanlığın tanıdığı en büyük dramlardan biridir. Sığınma hakkı Birleşmiş Milletler'in kabul ettiği bir haktır. Türkiye açısından sorun, siyasal bir sorun olmaktan çok, insani bir sorundur. Bu insanlara Türkiye'nin kucağını açması, onları konuk etmesi, insan olmanın uygar bir devlet olmanın gereğidir"** denildi.



180.000 TL taksitle Ankara Eryaman konutları...
PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

İyi imkân... Gecikmeyin.
PAMUKBANK iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 22995 Kurucusu: Yunus Nadi 350 TL. 31 Ağustos 1988 Çarşamba

Binlerce Iraklı Kürt sığındı

Irak yönetiminin saldırısından kaçan binlerce Iraklı Kürt, Türk hükümetinin sınırları açma kararı üzerine Türkiye'ye sığındı.

Çoğu kadın ve çocuktan oluşan Iraklı Kürt gruplar, Çukurca yöresinde çember içinde tutuluyor.

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Nüzhet Kandemir, Özal'ın özel bir mesajını Bağdat hükümetine ilettikten sonra İran yönetimiyle görüşmek üzere Tahran'a hareket etti. Konu bugünkü Milli Güvenlik Kurulu toplantısında ele alınacak.

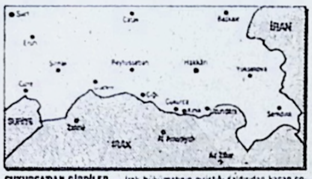
Haber Merkezi — Irak yönetiminin saldırısından kaçan binlerce Iraklı Kürt Türkiye'ye sığındı. Türk Hükümetinin sınırı açma kararı üzerine Hakkâri'nin Çukurca-Uludere hattından giren ve çoğunluğunu kadın, çocuk ve yaşlıların oluşturduğu Kürtlerin sayısının 50 bini bulduğu bildiriliyor. Sınır bölgemizde yığılan binlerce Kürt bir çember içinde tutuluyor.

Türkiye sınırdan geçen Iraklı Kürtlerin durumu için çok yönlü bir **"mekik"** diplomasisi başlattı. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi **Nüzhet Kandemir, "Başbakanın özel temsilcisi"** sıfatıyla Bağdat ve Tahran'a dün ani ziyaretler yaptı.

Başbakan Turgut Özal, **"Olayın insani bir boyutu var"** dedi.

Arkadaşlarımız **Erbil Tuşalp** ve **Mecit Öztunç**'un Çukurca'dan bildirdiklerine göre, Kuzey Irak'taki Kürtlerin Çukurca bölgesine girişleri önceki geceden itibaren

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)



ÇUKURCA'DAN GİRDİLER — Irak hükümetinin giriştiği saldırıdan kaçan çoğu kadın ve çocuk on binlerce Iraklı Kürt, Çukurca - Uludere hattından sınırı geçerek Türkiye'ye sığındılar.



KORKUNUN ÖTE YAKASI — Irak yönetiminin Kuzey Irak'taki Kürtlere karşı başlattığı harekâttan sonra [illegible] yönetiminin kendilerine karşı kimyasal silah kullandığını ve bölgede katliam düzenlediğini [illegible] da kesinlikle özellikle çocukların açık tehlikesiyle karşı karşıya kalacağını belirtiyorlar. (Fotoğraf: Erbil Tuşalp)

Çukurca'dan

Ayşe gelin Ferman'ı sınırda doğurdu

Kuzey Iraklı Kürtlerin Çukurca'ya girişleri dünden bu yana sürüyor. Iraklı Kürtler Irak yönetiminin kendilerine karşı giriştiği harekâtı katliam olarak tanımlıyorlar. Bu yüzden, dün doğan ilk bebeğe de katliam anlamında kullandıkları "Ferman" adını verdiler. Ölüm korkusunu aşan Iraklı Kürtlerin yeni kaygısı açlık. Yanlarında getirdikleri birkaç koyun da kesilince yiyecek hiçbir şeyleri kalmayacağından yakınıyorlar.

ERBİL TUŞALP

ÇUKURCA — Iraklı Kürtlerin batıda Uludere, ortada Çukurca, doğuda Şemdinli ve Uzundere hattında yaşadıkları dram, üçüncü gününü dolduruyor. Hayatta kalmanın derdine düşmüş binlerce insanın **"ferman, ferman"** diye seslenen çığlıkları Çiğli köyünden Beraroş Dağları'na ulaşıyor. Yurdundan yuvasından kovulan binlerce kadının, çocuğun ölüm korkusunu, kimyasal silah korkusunu bu sözcük dile getiriyor: **"Ferman"**. Bu, onların dilinde **"katliam"** demekmiş.

Irak sınırında olup biteni anla-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

IRAK KÜRTLERDEN İNTİKAM ALIYOR

13. Sayfada

SHP Genel Başkanı'ndan sanayiciye destek

İnönü: Sanayici, Özal'la perişan oldu

İnönü: *Özal'ın keyfi yönetimi, sanayiciyi perişan ediyor. Bir sanayicinin yatırım yapması için önünü görmesi gerek. Sendikaların geçmişte yaşadıkları sıkıntıyı şimdi sanayiciler yaşıyor.*

Faralyalı: *1989 bütçesi bir iç ve dış borç ödeme bütçesi olacak. Parayı bunlara ayırsa yatırımlara hiçbir şey ayıramayacak. Bu memleket böyle yürümez.*

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Hükümetin uyguladığı ekonomik politikaya tepkilerini yüksek sesle dile getiren Egeli sanayiciye İnönü'den destek geldi. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, **"Keyfi yönetim sanayiciyi perişan ediyor. Bir sanayicinin yatırım yapması için önünü görmesi gerekir. Ama göremiyor"** dedi. Egeli sanayicilerin şikâyetlerini dile getiren EBSO Başkanı Erdal Faralyalı da karamsarlığını dile getirirken, **"Bu gidiş nereye varacak? Bu memleket böyle yürümez"** diye konuştu.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü önceki gün Muğla'da gazetecilerle yaptığı sohbet toplantısında Egeli sanayicilerin hükümete yönelttikleri sert eleştirilere ilişkin görüşlerini açıkladı. Türkiye'de artık Özal'dan memnun olan kimsenin kalmadığını söyleyen İnönü, şöyle dedi:

"En büyük sıkıntıyı vatandaşlarımız yaşıyor. Ama sanayicilerimizin de büyük sıkıntıları var. İşlerini yürütme imkânı bulamıyorlar. Özal'ın keyfi yönetimi sanayiciyi perişan ediyor. Bir sanayicinin yatırım yapması için önünü görmesi gereklidir. Altı ay sonra ne olacağını bilmelidir. Ama Özal sık sık politika değiştirdiği için sanayiciler uzun vadeli program yapamıyorlar. Sanayicinin bu yönetime artık güveni kalmadı. Böyle bir keyfi yönetimle iş yapmak elbette zordur."

İnönü hükümetin, tutumunu eleştirme cesaretini gösteren sanayiciye de karşı da "kötü niyetli bir müdahale" içine girdiğini söyledi. SHP Genel Başkanı İnönü, **"Sendikaların geçmişte yaşadıkları sıkıntıyı şimdi sanayiciler yaşıyor. Onlar için yeni bir deneme bu"** dedi.

Egeli sanayicilerin tepkilerini, yaptığı açıklamalarla sık sık gündeme getiren EBSO Başkanı Erdal Faralyalı da hükümete karşı tepkisini duyurup, 1989 bütçesi konularındaki endişelerini dile getirirken, **"Bu gidişin sonu nereye varacak bilemiyoruz. Bu memleket böyle**

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

REFERANDUM '88

ADAPAZARI'ndan HİKMET ÇETİNKAYA

'Ellerimiz Kırılsın'

ANAP bu yörede eski gücünü giderek yitiriyordu Özellikle kırsal kesimde gücü kalmamıştı. DYP iki milletvekiliyle ANAP'ın kalelerini tek tek ele geçirmeye başlamıştı bile. ANAP tek bir yatırım yapmamıştı bu kentte. Küçük sanayi çarşısındaki küçük atölyelerin sahipleri can çekişiyordu. **8. Sayfada**

VAN İZLENİMLERİ

Son gece korkusu

Bruki aşiretinden çıkıp, TBMM başkanlık koltuğuna oturmuş 87 yaşındaki Kinyas Kartal, Van' da hasretin simgelerinden biri. Kinyas Ağa'nın bin yıllık yüzünde, yüzbaşı rütbesiyle yer aldığı Sovyet ordusunu terk ederek, ayağında çizmesiyle Türkiye'ye adımını attığı ilk günün kararlılığı okunuyor.

ERBİL TUŞALP'ın yazısı **6. Sayfada**

TOBB BAŞKANI COŞKUN: "YUSUF ÖZAL'I DESTEKLİYORUM"

10. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Üç Olay, Üç Mantık

ANKARA — Türk Silahlı Kuvvetleri'ne veda ederken bu yıl emekli olan Korgeneral Nazif Okan'ın söylediği sözler cumhuriyet savcılığınca inceleniyor. Savcılık "herhangi bir suç unsuru bulmuyor". Ancak Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay Korgeneral Okan'ın sözlerine çok içerliyor. "Eğer terfi etseydi, böyle konuşmazdı" diyor.

Geçen yıl gündeme gelen "2000 yılına kadar Genelkurmay Başkanlığı planı" halkası içinde bu yıl emekliye sevk edilen Korgeneral Nazif Okan'ın da adı geçiyor. Geçen hafta Okan veda konuşmasında şöyle diyor:

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Halka Küsmek

ANKARA — Kanıksadık mı acaba? Turgut Bey'in bir gün ara ile aynı konuda değişik ifadeler kullanmasına alıştık mı? Yoksa boş mu veriyoruz? Ya da ağabeyinden miras "dün dündür, bugün ise bugün" sloganına omuz silkip geçiyor muyuz?

Söylediklerinde çelişkiler üreten insan, sıradan biri olsa hadi neyse. Ama çelişkilerin yatağında devletin bir numaralı sorumlusu yatıyor. Başbakan Özal.

Birkaç gün öncesine kadar halkoylamasından hayır çıkarsa, "millet'in kararı başüstüne" diyen Özal, dün karar değiştirmiş görünüyor. Özal yorum [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)



30 AĞUSTOS COŞKUSU — [illegible]

Zafer Bayramı'nı coşkuyla kutladık

Ankara'da Şehir Hipodromu'nda düzenlenen askeri geçit törenini Cumhurbaşkanı Evren, Başbakan Özal, SHP Genel Başkanı İnönü ve Bakanlar Kurulu üyeleri izlediler.

Haber Merkezi — Anadolu'yu istila eden düşmanların büyük kurtarıcı Atatürk'ün önderliğinde denize döküldüğü 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın 66. yıldönümü, tüm yurtta, KKTC'de ve dış temsilciliklerde coşkuyla kutlandı.

30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle Ankara'da düzenlenen törenlerin ilki Anıtkabir'e çelenk konulmasıyla başladı. Anıtkabir'deki törene Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Kemal Yamak**, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral **Orhan Karabulut**, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Safter Necioğlu**, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral **Burhanettin Bigalı** ile diğer üst düzey askeri erkân katıldı. Tören sonunda Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay Anıtkabir özel defterine şunları yazdı:

"Ulu Komutan Atatürk, en **güç koşullarda başlattığın istiklal savaşımızın en büyük zaferle sonuçlandığı günün bu mutlu yıldönümünde seni en derin bayramlık, minnet ve şükran duygularıyla anıyoruz. Her geçen gün, her yönden daha da güçlenen, modern silahlarla donatılan ve aziz milletimizin ayrılmaz bir parçası olan Türk Silahlı Kuvvetleri, ilkelerinin ve kurduğu cumhuriyetin yılmaz bekçileri olarak görevinin ba-**

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

Devlet Mezarlığı törenle açıldı

Evren: Eğer kusur varsa bu benimdir

Eski cumhurbaşkanları Cemal Gürsel ve Cevdet Sunay ile 4 Kurtuluş Savaşı komutanının defin töreni ile açılan Devlet Mezarlığı için Cumhurbaşkanı Evren, "Eğer bir kusur varsa, bu kusur benimdir" dedi.

Devlet Mezarlığı'nın açılış törenine Cumhurbaşkanı Evren, Başbakan Özal, SHP lideri İnönü, DYP Lideri Demirel ve Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri katıldı. Törene 27 Mayıs'ın önderi Gürsel'in yakınları katılmadı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Mezarlığı dün eski cumhurbaşkanlarından Cemal Gürsel ve Cevdet Sunay ile 4 Kurtuluş Savaşı komutanının defin töreni ile açıldı. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Anıtkabir'den yapılan naaş nakilleri ile ilgili olarak, **"Eğer bir kusur varsa, bu kusur benimdir"** dedi.

Devlet Mezarlığı'nı kendisinin yaptırdığı yolundaki [illegible] [illegible] **"Rahmetli eşim vefat etmeden evvel, ben burada olmayışım, orası gömün dedim. Çünkü benden sonra bir se-**

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

DEVLET MEZARLIĞINA 400 YILLIK ÇÖZÜM

IŞIK KANSU'nun haberi **8. Sayfada**

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

1988'in Zafer Bayramı

30 Ağustos Zafer Bayramı bu yıl da geleneksel törenlerle kutlandı.

Bilindiği gibi bu tür ulusal bayramlar, yaşanan olayların üzerinden zaman geçtikçe biçimsel bir kutlamaya dönüşürler.

Çünkü olay, yıllar geçtikçe, tarihin derinliklerinde kalır, ilk yılların coşkusu kaybolur; zaferi yaşayan kuşaklar öteki dünyaya göçerler; yeni yetişenler ise o karanlık günleri yaşamadıkları için bugünkü durumu doğal sayarlar; mütarekenin acısını duymayan, kurtuluşun sevincini 1922 Ağustosu'ndaki kadar yüreğinde duyumsayabilir mi?

30 Ağustos Zafer Bayramı'nın da zaman geçtikçe törensel yanı ve protokol cephesi ağır basmıştır.

Törenlerde söylenen nutuklar "hamasi edebiyat" yapmaya özenen eğilimler taşıdığından ilgileri çekmezler.

Oysa gerçek anlamıyla ve kapsamıyla ele alınabilecek 30 Ağustos Bayramı'nın güncelleşebileceğini düşünmek gerekir. Çünkü 20. yüzyılın ilk çeyreğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti, 20. yüzyılın son çeyreğinde Sevr'i hortlatmak isteyen güçler

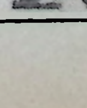
* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

■ **Büro savaşını FKÖ kazandı** *ABD yönetimi, FKÖ'nün New York'taki bürosunu kapatma kararından vazgeçti. Washington'daki FKÖ temsilciliği kararı olumlu karşıladığını bildirdi.* *3. Sayfada*

■ **TV'de tiyatro** *Oscar Wilde'ın yazdığı "Lady Windermere'in Yelpazesi" oyunundan uyarlanan bir tiyatro filmi, 2. Kanal'da yayınlanıyor.* *4. Sayfada*

■ **'Joan Baez'le Bir Saat'** *Amerikalı şarkıcı Joan Baez'in yaşamını ve Türkiye'de geçirdiği günleri konu alan bir yarı belgesel hazırlandı.* *5. Sayfada*



■ **Şirketler de dargelirli de dert kupu** *Asil Çelik ve Pınar Et kurtarma istedi. Dargelirliler enflasyonun düşmesinden umudu kesmiş.* *Ekonomi'de*

■ **Yeni Çiçek %100 zamla açıldı** *Çiçek Pasajı'nda 8 ay önce 4 bin liraya kurulan sofra için şimdi 8 bin lira gerekiyor.* *Ekonomi'de*

■ **3 yüzlü dolandırıcı** *Sahte kimlik, plaka ve sürücü belgesi kullanarak otomobil kiralama şirketlerini dolandıran kişiye polis tüm illerde arıyor.* *10. Sayfada*

■ **Kardelende kaçak sökümü** *Yasağa rağmen Türkiye'de bu sezon 35-40 milyon adet çiçek soğanı dağdan söküldü.* *Arka Sayfada*

SEKA'da grev provası

***SEKA**'nın bazı müesseselerinde çalışan işçiler dün bayram mesaisine gelmediler. Gece vardiyası da işi bırakınca üretim durdu.*

Haber Merkezi — 6 ekimde "grev provası" yapılacağını açıklayan [illegible] SEKA'da dün işçiler bayram çalışmasına gelmeyerek fabrikaların durmasına neden oldular. İşçilerin 1 temmuzdan bu yana sürdürdükleri farla mesaiye katılmama eylemi bayram nedeniyle ihbar yapmamaya dönüşünce SEKA'nın bazı işyerinde adeta **"grev provası"** yapıldı.

Önceki gün akşam saatlerinde SEKA Yönetim Müessesesi Müdürü **Sabri Atan** imzasıyla yapılan ilanda 24.00-08.00 vardiyasının karşılığı vardiya gelinceye kadar işçilerin işi bırakmamaları aksi halde gerekli yasal işlemlerin uygulanacağı bildirildi. Yapılan bu

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

EYLÜL

Cumhuriyet

65. Yıl; Sayı: 22999 — Kurucusu: Yunus Nadi — 350 TL. — 4 Eylül 1988 Pazar

İyi gelir, iyi faiz...
PAMUKBANK iyi bankadır

devam.
PAMUKBANK iyi bankadır

Antalya Müzesi, savcılığa suç duyurusunda bulundu

Definede kaçakçı avı büyüyor

Antalya Müzesi, 1900 gümüş sikkeden oluşan ve "Yüzyılın Definesi" olarak adlandırılan defineyi yurtdışına kaçırarak Amerikalı milyarder Koch'a 3.5 milyon dolara satan kişiler hakkında gazetemizde yayımlanan bilgi ve belgelere dayanarak Elmalı Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Savcılıkça yapılacak inceleme sonucunda, gazetemizde adları geçen Türk ve yabancı kişiler hakkında eski davanın uzantısı olarak yeni bir dava açılabilecek.

B. ECEVİT

ELMALI ANTALYA — "Yüzyılın Definesi" olarak tanımlanan Elmalı'dan Amerika'ya kaçırılan ve 1900 gümüş sikkeden oluşan 15 milyar liralık define konusunda önemli bir adım atıldı. Antalya Müzesi, gazetemizin yayınlarını temel alıp Elmalı Cumhuriyet Savcılığı'na resmen suç duyurusunda bulundu. Savcılıkça yapılacak inceleme sonucunda gazetemizde adları geçen Türk ve yabancı kişiler hakkında eski davanın uzantısı olarak yeni dava açılabilecek.

Arkadaşımız **Özgen Acar**'ın açıkladığı "Elmalı Definesi" olayı böylece yeni bir yasal aşamanın arifesine ulaştı.

1984 yılında Elmalı'nın Bayındır köyü yakınında bulunan ve 1900 gümüş sikkeden oluşan bir defineyi bulan **İbrahim Başbuğ, Bayram Sungur ve Ahmet Ali Şentürk** adlı üç kişi İstanbul'dan çağırdıkları "**Küçük Fuat**" denilen Survarlı **Fuat Aydıner**'e defineyi 210 milyon liraya satmışlardı.

Fuat Aydıner de İstanbul'daki iş ortağı "**Alaşehirli Nihat**" olarak bilinen Boşnak **Nihat Kolaşın**'dan sağladığı finansla Münih'teki büyük ortakları **Fuat Ürülmez**'i de devreye sokarak 450 milyon lira sermaye ile sadece bu iş için bir ortaklık kurmuşlardı.

Bu ortaklığa Münih'te antika galerisi bulunan "**Kor Edip**" ya da "**Kürt Edip**" diye tanınan Edip

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

REFERANDUM '88

İnönü: Özal millet düşmanı

***SHP** Genel Başkanı Erdal İnönü, Kastamonu'da "Özal, milletin bunca sorununu, sağlığını bir yana bırakıp kendi parti çıkarı için ülkeyi aylardır uğraştırıyor. Bu, millet düşmanlığından başka bir biçimde yorumlanamaz" dedi.*

HAKKI ERDEM

ZONGULDAK — SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, Başbakan **Turgut Özal'ı "millet düşmanı"** ilan etti. İnönü, **"Özal, milletin bunca sorununu, sağlığını bir yana bırakıp kendi parti çıkarı için ülkeyi aylardır uğraştırıyor. Bu, millet düşmanlığından başka bir biçimde yorumlanamaz"** diye konuştu.

Zonguldak ve Kastamonu yöresinde **"hayır"** kampanyasını sürdüren İnönü, dün sabah Zonguldak'tan Cide'ye hareket etmeden önce bir basın toplantısı düzenledi. İnönü, basın toplantısında, Başbakan Özal'ın halkoylamasında evet çıkarabilmek için millete

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK
Zonguldak'tan yazıyor

Konuşan Bilinçlenme

ZONGULDAK — SHP yöneticileri de hayretle karışık övgüler duyuyorlardı: Genel Maden İşçileri Sendikası, bugünlere kadar daima sağ elin egemenliğinde kalmış, yaşını başını almış işçi önderlerinin denetiminde yürüyüp gelmişti.

Şimdi Erdal İnönü'nün karşısında genç ve beş yıllık

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Özal: Allah rızası için 'evet' verin

Başbakan Özal, Doğu Karadeniz ilçelerinde yaptığı konuşmalarda muhalefetin zaman tünelinde kaldığını söyledi. "Kemal-i izzetle 1992'ye kadar muhalefet yapacaklar" dedi.

CEMİL ÇİĞERİM

ORDU — Başbakan Turgut Özal, 3 günlük Doğu Karadeniz gezisi sırasında her gittiği yerde **"Allah rızası için"** evet oyu istedi. Referandumda **"evet"** çıkması halinde daha önemli konularda anayasanın değişmesi için halka başvurulacağını belirten Özal, **"Anayasayı asker değiştirmesin.**

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

RİZE'den YALÇIN DOĞAN

Sarp, 'Hayır'ı Unutturdu

SARP/ÇAYELİ — Lazca Rusçaya, Gürcüce Türkçeye karışıyor. İnsanlar birbirine sarılıyor. Sarp tarafında kucaklaşma iki tarafa taşıyor. Sınır çözülüyor. Türk ve Sovyet topraklarının iki tarafında yaşayan insanlar hasret gideriyor.

Üç gün önce Türk-Sovyet sınırında açılan Sarp kapısı

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

ÖZAL'DAN SSCB'YE ZİYARET 13. Sayfada

GAZİANTEP İZLENİMLERİ ESNAF YILGIN
EMEL SERİNKAYA'nın yazısı 8. Sayfada



GEÇİCİ YERLEŞİMLER — Irak'ın kuzey bölgelerinde Bağdat yönetimince başlatılan operasyonun ardından 29 ağustostan bu yana Hakkâri yöresine sığınanların sayısı 100 bini buldu. Bu sayının önümüzdeki günlerde daha da artması bekleniyor. Sığınmacılardan Şemdinli ve yakın bölgelerdekiler araçlarla İran'a gönderilirken İran sınırına uzak bölgelere sığınanlardan 20 bin kişilik bir grubun Yüksekova yakınlarında oluşturulacak çadırkentlere yerleştirilmesine başlandı. Geçici yerleşim alanlarının buryla sınırlı kalmayacağı öğrenildi. (Fotoğraf: Erol Tuşat)

Irak'tan sığınanların geçici yerleşim bölgelerine dağıtımı başladı

Kürtlere 'çadırkent'

Sayıları 100 bini aşan sığınmacılardan ilk 20 bininin Hakkâri'nin Yüksekova ilçesi yakınlarında kurulan iki çadırkente yerleştirilmelerine başlandı.

Şemdinli yakınlarından giriş yapan Iraklı Kürtlerden bir bölümü kamyonlarla İran'a gönderiliyor. Son 3 gün içinde 4-5 bin Kürt, İran'daki mücahitlere teslim edildi. Daha önce Türkiye'ye girip dağlarda saklanan Kürtler de toplanma bölgelerine geliyor. Irak askerlerinin Türkiye ile olan sınıra kadar geldiği ve sınırın kendi taraflarını kontrol altına aldığı bildiriliyor.

Haber Merkezi — Irak'tan kaçan sığınmacı Kürtlerin "çadır" kentlere yerleştirilmesine başlandı. 120 bini bulan Iraklı Kürtlerin Şemdinli'de bulunan 20 bininin, Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinin doğusunda ve batısında kurulan iki bölgeye nakli yapılırken, Şemdinli yöresinde bulunanların ise İran'a sevki sürüyor. Iraklı ailelerden 10 bin kişilik bir grup da [illegible] Diyarbakır yakınlarından geçen Dicle Nehri'nin aşağı çevik mevkiinde geçici iskân bölgesine yerleştirilmeye başlanacak. Bölgede mülteciler için 1200 çadır kurulacak.

SHP'den üçüncü bir heyet incelemeler yapmak üzere Hakkâri'ye gitti. SHP Meclis Grup Başkanvekili **Hikmet Çetin**, Başbakan Özal'ı sığınmacıların durumunu **"siyasi propaganda malzemesi yapmaması"** için uyardı. DSP'nin doğal lideri **Bülent Ecevit** de bölgeye gitmek üzere dün Diyarbakır'a geldi. Ecevit, buku metin, Türkiye'ye sığınan Iraklılar için aldığı kararı desteklediğini bildirdi, ancak ilgili uluslararası kuruluşların da Türkiye'nin işlerine karışmamak koşulu ile gereken maddi katkıda bulunması gerektiğini söyledi.

Bu arada Londra'da yapılan bir açıklamada, Kürdistan Demokratik Partisi lideri **Mesut Barzani**'nin Türkiye'ye sığınma [illegible] haberlerin doğru olmadığı bildirildi.

Arkadaşımız **Erbil Tuşalp**, Şemdinli yöresinde [illegible] Iraklı Kürtlerin Türk yönetiminin [illegible] İran'a gönderilmekte olduğunu bildirdi.

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

BATTANİYE SICAKLIĞI
HALİL NEBİLER'in İzlenimleri 15. Sayfada



PROTESTOYA ENGEL — Irak'ın Okmeydanı'ndaki Başkonsolosluğu önüne siyah çelenk koymak isteyen bir grup SHP'li polis ekiplerince tartaklandı. Olay sırasında bazı polislerin cop kullandığı, bir bekçinin de protestoculara silahını doğrulttuğu görüldü. (Fotoğraf: AA)

Irak Konsolosluğuna siyah çelenk

SHP'liler coplandı

Irak yönetiminin Kuzey Irak'ta Kürtlere karşı giriştiği operasyonu protesto etmek amacıyla Irak'ın İstanbul'daki Başkonsolosluğu önüne siyah çelenk bırakmak isteyen SHP il ve ilçe yöneticileri, kendilerini engellemek isteyen polislerce tartaklandı. Olay sırasında fotoğraf çekmek isteyen Cumhuriyet, Hürriyet ve Günaydın gazetelerinin muhabirleri bir süre gözaltına alındı.

İstanbul Haber Servisi — Irak'ın kendi vatandaşları içinde Kürt vatandaşlarına karşı kimyasal silah kullanmasını protesto amacıyla Irak'ın İstanbul Başkonsolosluğu önüne siyah çelenk bırakmak isteyen SHP İstanbul il ve ilçe yöneticileri polis tarafından dağıtıldı. Bazı partililerle, olayı görüntülemeye çalışan arkadaşımız **Uğur Saner, Hürriyet ve Günaydın** gazetesi muhabirleri bir süre gözaltına alındı. SHP Kars Milletvekili **Vedat Altun** ile İstanbul İl Başkanı **Ercan Karakaş**, olaydan sonra Şişli Emniyet Amirliği'nde ifade verdiler.

Dün saat 10.30 sıralarında SHP Kars Milletvekili Vedat Altun, İstanbul İl Başkanı Ercan Ka

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

TAŞAR'A GÖRE SIĞINANLAR KÜRT DEĞİL 15. Sayfada

Zehirli varil

Bebeğin kuşkulu ölümü

Sinop'un Topdeliği Mahallesi'nde aşırı ishal ve kusma tanısıyla hastaneye kaldırılan 1.5 aylık Duygu İnan adlı bebek, tüm müdahalelere karşın kurtarılamayarak öldü.

Aynı mahallede, bir yurttaşın saklamak istediği bir zehirli varil patlamış, ortalığa zehirli atık ve koku yayılmıştı. Topdeliği'nde birçok kişi aşırı ishal ve halsizlikten yakınıyor.

Haber Merkezi — Sahile vuran zehirli varillerden birinin zehirli atık ve koku yaydığı Sinop'un Topdeliği Mahallesi'nde, aşırı ishal ve kusma tanısıyla hastaneye kaldırılan 1.5 aylık bir bebek kurtarılamayarak öldü. Devlet Hastanesi yetkilileri, Topdeliği Mahallesi'nde birçok kişinin aynı hastalıktan yakındığını, **Duygu İnan** adlı bebeğin de zehirli atık ve kokunun etkisiyle zehirlenmiş olabileceğini, bünyesinin zayıf ve çok küçük olması nedeniyle de bebeğin tüm müdahalelere karşın kurtarılamadığını söylediler. Yetkililer, Topdeliği Mahallesi'nde aşırı halsizlik, kusma ve ishalden yakınan herkesin en kısa zamanda sağlık kurumlarına başvurmasını istediler. Bilindiği gibi **Yaşar Göktepe** adlı bir yurttaş, Sinop'ta sahile vuran zehirli atık dolu varillerden birini saklamış, bir aracın çarpması sonucu patlayan varilden yayılan zehirli atık ve koku Topdeliği Mahallesi'ni etkisi altına almıştı.

Sinop Devlet Hastanesi çocuk doktorlarından **Veli Karaboğa**, çocuğun ölüm nedeninin kötü beslenme ve yaz ishali olduğunu ileri sürdü: **"Ölüm sebebi belli olduğu için otopsiye gerek duymadık"** dedi.

Duygu İnan'ın belediye temizlik işletmesinde çalışan babası **Nizamettin İnan**, çocuğunun ölümünün anı olduğunu söyledi. **"Çocuğum doğuşundan beri zayıf bünyeye sahipti. Ancak varil olayı ortaya çıktıktan sonra 2-3 gün içerisinde aniden kusma ve aşırı derecede ishale yakalandı. Dün öğle saatlerinde hastaneye götürdüm. Hastane yetkilileri yatması gerektiğini söylediler, ancak çocuğum kurtulamadı"** dedi.

[illegible] **Mustafa Aydın** [illegible] **"13 varil koyamadı düyle duruyor. Çocuklara tehlikeli olduğunu söyledik, ancak yine de korkuyoruz"** dedi.

[illegible] "Akmasa karşı korunmuştur. Sağlamdır. Mektat ve kalite" [illegible] de varil saklayanların bile olması bizi endişelendiriyor. Bu, vatandaşın uyarılmadığının açık bir kanıtı" dedi.

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Paris'ten

Ve giyotin huzurunuzda

SABETAY VAROL

[illegible]

Perpignan'dan

Biz, Pirene fatihleri...

MİNE G. SAUNIER

[illegible] İspanya-Fransa sınırını çizen Pirene Dağları'nda ikinci yüksek tepe.

Londra'dan

Posterin ölümü

EDİP OYMEN

Tedavisiz ve ölümcül bir hastalık nasıl tanıtılır? Yavaş yavaş solup kaybolan bir posterle. Zeki reklam firması "Saatchi ve Saatchi"nin son buluşu hem hayat veriyor, hem de firmanın neden zeki olduğunu gösteriyor.

Male'den

Adayı büyütüyorlar

MÜMTAZ ARIKAN

Male kentinin üzerinde bulunduğu ada 1.5 kilometre kare büyüklüğünde. Şu anda boş yer yok.

Yeni Delhi'den

Fakirin mekânı

ALİ RIZA BALAMAN

Devime konu olmuş Hint fakirinin gece mekânları, Delhi kaldırımlarıdır. Boş arsalar, insanların girmesine izin verilen yeşil alanlar hep yataklık ederler onlara.

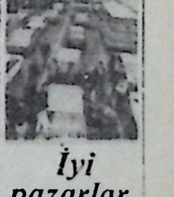
Apia'dan

Samoa biterken...

NADİR PAKSOY

Artık Samoa'dan ayrılık vakti gelip çatmakta. Dayyel okyanus, ardar akşamının mavi sislerine karışacak yakında.

7. Sayfada



İyi pazarlar.

Cumhuriyet DERGİ de

[illegible]

Polonya'daki Gelişmeler...

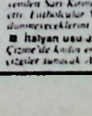
Polonya'da tüm Doğu Avrupa ülkelerini etkileyebilecek çok önemli gelişmeler oluyor. Jaruzelski yönetimi 1981'den bu yana ülkeyi en ciddi bunalıma yuvarlayan grevlerin aldığı tüm sert önlemlere karşın sona erdiremeyince, yasaklanmış "Dayanışma"nın lideri Lech Walesa'yla masaya oturmak zorunda kaldı. Ve daha sonra Walesa'nın çağrısı üzerine de iki haftadır dalga dalga tüm ülkede yaygınlaşan grevler sona ermiş oldu.

Polonya'da son grevler de 1980 yılındaki grevlere benzer biçimde gelişti. Ekonomik isteklerle başlayan işçi eylemleri kısa süre sonra siyasal niteliğe bürünürken, işçi gösterilerinde "Walesa", "özgürlük" ve "demokrasi" en çok atılan sloganlardı. Lech Walesa'nın da aralarında bulunduğu Gdansk'taki Lenin Tersanesi işçilerinin istek-

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Grevler sona erdi** *Walesa'nın kişisel çabaları ile son olarak Szczecin'deki dok işçileri de dün işbaşı yaptılar. 3. Sayfada*
■ **İktidarın zamanı doluyor** *Burma'da muhalefet 7 eylüle kadar geçici hükümet istiyor. 3. Sayfada*
■ **Tiyatroda koltuk farkı** *Devlet Tiyatroları biletlerine zam yapıldı. Ön ve arka koltukların fiyatları farklı. 4. Sayfada*
■ **Direnişler eyleme dönüşüyor** *Otomobil-İş, Bakan Giray'ın referandum kampanyasına ilişkin tehdidini protesto etti. 8. Sayfada*
■ **Yatırımcının haftalık rehberi** *Yatırımcılar geçen hafta döviz ve yatırım fonlarından kazanırken, altın ve hisse senetlerinde kaybettiler. Ekonomi'de*
■ **Borsa krizi 2. yılında** *Bursa'nın [illegible] İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda karamsarlık var. Ekonomi'de*



■ **Ferit Melen öldü** *12 Mart dönemi başbakanlarından Melen geçirdiği bir kalp rahatsızlığı sonucu öldü. Melen 82 yaşında. 5. Sayfada*
■ **Malatyaspor dağıldı** *G. Saray'a 8-0 yenilen Sarı Kırmızıların antrenörü istifa etti. Futbolcular Malatya'ya dönmeyeceklerini açıkladılar. Spor'da*
■ **İtalyan usu 3 pantolon** *Bu kış Çizme'de kadın erkek, gece gündüz benzer çizgiler sunacak. Arka Sayfa'da*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yetmedi...

Sayın Başbakanımız halkoylaması [illegible] nan "TC-ANA" uçağı ile gidiyor.

Uçak, Başbakanlıkça satın alınmıştır. Uçağı [illegible] devlet hazinesinden çıkıp Gulfstream şirketine ödenmiştir. Öyleyse "son bağımsız Müslüman Türk devleti"nin uçağı [illegible] gezilerinde kullanılıyor?

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Sarp kapısı açıldı

CEMİL CİĞERİM - MEHMET YAZICI / *eylül*

SARP — 15 Temmuz 1937'den bu yana kapalı olan Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki Sarp sınır kapısı dün düzenlenen törenle açıldı. Açılışta konuşan Gürcistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Çerkeziya, **"Karadeniz çıkmazı dediğimiz tabir de ortadan kalkacaktır"** dedi. Ulaştırma Bakanı **Ekrem Pakdemirli** de **"Bu kapının adını dostluk kapısı olarak koyuyorum. Bu kapı başka kapıların da öncüsü olur"** diye konuştu.

15 Temmuz 1937'de Moskova'da imzalanan bir protokolle ulaşıma kapanan Sarp sınır kapısı 1988 yılının haziran ayında Ankara'da imzalanan yeni bir protokolle ulaşıma dün tekrar açıldı. Sarp sınır kapısının açılışı nedeniyle Hopa ilçesinin Kemalpaşa nahiyesinde tam bir ana baba günü yaşandı. Yüzlerce araç, binlerce insan Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki Sarp sınır kapısına hücum ettiler. Batum'dan da çok sayıda Sovyet yurttaşın katıldığı açılış töreni sırasında Sovyetler Birliği'nin Sarp köyünde yakınları olanlar Sovyetler Birliği'ne, Türkiye'deki Sarp köyünde de yakınları olanlar Sarp köyüne geçiş yaptılar. Binlerce insan gözyaşı dökerek birbirine sarıldı, hasret giderdiler.

Sarp sınır kapısı açıldı ama şu anda günü birlik geçiş de söz konusu değil gerek karayolu taşımacılığı, gerekse turizme açılan kapı için Türkiye'den geçişlerde vize gerekiyor. Sovyetler Birliği Hopa'da bir konsolosluk temsilciliği açılmasından yana. Batum'da ise her yönüyle dört dörtlük bir liman bulunuyor. Hopa Limanı'nda ise 40 bin ton yükün boşaltılması için bir aylık çalışma gerekiyor. İran-Irak savaşının sona ermesiyle taşımacılıkta bölgeye kadar deniz yolunu tercih edenler Türkiye'deki Hopa limanı yerine aynı tonajdaki bir gemiden yükü bir haftada boşaltma imkânına sahip Batum Limanı'nı tercih edebilecek. Batum'da havaalanı olmasına karşın Sarp kapısına en yakın havaalanı, Trabzon'da bulunuyor. Hava ulaşımında da etkin olunması açısından Kemalpaşa bucağına bir havaalanı yapılması önerisi Sovyetler Birliği tarafından Türklere bildirildi. Hopa ticaret odası da ilk turisti Hopa'daki Papila Otel'de üç gün ağırlayacağına dair söz verdi. Sovyetler Birliği ilk kez demokrasiyle yöneltilen bir ülkeye sınır kapısını açtı, ancak günde 5-10 araca izin verilmesi konusundaki önerisini de Türk yetkililerine bildirdi.

DOKUZUNCU AY..



YILIN DOKUZUNCU AYI OLAN EYLÜL; İNGİLİZCEDE "SEPTEMBER", FRANSIZCADA "SEPTEMBRE", ALMANCADA "SEPTEMBER", İTALYANCADA "SETTEMBRE", MACARCADA "SZEPTEMBER" BİÇİMİNDEDİR. HEPSİNİN KÖKÜ LATİNCEDEKİ "SEPTEM"E DAYANIR. YEDİ DEMEKTİR.. ESKİ ROMA'DA MARTLA BAŞLAYAN YILIN YEDİNCİ AYI EYLÜLDÜ. YAZIN SONA ERİP SONBAHARIN BAŞLADIĞI BU AY, GÜN-TÜN EŞİTLİĞİ BAKIMINDAN DA ÖNEMLİDİR. EKİNOKS (EQUINOX) ADI DA VERİLEN GÜN-TÜN EŞİTLİĞİ 23 EYLÜLDE GERÇEKLEŞİR. KUZEY YARIKÜREDEKİNİN AKSİNE, GÜNEY YARIKÜREDE İLKBAHARIN BAŞLANGICIDIR.

EYLÜL ADI, TÜRKÇEYE SURYANİCEDEN GELMİŞTİR. TARİHTE, İKİNCİ VİYANA KUŞATMASI, BİRİNCİSİ GİBİ EYLÜLDE YAPILMIŞ, PREVEZE DENİZ ZAFERİ YİNE BU AYDA KAZANILMIŞTI. EDEBİYATIMIZDA İSE, BU AYIN ADINI TAŞIYAN "EYLÜL" ROMANINI MEHMET RAUF 1900'DE YAYIMLATMIŞTI..

Irak ve Kürt hareketi

1 eylül

Dış Haberler Servisi — Irak devleti içinde ülserleşmiş bir yara haline gelen Kürt ayrılıkçılığı ciddi bir biçimde ilk kez II. Dünya Savaşı yıllarında boy gösterdi. Bu dönemde Irak'ın karışık durumundan yararlanan **Molla Mustafa Barzani** 1943 yılında aşiretiyle birlikte Barzan'da merkezi hükümete başkaldırdı. Kısa sürede bastırılan bu isyanı 1945'te aynı yerde bir yenisi izledi. Bunun da şiddetle bastırılışı üzerine Barzani ve az sayıda yandaşı İran'a kaçtılar. Kürt hareketinin İran'dan da darbe yemesi üzerine Barzani, 500 kadar yandaşıyla Sovyetler Birliği'ne sığındı.

14 Temmuz 1958'de Irak'ta bir askeri darbeyle krallığa son verilmesi üzerine ülkenin siyasal ikliminde bir demokratikleşme görüldü. Barzani, Irak'a dönerek **Kürdistan Demokrat Partisi**'ni yasal olarak kurdu ve başına geçti. Ancak Irak'ın yeni lideri **Abdülkerim Kasım**'ı desteklemiş olmasının karşılığını istediği ölçüde almadı. Çünkü Kasım yönetimi, Kürtlere Barzani'nin istediği ölçüde hak tanımaya yanaşmadı. Bunun üzerine Barzani, tüm Kürt aşiretlerini aynı hedef çevresinde bir araya getirmeyi başararak 1961 eylülünde silahlı ayaklanma başlattı. Kürtler çok geçmeden Kuzey Irak'ın bir bölümünü denetimleri altına aldılar. Bu dönemde Barzani'nin en büyük destekçileri İran, İsrail ve ABD'ydi.

8 Şubat 1963'te Kasım'ın öldürülmesiyle başa geçen **General Arif**, Kürtlere ateşkes ve barış çağrısında bulundu. Görüşmeler sonunda 1966 haziranında genel af çıkartılması ve Kürtlere belli konularda ulusal özerklik tanınması üzerine anlaşmaya varıldı. Ne var ki bu anlaşma da kâğıt üzerinde kaldı. 1968'de yeniden silaha sarılan Kürtlerle Arif'in devrilmesinden sonra daha geniş kapsamlı bir antlaşma imza-

landı. Bu antlaşmayla Kürtlere özerklik tanınıyor, Kürtlerin çoğunlukta olduğu kentlerde vali, belediye başkanı, emniyet müdürü gibi devlet görevlilerinin Kürt olması, cumhurbaşkanı yardımcılığına hep bir Kürdün atanması ve hükümette beş bakanın Kürtlerden seçilmesi öngörülüyordu.

Hükümette beş Kürt bakanın yer alması maddesi dışında bu antlaşma da tam olarak uygulamaya konmadı. Silahlı mücadele yeniden başladı. Bu arada Irak'ın dış siyasal bağlantılarından ötürü İsrail, ABD ve İran'la arası daha da açıldı. Bu devletlerin Kürtlere desteği daha da arttı. 1974'te beş Kürt bakan hükümetten kendi istekleriyle çekildiler. Ertesi yıl Kürt ayrılıkçılığı için felaket oldu. İran ve Irak özellikle Şattülarap suyolu üzerindeki hükümranlık çekişmesinde uzlaşmaya vardılar. Bağdat yönetimi İran'a Şattülarap üzerinde hak tanımayı ve İran'ın dört küçük adayı işgalini kabul etti. Karşılığında da Tahran'ın Kürtlerden desteğini çekmesini elde etti. İran'ın desteğinden yoksun kalan Kürt ayrılıkçı hareketi, Irak ordusu karşısında tutunamadı. Barzani, iki oğluyla birlikte 1975 martında İran'a sığındı. Kısa bir süre sonra da ABD'ye iltica etti. Molla Mustafa Barzani, 3 Mart 1979'da ABD'de öldü.

KDP liderliğine Mustafa Barzani'nin oğlu **Mesut Barzani** geçti. Kürtlerin İran ve ABD'nin oyununa gelmeleri, Kürt ayrılıkçılığı içinde yoğun tartışmalara ve bölünmeye yol açtı. **Celal Talabani** liderliğinde bir grup Kürt, SSCB'nin desteğini almanın daha sağlıklı bir yol olacağı gerekçesiyle Kürt milliyetçiliğinde "sol" bir görünüm vermeye başladılar. **"Muhafazakâr"** olarak nitelenebilecek çizgideki KDP'ye rakip olarak **"Marksist"** çizgide **Kürdistan Yurtsever Birliği** (KYP) kuruldu. Ancak Kürtler üzerinde KDP'nin ağırlığı sürdü.

Kürtler silahlı mücadeleyi yer yer yeniden 1976'da başlattılar, ancak bunlar vur-kaç eylemlerinden öteye gidemedi. Kürt ayrılıkçılığının yeniden güçlenmesi, İran ve Irak'ın birbirleriyle savaşa tutuşmaları sayesinde oldu. Irak ordusunu arkadan vuran Kürtler, İran ordusunun da desteğiyle ülkenin kuzeyinde birçok yeri denetimleri altına almayı başardılar. Ancak iki ülke uzlaşınca Kürtler yine ortada kaldılar.



Meksika Darphanesi Türkiye için 100 ve 500 liralık madeni para basacak

Darphane grevine devlet oyunu

ENİS BERBEROĞLU *2 eylül*

ANKARA — Darphane grevinde 71. güne girilirken, Meksika'da madeni para basımına ilişkin görüşmelerde son aşamaya gelindi. Meksika Elçiliği'ne göre, iki ülke darphaneleri arasında 29 Ağustos 1988 günü bir anlaşma imzalandı.

Darphane yetkilileri ise, **"Meksika ile görüşmelerin sürdüğünü, ancak anlaşmanın henüz imzalanmadığını"** belirtti.

Son gelişmeler Basın-İş Sendikası Başkanı **Ali Ekber Güvenç**'in tepkisine yol açtı. **"Devleti grev**

kırıcılığı" ile suçlayan Güvenç, **"İşçisine bir kat fazla ücret vermeyen bir kuruluşun, 5 katı maliyet ödeyerek yabancı ülkede para bastırması hem ayıptır hem de yasalara göre suçtur"** dedi.

Her yıl döküm ünitelerindeki kapasite yetersizliği nedeniyle metal alımı için uluslararası ihalelere çıkan ve bu metali Şili, Almanya gibi ülkelerden sağlayan Darphane, bu yıl yöntem değişikliğine gitti. Darphane yetkilileri, bu yılki ihaleyi para basımı için açtıklarını söylediler. Aynı yetkililer, açılan uluslararası ihalede fiyat yönünden **"rakiplerini"** geride bırakan Meksika Darphanesi ile görüşmelerin sürdüğünü belirterek, **"Bize kalıplar ve örnek getirecekler"** diye konuştular.

Meksika Darphanesi ile yürütülen görüşmeler 23 haziranda başlayan grevin kaderine yansıyabilecek nitelik kazandı. Grevdeki Basın-İş Sendikası yönetiminden edinilen bilgiye göre, Darphane yöneticileri bir süre önce sendikacılara, **"açılan uluslararası ihalenin Meksika'ya verildiğini ve grevin anlamının kalmadığını"** bildirdiler. Sendika yöneticileri, iki ülke darphaneleri arasındaki görüşmelere ilişkin bilgi edinemediler.

Görüşmeler üzerindeki **"esrar perdesi"** Meksika Elçiliği'nce önceki gün yapılan bir açıklamayla da kalkmadı. Elçilik, iki ülke darphaneleri arasında yapılan anlaşma konusunda yaptığı açıklamayı sadece yabancı haber ajanslarına iletti. Elçilik yetkilileri, bu titizliklerini **"Türk tarafının, anlaşmanın Türk basınında yer almamasını talep etmiş olmasına"** bağladı.

Yapılan İngilizce açıklamada, şöyle denildi:

"Dünyadaki birçok darphanenin katıldığı bir ihale sonucunda Türkiye ve Meksika, 100 milyon adet 100 TL.'lik ve 70 milyon adet 500 TL'lik madeni para basımı konusunda bir anlaşma imzaladılar.

Anlaşma Meksika Darphanesi Genel Müdürü Bay Napoleon Gomez-Urrutia ile Türk Darphanesi Genel Müdürü Bay Salih Yardımcı arasında İstanbul'da imzalandı. Meksika Elçisi Bay Roberto Casellas anlaşmaya şahit oldu."

MALİYET UNSURU

Grevdeki 271 Darphane işçisinin bağlı bulunduğu Basın-İş Sendikası Başkanı Ali Ekber Güvenç, Meksika'da basılacak madeni paraların Türkiye'dekine oranla 5 katı maliyetli olacağı tahmininde bulundu. Darphane yetkilileri ise, **"henüz anlaşma sağlanamadığından"** maliyet konusunda kesin bir rakam vermekten kaçındılar. Aynı yetkililer, bir soru üzerine, **"paraların değerinin onda birine mal edileceğini"** kaydettiler. Bu durumda 100 TL.'lik bir para 10 TL'ye mal olacak. Böylece yaklaşık 4 milyar lira tutarında bir maliyet rakamına ulaşıldı.

Darphane'nin Meksika anlaşmasının 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası'na göre suç olduğunu belirten Basın-İş Başkanı Güvenç, **"Konu mahkemeye yansıyabilir. Bunun hapis ve para cezası vardır"** dedi. Güvenç sözlerini şöyle sürdürdü:

"Darphane, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlıdır. Dolayısıyla devlet grev kırıcılığı yapıyor. Bu gelişmeler iktidarın sosyal devlet ve hukuka karşı ne ölçüde sayılı olduğunun bir göstergesidir. Ancak bu karar grevimizi kırmayacak, aksine kamçılayacaktır."

Bu gelişmelerle en azından grevci işçiler arasında merak konusu haline gelen Meksika Darphanesi, edinilen bilgiye göre 11 Mayıs 1535 tarihinde hizmete girdi. Amerika kıtasının en eski darphanesi kimliğini taşıyan kuruluş İspanyol Kraliçesi **Johanna**'nın direktifi ile açıldı. Bugüne kadar Orta ve Güney Amerika ülkeleri ile ABD, Japonya, Hong Kong gibi ülkeler adına madeni para bastı.

Cumhuriyet muhabirlerine 2.5 saat gözaltı

2 eylül

ULUDERE (Cumhuriyet) — Irak'tan kaçan Kürtlerden 3 bininin sığındığı Uludere'nin Kayadibi köyünde sığınmacıların fotoğraflarını çeken 3 muhabirimiz, komando erleri tarafından dövülerek filmleri ellerinden alındı. Muhabirlerimiz, 2.5 saat gözaltında tutulduktan sonra serbest bırakıldı.

Sığınmacıların, yoğun olarak geldikleri Kayadibi köyü, Uludere ilçe sınırının güney ucunda bulunuyor. Köye ulaşabilmek için yol ayrımından sonra yaklaşık 30 kilometre yürümek gerekiyor. Buraya sığınanların arasında çok sayıda yaralı ve hasta bulunduğunun bildirilmesi üzerine, Cumhuriyet muhabirleri **Halil Nebiler, Erdoğan Köseoğlu** ve **Mecit Öztunç**, 3.5 saatlik bir yürüyüşten sonra köye ulaştılar.

Muhabirlerimiz köye geldiklerinde tepede toplanmış 60 kadar büyükbaş hayvanla karşılaştılar. Bunların, Irak'tan gelen sığınmacıların beraberlerinde getirdikleri hayvanlar olduğu bildirildi. Son 3 günde gelen 3 bin dolayında Iraklı Kürt ise köyün alt tarafındaki derenin yakınında birbirlerine yakın olarak oturtulmuşlardı. Etraflarına ise 2-3 adımda bir asker dizilerek silahlı bir halka oluşturulmuştu.

İlk anda bir tepkiyle karşılaşmadan istedikleri fotoğrafları çeken muhabirlerimiz, birden askerler tarafından kollarından çekilerek köyün dışına çıkartıldı ve gözaltına alındılar. Böylece dün saat 10.45'te başlayan gözaltı tam 2.5 saat sürdü. Muhabirlerimizin gözaltına alınmasından kısa bir süre sonra gelen bölük komutanı üsteğmen, **"Burayı hemen terk edeceksiniz. Makinelerinizdeki filmleri bize vereceksiniz. Biz de size filmlerin parasını ödeyeceğiz"** dedi. Muhabirlerimizin filmleri vermemekte ısrar etmesi üzerine üsteğmen, telsizle **"yarbayım"** diye hitap ettiği tabur komutanıyla görüştü.

Telsiz görüşmesinden yaklaşık yarım saat sonra bir asteğmen, beraberinde 13 askerlik bir manga komando eriyle muhabirlerimizin gözaltında tutulduğu yere geldi. Filmleri almak zorunda olduğunu, bunun için özür dilediğini bildiren asteğmenin ısrarına rağmen muhabirlerimiz filmlerini vermemekte direndiler. Bunun üzerine komanda erleri, dipçik ve yumruklarla muhabirlerimize vurarak filmleri fotoğraf makinelerinden zorla çıkarttılar ve aldılar. Bu sırada, arkadaşlarımıza vurulmasını görmemek için asteğmenin başını öne eğerek bakmadığı dikkati çekti. Muhabirlerimizle askerlerin konuşmalarını oturduk-

ları yerlerden izleyen sığınmacılar, dipçikleme ve yumruklama başlayınca, olayı ayağa kalkarak gürültülü bir şekilde izlemeye başladılar.

Zorla filmleri alınan muhabirlerimiz namlularına mermi süren komanda erlerinin nezaretinde köyden 10 kilometre uzağa götürülerek serbest bırakıldı.

Sürgünlere dönüş izni

3 eylül

SANTİAGO (AP) — Şili'yi 15 yıldır yöneten askeri cuntanın lideri **Augusto Pinochet** önceki gün 1973'teki darbeden sonra sürgüne gönderilen 430 sol görüşlü muhalifin ülkeye dönmelerini serbest bıraktı. Şili Devlet Başkanı'nın kararını açıklamasından 4 saat sonra darbe sırasında öldürülen Marksist Cumhurbaşkanı Salvador Allende'nin kızı **İsabel Allende** ülkenin başkenti Santiago'ya döndü. İsabel Allende'yi ülkeye getiren uçakta devrik Allende hükümetinde Çalışma Bakanlığı yapan **Jose Ayorce**'nin de bulunduğu bildiriliyor.

Kararını önceki gün Hükümet Sarayı'nda gazetecilere açıklayan Pinochet, **"Bu sabah İçişleri Bakanı'yla konuştum ve sürgün sorununun tamamen çözümlenmesi için gerekli talimatları verdim"** dedikten sonra **"Yasak kaldırılmıştır"** diye konuştu.

Şili Deniz Kuvvetleri Komutanı **Jose Merino** ülkeye dönecek siyasi sürgünler hakkında yayımladığı uyarı mesajında **"Komünistler ülkeye döndükten sonra sorun yaratılırsa tutuklanacaklardır"** dedi.

Santiago havaalanında gazetecilerin **"neden ülkeye döndüğü"** yolundaki sorularını yanıtlayan İsabel Allende, **"Ülkesine dönmenin yasal hakkı olduğunu"** söyledi. 44 yaşındaki İsabel Allende annesi Hortensia Pussi'nin de Şili'ye dönmeye hazırlandığını bildirdi.

Devrik Cumhurbaşkanı Salvador Allende'ye karşı düzenlenen darbe sırasında İsabel Allende ve diğer aile fertleri Meksika Büyükelçiliği'ne sığınmışlar, Meksika Cumhurbaşkanı tarafından özel olarak gönderilen bir uçakla Şili'den ayrılmayı başarmışlardı.

İçişleri Bakan Yardımcısı **Alberto Cardemil** gazetecilere yaptığı açıklamada siyasi sürgünlere dönüş yasağının kaldırılması ile sürgünde bulunan 430 kişinin tamamen ülkeye gelebileceğini söyledi. Şili Katolik Kilisesi İnsan Hakları Ajansı sürgüne gönderilen Şililerin toplam sayısının 504 olduğunu öne sürüyor.

Siyasi sürgünlerin ülkeye dönüşlerinin serbest bırakılması, 5 ekimde yapılacak Devlet Başkanlığı referandumunun öncesine rastlıyor. Devlet Başkanı **Augusto Pinochet** salı günü, ekimdeki referandumla Devlet Başkanlığı süresinin 8 yıl daha uzatılması için Askeri Cunta tarafından bu makama tek aday olarak gösterilmişti. 5 ekimde yapılacak referandumda halk "evet" derse Pincohet'nin devlet başkanlığı 11 Mart 1989'dan itibaren 8 yıl daha uzayacak. Halk "hayır" dediği takdirde Pinochet 1990'da yapılacak "serbest seçimlere" kadar devlet başkanlığını sürdürecek.

Şili yönetimi, geçen hafta hükümete kişileri mahkeme kararı olmaksızın tutuklama, basına ve toplantı özgürlüğüne kısıtlama getirme yetkisi veren ve 1973 darbesinden beri süren olağanüstü halin kaldırılması için karar almıştı.

Şili'de 16 muhalefet partisi önceki gün yayımladıkları bildiride halktan 5 ekimdeki referandumda Pinochet'nin Devlet Başkanlığı'nın 8 yıl daha uzatılmasına **"hayır"** demesini istediler.

Ertan Sert, DGM'ye teslim oldu

3 eylül

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Marmaris'ten Lübnan'a yapılan 55 milyon dolarlık (yaklaşık 85 milyar lira) hayali ihracatın perde arkası patronu olduğu öne sürülen ve hakkında gıyabi tutuklama kararı bulunan Başak Şirketler Grubu'nun eski sahibi **Ertan Sert,** İzmir DGM'ye teslim oldu. Ertan Sert 4 saat süren sorgulamasından sonra tutuklandı.

Marmaris limanından 1986 yılı nisan ayında Lübnan'a **"Norsun"** adlı gemi ile Menelux Dış Ticaret, Mars Dış Ticaret, Usmal ve Yobam Dış Ticaret ile Erta Uluslararası Ticaret adlı şirketler aracılığıyla 55 milyon dolarlık hayali ihracat yaptığı öne sürülen Ertan Sert'in teslim olmasından hemen sonra DGM Savcılığı'nda ifadesi alınmaya başlandı. DGM Savcı Yardımcısı **Lütfi Şenat,** ifadelerin tamamlanmasından sonra açıklama yapılacağını söyledi.

Gazetecilerin sorularını yanıtlayan Sert, başına bu çorabı örenlerden hesap soracağını belirterek şunları söyledi:

"Olay referandum malzemesi yapılmak isteniyor. Kendim geldim teslim oldum. İddiaların ne kadar gerçek olduğu ortaya çıkacak. Şirketlerle hiçbir ilişkim yok. Başıma çorap örenlerle dışarı çıkınca görüşeceğim."

Hayali ihracatla ilgili olarak tutuklanan ya da hakkında gıyabi tutuklama kararı verilenlerin sayısının 15 olduğu öğrenildi. Bu arada geçen hafta yakalanan ve tutuklanan Sert'in sekreteri **Oya Demir**'in itirafları üzerine İstanbul ve İzmir'de de çok sayıda kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.

Hayali ihracatı planladığı öne sürülen Ertan Sert'in dışında, aynı olayla ilgili olarak işadamı **Ahmet Haşlaman** ve **Özkul Arkadaş,** eski MİT mensubu **Mustafa Necati Ercan,** olay sırasında Marmaris Gümrük Amiri olan **Ruhi Akalın** ve gümrük muayene memuru **Yıldırım Günek** tutuklu bulunuyor.

DGM Savcılığı'nın yakalanmaları için polise talimat verdiği isimler arasında Malatyaspor Kulübü eski Başkanı **Turan Çevik,** yeraltı dünyasının tanınmış isimlerinden **"Berber Yaşar"** olarak bilinen **Yaşar Aktürk** ve **Necdet Ulucan** da yer alıyor.

Irak'tan sığınanların geçici yerleşim bölgelerine dağıtımı başladı

Kürtlere 'çadırkent'

4 eylül

Haber Merkezi — Irak'tan kaçan sığınmacı Kürtlerin **"çadır"** kentlere yerleştirilmesine başlandı. 120 bini bulan Iraklı Kürtlerin Şemdinli'de bulunan 20 bininin, Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinin doğusunda ve batısında kurulan iki bölgeye nakli yapılırken, Şemdinli yöresinde bulunanların ise İran'a sevki sürüyor. Iraklı ailelerden 10 bin kişilik bir grup da salı gününden itibaren Diyarbakır yakınlarından geçen Dicle Nehri'nin Aşağı Çevlik mevkiinde geçici iskan bölgesine yerleştirilmeye başlanacak. Bölgede mülteciler için 1200 çadır kurulacak.

SHP'den üçüncü bir heyet incelemeler yapmak üzere Hakkâri'ye gitti. SHP Meclis Grup Başkanvekili **Hikmet Çetin,** Başbakan Özal'ı sığınmacıların durumunu **"siyasi propaganda malzemesi yapmaması"** için uyardı. DSP'nin doğal lideri Bülent Ecevit bölgeye gitmek üzere dün Diyarbakır'a geldi. Ecevit, hükümetin, Türkiye'ye sığınan Iraklılar için aldığı kararı desteklediğini bildirdi, ancak ilgili uluslararası kuruluşların da Türkiye'nin içişlerine karışmamak koşulu ile gereken maddi katkıda bulunmaları gerektiğini söyledi.

Bu arada Londra'da yapılan bir açıklamada, Kürdistan Demokratik Partisi lideri **Mesut Barzani**'nin Türkiye'ye sığınma istediği yolundaki haberlerin doğru olmadığı bildirildi.

Arkadaşımız **Erbil Tuşalp**, Şemdinli yöresinde yaptığı gezi sırasında, Iraklı Kürtlerin Türk yönetiminin sağladığı olanaklarla İran'a gönderilmekte olduğunu bildirdi.

1 eylül günü **"ticari taşımacılık"** şeklinde İran'a başlayan geçişler yük kamyonlarıyla gerçekleştiriliyor. Irak peşmergelerinin çoğunluğu nereye gittiklerini bilmeden kendilerini kamyonlara bildirilmiş buluyorlar. Şemdinli'de bulunan 12 bin Kürtten üç gün içinde İran'ın Alan ve Mahabar bölgesine götürülenlerin sayısının 4-5 bini bulduğu belirtildi. Türk kamyonları sınır bölgesini geçerek İranlı mücahitlere teslim ediliyorlar. Kamyon bulmak ve yol ücretinin tespitinde Türk resmi görevlileri aracılık yapıyor. Türkiye'den İran'a küçük için 8, büyükler için 10 İran Dinarı alınıyor. 1 İran Dinarı 1900 lira civarında.

SHP Şemdinli İlçe Başkanı Avukat **İbrahim Kaya,** Şemdinli'den geçen kamyonlardaki İranlı Kürtlerin gönüllü olarak İran'a gitmedikleri konusunu ilçe kaymakamlığına iletmeye kalkınca, polislerle arasında tartışma çıktı. Kaya, Türk hükümetinin mülteci politikasında böyle bir ilkenin bulunmadığını belirtti. Peşmergeler ise silahları alındıktan sonra İran'a gönderilmeleri konusunda **Cumhuriyet** muhabirine şunları söylediler:

"Silahları yeniden alıp almayacağımızı bilmiyoruz. İran'a silahsız gönderilmemiz, mücadelemizi her ne kadar etkilemese de Türk hükümetinin silahlarımızı bize geri verip vermeyeceği konusunda bir garantide bulunmaması bizi düşündürüyor."

Silahları alınan peşmergelere Türk makamları tarafından bir belge verilmiyor.

BBC, Irak birliklerinin önceki gece mültecilere ateş açtığını, daha sonra geri çekildiğini öne sürdü. BBC muhabiri dün de Irak helikopterlerinin kampların üzerinde uçarak mültecileri tedirgin ettiklerini belirtti.

Türkiye'ye sığınıp ilk aşamada Kandil ve Çayırlı mevkilerinde geçici kamplara alınan sığınmacılar Irak askerlerinin sıfır noktasına inmeleri nedeniyle güvenlik açısından dün akşam üzeri 65 araçla Işıklı Köyüne getirildiler. Böylelikle Işıklı'daki kampta kalanların sayısı 20 bine yükseldi. Bu arada Kuzey Irak'ta hükümet karşıtı grubun elinde 1.5 yıldır esir bulunan 20 Irak askeri de Türk tarafına geçti ve akşam Irak'a iade edilmek üzere Silopi üzerinden Habur'a gönderildi. İltica eden bir Türkmen ise Hakkâri'ye gönderildi. İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli,** çeşitli noktalardan Türkiye'ye gelen Iraklı esir asker sayısının 100'e ulaştığını bildirdi.

Öte yandan AA'nın haberine göre, Irak'ın kuzeyde hükümet aleyhtarı güçlere karşı sürdürdüğü hare-



Yeni Çadırkent — Diyarbakır'da, Silopi ve Yüksekova'da kurulan çadırkentlerin yetersiz kalması üzerine Yüksekova'nın Suüstü mevkiinde yeni bir kamp daha kuruldu. Bugüne kadar 7 bin kişinin yerleştiği kampa 12 bin kişinin yerleştirilmesi planlanıyor. (Fotoğraf: Erdoğan Köseoğlu)

kâtta, birliklerin Türkiye sınırında sıfır noktasına geldikleri bildirildi.

Bölgedeki yetkililerden alınan bilgilere göre Irak askerleri, akşam üzeri Türkiye ile olan sınıra kadar geldiler. Türk makamları, Irak askerlerinin sınırın kendi taraflarını tamamen kontrol altına aldıklarını da belirttiler.

Aynı yetkililer, Irak tarafından Türkiye'ye bir sızmanın söz konusu olmadığını ve sınırda her türlü önlemin alındığını kaydettiler.

Arkadaşımız **Halil Nebiler, Erdoğan Köseoğlu** ve **Mecit Öztunç**'un haberlerine göre bölgedeki gelişmeler şöyle:

Irak'tan kaçan 100 binin üzerindeki sığınmacıdan ilk 20 bininin, Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinin doğusunda ve batısında kurulan 2 çadırkente yerleştirilmesine dün başlandı. Çadırkentlerde 2 ay kadar kalacakları bildirilen sığınmacıların temsilcileri, ısınma sorunuyla karşılaşacaklarından kuşkulu olduklarını söylediler. Sığınmacılardan Uludere ilçesinde bulunanların Silopi ile Cizre ilçeleri sınırına yerleştirilecekleri bildirildi, ancak burada somut bir çalışma henüz başlatılmadı. Yüksekova'da kurulan çadırkentlerde önümüzdeki günlerde sağlık kabinleri ile ortak kullanılacak tuvalet ve mutfaklar kurulacağı öğrenildi.

Hakkâri'deki yetkililer, Çukurca yönünden geçişlerin azaldığını, Şemdinli'den sığınmaların ise yoğunlaştığını belirttiler. Bu arada, daha önce sınırdan geçip dağlarda veya köylerde saklanan sığınmacıların da yavaş yavaş diğer Iraklı Kürtlerin toplandığı yerlere gelerek onlara katıldığı belirtiliyor. Yetkililer, toplam sığınmacı sayısının 100 bini aştığını söylediler.

Şemdinli bölgesinden önceki gün giriş yapan peşmergelerin Türk güvenlik yetkililerine 5 Kalaşnikof ve 2 el bombası daha teslim ettikleri öğrenildi. Diğer peşmergeler ise Türkiye'ye gelmeden önce silahlarını Irak'ta çarpışmaya devam eden arkadaşlarına verdiklerini söylediler.

Barzani'nin bir numaralı karargâhı olan Lak-1, Irak askerlerinin eline geçti. Silopi, Uludere ve Çukurca ilçelerinin sınır ötesinin tamamıyla Saddam kuvvetlerinin eline geçtiği de belirtiliyor. Çatışmaların halen Şemdinli'nin güneyindeki Mergesor ve Alan bölgesinde bulunan Lak-2 karargâhı çevresinde sürdüğü belirtilirken, dün görüştüğümüz Berwari peşmergeleri, Mesut Barzani'nin bu bölgede olabileceğini söylediler.

Son 3 gündür Şemdinli'den Türkiye'ye sığınanların çevreden sağlanan özel kamyonlara bindirilerek Türkiye-İran sınırındaki 492 numaralı sınır taşının bulunduğu yerden İran'a gönderildiği öğrenildi. Kamyonlar, taşıdıkları her Iraklı Kürt başına Iraklılardan 10-30 dinar (10-30 bin lira) alıyorlar. İran'a götürülen sığınmacıların büyük bölümünün Türkiye'yi terk etmek istemedikleri öne sürülürken, açık bilgi vermeyen yetkililer, olayı Türkiye'deki sığınmacı sayısının azaltılması çalışmaları olarak yorumluyorlar.

Özal: Allah rızası için 'evet' verin

CEMİL CİĞERİM *4 eylül*

ORDU — Başbakan **Turgut Özal,** 3 günlük Doğu Karadeniz gezisi sırasında her gittiği yerde **"Allah rızası için"** evet oyu istedi. Referandumda **"evet"** çıkması halinde daha önemli konularda anayasanın değişmesi için halka başvurulacağını belirten Özal, **"Anayasayı asker değiştirmesin, millet değiştirsin"** dedi. Özal, iktidarda kalacaklarını bildirdiği 1992 yılı sonuna kadar il sayısını 100'e çıkartacaklarını söyledi.

Sarp sınır kapısında incelemeler yaptıktan sonra Arhavi'ye gelen Başbakan Özal, Petek otobüsünün camından yaptığı konuşmada da **"evet"** oyu kullanılmasını istedi. Hopa Çay Fabrikası'na da uğrayan Özal ve beraberindekiler, haşlanmış mısır yediler. Başbakan Özal, daha sonra gittiği Fındıklı, Ardeşen, Pazar ve Çayeli ilçelerinde de halka hitap etti. Konuşmalarında, **"Allah için gelin oy verin. Bu anayasa değişikliğini yaparsanız, önünüze daha sonra daha önemli anayasa değişiklikleri getiririz"** diyen Başbakan Özal, şunları söyledi:

"Önünüze gelecek sandıktan bembeyaz, süt gibi helal oylarınızla 'evet'i basarsanız, demokrasi sağlam temellere oturur. Bir ülkede demokrasi varsa anayasanın millet tarafından değiştirilmesi lazım. Avrupa'dan laf geliyorsa, sebebi bundandır. Türkiye'de anayasaları hep askerler değiştirmiş. Ama sandık önünüze gelmiş. Anayasa değişikliğine evet derseniz, ilk defa millet anayasayı kendi iradesiyle değiştirmiş olur."

1992 yılına kadar il sayısını 100'e çıkartacaklarını bildiren, çay paralarının ödenmesi için 25 milyar lira gönderdiklerini söyleyen Başbakan Özal, muhalefetin zaman tünelinde kaldığını öne sürerek, **"Kemal-i izzetle 1992'ye kadar muhalefet görevini yapacaklar. Bunlar felaket tellallığı yapıyorlar"** diye konuştu.



400 sayfalık sancak defterinin ancak 100 sayfasına fotokopi izni var

Arşivde bürokratik engelleme

İLBER ORTAYLI *5 eylül*

Başbakanlığa bağlı İstanbul'daki Osmanlı arşivleri, imparatorluğun Hazine-i Evrak'ının bugünkü adıdır. Belge sayısı milyonlarla ifade ediliyor. Sayı kaba tahmine dayanmaktadır, çünkü mevcut evrakın sistematik sayım ve envanteri henüz tamamlanmaktan uzaktır. Son bir kaç yıla kadar bu konuda esaslı bir girişim de yoktu. Tasnif edilmeyen evrakın ilk aşamada fenni bir koruma ameliyesinden geçirildiği görülmektedir. Uzun yıllar evrakın bir bölümü böyle bir korunmadan da uzaktı.

Yetkili makamlar arşiv konusuna eğilmişler. Ancak bu eğilme tarih araştırmaları dışında, birtakım nedenlerle aşırı ve uzmanların dışında herkesin karar verdiği bir konu haline gelmektedir.

Arşiv sırdır, arşiv Türkiye'nin itibarıdır, arşiv saptırılmış bilgilere ve tarih yazımına karşın en etkili aracımızdır, iyi ama ön planda tarihtir, tarihçinin malzemesidir ve gelecekteki tarih yazıcılığı için de en önemli kaynaktır.

Bu nedenle arşivin değerlendirilmesi ve kullanımı ön planda tarihçilerin ve uzman arşivcilerin karar ve yönlendirimine bırakılmalıdır.

Son yıllarda bütçe olanaklarının geliştirilmesi nedeniyle, Osmanlı arşivleri okuma salonlarının donanımı (Bu arada ümit ederiz ki arşiv kiracı olarak bulunduğu özel idare binasından bir an önce eski yerine ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne geçici olarak tahsis edilen eski defterdarlık binasına döner ve Topkapı Sarayı ile deniz arasında arşiv binası yapmak gibi fantazi projelerden vazgeçilir), tasnif işlemleri ve yeni uzman adaylarının alınması gibi faaliyetlere sahne oluyor.

Bazı yeni evrak grubu, arşivin tecrübeli uzmanlarının denetiminde tasnif edilip okuyuculara açıldı. Ancak okuyucuların arşiv belgelerinden yararlanması alanında bazı garip sınırlamalar halen sürüyor. Örneğin, bir konuda araştırma yapan tarihçi, konuyla ilgili belgelerden ancak yüz adedinin fotokopisini alabilecektir.

Mesela bir sancağın 400 sahifelik tahrir defterini incelemek; hem de arşivin çalışma saatleri dışında evinde dikkatle incelemek zorunda olan bir araştırıcı bunu fotokopisinin tümünü alamaz.

Veya bir konuya ilişkin bir yazışmanın bir evrak sayılmayıp her sahifenin ayrı bir fotokopi sayılması gibi zorluklar bilimsel bir çalışmayı zorlaştırmaktadır. Öğrencilerine metin okutmak zorunda olan tarih bölümü öğretim üyeleri için bu sınırlandırmalar vahim sonuçlar doğurmaktadır.

Üstelik fotokopi ücretini ödemek isteyen bir öğretim üyesi, İstanbul Defterdarlığı'nın bu konuya müdahalesi üzerine, elinde makbuzlar Cağaloğlu turu yapmak zorundadır. Kimi zaman 30 liralık bir sahife ücreti için kesilen makbuzların kâğıt fiyatı herhalde yüz TL'den aşağı değildir.

Bazı belgelerin ve dosyaların muhtevasını okumak için günlük sayı sınırlaması vardır. Okuyucu sadece on adet evrak isteyebilir. Bu sınırlamaiar konuları bilen arşiv uzmanlarından değil, Ankara'daki bürokrasinin geçmiş zamanlardaki anlaşılmaz kararlarından ileri gelmektedir.

Gözden geçirilmesi gereken kararlar olduğuna hiç kuşku yoktur. Sayıları niçin yüz veya on, bilinmiyor.. Arşiv yönetmeliklerinde, arşivlerin uzmanlarına ve araştırıcı tarihçilere karşı kulak tıkama ve hatta güvensizlik havasının hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Halen arşivlerimizin en önemli sorunu budur ve bilimsel tarihçiliğimizin gelişmesine karşı her gün büyüyen bir engeldir.

...Ve SEKA'da grev başladı

YAVUZ ŞİMŞEK-AHMET KURT *7 eylül*

İZMİT — SEKA 52 yıllık tarihinde dün ilk kez grevi yaşadı. Selüloz-İş Sendikası'nın başlattığı bu ilk greve SEKA'nın genel müdürlüğü ile İzmit, Aksu, Çaycuma, Kastamonu, Silifke, Balıkesir, Afyon, Dalaman, Bolu fabrikaları ve Ankara, İstanbul ile İzmir alım satım müdürlüklerinde çalışan 10 bin 200 işçi katılıyor.

3 bin 200 işçi ile en çok işçinin çalıştığı İzmit kâğıt fabrikasında dün sabah horon oynayarak greve çıkan işçilere bir konuşma yapan Selüloz-İş Sendikası Başkanı İsmail Önay, "Biz SEKA'ya grev pankartı asmak istemezdik. Ama hükümet ve SEKA yöneticileri bizi buna mecbur etti" dedi. Önay konuşmasında 25 eylüldeki referandumu ima ederek, "hayır"lı günler diledi.

Grevin başlamasından sonra SEKA yöneticileri kendilerinin konu ile ilgili bir açıklamaların olmayacağını, Kamu-İş Sendikası yöneticilerinin açıklama yapabileceğini belirttiler. Bilindiği gibi SEKA işyerleri için işveren de lokavt kararı almıştı.

Coşkulu bir havada başlayan grevde işçiler horon oynayıp sloganlar atarken, grevcilerin arasına giren sivil polisin de bol bol fotoğraf çektiği gözlendi. Polisin panzerlerle geniş güvenlik önlemleri aldığı SEKA Genel Müdürlüğü önünde grev pankartlarının asılmasından sonra işçiler sessizce dağılarak grev nöbeti yerlerini nöbetçi grevci işçilere terk ettiler.

SEKA grevinin ilk 15 gün sonunda önemli ölçüde gazete kâğıdı sıkıntısına yol açacağı bildirildi. SEKA'da stokların "sıfırlandığını" belirten yetkililer, gazetelerin eylül ayı istihkaklarını aldıklarını, bunlarla ay

sonuna kadar idare edebileceklerini, ancak ekim ayında gazete kâğıdı sıkıntısı yaşanmaması için eylülün son haftasında üretimin başlaması gerektiğini belirttiler.

GREV BAŞLIYOR

SEKA'nın İzmit'teki fabrikasında çalışan işçiler dün sabahın erkek saatlerinden itibaren ana giriş kapısı önünde birikmeye başladılar. Saat 8'de gece vardiyasında çalışan işçiler karşılıklı alkış ve tezahüratlarla dışarıda kendilerini bekleyen arkadaşları ile birleştiler. Alkışlar ve ıslık sesleri arasında grev pankartının asılmasından sonra ilk konuşmayı Selüloz-İş İzmit Şube Başkanı **Fikri Karakadılar** yaptı ve **Biz yalnızca hakkımızı istedik. İnsanca yaşayabilmemiz için gerekeni istedik. Ancak yetkililer bunu kabul etmediler ve bizi greve mecbur bıraktılar"** dedi. Daha sonra söz alan Selüloz-İş Genel Başkanı İsmail Önay grevcilere **"Niçin buraya geldik?"** diye sordu ve **"ekmek için"** yanıtını aldı. Grevciler Önay'ın **"Niçin burada duruyoruz?"** sorusunu da **"ekmek için"** diye yanıtladılar. SEKA'nın tarihinde 30 önemli gün bulunduğunu belirten Önay, **"31. önemli gün, bugün grevin uygulandığı tarihtir"** dedi. Önay konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Yarım asrı geçen tarihinde hiç grev yapmayan SEKA işçisine bugünü yaşatanlar büyük bir sorumluluk içersindedirler. Kendi başarısızlıklarını SEKA emekçilerine yüklemek istiyorlar ve çok büyük hata yapıyorlar. SEKA işçisi er veya geç hakkını söke söke alacaktır. Size açıkça ilan ediyorum. Sizin yüzünüzü güldürecek bir seviyeye gelmeden bu toplusözleşmeyi hiç kimse imzalayamaz."



Sıcak Takip Nedir?

ERGUN BALCI *8 eylül*

Irak ordusundan kaçan Kuzey Iraklıların Türkiye'ye sığınmaları, Türkiye ile Irak arasında 1983'te varılmış olan mutabakatı gündeme getirdi. Bilindiği gibi Türk hükümeti, 1983 mayıs ayında komando birlikleri ile Kuzey Irak'taki terörist kamplarına bir baskın düzenlemişti. Türkiye, ekim 1984'te de Irak'ın onayı ile teröristlere karşı bir harekât başlatmış ve Türk birlikleri Irak topraklarına 5 kilometre girmişti.

Şimdi bu mutabakat uyarınca Irak'ın da Türk topraklarına girerek peşmergeleri izleme hakkı olup olmadığı sorusu gündeme geldi. Ankara, Irak'la varılan bu anlaşmayı uzatmaya niyeti olmadığını belirtmiştir.

Bu tartışmalar sırasında "sıcak takip" sözcüğünün de kamuoyunda yanlış bir şekilde kullanıldığı gözleniyor.

Türkiye'nin Bağdat hükümeti ile teröristleri Irak topraklarında kovalamak için vardığı mutabakatın adı sıcak takip değildir. Sıcak takip, uluslararası deniz hukukunda kullanılan bir kavram olup, karada yapılan harekâtlar için kullanılmaz.

Uluslararası deniz hukukuna göre bir devlet, kendi karasuları içinde suç işlemiş olan yabancı bir gemiyi, karasularının dışında uluslararası sularda da izleyip tutuklayabilir. İşte deniz hukukunda sahil devletine tanınmış olan bu hakka "sıcak takip" hakkı denir. Uluslararası sularda genel kural, gemilerin dokunulmazlığıdır. Sıcak takip hakkı ise bu kuralın bazı durumlarda sınırlandırılması anlamına gelir.

Deniz hukukunda sıcak takip hakkı, ancak bazı koşulların gerçekleşmesi halinde doğar. Bu koşullar şöyle sıralanabilir: Sahil devletinin karasuları içindeki yabancı gemi, o devletin yasalarını çiğneyen bir davranışta bulunmuş ya da gemide o devletin yasalarına göre suç olan bir eylem gerçekleştirilmiş olmalı ve yabancı geminin takip edilmesine sahil devletinin karasuları içinde başlanmalıdır. Takip derhal başlamalı ve kesintisiz olmalıdır. Sıcak takip hakkı, ancak sahil devletinin bu tür görevlere ayırmış olduğu gemi ve uçaklar tarafından ve yabancı gemiye dur işareti verildikten sonra kullanılabilir.

Bu koşullar mevcut olduğu takdirde, sahil devleti yabancı gemiyi, karasularının dışında uluslararası sularda da izleyip el koyabilir. Genel kurula göre yabancı gemi üçüncü bir devletin karasularına ya da kendi devletinin karasularına girdiği an, sıcak takip hakkı da sona erer. Çünkü böyle durumlarda sıcak takip hakkını sürdürmek, üçüncü devletin egemenlik hakkının çiğnenmesi anlamına gelir.

Sıcak takip doktrini ilk kez 1894 yılında Ulusla-

rarası Hukuk Enstitüsü tarafından ayrıntılı biçimde geliştirilmiştir. Enstitü, sıcak takip hakkını onaylamış, ancak açık denizlerde sıcak takip sonucu yakalanan geminin ait olduğu devletin de derhal durumdan haberdar edilmesini tavsiye etmişti. Sıcak takip hakkı, 1930 tarihli Lahey Deniz Hukuku Konferansı'ile 1958 tarihli Cenevre Deniz Hukuku Konferansı'nda da onaylanmıştır. Görüldüğü gibi sıcak takip doktrini, deniz hukukunda belirli koşullarda kabul edilen bir haktır. Karada gerçekleştirilen harekâtlar için ise uluslararası hukukta sıcak takip adlı bir ilke yoktur. Bu nedenle, Türkiye ile Irak arasında teröristlerin izlenmesi konusunda varılan mutabakata sıcak takip denmesi yanlış olmaktadır.

İstanbul'da son üç yıl içinde yapılan okul sayısı 205, cami sayısı 306

Cami furyası

ÜLKER GÖKTÜRK *12 eylül*

İstanbul, son yıllarda hızlı bir cami yapımına sahne oluyor. Hemen hemen her semtte, her sokak başında yeni bir cami inşaatı ile burun buruna gelinen İstanbul'da cami sayısı giderek artıyor. 1985 yılında 1490 olan cami sayısı, içinde bulunduğumuz yıl 306 artarak 1796'ya ulaştı. Bu rakam sadece kadrolu camileri içine alıyor. İstanbul Müftülüğü inşaatı süren ya da inşaatı tamamlanıp imam atanmayan cami sayısı hakkında kesin bir rakam veremiyor.

Oysa İstanbul'da okul sayılarındaki artış, cami sayısına ulaşamıyor. 1.5 milyon ilk ve orta dereceli okul öğrencisi ile yaklaşık 100 bin üniversite öğrencisinin bulunduğu İstanbul'da okul binalarının yetersizliği, eğitim ve öğretimi de olumsuz yönde etkiliyor. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı ilk ve orta dereceli okullarda artan öğrenci nüfusu sonunda 70-80 kişilik sınıflarda yapılan dersler verimli olamazken, 6.5 milyonu aşkın insanın yaşadığı İstanbul'da son üç yılda sadece 205 okul binası hizmete girdi. Böylece 1984-1985 öğretim yılında toplam 19 ilçede 1096 olan okul sayısı 1987-1988 öğretim yılında 1301'e çıktı. Oysa aynı dönemde 306 kadrolu cami ibadete açıldı.

İstanbul Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü ile İstanbul Müftülüğü'nden aldığımız rakamlara göre, ilçelerde 1985 yılından bu yana cami yapımı, okul yapımının önünde gidiyor. Örneğin Bakırköy ilçesinde 1985 yılında 162 cami bulunurken, bugün bu rakam 203'e ulaştı. Ancak bu kalabalık ilçede 1984-1985 öğretim yılında 164 olan okul sayısına 14 okul eklendi. Bu ilçede açılan Kuran kursları da yıldan yıla artış gösterirken, resmi rakamlara göre içinde bulunduğumuz yıl ilçedeki Kuran kurslarının sayısı 49'u buldu.

Yine Üsküdar ilçesinde, cami sayıları okul sayılarının önüne geçmiş durumda. Bu ilçede 1985 yılında 144 cami varken, bu sayı 1986'da 150, 1988'de de 174'e çıktı. Aynı tarihler arasında cami sayısında görülen artış, okul sayılarında gerçekleşmedi ve 1984-1985 öğretim yılında bu ilçede 107 okul varken bu sayı içinde bulunduğumuz yıl 118'e yükseldi.

Edindiğimiz bilgilere göre, bir caminin maliyeti 20 milyondan başlayıp 1 milyar liraya kadar çıkabiliyor. Oysa bir dersliğin maliyeti ise 20 milyon lirayı buluyor. **"Kendi okulunu kendin yap", "Okul yaptıramıyorsan derslik yaptır"** gibi kampanyaların sürdürüldüğü İstanbul'da, son üç yılda 17.5 milyar liralık bağış toplanmış. Bu bağışların büyük bir miktarı yeni okul yapımından çok, var olan okulların bakım ve onarımlarına harcanırken, halen İstanbul'da eğitim alanında 35.6 milyar liralık bir yatırıma gereksinme duyuluyor. İstanbul Valiliği'nin beş yıllık eğitim planına göre, İstanbul'da bu yıl 1578 ilk, 822 orta ve 384 lise olmak üzere toplam 2734 dersliğe ihtiyaç var. Valilik bunların 734'ünü bağışlar ve devlet eliyle yaptırmayı planlarken, geri kalan 2000 bin derslik için çeşitli çareler düşünüyor.

Bayrampaşa'da Eyüp Belediyesi karşısında Merkez Camii'nin genişletilmesi buradaki parkın bozulmasıyla gerçekleştirilmiş.

Parkın ortasında Atatürk büstünün hemen yanı başında açılan çukurun tuvalet ve şadırvan olacağını söyleyen Merkez Camii'nin inşaat mühendisi **Fazıl Konukseven, "Bu inşaat sırasında parkı bozuyorlar diye zıpçıktılık yapanlar oldu. Ama Allah'tan başkan anlayış gösterdi"** diyor.

Mıstık'ın, 1947'de Doğan Kardeş'le başlayan çizerlik yaşamı

Kırk yılda bir, bir kitap

UYGAR EREMEKTAR *14 eylül*

"Yahu , Mıstık'ın karikatür albümü yayımlanmış. Bir röportaj yapsana..."

"Eyvah!" dedim kendi kendime. Çünkü Mıstık babamdı. Hemen kaytarmanın yollarını aradım... Ama şefim çok acımasızdı... Kader; zorlu bir röportaj olacaktı bu... Hayır, hayır; yazması değil, babamı evin bahçesinde yetiştirdiği **"kabakısmılar"**'ın ve **"gülümsü"**'lerin arasından nasıl çekip çıkaracaktım? Sonunda kolayını buldum. Ne mi yaptım? Yalnızca anneme söyledim... Sonuç malûm... Röportaja hemen başladık:

— **İlk kitabını yayımlamakta niye bu kadar geciktin? Adını "Kırk Yılda Bir" koymak için özel bir çaba mıydı bu?**

— İlk karikatür albümüm demek daha doğru olur. Çünkü bundan önce yayımlanmış resimli kitaplarım var. 1960'lı yıllarda albüm için bir girişimde bulundum. Ama ekonomik koşullarım yeterli olmadığın-

dan gerçekleştiremedim. Bir ikinci girişimim 1960'lardan sonraydı. Bu da aynı nedenlerle gerçekleşemedi. Filmleri yaptırdığım arkadaş atölyesini kapattı. İşleri yüz üstü bırakıp Almanya'ya gitti. Yapılacak işlerin karşılığını önceden ödediğim için damla damla biriktirdiğim paralar da onunla birlikte uçtu.

— **Bu ilk kazıklanışın mıydı?**

— Yediğim kazıkların hepsini ancak bilgisayar hesaplayabilir.

— **Sonunda yayımlama yolunu buldun...**

— Üçüncü girişimim **Fatih Erdoğan** ile oldu. Böylece, sanat yaşamımın kırkıncı yılında **"Kırk Yılda Bir"** adlı kitap, uzun sancılardan sonra doğdu.

— **İlk nerede başlamıştın çizerliğe?**

— 1947'de **Doğan Kardeş**'te. 17 yaşındaydım. Daha sonraları Babıali'ye açılınca da rahmetli **Vedat Nedim Tör** hocamız bu dergiyi bırakıncaya kadar uzun yıllar çalıştım. Doğan Kardeş, çizerlik sanatına doğduğum dergidir. Daha sonra dergiyi aynı isimle başka bir kuruluş yayımladı. İsim benzerliği, anlam ve değer benzerliği değildir. Bu yüzden de aslına benzemeyen Doğan Kardeş'te çalışmadım.

— **Bu albümü niçin özellikle 'çocuk karikatürleri' havasında yayımladın?**

— Çocukların yaşamında özel bir yeri vardır. Doğa ve yaşam ile ilişkilerini gözlemlerim. Onlar düş ile gerçeğin hamurundan oluşmuş çok renkli bir dünyada yaşarlar. Çocuklarla hiçbir zaman bir büyükle bir küçük ilişkisine girmedim. Kaç yaşında olurlarsa olsunlar arkadaşlığı yeğledim. Onları anladığımı sanıyorum.

— **Öyle mi dersin?**

— Sen söyle öyleyse. Baba-oğul muyduk, yoksa dost ve arkadaş gibi miydik?

— **Yorum yok.**

— Öyle olsun. Bu albüm çocuklar için, ama yediden yetmişe bütün çocuklar için. Ben zaten yaşama sevincini yitirmemiş büyükleri de çocuk sayıyorum.

— **Çocukluğumda, çocukluğunu anlatırken, birçok işte çalıştığından söz ederdik. Ütücülük falan gibi...**

— Evet, terzi ütücülüğü, bulaşıkçılık, çorap dokumacılığı, gazete satıcılığı, kâtiplik, kunduracı çıraklığı yaptım.

— **Peki, bu kadar işten sonra, ki bu işleri yaptığında on bir - on yedi yaşlarındaydın yanılmıyorsam, karikatürist olmak da nereden çıktı?**

— Resim çizme tutkusu kendimi bildim bileli var. Bu tutku bana rahmetli Hasan amcamdan geçti. Onun da yayımlanmış karikatürleri var; Dolmuş'ta ve Akşam Gazetesi'nde. Onun etkisiyle sevdim. Herhalde bende de içten gelen bir şey vardı ki...

— **Babıali ile nasıl bağlantı kurdun? Tanıdık, eş - dost falan?**

— Onyedi yaşındaydım. Mercan'da, Kilit Han'da terzi ütücülüğü yapıyordum o zamanlar. Tabii ütüler şimdiki gibi değil... Dokuz kiloluk kömürlü ütü... İtfaiyeci kaputu ütülüyordum. O dönemde akşamları karikatür çiziyor, ertesi günü öğle paydosunda çizdiklerimi Doğan Kardeş'e koşturuyordum. Tabii her tarafım kömürden kapkara. Yıkanacak vakit de yoktu. Mercan'dan Balyoz Sokağı'na koşturuyordum. O halde tramvaya binilir mi? Hoş, bir kere denedim, ama aceleden, o kirli halimle 1. mevkiye atlamışım. Yanımda, yaz günü, beyazlar içinde bir kadın... Tramvay kalabalık... Yeni gelen, kapılı beyaz tramvaylardan... Kapı kapanınca sıkıştık. Mühür gibi yapıştım kadına... Benim kömürlerin kadının beyaz ipekli giysisine... İlk durakta inip kaçtım tabii... Neyse, böyle Doğan Kardeş'e gidiyordum. Yazı İşleri Müdürü Şükrü Enis Regü, kısa zamanda çok yakın dostum oldu. Sonra da gerisi geldi.

— **Bunca patırtı kopardığın, bunca dört elle sarıldığın karikatür nedir senin için?**

— Bence karikatür, doğadaki çelişkileri yakalayıp, büyütüp abartarak verme sanatıdır.

— **Bu sanatta ne durumdayız sence? Gelişiyor muyuz?**

— Tüm olanaksızlıklara karşın, Türk karikatürünün bugün dünyada çok saygın bir yeri vardır. Cumhuriyetimizin kuruluşunda beşi altıyı geçmeyen çizer sayısı, günümüzde iki yüz yetmişi buluyor. Bunların hepsi de piramidin üstünde değil elbet. Ayrıca bu kadar çizere karşın doğru dürüst bir karikatür dergisi yok. Çok tirajlı bazı dergilerimizin Türk karikatürünü temsil ettiğine inanmıyorum. Bu dergiler halka ulaşmıştır, ama arabesk bir yaklaşım içindedirler. Daha da kötüsü genellikle bunlarda tek tip çizgi ve tek tip resim üretilmektedir. Tabii ki keçi boynuzunun içindeki ballar bu görüşümün dışında. Bu tür dergilerde kişilik sahibi ve sanatsal değeri olan yapıtlar üreten arkadaşlarımız da çalışıyor. Bu arabesk tutum, Türk karikatürünün gelişmesine vurulmuş en büyük darbedir bence...

— **Başka ne gibi arabesklikler var?**

— Bir de yönetimin basın üzerindeki baskısı var. Örneğin şu Muzır Yasası. Sanki hayali ihracat yapıp ülkenin milyarlarını yutmak, sağlığa zararlı yiyecekler satmak, çürük ve bozuk mal üretmek gibi şeyler muzırlık değilmiş gibi biraz açık espri yapmak, çıplaklık gibi şeyler muzırlık sayılıyor. Diğer sanat dallarını az çok destekleyen yönetimler, hiçbir zaman çizeri desteklememiştir. Pek çok önemli kişi hoşgörülü görünmek için anlayışlıymış gibi davranırlar, ama aslında için için kızarlar. Gerçekte karikatürü istemezler ve sevmezler. Çünkü karikatür, düşünceleri insanlara ışık hızıyla ulaştırır. Toplum bu ışıkla aydınlanırken, eleştirilen kişilerin bazıları yıldırım çarpmışa dönerler.

— **Bir dönem çizgi filmler yapıyordun. Bu dönemlerde en çok hoşuna giden şey aynanın karşısına geçip, yüzünü abartılı şekillere sokarak 'a...aaa...aaaa" diye sesler çıkartıp, sonra da yüzünün aldığı şekli çizmendi...**

— Çizgi film yapmaya, sen doğduğun yıl, 1962'de başladım. Ancak bir amacım vardı. İleride, reklam dışında sanat değeri olan filmler yapmak. Bu çok yatırım isteyen bir iştir. Tam biraz palazlanacağım sırada TV devreye, sinemacılık bunalıma, ben de komaya girdik. Ve sanatsal düşlerim kursağımda kaldı. Ama parasal olanağı bulursam, **"Uzay Çocukları"**'nı çizgi filmi yapmayı düşünüyorum.

Zakkum Kargaşası

Prof. Dr. KEMAL ÖNEN *14 eylül*

"Şans ancak onu çağırmayı bilenlere yardım eder." Charles Nicolle (1).

Bazen açık seçik konuları, içinden çıkılmaz hale sokmakta ustayız. TRT'nin ve bazı gösteri meraklılarının gayreti ile tıp ve özellikle farmakoloji ve "klinik farmakoloji tedavi" bilimleri için mahiyet ve kuralları belli bir konu, içinden çıkılmaz hale getirildi. Bu bakımdan bazı yayınlar, yorumlar ve hatta resmi talihsiz demeçler de bilerek ya da bilmeyerek kargaşayı arttırdı. Bir yandan hiç bilmeyenler, öte yandan bilenler ya da bildiğini sananların tepkileşmeleri ya da aşırı duyarlılıkları ile ortalık karıştı. Bu arada "zakkumla kanser tedavisi" iddiasına objektif şekilde yaklaşmaya çalışanların dedikleri de arada kaynadı.

Duygusal yorum, yaklaşım ve sömürülere çok müsait olan bu konu aslında basittir: Hayvansal, bitkisel ya da sentetik kaynaklı ham, kısmen saflaştırılmış ya da kimyasal yapısı aydınlatılmış binlerce madde tedavi maksadı ile hekimlikde kullanılır. Bunlara genel bilimsel tanımlamayla drog ve hastaya verilecek hale getirildikçe **ilaç** denilir. Günümüzde drogların pek çoğunu, kimyasal yapıları aydınlatılmış doğal ya da sentetik maddeler teşkil ederler. Az da olsa, geçmişten aktarılan, doğal kaynaklı ham ya da kısmen saflaştırılmış maddeler de ilaç olarak hâlâ kullanılmaktadır. Nitekim opiumun, belladonun ve başka bazı bitkilerin ekstrelerinin ya da enfüzyonlarının kullanılmakta olduğu bilinir. Dolayısıyla yaprak, çiçek ya da kökün; toz, hülasa (ekstre) ya da başka şekillerde tedavi maksadıyla pek sınırlı şekilde ve büyük çoğunlukla ağız yolu ya da yerel olarak, uygulanması mümkün ve devam etmektedir. Asıl hedef, ilaçların saf ve kimyasal yapısının bilinmesi ise de bu husus kullanılabilirlik için mutlak bir koşul değildir. Buraya kadar anlaşılmayacak bir husus yoktur sanırım. Asıl sorun bundan sonra başlar. Bir yeni madde; ister doğal ve ham, isterse saf ve kimyasal yapısı aydınlatılmış olsun, acaba insanda tedaviye nasıl girer? Özellikle son 50 yıllık gelişmelerin ışığında hangi yöntemler ve aşamalarla ve hangi rota çizilerek bir drogun uygulamaya girebileceği belirlenmiştir? Artık 1785'li yıllarda William Withering'in yüksük otunu (digitalis) kalp hastalıkları tedavisine uygularken kullandığı tutum uygulanamaz. Böylece yöntemler ve rota nedir sorusu gündeme gelir. Bunlar ise sırasıyla (2):

I- KLİNİK ÖNCESİ ARAŞTIRMALAR

a) Drogun yeterince saflaştırılması ve daha sonra,

b) Çok geniş kapsamlı deneysel (hayvanda), toksikolojik ve farmakolojik incelemeler yapılmasıdır. Bu geniş kapsamlı **"farmakolojik-toksikolojik"** incelemelerle drogun kısa, orta ve hatta uzun vadede toksik (zehirli) olup olmadığı ya da zararlı yan etkileri bulunup bulunmadığı, deney hayvanlarında çeşitli organ ve sistemlerin işlevlerine ne gibi etkiler yaptığı ve **"tedavisi amaçlanan hastalık ya da proçese etkili olup olmadığı, etkiliyse bunun derecesi gözden geçirilir, kabilse ölçülür. Bu aşamalar araştırıcılara yeterince güven ve bilgi sağladıkça, çalışmanın rotası klinik uygulamaya yani hastalarda denemeye yönelir."** Zira hayvan denemeleri ancak fikir ve yön verir, kesin karar verdirmez. Genellikle hayvan denemelerinin insana extrapolasyonu çok zordur, yanıltıcı olabilir ya da mümkün değildir. Dolayısıyla **klinik deneme (Clinical Trial) aşaması zorunludur.**

II- KLİNİK UYGULAMA (DENEME) AŞAMASI

İnsandaki ilk uygulamaların, sınırlı sayıda gönüllülerde yapılması kuraldır. Ancak bunun istisnaları vardır. Bunların başında **muhtemel antineoplastik (kansere karşı) kullanılacak droglar gelir. Bu gruptakilerin uygulamasını yaşamı açık seçik tehdit altında bulunan, yani başka tedavi ümidi ve olanağı bulunmayan hastalarda, muvafakatları alınmak koşuluyla yapılması kabildir.** Bu, bilim dünyasında kabul edilebilen bir husustur (3).

İnsandaki deneme ya da uygulamalar, **daha önceki "toksikolojik-farmakolojik" araştırmaların sonucuna güvenen "klinik araştırıcılara" yapılmak esastır. Yoksa, pratisyenler ya da hatta herhangi bir klinikteki uzman hekim tarafından değil.** İnsandaki denemelerin karara ya da sonuca ulaştırılması birkaç yıl sürebilir. **Araştırmacı bilim adamları,** çoğunlukla ve kabilse **"klinik farmakolojistler"**dir. **Yoksa ne drogla ilgili iddiayı ileri süren ya da sürenler ve ne de onun idaresinde ya da denetiminde bulunan ekiplerdir.** Bu aşama da başarılı ve saptanan ölçütlere **(kriterlere) göre yeterli bulunur ve özellikle üzerinde durulan "yarar-zarar" (risk-to-benefit)** oranı kabule şayan görülürse, daha geniş klinik çalışmalara geçilir. Ancak bundan sonra ilaç, piyasaya ve genellikle hastanın ve hekimin istifadesine sunulur.

Araştırıcıların seçiminin bu derecede titizlikle yapılmasının gerekçeleri çoktur. Zira klinik uygulamalarda çeşitli yanılma kaynakları vardır. Bir sonuca varmadan önce bazı faktörlerin değerlendirilmesi şarttır. Bunlar arasında: a) Hastalık sürecinin doğal olarak gidişindeki değişicilik ve bunun, yorum yanlışlıklarının kaynağı olabilmesi, b) Hastanın telkin edilebilme niteliği ya da drogun etkisine karşı pozitif ya da negatif yöndeki ön eğilimleri, c) Hekimlerin, hastalardaki özel olmayan olumlu etkileri ve belirtileri ille de tedaviye atfetme eğilimlerini söylemek kabildir. Sadece bunlar dahi yanılgı için yeterlidir. Hele **kesin tanıya** ait ölçütlerin eksikliği ya da tanıda yanılmalar, iyileşmenin tayinindeki ölçütlerin tespiti ve değerlendirilmesi için ayrıntılı araştırmaların yapılma zorlukları ya da olanaksızlıkları, kontrol grupları, "çiftkör" uygulamaları, istatistik analizleri yapılamaması gibi faktörler de yukardakilere etkenlikte değerlendirmenin zorlukları ve önemi anlaşılır.

Yoksa "bir fırsat doğdu, belki büyük bir keşfe yol açacaktır, aman fırsatı kaçırmayalım" zihniyeti ile ya da "keşiflerin birçoğu tesadüfidir" şeklindeki yanlış ve abartmalı yargıya dayalı karar ve davranışlar kesinlikle tutarsızdır.

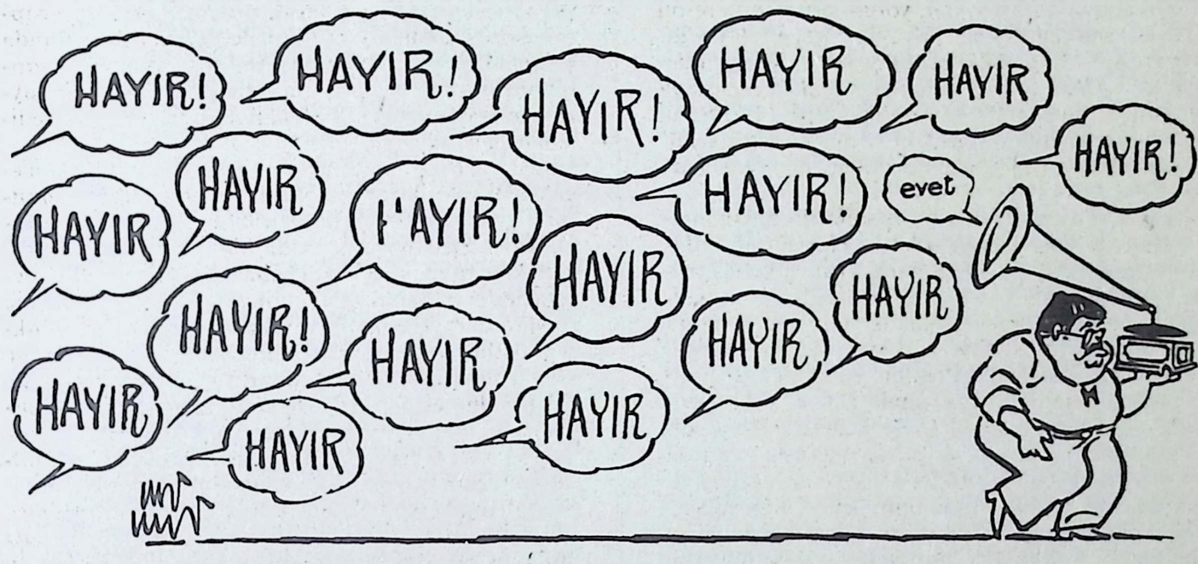
SONUÇ

Öte yandan iddia ya da tekliflere, önyargıyla: İncelemeye, araştırmaya ve üzerinde düşünmeye değmez" demek de bilimsel anlayışla bağdaşmaz. **Dolayısıyla bulunan ya da iddia edilen hususun inandırıcı ve kabul edilebilir olması için bilimin gerektirdiği yöntemlerin kullanılıp belli rotanın izlenmesi hem iddia sahiplerinin hem bilim adamlarının ve hem de**

yetkili makamların kaçınılmaz görevi, moral ve belki yasal zorunluluğudur. Sabırla bu yol izlenmeden merdivenin en üst basamağına sıçramaya kalkınmanın bedeli acı şekilde düşmektir. **Ancak dışımızdaki ciddi, deneyimli ve bilgili araştırıcıların gözlem ve bulgularının inandırıcılığı ile değerlendirme yapılabilir. Tersi durumda bilim arenasında komik duruma düşülür."**

Özetle; yöntemler ve rota bellidir. Gerek "toksikolojik farmakolojik" araştırmalar ve gerekse bunu izleyen "klinik uygulamaya yönelik çalışma rotasının dışına çıkılarak yapılacak yaklaşım ve uygulamalar çağdaş değildir, bilimsel değildir ve bu tipteki girişimlerin hiçbir mazereti de bulunamaz.

(1) W.I.B. Beveridge, The art of Scentific investigation. Vintage books-New York 1957.
(2) Goodman and Gilman's The pharmacological basis of Therapeutics 7 th. ed. 1985.
(3) Meyers-Jawetz-Goldfien, Review of medical pharmacology, Lange. med. pub. 1976. Say: 18.



Umut randevusu

STELYO BERBERAKİS/İZZET RIZA YALIN

16 eylül

LEFKOŞA — Kıbrıs sorununun çözümünü amaçlayan yeni toplumlararası görüşmeler, 1984'teki **Denktaş - Kipriyanu** arasında New York'ta yürütülen görüşmelerin başarısızlığa uğramasından 4 yıl sonra dün yeniden başladı. KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** ile geçen mart ayında seçilen Kıbrıs Rum kesimi lideri **Yeorgios Vasiliu,** dün Ledra Palas'ta buluştular. Denktaş ve Vasiliu görüşme sonrası yaptıkları açıklamada, **"görüşmenin çok olumlu geçtiğini"** bildirdiler. Bugünkü görüşmeye BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs özel temsilcisi **Oscar Camillion** da katılacak. Dünkü Denktaş - Vasiliu buluşmasına 24 ağustosta BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**'ın iki lideri bir araya getirdiği Cenevre'de karar verilmişti. Kıbrıs Türk ve Rum liderleri Cenevre görüşmelerinden sonra, yalnız **"Kıbrıs sorununa adil ve kalıcı bir çözüm bulunabilmesi"** yolundaki iyi niyetlerini değil, ancak bu kez ihtiyatlı da olsa iyimser olduklarını açıklamışlardı. Bilindiği gibi Ankara ve Atina da bu iyi niyet ve iyimserlik mesajlarını ayrı ayrı **"olumlu"** karşılamış ve soruna çözüm bulunması yolundaki arzularını bir kez daha içten bir şekilde vurgulamışlardı.

Denktaş ile Vasiliu, bu hava içinde Cenevre'de kararlaştırıldığı gibi Lefkoşa'da bir araya geldiler. Bu görüşmeleri daha çok **"tipik bir buluşma"** oldu. Bugün başlayacak olan asıl görüşmelerde ise taraflar bundan böyle öne alacakları konuların gündemi üzerinde görüş alışverişinde bulunacaklar. Bugün BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs özel temsilcisi **Oscar Camillion**'un Yeşil Hat'taki konutunda başlayacak olan **"üçlü görüşmeler"** zaman zaman başbaşa da geçebilecek, yani ikili görüşmelere dönüşebilecek. Ancak iki liderin arasında geçecek olan konuşmaların içeriği açıklanmayacak. Camillion'un ifadesine göre, basına yapılacak açıklamaları BM temsilciliği yayımlayacak.

Ledra Palas'ta gerçekleştirilen dünkü görüşmeler süresinde Denktaş ile Vasiliu birbirlerine hitaben birer metin okudular. Bu metinlerde, **"geçmişteki hataların yinelenmemesi"** ve bir bakıma **"geçmişin unutularak barış ve iyi ilişkiler temelinde Türk ve Rum toplumlarının geleceklerini"** öngören, **"iyi niyetlerini"** birbirlerine aktardılar.

Görüşmelerden sonra Denktaş ve Vasiliu'nun birer yazılı açıklamaları, gazetecilere dağıtıldı.

Denktaş açıklamasında, Cenevre'de yaratılan olumlu havanın devam ettirilebileceği umudunda olduğunu belirtti.

Yapılacak çalışmaların, her iki tarafın 25 yıldır uzak kaldığı barışı sağlayacak tatmin edici ve dengeli bir barış, yeni ve mutlu bir gün için yol göstermesi dile-

ğinde bulunan Denktaş şöyle dedi:

"Biz, geçmişten söz ettiğimiz zaman bunu Rumlara karşı içimizi kızgınlıkla doldurmak ya da kötü duygular beslemek için değil, geleceği kurarken, geçmişte yapılan hataların tekrar etmemesi için yapıyoruz. Birbirimizin korkularını ve endişelerini anlamaya çalışmalıyız. Gelin Kıbrıs'ı dinleri, lisanları, milliyetleri ve kültürleri farklı, fakat bu adanın doğurduğu ve yüzyıllarca beslediği iki halkın ülkesi yapalım. Nihai barış için çalışalım."

Kıbrıslı Türklerin ve Rumların, gelecek kuşakların çıkarı için ellerinden geleni yapmak zorunda olduklarını belirten Vasiliu da açıklamasında şöyle dedi: **"Karşı karşıya olduğumuz zorlukları küçümsemiyorum. Kıbrıs sorununu, çabuk ve kısa yoldan çözmek gibi yanlış beklentiler yaratmamalıyız. Ancak birbirimize karşı zafer kazanmak uğraşı yerine, bütün sakinlerinin barış ve mutluluk içinde yaşayıp, çalışacağı bir Kıbrıs'a sahip olmak için her zamankinden daha fazla çaba harcamalıyız.**

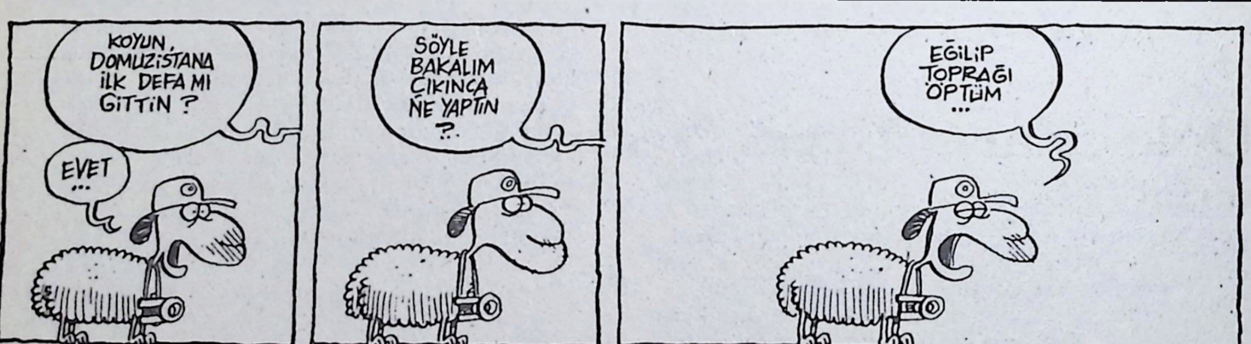
Eğer Kıbrıs'ı bugünkü feci durumdan kurtarmak istiyorsak, kendimizi geçmişin acı hatıralarından arındırmamız gerekiyor. Samimiyetle kabul etmeliyiz ki, hiç kimse yanılgısız ve hatasız değildir."

Dünyada yaşanan barış salgınından Kıbrıs'ın da yararlanmasını dileyen Vasiliu, tüm olumsuz tavırların terk edilmesini ve geleceğe güvenle bakılmasını istedi. Vasiliu, hoşgörü, samimiyet, anlayış, güven ve hepsinden daha çok iyi niyet sahibi olunması gerektiğini vurguladı.

BM Genel Sekreteri'nin özel temsilcisi Camillion, görüşmelerden sonra basın mensuplarına yazılı olarak dağıtılan bir açıklama yaptı. Camillion'un açıklamasına göre, **"İki lider bu toplantılardaki müzakerelerin gizli tutulacağı konusunda anlaşmaya vardı."** Açıklamaya göre, **"İki taraf da bu anlaşma gereği görüşmelerin içeriğini ilgilendiren hiçbir konuda beyanda bulunmayacak, toplantılar konusundaki bilgiler Lefkoşa'daki BM Sözcüsü aracılığıyla açıklanacak."**

Dünkü görüşmelerin açılış konuşmasını da Oscar Camillion yaptı. Camillion önlerindeki görevin Kıbrıs sorununa müzakereler yoluyla çözüm sağlamaya çalışmak olduğunu söyledikten sonra, **"Bu görev Kıbrıs için önemli olduğu kadar da güçtür"** diye konuştu. Camillion, **"Toplantıyı çevreleyen olgular elverişlidir. Gelecek kuşakların geleceği için bu fırsatı değerlendirmek durumundayız"** dedi.

Dün sabah 11'de başlayan görüşmelere, Denktaş, KKTC tarafından, Vasiliu ise Rum tarafından, plakalarında **"Kıbrıs Cumhurbaşkanı"** ve **"KKTC Cumhurbaşkanı"** yazılı otolarıyla vardılar. Denktaş **"randevu"** yerine tam 10.58'de, Vasiliu ise 10.59'da üçer ve beşer kişilik heyetleriyle geldiler. İki lider Ledra Palas Oteli'nin avlusunda bekleyen yaklaşık 150 kadar Rum, Türk, Yunan ve yabancı basın mensuplarını kendi dilleriyle, **"Merhaba"** ve **"Yassas"** sözleriyle selamladıktan sonra otelin **"Venetiyan"** salonundaki yeşil yuvarlak masaya oturdular. Toplumlararası görüşmeler hep bu salonda yapılırdı. Venedik nizamı ile dikkati çeken bu salondaki şöminenin önünde ve şömine üzerindeki BM bayrağı altındaki büyük yuvarlak masada, iki sandalye boşluğu ile yan yana oturan iki lider, fotoğraf çeken gazetecilerin **"işleri bitene dek"** sohbet ettiler. Görüşmeden sonra Denktaş, kendilerini bekleyen gazetecilere sadece **"Çok iyi bir görüşme oldu"** demekle yetindi. Vasiliu da Rumca aynı görüşte olduğunu söyledi. Görüşmeleri süresince, liderler Kıbrıs sorununun çözümü için en iyi dileklerini dile getirirken, yapılacak açıklamaların çıkmasını avluda bekleyen basın mensupları da birbirlerinin görüşünü alıyordu. Bunların arasında 4-5 hatta 6 yıl birbirini göremeyen eski dost Kıbrıslı Rum ve Türk gazetecileri vardı.



Naim'den 6 muhteşem rekor

ERDOĞAN ARIPINAR *21 eylül*

SEUL — Milli halterci **Naim Süleymanoğlu,** Seul Olimpiyat Oyunları'nda 6 dünya rekoru kırarak Türkiye'ye güreş dışında ilk altın madalyayı kazandırdı.

20 yıl sonra olimpiyatta altın madalyayı getiren Naim Süleymanoğlu, birbiri ardına yaptığı kaldırışlarla silkme ve koparmada kırdığı rekorların yanı sıra toplamda 342.5 kilo gibi inanılmaz bir dünya rekorunun sahibi oldu.

Rekorlar dizisinden sonra Olimpik Cimnasyumda bir basın toplantısı düzenleyen Naim Süleymanoğlu, 50'den fazla yabancı gazetecinin de katıldığı basın toplantısında tüm sorulara rahatlıkla yanıt verdi ve **"Gördüğünüz gibi Türkiye'de daha da büyüdüm"** dedi.

Müsabaka boyunca kendinden çok emin gözüken Naim Süleymanoğlu'nun Bulgar **Topurov** ile çekişe-

ceği biliniyordu. Bulgar Topurov koparmadaki ilk hakkında 137.5 kilo kaldırdı. İkinci ve üçüncü hakkında ise 142.5 kiloyu denedi, ama kaldıramadı. Buna karşın Naim Süleymanoğlu, ilk denemesinde 145 kiloyu kaldırarak olimpiyat rekorunu kırdı ve altın madalyayı garantiledi. Süleymanoğlu, ikinci hakkında kendisine ait olan 150 kiloluk rekorunu 150.5 ile yeniledi. Daha sonra 152.5 kiloyu da kaldırarak yeni bir rekora daha imzasını attı.

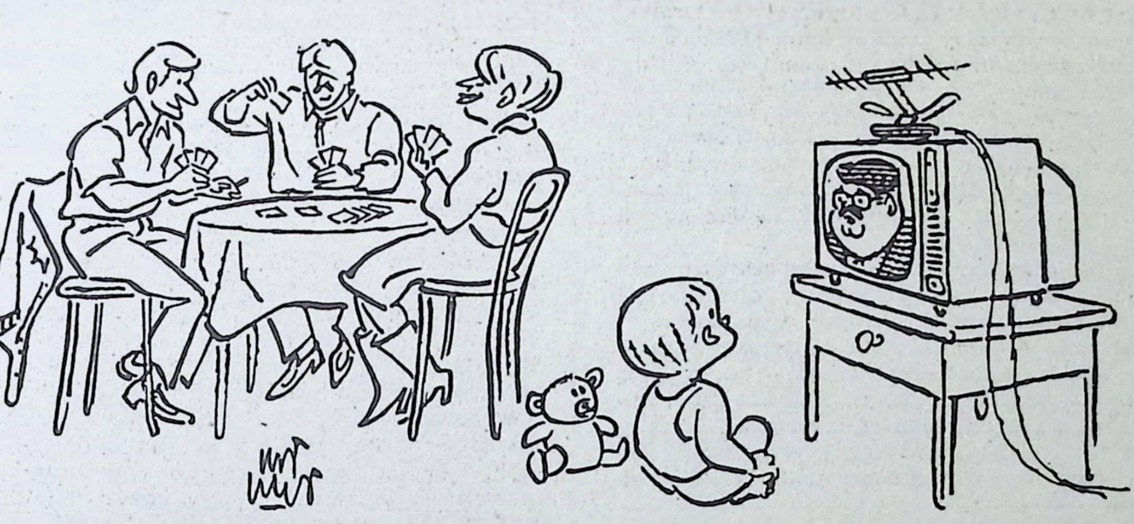
Silkme dalında ise Süleymanoğlu'nun en büyük rakibi Bulgar Topurov ilk denemesinde 165, ikincide ise 175 kilo kaldırdı. Naim Süleymanoğlu ise ilk denemesinde ise dünya rekoru kırdı; 188.5 kilo.

Ancak Naim, rekor denemesi istedi ve dünyanın gözleri önünde 190 kiloyu kaldırarak muhteşem bir rekorun sahibi oldu.

Naim Süleymanoğlu'nun toplamdaki dünya rekoru ise 342.5 kiloydu.

Rekor kırmasından sonra doping kontrolüne alınan Naim, bir anda yabancı ülke gazeteci ve televizyoncularının hücumuna uğradı. Kürsüde Türk bayrağı göndere çekilirken salondaki seyircilerle birlikte İstiklal Marşı'nı söyleyen Naim, gazetecilere Türk olmaktan gurur duyduğunu belirtti. Naim, oldukça heyecanlı göründüğü röportajda şunları söyledi:

"Çok mutluyum. İlk kez olimpiyatlara katılıyorum. Başarımda bana destek olan 55 milyon Türkün emeği vardır. Bana bu çalışma olanağını sağlayan kişilerin emeği vardır. Bu anı 2 yıldır bekliyordum. Buraya geldiğimde kendime en büyük rakip olarak Topurov'u görüyordum. Oysa onun koparmada sendelediğini öğrendiğim zaman tek başıma yarışacağımı anladım. Bu güvenle rekor denemesi yaptım. Kendimi çok iyi hissediyorum. Ayyıldızlı forma ile Türkiye'ye bir altın madalya götürmekten güzel ne olabilir. Bana yardım edenlere teşekkür etmek istiyorum."



Doktorların Derdi Nedir?..

Dr. ERDAL ATABEK *24 eylül*

Geçen haftaların önemli bir sağlık sorunu da doktorların yaygınlaşan tepkileriydi. Her zaman olduğu gibi, doktorların tepkileri, sorunlarından daha çok ilgi çekmiştir. Belki de insanlar, kendilerine "derdiniz nedir?" diyen doktokların "benim de sorunlarım var" demesine alışık değildir.

Ama Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut'un "gözü paraya doymaz" diye nitelemesi, doktorlar için "bardağı taşıran damla" oldu. Türk Tabipleri Birliği de, birliğe bağlı tabip odaları da yaygın tepkilerin temsilcileri olarak harekete geçtiler. Bu arada gözden kaçan nokta, bakanın bu sözü, Sosyal Sigortalar Kurumu'na primlerini ödemeyip milyarlarca liralık parayı kullanan işverenler için, hayali ihracatla devleti dolandıran muteber işadamları için söylememesi, ama doktorlara bu sözleri rahatça söyleyebilmesidir.

Kuşkusuz, önemli olan, bakanın sözleri değil, bu sözlerin altında yatan siyasal iktidarın, bu sözleri altında yatan siyasal ideolojinin emeğe ve sermayeye bakışıdır. Sermayenin her türlü kazancına "haklı" diyen, emeğin sürünme sınırını aşan her türlü kazancına "açgözlülük" diyen ekonomik felsefenin siyaseti yeni değildir.

SAĞLIK HİZMETİ HASTA

Geçmişte Türk Tabipleri Birliği'nin "halk sağlığı, insan hakları, hekim hakları" temelinde yaptığı mücadeleyi "siyaset yapmak" diye niteleyen siyasal ideoloji, 12 Eylül sonrasının baskılarıyla rahatça oynadığı hekim haklarını bugünkü noktaya taşımıştır.

Bugün, sağlık hizmeti sistemi, başından sonuna kadar hastalanmıştır. Sorunları sıralayalım:

- Temel sorun, insan sağlığının bir devlet yükümlülüğü olmasının reddi, bunun yerine "paralı sağlık hizmeti"nin konulmasıdır. Böylece, uzun yılların mücadelesiyle "herkese eşit, yaygın, kazancına bağlı olmaksızın sağlık hizmeti verme" ilkesi yerine "herkese parasına göre sağlık hizmeti verme" ilkesi konmuş, hekimler bu değişimin suskun araçları yapılmak istenmiştir.
- Buna karşı çıkan hekimlere baskılar uygulanmış, bu hekimler için soruşturmalar açılmış, görev veril-

memiş, YÖK Yasası'ndan yararlanarak YÖK-sıkıyönetim işbirliğiyle üniversitelerden atılmış, hizmet verme yerlerinden koparılmıştır.

• Hiçbir dönemde konulamayan "zorunlu hizmet", bu baskı döneminde yürürlüğe konmuş, bütün sağlık sorunlarının çözümsüzlüğü "İşte, hekim gönderdik ya" kolaylığında örtülerek hekimlerin sırtına yüklenmiştir.

• Hekim emeğinin sömürüsü inanılmaz boyutlara varmış, hekimlerin emek geliri, kuşkusuz ülkedeki tüm emek gelirine uygun olarak sürekli düşmüştür. Bugün, kamu hizmetinde çalışan doktorların geliri 300 bin lira dolayındadır ve sadece ortalama bir evin kirası kadardır.

Hekimlerin nöbetleri, acil vak'alar için geceler boyu süren çalışmaları tasasız bir suskunlukla unutulmuştur.

• Kamu hekimlerinin bir günde 100'den fazla hasta bakmaları "normal" sayılmış, hastalanan bir insanın çok önemli muayenesi, yürüyen bir bant üstündeki şişelere kapak takma gibisinden "sayısal verim" ölçeğiyle kabul edilmiştir.

Hekimlerin hasta bakmayı yavaşlatmaları bir "eylem" değil, "meslek haklarıdır." Hiç kimsenin onları bu konuda zorlama hakkı yoktur. Başhekimlerin, hele de geçmişte bu hakların savunuculuğunu yapmış hekim yöneticilerin "onları çalıştırır, hastaları baktırırız" türünden demeçleri meslek suçuna uzanan bir yanlışlıktır.

• Sağlık hizmetinin bütün sorunları hekimlere yükletilerek, topluma hedef gösterilmiş, böylece bozuk düzenin hesabını vermek zorunda bırakılmıştır.

Bu geleneksel kurnazlık, tıpkı et sorununda kasapların suçlu, meyve sorununda manavların suçlu, ilaç sorununda eczacıların suçlu gösterilmesi gibi, sorunun sömürü mekanizmalarını gizleyen, insanların bu sorunların gerçeğini görmelerini engelleyen bir kolay hedef yaratmış, hekimlerle toplumun ilişkisi bozulmuştur.

• Seçilen ekonomik sistem, hekimlerin ancak muayenehane açarak geçinebilecekleri sonucuna ulaşmış, muayenehane açarak çalışan hekimler de artan hayat pahalılığı karşısında sürekli arttırmak zorunda kaldıkları muayene ücretleriyle giderek daha yüksek gelirli gruplara hizmet vermek durumunda bırakılmıştır.

Böylece, serbest çalışan hekimlerin de toplumla ilişkileri bozulmuş, emeğiyle çalışan insanların serbest hekimlerden yararlanma oranı azalmıştır.

Hekimlerin giderek emek grupları yerine, sermaye gruplarına hizmet etme süreci, sistem gereği daha da hızlanacaktır.

GÖREV GÜVENLİĞİ

• Kamu hizmetlerine getirileceği söylenen yeni sistemde, hekimlerle "sözleşme" yapılması, aslında ücretleri çok arttıracak değildir, ama görev güvenliğini tümüyle ortadan kaldıracaktır. Böylece, birkaç yıllık ücret artışı göz boyaması, hemen arkadan politik olacağında kuşku olmayan bir tasfiyeyle sonuçlanacak, sağlık hizmetlerinde düşünülen politik operasyon gerçekleşecektir.

Görev güvenliği ücretten çok daha önemlidir. Nitekim, hekim örgütleri bu oyunu fark etmiş, "sözleşmeli çalıştırma" oyununa karşı çıkmışlardır.

Bu kez, sorunun kaynağı buymuş gibi, "sözleşmeli çalıştırma"nın gündeme getirilmesi fırsattan yararlanmadır.

Bütün bu kargaşa içinde "koruyucu hekimlik" bütünüyle unutulmuş gibidir.

Sağlığın temel hedefi "insanı sağlıklı yaşatmak"tır.

Oysa, çevremiz radyasyonlu çöplerle, zehirli varillerle, hormonlu etlerle, ne idüğü belirsiz besin maddeleriyle, kirlenen sularla kuşatılmıştır.

İnsanlarımızı her türlü hastalık nedeniyle başa baş bırakıp ona daha çok hastane, daha çok doktor, daha çok ilaç yetiştirmeye çalışmaya, dipsiz kuyuya kovayla su dökmekten farksızdır.

Bugün, doktor denince aklımıza gelen "sağlık görevlisi" değil, "hastalık görevlisi"dir.

Japonların aile hekimlerine ilişkin geleneksel uygulamasını anımsıyorum.

Japonlar, aile hekimlerine her ay belirli bir ücret verirlermiş. Bu ücret, aile bireyleri sağlıklı olduğu sürece verilir, aileden biri hasta olursa kesilirmiş. Hekim de en kısa zamanda hastayı sağlığına kavuşturmak, ücretini yeniden almak için çalışırmış. Koruyucu sağlık için ne anlamlı bir çalışma/ücret yöntemi değil mi?

Oysa, kapitalist sistemde, kuşkusuz bizde de, hekimler sağlıklı olanlar için değil, hastalıklı onlar için ücretler alıyorlar. Çarpıklık burada.

SONUÇ

• "Doktorların derdi nedir?" demiştik.

"Doktorların derdi" bu ülkede yaşayan emekçilerin derdinin bir parçadır, horlanan insan haklarının bir parçasıdır, ezilen insan onurunun bir parçasıdır. "Doktorların derdi", bütün bu sorunların çözümüyle birlikte çözülecektir, bütün bu sorunların mücadelesiyle birlikte yürüyecektir. "Bize ne onlardan" diyen doktor kendi derdiyle baş başa kalacaktır. "Doktorların derdi"nin çözümü onların haklı oluşlarıyla değil, bilinçli oluşlarıyla çözülecektir. Sorunların kaynağı, halkı da ezen, emekçileri de ezen, onların bir parçası olan doktorları da ezen bozuk düzendir.

Doktorların da, onların meslek kuruluşlarının da başarısı, bugünkü bozuk düzeni yaratanların halk/hekim yabancılaşmasına karşı çıkışlarında, toplumla doktorların bütünleşmelerini sağlamalarında yatmaktadır. Ya da "duygusal tepkiler" yerine "bilinçli mücadele"yi koyabilme güçlerine... Hepsi bu.



HASTANELERİN YENİ ZİYARETÇISI

"İyi" faiz... "İyi" kazanç... Genç PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

65. Yıl; Sayı: 23021 Kurucusu: Yunus Nadi 350 TL. 26 Eylül 1988 Pazartesi

"İyi" faiz... "İyi" karar. Genç PAMUKBANK iyi bankadır

'Özal'a hayır' çıktı

EVET:%34.99 HAYIR:%65.01

Halk oylamasında "evet" oyları, ANAP'ın son genel seçimlerde elde ettiği ve Özal'ın güvenoyu sınırı olarak değerlendirilen yüzde 36.3'e ulaşamadı.

Güneydoğu ve Trakya bölgesi illerinde "hayır" oyları genel ortalamanın çok üstünde gerçekleşti. En yüksek "hayır" oyları Hakkâri, Isparta ve Tunceli'de.

'**E**vet' oylarının en yüksek olduğu il, Malatya oldu. İstanbul ve Yozgat'ta "evet" oyları Türkiye geneli ortalamasını önemli ölçüde aştı.

Özal: 4 yıl daha görevdeyim

Son durum
Saat: 03.00
HAYIR
14.665.229
EVET
7.892.341

Yerel seçimlerin bir yıl öne alınmasına ilişkin anayasa değişikliğinin halkoylaması sonucu reddedilmesiyle anayasanın 127. maddesi yürürlükte kaldı.

Yerel seçimlerin, 25 Mart 1989'u izleyen ilk pazar günü yapılması, TBMM'nin yerel seçim tarihini belirlemek için ayrıca yasa yapması gerekiyor.

Haber Merkezi — Yerel seçimlerin bir yıl öne alınmasını amaçlayan ancak Özal'a güvenoylaması dönüşen halkoylamasında "evet" oyları yüzde 35'te kaldı. Ancak halkoylaması öncesinde "**referandumdan çıkacak sonuca göre başbakanlıktan ve politikadan ayrılacağını**" açıklayan Başbakan Özal, sonuçların belli olmasından sonra yaptığı açıklamada "**Halkın ANAP'a teveccühünün devam ettiğinin görüldüğünü, 4 yıl daha göreve devam edeceğini**" duyurdu. ANAP, son olarak 29 Kasım 1987'deki erken genel seçimlerde yüzde 36.3 oy elde etmişti. Bu nedenle, kendisi oran açıklamamakla birlikte, Özal'ın güvenoyu sınırı, en azından yüzde 36 "evet" oyu olarak değerlendirilmişti. *(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)*

İL İL SONUÇLAR

Gazetemiz baskıya girerken son durum

İLLER	EVET	%	HAYIR	%
ADANA	224 914	30 04	523 858	69 96
ADIYAMAN	51 150	34 85	95 632	65 15
AFYON	98 408	33 48	195 526	66 52
AĞRI	38 674	30 90	86 482	69 10
AMASYA	56 864	33 55	112 619	66 45
ANKARA	559 873	36 46	975 602	63 54
ANTALYA	131 885	29 34	317 667	70 66
ARTVİN	33 256	31 22	73 043	68 78
AYDIN	149 437	37 97	244 158	62 03
BALIKESİR	191 304	36 04	339 517	63 96
BİLECİK	34 675	38 91	54 435	61 09
BİNGÖL	21 380	34 97	39 750	65 03
BİTLİS	28 574	36 75	49 179	63 25
BOLU	106 921	41 36	151 593	158 64
BURDUR	45 324	35 79	83 101	64 21
BURSA	278 470	37 09	479 309	62 91
ÇANAKKALE	85 173	35 35	155 784	64 65
ÇANKIRI	45 674	40 66	66 669	59 34
ÇORUM	92 430	35 69	175 598	64 31
DENİZLİ	119 149	34 71	224 110	65 29
DİYARBAKIR	75 749	27 36	201 102	72 64
EDİRNE	56 475	26 65	155 421	73 35
ELAZIĞ	52 378	28 52	131 257	71 48
ERZİNCAN	43 893	41 61	64 200	59 39
ERZURUM	124 257	40 23	184 753	59 77
ESKİŞEHİR	113 787	33 33	227 611	66 67
GAZİANTEP	103 466	27 36	274 758	72 64
GİRESUN	80 695	38 94	126 515	61 06
GÜMÜŞHANE	48 107	48 99	50 098	51 01
HAKKÂRİ	10 827	19 70	44 127	80 30
HATAY	126 101	30 71	284 536	69 29
ISPARTA	38 134	21 43	139 833	78 57
İÇEL	154 281	32 47	320 938	67 53
İSTANBUL	1 116 076	40 66	1 628 585	59 34
İZMİR	411 917	32 66	849 127	67 34
KARS	67 093	27 27	178 972	72 73
KASTAMONU	80 974	36 50	140 868	63 50
KAYSERİ	159 847	42 64	215 060	57 46
KIRKLARELİ	53 802	33 35	107 518	66 65
KIRŞEHİR	38 342	35 76	68 883	64 24
KOCAELİ	112 945	29 50	268 868	70 50
KONYA	271 020	35 64	489 377	64 36
KÜTAHYA	102 756	36 89	175 618	63 11
MALATYA	149 938	58 09	108 1925	41 91
MANİSA	158 149	33 51	373 285	66 49
K.MARAŞ	93 525	31 65	201 944	68 35
MARDİN	63 151	31 52	137 227	68 48
MUĞLA	88 957	32 52	184 567	67 48
MUŞ	32 118	30 63	72 754	69 37
NEVŞEHİR	42 067	33 76	82 553	66 24
NİĞDE	74 413	33 18	149 880	66 82
ORDU	115 352	38 84	181 632	61 16
RİZE	50 748	31 11	112 391	68 89
SAKARYA	116 045	37 34	194 706	62 66
SAMSUN	130 762	30 26	301 404	69 74
SİİRT	32 954	32 17	69 487	67 83
SİNOP	42 605	34 37	81 374	65 63
SİVAS	112 353	37 33	188 639	62 67
TEKİRDAĞ	68 840	31 45	150 015	68 55
TOKAT	108 879	36 87	186 160	63 13
TRABZON	115 341	36 67	199 178	63 33
TUNCELİ	8 704	19 87	35 107	80 13
Ş.URFA	82 081	32	174 445	68
UŞAK	53 270	37 90	87 296	62 10
VAN	48 531	27 66	126 926	72 34
YOZGAT	95 936	44 12	121 487	55 88
ZONGULDAK	128 827	25 86	369 267	74 14
TOPLAM	7 892 341	34 99	14 665 229	65 01

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Herkes Yerini Koruyor

Muhalefet kazandığı halde kaybediyor. Oy oranını arttıramıyor. Özal kaybettiği halde kazanma etkisi içine giriyor. **7. Sayfada**

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Kaybedenin Kazandığı Gece...

Gelen sonuç, Türkiye'yi esenliğe kavuşturdu mu? Tersine, siyasal tartışmaların daha yoğunlaşmasına yol açtı. Özal ve beraberindeki yapay demokratlarımız da derin bir nefes aldı. **7. Sayfada**

İZMİR'den
HİKMET ÇETİNKAYA

Hayırlı Olsun!

Halkoylamasına ilgi, geçen yıla göre daha fazlaydı. Açıkçası halkoylaması güven oylamasına dönüştüğü için bir genel seçim havası yaşandı. **7. Sayfada**

GÜNEY'den
NOTLAR

Silah dağıtımı

Referanduma az kala çok sayıda silah ruhsatı dağıtılan Diyarbakır'da halkoylaması öncesinde tam bir seçim havası yaşandı.

CELAL BAŞLANGIÇ'ın yazısı **7. Sayfada**

Referandum 88'e nasıl gelindi?

CANAN GEDİK'in yazısı **6. Sayfada**

Liderler nerede oy kullandı? **7. Sayfada**

Ecevitler oy kullanamadı **8. Sayfada**

LİDERLER REFERANDUM SONUCUNU DEĞERLENDİRDİ

'Fevkalade tatmin edici'

Canla başla çalışacağız: *Halkımızın ANAP'a olan teveccühünde en zor şartlara rağmen en ufak bir değişiklik olmamıştır. 5 sene içinde halkımız için canla çalışacağız.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, ANAP'ın referandumdan elde ettiği sonuçların "fevkalade tatmin edici" olduğunu belirterek, "5 sene içinde halkımız içinde canla başla çalışacağız" dedi.

Özal, halkoylamasıyla ilgili ilk değerlendirmesini dün gece saat 01.00'de TRT Kameralarına yaptı. Özal, şunları söyledi:

"Anayasa ile ilgili bir değişikliği yine anayasanın bir maddesine göre halkoylamasına sunulmasıyla ilgili neticeler hemen hemen alınmış bulunuyor. Bilindiği gibi bir anayasa değişikliğiyle ilgili halkoylaması aslında muhalefet partileri ve bazı çevrelerin bu konuyu yozlaştırmaları sebebiyle bir nevi seçim havasına dönüştürülmüştür.

Sonuçlar bizim açımızdan fevkalade tatmin edicidir. Çünkü bu sonuçlarla bir seçim havasına giren bir oylamanın ANAP'ın aldığı oylarla en son iktidar olması için aldığı oylar aşağı yukarı oy olarak çok yakın miktardadır. 35 ya da biraz üzerinde veya aşağısında. Hemen şunu ifade edeyim ki bu suretle halkımızın ANAP'a *(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)*

BAŞBAKAN SON ANDA CAYDI **8. Sayfada**



ÖZAL — 4 yıl daha canla başla çalışacağız

İnönü: Güvenoyu alamadı



İNÖNÜ: ANAP'a bundan daha büyük ders olmaz

ANAP için büyük yenilgi: *Özal'ın hiçbir sözü ciddiye alınacak gibi değildir. Güvenilirliği kalmamıştır. Referandum vatandaşın ANAP'a "biz seni istemiyoruz" demesiyle sonuçlanmıştı.. Bu büyük bir yenilgidir.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, halkoylaması sonuçlarının "ANAP için büyük bir yenilgi" olarak niteleyerek "Başbakan Özal, güvenoyu alamamıştır" dedi. İnönü, oyların büyük bölümü belli olduktan sonra yaptığı açıklamada, "Bir iktidar partisine bundan daha büyük bir ders olamayacağını" söyledi.

SHP Genel Başkanı İnönü, dün akşam saat 22.00 sıralarında genel merkeze gelerek halkoylaması sonuçlarını burada izledi. Genel Sekreter Deniz Baykal'la birlikte genel merkeze gelen İnönü, parti yöneticileriyle bir süre değerlendirme yaptı. İnönü, daha sonra basına yaptığı açıklamada, halkın SHP'nin önerdiği şekilde anayasa değişikliğini kabul etmediğini bildirerek

"Sayın Başbakan açıkça kendisini ortaya koymuş, 'beni destek- *(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)*

UMUTTAN TEREDDÜTE **8. Sayfada**

Demirel: Mağlup oldular

Millet iktidarı reddetti: *Siyasi iktidar, halkoylamasında mağlup olmuştur. Millete götürdüğü talebini millet reddetmiştir. Bana göre millet, siyasi iktidarı reddediyor.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, halkoylaması sonuçlarını "gerçek demokrasiye doğru bir adım" olarak niteledi. Demirel, kesin sonuçlar alındıktan sonra siyasi iktidarın "daha önce söylediklerini de düşünerek şapkasını önüne koyup bir karara varması gerektiğini" söyledi. Demirel, "67 il bulunan bir ülkede 65 ilde reddedilmiş bir iktidar vardır" dedi.

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, dün saat 22.00'de Güniz Sokak'taki evinde düzenlediği basın toplantısında halkoylamasından "Türk milletinin başarı ile çıktığını" söyledi. Demirel, şu görüşlere yer verdi:

"Neticeler peyderpey çıkmaya başlamıştır. Henüz kesin neticeler alınmamakla birlikte siyasi iktidar halkoylamasında mağlup olmuştur.

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

DYP'DE BURUK SEVİNÇ **13. Sayfada**



DEMİREL: Özal şapkayı önüne koyup karar vermeli

Özal'a Hayır, Ama...

Referandum sandığından ne çıktı? Bu sorunun karşılığı şu noktalarda özetlenebilir:

1) Başbakan Özal halkoylamasını kaybetti, çünkü evet oyları hayırlardan daha az çıktı. Malatya dışındaki 66 ilde hayır oyları çoğunluğu oluşturdu. Evet oyları Türkiye çapında ancak yüzde 35'e ulaşabildi.

2) Referandumu bir hafta önce kendisine dönük bir güvenoylamasına çevirmek zorunda kalan Başbakan Özal'ın böylece halktan güvenoyu aldığı söylenebilir mi? Bu sorunun yanıtı "hayır"dır.

3) Bu durumda ANAP liderinin siyasal geleceğini yeniden belirlemesi, örneğin kendi deyişiyle "sade vatandaş" kimliğini edinmesi gerekmez mi?

Demokrasinin yerleşik kurallarına göre bu sorunun yanıtı "evet"tir.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- **Gorbaçov'dan uyarı** *Sovyet lideri 'Kanunsuzluğa izin verilmeyecektir' dedi. Erivan'da yeni bir gösteri yapıldı.* **3. Sayfada**
- **Sırbistan'da milliyetçi patlama** *On binlerce kişi Kosova'daki Arnavutlar aleyhinde gösteri yaptı.* **3. Sayfada**
- **Sürprizlerle dolu bir festival** *7-9 ekim tarihleri arasında yapılacak olan Bilsak Caz Festivali bu yıl 13 ekimde ölen ünlü cazcı Chet Baker'in anısına düzenleniyor.* **4. Sayfada**
- **TV'de sinema** *Belçikalı sinema ustası André Delvaux'un 'Benvenuta' filmi TV-2'de.* **4. Sayfada**
- **'Borçlu yoksul ülkelere yardım'** *7 sanayileşmiş ülkenin maliye bakanları Batı Berlin'de toplandı.* **Ekonomide**
- **Moses'in çöküşü** *400 metre engelli yarışında bir devrin çöküşü. Moses altını verdi, rekoru kendine sakladı.* **Sporda**
- **Seul'un güzel şoku** *Çılgın giysili, uzun tırnaklı Florence Griffith Joyner, 100 metreyi 10.54'le koşarak altın madalya kazandı.* **Arka Sayfada**



- **Şiirle bitirmek isterim** *Cahit Tanyol 'Nâzım bir fiskeyle dünyamı altüst etti' diyor.* **Arka Sayfada**
- **Naim Süleymanoğlu bugün geliyor** *Naim Süleymanoğlu'nu getiren uçak saat 14.00'te Esenboğa'ya inecek.* **Arka Sayfada**

Hürriyet'e satış ve dağıtım yasağı

İstanbul İl Seçim Kurulu, DYP'nin, Hürriyet Gazetesi'nde dün yayımlanan 'Özal'ın Günü' başlıklı haberde propaganda yapıldığına ilişkin duyurusu üzerine yasak kararı verdi. Gazetenin dünkü sayısının satışı ve dağıtımı yasaklandı. **11. Sayfada**

Özal: 4 yıl daha görevdeyim

'Özal'a hayır' çıktı

26 eylül

Haber Merkezi — Yerel seçimlerin bir yıl öne alınmasını amaçlayan ancak Özal'a güvenoylamasına dönüşen halkoylamasında **"evet"** oyları yüzde 35'te kaldı. Ancak halkoylaması öncesinde **"referandumdan çıkacak sonuca göre başbakanlıktan ve politikadan ayrılacağını"** açıklayan Başbakan Özal, sonuçların belli olmasından sonra yaptığı açıklamada, **"Halkın ANAP'a teveccühünün devam ettiğinin görüldüğünü, 4 yıl daha göreve devam edeceğini"** duyurdu. ANAP, son olarak 29 Kasım 1987'deki erken genel seçimlerde yüzde 36.3 oy elde etmişti. Bu nedenle, kendisi oran açıklamamakla birlikte, Özal'ın güvenoyu sınırı, en azından yüzde 36 **"evet"** oyu olarak değerlendirilmişti.

Dün yapılan halkoylamasında seçmenlerin yüzde 65.01'i **"hayır"**, yüzde 34.99'u da **"evet"** oyu kullandılar. Bu sonuçlara göre anayasanın yerel seçimlere ilişkin 127. maddesi yürürlükte kaldı. TBMM'nin mart 1989'daki yerel seçim tarihini kesin olarak belirlemek için yeni bir yasa yapması gerekiyor.

KATILMA ORANI YÜKSEK

Dün yapılan halkoylamasına katılma oranı yüzde 89.90 gibi yüksek bir sayıya ulaştı. Halkoylamasında Tunceli, Hakkâri, Isparta, Diyarbakır yüzde 80'e yaklaşan oranlarla Türkiye genelindeki "hayır" oranını iyice aşarken "evet" oylarının daha yüksek olduğu Malatya'da bu oran yüzde 58.20 oldu. "Evet" oylarının en yüksek olduğu öteki illerin başında da yüzde 44.10'la Yozgat geldi. Adana, Ağrı, Hatay, Muş ve Şanlıurfa illerinde de "hayır" oyları yüzde 69'u geçti.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, Başbakan **Turgut Özal**, DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel**'in oy kullandıkları sandıklardan **"hayır"** oyları daha fazla çıktı.

Cumhurbaşkanı Evren ile Başbakan Özal'ın oy kullandıkları Çankaya İlkokulu'ndaki 1141 nolu sandıktan 111 evet oyuna karşılık 117 hayır oyu çıktı. 1141 nolu sandıkta 48 kişi oy kullanmazken 3 kişinin oyu da iptal edildi.

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**'nün oy kullandığı İstanbul Bebek Tevfik Fikret İlkokulu'ndaki 47 nolu sandıktan "evet" oyu fazla çıktı. Bu sandıkta kullanılan 269 oydan 11'i geçersiz sayıldı, 134 evet oyuna karşılık 124 hayır oyu çıktı.

DYP Genel Başkanı Demirel'in oy kullandığı Şehit Teğmen Kalmaz İlkokulu'ndaki 2023 nolu sandıkta ise 79 evet oyuna karşılık 176 hayır oyu çıktı. Demirel'in oy kullandığı sandıkta toplam 18 oy da geçersiz çıktı.

İSLAMKÖY'DE %98 HAYIR

Demirel'in doğduğu yer olan Isparta'nın İslamköy ilçesinde oy sayımı erken saatlerde sonuçlandı. 4 sandıkta kullanılan 872 oydan 857'si "hayır", 15'i de "evet" çıktı. "Hayır"ların oranı yüzde 98 gibi yüksek bir orana ulaştı.

TBMM Başkanı **Yıldırım Akbulut** ile Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay**'ın Çankaya İlkokulu'da oy kullandıkları sandıklardan da hayır oyları daha fazla çıktı. Akbulut'un oy kullandığı 1137 nolu sandıktan 74 evet, 150 de hayır oyu çıktı. Torumtay'ın oy kullandığı 1140 nolu sandıktan ise 120 evet oyuna karşılık 133 hayır oyu çıktı.

Öte yandan silahlı kuvvetler mensuplarının oturdukları lojmanların yakınında bulunan 17 sandıktan 2 bin 135 hayır, 1191 evet oyu çıktı.

UMURBEY'DE EVET

Celal Bayar'ın doğum yeri olan Umurbey'de 1045 evet oyuna karşın 828 hayır oyu çıktı. 8 sandıkta 82 geçersiz oyun çıktığı Gemlik'e bağlı Umurbey kasabasında evet oyları yüzde 55.8 hayır oyları ise yüzde 44.2 olarak belirlendi. Umurbey'de geçen yıl yapılan referandumda da yasakların kalkmamasına ilişkin bir sonuç alınmıştı.

SAYIMLAR DURDURULDU

Tunceli'de referandum nedeniyle oy kullanımının tamamlanmasından sonra saat 17.00'de başlayan oy ayrımı, güvenlik nedeniyle saat 21.00'de durduruldu. Oy ayrımının bugün saat 10.00'da yeniden başlayacağı bildirildi. Tunceli merkezinde 61 sandıkta sayım yapılmasının ardından Çemişgezek ve Ovacık ilçelerinde de kesin sonuçların alınmasından sonra jandarma komutanının isteği üzerine oy sayımının durdurulduğu bildirildi.

Giresun'un Espiye ilçesine bağlı Alucra köyünde 379 seçmenden sadece 23'ünün oy kullandığı bildirildi. Köylülerin protesto için oy kullanmadıkları belirtilirken, nedeni öğrenilemedi.

Hakkâri'de aynı gerekçeyle 3 sandığın sayımı bugüne bırakıldı.

Siirt'in Kozuk ilçesine bağlı Akçalı, Alaca Yenidoğan, Akçakışla, Gürsu ile Sason ilçesine bağlı Sarıyayla köylerindeki toplam 16 sandık güvenlik nedeniyle ilçe seçim kurullarına getirilmedi. Bu sandıkların seçim kuruluna bugün ulaştırılacağı bildirildi.

Elazığ'ın Karakoçan ilçesine bağlı Durmuş köyündeki seçmenlerin tümünün boş oy verdikleri bildirildi. Bu köydeki sandıkta 147 seçmen oy kullanmadı.



— BİZ KAZANDIK !..

Nadir Nadi'ye onur ödülü

27 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Dil Derneği 56. Dil Bayramı'nı dün törenlerle kutladı. Başyazarımız **Nadir Nadi**'ye **"Türk Dili Onur Ödülü"** verildi. Dil Bayramı nedeniyle Dil Derneği yöneticileri, dün sabah Anıtkabir'i ziyaret ettiler. Dil Derneği Genel Başkanı Prof. **Cevat Geray** Anıtkabir özel defterine, **"Dil devrimi, her kuşaktan halkımızca aydınlarımızca benimsenmiş, yaygınlık kazanmıştır"** diye yazdı.

Akşam da Metropol Kültür Sitesi'nde Dil Derneği tarafından kutlama toplantısı düzenlendi. Toplantıda bir konuşma yapan Prof. Cevat Geray, Türk Dil Kurumu'nun tüzel kişiliğine son verilerek, mal varlığına el konulmasını hukuki rezalet olarak nitelendirdi.

Geray şöyle konuştu:

"Atatürk'ün kurumuna balyoz gibi indirilen tüzel dışı, insan haklarına aykırı 'darbe'**nin gündeme gelmesinden, bunun hesabının sorulmasından, O'nun kalıtına sahip çıkacağımızdan korkuyorlar. Hesaplaşma gününün yaklaştığını görüyorlar, telaşlanıyorlar. Konu gerçekte kamuoyunun gündemine gelmiştir. Anayasa Mahkemesi Asbaşkanı Sayın Yekta Güngör Özden'in,** (Derneğimizin sunduğu Türk Dili Onur Ödülü sahibidir) **bir Anayasa Mahkemesi kararına koyduğu, karşı oy yazısıyla konu tüm ilgililerin gözü önüne serilmiştir. Sayın Özden'le birlikte şu görüşleri belirtmek istiyorum:**

Derneklerin, vakıfların yasal haklı gerekçeler varsa, ancak yargıç kararıyla tüzel kişiliği sona erebilir. Atatürk'ün koruyucu başkanı olduğu dernek niteliğindeki Türk Dil Kurumu'nun tüzel kişiliğine yasayla son verilmesi, mal varlığına el konulması bir hukuk 'rezaleti'**dir. Bırakınız anayasadan da üstünde olan hukukun temel kurallarını, ana ilkelerini, insan hakları evrensel demeçlerini, bu düpedüz 1982 Anayasası'na da aykırı yasadışı bir işlemdir. Bırakınız Atatürk'ü, herhangi bir yurttaşın bile kalıtının bir dilimini belli bir gerçek ya da tüzel kişiye bırakmasına ilişkin vasiyetini yasayla değiştirmek hukuk açısından olanaksızdır. Mal varlığına haksız bir el atmadır, hatta onun kişilik haklarına saldırıdır.**

Atatürk, istenciyle kalıtından bir dilimini, bağışladığı yasalara uygun biçimde kurulan ve çalışan belli bir dernek olan Türk Dil Kurumu'ndan alınıp aynı adı taşısa bile onun tüzel kişiliğinden bambaşka bir yapıdaki resmi devlet dairesine geçiremez."

Törende daha sonra, **Ömer Asım Aksoy** adına oğlu **Suat Aksoy'a, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu** adına yeğeni Turhan Velidedeoğlu'na, Nadir Nadi adına Ali Sirmen'e, Aziz Nesin adına Nesin Vakfı'ndan iki öğrenciye, kapatılan Türk Dil Kurumu'nun son Genel Başkanı Prof. Dr. Şerafettin Turan ve Genel Yazmanı Cahit Külebi'yle, Nurullah Ataç adına kızı Meral Ataç'a Türk dilinin özleşmesi ve gelişmesi yolundaki çabaları ve dil devrimi uğruna çalışmaları dolayısıyla, **"Türk Dili Onur Ödülü"** verildi.

Cumhuriyet tarihinde 4. referandum

26 eylül

12 Eylül 1980'den düne kadar Türk seçmeni 8. kez sandık başına gitmiş oldu. Bunlar şöyle:

1982 anayasa referandumu: Seçmenler, son altı yıllık dönemde ilk kez 7 Kasım 1982'de yapılan referandumda, anayasa için oy kullandılar. Anayasa halkın yüzde 92'sinin **"evet"** oylarıyla kabul edildi. Referandumla birlikte **Kenan Evren** de cumhurbaşkanı seçilmiş oldu.

1983 genel seçimi: Anayasa oylamasını, 6 Kasım 1983'te genel seçimler izledi. Cumhurbaşkanı Evren ve MGK'nın onayını alan partiler ve adayların katıldığı bu seçime ANAP, MDP ve HP girebildiler. Kapatılan Büyük Türkiye Partisi ile konseyin **"veto"**ları nedeniyle kuruluşları tamamlattırılmayan SODEP ve DYP seçimlere sokulmadı. Seçim sonucunda ANAP, TBMM'nin 400 sandalyesinden 211'ini kazanarak tek başına iktidar oldu.

1984 yerel seçimi: Genel seçimlerin yapılmasından 4 ay sonra seçmenler bu kez yerel seçimler için sandık başına gittiler. Sahnede artık **Cezmi Kartay**'ın Genel Başkanı olduğu SODEP ile **Yıldırım Avcı**'nın genel başkanlığını yaptığı DYP de vardı. 25 Mart 1984'te yapılan yerel seçimlerde ANAP yine büyük üstünlük sağlıyor, belediye başkanlıklarının çoğunu kazanıyordu.

1986 ara seçimi: 28 Eylül 1986'da **Rahşan Ecevit**'in genel başkanlığını yaptığı DSP'li; SODEP'le, HP'nin birleşmesinden sonra **Erdal İnönü**'nün genel başkanlığa getirildiği SHP'li, **Hüsamettin Cindoruk**'un genel başkanı olduğu DYP'li ara seçim 11 ilde yapıldı. ANAP'ın oyları gerilirken DYP ile SHP varlıklarını kanıtladılar.

1987'de yasak referandumu: 1987, seçmenlerin üç kez sandık başına gittikleri yıldı. İlk kez 7 Haziran 1987'de yeni kurulan 84 beldede belediye başkanı seçmek içni oy kullanan seçmen 6 eylül 1987'de de siyasi yasaklar için büyük sınav verdi. Anayasanın geçici 4. maddesinde öngörülen eski liderlere **"siyaset yasağı"**nın kalkmasıyla sonuçlanan referandum yapıldı. Seçmenin bu referandumdaki tercihi Evet: Yüzde 50.23 Hayır: Yüzde 49.77 idi. Siyasi yasakların kalkmasından 2.5 ay sonra da seçmenler erken genel seçimler için 29 Kasım 1987'de yeniden oy kullandılar. Seçim sistemi ANAP'a yüzde 36 oy oranıyla TBMM'deki 450 sandalyeden 292'sini armağan ediyordu.

25 Eylül 1988: Seçmenler dün yeniden sandık başına gittiler. Hükümete yerel seçimleri bir yıl öne alma yetkisinin tanındığı anayasa değişikliğinin oylandığı dünkü referandum **"güvenoylaması"**na dönüştü. Referandum sonucu ne olursa olsun Türkiye'de yeni bir siyasi tartışmanın başlayacağı bir gerçekti.

"İyi" faiz, devam... PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

"İyi" seçim... devam. PAMUKBANK iyi bankadır

65. Yıl: Sayı: 23035 Kurucusu: Yunus Nadi 400 TL. 10 Ekim 1988 Pazartesi

İttifaktan DYP gensorusuna dolaylı destek

ANAP'ta TRT krizi

Kutsal ittifakın iki önde gelen isminden Mustafa Taşar, "TRT'nin peşini bırakmamakta kararlı olduklarını, grupta DYP'nin TRT ile ilgili gensorusunun reddi doğrultusunda karar alınırsa genel kurulda oylamaya katılmayacağını" söyledi.

DYP'nin, Devlet Bakanı Adnan Kahveci hakkında verdiği, TRT'deki kadrolaşma ve yayınlarla ilgili gensoru önergesinin öngörüşmesi yarın TBMM Genel Kurulu'nda yapılacak.

FARUK BİLDİRİCİ

ANKARA — ANAP Meclis grubu ve TBMM Genel Kurulu yarın **"TRT hesaplaşması"**na sahne olacak. ANAP'taki hareketçi-muhafazakâr milletvekilleri, ANAP grubunda bağlayıcı karar alınması halinde, bu karara rağmen DYP'nin Devlet Bakanı **Adnan Kahveci** için verdiği TRT konusundaki gensorunun oylamasına katılmayacaklar. **"TRT hesaplaşması"** ANAP'ta liberaller ile hareketçi-muhafazakâr cepheleşmesine yeni bir boyut getirdi.

ANAP İstanbul Milletvekili Prof. Dr. **Ercüment Konukman**'ın **"TRT'de sol kadrolaşma"** olduğu gerekçesiyle Bakan Kahveci'ye yönelttiği soru önergesi, yarın sabah ANAP grubunda gündeme gelecek. ANAP Grup Yönetim Kurulu bugün toplanarak, TRT konusunun gündeme alınması konusunu görüşecek. DYP'nin de Bakan Kahveci hakkında yine TRT nedeniyle verdiği gensoru önergelerinin aynı gün öğleden sonra TBMM Genel Kurulu'nda ele alınması bekleniyor.

ANAP'ta TRT Genel Müdürü **Cem Duna** ve TRT'deki uygulamalardan yakınan ittifakçı kanat, Bakan Kahveci'nin, Konukman'a verdiği yanıta göre tavır belirleyecek. Konukman'a Kahveci'nin yerine Başbakan Özal'ın yanıt vermesi olasılığı da bulunuyor. Başbakanın iddiaları yanıtlaması ve DYP'nin gensoru önergesine karşı olumsuz oy kullanılması yönünde bağlayıcı karar alınması durumunda ittifakçılar da önergenin TBMM'deki oylamasına katılmayacaklar. Ankara Milletvekili Mustafa Taşar ve bazı ittifakçılar, grup kararı alınmazsa DYP'nin önergesini desteklemeyi düşünüyorlar.

TRT tartışması ANAP içindeki hesaplaşmayı da yeniden gündeme getirdi. ANAP'taki liberal kanat, ittifaka karşı Kahveci ve Duna'yı savunuyor. Liberaller, TRT'deki uygulamaları savunurken DYP'nin gensoru önergesine de açıkça karşı tavır alıyorlar. Liberaller, ittifakçıların TRT konusunu kullanarak ANAP içerisinde güçlerini kanıtlamaya çalıştıklarını savunuyorlar. Ayrıca DYP'nin gensoru önergesinin de ittifakçıları zor durumda bıraktığı ve bu nedenle geri adım atmak zorunda kalabilecekleri belirtiliyor. ANAP grubunda Kahveci'nin yerine Başbakan Özal'ın iddiaları yanıtlama olasılığı da bulunuyor.

Trabzon Milletvekili Eyüp Aşık, TRT hesaplaşmasına ilişkin gelişmeleri değerlendirirken, ANAP Genel Merkezi'ndeki yöneticileri ve liberal kanadı suçladı. Aşık'a yöneltilmiş sorular ile yanıtları şöyle:

"— TRT konusunda salı günü yapılacak grup toplantısında neler olacak.

AŞIK — TRT konusu bizim için epey sıkıntılı. Bir yanda seçmen baskısı var. Bir yanda grup. Bizim asıl sıkıntımız şu; bir konuda farklı bir şey söyleyince, 'İttifakçılar başkaldırdı' bilmem ne deniyor. Yani kendi şahsi fikrimi-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

TRT'den yanıt

Suçlama haksız

TRT Genel Müdürlüğü'nün üst düzey yöneticilerinden biri, "ANAP'ın borazanlığını yapsaydık, en şiddetli eleştiriler ANAP içinden gelmezdi" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TRT Genel Müdürlüğü'nün üstdüzey yöneticilerinden biri, kendilerine yönelik suçlamaların asılsız olduğunu belirtti ve iddiaları tek tek yanıtladı:

İddia — Gaziosmanpaşa'da 2 milyar liraya lojman alındı.

Yanıt — Alınan bir lojman değildir. 14 daireli bir apartmandır. Toplam bedeli 1 milyar 750 milyon liradır. Sefaretler semti olan Gaziosmanpaşa'da bu değer ensicin altındadır. Apartmanda dubleks daire yoktur.

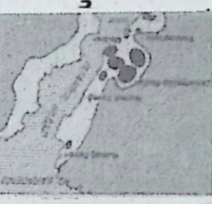
(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)



sindeki rekreasyon alanında yer alıyor. Boğaziçi Yasası'nın halen yürürlükte olan 3. maddesinin h fıkrasında, bu yörenin de içinde bulunduğu "Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesi"ne yön amacı da ayrılan alanlara, toplumun yararlanmasına ayrılan yapılar yapılır ve bu husus tapu sicillerine işlenir. Toplumun yararlanmasına ayrılan bu yapılar, amaç dışı kullanılamaz."

Boğaz'daki rekreasyon alanı üzerinde 200 villaya inşaat izni verildi

Yeşil alanda villa ormanı



İmar Yasası'nın yürürlüğe girdiği 9 Mayıs 1985'ten Anayasa Mahkemesi'nin öngörünüm bölgesinde yapılaşmayı yasakladığı 17 Nisan 1987'ye kadar, 285 bin 415 metre kare rekreasyon alanının 17 bin 221 metre karesi yapılaşmaya açılarak betonlaştı.

Söz konusu İmar Yasası'nın bile üzerinde yapılaşmaya izin vermediği rekreasyon alanındaki inşaatların en çok yoğunlaştığı yer, Sarıyer ilçesi sınırları içinde Maden ve Zekeriyaköy. Bu bölgelerde Uyum Kooperatifi'nin, Acarlar'ın villaları bulunuyor.

KEMAL KÜÇÜK

Boğaziçi öngörünüm bölgesindeki toplam 285 bin 415 metre kare rekreasyon alanının, yasadışı olarak özel villa inşaatına açıldığı ortaya çıktı.

Boğaziçi Yasası'nı değiştiren imar yasasının yürürlüğe girmesi ile **"öngörünüm bölgesi"**nde yapılaşmaya izin verilirken, **"orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanlar"** villa inşaatına açılmış, ancak **"tarım ve rekreasyon amacıyla toplumun yararlanmasına ayrılan alanlar"** yapı izninin dışında tutulmuştu.

Ancak 9 Mayıs 1985 tarihinden, Anayasa Mahkemesi'nin öngörünümdeki yapılaşmayı yasakladığı, 17 Nisan 1987 tarihine kadar geçen sürede, ya-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Ölü sayısı 200'e yaklaştı

Cezayir'de radikal dinci tehdidi

Cezayir'de 200'e yakın kişinin öldüğü ayaklanmanın sorumluluğunu üstlenen Cezayir Diriliş Hareketi adlı radikal İslamcı örgüt, hükümetin istifa etmemesi, meclisin ve ülkenin tek partisinin feshedilmemesi halinde yeni olayların başlatılacağını duyurdu.

Dış Haberler Servisi — Cezayir'de geçen çarşamba günü fiyat artışlarını protesto etmek üzere başlayan ve sonra giderek bir ayaklanma halini alan protesto gösterileri duruldu. Cezayir Enformasyon Bakanı'nın **"denetim altına alındığını"** söylediği ayaklanma sırasında ölü sayısının toplamı 200'e yaklaştığı tahmin ediliyor. Ayaklanmanın sorumluluğunu üstlenen **"Cezayir Diriliş Hareketi"**, dün yayımladığı bildiride, hükümetin istifa etmesini, ülkenin tek partisi **"Ulusal Kurtuluş Cephesi"**nin ve meclisin feshini isteyerek ucuzluk sağlanmadığı takdirde yeni olayların başlatılacağı tehdidinde bulundu.

AP'nin haberine göre, Cezayir İçişleri Bakanı **El Hadi Hedirl**, önceki akşam yaptığı açıklamada, olayların başkent Cezayir'den sonra ülkenin ikinci büyük kenti Oran'a, doğudaki Annaba liman kentine ve batıdaki Tiarret ile Mostaganem kentlerine sıçradığını kabul etti. Öte yandan, olayların başlangıcından bu yana ilk kez bir yetkili basın toplantısı düzen-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Fransa vizeyi gevşetiyor

Fransa hükümeti vizeyi toptan kaldırıncaya kadar, Avrupa Konseyi üyesi ülkelere, bu arada da Türklere pasaportlarının geçerlilik süresi kadar vize vermeyi planlıyor.

STRASBOURG (AA) — Fransız hükümetinin Avrupa Konseyi üyesi ülke vatandaşlarına ve bu arada Türklere pasaportlarının geçerlilik süresi kadar vize verme hazırlığı içinde olduğu öğrenildi.

Konu üzerinde uzun süredir duran Avrupa Konseyi Başkanlık Divanı, yaptığı son toplantıda Michel Rocard hükümetinden gerekli önlemleri almasını talep etmeyi kararlaştırdı.

Konunun, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Başkanı Fransız Louis Jung'un ki

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

DİZDAREVİÇ'TEN UYARI
OLAĞANÜSTÜ HAL GELİR **3. Sayfada**



HASANKEYF'İN HAZİNELERİ — Hasankeyf, Dicle Nehri kıyısında bulunan stratejik bir noktada. Bu nedenle tarih boyunca çeşitli uygarlıklar bölgede yerleşmişler. Hasankeyf'te Süryanilere ait kaya oyma kiliselerden Eyyubiler zamanında yapılmış kaleye, Artukoğulları'nın köprüsünden Akkoyunlular'ın türbesine ve Osmanlı döneminde tadilat görmüş camilere kadar birçok tarihi eser var. Ayrıca, Hasankeyf'lilerin 1966 yılına kadar içinde yaşadıkları mağaralar da kente ayrı bir özellik katıyor. (Fotoğraf: Ergun Çağatay)

Gelecekteki enerji ihtiyacı için Türkiye bir tarih hazinesini feda etmeye hazırlanıyor

Hasankeyf kurtulabilir

Hasankeyf'i 5-6 yıl sonra sular altında bırakacak olan Ilısu Barajı'nın gölünde su yüksekliği ortalama 526 metre 82 santim olacak. Hasankeyf'i Hasankeyf yapan tarihi eserler ise 490 metre ile 530 metre arasındaki yüksekliklerde. Belki Devlet Su İşleri, baraj projesinde küçük tadilatlar yaparak barajın su seviyesini 25-30 metre düşürebilir ve böylece bu pek az tanınan tarih hazinesi kurtulabilir. **İSMET BERKAN'ın röportajı Arka Sayfa'da**

Mannheim Festivali

'Herşeye Rağmen'e yeni ödül

Yönetmenliğini Orhan Oğuz'un yaptığı film, yönetmenlerin ilk yapıtlarının yarıştığı festivalde büyük ödüle değer görüldü.

Kültür Servisi — Yönetmenliğini **Orhan Oğuz**'un yaptığı **"Herşeye Rağmen"**, Federal Almanya'da düzenlenen 37. Uluslararası Mannheim Film Festivali'nde büyük ödüle değer görüldü. Festival gezici kurulu, yarışmalı bölüme katılan on dokuz yapıt arasından **"Herşeye Rağmen"**'i 20 bin mark (yaklaşık 19 milyon lira) tutarındaki büyük ödüle değer buldu. Birincilik ödülü olan 20 bin markın, filmin yönetmeni Orhan Oğuz'a verileceği bildirildi. Federal Almanya'nın en eski film şenliği olarak kabul edilen Mannheim Film Şenliği'ne yönetmenler ilk yapıtlarıyla katılıyorlar.

Festival yöneticileri 37 yıldır ilk kez bir Türk filminin büyük ödüle değer görüldüğünü belirterek, Türk sinemasının son yıllarda gerçekleştirdiği nitelikli filmlerle dışa çıktığını söylediler.

Başrolünü **Talat Bulut**'un oynadığı **"Herşeye Rağmen"**'de,

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

'Kara Sevdalı Bulut'a yasak

Bir ihbar sonucu el konulan ve hakkında dava açılan film, aylar sonra aklanmıştı. Bu kez de Denetleme Kurulu, filmin gösterimini yasakladı. "Kara Sevdalı Bulut" Antalya Film Festivali'ne katılamayacak. **7. Sayfada**

ABD'den tütün ithali yerli üreticiyi umutsuzluğa düşürdü

Tütünde ithal şoku

Türkiye'de yabancı sigara üretimi başlayınca tütün ithalatının daha da artacağından, bu üretimde Türk tütünü katkısının yüzde 10'la sınırlı kalacağından kaygılanan yerli üreticiler, ekmeğini bundan kazanan 5 milyon üreticinin başka iş aramak zorunda kalacağını söylüyor.

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Türkiye'nin ABD'den tütün ithal etmesi ilgili çevrelerde "şok" etkisi yarattı. [illegible] bu girişim olarak değerlendirilen [illegible] yabancı sigara üretimi de daha da [illegible] tütün işletmecileri, [illegible] bu konuda da kendilerini [illegible]. ABD'li [illegible] Türk [illegible] sürdüler.

Turgut Özal hükümetinin bir [illegible] hareket ederek başlattığı operasyon son aşamasına geldi. Tütünde [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

"BİR VEDA VE BİR MERHABA" **OSMAN ULAGAY'ın Ekonomi Bülteni Ekonomi'de**

Dünya Bankası Türkiye Sorumlusu Kopp

'Büyüme ile istikrar dengeli olmalı'

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu gezen Kopp, "Türkiye'nin sadece İstanbul, Ankara ve batı sahillerinden ibaret olmadığını bilmiyordum" dedi.

ANKARA (AA) — Dünya Bankası'nın Türkiye'yi de kapsayan Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri Masası'nın Sorumlusu **Hans Eberhard Kopp, "Türkiye kalkınmakta olan bir ülkedir. Bu nedenle büyüme ve istikrar arasında bir tercih yapma ve doğru dengeyi bulma söz konusudur. Ayarlama yapılmalıdır"** dedi.

Hafta içinde Güney ve Güneydoğu Anadolu'yu gezen, ardından Ankara'da bazı temaslarda bulunan Kopp, **"Türkiye'nin sadece Ankara, İstanbul ve batı sahillerinden ibaret olmadığını bilmiyordum"** dedi.

Kopp, ziyaretinin amacının

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

YPK'DA DÖVİZ KAVGASI **Ekonomi'de**

Özal'ın Sıkışıklığı...

Ekonomide ne yapmalı? Özal hükümetinin gündemindeki güncel konu bu soruda odaklaşıyor. Yüksek Planlama Kurulu'nun geçen haftaki toplantılarında bu sorunun karşılığı arandı ve tartışıldı. Görüşmelerden yansıyan hava şu noktalarda özetlenebilir:

— *Ekonominin en önemli sorunu olarak yüzde 80'e ulaşan enflasyon belirlendi. Enflasyonist patlamanın ana nedeni olarak kamu açıkları gösterildi.*

— Başlangıçta 2 trilyon lira olarak planlanan 1988 bütçe açığının en iyimser öngörüyle 4.1 trilyonu bulacağı kaydedildi. KİT, fon ve yerel yönetim açıklarının da bu rakama eklenmesiyle toplam kamu açığının 10 trilyona ulaşacağı vurgulandı.

— *Böylece kamunun net borçlanma gereğinin, yılbaşında öngörüldüğü gibi, gayri sa-*

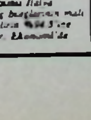
(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **KKTC** *Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, Rum yönetimi başkanı Vasiliu'nun görüşme masasını terk ettiğini söyledi.* **3. Sayfada**

■ **Körfez** *Irak, İran'la yapılan görüşmelerde ilerleme sağlandığı yolundaki haberleri yalanladı.* **3. Sayfada**

■ **Yepyeni bir tiyatro kişiliği** *Çarpıcılığı, Ferhan Şensoy'un bireysel yeteneklerinden ve disiplinli profesyonel tiyatroculuğundan kaynaklanan 'Ferhangi Şeyler' bir benzeri olmadığından önemli bir tiyatro olayı.* **4. Sayfada**



■ **Her yönüyle Hemingway** *Ünlü Amerikalı yazar Ernest Hemingway'in yaşamından kesitler taşıyan bir televizyon filmi.* **6. Sayfada**

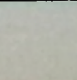
■ **Sanayici beklemede** *TOBB Sanayi Konseyi toplantısına sunulmak üzere hazırlanan sanayicilerin '2. Efe raporu', 'Başbakan'ın sağlığı ... diyerek bekletiliyor.* **Ekonomi'de**

■ **Aliağa'ya 3 şirket talip** *Devlet Bakanı Oksay'ın ... Aliağa Rafinerisi'ne uluslararası 3 şirket talip çıktı.* **Ekonomi'de**

■ **İtalya'nın iç borç kâbusu** *İtalya Merkez Bankası, ... mali yıl sonundan önce ... tahmin ediyor.* **Ekonomi'de**

6 aday yarıştı

Kazan İstanbul Baro Başkanı



Turgut Kazan 2654 oyla Baro Başkanı olurken, Aydın Kazancı 1342, Prof. Şener Akyol 970, Aysel Baykal 514, Kenan Tunçomağ 374, Sahir Bafra ise 85 oy aldı. **12. Sayfada**

Yurttaşlık hakkı çalışmaları

Nâzım için Danıştay'a başvuru

YURDAGÜL ERKOCA *1 ekim*

Nâzım Hikmet'e yurttaşlık hakkı çalışmaları yeni bir boyut kazandı. 3 haziranda Başbakanlığa verilen **"yurttaşlık hakkının geri verilmesi"**'ne ilişkin dilekçeye, iki aylık yasal sürenin dolmasına karşın, olumlu ya da olumsuz bir yanıt alamayan **Nâzım Hikmet**'in kızkardeşinin avukatları, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 10. maddesine göre söz konusu başvurunun reddedildiğini kabul ederek dün yargı yoluna gittiler.

Danıştay'a iletilmek üzere dün İstanbul Nöbetçi Bölge İdare Mahkemesi'ne başvuran **Nâzım**'ın kızkardeşi **Samiye Yaltırım**'ın avukatlarından **Metin Şekercioğlu** açılan davanın niteliği hakkında **"3 haziran 1988 günlü dilekçemizde hükümetten Nâzım Hikmet'e yapılan haksız ve yasadışı vatandaşlıktan çıkarma kararının kaldırılmasını ve takdirini bu yönde kullanmasını istemiştik. Bu nedenle şu anda davamızın konusu hükümetin istemimiz karşısındaki tutumudur. Yani Nâzım'ın yeniden Türk vatandaşlığına alınmasını talep etmiyor, eski kararın ortadan kaldırılmasını istiyoruz"** derken, avukatlardan **Atilla Coşkun** bundan sonraki girişimlerine ilişkin şunları söylüyor:

Nâzım'a yapılan haksızlıkları kaldırabilmek için ulusal ve uluslararası hukuk normlarının tanıdığı tüm hakları kullanacağız. Ülke içindeki girişimlerimizin olumlu sonuç vermemesi halinde Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'na başvurma hakkımızı kullanmayı da çalışma programımıza dahil etmiş bulunuyoruz."

1987 yılının haziran ayında başlatılan Nâzım'a yurttaşlık kampanyası etkinlikleri içinde gerçekleştirilen Ankara, İstanbul ve İzmir Barosu avukatları toplantılarında varılan sonuç **"Nazım'ın yurttaşlıktan çıkarılması kararının çeşitli açılardan yasalara aykırı ve hukuk dışı olduğu"**ydu. Bu sonuçtan yola çıkarak çalışmalarını sürdüren **Samiye Yaltırım**'ın avukatları **Halit Çelenk, Atilla Coşkun, Metin Şekercioğlu** ve **Bilgin İnanç**, sorunun yasal çerçevede çözüme ulaşacağına inanıyorlar.

Hukukçular **Nâzım Hikmet**'in yurttaşlıktan çıkarılma kararını o tarihte yürürlükte bulunan 1312 sayılı Vatandaşlık Kanunu'na ve anayasanın 75. ve 85/3. maddesine aykırı olduğu görüşünü savunuyorlar. Kararın 6 Nisan 1948 tarihinde 3/9119 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilen ve 27 Mayıs 1949 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Evrensel Beyannamesi'ne de aykırı olduğunu belirtiyorlar.

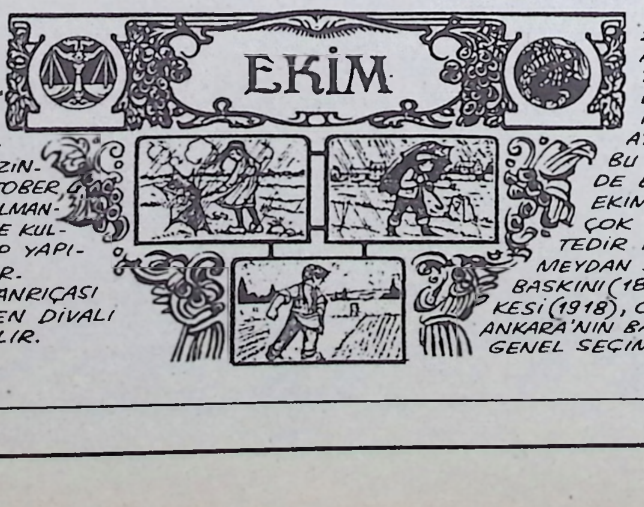
Başbakanlıktan dilekçelerine olumlu sonuç alamayan avukatlar, 1982 Anayasası'nın 2557 sayılı **"İdari Yargılama Usulü Yasası"**'nın verdiği Danıştay'a başvurma hakkını kullanırken, buradan olumsuz bir yanıt alırlarsa Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'na başvuracaklarını da belirtiyorlar.

10 Mart 1954 tarihinde 6355 sayılı yasının 1. maddesi ile onaylanan ve Resmi Gazete'de yayımlanmış olan 4 Kasım 1950 tarihli İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi başka bir deyişle **"Roma Sözleşmesi"**, **"Türkiye'deki kesinleşmiş hükümlere karşı İnsan Hakları Komisyonu'na başvurma hakkı"** tanıyor. Sözleşmenin 3 A ve B maddelerinin **"kişilerin şahsına yöneltilecek istinadların tebliği ve savunma için gerekli zaman verilmesini, kişilerin düşünce ve kanaatlerini açıklama haklarını"** açıkça güvence altına almasını göz önünde bulunduran avukatlardan **Halit Çelenk** bu konuda şunları söylüyor:

"Ünlü Türk ozanı Nâzım Hikmet'in vatandaşlıktan çıkarılması kararının kaldırılması için Başbakanlığa yaptığımız başvuruya cevap süresi geçmiştir. Bugüne kadar Başbakanlıktan bir yanıt alamadık. Eğer Türkiye'de insan haklarına ve hukuka bir oranda saygı duyuluyorsa ülkemizin demokratikleşme sürecine girdiği iddiaları bir aldatmaca değilse sanat dünyasının en üst düzeyde saygı duyduğu, ünü evrensel boyutlara ulaşmış ve ulusumuza onur kazandıran Türk ozanı Nâzım Hikmet hakkındaki vatandaşlıktan çıkarılma kararı kaldırılmalıdır."

ONUNCU AY..

ÇAĞDAŞ TAKVİMİN ONUNCU AYI OLAN EKİM, BATI DİLLERİNE LATİNCE "OCTO" DAN GEÇMİŞTİR. ANLAMI, 8. DEMEKTİR. ÇÜNKÜ ESKİ ROMA'DA BU AY SEKİZİNCİ AYDI. İNGİLİZCEDE OCTOBER, FRANSIZCADA OCTOBRE, ALMANCADA OKTOBER BİÇİMİNDE KULLANILIR. AVRUPA'DA ŞARAP YAPILAN AY OLARAK ÜNLÜDÜR. HİNDİSTAN'DA, BOLLUK TANRIÇASI LAKSMI İÇİN DÜZENLENEN DİVALİ FESTİVALİ BU AYDA YAPILIR.



TÜRKÇEDE, BUĞDAY EKİM ZAMANINI ANIMSATAN ANLAMIYLA 1945'TEN BU YANA KULLANILMAKTADIR. 4696 SAYILI YASA İLE TAKVİMDEKİ BAZI AY ADLARI DEĞİŞTİRİLMİŞ, BU ARADA "TEŞRİNİEVVEL" DE EKİM YAPILMIŞTI.

EKİM AYI, TARİHİMİZDE BİRÇOK ÖNEMLİ OLAYI İÇERMEKTEDİR İŞTE BAZILARI: HAÇOVA MEYDAN SAVAŞI (1596), NAVARİN BASKINI (1827), MONDROS MÜTAREKESİ (1918), CUMHURİYETİN İLANI (1923), ANKARA'NIN BAŞKENT OLUŞU (1923), GENEL SEÇİMLER (1961)...

İstanbul Boğazı'nda iki yıllık inşaat izninin bilançosu: 121 bin metre kare alan betonlaştı

Boğaz kapış kapış gitti

KEMAL KÜÇÜK *2 ekim*

İşte İstanbul'da Boğaziçi'nde 2 yıllık inşaat kıyımının bilançosu: Öngörünüm bölgesindeki 121 bin 158 metre karelik alan tümüyle beton yığını oldu; Boğaziçi'nin son kalan tescilli 13 korusundaki ağaçların bir bölümü kesildi!

Boğaziçi'ni korumayı amaçlayan ve Boğaz öngörünüm bölgelerinde yapılaşma yasağı getiren Boğaziçi Yasası ile İmar Kanunu'nda bir gecede yapılan değişikliklerle 9 Mayıs 1985 tarihinde Boğaz'da bir inşaat furyası başlamıştı. 9 Mayıs 1985 sabahı Resmi Gazete'yi görür görmez start alan inşaatçıların bu faaliyetleri 17 Nisan 1987 tarihine kadar sürebildi. Çünkü 17 Nisan 1987 tarihli Resmi Gazete'de, söz konusu inşaatlara izin veren yasa maddelerinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiği, gerekçesiyle yer alıyordu. İşte bu 2 yıl içinde Boğaziçi'nde toplam 92 parsel için inşaat izni alındı. Bu 92 parsel, toplam 12 milyon 199 bin 463 metre karelik bir alanı kapsıyordu ve yasa gereği parsellerin sadece yüzde 6'sında yapılaşımaya izin veriliyordu. O yüzden inşaatçılar, bu 12 milyon 199 bin 463 metre karelik arazinin sadece 121 bin 158 metre karesinde inşaat yapabildiler ve bu alanı da neredeyse milimi milimine kullandılar. Böylece iki yılda Boğaziçi öngörünüm bölgesine toplam 1335 villa inşa edildi ya da inşaata başlandı. Ruhsat alınan 92 parselden 13 tanesi Boğaziçi'nin tescilli olan son korularını kapsıyordu. Bu korulardaki ağaçların da yüzde 10'u **"izin"**le kesildi.

Boğaz'ın öngörünüm bölgesinde inşaat izni veren 9 Mayıs 1985 tarihli yasa, yapılacak inşaatları belli koşullara bağlıyordu. Bu koşullardan biri, en az 5 bin metre kareden büyük parselin sadece yüzde 6'sma inşaat izni verilmesiydi. Bir başka koşul ise, yapılacak binaların yüksekliğinin 6 metre 30 santimi geçmemesiydi. İnşaatçılar, birinci koşul olan yüzde 6'yı milimi milimine kullandılar. İkinci koşul ise delinmeye daha müsaitti. Nitekim, izin alan 92 parselden 10 tanesinin ruhsata aykırı olarak 6.30 metre yerine 9 metreyi aşan yüksekliklerde inşaat yaptığı belirlendi ve bu inşaatlar mühürledi. İnşaatları mühürlenenler arasında, eski Dışişleri Bakanlarından **Vahit Halefoğlu** ve hissedarlarına, **Mustafa Süzer** ve hissedarlarına, **Güven Sazak** ve hissedarlarına ait villalar bulunuyor. Ünlü Uyum Kooperatifi'nin müteahhiti **İsmet Acar**'ın kendisine ait villaların da 3 kat yapıldığı belirlendi. Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan** ise konuyla ilgili olarak **"3 katlı villa olayını ilk kez sizden öğreniyorum, mühürlü mühürsüz, yüksekliği 6.5 metreyi geçen tüm 3 katlı vilaların alt katlarının içini dışını toprakla doldururum, oturmalarına izin vermem"** diyordu.

ÇARELER ARANIYOR

Boğaziçi öngörünüm bölgesinde elde kalan son yeşil alan ve yeşillendirilecek alanlarla koruları çirkinleştiren villaların çevrede yaptığı tahribatı gidermek için bu günlerde çareler aranıyor. Boğaz yamaçlarındaki betonlaşmadan sonra, yüzde 6 yapılaşmanın bile fazla geldiğini itiraf eden Anakent Belediye Başkanı Dalan, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Boğaz'daki yapılaşmaya yönelttiği eleştirilerden sonra, sözlü bir emir vererek, villa sahiplerine inşaatlarını tamamlamaları için 30 ekim akşamına kadar süre tanıdı. Anakent Belediyesi Genel Sekreteri **Atanur Oğuz** başkanlığında Boğaziçi İmar Müdürlüğü'nde toplanan villa sahiplerinden, 30 ekime kadar villa inşaatlarını tamamlamaları yanında, çevredeki tahribatı gidermek amacıyla hazırlanacak peyzaj projelerini de kesin olarak aynı tarihte belediyeye vermeleri istendi. Villa sahiplerinin çoğu villa satışlarının durgunluğundan yakınarak bu süre içinde villaları bitirmenin mümkün olmadığını belirttiler. Başkan Dalan ise, **"Bitirmezlerse inşaatlarını mühürlerim"** diye konuştu.

Boğaziçi'ni kamu yararı gözeterek korumak amacıyla çıkarılan Boğaziçi Yasası'nın İmar Yasası'na bir gecede eklenen maddelerle delinmesi ile Boğaziçi korularının bile inşaata açılmasını destekleyen Başkan Dalan'a, villa sahipleri arasında panik yaratan bu son kararı aldıran nedenler neydi? Yapılaşmaya izin verilen 9 Mayıs 1985 tarihinden, Anayasa Mahkemesi'nin bu yapılaşmaya izin veren İmar Yasası'daki ilgili maddeyi iptal ettiği 17 Nisan 1987 tarihine kadar geçen sürede, Boğaziçi'nde neler oldu? Nereler, ne kadar betonlaştı? Kaç ağaç kesildi? Ve Boğaziçi Yasası'nın amacı, yasa halen yürürlükte olmasına karşın nasıl yok edildi? Tüm bu soruların yanıtını alabilmek ve sayısal verileri ortaya koymak için yaptığımız çalışmanın sonucunda Boğaziçi öngörünüm bölgesinde ortaya çıkan tablo şöyle:

Boğaziçi'ndeki villa inşaatlarının tümü 2 yıl içinde çeşitli kişi ve kuruluşlara ait 5 bin metre kareden büyük 92 adet parsel üzerinde gerçekleşti. Boğaziçi İmar Müdürlüğü'nden inşaat ruhsatı alan bu 92 parsel **12 milyon 199 bin 463** metre karelik bir alanı kapsıyordu. İnşaat sonunda bugün bu 12 milyon 199 bin metre karelik alanın, **121 bin 158** metre karesi betonlaştı.

Betonlaşmadan Avrupa yakasında, 86 bin 108 metre kare, Anadolu yakası yamaçlarında ise 35 bin 49 metre kare arazi nasibini aldı.

İlçelere göre betonlaşan arazi dağılımında ise Sarıyer şampiyon. Sarıyer'de 73 bin 196 metre kare arazi betonlaştırıldı. Kısaca 73 dönüm manzaralı arsa betonlaştı.

Beşiktaş'ta betonlaşan arazi **12 bin 911. 775** metre kare, kısaca 13 dönüm, Üsküdar'da **20 bin 435 metre kare**, yani 20.5 dönüm ve Beykoz'da ağaç yerine betonla kaplanan arazi, **14 bin 613 metre kare.** İnşaat sahipleri arsalarının yüzde 6'sını santimine kadar kullanmayı yeğledi, blok adedini mümkün olduğunca fazla tuttu.

VE KORULARDA YASA ÇİĞNENDİ

Boğaziçi'nde sınırlı sayıda kalan koruların da yapılaşmaya açılmasından sonra 1985-87 arasında tüm Boğaziçi'de ruhsat için başvuran 92 parselden 13'ü elde kalan bu son korular üzerinde yer alıyordu. Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu-

nun **12.3.1987** tarihinde **1977** sayılı kararı ile tescil edilen bu korular için asıl koruyucu, yürürlükteki Boğaziçi Yasası'nın 5. maddesiydi. Şu anda yürürlükte olan bu maddede **"Bu alanlardaki ağaç varlıklarının yok edilmesi veya tahrip edilmesi yasaktır"** deniyor.

Ancak bu yasa maddesi, önce Yüksek Kurul'un İstanbul Bölge Kurulu tarafından çiğnendi. Kurul, korunması gerekli tabiat varlığı olarak tümüyle tescil ettiği bu koruların birçoğu için tescil kararı geçerliyken, **"İçindeki ağaçların yüzde 10'u kesilebilir"** diye onay verdi. İstanbul Bölge Kurulu'nun koruları yerinde inceleyen üyesi botanikçi Prof. Dr. **Faik Yaltırık,** aynı zamanda villaların Belediye Başkanı adına vaziyet planlarını ve peyzaj projelerini de onaylamakla yükümlü Belediye Danışma Kurulu üyesi bulunuyor.

Bölge Kurulu'nun yüzde 10'u kesilsin diye onay verdiği 13 koruda hem Boğaziçi Yasası çiğnendi, hem de kurul, tescilli koruda ağaç kesimine izin verdi. Böylece Sarıyer'de 7, Beşiktaş'ta 4 ve Beykoz'da 2 tescilli koruya buldozer girdi. Korularda ve diğer ağaçlık alanlardaki ağaç kıyımının basına yansıması üzerine Anakent Belediyesi 1987 temmuzunun sonunda aldığı bir kararla, buralarda makineli hafriyatı geçici olarak durdurdu. İnşaat sahipleri Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulu'nun verdiği izne tabi olarak daha sonra makineli hafriyatı sürdürdüler. 13 koruda şu anda ortaya çıkan tablo şöyle:

Sarıyer'de **161 bin 499.40** metre kare korunun **9950.7** metre karesi, Beşiktaş'ta, **85 bin 616** metre kare korunun **5125.7** metre karesi ve Beykoz'da 61 bin 930 metre kare korunun **3692.69** metre karesini villalar kapladı. Böylece **309 bin 454 metre kare koru içindeki kesilen ağaçların ve boşlukların yerini 18 bin 769** metre karelik beton kapladı.

13 korunun içine 172 villa yerleşirken, 13 korunun sahiplerinin Boğaziçi İmar Müdürlüğü'ne ruhsat almadan önce, zorunlu olarak verdikleri ağaç revizyonu planlarında toplam **2561** ağaç görünüyordu. Verilen izinle bu ağaçların 250'den fazlası şu anda kesilmiş durumda. Boğaziçi öngörünümündeki yapı yapılan 92 parselin tümündeki ağaç sayısı ise yine verilen ağaç revizyonu planlarında **5335** olarak görünüyor. Ancak 92 parselden bazılarının dosyasında ağaç revizyonu planları, zorunlu olmasına karşın, bulunmuyor. Son derece sınırlı sayıdaki teknik elemanı ile her gün kontrol yapmaya çalışan Boğaziçi İmar Müdürlüğü ekiplerinin ise öngörünümün tümünde kesilen ağaçların yasallığını kontrol etme imkânı **"ihbarlar"** dışında yok denecek kadar az. Bu kontroller ancak temeli atılan villaların temel üstü ruhsatı almak için başvurduklarında, yerinde yapılan ölçümlerde anlaşılabiliyor. Ancak villaların büyük bölümü temel üstü ruhsatı almadan bitirildi ve bitiriliyor.

Her yirmi beş metrelik alana 1 ağaç dikilmesi ilkesi ile hazırlanan yeni peyzaj planlarını ise şu ana kadar yalnızca 30 parsel sahibi Boğaziçi İmar Müdürlüğü'ne onay için yolladı.

Yapı yasağı konan ve yeşil alanların çoğaltılması amaçlanan Boğaziçi öngörünüm bölgesinde, İmar Yasası'na eklenen ve Boğaziçi Yasası'nda değişen bazı maddelerle 9 Mayıs 1985'ten sonra yapılanmaya izin verilince, 2 yıl içinde 92 adet parsel üzerinde 1335 villa inşaatı ruhsatı alındı. Bu villalara Boğaziçi Yasası'nın değiştirilen maddelerine göre, öngörünüm bölgesinde yüksekliği 6.5 metreyi geçmeyecek, çatı eğimi en fazla yüzde 33 olan, 2 katlı olacak şekilde ruhsat verildi. Boğaziçi Yasası'na ekli nazım ve uygulama planlarındaki plan notlarına göre yamaçlar üzerinde inşaat yapılacak bölümün en alçak noktasından kot alınarak tespit edilen yüksekliklere göre verilen temel ruhsatları ile inşaatlara başlandı.

Bu arada temel üstü ruhsatı için Boğaziçi İmar Müdürlüğü'ne başvuran Vahit Halefoğlu ve hissedarlarının Kuruçeşme, Naciye Sultan Korusu içindeki 7 villasını inceleyen Boğaziçi İmar Müdürlüğü ekipleri, villaların 6.5 metre yerine 9.5 metreye yaklaşarak 3 katlı inşa edildiğini görerek 11 vilaladan 4'ünü mühürledi. Ancak daha sonra yapılan diğer villalar da 3 katlı olarak inşa edildi. Beşiktaş Kuruçeşme 35 ada 32 parsel üzerinde bulunan ve Naciye Sultan Korusu'nun bir kısmını kapsayan 25 bin 25 metre karelik arazi üzerinde, yasaya göre arazinin yüzde 6'sı olan, 1501.50 metre kare inşaat taban alanı hakkını Halefoğlu ve hissedarlarının milimine kadar kullanarak 1501.50 santim toplam taban alanı olan 8 adet villayı tamamladıkları anlaşıldı. Ancak villaların ruhsatında belirtilen 6.5 metrelik 2 katlı yüksekliği yerine 9.5 metreye yaklaşan 3 katlı yapıldığı tespit edildi. Dahası, yasadışı 3 katın birinci katında özel olarak projelendirilmiş birer havuz da bulunuyor.

Boğaziçi İmar Müdürlüğü ekibiyle birlikte incelediğimiz, Bebek sırtındaki koru içinde yer alan Mustafa Süzer'e ait villaların durumu da aynıydı. Beşiktaş Bebek 68 pafta, 632 ada, 129 parselde bulunan ve Kortel Korusu adıyla bilinen 14 bin 789 m^2'lik arazi içinde 558 ağacın yüzde 10'u kesilerek yapılan 7 adet villanın taban alanları toplamı 887.25 m^2 idi ve yasal olarak tanınan yüzde 6'lık barajın sadece 9 santim altındaydı. Ancak 17.2.1986 tarihinde temel ruhsatı alan villalar daha sonra ruhsat dışı olarak 6.5 metre yerine 9 metreden fazla yükselmiş ve 3 katlı villa haline gelmişti. Bunu bir süre önce saptayan Boğaziçi İmar Müdürlüğü, koru içindeki villaları mühürlemiş, ancak buna karşın villa inşaatları sürdürülmüştü. İncelememiz sırasında hızla süren inşaat çalışmaları arasında yeni kesilmiş 50 santim çapındaki yüksek çam ağaçları yerde yatıyordu. Anıtlar Bölge Kurulu'nun 23.1.1987 günlü kararı ile **"Çam ve selvi gibi sık ağaçların yüzde 10 oranında seyreltilebileceği"** belirtilmişti ve aynı kararda **"Villalara ve yola gelenler dışındakiler korunmalı"** deniyordu. Ancak hangi ağaçların yola geldiği ve villalara rastladığını saptamak mümkün değildi.

Anadolu yakasında Çubuklu sırtlarındaki Hidiv Korusu içinde kalan 194 ada 63 parseldeki Güven Sazak ve ailesine ait 19 bin 830 metre kare arazi üzerinde inşa edilen 7 adet villa da 3 katlı inşa edildiği ve birinin bodrumunun genişletilerek yüzde 6 taban alanını aştığı için Boğaziçi İmar Müdürlüğü ekiplerince bir süre önce mühürlendi. Hidiv Korusu'nun bir kısmını kapsayan ve içinde 28 çınar, 1 sedir ve atkestanesi, ıhlamur ve akasyadan oluşan 50 ağaç bulunan parsel için Anıtlar Bölge Kurulu 11.4.1986'da **"Koru içinde inşaat yapılabilir"** kararı vermiş, daha sonra 5.9.1986 tarihli kararında ise sedir, çınar ve çamların korunması istenerek, bazı temeller için makineli hafriyata izin vermişti. 1. sınıf koru içindeki vaziyet planı da Anakent Danışma Kurulu'nca 14.10.1986'da onaylanmış ve Sazak villaları 1986 aralık ayında ruhsat almıştı.

Villalar nerelere kuruldu?

2 ekim

İstanbul Haber Servisi — Villalar, Boğaziçi Yasası ile birlikte onaylanan ve yürürlükte olan Boğaziçi nazım planlarında, halkın kullanımına açık, yeşil alan, koruya katılacak alan, tarım alanı, rekreasyon alanı olarak gösterilen yerler üzerine kuruldu. İmar ruhsatı verilen 92 parselden 10'u tarım alanı, 19'u yeşil alan, 13'ü koru, 13'ü rekreasyon, 20'si koruya katılacak alan, 4'ü park alanı, 2'si sosyal donatı alanı ve diğerleri de yapılanması kısıtlı alanla, iskân sahası üzerinde yer alıyordu.

Bu kamu yararına ayrılan alanların kişi yararına yapılan betonlaşmasının dağılımı da şöyle:

Tarım alanı: Tümü Sarıyer'de yer alan 365 bin 931 metrekare tarım alanının, 21 bin 955 metrekaresini villalar kapladı.

Yeşil alan: Boğaziçi'nin tüm öngörünüm bölglesindeki toplam 492 bin 197 metrekare yeşil alanın 28 bin 115,734 metrekaresini villalar betonlaştırdı. Sarıyer'de betonlaşan yeşil alan 4807 metrekare, Beşiktaş'ta 4390 metrekare, Üsküdar'da ise 18 bin 917 metrekare.

Koruya katılacak alan: Boğaz yamaçlarındaki toplam 535 bin 414 metrekare koruya katılacak alanın 32 bin 120 metrekaresi, ağaçlandırılmak yerine özel villalarla kaplandı. En fazla Sarıyer'de bulunan koruya katılacak alan 440 bin 592 bin metrekareydi ve bunun 25 bin 430 metrekaresi betonlaştı. Beşiktaş'ta 84 bin 217 metrekarenin, 5 bin 53 metrekaresi ve Üsküdar'da da 10 bin 605 metrekare ağaçlandırılacak alanın 636 metrekaresine villalar oturdu.

Rekreasyon alanı: Halkın manzaralı boğaz yamaçlarından günü birlik yararlanması için çeşitli çalışmaların yapılmasına ayrılan ve tümü Sarıyer'de bulunan 285 bin 415 metrekare rekreasyon alanına giren villalar, bunun 17 bin 221 metrekaresini betonla kapladılar.

Sosyal donatı alanı: Sadece Sarıyer ve Üsküdar'da ayrılan 12 bin 204 metrekare sosyal donatı alanlarının 732 metrekaresini villalar kapladı.

Park alanı: Gençler ve çocuklar için spor ve eğlence amacıyla ayrılan park alanlarından Sarıyer'deki 41 bin 604 metrekarenin 2446 metrekaresi, Beşiktaş'taki 36 bin metrekaresi ve Üsküdar'da da 10.605 metrekarelik park alanının 600 metrekarelik kısmı villalarla betonlaştı.

Atatürk matemsiz anılacak

9 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Atatürk, ölümünün 50. yıldönümünde yas tutulmadan anılacak. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde 7-13 kasım tarihleri arasında **"Atatürk'ü Anma Haftası"** düzenlenecek. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi üzerine yeni bir yaklaşımla anılması benimsenen Atatürk'ün, ilke ve inkılaplarının özümlenerek uygulamaya konulması, toplumun çeşitli kesimlerince örnek alınabilecek yönlerine dikkatleri çekilmesine yönelik etkinlikler gerçekleştirilecek. Atatürk, ölümünün 50. yıldönümünde anılırken günlük hayatın akışı bozulmayacak. Anma etkinliklerine, çok sayıda kamu kurum ve kuruluşu katılacak.

Kültür ve Turizm Bakanı **Tınaz Titiz** dün Ankara'da bir basın toplantısı düzenleyerek, ölümünün 50. yıldönümünde Atatürk'ü anma etkinlikleri konusunda bilgi verdi. Titiz'in verdiği bilgiye göre, Başbakanlığa bağlı Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk ile ilgili 15 kitap bastıracak, lise ve dengi okullarda 14 konferans gerçekleştirecek.

GAP çerçevesinde, en fazla 5-6 yıl içinde sular altına gömülecek

Gelecek uğruna feda edilen Hasankeyf

İSMET BERKAN *10 ekim*

"Duydunuz mu, Reisicumhur geliyormuş.

Reisicumhur mu, o da kim?"

"Canım, Cumhuriyet'in başı, Cumhurbaşkanı!"

Bu diyalog fazla uzun sürmedi. Duyanlar duymayanlara, bilenler bilmeyenlere anlattı, bütün Hasankeyf ahalisi Dicle kıyısına dizildi. Cumhurbaşkanı **Cevdet Sunay,** çıktığı bir Güneydoğu Anadolu turu sırasında Hasankeyf'ten de geçecekti. Aynı **Selamsız Bandosu** filmindeki gibi.

Cumhurbaşkanı ve etrafındakileri taşıyan arabalar uzaktan görüldüğünde kalabalığı bir heyecan sardı. Az sonra arabalar yanlarına gelmiş, üstelik Cumhurbaşkanı Sunay, Selamsız Bandosu filmindeki gibi sadece el sallamakla yetinmeyip arabasını durdurmuş, hatta inmişti bile.

Biraz şaşırmış olduğu her halinden belliydi. Sordu: **"Bu kadar insan nereden geldiniz? Ortada ev falan gözükmüyor."**

Muhtar öne atıldı, önce tekmilini verdi, ardından açıkladı: **"Şu tepelerin arasındaki mağaralarda otururuz komutanım."**

Sunay'ın canı sıkıldı. Yıl 1966'ydı ve ülkenin iki ünlü karikatürcüsü **Semih Balcıoğlu** ile **Ferruh Doğan** bıkıp usanmadan mağaralarda yaşayan insan karikatürü çiziyorlardı. Kükredi Cumhurbaşkanı: **"21. yüzyıla 30 yıl kala hâlâ daha mağarada insan mı yaşarmış! Hemen Hasankeyf'e evler yapıla!"**

"Emir demiri keser" derler. Çok geçmedi, greyderler, kepçeler ve diğerleri geldi; Hasankeyf'i Hasankeyf yapan iki önemli özelliği birden ortadan kaldır-

dı; 1. Bütün bu iş makineleri, bir tarih hazinesinin üstüne çıktı, Eyyubiler'den kalma bir kervansaray yıkıntısını ortadan kaldırıp biraz modern şantiye biraz da deprem evlerini andıran **"toplu konut"**ları yaptı. 2. Kesintisiz 1000 küsur yıldan beri içinde insanların yaşadığı, sürekli günün şartlarına uydurulan mağaralar boşaltıldı, çürümeye, erozyona ve ölüme terk edildi.

İyi niyetli yapıldığı su götürmez olan bu yıkım, Hasankeyf'in tarih boyunca yaşadığı şanssızlıklardan sadeci bir tanesi. Bugün Hasankeyf'i kurtarmak için canla başla çalışan Belediye Başkanı **Şehmus Kartal**'ın deyişiyle Hasankeyf üç büyük yıkım yaşamış. Birincisi, Eyyubiler şehri Artuklular'dan alırken, ikincisi 1260'lardaki büyük Moğol akını sırasında ve sonuncusu da 1966'da Cevdet Sunay zamanında.

BİRAZ TARİH

Hasankeyf'i görmeyenlere anlatmak zor. Hasankeyf'i, -bence sadece ve sadece Göreme'yle karşılaştırmak mümkün olabilir. İki tarihi bölge arasında yarışma yapmak tuhaf bir şey, ama bence Hasankeyf Kapadokya'dan daha değerli bir bölge.

Hasankeyf, Dicle Nehri'nin kıyısında, oldukça stratejik bir mevkide. Bu nedenle de tarih boyunca burada çeşitli uygarlıklar yerleşmiş. Buraya yerleşen de, Ortadoğu'ya yönelik bütün ticareti kontrol etmiş. Diyarbakır, tarihin o dönemlerinde nasıl önemli bir ticaret merkeziyse, Hasankeyf de o derece önemli bir vergi / haraç merkezi olmuş, herkes burayı ele geçirmeye çalışmış.

Hasankeyf'de bilinen en eski yerleşme Süryaniler'in. Kayaları oyarak kiliseler yapmışlar. Aslında kaya demek de çok doğru değil. Neredeyse lületaşı yumuşaklığında bir taş bu. Çay kaşığıyla bile çok kısa sürede kendinize bir ev yapabilirsiniz. Belki sırf bu nedenle insanlar gelip bu bölgeye yerleşmişler.

İslamiyetin yayılması ve İslami fetihlerin başlamasından sonra Hazreti Muhammed'in akrabası **Cafer'i Tayyar**'ın oğlu **İmam Abdullah** ile ünlü komutan **Varkenna**, Hasankeyf'i kuşatmış, ancak kuşatma sırasında şehit düşmüşler. Bu iki kişinin türbeleri halen Hasankeyf'te. Hasankeyf, İslam hâkimiyetine geçtikten kısa bir süre sonra sık sık el değiştirmeye başlamış. Önce **Abbasi**'ler, sonra **Hamdani**'ler ve **Mervani**'ler tarafından ele geçirilmiş. Bölgenin Türk egemenliğine geçmesi, Malazgirt savaşından sonraya rast geliyor. Alpaslan'ın komutanlarından Artuk'un oğlu **Sökmen Bey**, Hasankeyf'i ünlü Artuklu'lara başkent yapıyor. Artukoğulları'nın hâkimiyeti, 1101 yılından 1231 yılına kadar sürüyor, Hasankeyf Diyarbakır'a da başkentlik ediyor. Bu 130 yıllık uzun barış döneminde Artukoğulları Hasankeyf'i imar ediyorlar. O dönemden bugüne ayakta kalan yapılar, ünlü Dicle Köprüsü, büyük ve küçük saray ile kale kapıları. Artukoğulları'nın o dönemde Hasankeyf'te bir darphane kurarak para bastıkları da, bulunan örneklerle kanıtlanmış durumda.

Hasankeyf'in ikinci büyük imarı, kenti Artukoğulları'ndan alan Eyyubiler'in zamanında oldu. O dönemden bugüne, Sultan Süleyman Camii, Koç Camii, kale içindeki Ulu Camii, Rızk Camii ve Kızlar Camii sayılabilir.

Bölgede Eyyubiler'in hâkimiyeti 1260'lardaki büyük Moğol akınına kadar sürebildi. Moğolların çekilmesiyle birlikte bölge Akkoyunlular'ın eline geçti. Akkoyunlular'ın hükümdarı Uzun Hasan'ın oğlu Zeynel Bey'in türbesi, halen Hasankeyf'te.

Akkoyunlular'ın ardından kısa bir süre İran Sefevileri'nin eline geçen Hasankeyf, daha sonra 1516 yılında Osmanlı egemenliğine girdi ve hep öyle kaldı.

BUNDAN SONRASI YOK

Hasankeyf bugün iki büyük tehdit altında. Rüzgâr ve su. Rüzgâr, kentin bütün varlığını azar azar kopartıyor, toz haline getiriyor. Süleyman Camii ve çevresinde kazı çalışmalarını yürüten Prof. **Oluş Arık** başkanlığındaki ekiple birlikte bölgede yaptığımız gezi sırasında, caminin kapılarından birçoğunun rüzgâr nedeniyle eridiğini gördük. Bölgedeki **"kaya"**ların özelliğinden olsa gerek. Tabii, rüzgârın yarattığı tahribatın önüne geçmek imkânsız olmasa bile çok zor. Ama yine de asıl büyük zarar sudan gelecek. Çünkü Hasankeyf yakın bir gelecekte bir daha gözükmemek üzere sular altında kalacak ve bütün kent, az önce anlattığımız toprak özellikleri nedeniyle belki de devasa bir çamur yığını haline gelecek.

Hasankeyf'e yönelik su tehdidi, Türkiye'nin geleceğini bağladığı Güneydoğu Anadolu Projesi'nden kaynaklanıyor. Geleceğe karşılık geçmişin fedası... Zaten bu GAP öyküsü de, Hasankeyf'in yaşadığı -belki de- son şanssızlık olacak. Çünkü bölge 1982 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1. derecede SİT alanı yapılmış. Ancak bölgenin SİT alanı ilan edildiği Devlet Su İşleri'ne bildirilmemiş. Küçük bir unutkanlık mı? İnşallah öyledir.

Bölgenin SİT alanı olduğundan **"habersiz"** DSİ ise GAP'a dahil Ilısu Barajı'nın bütün proje işlerini bitirmiş durumda. Ve Hasankeyf, Ilısu Baraj gölünün suları altında kalmaya hazırlanıyor. Henüz barajın ihalesi yapılmadığı ve Başbakan Özal da GAP'a para akışını yavaşlattığını açıkladığına göre, Hasankeyf'in ömrü 5-6 yıl sonraya kadar sürebilecek. Ama ondan sonrası yok.

KURTULABİLİR Mİ?

Peki, devletin **"Baraj mı önemli, tarih mi"** sorusuna vereceği yanıtın, **"baraj"** olacağını bildiğimize göre, Hasankeyf için derin bir umutsuzluğa mı kapılmalıyız? Bence o kadar umutsuz olmaya gerek yok, Hasankeyf kurtarılabilir. Ama sadece ve sadece yetkililerimiz, hükümetimiz **isterse.** Evet, altını çizmekte yarar var, hükümet **isterse...**

Hasankeyf'i sular altında bırakacak olan Ilısu Barajı'nın su kodu, yani deniz seviyesine göre yüksekliği 526 metre 82 santim. Bu ortalama su kodu yüksekliğinin altında kalan bütün toprakların bileşik kaplar kuralına göre baraj sularının altında kalması gerekiyor.

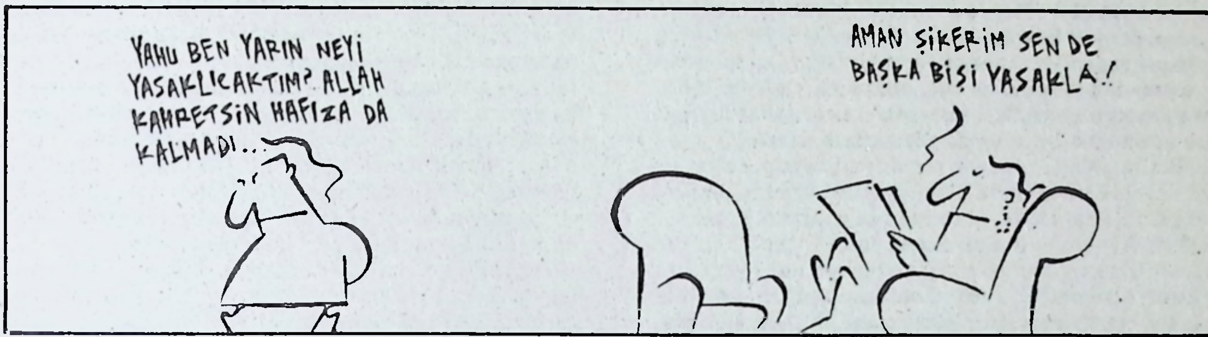
Hasankeyf'te ise nehir kıyısında kod 490 metrede. Tarihi köprü ayaklarının maksimum kodu 500, mağaralar ve kale 530 metrede. Tarihi camiler ise 515 metreyle 520 metre arasında.

Bu durum karşısında iki olasılıkla yüz yüze geliyoruz:

1. Barajın su seviyesi düşürülsün.
2. Baraj, kodu daha düşük olan bir başka bölgede yapılsın.

Bana göre, ikinci ihtimal en zayıf ihtimal. Birinci ihtimal ise, üzerinde düşünülürse ve istenirse gerçekleştirilebilir. Çünkü baraj sulama değil de elektrik

üretme amaçlı bir baraj olduğuna göre projede küçük tadilatlar yaparak su seviyesinin 25-30 metre düşürülmesi gerçekleştirilebilir. Tabii ki bu 25-30 metrenin aslında ne kadar devasa bir rakamı ifade ettiğinin farkındayım. Ama Hasankeyf de o kadar milyon metreküp su kadar değerli.



Tuzla'da 'terörist' iddiasıyla otomobile 283 kurşun sıkarak 4 kişiyi öldüren polisler savcılıkta

E-5 pususuna soruşturma

12 ekim

İstanbul Haber Servisi — Kartal Cumhuriyet Savcılığı, Tuzla'da otomobillerine 283 mermi sıkılarak öldürülen 4 kişiyle ilgili olarak İstanbul Siyasi Polis Müdür Vekili ve yardımcısı hakkında soruşturma başlattı. Siyasi Şube Müdür Vekili **Ali Rıza Atak** ile Yardımcısı **Şakir Öncel**'in dün savcılıkça ifadeleri alındı. Polisin açtığı yaylım ateş sonucu ölen **Kemal Soğukpınar, İsmail Hakkı Adalı, Fevzi Yalçın** ve **Reha Şen**'in, **"Terörist olduklarına ve eylem yapmak için İstanbul'a geldiklerine"** ilişkin istihbaratın MİT ve Terör Daire Başkanlığı tarafından yapıldığı, ancak istihbarat niteliğindeki bilgilerin eksik olduğu ve birbirine karıştığı öne sürüldü.

Polisin, olaydan sonra yaptığı açıklamalarda kurşun yağmuruna tutulan otomobilde 2 silah bulunduğunu belirtmesine karşın, Kartal C. Savcılığı olayla ilgili olarak tek silahın bulunduğunu açıkladı. 4 gencin vücutlarından 20-25'er olmak üzere toplam 100 dolayında mermi çıktığı öğrenildi.

Kemal Soğukpınar, İsmail Hakkı Adalı, Fevzi Yalçın ve Reha Şen'in cenazeleri aileleri tarafından dün Cerrahpaşa Adli Tıp Morgu'ndan alındı. Kemal Soğukpınar Hasköy, İsmail Hakkı Adalı ve Fevzi Yalçın Sarıgazi'de toprağa verildiler. Reha Şen'in cenazesi için de yakınlarının Çankırı'dan geldiği öğrenildi.

İsmail Hakkı Adalı ve Fevzi Yalçın'ın cenazeleri, dün saat 10.00 sıralarında yaklaşık 50 kişilik bir grup tarafından aileleriyle birlikte alınarak Ümraniye Sarıgazi semtine görüldü. Adli Tıp önündeki çok sayıda resmi ve sivil polis tarafından alınan yoğun önlemler içinde cenazeyi teslim alan kalabalık, konvoy halinde Sarıgazi'ye geldi. Bu arada Kemal Soğukpınar'ın cenazesini almak için Adli Tıp'a gelen yakınlarının bir süre toplu halde yürüdükleri ve polisin müdahele edip etmemekte kararsız kaldığı belirtildi.

Sarıgazi Camii'ne getirilen Adalı ve Yalçın'ın cenazeleri bir süre burada bekletildi. İsmail Hakkı Adalı'nın babası, emekli polis memuru **Ahmet Adalı** ile annesi **Hüsniye Adalı** ve kardeşleri cenaze başında sinir krizleri geçirdiler. Ahmet Adalı, 4 gencin suçsuz yere katledildiğini belirterek, **"Bizim gencecik fidanlarımız terörist değildir. Kanun adı altında çalışan ve insan katleden teröristler var. Asıl onları vurmalı. Oğlumun hakkını sonuna kadar arayacağım. Gerekirse Avrupa'ya kadar gideceğim. Bunların hesabı tek tek sorulmalı"** dedi.

Öğle namazının ardından İsmail Hakkı Adalı ve Fevzi Yalçın'ın cenazeleri, mahallede toplanan yaklaşık 200 kişilik bir grubun elleri üstünde taşınarak, 2 genç için hazırlanan mezarları başına götürüldü. İsmail Hakkı Adalı ve Fevzi Yalçın'ın cenazeleri, aileleri ve arkadaşlarının gözyaşları arasında toprağa verildi. Mezarlık çevresinde jandarma erleri ve Siyasi Şube ekiplerinin güvenlik önlemleri aldığı, değişik noktalarda olmak üzere toplam 4 büyük otobüs Çevik Kuvvet memurunun bekletildiği dikkat çekti. Kemal Soğukpınar'ın cenazesi ise aynı koşullarda Şişli Camii'ne götürüldü ve oradan da Hasköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

İsmail Hakkı Adalı, Kemal Soğukpınar ve Fevzi Yalçın'ın ailelerinin ilişki kurduğu **Sadullah Sayın, Serhat Bucak, Levent Tüzel, Ahmet Kırım, Kemal Yılmaz, Mehmet Ali Kırdök, Ayten Yetimoğlu, Cemal Yücel** ve **Fatma Yücel** adlı dokuz avukat, dün saat 13.30'da Kartal Cumhuriyet Savcılığı'na bir dilekçe vererek İstanbul polisi hakkında suç duyurusunda bulundular.

Kartal Cumhuriyet Savcılığı'na yapılan suç duyurusunda İstanbul emniyetinin operasyonda kuşku uyandıracak şekilde davrandığı belirtildi. Pusu vaziyetinde bekleyen güvenlik görevlilerinin araçta bulunanları sağ olarak yakalama olanağının bulunduğunun belirtildiği suç duyurusunda şöyle denildi:

"İlk etapta üzerlerine seri şekilde ateş açılması sonucu ölümlerine neden olunmuştur. Aracın durdu-

rulması ve içerdekilerin ele geçirilmesi için lastiklere ateş edilebilirdi. Buna rağmen doğrudan aracın tavan kısmına ve camlara ateş açılması, araçta bulunanların öncelikle öldürülmelerinin amaçlandığı ve bu saikle ateş açıldığı ve hareket edildiği izlenimini yaratmaktadır. Olay yeri ve saati itibarıyla yani ana yol ve kontrol kavşağı olması ve gündüz saatleri içinde olması nedeniyle emniyet görevlilerinin güçlükle karşılaşmadan araçtakileri sağ olarak ele geçirebilmeleri mümkün ve şartları mevcutken neticenin bu şekilde olmaması bu görüşü güçlendirmektedir."

Beş maddeden oluşan suç duyurusunda, emniyetçe, savcılık makamına hiçbir duyuru yapılmadan cesetlerin Kartal Devlet Hastanesi'ne kaldırıldığı öne sürüldü. Avukat **Sadullah Sayın**, savcı **Cemal Çakar**'la görüştükten sonra gazetecilere bir açıklama yaparak, **"Savcı bize arabada tek silah bulunduğunu, delillerin toplanmasının sürdürüldüğünü, balistik ve otopsi raporunun henüz kendisine ulaşmadığını söyledi"** dedi.

Önceki gün yapılan otopsiden sonra Kemal Soğukpınar, İsmail Hakkı Adalı, Fevzi Yalçın ve Reha Şen'in cesetlerini inceleyen Sadullah Sayın, her cesette en az 20-25 mermi bulunduğunu ve çoğunun da kafalarında yer aldığını belirtti. Sayın, 4 gencin de mermilerle paramparça hale geldiğini söyledi.

Dört kişinin taranarak öldürülmesinden sonra olayla ilgili çeşitli savlar öne sürülürken, birçok soruya da yanıt aranıyor. Elde edilen bilgilere göre, operasyon olaydan 19 gün kadar önce başlatıldı. Kimi savlara göre ise, Metris Cezaevi'nden kaçan TİKKO'culardan birinin yazdığı bir mektubun, İstanbul'a komşu bir kentte MİT görevlileri tarafından ele geçirilmesi operasyonu başlattı. Bu arada, başında **Mete Altan**'ın bulunduğu Terörle Mücadele İstihbarat ve Harekât Dairesi Başkanlığı'ndan bir ekip İstanbul'a gelerek dört kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlardan ikisi ile ilgili bir haber ve fotoğraf basında **"teröristler yakalandı"** başlığıyla yer alıyordu. İstanbul'da tutulmayıp Ankara'ya götürülen bu dört kişinin sorgulanması sonunda MİT'le birlikte değerlendirme yapıldığı ve İstanbul Polisi'ne istihbarat verildiği öğrenildi. Ancak kimi yetkililer, MİT-Terör Dairesi-İstanbul polisi üçgeninde bu istihbaratların birbirine karıştığını ve geriye sadece **"kırmızı bir otomobil"** ile ilgili bilginin kaldığını ileri sürüyorlar.

Harekete geçen İstanbul polisi, 3 ekim günü izinleri kaldırarak bütün görevlileri teyakkuz durumuna geçirdi ve dört ekim günü Kartal ve Göztepe'de operasyonlara girişildi. Savlara göre, bu operasyonlarda herhangi bir suç unsuru ele geçirilemedi, ancak kimi gazetelerde dört büyük silahın ele geçirildiğine ilişkin bilgileri içeren haberler yer aldı.

Polisin savları arasında yer alan, **"Ümit Bavbek adlı emniyet amiri öldürülecekti"** sözlerinin temelsizliği, adının açıklanmasını istemeyen bir başka polis yetkilisi tarafından şöyle açıklanıyor:

"Ümit Bavbek TKP'lilerle ilgilendi. TİKKO'culara bir zararı dokunmadı ki, TİKKO'cular onu vursun. Geriye TİKKO'nun bu işi TKP adına yapması ihtimali kalır ki bu çok mantıksız. TİKKO, TKP için değil adam vurmak, parmağını bile kıpırdatmaz."

Beyaz eşyaya koltuk değneği

MERAL TAMER *12 ekim*

1987 yılında **"tüm zamanların satış rekorları"**nı kıran beyaz eşya üreticileri, bu yıl binbir cambazlıkla pazar paylarını koruma uğraşı veriyorlar. Bu **"cambazlıklar"** arasında en göze çarpan ise taksitli satışlar.

Piyasanın durgunluğu ve alım gücünün düşmesi karşısında pazar paylarını korumaya çalışan beyaz eşya üreticisi firmaların; tüketiciye cazip gelen değişik alternatifli taksitli satış kampanyalarını birbiri ardına devreye soktukları gözleniyor. Sektörün en yetkili ağızlarından aldığımız bilgiye göre bu yılın ilk dokuz ayında her 10 beyaz eşyanın 9'u taksitle satılabilmiş. Bir başka deyişle sektörde taksitli satışların toplam satışlar içindeki payı yüzde 90'a tırmanmış bulunuyor. (Bu oran geçen yıl % 75-80 dolaylarındaydı.)

Bu arada enflasyondaki tırmanış ve tüketicinin alım gücünün erimesinin bir diğer göstergesi olarak bu yıl ilk kez taksit ödemede ciddi aksamaların olduğu belirtiliyor. Ayda 60-70 bin liralık senetlere imza atıp bunu ödeyemez duruma gelen tüketicinin, senedin günü geldiğinde satıcının kapısına gidip **"ben bu senedi bu ay ödeyemeyeceğim"** diyerek taksit ertelemesine gittiği kaydediliyor. Bu durum, borç ertelemesi sık sık gündeme gelen hükümetimizin durumuna benzetilerek, **"tüketici de hükümetten esinlenerek taksit erteleme yoluna gidiyor"** şeklinde esprilere konu oluyor.

Beyaz eşya piyasasıyla ilgili rakamlar, buzdolabında yılın ilk 9 ayındaki üretim ve satışlarda yüzde 3.2'lik bir gerileme olduğunu, yüzde 90'lara varan taksitli satışların bile geçen yılki satış rakamlarını tutturmaya yetmediğini gösteriyor. Buzdolabı piyasasını elinde tutan 2 büyük firmanın (Arçelik ve Profilo) toplam satışları 1987'nin ilk 9 ayında 625 bin adetken, bu yılın eşdöneminde bu rakam 604 bin 897'ye gerilemiş bulunuyor.

Buna karşılık doyum (penetrasyon) oranının daha düşük olduğu çamaşır makinesi ve fırında taksitli satışların daha belirgin bir **"destek"** sağladığı ve tüketici için cazip kampanyalar sonucunda çamaşır makinesi ve fırın satışlarında geçen yılın eşdönemine göre yüzde 13.5 dolaylarında artışlar olduğu dikkati çekiyor. Çamaşır makinesindeki artış, yeni teknoloji ve yeni ürünlerin devreye girdiği otomatik çamaşır makinesine, üst ve orta - üst gelir gruplarından gelen talepten kaynaklanıyor. Otomatik çamaşır makinesi satışları 1987'nin ilk 9 ayında 118 bin 784 adetken, bu yılın eşdöneminde yüzde 33.7'lik artışla 158 bin 801'e yükselmiş bulunuyor. Buna karşılık daha alt gelir gruplarına hitabeden ve piyasada yıllardır bulunan merdaneli çamaşır makinesinde geçen yılın ilk 9 ayındaki 164 bin 480 adetlik satış rakamının bu yıl 162 bin 725'e gerilediği dikkati çekiyor.

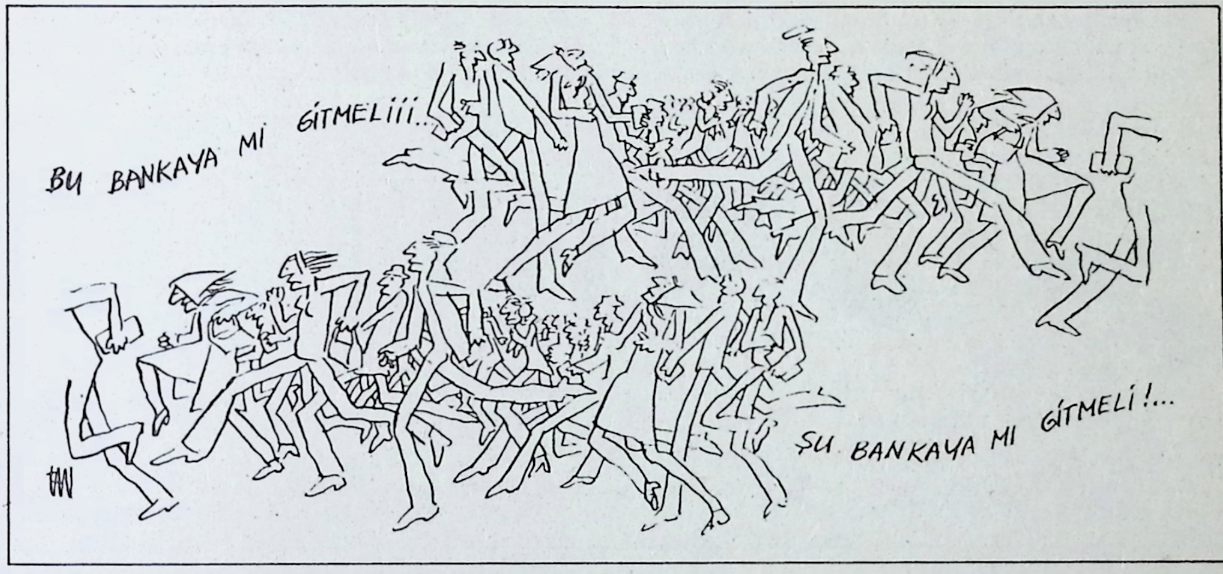
Konuyla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz **Atılım Pazarlama Genel Müdürü Cengiz Solakoğlu** Türkiye'de hızlı nüfus artışı ve genç nüfusun yoğun-

luğuna rağmen beyaz eşya satışlarında büyümenin durmasını, hatta yer yer gerileme döneminin başlamasını şu nedenlere bağlıyor:

° **Girdi maliyetlerinin hızla yükselmesinden kaynaklanan yüksek fiyat artışları, satışların gerilemesinde önemli bir nedendir. Halen maliyet artışları devam etmekte, KİT'lere her geçen gün yeni zamlar gelmektedir. Bu durumda bizim ürettiğimiz malların fiyatlarının daha da yukarı çıkması kaçınılmazdır. Bu tabloya göre pazarın yakın gelecekte daha da küçülmesi gündemdedir.**

° Enflasyon alım gücünü olumsuz yönde etkilemekte ve alım gücü eriyen tüketici ihtiyacı olduğu halde beyaz eşya talebini ertelemektedir. Beyaz eşyada yenileme taleplerinin bu yıl yeniden ertelendiği dikkati çekmektedir.

° **Bir neden de gümrük ve KDV'den muaf, yabancı menşeli, ucuz beyaz ve kahverengi eşyanın gümrüksüz satış mağazaları kanalıyla iç piyasaya aktarılması. Faturasız ve vergisiz olarak satılan bu mallar, gerek beyaz eşya gerekse kahverengi eşya piyasasının geleceğini tehdit etmektedir.**



Yıllık faiz oranı yüzde 85'e fırladı, centilmenlik anlaşması yok

Süper faiz dönemi

15 ekim

Ekonomi Servisi — Bankalar yeni faiz oranlarını belirlediler. Bir yıllık faizin üst sınırı yüzde 85, alt sınırı ise yüzde 64 oldu. Yıllık mevduat faizinin genelde yüzde 75'lerde oturduğu gözlendi. Dün açıklanan ve uygulamaya konulan yeni oranlara göre, 3 ve 6 aylık mevduat türleri 1 yıllık mevduata oranla daha cazip kılındı. 1 aylık mevduatın faizinin de önemli oranlarda yükseltildiği gözlendi. Tüm mevduat türleri dikkate alındığında en yüksek faizi Garanti Bankası, Dışbank, Esbank ve İktisat Bankası'nın verdiği belirlendi. Bir milyon liralık mevduata bir yılda en yüksek getiri 672 bin 450 lira ile Dışbank ve Esbank'ın 1 yıllık hesabında, 761 bin 997 lira ile Garanti Bankası'nın 6 aylık hesabında, 744 bin 510 bin ile yine Garanti Bankası, Esbank ve Dışbank 3 aylık hesabında sağlanıyor.

Mevduat faiz oranlarını serbest bırakan tebliğde yapılan değişiklikle, uygulaması 17 ekim pazartesi yerine dün başlayan serbest faiz uygulamasında en yüksek faizi yüzde 85 ile Dışbank ve Esbank verdiler. Büyük mevduat bankaları İş Bankası, Akbank, Yapı Kredi, Türkbank ve Vakıflar Bankası bir yıllık mevduatta yüzde 75 düzeyine yerleşirken, kamu bankalarından Ziraat Bankası yüzde 80, Konutbank yüzde 81 faiz verdi. 1 yıllık mevduata en düşük faizi ise yüzde 64 ile İktisat Bankası verdi.

Altı aylık mevduata en yüksek faizi yüzde 73 ile Garanti Bankası verdi. Pamukbank, Esbank ve Dışbank'ın 6 aylık mevduata verdikleri faiz yüzde 70'i buldu. Üç aylık dönemde ise en yüksek faizi yüzde 66 ile Garanti, Dışbank ve Esbank verdiler. 3 aylık dönem için en düşük faiz yüzde 45 ile İş Bankası ve Egebank tarafından açıklandı. Bir aylık faiz ise yüzde 35 ile 62 arasında değişti. Bu mevduat türünde de yüzde 35 ile İş Bankası ve Egebank en az faizi uygularken, Garanti Bankası yüzde 62 ile en yüksek faizi veren banka oldu. Vadesiz mevduat faizinde de önemli farklılaşmalar görüldü. Egebank vadesiz mevduata faiz vermezken, İş Bankası yüzde 5, Akbank ve Yapı Kredi yüzde 10 faiz verdi. Vadesiz mevduatta kamu bankalarının yüksek faiz verdikleri dikkati çekti. Ziraat Bankası yüzde 25, Halk Bankası yüzde 35, Sümerbank, Töbank ve Etibank yüzde 35 faiz vermeyi kararlaştırdılar. Vakıflar Bankası'nın vadesiz mevduat faizi yüzde 36 olarak belirlendi. Vadesiz mevduata en yüksek faizi yüzde 38 ile İktisat Bankası verdi.

Bankalar üçer aylık faiz ödemeli 6 aylık ve 1 yıllık mevduata da yüzde 50'nin üzerinde faiz uygulayacaklar. Üç ay ödemeli 6 aylık mevduatta en yüksek faizi yüzde 62 ile Garanti Bankası, 1 yıllık mevduat türünde de yüzde 67 ile Dışbank verdi.

Tüm mevduat türlerinde verilen faiz dikkate alındığında ise en cazip vadenin 3 ay olduğu ortaya çıktı.

Dün saat 12.00'ye kadar Merkez Bankası'na bildirilen ve uygulamaya konulan yeni faiz oranları, 30 kasım tarihine kadar geçerli olacak. Ancak bu faiz oranları, isteyen banka tarafından 15 gün için geçerli olmak üzere belirlenebilecek. Buna göre, oranları 15 gün için belirleyen bankalar, 1 kasımdan itibaren uygulanmak üzere yeniden faiz belirleyecekler.

Merkez Bankası'nın bir üst düzey yetkilisi, serbest faiz uygulamasının öne alınmasını değerlendirirken, **"Artık halk öğrendi. Parasını cebinde cumartesi ve pazar günü taşımasın diye bu karar alındı"** dedi.

Yapı Kredi Bankası Genel Müdürü Burhan Karaçam da geçmiş deneyimlerin centilmenlik anlaşmasının işlemediğini gösterdiğini belirterek, **"Centilmenlik anlaşmasının bankaların mali yapıları farklı olduğu için, gerçekçi bir yaklaşımla uygulanması mümkün olmamıştır"** dedi. Karaçam, büyük bankaların mevduat faizini **"gereksiz yere tırmandırmama konusunda mutabakat içinde olduklarını"** da bildirdi.

Bankacılık uzmanı Prof. Dr. Selçuk Abaç ise Türk bankacılık sisteminin **"oligopol bir yapıya sahip olduğunu"** belirterek şunları söyledi: **"İlk aşamada bankalar bu centilmenlik anlaşmasına yanaşmasalar da önümüzdeki birkaç ay içinde bunu gerçekleştireceklerdir. Çünkü anlaşma her bankanın çıkarınadır. Yoksa sonu olmayan bir yarışa girerler. Bundan da zor duruma düşerler."**



İptal davası

Tekel zamları Danıştay'da

AYNUR NARLER/TUNCAY ÖZKAN *17 ekim*

ÇANAKKALE/ANKARA — 1986 yılı ekim ayında Tekel'in yaptığı yüzde 55.55 oranındaki zamların iptali için SHP Çanakkale Hukuk Bürosu avukatlarının açtığı davaya yarın Danıştay'da başlanıyor.

SHP avukatları 10.10.1986'da yapılan Tekel zamları ile idarenin **"fahiş kâr"** ettiğini ileri sürerek **"yürütmeyi durdurma"** istemli davayı 5 Aralık 1986'da Bursa İdare Mahkemesi'ne açtılar. **Hilmi Baydar, Işık İşgüden** ve **Rafet Erdem** isimli avukatların açtıkları davaya bakan mahkeme **"yürütmeyi durdurma"** istemini reddederken, konunun tüm ülke genelini ilgilendirdiği gerekçesiyle davayı Danıştay 10. Dairesi'ne götürme kararı aldı.

Avukatlar başvurularında; zamların keyfiliği ve yargı denetimine alınması konusunun yanı sıra, anayasanın 166. 172. ve 167. maddeleriyle fiyatlarda istikrarın sağlanması, tüketicinin devlet tarafından korunması, tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi hükümlerinin bulunmasına karşın, yapılan zamlarla bu hükümlerin ihlal edildiğini belirtmişlerdi.

Danıştay 10. Dairesi, Tekel Genel Müdürlüğü'nün davanın reddi istemini kabul etmedi. Danıştay'ın 1987/84, esas sayılı davaya bakma kararında Tekel'in **"kâr gayesi güdemeyeceğini"** belirterek şu görüşlere yer verildi:

"Uyuşmazlık, davalı idarelerce Tekel maddesi olan içki ve sigara fiyatlarının yeniden tespiti üzerine çıkmıştır. Bir kamu iktisadi teşebbüsü olan Tekel İşletmesi Genel Müdürlüğü, 233 sayılı KHK ile yeniden düzenlenmiş ve bu kanun hükmünde kararname ile saklı tutulan hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi olduğu kabul edilmiştir. Ancak amaç ve kuruluş şekilleri bakımından özel hukuk tüzel kişiliklerinden farklılık göstermektedirler. Bir özel hukuk tasarrufu ile değil, kanun hükmünde kararname ile kurulmuş olup, sermayesinin tamamı devlete aittir. Kuruluşunda kâr amacı olmayıp, amaç, kamu hizmetlerini ekonomik ve sosyal gereklere uygun ve verimlilik ilkesi doğrultusunda yerine getirmektedir.

Bu nitelikleriyle kamu kurumları arasında yer alan kamu iktisadi teşebbüslerinin özel hukuk hükümlerine bağlılıkları ancak günlük ilişkilerindedir. Bunlar dışında kalan ve gerek kendileriyle ilgili mevzuatın uygulanmasına ve gerekse hizmetin gerektirdiği faaliyetlerin yapılmasına yönelik kararları ise idari karar niteliğinde olup idari yargının denetimine tabidir.

Tekel İşletmesi Genel Müdürlüğü'nce, Tekel mallarının fiyatının tespitinin 233 sayılı kanun hükmünde kararnamenin 35 ve 37. maddesi 3. fıkrası uyarınca yapıldığı ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca bu durumda bir kamu kuruluşunun, kamu gücünü kullanarak, hizmetin gerektirdiği bir faaliyeti yürütürken yapmış olduğu bir idari işlem dava konusu olmakla bu işlem nedeniyle menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılacak davaların yorum ve çözümü idari yargının görev alanı içine girmektedir."

Danıştay'da görülecek "zam" davasında Yüksek Mahkeme'nin nasıl bir karar vereceği merakla bekleniyor.

Yargıtay, Yahya Demirel'in yeniden yargılanmasını istedi

20 ekim

ANKARA **(Cumhuriyet Bürosu)** — Kamuoyunda mobilya yolsuzluğu olarak bilinen davada Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesi'nin **"zamanaşımı"** gerekçesiyle davanın ortadan kaldırılması yolunda verdiği karar Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nce esastan bozuldu. Bu karara göre, **Yahya Demirel** ile iki gümrük görevlisi önümüzdeki günlerde Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesi'nde **"toplu kaçakçılık"** suçundan yargılanacak. Yasa, toplu kaçakçılık suçu için 10-15 yıl arasında değişen hapis cezalarını öngörüyor.

Eski başbakanlardan **Süleyman Demirel**'in yeğeni Yahya Demirel'in 12 yıldan beri yargılandığı ve üç kez mahkûm olduğu davada Yargıtay 7. Ceza Dairesi 27.3.1986 günü verdiği kararda söz konusu kaçakçılık suçunun **"1983 yılında çıkarılan Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe giren İhracat Rejimi Kararı'nın 6. maddesi ve 29 Aralık 1984 tarihli İhracat Yönetmeliği'nin 5. maddesi ile suç niteliğini kaybettiği"** gerekçesiyle Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği 20 yıl 40 ay ağır hapis cezasını esastan bozmuştu.

Bu bozma kararı üzerine davaya 9 Şubat 1987'de yeniden Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlanmış ve mahkeme suçun hayali ihracata konu olan eylemlerden sonra yürürlüğe konulan 3217 sayılı yasa hükümleri gereğince nitelik değiştirdiğine ve zamanaşımı nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına karar vermişti.

Yargıtay 7. Ceza Dairesi, suçun **"toplu kaçakçılık"** suçu kapsamı içinde görülmesi gerektiği, bu nedenle davanın suç niteliğinin değiştiği, dolayısıyla bu suç için öngörülen cezanın zamanaşımı gerekçesiyle ortadan kaldırılmasının yasalara aykırı olduğu görüşü ile yerel mahkemenin kararını esastan bozdu.

Yahya Demirel, halen, Şekerbank'ı aracı ederek sahte olarak düzenlenen teminat mektuplarıyla yurtdışında bir bankadan 31 milyar lira dolayında kredi çekerek Şekerbank'ı zor durumda bıraktığı ve "emniyeti suiistimal suçuna iştirak etmek" iddiasıyla iki banka görevlisiyle birlikte Ankara 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 5 yıla kadar hapis cezası istemiyle yargılanıyor.



"İyi" faizden yararlanın. PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

"İyi" gelirden yararlanın. PAMUKBANK iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 23050 Kurucusu: Yunus Nadi 400 TL. 25 Ekim 1988 Salı

Polis, slogan atarak salonu terk eden bir grup genci copladı

Olaylı Gençlik Şûrası

Gençlik Şûrası söz almak isteyen gençlerin protestoları sonucu olaylı açıldı. Bazı gençler şûra konusundaki görüşlerini açıklamak istediler. Bakan Güzel'in ikinci oturumda söz vereceğini söylemesi üzerine 250 dolayında genç slogan atarak toplantı salonunu terk etti.

Gençlerin salonu terk etmesi ile birlikte olaylar başladı ve polis çembere aldığı gençleri topladı. Direnen gençler coplandı. Olayları görüntülemek isteyen gazetecilerin bazıları hırpalandı ve bazı foto muhabirlerinin makineleri polis tarafından kırıldı.

Ankara Valisi Saffet Arıkan Bedük gazetecilerin gençlerin polis tarafından dövüldüğünü bildirmeleri üzerine gözaltına alınan gençlerin serbest bırakılması talimatını verdi. Bu arada 10 kadar gencin Vali Bedük'un talimatına karşın Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüğü gözlendi.



COPLAR ÇALIŞTI — Gençlik Şûrası'nda toplantıyı protesto ederek salon dışına çıkan gençleri polis çevirerek gözaltına aldı. Gençlerin direnmesi üzerine çevik kuvvete bağlı ekipler ve görevli polisler, belirledikleri protestocuları kalabalığın arasından zorla almaya kalkıştılar ve çatışma çıktı. Gençlerin imdat sesleri arasında toplamayı sürdüren polis, olayı görüntüleyen foto muhabirlerinin de makinelerini kırdı. Daha sonra Bakan Güzel'in talimatı ile gözaltına alınan gençlerin bırakıldığı açıklandı. Ankara Valisi Saffet Arıkan Bedük, makineleri kırılan foto muhabiri ve gazetecilerin zararlarının tazmin edileceğini söyledi. (Fotoğraf: AA)

Şûra'nın açılışında Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Hasan Celal Güzel "Susan gençlik istemiyoruz" dedi. Başbakan Özal da "Gençlerimize yarını bugünden inşa edecek mimarlar olarak bakıyoruz" diye konuştu. Gençlik Şûrası'na çeşitli kesimlerden delegeler katılıyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'de ilk kez yapılan Gençlik Şûrası olaylı başladı. Başkan yardımcısı seçiminde görüşleri dikkate alınmayan gençler, Bakan Hasan Celal Güzel'in daha sonra konuşma hakkı verme vaadine rağmen slogan atarak salonu terk ettiler. Dışarı çıkan gençler polis tarafından coplanarak gözaltına alındılar. Bu arada bazı gazeteciler de hırpalandı, fotoğraf makineleri kırıldı.

Gençlerden bir kısmı serbest bırakılırken 10 kadarı da gözaltına alındı. Birinci Gençlik Şûrası'nın açılışında konuşan Başbakan Turgut Özal, iktidarlarının yarattığı zihniyet değişikliğini anlattı ve "Gençlerimize Türk milletinin yarınını bugünden inşa edecek mimarlar olarak bakıyoruz" dedi. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Hasan Celal Güzel de şûrayı açış konuşmasında gençlere karşı daha anlayışlı bir sevgi atmosferi doğması gerektiğini belirterek "Susan gençlik istemiyoruz" diye konuştu.

Şûranın açılışında Başbakan Özal'ın konuşmasının ardından Milli Eğitim Genç-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

İzlenimler

Cop gölgesinde

GENCAY ŞAYLAN

ANKARA — "Bu gibi gösteriler çoğulcu demokratik toplumlarda olağandır. Bu gençler pek demokratik olmasa da nihayet bir görüş dile getirdiler. Bir suç işlendiği kanısında değilim". Devletin bakanı bu sözleri dile getirirken kurultay binası dışında polis, kitlesel bir dayak uygulamasına giriyor, bir kısım öğrenciler göz altına alınıyordu.

Açılış oturumu polis copu, acı ve gözyaşı ile noktalanan Gençlik Kurultay'ı görkemli bir biçimde çalışmalara başlamıştı. Ancak yapısı gereği demokratik olması beklenen kurultayda örneğin sunucusunun, "Başbakanımız Turgut Özal'a konuşma yapmaya davetimizi arz ederiz" türünden çağrısı tebessümlere yol açıyordu. Belki devlet protokolü gereği bu tür konuşma zorunlu idi, ama bir gençlik şûrasında daha içten ve daha az resmi protokol kullanılması hiç kuşkusuz daha anlamlı olacaktı. İstenmeyen, ama kaçınılmaz olaylar, protokol konuşmaları bittikten ve Bakan Hasan Celal Güzel, şûra başkanı olarak divanı oluştururken patlak verdi. Çok sayıda genç, şûranın demokratik

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)



ÖZAL-ARAFAT — FKÖ lideri Yaser Arafat, Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Turgut Özal tarafından karşılandı. Arafat daha sonra Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Evren'le görüştü. Özal, Arafat onuruna dün akşam bir yemek verdi. (Fotoğraf: Rıza Ezer)

FKÖ lideri Arafat Ankara'da

İhtiyatlı destek

İki günlük bir ziyaret için Türkiye'ye gelen FKÖ lideri Arafat'ı Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Özal karşıladı. Arafat daha sonra Cumhurbaşkanı Evren'le görüştü.

Özal, karşılama töreninde, "Önümüzdeki günlerde yapılacak olan Filistin Ulusal Konseyi'nde alınacak kararların Ortadoğu'da adil ve kalıcı bir barışın tesisine katkıda bulunmasını içten temenni ediyoruz" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün bağımsız Filistin devleti ilan etme hazırlıkları ile ilgili girişimine ihtiyatlı destek verdi. Türkiye'nin bu yaklaşımı FKÖ lideri Yaser Arafat'a en üst düzeyde iletildi. Bağımsız bir Filistin devleti konusunda Türkiye'nin desteğini almak üzere dün Ankara'ya gelen FKÖ lideri Yaser Arafat, Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve Başbakan Turgut Özal'la görüştü. Türk tarafı bağımsız Filistin devleti fikrini prensipte desteklemekle beraber, böyle bir adımın atılmasından önce tüm siyasi alternatiflerin değerlendirilmesini telkin etti. Bu arada 1 kasımda İsrail'de yapılacak genel seçimlerle 8 kasımda ABD'de yapılacak başkanlık seçimlerinin sonuçlarında bu değerlendirmenin kapsamına alınmasını istedi.

Arafat'ı Ankara Esenboğa Havaalanı'nda karşılayan Başbakan Özal, "Türkiye, bölgede adil ve kalıcı bir barışın, ancak kendi bağımsız devletlerini kurmak da dahil olmak üzere, Filistinliler'in tüm meşru haklarının tanınması ve İsrail'in 1967'den bu yana işgal ettiği Arap topraklarından geri çekilmesi ile mümkün olabileceği inancındadır" dedi.

Türk-FKÖ görüşmeleri, Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Turgut Özal, Dışişleri Bakanı konumundaki FKÖ Siyasi İşler Sorumlusu Faruk Kaddumi ve Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın katıldıkları toplantı da dün yapıldı.

Türk tarafının görüşmede, Türkiye'nin bağımsız Filistin devleti ilan edilmesini prensipte des-

(Arkası Sa. 15, Sü. 2'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Arafat Süzgeçte...

ANKARA — "Kendi kaderini tayin hakkının" bir adım daha ilerisine gidiyor Türkiye ve "devlet kurma hakkı da dahil olmak üzere, Filistin halkının davasını tam olarak desteklediğini" dünyaya du-

(Arkası Sa. 15, Sü. 2'de)

Beyrut'tan

Çifte rol

MICHEL NAUFAL

BEYRUT — Yaser Arafat Ankara'da görüştüğü yetkililere neler anlatacak? Bu soru, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) liderinin, Filistin başkaldırısının sürdüğü işgal altındaki Arap topraklarının ge-

(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

Üç süper dosya anayasa sınavında

Süper emeklilik
Anayasa Mahkemesi süper emeklilik yasasının yalnızca geçici 5. maddesi yerine yasanın tümünü iptal ederse, süper emeklilik sistemi tümüyle çökecek.

Sözleşmeli personel
Daha önce sağlık hizmetleri yasasında sözleşmeli personel uygulamasını anayasaya aykırı bulan Anayasa Mahkemesi'nin sözleşmeli personel kararnamesini iptal etmesi bekleniyor.

Sosyalist Parti
Anayasa Mahkemesi, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca programındaki bazı ilkeleri anayasaya aykırı bulunan Sosyalist Parti'nin kapatılıp kapatılmamasına karar verecek.

15. Sayfada

Gecikme cezalarına bileşik faiz geliyor, vergi cezaları zamlanıyor

Vergi paketi Mecliste

Cezalara af *Birikmiş vergi cezalarını bu yılın sonuna kadar yüzde 30 zamlı ödeyen mükelleflerin gecikme faizi ile cezası affedilecek. Vergide gecikme faizleri bileşik faiz yöntemi ile hesaplanacak.*

Gelir Vergisi *Gerçek anlamda vergi mükellefleri için hayat standardı göstergeleri 4 kat artıyor. Ödenecek gelir vergisinin yarısını gerçek mükellefler yıl içinde 12 eşit taksitte peşin ödeyecekler.*

KDV'ye zam *Katma Değer Vergisi oranlarını dört katına kadar arttırma konusunda Bakanlar Kurulu'na yetki veriliyor. Bakanlar Kurulu Hazine bonosu, devlet tahvili ve gelir ortaklığı senetlerine de vergi uygulayabilecek.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Önemli bazı vergi yasalarında değişiklik öngören yasa tasarısı TBMM Başkanlığı'na sunuldu. Hükümetin hazırladığı yasa tasarısında, vergi ceza ve zamlarının arttırılması, Gelir Vergisi'ne esas hayat standardı göstergelerinin yükseltilmesi ve KDV oranlarını dört katına kadar arttırma konusunda Bakanlar Kurulu'na yetki verilmesi öngörülüyor.

Vergi usul, Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi, KDV, Damga Vergisi, harçlar ve amme alacaklarının tahsili hakkında yasalarda değişiklik öngören tasarıda, ödenmeyen vergi borçları için bundan böyle bileşik faiz yöntemiyle gecikme faizi uygulanması hükmü yer alıyor. Böylelikle vergi borcunun faizine de faiz işletilecek. Tasarıda yer alan bir geçici maddeye göre her bir vergi türü için 300 bin liraya kadar olan vergi borcunu bu yılın sonuna kadar ödeyen mükellefler vergi cezası ödemekten kurtulabilecekler. Ancak bu durumdaki mükelleflerin borçlarını bu yılın sonuna kadar yüzde 30 fazlasıyla ödemeleri gerekiyor.

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Kamu işçileri kıpır kıpır

SEKA grevi *SEKA işçilerinin 45 gündür süren grevinden sonra dün işveren adına Kamu-Sen ile işçi sendikası Selüloz-İş yöneticileri ilk kez bir araya geldiler. Görüşmede tarafların bir durum değerlendirmesi yaptıkları ve karşılıklı önerileri değerlendirdikleri öğrenildi.*

Aliağa İşçileri *Petrol-İş yöneticilerinden sonra Aliağa rafinerisinde çalışan 3 bin 500 işçi de dün yemek yemedi ve açlık grevi başlattı. İşçiler açlık grevi sonucu hastalanacaklarını ve viziteye çıkacaklarını, bunun sonucunda da işlerin yavaşlayacağını söylüyorlar.*

Kömür İşçileri *Genel Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Mehmet Tezer, işçilerin, imzalamak istediği sözleşmeye tepki göstermesi üzerine istifa etti. Tezer'in işveren tarafına söz verdiği, ancak şubelerin karşı çıkması üzerine istifasını verdiği belirtiliyor.* 13. Sayfada

Arafat'ın diplomatik trafiği

Bağımsızlığa doğru

Dış Haberler Servisi — Ortadoğu'nun siyasal gündeminde "Uluslararası Barış Konferansı" konusunu da geri plana iterek son sıralarda üzerinde en çok konuşulan maddesi durumuna gelen "bağımsız Filistin devleti" kurma fikri, uzak bir olasılık olmaktan çıkıp somut bir seçenek olma sürecine tam tamına 31 temmuz günü girdi. Çünkü o gün Ürdün Kralı Hüseyin, 1967 savaşından beri İsrail'in işgali altında bulunan, ama Filistinlilerle de çekişme konusu olan Batı Şeria üzerindeki siyasi savundukları hak ve hükümranlık iddialarından vazgeçtiklerini açıkladı.

Bu açıklama bomba gibi patla-

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

BASSAM EBU ŞERİF: FİLİSTİN DEVLETİ 15 KASIMDA İLAN EDİLECEK 15. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Şûra ve Gençlik...

Yaşlılar (ya da büyükler) gençlik sorunlarına iki açıdan yaklaşabilirler: 1) Büyük, her şeyi daha iyi bilir; çünkü hayatın deneyimlerinden geçmiş, olgunlaşmıştır. Gençlik için iyi ve gerekli olan kararı ancak büyükler verebilir. 2) Kuşaklar arası iletişim kurulmadan gençliğin sorunları çözülemez. Diyalog kaçınılmaz bir zorunluluktur; demokrasinin gereğidir. Gençlik ancak katılımcı demokraside yerini alabilirse sorunların üstesinden gelinebilir. Edilgin değil, etkin yurttaş yetiştirmek demokratik eğitimin özüdür, temel kuralıdır.

Sayın Hasan Celal Güzel'in "Gençlik Şûrası" girişimi bu bakımdan olumludur. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı doğru yolda bir adım atmıştır.

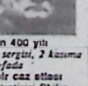
Ne var ki iyi niyetli çoğu girişim Türkiye'deki olumsuz koşulların duvarlarına çarpıyor. 12 Eylül'ün antidemokratik hukuku ve ANAP iktidarının yasaları aşan sert önlemleri gençliğin örgütlenmesine ve kurumlaşmasına engel olduğu için ortaya bir soru çıkıyor: Gençlik Şûrası'na gençlik adına katılanlar gençliği temsil etmekte midirler?

Bu sorunun yanıtı Şûra'nın ilk gününde ortaya çıkıyor. 550 kişilik Şûra'da gençler 100 kişi

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

■ **Dayanışma'ya tehdit** *Polonya Devlet Başkanı General Jaruzelski, muhalefete karşı ağır bir dil kullandı.* 3. Sayfada



■ **Gravürlerle İstanbul'un 400 yılı** *'İstanbul-1500-1900' gravür sergisi, 2 kasıma kadar Galeri Nev'de.* 4. Sayfada

■ **ABD'den Türkiye'ye bir caz atlası** *Dünyanın en büyük sigara üreticisi Philip Morris'in desteklediği, birer atlıkarınca çekiciliğindeki üç topluluk, bu kez İstanbul'da konakladı.* 5. Sayfada

■ **Yunanistan'ın tavrı olumsuz** *Ercan Vuralhan, NATO 39. altyapı dilimi projesindeki bunalımı değerlendirdi.* 9. Sayfada

■ **Arsa-kat sahibi faize boğmadı** *Banka faizlerinin yüzde 85'e tırmanmasından sonra gayri menkul satışları tamamen durdu.* Ekonomi'de

■ **Milli Takımı düşünen yok** *Futbol Federasyonu'na göre toto, milli maçtan önemli.* Spor'da

■ **Başkana yeni dünya** *ABD Başkanı seçilecek adayı, hızla değişen bir "siyasi iklim" bekliyor.* Arka Sayfada

■ **Yeşil Hat'ta BM Şenliği** *BM Günü nedeniyle Lefkoşa'da Türk ve Rum kesimini ayıran barikat 1974'ten beri ilk kez açıldı, isteyen Rumlar ve Türkler Ledra Palas'taki BM resepsiyonuna katıldı.* Arka Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Kuşbakışı..

Kapitalizm, kendine özgü yol ve yöntemleri olan bir düzendir. Amerika ve Avrupa, kapitalizm ile bugünlere ulaşmışlardır.

Türkiye'de kapitalizm yürür mü? Yürümez mi?

Diyelim ki, yürür.

Kapitalizmin Türkiye'de yerleşmesi ve gelişmesi için bu işi becerecek siyasal kadrolarının da yetişmesi gerekir.

Bizde kapitalizmi yerleştirecek bir kadro var mı? Yok.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Bakan ve Polis

ALİ SİRMEN *26 ekim*

Ne olması bekleniyordu ki? Bir sürü kelli felli kişi ile ezici çoğunluğunu onların seçtiği birkaç delikanlı ya da genç kız toplanacaklar, gençlere de "hadi arslanlarım, şöyle biraz kenarda duruverin de sizin sorunlarınızı tartışıp, sizin adınıza bazı çözümler önerelim" diyecekler ve gençler de bu duruma ses çıkarmadan boyun eğeceklerdi.

550 kişilik şûrada yalnızca 100 gencin bulunmasından çok daha çarpıcı olan, bu 100 kişinin içinden de yalnızca 6'sının öğrenci derneklerinin temsilcileri olması. Yükseköğrenim gençliğini temsil eden 36 kişinin geri kalan 20'si YÖK yetkililerinin atamalarıyla gelmişler toplantıya.

Türkiye'de sendikal özgürlüklerin niteliğini göz önünde bulundurunca, sendika örgütlerinin temsilcilerinin nasıl seçildikleri, aynı şekilde mahkûm gençlerin hangi ölçütlere göre kimler tarafından seçilip gönderildiği konularında ciddi kuşkular duyulmasını da doğal karşılamak gerekir.

Bu durumda, gençlerin tepki göstermemesi beklenemezdi ve beklenmemeliydi de. Nitekim gençler haklı tepkilerini belki de pek hünerli ve uygun olmayan bir biçimde dile getirdiler.

Tepkinin yansıma biçimi üzerindeki çekincelerimizi saklı tutarak özünden baskıya karşın geleceğimizin umudu gençlik kesimi hâlâ edilgenliğin ve "adam sendeciliğin" batağına batmamış.

Nitekim Milli Eğitim Bakanı Hasan Celal Güzel de "Susan gençlik istemiyoruz" derken, edilgen genç kuşağın tehlikelerini vurguluyordu.

Bakan Güzel salonda izleyici olarak bulunan gençlerin protestoları karşısında tepkisini "Gösteri, demokratik ve çoğulcu toplumlarda bir görüş aktarma yoludur ve bir suç işlenmesi söz konusu değildir" derken daha önceki çağrısının içtenlikli olduğunu kanıtlamış bulunmaktadır.

Delegelerinin oluşumu bizce olumlu olmayan şûrada, Hasan Celal Güzel'in izleyici gençlere salondan çıkmamalarını, kendilerine daha sonra söz vereceğini söylemesi de olumlu bir davranıştır.

Ancak olumluluklar burada bitiyor. Şûranın oluşum biçimini eleştiren 250 dolayındaki genç, salonda bulunan sivil polisleri protesto edip dışarı çıktıklarında, polis tarafından acımasızca dövülüyorlar, bir bölümü gözaltına alınıyor ve ancak daha sonra Ankara Valisi'nin girişimi üzerine serbest bırakılıyor.

Bu arada polis artık son zamanlarda gelenekselleşmiş davranışını yineleyerek olayları görüntülemek isteyen gazetecilere de saldırıp dövüyor.

Gençlik Şûrası sırasında meydana gelen olaylar ve bir bölüm Ankara polisinin davranışı çok dikkatle üzerinde durulması gereken bir olaydır.

Bakanın hoşgörülü davranışına, olayda suç olmadığını vurgulamasına ve Ankara Valisi'nin girişimlerine karşın olay sırasında görevli olan polisler gençlere ve gazetecilere kıyasıya saldırmışlardır. Olayın Gebze'deki karanlık baskından çok kısa bir süre sonrasına rastlaması da düşündürücüdür.

Birbirini izleyen olaylar, artık ciddi olarak uzun süredir emniyet örgütü içinde saflaşmış olan bir kısım kadroların 'devlet içinde devlet" yaratıp yaratmadıkları sorusunu gündeme getirmiş bulunuyor.

Bazı emniyet görevlilerinin, bazı polislerin bugün bakanları ve valileri bile hiçe sayarak kendi bildiklerini okumakta direnmeleri, Türkiye'nin geleceği açısından çok, ama çok ciddi tehlikelerin habercisidir.

Eğer bir bakan ile olayların meydana geldiği ilin mülki amiri vali bile, bir kısım polislerin yabanıl saldırılarını önleyemiyorlarsa, devletin güvenliği, onu korumakla yükümlü olanlar tarafından ciddi biçimde tehdit ediliyor demektir.

Polisin yürütmeye ve devletin en yüksek görevlilerine karşın, devlet içinde bağımsız, kendi başına buyruk bir güç haline gelmesi toplumu en büyük, en korku verici terörün kucağına atacak bir gelişmedir.

Önceki gün Ankara'da meydana gelen olaylar böyle bir tehlikeyle ve şimdiye dek görülmemiş boyutta bir anarşi tehdidi ile karşı karşıya olduğumuz izlenimini güçlendirmektedir.

Geceyarısı gözaltına alınan Çelenk ve Erdost gündüz çıktıkları DGM'de serbest bırakıldı

Geceyarısı operasyonu

27 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ABECE Dergisi'nde geçen 30 eylülde yayımlanan yazıları ile komünizm propagandası yaptıkları iddiasıyla DGM Savcısı **Nusret Demiral**'ın talimatıyla önceki geceyarısı gözaltına alınan avukat **Halit Çelenk** ve yayıncı yazar **Muzaffer Erdost** dün DGM sorgu yargıçlığınca serbest bırakıldılar. Yaklaşık 18 saat gözaltında tutulan Erdost ve Çelenk, tutuksuz yargılanacaklar.

Çelenk ve Erdost'un gözaltına alınmasından dün akşam üzeri serbest bırakılıncaya kadar olan gelişmeler şöyle:

— Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube'ye mensup 10 kadar polis, önceki gece saat 23.30'da avukat **Halit Çelenk**'in Bahçelievler'deki evine geldi ve Çelenk'e Ankara DGM Savcılığı'nın talimatı ile gözaltına alındığını bildirdiler. Cumhuriyet muhabiri, Ankara Emniyet Müdürü **Mehmet Ağar**'ın yurtdışında olması nedeniyle yardımcısı **Orhan Taşanlar**'ı aradı. Taşanlar, Çelenk ve Erdost'un gözaltına alınmaları için DGM'nin talimatı olduğunu, ancak hangi nedenle

gözaltına alındıklarını bilmediğini söyledi.

Çelenk'in gözaltına alınmasından sonra yoğun birtelefon trafiği yaşanmaya başlandı. Yazarımız **Uğur Mumcu**'ya gözaltına alınma nedeninin Çelenk ve Erdost'un ABECE Dergisi'nde çıkan yazılarla ilgili olduğu haberi ulaştı. Mumcu, saat 24.00'te Muzaffer Erdost'u evinden aradı. Telefon çalarken, kapı da çalındı. Erdost, Mumcu'ya polislerin geldiğini söyledi.

Erdost'un evine de Siyasi Şube'den 3 polis geldi. Erdost'a gözaltına alındığı, ancak sebebinin bilinmediği belirtildi.

Çelenk ve Erdost'un gözaltına alındığını duyan çok sayıda kişi, Ankara Emniyet Müdürlüğü, Ankara Valiliği ve İçişleri Bakanlığı'nı arayarak bilgi almak istediler. Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, Ankara Valisi **Saffet Arıkan Bedük** ve İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli**'nin ortak yanıtları, **"Uygulamanın DGM Savcısı Nusret Demiral'ın talimatı ile yapıldığı"** biçimindeydi. Savcı Nusret Demiral ise, kendisini arayanlara, **"Suç ağır cezalık"** demekle yetindi.

Bu arada bazı SHP milletvekilleri, baro yönetim kurulu üyeleri geceyarısı Emniyet Müdürlüğü'ne giderken, İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli dahil olmak üzere tüm yetkililerle konuşmalar yaptılar ve uygulamanın demokrasi ve insan hakları ile bağdaşmadığını belirttiler. Saat 04.00'te DGM Savcısı Demiral ile yaptıkları son konuşmada, **"Ben söz veriyorum, sabah DGM'ye çıkarılacaklar"** sözünü aldılar.

Bu sabah saat 10.30'da Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı bir polis ekibi, ABECE Dergisi'nin Ataç sokaktaki bürosuna geldi. Olayı yerinde izleyen Cumhuriyet muhabirleri, polis tarafından bürodan çıkarıldılar. ABECE Dergisi'ne gelen polislerin Genel Yayın Yönetmeni **Binali Seferoğlu** ile sorumlu Yazı İşleri Müdürü **Mustafa Meriç'i** aradıkları öğrenildi. Saat 11.00 sularında Genel Yayın Yönetmeni Seferoğlu gözaltına alınarak Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şubesi'ne götürüldü. Seferoğlu'na derginin 30. sayısındaki Avukat Halit Çelenk'in **"Hukuk Açısından Demokrasi"** ve İHD Ankara Şube Başkanı Muzaffer İlhan Erdost'un **"Demokrasi Demokrasi"** başlıklı yazılarının niçin yayımlandığını sordukları öğrenildi. Seferoğlu, **"Kamuoyunda saygın yeri olan iki kişinin yazılarını yayımlamakta hiçbir sakınca görmediklerini"** belirtti. Seferoğlu, daha sonra saat 13.30'da serbest bırakıldı.

Çelenk ile Erdost, dün saat 14.00'te emniyetten DGM Savcılığı'na getirildiler.

Erdost ve Çelenk'in içeriye alınmalarından sonra, daha önceden DGM Savcısı **Nusret Demiral** ile görüşen SHP milletvekilleri, Demiral'ın olaya ilişkin görüşlerini şöyle anlattılar:

"Sayın savcı, bizlere Erdost ve Çelenk hakkında ABECE Dergisi'nde yayımlanan yazılarından dolayı 20 gündür arama emri çıkarıldığını ve ancak dün akşam evlerinde bulunabildiklerini söyledi. Savcı, ayrıca polisin görevini yaptığını ve tüm vatandaşlara aynı işlemi yaptıklarını bildirdi."

DGM'deki duruşma salonuna hazırlık soruşturması olduğu gerekçesiyle sadece SHP'li milletvekilleri ile bir grup avukat alındı. Edinilen bilgiye göre, ilk sorgulamada DGM Savcısı, anayasanın 142. maddesinin 1 ve 6. fıkralarına aykırı yazı yazdıkları gerekçesiyle Erdost ve Çelenk hakkında tutuklama isteminde bulundu. Daha sonra Çelenk ve Erdost hakkında düzenlenen dosya hâkime intikal ettirildi. Bu arada Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyeleri, DGM Savcılığı'na gelerek yargıçtan işlemin çabuklaştırılmasını talep ettiler.

Yayın yoluyla komünizm propagandası yapmak savıyla gözaltına alınan Çelenk ve Erdost'un önce DGM Savcısı **Nuh Mete Yüksel** tarafından ifadeleri alındı.

Çelenk ve Erdost, daha sonra tutuklama istemi ile DGM Sorgu Yargıcı **Muhittin Mıhçak**'a ifade verdiler. Yaklaşık üç saat süren sorgulama sonrası Yargıç Mıhçak, **"yazıların eleştiri sınırlarını aşmadığını"** belirterek savcılığın tutuklama isteminin reddedilmesi kararını verdi. Yargıç Mıhçak, savcılığın karara itiraz edebileceğini belirterek Çelenk ve Erdost'u getiren güvenlik görevlileri ile kararı savcılığa iletti. Savcılıktan **"itiraz edilmeyeceği"** belirtildi.

Sorgu sırasında Avukat Halit Çelenk, DGM Savcılığı'nın söz konusu yazının hangi bölümünde komünizm propagandası unsuru bulunduğunu belirtip belirtmediğini sordu. Yargıç, yazının tümü için suçlama yapıldığını söyledi. Çelenk, 40 yılı aşkın bir süredir avukatlık yaptığını belirterek **"yazısında komünizm propagandası olmadığını"** söyledi. Yargıç, yazıda **"Türkiye'de kaba bir biçimde dikta rejimi kurulduğu"** konusundaki Çelenk'in görüşünü istedi ve **"baca"** sözcüğünü niçin kullandığını sordu. Çelenk, **"Kaba kelimesini işkenceler için kullandım"** karşılığını verdi. Yargıç, daha sonra Avukat Çelenk'e DGM'ler konusunda ne düşündüğünü sordu. Çelenk, DGM'lerin yargılamadaki yerinin tartışma konusu olduğunu söyleyerek DGM'lerle ilgili düşüncelerini ayrıntılı bir biçimde anlattı. Sorgu yargıcı, daha sonra **"Hukuk Açısından Demokrasi"** başlıklı yazısında Avukat Çelenk'in işkenceye karşı BM sözleşmesinin hükümlerine uyulmadığını ve Türkiye'de demokrasinin yerleşmediğini söylediğini anımsattı. Çelenk, **"Evet, söylüyorum"** diye yanıtladı.

Yargıcın, yazısında TCK'nın 142. maddesine aykırı davrandığını iddia etmesi üzerine Erdost **"demokrasinin ne olup ne olmadığını"** tahlil ettiğini söyledi.

Erdost Türkiye'nin demokratik düzeni savunanlar ile demokratik hak ve özgürlük isteyenlerin birbiri ile çatıştıkları ve zıtlaştıkları bir dönemden geçtiğini söyleyerek, **"Ben bu yazımda tüm sınıf ve katmanların eşit haklara sahip olmalarını, düşüncede ve örgütlenmedeki engellerin kaldırılması gereğine inanıyorum"** dedi.

Erdost ve Çelenk DGM Savcılığı kapısından çıktıktan sonra aralarında Prof. **Sadun Aren**, Prof. **Alpaslan Işıklı**, mimar **Yavuz Önen**, yazar **Uğur Mumcu** ve SHP milletvekilleri ile kucaklaştılar. Çelenk ve Erdost daha sonra, **"kendilerini yalnız bırakmayan başta SHP'li milletvekilleri olmak üzere, İHD yöneticilerine ve avukatlara"** teşekkür ettiler ve alkışlar arasında DGM Savcılığı'ndan ayrıldılar.

Kaçınılmaz Ödev

29 ekim

Bugün Cumhuriyet'in 65. yılını kutluyoruz. En büyük bayramımızın 33. yıldönümünde, 29 Ekim 1956'da gazetemizde yayımlanmış olan Nadir Nadi'nin başyazısını aynen aşağıya alıyoruz:

★

Tarihin her çağında fikir ve inançlarını cesaretle savunmasını bilen insanlar görülmüştür. Medeniyetin gelişmesi, milletlerin ilerlemesi böylelikle mümkün olabilmiştir. Cesur aydınların devamlı gayreti olmasa idi, insanı öteki yaratıklardan ayırd eden şahsiyet teşekkül edemez, toplumlar da sürü düzeninden kurtulup hürriyet düzenine yaklaşamazlardı.

Bazı menfaatleri hırpalaması pahasına da olsa, düşünce serbestliğinin topluma sağladığı eşsiz faydalar anlaşıldıkça, Batı dünyasında da hürriyet idareleri kurulup kök salmaya başladı. Bugün Cumhuriyet dediğimiz zaman, herşeyden önce, vatandaşın düşünce ve kanaatlerini cesaretle değil, fakat korkusuzca ifade edebileceği bir rejimi kastediyoruz. Madem ki fikir, insana aid temel vasıflardan biridir ve madem ki toplumun yükselmesi fikre bağlıdır, o halde düşüncenin ifadesi de bir imtiyaz veya cesaret konusu olmaktan çıkarılmalı, bir hak olarak bütün vatandaşlara tanınmalıdır. Fikir hürriyetini gerçek manası ile kabul eden ve yürüten idarelerden meşru sayılacak başlıca yasaklar, vatandaşı her hangi bir şahıs veya zümrenin baskısı altına düşmekten koruyan yasaklar olabilir. Gerek ferd, gerek toplum olarak tasavvur edebileceğimiz en tehlikeli baskı da şüphesiz vicdanları ezmeyi hedef tutan irtica baskısıdır.

Cumhuriyetimizin ilanından sonra giriştiği devrim hareketleriyle, Büyük Atatürk, Batılı anlamında bir hürriyet idaresini yurdumuzda gerçekleştirmenin temellerini atmıştı. Şimdi o mutlu başlangıcın otuz üçüncü yıldönümünü kutluyoruz. Yaşadığımız sürat asrında otuz üç yıl pek azımsanacak bir zaman parçası sayılamaz. Bu müddet içinde çevremizde ve daha uzağımızda yaşayan birçok Şark milleti uyanmış, kendilerini geçmişe mıhlayan ortaçağ geleneklerinden sıyırıp yaşadığımız yüzyıla adım uydurmaya gayret ediyor. Atatürk yürürlüğe koyduğu devrimlerle boyunduruk altında inleyen bütün Şark milletlerine örnek olmuştur. O devrimleri korumak ve ileriye doğru geliştirmek suretiyle de biz, bugün hem maddi - manevi özgücümüzü arttırır, hem de Batı ile Doğu arasında son derece müsbet, yapıcı bir rol oynayabilirdik.

Ne yazık ki demokrasiyi anlayış ve yürütüş tarzımız özlediğimiz sonuçlara, özlediğimiz hızla yaklaşmamıza engel olmaktadır. İktidar çevrelerine zaman zaman hükmeden tahammülsüzlük havası rejimi yıpratmakta, tamiri güç hatalara yol açmaktadır. Fiil ve hareketlerimiz, çok defa akıldan ziyade hislere dayanmaktadır.

Halbuki Cumhuriyet'in ilanında henüz on beşini tamamlayan çocuklar, bugün ellisine merdiven dayamış olgun adamlardır. Mecliste, hükümette, idarede, adliyede, üniversitede hür düşüncenin nimetlerinden bol bol faydalanarak yetiştirilen, uğurlarında bunca emek harcanan, kendilerine ümid bağlanan vatandaşlar vardır.

Türkiyemizi fikir ve kanaatlerin korkusuzca ifade edilebildiği hür bir ülke haline bir an önce ulaştırmak, bugün iş başında bulunan neslin kaçınılmaz ödevidir.

Bu ödevi, ihmal edersek yarınki nesiller onu başaramaz mı?

Başarmasına elbette başarır. Fakat ara yerde vakit kaybederiz. Gittikçe hızı artan medeniyet yarışında biraz daha geri kalırız. Bize ve çocuklarımıza yazık olur.

NADİR NADİ

Milli Güvenlik Kurulu ele aldı

Yerel savunma birlikleri kuruluyor

29 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Kurulu'nun önceki günkü toplantısında ele alınan **"teritoryal savunma"** ve **"mahalli savunma birlikleri"**'nin kurulmasını öngören yasa taslakları tartışma yarattı. Başbakanlıktan dün yapılan açıklamada, **"savaş sırasında topyekûn savunma kavramı içinde"** ve **"halkı yeniden teşkilatlandırarak"** oluşturulacak yeni birliklerin hareketlerinin bir emir ve komuta altında silahlı kuvvetlerle koordineli biçimde yürütüleceği bildirildi.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay, yeni birliklerin savaş halinde yurtiçi hassas bölgelerin korunmasında kullanılacağını belirterek bunların **"milis kuvveti"** olmadığını söyledi.

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel**, girişimi **"garip"** karşıladığını belirtirken eski Milli Savunma Bakanlarından **Hasan Esat Işık**, **"Korkarım birtakım kimseleri memleket içinde kullanma yoluna gideceklerdir"** dedi.

Başbakanlık tarafından dün yapılan açıklamada, **"Müstakbel savaşlarda, silahlı kuvvetlerin sınırları savunurken"** iç bölgelerde silahlı kuvvetlere yardım amacıyla **"düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu"** belirtildi. Açıklamada, **"teritoryal savunma"** olarak adlandırılan bu tür savunmayı uygulamaya sokmak için Milli Güvenlik Kurulu tarafından ilgili kurumlara görev verildiği kaydedilerek, önceki gün Çankaya Köşkü'ndeki toplantıda **"teritoryal savunma"** ve **"mahalli savunma birlikleri"** yasa taslaklarının görüşüldüğü belirtildi.

"Teritoryal savunma" ile **"mahalli savunma birliklerinin kurulmasındaki amaçlar"** ise şöyle açıklandı:

"Teritoryal savunma: Ülkemize müteveccih her türlü tehdide karşı silahlı kuvvetlerimizin dışında mevcut bütün potansiyelimizden azami şekilde yararla-

narak barışta muhtemel tehdide karşı azami caydırıcılık sağlamak, bir tecavüz vukuunda sadece cephede değil, cephe gerisinde de vatanın tüm derinliklerinde, silahlı kuvvetler dışında yurt savunmasına katkıda bulunan diğer unsurlarla birlikte topyekûn savunma kavramı içinde tüm yurt sathını etkin ve koordineli bir şekilde adım adım savunup korumak, böylece ülke bütünlüğü ve halkın güvenliğini sağlayacak ülke ihtiyaçlarına ve çağımız gereklerine uygun savunma sistemini oluşturmaktır.

"**Mahalli savunma birlikleri:** Tüm yurt sathında, Türk Silahlı Kuvvetleri ile birlikte yurt savunmasına iştirak edecek olan halkımız, ülke ihtiyaçları ve çağımız gereklerine cevap verecek şekilde yeniden teşkilatlandırmak ve teşkil edilecek unsurların harekâtını bir emir ve komuta altında birbirleri ile ve silahlı kuvvetlerle koordineli bir şekilde yürütmektedir."

Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay**, UBA aracılığıyla yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Teritoryal savunma kuvvetinde, vatandaşlardan gönüllü olanlar 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu ile nizamnamesinde belirtilen yükümlüler arasından seçilecekler, görev alacaklar. Bunların görevleri cephedeki kuvvete ilaveten yurt sathında derinliklerinde kritik tesis ve bölgelerin düşman tecavüzü ve sabotajlarına karşı korumaktadır. Bu kuvvet, bir savaş halinde teşkil edilecektir."

ERGUN'UN SÖZLERİ

TBMM Milli Savunma Komisyonu Başkanı emekli Orgeneral Recep Ergun, yeni yasa taslaklarıyla 1944 yılında çıkan "**memleket için düşmana karşı silahlı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu**"na benzer uygulamaların gerçekleşmesinin beklendiğini kaydetti.

Ergun'un işaret ettiği yasa, "**Fevkalade hallerde ve seferde havadan kıta indirimlerine, paraşütçülere ve denizden çıkarmalara ve hudutlarından sızmalara karşı o mahallin 15 kilometre çevresi içinde bulunan 16 yaşını bitirmiş ve 60 yaşını ikmal etmemiş vatandaşların ihtiyaca göre silahlı mukavemet (direniş) etmekle mükellef tutulacaklarını**" hükme bağlıyor.

DEMİREL'İN SÖZLERİ

DYP Genel Başkanı Süleyman **Demirel**, yurt çapında mahalli savunma birlikleri kurulması girişimini garip karşıladığını belirtti. Demirel, Cumhuriyet muhabirinin sorusunu yanıtlarken şöyle konuştu:

"Bundan ne amaçlanıyor anlaşılmıyor. Türk vatandaşlarına savunmada yeni yükümlülükler getirdiklerini sanmıyorum. Esasen T.C. Anayasası'na göre yeni yükümlülükler getirilmesi söz konusu olamaz. Silahlı kuvvetlerin birliğini bozacak veya silahlı kuvvetlerin emir komuta tekniğini bozacak bir önerinin de söz konusu olabileceğini sanmıyorum. Savaşta Türk vatandaşlarının yükümlülükleri bellidir. Bunun kimin tarafından organize edilip, yürütüleceği de bellidir. Belli olmayan bir şey yoktur. Türkçede kelime kalmamış gibi yabancı bir kelimeyle ifade edilen, teritoryal savunmanın da Türkiye'deki sistemin neresine sığdını anlamadım. Bir icat yapıldığını da sanmıyorum. Benim üstünde hassasiyetle durduğum konu Türk Silahlı Kuvvetleri'ne savaşta verilen görevin (tekliğinin) bozulmamasıdır.

Eski milli savunma bakanlarından **Hasan Esat Işık**, girişimi "**Geçmişten ve cumhuriyet geleneklerinden ders almamak**" olarak niteledi. Işık, daha önce de bu tür yöntemlerin kullanıldığını, ancak "**faydasından çok zararının görülerek**" Türkiye'nin güvenliğinin "**açık olarak**" Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bırakıldığını kaydetti. Işık şu görüşlere yer verdi:

"Yeni taslak çok açık değil, ayrıntıları bilmiyorum. Ancak Türkiye'nin güvenliği açık bir güce verilmiştir. Bu da Türk Silahlı Kuvvetleri'dir. Hükümetin kontrolü altındadır. Korkarım ki burada da birtakım kimseler, bunu da memleket içinde kullanma yoluna gideceklerdir. Özel Harp Dairesi'nde olduğu gibi. Özel Harp Dairesi de böyle kurulmuş, ancak daha sonra zararları ortaya çıkmıştır. Birtakım kimseler denetimleri altına almaya çalışmıştır. Bunu şöyle nitelemek mümkün: "Geçmişten ve cumhuriyet geleneklerinden ders almamak."

SUNALP'IN AÇIKLAMASI

Eski MDP Genel Başkanı ve emekli orgeneral **Turgut Sunalp**, böyle bir teşkilat düzenlenmesinde iç politikaya karıştırılmasına yol açacak açıklıklara meydan verilmemesi gerektiğini söyledi.





22.5 milyona 80 kil tablet

CELAL ÜSTER *30 ekim*

Üstlerinde dünyanın bilinen en eski yazılarının bulunduğu ve büyük bölümü Anadolu'dan çıkarılan 80 kil tabletten oluşan bir koleksiyon, 13 aralıkta Londra'da **"Christie's"** müzayede salonunda açık arttırmaya çıkarılacak. Tabletler, İsviçreli kimya profesörü **Hans Erlenmeyer**'in koleksiyonundan. Prof. Erlenmeyer 1980'lerin ortalarında ölmüş. Profesörün karısı **Marie-Louise**, elde edilecek geliri hayvanların korunmasına harcamak üzere Erlenmeyer Koleksiyonu'nu satışa çıkarıyor.

İçinde 5 bin yıllık tabletlerin de bulunduğu koleksiyonun Londra'daki açık arttırmasına British Museum, Berlin Müzesi, New York Metropolitan Müzesi, Louvre Müzesi ve Ortadoğu'daki büyük müzelerin yetkilileri de katılacaklar ve tabletleri kendi müzelerine götürmek üzere fiyat arttıracaklar. Erlenmeyer Koleksiyonu'nun toplam 750 bin sterline (yaklaşık 22.5 milyon lira) satılması bekleniyor.

Ancak bu 80 tablet arasında bir tanesi var ki bizi çok yakından ilgilendiriyor ya da ilgilendirmesi gerekiyor. Çünkü arkadaşımız **Edip Emil Öymen**'in Londra'da **"Christie's"** firması yöneticilerine doğrulattığına göre, söz konusu tabletin üst yarısı koleksiyonda, alt yarısı ise Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde.

Daha da önemlisi, sözü edilen tablet, **"çok önemli bir diplomatik mektubu"** içeriyor. Boğazköy'de bulunmuş olan ve 9.5X11X3.3 santimetre boyutlarındaki **"tablet mektup", İ.Ö. 13 yüzyıl dolayında Mısır Firavunu II. Ramses**'in karısı **Nefertari** tarafından Hitit Kralı III. **Hattuşili**'nin karısı Kraliçe **Puduhepa**'ya gönderilmiş. 25 bin sterline (yaklaşık 750 bin lira) satılması beklenen tablet, ilk kez 1923'te, kırık olan alt bölümü de 1957'de tanınmış Hititolog **Otten** tarafından okunup yayımlanmış. Mektupta, Mısırlılar ile Hititler arasındaki **"dostluk ve kardeşlik"**'ten söz ediliyor, **Parihnawa** adlı ulakla **"88 şekel ağırlığında altın mücevherat ve değerli kumaşlar"** yollandığı belirtiliyor.

"Observer" Gazetesi'nde de yer alan bu haber üzerine Ankara'daki yetkili kişilerden **"daha ayrıntılı"** bilgiler alalım diye düşündük. Bunun üzerine arkadaşımız **Günseli Önal**, Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü **Gürkan Toplu** ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü **Altın Akat**'ın bilgilerine başvurdu. Ortaya çıkan sonuç gerçekten ilginç, belki de ürkütücüydü. Çünkü Ankara'da olaydan hiç kimsenin haberi yoktu.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü Gürkan Toplu, müzedeki tablet arşivinde Mısır Sarayı'yla Hitit Sarayı arasında yapılmış resmi yazışmalara ilişkin çok sayıda tablet bulunduğunu, Londra'da satışa çıkarılacak **"yarım tablet"**'in gerçekten var olup olmadığı, varsa içeriğinin ne olduğu konusunda araştırma yapacaklarını söylüyordu. Müze Müdürü Gürkan Toplu, **"Orada açık arttırmaya çıkarılacak tabletin ne olduğunu bilmediğimiz, görmediğimiz için, hatta böyle bir tabletin varlığından dahi haberimiz olmadığı zaman, biz de şu veya bu var diyemeyiz"** diyordu.

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Altan Akat ise, müzayede konusunda kendilerine hiçbir bilgi verilmediğini, açık arttırmaya çıkarılacak tabletle ilgili haberin doğruluğunun araştırılacağını söylüyor, **"Biz buradan tableti almak için gideriz, ama belki tablet yoktur"** diyordu.

Son yıllarda **Van Gogh** gibi ressamların yapıtlarının milyarlarca liraya alıcı bulduğu, bizi çok yakından ilgilendiren kil tabletlerin ise toplam 22.5 milyon liraya satılmasının beklendiği düşünülecek olursa, böyle bir açık arttırmaya devlet olarak ya da müze olarak katılmamızın büyük güçlükler taşımadığı kendiliğinden ortaya çıkar. Çünkü ilk yazıların bulunduğu kil tabletler çok özel bir alana giriyor ve sanat yapıtlarına yatırımcı olarak yaklaşan kişilerden çok, uzmanları ve bu alanda bölümleri olan müzeleri ilgilendiriyor. Bakalım, büyük bir olasılıkla büyük bir bölümü Boğazköy kaynaklı tabletler 13 aralık günü Londra'daki **"Christie's"** salonunda satılırken, Ankara Müzesi yetkilileri de British Museum, Berlin Müzesi, Metropolitan Müzesi, Louvre Müzesi yetkilileriyle birlikte fiyat arttırma yarışına girecekler mi?

KASIM

Gelin yeni "iyi" faizi öğrenin... Genç PAMUKBANK iyi bankadır

Cumhuriyet

Gelin yeni "iyi" faizle çok kazanın. Genç PAMUKBANK iyi bankadır

65. Yıl; Sayı: 23057 — Kurucusu: Yunus Nadi — 400 TL. (KDV dahil) 1 Kasım 1988 Salı

Şekere yüzde 26, kömüre yüzde 12 zam geldi, Tekel'in yüzde 80'lik zammı onay bekliyor

Zam furyası

Aylık beslenme ekimde 264 bin 360 liraya çıktı

Mutfak sınır tanımıyor

Dört kişilik ailenin aylık mutfak harcaması ekim ayında yüzde 5.1 artarak 264 bin 360 liraya çıktı.

Etin ortalama kilo fiyatı ilk kez 6 bin liraya çıkarken, zeytinin kilosu 5 bin lira oldu.

Ekonomide

Türkiye Şeker Fabrikaları'nın yaptığı yüzde 26 oranında zamla toz şekerin kilosu 400 liradan 500 liraya, kristal küp şekerin kilosu da 525 liradan 660 liraya yükseltildi.

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ithal kömüre yüzde 12 zam yaptı. Tonu 112 bin lira olan ithal kömürün fiyatı 125 bin liraya çıkarıldı.

Ekonomi Servisi — KİT'ler yeni zam furyasını başlattı. Türkiye Şeker Fabrikaları şekere yüzde 26 zam yaparken, Ankara'da Büyükşehir Belediye Başkanlığı kömürün ton fiyatını yüzde 12 artırdı. Şekerin kutuda kilo fiyatı 525 liradan 660 liraya, kömürün ton fiyatı da 125 bin liraya yükseldi. Tekel'in yapmayı düşündüğü yüzde 80'lik zam için ise hükümet onayının beklendiği belirtiliyor.

Resmi Gazete'de yer alan tebliğin yayımlanmasından sonra bugün saat 07.00'den itibaren yeni fiyattan şeker satışlarına başlanacak. Yayımlanan tebliğe göre kristal toz şekerin kilo fiyatı yüzde 25'lik artışla 400 liradan 500 liraya, bez torbada küp şekerin kilo fiyatı 515 liradan 645 liraya; kutuda küp şekerin kilo fiyatı da 525 liradan 660 liraya yükseltildi. Böylece yılbaşından bu yana yapılan toplam iki zamla şekerin kilo fiyatı yüzde 57'lik zamla 420 liradan 660 liraya çıktı.

Ankara'da ise Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın aldığı kararla ithal kömürün ton fiyatı 112 bin liradan 125 bin liraya çıktı. Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Altınsoy hava kirliliğini önlemek için ithal edilen kömürün tonunun 170 bin liraya mal olduğunu bildirerek "İthal kömürün 200 bin lira civarında satılması gerekiyor. Ancak biz devletin desteği ile diğerlerinden ucuza satıyoruz. Devlet ton başına 45 bin lira sübvansiyon uygulamaktadır. Eğer sübvansiyon miktarı 45 bin liradan 55 bin liraya çıkarılırsa sorunu bundan sonraki aylarda kömürde fiyat artışına gitmeyiz" dedi.

Bu arada Tekel'in, planladığı zamlar için hükümetin onayını beklediği belirtiliyor. İzmir Cumhuriyet Ege Bürosu'nun haberine göre Tekel tarafından üretilen sigara ve alkollü içkilere yapılması düşünülen yüzde 80'lik zammın hükümet onayını beklediği kaydedilirken, zamların açıklanmamasının parasal önlemler ve borçe hazırlığı nedeniyle beklenildiği öğrenildi. Tekel'den bir üst düzey yönetici "Zamlara gerekçe hazırdı. Ancak son parasal önlemler bu (Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

EKMEK, 29 İLDE ZAM GÖRDÜ Ekonomide



ÖRGÜT YOK — Semra Özal'a mektup yazdığını doğrulayan Kartal Demirağ, mektuptaki "Örgütümüz sizi ve ailenizi yok etmeyi amaçlıyor" sözleri hatırlatılınca, "Örgüt herhangi bir örgüt değildir. Bunu ben uydurdum. Gözdağı vermek için" dedi. (Fotoğraf: Rıza Ezer)

Kartal Demirağ ısrarlı:

Suikastta yalnızdım

Başbakan Turgut Özal'a suikast girişiminde bulunan Kartal Demirağ'ın yargılanmasına başlandı. Demirağ, "Tek amacım af çıkmasıydı. Şu anda üzüntü duymaktayım. Başbakan'dan özür dilerim" dedi. Suikastçı, Semra Özal'a mektup yazdığını doğruladı, tabancadaki 3. kurşunu kendisine sıkmak istediğini söyledi. 8. Sayfada

Davos süreci

Atina ile farklı yaklaşım

Papandreu'nun "Türk-Yunan Siyasi Komitesi'nin görevini hemen hemen bitirdiği" sözlerine karşın, Dışişleri Sözcüsü Batu, bundan sonraki toplantılarda sorunların özüne inileceğinin umut edildiğini belirtti. 13. Sayfada

Kesin kanıtlar bulundu

İtalya'ya varil davası açılıyor

Çevre Genel Müdürü Evirgen, Karadeniz kıyılarına vuran zehirli varilleri İtalyanların attığının kesin olarak belirlendiğini, yakında dava açılacağını söyledi.

SEMRA SOMERSAN

SİNOP — Başbakanlık Çevre Genel Müdürü Muzaffer Evirgen, Karadeniz kıyılarına vuran zehirli varilleri İtalyanların attığının kesin olarak belirlendiğini söyleyerek önümüzdeki günlerde uluslararası platforma dava açılacağını bildirdi.

TBMM Çevre Komisyonu üyesi milletvekilleri, Çevre Genel Müdürlüğü yetkilileri ve Federal Alman 2 uzmanın katıldığı inceleme gezisi, önceki gün Sinop'ta sona erdi. İncelemelere Çevre Genel Müdürü Muzaffer Evirgen, Devlet Bakanı Adnan Kahveci'nin özel danışmanı Sabire Erdoran, SHP milletvekilleri Özer Gür- (Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Waldheim Senaryosu

ANKARA — Bir ziyaretten dolayı hükümetlerin "rahatsızlık" duyması hemen her ülkede zaman zaman gündeme geliyor. Ancak Türkiye'nin bir ziyaret nedeniyle rahatsızlık duyması, sanırız uzun yıllar sonra ilk kez gerçekleşiyor (Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

WALDHEIM GELİYOR 15. Sayfada

Teritoryal savunma sistemine aykırı davrananlara hapis cezası

Yılda 9 gün askerlik

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Ayrım Sürdükçe

ANKARA — Teritoryal ve mahalli savunma birlikleri ile ilgili hazırlıkların resmi açıklama ile kamuoyuna duyurulmasını Cumhurbaşkanı Evren emretmiş. Başkanlığın yaptığı MGK'da konu dört başı mamur görüşüldüğüne göre ilk bakışta bu buyruk olağan gelebilir.

Ne var ki konu üzerinde duyarlı olduğu gözlenen (Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan, teritoryal savunma ve yerel savunma birliklerinin iç güvenliğe yönelik çalışma yapmayacaklarını söyledi. Vuralhan, birliklerin özel bir istihbarat birimlerinin de olmayacağını belirterek "istihbarat bilgileri, Jandarma Genel Komutanlığı ile devletin yasal örgütlerinden sağlanacaktır" dedi.

EVREN DEĞER

ANKARA — Milli Savunma Bakanlığı, teritoryal savunma ve mahalli savunma birliklerine ilişkin yasa uyarınca yerine getirilmesi gereken yükümlülük ve alınacak önlemlerle ilgili hususlara aykırı hareket edenlere Seferberlik ve Savaş Hali Yasası uyarınca 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verileceğini bildirdi. Bakanlık eğitim ve tatbikat amacıyla çağrılan yükümlülerden yasaya aykırı davranışta bulunanlara da 1 aydan 6 aya kadar hapis cezası verileceğini açıkladı.

Bu arada MSB'den dağıtılan "bilgi notunda", birliklerde görev alacak yükümlülerin her yıl 9 gün eğitim yapacağı, tatbikatlarda ise bu sürenin Bakanlar Kurulu kararıyla 15 güne kadar uzatılacağı kaydedildi. Ayrıca kamu ve özel kurum veya kuruluşlarda çalışanlar eğitim ve ortak tatbikatlarda ücretli izinli sayılacak. Bunların dışında kalanlara ise asgari ücret üzerinden ödeme yapılacak. Teritoryal savunma birlikleri savaş halinde Genelkurmay Başkanlığı'nın emrine girecek. Tasarı yasalaştığı takdirde teritoryal birliğe tahsis edilen silah, araç ve gereci çalan, satan veya gizleyenlere 1 seneden 8 seneye kadar hapis cezası "harp ve hürriyet hallerinde" 1 aydan 1 seneye kadar hapis cezası verilecek. Bu birliklerde görev alacakların kullanım (Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

ECEVİT: YEREL SAVUNMA DEMOKRATİK DENETİME AÇIK OLMALI 13. Sayfada

İsrail'de 2.4 milyon seçmen sandık başına gidiyor

Peres mi, Şamir mi?

İsrail'de bugün yapılacak seçimlere 27 parti katılıyor. 2.4 milyon seçmen İsrail parlamentosu Knesset'in 120 üyesini belirleyecek. Son kamuoyu yoklamaları Likud ve İşçi Partisi'nin başabaş gittiğini gösteriyor.

Dış Haberler Servisi — İsrail'de bugün 2.4 milyon seçmen İsrail parlamentosu Knesset'in 120 üyesini belirlemek üzere sandık başına gidiyor. Seçimlere 27 parti katılıyor. Ortadoğu barış süreci ve işgal altındaki toprakların geleceği üzerinde önemli etkilerde bulunması beklenen İsrail seçimlerinde Likud ve İşçi Partisi arasında çetin bir oy mücadelesi yaşanacak. Kamuoyu araştırmaları, çeşitli eğilimlerden 25 küçük partinin Knesset'te yaklaşık 40 sandalye kazanacağını gösteriyor. Araştırmalara göre, geri kalan üyelikler Likud ve İşçi Partisi arasında yaklaşık oranlarda paylaşılacak.



PERES — İtimlı



ŞAMİR — Tavız yok

İsrail'de dün günün konusu Batı Şeria'nın Jeriko kentinde bir otobüse atılan yangın bombası sonucu 4 İsraillinin ölmesiydi. Seçimlere iki gün kala meydana gelen olay İsrail kamuoyunda büyük tepki yarattı. İsrail Dışişleri Bakanı ve İşçi Partisi'nin lideri Şimon Peres ile Başbakan ve Likud Partisi'nin lideri İzak Şamir saldırıyı kınadılar. Şamir, saldırgan Filistinlilere ezici bir darbe indirileceğini söyleyerek, "Bu eyleme katılan herkes bilmelidir ki, istedikleri yol kendilerine felaket getirecektir" dedi. Peres ise, ordunun saldırganları yakalayacağını söyleyerek, "Bütün ulus, acı ve kızgınlık içinde birleşmiştir" şeklinde konuştu. (Arkası Sa. 15, Sü. 2'de)

PARTİLERİN GÖRÜŞLERİ 15. Sayfada





BEKLEYİŞ VE GÖZALTI — 70 dolayındaki tutuklu ve hükümlü yakını, cezaevlerindeki baskıların sona erdirilmesi ve "ağustos genelgesi"ni protesto etmek için Meclise geldiler ve ANAP Grup Yönetim Kurulu salonunda Adalet Bakanı Mehmet Topaç'la görüşmek için 5.5 saat beklediler. Bu sırada Mecliste grubu bulunan 3 partinin yöneticileri tutuklu yakınlarını ikna etmeye çalıştılar. SHP'lilerin de araya girmesiyle polis kordonunda 5'er 5'er Meclisi terk ettiler. Ancak Meclisten uzaklaştıktan sonra yollarda yaka paça gözaltına alındılar. (Fotoğraflar: Rıza Ezer — AA)

Tutuklu yakınları Mecliste direndi

Cezaevlerindeki baskıların sona erdirilmesi ve "ağustos genelgesi"nin kaldırılmasını isteyen 70 dolayındaki tutuklu ve hükümlü yakını, geldikleri Meclisteki ANAP Grup Yönetim Kurulu salonunda üç partinin çabasına karşın 5.5 saat direndi. Tutuklu ve hükümlü yakınlarının polis kordonu altında Meclisi terk etmelerinden sonra yaklaşık 20 kadarının gözaltına alındığı bildirildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cezaevlerindeki baskıların sona erdirilmesini ve halen yürürlükte bulunan "1 ağustos genelgesi"nin kaldırılmasını isteyen aralarında TAYAD üyelerinin de bulunduğu 70 dolayında tutuklu ve hükümlü yakını dün Mecliste direniş yaptı. SHP ve ANAP'lı yöneticilere sorunlarını anlatan tutuklu yakınları, daha sonra Adalet Bakanı Mehmet Topaç'la Mecliste görüşmek istedi. Ancak, bu görüşmede ısrar eden tutuklu yakınları, ANAP Grup Yönetim Kurulu salonunda yaklaşık 5.5 saat süren bir oturma eylemi yaptılar. Direnişe daha sonra son veren aileler, Meclis kapısında polis kordonu ile karşılaşınca SHP'liler ile güvenlik görevlileri arasında sert tartışmalar oldu. Meclisten ayrılan tutuklu ve hükümlü yakınlarından bir bölümü bu kez yolda gözaltına alındı. Bunların sayısının 20'nin üzerinde olduğu, araçlara binmek istemeyen bazı bayanların da saçlarından zorla sürüklendiği görüldü. Meclisteki direniş sırasında ise iki kadın fenalaşarak hastaneye kaldırıldı.

Cezaevlerindeki baskıları TBMM'de grubu bulunan siyasi (Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

CEZAEVLERİNDE SANCI DORUKTA 8. Sayfada

Halkevleri genel kurulu

İnönü: Çeşitli fikirlere hoşgörü

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Halkevleri'nin 10. Olağan Genel Kurultayı'nda konuşan SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Halkevleri'nin birinci amacının, halka demokrasiyi benimsetmek olması gerektiğini söyledi. Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıldız da Halkevleri'nin karanlık günleri geride bırakarak üçüncü diriliş dönemini yaşadığını be- (Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Sirkeci'de 2 şirketin bürosuna baskın

100 milyonluk soygun

Emniyet Müdürlüğü'ne 100 metre uzaklıktaki Altın Han'ın 5. katındaki 2 şirketin bürosuna giren silahlı 4 kişi, içerdeki iki kişiyi bağlayıp eter koklattıktan sonra kasadaki 40 bin dolar, 6 bin mark ve 5 milyon TL ile 17 [illegible] alarak kaçtılar. 7. Sayfada

İsrail Seçimleri...

İsrail'de bugün genel seçimler yapılıyor. Sandıktan hangi parti çıkacak? Şimon Peres'in İşçi Partisi mi, İzak Şamir'in Likud'u mu? Sorunun yanıtı yalnız İsrail'de değil, hem bölgedeki hem de bölge dışındaki birçok diplomatik odakta ilgi ve merakla bekleniyor. İsrail seçimleri, belki de ilk kez sadece bu ülke için değil, aynı zamanda tüm Ortadoğu açısından büyük önem taşır hale gelmiştir.

Bu durumun temelinde, iktidar için yarışan iki partinin "barış" konusuna bakışlarındaki büyük farklılık yatıyor.

Rakibine göre daha esnek bir çizgi izleyen Peres'in İşçi Partisi:

— *"Toprak karşılığı barış"* politikasını savunuyor, Batı Şeria ile Gazze Şeridi'nde *"Arap nüfusun çoğunlukta olduğu"* bölüm- (Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Lenin Tersanesi'ne kilit** *Polonya hükümetinin verimsizlik nedeniyle kapatma kararı alması ülkede şok etkisi yarattı, gerginliği tırmandırdı.* 3. Sayfada

■ **Cenevre'de barış arayışı** *İran ve Irak dışişleri bakanları görüşmelerin yeni turunda bir araya geldi.* 3. Sayfada

■ **Türkiye düşünce hakkını çiğniyor** *Uluslararası PEN Genel Sekreteri Alexandre Blokh, düşünce özgürlüğünü yaşayan 25 ülke arasında Türkiye'nin olmadığını söylüyor.* 4. Sayfada



■ **İzin verilen ve verilmeyen düşünceler** *Gün geçmiyor ki bir kitap toplatılmasın, bir film yasaklanmasın.* 4. Sayfada

■ **Hayali ihracatta 2 tutuklama** *DGM Savcılığı, yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Ulucan ve Berber Yaşar ile eski Malatyaspor Başkanı Turan Çevik'in yakalanmasını istedi.* 7. Sayfada

■ **Romen antrenörden iltica isteml** *Romanya Eskrim Milli Takımı'nın bayan antrenörü Doiana, Ankara'da iltica talebinde bulundu.* 15. Sayfada

■ **YÖK, akademik düzeyi düşürdü** *"Özerklik tartışması" altında ülkenin geleceğini tehdit eden acı bir gerçek gizleniyor.* Arka Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Para-Militer...

"Teritoryal" bir yabancı sözcük. İngilizcede "belirli bir kara parçası" anlamına geliyor. Sözcük kökenine bakarsanız, "teritoryal", Amerika'da devlet yönetimine girmemiş, ancak ABD tarafından yönetilen bölgeler anlamında da kullanılıyor.

"Para-militer" yarı askeri birlikler için kullanılan bir kavramdır. "Milis" savaş sırasında orduya yardımcı olmak üzere top- (Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Demirağ: Suikastta yalnızdım

1 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'a suikast girişiminde bulunan **Kartal Demirağ**, **"Hiçbir kuruluştan veya örgütten yardım almadım. Tek başıma yaptım"** dedi. Demirağ, Başbakan Özal'ın inançlı ve iyi insan olduğunu söyleyerek, **"Kendisinden özür dilerim"** diye konuştu.

Kartal Demirağ'ın yargılanmasına dün Ankara DGM'de başlandı. Demirağ'ın dünkü duruşmada sağlıklı ve sakin olduğu dikkat çekti. DGM Savcı Yardımcısı **Tevfik Hancılar**'ın 44 sayfa tutan iddianameyi bölümler halinde okumasından sonra, Demirağ'ın sorgulanmasına geçildi.

Mahkeme Başkanı **Vehbi Benli**'nin olayla ilgili günü tekrar anlatmasını istemesi üzerine Demirağ, suikast günü ile ilgili konuşmak istemediğini belirterek, **"Bu konuya tekrar girmek istemiyorum"** dedi. Demirağ, hiçbir kuruluş, örgüt ve kişiden yardım ve telkin almadığını ileri sürerek, **"Suçu tek başıma işledim"** dedi. Demirağ, iddianamede yer alan ifadelerine ekleyecek birşey olmadığını ifade ederek, **"Benim amacımın tek nedeni, bir af çıkmasıydı. Şu anda üzüntü duymaktayım"** dedi.

SEMRA ÖZAL'A MEKTUP

Başbakan Turgut Özal'ın eşi **Semra Özal**'a mektup yazdığını doğrulayan Kartal Demirağ'a mahkeme başkanı, mektupta **"Örgütümüz, sizi ve ailenizi yok etmeyi amaçlıyor"** cümlesinin yer aldığını anımsatması üzerine Demirağ, **"Örgüt herhangi bir örgüt değildir. Bunu ben uydurdum. Gözdağı vermek için"** yanıtını verdi.

Hayati İpek'e ait nüfus cüzdanında değişiklikleri kendisinin yaptığını söyleyen Demirağ, Cumhuriyet Savcısı'na verdiği ilk ifadesinde, gazeteci-yazar **Uğur Mumcu**'yu öldürmeyi, bir kuyumcu dükkânı soymayı düşündüğünün belirtilmesi üzerinde şöyle konuştu:

"Çoğunda gerçek payı var. Ancak bazı ilave ve düzeltmeler yapmak istiyorum. 16-17 yaşlarında kendimi anarşik olayların içinde buldum. 1980 yılına kadar bu olayların etkisi altından kurtulamadım. Cezaevindeki kötü yaşam şartları beni etkiledi. Psikolojik bunalım içine düştüm ve o maksatla kaçtım. Başbakana suikast fiilini bu maksatla gerçekleştirdim. İfademde belirttiğim gibi Başbakana ateşten sonra 3. kurşunda silahım tutukluk yaptı."

İddianamede Kartal Demirağ'a **Kemal Horzum**'un adamı olarak belirtilen **Osman Atay**'ın telkin etmesi ve **"Sen büyük işlerin adamısın. Buralarda çürüyorsun"** şeklinde ifadesinin hatırlatılması üzerine Demirağ şöyle konuştu:

"Osman Atay'ın bu olayda hiçbir suçu yok. İfademi değiştirmek istiyorum. Atay sadece beni ziyarete gelmiştir. Özal'ın affa karşı olduğu telkinleri beni etkiledi. Atay bana 'eylem yap' **diye telkinde bulunmadı."**

Dinleyicilerin bulunmadığı duruşmada, müdahil avukatı **Mehmet Yaşar Sevük**'ün, mahkemeye bu konuda dilekçe vermediği için mahkeme başkanı tarafından müdahilliğinin kabul edilemeyeği belirtildi. Sevük de, müdahil avukatlığını kısa bir zaman önce aldığını, onun için de dilekçe veremediğini belirtti. Duruşmada Kartal Demirağ'ı savunan avukat bulunmuyor.

AKLİ DENGESİ YERİNDE Mİ?

Mahkeme, sanık Kartal Demirağ'ın saldırı girişiminde bulunmadan önce kaldığı cezaevinde ve saldırı gününde psikolojik dengesinin bozuk olduğunu belirtmesi üzerine, Demirağ'ın akli dengesinin Numune Hastanesi Sağlık Kurulu'nca tespit edilmesine karar vererek duruşmayı 23 Kasım 1988 tarihine erteledi.

Duruşmanın öğleden sonraki bölümünde 8 tanık dinlendi. Tanıklardan olay günü Başbakan Turgut Özal'a saldırı girişiminin yapıldığı Atatürk Spor Salonu'nda görevli bulunan Sabah Gazetesi muhabirleri **Turgay Esmer** ve **Bülent Eşkinat**'ın sanık Demirağ'ı 8.30 ile 9.00 saatleri arasında yanında kısa boylu, atletik yapılı ve kot pantolonlu bir kişiyle beraber olduklarını gördüklerini söylediler. Mahkeme Başkanı, Demirağ'a yanındakinin kim olduğunu ve salona saat kaçta geldiğini sordu. Demirağ, önceki ifadesinde olduğu gibi yine salona 8.30'da değil, 11.30'da geldiğini ve yanında kimsenin olmadığını söyledi.

Mahkeme, dünkü duruşmada dinlenen 8 tanığın dışında geriye kalan 93 tanığın saldırının direkt görgü tanığı olmadığı gerekçesiyle **"dinlenmelerine gerek olmadığı"** kararını verdi.

ONBİRİNCİ AY..

KASIM, YILIN ONBİRİNCİ AYIDIR VE OTUZ GÜNDEN OLUŞMAKTADIR. BATI DİLLERİNDEKİ ADI, LATİNCE "NOVEM" YANİ "DOKUZ"DAN KAYNAKLANMAKTADIR. (İNGİLİZCEDE NOVEMBER, FRANSIZCA VE İTALYANCADA NOVEMBRE) BUNUN NEDENİ, MARTLA BAŞLAYAN ESKİ ROMA TAKVİMİNİN DOKUZUNCU AYI OLUŞUYDU. ROMA SENATOSU BU AYI, İMPARATOR TİBERİUS'UN ADIYLA ANMAK İSTEMİŞ, ANCAK O, ÖNERİYİ REDDETMİŞTİ. "HER AYI BİR İMPARATORA AYIRIRSANIZ, ONÜÇÜNCÜ İMPARATOR NE ALACAK?!" DEMİŞTİ.



KASIM ADI, TÜRKÇEYE ARAPÇADAN GELMİŞTİR. "BÖLEN, AYIRAN" ANLAMINDADIR. ESKİ ADI, TEŞRİNİ SANİDİR. ESKİLER, YILI, KASIM VE HIDIRELLEZ DİYE İKİYE AYIRIRDI. RUZ-I KASIM DENEN 8 KASIMDA İLK BÖLÜM BAŞLAR, 6 MAYISA DEĞİN SÜRERDİ. İKİNCİ BÖLÜM İSE BU TARİHTE BAŞLAYAN HIDIRELLEZDİ. DİLİMİZDE KASIMLA İLGİLİ ATASÖZLERİ AZ DEĞİLDİR. İŞTE BİRİ: "KASIM LODOSU GİBİ İNSANIN BEYNİNDE PATLIYOR." BU DA DENİZCİLERDEN: "ALTMIŞINDA YAT, YETMİŞİNDE KALAFAT, SEKSENİNDE SUYA AT, DOKSANINDA DONAT, YÜZDE YÜZ, KASIM YÜZELLİ, YAZ BELLİ."

Başyazarımız Nadir Nadi onur yazarı

Kitap fuarı açılıyor

4 kasım

Kültür Servisi — 7. TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı, bugün saat 16.00'da Tepebaşı'ndaki TÜYAP İstanbul Sergi Sarayı'nda düzenlenecek basın tanıtımıyla açılıyor. Kitap fuarının açılış töreninde TÜYAP murahhas üyesi **Bülent Ünal**, Frankfurt Kitap Fuarı Müdürü **Peter Weidhaas** ve Devlet Bakanı **Adnan Kahveci** birer konuşma yapacaklar.

Fuara bu yıl 5'i yabancı olmak üzere toplam 103 kuruluş katılıyor. Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı'nın da katkısıyla Alman Kitapçılar ve Yayıncılar Birliği Sergi ve Fuar Şirketi-Frankfurt Kitap Fuarı, TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'nda **"Federal Almanya'dan Kitaplar"** sergisi düzenliyor.

13 kasıma kadar sürecek olan 7. TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı kapsamında gerçekleştirilen **"Federal Almanya'dan Kitaplar"** sergisi dolayısıyla Federal Almanya'da yaşayan yazar **Zafer Şenocak**'la şair **Zehra Çırak**, Alman oyun yazarı **Tankred Dorst** ve romancı **Christian Delius** fuarın konuğu olacaklar.

7. TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'nın onur yazarı, başyazarımız **Nadir Nadi** 80 yaşına basan ve ülkemizin ve basınımızın çağdaşlaşması ve demokrasiye kavuşması yolunda yarım yüzyıldır emek veren Nadir Nadi'ye, 11 kasım cuma günü saat 11.00'de evinde düzenlenecek bir törenle plaketi verilecek. Aynı gün saat 15.00'te de TÜYAP İstanbul Sergi Sarayı Konferans Salonu'nda **Yaşar Kemal** ve **İlhan Selçuk**, Nadir Nadi ile ilgili birer konuşma yapacaklar. Öte yandan, araştırmacı **Alpay Kabacalı**'nın TÜYAP Fuarı kapsamında hazırladığı **"Sekseninci yaşında Nadir Nadi"** adlı kitap da yayımlandı.

Bu yıl fuarın yabancı konuklarının büyük bir bölümü de Yunanistan'dan geliyor. TÜYAP'ın Türk-Yunan dostluğuna kültürel açıdan katkıda bulunmak amacıyla davet ettiği romancı **Dido Sotiriyu**, şair **Nikiforos Vrettakos** ve tarihçi Prof. **Nikos Svoronos**'un yanı sıra İsviçreli öykücü **Maja Beutler** ve Sovyet Türkolog ve biyografik roman yazarı **Rady Fish** de fuara katılacaklar.



Avrupa'nın atıkları 'katı yakıt' diye sokulamayınca, varillerle Karadeniz'e atıldı

'Zehirli çöp' oyunu

NECDET DOĞAN *6 kasım*

Türkiye Batı Avrupa ülkelerinin çöp deposu mu olacak?

Bu yılın başından beri gazetelere yansıyan gelişmeler, böyle bir tehlikenin varlığını gösteriyor. Önceleri Türkiye'ye yasal yollardan girmeyi deneyen sanayi atığı ithal çöpler, ağustos ayının başından beri bir çeşit korsanlığa döndü. Kim tarafından ve ne zaman bırakıldığı bilinmeyen içi kimyasal zehirli atık dolu variller, Karadeniz kıyılarını büyük ölçüde kirletti, halk arasında tedirginlik ve paniğe neden oldu.

Devlet, yasal yollardan ülkeye giriş yapmaya kalkan ithal çöplerin sınırları geçmesini engellemeye çalışırken denizin ortasına bırakılan varillere karşı hiçbir şey yapamıyor. Geçen hafta İtalya kaynaklı olduğu

kanıtlanan variller için Türkiye şimdi delil topluyor. Eğer yeterli kanıt bulunabilirse İtalya'da kurulu bazı firmalar aleyhine davalar açılacak.

"İthal çöp"'ün kamuoyuna mal olduğu günden bugüne kadarki öyküsünü aşağıda bulacaksınız.

BANDIRMA'DA İLK SİNYAL

Cumhuriyet Bandırma muhabiri **Basri Atılganer**'in küçük bir haberi 1987'nin son günlerinde gazetemizde yer aldı. Haberde, Bandırma Belediyesi'ne Federal Almanya'nın Essen eyaletinde bir firmanın çöp satma, daha doğrusu verme girişiminde bulunduğu duyuruluyordu. Sonra bu haberin ayrıntısını arkadaşımız **Semra Somersan** 4 Ocak 1988 tarihli gazetemizde yazdı. **"Alman çöpüne Türkiye'de yer aranıyor"**du. Almanya'nın Heidelberg kentinde bulunan VAU-Pratik Çevre Araştırmaları Birliği isimli dernek, belediyeye **"masum bir öneri"** de bulunmuştu. Belediye Alman çöplerinin depolanması karşılığı, Bandırma Belediyesi'nin kendi çöplerini de koyabileceği modern, bilgisayarlı bir çöp deposu yapmayı önerdi.

VAU, daha önceki teklifinde aynı Alman çöplerini Bandırma Belediyesi'ne deniz doldurma malzemesi olarak önermiş, ancak bilim adamlarının, bunun denizi kirleteceğini söylemeleri üzerine önerisini geri almıştı.

Öneri ilk bakışta iyiydi. Ama Bandırma Belediye Başkanı Hasan Sur şunları da söylüyordu:

"Çöplerin çok zehirli olanlarının tonundan 350, az zehirli olanlarının tonundan 150 mark alacağız. Bu tesislerde arıtılacak sanayi atıklarından yol yapımı için asfalt ve suni parke malzemesi üretilecektir."

Ancak çöp ithalatına tepkiler büyük oldu. Bandırma Belediye Meclisi oybirliği ile **"Dış ülkelerden gelecek çöpe hayır, Bandırma'daki çöpler için dışarıdan gelecek teknolojiye evet"** diyen bir karar almak zorunda kaldı.

ISPARTA'DAKİ BOMBA

Bandırma'ya ithal çöp tartışması sürerken Isparta'taki Göltaş Çimento Fabrikası'nda **"çöp bombası"** patladı. F.Almanya'dan Göltaş'a eylül 1987'de deneme amacıyla 35 ton, aralık 1987'de de 1581 ton **"ithal çöp"** geldiği ortaya çıkarılıyordu. Arkadaşlarımız **Semra Somersan** ve **Bülent Ecevit**'in 18 Ocak 1988 günü yayımlanan haberlerinde çöplerin **"katı yakıt"** adı altında ithal edildiği, 25 aralık günü Panama bandıralı bir gemi ile Antalya Limanı'ndan Türkiye'ye sokulduğu belirtiliyordu.

Göltaş'taki çöpler çok tartışıldı. Firmanın tonu 10 marktan ithal ettiği Alman çöpünün, yapılan inceleme sonunda çevreye ve insan sağlığına zararlı olduğuna karar verilmişti. Çıkan sert tartışmalar sırasında Isparta Valiliği'nce Göltaş'a önce 27 mayısa, sonra 27 hazirana, daha sonra da 27 temmuza kadar **"geri gönderme süreleri"** veriliyordu. Devlet Bakanı **Adnan Kahveci** fabrikayı **"elektriklerini keserek"** cezalandıracaklarını söylüyordu. Göltaş pes edince bigbag diye adlandırılan büyük naylon çuvallara doldurulan ithal çöpler yaklaşık 9 ay sonra geldikleri gibi geri döndüler.

Artık ülkemiz toprakları üzerinde varlığı bilinen yabancı çöplerin ne olacağı sorusu sorulmaya başlamıştı. Acaba başka yerlere de gelen ya da getirilmeye kalkışılan çöp var mıydı?

İpuçları değerlendiriliyordu. 25 Şubat 1988 tarihli Cumhuriyet'te arkadaşımız **Mustafa Balbay**'ın **"Almanya'dan hurda akü geldi"** haberi yayımlandı. İzmir Karabağlar'da kurulu Avcı Kurşun Fabrikası'nın ithal ettiği hurda akü ve piller, 18 Şubat 1988'de İsrail bandıralı **Helena Waller** gemisi ile İzmir Limanı'na gelmişti. Kurşun fabrikasının getirttiği aküler daha önce TIR'larla taşınıyordu. Son seferde gemi kullanılmış ve gemi 35 tonluk yükünü İsrail'den yüklemişti. Hurda aküler zararlıydı, **"felç"** yapıyordu. Ama varsın olsundu. Ucuz hammaddeydi.

BÜYÜKTEMİZ SAHNEDE

Kütahya'da lüks bir büro tutup ticarete başlayan Büyüktemiz İthalat-İhracat Dahili Ticaret ve Pazarlama Şirketi'nin adı ilk kez **"Tavşanlı ilçesine trafo fabrikası kuracağım"** deyince duyulmuştu. Büyüktemiz'in 1987'de İsviçre'deki Faktum grubu ile ilişki kurarak Alman EVA şirketine ulaşması aynı yıl içinde olmuştu. Arkadaşımız **Enis Berberoğlu** 26 Şubat 1988'de yayımlanan haberinde şöyle diyordu:

"1952 yılından bu yana Fransa'ya 'özel çöp' ihraç eden, bu alanda Almanya'nın tanınmış şirketleri arasında sayılan EVA Büyüktemiz şirketine bin ton dolayında 'çimento fabrikalarında yakılacak' **halojen içeren** 'özel çöp' **satışı konusunda olumlu yanıt verdi. Varılan ön anlaşma uyarınca EVA, söz konusu çöpler için Türk şirketinden bedel almayacak, tam tersine miktarı açıklanmayan bir ücret ödeyecekti."**

Büyüktemiz çöp ithali için izin aldığını öne sürüyordu. Ama Baden Württemberg eyaleti Çevre Bakanlığı, Isparta Göltaş örneğinde kopan kıyameti düşünerek Yeşil milletvekillerinin girişimi ile projeye dikkatle bakıyordu. Haklı da çıktılar. Bu girişim duyulduktan sonra Büyüktemiz'in belediye encümeninden fabrika yeri diye izin aldığı 23.9.1987 tarih ve 39-510 sayılı kararı, **"eyalet parlamentosunun kararı"** diye, tercüme ettirdiği, 21.9.1987 tarihli izin kâğıdığında ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı değil T.C. Sağlık Bakanlığı antenini kullandığı rapordaki imzaların sahte olduğu anlaşılmıştı.

Kütahya muhabirimiz **Ali Kehribar**'ın görüştüğü Tavşanlı Belediye Başkanı **Fevzi Coşkun**, **"Bize trafo dediler, kesinlikle çöp diye bir şey duymadık, kandırıldık, bu tesisi ilçemize sokmayız"** diyordu. Anlaşmalar iptal edildi.

Firmanın kâğıt üzerinde sahibi **Semra Büyüktemiz** olarak görülüyordu. Ama işleri yürütenler, anlaşmaları sağlayanlar eşi üsteğmen **Mehmet Büyüktemiz** ile kardeşi **İsmail Büyüktemiz**'di. İsmail yurtdışındaki bağlantıları da sağlıyordu.

AL KARA MEH GEMİSİ

Karadeniz Ereğli muhabirimiz **Nihat Can**'ın 11 haziran günü yayımlanan **"Ereğli'de kuşkulu gemi"** haberinde 5 mayıstan beri limanda bekleyen Ürdün bandıralı **Al Kara Meh** adlı geminin radyasyonlu atık taşıdığı söylentilerinin ilçede panik yarattığı belirtiliyordu. Geminin sırrı ertesi gün çözüldü. Bu gemi Büyüktemiz'in **"demir tozu"** diye getirttiği 19 bin 776 ton ithal çöpü taşıyordu. Hollanda'dan yüklenen ve Federal Alman Agor Rhenus firmasının malı, çöp alıcı bulunamayınca 17 haziranda limandan ayrılan gemi Kıbrıs'a Magosa'ya götürdü. Boşaltamayınca Hollanda'ya geri götürmek zorunda kaldı. Büyüktemiz'in demir tozunu, Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları Genel Müdürlüğü adına sahte alım taahhütnamesi düzenleyerek ithal ettiği ortaya çıkarıldı.

Kütahya Radar Üssü'nde görevli Hava Elekronik Üsteğmen Mehmet Büyüktemiz'in gemi Ereğli'de beklerken 10 mayısta birliğinden firar ettiği öğrenilmişti.

VE PETERSBERG

Ereğli'deki gemi ile uğraşılırken Büyüktemiz'in ikinci bir gemi, F.Alman bandıralı Petersberg ile Derince Limanı'na **"sanayi kumu"** diye getirttiği 1176 ton 726 kilogram **"ithal çöp"** olayı ortaya çıkarılmıştı.

İzmit muhabirimiz **Ahmet Kurt'un görüştüğü acente yetkili Alman çöpü taşıyan geminin malı Avusturyalı Reinnhard Göschl** firmasından aldığını bildiriyorlardı. Gemi, Viyana'dan Tuna Nehri üzerinden gelmiş ve 23 Mayıs 1988'de Derince'de demirlemişti. Türk kamuoyunun, ilk kez 17 haziranda varlığını öğrendiği gemiyle ilgisi aylar sürdü. Gemide radyasyon ölçümü yapılmış, çöpün kilosunda 140 bekerel radyoaktivite bulunmuştu. Türk makamlarının geminin Türk karasularında tutulmasını tehlikeli bulması üzerine gemi 28 haziranda limandan ayrıldı. Ancak Avusturya'ya geri döndüğü sanılan Petersberg 1 Ağustos 1988'de Karadeniz'de Türk karasularının 14 mil ötesinde yeniden ortaya çıktı.

Türk basınında bu kez manşetlere çıkan Petersberg'e ad konulmuştu: **"Bela gemi", "Ölüm gemisi."**

Petersberg, 3 ekime kadar kâh Karadeniz'de kâh İstanbul'da oyalandı, sonunda tehditlerle İstanbul'dan uzaklaştırıldı.

Almanya'da yayımlanan haber dergisi **Der Spiegel,** ağustos ayı başında yayımlanan sayısında Petersberg'in yükünün AIDS üzerine araştırmalar yapan bir ilaç fabrikasının çöpleri olduğunu açıkladı. Yük, Avusturya'da faaliyet gösteren Immuno adlı ilaç fabrikasının avlusundaki kazılar sırasında rastlanan kimyevi maddelerden oluşuyordu. Fabrika inşaatını genişletmek için avluda kazı yapılırken daha önce bu arazide faaliyet gösteren başka bir fabrika tarafından toprağa gömüldüğü iddia edilen kimyevi maddelerle karşılaşılmıştı. Kimyevi maddeler çevreye yayılınca toplam 8 bin ton çöp karışımı toprak Avusturya'nın ücra bir köşesine taşınarak depolanmıştı. Petersberg, işte bu çöplerden küçük bir bölümünü 1176 tonunu taşıyordu.

PARASAL İLİŞKİ

Tavşalı'ya gönderilmek istenen 3. parti Alman çöpünün altında, İsviçreli Faktum firmasına göre, **"milyarlarca dolarlık"** bir yatırım paketi yatıyordu. Faktum Genel Müdürü **Wolfgang Honold,** Mehmet Büyüktemiz ile sadece **"özel çöp"** alanında değil traktör üretiminden, kömür madeni işletmeciliği ve dev enerji yatırımlarına kadar değişik konularda anlaştıklarını söylüyordu. Firma **"kaynak yetersizliği çeken"** Büyüktemiz'e, toplam 150 bin mark tutarında kredi açmıştı. Bu para da F.Almanya Başbakanı **Helmut Kohl**'ün Frankfurt'ta oturan kardeşi **Dr. Jochen T.Kohl**'ün sahibi olduğu Nobila adlı şirket aracılığı ile Türkiye'ye transfer edilmişti.

Nobila firmasının sahibi avukat Dr. Kohl, 18 Mayıs 1988'de Viyana Limanı'ndan çöpleri Petersberg'e yüklemişti. Çöplerin Büyüktemiz'e ulaştırılmasının karşılığı olarak da Avusturyalı Reinhard Göschel firmasından 138.264.60 DM tahsil etmişti.

Çöplerin ilk sahibi Avusturyalı Reinhard Göschel, **"Benim için bu iş bitmiştir. Ben malı İsviçre'nin Faktum firması üzerinden Büyüktemiz'e sattım. Türk firmasına bu iş için bir milyon Avusturya şilini (yaklaşık 113 milyon TL.) ödedim. Bundan sonra beni ilgilendirmez. Yükü taşıyan Lloyd gemi şirketi kamuoyundan gelen eleştirileri bertaraf etmek için bizi suçluyor"** diyordu.

AIDS üzerine araştırmalar yapan hastane bahçesinden çıkan, toplamı 9.900 ton olduğu belirtilen zehirli çöp için 2 milyon markı Avusturyalı Muldendenzentrale firmasına ödediklerini açıklayan Immuno firması, iki Federal Alman, bir Türk firmasının bu paradan ne kadar hisse aldıklarını açıklamıyordu.

VARİLLER

Karadeniz'in sorunu sadece 1988 ağustos ayı başından itibaren kıyı şeridine vurmaya başlayan zehirli atık dolu variller miydi? Kuşkusuz hayır. Türkiye'nin biyolojik açıdan bu en zengin denizi, aslında daha birçok sorunla karşı karşıyaydı. Çevreciler, yarı kapalı, ortalama derinliği 1300 metrelik bir çanak şeklinde Karadeniz'in yüzde 90'ının oksijensiz olduğunu, 200 metre derinlikten sonra suyun hidrojen sülfürle (H_2S) zehirlendiğini söyleyip duruyorlardı.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** 1988 turizm sezonunu Karadeniz'de açtığı zaman, gözler artık bu bölgeye çevrilmişti. Ege ve Akdeniz'de **"biten kıyı"** şimdi Karadeniz'de aranıyordu. Turizmciler açılan yeni sezonla birlikte daha umutla sarılmışlardı işlerine.

İlk varil ağustos ayının ilk günlerinde kıyıya vurdu. Varillerin ardı kesilmiyor, her gün bir başka yerde, başka sayıda varil çıkmaya devam ediyordu.

Karadeniz'deki turistik tesislerde konaklayanlar, **"varil haberleri"**yle irkildiler. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü illerde Hıfzıssıhha Kurulu, Sağlık Müdürlüğü ekipleri varilleri hemen incelemeye almışlardı. Samsun Valiliği 4 ağustosta ilk önlem olarak denize girmeyi, varillerle temasa geçilmesini yasaklıyordu. 7 ağustosta TAEK'in radyasyon ölçümleri sonuçlanmış ve denize girme yasağı **"radyasyon yok"** diye kaldırılmıştı. 18 ağustosta bu kez Çevre Genel Müdürlüğü'nün ilk tahlil sonuçları açıklandı. Varillerde zehirli atıklar vardı. Sinop ve Samsun kıyılarında denize girme yasağı yeniden konuldu.

Karadenizliler ve balıkçılar tedirgindi. 24 ağustosta incelemeye gönderilen balık örneklerinin sonuçları açıklanmamıştı, ama Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü'nün 25 ağustosta açıkladığı **"korkunç gerçek"**, varillerin zehirli ve kanserojen madde dolu olduğuydu. Çevreden sorumlu Devlet Bakanı **Adnan Kahveci**'nin özel faksından 25 ağustos günü saat 11.20'da geçilen açıklamada; variller içinde DDT ve türevleri, benzenin klorlu türevleri, toluen, etil asetat, benzoik asit, metil siklo pentanon, trimetilbenzol ve hidrokarbon bileşikleri, boya atıkları gibi 8 tür, insan ve çevre sağlığı için çok tehlikeli kimyasal atıkların bulunduğu belirtiliyor. Açıklamada içindekilere dokunulmaması görüldüğü yerde hemen ilgililere haber verilmesi istenen varillerin sızıntı ve buharlaşma yoluyla çevreye yayılmayacak şekilde aynı zamanda yangın tehlikesinden uzak, beton zeminli kapalı yerlerde muhafaza edilmesi gerektiği bildiriliyor.

1 eylülde balık avlama yasağı sona ermişti, ama tüketim hiç yoktu. Sonuçta 30 ağustosta ikinci kez incelemeye gönderilen balıkların tahlil sonuçları açıklanıyordu: **"Zehir balığa bulaşmamıştı."**

31 ağustos gecesi Sinoplu bir yurttaşın Topdeliği Mahallesi'ndeki evinde sakladığı varile çöp kamyonu çarpmış, varilden yayılan pis koku 400 kişinin oturduğu mahalleyi ayağa kaldırmıştı.

Variller mahallelilerde kusma, baş dönmesi ve halsizliğe neden olmuştu.

Ardından 3 eylülde aynı mahalleden 1.5 aylık be-

bek **Duygu İnan**'ın aşırı ishal ve kusma tanısıyla kaldırıldığı hastanede ölmesi beraberinde **"acaba varilden mi?"** sorusunu getirmişti.

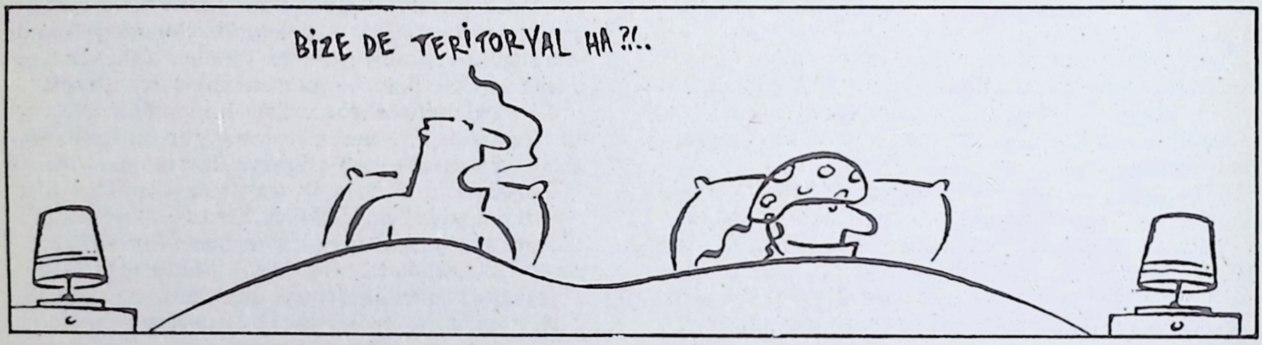
NEREDE DEPOLANACAK?

Varillerden sonra gündeme gelen bir başka sorun da bu varillerin nerede depolanacağıydı. Radyasyonlu çaylara depo aranırken gösterilen tepkilerin bir benzeri şimdi gösteriliyordu: **"Biz istemeyiz."** TAEK'in başına bir kez daha bela olan yer bulma sorunu için inceleme gezileri düzenlendi. Variller geçici olarak kaldırıldıkları yerlerde naylon örtüler altında **"korundu."** Sonra konunun **"ciddiyetine binaen"** daha uygun yerlere toplandılar. Ama bugüne kadar Rize'de 2, Trabzon'da 13, Giresun'da 5, Ordu'da 23, Samsun'da 171, Sinop'ta 112, Kandıra'da 9, Karasu'da 6 ve Şile'de 1 adet olmak üzere toplamı 342'yi bulan varillerin hepsinin bir araya getirileceği uygun bir yer bulunamadı.

ÇEVRE KOMİSYONU

TBMM Çevre Komisyonu üyeleri, Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü yetkilileri ve Alman uzmanlar 25 ekimden itibaren tüm Karadeniz'i dolaşarak variller konusunu yerinde incelediler. Çıkan sonuç varillerdeki atıkların İtalya'ya ait olduğu ve bunları Jelly Wax adlı firmanın toplayarak Karadeniz'e attığı veya attırdığı şeklinde oldu.

Şimdi Dışişleri Bakanlığı, İtalya hükümeti katında girişimlerde bulunarak sorumluların cezalandırılması peşinde.



İzmir'de sürpriz! Fotoğrafçı Ö.L. dedesinden kalan 10 bobin belgeyi bodrumda sapasağlam buldu

Kömürlükteki Atatürk filmi

ÜMİT OTAN *8 kasım*

İZMİR — Atatürk'ün 1933 yılından 1938'de yaşamını yitirmesine kadar olan bölümü içeren 10 bobin film bulundu. 35 mm.'lik bu "sürpriz' film, nitrat tabandan oluşuyor ve optik sesli. Filmi, ailece filmle uğraşan ve adının bu aşamada açıklanmasını istemeyen Ö.L., kömürlükte dedesine ait eski eşyaların arasında rastlantı sonucu buldu.

Fransızların, Yunanlıların ve TRT'nin filmin peşinde olduğunu belirten Ö.L. **"Filmin büyük hatırası var, onun için yurdumda kalması gerekir. Bu işin ticaretini yapanlara kapılmadım, ancak şu anda filmi bağışlamayı düşünmüyorum"** dedi.

Atatürk'ün **"Meclisin ikinci çalışmasını açıyorum"** sözleriyle başlayan film, Ankara Etnografya Müzesi'ne götürülüşü ile bitiyor. Atatürk, Meclis konuşmasında ihracattan söz ediyor ve **"Ürettiklerimizi ihraç etmemiz gerekir"** diyor. Filmde Atatürk'ün Türkiye'nin çeşitli kesimlerindeki ve çeşitli insanlarla görünümlerinin yanı sıra, Diyarbakır'da bir köprüyü hizmete açması, Bursa Merinos Fabrikası'nın açılışı ve bir Amerikalı diplomatla konuşması var.

Diyarbakır'daki görüntülerde, **"Köprümüz Atatürk'ün uğurlu elleriyle açılacaktır"** deniliyor. Birleşmiş Milletler'in daha kurulmadığı yıllarda Atatürk, milletlerin birleşmesinden söz ediyor. Amerikalı diplomatla konuşması sırasında da Amerikalılara sesleniyor. **"Aziz Amerikalılar"** diye başlayan konuşmada Atatürk demokrasiye inananların birlikte olmasını istiyor. Filmin çoğu görüntülerinde **İsmet İnönü** ve **Celal Bayar** da bulunuyor. Film, Atatürk'ün ölümü, İstanbul'daki törenler ve Ankara'ya götürülüşü ile sona eriyor.

Film, 35 mm.'lik reversal yani direkt pozitif filme çekilmiş. Kodak, Agfa Gevaert ve ismi okunamayan değişik filmler kullanılmış. Film nitrat tabanlı. Nitrat tabanlı filmlerin kolay yanması sonucu 1940'lı yıllardan sonra selüloz nitrat tabanlı filme geçilmiş, daha sonraki yıllarda (1950) polyester tabanlı film kullanılmaya başlanmıştı. Konunun uzmanları, filmin nitrat tabanlı oluşunun kopya olma ihtimalini azalttığını söylediler. Film optik sesli. Uzun yıllar iyi korunmuş olmasından dolayı ses ve görüntülerde yıpranma görülmüyor. Yalnızca diş deliklerinde bazı yıpranmalar gözleniyor. 10 bobin olarak bulunan film yaklaşık 1.5 saat sürüyor.

FİLMİ BULAN KİŞİ VE UZMANLAR

Dededen fotoğrafçı ve filmci bir aileden gelen adının şu anda açıklanmasını istemeyen Ö.L., filmi dedesinin ya da onun bir arkadaşının zemberekli bir makine ile çekmiş olabileceğini belirterek, filmin bulu-

nuşunun öyküsünü şöyle anlatıyor:

"Bizim zemin katın altında bir kömürlüğümüz var. Bir köşede uzun yıllardır dokunulmayan eski eşyalar vardı. Kömürlüğü boşaltırken bu eşyaların içinde 10 kadar paslı bobin kutusu buldum. Açtığımda hiç bozulmayan filmleri gördüm. Sonra filmi üç bobinde birleştirip izledim, dondum kaldım. Filmdeki çoğu görüntülerin hiçbir yerde olmadığını hemen farkettim. Adım veremeyeceğim uzman kişiler de filmi izlediler ve orijinal olduğunu söylediler. Ben deorijinal olduğunu anlamıştım. Çünkü ben de fotoğrafçıyım ve hâlâ bu işi yapıyorum. Kömürlükteki nem ve ısı düzeyinin değişken olmaması filmlerin doğal olarak korunmasını sağlamış. Görüntülerin kalitesi de herhangi bir kopyadan negatifle elde edilmiş pozitif olmadığını gösteriyor."

Ö.L. Yunanlıların ve Fransızların filme büyük ilgi duyduklarını ve TRT'nin ilgilileriyle de şu sıralarda görüşmekte olduğunu söyledi.



ABD tarihinin en pahalı seçimine katılım yüksek oldu

Bush Başkan

UFUK GÜLDEMİR *9 kasım*

WASHINGTON — ABD'nin 41. Başkanını belirlemek için dün yapılan seçimleri Cumhuriyet Partinin başkan adayı ve Başkan Yardımcısı **George Bush** kazanarak Beyaz Saray'ın yeni patronu oldu. Bush'un rakibi Demokrat **Michael Dukakis** ise tahmin edilenden iyi bir sonuç alarak Bush'u bir dizi eyalette sıkıştırdı.

ABC Televizyonu'nun bildirdiğine göre dün sabah TSİ 04.00'te Bush 221, Dukakis 36 ikinci seçmenin oyunu garantiledi. Başkan seçilmek için 538 ikinci seçmen oyunun en az 270 tanesini kazanmak gerekiyor. ABC'ye göre Teksas'ı Bush, Masschusettes'i de valisi olan Michael Dukakis kazandı.

Amerikan tarihinin en pahalı seçim kampanyasında 100 milyon dolardan fazla para harcanırken seçimlere katılım oranı, beklenenin üzerinde gerçekleşti.

Ülkenin 50 eyaletinden doğu kıyısında bulunan eyaletlerde oy verme işlemi yerel saatle 06.00'da (TSİ 13.00) başlarken akşam saat 18.00'de (TSİ bu sabah 01.00) sona erdi. ABD'nin batı eyaletlerinde ise 3 saatlik zaman farkı bulunması nedeniyle, bu kıyıdaki yerlerde sandıkların açılış ve kapanışı 3 saat gecikmeyle gerçekleşti. Bu nedenle her seçimde olduğu gibi doğudaki bazı eyaletlerden alınan sonuçlar açıklanırken batıda seçmenler oy kullanmayı sürdürdüler.

Hemen tüm merkezlerde seçim sonuçlarının bilgisayar sistemleri tarafından değerlendirildiği ABD'de başkanlığı kazanan adayın bu sabaha karşı kesin olarak açıklanması bekleniyor. Bush'un yardımcılığını da Senatör **Dan Quayle** yürütecek.

ABD'li seçmenler dün sandık başına giderken başkan ve başkan yardımcısını belirlemenin yanı sıra birkaç konuda daha oy kullandılar. Temsilciler Meclisi'nin 435 ve Senato'nun üçte bir (33) üyeliği için de yapılan seçimlerde ilk belirlemelere göre Demokratlarla Cumhuriyetçilerin birbirlerine karşı önemli bir üstünlük sağlayamadıkları bildirildi. Temsilciler Meclisi'nde düne kadar 255'e 177 sandalye ile çoğunluğu elde tutan Demokratların yine bu çoğunluğu korumaları bekleniyor.

Seçmenler, dün ayrıca bazı eyaletlerde **"köprü ve karayollarının bakımı"**, **"silah taşıma ruhsatları"**, **"AIDS'lilerin kimliklerinin açıklanması"** gibi konularda **"referandum"** niteliğinde de oy kullandılar.

İLK SANDIKTAN BUSH ÇIKTI

Sabah saatlerinde başlayan oy kullanma işleminde ilk tamamlanan ve sonucu belirlenen sandık New Hampshire'daki Dixville'de oldu. Yıllardır geleneksel olarak ilk oyun kullanıldığı bu dağlık kasabadaki sandıktan 38 oy çıktı. Bu 38 oyun 34'ünü George Bush alırken Demokrat aday Dukakis'e 4 oy verildiği görüldü.

SEÇMENLER KURULU

ABD'li seçmenler dün verdikleri oylarla yeni başkanlarını doğrudan değil, ancak dolaylı olarak belirlediler. Her eyalette oyların çoğunluğunu elde eden parti, o eyaletten **"Seçiciler Kurulu"**na (Electoral College) gönderilecek tüm üyelikleri de elde etmiş oldu.

Seçiciler Kurulu anayasa gereği aralık ayının ikinci çarşambasından sonra ilk pazartesi günü (yani 19 Aralık 1988) toplanarak yeni başkanı resmen tescil edecek. Bu toplantıda yarıdan fazla (270) oy alan aday, ABD'nin 1992'ye dek başkanı olacak.

Nadir Nadi Türk PEN'i onur üyesi

9 kasım

Kültür Servisi — 1980 yılında kapanan ve geçen hafta **Yaşar Kemal**'in başkanlığında 13 yazar tarafından yeniden kurulan Türk PEN Yazarlar Derneği Yönetim Kurulu, ilk "**onur üyeliği**"ni verdi.

Başkanlığını Yaşar Kemal'in yaptığı; **Bekir Yıldız, Hafzı Topuz,** Prof. **Rona Aybay, Salim Şengil, Şükran Kurdakul** ve **Muzaffer Abayhan**'dan oluşan yönetim kurulu, Nadir Nadi'nin gazetecilik mesleğine, düşün dünyamıza ve Türk dilinin gelişmesine katkılarından dolayı onur üyeliğine seçildiğini belirtti.

Prof. Rona Aybay'ın İstanbul'da bulunmamasından dolayı katılamadığı toplantıda hazırlanan metin şöyle: "**Türk PEN Yazarlar Derneği, 7 Kasım 1988 günü yaptığı ilk yönetim kurulu toplantısında değerli gazeteci, yazar ve düşün adamı Nadir Nadi'ye ilk onur üyeliğinin verilmesini oybirliğiyle kabul etti. 80 yaşına basmış olan Sayın Nadir Nadi, Türkiye'de gazetecilik mesleğine, düşün dünyamıza ve Türk dilinin gelişmesine 60 yıla yakın bir zaman hizmet etmiş, ülkemizde demokrasi savaşı başladığından bu yana büyük bir yüreklilikle doğru bildiği yolda yürümüş, kalemini, insan haklarına saygıyı sağlamak ve gazetecilerin hak ve özgürlüklerini savunmak için kullanmış bir basın savaşçısıdır. Sayın Nadir Nadi'nin Türk PEN'i onur üyeliğini kabul etmesi, Türkiye'de yazarlık mesleğini onurlandıran bir olaydır. Yönetim kurulumuz Nadir Nadi'ye bundan sonraki çalışma yıllarında da candan başarılar diler.**"

Bu arada 57 ülkede şubeleri bulunan, yazar, editör ve çevirmenlerin üye olabildiği PEN kulübün Türkiye şubesinin çalışmalarını resmen sürdürebilmesi için Bakanlar Kurulu kararının çıkması gerekiyor. Amacı "**Yazarlar ve sanatçılar arasında ırk, renk, dil, din ve siyasal görüş ayrılıklarından bağımsız dostluk ve işbirliği duygularını güçlendirmek, düşüncelerin ve sanat yapıtlarının ulusal ve uluslararası düzeyde özgürce yayılmasına çalışmak ve evrensel barış ortamına ulaşılmasına katkıda bulunmak**" olan PEN Kulübün Türkiye şubesinin altı ay içinde bakanlıkça onaylanması ve üye kayıtlarının başlaması bekleniyor.

Ne istiyorlar?

İnsanca bir yaşam

14 kasım

Haber Merkezi — Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerle, yakınlarının "**insanca bir yaşam**" için istedikleri, ana hatlarıyla şöyle sıralanıyor:

- Tek tip elbise uygulaması kaldırılsın.
- Sevk zinciri takılmasın.
- Keyfi infaz yakmalarına son verilsin.
- İaşe bedelleri günün koşullarına uydurulsun.
- Her türlü dayak ve işkenceye son verilsin.
- Yayın ve haberleşmedeki kısıtlamalar kaldırılsın.
- Anadil ile konuşmak serbest bırakılsın.
- Sağlık sorunlarıyla ciddi olarak ilgilenilsin.
- Aramalarda talan ve yağma yapılmasın.
- Keyfi sevkler yapılmasın.
- Radyo, teyp ve daktilo yasağı kaldırılsın.
- Ailelerin getirdiği yiyecekler alınsın.
- Avukatlarla yüz yüze görüşme sağlansın ve görüşmeler dinlenmesin.
- Kantindeki fiyatlar piyasa seviyesine indirilsin.

Açlık grevleri nerede?

Sancılı cezaevleri

14 kasım

Haber Merkezi — Açlık grevine katılan tutuklu ve hükümlülerin sayısı 1958'e ulaştı. Açlık grevlerinin sürdüğü cezaevleri şunlar:

İstanbul: İstanbul'da Metris Cezaevi'nin boşaltılarak siyasi tutuklu ve hükümlülerin Bayrampaşa Cezaevi'ne nakledilmesinden sonra, tutuklu ve hükümlüler yemeklerin kapı altlarından verildiğini, eşyalarının alındığını, dayak atıldığını öne sürerek açlık grevine başladılar. İlk olarak TKP-ML TİKKO sanığı 50 kişinin başlattığı açlık grevi 17. gününü doldururken iki gün sonra da altı koğuştaki 300 kadar siyasi tutuklu ve hükümlü açlık grevine katıldı. Açlık grevi halen sürüyor.

Eskişehir: Özel tip cezaevinde 311 kişinin başlattığı açlık grevinde 29. gün doldu. 12 tutuklu ve hükümlü, mide delinmesi ve kanaması, hipertansiyon tanılarıyla kaldırıldıkları devlet hastanesinde eylemlerini sürdürüyor.

Gaziantep: Özel tip cezaevindeki 198 siyasi tutuklu ve hükümlünün öteki cezaevlerindeki açlık grevlerini desteklemek için başlattıkları açlık grevi 8. gününü doldurdu. Sanıklar eylemlerine süresiz devam edeceklerini bildirdiler.

Diyarbakır: 1 Nolu cezaevinde 260 kişinin 28 gün önce başlattığı açlık grevine sekiz gün önce 10 kişi daha katıldı. 30'u kadın 35 tutuklu ve hükümlü yakınının SHP binasındaki açlık grevi ise 15. gününü doldurdu.

Adana: E tipi cezaevindeki 33 kişinin açlık grevi 12. gününde. Kalp hastası Halil Kırık ile İsmail Türker'in sağlık durumu ciddiyetini koruyor.

Amasya: PKK ve TİKKO sanığı 8 kadın sanık, aç-

lık grevine son verdi. Ancak 27 erkek siyasi tutuklu ve hükümlü 8 gün önce açlık grevine başladı.

Malatya: E tipi cezaevindeki 138 sol görüşlü tutuklu ve hükümlü 10 kasım günü açlık grevine başladı. Bu sanıklardan 38'i iki gün eylem yaptı. 100'ü ise süresiz açlık grevine devam ediyor.

Ceyhan: Özel tip cezaevinde 15 kişi açlık grevini sürdürüyor.

Ankara: Merkez kapalı cezaevindeki siyasi tutuklu ve hükümlüler 10 kasımdan itibaren açlık grevine başladıklarını açıkladılar.

Nazilli: Özel tip cezaevinde 180 kişinin başlattıkları açlık grevi 29. gününü doldurdu. Nazilli'deki eylemde 12 kişi kaldırıldıkları devlet hastanesinde tedaviyi kabul etmediler.

Çanakkale: Çanakkale E Tipi Cezaevi'nde bulunan 271 hükümlünün tamamı 3 gün önce süresiz açlık grevine başladı.

Buca: Diğer cezaevlerindeki açlık grevlerini desteklemek için 4 kişinin 5 gün önce başlattıkları açlık grevi sürüyor.

Yabancı sigortacı kaçıyor

OSMAN ŞENKUL *14 kasım*

Sigorta şirketlerinin sermayelerini en az 1 milyar liraya yükseltmelerini öngören yasa, bazı yabancı şirketlerin Türkiye'yi terk etmelerine yol açtı. Daha önce ana şirketin birer şubesi gibi çalışan bu yabancı sigorta şirketleri, 1 milyar lira sermayeli şube ya da anonim şirket olma koşulunu yerine getirmediler ve Türkiye'deki faaliyetlerine son verdiler. Türkiye'de kalma kararı alan diğer şirketlerin ise Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile **"sıkı bir sermaye pazarlığı"** içine girdikleri öğrenildi.

Meclis'te kabul edilerek son şeklini alan yeni Sigorta Yasası'ndan sonra uzun yıllar Türkiye'de faaliyet gösteren Manhaym, La Baluaz ve La Concorde gibi şirketler şubelerini kapatma kararı aldılar. Yine yabancı şirketlerden Reunione Adriatica şirketinin de yeni sermaye getirmek yerine Türkiye'deki çalışmalarını bitirme kararı aldığı öğrenildi. Sigortacılık çevreleri, bu şirketlerin yasanın 1 milyar lira olarak öngördüğü yeni sermayeyi Türkiye'ye getirmenin rantabl olmayacağı görüşünden hareketle faaliyetlerini tamamladıklarını ifade ettiler.

Türkiye'de faaliyetlerini sürdürmek ya da yeni şirket kurmak isteyen yabancı sigorta şirketlerinden yasanın önceki varlıklarının da muaf tutulması koşuluyla 1 milyar liralık sermaye öngörmesine karşın Hazine'nin bu miktarı **"fiilen"** daha yüksek tutma çabalarının da yabancı şirketleri rahatsız ettiği belirtiliyor. Yasanın gereklerini yerine getirerek Türkiye'deki faaliyetlerini sürdürmek isteyen yabancı sigorta şirketlerine Devlet Planlama Teşkilatı Yabancı Sermaye Dairesi'nden izin çıkmasına karşın Hazine'nin 1 milyar yerine 2-2.5 milyar liralık sermaye istediğini belirten yabancı sigorta şirketleri yetkilileri, **"Hazine, yasaya aykırı olarak sermaye tavanını yükseltmeye çalışırken, bizim buradaki varlıklarımızı da sermaye muafiyetine sokmak istemiyor"** dediler. Yabancı sigorta şirketleri yetkilileri, yasal haklarını kullanmak için Hazine ile sıkı pazarlık sürdürdüklerini belirterek, bu nedenle isimlerinin yazılmasını istemediler.

Dört yabancı şirketin Türkiye'deki faaliyetlerini kapatma kararına karşılık, Nordstern, Magdeburger, American Home, Lasuisse, Pre. Fonciere, (PFA) Assucirazioni Generali ve London Assurance gibi yabancı şirketlerin Türkiye'deki faaliyetlerini sürdürecekleri ve şirketlerden birçoğunun DPT Yabancı Sermaye Dairesi'nden gerekli yabancı sermaye iznini aldıkları öğrenildi. Türkiye'de daha önce faaliyet göstermeyen American Life (ALICO) şirketinin de yeni şirket kurarak özellikle hayat sigortası alanında çalışacağı belirtildi.

Filistin Ulusal Konseyi tarihi kararını dün açıkladı

...Ve bağımsız Filistin Devleti

SABETAY VAROL *15 kasım*

CEZAYİR — Cezayir'de üç gündür çalışmalarını sürdüren Filistin Ulusal Konseyi (FUK) **"Bağımsız Filistin Devleti"**'ni ilan etti. FKÖ lideri **Yaser Arafat,** Filistin Devleti'nin başkentinin kutsal Kudüs olduğunu açıkladı.

Arafat, FUK'un sabaha kadar süren toplantısında yaptığı konuşmada, **"Bağımsız devlet, Filistin halkının doğal, tarihsel ve yasal haklarına uygun olarak ve Arap doruklarında alınan kararlar ile BM'nin 1947'den bu yana aldığı kararların ortaya koyduğu uluslararası eşitlik temeli üzerinde ilan edimiştir. Devletin sınırları belirlenmemiştir. Filistin Devleti, düşünce ve ibadet özgürlüğü, çok partili düzen ve kadın-erkek eşitliğine dayalı parlamenter demokratik bir sistem olacaktır"** dedi.

Bu karar, salonda bulunan delegelerin coşkulu alkışları arasında alındı. Filistin Ulusal Konseyi ve FKÖ'nün kurulmasından 24 yıl sonra, belirli topraklara sahip olmasa da Filistin halkı kendi bağımsız devletine sahip olmuş oluyor. Bağımsız Filistin Devleti'ni ilan kararının, Suriye dışında tüm Arap devletlerinin desteğine sahip olduğu belirtiliyor. **"Geçici hükümet kurma"** işi ise daha sonraya bırakıldı. Filistin Ulusal Konseyi'nin 90 kişiden oluşan merkez konseyi, **"gerektiğinde"** geçici hükümet kurma kararı alma yetkisini, konsey genel kurulundan aldı. Suriye dışındaki tüm Arap ülkelerinin bağımsız Filistin Devleti'ni desteklediği bildiriliyor.

Oturumda 253 delege lehte, 46 delege de karar aleyhinde oy kullandı. 10 üye ise çekimser kaldı.

Üzerinde hükümranlık kurmayı tasarladığı topraklar, İsrail işgali altında olan bağımsız Filistin Devleti Ürdün'ün Batı Şeria üzerindeki haklarından feragat etmesi ve yaklaşık bir yıldır devam eden **İntifada**'nın yarattığı koşullarda gerçekleşti.

FUK'un üzerinde anlaştığı "**siyasal belge**"de yer alan bazı hükümler "sürgündeki Filistin parlamentosu"nun bu toplantısına şimdiye kadar yapılanlar arasında belleklerden silinmeyecek bir nitelik kazandırıyor.

Üç günlük çalışmalar sonucu temel çizgileri şekillenen siyasal bildiri büyük ölçüde ABD'ye sesleniyor. FKÖ'nün, ABD ile ilişkilerini yumuşatmak istediği açıkça anlaşılıyor.

Konseyin dünkü oturumunda, daha önce seçilen iki komisyon sabahtan akşama kadar yoğun biçimde çalıştı. Özellikle siyasal komisyonun görevi gecenin geç saatlerinde genel kurula sevk edilen siyasal belgeyi kaleme almaktı. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) sol kanadı olarak nitelenen **George Habbaş** liderliğindeki "**Halk Kurtuluş Cephesi**" ile **Nayif Hawatme** liderliğindeki **Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi**'nin 242 numaralı BM kararının belgede çıkmasına karşı oldukları ancak çoğunluğun eğilimine uyacaklarına dair açıklamalar getirdikleri de önceki günden beri biliniyordu.

Dün gece geç saatlerde açıklanan belgede şu önemli maddelerin bulunduğu bildiriliyor.

1- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1967 tarihli 242 numaralı kararı şartlı olarak benimseniyor. Filistin Ulusal Konseyi'nin koyduğu şart, kararda Filistinlilerden sadece "**mülteciler**" olarak söz edilmesine karşılık, kendilerine "**self determinasyon**" hakkı tanınması İsrail'in 1967'de elde ettiği askeri zaferden sonra Güvenlik Konseyi'nin aldığı bu karar, İsrail'in savaşta işgal ettiği topraklardan çekilmesini istiyor, buna karşılık İsrail'in güvenilir sınırlara sahip olması ilkesini benimsiyordu. Yani Yahudi devletinin varlığını tanıyor.

2- 1973 Arap İsrail savaşından sonra Güvenlik Konseyi'nin aldığı 338 numaralı kararı da Filistin Ulusal Konseyi'nin siyasal belgesinde benimseniyor. Bu karar BM kontrolünde bir uluslararası konferans toplanmasının yasal temelini teşkil ediyor ve 242 numaralı karara uyulmasını istiyor.

3- Yaser Arafat'ın 7 kasım 1985'te Kahire'de yaptığı ve terorizmi kınayan açıklaması da Ulusal Konseyce benimseniyor. Achille Lauro gemisinin bir grup Filistinlice kaçırılmasının ardından yaptığı bu açıklamada Arafat, "**terorizmin her çeşidini kınadığını ve mahkûm ettiğini**" belirtiyordu.

4- Ulusal Konsey bildiri metninde Ürdün'le bir konfederasyon oluşturmak arzusu dile getiriliyor. Ancak bu konu, Bağımsız Filistin Devleti'nin kurumlarının oluşmasından sonraya bırakılıyor.

5- Ulusal Konsey, Birleşmiş Milletler'den mülteciler sorununa çözüm bulmasını talep ediyor. Bu talepler içinde ya mültecilerin terk ettikleri bölgeye dönme hakkına sahip olması geri dönmeyi arzulamayanlara ise tazminat verilmesi yer alıyor.

Butto fark yaptı

18 kasım

İSLAMABAD (Ajanslar) — Pakistan'da önceki gün düzenlenen parlamento seçimlerini kazanan Pakistan Halk Partisi lideri **Benazir Butto**, kendisini başbakan ataması için Devlet Başkan Vekili **Gulam İshak Han**'a çağrıda bulundu. Butto'nun en büyük rakibi Demokratik İslami İttifak lideri eski Başbakan **Muhammed Han Juneco** ise seçilemedi.

Toplam 215 seçim bölgesinde oyların çoğunun sayımının tamamlandığı ve Pakistan Halk Partisi'nin mecliste 92 sandalye kazandığı bildirildi. "Müslüman Birlik'in öteki dokuz İslami partiyle birlikte oluşturduğu "Demokratik İslam İttifak"ı 54 sandalye sağladı. Bağımsız ve küçük partilerden de 58 aday parlamentoya girdi.

237 üyeli parlamentoda 20 koltuğun sahipleri daha sonra meclis tarafından belirlenmek üzere kadınlara ayrılmış durumda, 10 üyelik de ayrı bir seçimle belirlenecek Müslüman olmayan azınlıklara bırakılıyor. Seçim Kurulu, iki adayın ölümü nedeniyle iki sandalyenin boş kaldığını açıkladı.

Seçimlerde en fazla oyu kazanan, ancak tek başına hükümet kurabilmek için gerekli 109 sandalyelik çoğunluğu sağlayamayan Benazir Butto, seçim sonuçlarının "**demokrasi ve adalet**" yolunu açtığını söyleyerek, "**Bütün partilerle temas halindeyiz, bir iki gün içinde sonuç alırız**" dedi.

Devlet Başkan Vekili Gulam İshak Han'dan kendisini başbakan olarak atamasını isteyen Butto, öteki sol partilerle birlikte bir koalisyon hükümeti kurabileceğini söyledi. Pakistan Anayasası'na göre Gulam İshak Han, seçimi izleyen 30 gün içerisinde çoğunluğun onayını alması beklenen adayı başbakan atayacak. Gulam İshak Han tarafından Butto'nun çağrısına henüz yanıt gelmedi, ancak Devlet Başkan Vekili, önceki gün kadın bir başbakanın "**Pakistan için iyi bir değişiklik olacağını**" söyledi. Gulam İshak Han, "**bir kadını başbakanlık görevine getirmekte tereddüt etmeyeceğini**" belirtti.

Butto, başbakanlık görevine atandığı takdirde İslam dünyasının ilk kadın başbakanı olacak.

Pakistan Halk Partisi taraftarlarının çoğunluğu oluşturduğu milyonlarca kişi, seçim sonuçlarını büyük sevinç gösterileriyle kutluyor. Butto'nun evinin çevresinde toplanan binlerce kişi, "**Benazir Başbakan**", "**Benazir çok yaşa**" şeklinde slogan attılar.

Seçim komisyonu, sıkı güvenlik önlemleri altında gerçekleştirilen seçimlerde, yolsuzluk ve şiddet olaylarına rastlanmadığını açıkladı.

48 milyon kayıtlı seçmenin bulunduğu Pakistan'da, katılımın yüzde 50 oranında gerçekleştiği bildirildi. Siyasi gözlemciler, katılımın düşük olmasının kimlik kartı uygulamasından kaynaklandığını belirtiyorlar. Oy vermek için kimlik kartı bulundurma koşulu nedeniyle oy kullanamayanların çoğunluğunu kadınlar oluşturuyor.

Pakistan halkı, yarın toplam 488 üyenin bulunduğu dört eyalet meclisi seçimi için yeniden sandık başına gidecek.

Prestige Card...

Cumhuriyet

65. Yıl: Sayı: 23075 Kurucusu: Yunus Nadi 400 TL. 19 Kasım 1988 Cumartesi

İlk ve tek ulusal kredi kartı sistemi! PAMUKBANK iyi bankadır

Galatasaray'ın sahada kazandığı maç masa başında iptal edildi

Futbolda skandal

İsviçre'nin Xamax Neuchatel takımını rövanşta 5-0 yenerek çeyrek finale yükselen takımımızın aldığı bu sonuç UEFA Disiplin Kurulu'nun kararıyla geçersiz sayıldı. Üçüncü maç tarafsız bir ülkede seyircisiz olarak oynanacak. G.Saray'ın sahası da bir maç kapatıldı. Avrupa futbol tarihinde eşine rastlanmayan bu olay bütün yurtta büyük tepkilere yol açtı. Galatasaray Kulübü karara karşı çıkarak İtiraz Komisyonu'na resmen başvurmak üzere harekete geçti. 48 kişinin öldüğü Heysel faciasındabile iptal cezası gelmedi. Galatasaray Kulübü yöneticileri, teknik adamları ve futbolcuları maçın raporuna imza koyanları ağır bir dille eleştirerek şaşkınlıklarını ifade ederken, Fenerbahçe ve Beşiktaş Kulübü yöneticileri de Galatasaray'a haksızlık yapıldığını belirttiler. Spor'da

GEREKÇE

'Yan hakemi yaraladılar'

UEFA Disiplin Komitesi hakem Quiniou'nun raporunu göz önünde bulundurdu. Kararın gerekçesinde "Taraftarların yarattığı olayların ciddiliği ve Galatasaray'ın suçu tekrar etmesi inkâr edilemez" denildi.

ANKARA (AA) — UEFA Disiplin Komitesi'nin, Galatasaray - Xamax maçının iptaline ilişkin kararının gerekçesi açıklandı.

Gerekçede şu görüşlere yer verildi:

• **İkinci yarı boyunca seyirciler birçok kez oyun sahasına bozuk para ve kâğıt rulolarının yanı sıra ekmek parçaları da atmışlardır.**

• Oyunun 68. dakikasında bir Türk oyuncunun İsviçreli kaleciye karşı yaptığı faulu belirleyen yan hakeme tribünlerden bozuk para atılmış ve hakemin alnından yaralanmasına neden olmuştur.

• **Yaralı hakem bir süre yerde kalmıştır. Oyunu Türk futbolcuyu cezalandırmak için durduran orta hakem, derhal yardımcısının**

(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)




Şok karara protesto UEFA'nın Galatasaray'la ilgili kararının gündüz saatlerinde radyodan öğrenilmesi, yurt dışında büyük bir tepkiye yol açarken, gazetelerin telefonları durmadı. Özellikle İstanbul'da futbolseverler çeşitli semtlerde ellerinde Türk ve Galatasaray bayraklarıyla yürüyüş yaptılar. Rize'de bir yurttaş da karar üzerine kendini yakmak istedi. Yurttaşlar, tepkilerini dile getirirken, "İnşallah o maçı da 6-0 kazanırız, sen gol de UEFA'ya gir", "Şok oldum, koyu Beşiktaşlıyım. Allah belasını versin", "Simoviç'in elini kolunu daha o maç iptal olmaz, bu maç mı iptal olacak?", "Mutlu mana diye böyle yapıyorlar" diye konuştular. (Fotoğraflar: Nihat Halıcı)

Ağır karara büyük tepki

Galatasaray'a verilen cezanın radyonun 12.00 haberlerinde duyulmasından sonra gazetelere, Futbol Federasyonu'na ve Galatasaray Kulübü'ne telefon yağdı. Rize'de bir yurttaş "Bu alçaklığı sineye çekemem" diyerek kendini yakmak istedi. Başbakan Turgut Özal, "Şimdi Galatasaray'a düşen şey bu sefer gidip orada 6-0 yenmek. Hırsla olur tabii. Niye olmasın?" dedi. Hasan Celal Güzel, UEFA'nın taraf tuttuğunu ve bunun çok büyük bir skandal olduğunu söyledi. Dışişleri Bakanlığı çevreleri bu karar karşısında devreye girilmesinin söz konusu olmadığını bildirdiler. Aynı çevreler UEFA kararının "büyük bir sürpriz" olarak karşılandığını söylediler. Butu, hakların kullanılmasına yardımcı olacağını bildirdi. 15. Sayfada

Tek tipte geri adım

Adalet Bakanı Mehmet Topaç bugün bir basın toplantısı düzenleyerek 1 Ağustos Genelgesi'nde saptanan bazı eksikliklerin ve yanlışların giderilmesi konusundaki çalışmaları açıklayacağını söyledi. Tek tip giymek serbest bırakılacak.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Adalet Bakanı Mehmet Topaç, 1 Ağustos Genelgesi'ni gözden geçirdiklerini ve genelge üzerinde gidilecek iyileştirmeler konusunda yaptıkları araştırmaları bugün düzenleyeceği bir basın toplantısıyla açıklayacağını söyledi.

Adalet Bakanı Topaç, geçen hafta içinde Başbakanlığa ilettikleri bir tüzük değişikliği önerisiyle "tek tip"i isteyenlerin giymesini, istemeyenlerin giymemesini öngördüklerini ifade etti. Bakan Mehmet Topaç, Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, cezaevlerinde 2 bin tutuklu ve mahkûmun açlık grevine başlamasına neden olan 1 Ağustos Genelgesi üzerinde ne gibi iyileştirmelerin yapılabileceği konusunu da basın toplantısında açıklayacağını bildirdi.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif İşleri Genel Müdürü İlhan Yavel de yaptığı açıklamada, cezaevlerinde tek tip uygulamasının kaldırılması konusunda hazırlanan yeni bir tüzük değişikliği önerisinin geçen hafta Başbakanlığa iletildiğini söyledi. Tüzük değişikliği, Bakanlar Kurulu tarafından onaylandıktan sonra Cumhurbaşkanı'nın imzasıyla [illegible]

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

AÇLIK GREVLERİ İÇİN ÇIĞLIK ÇAĞRISI 15. Sayfada

GEÇ KALMADAN

HİKMET ÇETİNKAYA'nın yazısı 15. Sayfada

Sovyetler, Filistin'i 'tanıdı'

ANKARA-TEL AVİV

İlişki düzeyi gündemde

SEMİH İDİZ

ANKARA — Bağımsız Filistin devletinin Türkiye tarafından tanınmasıyla FKÖ'nün Ankara Temsilciliği'nin "**büyükelçilik**" düzeyine yükseltilecek olması, Türkiye ile İsrail arasındaki diplomatik ilişkilerin de "**yükseltilmesini**" gündeme getirdi.

Bilindiği gibi Türkiye, 1967 Arap-İsrail savaşından sonra Tel Aviv'deki büyükelçiliğini "**orta elçilik**" düzeyine indirmişti. Büyükelçisini de geri çağırarak Tel Aviv'deki misyonunun başında bir maslahatgüzar bırakmıştı. İsrail de, "**diplomatik mütekabiliyet**" esasına dayanarak, Ankara'daki büyükelçiliğinin statüsünü aynı şekilde indirmişti.

Dışişleri çevreleri, FKÖ Temsilciliği'nin büyükelçilik olmasıyla, "**ortaya bir dengesizlik çıkacağından**" İsrail ile diplomatik ilişkilerin de 21 yıl önceki statüye kavuşturulmasının "**doğal**"

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

WASHINGTON

İsrail lobisinden cephe

UFUK GÜLDEMİR

WASHINGTON — Türk-Amerikan ilişkilerini en yakından izleyen diplomatik çevrelere göre İsrail, Türkiye'den Filistin devletini tanımasının acısını Amerikan Kongresi'nde çıkarabilir.

Üstelik bunun için ortam da müsait. Amerika'da seçimler yeni yapıldı ve seçim dönemi vaatleri henüz belleklerde çok diri olan bir yönetim işbaşına geldi. Washington kulislerinde bir süreden beri seçimler sonrasında Ermeni soykırımı karar tasarısının tekrar Kongre'ye getirilebileceğine ilişkin söylentiler dolaşıyor. Bu, bir fırsat yaratabilir. Üstelik yeni Başkan George Bush, Ermeni karar tasarısı Kongre'den geçerse başkan olarak onaylayacağının sözünü verdi. Türkiye'nin sıkıştırılabileceği bir diğer durum ise verilecek yardım miktarının yoru

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

SSCB Dışişleri Bakanlığı Birinci Yardımcısı Bessmertnykh'in bağımsız devlet ilanı kararını tanıyan, ancak diplomatik ilişkiden söz etmeyen açıklaması tüm dünyada soru işaretleriyle karşılandı.

Dış Haberler Servisi — Filistin devletini resmen tanıyan devletlerin sayısı dün de artarken, SSCB'nin "**bağımsız devlet ilanı kararını tanıyan, ancak diplomatik ilişkiden söz etmeyen**" bir açıklama yapması belirsizlik ya

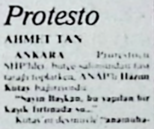
(Arkası Sa. 12 Sü. 8'de)

Metreküpü 1350 lira

İstanbul'da suyu süper zam

İSKİ Yönetim Kurulu aldığı kararla, konutlarda kullanılan suyun metreküp fiyatını 550 liradan 1350 liraya, işyerlerindeki suyun metreküp fiyatını da 900 liradan 1700 liraya çıkardı. Sanayide kullanılan suyun metreküpü de 1100 liradan 1900 liraya yükseltildi. Belediye Başkanı Dalan [illegible] 7. Sayfada

Cumhuriyet BİLİM TEKNİK'te bu hafta



Hangi mantarlar zehirli?

Güneş, mutfakta yemek pişiriyor

İlkokul öğrencilerine süt

Cüce ağaçlar

Notlar

Protesto

AHMET TAN

ANKARA — Protestocu SHP'liler, bütçe salonundan fasit tarafı toplarken, **ANAP'lı Hazım Kutay** bağırıyordu:

"**Sayın Başkan, bu yapılan bir kayık fırtınada su...**"

Kutay'ın devamı da "**anamuha-**

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Konuk yazar

Usulsüzlük

Doç.Dr. METİN GÜNDAY

[illegible]

Dışişleri Bakanı Sayın Mesut Yılmaz, 14 Kasım 1988 günü TBMM Bütçe ve Plan Komisyonu'nda SHP Milletvekili Önder

(Arkası Sa. 12 Sü. 7'de)

Muhalefet, bütçe konuşulurken salonu terk etti

Vuralhan sancısı

Milli Savunma Bakanlığı bütçesi görüşmelerinde SHP milletvekilleri "Nasıl harcanacağından kuşku duyduğumuz bir bütçenin sorumluluğunu paylaşmak istemiyoruz", "DYP milletvekilleri de "Vuralhan'ın, hakkındaki iddialara rağmen görevde devamını protesto ediyoruz" diyerek oturum salonunu terk ettiler.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda dün Milli Savunma Bakanlığı bütçesi görüşülürken SHP ve DYP'li üyeler, Bakan **Ercan Vuralhan**'ın, hakkındaki iddialara rağmen hâlâ görevde kalmasını protesto amacıyla oturum salonunu terk ettiler. SHP'li **Önder Kırlı**, Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan**'ın üzerindeki şaibelerin kalkmadığını belirterek, "**Nasıl harcanacağından kuşku duyduğumuz bir bütçenin sorumluluğunu paylaşmak istemiyoruz**" dedi. DYP'li **Tevfik Ertüzün** ise, Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın Vuralhan hakkındaki iddialarına karşın "Milli Savunma Bakanı'nın görevine devam etmesini protesto amacıyla" görüşmelerden çekildiklerini açıkladı. Eleştirileri yanıtlayan Vuralhan, muhalefet [illegible] gösteri [illegible] "Yenimahalle'de bir dükkân yaptırıyorum, inşallah oraya düşmezler" [illegible]

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu [illegible] Komisyon Başkanı ANAP'lı **Kemal Akkaya** [illegible] SHP'li Önder Kırlı [illegible] Kırlı: "**Foto muhabirlerini komisyona sokmuyorsunuz**" [illegible] Akkaya [illegible] hakkındaki [illegible] Akkaya Kırlı'nın ısrarları üzerine, "**Peki konuşalım Sayın Kırlı**" dedi. Kırlı, sözlerine şöyle başladı:

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

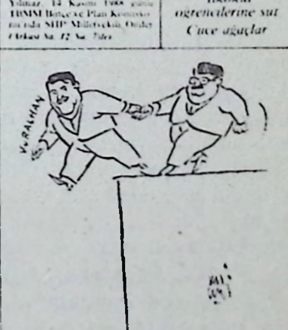
CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Vuralhanlı Bütçe...

ANKARA — Bütçe komisyonu, Bakan yeğeni Hüsnü Doğan'ın tarım alanındaki müthiş kalkınmayı açıklayan sözlerinden sonra üretimin içinde bulunduğu zor koşulları saat 04.00'e kadar tartışmasaydı, dün sabah saat 10.00'da yeniden toplanacak ve Milli Savunma bütçesini görüşmeye başlayacaktı.

Savunma bütçesi oturumu, iki muhalefet partisi için yarım saate sığacaktı. SHP'den örneğin Önder Kırlı, DYP'den örneğin Tevfik Ertüzün'ün kısa konuşmalarından sonra, muhalefet milletvekilleri, Bakan Vuralhan'ı, savunusunda arka çıkan ANAP'lılarla baş başa bırakacaklardı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)



OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Butto Kazandı

Pakistan'da seçimleri Benazir Butto'nun kazanması çeşitli yorumlara yol açtı, gözlemciler, Asya'da kadınların iktidarını vurgulayan genel görüntüden söz açıyorlar.

Gerçekten de şimdiye değin Hindistan'da İndira Gandhi, Sri Lanka'da Sirimavo Bandaranaike'den sonra Filipinler'de Corazon Aquino, adını bütün dünyaya duyurmuştu.

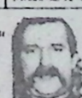
Bayan Butto, İslam dünyasında ilk kadın başbakan adını taşıyacaktır. Bu özelliğin çok daha değişik olduğundan kimsenin kuşkusu yoktur.

Bir uçak kazasında ölen (ya da bir suikast sonucunda öldürülen) Pakistan Devlet Başkanı Ziya Ül Hak, hem askeri bir diktatörlüğün başıydı, hem de ülkede şeriat rejimini bütünüyle uygulamak yolundaki çabalarını yoğunlaştırıyordu. Seçim sonuçlarında sandıkta en çok oy toplayan liderin bir kadın olması ilginçtir. Şeriat, kadını çağdaş temel özgürlüklerden ve insan haklarından yoksun bıraktığı için seçimlerin anlamı düşündürücüdür.

Öyle görünüyor ki ister sağda olsun, ister solda, siyasal yaşamda "lider" etkeni önemlidir. İspanya'da, Portekiz'de, İtalya'

* * *

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)



■ **Diyalog sürecine doğru** *Dayanışma Sendikası lideri Walesa, İçişleri Bakanlığı yetkilileri ile üst düzey temaslarda bulunmak üzere Varşova'ya gitti.* 3. Sayfada

■ **Litvanya daha esnek** *Baltık cumhuriyetlerinden Estonya'nın ardından Litvanya'nın dün aldığı kararlar daha "yumuşak" çıktı.* 3. Sayfada

■ **Türk Sineması** *Bunalıma sürüklenen eski bir karakter oyuncusunun yalnızlığının anlatıldığı "Kardeşim Benim"de Özcan Özgür ve Nazan Ayaş oynuyorlar.* 4. Sayfada

■ **Akdeniz'in çelişik sularında** *Orhan Oğuz'un yapıtı "Herşeye Rağmen" Bastia Film Şenliği'nde yarışıyor.* 4. Sayfada

■ **Maden işçileri grev hazırlığında** *Son görüşmeler de sonuç vermeyince 45 bin Zonguldak maden işçisinin greve çıkma olasılığı arttı.* 8. Sayfada

■ **Bush'a dolar uyarısı** *Doların ani müdahale ile durdurulabilen düşüşü, uyarı olarak nitelendirildi.* Ekonomi'de

■ **Sol iktidarın sırrı** *İsveç sosyal demokratları 50 yıldır iktidarda kalmayı nasıl başardı?* Arka Sayfada

■ **Worner'den Türkiye'ye güvence** *NATO Genel Sekreteri Worner, "NATO güvenliğinin tek ve bölünmez" olduğunu vurguladı.* Arka Sayfada

GÖZLEM

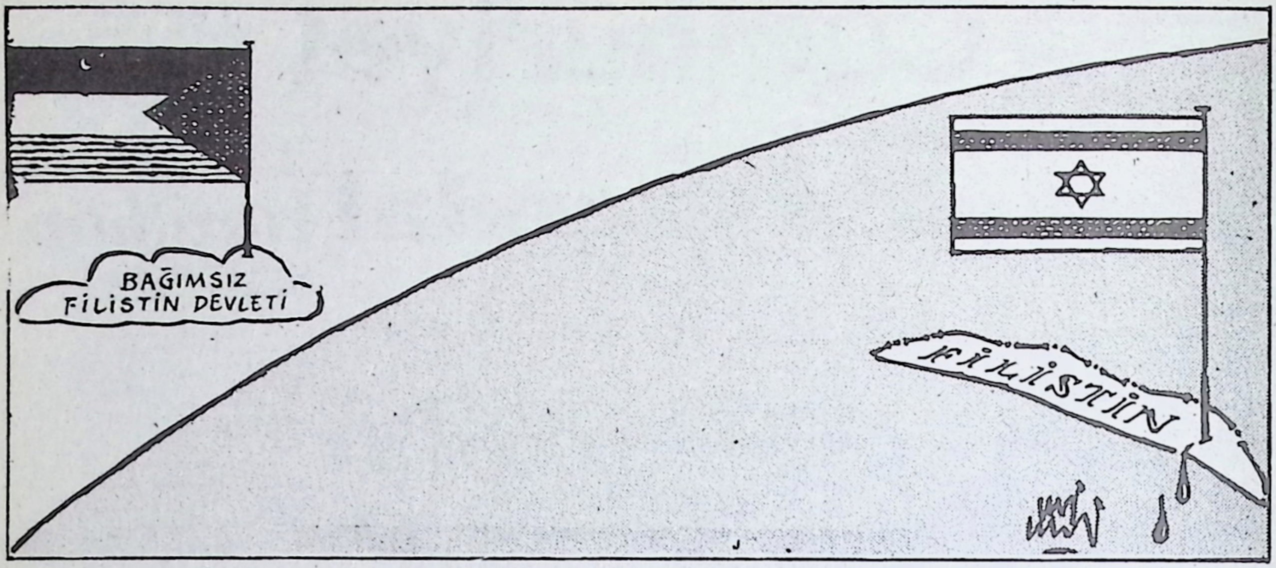
UĞUR MUMCU

Usulsüzlük!

UEFA, 9 kasım günü İstanbul'da yapılan maçta [illegible] 5-0 yenişini [illegible] geçersiz saydı. Maç, bir üçüncü ülke stadında yeniden oynanacak.

UEFA kararını maç izleyicilerinin usulsüzlüğüne dayanmış, izleyicilerdeki taşkınlık, sahaya şişe ve madeni para atılması, yeşil sahada kazanılan maçı kapalı kapılar ardında kaybettirmiş oldu.

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)



İsveç sosyal demokratları 50 yıldır iktidarda kalmayı nasıl başardı?

Sol iktidarın sırrı

ŞAHİN ALPAY *19 kasım*

İsveç'te Sosyal Demokrat İşçi Partisi (SAP) elli yıldır iktidarda. Uzun süre iktidarda kalma yarışında Japonya'nın Liberal Demokrat Partisi 32 yılla SAP'ı çok geriden izliyor. Elli yılda İsveç'te ve dünyada çok şey değişti. Nasıl oldu da sosyal demokratlar bu kadar uzun süre iktidarda kalmayı başardılar?

Bu ilginç soruya en inandırıcı yanıta, İsveç'in en çok satan akşam gazetesi **Expressen**'in 23 ekim tarihli nüshasında yayımlanan imzasız bir yorumda rastladım. **"Ebediyen iktidar mı?"** başlığını taşıyan yazı, soruyu yanıtlarken, Norveçli tanınmış bir siyaset bilimci ve tarihçinin teorisinden hareket ediyor. Norveç'te mutlakiyetten meşrutiyete "yumuşak" geçişin açıklanmasında kullanılan teoriye göre: **"Eski kurumlar, yeni fikirleri benimseyerek ayakta kalmayı başarabilir."** İsveç'te Sosyal Demokrat Parti de işte bu teoriyi uygulamaktadır. Partinin başındaki akıllı - bilgili bir yöneticiler grubu, asırlık sosyal demokrat **"iktidar makinesi"**ni işler halde tutabilmek için, başka partilerin ürettikleri düşüncelerden yararlanıyor. Muhalefet partilerinin eleştirilerinden kendini düzeltmek için ders alıyor. Onların geliştirdiği yeni fikir ve görüşleri devralıp, kendi uyguluyor. Bu bakımdan muhalefet partileri SAP için **"Avın nerede olduğunu koklayan birer av köpeği"** işlevini görüyor.

TEK PARTİ DEMOKRASİSİ Mİ?

Expressen'deki imzasız yazıya göre, sosyal demokratlar bu şekilde İsveç'te bir iktidar değişikliğini olanaksız hale getiriyorlar. Oysa gerçek bir demokraside yöneten partilerin ve kişilerin zaman zaman değişmesi gerekir.

Liberal Parti'ye yakın bir gazete olan **Expressen**'in bu son yorumuna katılmayabiliriz, ama yazıda yapılan saptamada büyük bir gerçek payı olduğuna kuşku yok. İsveçli sosyal demokratların özellikle 1980'lerde başka partilerin ortaya attıkları sorunlara sahip çıkarak, önerdikleri çözümleri benimseyerek kendilerini günün koşullarına uydurmada şaşılacak, belki hayranlık duyulacak bir esneklik gösterdikleri çok doğru bir gözlem.

Bu tutumun belki en belirgin örneği; Yeşiller'in gündeme getirdikleri çevre sorunlarının İsveç seçmenlerinin en başta önem verdikleri konular olduğunu zamanında görerek, bu sorunlara büyük ölçüde sahip çıkmaları. Böylelikle partide bölünmeyi ve iktidarı yitirmesine yol açabilecek sayıda seçmenin partiden uzaklaşmasını önledikleri biliniyor. Sosyal demokratların 44 yıl sürekli iktidarda kaldıktan sonra 1976 ve 1979'da yapılan seçimleri kaybetmelerinin bir nedeni nükleer enerji yanlısı politikalarıydı. Şimdi bu politikayı değiştirdiler ve ülkeye tükettiği elektrik enerjisinin yüzde 40'ını sağlayan 12 nükleer santralı, ilki 1990'da olmak üzere 20 yıl içinde tasfiye ediyorlar.

LİBERAL ÖNERİLER

1982 ve 1985 seçimlerinden sonra 1988 seçimlerini de (uzun yıllardır **Olof Palme**'siz girdikleri ilk seçim) kazanmalarını takiben, sosyal demokratların ekim ayı sonunda açıkladıkları yeni ekonomi politikasına ilişkin önerileri de bir hayli **"liberal"** bir yaklaşımı yansıtıyor. Maliye Bakanı **Kjell Olof Feldt** tarafından açıklanan öneriler İsveç'te bütün OECD ülkelerinden daha yüksek olan enflasyonu (yüzde 6 dolayında) düşürmek ve daha etkin çalışan bir ekonomi için başlıca şu önlemleri öngörüyor:

1) Çalışıp kazanmayı ve tasarrufu daha cazip hale getirecek vergi indirimleri.

2) Ekonomide giderek daha önemli bir rol oynayan, özellikle hizmet sektöründeki küçük işletmeleri destekleyici vergi değişiklikleri.

3) Bazı sektörlerde rekabeti engelleyen, dolayısıyla maliyet ve fiyatları yükselten düzenlemelerin tasfiyesi.

4) Kamu hizmetleri sektöründe ademi merkeziyetçiliğin teşviki; farklı çözüm ve uygulamalar arasında rekabeti özendirerek etkinliğin arttırılması.

Maliye Bakanının **"Enflasyonu Düşürmek İçin Arz Ekonomisi"** başlığını taşıyan bir makale ile muhafazakâr eğilimli **Svenska Dagbladet** (23.10.88) gazetesinde açıkladığı bu öneriler, solun (Avrupa eğilimli Komünist Partisi) tepkisini çekti; sağın ise hayretle karışık takdirini kazandı. Sosyal demokrat hükümeti, "dışarıdan" destekleyen komünistlerin liderlerinden **Jörn Sevensson,** sosyal demokratların kendilerini bir **"yedek lastik"** gibi göremeyeceklerini **(Alftonbladet,** 25.10.88), **"burjuva partileriyle işbirliği yapılarak getirilen sermaye yanlısı çözümleri asla desteklemeyeceklerini"** yazmakta gecikmedi. Sağ basın ise Feldt'in ekonomi programını, liberal ve muhafazakâr partilerin de altına imza atabileceği, **Reagan** ve **Thatcher** üslubunda **"yeni liberal"** bir program olarak niteledi. İşverenler Sendikası Başkanı **Olof Ljunggren, "Feldt doğru yoldadır. Ama yolun sonuna kadar gitmeli; yarı yolda durmamalıdır" (Sevenska Dagbladet,** 27.10.89) diyerek yeni önerileri olumlu karşıladığını söyledi.

ENFLASYONLA MÜCADELE

Sağdan ve soldan gelen yorum ve eleştirilere yanıt, Maliye Bakanının Yardımcısı **Klas Eklund'**dan geldi. Eklund'a göre, çok büyük ölçüde ihracata bağımlı olan İsveç ekonomisinin rekabet gücünü koruyabilmesi, enflasyonla mücadeleyi zorunlu kılıyor. Bu mücadelenin de bilinen alternatif üç yolu var:

1) İşçilerin ve işverenlerin gönüllü olarak ücret ve fiyat artışlarından vazgeçmelerini gerektirecek gelir politikası önlemleri.

2) Mal ve hizmet talebini kısarak işsizliğin artmasına yol açacak istikrar önlemleri.

3) Piyasaların daha etkin işleyişini sağlayarak, ekonomideki darboğazları gideren ve maliyetleri düşüren arz arttırıcı önlemler.

Bu alternatiflerden birincisi gerçekçi değil. İkinci alternatif işsizliğin artması sonucunu vereceğinden, sosyal demokrat iktidarın reddettiği bir yol. Tam istihdam ve düşük enflasyon hedefine uygun düşen alternatif sonuncusu. Ve böyle bir politikanın sosyal demokrasiyle çelişen bir yanı olmadığı gibi, sosyal demokratların geçmişte de uyguladıkları bir politika. Sosyal demokratlar İsveç'te ne Reagan gibi bütçe açıklarına ne de Thatcher gibi işsizliğin artışına izin verdiler. Yeni öneriler. SAP'nin "Üçüncü Yol" adını verdiği, liberal ve müdahaleci politikalar arasında bir orta yol olan politikasının bir devamından ibaret **(Dagens Nyheter,** 26.10.88).

PİYASAYA YÖNELİŞ

Sosyal demokratların 1976-82 arasındaki 6 yıllık aradan sonra iktidara dönünce, (petrol fiyatlarının düşmesinin de yardımıyla) devasa bütçe açığını tümüyle kapatarak ve işsizliği Avrupa'da rekor derecede düşük bir düzeyde (yüzde 2'nin altı) tutarak sağladıkları ekonomik başarılar son seçimleri de kazanmalarının başlıca nedeni. Bu bakımlardan İsveç'te uygulanan politikaların ne ABD ne de İngiltere'ye benzediği bir gerçek. Ne var ki, iktidara dönüşten bu yana, sosyal demokratların 1930'lardan beri izledikleri rotada liberalleşme ve piyasaya giderek daha büyük ağırlık verme yönünde önemli değişiklikler yaptıkları da bir gerçek.

İsveç'in prestijli ekonomi dergilerinden biri olan **Affärsvärlden,** SAP'nin 1987 sonbaharında yapılan son kurultayı üzerine yayımladığı bir analizde, kongrenin tüm radikal retoriğine rağmen, partinin elli yıllık karma ekonomi politikasını giderek daha büyük ölçüde piyasa eğilimli bir politika lehine terk ettiğini; gelecek yıl 100. kuruluş yıldönümünü kutlayacak olan "asırlık" Sosyal Demokrat Parti'nin temel şiarlarının artık tanınmayacak biçimde değiştiğini yazıyordu. Dergiye göre, 1982'de iktidara dönüşünden sonra SAP yöneticilerinde köklü bir "tutum değişikliği olmuş; günün koşullarında geleneksel sosyal demokrat politikaları sürdürmenin olanaksızlığına karar vermişlerdi. Şimdi İsveç, 1976-82 arasındaki **"burjuva iktidarı"** altında olduğundan çok daha **"kapitalist"** bir ülkeydi. 1982'den başlayarak kredi sınırları ve faiz düzenlemeleri kaldırıldı; kamu şirketleri özel şirketlerle eşit koşullarda çalışır oldu; (1984 kongresinde özel bankaların devletleştirilmeleri kararlaştırılmışken) devlet bankası hisse senetlerini satmaya başladı; bir kısım belediye hizmetleri özelleştirildi, vb. Sosyal demokratların ekonomi politikaları, Liberal Parti'nin şirketlerin uyacağı genel kuralların devletçe saptanması, ancak ekonomiyi ayrıntılı bir şekilde düzenlemekten kaçınılması şeklinde özetlenebilecek felsefesine giderek yakınlaşıyordu.

Aynı dergiye göre, sosyal demokratların şimdi en büyük sorunu, partinin ideolojik temelini oluşturan eşitlik ideali ile giderek güçlenen piyasacı yönelimi usta bir şekilde birleştirmek; ekonomik etkinlik ve refah artışı ile adil bölüşümü birlikte gerçekleştirmek. Aksi takdirde partinin bölünmesi tehlikesi gündeme gelecek.

PARTİNİN KANATLARI

Sağcı basın, sosyal demokrat hareketin bir yanda parti yönetiminin (beyaz güller) öte yanda İşçi Sendikaları Birliği yönetiminin (kırmızı güller) temsil ettiği, "sağ" ve "sol" iki kanat arasında geçen (İngiltere tarihinden alınan bir benzetmeyle) bir **"güller savaşı"**na sahne olduğunu yıllardır işliyor. Nitekim **Dagens Nyheter** son seçimlerden sonra partinin piyasa eğilimli sağ kanadının Başbakan ve Sosyal Demokrat Parti Başkanı Ingvar Carlsson'un kabinesine egemen olduğu yorumunu yaptı (9.10.88)

İki kanat arasındaki mücadelenin açığa çıkmasına yol açan en önemli tartışma, İşçi Sendikaları Birliği'nin 1976'daki kongresinde ortaya atılan **"Ücretliler Fonu"** tasarısı üzerine patlak vermişti. Sendika iktisatçılarının hazırladığı proje, esas olarak, büyük şirketlerin kârlarından alınacak vergilerle, sendikaların yöneteceği kolektif fonların kurulmasını; fonların borsaya kayıtlı şirketlerin hisselerinin yarısını satın almasını öngörüyordu. **"Sermayenin özel ellerden alınıp, ücretliler topluluğunun denetimine devredilmesi için bir yöntem"** olarak tanımlanan tasarı, sosyal demokrat hareketin gerek dışından gerekse içinden, sendika aristokrasinin elinde olağanüstü bir güç temerküzüne yol açarak İsveç'in çoğulcu siyasi, iktisadi ve kültürel yapısına çok ters düşecek bir sonuç vereceği gerekçesiyle büyük tepkiyle karşılandı.

Parti yönetimi, 1976-82 arasında iktidarı yitirmesinde rol oynayan tasarıyı tanınmayacak bir şekilde **"sulandırarak"** 1984'te uygulamaya koydu. Fon tartışmaları böylece gündemden çıktı. (Uygulanan biçimiyle fonlar 1991'e kadar büyümeye devam edecek, belirli bir miktarı aşmayacak ve hiçbir şirketten yüzde 8'den fazla hisse satın alamayacak.)

Beş günde bir yayımlanan (popüler) nitelikte iki organında fikir tartışmalarını düzenli olarak sürdürdüğü gibi; üç yılda bir yapılan kongrelerin biri kapanırken, ötekinin hazırlıkları başlıyor.

GELECEĞİN ARAŞTIRILMASI

Son kongrede kurulması kararlaştırılan **"Geleceği Araştırma Grubu"** partinin 1990'larda uygulayacağı politikalar hakkında öneriler geliştirmek için çalışmalarına başladı. Araştırma grubunun başında Maliye Bakanı, Parti Sekreteri, İşçi Sendikaları Birliği Başkanı ve yardımcısı bulunuyor. Grup, parti yönetiminin direktifi uyarınca araştırmalarını şu dört noktada yoğunlaştıracak:

1) Tam istihdam, düşük enflasyon ve refah artışı nasıl sağlanacak?

2) Kamu sektörü yurttaşların söz hakkını ve seçme özgürlüğünü arttıracak şekilde nasıl yenilenecek?

3) Yeni teknolojiler, bilim ve eğitim alanındaki gelişmeler toplumun sınıf yapısını ve çalışma hayatını nasıl etkileyecek? Bunun partinin ve sendikaların gelecekteki çalışmalarına etkisi ne olacak?

4) İçinde çalışılan ve yaşanan çevrenin iyileştirilmesi için neler yapılabilir?

Başkanlığını eski Adalet Bakanı **Anna Greta Leijon**'un yaptığı araştırma grubu sekreterliği, çalışmaları sırasında parti içinden ve **dışından** yüzlerce uzmanın katkılarından yararlanacak. Hazırlayacağı rapor, 1990'da toplanacak olan parti kongresinin parti programında yapacağı değişikliklere temel oluşturacak.

Sosyal demokrasi sosyalizme doğru ilerliyor mu yoksa sosyalizmden uzaklaşıyor mu? Piyasaya giderek daha büyük bir rol mü tanınacak, yoksa amaç hâlâ planlı bir ekonomi mi? Ekonomik demokrasi nasıl gerçekleştirilecek? İşçi sınıfının giderek küçülmesi karşısında SAP bir işçi partisi olarak kalacak mı yoksa sosyal tabanı değişecek mi? İki yıl süreyle bu gibi temel sorunlar tartışılacak ve 1990 kongresinde partinin 1889'da kuruluşundan bu yana yedinci programı kabul edilecek.

Öteki sosyal demokrat partilerin İsveç Sosyal Demokrat Partisi'nden alabileceği pek çok ders olduğuna kuşku yok. Bu derslerin başında, biri için diğerinden ödün vermeksizin ekonomik eşitlik ve siyasi özgürlük ideallerinden hiç şaşmamak; ama bu amaçlara ulaşmak için yararlanılacak araçlar konusunda her zaman esnek ve pragmatik olmak; tartışarak, deneyimlerden ders çıkararak, toplumu yakından inceleyerek kendini sürekli yenilemek şeklinde özetlenebilecek çalışma tarzı geliyor. İsveç'i dünyanın en müreffeh, çalışanların sosyal haklarının en ileri ve yurttaşların siyasal özgürlüklerinin en güvenli olduğu ülke yapan politika, anlaşılan böyle bir politika.

SAP yöneticileri partinin kanatları bölünmüş olduğu yolundaki iddiaları daima reddediyorlar. Sosyal demokrat harekette farklı görüşlerin her zaman bulunduğu ve bulunacağını, bunun yalnızca partinin canlılığının bir işareti olduğunu söylüyorlar.

İsveç sosyal demokrat hareketinin daima canlı bir tartışma ortamını koruduğu konusunda SAP yöneticilerine hak vermemek olanaksız.



Pazar keyfi — İstanbul'da erken gelen kış soğukları dün yerini güneşli bir havaya bıraktı. Epeydir güneşe hasret kalan İstanbullular, böyle bir havanın tatil gününe denk gelmesini sevinçle karşıladılar. Dün İstanbul'da kamışlarını alanları Haliç'ten balık çekerken, kimileri de parklarda güneşin keyfini çıkarmaya çalıştı. Meteoroloji yetkilileri de hava sıcaklarının kısa bir süre için artacağını müjdelerken, yeni bir soğuk hava dalgasının geleceğine dikkat çektiler.
(Fotoğraf: Muharrem Aydın)



Son insan!..

RAİF ERTEM *27 kasım*

Geçen gün bir dosta rastladım. Uzun süredir **Bodrum**'da oturuyormuş. Görünce elime iki fotoğraf tutuşturdu. Baktım, irkildim.

Yanmış bir orman görüntüsü. Kahverengi sarı. Cansız.

Bir ağaç dikiliyor. Tek başına, yalnız. Direniyor. Eşini kaybetmiş, dostunu kaybetmiş. yolunu, yoldaşını kaybetmiş. Üzüntüsü duruşundan belli!

Turhan Selçuk'un bir karikatürünü anımsadım. Adı **"Son Ağaç."** Enlemleriyle, boylamlarıyla bir dünya. Çırılçıplak. Toprak akmış. Yalçın kayalar parlıyor. Boş, bomboş...

Uzaklarda tek bir ağaç. Yaprakları dökülmüş, dalları kırılmış, kurumuş. Kırık dalında bir insan sallanıyor. Kendini asmış.

Bu son insan!...

Cumhuriyet Bilim-Teknik ekinde okumuşsunuzdur. 2400 yılında son insan da ölüyor. Sönmüş bir yıldız artık dünya!

İnsanoğlu'nun 2100 tarihini atabileceği bile şüpheli.

Bodrumlu dost anlatmaya başladı. Denize bakan yamaçlarda, burunlarda. Olmadık zamanlarda. Bir yangın çıkıyormuş. Yandığı kadarı yanıyor, kalanı söndürülüyormuş, arkasından dozerler geliyormuş, kıyılara yol açıyormuş. **"Gökova'yı karadan gezeceğiz artık"** diyor.

İlginç değil mi? Yangın, dozer, yol...

Yakında **"Orman özelliği kayboldu"** denecek. Mülk edinilecek. Bilmem kaç yıldızlı oteller dikilecek... Hep bunların hazırlığı.

Bu gidişle 2100 yılında baykuşlara da mezar olacak bu yapılar.

Anlayamadık gitti. Doğa bitince, canlı da biter... Altını oyuyoruz, üstünü yakıyoruz. Altını üste dikiyoruz. Ne kadar sürer?

Kısacık ömrümüzde göreceğiz sıkıntılarını; çocuklarımız ise mutlaka!

"Büyük Sahra Çölü" diye okuyoruz kitaplarda. Öyle gösteriliyor haritalarda. Ama biliyoruz bir zamanlar, **"Büyük Sahra Ormanı"** olduğunu.

Orman yandı kül oldu. Toprak kurudu çöl oldu. İnsanlar aç. El açmış, yardım bekliyorlar.

Kim kime yardım edecek? Dünyanın her yeri çölleşiyor. Kirleniyor. Dermanı kalmadı toprağın. Yakında ekinler başak saramayacak. Ağaçlar meyvesiz. Rüzgârlar kum bulutları getirecek, getirecek... Canlılara yer yok artık dünyamızda!

Alınyazısı değil bu. Kendi ellerimizle hazırlıyoruz sonumuzu. Bile bile... Göre göre...

Yakın dostlar yakın. Yakın arkadaşlar yakın. Habercisi, **Gökova** tepelerindeki tek ağaç, arkasından **Turhan Selçuk**'un "Son Ağaç"'ı. Ve dalında sallanan son insan!

Rasgele!..

Topuz istifa etti

29 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP'de geçen hafta yaptığı **"Parti aşırı solcuların işgali altında"** açıklaması ile yoğun eleştirilere hedef olan İstanbul Milletvekili Ali Topuz, Genel Sekreter Yardımcılığı ve MYK üyeliğinden istifa etti. Görevine, parti meclisi üyesi olarak devam edeceğini bildiren Topuz, **"MYK'nın iddialarının çözümü için gerekli enerjik uygulamaları başlatacağı inancına vardığını"** açıkladı. Topuz, çözüm kendisinin bulunmadığı kurullarda alınmasını uygun gördüğünü bildirirken, Genel Başkan Erdal İnönü, Topuz'un **"Yanlış anlamlara veya tereddütlere yol açacağı endişesi ile bu kaygıları ortadan kaldırmak için istifa ettiğini"** bildirdi.

SHP MYK'da geç saatlere kadar süren toplantı sırasında ortalığa yayılan bazı örgütlerin görevden alınacağı yolundaki haberler örgütte tedirginlik yarattı.

Küçük kurultayın ardından önceki akşam parti meclisinde yoğun eleştirilere hedef olan ve istifası istenen Ali Topuz, sürpriz istifa kararını MYK'nın dün akşam yaptığı toplantıda açıkladı. Önceki akşam parti meclisinde hakkında yapılan eleştirilere rağmen "Beni ikna edemediniz, istifa etmeyeceğim" diyerek karşı koyan Topuz'un istifası Genel Başkan İnönü tarafından açıklandı.

Dün akşam saat 21.00 sıralarında MYK toplantısı için SHP Genel Merkezi'ne gelişi sırasında Cumhuriyet muhabirinin istifa ile ilgili sorularını yanıtsız bırakan Topuz, toplantının başlangıcında MYK üyelerine kararını bildirdi.

MYK'da Topuz'un istifa kararını bildirmesinden sonra gündeme geçilmeden önce bir saat kadar süren bir görüşme yapıldı. Bu görüşmede, MYK üyelerinin özellikle yoğun tartışmalara sahne olan küçük kurultay ve son parti meclisi toplantısından yakındıkları öğrenildi.

Topuz'un istifası MYK'da kesinleştikten sonra gazete bürolarına telefon edilerek, İnönü'nün bu konuda açıklama yapacağı bildirildi.

Saat 22.30 sıralarında MYK toplantı salonunda Topuz'un istifasını açıklayan SHP Genel Başkanı İnönü, şunları söyledi:

"Son günlerde kamuoyunda geniş yankılar uyandıran açıklamaları olmuştu Sayın Topuz'un. Bu açıklamalarında partimiz iktidar partisi adayı olarak seçimlere yaklaşırken, kamuoyundan sosyal demokrat davranışlara girmenin yanlış olduğunu, bunlardan kaçınmak için nelere dikkat edilmesi gerektiğini, bu yolda herkese görev düştüğünü hatırlatan açıklamalar, elinde olmayan nedenlerle yanlış izlenimler yerecek bir ortam da yaratmıştı. Bütün bunlar küçük kurultayda dile getirildi. Parti meclisinde konuşuldu. Ama bunların temelinde Sayın Topuz'un partinin gelişmesini, yaklaşan seçimlerde başarı kazanmasını ve yakın iktidarda ülkeye, halkımıza başarı ile hizmet etmesini sağlamayı amaçladığı açıktı. Bu görev anlayışı içinde Sayın Topuz, MKY'nın önümüzdeki günlerde partinin sağlam çalışmasını sağlayacak önlem-

leri alırken, yeni çabalara girerken, MYK'da bulunmasının hangi nedenlerle olursa olsun yanlış anlamalara veya tereddütlere yol açacağı gibi endişesi olduğunu, bu kaygıları ortadan kaldırmak için MYK görevinden istifa edeceğini ifade etti. Parti meclisinde görev yapmaya devam edecek. MYK'dan partinin günlük yaşayışında başlıca yürütme organı olan MKY'dan ayrılmayı bu bakımdan istediğini söyledi."

İnönü, Topuz'un da aralarında bulunduğu MYK üyelerinin izlediği bu açıklamasında Topuz'a teşekkür ederek, **"Bu hareketin yüksek bir görev bilincinden kaynaklandığını, örnek olarak bir özveri anlayışından kaynaklandığını biliyoruz"** dedi.

İnönü, Topuz'un açıklamalarında en iyi niyetle partinin sağlam sosyal demokrat doğrultusunda korumasına herkesin özen göstermesini sağlamayı amaçladığını bildirerek, **"kendisine minnettar olduklarını"** söyledi.

TOPUZ VEDA ETTİ

İnönü'nün bu açıklamasından sonra Topuz, başta Genel Başkan İnönü olmak üzere tüm MYK üyeleriyle tek tek el sıkışıp öpüşerek toplantı salonundan ayrıldı.

Topuz, daha sonra Cumhuriyet'in **"İstifaya ne zaman karar verdiniz?"** sorusu üzerine gülümseyerek, **"Bilmem.. Belki de, üç gün önce"** karşılığını verdi. Topuz, **"istifanızdan evdekilerin haberi var mı?"** sorusunu ise **"Benim siyasi kararlarımdan evdekilerin hiç haberi olmaz. Kaldı ki, bu kararımı kimseye açıklamamıştım. İlk kez toplantıda söyledim"** diye yanıtladı.

Ali Topuz, daha sonra gazetecilerin sorularını yanıtlarken, kaygı nedeni olan sorunlar durduğu sürece mücadelesine devam edeceğini bildirdi. Topuz şöyle konuştu:

"MYK'nın bunun için gerekli enerjik uygulamaları başlatacağı inancına vardım. Benim ortaya koyduğum iddialar bu sorunların çözümü ile ilgili. Çözüm süreci başladığına göre iddiaların sahibi bir kişi olarak çözümü kararlaştıracak kurulun içinde bulunmamayı daha uygun buldum. Ben sorunu gündeme getirdim. Yetkili organların önüne koymuş oldum. Yetkili organların bu konuda duyarlı bir tavır içinde olduğunu gördüm. O nedenle çözüm politikaları tartışılmaya başlandığı bir sırada MYK'yı serbest bırakmayı ve benim bulunmadığım bir kadro içinde bunu çözümlemelerini daha anlamlı buldum. Ben aslında MYK'nın enerjik davranacağını tahmin ediyorum. Birkaç gündür bu izlenimi almıştım."

Topuz, parti meclisinde istifasının istenmesini ve hakkındaki güvenoyu önergesini de ima ederek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Akşam parti meclisinde birtakım arkadaşların benim durumumla ilgili olarak birtakım istekleri oldu. Onların bu isteklerinin o platform içerisinde yerine getirilmesini doğru bulmadım. Bu sorunu çözecek asıl platform olan MYK'yı daha uygun buldum. MYK'yı, büyük bir sorumluluk içinde uyarılarımı dikkate alan bir yaklaşımda gördüğüm anda büyük tereddütlerim zail oldu. Bu işin benim bulunmadığım bir heyet tarafından götürülmesinin daha doğru olduğu kanısına vardım. Bundan sonra parti meclisinde denetleme görevimi sürdüreceğim. Kaygılarım devam ettiği sürece de onları parti meclisi üyesi olarak ortaya koyma fırsatım var."

Ali Topuz, Genel Başkan İnönü'nün, kendi açıklamalarının tersine gazetecilerin **"Parti işgal altında değil"** dediği anımsatılınca da şunları söyledi:

"Benim açıklamam fiili işgali kapsıyordu. Diyarbakır'daki, Erzurum'daki ve bazı örgütlerdeki gibi. Bunların dışında başka türlü bir işgalden söz etmedim ben. Küçük kurultay konuşmamda da bundan söz ettim. Ama kamuoyunda bazı yazarlar değerlendirmelerinde partinin yönetim kademelerinin işgal altında olduğu biçiminde yorumladığı için genel başkan öyle bir işgalin olmadığını söylemiştir. Şu anda da belki, birkaç ilçede işgal vardır."

Ali Topuz, sızmalarla, doğrultudan sapmalarla, disiplinsizliklerle, eğitim eksikliğiyle, üye yazımıyla ilgili sorunları ortaya koyduğunu, MYK'nın bu konularda çok duyarlı bir politika uygulama kararında olduğunu da bildirdi. Topuz, **"MYK bu uygulamayı hemen başlatır mı?"** sorusuna da **"Şu an toplantının başında bunun olabileceği izlenimini aldım. Böyle bir şeyin stratejisinin konuşulması sırasında bile o kurulda bulunmamayı, alınan kararlara gölge düşmesini önlemek bakımından faydalı buldum"** karşılığını verdi.

SHP tüzüğüne göre, 14 kişiden oluşan Merkez Yürütme Kurulu'ndaki boşlama için parti meclisinin ilk toplantısında seçim yapılacak.

SHP Örgütünü Hiçe Saymak

OKTAY AKBAL *30 kasım*

SHP Küçük Kurultayı'nı iki gün süreyle izledim. Bay Ali Topuz'un 'Hürriyet' Gazetesi'nde yayımlanan çirkin suçlamalarının örgütte ne gibi tepkiler yaratacağını; Bay Topuz'un, 'partiyi aşırı sol işgal etti', 'yabancı kuvvetler partiyi ellerine geçirdi' türünden suçlamalarını nasıl kanıtlayacağını merak ediyordum. Saatler boyu konuşmaları dikkatle dinledikten sonra vardığım kanı şudur: Bay Topuz, Çölaşan'la yaptığı konuşmada bir kez daha yinelediği suçlamaları kanıtlayamamıştır. Bay Topuz'un ve onu destekleyen kimselerin de SHP örgütü içinde etkisiz bir azınlık oldukları meydana çıkmıştır.

Türkiye'nin 67 ilinden gelen SHP il başkanları, sözcüleri -beş altısı dışında- hepsi, Bay Topuz'u ağır sözlerle kınamışlar, istifaya davet etmişlerdir. Doğudan batıya, kuzeyden güneye kadar SHP örgütü, Topuz'a ve onu destekleyenlere cephe almıştır.

Kurultayda il başkanları, Topuz konusunda bakın neler dediler:

"Cezaevleriyle ilgilenmek bir insanlık görevidir. 12 Eylül sekiz yıldır gündemdedir. Ali Topuz'un demecine gelince, Topuz istifa etmeli ve bu konuda kamuoyuna bir bildiri yayımlamalı" (Bursa). "Ali Topuz'un değerlendirmeleri bizi de sıkıntıya düşür-

müştür. Bu demeçten sonra dört partilimiz gözaltına alınmıştır. Cezaevleriyle ilgilenmek demokratik görevimizdir. Vali sağduyu sahibi de hepimiz tutuklanmaktan kurtulduk" (Çanakkale). "Ali Topuz'u protesto ediyorum. SHP'de işgal yok, aydınlıktan korkmayan bir yönetim ve insanlar var" (Bitlis). "Büyüyen partimizi kimse durduramaz. Topuz hem partiye hem demokrasiye darbe vurmuştur. Dilerim bu son topuz olur" (Erzurum), Sosyal demokrasi karizmatik insanlar hareketi değil; nitelikli kadrolar hareketidir. Sayın Ali Topuz'un özeleştiri yapıp istifasını bekliyorum" (Kocaeli). "Doğudaki antidemokratik uygulamalar 12 Eylül'ün neticesidir. Sosyal demokratların görevi bunlara karşı çıkmaktır. Ali Topuz'un açıklamalarıyla parti yara almıştır" (Mardin). "Topuz'un kamuoyuna yaptığı açıklamaları kabul etmiyoruz. Sorumlulukla bağdaşmaz. Şiddetle kınıyoruz" (Muğla). "Topuz'un partiyi arkadan hançerleyen bir demeci var. Aşağı yukarı herkes 'istifa' dedi. Ben de istifa diyorum" (Muş). "Ali Topuz istifa etmeli. Emek vererek kurduğumuz binayı yıkmaya kalkınmasının hesabını sormalıyız. Topuz parti suçu işlemiştir" (Niğde). "Topuz'un iddialarını kabul etmiyoruz, bildiklerini açıklasın ve istifa etsin" (Siirt)...

SHP il başkanları ve temsilcilerinin yüzde sekseni Ali Topuz'u istifaya çağırdı. Hepsinden alıntılar yaparsam yazı uzayıp gidecek. En iyisi Topuz'u kınayan ve görevden ayrılmaya çağıran öteki illeri şöyle sıralamak isterim: Sıvas, Tokat, Tunceli, Urfa, Van, Yozgat, Adıyaman, Ağrı, Adana, Afyon, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Erzincan, Hakkâri, İstanbul, Kars, Malatya, Ankara vb.

Görülüyor ki SHP'nin bütün Türkiye örgütlerinde Bay Ali Topuz'un kasıtlı suçlamaları büyük tepki yaratmıştır. İl başkanları ve temsilcilerinin, özellikle Doğu ve Güneydoğu illerinden gelen parti yetkililerinin, güncel sorunlar konularında önemli başka açıklamaları oldu. Bunların üzerinde ayrıca durmakta yarar görüyorum. Doğu ve Güneydoğu insanlarının acılarını, yakınmalarını anlamamak, duymamak için kişinin insanlık dışı bir yaratık olması gerekir. Ne yazık ki böyle 'yaratık'lar toplumumuzda var.

Ali Topuz'un üç günlük bir direnişten sonra Genel Sekreter Yardımcılığı'ndan ve Merkez Yönetim Kurulu'ndan ayrılması SHP tabanının başarısı sayılmalıdır. Genel Sekreter Baykal ve MYK, tabanın baskısına dayanamamıştır. SHP örgütü partinin temel ilkelerine sahip çıkarak 'tavanı' hizaya getirmiştir. Ama daha sonra öğrendiğimize göre MYK'nın dün yaptığı toplantıda başta İstanbul olmak üzere birçok ilin başkanları ve yönetim kurulları görevden alınmış... Bu illerin temsilcileri küçük kurultayda parti programı çerçevesinde etkileyici konuşmalar yapmış ve gerçekleri gözler önüne sermiş insanlardı. SHP yönetiminin doğruları konuşanları görevden alması çok üzücü, bu partiye bağlanan umutları kırıcı bir davranıştır. Şimdi SHP programına ve sosyal demokrasiye inananların yapacakları tek iş, SHP Olağanüstü Kurultayı'nı göreve çağırmaktır. Bunu geçen günkü yazımda da özellikle belirtmiştim. Çünkü bugün karşılaştığımız durumu önceden görmek o kadar zor değildi. Baykal ve Topuz takımı partide birlikteliği parçalamak başarısını sonunda göstermişlerdir. Kendilerini kutlamak gerekir mi, ne dersiniz?



"İyi" kur,
hızlı işlem.
İhracatta
"iyi" kazanç.

Cumhuriyet

PAMUKBANK
iyi bankadır

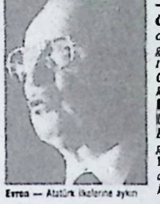
65. Yıl: Sayı: 23088 Kurucusu: Yunus Nadi 400 TL. 2 Aralık 1988 Cuma

Öğrenci affı yasası 'çarşaf, peçe, parka, şalvar, potur, gece elbisesi, şort, saç ve sakal serbestisi zararlı' gerekçesiyle Köşk'ten geri döndü

Evren'den veto

EVREN'İN GEREKÇESİ

Genç öğretim elemanlarına ve gerekse öğrencilere tanınan sınırsız kılık ve kıyafet serbestisi Atatürk ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliği ile bağdaşmayacağı gibi, çarşaf, peçe, parka, şalvar, şort, potur ve gece elbisesi gibi görüş ve inançları simgeleyen kıyafetler, saç ve sakal biçimleri gençler arasında sosyal görüş, din ve mezhep ayrılığını tahrik ederek cephelere bölünmelere ve bunun sonucu çatışmalara neden olacaktır. Sınırsız kılık ve kıyafet özgürlüğü devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, milli güvenliğin, kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına neden olabilecektir.


Evren — Atatürk ilkelerine aykırı

TEPKİLER

Özal Üniversitelerin daha özgür, daha serbest olabilmesi lazımdır. Fikir hürriyetinin daha fazla gelişebileceği yerlerdir. Oraları kılık kıyafetle fazla tehdit etmek faydalı değildir. Sayın Cumhurbaşkanımız türban ve başörtüsü konusunda fevkalade yumuşaktır.

İnönü Bizim itirazımız da bu doğrultudaydı. Üniversitelere karışıklık getireceğini söylemiştik. Bu anlamsız bir müdahaleydi, ortadan kaldırılması gerekirdi. O yüzden olumlu.

Demirel Atatürk ilkeleri ile kıyafeti korumaya alacağınıza Meclisi korumaya alın da onu açıp kapamasınlar. 15. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

İnönü: Başka çaremiz yoktu


İnönü — Bu kadarla kalacak

SHP LİDERİNDEN

Seçime giderken parti içi görüşlan birini yeğleme noktasına geldi. SHP ya daha radikal bir görüntü ile vatandaşın karşısına çıkacak ya da tutarlı bir parti izlenimini halka verecek. Mesela bu Operasyon SHP'nin tutarlı bir parti izlenimini halka verebilmek amacıyla yapıldı.

Genel merkez yeterince irada göstermeyince parti içi olaylar sürüp gidiyor, vatandaş indinde tutarlı parti olmadığımız izlenimi devam ediyordu.

Niyetimiz partiyi bölmek değil. Defalarca uyardık. Bir ses çıkarmayınca baktık ki başka gelişmeler oluyor.

ANKARA — Son fırtına, basının "gece yarısı operasyonu" adını taktığı olaylardan sonra SHP içindeki gelişmeler nereye gidiyor ya da daha nereye kadar uzanabilir? Olaylar bir iç hesaplaşma mıdır, geleceğe dönük planların şimdiden uygulamaya konulması mıdır, yoksa partideki çalkantı grupların maksimum noktada zıtlaşmasından sonra bölünme olasılıklarını gündeme getirebilir mi sorularına yanıt aranıyor.

Parti yönetiminin de hataları ile sevaplarından söz edilebilir. Ancak demokrat kişiliği tartışılamaz insan Erdal İnönü ile dün aralıksız sürecek günlük çalışma programı arasında son olayları konuşabilme olanağını bulduk.

İnönü'ye göre, patlayan (Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

ANAP MKYK üyesi Zengin, hükümette değişiklik yapılmasını istedi

'Yorgun bakanlar'

Usanmış gibiler: *Bakanlarımızın bir kısmı artık yorulmuş ve usanmış gibi. Yani bıkmışçasına, aktif politika yapmıyorlar. Kendi bakanlıklarında bile yıpranmış durumdalar. Arkadaşlarımızın büyük bir bölümü politikayla ilgilenmiyor, bürokratların yaptığı işleri yapıyorlar.*

Köklerini koruyanlar: *Bir kısmı kendi doğrultusunda, kendi dünya görüşünde icraat yapıyor. Mesela eskiden bir partinin veya bir düşüncenin mensubudur. Şu andaki bakanlık koltuğunu da aynı muhtevada kullanıyor. Yani MDP'den gelenler MDP'nin, Danışma Meclisi'nden gelenler onun bakanı gibi...*

CANAN GEDİK

ANKARA — Bütçe sonrası ANAP grubu, Bakanlar Kurulu'nda değişiklik beklentisine girdi. ANAP grubunun büyük çoğunluğu kulislerde Bakanlar Kurulu'nu eleştirirken, partinin ve Bakanlar Kurulu'nun bu yapısıyla yerel seçime gidilmesi halinde ANAP'ın başarısız olacağı kaygısını taşıyorlar. Kulislerde konuşulan **"Bakanlar Kurulu'nda değişiklik beklentisini"** ANAP'ın MKYK üyelerinden Malatya Milletvekili **Talat Zengin** ilk kez açıkça dile getirdi. Zengin, bütçe sonrası hükümette değişiklik yapılması gerektiğini vurgulayarak, Bakanlar Kurulu üyelerini sert bir biçimde eleştirdi.

Malatya Milletvekili Zengin, Başbakan Özal'ın bütçeden sonra Bakanlar Kurulu'nda büyük ölçüde değişiklik yapacağını belirtirken, **"Çünkü bakanlarımızın bir kısmı artık yorulmuş ve usanmış gibi. Yani bıkmışçasına, aktif politika yapmıyorlar. Kendi bakanlıklarında bile yıpranmış durumdalar"** dedi.

Talat Zengin, bakanların büyük bir bölümünün 1983'ten beri bakanlık yaptıklarına dikkati çekerek, hükümette ANAP'ın tabanı ve felsefesini temsil eden bakan sayısının az olduğunu savundu. Partinin yapısıyla Bakanlar Kurulu'nun çeliştiğini söyleyen Zengin, **"Sıkıntıların temelinde de bu yatıyor"** dedi. Zengin, hükümet içerisinde en başarılı bakanın, teşkilatlarına ve ANAP politikasına (Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Cenevre'de genel kurul olasılığı

Arafat gidemeyince BM Arafat'a geliyor

***ABD** yönetiminin, Filistin konulu genel kurula katılmak isteyen FKO liderine vize vermemesi ve BM Genel Kurulu'nun bu yolda aldığı kararı resmen reddetmesi üzerine, genel kurulun 1946'dan bu yana ilk kez New York dışında toplanması bekleniyor.*

Dış Haberler Servisi - BM Genel Kurulu'nun, ABD'ye **"Arafat'a vize vermeme kararını gözden geçirmesi için"** tanıdığı 24 saatlik süre dolarken ABD, kararını değiştirmeyeceğini resmen açıkladı. Filistin konulu oturumun, bu ayın ortalarında Cezayir'de gerçekleşmesi olasılığı da güçlendi. Arap diplomatlar, ABD'nin kararı üzerine genel kurula BM toplantısının Cenevre'ye alınmasını öngören bir karar tasarısı sunacaklarını bildirdiler.

AP'nin haberine göre genel kurulun önceki gece 151 üyenin oyuyla aldığı **"kararın gözden geçirilmesini isteme"** yolundaki karar, ABD'nin tutumunda bir değişiklik sağlamadı. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 151 ülke tarafından desteklenen karara yalnızca ABD ve İsrail karşı çıktı. İngiltere ise, Hukuk Komitesi'ndeki tutumunu sürdürerek, **"ABD'ye karşı kullanılan dilin çok sert"** olması gerekçesiyle oylamada çekimser kaldı.

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

SEKA grevinde anlaşma umudu

***SEKA** grevinin sona erdirilmesi konusunda aracılık üstlenen Çalışma Bakanı İmren Aykut, Selüloz-İş yetkililerini dinledi. Aykut, konuyla ilgili bakanlarla görüştükten sonra sendika yöneticileriyle yeniden bir araya gelecek.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Grevde 87. gününü dolduran 10 bin 200 SEKA işçisinin sözleşme görüşmelerinde yeni bir umut doğdu. Sözleşme görüşmelerinde aracılık yapmak isteyen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **İmren Aykut**, dün Selüloz-İş Sendikası yetkililerini dinledi. İmren Aykut, konuyla ilgili bakan ve yetkililer ile görüştükten sonra Selüloz-İş Sendikası yöneticileri ile yeniden bir araya gelecek.

Selüloz-İş Sendikası Genel Başkanı **İsmail Önay**, **"Sayın Bakana, 'Siz bize doğru iki adım gelirseniz, biz size parmak ucuyla yaklaşabiliriz' dedim"** diye konuştu.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut ile Selüloz-İş Sendikası yöneticileri dün saat 11.00'de Çalışma Bakanlığı'nda bir araya geldiler. Yaklaşık iki saat süren toplantı sırasında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, ilk kez bir sözleşme- (Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)


— Mutfak enflasyonu almış yürümüş. Turgut Bey salonlarımızı koruyun kardeş.

Zamlı telefon başladı

***PTT**'nin dünden itibaren uygulanmaya başlayan zamlarına göre küçük jeton 150, orta boy jeton 750 lira, büyük jeton ise 2250 lira oldu. Yıllık telefon abonman ücreti de 30 bin liraya yükseltildi.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — PTT hizmetlerine yapılan zam dün sabahtan itibaren uygulanmaya başlandı. Yurtiçi mektup ücreti 100 liradan 150 liraya yükseltildi.

Telefon konuşma ücreti 100 liradan 150 liraya yükseltildi. Telefon konuşmalarında yüz lira olan kontör ücreti 125 liraya çıkarıldı.

Küçük jetonun fiyatı 150, orta boy 750, büyük boy jeton da 2250 lira oldu. Aynı yerde birden fazla telefon için ek olarak alınan tesis ve abonman ücreti kaldırıldı.

Telefon abonelerinden ocak ayında yıllık olarak alınan abonman ücreti 18 bin liradan 30 bin liraya çıkarıldı. Aboneler, mart ve haziran aylarında da, ayrıca beşer bin lira abonman ücreti ödeyecekler.

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Özal: Komünist partisi kurulursa SHP kurtulur

Özal, Paris'ten dönerken uçakta gazetecilerin "SHP'deki olayları nasıl değerlendiriyorsunuz" yolundaki sorusunu şöyle yanıtladı: "SHP her zaman aşırı sola açıktır. O kapıyı kolay kolay kapatamazlar. Mümkün değil. Ancak ileride anayasa değişir bir komünist partisi kurulursa, SHP o zaman kurtulur"


Özal — SHP aşırı sola açık

ANKARA — "SHP nasıl kurtulur?" Tıpkı "Asya nasıl kurtulur" gibi bir soru. SHP'deki gelişmeler önceki akşam Paris'ten dönerken uçakta Başbakan Turgut Özal'la biz gazeteciler arasında kısa bir süre sohbet konusu oluşturuyor. Üç-dört gün Paris'te dış politikanın yoğun biçimde tartışılmasından sonra, insan ister istemez iç politikaya yöneliyor.

Hele de Başbakan Özal'ın Paris'te bulunduğu bir dönemde, SHP'deki "sol tasfiye" ülkenin en güncel siyasal sorununa dönüşüyorsa, o zaman aynı konuda, iktidar partisi liderinin görüşünü almak, yurda dönüşün ilk işaretini oluşturuyor.

"SHP'deki olayları nasıl değerlendiriyorsunuz?" yolundaki bizlerin sorusuna Özal'ın yanıtı şöyle:

"Bu durum SHP'nin oylarını çok fazla değiştirmez. Ben şimdi Ecevit'in iktidar olduğu zaman başına gelenleri hatırlıyorum da bayağı zorluklar çekti. Bazı milletvekilleri o tarihte Adana'da mı, yoksa İzmir'de mi bir yürüyüş yaptı. Sanıyorum, onların bir kısmı şimdi SHP'de."

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

İZMİR'den HİKMET ÇETİNKAYA

Düzmece Senaryolar

İZMİR — SHP kulisleri, iki gündür yedi il örgütünün görevden alınmalarına ilişkin tepkilerle çalkalanıyor. Görevinden istifa eden eski SHP Genel Sekreter Yardımcısı Ali Topuz, çevresine "operasyon daha bitmedi" mesajını veriyor. Topuz, bir gün önce dört gazeteciye yaptığı, "Amaçladığım şeye vasıl oldum" açıklamasını, bir gün sonra yalanlıyor. Topuz, "Hayır, öyle demedim" diyor.

Başta İzmir olmak üzere Manisa, Balıkesir, Trabzon örgütleri "sol kanadı sindirme eylemine" oldukça sıcak bakıyor. SHP tabanı, yedi ilin görevden alınmasına karşı çıkıyor. Sol kanat milletvekillerinin toplantıları sürüyor. Kimi çevrelerin "SHP (Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Kırmızı 'militan', sarı 'sempatizan', beyaz 'devlet yanlısı'

Köylüye 4 renk fişleme

***Denizli**'nin yeni ilçesi Honaz'da jandarmanın köylüleri kırmızı, sarı, mavi ve beyaz renkli formlarla "militan", "sempatizan", "kararsız" ve "devlet yanlısı" olarak fişlemesinden sonra, belediyenin de evleri aynı renklerle numaralandırdığı ileri sürüldü. Belediye yetkilileri olayda kasıt olmadığını söylediler.*

***Denizli** Valisi Necati Bilican, jandarmanın fişleme olayıyla ilgili olarak Honaz kaymakamı hakkında soruşturma açıldığını, jandarma komutanının görevden alındığını ve fişlerin yakıldığını söyledi. Bilican, belediyenin aynı renkli numaralaması için ise 'tesadüftür' dedi.* ÖMER YURTSEVEN'in haberi 10. Sayfada

İnönü'ye verilecek başvuru metni imzaya açıldı

Sol kanattan çağrı

***Örgüt** operasyonuna karşı çıkan milletvekilleri, İnönü'ye iletilmek üzere tek sayfalık metin hazırlayarak imzaya açtılar. TBMM grubunun ve parti meclisinin olağanüstü toplantıya çağrılmasının istendiği metni dün akşama kadar 30 milletvekili imzaladı.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP'de örgüt operasyonuna tepki gösteren milletvekilleri Genel Başkan Erdal İnönü'den parti meclisi ve TBMM grubunu bir an önce toplantıya çağırmasını istiyor.

Sol kanat milletvekillerinin çoğunluğunun yaptığı başvuru İnönü'ye bugün iletilecek. SHP Genel Merkezi, operasyonun ardından 7 il örgütüne yapılacak atamalar için değerlendirmelerini sürdürüyor.

Topuz krizinin ardından gelen örgüt operasyonuna karşı çıkan milletvekilleri bu konudaki [illegible] ve [illegible] Genel Başkan İnönü'ye iletmek üzere tek sayfalık bir metin hazırladılar. TBMM'de dün sabahtan imzaya açılan metne 30 dolayında milletvekilinin imza koyduğu belirlendi. Dün istenilen ölçüde imzanın tamamlanamaması üzerine başvurunun İnönü'ye verilmesi bugüne bırakıldı.

Sol kanat milletvekillerince imzalanan başvuru metninin basından gizlenmesi de dikkati çekti. MYK'nın son operasyonu ile birlikte alınan kararların ardından yeni bir tartışma ortamı yaratmaktan kaçınan milletvekilleri[illegible] başvurusu Genel Başkan İnönü'ye iletmeden açıklamama kararı aldıkları belirlendi.

Operasyona tepki başvurusunda Genel Başkan İnönü'nün de sert bir şekilde eleştirildiği öğrenildi. [illegible] "bir ihbarcılık sonucu antidemokratik biçimde görevden alındığı" [illegible] TBMM grubunun bir an önce toplantıya çağrılması istendi.

[illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

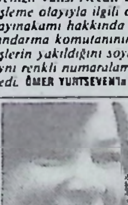
SHP'DE İSTANBUL İL ÖRGÜTÜ İÇİN ARAYIŞ 9. Sayfada

Sorgulama tamamlandı, 3 sanık DGM'de tutuklandı

Kokain operasyonu

İstanbul Haber Servisi — Sinema ve fotoroman oyuncusu **Nuri Alço**'nun gözaltına alınmasıyla başlatılan **"kokain operasyonu"** sonuçlandı. Kokainin Türkiye'ye halen İspanya'da yaşayan uyuşturucu kaçakçısı **Mehmet Nafi Çapan** (Hacı Çapan) tarafından gönderildiği, yeğeni **Hasan Basri Akpak** ile **Nuri Alço**'nun da gramı 150-200 bin liradan birçok ünlü kişiye sattıkları ileri sürüldü. Polis yetkilileri, tamamlanan operasyonlarla, 10 sanık, 26 gram kokain, bir tabanca ve 35 adet mermi- (Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

NE NEDİR? KOKAİN 12. Sayfada


Denda Jackson — BBC'de "Türkiye'de insan hakları"ndan söz edecek

Türkiye'de insan hakları BBC'de

***BBC**'nin hazırladığı "İnsan Hakları İhlalleri" adlı TV programında Türkiye de bulunuyor.*

E. ÖYMEN'in haberi 8. Sayfada

Kılık Kıyafetle Uğraşmaktan Vazgeçelim

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, yükseköğretim kurumlarında başörtüsü ve türban dahil kılık kıyafet serbestisini de öngören öğrenci affı yasasını veto etti ve bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderdi. Sayın Evren'in veto gerekçesinin bir bölümü şöyle:

"Gerek öğretim elemanlarına ve gerekse öğrencilere tanınan sınırsız kılık ve kıyafet serbestisi, Atatürk ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliği ile bağdaşmayacağı gibi, öğretim elemanları ve öğrencilerin çarşaf, peçe, parka, şalvar, şort, potur ve gece elbisesi gibi görüş ve inançlarını simgeleyen kıyafetlerle veya büyük çoğunluğun hiçbir zaman kabul edemeyeceği saç ve sakal biçimleriyle yükseköğretim kurumlarına gelmelerini, gençler arasında sosyal görüş ve inanış, din ve mez-

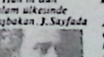
(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Reformlar onaylandı** *Yüksek Sovyet'in oylamasında 1344 lehte, 5 aleyhte ve 27 çekimser oy kullanıldı.* 3. Sayfada

■ **Ve Butto Başbakan** *Pakistan Devlet Başkan Vekili Gulam İshak Han'ın dün atadığı Benazir Butto, bir İslam ülkesinde bu göreve gelen ilk kadın başbakan.* 3. Sayfada

■ **Aydınlanmacı bir düşünür** *Namık Kemal'in 100. ölüm yıldönümü dolayısıyla bugün de İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nde bir sempozyum düzenleniyor.* 4. Sayfada



■ **Sorulması zor sorular** *Hector Babenco'nun "Örümcek Kadının Öpücüğü" 4 yıl sonra sinemalarımızda.* 5. Sayfada

■ **Ekonomiye alternatif arayışı** *'Türk Ekonomisinde Yeni Politika Arayışı' konulu panelde ekonomide varılan noktanın yeni alternatif arayışlarını gündeme getirdiği konusunda görüş birliğine varıldı.* Ekonomide

■ **En büyük satın alma operasyonu** *ABD'de "kaldıraçlı satın alma sistemi" olarak anılan ve borçlanarak satın alma tekniğine dayanan şirket satın almaları giderek yaygınlaşıyor.* Ekonomi'de

■ **'Bu seyirciyle Roma'ya gideriz'** *Milli Takıma olan umudunun her maçta daha da arttığını söyleyen Tırpan, 'Bu, son yılların en korkusuz takımıdır' diyor.* Spor'da

■ **Dayanışma ekrana çıktı** *Polonya TV'sinde, Walesa ve resmi sendika başkanı "çoğulculuk"u tartıştılar.* Arka Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

SEKA Grevi...

Selüloz-İş Sendikası'na bağlı on bin kâğıt işçisinin SEKA'ya bağlı kuruluşlarda grevi, bugün 87'nci gününü dolduruyor.

On bin işçi, yaklaşık üç aydır, çoluk ve çocuğu ile aç yaşıyor. SEKA işçisinin ücret ortalaması 80 bin ile 100 bin lirada. 1988 yılındaki enflasyonun oranı yüzde 88'dir. Bankalar bu enflasyon oranı üzerinde faiz ödüyorlar.

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Atalık, satrançta dünya üçüncüsü

KAHRAMAN OLGAÇ *1 aralık*

SELANİK — Selanik'te dün sonuçlanan 28. Satranç Olimpiyatı'nda, Türk takımı 107 ülke arasından 52. olurken, takımımızın 1. masasında oynayan **Suat Atalık** hiç yenilgi almadan, dünya üçüncüsü oldu. Bu başarıyla **"Uluslararası usta"** unvanını kazanan Atalık, 14 tur üzerinden yapılan olimpiyatta, dünya sıralamasında kendisinden çok yukarda bulunan **"büyük usta"**lara karşı mücadele etti. Karşılaşmalar sırasında Danimarkalı büyük usta **Curt Hansen**'i yenen ve yine büyük usta normunu taşıyan Doğu Alman **Wolfgang Uhllman,** Norveçli **Agdestein** ve Kanadalı rakibiyle berabere kalan Atalık, 1. masalar ferdi sıralamasında Dünya Şampiyonu Sovyet **Garri Kasparov** ve Macar **Portisch**'den sonra yüzde 75 başarıyla üçüncülüğü kazandı.

Bütün ülkelerin en güçlü oyuncularının oynadığı 1. masada alınan bu derece, şimdiye kadar Türkiye'nin satranç olimpiyatlarında elde ettiği en iyi sonuç oluyor. 1966 ve 1972 olimpiyatlarında **İsmet İbrahimoğlu** ve **Şiracettin Bilyap** 6. masada yine üçüncülük almışlardı.

SSCB'nin altın madalya kazandığı 28. Satranç Olimpiyatı'nda, İngiltere ikinci, Hollanda üçüncü oldu. Bayanlarda ise Türk takımı 45. sırada yer alırken, Macaristan birinci, SSCB ikinci, Yugoslavya üçüncü oldular.

Ferdi sıralamada dünya üçüncüsü olan Suat Atalık, 1964'te İstanbul'da doğdu. 1984 yılında Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu. Halen Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü son sınıf öğrencisi.

ONİKİNCİ AY..

YILIN SON AYI OLAN ARALIK, BATI DİLLERİNE LATİNCE KÖKENİ OLAN "DECEM"DEN GELMEKTEDİR (ÖRNEĞİN, İNGİLİZCEDE: DECEMBER).. DECEM, ON ANLAMINDAYDI VE MARTLA BAŞLAYAN ESKİ ROMA TAKVİMİNİN SON AYIYDI. M.Ö. 45 YILINDA, AYLAR 12'YE ÇIKARILDIĞI HALDE, DECEM ADI DEĞİŞMEMİŞTİ. ARALIK AYININ 21'İNİ 22'SİNE BAĞLAYAN GECE, YILIN EN UZUN GECESİDİR. HIRİSTİYANLAR, İSA'NIN DOĞUM GÜNÜ OLAN 25 ARALIĞI CHRISTMAS (KRİSMIS) ADIYLA KUTLAR.



OSMANLI DEVRİNDEN BERİ "KÂNUNUEVVEL" DENEN BU AY, 1945'TE ÇIKARILAN BİR YASAYLA "ARALIK" ADINI ALMIŞTI. ÖNERİYİ BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR YAPMIŞTI. 1959'DA, KONYA MİLLETVEKİLİ FAHRİ AĞAOĞLU, AY ADLARININ YİNE ESKİ BİÇİMİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİNİ İSTEMİŞTİ!. TANZİMAT DEVRİ'NDEN ÖNCE, OSMANLI DEVLET GİDERLERİ İÇİN 6 AYDA BİR "RUZ-U HIZIR" VE "RUZ-U KASIM" DİYE VERGİ ALINIRDI. BUNLAR OLAĞANÜSTÜ DURUMLARDA ÜÇE ÇIKARILIR, ONA DA "ARALIK TEVZİİ" DENİRDİ (ARALIK AYINDA ALINIRDI.)..

Evren'den veto

2 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** yükseköğretim kurumlarında başörtüsü ve türbana serbestlik tanıyan Öğrenci Affı Yasası'nı bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderdi. Veto gerekçesinde yasayla getirilen sınırsız kılık kıyafet serbestisinin anayasa yönünden incelenmesi gerektiği belirtilerek, **"Çağdaş giyim, Atatürk milliyetçiliği ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğin vazgeçilmez ilkesidir"** denildi. Gerekçede üniversite öğöğrencilerine getirilen af konusunda ise **"yasa tekniği bakımından bazı çelişkiler"** bulunduğu belirtildi. Haftalık olağan görüşmesinden sonra Başbakan **Turgut Özal,** Cumhurbaşkanı Evren'in soruna yumuşak baktığını belirterek, **"başörtüsünün bahane edilmesinden endişe duyuyorlar"** dedi. Özal ayrıca, **"Üniversitelerde sakal da dahil olmak üzere kılık kıyafet serbestisinden yana olduğunu"** söyledi. Ana muhalefet partisi lideri **Erdal İnönü** ise Evren'in veto kararını **"olumlu bir gelişme olarak"** değerlendirdi. Cumhurbaşkanlığı Basın Danışmanı **Ali Baransel**'in konuya ilişkin yaptığı açıklamada ise **"geri gönderme hususunun sadece türbana bağlı bir yaklaşım olarak değerlendirilmemesi gerektiği"** belirtildi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 11 maddelik veto gerekçesinin 9 maddesinde kılık ve kıyafet serbestisi konusundaki çelişkiler ve uyarsızlıklar anlatıldı. Veto gerekçesinde, yasayla getirilen kılık kıyafet serbestisinin **"gerek öğretim elemanları gerekse öğrenciler bakımından hiçbir yasal ve idari sınırlamaya tabi olmadan imtiyaz niteliğine dönüştürüldüğü"** belirtildi. Veto gerekçesinde bazı yasa ve yönetmelik ve Bakanlar Kurulu kararları ile anayasaya aykırılıklar tek tek sıralandıktan sonra şu görüşlere yer verildi:

"• Üniversiteler özerk kuruluşlardır, düşünce inanç ve fikir hürriyetinin en üst düzeyde temsil edildiği yerlerdir. Buralarda kılık, kıyafet gibi şekil ve gösterişe dayanan, aynı zamanda büyük ölçüde kişinin zevk, kültür ve inancına hitap eden şeylerle uğraşmak, yanlış anlamalara meydan vermektedir.

Kaldı ki anayasamızın kişi hakları ile ilgili maddelerine de aykırı bulunmaktadır.

• Hemen belirtmek gerekir ki tüm hak, hürriyet, görev ve yetkiler mutlaka bir sınırla çerçevelenmiş ve böylece kişilerin bulundukları statüler içindeki hareket kabiliyetleri ortaya konulmuştur. Bu sınırlamalar anayasada olabileceği gibi yasa, tüzük ve yönetmelik türü belgelerde de yer almaktadır. Hukuk devleti içinde, sınırsız hak, hürriyet, görev ve yetkiden

söz etmek mümkün değildir.

° Kılık ve kıyafet kurallarına uymayan öğrencilere disiplin cezası uygulanarak bazılarının üniversite ile ilişiği kesilmiştir. Bu cezalara karşı, ilgili öğrencilerce idari yargıya başvurularak üniversitelerce alınan kararların iptali dava edilmiş ise de idare mahkemeleri ve Danıştay, kılık ve kıyafeti düzenleyen kuralların yasalara aykırı olmadığına karar vermiştir.

Yukarıda değinilen örnekler de göstermektedir ki, kural olarak kılık ve kıyafet serbest olmakla birlikte, birtakım düzenlemelere ve sınırlamalara gidildiği görülmektedir.

° Kılık ve kıyafet ile ilgili bazı düzenlemeleri ortaya koyduktan ve Atatürk'ün bu konudaki uygarca görüş ve düşüncelerini yansıtan ilkelerini belirledikten sonra yükseköğretim kurumlarına getirilen sınırsız kılık kıyafet yönünden anayasa hükümlerinin incelenmesi gerekmektedir.

° Gerek öğretim elemanlarına ve gerekse öğrencilere tanınan sınırsız kılık ve kıyafet serbestisi Atatürk ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliği ile bağdaşmayacağı gibi, öğretim elemanları ve öğrencilerin çarşaf, peçe, parka, şalvar, şort, potur ve gece elbisesi gibi görüş ve inançlarını simgeleyen kıyafetlerle veya büyük çoğunluğun saç ve sakal biçimleriyle yükseköğretim kurumlarına gelmelerini, gençler arasında sosyal görüş ve inanış, din ve mezhep ayrılığını tahrik ve teşvik edecek, üniversiteler ve üniversite öğretim elemanlarıyla öğrencileri arasında farklılaştırmalara, değişik şekilde cephelere ve kamplara bölünmelere ve bunun sonucu çatışmalara neden olacak ve bu durumda sınırsız hak olan kılık kıyafet özgürlüğü, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, milli güvenliğin, kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına neden olabilecektir.

° Kılık ve kıyafetin yükseköğretim kurumlarında bu şekilde hiçbir sınırlamaya tabi olmaksızın serbest bırakılması, bundan sonra da bu uygulamaların başta kamu görevlileri olmak üzere tüm öğretim-eğitim kuruluşlarına yansımasına önayak olacak, kılık ve kıyafetle ilgili diğer yasal düzenlemeler kalkacak ve anayasal kurumlar da dahil toplumun her kesiminde bir kargaşa meydana gelecektir.

• Toplumun değişik statülerinde bulunan bireyleri bir kenara bırakarak ve üniversitelerin özerklik ilkesine dayanılarak, 'yükseköğretim elemanlarıyla öğrencilerin kılık ve kıyafetleri serbesttir, bunlar kısıtlanamaz' şeklinde bir düzenlemeye gitmek, hukuk tekniği ile bağdaştırılması güç bir düzenlemedir.

• Atatürk düşünce ve görüşleri doğrultusunda, aydın, uygar, cumhuriyetçi gençler yetiştirmekle, bazı kuralları öğretmek ve benimsemekle görevli çağdaş eğitim ve öğretim esaslarına dayanan yükseköğretim kurumlarının, bu düşünce ve çağdaş uygarlıktan ödün vermesi düşünülemez."

SADECE TÜRBAN DEĞİL

Cumhurbaşkanlığı Basın Danışmanı **Ali Baransel** AA muhabirinin bu konudaki sorularını cevaplandırırken, **"Sayın Cumhurbaşkanımız, söz konusu yasada anayasaya ve inkılap kanunlarına aykırı hükümler bulunduğu sonucuna varmışlardır"** dedi.

Ali Baransel şöyle devam etti:

"Sayın Cumhurbaşkanımız, yasayı ayrıca şekil yönünden de hatalı bulmuşlardır. Geri gönderme hususunun sadece türbana bağlı bir yaklaşım olarak değerlendirilmemesi gerektiğini düşünmektedirler. Sayın Cumhurbaşkanımız TBMM'de bir defa daha görüşülmek üzere geri gönderdikleri söz konusu yasada, sınırsız kılık ve kıyafet serbestisi getirildiğini tespit etmişlerdir. Yasada öngörülen böyle bir düzenlemenin, kişilerin kendi görüş ve düşüncelerini simgeleyen kıyafetlerle üniversitelerde ve yüksekokullarda serbestçe dolaşmalarına yol açacağı inancını taşıyan Sayın Cumhurbaşkanımız, bu durumunun da bu eğitim kuruluşlarında cepheleşme ve kamplaşmalara neden olacağı endişesini duymuşlardır."

Baransel, yükseköğretim kurumlarından kaydı silinen öğrencilerin başarısız oldukları her ders için bir sınav hakkı veren yasada Cumhurbaşkanı Evren'in yetersizlik tespit ettiğini belirtti.

Hayali ihracat, altın-döviz kaçakçılığı, kokainciler ve kanlı hesaplaşmalar yeraltı dünyasını karıştırdı

Hayalici bilmecesi

ERHAN AKYILDIZ *4 aralık*

"Turhan Çevik'in vurgunu 150 milyar..."

"Asıl baba İranlı Hacı Gonzari."

"Tek kollu kilit kadın Nil Schultz sıkı koruma istedi..."

"Mafya kuryesi Ayşe Arzu Dalokay gözaltında."

"Büyük kurye Kıbrıslı hostes Selva."

"Necdet Ulucan konuştu..."

"Berber Yaşar'ın profesör danışmanı."

"Kilit adam Hacı Aziz Bağbekleyen."

"Altın kaçakçısı Osman Asilsoy yakalandı."

"Artist Nuri'nin yakalanmasıyla sosyetede kokain paniği başladı."

Neler oluyordu? Kimdi bu insanlar? Son bir iki ayın gazete başlıklarını okuyup da bu soruları sormamak elde değildi.

Yeraltı dünyası **"yerüstü"**'ne mi çıkıyordu? Gözaltına almalar, sorgulamalar, tutuklamalar, salıverilmeler, birbirini izliyordu. İki üç koldan patlak veren olaylar kimi zaman kanla noktalanıyordu. Kabataş'ta bir döviz büfesi ile Nişantaşı'nın göbeğindeki bir butik güpegündüz basılıyor, **"uyuşturucu, döviz ve altın kaçakçılığının önde gelen isimleri"** oldukları belirtilen insanlar öldürülüp yaralanıyorlardı.

Türk polisi ve istihbarat örgütlerinin gerçek bir başarısı mı söz konusuydu bu **"çözülme"**'nin ardında. Yoksa yıllardır **"gözardı etme" "hoşgörüyle bakma"** ve **"savsaklama"** yöntemine dayanan bir tutumdan vazgeçilmesine ilişkin birtakım yeni kararlar mı alınmıştı?

Örneğin **"hayali ihracatı"** ele alalım. Daha düne kadar **"alan da veren de razı"** görünüyordu bu oyundan. Bütün iş, paçavraları tekstil ürünü diye yurtdı-

şına gönderip vergi iadesini alabilmek için **"kitabına uydurmaya"** kalıyordu. Çeşitli düzeylerdeki kişilere rüşvetler, komisyonlar dağıtılıyordu. Alınan vergi iadelerinin boyutları yanında dağıtılan rüşvetler, komisyonlar **"devede kulak"** kaldığı için herkes memnun görünüyordu dönen oyundan. **"İhracatsa ihracat..." "Döviz girdisiyse döviz girdisi"** diye bakılıyordu olaya. Devletin üst düzeyindeki yetkililerin bile olaya **"hoşgörüyle"** baktığı söylenebilirdi.

Altın ve döviz mafyası cephesindeki durum ise daha bir karışıktı. Küçücük bir olayla başlayan gelişmeler büyük patlamalara dönüşebiliyor, kanlı baskınlarda insanlar öldürülebiliyordu. 1.5 yıldır İnterpol'ün aradığı iki kişi, Nişantaşı'nın göbeğinde bir mağaza açıp takma isimle İstanbul'da yaşayabiliyorlardı. Oysa belirtildiğine göre Emniyet Genel Müdürlüğü'nde Kumdagezer kardeşlerle ilgili klasörler dolusu bilgiler vardı. Uluslararası illegal örgütlerle olan bağlantılarından söz ediliyordu. Baskından bir gün sonra kendisiyle konuşan Cumhuriyet muhabirine İstanbul Emniyet Müdürü **Hamdi Ardalı** da **"Kumdagezer kardeşlerin uluslararası altın ve döviz kaçakçılığı trafiğinin önemli adamlarından olduklarını"** söyleyecekti. Ama Varujan Kumdagezer'in sorgulanmasının tamamlanmasından sonra polisin yaptığı açıklamanın, söz konusu bilgilerle hiç mi hiç ilgisi yoktu.

Birden bire patlak veren **"kokain operasyonu"** da olayların bir başka boyutu idi. Bir film oyuncusu gözaltına almıyordu. Bir ihbar sonucu gerçekleşen bu operasyon sonucu sosyetenin kokain paniğine girdiği öne sürülüyordu, bazı ünlü ailelerin, ünlü kişilerin adları veriliyordu. Adları verilenler arasında **"hayalici" Turan Çevik**'in bile adı vardı. Oysa ortada 26 gr. kokain vardı. Bir ihbardı söz konusu olan.

Ne olmuştu yeraltı dünyasında, neden büyük dalgalanmalara sahne oluyordu bu karanlık dünya? Polisin konuya ilişkin açıklamaları **"tatmin edici"** sonuçlar getirmediği için biz bugüne dek birbirinden kopuk olarak yaşanan bu olayları, ilgili kişilerle konuşarak, çeşitli bilgi ve belgeleri yeniden değerlendirerek bir kez daha kamuoyunun gündemine getirmek istedik.

1. PERDE: HAYALİCİLER

1986 yılının nisan ayında **"Norsun"** ve **"Rana"** adlı gemilere el konulması birçok şeyin başlangıcı oldu. Olayla ilgili olarak eski MİT'çi **Mustafa Ercan**, Marmaris Gümrük Müdürü **Ruhi Akalın**, gümrük memuru **Yıldırım Güney Özdeş** ile **Sabri Karaoğlu** ve **Haydar Onay** adlı kişiler önce gözaltına alınıp sonra da tutuklanacaklardı. Soruşturmanın tamamlanmasıyla Marmaris ve Ayvalık gibi limanlardan çeşitli Batı ülkelerine hayali ihracat yapıldığı, bu ihracatın da yeraltı dünyasının **"babaları"** tarafından korunduğu ortaya çıkıyordu. İlk soruşturmanın sonuçlarına göre hayali ihracat olayına karışan 3 ana grup vardı. Bunlardan birincisi **Turan Çevik** grubu idi. Perde gerisindeki güçlü adam olarak Kilisli altıncı Hacı **Aziz Bağbekleyen** ortaya çıkarken, çevresinde de **Burak Sağman, Nil Schultz, Berber Yaşar** ve **İranlı Hacı Gonzari** gibi isimlerden söz ediliyordu. Berber Yaşar diye tanınan **Yaşar Aktürk**, Çevik'in İsviçre ile iş yaptığı dönemlerdeki dış bağlantılarda Nil Schultz ile İranlı Gonzari ise Londra bağlantılarında gündeme geliyordu polise göre.

İkinci grubu ise **Ertan Sert** oluşturuyordu. Sert'in en güvendiği kişi sekreteri **Oya Demir** idi. Sert-Demir ikilisinin arkasındaki güçlü adamın da **Necdet Ulucan** olduğu öne sürülüyordu. Ulucan Elazığlı idi. 18 yaşında bir cinayet işlemiş 20 yıl hüküm giymiş, tahliyesine kısa bir süre kala bir savcıyı yaralamaktan 18 yıl daha hüküm giymişti. Ecevit dönemindeki afla özgürlüğüne kavuşan Necdet Ulucan, polisin aylardır aramasına karşın yakalanmıyor, sonunda İzmir polisi yerine **Hamdi Ardalı**'ya teslim oluyordu. Ulucan sorgulamalarında birçok isimden, birçok olaydan söz ediyor, sonunda da tutuklanıyordu.

Üçüncü grubu ise Avukat **Süleyman Selahattin Yazır**'ın grubu oluşturuyordu polise göre. Yazır'ın adı gümrük komisyoncusu **Faruk Süer**'in ifadelerinden sonra ön plana çıkıyordu. Polis bu ifadeler doğrultusunda edindiği bilgileri, **"12 Eylül sonrasında TKP üyesi olduğu gerekçesiyle Edirne Emniyet Müdürlüğü'nce gözaltına alınıp, İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanmış. Marmaris hayali ihracat olayında adı geçen 15 şirketten 6'sının sahibi olduğu sanılıyor"** diye açıklıyordu. Yazır, aramalara karşın bulunamayanlar arasındaydı.

YARGI CEPHESİ

İlk önemli yargılama İzmir DGM'de oldu. Antalya'da ortaya çıkarılan 9.5 milyarlık hayali ihracat olayının sanıkları toplu kaçakçılık suçundan yargılanarak 10'ar yıl hapis cezasına çarptırıldılar.

1986 yılında gerçekleştirilen, daha önce sözünü ettiğimiz Marmaris hayali ihracat olayının soruşturmasını yapan gümrük müfettişleri de hayali ihracatçıların üzerine gidilmesi için uygun bir zemin hazırlayacaklardı.

Hayali ihracatçılara yönelik bu savaşın **"adsız kahramanları"** olarak nitelenen müfettişlerin hazırladığı bin sayfayı aşkın rapor 23 Şubat 1988 günü İzmir DGM Savcılığı'na teslim edilecekti. Müfettiş raporları üzerine yapılan incelemelerin ardından harekete geçen İzmir DGM Savcı yardımcılarından **Lütfü Senat, "Bu işe her şeyimi koyarım. Sonunu getireceğim, adı geçen herkesin üzerine gideceğim"** diyerek ardı ardına yakalama ve gıyabi tutuklama kararları isteyecekti.

İzmir DGM Savcısı 9 Mayıs 1988 tarihinde İstanbul DGM Savcılığı'na "988/51" sayılı yazı gönderek **Faruk Süer, Burak Sağman, Ahmet Haşlama, Hüseyin Akın Yılmaz, Nurettin Şanver Toper, İbrahim Arkadaş, Özkol Arkadaş, Metin Eşrefoğlu** ve **Talat Hilmi Eryelkovan**'ın yakalanmasını istiyordu.

İSTANBUL POLİSİ YAPMAYINCA

DGM Savcılığı konuyu hemen İstanbul mali polisine iletmesine karşın aylarca bir işlem yapılmayınca, İzmir DGM Savcısı bu kez de İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne başvurarak söz konusu kişilerin yakalanması için yardım isteyecekti. Bu arada İzmir ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün üst düzey kadrolarında önemli değişiklikler olmuştu. Lütfü **Tomuş**'un İzmir, **Hamdi Ardalı**'nın da İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne atanışları aynı günlere rastlıyordu. Bu gelişmelerden sonra Lütfü Tomuş'un gönderdiği ekiplerle Ardalı'nın ekiplerinin ortaklaşa düzenlediği ope-

rasyonlar sonucu çok sayıda kişi gözaltına alındı, sıkışanlardan bazıları da kendileri teslim olacaktı.

Her ifade hayali ihracat olayına yeni bir boyut getiriyordu. Sosyete kuyumcusu diye anılan **Onnik Semerciyan**'la, Turan Çevik'in yurtdışı bağlantılarını yürüttüğü öne sürülen **Nil Schultz** da gözaltına alınıp ifadeleri alınan, sonra da serbest bırakılanlar arasındaydı.

Aranıp da yakalanamayan en önemli kişi ise hayali ihracat olayının yıldızlardan **Turan Çevik**'ti. Necdet Ulucan'ın Hamdi Ardalı'nın elini öperek teslim olduğu günlerde, Çevik'in de İstanbul'da teslim olacağına ilişkin söylentiler dolaşıyordu. Ancak yapılan bir iki operasyon sonuçsuz kalacak Turan Çevik **"sırra kadem"** basacaktı. Son olarak Tekirdağ Kumbağ'da bir motelde kaldığı öğrenilmiş, polis son anda elinden kaçırmıştı.

Bu arada haklarında yalnızca İzmir DGM'nin yakalama kararı bulunan Turan Çevik ile Berber Yaşar diye tanınan Yaşar Aktürk hakkında kırmızı bülten yayımlanıyordu.

Neden yaklanamıyordu Turan Çevik? Ya da teslim olması neden gecikmişti? Bu soruları yönelttiğimiz İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde görevli üst düzeyde polis müdürü şu yorumu yapıyordu:

"Çevik neden teslim olmuyor? Birincisi, içinde bulunduğu yasadışı kombinezonlar, bu kişinin elindeki para ve değerli şeyleri almakla uğraşıyorlar. İkincisi, aynı kombinezonlar bu kişinin teslim olması durumunda kendilerinin de açığa çıkacaklarını bildikleri için onu engelliyorlar. Üçüncüsü, Çevik'in ilişkisi olduğu belirtilen siyasilerin kaçması yolunda telkinleri olabilir. Dördüncüsü, Çevik kendisinden önce yakalanan veya teslim olan kişilerin ifadelerini öğrenmek için bekliyor, bu ifadeleri öğrendikten sonra nasıl ifade vereceğini belirleyecektir. Son olasılıkla Çevik'in hayali ihracat konusunda çıkması beklenen para cezasıdır..."

BİR BAŞKA OLGU: MİT RAPORU

Aynı tarihlerde kamuoyuna **"MİT Raporu"** diye yansıyan bir gizli belgenin sızdırılması olayı yaşanacak, söz konusu raporda adı geçen emniyet ve istihbarat örgütü görevlileri birbiri ardına ya görevden alınacak ya görev yerleri değiştirilecekti.

Bu değişikliklerden İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentler de nasibini alacaktı. Bu değişim trafiği içinde Bursa Emniyet Müdürü **Lütfü Tomuş** İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne Vali **Hamdi Ardalı** da İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne getirilecekti.

Ardalı ile Tomuş, gerçekten sözü edildiği gibi **"Cesur ve işbitirici polisler miydi?"** yoksa söz konusu olayların üzerine gitmeleri için kendilerine belirli görevler mi verilmişti?

Cumhuriyet muhabirinin iki ilin emniyet müdürlüklerinde görevli yeni kadro arasında yaptığı soruşturmaya verilen yanıtlar özetle şöyleydi:

"Bize politikacılardan bir engelleme yok. Başbakan muhatap olmuyor elbette, ama ona göre ikinci dereceden yetkili diyebileceğimiz bazı kişiler bu operasyonlara başladığımız zamandan itibaren, üzerine gittiğimiz kişilerden kormamamızı, elimizden geleni yapmamızı ısrarla söylüyorlar."

Bir eski polis müdürü ise olayı şöyle değerlendiriyordu:

"Turan Çevik, Ertan Sert gibi kişilerin üzerine gitmekle ancak görüntü kurtarılabilir. DPT'de kaç dosya var? Maliye Bakanlığı Merkez Bankası'na işlem yapılmak üzere en son 197 adet dosya gönderdi. Mahkemelere intikal eden dosya sayısıyla, bürokrasi çarkları arasında bekletilen dosya sayısı arasında kaç kat fark var? Ciddi bir operasyon böyle mi oluyor?"

KİMDİ BU TURAN ÇEVİK?

Kimdi bu Turan Çevik?.. Devletin üst düzeydeki kişileriyle ilişkilerinden sözü edilen, sinema ve sahne sanatçılarıyla aşkları magazin dünyasının gündeminden inmeyen bu genç insan nasıl bir hayat sürmüştü? Kimler vardı çevresinde? Akıl hocaları kimlerdi? Yurtdışı bağlantılarını kimler yapıyordu? Ve **"Yakalandı, yakalanacak. Yurtdışına kaçtı"** ya da **"Kesinlikle yurtiçinde ve birkaç gün içinde teslim olacak"** söylentileri arasında sırra kadem basan Çevik'le ilişkili gelişmeler nasıl bir seyir izleyecekti?

Tüm bu sorunların Türk basınına günlerdir değişik biçimlerde yansıyan yanıtları bile, söz konusu karanlık dünyanın çelişkilerle dolu yapısını yansıtıyordu.

Turan Çevik küçük yaşlarda ailesiyle birlikte Malatya'dan İstanbul'a gelip yerleşmişti. Babası Fındıkzade'de **"otomobil yıkayıcılığı"** yapıyordu. İlk ve ortaöğrenimini Malatya'da tamamlayan Çevik, liseye Yedikule Lisesi'nde başlamış, ama 2. sınıfta terk etmek zorunda kalmıştı. Bir süre babasına yardım ettiyse de sonradan içine girdiği çevre onu bugünlere getiriyordu. Kapalıçarşı'nın kapalı dünyası içinde kendine bir yer bulmaya çalışan Turan Çevik, önce Burak Sağman'la daha sonra Ertan Sert'le tanışmıştı. Ancak Turan Çevik daha sonra **Bağbekleyen** ailesi ile tanışacak ve yıldızı birden parlayacaktı.

Poliste ve **"çarşı"**'da Turan Çevik'in arkasındaki adam olarak nitelenen Kilisli altıncı **Hacı Aziz Bağbekleyen**'in adı ise Çevik'in Londra bağlantılarında ön plana çıkıyordu.

Poliste alınan ifadelere göre Hacı Aziz Bağbekleyen'in Londra'daki adamı İranlı **Hacı Gonzari** idi. Yine polisin değerlendirmelerine göre Turan Çevik önceleri İsviçre ile çalışıyor, dış bağlantılarını da Berber Yaşar diye tanınan **Yaşar Aktürk** aracılığıyla yapıyordu. Çevik 1985 yılında, bir kaza sonucu kolunu yitiren **Nil Schultz**'la tanışınca hayali ihracat ibresini İsviçre'den Londra'ya doğru çevirecekti.

Hacı Aziz Bağbekleyen, kardeşleri **Hayrettin** ve **İzzettin** aracılığı ile Çevik'in birçok şirketine ortak olmuştu...

Çevik'in Nil Schultz'la olan iş beraberliğinden sonra Ingiltere'de 35'i Nil Schultz'un üzerine 65 şirket kurulmuştu.

Nil Schultz, İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne teslim olduktan sonra verdiği ifadesinde de **"35 şirketi Turan Çevik'in kurduğunu, 86 yılında Turan Çevik'le iş ilişkilerinin bittiğini, aşk ilişkilerinin ise söz konusu olmadığını söylüyor"** daha sonra da serbest bırakılıyordu.

İzmir DGM Savcılığı ve birkaç gümrük müfettişinin dürüst ve yürekli bir tavırla olaya el koymalarıyla seyir değiştiren **"hayali ihracat gemisi"** şimdilik demirlemiş durumda. Firardaki kaptan, mürettebat ve koruyucularının yakalanması için operasyonlar sürüyor... Her şey, sanıkların **"toplu kaçakçılık"** savıyla İzmir DGM önüde çıkışıyla açıklığa kavuşacak.



Antalya'nın Kale ve Finike ilçelerinde heyecan

Çekirgeler Türkiye'ye sıçradı

4 aralık

ANTALYA (Cumhuriyet) — Antalya'nın Kale ve Finike ilçeleri arasındaki sahil şeridini çok sayıda çekirge sürüsü işgal etti. Kale ilçesinde yaklaşık 9 kilometrelik sahil şeridini kaplayan hareketli çekirge sürüsü, bölgede heyecan yarattı.

Kale Belediye Başkanı **Süleyman Yıldırım** vatandaşların çekirge istilası konusunda uyarıldığını bildirdi. İhbar üzerine hemen sahile gittiğini bildiren Yıldırım, durumdan kaymakam ve valiyi haberdar ettiğini söyledi. Yıldırım, **"Vali bey bizim kendi çabalarımızla müdahale etmemizi istedi, civar belediyelerden yardım istedik, sivrisinek ilacıyla mücadeleyi devam ettiriyoruz, akşam karanlığında selektörler ve farlarla iki bin kişi bir taraftan çekirge toplamakla, diğer taraftan etkisiz hale getirmek için sivrisinek ilacı yapmaktadır"** dedi.

Kale Belediye Başkanı, yaklaşık 5 santimetre uzunluğundaki çekirgelerin bütün sahili kapladığını, vekaleten Kale'ye bakan bölük komutanının ilçeye gelirken Finike sahilini kontrol ettiğini, burada da az miktarda çekirge görüldüğünü bildirdi.

Bu çekirgelerin nereden geldiği konusunda henüz bilgi edinilmediğini belirten Yıldırım, **"Henüz bir tahribata yol açmadılar, elimizle birkaç tane tutup denize attık, tekrar denizden akıp karada yürümeye başladılar, herhangi bir mahsüle tahribat yapmadılar, fakat edeceği görüşündeyiz."**

Yöre halkı dün saat 15.30'dan itibaren belediye, kaymakamlık ve jandarmaca oluşturulan ekiplere yardımcı oluyor. Kıyıya vuran çekirgeleri poşetlere doldurarak imhaya çalışıyor.

Finike ve Demre, Türkiye'nin narenciye ve sebze ambarı olarak biliniyor.

Tütengil'i Anmak...

OKTAY AKBAL *7 aralık*

Levent'teki evinin üst katında bir odada konuşuyoruz. Yıl 1970. Yeni bir kitabı çıkacak Tütengil hocanın. Adı: "Az Gelişmenin Sosyolojisi." Kitabın arkasına bir fotoğrafı konacak. Kitaplığının önünde duruyor. Sırtında koyu bir yün gömlek. Kara gözlüklerinin ardından gözlerinin parıltısını görüyorum. Resmini çekiyorum. Bir daha çekiyorum. Sonra alıyor bu resmi kitabının arka kapağına koyuyor. Kitap üç baskı yapıyor, üçünde de hep bu resim var. Adım da yazılı: Oktay Akbal diye...

1980'de üçüncü kez basıldı "Az Gelişmenin Sosyolojisi." İki yüz sayfalık ilginç bir inceleme... Tütengil az sözcükle çok şey anlatan bir yazardı. Konuşmalarında da öyleydi. Öyle çok konuşmazdı, birkaç sözcükle görüşünü ortaya sererdi. Tartışmayı da çok sevmezdi sanırım. Düşüncesine ters düşen bir konuda yalnızca kendi görüşünü belirtir, karşısındaki direnince gülümser geçerdi. Olgunluk budur, aydın olgunluğu, karşısındakini küçümsemeden, doğruluğuna inandığı görüşü söylemekten kaçınmamaktır, karşı düşünceyi de horlamadan...

Bugün Cavit Orhan Tütengil'in öldürülmesinin dokuzuncu yılı. Bellekten çıkması zor bir anı: Sabah otobüs durağına giderken yokuşun başında hain bir elin ateşiyle yerlere serilen bir bilim adamı. Haberi duyunca koşup gidiyoruz. Düştüğü yer kan izleriyle kaplı. Bir resmini çekmişler, saklıyorum! Küçük çantasını sımsıkı tutmuş, gözlüğü üstüne yere yıkılmış. O çanta her zaman doluydu. Dergiler, kitaplar, notlar. Bir toplumbilimciydi, ama yazardı, sanata, yazına düşkün bir aydındı.

Bir cinayetin ardından dokuz yıl geçer de olay aydınlatılamazsa işin içinde saklı bir şeyler var demektir. Kimdi Tütengil'i öldüren? Bir örgüt işi mi? Yoksa bireysel bir davranış mı? Ne oldu Tütengil dosyası? Hangi ipuçları elde edildi? Soruşturma hangi aşamaya geldi? Sonuç neden alınamadı? Dokuz yıldır niye inandırıcı bir açıklama yapılamadı? Sorular, sorular, sorular! Ama hiçbirinin yanıtı yok! Tütengil dosyası başka cinayet dosyaları gibi rafa mı kaldırıldı? Neden? 12 Eylül'den sonra olsun yetkililer neden birtakım karanlık olayları aydınlatmak ça-

basına girişmediler? Yoksa bütün bu karanlık işler, tutumlar, kanlı olaylar ülkeyi bir çıkmaza götürmek için miydi?

"Az Gelişmenin Sosyolojisi" önemini yitirmeyen bir kitaptır. Politikaya her atılanın ABC gibi alıp okuması gereken bir inceleme... Türk toplumunun gerçeklerini bir ayna gibi yansıtan bir uyarı... Kitabın son bölümünde Prof. Tütengil en önemli konuya şöyle değinmiş:

"... Yapılacak şey, toplumun bütün sosyal kurumlarında ve işleyişinde uyumlu bir bütüne götürecek ortak amaçlarda birleşilmesidir. Bunu sağlayacak yöntemlerin seçilmesi ve uygulanması, 'ratio'nun kullanılmasını gerektirir. Gelişme yolunu açıp temizlemeden, uygulamanın nimetlerine ve külfetlerine herkesin eşitçe katılmasını sağlamadan çıkış yolu bulunamaz. Yurt yöneticileri, aydınlar, işadamları ve emekçiler mevcut düzeni kendi çıkarları doğrultusunda sürdürmek yerine çağdaş uygarlık düzeyine götürecek doğrultuda değiştirmek zorundadırlar. Başka türlüsü havanda su dövmek olur."

On yıl önce yazılmış bu satırlar, dediğim gibi, güncelliğini koruyor, sanırım daha uzun zaman koruyacağa benzer. Uygulamaya herkesin eşitçe katılmasını sağlamak günümüzün de sorunudur. Yurt yönetimi bilindiği gibi belirli çevrelerin gözetiminde ve elinde!.. Bir oy verme işlemi var demokratikleşme adına! O oy verme de bir sürü engelle, yasayla, baskıyla yanlış yollara itilmekte, egemen çevreler her zaman üst yönetim yerlerini ellerinde tutabilmektedirler.

Tütengil kesin konuşuyor:

"Bize kalırsa az gelişmiş ülkeler iktisadi bağımsızlığı kazanma ve devam ettirme yolunun kendi güçlerine ve kaynaklarına dayanma yolu olduğunu gözden uzak tutmamalıdır. Gerçi bu yol meşakkatlidir, kaynakların seferber edilmesini zorunlu kılar, fakat en güvenilir yoldur, hem de milli menfaate en uygun olanı budur."

Cavit Orhan Tütengil genç sayılacak bir yaşta aramızdan ayrıldı. Aramızdan ve bilim dünyasından... Türker Acaroğlu'nun yazdığı gibi "ardında 70'i aşkın yapıt ve 5000'ü aşkın makale" bıraktı. "Tütengil'in değeri yapıtlarının değeriyle ölçülecektir, ama bunu şimdilik biz yapamadık. İleride, toplumbilim öğrencileri ya da adamları bu konuyu bitirme ya da doktora tezleri olarak ele alıp işlemelidirler, işleyeceklerdir de. Bir başka dileğimiz de kitaplarına girmemiş öykü ve yazılarının ciltler biçiminde yayımlanmasıdır" diyen Acaroğlu'na katılmamak olanaksız...

Tütengil'in anısı önünde saygıyla eğilmek, her ölüm yılında bu korkunç cinayetin hesabını sormak demokrasiye inanan yurttaşların görevidir.



Pamukkale'de Kış Düşü — Hierapolis kentiyle iç içedir Pamukkale. Şifalı sularıyla tarih boyunca bir tedavi merkezi olarak bilinmiş. Bu yüzden olsa gerek Hierapolis, antik Anadolu kentleri içinde belki de en büyük mezarlığa sahip. Pamukkale, Denizli'ye 19 km. öteden ve tepeden bakar, Menderes ovasında... Yaz kış ortalama 35 dereceden aşağı düşmeyen sıcak suyuyla Pamukkale, yerli yabancı turistlerin Ege'de mutlaka uğradıkları bir mekândır. İşte şimdi bir kış günü ovaya ve Denizli'ye bakıyor Pamukkale. Sis beyazıyla gerçeküstü bir film dekoruna dönüşen Pamukkale, güneşli günlerin düşüyle uyur gibi... (Fotoğraf: Yıldız Üçok)

150'likler...

İLHAN SELÇUK *9 aralık*

"150'likler Kimdiler, Ne Yaptılar, Ne Oldular?" adlı kitap, "Gür Yayınları"nda üçüncü baskısını yaptı. İlhami Sosyal yeni kuşakların hiç bilmedikleri bir tarihsel olayı gazetecilik ustalığıyla sergiliyor.

Sorulabilir:

— Yeni yetişen kuşakların 150'likleri bilmediğini nereden çıkarıyorsun?

Yanıtı kolay:

— Çünkü İlhami Soysal'ın araştırması, bu konuda yayımlanan ilk kitaptır.

Evet, YÖK üniversiteleri var, fakülteleri var, profesörleri var, ama bu tür konuları gün ışığına çıkarmaktan korkarlar. Elimizden gelse, ulusal kurtuluş tarihimizi karanlığa gömerek, Türk-İslam sentezinde yalnız padişahların cenklerini dile getireceğiz. Kendi deyişiyle "amatör araştırmacı" İlhami Soysal'ın alçakgönüllü oluşuna bakmayın; kitabı bir solukta okunuyor; bilmediğimiz gerçekleri gün ışığına çıkarıyor; bu alanda olumlu bir başlangıç oluşturuyor.

★

150'likler olayı nedir?

İlhami Soysal anlatıyor:

"Anadolu'daki Ulusal Kurtuluş Savaşımız boyunca, emperyalizm ve kapitalizmin maşası dış düşmanlarla olduğu kadar, iç düşmanlar ve siyasal karşıtlarıyla da boğuşup savaşmak zorunda kalan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve onun başındaki Mustafa Kemal Paşa, Lozan Barış Antlaşması gereğince, bu antlaşmanın imza tarihine kadarki dönem için bir genel af zorunluluğuyla karşı karşıya kaldıklarında, uzun pazarlıklar sonucu bu antlaşmaya 150 kişilik bir istisna maddesi koydurmuşlardır.

Lozan Barış Antlaşması'na bir protokolle eklenen bu istisna maddesine göre adları sonradan saptanacak 150 kişi, Türk hükümetince Türkiye'de iseler sınır dışı edilebilecek, dışardaysalar yurda dönmeleri önlenecek ve Türkiye'deki malları da kendilerince ya da vekillerince dokuz ay içinde tasfiye edilemezse, hükümetçe sattırılacak, ancak bunların karşılığı kendilerine ödenecektir."

Daha açık deyişle, milyonlarca insanın şu veya bu biçimde katıldığı ya da karıştığı Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda bütün hainler bağışlanıyor; yalnız 150 kişinin yurtdışına sürülmesi için anlaşma gerçekleşiyor.

Garip değil mi?

★

Ne var ki bir ülkede dipten doruğa altüst oluşun hesabını nereden çekebilirsiniz? Kim hain, kim değil, kim düşmanla işbirliği yaptı, kim direndi? Bu hesaplaşmayı Hıristiyanlarla Müslümanlar arasında dinsel duygularla körüklenecek bir intikam davasına dönüştürmek isteyenler çıkmayacak mıdır?

Savaştan barışa geçmek çok güçtür.

Bu yüzden bütün defterler kapatılmış, çoğu işbirlikçi hain kurtulmuş, 150'likleri saptamak da epey sorun yaratmıştır. 150'liklerin kimilerinin bu listeye girecek kadar vebali olup olmadığı, ayrı bir tartışma konusudur. 150'likler listesini hazırlama ve Mecliste savunma görevini üstlenen İçişleri Bakanı Ferit (Tek) Bey'in sicilinde bile geçmişin gölgesi vardır.

Nasıl?

Ahmet Ferit Bey, mütareke İstanbul'unda 1919 yılında Damat Ferit hükümetinde Nafıa Nazırlığı yapmıştır. O dönemde Mustafa Kemal'in aleyhinde bulunmuş; kimilerine göre İngilizlerin Samsun'u işgaline olanaklar sağlamıştır. Bu yüzdendir ki Ferit Bey, 150'liklere ilişkin yasayı imzalayamadan çekilmek zorunda kalmıştır.

★

150'likler arasında kimler vardır?

Bizim kuşağın en çok tanıdığı kişiler yazarlardı; en başta Refi Cevat, Refik Halit gelirdi, sonra filozof Rıza Tevfik ünlüydü; "Çerkes Ethem ve Avanesi'ni tarih kitaplarına geçtiği için bilirdik.

Refi Cevat Ulunay ile Refik Halit Karay, 150'liklerin 1938'deki affıyla yurda döndüler, Babıali'ye renk kattılar.

İlhami Soysal'ın kitabı, eski deyişle "ibret dersleri" ile dolup taşıyor.

Tarih yaman bir öğretmen, ama dinleyen kim?

Yargılananların listesi kabarık

Karikatür bıçak sırtında

TURGUT ÇEVİKER *10 aralık*

Karikatür, basının en dikkat çekici öğelerinden biri olmuştur. Okurlar onda, gülümsemeden eleştiriye kadar uzanan zengin tatlar bulur. Adalet kurumu ise, devlete ve ulusa getireceği zararlar (!) açısından bakar. Sansür yoktur, ama sansürcüden çok sansürcü kesilenler vardır. Öküz altında buzağı ararlar. Bunların her dönemde yardımcıları olmuştur. Gönüllü sansürcüler, bu yayınların okuyucuları arasından çıkar. Devletin bekası, halkın namusu korunacaktır!

Karikatür ve karikatürcü gerçeğin peşinde gider. Bu özellikle basın karikatüründe böyledir. Yaşanan her çeşit olay karikatürcünün malzemesidir. Güldürmekten, eleştirmeye; yemekten bir grotesk denizi yaratmaya uzanan bakış açısı vardır karikatürcünün.

Tanzimattan cumhuriyete karikatür serüvenimize baktığımızda sözlerimizin doğrulandığını görürüz. **Diyojen, Hayal, Karagöz, Kalem, Cem, Eşek, Güleryüz, Akbaba, Marko Paşa, Tef, Dolmuş, Gırgır, Çarşaf, Fırt, Limon, Ulus, Yeni Sabah, Akşam, Dünya, Cumhuriyet, Vatan, Milliyet** gibi dergi ve gazeteler karikatür nedeniyle yargılanmıştır. Davaların bir bölümü beraat ile bir bölümü ise geçici ve tümden ka-

patma cezalarıyla sonuçlanmıştır.

Yayımladığı karikatürlerden yargılanan karikatürcüler arasında **Cemil Cem, Sedat Nuri İleri, Ratip Tahir Burak, Halim Büyükbulut, Turhan Selçuk, Ferruh Doğan, Ali Ulvi, Semih Balcıoğlu, Altan Erbulak, Yalçın Çetin, Tonguç Yaşar, Oğuz Aral, Tan Oral, Seydali Gönel, Şükrü Yavuz** ve **Güneri İçoğlu** sayılabilir.

Liste kuşkusuz çok eksik, biliyorum. Çünkü bu tür davalar basılı evrak haline gelmediği sürece unutulup gidecektir. Bu listeye sorumlu müdürler de eklenebilir: **Teodor Kasap, Salâh Cimcoz, Baha Tevfiki, Sedat Simavi, Yusuf Ziya Ortaç, İlhan Selçuk, Turhan Günay, Murat Kürüz** ve **Tuncay Akgün** gibi.

Yüzyılı aşkın karikatür geçmişimizde karikatür nedeniyle dergi ve gazeteler birçok kez kapanmıştır. Geçici ve tümden kapatma cezaları Osmanlı döneminde daha yaygındı. **Diyojen, Hayal, Kalem** ve **Cem** bu cezaları fazlasıyla çekti. Teodor Kasap, 1876'da üç yıla mahkûm oldu. Osmanlı'ya ilişkin bilinen tek mahkûmiyet bu. **II. Abdülhamit**'in, yurtdışında mizah dergisi yayımlayan kişiler için verdirdiği gıyabi cezaları saymazsak tabii.

Cumhuriyet döneminde ise **Cemil Cem**'in ikinci kez çıkarttığı mizah dergisi **Cem, Turhan - İlhan Selçuk** kardeşlerin **Dolmuş, Ali Ulvi**'nin bir karikatürü nedeniyle **Cumhuriyet** Gazetesi, bir kapak karikatürü nedeniyle **Gırgır**'ın geçici olarak kapatıldığını biliyoruz.

Karikatür nedeniyle yargılanıp hapis cezası alan üç karikatürcü biliniyor: **Ratip Tahir Burak**, 1956'da bir yıl dört ay; **Halim Büyükbulut** ise aynı yıl bir yıl Paşakapısı Cezaevi'nde yatmış. Ve halen Şile Cezaevi'nde yatan **Güneri İçoğlu**.

Güneri İçoğlu, **Limon** adlı mizah dergisinde **"Susmak Yok Artık"** başlığı altında mitolojiden yararlanarak ilginç bir çizgi anlatı dizisi yayımlamaya başlamıştı. Başlığını daha sonra **"Susmayacağım İşte"** olarak değiştirdi. Biz dizide (Ekim 1986) **"Atina akropolünün nasıl tahrip edildiğine dokunmak istemişti. Türkler, Fransızlar, İtalyanlar... Değişik dönemlerde değişik eller Akropole uzanmış, zarar vermişti; anlatmak istediği buydu."** (Nokta, kas. 1988)

Bir de gözaltına alma olayları var. **Ali Ulvi**, 27 Mayıs öncesi; **Turhan Selçuk** 12 Mart, **Seydali Gönel** ise 12 Eylül sonrası gözaltına alındılar. Turhan Selçuk, Davutpaşa Kışlası'ndan bir iki kaburga kemiği kırık olarak çıkmıştı. Son yıllarda ise **Fırt**'ta yayımlanan bir karikatür nedeniyle **Behiç Pek** ve yazıişleri sorumlusu **Turhan Günay**, İstanbul Birinci Şubesi'nde bir iki hafta konuk edildiler.

Karikatürcüler, yaşanan günü insan ve toplum adına savunurlar. Daha güzel, daha mutlu bir dünyadan yanadır bu çaba. Bütün sanatlar ve sanatçılar için geçerli bir özdür bu. Ne ki karikatür kadar akan günle uğraşan bir başka sanat daha yoktur. Bu nedenle de tehlikeli bir iştir uğraşları.

İnsanı, insan haklarını savunmak biraz da kendini savunmaktır onlar için.



Kartzedeler

MUSTAFA SAĞLAMER *12 aralık*

Galatasaray'ın maçın 20. dakikasında dört farkla öne geçemeyişinin nedeni, Tanju'nun atacağı gole, fotoğraf değeri de kazandırmak istemesiydi. Sarı - Kırmızılıların ilerleyen dakikalarda golden uzaklaşmalarını ise son günlerdeki maç trafiğine bağlamak olası.

Herkes, **Sadık Deda**'nın, **Abdülkerim**'e kırmızı kart göstermekle çok ağır bir karar verdiği görüşünde birleşecek bugünkü spor sayfalarında. Bizce hakem, böyle yapmakla, Ankaragücü'ne iyilik etmiş oldu. Çünkü başkent takımı, gerçekten psikolojik tedaviye gereksinimi olduğunu her fırsatta gösteren Abdülkerim'in oyundan çıkmasıyla, daha derli toplu oynamaya başladı. Hatta tribünleri kahkahaya boğan bir penaltı kararından gol çıkarabilse puanları alan taraf da Ankaragücü olacaktı.

Abdülkerim, sağlık açısından zor durumda olduğunu, maçtan sonra ağzından kaçırdı. Ne düşünüldüğünü soran gazetecilere, "Şimdi bana hasta diyeceksiniz değil mi?" diye sordu.

İstanbul'a gelen 18.00 uçağında, Galatasaraylıların yanı sıra RP Genel Başkanı, eski başbakan yardımcılarından ve başbakan vekillerinden makine profesörü doktor **Necmettin Erbakan** da bulunuyordu.

Bazı muhabirlerin Hoca'yla birlikte fotoğraflarını çektikleri **Simoviç**, yerine döndükten sonra "Bu adamın işi ne be kardeş" diye sordu. Yanıtını aldıktan sonra da "İyi ki kendisine sormamışım" dedi.

★★★

Erbakan Hoca'yla fotoğrafı çekilenlerden biri de dünkü oyunun başrolündeki Abdülkerim'di. Yanyana gelmeleri, "Kırmızı kart gören iki oyuncu" kompozisyonunu çağrıştırıyordu.

★★★

Yani rastlantı sonucu bu uçağa da düşmesek Ankara'ya gidip döndüğümüze hiç değmeyecekti...

Necatigil'in 20 yıl oturduğu Beşiktaş'taki evinde her şey eskisi gibi

Çiçek açmış gökyüzü odası

REFİK DURBAŞ *14 aralık*

"Gidip geldiği sokaklar, bir kırlangıç, bir kâğıt, bir ıstampa, bir kalem - alkol yanmasında - bir fotokopi, bir kumsaati, yarım kalmış bir şiir, bir patika, cenazesinde bulundu mu? bilmiyorum.
Bir bulut bir süre onu izlemiş.
Geçerken parmağını kaldırmış bir çocuk, bir deniz parçası, bir ağaç büyümesini bir an bırakmıştır.
Masası uzun zaman kendine gelememiştir.
O gün gök açıkmış diyorlar."

İlhan Berk, Behçet Necatigil'i böyle anlatıyor ve gökyüzü o gün bugündür kapanmıyor Necatigil'in odasının penceresinde.

Beşiktaş'ta Nüzhetiye Caddesi'nde Necatigil'in 20 yıla yakın oturduğu evi. Şiirlerini yazdığı odası. Pencereden Beşiktaş Çarşısı'nın arka sokakları görünüyor.

Küçümen bir oda. Duvarları kitapla dolu. Çelik masasını pencere önüne koymuş. Pencerenin önünde bir çiçek: Gerçekten gece sefası mı? Şiir yazarken hep açmış bir çiçek olsun ister yanı başında. Kâğıt parçaları ve sözcükler uçuşuyor havada. **Hilmi Yavuz** ayakta **Necati**'den bir beyit mi söylemekte? O ise **"Ev"**'in hallerini düşünüyor.

"Evin-e hali, gün boyu, / Ha gayret emektar deve! / Sırtınızda yılların yorgunluğu / Akşam erkenden eve."

Akşam erkenden yatıyor. Saat 10 gibi. Ama sabahleyin erkenden kalkıyor. En geç yedide. Kahvaltısını hazırlıyor. Çayı mutlaka kendisi demliyor.

Ve 7.5'ta şiirin başına çöküyor.

12'ye kadar çalışma. Yemeğini muntazaman yiyor.

Çay gibi kahvesini de kendisi yapıyor. Orta şekerli.

Kendi işini başkasına yaptırmaktan asla hoşlanmıyor. Öğleyin bir saat çalışmaya ara verip dinleniyor.

Çok düzenli bir hayatı var. Şiirleri de öyle değil mi?

Akşamları çizgi film varsa televizyonda seyrediyor. Bir de milli maçları.

Yoksa odasına çekiliyor. Bir **"gizli sinirli."** Çalışırken gürültü istemiyor. Dünyada yokmuş gibi bir Necatigil. Tepkisini susarak gösteriyor.

Hafif bir müzik çalıyor yalnız kendisinin duyabileceği.

Alışkanlıklarını da değiştirmiyor.

Yıllar yılı aynı sigarayı içmiş: Birinci.

Şimdi çelik masasının üzerinde son içtiği sigaranın paketi olduğu gibi duruyor. Çok mu sigara içerdi? Tek yanıtı var, evet. Bir dudak tiryakisi. Hiç kibrit kullanmamış. Birini yakıp ötekini söndürmüş. Birbirine eklemiş sigaraları.

Çakmağa pek yüz vermemiş. Bir kutuya doldurduğu kibrit çöpleri de öyle yerli yerinde. Masasının üzerine nasıl bırakmışsa.

Siyah mürekkeple yazmış şiirlerini. İki kutu mürekkep, ataş kutusu, kalemliği, yine bir cam tabakta çeşitli kalemleri, sanki bu akşam gelecek, masanın başına oturacak, lambanın loş ışığında, tabakasından bir sigara alıp külleri üzerine düşen ağzındaki sigaradan yakacak ve küçük kâğıtlara siyah mürekkebiyle yeni bir şiire başlayacak gibi.

"Sisler içinde insanlar, gün ortası, geceleyin; / Hangisi gerçek, hangisi düş, şaşırdım. / Daha demin vardı, şimdi birdenbire yok / Issız bir kır akşamı / Bu benim yaşadığım."

Odası şimdi boş. Kitapları ve o eşsiz dergi koleksiyonu eşi **Huriye Necatigil** tarafından geçen yıl Mimar Sinan Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne bağışlanmış. Bir Necatigil Kitaplığı kurulacak.

Ama masası, sandalyesi, pencere önündeki gece sefası, sigarası, kibritleri, küllüğü, kalemleri, küçük kâğıtları hâlâ durmakta.

Bütün bunların döşemeye vuran gölgesi de.

Masanın çekmeceleri kapalı olsa da camlara vuran gökyüzünün ışığı hep berrak ve açık.

Derinlerden hafif bir müzik sesi gelmekte.

Issız bir kır akşamı. Artık kendi adını taşıyan sokaktan geçip Beşiktaş Pazarı'na inmenin vaktidir. Bir küçük Yeni Rakı'yı devirirken gelir bulur şiirler onu.

Gelir Kapalı Çarşı, Çevre, Evler, Eski Toprak, Arada.

Gelir Dar Çağ, Yaz Dönemi, Divançe, İki Başına Yürümek, En/Cam, Zebra.

Gelir Kareler Aklar, Beyler, Söyleriz.

Bile/Yazdı, Yazılar, Konuşmalar, Konferanslar. Radyo Oyunları, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü...

(Bakalım mektuplarını yayımlamak hangi yayıncıya kısmet olacak?)

Şakakları hafif kırlaşmış, gözlüğü burnunun ucunda, dudaklarının arasında hiç sönmeyen sigarası geçer gider bir **"Eski Sokak"**'tan. O **"Eski Sokak"** ki artık kendi adıyla anılmaktadır ve orada 1963'e kadar 7 yıl oturmuştur.

"Adı, soyadı / Açılır parantez / Doğduğu yıl, çizgi, öldüğü yıl, bitti / Kapanır parantez. / Şimdi kitaplarda bir isim, bir soyadı / Bir parantez içinde doğum, ölüm yılları."

"Behçet Necatigil, 6 Nisan 1916 - 13 Aralık 1979 İstanbul).

Toplu konut, "iyi" karar...

Cumhuriyet

Toplu konutta "iyi" hizmet.
PAMUKBANK
iyi bankadır

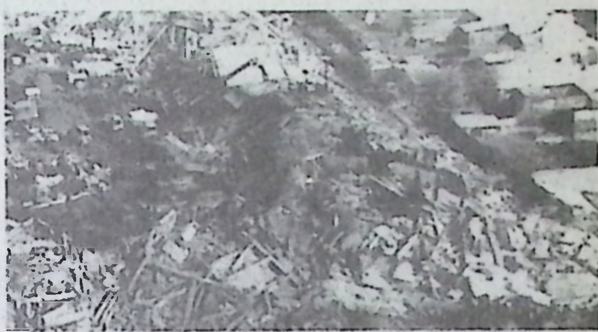
65. Yıl; Sayı: 23096 Kurucusu: Yunus Nadi 400 TL. 10 Aralık 1988 Cumartesi

Leninakan ve Kirovakan kentleri yerle bir oldu, enkaz altından hâlâ sesler geliyor

İnanılmaz rakam: 100 bin ölü

***Fransız** Haber Ajansı AFP'ye telefon eden bir Armenianpress muhabiri ve New York Ermeni Kiliseleri Başpiskoposu, çarşamba günü Ermenistan'ın kuzeyinde meydana gelen depremde ölenlerin sayısının 100 bin ve daha üstünde olduğunun tahmin edildiğini bildirdiler. Sovyetler Birliği'nin İngiltere Büyükelçisi Leonid Zamyatin, depremde 80 bin kişinin öldüğünü, 2.5 milyon kişinin de evsiz kaldığını açıkladı.*

***SSCB** Hükümeti ve Komünist Parti deprem dolayısıyla bugün ulusal yas ilan etti. TASS, enkaz altından düne kadar 200 kişinin sağ olarak kurtarıldığını açıkladı. Azerbaycan yetkilileri, 10 aydır süren etnik gerginliğe karşın depremle ilgili olarak Ermenistan'a yardıma hazır olduklarını duyurdular.*



Kentten arta kalan —

DEPREMZEDELERE YARDIM TARTIŞMASI
10. Sayfada

Parlamentodan



12 Eylül tartışması

DEMİREL

Mecliste 12 Eylül tartışması yapılsın

***DYP** Genel Başkanı, bütçenin tümü üzerine yaptığı konuşmada, ANAP'ı "12 Eylül'ün arkasına sığınmak"la suçladı, "Yüreğiniz yetiyorsa gelin, 12 Eylül'ü yapanları da yanınıza alın, genel görüşme yapalım" dedi. Demirel, "Her ihtilalde şapkanı alıp gittin" diye atılan lafı "Tabii alacaktım, bırakacak mıydım?" diyerek espriyle yanıtladı.*

ÖZAL

12 Eylülcülere teşekkür edin

***Başbakan** Turgut Özal, Demirel'in 12 Eylül'ü tartışmayı önermesi üzerine, "1960'larda TV yoktu. Sonradan geldi. Ama acaba Sayın Demirel, 27 Mayısçılarla bu işi yapabilir miydi?" diye sordu. Başbakan Özal, 27 Mayıs'ı AP iktidarlarının değil, 12 Eylül yönetiminin kaldırdığını belirterek "Teşekkür etmelisiniz" diye konuştu.*

İNÖNÜ

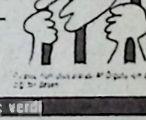
Demokrasi artık kesintiye uğramaz

***SHP** Genel Başkanı, vatandaşın Özal hükümetine son bir şans tanıdığını ve hoşgörülü davrandığını, bu hoşgörünün de sınırına gelindiğini söyleyerek "Ekonomik sıkıntıları aşamayan bir hükümet gider, başka hükümet gelir. Seçim olur, muhalefet iktidara gelir, ama rejim değişmez. Demokrasiyi kesintiye uğratmayız" dedi.* **7-8-9. Sayfalarda**

Bugün tüm dünyada kutlanıyor

İnsan Hakları Günü

***BM** İnsan Hakları Bildirgesi'nin 40. yıldönümü nedeniyle yurtdışında bulunan siyasi göçmenlerden 8'i bugün 3 ayrı uçakla İstanbul'a gelecek. Göçmenlere çok sayıda yabancı kuruluş temsilcisi, parlamenter ve gazeteci de eşlik edecek.*



İNSAN HAKLARI YOLUNDA 40 YIL
Prof. Dr. MÜNCİ KAPANİ'nin yazısı
2. Sayfada

Köprüye zam

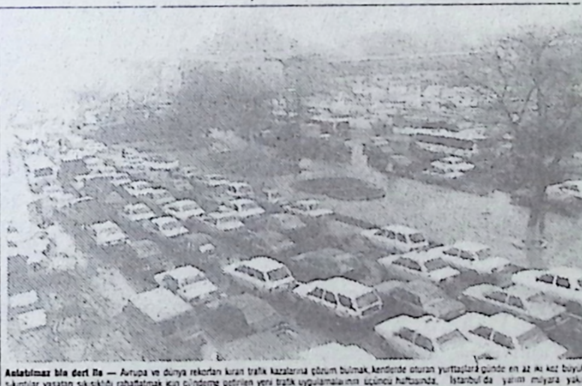
ANKARA (AA) — İstanbul Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü geçiş ücretlerine zam yapıldı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

FINANCIAL TIMES

'Özal enflasyona tutsak'

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)



Anlatılmaz bin dert ile — Avrupa ve dünya rekorları kıran trafik kazalarına çözüm bulmak, kentlerde oturan yurttaşlara günde en az iki kez büyük sıkıntılar yaşatan sıkışıklığı rahatlatmak için gündeme getirilen yeni trafik uygulamalarının üçüncü haftasında, İstanbul'da yarım milyara yakın trafik cezası kesildi. Özellikle geceleri trafik denetimleri daha bir sıklaştı, akşamları bir tek atmayı alışkanlık haline getirmiş sürücüler harcamaların bu kalemine 50 bin liralık içkili araç kullanma cezasını da eklemeyi göze almadan trafiğe çıkamaz oldular, minibüsler daha sotalı yerlerde ayakta yolcu almayı öğrendiler, ama önceki gün sabah saatlerinde Eminönü Meydanı'nda trafik, yine tanıdık bir dertti. (Fotoğraf: Erdoğan Köseoğlu)

20 günde yalnızca İstanbul'da 400 milyon lira trafik cezası verildi

Alkollü sürücüye gözaltı

***Yeni** trafik uygulamasının yürürlüğe girmesinden bu yana arttırılan denetimlerde en sık cezanın 'kırmızı ışık ihlalleri'ne, en yüklü para cezasının ise alkollü araç kullanan sürücülere verildiği görüldü. Sürücülerin büyük bir bölümü yeni uygulamayı olumlu karşıladıklarını belirtirken bir bölüm sürücü ise eğitim ve altyapının yetersiz olduğu bir trafik düzeninin cezalarla düzeltilemeyeceğini savunuyor.*

ESAT PALA

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Aynı Fidanın Gülleri

ANAP'lılar "Gelin şu aramızdaki anlaşmazlıkları, farklılıkları kaldıralım" diyerek bir anlamda DYP'ye birleşme çiçekleri gönderiyor

9. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Kaçınılmaz...

Demirel, 12 Eylül'ün arkasına ANAP'ın artık sığınmamasını, 11 eylülde durmayan kanın 13 eylülde niçin birden kesildiğini sokaktaki vatandaşın sorduğunu söylüyor. Mecliste 12 Eylül'ü, Özal isterse generalleri de yanına alarak tartışmaya çağırıyor

9. Sayfada

İZMİR'den
HİKMET ÇETİNKAYA

TV'de Bütçe

Özellikle gecekondu semtlerinde büyük ilgi var TBMM'den canlı yayın yapan beyazcama karşı insanlar çıt çıkarmadan dinliyorlar konuşmaları

9. Sayfada

Ferit İlsever demeç verdi

Sosyalist Parti'nin kelepçesi çözüldü

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)



Cumhuriyet
BİLİM TEKNİK'te bu cumartesi
Çevre sorunları ve kanser
Yıldırım nasıl oluşur?
Yıldız yağmuru nedir?

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

10 Aralık 1988

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 38 yıl önce aldığı bir kararla her yılın 10 aralık günü bütün dünyada "İnsan Hakları Günü" olarak anılmaktadır.

... ırk, cinsiyet, dil ve din ayrımı gözetmeksizin" insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı sağlamak yolunda uluslararası işbirliğini gerçekleştirmektir.

Kuşkusuz bu amaca ulaşmak kolay değildir. Kimi toplumlar hem Birleşmiş Milletler örgütüne üyedirler hem de insan haklarından uzakta yaşıyorlar. Kimi toplumlarda insan haklarına hava ve su gibi gereksinme duyulmaktadır ... insan haklarını benimseyecek düzeye ulaşamamıştır. Bu sonuncu ülkelerde insan hakları sürekli olarak çiğnenmekte, sorunlar ulaşmakta, tartışmalar ve savaşımlar sürmektedir.

Ne yazık ki Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni bir ... "insan hakları ihlallerinin" en çok görüldüğü ülkelerden birisi olmaktan kurtulamamıştır. Bu ...

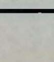
(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

■ **ABD uçağına füze saldırısı** *Almanya'daki kazanın ardından, Afrika'da da Amerika'ya ait DC-7 tipi bir uçak düşürüldü.* **3. Sayfada**

■ **Irak'tan Türkiye'ye övgü** *Tarık Aziz, savaşta "basiretli politika" izlediğimizi söyledi.* **3. Sayfada**

■ **Görsel pop** *Bugün "Pop Lizyon"da sunulacak parçalardan ikisi Duran Duran'dan.* **4. Sayfada**

■ **Haftanın konuğu** *İzmir Televizyonu'nun hazırladığı "Hafta Sonu"nda, tiyatro oyuncusu Işık Yenersu, sunucu Mehpare Çelik'in sorularını yanıtlayacak.* **4. Sayfada**



■ **Dövize dış borsa freni** *Ekonomi'de*

■ **İTO'dan vergi uyarısı** *Ekonomi'de*

■ **Loto yine 1.5 milyarda** *Spor'da*

■ **Ekonomide tek dünya** *Arka Sayfada*

■ **Reagan: Hayale kapılmamalıyız** *Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

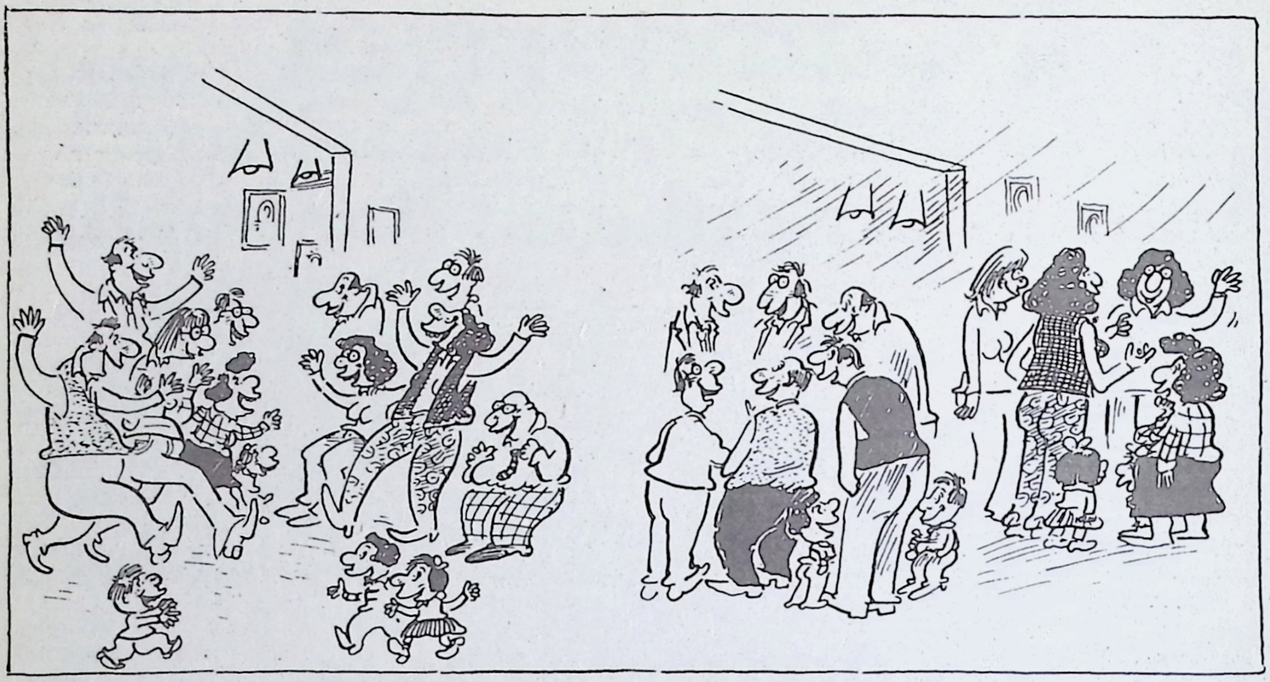
İnsan Hakları

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel dünkü bütçe görüşmelerini yıldızıydı.

Demirel konuşmasının sonunda 12 Eylül tartışmasına girdi ve Özal'ı bu konuda açık tartışmaya çağırdı. Hem de Özal'dan gerekirse tartışmaya 12 Eylül generallerini de yanına alıp gelmesini istedi.

Kendi gruplarında 12 Eylül tartışmasını kapatan SHP yö...

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)



Bankalar, yüksek faizle topladıkları parayı dağıtacak yer bulamıyor

Para el yakıyor

MERAL TAMER *20 aralık*

Çeşitli piyasalarda bir süreden beri yaşanmakta olan durgunluk, bankaları da vurmaya başladı. Daha birkaç ay öncesine kadar **"Bankalar kredi vermiyor"** diye bağıran işadamı, bugün değil bankalardan kredi istemek, mevcut kredisini bir an önce kapatmanın yollarını arıyor. Buna karşılık topladığı parayı satacak yer bulamayan bankacı ise kredi vermek amacıyla müşterinin ayağına kadar gittiği halde kapılar yüzüne kapanıyor.

Bir bankacı, **"Artık batacak adam bile daha fazla batmayayım diye kredi istemez oldu. Zararına kredi vermek istediğimiz halde kapıyı çalan yok"** derken, muteber bir işadamı bankaların şube müdürlerinin randevu üzerine randevu talep ederek kredilerini kapatmaması için kendisinden ricada bulunduklarını belirtiyor.

Konuyla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz Akbank Genel Müdürü **Hamit Belli**, bankaların topladıkları parayı satamadıklarını doğruladı ve **"Toplanan mevduatı kârlı olarak plase edebilecek yer olmadığı için bugün bankacılık sektörü, topladığı her 100 milyar liradan 15-20 milyar zarar etmektedir"** dedi.

Krediden kaçan taraf olarak görüşlerine başvurduğumuz İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı **Nurullah Gezgin, "Yıllardır bankacılara bu oyun tek taraflı oynanmaz. Bugün bize, yarın size diye söyleyip duruyorduk. Ama onlar bizim kendilerinden lütuf istediğimizi zannediyorlardı. Şu anda oyun çift taraflı oynanmaya başlamıştır. Bu durumu görmekten çok mutluyum"** şeklinde konuştu.

Nitekim rakamlar da işadamının krediden kaçtığını gösteriyor. ANKA'nın verilerine göre faizlerin 20 puan yükseltildiği 14 ekim tarihiyle 25 kasım arasında geçen 40 günlük süre içinde bankacılık sektörüne 2.5 trilyonluk mevduat girişi olduğu halde, bu miktarın ancak 50 milyarlık bölümü krediye dönüşebilmiş. Daha da ilginci, aralarında İş Bankası, Akbank ve Yapı Kredi'nin de bulunduğu en büyük 7 özel bankaya aynı dönemde 826 milyar lira mevduat girdiği halde, bu bankalar yeni kredi vermek bir yana, 40 günde 280 milyar liralık krediyi kapatmak zorunda kalmışlar. Buna karşılık 1.5 trilyonluk mevduat sağlayan kamu bankalarının aynı dönemde açmış göründükleri 350 milyarlık kredinin önemli bir bölümünün ise **"kurtarılacak yüzdürülecek şirketlere"** gittiği ya da benzeri biçimde **"hatır - gönül işi"** dağıtıldığı öne sürülüyor.

Sanayideki durgunluk nedeniyle petrol ithalatı dışında pek çok hammadde ve ara malı ithalatının da durmuş ya da çok yavaşlamış olması, bankaların bir diğer önemli faaliyet alanları olan ithalat transferlerini de neredeyse durdurmuş bulunuyor. Nitekim daha birkaç ay önce ithalat transferlerinden yüzde 14-15 komisyon alan bankalar, bugün komisyonları yüzde 2'ye indirdikleri halde transferine aracı olabilecek ithalat bulamıyorlar.

Bu arada piyasadaki durgunluğun tüketim malları ithalatına da yansıdığı ve bu kalemde de hemen hiç ithalat transferi yapılmadığı bankacılık çevrelerince belirtiliyor. Yılbaşı öncesinde satışların en hareketli olması gereken şu günlerde pek çok mağazanın **"yıl sonu indirimli satış kampanyaları"** başlatması da pi-

yasadaki durgunluğun ilginç bir **"tezahürü"** olarak ortaya çıkıyor.

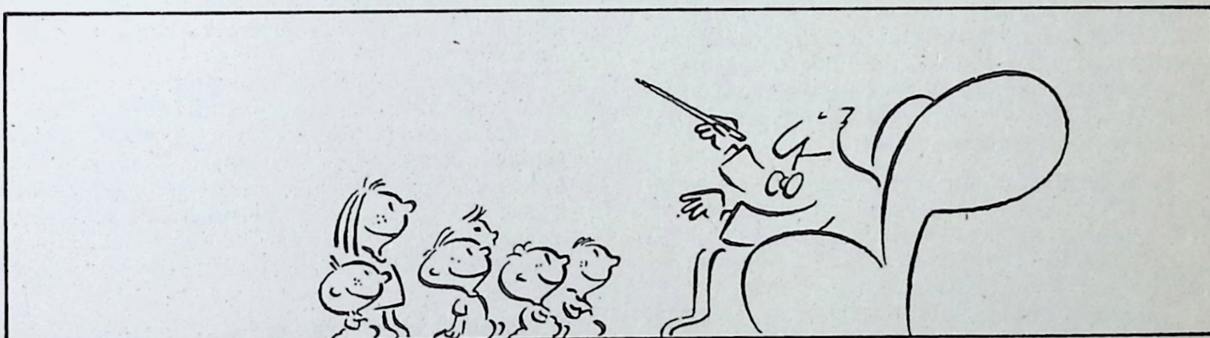
İsminin açıklanmasını istemeyen büyük bir bankanın Genel Müdürü, piyasadaki son durumu değerlendirirken, **"Ekonomik faaliyetler çok yavaşladı. Bankalara gelen Türk Lirası mevduat, plasmana dönüşmekte zorluk çekiyor. Bankalarda aşırı likidite oluştu ve bu likidite, parayı aktaracak yer olmadığı için, bankaların döviz pozisyonlarının büyük çapta yükselmesine yol açtı. Ekonomik sistem, sanırım stoktan yemeğe başladı. Tüm sektörlerde bu görülüyor"** dedi.

Akbank Genel Müdürü Hamit Belli ise bankaların elindeki aşırı likidite birikimi ile ilgili sorumuzu yanıtlarken, topladıkları parayı satacak yer bulamadıklarını doğruladıktan sonra, **"Bugün bankacılık sektörü, bankalara giren her 100 milyar liradan 15-20 milyar zarar etmektedir"** dedi ve bunun nedenlerini şöyle anlattı:

"Faizlerin % 85'e yükseltilmesinden sonra, yatırdığımız munzamlar ve disponibilite derken, bize paranın maliyeti yüzde 110'lara gelmeye başladı. Buna karşılık kredi talebi durdu. Elimizdeki parayı plase edebileceğimiz yerlerden yüzde 60-70'den fazla getiri sağlamak ise mümkün değil. Önümüzdeki alternatifler nedir diye düşünecek olursak... İşadamı artık krediden kaçtığına göre biz bu parayı ya devlet tahvili ve Hazine bonosuna yatırabiliriz -ki bunların getirisi yüzde 60 dolaylarındadır. Ya döviz alınabilir -ki bu da zararı karşılamaz. Çünkü doların en iyi prim yaptığı son yılda bile getiri yüzde 70-72 olmuştur. Geriye kala kala Interbank kalıyor -ki bankalararası piyasada faizler belli. Yüzde 50'lerde, 60'larda dolaşıyor. Bu durumda yüzde 55'le kredi verip üç ayda bir düzenli faiz toplansa, bankalar için daha kârlı oluyor."

Bu arada pek çok bankacı kredi faizlerini zarar etme pahasına aşağı çektikleri halde müşteri bulamamaktan yakınıyorlar. Kendilerine yüzde 110'a mal olan parayı 10 puan zarar pahasına yüzde 100 faizle satmaya hazır olduklarını belirten bankacılar, işadamının buna rağmen kredi almakta isteksiz davrandığını dile getiriyorlar. İşadamına 3'er aylık devre faizleriyle birlikte yüzde 100'e mal olan bir kredinin çıplak faizi yüzde 60'lara inmiş oluyor. Bu oran, daha geçen ay çıplak faizleri yüzde 90'larda, kümülatif faizleri ise yüzde 140'larda açıklayan bankaların talep gerilemesi karşısında nasıl çarpıcı tavır değiştirdiklerini gösteriyor.

Şu sıralarda bankalardan kredi kullanmaya devam eden tek kesimin senet ve çekle çalışan, parayı hızlı devredebilen tüccarlar olduğu kaydediliyor.



Yılda 200 milyon kasetin satıldığı Türkiye'de dolu kaset sektörünün cirosu 700 milyar lira

Arabeske 500 milyar

GÜRSEL GÖNCÜ *25 aralık*

Arabeske yılda yaklaşık yarım trilyon, yani 500 milyar lira veriyoruz!

Türkiye dolu kaset piyasasının hem kalbi hem beyni durumunda olan İstanbul'daki Manifaturacılar Çarşısı (İMÇ), bir yılda yaklaşık olarak 200 milyon tane dolu kaseti piyasaya sürüyor. Bu 200 milyon kasetin yaklaşık 25 milyonu, o yıl içinde bestelenip piyasaya sürülen **"yeni"** şeyler, geri kalanları ise ya eski kasetlerin yeni basımları ya da geçen yıldan kalma kasetler.

Ortalama kaset satış fiyatının 3 bin 500 lira olduğunu varsaydığımızda, bu 200 milyon kasetin piyasa değeri yaklaşık 700 milyar lira oluyor. İstanbul Manifaturacılar Çarşısı'nda müzik yapımcılığıyla uğraşan 159 şirket var. Edinilen bilgilere göre arabesk müzik **"toplam kaset işinin yüzde 70'i"**. Bu durumda, sektörün toplam cirosu olarak gözüken 700 milyarın yaklaşık 500 milyarı arabesk müziğe gidiyor.

Peki, dolu kaset sektörünün tüketiciden topladığı bu 700 milyar lirayı geri doğru izlediğimizde karşımıza nasıl bir tablo çıkıyor? Tüketicinin cebinden çıkan para, sonuç olarak besteci-söz yazarı-icracı üçlüsüne, yani zincirin ilk halkalarına nasıl ulaşıyor? Yapımcılar, stüdyo sahipleri, dağıtımcılar sektör içinde nasıl bir rol oynuyor

Paranın tüketiciden çıkıp yapım şirketine gelmesine kadar geçen süre oldukça uzun ve kuşkusuz zincirin bütün halkaları paradan gereken payı alıyor, do-

layısıyla toplam ciro oldukça kesintiye uğruyor.

Tabii bir de bu sürecin tersten anlatımı var. Yani herhangi bir parçanın ya da bir sanatçının eserlerinin kaset yapılmasına nasıl karar veriliyor ve kasetin başına, piyasada satılana kadar neler geliyor?

Yapımcı firmaların anlaşma yaptıkları sanatçılar önce bir repertuar hazırlığı yapıyorlar. Daha sonra bu repertuarda yer alan parçalar, stüdyolarda sanatçılar tarafından yorumlanıyor. Bu noktada yönetmen devreye giriyor ve en küçük ayrıntısına kadar (parçaların düzenlenmesi, enstrümanların seçimi, ses tonu ve vurgular vs.) kayıt sonucu ortaya çıkan ve **"Master Band"** denilen orijinal dolum tesisine yollanıyor. Burada hızlı dolum tekniğiyle çoğaltılan kasetler, önce yapımcılara, daha sonra depolara ve perakendecilere, oradan da tüketiciye ulaşıyor.

Bu şekilde piyasaya çıkan yeni kaset sayısı yılda 25 milyon adet civarında. Bu rakam, piyasada varolan diğer kasetlere eklenince 200 milyona varıyor. Yine çeşit olarak halen 2000-2500 arasında bulunan kasetlere her yıl 500 dolayında yeni yapım ekleniyor.

Söz yazarları: Kaset piyasasında en düşük kâr marjıyla çalışan birimlerden sayılıyor söz yazarları. Arabesk alanında isim yapmış birkaç kişi haricinde, bunlar genellikle serbest olarak çalışıyorlar ve kaset piyasaya çıktıktan sonra yapımcının belirlediği bir para alıyorlar. Bu rakam 100 bin liraya kadar çıkabiliyor. Kasetçiler çarşısında kimi zaman ellerinde çantalarıyla dolaşan söz yazarlarını görmek mümkün. Bunlar bazen gündelik dildeki çeşitli jargonları veya ağızları kullanarak bazen de özellikle Arapça bilenleri, Arap radyosundaki şarkıların sözlerini Türkçeye çevirmek suretiyle söz yazıyorlar. Aralarında aynı zamanda beste yapanlar da var.

Besteciler: Bu kesimin de durumu söz yazarlarından pek farklı değil. Besteciler de yapımcılar tarafından belirlenen bir fiyat üzerinden çalışıyorlar. 1983 yılında yapılan değişikliklere rağmen 5846 sayılı Telif Hakları Yasası, pratikte uygulanamıyor.

Yasaya göre eserin sahibi besteci olmasına rağmen, bunlar kaset başına para alamıyorlar. Yeni yapılan düzenlemeye göre ocak 1989'dan itibaren **"pursantaj"** (yüzdeleme) uygulamasına gidilecek ve eser sahibi besteci, kasetin toptan satış fiyatı üzerinden bir yüzde alacak. Bu oran için MESAM'ın önerdiği rakam yüzde on. Besteciler arasında yapımcı firma sahibi, icracı, söz yazarı ve müzisyen olanlar da var.

Yapımcılar: Piyasanın en önemli kesimini şüphesiz yapımcılar oluşturuyorlar. Bunlar sürecin başından sonuna kadar kaseti finanse ediyorlar. Yapılan masraflar şu kalemlerde toplanıyor: **1.** Söz yazarı ve besteci ücreti. **2.** İcracıya ödenen para. **3.** Yönetmen ve orkestra. **4.** Stüdyo masrafı. **5.** Dolum fabrikasına ödenen para. **6.** Kaset kapakları baskısı **7.** Reklam ve ilanlar. Bütün bu kalemlerin maliyeti ortalama bir kaset yapımı için (starı olmayan ve hit şarkılar içermeyen bir kaset için) 40-50 milyon civarında. Bu masrafın amorti edilebilmesi için söz konusu kasetin yine yaklaşık 30 bin dolayında bir satışa ulaşması gerekiyor. Bugünkü koşullarda, bu rakamdan sonra satılan her kaset, yapımcıya 600-700 lira civarında bir net kâr sağlıyor. Çarşıdaki büroları için hava parası hariç ayda 1 milyon lira dolayında kira ödeyen yapımcılar arasında entegre tesis kurma eğilimi, rantabl bulunmadığı için pek yaygın değil. Yine de perakendecilik yapan, kendi deposu, dağıtım şirketi ve kayıt stüdyosu olan firmalar da mevcut.

İcracılar: İcracılar yapımcı firmalarla ya kaset başına ya da bütün kasetleri için anlaşma yaparak çalışıyorlar. Her yapım için ya fiks bir ücret ya da yüzde üzerinden anlaşan bu kesimde starlık mertebesine erişmiş olanlar **"iyi"** para kazanıyorlar.

Genellikle arabesk türünde şarkı okuyan icracılar, piyasada **"folklor"**, **"fantezi"**, **"taverna"**, **"fasıl"**, **"özgün"**, **"oyun havası"**, **"güldürü"**, **"sanat müziği"**, **"sosyetik arabesk"** olarak adlandırılan türlerde de kaset yapıyorlar. Yapımcı firmalar arasında sürekli rekabet konusu olan **"sanatçı transferleri"**nden hem maddi olarak hem de manevi olarak (Baba-Kız/baba-oğul şeklindeki himayecilik ilişkisi veya hemşerilik ilişkisi) yararlanıyorlar. İcracılar arasında söz yazarlığı, bestecilik, yapımcılık ve dağıtımcılık yapanlar da bulunuyor.

Kayıt stüdyoları: Kaset piyasasının en risksiz alanı. Bu stüdyolar arasında 32-36 arası kanala sahip olanlar da var. Genel olarak peşin parayla çalışan stüdyolarda bir kaset çalışmasının saat ücreti 40-50 bin lira arasında değişiyor ve master band ortlama 80-90 saatlik bir çalışma sonucu ortaya çıkabiliyor.

Yönetmenler: Kasete girecek parçaların düzenlenmesini üstlenen yönetmenler, ayrıca orkestra üyelerini de belirliyorlar. Piyasanın peşin parayla çalışan ender bir kesimi olan yönetmenler, bir yapım başına ortalama 2.5 milyon lira alıyorlar ve ayda 4 çalışma yapabiliyorlar.

Müzisyenler: Bu piyasada çalışan müzisyenler, kasetteki her parça başına para alıyorlar. Bu da 15-20 bin lira civarında. Klasik Batı müziğinde **"birinci keman"** olarak geçen kemancıya burada **"pilot kemancı"** deniyor. Özellikle arabesk türde keman kullanımı ağır bastığı için bu pilot kemancılar aranan elemanlar oluyorlar. Sayıları bu kemancılar gibi az olan ve daha yüksek bir para alan diğer kesim de ritimciler.

Dolum tesisleri: Türkiye'de aynı zamanda boş kaset imalatçısı da olan 5 büyük dolum tesisi var: Raks, Nora, Plaksan, Foneks, Uzelli. Yılda ortalama olarak çıkan 200 milyon kasetin 170 milyonunu bu beş şirket üretiyor.

Çok düşük bir kâr marjıyla çalışan dolum tesisleri, esas olarak boş kaset imalatına yönelmiş durumdalar. Hammaddeyi (bant) ithal eden bu şirketler, çoğu zaman talep yığılmasından ötürü en erken iki ay sonra dolum işlemini tamamlayabiliyorlar. Bunlar yapımcı firmalardan en çok 45 günlük çek almak suretiyle çalışıyorlar. Bu şirketlerden en büyüğü olan Raks, halen dolum işlemini prestij olarak sürdürüyor ve negatif bir kâr marjıyla çalışıyor. Bu firmalardan **Uzelli** aynı zamanda yapımcı şirket.

Ayakçılar (Yürüyen depolar): Piyasanın en ilginç kesimi **"ayakçı"** denilen ve yarı resmi statüdeki kesim. Kaset piyasası kurulduğundan beri var olan ayakçılar, yapımcı firmalardan peşin para karşılığı dolu kaset alıyorlar ve perakendecilere dağıtıyorlar. Böylelikle normal depo fiyatının ve depo çıkış fiyatının altında bir alışveriş gerçekleştiriyorlar. Bireysel olarak gerçekleştirilen ayakçılık mesleğini, peşin paraya sürekli ihtiyaç duyan yapımcılar da destekliyor. Ayakçılar arasında işportacılar ve perakendeciler de var.

Depolar: Türkiye çapında sayıları 50-60 civarında

olan depolar yüzde 5'in altında kâr marjı ve en fazla 45 günlük çek usulüyle çalışıyorlar. Yapımcı firmalardan alınan kasetler İstanbul'a ve taşraya bu depolar aracılığıyla dağıtılıyor. Depocular arasında yapımcılığa soyunanlar ve ayakçılık yapanlar da var.

Perakendeciler: Sayıları Türkiye'de 10 dolayında olduğu sanılan perakendeciler, kaset başına ortalama 200 lira kazanıyorlar. Aynı kasetler semtine göre farklı fiyattan satılıyor. Aynı zamanda ayakçılık yapan perakendeciler de var.

İşportacılar: Bu kesimin ne kadar bir kâr marjıyla çalıştığı belli değil. Yalnızca aynı kasetleri perakendecilerden daha ucuza satabildiklerinden sürekli müşteri bulabiliyorlar.

Bu arada yabancı kasetlerin de hem sayısında hem satışında belirgin bir artış gözleniyor. Daha şimdiden piyasanın yüzde 10 - 15'ini bu kasetler oluşturuyor. Türkiye'de yabancı yapımları piyasaya çıkaran altı firma var: Alfa, Kent, Uzelli, Yankı MMY ve Yonca. Bu firmalar anlaşmaları olan yabancı firmalardan, yapımın master bandını getirtip, dolum işlemini buradaki firmalara yaptırıyorlar. Piyasada 4 bin 500 - 5 bin lira arasında satılan bu kasetler için, söz konusu yabancı firmaya satış üzerinden bir kira ödüyorlar. Bandrollü ve bandrolsüz korsan kasetçiliğin en yaygın olduğu alan bu alan.



Başbakan Yardımcısı Erdem'in isteği oldu; Emlak Bankası Genel Müdürü istifa etti

...Ve Şemiler gitti

26 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem** ile Emlak Bankası Genel Müdürü **Bülent Şemiler** arasındaki bunalım, Şemiler'in istifasıyla sonuçlandı. Şemiler'in istifasından önce **"Emlak Bankası çalışanları"** imzasını taşıyan açıklamada yer alan bilgilerin ANAP içindeki siyasal kanatlar arasında yeni tartışmalara yol açması bekleniyor.

Yaklaşık iki hafta süren ve Bakanlar Kurulu toplantısında ele alınarak hükümetteki çeşitli bakanların da tepkisine yol açan Erdem - Şemiler bunalımı Erdem'in isteği doğrultusunda çözümlenirken Şemiler'in eski görevi olan Başbakanlık Başdanışmanlığı'na döneceği bildirildi. Emlak Bankası Genel Müdürlüğü için **Çetin Hacaloğlu, Mümtaz Pehlivanlı, Yaman Törüner'**in adları geçiyor.

Özal'ın Amerika'da bulunduğu sırada 12 aralık tarihli Hürriyet'in manşetinde yer alan **"Horzum olayında şok yaratacak yeni iddialar ortaya atıldı. 3 bit yeniği daha"** başlıklı haber, Erdem - Şemiler krizinin başlangıcı oldu. Bu haberde Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**'in siluetinin yanında **"Kabinenin en kıdemli bakanı ile Emlak Bankası'nın eski üst düzey yöneticilerinden birinin Horzum'la ortak olan kardeşinin iki İsviçre bankasında gizli hesap açtırdıkları öne sürülüyor"** deniliyordu.

Bu haber üzerine Erdem, Başbakanı Amerika'dan arayarak **"Ya ben ya Şemiler. Bu işi hemen halledelim"** demiş. Konu Bakanlar Kurulu'nda da tartışılmıştı. Erdem, Hürriyet'e dava açarken **"Benim İsviçre bankalarında bizzat veya yetki verdiğim kişi tarafından açılmış hiçbir hesabım yoktur"** demişti. Başbakan Özal ile Erdem cuma günkü bütçe görüşmelerinde pek konuşmamışlardı. Özal, önceki akşam Erdem'le konutta bir görüşme yapmıştı. Cumhuriyet muhabirleri iki saat süren bu görüşmeden sonra, anlaşmazlığın Başbakan'ın Şemiler'in istifasını istemesiyle sonuçlandığını öğrenmişlerdi. Ancak bu konuda dün saat 22.00'ye kadar bir açıklama yapılmadı.

Başbakanın bu arada görüştüğü Şemiler hiçbir açıklama yapmadan İstanbul'a döndü. Havaalanında protokol kapısından çıkarak kendisini bekleyen gazetecileri yanıltan Şemiler, makam otomobili ile evine gitti. Şemiler dün bazı temaslar yaparken Kaya Erdem de gün boyu Kader Sokak'taki evini terk etmedi. Bu arada Erdem'in, Özal'ın ABD'de bulunduğu sırada Başbakan Vekili olarak Cumhurbaşkanı Evren'le yaptığı haftalık mutat görüşmede, konuyu Evren'e açtığı da öğrenildi. Cumhurbaşkanının sormamasına rağmen konuyu açan Erdem, 35 yıllık bürokrat olduğunu, şu kadar yıldır da sorumlu siyaset adamlığı yaptığını, başına **"aslı astarı olmayan"** böyle bir olay geldiğini yakınan bir sesle anlattı. Evren'in konu üzerinde herhangi bir yorumda bulunmadığı öğ-

renildi.

"Emlak Bankası çalışanları" imzalı bir açıklamanın yapılacağı Ankara'ya da ulaştıktan sonra hükümet düzeyinde engelleme girişimleri yapıldı. Başbakan Özal'ın oğlu **Ahmet Özal**'la sık sık bağlantı kurarak böyle bir açıklamayı önlemeye çalıştığı öğrenildi.

Çalışanların ve Şemiler'in istifası açıklamalarından önce Özal, konutta Genel Başkan Başyardımcısı **Oltan Sungurlu** ve Seçim İşleri Başkanı **İlker Tuncay**'la görüştü. Seçim hazırlıklarını içeren bu toplantıya diğer genel başkan yardımcılarından **Ali Talip Özdemir** de katıldı. ANAP yöneticilerinin Özal ile görüşmeleri sırasında Erdem - Şemiler anlaşmazlığının gündeme geldiğini, **"Başbakanın Şemiler'in istifasını aldığı ve krizin sona erdiğini"** söylediği belirtildi.

Oltan Sungurlu, Cumhuriyet muhabirinin **"Bülent Şemiler'in istifa ettiği bilgisi size ulaştı mı?"** sorusuna **"Ben de gazetecilerden duydum ve kendilerine olayın doğru olduğunu söyledim"** yanıtını verdi:

— Başbakan ile görüşmenizde Erdem - Şemiler anlaşmazlığı gündeme geldi mi?

Sungurlu—Ben oradayken bir gelişme olmadı, ama ben Bülent Şemiler'in istifa ettiğini ve Başbakanlık müşavirliğine atanmasının doğru olduğunu söylüyorum.

ŞEMİLER'İN İSTİFASI

Emlak Bankası Genel Müdürü Şemiler'in istifa ettiği, saat 22.00 sıralarında Başbakanlık Basın Merkezi'nde gazetelere duyuruldu. Devlet Bakanı **Yusuf Bozkurt Özal**'a dünkü tarihle gönderilen istifa mektubunda, Şemiler, **"Hakkımda kamuoyunda çıkan ve Sayın Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem ile şahsımı karşı karşıya getiren, kaynağı ben olmadığım asılsız haberler maalesef hükümet içinde sıkıntı çıkarmış bulunmaktadır. Sayın Başbakanı parti içerisinde sıkıntıya sokmamak ve bankanın da menfaatlerini düşünerek memleketini seven bir insan olarak görevimden istifa ediyorum"** dedi.

Bülent Şemiler, Devlet Bakanı Yusuf Bozkurt Özal'a sunduğu istifa dilekçesinde, Emlak Bankası'nın mevduatının bir yıl içinde 1.2 trilyondan 2 trilyon liraya yükseldiğini, İstanbul'un en büyük, bütün Türkiye'nin de üçüncü büyük bankası durumuna geldiğini belirtti. Bülent Şemiler, **"Ben her şeyden önce bir Kıbrıs Türküyüm. Bunun için Misak-ı Milli hudutları dışında doğan ve bir Türk olarak yaşamak için mücadele vermiş bir kişi olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti benim için kutsaldır. Alnıterim Türk milletine helal olsun"** dedi.

Devlet Bakanı Yusuf Bozkurt Özal da Şemiler'in istifasını üzüntüyle kabul ettiğini, kendisinin bundan böyle eski görevi olan Başbakan Danışmanlığı'na döneceğini açıkladı.

Şemiler'in, geçen cuma günkü banka yönetim kurulu toplantısında, **"Başbakanla görüştük. Güven tazeledik. Bazı canımı sıkan şeyler oldu, ama görevime devam edeceğim"** dediği öğrenildi. Gece 21.00'e kadar süren yönetim kurulu toplantısında Erdem hakkında hiçbir gazeteye böyle açıklamalarda bulunmadığını anlatan Şemiler, **"Bazı mihraklar söylentiler çıkararak başbakanla aramızı bozmaya çalışıyorlar. Ama ben görevdeyim. Sizler de öyle"** diye konuştu.

ADAYLAR

Şemiler'in istifasıyla boşalan Emlak Bankası Genel Müdürlüğü görevi için hükümetin üç isim üzerinde durduğu bildirildi. Hükümete yakın kaynaklar, TÖBANK Genel Müdürü **Çetin Hacaloğlu,** Halk Bankası Genel Müdürü **Mümtaz Pehlivanlı** ile Merkez Bankası Fon Piyasaları Genel Müdürü **Yaman Törüner** arasında seçim yapılacağını belirttiler. Bu arada, Emlak Bankası Genel Müdür Yardımcısı **Günay Devrimci**'nin de bu göreve getirilecek isimler arasında olabileceği öne sürüldü. 10 ocaktan sonra Şemiler'e, bankanın şimdiki Genel Müdür Başyardımcısı **Yalçın Sayın** vekâlet edecek.

Nadir Nadi 'Doruk'ta

29 aralık

İstanbul Haber Servisi — **Nokta** Dergisi okuyucularının katılımıyla gerçekleştirilen geleneksel **"Doruktakiler 1988"** anketi sonuçlandı. **"Basın Ödülü"** gazetemiz Başyazarı **Nadir Nadi**'ye verilirken, **"Televizyon Ödülü"**, Mehmet Ali Birand'a, **"Yılın Politikacısı Ödülü"** ise İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**'a verildi.

Önceki gece Nokta Dergisi'nin Levent'teki binasında yapılan ödül töreninin sunuculuğunu spor yazarı **Hıncal Uluç** yaptı. 11 dalda verilen ödüllerin tümü, kazananlara Gelişim Yayınları Yönetim Kurulu Başkanı **Ercan Arıklı** tarafından verildi. Yılın Politikacısı ödülünü kazanan İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan,** Nokta'nın yüksek seviyedeki okurları tarafından seçilmesinin sevindirici olduğunu vurgulayarak şunları söyledi: **"Politikada ödül almak benim için sürpriz oldu. Politikayı fazla sevmiyorum. Çünkü politikanın iki yüzü var. Bir yüzünü çok seviyorum. Diğer yüzünden de nefret ediyorum. Politikanın bir yönü çok yüzlü olması. İşte ben o çok yüzlülüğü sevmiyorum. Mümkün olduğu kadar tek yüzlü kalmaya gayret ediyorum. Ama öbür yüzü hizmet. Eğer politikayı hizmet olarak anlıyorsanız, ben bu ödüle layık olduğuma inanıyorum. Politikayı hizmet olarak anlayanlar memleketimizde çoğalsın. Politikayı ayak oyunları olarak kabul edenler de mümkün olduğu kadar silinsin, yok olup gitsin."**

Nokta okurları tarafından basın ödülüne ise gazetemiz Başyazarı **Nadir Nadi** layık görüldü. Törende bulunamayan Nadir Nadi'nin yerine ödül, eşi **Berin Nadi** tarafından alındı. Berin Nadi, Nokta okurlarına verdikleri ödül için Nadir Nadi adına teşekkür etti. **"İş dünyası"** dalında ise ödül, Merkez Bankası Genel Müdürü **Rüşdü Saracoğlu**'na verildi. Saracoğlu'nun ödülü de bankanın İstanbul Kambiyo Müdürü **Selahattin Yenersu** tarafından alındı. Bilim ödülü ise Prof. **Kenan Erim**'e verildi. Prof. Kenan Erim, ABD'de olduğu için ödül Prof. **Jale İnan** tarafından alındı.

Plastik sanatlarda ise ödül ressam **Mehmet Gün**'e verildi. Törenin bir başka ilginç özelliği ise **kurum ve vakıflar"** dalında da ödüle layık görülen İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın ödülünü ressam Mehmet Gün'ün babası **Aydın Gün**'ün alması oldu.

Doruktakiler 88 anketinde tiyatro dalında ödüle **Zeliha Berksoy** layık görüldü. Zeliha Berksoy törende yaptığı konuşmada bir iki defa daha altın noktayı zorladığını belirterek sonunda 1988'de bu noktaya eriştiğini söyledi.

Edebiyat ödülü ise **Atilla İlhan**'a verildi. Atilla İlhan, Ercan Arıklı'nın elinden aldığı ödülden sonra yaptığı konuşmada ödüllere fazla alışık olmadığını vurgulayarak şöyle konuştu:

"Son olarak TDK ödülüne layık görülmüştüm, hayli de şaşırdım, bir türlü bu ödülün bana verilmesine inanamamıştım. Hatta bir yanlışlık olduğunu düşünüyordum. Hatta ödül töreni günü çevremdekilere demiştim ki bir an evvel ödülümü verin, yoksa anlaşılacak."

Müzik ödülünü bu yıl da uluslararası alanda sesini duyurmuş **Güher - Süher Pekinel** kardeşler aldı. Ödülü, Güher Pekinel alırken, kardeşi adına da teşekkür etti. Sinema ödülünü kazanan **Şener Şen** de ödül töreninde yaptığı konuşmada geç kaldığı için üzgün olduğunu belirterek **"Ancak yine de geldim. Ödül almak olduktan sonra sürünerek bile gelirim"** şeklinde konuştu.

Spor ödülünü ise olimpiyatlarda 6 birincilik kazanan **Naim Süleymanoğlu** aldı. Ödül, Naim'in adına babasına verildi. Ödül töreninde son olarak televizyon dalı birincisi **Mehmet Ali Birand** konuştu. Mehmet Ali Birand, Nokta'nın seçkin okuyucularının verdiği ödüle çok sevindiğini belirterek **"Ne yazık ki bizim kartonla tiraj almaya çalışan gazetemiz mensupları buna üzülebilirler. Ancak gerçekten Nokta okurlarının benim için ayrı bir önemi var. Bazı arkadaşlar bana ödül almaktan bıkmadın mı diye soruyorlar. Hayır, kesinlikle bıkmadım. Her gün ödül alsam yine almaya gelirim. Çünkü ödül almak, başarılı olmak, çok değişik bir duygu. Ben de bunu zevkle yerine getiriyorum."**

İskoçya üzerinde infilak eden Pan-Am'daki 258 kişiden kurtulan olmadı

Uçak kazasında sabotaj kuşkusu

Dış Haberler Servisi — Frankfurt-Londra-New York seferini yaparken önceki gece İskoçya üzerinde infilak eden uçağın düşüş nedeni araştırılırken sabotaj olasılığı artıyor. Uçakta ölen 258 kişi arasında bir Türk de bulunuyor. Bu kişinin ABD'de Syracuse Üniversitesi'nde okuyan Turhan Ergin (21) olduğu öğrenildi. Ergin'in ölümü üzerine dün üniversitede yas ilan edildi. Bayraklar yarıya indirilirken, üniversite girişinde **"21 aralık trajedisinde ölen öğrencilerimizi anıyoruz"** şeklinde pankartlar asıldı. Son yılların en büyük uçak kazasında ölü sayısı Lockerbie kasabasında ölen 22 kişi ile birlikte 280'e ulaştı.

Sabotaj ihtimali üzerinde önemle durulurken Moskova'daki ABD büyükelçiliğinin, iki hafta önce bir Pan-Am uçağına saldırı düzenleneceği yolunda dünya çapında ABD temsilciliklerine uyarı yapılmış olduğu yolundaki açıklaması ve Londra'daki AP bürosuna telefon ederek **"İslam Devriminin Muhafızları"** adlı bir örgütün Pan-Am **"kazasının"** sorumluluğunu üstlenmesi, kuşkuları arttırdı. Pan-Am uçağında ölen yolcular arasında Frankfurt'tan Noel için ülkelerine dönen 50 ABD'li askerin yanı sıra, BM'de dün imzalanan Namibya'nın bağımsızlığı protokolü törenine giden İsveçli BM komiseri **Berut Carlsson** ve Beyrut'tan gelmekte olan 6 ABD Dışişleri Bakanlığı görevlisi ve Syracuse Üniversitesi'nden 38 öğrenci bulunduğu bildiriliyor.

New York'taki Pan-Am yetkilileri de kazadan kurtulan olmadığını doğrularken, kaza mahallinde çapı 16 kilometreyi bulan bir alana yayılan metal ve ceset parçalarını gören tanıklar da aynı görüşü paylaştılar.

Bazı görgü tanıkları, **"kasabanın üzerine sanki bir ateş yağmuru yağdı"** diye tarif ettikleri kazadan sonra Lockerbie sakinleri arasında şoktan dili tutulanlar olduğunu kaydettiler.

İngiltere Ulaştırma Bakanı Paul Chanon, dün Avam Kamarası'nda kazaya ilişkin yaptığı konuşmada, enkaz kaldırma çalışmaları sürerken soruşturmanın kapsamlı bir şekilde gerçekleştirildiğini söyledi. Chanon, uçağın iki kara kutusunun dün sabah bulunduğunu ve incelemeye alındığını da kaydetti.

SABOTAJ İHTİMALİ

Boeing 747 tipi uçağın bir sabotaj sonucu havada infilak etmiş olması ihtimali de güçleniyor. Uçağın, Lockerbie kasabasının üzerine 3-4 parça halinde düşmesi bu yoldaki kuşkulara neden olurken İngiliz istihbarat birimleri ile Amerikan Federal Araştırma Bürosu (FBI) görevlileri enkazı titizlikle inceliyorlar.

Sabotaj ihtimalini güçlendiren unsurların başında, Pan-Am yolcuları arasında Frankfurt'tan Noel tatili için ülkelerine dönen 50 ABD'li askerin ve Beyrut'tan gelmekte olan 6 ABD Dışişleri Bakanlığı görevlisinin bulunması geliyor.

Bu arada AP'nin haberine göre, ABD'nin Moskova Büyükelçiliği yetkilileri, bundan iki hafta kadar önce dünya çapında tüm ABD temsilciliklerine **"Pan-Am uçaklarına karşı bir saldırı düzenlenebileceği"** yolunda uyarı yapıldığını açıkladılar. Haberde bir telefon ihbarı sonucu yapılan bu uyarının ardından önceki günkü kazanın oluşumunun **"tesadüf"** olmadığı da kaydedildi.

Bu arada, ABD Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı **Ronald Spriers,** 5 aralık tarihinde, ABD'nin Helsinki Büyükelçiliği'ne, kimliği bilinmeyen bir kişinin telefon ederek, Frankfurt'tan hareket edecek olan bir Pan-Am uçağına bomba yerleştirileceği yolunda ihbarda bulunulduğunu söyledi. Ancak, Finlandiya Dışişleri Bakanlığı, bu ihbarı, Pan-Am faciasıyla ilgili olmadığını kaydetti.

Finlandiya Dışişleri Bakanlığı tarafından dün yapılan açıklamada, ülkedeki İsrail ve ABD elçiliklerine, en son 5 aralık tarihinde olmak üzere, birçok tehdit geldiği doğrulandı.

Cumhuriyet'e 12 ödül

29 aralık

İstanbul Haber Servisi — Gazeteciler Cemiyeti'nin 1988 Türkiye Gazetecilik Başarı Ödülleri'ni kazanan gazeteciler açıklandı. Büyük Seçici Kurul, Cumhuriyet'ten 9 arkadaşımızı ödüle değer buldu. Ankara Gazeteciler Cemiyeti de yılın gazetecilerini açıkladı.

Sabahattin Kudret Aksal, Mete Buharalı, Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen, Osman Necmi Karaca, İbrahim Örs, Prof. Dr. Çetin Özek ve Ersin Salman'dan oluşan Büyük Seçici Kurul, 16 Kasım 1987 ile 15 Kasım 1988 tarihleri arasında gazetelerde yayımlanan 200 yapıtı değerlendirdi. 1988'in başarılı gazetecilerine ödülleri 6 Ocak 1989 günü saat 17.30'da Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi'nde düzenlenecek törenle verilecek. Ödül dalı ve kazananlar şöyle:

Haber: Mehmet Ali Birand (Milliyet): İşte Apo, İşte PKK, Uğur Dündar (Hürriyet): Kaçak Altında Zürih - Kilis Hattı, Erbil Tuşalp (Cumhuriyet): İşte Suikastçının İfadesi.
Güncel yazılar: Şahap Balcıoğlu (Cumhuriyet): Yeni Öğretim Yılı ve Üniversiteler, İlhan Selçuk (Cumhuriyet): Enverriye, Ali Sirmen (Cumhuriyet): Filistinli Çocuğa Mektup.

Güncel spor yazıları: Halit Çapın (Güneş): Eline Sağlık, Atilla Gökçe (Sabah): Şerefliler ve Şerefsizler, Doğan Koloğlu (Hürriyet): Alacağımız Dersler.
Röportaj: Metin Akın (Bulvar): İntihar Gemileri, Osman Balcıgil (Tempo): İnkaların Torunları Şaşkın, Ertuğrul Özkök (Hürriyet): İşte Sarp'ın Sovyet Yakası.
Seri röportaj: Zeynep Oral (Milliyet): Altaylardan Geliyorum, Murat Öztemir (Güneş): Lavrion'a Ben de Girdim, Selma Tükel (Hürriyet): Atatürk'ün Gönlündeki Kadın.

İnceleme: Özgen Acar (Cumhuriyet): 100 Yılın Kaçakçılığı, Şevket Okant (Hürriyet): Vural Arıkan Olayının İçyüzü, Sadun Tanju (Hürriyet): Semiha'ya Mektuplar.
Fotoğraf: Haluk Özözlü (Hürriyet): Çağdışı Görüntü, Süleyman Sarılar (Cumhuriyet): Tek Tip Protestosu, Hüseyin Sarıuçak (Tercüman): Gerilim.
Karikatür: Turhan Selçuk (Milliyet): Naim Evladım Yetiş, Nehar Tüblek (Hürriyet): Özal Emniyet İçinde, Cafer Zorlu (Tan): O da Bir Şey mi?
Sayfa düzeni: Ali Acar (Cumhuriyet): 19.6.1988 tarihli 1. sayfa, Tümer Argın (Gazete): 11.11.1988 tarihli 1. sayfa, Ali Galip Vural (Tan): 28.10.1988 tarihli 1. sayfa.
Radyo haber-program yayınları: Üner İsmail Uzmen (TRT): 27.9.1988 tarihli Günün İçinden. **TV haber-program** Fatih Arslan (TRT): Göçerler, Namık Kasapbaşoğlu (TRT): İyi Akşamlar, Uğur Koçoğlu, Selma Kurtçebe, Reyman Somer (TRT): Ankara-Washington.
Mansiyonlar: Haber: İlter Sağırsoy (UBA): Topaç Horzum'la Görüştü. **Röportaj:** Coşkun Çokyiğit (Tercüman): Yapacak Başka Bir Şey Var mı ki? **Seri röportaj:** Fatih Türker (Tercüman): Orda Birlik Var Uzakta. **İnceleme:** İsmet Berkan (Cumhuriyet): GAP'ta İşler Yolunda mı? **Fotoğraf:** Ali Tevfik Berber (Cumhuriyet): Protesto Dayağı. **Sayfa düzeni:** Halis Güler (Tercüman): 4.9.1988 tarihli spor sayfası.

Jüri özel ödülü: Osman Aydoğan (Günaydın-Ulus): Suikastçı Ateş Ederken. **Özel ödül:** Ertuğrul Karslıoğlu (TRT): Suyla Gelen Kültür.

Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nce seçilen **"yılın gazetecileri"** ve **"yılın yayıncıları"** açıklandı. Arkadaşlarımız **Cüneyt Arcayürek "yorum"**da, **Ülker Göktürk "araştırma ve inceleme"**de, **Şinasi Nahid Berker** de **"küçük fıkra"**da yılın gazetecileri arasında yer aldı. Gazetecilere ödülleri 5 ocakta düzenlenecek törenle verilecek.



"Emret Başbakanım"ın başrol oyuncusu Eddington'la Bayan Thatcher'ın arası "çok iyi"

'Başbakanlıkta metin yazıldı'

MERT ALİ BAŞARIR *31 aralık*

TRT'nin de aralarında olduğu 47 ülke televizyonunda gösterilen BBC yapımı **"Yes, Prime Minister"** namı diğer **"Emret Başbakanım"**ın başrol oyuncusu **Paul Eddington,** yani Başbakan Jim Hacker'la ünlülerin menajeri **Mustafa Oğuz**'un bürosunda **"İngiliz mizahı"** üzerine konuştuk.

Diziyi her ne hikmetse yayından kaldıran TRT, başrol oyuncusu, yani BBC'nin bu sevimli başbakanını Türkiye'ye davet ederek **"dansöz misali"** yılbaşında ekrana getirmeyi düşünmüştü. Paul Eddington her gittiği ülkede gerçek başbakanlar gibi karşılanmakta... Üç oğlu, bir kızı olan sanatçı daha çok tiyatroyu tercih ediyor. Mizahı ise kelebeğe benzeterek **"Kelebek gibi hassastır, çok yakından incelenirse ölür"** diyor. Eddington gerçek yaşamda başbakan olmak için kendini Thatcher kadar **"genç"** bulmuyor.

"Mr. Eddington, bir başbakanla komedi aktörü arasında her hangi bir fark var mı?"

EDDINGTON — (Gülüyor). Benim için çok farklı değil, aslında hepimiz aktörüz. Önemli olan politikacının iyi aktör ya da kötü aktör olması, çoğu politikacı iyi aktör değil, fakat öyle olmak zorundalar. Örneğin Başkan **Reagan** yalnızca sinemada değil, politikacı olarak da iyi bir aktör.

"Komedyenlerin de, başbakanların da metinlerini başkaları yazıyor. Devlet başkanları ise genelde 'metin dışına çıkıp' **tuluat yapıyor.**

EDDINGTON — Çok doğru, eğer yeterli bir düzeyde ise politikacı, insanlar onun kendiliğinden konuşmasını beklerler. Başkanlar da bildikleri gibi konuşabilir, ama önemli konularda onların da metinlerini başkaları yazar. Fakat bu söyleşiyi siz kendiniz yazacaksınız. (Gülüyor). Bir de aktörleri birileri çalıştırır, politikacılar yalnız başınadırlar.

"Amerika'da bir televizyon kanalının 'Great Debate on Oxford Union' **adlı programında İngiliz ve Amerikalı mizahçılar** 'söz düellosu' **yaptılar. Kazanan İngiliz mizahçılar oldu. Siz Amerikan ve İngiliz mizahını karşılaştırır mısınız?"**

EDDINGTON — Aslında Amerikan mizahı ile İngiliz mizahı arasındaki farkı uzun uzun düşündüm. İngiliz mizahçılar da Amerikalı mizahçılardan epey şeyler öğrendi. Amerikan halkı ironiden pek anlamıyor. Daha kolaya kaçıyorlar. Amerikan televizyonunu izlerken gördüğüm; çabuk, kıvrak, kolay anlaşıyor esprilerin kullanılması.

"Kendinizi daha çok komedi aktörü mü, yoksa dram oyuncusu mu hissediyorsunuz?"

EDDINGTON — Zor bir soru. Aslında ikisinde de aktörlük yapabilirim. Tabii komedi alanında tanınıyorum. Komedi aslında daha zor. Halk, komedi istiyor. Bu konuda pazar küçük. Aktörlüğe ilk başladığımda **"Bir gün meşhur olursam, bu komedi alanında olacak"** diye düşündüm.

"Peki 10 numara ile aranız nasıl?"

EDDINGTON — Çok iyi bir ilişkimiz var sanıyorum. Bayan **Thatcher** en sevdiği programın bizimki olduğunu söylüyor. Bazıları da sadece bizim programı izlediğini anlatıyor. Bayan Thatcher **Sir Humphrey**'nin mükemmel olduğunu, fakat başbakanı oynayanın inandırıcı, ikna edici olmadığını söylemiş. (Gülüşmeler).

"İşçi Partisi neler diyor? Sizin siyasal tavrınızı öğrenebilir miyiz?"

EDDINGTON — Aslında bütün politikacılar, biraz kuşkucu bakıyorlar programa. Hangi partiyi desteklediğimi açıklarsam bu, programı zedeler. Belki ilerde açıklayabilirim. Fakat Bayan Thatcher'ın tavsiyesi ile kraliçe bize nişan verdi.

"Başbakan Thatcher'la olan üç beş dakikalık rol arkadaşlığınızı anlatır mısınız?"

EDDINGTON — Bize bu bahsettiğim ödül verilecekti. Bayan Thatcher ödülü kendisinin vermek istediğini söylemiş, tam o sıralarda BBC'den aradılar, Başbakan'ın dizide kısa bir süre rol almak istediğini belirttiler. Kabul ettik. **"Metinleri kim yazacak?"** diye sordum. Bayan Thatcher'ın olduğu sahneler 10 numaradaki biri tarafından yazıldı. Biraz endişelenmiştim. Çünkü dizinin Muhafazakâr Parti'yle bağlantılı olmasını istemezdim, fakat metin Başbakanlık'ta yazıldı, biz de oynadık.

"Başrolünü oynadığınız dizi 47 ülkede gösterilmiş. Karşılaştığınız diğer başbakanlar oldu mu? Tabii siz de başbakan olarak?"

EDDINGTON — (Gülüyor). Halk benim hakikaten başbakan olduğumu düşünüyor. **Avustralya**'da parlamentoya gittik, konuşmacı işini bırakıp benle tanıştı. Norveç Başbakanı ile kahvaltıda buluştuk. Danimarka Başbakanı ile Avustralya Başbakanı ile görüştük. Avustralya'da parlamenter çok dostum var, İngiltere'de eski başbakanlar **James Callaghan** ve **Harold Wilson**'la konuşuruz.

"Dizide politika sanatı, bürokrat ve siyasetçiler kelime oyunlarından, blue humordan, (aşırı seks mizahı) etnik humordan ve günlük polemiklerden uzak tamamen zekâ ürünü esprilerle taşlandı. Aslında 'Yes Prime Minister' 'komedi klasikleri' **arasında hakkı yerini alabilir, öyle değil mi?"**

EDDINGTON — Evet, sanıyorum haklısınız, aslında yönetimle ilgili taşlama söz konusu. Dizinin dünyada çok popüler olmasının sebebi her hükümetin, her BBC, TRT gibi büyük kuruluşların bizi desteklemesi ve tanıması olsa gerek. Programın özü emirleri verenlerle onları uygulayanlar arasındaki ilişki.

"Fakat Türkiye'de çok sevilen diziniz TRT tarafından yayından kaldırıldı. Aynı TRT dizinin baş aktörü olan sizi Türkiye'ye davet etti. Siz bundan ne anlıyorsunuz? Belki bu soruyu Sir Humphrey'ye sormak lazım..."

EDDINGTON — (Gülüyor). Doğru, ona sormak lazım. Dizinin kaldırıldığını bilmiyordum. Bu, sanki bir senaryo gibi. Açıkçası çok şaşırdım. Fakat "memnunum" diyebilirim. Dizi, yasaklama gerektirdiğine göre demek ki çok etkili olmuş.

"Biraz da kitabınızdan söz edelim. Politikacıların

anılarını yazmaları İngiltere'de bir gelenek sanırım. Bizde bu tür kaynak kitap sayısı az. Mevcut politikacılar da ihtilal anılarını yazmaktan siyasal yaşamlarını aktarmaya vakit bulamadan göçüp gidiyorlar."

EDDINGTON — (Sanatçı önce bu konuyu açıklamamızı istiyor. Sonra kendi görüşünü söylüyor). Evet. Ben de bu konuda bir kitap yazdım. Kitap epeyce sattı. Fakat ağır olduğu için yanımda getirmedim. On yılda bir ihtilal gelenekselleşmez mi?

"Ülkeler mevcut demokrasilerine, iklimlerine, yönetim biçimlerine, yetişen ürünlerine göre çeşitli isimler almakta. Örneğin Muz Cumhuriyetleri, Puro Cumhuriyeti, İmelda Marcos'un Ayakkabı Cumhuriyeti, Üniforma Cumhuriyeti, Ortadoğu'da Sarık-Cübbe Cumhuriyeti, Güney Afrika'da Siyah-Beyaz Cumhuriyeti gibi... İngiltere'deki demokrasi geleneğine ve hoşgörüye bakarak İngiltere'ye 'Birleşik Yumurta Krallığı" **diyebiliriz?"**

EDDINGTON — (Gülüyor). Evet, evet. Fakat biraz daha anlatmak lazım İngiltere'yi. Biz İngiltere'de politikacılara pek bir şey atmayız. Politikacılara karşı biraz saygılıyız. Çünkü İngiltere'de demokrasi geleneği oldukça köklü. Fakat bu bizde biraz tembellik yaratıyor. Sanırım Türkiye'de henüz bunlar hissedilmiyor.

"Son olarak özellikle geçen 10 yıl içinde mizahın işlevi her alanda arttı. Örneğin Bush ve Dukakis seçim kampanyalarında söze üç beş dakikalık 'stand up comedy' ve 'talk-show comedy' ile başladılar. Gerald Ford'un 'Başkanlık ve Mizah' diye bir kitabı var. Thatcher'ın sizin diziye olan yakınlığı, hatta bizim Başbakanın karikatür orijinalleri toplaması örnek olabilir. Öte yandan Prof. William Fry'ın 'Psikiyatride Mizahla Tedavi' **diye bir çalışması var. Okullarda hocaların dersleri mizah unsurlarını kullanarak anlatmaları konusunda konferanslar verilirken çeşitli mizahla tedavi merkezleri açıldı. Hemşirelere hastaları için mizah kursları veriliyor. Reklamcılıkta mizah yaygınlaştı. Hatta IBM bile Chaplin figürü kullanıyor. Mizahın etkileri ve yan etkileri konusunda neler diyeceksiniz?"**

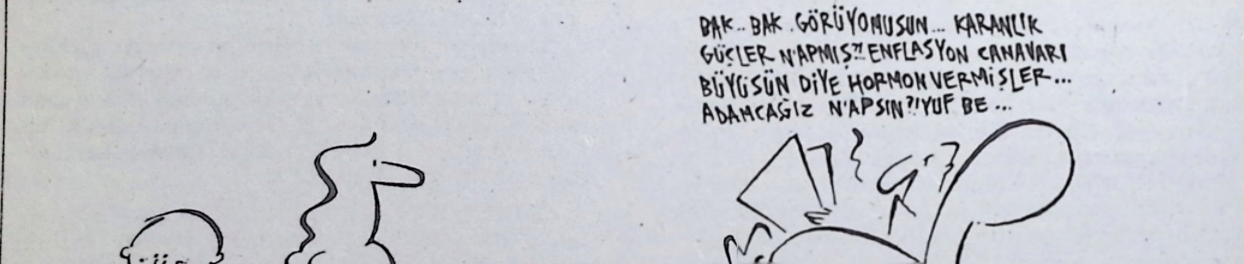
EDDINGTON — (Gülüyor). Gerçekten böyle mi? Bunlar berbat şeyler aslında. Mizah çok narin bir yaratık. Yani mizah kelebek gibi. Çok yakından incelerseniz kelebek ölür. Fazla karıştırmamak lazım mizahı...

ÖZAL KABUL ETTİ

Paul Eddington, Dedeman Oteli'nde düzenlediği basın toplantısında ise **"Türkiye'de başbakan olsaydım, politik tutukluları serbest bırakma yolları arardım"** dedi. Eddington daha sonra Ankara'ya geçti ve Başbakan Turgut Özal tarafından kabul edildi.



— YERLİ MALLAR HAFTASI —



Yeni Bir Yıla Girerken...

OKTAY AKBAL *31 aralık*

"Hiçbir şey geçen yıla benzemez" diyordu Metin Eloğlu bir şiirinde... Dizelerin içinde hep bir giz saklıdır. Onu, şairi bile bilemez sorsanız! Geçen yıla, önceki yıla, nice nice öncesinin bir yılına benzer mi hiç önümüzdeki yıl? Benzese, zaman diye bir şey yoktur! Her gün, her yıl bir 'başkası'dır. Yenilik, değişiklik yaşamın kendisidir.

Eloğlu, geçmiş yıllarda kaldı. Kişi olarak kaldı. Sanatçının yazdıkları, söyledikleri, yarattıkları o günde kalmaz. Yürür kendiliğinden. Gider ötelere... Yaşayanların yanı sıra gider. Yaşayanlar kalır bir yerde. Yapıtlar yürüyüşünü sürdürür. Her yapıt, her ro-

man, öykü, şiir, resim bir yaşama gücüne sahiptir. Onu yaratan kişi yok olsa da kendi başına bir ayrı yaşam kurar o yapıt. Gücüne göre, yaratıcısından aldığı güce göre yaşar gider bir noktaya, bir bitişe kadar...

Yeni bir yılın eşiğindeyiz. Bu geceyarısı 1988 bitecek. 1989'un içinde bulacağız kendimizi geceyarısından sonra... Kimimiz bir dans salonunda, kimimiz bir sıcak odada bir içkili yerlerde, bir kahvede, yolda, sokakta... Yaşasın yeni yıl! diye bağıranlarımız olacak mı coşkuyla, umutla? Kimbilir? Zamanı yıllara bölenler de insanlar... Yoksa zaman bir bütün. Onu biz param parça etmişiz, kendimize göre ayrımlar yapmışız: Dakika, saat, gün, hafta, ay, yıl, yüzyıl. Zaman denen gerçeği içimizde, yüzümüzde duymasak bu yapay birimleri de ortaya çıkaramazdık. Ama insanoğlu bakmış ki hızlı bir değişme içinde, o zaman anlamış zaman diye bir şey olduğunu!

"Hiçbir şey geçen yıla benzemez."

Ya daha eski yıllara? İlkgençlik, çocukluk yıllarına... Gerçek şu ki, yaşantımızın belirli dönemleri apayrı birer güzellikte kalır belleğimizde. Çirkinlikler bile zamanla güzelleşmez mi? Sanki bir şey ekleniyor anılara, kendiliğinden olmayan bir şey... Bir üzüntülü anımız mı, bir acılı günümüz mü? Zaman içinde o bile değişmiştir, onda bile özlenen bir yön var gibidir. Kişi ister istemez geçmiş yılbaşlarını anımsıyor. Bir 1935 yılı 31 Aralık geceyarısı, bir 1943 yılı, bir 1950, bir 1972 yılı... Ben hep küçük bir apartıman dairesini, bomboş odaları, masanın üzerindeki kırmızı mumları, bir şişe siyah şarabı, yağan karı, o karlı günün akşamında koşup gelen bir sevilen insanı görüyorum. Kimi anılar eskimez. Eskidikçe daha da anlam kazanır. 1972'ler, 75'ler... Birbiri ardına geçip giden yıllar. Her birinde bizlerden birer parça kalarak. Durmaksızın eksile eksile...

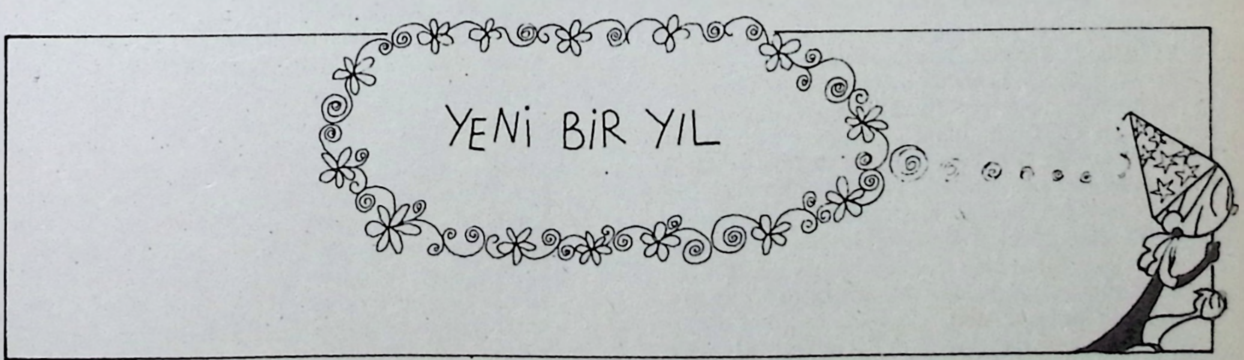
İşte bir yıl daha var önümüzde. Var mı? Sonuna dek yaşanacak mı bakalım 89? Neler getirecek, neler götürecek? Karikatürcüler, yeni yılı yeni doğmuş bir bebeğe benzetirler, eski yılı da uzun sakallı yaşlı bir adama. Biri giderken öbürü gelir. 89 neler getiriyor? Dünyamıza, toplumumuza iyilikler, güzellikler mi, yoksa yeni acılar, üzüntüler mi? Geleceği kim bilebilir ki. Ama yaşamak her şeye bedeldir, acıları, sevinçleri duya duya yaşamak.

Ne demiş bir başka dizesinde Metin Eloğlu "Yarın dünden başlıyoruz." Şairler için zaman diye bir şey yoktur. Şiir, zamansızlıktır. Zamana meydan okumadır. Eloğlu, türlü hastalıklar içinde geçirmişti son yıllarını. Ne diyordu bir şiirinde "Hadi bana eyvallah-Yaşam denen asalak." Yaşam bir mahkûmluk gibi asılmıştır sırtımıza. Götür beni der, gideceğin yere kadar. O bizi değil, bir onu taşırız bir ömür boyu. Unutarak başka şeyleri, sonra birden anımsatır kendini, Eloğlu'nun yazdığı gibi: "Yazık-Unuttumdu ölümü..."

Bir yaş daha mı? Yaşamamızdan bir yıl daha eksilmiş mi? Ama bir yıl daha geliyor, yaşamamız bir yıl daha kazanıyor işte! İçinde ne olduğu bilinmeyen bir oyuncak kutusuna benzer her yeni yıl, her yeni gün. Kimbilir ne güzel şeyler vardır içinde diye düş kurmak en iyisi değil mi?

"Yaşama umutsuzluğu olmadan yaşama sevgisi olmaz" demiş Ionescu. İstesek de istemesek de yaşama sevgiyle bağlanacağız. Umutsuzlukların en koyusuna düşsek de... "Yarın dünden başlıyoruz" diyerek...





SANAT VE KÜLTÜRDE 1988

OCAK

- **Jack Nicholson,** Amerikalı film eleştirmenlerince 1987'nin en iyi erkek oyuncusu seçildi.
- Enver Naci Gökşen Çocuk Edebiyatı Hikâye Ödülü'nde birinciliğe **Mehmet Güler** değer bulundu.
- **Nâzım Hikmet**'in yurttaşlık hakkı için kızkardeşi **Samiye Yaltırım** çalışmalara başladı. 16 ocakta dostlarının ve sevenlerinin katıldığı bir toplantıyla Nâzım'm 86. doğum günü kutlandı ve Nâzım'a yurttaşlık hakkının tanınması kampanyasının başlatıldığı ilan edildi.
- Yayıncılar Birliği, Kitabı Destekleme Kampanyası için hükümete öneriler paketi sundu.
- Hollywood Yabancı Basın Derneği'nin düzenlediği Altın Küre sinema ödülü **Bernardo Bertolucci**'nin 4 yılda çevirdiği **"Son İmparator"**'a verildi.
- Laurence Olivier ödülleri sahiplerini buldu. **Judi Dench** en iyi kadın oyuncu, **Michael Gambon** en iyi erkek oyuncu oldu.
- Yunan Kültür Bakanı **Melina Mercouri** kültürel silahlanma çağrısında bulundu. Mercouri, Reagan - Gorbaçov gibi bir kültür doruğu yapılsın dedi.
- **YİTİRDİKLERİMİZ** Romancı, eleştirmen **Antohny West,** Amerikalı kadın ressam **Clementine Kunter,** caz piyanisti **Joe Albany.**

ŞUBAT

- 38. Uluslararası Berlin Film Festivali sonuçlandı. **"Altın Ayı"** Çin Sinemasının oldu. **Zhang Yimou** ilk yönetmenlik denemesi **"Kızıl Mısır Tarlaları"** ile büyük ödülü aldı.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın düzenlediği Mimar Sinan Resim Yarışması'nda **İbrahim Örs "Mimar Sinan'a Saygı"** adlı yapıtıyla birincilik aldı.
- Kanuni Sultan Süleyman dönemine ait 130 parçanın yer aldığı **"Muhteşem Süleyman Sergisi"** Londra British Museum'da Gal prensesi **Diana** tarafından açıldı. Törene **Semra Özal** da katıldı.
- Amerikalı pop şarkıcısı **Michael Jackson** İngiliz plak endüstrisinin 1988'in en iyi şarkıcısı ödülünü kazandı.
- Güney Amerikalı şair ve yazar **Breytenbach**'ın ülkesine dönmesine izin verilmedi. 8 yıl süre ile ülkesinde hapis yattıktan sonra Fransa'da yaşamını sürdüren Breytenbach, ülkesindeki bir üniversitenin fahri doktorluğunu almak üzere davet edilmişti.
- **YİTİRDİKLERİMİZ** Dünyanın en tanınmış obua virtüözlerinden **Leon Goossens,** gazetemizin sanat eleştirmenlerinden **İbrahim Niyazioğlu,** bugüne kadar 120 kitabı dilimize kazandıran çevirmen **Atilla Tokatlı,** film yönetmeni ve yapımcısı **Süreyya duru** düzyazı şiirleriyle 20. yüzyıl Fransız şiirinin önde gelen adlarından **René Char,** İstanbul Universitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı yazar ve çevirmen, gazetemiz yazarlarından **Akşit Göktürk,** tiyatro sanatçısı **Yıldırım Ataç,** Amerikan müzikal komedi dünyasının önde gelen adlarından **"My Fair Lady", "Brigadoon"** ve **"Gigi"** müzikal komedilerinin bestecisi **Frederick Loewe,** kültürün ve toplum ilişkileri konusundaki çalışmalarıyla tanınan Galli eleştirmen, romancı Prof. **Raymond Williams,** sinema ve tiyatro sanatçısı **Nurhan Aksoy.**

MART

- İngiltere Başbakanı **Thatcher, "Eşcinsel Edebiyat"** üzerine çıkardığı yasa ile edebiyat dünyasını karıştırdı.
- **Ruhi Su**'nun **"Ekin İdim Oldum Harman"** adlı uzunçaları Fransa'da Charles Cros Ödülü'nü aldı.
- **Pınar Kür** ve **Erdal Öz, "Asılacak Kadın"** adlı romana açılan **"muzır"** davasında beraat ettiler.
- Grammy 88 ödülleri dağıtıldı. **Randy Travis** (en iyi country şarkıcısı) **Dolly Parton, Linda Ronstadt** ve **Emmy Lou Harris** (en iyi country grubu), **Ronnie Milsap** ve **Kenny Rogers** (en iyi country düeti), **Paul Simon**'un **"Graceland"**'ı (yılın plağı), **Bruce Springsteen** (en iyi rock şarkıcısı), **Sting** (en iyi pop şarkıcısı), **Whitney Houston** (en iyi kadın pop şarkıcısı), U2'nin **"The Joshue Tree"**si (yılın albümü), U2 (en iyi rock grubu) aldılar.
- Monterey Film Festivali'nde onur ödülü **James Stewart**'a verildi.
- **"Su da Yanar"**ın İstanbul il sınırları içerisinde gösterimi yasaklandı, video kasetleri toplatıldı.
- 4, 5, 6 mart tarihlerinde Ankara'daki konserlerine izin verilmeyen **Rahmi Saltuk** idare mahkemesine dava açtı.
- Fransız yönetmen **Louis Malle, "Hoşçakalın Çocuklar"** filmiyle 7 César aldı.
- **Ceyhun Atuf Kansu** 1988 Şiir Ödülü **"Ateş Hırsızları Söylencesi"** ile **Emirhan Oğuz**'a verildi.
- Haldun Taner Öykü Ödülü, **"Karanfil Gece Kursu"** adlı öyküsüyle **Nazlı Eray**'a verildi.
- 1. Ankara Film Şenliği'nde **Orhan Oğuz**'un yönettiği **"Herşeye Rağmen"** birinci oldu.
- **Füsun Erbulak**'ın **"Burgu"** adlı kitabı ile Henry Milier'ın **"Oğlak Dönencesi"** ve **Ahmet Altan**'ın **"Sudaki İz"** romanlarının **"zoralım ve imhasına"** karar verildi.
- TRT Genel Müdürlüğü'ne Cem Duna getirildi.
- **YİTİRDİKLERİMİZ** Fransız oyuncu **Jean le Poulain,** ses sanatçısı **Mediha Demirkıran, Bee Gees** topluluğunun eski üyelerinden **Andy Gibb,** kolaj ustası **Romare Baerden,** caz bestecisi **Gil Evans,** Türkiye'de klasik balenin kurucusu **Lydia Krassa Arzumanova,** dansçı **Hideyuki Yano,** obuacı **Leon Goossens,** orkestra şefi **Yevgeni Mravinski.**

NİSAN

- İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nca düzenlenen 7. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri **Woody Allen**'ın **"Radyo Günleri"** adlı filmiyle açıldı. Yerli ve yabancı 120 kadar filmin gösterildiği Sinema Günleri'nde **"Ustalara Saygı", "Kadın Gözüyle"** gibi çeşitli bölümler yer aldı. **"Betty Blue", "Yakarış", Kralın Soytarısı", "Deshima"** ve **"Su da Yanar"** filmlerinin gösterimi denetleme kurullarınca **"müstehcen"** ve **"İslama aykırı"** olduğu sa-

vıyla yasaklandı. Çeşitli tepkilere neden olan sansür uygulaması sanatçıların da katıldığı bir yürüyüşle protesto edildi. Sinema Günleri'nin Altın Lale Jürisi'ne bu yıl **Elia Kazan** başkanlık etti. Jüri **Jean-Charles Tacchella**'nın **"Öne Kaydırma"** adlı filmini Altın Lale ile ödüllendirdi. **Paul Cox**'un **"Vincent"** adlı filmine sanatsalkatkı özel ödülü verilirken **Yavuz Turgul**'un **"Muhsin Bey"** adlı filmi de seçici kurul ödülünü aldı. Ulusal Yarışma'nın büyük ödülü olan **Dr. Nejat Eczacıbaşı**, ödülü de **Tunç Başaran**'ın **"Biri ve Diğerleri"** adlı yapıtına verildi. Üstün başarı belgesini ise **Yusuf Kurçenli "Gramofon Avrat"** ile aldı.

□ 60. Oscar Ödülleri sahiplerini buldu. **"Son İmparator"** filmi 9 dalda Oscar kazandı. Bu filmle **Bernardo Bertolucci** en iyi yönetmen seçilirken **"Son İmparator"** en iyi film oldu. **Cher "Ay Çarpması"**'ndaki rolüyle en iyi kadın oyuncu, **Michael Douglas** da **Wall Street**"teki rolüyle en iyi erkek oyuncu seçildi.

□ **Avni Dilligil** tiyaro ödülleri belli oldu. En başarılı yerli yazar ödülü **Sabahattin Kudret Aksal**'a, en iyi çevirmen ödülü **Yıldırım Türker**'e verildi. **"Biz Aşağıda İmzası Olanlar"** en iyi oyun seçildi. **Oleg Yefremov** ile **Aleksander Kalyagin** en iyi yönetmen ödülünü paylaşırken, **Ülker Duru Danişoğlu en iyi kadın oyuncu Erol Keskin** ile **Cüneyt Türel** en iyi erkek oyuncu seçildiler. Jüri özel ödülü **Işık Yenersu**'ya, özendirme ödülü **AÇOK**'a, onur ödülü de **Nedret Güvenç**'e sunuldu.

□ Köy Enstitülerinin kurucularından **Ferit Oğuz Bayır**'ın kurduğu "Düşün ve Sanat" ödülü bu yıl **Kemal Sülker** ile **Mehmet Cimi**'ye verildi.

□ 88 Madaralı Roman Ödülü **"Turnalar"** adlı romanıyla **Öner Yağcı**'nın oldu.

□ Yönetmen **Muammer Özer**'in **"Kara Sevdalı Bulut"** adlı filminin negatif ve pozitif kopyalarına polis tarafından el konuldu. Güvenlik yetkilileri, **"Muammer Özer'in Türk vatandaşı olmadığını, yabancı uyrukluların Türkiye'de film çekmesi için gereken iznin Özer tarafından alınmadığını"** gerekçe gösterdiler.

□ 41. Cannes Film Şenliği'nin **"Eleştirmenlerin Haftası"** bölümüne **Şahin Kaygun**'un **"Dolunay"** ile **Ömer Kavur**'un **"Gece Yolculuğu"**, "Yönetmenlerin Onbeş Günü" bölümüne ise **Orhan Oğuz**'un **"Herşeye Rağmen"** adlı filmi katıldı.

■ **YİTİRDİKLERİMİZ** Gazeteci ve yayıncı **Şevket Rado**, ırkçılık karşıtı Güney Afrikalı yazar **Alan Paton, Orhan Veli** ve **Melih Cevdet Anday**'la birlikte "Garip" akımını kuran şair **Oktay Rifat.**

MAYIS

□ Bilim ve Sosyalizm Yayınları'nın yargı kararıyla aklanmış 133 bin 607 kitabının Sıkıyönetim Komutanı tarafından Ankara'dan sıkıyönetimin kaldırılacağı tarihin kararlaştırılmasından 2 gün önce, Mamak'ta yakılarak imha edildiği belgeyle saptandı.

□ Bu yıl 33.'sü yapılan Eurovision Şarkı Yarışması'nı bestesini Türk müzisyen **Atilla Şereftuğ**'un yaptığı parça ile İsviçre kazandı. Türkiye'yi temsil eden **Mazhar-Fuat-Özkan** üçlüsü ise **"Sufi"**ile 15. oldu.

□ **Andrey Konçalovski**'nin 1967'de çektiği ve 20 yıl aşkın bir süredir sansür engeline takılan **"Asya'nın Talihi"** adlı filmi Bakü'de düzenlenen Sovyetler Birliği Film Şenliği'nde Büyük Ödül'e değer görüldü.

□ **1988 Sait Fait Hikâye Armağanı "Ay Gözetleme Komitesi"** adlı kitabıyla **Mahir Öztaş** ve **"Bir Gece Yolculuğu"** adlı kitabıyla **Gülderen Bilgili** arasında paylaştırıldı.

□ Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun çalışmalarını ve kitap imhasını protesto eden 39 yayınevi, İstanbul 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin en son TCK'nın 427. maddesi uyarınca zoralım ve imhasına karar verdiği **Henry Miller**'in **"Oğlak Dönencesi"** adlı kitabını ortak imzayla yayımladı.

□ "Bitmeyen Aşk" adlı kitapta müstehcen yayın yaptıkları savıyla yargılanan kitabın yazarı **Pınar Kür** ve yayıncı **Erdal Öz** beraat ettiler.

□ 39 yayınevinin imzasıyla yeniden basılan **Henry Miller**'ın **"Oğlak Dönencesi"** adlı kitabı yine toplatıldı.

□ Van Gogh'un intiharından bir ay önce yaptığı **"Adeline Ravoux'nun Portresi"** adlı tablosu New York'ta yapılan bir müzayedede yaklaşık 17 milyar 875 milyon liraya alıcı buldu.

□ Siirt Kültür ve Turizm Müdürlüğü, yetkisi olmadığı halde bazı valiliklerin önerisine uyarak 25 video filminin satılmasını, kiralanmasını ve gösterilmesini yasakladı. Büyük bölümü seks filmi olan bu yasak filmler arasında **Ali Özgentürk**'ün **"Su da Yanar"**'ı da vardı.

□ 41. Cannes Filmı Şenliği'nin büyük ödülü olan Altın Palmiye'yi Danimarkalı yönetmen **Bille August'ün "Fatih Pelle"** adlı filmi kazandı. En iyi kadın oyuncu ödülünü **Barbara Hershey, Jodhi May** ve **Linda Msuvi** paylaşırken en iyi erkek oyuncu **Forest Whitaker** oldu. En iyi yönetmen ödülünü ise **Fernando Solanas** aldı. **"Gençlik ödülü"**'ne ise **Orhan Oğuz "Herşeye Rağmen"** adlı filmiyle değer bulundu.

■ **YİTİRDİKLERİMİZ** Gazeteci, yazar, karikatürist, sinema ve tiyatro sanatçı Altan Erbulak, Fransız tarihçi **Fred Kupferman**, bilimkurgu türünün yaratıcılarından Amerikalı romancı **Clifford D. Simak,** İtalyan sinema ve tiyatro oyuncusu **Paolo Stoppa,** Amerikalı ünlü bilimkurgu yazarı **Robert A. Heinlein,** özgünbaskı sanatçısı ve ressam **Stanley Wiliam Hayter,** cazın efsaneleşmiş sanatçılarından trompetçi **Chet Baker.**

HAZİRAN

□ **Ferhat Tunç**'un İzmir ve Denizli'de vermek istediği konserlere İzmir Emniyet Müdürlüğü'nce parmak izi yok gerekçesiyle izin verilmedi.

□ 1988 Orhan Kemal roman armağanını **"Kahramanlar Ölmeli"** adlı kitabıyla **Ahmet Yurdakul** aldı.

□ 19 ülkeden 1800 sanatçının 112 konser ve gösteri sunduğu 16. Uluslararası İstanbul Festivali başladı.

□ 1987-88 Enka Bilim ve Sanat Ödülleri Yarışması sonuçlandı. Müzik dalında birinciliğe değer yapıt bulunamadı. **Babür Tongur** ikinci, **Muammer Sun** üçüncü seçildi. Grafik Sanatlar dalında gerçekleştirilen afiş yarışmasında birinci **Fatih Tan,**

ikinci **Aydın Güven**, üçüncü **Ayda Kantar** oldu. Mimarlık tarihi dalında açılan dia yarışmasında ise **Sema Erkan** birinci seçildi.

☐ Bu yıl senaryo dalında düzenlenen Yunus Nadi Armağanı Yarışması'nda **"Org"** adlı eseriyle **Alper Uygur** birinci, **"Nerede Eski İnsanlar"** adlı eseriyle **Feride Çiçekoğlu** ikinci, **"Hayat Kurulurken"**-le **Askeri Öner** üçüncü oldular. **Doğan Özkan, Ali Ulvi Hünkar, Süheyla Acar Kalyoncu, Mehmet Tekirdağ** ve **Ahmet Yiğit** ise mansiyon aldılar.

■ **YİTİRDİKLERİMİZ** Türk asıllı Yugoslav yazar **Necati Zekeriya**, ses sanatçısı ve devlet tiyatrosu oyuncusu **Mefharet Atalay**, meddahlık sanatının ustalarından **Behçet Mahir**, sinema sanatçısı **Tugay Toksöz.**

TEMMUZ

☐ **Nâzım Hikmet**'in şiirlerinden uyarlanan **"Uzaktaki Aydınlıklara Doğru"** adlı oyun, Theatre du Bocage adlı topluluk tarafından Avignon Şenliği'nde sahnelendi.

☐ Universal Pictures Film Şirketi **Martin Scorsese**'nin **"Günaha Son Çağrı"** adlı filminin satın alıp yok etmesi için yapılan 10 milyon dolarlık bir öneriyi geri çevirdi. Öneriyi, merkezi Kaliforniya'da bulunan San Bernardino adlı dini bir kuruluş yaptı.

☐ Amerikalı Orkestra Şefi **Leonard Bernstein**, 29 yıldır ilk kez Sovyetler Birliği'nde bir konser yönetti.

■ **YİTİRDİKLERİMİZ** Pirandello'nun yapıtlarındaki oyunlarıyla ünlenen **Marta Abba**, Ankara Sanatçılar Derneği Genel Başkanı **Rami Uluer**, sansürle mücadele eden **"Index on Censorship"** (Sansür Dizini) adlı derginin yayın yönetmeni **George Theiner**, İzmir devlet Tiyatrosu sanatçısı **Nihat Yıldırım**, gazeteci -yazar **Avni Altıner.**

AĞUSTOS

☐ Opera sanatçısı **Aydın Gün** ve **Leyla Gencer** ile tiyatro sanatçısı **Ayten Gökçer**'e devlet sanatçısı ödülleri verildi.

☐ Charlottenburg Sarayı'nda yer alan **"Muhteşem Süleyman"** sergisine Berlinliler olağanüstü ilgi gösterdiler.

☐ Uluslararası Locarno Film Şenliği'nde Altın Leopar'ı ingiliz yönetmen **Terence Davies** ile Federal Alman yönetmen **Wolfgang Becker** paylaştılar.

☐ Amerika, Federal Almanya ve İngiltere'yi gezen Muhteşem Süleyman Sergisi Tokyo'da açıldı.

☐ Geçen yıllarda yitirdiğimiz heykeltıraş **Kuzgun Acar**'ın, Kızılay gökdelen binasının girişinde yer alan büyük duvar çalışması uzun süre Emekli Sandığı'nın deposunda bekletildikten sonra hurda fiyatına satıldı.

■ **YİTİRDİKLERİMİZ** Rum asıllı şarkıcı **Zozo Dalmas**, tiyatro ve sinema sanatçısı **Saime Arcıman**, Fransız Çellist **André Navarra**, Amerikalı tiyatro ve sinema oyuncusu **Florence Eldridge**, Fransız ozan **Francis Ponge**, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Oscar'ını kazanan Amerikalı sanatçı **Anne Ramsey**, Mimar Prof. **Sedat Hakkı Eldem**, "Fransız Şarkısı"nın ustalarından Kanadalı sanatçı **Felix Leclerc**, ABD'li Rock gitaristi **Roy Buchanan**, İngiltere'nin ünlü Kraliyet Balesi **Royal Ballett**'in kurucusu **Frederick Ashton**, İzmir Devlet Tiyatrosu sanatçısı **Ümran Uzman**, Fransız düşünür **Jean-Paul Arol**, Fransız **Guy Hocquenhem**, ressam ve seramikçi **Eren Eyuboğlu**, Federal Almanyalı aktör **Gert Froebe**, Yunan edebiyatının önde gelen yazarlarından **Costas Tahtsis.**

EYLÜL

☐ Dünyanın ilk ayakkabı müzesi olan Bally Müzesi'nden getirilen **"3000 Yılda Ayakkabı ve İnsan"** sergisi izleyicilerin büyük ilgisini topladı.

☐ 45. Venedik Film Şenliği'nde Altın Aslan **"Sarhoş Ermiş Destanı" adlı filmiyle İtalyan yönetmen Ermanno Olmi**'ye verildi. **Gümüş Aslan** ise **"Puslu Manzara"** adlı yapıtıyla Yunanlı yönetmen **Teo Angelopulos**'un oldu. En iyi kadın oyuncu ödülünü **Shirley Mac Laine** ile **Isabelle Huppert**, en iyi erkek oyuncu ödülünü ise **Amache** ve **Joe Mantegne** paylaştılar.

☐ Son 4 yüzyılın ünlü ressamlarının 101 yapıtı Federal Almanya'nın Von der Heydt Müzesi'nden getirtilerek Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde sergilendi. Sergide **Van Gogh**'dan **Monet**'ye, **Renoir**'den **Kandisky**'ye kadar 80'den çok ressamın manzara resimleri yer aldı.

☐ 36. San Sebastian Film Festivalı'nde, yönetmenliğini Yavuz Turgul'un yaptığı **"Muhsin Bey"**,jüri özel ödülünü kazandı. İngiliz yönetmen **Andrew Grieves**'in **"Kara Tepenin Üstünde"** adlı filmi, festivalin büyük ödülünün sahibi oldu.

☐ 56. Dil Bayramı'nı kutlayan Dil Derneği, başyazarımız **Nadir Nadi**'ye "Türk Dili Onur Üyeliği" verdi.

■ **YİTİRDİKLERİMİZ** Yunan edebiyatının önde gelen adlarından yazar **Elli Alex.**

EKİM

☐ **Kerim Korcan**'ın son kitabı **"Ateşten Köprü"** komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce toplatıldı.

☐ 25. Antalya Film Festivali Altın Portakal Yarışması sonuçlandı. **Ömer Kavur**'un **"Gece Yolculuğu"** en iyi film seçildi. En iyi kadın oyuncu ödülü **Gülşen Bubikoğlu**'na, en iyi erkek oyuncu ödülü de **Aytaç Arman**'a verildi. **Ömer Kavur** en iyi yönetmen seçildi.

☐ **Orhan Oğuz**'un **"Herşeye Rağmen"**'i 5. Avrupa Sinema Festivali'nde **"Eleştirmenlerin Seçtiği Avrupa'nın En İyileri Bölümü"**'nde en iyi film seçildi. Film Federal Almanya'da düzenlenen 37. Uluslararası Mannheim Film Festivali'nde de büyük ödül aldı.

☐ 4. Uluslararası Bilsak Caz Şenliği bu yıl mayıs ayında ölen ünlü cazcı **Chet Baker** anısına gerçekleştirildi.

☐ Nobel Edebiyat Ödülü, Mısırlı yazar **Necip Mahfuz**'a verildi. Yaklaşık 50 yıldır yazan 77 yaşındaki Mısırlı roman ve öykü yazarı Mahfuz'un Nobel'i alması Batı dünyasında şaşkınlık yaratırken Arap ülkelerinde sevinçle karşılandı.

☐ İranlı şair **Firdevsi**'nin, İran süsleme sanatının eşsiz eserlerinden biri olarak kabul edilen 258 minyatürle bezeli **"Şehnamesi"**'nin 14 sayfası Londra Christie's Müzayede Salonu'nda yaklaşık 3 milyar liraya satıldı.

■ **YİTİRDİKLERİMİZ** Amerikalı yönetmen **Melvin**

Frank, besteci, söz yazarı ve aranjör **Necdet Koyutürk**.

KASIM

□ 7. TÜYAP Kitap Fuarı açıldı. Fuara 5'i yabancı 103 kuruluş katıldı. Fuarın yazarı bu yıl Başyazarımız **Nadir Nadi** oldu. Fuarın halk ödülü ise **Yaşar Kemal**'e verildi.

□ Türk PEN'i sekiz yıl aradan sonra kuruldu. Türk PEN Yazarlar Derneği'nin Kurucular Kurulu toplantısında başkanlığa **Yaşar Kemal** getirildi. Kurul ilk onur üyeliğini Başyazarımız **Nadir Nadi**'ye verdi.

□ **Orhan Oğuz**'un **"Herşeye Rağmen"**'i Bastia 4. Akdeniz Ülkeleri Film Şenliği'nde üçüncü oldu. Bronz Zeytin'i kazanan "Herşeye Rağmen"e aynı zamanda Korsika Radyo Televizyonu'nun müzik ödülü de verildi.

□ Ankara Yazarlar ve Yayıncılar Kooperatifi (AYKO) tarafından düzenlenen şiir yarışmasında birinciliği halen Bursa Cezaevi'nde tutuklu bulunan **Mehmet Çetin "Birağızdan"** adlı dosyasıyla kazandı.

□ 8. Uluslararası Amiens Film Şenliği'nde, **Hülya Koçyiğit, Engin Ayça**'nın yönettiği **"Bez Bebek"**'deki rolüyle en iyi kadın oyuncu ödülüne değer bulundu.

□ Sanat Kurumu'nun tiyatro ödülleri belli oldu. **Işık Yenersu** en iyi kadın oyuncu, **Nuri Gökaşan** ve **Sezai Alptekin** en iyi erkek oyuncu seçildiler. En iyi çeviri ödülü **Alexander German**'ın **"Biz Aşağıda İmzası Olanlar"**ını çeviren Belgi Paksoy'a, en iyi yönetmen ödülü de **Ergin Orbey**'ve verildi.

□ **Pablo Picasso**'nun **"Akrobat ve Genç Soytarı"** adlı tablosu Londra Christie's Müzayede Salonu'nda 20.9 milyon sterline (68.2 milyar Türk Lirası) satıldı.

ARALIK

□ Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü **Lütfü Akad**'a verildi. Bakanlığın Tiyatro Başarı Ödülleri en iyi tiyatro yazarı dalında **Nezihe Araz**, en iyi kadın oyuncu ödülü **Işık Yenersu**, en iyi erkek oyuncu **Çetin Tekindor**, en iyi yönetmen ödülü ise **Cüneyt Gökçer** ile **Işıl Kasapoğlu**'na verildi. Ali Poyrazoğlu tiyatrosu yılın en başarılı topluluğu seçildi. **Ertuğrul İlgin, Nedret Güvenç** de jüri özel ödülü aldılar. Sinema başarı ödüllerine değer görülen filmler: **Ada** (Süreyya Duru), **Av Zamanı** (Erden Kıral), **Dolunay** (Şahin Kaygun), **Kurtar Beni** (Halit Refiğ), **Selamsız Bandosu** (Nesli Çölgeçen), **"Herşeye Rağmen"** ile **Orhan Oğuz**'a jüri özel ödülü verildi.

□ Mısır Kraliçesi'nin Hitit Kraliçesi **Puduhepa**'ya yazdığı diplomatik bir mektubu içeren ve yarısı Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulunan **"Boğazköy tableti"**'nin diğer yarısı Londra Christie's Müzayede Salonu'nda satışa çıkarıldı. Müzayedeye Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kendisine verdiği **"sınırlı yetkiyle"** katılan **Nazan Ölçer**, 31 bin sterline (yaklaşık 100 milyon Türk Lirası) alıcı bulan tableti satın alamadı. Ancak daha sonra **Çiğdem Simavi**'nin 10.500 sterlinlik yardımıyla vergisiyle birlikte tableti 41.500 sterline (yaklaşık 135 milyon lira) müzayedede satın alan Quaritch Firması'ndan satın alındı ve Türkiye'ye getirildi.

□ Devlet Tiyatroları Genel Müdürü **Raik Almaçık** görevinden istifa etti. Yerine **Bozkurt Kuruç** atandı.

□ Simavi Vakfı ödülleri dağıtıldı. Görsel sanatlarda **Nuri İyem** ödül alırken, edebiyat ödülü **"Güzel Irmak"** yapıtıyla **Ferit Edgü**'ye verildi.

□ Akademi Kitabevi ödülleri verildi. Öykü dalında **Berrin Kırımlıoğlu** başarı, **Aleattin Ateş, Sualp Çekmeci, Işık Ergüden** mansiyon aldılar. Şiirde ise **Nur Bulum** ile Nuh Ömer Çetinay'a mansiyon, deneme eleştiri dalında **İbrahim Oluklu**'ya mansiyon verildi.

□ **Picasso**'nun **"Şeftaliler ve Oyun Kâğıtlarıyla Natürmort"** adlı deseni Londra Christie's'de açık arttırmada 1.58 milyon dolara (yaklaşık 2 milyar 850 milyon) satıldı.

□ **Pars Tuğlacı**'ya Amerikan Biyografi Enstitüsü tarafından kültür-şeref diploması verildi.

■ **YİTİRDİKLERİMİZ** ABD'li yönetmen **Hal Ashby**, sinema oyuncuları **Reha Yurdakul, Hüseyin Kutman**, ressam **Zeki Faik İzer**.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA 1988

OCAK

1. Türkiye'de görevli iki Sovyet sanatçı sığınma istedi. / PKK'cılar bir binbaşı ile üç eri öldürdüler. / Harçlar ve damga vergisi arttırıldı. / Tunus'ta af ilan edildi.
2. Menderes Havaalanı'na iniş yapamayarak pas geçen Alman uçağı İzmir yakınlarında düştü. 16 kişi öldü.
3. Alman çöpüne Türkiye'de yer aranıyor. / Yeni Gündem ve Akis dergileri yayınlarına son verdiler.
4. Paris'te bir Alman diplomat öldürüldü. / Adalet Bakanı Oltan Sungurlu basınla ilgili yeni ceza paketini açıkladı. / TKP Genel Sekreteri Yaşar Nabi Yağcı, Ankara DGM'de ifade verdi.
5. Yüzde 20 olarak hedeflenen enflasyon, son 7 yılın rekorunu kırarak yüzde 60'a ulaştı. / İstanbul'da ekmek 150 lira oldu.
6. Özal, 'Cumhurbaşkanını halk seçsin, ben aday olabilirim' dedi. / Kâğıda ve otoya zam yapıldı.
7. Üç büyük ilin valisi değişti. / Uluslararası Af Örgütü tarafından yayımlanan bir raporda, Türkiye'de çocuklara da siyasal nitelikli işkence yapıldığı öne sürüldü.
8. Polisin nişanlısına "sol sempatizanı olduğu" gerekçesiyle "eş olamaz" raporu verildi. / Anado-

lu Bankası ile Tekbank birleşti.

10. Kandıra'da alay deposunu basan 8 terörist, İstanbul'da da bir polisi şehit etti. / Basın Konseyi kuruluyor. / 440 yayının Türkiye'ye girmesi yasak. / İstanbul Boğaziçi Köprüsü'nden 1987 yılında geçiş ücreti olarak toplam 38 milyar lira gelir sağlandı. / Federal Almanya'dan Türkiye'ye ihraç edilecek çöpe tepkiler büyüyor.
11. ANAP Genel Başkan Yardımcısı Eyüp Aşık, "Nakşibendi" olduğunu açıkladı. / İETT zammı halkın tepkisi üzerine geri alındı. / Çağdaş Gazeteciler Cemiyeti'nin düzenlediği "Yılın Gazetecileri" yarışmasında 8 Cumhuriyet çalışanı ödül aldı.
12. Protokol krizi dorukta. Devlet protokolündeki sıra ve Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri tekrar gündeme geldi. / Yayın dünyası felç. Kâğıt zammı, artan maliyetler ve siyasal baskılar yayıncıları zora soktu.
13. FIFA'nın kararı kesin: Kıbrıs Türk takımlarıyla maç yasak. / 1987'de İstanbul Adliyesi'ne 15 bin haciz başvurusu yapıldı.
14. Özal, "erken yerel seçim" için muhalefete anayasa değişikliği çağrısı yaptı. / Özel okullara zam yapıldı.
15. Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın ilişkileriyle ilgili yeni açıklamalar yapıldı. / 7 yılda 39 ton kitaba el kondu. / Nâzım Hikmet'in 86. doğum günü kutlandı.
16. ABD Genelkurmay Başkanı Amiral William Crowe, Türkiye'nin Körfez'de destek olmasını istedi. / Cumhurbaşkanı Kenan Evren resmi bir ziyaret için Cezayir'e gitti. / 3.5 milyar liralık uyuşturucu ilaç ele geçirildi.
17. Isparta'da Alman çöpü bulundu. / Arjantin'de darbeci Yarbay Aldo Rico yeniden ayaklandı.
20. Aziz Nesin ve Mehmet Ali Aybar'ın 15 yıla kadar hapsi istendi. / Arnavutköy'de yapılmakta olan "kazıklı yol"un yapımı durduruldu. / Kapanan MDP'nin Genel Başkanı Turgut Sunalp "işkence vardı ve olacak" dedi.
21. "Kürt tartışması"nın 3. gününde Meclis'te kavga çıktı. / BM'nin işkence anlaşmasını imzalıyoruz. / Filipinler'de Genelkurmay Başkanı hükümete girdi.
22. Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan, yazarımız Uğur Mumcu ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin ile Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş. aleyhine 100 milyon liralık tazminat davası açtı. / Akaryakıt fiyatlarına 51 günlük aradan sonra ikinci kez zam yapıldı. / Fransa ve Federal Almanya ortak tugay oluşturdular. / Artan suç işleme oranı, yargıç başına düşen dava sayısını rekor düzeye çıkardı. Bir yargıca bin dava düşüyor. / Nâzım Hikmet için yurttaşlık kampanyası açıldı.
23. Buğday ve pirince zam yapıldı. / 8 yılda fiyatlar 20'ye katlandı.
25. Gıdadan inşaat malzemesine kadar her şeyin fiyatı yüzde 5-30 arttı.
26. MÇP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, laikliğe aykırı davrandığı gerekçesiyle DGM'de yargılandı. / Yargıç, "sakıncal:" isim davasında ret kararı verdi. / YÖK Başkanı İhsan Doğramacı, "Ben rektör olsam türbana evet derim" dedi.
27. Server Tanilli'nin "Nasıl Bir Demokrasi İstiyoruz" adlı kitabı İstanbul DGM tarafından toplatıldı. / Genelkurmay Başkanlığı Genel Sekreterliği, Atatürk'ün vasiyetinin Genelkurmay arşivinde olmadığını açıkladı.
28. Tahtakale'de Amerikan Doları 1379 liraya, Alman Markı da 829 liraya satılarak en yüksek düzeylerine ulaştılar. / Bir İsrailli asker "dayak atmak için emir aldıklarını" söyledi. / NATO ile ortak fabrika kurma hazırlığı yapılıyor.
29. Yunan polisi Gümülcine'de Türklerin gösterisini engelledi, kentte olağanüstü hal ilan edildi. / Ekonomide şok operasyon: Faizler yükseltilecek, nakit para fazlası çekilecek, serbest kura geçilecek. / Özal, Vuralhan'ın istifa etmeyeceğini söyledi. / İlaç işverenleri, ilacın marketlerde de satılabilmesi için Sağlık Bakanlığı'na başvurdu.
30. Türk ve Yunan başbakanları 10 yıl sonra ilk kez Davos'ta bir araya geldi.
31. Türkiye, Stinger füzesi üretecek.

ŞUBAT

1. Ekonominin kurmayları ile Adnan Kahveci ve Yusuf Özal arasında görüş ayrılığı ortaya çıktı. / Özal, İstanbul'da gayri menkule sahip bulunan Yunan vatandaşları üzerindeki yasaklamaların kaldırılacağını açıkladı. / IMF'nin gizli raporunda, Türkiye'nin dış borç tehlikesi ile karşı karşıya kalabileceği belirtildi. / Sosyalist Parti kuruldu.
2. "Su da Yanar" filminin gösterimi Gaziantep Valiliği'nce yasaklandı.
3. Türk-ABD ortak yatırımlarında yolsuzluk iddiaları ortaya atıldı. / Artvin'de 4 parti radyasyonlu çaya karşı birleşti. / Türk-Yunan Kara Ulaştırma Komisyonu toplanıyor.
5. Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek Ankara'ya geldi. / Diyarbakır'da görülen PKK davasında 20 sanığa idam cezası verildi. / Sovyetler Birliği'nde Buharin ve Rikov'un itibarları iade edildi.
8. Radyasyonlu özel çay piyasadan toplanıyor. / Ayçiçek yağına 40 günde yüzde 40 zam yapıldı.
9. Eski Genelkurmay Başkanı Necdet Ürüğ, "MİT Raporu" için Evren'den soruşturma istediğini açıkladı. / Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ın suç duyurusu üzerine yazarımız Uğur Mumcu ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin ifade verdiler. / Avusturya Cumhurbaşkanı Kurt Waldheim, hakkındaki Nazi suçlamalarına karşın istifa etmeyeceğini açıkladı.
10. Cumhurbaşkanlığınca yapılan açıklamada "MİT Raporu"nun resmi niteliği olmadığı söylendi.
11. TRT'nin "zakkumla kanser tedavisi" haberi şaşkınlık uyandırdı. / Muhalefetin Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan hakkında verdiği gensoru önergesinin gündeme alınması TBMM'de ANAP'ın oylarıyla reddedildi.
12. Başbakan Turgut Özal, 4 günlük resmi bir ziyaret için Mısır Arap Cumhuriyeti'ne gitti. / 15 valinin görev yeri değiştirildi. / Şans makineleri Türklere kapandı.
13. DİSK'in 21. kuruluş yıldönümü kutlandı. / Eurovision Şarkı Yarışması'nın Türkiye finalinde Mazhar-Fuat-Özkan topluluğu "Sufi" ile birin-

ci oldu. / "Elveda sigara" kampanyası başladı. / Bülent Ersoy, 7 yıl sonra Semra Özal'ın desteğiyle sahneye çıktı. / Zakkumla kanser tedavi ettiğini ileri süren Dr. Ziya Özel, İstanbul Tabib Odası'nca Haysiyet Divanı'na verildi.

14. Mısır'la 6 ortak belge imzalandı.
15. Cumhuriyet Başsavcılığı, Sosyalist Parti'nin kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açtı. / TBMM'ye sunulan bütçe tasarısı 2.5 trilyon açık veriyor. / Türk Hukuk Kurumu, Yargıtay Birinci Başkanı Ahmet Coşar'ı yılın hukukçusu seçti. / On muzır davada 1.8 milyar liralık ceza verildi. / ABD'nin Kürt raporuna sert tepki gösterildi.
18. Özal, mahkûmların aileleriyle rahat görüşebilmesi için talimat verdi.
19. 1. İstanbul Kitap Şenliği başladı.
20. "Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu" çıktığından bu yana verilen cezaların toplam tutarı 7 milyar 729 milyon 826 bin lira oldu.
21. Güney Kıbrıs'taki başkanlık seçimini Yeorgios Vasiliu kazandı. / Özal sanayicilere işlerini küçültmeleri uyarısında bulundu.
22. Türkiye Denizcilik İşletmeleri'ne ait Gemlik gemisi yandı. / Amerikalı işadamı David Rockefeller Evren ve Özal'la görüştü.
23. Berlin Film Festivali sonuçlandı. Altın Ayı, Çin filminin.
25. Genelkurmay Başkanlığı Mısır'la ortak tatbikat yapılacağını açıkladı. / Sovyetler Birliği'nde 1 milyon Ermeni gösteri yaptı. / Söz Gazetesi yayınına ara verdi.
26. İlaca yüzde 50'ye varan zam yapıldı.
27. Talia Havayolları'na ait bir uçak Kıbrıs'ta düştü. 15 kişi öldü. / Bir Filistinlinin kolunun İsrailli askerler tarafından zorla kırılması büyük tepki yarattı.
28. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü siyaseti bıraktığını açıklayarak genel başkanlıktan istifa etti. / Hastane fiyatlarına zam yapıldı.
29. İnönü, istifasını geri aldı.

MART

1. Otomobil fiyatları, yapılan ikinci zamla yüzde 40 oranında artmış oldu.
2. İçki ve sigaraya zam yapıldı.
3. Erdal İnönü ve Süleyman Demirel, "çalışanların haklarının" korunması konusunda ilke anlaşmasına vardılar. / Araba sahipleri havayı kirletme vergisi ödeyecekler. / Türk ve Yunan başbakanları ikinci kez bir araya geldiler.
4. Asil Nadir, Titibank'ı satın aldı.
6. Türkiye'nin dış borçları toplamı 37 milyar dolara çıktı.
7. DSP Genel Başkanlığı'na Necdet Karababa seçildi.
8. Dünya Kadınlar Günü kutlandı.
12. Zorunlu gıda maddelerinin fiyatı üç ayda yüzde 27,3 arttı. / Şehir içinde trafiği belediye denetleyecek.
13. Her otuz iki Türk vatandaşından biri devletin gözetlemesi altında. 1,7 milyon insan fişli / İran-Irak arasındaki kentler savaşı yeniden başladı. / Japonya'da dünyanın en uzun denizaltı tüneli açıldı.
14. Tıp Bayramı kutlandı. / Hazine'den ANAP 2 milyar 337 milyon, SHP 792, DYP 472 milyon yardım alacaklar.
15. Eski Genelkurmay Başkanı Necdet Üruğ, Başbakanlığa 200 milyon liralık tazminat davası için başvurdu. / Milli Savunma Bakanı Ercan Vural-han ile yazarımız Uğur Mumcu arasındaki dava başladı. / "Yalan haber" kanun tasarısı Meclise gönderildi.
16. Pişmanlık yasası iki yıl daha uzatıldı. İtirafçıya yurtdışında iş garantisi veriliyor.
17. Turizm Bakanı, "Dalyan'da yatırımcı firmanın otelden vazgeçmesini anlayışla karşılarız" dedi. / 2. Vuralhan davası başladı.
18. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin tüp bebek merkezi açmak için yaptığı başvuru Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından kabul edildi.
19. Cezaevlerindeki yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlü sayısı bini aştı. / TRT'nin Çanakkale Zaferi'nin 73. yıldönümünü anma programını Suudi sermayeli "Faisal Finans" kuruluşuna yaptırması ve programda Atatürk'e yer verilmeyişi tepkiyle karşılandı.
20. Kazıklı yol ulaşıma açıldı.
21. Irak'ın, İran tankerlerine saldırısı sonucu 54 İranlı denizci öldü. / Kanada 2 bin Türk işçisini sınırdışı ediyor. / İşgal altındaki topraklarda ilk kez bir İsrail askeri öldürüldü. / TRT Genel Müdürü Tunca Toskay'ın görevi sona eriyor.
22. Lipton çayı için toplatma kararı verildi.
23. Dünya Bankası "Gizli Rapor"la Özal ekonomisini eleştirdi.
24. TRT Genel Müdürlüğü'ne Cem Duna getirildi.
25. Sol görüşlü 29 tutuklu ve hükümlü Metris Askeri Cezaevi'nden kaçtı.
28. Akaryakıtta yeni fiyatlar açıklandı.
30. 200 milyon dolarlık hayali ihracat ortaya çıkarıldı. / Dövizli askerlik 10 bin marka düşürüldü.
31. Bağdat, Özal'ın üç günlük gezisi süresince füze fırlatmayacağını açıkladı.

NİSAN

1. Zorunlu iniş yapan helikopterde bulunan bir binbaşı ile bir er şehit edildi. Çıkan çatışmada 20 bölücü öldürüldü.
5. Enflasyon yüzde 70'e vurdu. / Kuveyt uçağı İran'a kaçırıldı.
6. İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher üç günlük resmi bir ziyaret için Ankara'ya geldi. / Reklamda aylık harcama 22 milyara çıktı.
8. Camel Trophy yarışını Türk ekibi kazandı. / ABD'ye inmek isteyen THY uçaklarına iniş izni verilmiyor. / TRT'de sözcük yasağı genelgesi kalktı.
9. 40 baskı yapan "Kadının Adı Yok" kitabı "muzır" bulundu.
10. İslamabad'da cephanelik havaya uçtu, en az 80 ölü, 950 yaralı var.
11. Uluslararası yarışma jürisi, Sinema Günleri'ndeki sansür engelini çağdışı olarak niteledi.
12. "3. Boğaziçi Köprüsü"nün ihalesi STFA'ya veriliyor. / Sedat Hakkı Eldem'e, Ulusal Mimarlık

Ödülü verildi.

14. Cenevre'de imzalanan antlaşmaya göre Sovyetler, Afganistan'ı terk edecek.
15. Kanada'dan sınırdışı edilen 5 Türk geri döndü
16. FKÖ'nün Arafat'tan sonraki ikinci adamı ve El Fetih silahlı kuvvetlerinin komutanı Ebu Cihad, Tunus'taki evinde öldürüldü. / İstanbul Sinema Günleri'nde Altın Lale'yi "Öne Kaydırma" adlı Fransız filmi kazandı.
17. Gazete kâğıdına ve Sümerbank ürünlerine büyük zam yapıldı.
18. ABD, İran petrol platformlarını bombaladı, iki İran firkateynini vurdu.
19. Grafiker Bülent Erkmen 4 dalda ödül aldı. / 12 Eylül'den bu yana 8 yıl içinde 2 binden fazla basın davasında yaklaşık 3 bin sanık yargılandı. Cezaevlerinde 25 yazı işleri müdürü var.
20. Muhalefet, Özal'ın basına karşı tutumuna ortak tavır aldı. / 1988 mali yılı bütçesi 196'ya karşı 279 oyla kabul edildi. / Üniversiteye yerleştirilecek öğrenci sayısı 159.760 olarak belirlendi. 533 bin öğrenci açıkta kalacak. / Başbakan Turgut Özal, cumhuriyet savcılıklarına başvurarak; Hürriyet, Cumhuriyet, Günaydın, Tempo için dava açtı. / Beş çimento fabrikasında lokavt ilan edildi.
22. Yapımı için şimdiye kadar 200 milyar lira harcanan Ayaş tüneli projesinden vazgeçildi. / İstanbul Valiliği'nce gösterimi durdurulan "Su da Yanar" filminin yasağı kalktı.
23. Fransa'da başkanlık seçiminin birinci aşaması yapılıyor.
24. SHP, yerel seçimlerin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gidiyor. / Metris Cezaevi'nden kaçanlardan bir tanesi yakalandı.
25. Anayasa Mahkemesi Başkanı Mahmut Cuhruk, "Anayasa maddelerinden bazıları uygulanmıyor" dedi. / FKÖ ile Suriye barıştı. / İsrail mahkemesi, "Korkunç İvan" lakabıyla tanınan Nazi savaş suçlusu John Demjanjuk'u ölüme mahkûm etti.
26. Bülent Dikmener Haber Ödülü'nü Uğur Mumcu kazandı.
27. Avrupa Halter Şampiyonası'na katılan Naim Süleymanoğlu dünya rekoru kırdı.
28. İstanbul Üniversitesi'nde çıkan olaylarda polis 158 kişiyi gözaltına aldı. / ASALA'nın kurucusu Agop Agopyan Atina'da öldürüldü.
29. Süper Emeklilik Yasası Anayasa Mahkemesi'nde. Yargıtay, 5. maddesinin iptalini istedi.

MAYIS

1. 1 Mayıs yürüyüşünde 81 kişi gözaltına alındı. Taksi plakası 27 milyon liraya çıktı. / Gazeteci, yazar, karikatürist, sinema ve tiyatro sanatçısı Altan Erbulak öldü.
2. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Giresun'da yaptığı konuşmada "liderleri dinlemeyin" dedi. / SHP ve DYP Genel Başkanları Cumhurbaşkanını sert bir dille eleştirdi.
3. Yedi kentte öğrencilerin yaptığı protesto ve açlık grevleri sürüyor. / Yerli oto 20 milyon sınırında.
4. Ankara'da görülmekte olan THKP-C Devrimci Yol davasında 74 idam istendi. / Hakkâri'nin Uludere ilçesinde teröristler tarafından kaçırılan 6 kişi ölü olarak bulundu.
5. Federal Almanya Çevre Bakanı, Türkiye'ye sahte beyanla sokulan 1500 ton çöpün geri alınacağını açıkladı. / 20 bin liralık banknotlar piyasaya çıkıyor. / Küba toprakta özel mülkiyeti kaldırdı.
6. Boğaziçi Üniversitesi'nde Cumhuriyet Gazetesi, Hürriyet Gazetesi ile birlikte "en çok okunan gazete"; yazarımız Uğur Mumcu "en çok okunan köşe yazarı" seçildi.
7. Cumhuriyet Gazetesi'nin 64. kuruluş yıldönümü törenle kutlandı. / "Abdi İpekçi cinayeti ve Papa suikastının Mehmet Ali Ağca'dan sonra gelen en önemli "kilit adamı" Oral Çelik Fransa'da yakalandı.
8. Şırnak'ın iki mezrasını basan bölücü teröristler 11 kişiyi öldürdü. / Metris Askeri Cezaevi'nden kaçan 9 TİKKO'cu yakalandı. / Fransa Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde François Mitterrand oyların yüzde 53.9'unu alarak 2. kez seçildi.
9. PKK, 8'i çocuk 14 kişiyi daha öldürdü. Basın Müzesi açıldı. / Türkiye Güzeli Avrupa üçüncüsü oldu. / Öğrenci dernekleri kapatılıyor. / IPI Yürütme Kurulu, gazetemiz sahibi ve başyazarı Nadir Nadi'nin ömür boyu onur üyesi olmasını kararlaştırdı. / Yeni yasa tasarısıyla, hayali ihracatçılar hapisten kurtuluyor.
10. Taraklı ve Bahminin mezralarında PKK tarafından öldürülenlerin sayısı 27'ye çıktı. / Başbakan Turgut Özal'ın annesi Hafize Özal öldü. / Fransa'da Michel Rocard başbakanlığa atandı.
12. Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Türk-İş ve DİSK'in hazırladığı tasarıyı oybirliğiyle kabul etti. / Devlet Musikisi konservatuvarı yandı. Askerlik yasaları tümden değişiyor. /
13. Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan, gazetemiz aleyhine yeni bir dava daha açtı.
14. DYP'nin ikinci kongresi Demirel'in 12 Eylül'e çatan konuşmasıyla başladı.
15. Güvenlik güçleri 7 PKK'lıyı ölü ele geçirdi, 1 er şehit oldu. / Özal, Necdet Ürüğ'a "özel" bir mektup göndererek MİT Raporu nedeniyle üzüntülerini bildirdi.
20. ABD, İncirlik'te modernizasyon çalışmalarına izin verilmesi için bastırıyor. / Borsa, 10 ayda yüzde 55 zarar etti. / Türkiye'de 1724 yeni vakıf kuruldu. Vakıflara sıkı denetim geliyor.
21. Ankara'daki rehine pazarlığında Fransız ve İranlı yetkililer Büyük Ankara Oteli'nde buluştu.
22. Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, Atina'ya gitti. / Macaristan Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne Başbakan Karoly Grosz getirildi.
23. Taktik zırhlı muharebe aracı üretimi için, ABD ile 1 milyar dolarlık anlaşma imzalandı.
24. Başbakan Turgut Özal'ın özel uçağı "GAP" geldi. / Özel okullara şok zamlar.
25. Şemdinli'deki çatışmada 10 PKK'lı ölü ele geçirildi. / Vergi kaçıranlara işyeri kapatma ve teşhir uygulaması başlıyor. / Sovyetler Birliği, Afganistan'da 13.310 asker yitirdiklerini resmen açıkladı.
26. MİT'te operasyon: Hiram Abas, Mehmet Eymür ve yardımcısı Yarbay Korkut Eken görevden alındı. / İstanbul Valiliği Türk-İş'in yürüyüş istemi-

ni reddetti. / TGS Genel Başkanı Eren Güvener'in yurtdışına çıkışı engellendi.
28. Pasaport yasası değişti.
29. Boğazda yapılacak olan tüp geçit ihaleye çıktı.
31. Reagan ve Gorbaçov, Kızıl Meydan'da halkın arasında dolaştı.

HAZİRAN

1. İTO Başkanı Niyazi Adıgüzel ve iki kişiyi öldüren eski MHP'li avukat intihar etti.
2. Petrol işçilerinden sonra 51 bin belediye işçisi de işi yavaşlattı, işçinin direnişi yayıldı.
3. Nâzım Hikmet'in Türk vatandaşı olması için Başbakanlığa dilekçe verildi.
5. Çevre günü kutlandı.
6. Yeşiller Partisi'nin kuruluş dilekçesi İçişleri Bakanlığı'na verildi.
9. Kırım Türklerine dönüş izni verildi.
10. 1987'de 662 grev kararı alındı. Bunlardan 307'si gerçekleştirildi. / 6. Uluslararası Simavi Karikatür Yarışması'nda birinciliği Romanyalı çizer Anton Dragos aldı.
11. Yargıtay Başkanı Ahmet Coşar yılın hukukçusu seçildi.
12. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Hayali İhracat Yasası'nı "kaçakçılar affediliyor" gerekçesiyle veto etti.
13. Anayasa Mahkemesi, yerel seçimlere iptal kararı verdi.
15. SODER Başkanlığı'na Türkân Şoray getirildi.
16. Başbakan Turgut Özal için ikinci bir uçak daha satın alındı
18. ANAP Kongresi'nde silahlı saldırıya uğrayan Özal elinden yaralandı. / Turgut Özal, ANAP Genel Başkanlığı'na yeniden seçildi. / Gazeteci Hasan Selim Açan, 101 iddianamenin 88'inden mahkûm olarak 307 yıl ceza aldı. Diğer 13 iddianameden de mahkûm olursa toplam cezanın 600 yıla yükselmesi bekleniyor.
20. Haiti'de askeri darbe oldu.
21. Suikastçının ifadesini yayımlamamız üzerine Ankara büromuz arandı ve arkadaşımız Erbil Tuşalp gözaltına alındı.
22. Başyazarımız Nadir Nadi 80 yaşında.
23. Trabzon-Gümüşhane yolunun Çatak kesiminde meydana gelen korkunç heyelanda birçok araç, bir ilkokul, bir kahvehane toprak altında kaldı.
24. Erbil Tuşalp serbest bırakıldı.
26. Hükümet değişikliği için "Dağ fare doğurdu" diyen Cumhurbaşkanı Kenan Evren, ABD'ye gitti. / SHP Genel Başkanlığı'na Erdal İnönü yeniden seçildi.
27. İkinci "çöp gemisi" de geri dönüyor. / TİSK Genel Başkanı Halit Narin'e 21 milyar liralık haciz geldi.
29. Heyelan bölgesi Çatak'ta cesetlere ulaşıldı.
30. Tehlikeli atıkların yurda sokulmasını engelleyen tebliğ iptal edildi.

TEMMUZ

2. Çatak'ta ceset sayısı 60'a yükseldi.
3. ABD, İran uçağını vurdu. / İkinci Boğaz Köprüsü "Fatih" törenle ulaşıma açıldı.
4. TBKP Genel Sekreterleri'nin sorgusu Ankara Devlet Güvenlik Mahkamesi'nde 230 gün aradan sonra yeniden başladı.
5. Bakanlar Kurulu, Gökova, Dalyan ve Fethiye için özel koruma kararı aldı. / Taksi plakası 35 milyona fırladı.
6. Nihat Kitapçı, Sağlık Bakanı oldu. / Asil Nadir Günaydın Gazetesi'ni devraldı.
7. Kuzey Denizi'nde yanan petrol platformunda 150 kişi öldü.
9. Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararına göre yerel seçimler 26 martta yapılacak.
10. Çin ordusunda rütbelerin kullanılmasına yeniden başlanacak. / Hayali ihracat dosyalarına soruşturma açmak için formül aranıyor. / İstanbul Güney Haliç kolektörü hizmete giriyor.
11. Hayali ihracat şampiyonu Turan Çevik, 4 yılda 10 milyar liralık haksız kazanç sağladı.
12. Siirt'te meydana gelen çatışmada 9 PKK'lı öldürüldü. / Cumhurbaşkanı Kenan Evren Londra'da. / Milliyet Gazetesi yazarı Mehmet Ali Birand ve Yazı İşleri Müdürü Eren Güvener için 15 yıl hapis istemiyle dava açıldı.
13. Özal, hayali ihracat iddiaları için "palavra" dedi. / Sovyetler Birliği tarihinde ilk kez bir bölge tek yanlı ayrılma kararı aldı. / Irak, İran'a girdi.
14. Özal'a suikast teşebbüsünde bulunan Kartal Demirağ tutuklandı.
15. TCDD ve ders kitaplarına zam yapıldı.
17. Hindistan Başbakanı Rajiv Gandi Ankara'ya geldi.
18. Eğitim Şûrası toplandı.
20. Özal, hacca gitti.
21. Doç. Dr. Edip Kürklü bir hastasının yakını tarafından vuruldu.
22. TÜBİTAK'ın bilim ödülleri açıklandı.
23. Sovyetler'in Kapustin deneme alanındaki SS-20 füzesi, INF Antlaşması uyarınca ABD'li gözlemci heyetin denetimi altında imha edildi.
27. Bakanlık, kaçırılan "Elmalı Definesi"nin geri alınması için harekete geçti. / Trafikte ceza puanı uygulamasına başlanıyor.
29. Le Monde yazarı Ankara'ya büyükelçi atandı.
30. Sovyet lideri etnik huzursuzluklara karşı daha sert önlemler istedi.
31. Ürdün Kralı Hüseyin, Batı Şeria'nın ülkesinden ayrılmasını kabul ettiğini açıklayarak FKÖ'nün yolunu açtı.

AĞUSTOS

1. Yüksek Askeri Şûra toplandı. / 90 bin kişi üniversite için af bekliyor.
2. Hayali ihracat ceza yasası kapsamına alınıyor. / Ünlü otomobil firması Daimler Benz, süper silah tekeli olma yolunda.
3. Uçağıyla Kızıl Meydana inen Rust, serbest bırakıldı.
4. MİT Müsteşarı görevinden alındı.
6. Halit Narin, bankalara 60-70 milyar kadar borcu olduğunu açıkladı.
7. Referandum, yerel seçim yasaları ve hazine yardımı yasaları kabul edildi.
8. Sağlık Bakanlığı zakkumun insan üzerinde de-

nenmesini kabul etti.
10. Dolar, Tahtakale'de 1545 liraya yükseldi. / Burma'da halk ayaklandı. / Tarihi eser bulan kamu görevlisine ikramiye verilecek.
11. Çöp gemisi Petersberg, yakıt ve erzak ikmali için İstanbul'a geldi.
13. DSP, Günaydın Gazetesi'ne 500 milyonluk dava açtı.
14. Güney Afrikalı Nelson Mandela ameliyat oldu.
16. Özal, "enflasyonu benden başka indirecek yok" dedi. / PKK, bir yılda 1450 kişiyi öldürdüğünü açıkladı.
17. Pakistan Devlet Başkanı Ziya Ül-Hak uçağının havada patlaması sonucu öldü.
20. Ruhi Su'nun anıt mezarı tahrip edildi. / TRT, kaset satışına başlıyor.
21. Burindi'de bir haftada 24 bin kişi öldürüldü.
24. Denktaş ve Vasiliu her hafta görüşerek "Güvenlik sağlayıcı tedbirleri" ele alacaklar.
24. Anıtkabir'den mezar nakline tepki gösterildi.
27. Hormonlu et için üç laboratuvar kuruluyor.
28. Sovyetler Birliği, Suriye'de deniz üssü kuruyor.
29. Barzani, Irak'ın saldırısından kaçan Kürt kadın ve çocukları Türkiye'nin kabul etmesini istedi. / Devlet Mezarlığı açılıyor.
30. Binlerce Iraklı Kürt sığındı. / Washington, FKÖ'nün Birleşmiş Milletler'deki bürosunu kapatma kararını geri aldı.
31. Şili'de, Pinochet'nin başkan adaylığını protesto eden halk sokağa döküldü.

EYLÜL

1. Irak saldırılarının yoğunlaşması sonucu Türkiye'ye giren Kürtlerin sayısı 100 bine yaklaştı. / Temel ihtiyaç maddelerindeki 8 aylık artış yüzde 50-100 arasında.
2. Başbakan, referandumdan "evet" çıkarsa 1989'da Cumhurbaşkanlığı için referanduma gidilebileceğini söyledi. / Hayali ihracat sanıklarına madalya verildi. / Şili'de sürgünlere dönüş izni çıktı. / Sovyetler Birliği'nde, Buharin'in yasak kitapları depodan çıktı.
3. Irak'tan sığınanların geçici yerleşim bölgelerine dağıtımı başladı. / Dayanışma liderinin çağrısı üzerine Polonya'daki grevler sona erdi.
4. Ambarlı doğalgaz santralı enerji üretimine başladı. / Eski Başbakanlardan Ferit Melen öldü.
5. IPI, "yayıncılara baskıların son bulmasını" istedi. / SSCB'de yılın davası: Brejnev'in damadının yargılanmasına başlandı.
6. Irak'tan Kürtlere af ve çağrı. / SEKA'da grev başladı. / İran Başbakanı istifa etti. / Yeni dekanlar belirlendi.
7. İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, Çırağan Sarayı'nın duvarının yıkılacağını açıkladı. / Özal, "Anayasa kutsal kitap değil" dedi.
9. Pravda, Leon Troçki'nin Ekim Devrimi'nde anahtar bir rol üstlendiğini yazdı.
10. Burma'da hükümet çoğulcu demokrasiye geçmeyi kabul etti.
11. İstanbul'da son üç yıl içinde 205 okula karşı 306 cami yapıldı. / Yılmaz Güney Paris'te anıldı.
13. Kemal Horzum iade edildi.
15. Türkiye 6 ayda 2.26 milyar dolar borç aldı.
16. Marlboro ve HB Türkiye'de üretilecek.
17. Sol görüşlü 18 tutuklu, 118 metre tünel kazarak Kırşehir E Tipi Cezaevi'nden kaçtı.
18. Başbakan Turgut Özal, referandumdan çıkacak sonuca göre başbakanlıktan ve politikadan ayrılacağını söyledi.
19. İsveç'te yine sol kazandı.
20. Naim Süleymanoğlu'ndan 6 muhteşem rekor. Türkiye, 20 yıl sonra olimpiyatlarda ilk altın madalyasını aldı.
24. Naim Süleymanoğlu'nu getiren uçak arıza yaptı.
25. Referandumdan Özal'a "hayır" çıktı. Başbakan 4 yıl daha görevde olduğunu açıkladı. / 56. Dil Bayramı kutlanıyor.
26. Seul Olimpiyatları'nda, 100 metre rekortmeni Ben Johnson'un doping yaptığı belirlendi.
27. Türkiye'de 52 AIDS'li var.
28. Fatih Köprüsü'nde ilk intihar: Japon işadamı köprüden atladı.
30. SSCB Devlet Başkanı Gromiko, politbürodan ayrıldı.

EKİM

1. Gorbaçov, devlet başkanı seçildi.
2. Yeşiller, Kuş Cenneti'ne su gitmesini engelleyen setleri yıktılar.
3. Sanayici, tüccar ve meslek sahipleri ayda ortalama 45 bin lira vergi ödüyor.
4. 1980 sonrasında fiyat artışlarında ulaşılan en yüksek düzey: Enflasyon yüzde 81.8 / Frankfurt kitap fuarı başladı. / 969 Kürt Irak'a geri döndü. / Yazarımız İlhan Selçuk, "İnsan Hakları Paneli" davasında ifade verdi. / Necdet Ürüğ, "Mehmet Eymür"e niçin dava açılmadı" dedi.
6. Şili halkı yüzde 54 oyla Pinochet'ye "hayır" dedi. / Dolar 1815 liraya çıktı.
7. İthal Amerikan tütünü geldi. / Şili'nin İstanbul fahri konsolosluğuna baskın yapıldı.
8. Atatürk matemsiz anılacak. / 1989 bütçesinde 12 trilyon açık var. / Cezayir Devlet Başkanı Bin Cedid, isyanın kontrol altına alındığını açıkladı. / Üsküdar Halkevi açıldı. / Sovyetler Birliği'nden getirilen doğal gaz Ankara'da kullanılmaya başlanıyor.
9. İstanbul Barosu Başkanlığı'na Turgut Kazan seçildi.
10. Porno ile yakalanana 2 milyon ceza verilecek.
11. Faizler serbest bırakıldı. / 10 bin sığınmacı İran'a gitti.
12. Çöp gemisi Petersberg'e 5 milyon lira ceza verildi. / Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, "işçinin geçinmesinin zor olduğunu" açıkladı. / 1989 bütçesi 32 trilyon olarak belirlendi.
13. Uçağa yüzde 40 zam yapıldı.
14. Naim Süleymanoğlu'nun ailesi Türkiye'ye getirildi. / Yıllık faiz oranı yüzde 85'e fırladı.
15. Genelkurmay Başkanlığı, savunma bütçesinde kısıntı yapılmasına karşı çıktı. / Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Federal Almanya'ya gidiyor.
16. Zakkumcu doktor Ziya Özel'e meslekten men ce-

zası verildi.
17. Bush ve Dukakis, "Ermeni Soykırımı" tasarısını onaylayacaklarını açıkladılar.
18. "Tuzla Operasyonu" davasında 16 polise 56'şar yıl ceza isteniyor.
19. Yargıtay, Yahya Demirel'in yeniden yargılanmasını istedi. / Nâzım Hikmet için verilen vatandaşlık başvurusu reddedildi.
21. Metris ve Aydın cezaevleri boşaltıldı.
22. Diyarbakır Cezaevi eski iç güvenlik komutanı öldürüldü. Olayı PKK üstlendi. / Veysel Atasoy, ANAP'taki görevinden istifa etti. / DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanını halkın seçmesini önerdi.
23. Amerikan tipi sigaranın deneme üretimi yapıldı.
24. FKÖ lideri Yaser Arafat Ankara'ya geldi. / Ankara ve İzmir baro seçimleri yapıldı. / Birinci Gençlik Şûrası Ankara'da toplandı.
25. Avukat Halit Çelenk ve yayıncı Muzaffer Erdost gözaltına alındı. / Libya, İran ve Suriye bağımsız Filistin'e karşı çıktı.
28. Yerel savunma birlikleri kuruluyor. / Esrarengiz deniz kazasında 1000 ton amonyak Marmara'ya döküldü. / Tutuklu yakınları TBMM'de direndi. / İtalya'ya zehirli varil davası açılıyor.

KASIM

1. Newsweek dergisi, Türkiye'nin zehirli varillerin ithaline izin verdiğini iddia etti.
3. Cezaevlerindeki açlık grevleri yayılıyor.
4. Özal, "Enflasyon kalkınmanın bedelidir" dedi.
5. Zehirli mantardan 5 günde 33 kişi öldü.
7. Çin'de deprem: 600 kişi öldü.
8. Doktorlara zorunlu hizmet kalkıyor.
9. Galatasaray, Şampiyon Kulüpler Kupası'nda Xamax'ı 5-0 yenerek çeyrek finalist oldu.
12. Filistin Ulusal Konseyi, tarihinin en can alıcı kararını almak için Cezayir'de toplandı. / Cezaevlerindeki uygulamaları protesto için Sultanahmet'te toplanan 200 kadar tutuklu ve hükümlü yakını polis tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. 40 kişi gözaltına alındı.
13. Ünlü "polis merkezi" Sansaryan Han, alışveriş merkezi oluyor.
14. Filistin Ulusal Konseyi, bağımsız Filistin Devleti kararını ilan etti. / Grevdeki SEKA'nın 70 günlük zararı 173 milyar.
15. Yayalara da ceza uygulaması başlıyor.
16. SSCB'de görülmemiş başkaldırma: Estonya hükümranlık ilan etti.
17. Pakistan genel seçimlerinde, Benazir Butto önde.
18. Galatasaray'ın sahada kazandığı maç masa başında iptal edildi.
21. Petrol ürünlerine zam yapıldı.
23. Başbakan Turgut Özal'a suikast girişiminde bulunan Kartal Demirağ'a ikinci duruşmada 20 yıl hapis cezası verildi. / Otobüs ve dolmuşa zam yapıldı.
24. Yunanistan'da siyasi bunalıma sebep olan Yeorgias Koskotas, ABD'de yakalanarak gözaltına alındı. / Doğuda sürekli olağanüstü hal ilan edildi.
27. UEFA, Galatasaray'ın galibiyetini onayladı.
28. "Babıâli'nin Pravdası" davası sonuçlandı. Özal, gazetemize tazminata mahkûm oldu.
29. Bulvar Gazetesi yayın hayatına son verdi.
30. Suat Atalık, 28. Satranç Olimpiyatı'nda dünyanın en usta satranççılarının yarıştığı masada, dünya şampiyonu Kasparov ve Macar Portisch'in ardından "uluslararası usta" oldu.

ARALIK

1. Pakistan'da Benazir Butto başbakan oldu. / Kokain operasyonunda sinema oyuncusu Nuri Alço gözaltına alındı./ Milletvekillerine ayrıcalıklı emeklilik teklifi Mecliste.
2. 30 milyon dolara mal olacak yeni Galata Köprüsü 1990'da hizmete girecek.
3. Çekirgeler Türkiye'ye sıçradı. / YÖK'ten türbana izin çıktı.
4. Arjantin'de isyancılar teslim oldu. / Faisal Finans GAP'a el attı.
5. Güney Kore eski Devlet Başkanı Chun Doo Hwan, halktan özür dileyerek bir Budist manastırına kapandı.
6. 11 kişinin şehit olduğu Cudi Dağı'nda 10 PKK'lı ölü olarak ele geçirildi. / Dünya Sağlık Örgütü, bugüne kadar 10 milyon kişinin AIDS'e yakalandığını açıkladı. / Benazir Butto, "Genel Af" ilan etti. / Tekel, Marlboro'ya karşı TEKEL-2000 sigarasını çıkarttı. / "Türkiye'deki İnsan Hakları" Avrupa Parlamentosu'nda.
7. Gorbaçov, konvansiyonel güçlerde "karşılıksız" büyük indirim yapacaklarını açıkladı. / Emlak Kredi Bankası'ndan 90 milyon dolar tutarında usulsüz kredi kullandığı gerekçesiyle yargılanan Kemal Horzum tahliye edildi. / Hapisteki Güney Afrikalı zenci lider Nelson Mandela, tedavi görmekte olduğu klinikten alınarak polis gözetiminde bir eve nakledildi.
8. Korkunç deprem Leninakan kenti çevresinde birçok kasaba ve köyü haritadan sildi. Ermenistan'da en az 100 bin kişinin öldüğü sanılıyor. / Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Sosyalist Parti hakkında açtığı kapatma davasını Anayasa Mahkemesi reddetti.
9. İnsan Hakları Günü kutlandı. / 20 günde yalnız İstanbul'da 20 milyon liralık trafik cezası kesildi. / Anadolu Ajansı Genel Müdürü Hüsamettin Çelebi istifa etti.
10. Türkiye'ye dönen 8 siyasi mülteciden 5'i geri gönderildi, üçü gözaltına alındı. / Türkiye'de ilk karaciğer nakli yapıldı. / Türkiye, yarısı kendinde olan Hitit tabletini birleştirmek için Londra'da müzayedeye katılacak.
11. Doktorlar önlükleriyle yürüdüler. / SSCB'de düşen askeri uçakta bulunan 78 kişi öldü.
12. Filistinliler için Birleşmiş Milletler'de tarihi gün: Yaser Arafat, Cenevre'de konuşuyor. / İsrail'de, İzak Şamir ile Şimon Peres yeni koalisyon kurulması konusunda ilke anlaşmasına vardı. / Pakistan'da Gulam İshan Hak Devlet Başkanı oldu. / Danıştay Başkanı Orhan Tüzemen, "12 Eylül ile getirilen anayasa ve hukuk sistemini onaylamıyorum, çünkü bu ihtilal hukukdur" dedi. İnsan Hakları Derneği aklandı.
13. Üniversite sınavlarında "ortaöğretim başarı

puanı" uygulaması tartışmalara yol açtı. / Arafat, İsrail'e barış çağrısında bulundu.

14. Konut krizi: Maliyetlerin artması sonucu talep düştü. / Yurda dönüşlerinde tutuklanan siyasi mültecilerden Haluk Tan İpekçi ile Yüksel Selek serbest bırakıldı. / Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin İstanbul şubesi kuruldu.
15. ABD, Filistin Kurtuluş Örgütü ile ilk görüşmesini telefonla yaptı. / Washington'da bulunan Özal, Reagan ve Bush ile görüştü. / SSCB'de Rubleye yüzde elli devalüasyon yapıldı.
16. Hayali ihracat yapmak ve kokain operasyonu nedeniyle aranan Turan Çevik, Atina'da kokain bulundurmak suçundan tutuklandı. / Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, Hürriyet Gazetesi aleyhine dava açtı. / THY ve vapura zam yapıldı.
17. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, "ismini kullandığı gerekçesiyle" Ankara Gazeteciler Cemiyeti'ne karşı açtığı davayı kazandı.
19. Bankalar, yüksek faizle topladıkları parayı dağıtacak yer bulamıyor. / Sosyal bilimci Niyazi Berkes öldü. / Vergi cezaları arttırılıyor.
20. Süleyman Sırrı Kırcalı, Danıştay Başkanlığı'na seçildi.
21. İçinde 258 kişi bulunan Pan-Am uçağı İskoçya'da düştü. / Turan Çevik diplomatik yoldan istenecek. / Protestolu senetler 2.3 trilyonu aştı. / Kadınlar da teritoryal savunmaya katılacak.
23. Mevduat faizleri yüzde 80'e iniyor. / Salvador Dali hastaneye kaldırıldı.
24. İzak Şamir, işgal altındaki topraklarda seçim yapılabileceğini söyledi. / SSCB'de gıda sıkıntısı başgösterdi. / Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, ölümünün 15. yıldönümünde törenle anıldı. / ABD, İskoçya'da düşen uçaktan dolayı Libya ve Abu Nidal'ı suçluyor.
25. Emlak Bankası Genel Müdürü Bülent Şemiler istifa etti. / Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek, Filistin sorununun çözümü için İsrail'e gidebileceğini söyledi.
26. Danıştay 8. Dairesi ÖSYS'de yapılan yeni düzenlemeyle haziran dönemi mezunları ile okullarını ilk üç dereceye girerek bitiren öğrencilere ortaöğrenim başarı puanı hesaplamasında ek katsayılar uygulanması konusunda yürütmeyi durdurma kararı verdi. / Cumhurbaşkanı Kenan Evren, kamuoyunda "öğrenci affı ve türban" olarak bilinen yasayı onayladı. / Demir çelik ürünlerine bir yılda yapılan zam yüzde 114'e ulaştı. / Naim Süleymanoğlu, Güney Kore tarafından "olimpiyatların en değerli" sporcusu seçildi. / Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema ve Tiyatro Başarı Ödülleri ile 1988 yılı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün sahipleri belli oldu.
27. Sarıyer Belediye Başkanı Ali Sandıkçı görevinden alındı. / Devlet hastanelerinde ücretsiz tedavi uygulamasına başlandı.
28. Süper emekli maaşları donduruldu. / Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Necdet Karababa istifa etti. / Gazeteciler Cemiyeti'nin 1988 Türkiye Gazetecilik Başarı Ödülleri'ni kazananlar açıklandı. / Nokta dergisinin düzenlediği geleneksel "Doruktakiler 1988' anketi sonuçlandı. "Basın Ödülü" Başyazarımız Nadir Nadi'ye verildi.
29. Gazeteci Uğur Reyhan'ın oğlu Cenevre'de kaçırıldı.
30. Elektriğe yüzde 12 zam geldi. / Ercan Vuralhan'ın tanığı, Uğur Mumcu'nun haberini doğruladı. / Yugoslavya Başbakanı Branko Mikuliç istifa etti.
31. Cenevre'de kaçırılan Mehmet Reyhan kurtarıldı. / Türkiye Şişe Cam Fabrikaları Genel Müdürlüğü'ne Adnan Çağlayan atandı. / Hindistan ve Pakistan bir saldırmazlık paktı imzalayarak, birbirlerinin nükleer tesislerine saldırmamayı taahhüt ettiler. / Reagan ve Bush, "İrangate" davasında tanıklık yapmaya çağrıldılar. / Yılın son zammı yurtdışı telefona geldi.

ADLAR DİZİNİ

Abacıoğlu Asuman : *73*
Acar Özgen : *297*
Ak Behiç : *16, 77, 153, 242, 244, 257, 290, 333, 348, 369, 421, 434*
Akbal Oktay : *9, 340, 420, 428, 442*
Aksoy Ziya : *95*
Akyıldız Erhan : *425*
Akyüz İdris : *87, 189, 316*
Ali Filiz : *17*
Alpay Şahin : *416*
Anday Melih Cevdet : *82, 143*
Arapkirli Zafer : *132*
Arcayürek Cüneyt : *35, 114, 204*
Arıkan Mümtaz : *6, 68, 137, 196, 251, 274, 321, 344, 368, 388, 406, 424*
Arıpınar Erdoğan : *380*
Arpad Burhan : *120, 214*
Atabek Erdal : *349, 381*
Ateş Toktamış : *107*
Atilla Eser : *79*
Atiyas Şebnem : *8, 216*
Aydın Muharrem : *418*
Balabanlılar Mürşit : *358*
Balbay Mustafa : *174, 211*
Balcı Ergun : *68, 151, 375*
Baloğlu Önder : *25*
Basutçu Mehmet : *223*
Başarır Mert Ali : *442*
Başlangıç Celal : *125*
Baydar Yavuz : *100, 264*
Belgil Vehbi : *325*
Berber Ali Tevfik : *110*
Berberakis Stelyo : *63, 287, 379*
Berberoğlu Enis : *12, 29, 39, 369*
Berkan İsmet : *391*
Bildirici Faruk : *132,*
Cemal Hasan : *15, 30, 78, 127, 137, 159, 236, 251, 303, 347*
Cerrahoğlu Nilgün : *173, 324*
Ciğerim Cemil : *55, 345, 368, 373*

Çakır Yalçın : 40
Çalışkan Kerem : 351
Çetin Bilal : 70, 328, 330, 350
Çetin Mustafa : 323
Çetinkaya Hikmet : 269, 295
Çeviker Turgut : 430
Davran Sadettin : 314
Değer Evren : 69, 250, 337
Deleon Jak : 240
Demirel Cengiz : 286, 345
Demirkaya Mehmet : 145, 179
Doğan Necdet : 407
Doğan Yalçın : 104 232, 254
Dorsay Atillâ : 217, 233, 320
Durbaş Refik : 228, 432
Ecevit Bülent : 346
Ekmekçi Musatafa : 65, 187, 308
Eldem Burak : 163
Er Alev : 199, 200
Erciyes Hüseyin : 12
Erdem Hakkı : 311
Erem Faruk : 31
Eremektar Uygar : 376
Eren Cevat : 161
Erkoca Yurdagül : 166, 388
Ersoy Tarık : 207, 284, 315, 334, 337
Ertem Raif : 419
Ezer Rıza : 246
Filoğlu Lale : 89, 338
Gedik Canan : 84
Gençelli Levent : 60
Gerçek Olayların Ardındaki : 24, 121
Gökhan Kemal : 19, 112, 120, 154, 217, 270, 279, 317, 354, 375, 418, 437
Göktürk Ülker : 74, 80, 376
Göncü Gürsel : 435
Gönensin Okay : 14, 48, 186, 257, 334
Güldemir Ufuk : 41, 70, 77, 411
Gülgeç İsmail : 9, 71, 81, 155, 240, 261, 324, 341, 352, 380, 411, 428
Gültekin Mehmet : 108, 109, 316
Gündüz Serpil : 321
Güner Ömer : 250, 304
Günyüz Uğur : 266
Gürkan Uygar : 235
Gürses Levent : 248
Güvenç Nazım : 28
Halıcı Nihat : 239
Hamuloğlu Cem : 13, 321
Hekimoğlu Müşerref : 97
İdiz Semih : 96
İmşir Gündüz : 80
Kadirhan Kasım : 258
Kalkan Şenay : 38, 243
Kansu Işık : 94, 139, 160, 304
Kara Hakan : 188
Karman Nilay : 125, 141
Kemal Mehmed : 18, 356
Ketenci Şükran : 54, 268
Koloğlu Sina : 146
Köse Türey : 341
Köseoğlu Erdoğan : 182, 372
Kudar Barış : 119
Kurt Ahmet : 36, 374
Kutlay Taner : 105
Küçük Kemal : 216, 220, 389
Madra Piyale : 165, 191, 212, 358, 431, 444
Masaracı Kamil : 7, 12, 23, 38, 59, 66, 86, 119, 141, 156, 210, 218, 227, 255, 259, 340, 359, 361, 373, 393, 403, 410, 435, 443
Mumay Cengiz : 191, 258
Mumcu Uğur : 18, 43, 76, 86, 122, 265, 276, 289
Nadi Nadir : 255
Narler Aynur : 396
Nebiler Halil : 90, 146, 158, 185
Olgaç Kahraman : 424
Oral Tan : 43, 52, 89, 95, 111, 124, 133, 144, 149, 161, 189, 201, 208, 215, 224, 253, 267, 281, 283, 287, 329, 364, 382, 384, 395, 397 443
Ortaylı İlber : 374
Otan Ümit : 410
Öcal Tarık : 332
Önal Günseli : 58
Önen Kemal : 378
Öngören M. Tali : 49, 64
Öymen Edip Emil : 22, 238
Özbilgen Füsun : 27, 278
Özkan Tuncay : 45, 396
Özkırımlı Atilla : 130, 196
Özüer Çiğdem : 201
Pala Esat : 20, 321
Pekşen Yalçın : 10
Sağlamer Mustafa : 431
Saner Uğur : 294, 360
Sarılar Süleyman : 36, 42, 102, 117, 126, 172
Sayar Vecdi : 352
Selçuk İlhan : 6, 19, 118, 206, 275, 295, 303, 357, 430
Seyhun Necla : 34
Sirmen Ali : 23, 25, 162, 399
Somersan Semra : 113
Şehitoğlu Vahap : 54
Şen Necdet : 275, 285, 296, 335, 338, 345, 396
Şenkul Osman : 413
Şimşek Yavuz : 89, 374
Tamer Meral : 42, 394, 434
Tan Ahmet : 33, 99, 239
Tavşanoğlu Leyla : 215, 262
Tekin Ufuk : 105, 175
Topuz Hıfzı : 246
Turay Anna : 184, 198
Tuşalp Erbil : 285
Uçarer Dikmen Gürün : 16
Ulagay Osman : 57, 148, 307
Uluengin Hadi : 68
Ulvi Ali : 20, 24, 44, 64, 69, 76, 118, 121, 126, 138, 177, 202, 230, 254, 262, 269, 280, 288, 326, 330, 347, 379, 381, 402, 407, 416, 441, 444
Üçok Yıldız : 429
Ün Nihal : 360
Üster Celal : 403
Varol Sabetay : 46, 152, 213, 413
Velidedeoğlu Hıfzı Veldet : 32
Yalın İzzet Rıza : 122, 379
Yapıcı Mehmet : 150
Yaşin Mehmet : 368
Yazıcı Mehmet : 368
Yıldırım Abdurrahman : 95
Yılmaz Turan : 176, 197
Yurtseven Ömer : 219
Yücelman Abdülkadir : 317

puanı" uygulaması tartışmalara yol açtı. / Arafat, İsrail'e barış çağrısında bulundu.
14. Konut krizi: Maliyetlerin artması sonucu talep düştü. / Yurda dönüşlerinde tutuklanan siyasi mültecilerden Haluk Tan İpekçi ile Yüksel Selek serbest bırakıldı. / Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin İstanbul şubesi kuruldu.
15. ABD, Filistin Kurtuluş Örgütü ile ilk görüşmesini telefonla yaptı. / Washington'da bulunan Özal, Reagan ve Bush ile görüştü. / SSCB'de Rubleye yüzde elli devalüasyon yapıldı.
16. Hayali ihracat yapmak ve kokain operasyonu nedeniyle aranan Turan Çevik, Atina'da kokain bulundurmak suçundan tutuklandı. / Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, Hürriyet Gazetesi aleyhine dava açtı. / THY ve vapura zam yapıldı.
17. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, "ismini kullandığı gerekçesiyle" Ankara Gazeteciler Cemiyeti'ne karşı açtığı davayı kazandı.
19. Bankalar, yüksek faizle topladıkları parayı dağıtacak yer bulamıyor. / Sosyal bilimci Niyazi Berkes öldü. / Vergi cezaları arttırılıyor.
20. Süleyman Sırrı Kırcalı, Danıştay Başkanlığı'na seçildi.
21. İçinde 258 kişi bulunan Pan-Am uçağı İskoçya'da düştü. / Turan Çevik diplomatik yoldan istenecek. / Protestolu senetler 2.3 trilyonu aştı. / Kadınlar da teritoryal savunmaya katılacak.
23. Mevduat faizleri yüzde 80'e iniyor. / Salvador Dali hastaneye kaldırıldı.
24. İzak Şamir, işgal altındaki topraklarda seçim yapılabileceğini söyledi. / SSCB'de gıda sıkıntısı başgösterdi. / Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, ölümünün 15. yıldönümünde törenle anıldı. / ABD, İskoçya'da düşen uçaktan dolayı Libya ve Abu Nidal'ı suçluyor.
25. Emlak Bankası Genel Müdürü Bülent Şemiler istifa etti. / Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek, Filistin sorununun çözümü için İsrail'e gidebileceğini söyledi.
26 Danıştay 8. Dairesi ÖSYS'de yapılan yeni düzenlemeyle haziran dönemi mezunları ile okullarını ilk üç dereceye girerek bitiren öğrencilere ortaöğrenim başarı puanı hesaplamasında ek katsayılar uygulanması konusunda yürütmeyi durdurma kararı verdi. / Cumhurbaşkanı Kenan Evren, kamuoyunda "öğrenci affı ve türban" olarak bilinen yasayı onayladı. / Demir çelik ürünlerine bir yılda yapılan zam yüzde 114'e ulaştı. / Naim Süleymanoğlu, Güney Kore tarafından "olimpiyatların en değerli" sporcusu seçildi. / Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema ve Tiyatro Başarı Ödülleri ile 1988 yılı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün sahipleri belli oldu.
27. Sarıyer Belediye Başkanı Ali Sandıkçı görevinden alındı. / Devlet hastanelerinde ücretsiz tedavi uygulamasına başlandı.
28. Süper emekli maaşları donduruldu. / Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Necdet Karababa istifa etti. / Gazeteciler Cemiyeti'nin 1988 Türkiye Gazetecilik Başarı Ödülleri'ni kazananlar açıklandı. / Nokta dergisinin düzenlediği geleneksel "Doruktakiler 1988' anketi sonuçlandı. "Basın Ödülü" Başyazarımız Nadir Nadi'ye verildi.
29. Gazeteci Uğur Reyhan'ın oğlu Cenevre'de kaçırıldı.
30. Elektriğe yüzde 12 zam geldi. / Ercan Vuralhan'ın tanığı, Uğur Mumcu'nun haberini doğruladı. / Yugoslavya Başbakanı Branko Mikuliç istifa etti.
31. Cenevre'de kaçırılan Mehmet Reyhan kurtarıldı. / Türkiye Şişe Cam Fabrikaları Genel Müdürlüğü'ne Adnan Çağlayan atandı. / Hindistan ve Pakistan bir saldırmazlık paktı imzalayarak, birbirlerinin nükleer tesislerine saldırmamayı taahhüt ettiler. / Reagan ve Bush, "İrangate" davasında tanıklık yapmaya çağrıldılar. / Yılın son zammı yurtdışı telefona geldi.

ADLAR DİZİNİ

Abacıoğlu Asuman : *73*
Acar Özgen : *297*
Ak Behiç : *16, 77, 153, 242, 244, 257, 290, 333, 348, 369, 421, 434*
Akbal Oktay : *9, 340, 420, 428, 442*
Aksoy Ziya : *95*
Akyıldız Erban : *425*
Akyüz İdris : *87, 189, 316*
Ali Filiz : *17*
Alpay Şahin : *416*
Anday Melih Cevdet : *82, 143*
Arapkirli Zafer : *132*
Arcayürek Cüneyt : *35, 114, 204*
Arıkan Mümtaz : *6, 68, 137, 196, 251, 274, 321, 344, 368, 388, 406, 424*
Arıpınar Erdoğan : *380*
Arpad Burhan : *120, 214*
Atabek Erdal : *349, 381*
Ateş Toktamış : *107*
Atilla Eser : *79*
Atiyas Şebnem : *8, 216*
Aydın Muharrem : *418*
Balabanlılar Mürşit : *358*
Balbay Mustafa : *174, 211*
Balcı Ergun : *68, 151, 375*
Baloğlu Önder : *25*
Basutçu Mehmet : *223*
Başarır Mert Ali : *442*
Başlangıç Celal : *125*
Baydar Yavuz : *100, 264*
Belgil Vehbi : *325*
Berber Ali Tevfik : *110*
Berberakis Stelyo : *63, 287, 379*
Berberoğlu Enis : *12, 29, 39, 369*
Berkan İsmet : *391*
Bildirici Faruk : *132,*
Cemal Hasan : *15, 30, 78, 127, 137, 159, 236, 251, 303, 347*
Cerrahoğlu Nilgün : *173, 324*
Ciğerim Cemil : *55, 345, 368, 373*

Çakır Yalçın : *40*
Çalışkan Kerem : *351*
Çetin Bilal : *70, 328, 330, 350*
Çetin Mustafa : *323*
Çetinkaya Hikmet : *269, 295*
Çeviker Turgut : *430*
Davran Sadettin : *314*
Değer Evren : *69, 250, 337*
Deleon Jak : *240*
Demirel Cengiz : *286, 345*
Demirkaya Mehmet : *145, 179*
Doğan Necdet : *407*
Doğan Yalçın : *104 232, 254*
Dorsay Atillâ : *217, 233, 320*
Durbaş Refik : *228, 432*
Ecevit Bülent : *346*
Ekmekçi Musatafa : *65, 187, 308*
Eldem Burak : *163*
Er Alev : *199, 200*
Erciyes Hüseyin : *12*
Erdem Hakkı : *311*
Erem Faruk : *31*
Eremektar Uygar : *376*
Eren Cevat : *161*
Erkoca Yurdagül : *166, 388*
Ersoy Tarık : *207, 284, 315, 334, 337*
Ertem Raif : *419*
Ezer Rıza : *246*
Filoğlu Lale : *89, 338*
Gedik Canan : *84*
Gençelli Levent : *60*
Gerçek Olayların Ardındaki : *24, 121*
Gökhan Kemal : *19, 112, 120, 154, 217, 270, 279, 317, 354, 375, 418, 437*
Göktürk Ülker : *74, 80, 376*
Göncü Gürsel : *435*
Gönensin Okay : *14, 48, 186, 257, 334*
Güldemir Ufuk : *41, 70, 77, 411*
Gülgeç İsmail : *9, 71, 81, 155, 240, 261, 324, 341, 352, 380, 411, 428*
Gültekin Mehmet : *108, 109, 316*
Gündüz Serpil : *321*
Güner Ömer : *250, 304*
Günyüz Uğur : *266*
Gürkan Uygar : *235*
Gürses Levent : *248*
Güvenç Nazım : *28*
Halıcı Nihat : *239*
Hamuloğlu Cem : *13, 321*
Hekimoğlu Müşerref : *97*
İdiz Semih : *96*
İmşir Gündüz : *80*
Kadirhan Kasım : *258*
Kalkan Şenay : *38, 243*
Kansu Işık : *94, 139, 160, 304*
Kara Hakan : *188*
Karman Nilay : *125, 141*
Kemal Mehmed : *18, 356*
Ketenci Şükran : *54, 268*
Koloğlu Sina : *146*
Köse Türey : *341*
Köseoğlu Erdoğan : *182, 372*
Kudar Barış : *119*
Kurt Ahmet : *36, 374*
Kutlay Taner : *105*
Küçük Kemal : *216, 220, 389*
Madra Piyale : *165, 191, 212, 358, 431, 444*
Masaracı Kamil : *7, 12, 23, 38, 59, 66, 86, 119, 141, 156, 210, 218, 227, 255, 259, 340, 359, 361, 373, 393, 403, 410, 435, 443*
Mumay Cengiz : *191, 258*
Mumcu Uğur : *18, 43, 76, 86, 122, 265, 276, 289*
Nadi Nadir : *255*
Narler Aynur : *396*
Nebiler Halil : *90, 146, 158, 185*
Olgaç Kahraman : *424*
Oral Tan : *43, 52, 89, 95, 111, 124, 133, 144, 149, 161, 189, 201, 208, 215, 224, 253, 267, 281, 283, 287, 329, 364, 382, 384, 395, 397 443*
Ortaylı İlber : *374*
Otan Ümit : *410*
Öcal Tarık : *332*
Önal Günseli : *58*
Önen Kemal : *378*
Öngören M. Tali : *49, 64*
Öymen Edip Emil : *22, 238*
Özbilgen Füsun : *27, 278*
Özkan Tuncay : *45, 396*
Özkırımlı Atilla : *130, 196*
Özüer Çiğdem : *201*
Pala Esat : *20, 321*
Pekşen Yalçın : *10*
Sağlamer Mustafa : *431*
Saner Uğur : *294, 360*
Sarılar Süleyman : *36, 42, 102, 117, 126, 172*
Sayar Vecdi : *352*
Selçuk İlhan : *6, 19, 118, 206, 275, 295, 303, 357, 430*
Seyhun Necla : *34*
Sirmen Ali : *23, 25, 162, 399*
Somersan Semra : *113*
Şehitoğlu Vahap : *54*
Şen Necdet : *275, 285, 296, 335, 338, 345, 396*
Şenkul Osman : *413*
Şimşek Yavuz : *89, 374*
Tamer Meral : *42, 394, 434*
Tan Ahmet : *33, 99, 239*
Tavşanoğlu Leyla : *215, 262*
Tekin Ufuk : *105, 175*
Topuz Hıfzı : *246*
Turay Anna : *184, 198*
Tuşalp Erbil : *285*
Uçarer Dikmen Gürün : *16*
Ulagay Osman : *57, 148, 307*
Uluengin Hadi : *68*
Ulvi Ali : *20, 24, 44, 64, 69, 76, 118, 121, 126, 138, 177, 202, 230, 254, 262, 269, 280, 288, 326, 330, 347, 379, 381, 402, 407, 416, 441, 444*
Üçok Yıldız : *429*
Ün Nihal : *360*
Üster Celal : *403*
Varol Sabetay : *46, 152, 213, 413*
Velidedeoğlu Hıfzı Veldet : *32*
Yalın İzzet Rıza : *122, 379*
Yapıcı Mehmet : *150*
Yaşin Mehmet : *368*
Yazıcı Mehmet : *368*
Yıldırım Abdurrahman : *95*
Yılmaz Turan : *176, 197*
Yurtseven Ömer : *219*
Yücelman Abdülkadir : *317*